NICOLAI VIGELII de Dreisa Hessorum Iurisconsulti

METHODVS IVRIS CONtrouersi, in quinq; libros distincta:

Cum Ratione Iuris controuersi cum iudicio legendi, & in iudicando sequendi, Operi præfixa.

Cum Cæs. Maiest. & Regis Galliarum gratia & priuilegio ad annos VI.

BASILEAE, EX OFFICINA Oporiniana. 1579.

Ex Legato Illustriss: Forcini.

AD SACRI ROMANI IMPERII ORDINES uniuersos,

NICOLAI VIGELII I. C. *Præfatio.*

CVM animaduerterem, Viri Principes, cæterique Imperij Proceres, hoc seculo maiorē Eloquentiæ quàm Iurisprudentiæ rationē haberi, primaq; iudicandi principia negari ab ijs qui se pro Iurisconsultis paſsim uenditant; animū ad scribēdum conferebam, paternisq; sumptibus Methodum Iuris ciuilis primùm cōscribēbam. Etsi autem, ea conscripta, meorum studiorum aliqua fuit habita ratio: tamen in Digestis, Methodoq; iuris Pontificij conficiendis, præter labores summos, qui mihi exhauriendi fuerunt, etiam rei familiaris iacturam sustinui. Quæ res mihi in causa fuit, ut ante bienniū edito publico scri-

pto ſimilem operam in Iure controuerſo digerendo uobis obtulerim, ſub hac conditione, Si ex ordine ueſtro reperiri queant, qui ad hoc Opus aliquid eſſent collaturi: ne mihi neceſſe eſſet, prę ter labores ſummos etiam rei familiaris iacturam in Iure excolendo facere. Hac pollicitatione mea publicè facta, licet nonnulli meos conatus deſpicerent: nactus tamē ſum aliquos, qui eos non omnino contemnēdos exiſtimantes, aliquid ad Opus inſtitutum conferebant. Hi fuerunt, ex principibus quidem, Moguntinus, Treuirenſis, Saxo, principes electores: Herbipolenſis & Hildenshemenſis, principes: ex ciuitatibus autem, Monaſterium, Gelnhauſium, Fridberga, Oppenhemum, Moguntia, Francofurtum, Hamelburgum, Lippa, Lemgouium, Corbachium, & nonnullæ aliæ. Quorum liberalitate recreatus, propoſitum Opus ſum aggreſſus. Alij autem nonnulli ſpem ſolùm facientes, futuri Operis ſpecimen deſiderabant. Quorum deſiderio ut ſatisfaciam, aliquot authoribus, qui communes & controuerſas Doctorum opiniones

niones collegerũt, perlectis & in ordinem redactis, hanc Methodum tanquã futuri Operis ſpecimen publicè exhibeo. Doctorum opiniones ac diſputationes cum textibus utriuſq; Iuris confero: locos utriuſque Methodi meæ, in quibus textus iſti continentur, breuiter deſigno: opiniones ac diſputationes Doctorum adijcio, locis, in quibus eæ ab authoribus referuntur, breuiter demonſtratis: quid controuerſum ſit, diligenter annoto. Quia eo cognito, quid certũ ſit facilè ſciri poterit. Quanquam non ignoro, multis, qui ſe pro Iuriſconſultis hoc ſeculo gerũt, illud perſuaſum eſſe, nihil in Iure certum eſſe, omnia in controuerſiam deduci poſſe. Quorũ ſententiæ congruit, quod Imp. Iuſtinianus Nouell. de Tabellionibus ait: Nihil in rebus humanis uſqueadeò ſemotum ab omni controuerſia eſſe, tametſi maximam cum iuſticia coniunctionem habeat, quod dubitationem & controuerſiam non recipiat, ſi ſubtiliter animi curas intendas. At hæc ſubtilitas non Iuriſprudentia nominanda eſt, ſed Sycophantia, ſeu Iuris cauillatio

& calumnia. de qua Menander: Leges (inquit) res sunt optimæ: sed qui nimis acutè inspiciunt eas, fiunt sycophantæ. Ab hoc calumniandi studio uiri boni abstinere solent: cum bonę fidei, quam omnes præstare decet, non congruat (teste Vlpiano) de apicibus Iuris disputare. Neq; igitur certa, neq; finita Iurisprudentia speranda est, quamdiu pro Iurisconsultis habentur ij, qui leges acutè magis ac subtiliter disputare atq; in controuersiã rapere, quàm religiosè obseruare, & secũdum eas negocia hominum iudicare, in animum inducunt. Ex hac enim Academica disputandi licentia opinionum pelagus suppullulat, quod totum penè Ius conturbat incertumque reddit: nisi certa ratio, qua nos ex eo possimus extricare, adhibeatur. Huiusmodi rationem aliquam conscripsi, quam huic Methodo præfixi: prius remediũ contra scorpionis ictum exhibẽs, postea scorpionem ipsum exponens. Quanquam multa in hac Methodo continentur non controuersa, sed certa, & legibus definita: quæ tamẽ opinionibus Doctorũ, licet perperam, connu-

connumerátur. Nonnulla etiam in hac Methodo continentur, quæ quamuis legibus specialiter definita non sint, tamen unanimi Doctorum senteтia com probantur, minimeq; cõtrouersa sunt: sed probabilia magis quàm necessaria. Ideoq; rectius Doctorum opinionibus, quàm legibus connumerantur. Secutus autem sum in hac Methodo eundem ordinem ac modum, quem antea in utriusq; Iuris ciuilis & Pontificij Methodo conscribẽda secutus eram. propositis enim regulis generalibus, postea earum exceptiones, ac harum replicationes & duplicationes ad speciem directas ordine subieci. Quæ Iuris docendi ratio utcunq; noua uideatur, tamen ueteribus Iurisconsultis non fuit incognita, & forensibus disputationibus est accommodata: cum in causis agendis ac defendendis excipi, replicari ac duplicari soleat: deque huiusmodi exceptionibus, replicationibus ac duplicationibus iudici iudicandum sit. Vtrisq; igitur, tam aduocatis causarum quàm iudicibus, hæc Iuris tractandi ratio in exceptionibus tum inueniendis,

tum dijudicandis, magnum poteſt eſſe leuamen. Vt interim taceam, quòd ex hac Methodo quid certum, quid controuerſum in utroq; Iure ſit, necnon ratio, qua iudex ſe ex hoc Iure controuerſo extricare poſsit, conſtare queat. Quòd ſi uobis hoc ſpecimẽ probatum iri ſenſero, alijs etiam pluribus, qui controuerſas Doctorum opiniones collegerunt, perlectis, Opus inſtitutum abſoluam. Quo abſoluto, alteram meæ pollicitationis partem, Deo uolente, aggrediar: qua pollicitus ſum, me Ius utrunq; cum controuerſis Doctorum opinionibus ex triplici Methodo in unum uolumen breuiter contracturum. In quo Opere locos triplicis Methodi, ex quibus ſingulæ regulę & regularum exceptiones abſumptæ ſunt, annotabo. Qua ratione non ſolùm facilem Iuris utriuſque cognitionem me effecturum ſpero, ſed etiam inuentionem locorum, in quibus ſingula confirmãtur, promptam & expeditam, ut quod nũc multa uolumina euoluentes magno labore uix inuenire poſſunt, hoc ope illius Indicis minori negocio reperire queant.

queant. Quòd ſi uobis hoc ſpecimen, hiq́; mei conatus non probabuntur, ad ordines & ſtatus Italiæ, in quibus fortè aliquid ueteris Romanæ prudentiæ ſupererit, prouoco, eosq́; ut afflictæ Iuriſprudentiæ ſuccurrant, meosq́; conatus in ueteri Romanorum Iuriſprudentia recuperanda ſuis ſumptibus ſubleuent,

rogo.

RATIO IVRIS CONTROVERSI CVM IVdicio legendi, & in iudicando sequendi.

IVS cōtrouersum appellamus, quod in opinionibus ac disputationibus Doctorum cōsistit: de quo in utranque partem probabiliter dubitari contingit. Hoc à certo iure differt, quemadmodum probabilis authoritas à necessaria. Siquidem certi iuris authoritas necessaria est, à qua iudici in iudicando recedere non licet. Instit. de officio iudicis, in prin. & l. si expreßim. 19. ff. de appellationibus. Iuris uerò controuersi authoritas non est necessaria, sed probabilis tantùm. Quam sententiam Curtius Iunior cons. 160. num. 4. & cons. 136. num. 8. communem dicit. Cui accedunt ea quæ tradit Franci sc. Viuius lib. 2. com. opinion. uers. glossæ opinio. Hoc ius controuersum originem sumit ex interpretationibus Iurisconsultorum, & ex disputationibus fori. Legibus enim latis naturaliter euenire solet, ut interpretatio desideret prudētum authoritatem, necessariamq́; disputationem fori: ut testatur Pomponius l. 2. §. his legibus. ff. de origine iuris. Ex huiusmodi interpretationibus ac

dispu-

disputationibus controuersum ius solet oriri. Cum enim naturalis sit hominum ad dissentiendum facilitas, l. item si unus. 17. §. principaliter. ff. de arbitris: sæpe uiri docti uel minimè mali opinionibus inter se confligunt: ne dicam de ijs qui magis contentionis quàm ueritatis auidi, studio cuncta oppugnant, & argumentis ex longinquo desumptis leges in prauos sensus detorquent. Quo uitio plerunq; Oratores laborant, & qui causas in foro defendunt. hi enim Academicorum instar omnia in dubium rapiunt, & leges nunc in hanc, nunc in aliam sententiam uincendi studio detorquent: hoc enim persuasum habent, nihil tam firmum esse, quod non aliqua ratione possit labefactari, & dicendo subuerti. ideoq; iuri subuertendo quàm conseruando magis sunt idonei: quorum finis est persuadere, siue iustum, siue iniustum sit quod proponunt. Vbi ergo pro Iurisconsultis oratores in precio sunt, ibi neq; certum, neq; finitum ius sperare licet. Plurimum insuper ius controuersum auget nimia illa in distinguendis legibus facilitas, qua interpretes iuris laborant. Falsò enim persuasum habent, Ius et iuris exceptiones non solùm ex legibus, sed etiam ex regulis generalibus & argumentis undecunq; desumptis consistere: cum tamen (ut Paulus Iurisconsultus ait) ex regulis ius non sumatur, l. 1. ff. de reg. iuris. & omnis exceptio (ut

Imp.

*Imp.Iustinianus ait)aut ex ciuili,aut prætorio iu-re descendat, Instit.de exceptionib. §.hæc exempli,in fine.*Hoc non attendentes iuris interpretes, *leuibus sæpe rationib.leges distinguunt, & exceptiones aduersus eas comminiscuntur, quæ postea ab alijs impugnantur.*Vnde non minima iuris con trouersi portio profecta est.Hisce rationibus crescit opinionum pelagus,quod(ut Fichardus noster scribit) indies magis magisq; in nobilißimam artem boni & æqui ita exundat, ut eam penè totam obruat & obscuret. Quam rem Minsingerus etiam in præfatione suarum Obseruationum deplo rat:nec immeritò, cùm ista iuris incertitudo incer tum Rerumpublicarum statum efficere, & magnam Imperiorum mutationem portẽdere soleat. Vnde ius hoc non tam portio,quàm destructio iuris ciuilis uideri potest. Siquidem in iure ciuili(ut Cicero lib.1. de Oratore testatur) docemur non infinitis, cõcertationumq; plenis disputationibus, sed authoritate nutuq; legum. At ius controuersum non ineptè comparatur Oceano,in quo nauigantes fluctibus nunc huc, nunc illuc impellũtur. In hoc iuris Oceano multi etiam præclaris ingenijs præditi naufragiũ fecerunt:& cum post multos labores exhaustos, sumptusq; magnos factos, uiderent ex isto iure incerto certam scientiam se consequi non posse,studium iuris deseruerunt. Et

sanè

ſanè niſi iudex certam rationem norit, qua ſe ex hoc iure incerto extricare poßit: qui cauſas ſuas eius iudicio committunt, perinde faciunt ac ſi ludant teſſeris, ſuasq́; fortunas committant aleæ. Vnde ſummopere cogitandum, quibus rationibus nos ex iure controuerſo extricare poßimus.

Imperator ſanè Iuſtinianus, cum uideret antiquioribus quoque temporibus per contrarias interpretantium ſententias totum penè ius conturbatum eſſe, prohibuit ſuis libris commentarios applicari, l.1.§.noſtram autem. & l.2. §.hoc autem quod. C.de uetere iure enucleando. Sed id obtinere ſua conſtitutione non potuit. Veteres Imperatores ut ius controuerſum euitari poſſet, Iuriſconſultis interpretandi facultatem ademerunt, ac ſibi uendicarunt. Sic enim l.1.C.de legibus, Imp.Conſtantinus: Inter æquitatem (inquit) & ius interpoſitam interpretationem nobis ſolis & oportet & licet inſpicere. item l.leges.9. C.eod.tt. Impp.Valentinianus & Martianus: Si quid (inquiunt) in legibus latum fortaßis obſcurius fuerit, oportet id ab Imperatoria interpretatione patefieri, duritiamq́; legum noſtra humanitate incongruam emendari. item l.ult.in fine.C.eod.tt.Imp.Iuſtinianus: Tam conditor (inquit) quàm interpres legum ſolus Imperator iuſtè exiſtimabitur. Quibus accedit etiam l.cum de nouo.10. C.eod.tt. l.2. §.ſed

quia

quia diuinæ. & §.si quid uerò. C.de uetere iure enucleando. Nouell.143.*in prin. Vnde iudices olim in dubijs causarum quæstionibus* Imperatores *consulebant.* Nouell.82. *§.penult. &* Nouell.113. *§.cæterùm si iudici. Hæc ratio si in usu fuisset retenta, ob ius controuersum non laboraremus. Sed nec desperandum esset, si in usum reuocari posset ut ij penes quos est legum ferendarum potestas etiam interpretandarum legum potestatem exercerent, iusq́ꝫ controuersum suis constitutionibus definirent.* Quod Carolus V.*in hac quæstione,* V*trum filij fratrum, cum sunt soli, defuncto patruo in stirpes, an in capita succedant? faciens, maximam* Doctorum *cõtrouersiam diremit: cuius* Min*singerus in d.sua præfatione mẽtionem facit.* Hoc *si in reliquo iure controuerso fieret, certam finitamq́ꝫ* Iuri*sprudentiam haberemus. Sed dum hoc fiat, de alijs rationibus nobis cogitandum est, quibus cum iudicio in iure controuerso uersari possimus.*

Pleriqꝫ putant, in iure controuerso communiorem opinionem sequendam esse. Viu.lib.1.comm. opin.*in uers.iudex in iudicando.* Q*uorum sententia, præterquam quòd de hoc ipso frequenter dubitari solet, quæ sit communior opinio, etiam est controuersa.* Imp.*sanè* Iusti*nianus l.1.§.sed neque.* C.*de uetere iure enucleando:* Neqꝫ*(inquit)ex multitudine*

titudine authorum quod melius & æquius est iudicatote: cum poßit unius forsitan & deterioris sententia & multos & maiores aliqua in parte superare. Et Zasius lib.2. Responsorum, cap.1. communem opinionem sæpenumero falsißimam inuentam esse testatur. Quem sequitur Fichardus in additionibus suis ad communes opiniones Baptistæ à Villalobos, in uers. filia semel exclusa. Sed & quæ aliquando fuit communis opinio, postea communis esse desijt, & ex non communi facta est communior: ut refert Iul. Clar. in §. testamentum. quæst. 77. uers. cōtrariam uerò. ibi: dicit etiam Socinus. Ideoq; nonnulli censent, opinioni communi probabilem tantùm, non necessariam authoritatem inesse. Nam Iason in l. cum prolatis. ff. de re iudicata: & Ripa in l. qui Romæ. §. duo fratres, in 6. opposito Bart. ff. de uerb. obligat. asserunt, sententiam contra communem opinionem latam mero iure ualere propter conflictum opinionum, hancq; opinionem esse communem. At sententia contra ius certum lata ipso iure nulla est, d. l. si expreßim. ff. de appellationib. & l. 1. §. item cum contra. ff. quæ sententiæ sine appellat. rescind. Controuersum igitur & hoc est, cōmuniori opinioni necessariam authoritatem tribuendam esse. Sed etsi demus, sententiam eorum qui communi opinioni necessariam tribuunt authoritatem, minimè

contro-

controuersam esse: quid tunc sequendum erit, cum (quod sæpius contingit) dubitatur quæ sit communior opinio? Hoc casu alij alias regulas præscribunt, de quibus tamen inter eos non satis conuenit. Alij putant, in iure controuerso sententias ponderandas, non numerandas esse: quod & ipsum incertum est, cùm alijs aliud magis probabile uideatur. Omniũ certißima regula uidetur eorum, qui putant, per distinctiones ad concordiam opiniones redigendas, & eorum opinionem, qui distinguunt, cæteris præferendam esse. Dd. allegati per Riminald. in Instit. de donationibus, in prin. num. 23. Sed utcunq; regula hæc omnium certißima uideatur: tamen negari non potest, ipsas distinctiones sæpe æquè incertas esse, ac ius ipsum, cui distinguendo adhibentur: & in huiusmodi distinctionibus sæpe satis constare non potest, quid regulariter, quid per exceptionem uerum sit: quod utiq; non est ignorandum, si certam iurisprudentiam habere uelimus. Vt interim taceam, per huiusmodi distinctiones ius quodammodo reddi infinitum. Vereor item, ne ex incerto fiat incertius. Nam apud Gabrieliũ sæpe uidere licet, iuris controuersi utranq; partem distingui, hoc modo: Si placet hæc opinio, tunc distingue sic: sin illa, tunc ita distingue, &c. At uidetur absurdum distinctionibus uti, antequam de regula conueniat: cum

distinctio regulæ sit distinctio. Ideoq; si regula incerta est, distinctiones certæ esse nequeunt: cum accessorium sequatur natură sui principalis. Hisce præmißis, quæ mihi uideantur certiores rationes in iure controuerso legendo ac dijudicando sequendæ, per duas regulas earumq; exceptiones ostendam.

In primis itaq; referre puto, utrum causa, de qua controuertitur, ordinaria sit, an extraordinaria. Ordinariam appello, quæ ex speciali aliqua lege, de cuius interpretatione controuersia est, pendet. Extraordinariam, quæ nulla speciali lege definita, iudicantis arbitrio relinquitur. Legem autem specialem appello, qua actio, exceptio, replicatio, uel simile aliquod ius introducitur: non regulas uniuersales, ex quibus (ut suprà ostensum est) ius non sumitur. De controuerso iure ordinariarum causarum prius dicam: postea de cætero.

I. Regula: Quod igitur ad ordinarias causas attinet, si lex aliqua specialis, ex qua causa ordinaria pendet, à Doctoribus in controuersiam uocetur: regulariter quidem cõtra eum qui se in istiusmodi iure controuerso fundat, siue agendo, siue excipiendo, siue replicando, siue duplicando id fiat, respondendum ac iudicandum erit. Quod enim dicitur, actorem suam actionem & replicationem, reum suam exceptionem ac duplicatio-

 nem

nem probare teneri:non de facti solùm, sed etiam de iuris quæstionibus intelligendum est:ut si de iure actionis, exceptionis, replicationis uel duplicationis propositæ controuersia sit, ei qui se in isto iure fundat, probatio iniungatur. l.ab ea parte.5. ff.de probationib.Non autem probata dici potest actio, exceptio, replicatio uel duplicatio, cuius ius adhuc apud Doctores controuertitur:cum in d.l. ab ea parte, Papinianus probationem quæ fiat aliqua certa ac speciali lege uel constitutione, in huiusmodi quæstionib. requirat. Nec dicendum est, Quemadmodum in facti quæstionibus, cum testes contraria inter se deposuerint, licet iudici, quod sibi credibilius uidetur, sequi, l.ob carmen.21.§.si testes.ff.de testibus:ita etiam in iuris quæstionibus ordinariarum causarum Doctoribus inuicem discrepantibus, licere iudici quod sibi æquius uel melius uidetur sequi. cum facti quidem quæstio in arbitrio sit iudicātis:iuris autem authoritas non sit. l.ordine.15.ibi: cum facti quidem.ff.ad municipalem. & l.1.§.1. ibi: nam ut Papinianus. ff. ad S.C. Turpill. & in iure paria sint, aliquid definitum non esse, & controuersum seu incertum esse. l.de ætate.11. §.nihil interest. ff.de interrogat. action. ubi Vlpianus:Nihil(inquit)interest, neget quis, an taceat interrogatus, an obscurè respondeat, ut incertum dimittat interrogatorem. Cui accedit di-

stinct.

stinct.12.c.illa autem.§.alia uerò quæ,& §.fin.& quod Cicero lib.1.Off.de iusticia inquit: Rectè*(inquiens) præcipiunt, qui uetant quidquam agere, de quo dubites æquum sit, an iniquum.* Nam *æquitas ipsa lucet per sese: dubitatio autem significat cogitationẽ iniuriæ. Huc etiam pertinet quod dici solet, casum à lege specialiter non expressum pro omisso esse habendum.l.si uerò.64.§.de uiro. ff.soluto matrimonio. l.commodissimè.10. ff.de liberis & posthumis. & ibi Doctores.& in l.Gallus.§.& quid si tantum.ff.eod.tt.cum traditis per* Decium *cons.394. col.3. & Socin. cons.5. in prin. uol.3. Item huc pertinet,quòd in controuersa exceptione certæ legi seu regulæ standum sit.l.1.§.si quis nauem. uers.in re igitur dubia.ff.de exercitoria actione.l.non aliter.67.ff.de leg.3. l.de precio. 10.ff.de Publiciana in rem actione. In dubio enim semper specialia generalibus inesse præsumuntur. l.semper.190.ff.de reg.iuris.Gabriel.lib.6.de reg. iuris,conclus.4.& de legibus,conclus.1. Si itaque dubia sit exceptio, qua mater à filij hæreditate excluditur,ea attendenda non est. Baptista à Villal.in litera* M.28.Item *si dominus feudum tanquã sibi apertum repetat hac ratione, quòd uasallus intra triennium non soluerit canonem: quia ius huius actionis controuersum est, per ea quæ in tractatu meo feudali cap.5.quæst.1. causa 40.col-*

b 2 legis

legi: dicendum est, actionem propositam non esse admittēdam. Similiter si fideiussor à creditore ad soluendum pro debitore conuentus, obijciat exceptionem hāc, quòd creditor debitori tempus solutionis sine suo consensu prorogauerit: ideoq; se liberatum esse affirmet: quia ius huius exceptionis controuersum est, per ea quæ tradit Francis. Viu. *lib. 2. com. opin. in uers. fideiussor eius. & Gabriel. lib. 3. de fideiussoribus, conclus. 3. dicendum, hanc exceptionem tanquam controuersam non esse attendendam. Similiter si aduersus actionem ex donato exceptione opposita, quòd donatio à patre filio facta sit, & ob id non subsistat: replicetur, donationem istam iuramento firmatam esse: quia replicatio hæc cōtrouersa est, per ea quæ tradit* Gabriel. *lib. 3. de donationibus, conclus. 4. dici debet, hanc replicationem esse reijciendam.* Sic *etiam, si actione ex testamento ad legatum soluendum instituta, & exceptione opposita, quòd testamentum istud ob iniquam exhæredationem uel præteritionem liberorum non subsistat, quæ exceptio elidatur replicatione iuris noui, quo tantùm infirmatur testamentum quoad hæredis institutionem, & quoad legata ualeat: si aduersus hanc replicationem à reo duplicetur, in testamento paterno, non materno, isti replicationi locū non esse: quia duplicatio hæc controuersa est, per ea quæ tradit*

Iul.

Iul.Clar.in §.testamentum,quæst.52.uers.& quia hæc materia,cum uers.sequente:dicendum est,hac duplicatione non attenta, reum ad solutionem legati condemnandum esse.Idem de alijs huiusmodi controuersis quæstionibus dicendum, ut in hisce regulariter contra eum sit iudicandum, qui se in ijs fundat.

Quæ tamen regula suas etiam habet exceptiones,quarum prima hæc est: Nisi is qui se in iure controuerso fundat, præsumptionem iuris pro se habeat.hoc enim casu,quemadmodũ in facti quæstione præsumptio probandi onus in aduersarium transfert,ita etiam in iuris quæstione pro eo iudicandum est, pro quo ius præsumit. l.generaliter. 24.§.sed etsi ita, in fine.ff.de fideicom.libertatib. l.cum de indebito.25. §.si uerò ab initio.ff.de probationibus. Curtius Iunior cons.90.num.3. Gigas de pensionibus, quæst.9. in fine. Francis. Viuius lib.1.comm.opin.in uers.feudalis res. num.2. Gabriel.lib.1.de Probationib.conclus.6.num.4. Proinde cum quis de feudo nouo inuestitus decessisset,nullis relictis liberis, sed solùm adgnatis transuersalibus, qui feudum successionis iure uindicabant: si excipiendo his obijciatur, quòd feudum nouum ad adgnatos trãsuersales successionis iure non transferatur: hiq; replicatione hac utantur, quòd in inuestitura pactum interpositum fuerit,

ut feudum nouum antiqui & paterni feudi naturam obtineret: quamuis ius huius replicationis, an uidelicet istiusmodi pactum ualeat, à Doctoribus controuertatur, ut testatur Iul. Clar. *in* §. *feudum, quæst.* 8. *uers. sed hic occurrit: dicendum tamen, pro replicatione proposita iudicandum esse: quia in dubio quodlibet pactum præsumitur de iure subsistere, nisi cõtrarium probetur. d. l. ab ea parte.* 5. *ff. de probationibus. Similiter, si aduersus actionem ex testamento excipiatur, quòd mulier testis testamenti factioni interuenerit, cuius persona subtracta, non sit plenus testium numerus: quamuis ius huius exceptionis sit controuersum, nonnullis dicentibus ius ciuile hoc casu à iure pontificio mutatum esse, & ita mulieres in testamento testes adhiberi hodie posse, ut refert* Iul. Clar. *in* §. *testamentum, quæst.* 55. *uers. sed quid si testamentum. tamen secundum exceptionem propositam iudicandũ est: quia mutatio iuris non præsumitur, nisi probetur. l.* 3. *& l. eum qui.* 22. *ff. de probationibus. l. sancimus.* 27. *in prin. C. de testamentis.* Idem *dicendum de exceptione quæ aduersus ex stipulatu actionem opponitur, quòd stipulatio alteri facta non subsistat. quamuis enim & hoc casu nonnulli ius ciuile per ius canonicum mutatum esse asserant: tamen quia hæc mutatio est controuersa, ut refert* Emanuel Soarez *in* Thesauro re-

ceptarum sententiarum in litera A.num.175. neq; mutatio præsumatur, nisi probetur: dicendum est, exceptionem istam utcunq; controuersam admittendam esse. Hoc etiam de alijs controuersis intentionibus, pro quibus est iuris præsumptio, dici debet. Proinde præsumptionum regulæ ei qui ex iure controuerso fœliciter se extricare uolet, non sunt ignorandæ, quas libro tertio Dialectices meæ copiosius cum suis exceptionibus exposui. Ex quo loco patet, præsumptionum alias legitimas esse, alias arbitrarias, item præsumptionum regulas interdum sibi contrarias esse, ut non satis appareat quid magis sit præsumendum. Quo casu itidem distinguendum est inter causas ordinarias & extraordinarias: ut in causis quidem ordinarijs non nisi certis ac indubitatis præsumptionibus inhæreamus, in alijs autem dubias præsumptiones arbitrio iudicis relinquamus. Sit ergo aduersus propositam primam exceptionem replicatio prima hæc: Nisi præsumptio iuris dubia sit & incerta: hoc enim casu, præsumptione ista posthabita, contra eum qui intentionem suam in iure controuerso fundat, iudicandum erit. Quod etiam in facti quæstionibus à Doctoribus admittitur. Nã quamuis quis uiuere præsumatur usq; ad cẽtum annos: quia tamen hæc præsumptio controuersa est, per ea quæ tradit Francis. Viuius lib. 2. comm. opinion.

in uerbo Viuere: ideo cõmunis opinio est, contra eum qui uitam pro fundamento allegat, nisi uitam probauerit, iudicandum esse: ut refert Baptista à Villalobos in commun. opinion. in uerbo Vitam allegans. Idem dicitur de minori & maiori ætate apud Viuium lib. 1. in litera E. in uerbo Aetas debet probari. Sic etiam probatio incumbit dicenti pauperem aut diuitem. Vill. P. 309. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi specialis lex in cõtrarium extet. hoc enim casu præsumptio quasi contraria probatione elisa non adiuuat agentem uel excipiẽtem. de qua replicatione dicetur J. except. prox. repl. 1. Hæc de prima propositæ regulæ exceptione sint dicta: cuius tamen species uideri possunt exceptiones aliquot sequẽtes. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi quis speciali lege suam intentionem, puta actionem, exceptionem, replicationem uel duplicationem probauerit. hoc enim casu, quamuis ius istius actionis, exceptionis, replicationis uel duplicationis sit controuersum: tamen pro lege speciali in dubio præsumitur. ideoq; secundum eum qui se in iure controuerso fundat, iudicandum. Solent enim interdum Doctores, cum leges illis duræ uidentur, æquitatis uelamento ab ijs recedere, easq; in dubium uocare. Verùm ut leges non facilè distinguendæ, ita multo minus mutandæ sunt, utcunq; nobis iniquæ ui-

deantur: cum uincula sint Rerumpublicarum, *& ijs laxatis facilè disciplina publica collabatur.* Sic *in l. prospexit. 12. in prin. ff. qui & à quibus manumißi,* Vlpianus: Hoc (inquit) perquam durum *est, sed ita lex scripta est. Non mutauit legem* Vlpianus *(nec enim potuit:) sed quamuis duram, tamen obseruandam credidit.* Cui etiam accedit l. *non omnium. 20. cum l. sequente. ff. de legibus. l. si ita. 51. §. fin. ff. ad l. Aquiliam. & l. 2. C. de crimine sacrilegij.* At quia *hæc à* Doctoribus *obseruata non sunt, interdum ius aliquod speciali lege approbatum in controuersiam deduxerunt.* Sic *cùm fœminis, quæ aliâs à feudi succeßione submouentur, concessum esset, ut ex speciali pacto in feuda succedere possent, c. ult. in fine. de feudo* Marchiæ *uel ducatus: & contra hoc ius speciali lege exceptio introducta esset hæc: Si fœmina semel per masculum esset exclusa, quòd tunc etiam deficiente masculo non adiuuaretur pacto de succedendo, c. quinetiam.* Episcopum *uel abbatem: exceptio hæc quibusdam dura uisa est, ideoq; magis reprobandam quàm approbandam eam esse censuerunt. alij contrà pro speciali lege stantes, eam approbarunt.* Vnde *exceptio hæc cœpit esse controuersa, ut refert* Turz. *opin. 162. &* Fichard. *in additionibus suis ad communes opiniones* Baptistæ *à* Villalobos, *in uers. filia semel exclusa.* Dicendum *itaq;*

est, secundum hanc exceptionem, tanquam speciali lege approbatam, quamuis controuersa sit, & dura uideatur, iudicandum esse. Quanquam rectius æstimanti ne dura quidem uideri potest. Nam cũ feuda ueteribus nihil aliud fuerint quàm militiæ seu officia publica, ut alibi ostendi: & fœminæ ab omnibus officijs publicis sint remouendæ, l. fœminæ. 2. ff. de reg. iuris: potius durum debet uideri pactum, quod fœminas contra ius publicum ad huiusmodi officia publica admittit. Ideoq; non in totum improbandum, saltem per occasionem restringẽdum fuit, ut feudum ad naturam suam reuerteretur. Similiter cum ius hoc, quo liberis uasalli successio in feuda defertur, exceptionem reciperet in liberis clericis, speciali lege approbatam, nimirum c. unico, in fine. de feudo fœminæ: exceptio hæc nonnullis dura uisa est, ob id eam contra expressum iuris textum in controuersiam uocarunt: ut testatur Curt. Iunior *in tractatu feudali parte 3. de successione descendẽtium, num. 13. cum sequentib. &* Iul. Clar. *in § feudum, quæst. 78.* Pichard. *in addit. suis ad com. opin.* Baptistæ *à* Villalobos, *in litera* F. *post num. 29. in fine. Sed quia speciali lege exceptio hæc approbatur, secundum eam, licet controuersam, iudicandum est: nisi consuetudo in contrarium probetur. Idem dicendũ, si inofficiosi querela instituta, & exceptione*

oppo-

opposita, quòd actori legitima in testamēto sit relicta, replicatio hæc obijciatur, quòd non titulo institutionis fuerit relicta. Licet enim replicatio hæc à Doctoribus controuertatur, tanquam iure canonico mutata, ut testatur Baptista à Villal. in comm.opin.in uerbo Legitima necessariò. & Iul. Clar.in §.testamentum, quæst.38.in prin. quia tamen replicatio ista speciali lege approbatur, & mutatio non præsumitur, pro ea iudicandum. Planè iam dictæ secundæ exceptionis replicatio prima hæc est: Nisi contraria quoque opinio speciali aliqua lege nitatur: nam hoc casu in legum conflictione potius iuxta regulam propositam contra eum iudicandum erit, qui suam intētionem in controuerso iure fundat. Veluti clericus uasallus ratione feudi ad dominū feudi in ius uocatur. Reus excipit, quòd nō nisi apud ecclesiasticum iudicem conueniri poßit? Controuersa est hoc casu exceptio hæc, Vtrum in causa feudali dominus feudi, an ecclesiasticus iudex clerico uasallo competens sit? Curtius Iunior in tract.feudali parte 7.num. 15.& Iul.Clar.in §.feudū, quæst.90. uers.sed quid si uasalli. Pro utraq; parte non desunt leges, quibus utraque opinio uidetur confirmari, ut meritò dubitari poßit, quid hoc casu sit præsumendum. Nam regulariter quidem, si inter duos uasallos de feudo contentio sit, dominus feudi iudex compe-

tens definitur, c. Imperialem. §. penult. de prohibita feudi alienatione per Fridericum. nec distinguitur, utrum clerici, an laici uasalli sint. nec ergo à nobis distinguendum uidetur. Ex aduerso tamen etiam definitur, quòd clerici non nisi apud ecclesiasticum iudicem conueniri poßint, c.2. de foro competenti. & c.2. eod. tt. in 6. c. at si clerici. 4. de iudicijs. nec distinguitur, utrum de feudo, an de alia re contendatur. In hac legum conflictione contra fori præscriptionem à clerico in causa feudali oppositam, utcunq; speciali lege uideatur approbata, iudicandum est. Similiter cum adgnati feudum defuncti uasalli succeßionis iure petunt, eisq; obijcitur exceptio hæc, quòd ultra septimum gradum primo adquirenti sint cognati, ideoq; à succeßione repellendi: hæc exceptio apud Doctores est controuersa, ut tradit Iul. Clar. in §. feudum, quæst. 79. uers. difficultas. & Minsing. cent. 2. obseruat. 95. & licet speciali lege nitatur: cum tamen de ea re duo textus extent sibi inuicem contrarij, ut non satis appareat uter alteri deroget: dicendum est, exceptionem istam tanquam controuersam admittendam non esse. Idem dici debet, si aduersus testamentum excipiatur, quòd in eo suus hæres sub cõditione quæ in eius potestate non est, scriptus sit: ideoq; iniustum sit testamentum. Nam hæc exceptio controuersa est, ut testatur Iul. Clar.

in §.

in §.testamentum, quæst.39.uers.sed quæro. Et licet *speciali lege approbetur, nimirum l.Lucius. 81.ff.de condit.& demonstr. & l.si pater.4. C.de institut. uel substitut. tamen ex aduerso extat l. quoniam.32.C.de inoff.testamento: quæ conditiones institutionib. istiusmodi adiectas pro non adiectis habet, & tanquam posterior priorib. legibus uidetur derogare.* Ideoq; *exceptio ista hodie non admittenda.* Idem *etiam dicendum de hac controuersia, si duobus feudum à* Principe *datum sit, utrum inter eos sit ius adcrescēdi? quam refert* Iul. Clar. *in d.§.feudum, quæst. 77. uers. scias tamen.* Nam *licet affirmatiua sententia uideatur subsistere ex l.unica. C.si liberalit.*Imp.*lib.10. tamen negatiua etiam subsistit ex c.1.§. & quia uidimus.ibi: sin autem unus. de his qui feuda dare poss.* Ideoq; *contra eum iudicādum erit, qui suam intentionem in hoc iure cōtrouerso fundat.* Planè *propositæ replicationis duplicatio est:* Nisi *contraria lex generalior, altera magis ad speciem directa: uel contraria prior, cui per alteram tanquam posteriorem derogatū sit. hoc enim casu, quia præsumptio est contra legem contrariam, replicationi propositæ locus non erit, per ea quæ s̄.exceptione prima sunt adducta.* Hæc *de prima replicatione.* Altera *propositæ exceptionis replicatio est:* Nisi *lex obscura sit, nec apertè id de quo quæritur,*

quæritur, caueat. hoc enim casu is qui proposita exceptione utitur, iure controuerso non adiuuatur. distinct.12.c.illa autem.§.alia uerò quæ.& §. fin. Veluti *aduersus contractum emphyteuticum opponitur exceptio hæc, quòd scriptura non interuenerit. quæ exceptio est controuersa, ut testatur* Iul. Clar. *in §. emphyteusis, quæst.4.* Licet *autem uideatur subsistere ex l.1. in prin. ibi: scriptura interueniente.* C. *de iure emphyteutico. quia tamen uerba hæc non apertè exceptionem propositam confirmant, sed argumento à contrario sensu desumpto, quod sæpe fallere solet, cùm istiusmodi uerba non semper conditionis uim habeant, ut l. ult. §. fin. ff. de iuris & facti ignorantia. l.1.§. quod uulgo. ff. de ui & ui armata, &c. meritò exceptio hæc in controuersiam deducta est: ideoq; non attendenda.* Similiter *aduersus cõsuetudinem exceptio hæc, Si consuetudo in contradictorio iudicio non sit firmata: controuertitur à* Doctoribus, *ut testatur* Francis. *Viuius lib.1. uers. consuetudo debet. item* Turz. *opin.9. num.1. & opin.155.* Baptist. *à* Villalobos *in litera* C. *num.184. cum addit.* Emanuel Soarez *in litera* C. *num.282.* Ideoq; *non admittenda, utcunq; uideatur subsistere ex l. cum de consuetudine.34. ff. de legib. cum lex ista exceptionem illam nõ apertè approbet, sed poßit uideri consilium dare de consuetudine probanda.*

Tertia

Tertia propositæ exceptionis replicatio est: Nisi *lex, qua opinio cõtrouersa subsistere uidetur, uim potius regulæ habeat, quàm legis.* Nam ex regulis *(ut suprà ostensum) ius non sumitur.* Et istiusmodi *regulis aliæ regulæ facilè obijci possunt, & argumenta contrarijs argumentis elidi.* Multa enim *probabilia inter se contraria sunt, ut* Aristoteles *testatur.* Ideoq; *legibus specialibus, non rationibus generalibus in causis ordinarijs certandum est.* Alioquin *si argumentis & rationibus generalibus ius constituere & leges distinguere liceret: neque certum, neq; finitum ius esse posset, contra l. in omni parte. 2. ff. de iuris & facti ignor.* Siquidem *nulla lex tam firma esset, quæ non aliqua ratione uel distinguendo saltem posset labefactari.* Quanquam Doctores *sæpe ex leui occasione leges distinguere solent.* Vnde *non minima iuris controuersi portio profecta est, ut suprà etiam dictum.* Ideoq; *quemadmodum ius actionis, ita quoque ius exceptionis, replicationis ac duplicationis speciali aliqua lege uel constitutione probari oportet: ut* §. *quoq; ex l. ab ea parte. 5. ff. de probationibus, ostensum est.* Hæc *de altera propositæ regulæ exceptione, eiusq; replicationibus sint dicta.* Tertia *exceptio est*: Nisi *euidens sit æquitas pro eo qui suam intentionem in iure cõtrouerso fundat, quæ nullam admittat dubitationem seu cõtrouersiam:*

uel

uel licet controuersiam recipiat, tamen manifesta sit contrariæ sententiæ calumnia. hoc enim casu actio, exceptio, replicatio, duplicatio, &c. quamuis controuersa, uel lex aliqua specialis deficiat, potest admitti. l. etsi nihil. 143. ff. de reg. iuris. l. diuus. 8. ff. de in integr. restitut. l. 2. ff. de constitut. principum. Sic l. 2. §. quanquam. ff. de aqua pluuia arcenda, admittitur actio ex sola & euidenti æquitate. Sic etiam, quamuis iudex inquirere ac punire officio suo crimen possit: tamen si læso nec actio, nec accusatio eius criminis nomine competat, puta bannito uel simili, dicẽdum est exceptionem obstare. Quæ exceptio quamuis controuersa sit, ut testatur Iul. Clar. *in §. fin. quæst. 50. uers. ult. tamen cum pœnam non mereatur quod lege fit permittente, l.* Gracchus. *4. C. ad l.* Iul. *de adulterijs: manifesta uidetur aduersæ partis calumnia. Sic quòd dormiens aliquem occidens à pœna homicidij excusetur, euidẽtem habet æquitatem.* Iul. Clar. *d. §. fin. quæst. 60. uers. quæro etiam. Sic deniq;, si aduersus accusationem publicam opponatur exceptio hæc, quòd nondum constet, an crimen commissum sit: quamuis specialis lex deficiat, tamen propter euidentem æquitatẽ exceptio hæc communi opinione approbata est admittenda. Quam testatur* Iul. Clarus *in §. fin. quæst. 4. in prin. & quæst. 52. in prim. & uers. præterea. item*

quæst.

quæst.66.in prin. Quarta *propositæ regulæ exceptio est:Nisi is iudicet,qui non simplicem iurisdictionem,sed imperium habet,legesq́; pro suo arbitrio figere ac refigere poßit: hic enim in iure controuerso quam uelit opinionem sequi potest, eamq́; pro lege uniuersali constituere. Sic uidemus ueteres* Imperatores, *huiusmodi iuris quæstionibus oblatis, sæpe pro eo qui se in ijs fundaret, rescripsisse. quod ex iure notius est, quàm ut probatione uel declaratione indigeat.* Vnum *tamen exemplum adducere libet ex l.antiquæ.23.*C. *ad S.C.Velleianum. ubi cùm aduersus exceptionem Senatusconsulti Velleiani replicatum esset,Si non mulier aliquo accepto intercesßisset, eaq́; replicatio cõtrouersa esset:Imp.Iustinianus,ista controuersia oblata, replicationem approbauit: & sic pro eo qui se in controuersa ista replicatione fundabat,constituit.Sed hæc potestas non est concedenda ei qui simplicem habet iurisdictionem. hic enim non aliter iudicare debet, quàm legibus, constitutionibus & moribus proditum est. Instit. de officio iudicis,in prin.Ideoq́; ubi lex non distinguit, ibi nec ipse distinguere debet.* Quinta *propositæ regulæ exceptio est: Nisi pro sententia eius qui se in controuerso iure fundat,in simili casu ab* Imperatore,*uel eo qui locum* Imperatoris *obtinet,fuerit iudicatum. hoc enim casu,quia senten*

 tia

tia imperialis uim legis obtinet, per l.ult. C.de legib. meritò ſecundum eum qui ſe in controuerſo iure fundat, iudicãdum erit, per ea quæ s̄.except. 2.dicta ſunt. Imperialis *autem ſententiæ authoritatem obtinet, quod in iudicio* Cameræ Imperialis *fuerit pronũciatum.* Qua *ratione motus ſuperiori anno in hac controuerſia,* Vtrum *aduerſus annuam præſtationem præſcriptio currat, nécne? pro ea parte, quæ ſe in hac controuerſa exceptione fundabat, quamuis hæc ſententia mihi dura uideretur, in quadam cauſa reſpondi.* Quoniã Minſing. *Cent.3.obſeruat.13. teſtatur, hanc opinionem aliquot uicibus in* Camera *cõprobatam eſſe.* Sexta *exceptio eſt:* Niſi *de ſignificatione alicuius uocabuli in lege poſiti apud* Doctores *cõtrouerſia ſit: hoc enim caſu iudicis arbitrium eſt, ut is pro qualitate perſonarum & cauſæ æſtimet quæ ſignificatio potius ſit ſequenda.* Sic *cum c.potuit.extra de locato, cautum ſit,* Emphyteutam, *qui non ſoluerit canonem, poſſe celeri ſatisfactione moram purgare: & controuerſia* Doctorum *eſſet, quæ diceretur celeris ſatiſfactio: hæc res arbitrio iudicis tandem eſt relicta, ut refert* Iul.Clar.*in §.emphyteuſis.quæſt.8.uerſ.quando autem.* Item *cum ſentẽtia de antiquo lata dicatur habere præſumptionem pro ſe, quamuis ſolennium & actorum nulla in ea facta ſit mentio: & controuerſia* Doctorum

eſſet,

esset, quæ sententia de antiquo lata dicatur: tandem hoc arbitrio iudicis definiēdum est relictum, ut refert Viu. lib.1. com.opin. in uerbo Sententia iudicis, num.4. cum quatuor sequētibus. Sic etiam quis dicatur pubertati proximus, post multā controuersiam arbitrio iudicis relinquitur. Viu. d. lib.1. uers. pubertati proximus. Item cum controuersia esset de uocabulo Noctis in statuto posito, tandem id relinquitur arbitrio iudicis. Iul. Clar. in §. fin. quæst. 82. statuto 9. uers. quæro quomodo. 4. Sic quæ dicantur personæ digniores: quæ dicatur causa magna, quæ modica: quis dicatur pauper, quis diues, quis miserabilis: relinquitur arbitrio iudicis apud Viu. lib.2. com.opin. in uers. arbitrio iudicis. Item quæ dicatur inimicitia capitalis, ex arbitrio iudicis pendet. Iul. Clar. in §. fin. quæst. 24. uers. item quæro. ibi: quis autem. Item rationabilis consuetudo quæ sit, arbitrio iudicantis permittitur. Baptista à Villa. in litera C. num. 179. Emanuel Soarez in thesauro receptar. sentent. in litera C. num. 284. Viu. lib.1. in uerbo Consuetudo rationabilis. Idem dicendum uidetur de hac controuersia, Vtrum dies termini in termino, an extra computetur. de qua re ingens Doctorum contentio est, cuius meminit Tiraquell. lib.1. retractus, §.1. glossa 11. num.17. usq; ad finem glossæ. Vbi tandem num.22. humaniorem sententiam sequendam

ait. quo innuere uidetur, hanc controuersiam arbitrio iudicantis relinquendam esse.

II. Regula. Hæc de controuersijs ordinariarum causarum, quæ ex aliqua speciali lege dependent, sint dicta. De extraordinarijs autem causis, quæ arbitrio iudicis à legibus permittuntur, controuersiæ motæ ad arbitrium eiusdem iudicis pertinent, qui causa cognita pro qualitate negocij controuersi iuris nunc affirmatiuam, nũc negatiuam partem, prout ei æquius uel uerisimilius uidebitur, sequi potest. Iul. Clar. in §. fin. quæst. 21. uers. si aliquis uisus, in fine. & quæst. 24. uers. sed quid si secuta. item quæst. 25. uers. sed quæro. Nam quando aliquid non est iure decisum, id arbitrio iudicis relinquitur, exemplo l. quæsitum. 13. ff. de testibus. l. 1. §. expilatores. ff. de effractoribus. l. 1. in fine. & ibi Bald. ff. de iure deliberandi. Marsil. in l. quæstionis modum, num. 41. ff. de quæstionibus. Socinus in rubr. & in l. si fuerit. ff. de rebus dubijs. glossa in c. 5. in fine. extr. de dolo & contumacia. Decius in c. sedes apostolica, num. 24. extr. de rescriptis. Angel. cons. 100. col. 4. Iul. Clar. in §. fin. quæst. 34. uers. ult. ibi: prout & cætera omnia. Quæ regula extra controuersiam est. Vnde patet, maximam iuris controuersi partem in arbitrio esse iudicantis. Siquidem circa probationes, præsumptiones, in integrũ restitutiones, & alias huiusmodi

huiusmodi causas arbitrarias maxima pars opinionum uersatur. Quod enim legibus impoßibile uisum est,ut generaliter definiri posset,ideoq; arbitrio iudicis relictum causa cognita definiēdum: id Doctores suis opinionibus generaliter definire sunt conati. Sic l.3.§.eiusdem. ff.de testibus, Imp. Hadrianus *ait, nullo certo modo satis definiri posse,quæ argumenta ad quem modum cuiq; rei probandæ sufficiant.* Ideoq; *probationum materiam arbitrio iudicantis permittit, ut is ex sententia animi sui æstimet quid aut credat,aut parum probatum sibi opinetur, & sic in his motum animi sui in iudicando sequatur. At magna opinionum pars in hoc definiendo consistit, quatenus fama probet,uel non probet: quatenus testibus fides habenda sit, uel non sit: item si testes uaria inter se & diuersa deposuerint, utrum sit uerisimilius & magis sequendum: quæ plenam, quæ semiplenam faciant probationem: quæ argumenta præsumptionem inducant, & huiusmodi alia infinita, quibus generaliter definire conantur* Doctores *ea,de quibus ipsæ leges desperarunt. Quid ergo? cum ista nunc* Doctorum *opinionibus uideamus generaliter definita, cessare debet in his arbitriū iudicis?*Ego *puto, facultatem quam iudici lex dedit, ut quod sibi uerisimilius uidetur, sequi possit, ei opinionibus istis utcunq; probabilibus non*

auferri. Instruere iudicem possunt & admonere, necessitatem ei imponere non possunt, ut ab eo quod sibi causa cognita credibilius uel æquius uidetur, recedat. idq; multò magis dicendum, si ipsæ opiniones inuicem sint controuersæ. Nam & ipsæ leges, si quando in huiusmodi causis arbitrijs aliquid definiunt, ita definiunt, ut iudici arbitrium causa cognita liberum relinquant. Sic l. ob carmē. 21. §. si testes. ff. de testibus, Arcadius dicit: Si testes omnes eiusdem honestatis & existimationis sunt, ac iudicis motus cum his concurrit, sequenda omnino esse testimonia. Quasi diceret Iurisconsultus: Quamuis testes omnes eiusdem honestatis & existimationis sint, si tamen iudici pro qualitate causæ aliud uideatur, nō est ad huiusmodi testimonia adstrictus. & l. quæsitum. 13. in fine. ff. eod. tt. Papinianus: Ad iudicum (inquit) officium pertinet, eius quoq; testimonij fidem, quod integræ frontis homo dixerit, perpendere. Huic sententiæ accedit etiam Vill. P. 313. Iul. Clar. in §. testamentum, quæst. 79. uers. ult. ubi multis coniecturis enumeratis, eas tandem relinquit arbitrio iudicantis. Idem facit in §. fin. quæst. 64. uers. dixi quoq;. 13. ibi: in hoc autem. Idem facit etiam Minsing. cent. 4. obseruat. 38. Ius igitur controuersum, quod est de causis arbitrarijs, in arbitrio iudicantis consistit. Qualis est hæc controuersia: Vtrum ex capite ignoran-

tiæ

tiæ aduerſus quadraginta annorum præſcriptionem in integrum reſtitutio ſit indulgenda? quam refert Fichard.*in addition. ſuis ad com.opin.*Baptiſt.*à* Villa.*in uerbo* Reſtitutio in integrum.Viu. *lib.1.comm.opin. in uerbo* Hæreditatem adeundi, *num.4.& 6.* Gabriel.*lib.5.de præſcript. concluſ. 1.num.71.* Nam *cum omnis in integrum reſtitutio fiat cauſa cognita, l.3.ff.de in integr. reſtit. ideoq; ex arbitrio iudicis pendeat,l.quod ſi minor.24.§. fin. ff.de minor.uiginti quinq; annis: liberum erit iudici pro qualitate negocij aduerſus quadraginta annorum præſcriptionem nunc dare, nunc denegare in integrum reſtitutionem.* Quanquam *hoc exemplum uideri poteſt magis ad exceptionem proximè ſequentem pertinere.*Nam *l.omnes. 4.C.de præſcript.30.uel 40.annor. pleniſſima ſecuritas quadraginta annorum præſcriptioni tribuitur:qua uidetur in integrum reſtitutio aduerſus eam prohibita.*Quoties *autem lex arbitrio iudicis certum modum præſcribit,hunc ei in ſuo arbitrio excedere non licet. quod primæ exceptionis loco aduerſus regulam propoſitam eſt notandum.* Sic *certus modus arbitrio iudicis præſcribitur l.2.ff.de iure deliberãdi. l.ſacrilegij.6.in prin. uerſ.ſed moderanda.ff.ad l.Iul.peculatus.l.1.§.fin. uerſ.dummodo ne quis.ff.de effractoribus. l.1.§.in honorarijs.uerſ.dummodo licitum.ff.de uarijs &*

extraordin.cognit. l.1.& l.7. C.de dilationib.l.4. & l.6.C.de modo mulctarum. Sic etiam l.1.§.fin. ff.ex quibus causis maiores, Prætor in integrum quidem restitutionem permittit ex qualibet causa, quæ iudici iusta uidebitur, sed addit modum his uerbis: Quod eius per leges, plebiscita, Senatusconsulta, edicta, decreta principum licebit. Quibus uerbis arbitrium iudicis restringitur, ut si leges in integrum restitutionem prohibeant, nec iudex eam indulgeat, quamuis iusta ei causa uideatur. Proinde in hac controuersia Doctorum, Vtrum ob noua instrumenta reperta in integrum restitutio aduersus rem iudicatam sit concedenda? quam refert Gabriel. lib.2.de restitut. in integrum, conclus.2.non erit liberum arbitrium iudicis sententiam quam uelit sequendi: cum l.sub specie.4.C.de re iudicata, & l.cum de hoc.27. §.fin. ff.de exceptione rei iudicatæ, expreßè prohibeatur res iudicata ob instrumenta noua reperta retractari. Itaq; iudex hoc casu aduersus rem iudicatam in integrum restitutionem indulgere non debet: nisi ex certis causis, quas M.I.C.lib.2.cap.29. except.53. enumeraui. Planè si modus à lege non ita apertè præscriptus sit, ut de eo probabiliter dubitari poßit: dicendum, eo non obstante arbitrium iudici liberum relinquendum esse, per ea quæ proposita sunt s̃.reg. prox.except.2. repl.2.

Quò

Quò referendum uidetur exemplum paulò superius de in integrum restitutione aduersus quadraginta annorum præscriptionem ex capite ignorantiæ danda uel deneganda propositum. Porrò quod suprà dictum est, quando aliquid iure non reperitur decisum, id arbitrio iudicis relinqui, nō hanc habet significationem, ut iudici ex causa aliqua, quæ legibus non reperitur approbata, liceat actionem, exceptionem, replicationem uel duplicationem concedere. hoc enim ad ordinaria iudicia spectat: in quibus quemadmodum iudici non aliter iudicare licet, quàm legibus, constitutionibus & moribus proditum est, Inst. de officio iudicis, in prin. ita nec aliquid decernere permissum, quod legibus approbatum non reperitur. In his enim erubescendum iudici sine lege loqui, Nouell. 18. §. consideremus: & pro omisso habēdum, quod non reperitur legibus decisum, ut s̄. reg. prox. in principio est ostensum. Quod secundæ exceptionis loco aduersus regulam propositam notādum. Quoties ergo de iure alicuius actionis, exceptionis, replicationis uel duplicationis controuersia est, iudicis non est liberum arbitrium sequi quam uelit sententiam: sed debet istam actionem, exceptionem, replicationem uel duplicationem, tanquam nō satis probatam, repudiare, iuxta ea quæ

§.reg.prox.sunt dicta. Proinde in hac controuersia Doctorum, qua disceptant, An filij in conditione positi censeantur esse uocati, quam refert Iul. Clar. in §.testamentum, quæst. 77. iudex ei opinioni, qua dicuntur non uocati, potius quàm contrariæ adhærebit. Nã de causa & iure actionis quæritur, An filij in conditione positi tanquam hæredes instituti habeant petitionem hæreditatis ex testamento? Quæ causa legibus non reperitur approbata: nec de uoluntate testatoris satis constat, cum sit cõtrouersa. Ideoq; nec iudex dabit ex hac causa actionem. Postremò in causis extraordinarijs, & controuersijs de ijs exortis nonnulli sentiunt, quia ex arbitrio iudicis pendeant, posse iudicem gratificari amico, & in eius fauorem sententiam ferre: ut glossa in c.uenerabilem.extr.de election. Iason in l.cum prolatis, circa finem.ff.de re iudicata. & in l.diem functo, col.6.ff.de officio assessor. &c. Quorum sentẽtia uera non est. Nam utcunq; iudex in huiusmodi causis & controuersijs plenam habeat potestatem decernendi quod sibi uidetur: tamen boni uiri arbitrium excedere non debet, nec affectibus indulgere. Siquidem dolus & affectus ab hoc arbitrio semper debet abesse. quod tertiæ exceptionis loco aduersus regulam propositam notãdum. Quæ exceptio approbatur

batur l.creditor.60.§.Lucius.ff.mādati.l.in personam.22.ff.de reg.iuris.l.si libertus.30.in prin.ff. de operis libertor. l.si societatem.6.ff.pro socio.l. si in lege.24.in prin.ff.locati.l.respiciendum.11.in prin.& l.hodie.13.in fine.ff.de pœnis. Proinde in huiusmodi causis arbitrarijs iudex decernere debet, quod sibi causa cognita uerisimilius uel æquius uidetur,non quod amico uelit gratificari. Si uerò omnibus perpensis ac ponderatis, non satis ei,quid uel uerisimilius, uel æquius uideatur,constet:alius gratificādi modus ei à iure præscribitur, uidelicet ut in causis dubijs pro libertate uel pro dote iudicet. l.quoties.20. & l.in ambiguis.85. in prin.ff.de reg.iuris. Vt faueat repetitioni potius quàm aduētitio lucro.l.in re obscura.41.ff.eod.tt. Vt humaniorem sententiam amplectatur. l.si fuerit.11. §.fin.ff.de rebus dubijs. Hos & huiusmodi alios fauores in dubijs rerum quæstionibus sequi conuenit. Quidquid autem causa cognita ex fide bona decreuerit,siue æquum,siue iniquum id sit, hoc ius erit.l.penult.§.prætor quoq;.ff.de iusticia & iure.l.ingenuum.25.ff.de statu hominum. Hæc de extraordinarijs seu arbitrarijs causis sint dicta:de quibus uide plura libro 3.Dialectices meæ, cap.ult.

Ex his quæ hactenus dicta sunt, quid in iure contro-

controuerso potißimùm sequendum, & quatenus communibus opinionibus, quæ paßim pro iure allegari solent, insistendum sit, constare arbitror. Ex *quibus patet, si quidem opinio aliqua communis cum regulis & regularum exceptionibus, quas exposuimus, consentiat: eam tanquam iuri consentaneam omnino sequendam esse. quoniam regulæ istæ & illarum exceptiones ex ipsis iuris textibus sunt desumptæ. Sim uerò ab ijs discrepet: tunc siquidem controuersa sit, eam non esse attendendam: nisi manifesta sit aduersæ partis calumnia, uel in causis arbitrarijs ea iudici æqua uisa fuerit, & cum negocio præsente conuenire: cum non ex opinionibus sit ius sumendum, sed ex legibus: pariaq; sint, aliquid omissum esse in legibus, & controuersum esse. Sim uerò non sit controuersa, eam tanquam euidentem æquitatem esse amplectendam: nisi fortè specialis lex uel consuetudo in contrarium extet. qualis est hæc opinio, qua dicitur, collectari forenses non posse de suis possessionibus, nisi in proprio territorio: in quo eos collectari debere de bonis etiam alibi sitis. Quam opinionem tanquam communem refert* Fichard. *in addit. ad* Vill. C. 101. *contra l. forma censuali.* 4. *§. si uerò quis. ff. de censibus. Quæ isti opinioni ex diametro uidetur repugnare.* Ideoq; *lex hoc casu*

magis

magis quàm opinio, licet communis & ab omnibus approbata dicatur, erit sequenda: ut & s̄.reg. 1.except.2.est ostensum. Hæc de ratione iuris controuersi cum iudicio legendi & in iudicando sequendi sint dicta: secundum quæ ex iure controuerso, quod in hac Methodo exponimus, nos facilè (ni fallor) poterimus extricare,

NOMI-

NOMINA AVTHORVM, EX quibus Methodus hæc eſt concinnata, cum explicatione notarum quæ paſſim in ea occurrunt.

Fichard. Ioannes Fichardus in additionibus ſuis ad communes opiniones Baptiſtæ à Villalobos.

Gabriel. Antonij Gabrielij Romani communes concluſiones.

Iul.Clar. Iulij Clari Alexandrini paragraphi receptarum ſententiarum.

M.I.C. Methodus iuris ciuilis mea.

M.I.P. Methodus iuris Pontificij mea.

M.I.R. Methodus iuris controuerſi hæc mea.

Soarez. Emanuelis Soarez à Ribeira Theſaurus receptarum ſententiarum.

Turz. Franciſci Turzani communes opiniones, & regulæ adiectæ.

Vill. Baptiſtæ à Villalobos Toletani communes opiniones, ſecundum ordinem Alphabeti collectæ.

Viu. Franciſci Viuij ab Aquila communium opinionum libri duo.

METHODI IVRIS CONTROVERSI LIBER I.

DE LEGIBVS, MAGISTRATIbus,& Iudicijs publicis.

DE IVRE ET LEGIbus. Cap. I.

I. DE LEGVM INTERpretatione.

PRIMA Regula: *Si præsens casus speciali aliqua lege comprehensus non est, ad similes leges recurrendum: & ubi eadem est ratio, ibi idem quoq; ius est constituendum.* M.I.C.*libro* 1.*cap*.2.*quæst*.6.*reg*.2.& M.I.P.*lib*.1.*cap*.1.*quæst*.8.*reg*.4. Accedit Turz.*opin*.176.*num*.1.*cum sequente*. Idem *reg*.13. & *reg*. 106. Viu.*lib*.1. *filius ultra, num*.2.*cum duobus sequentibus*. Idem *eod. lib*.1.*statutum ciuitatis*. §. *quando duo*.Vill.D.194. *Declaratur regula proposita definitione similitudinis apud* Turz. *d.opin*.176.*num*.3.*cum duob.sequentibus*.Huc *exēpli loco referenda sunt paria siue similia:ut sunt,*

Ali-

*Alimenta & dos. Viu.lib.1.argumentum de alimentis.*Soarez A.265.

*Contractus & ultima uoluntas.*Soarez A.264.

Ciuilia & criminalia.Soarez A.257.

Criminales & matrimoniales causæ. Gabriel. *lib.1.de probationibus, conclus.1.num.41.cum sequente.*

Destinatum & *factum. Quod tamen controuertitur & distinguitur apud* Gabriel. *libro* 1. *de præsumptionib.conclus.12.*Tiraquell.*lib.1.*Retra*ctus.§.1.gloss.7.num.110.cum sequentib.*

Dos *data & promissa.* Villal.S.124.*in addit.1.* Viu.*lib.1.statutum simpliciter,num.10.* Idem *lib.2.dos promissa.*

Falcidia & Trebellianica. Viu.*lib.1.hæres rogatus,num.5.ibi:& appellatione* Falcidiæ.

Feudum & *emphyteusis æquiparãtur. de qua re uide tractatum feudalem cap.1.reg.10.*

Fides *data & iuramentum .* Fichard.*in addit. ad* Vill.F.59.

Filius & *nepos æquiparantur. de qua re uide* J.*lib.ult.cap.penult.in uerbo* Filius.

Inesse, & *in continenti fieri, paria sunt .* Gabriel.*lib.1.de præsumptionib.conclus.13.ubi etiam distinguitur.*

Infamia & *mors æquiparantur apud* Viu. *lib.1.aduocati.uers.quia à pari.*

Locus

Locus contractus & solutionis æquiparantur l.contraxisse.20. ff.de action. & obligat. l.hæres. 19.§.fin.ff.de iudicijs. In iure tamen diuerso attenditur locus contractus, non solutionis. Gabriel. lib.6. de consuetudin. conclus.2.num.6. de qua re plura 3.suo loco.

Militia armata & legalis æquiparantur apud Vill.P.308.

Monasterium & filius. Vill.M.120.cum duob. sequentib.

Mors ciuilis & naturalis.Vill.M.131.Cuius exceptio est in casib. à iure specialiter non expressis. Viu.lib.2.mors ficta.Vill.M.130.

Pactum & præscriptio.Vill.P.17.

Principium,& quod ex principio sequitur,æquiparantur.Vill.P.299.

Prodigus & furiosus æquiparantur: quod tamen exceptionem recipit in delictis.Vill.P.342.

Seruus & monachus æquiparantur. Turz. reg.61.

Seruus uel filius fugitiuus & monachus æquiparantur apud Vill.M.118.

Surrogatum, & id in cuius locum est surrogatum,æquiparantur.Quod approbatur & distinguitur apud Gabriel.lib.6.de reg.iuris, conclus.2. Plura huiusmodi exempla congeßit Damhauderius in suo Enchiridio parium aut similium.Planè

habet regula proposita suas quoq; exceptiones. quarum prima hæc est: Nisi consuetudo ad casus similes extendatur. Quæ exceptio cõtrouertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.5. de præscript. conclus.2.num.14..cum sex sequentibus. Turz.opin.98.num.1.Fichard.in addit.ad Vill.E.149.Ex quibus patet, exceptionem propositam esse cõtro uersam.Admittitur tamen hauddubiè,si consuetu do contra ius sit introducta. M.I.C.libro 1. cap.2. quæst.6.reg.2.except.1. & M.I.P.lib.1.ca.1.quæst. 8.reg.4.except.1. Cuius replicatio est,quoad casum, qui lata significatione sub casu expresso con tinetur:ad hunc enim consuetudo extẽditur,quãuis contra ius sit introducta.Viu.lib.1.statutum ex cludens fœminas,num.6.Altera propositæ regulæ exceptio est in constitutione personali, seu priuilegio,quod ad similes casus non extenditur.M.I.C. lib.1.cap.4.de constitutionib.personalib.reg.1.& M.I.P.lib.1.cap.3. de constitutionib.personalibus, reg.2.Accedit Turz.reg.31.Cuius replicatio est:Nisi in maiori includeretur minus. Turz. d.reg.31. Tertia exceptio est in dispensatione, quæ non extenditur ad casus similes, ratione iam dictæ exceptionis.Vill.D.78.Contradicit Vill.E.151. Quarta exceptio uidetur in dispositione hominis, non legis.Quæ tamen exceptio reprobatur apud Vill. S.156.Iul.Clar.in §.testamentum,quæst.76.uers.di xi quod.

xi quod.5.& uers.disposuit.10. Quinta exceptio est in dispositionibus odiosis,quæ restringēdæ, nō extendendæ sunt.M.I.P.lib.2.cap.17.reg.18. Accedit Vill.C.108.Viu.lib.1.extēsio.§.in odiosis,num. 1. Hoc loco sciendum,quæ odiosa,quæ fauorabilia sint: de qua re in legitimandi facultate disseritur apud Vill.L.84.Item statutum excludens fœminas gratia agnatorū dicitur fauorabile apud Fichard. in addit.ad Vill.S.119.Quod tamen extendi negatur apud Gabriel.lib.6.de statutis, conclus.7. Similiter statutum disponens, ut coniuncti & adfines de causis suis compromittant, fauorabile dicitur apud Viu.lib.2.statutum disponēs. Item statutum, ne forensi alienetur,fauorabile est. Viu.lib.2.statutum prohibens.uers.& huiusmodi.Pœnalia dicuntur odiosa:ideo restringenda. de qua re uide J.except.prox. Planè propositæ exceptionis replicatio prima est: Nisi casus sint æquiparati lege antiqua: tunc enim dispositum in uno,extenditur etiā in materia odiosa ad alterum. Vill.D.194.Soarez A.116. Altera replicatio est in correlatiuis.Vill.E. 152. Tertia replicatio est:Nisi ratio in lege sit expressa.Viu.lib.1.extēsio.§.in odiosis,num.2.Quarta replicatio est: Nisi lex ipsa dispositionem odiosam ad similes casus extendat. Viu.d.§.in odiosis, num.3. Quinta replicatio est:Nisi lex,si non extenderetur,elusoria redderetur. Viu.d.§.in odio-

ſis, num.4. Plures replicationes *remißiuè uide apud* Viu.d.§.*in odioſis,num.5.* Hæc *de quinta exceptione.* Sexta *propoſitæ regulæ exceptio eſt in pœnalib.diſpoſitionibus, quæ quia odioſæ ſunt, non extenduntur.* Turz.*reg.13.in fine.* Viu.*lib.1. emphyteuta priuati,num.2.ibi:quod imò in pœnalibus.* Idem *eod.lib.1.extenſio.§.in odioſis,num.1.* Cuius *replicationes uide s̃.except.prox.* Septima *exceptio eſt in correctorijs,in quibus ceſſat regula propoſita.* Turz.*opin.98.num.2.cum duob.ſequentibus.* Idem.*reg.106.* & Vill.E.153. Viu.*lib.1. extenſio.*Cuius *exemplum habetur apud* Gabriel. *lib.6.de ſtatutis,concluſ.7.* Planè *propoſitæ exceptionis replicatio prima eſt:* Niſi *aliàs fiat extenſio de ſtricta ſignificatione uocabuli ad latam: tũc enim etiam in correctorijs fit extẽſio.* Vill.E.154. Altera *replicatio eſt:*Niſi *agatur de ſaluanda anima.* Vill.E.155. Tertia *replicatio eſt:* Niſi *lex correctoria nos reduceret ad legem antiquã.* Vill.E. 156.Quarta *replicatio eſt in lege noua æquiparãte duos caſus.* Vill.E.157.Quinta *replicatio eſt:*Niſi *lex aliam legem corrigat, non per extenſionem alia lex corrigatur.iſta enim lex correctoria ad ſimiles caſus extendi poteſt.* Vill.C.171.Viu.*lib.1.hæres rogatus,num.5.ibi:lex etiam correctoria.* Harum *replicationum duplicatio generalis eſt in cõſuetudine:cuius ſimile nõ uincit legem.* Vill.C.186.

Soarez

Soarez C.283. Octaua propositæ regulæ exceptio est in præscriptionibus, quæ tanquam odiosæ ad similes casus non extenduntur: ut refert Gabriel.lib.5.de præscriptionibus,num.3. Nona exceptio est: Nisi in casu extenso sit maior ratio,minor in casu ad quem fit extensio. Quæ tamē exceptio communiter reprobatur,ut refert Vill.E.150. Decima exceptio uidetur: Nisi dictio taxatiua in lege posita sit. Quæ tamē communiter reprobatur, ut refert Viu.lib.1.dictio taxatiua. Hæc de prima regula: de qua uide plura in Dialectica mea lib.2. cap.de ratione legis,reg.1.

II. Regula: Prohibito effectu,omnis eius causa prohibita censetur. M.I.P.lib.1.cap.1.quæst.8.reg. 3. Accedit Gabriel.lib.1.de præsumptionibus,conclus.7.ubi etiam eius exceptiones annotantur.

III. Regula: Quod iuris in uno correlatiuorū, idem etiam in altero. Vill.E.152. De qua regula uide plura in Dialectica mea lib.2.cap.à cōnexis & repugnantibus,reg.3.

IIII. Regula: In legibus interpretandis non ad propriam uerborum significationem, sed ad communem loquendi usum respiciendum. Turz.cap. 29. Fichard.in addit.ad Vill.C.107.in addit.C. Idē V.18.cum addit.& num.50. Viu.lib.2.statutum in partibus. Cuius exceptio prima est: Nisi in lege uel statuto adiectum esset, uerba propriè intelligi

debere.d.cap.29.ibi:quæ tamen. Altera exceptio eſt:Niſi uſus ille loquendi nõ plenè probetur.Vill. C.162. Plura de hac regula uide infrà lib.4.cap.9. regula 38.

V. Regula: Leges priores in poſterioribus interpretandis poſſunt adhiberi. M.I.C.lib.1.cap.2. quæſt.6.reg.5. Accedit Viu.lib.1.ſtatutum ultimũ. de qua re uide item J.lib.5.cap.11.reg.3.repl.8.

VI.Regula: Statutum ita interpretandum, ut quàm minimum fieri poteſt, lædatur ius ciuile. Vill.S.98.in addit.

VII.Regula: Indefinita æquipollet uniuerſali. Excipitur primùm materia probationis.Vill.l.23. Deinde excipitur materia feudalis.de qua re uide tractatum feudalem cap.1.reg.6.

VIII. Regula:Verba ita interpretanda ſunt, ut aliquid operentur, nec debent eſſe ocioſa, exemplo Gabriel. lib.3.de locatione, concluſ.3.num. 2.cum duobus ſequentibus. Hæc de legum interpretatione.

II. DE ANTINOMIIS SEV contrarijs legibus & opinionibus conciliandis.

I.Regula: Contrarietas in iure non eſt admittenda,imò potius ſuperfluum.Vill.C.195.in prin.

II. Regula: Per diſtinctionem antinomiæ & contrariæ opiniones ad concordiam redigendæ,

cáq;

eaq; opinio præferenda, quæ in distinguendo consistit. Fichard. in addit. 2. ad Vill. O. 18.

III. *Regula: Vtrum lecturæ, an tractatus, an consilia maiorem obtineant authoritatem, differitur à Fichard. in addit. 1. ad d. O. 18. Viu. lib. 2. doctoratus, num. 20. cum sequente. Gabriel. lib. 1. de testibus, conclus. 4. num. 87.*

IIII. *Regula: Si contrarietas sit inter ius ciuile & canonicum in non concernentibus peccatum: ius canonicum obseruatur in terris ecclesiæ, ciuile autẽ in terris Imperij. Villa. C. 195. Soarez C. 7.*

V. *Regula: Si aliud Theologi, aliud Canonistæ sentiant: Canonistis potius quàm Theologis adhærendum. Quæ regula approbatur simul & distinguitur à Viuio libro 2. consuetudo non soluendi, num. 3.*

VI. *Regula: Si alia lex prohibet, alia permittit: in dubio illa huic est præferenda. Turz. reg. 67. Quæ tamen regula facilè in controuersiam deduci potest. Quoniam in iure controuerso id potius sequendum, quod habet præsumptionem iuris pro se. Concessum autem præsumitur, quod non inuenitur prohibitum, de qua re aliàs disserui.*

VII. *Regula: Si idem aliud consulendo, aliud legendo responderit: illa sententia huic præferenda. Quæ tamen regula est controuersa Viu. lib. 2. doctoratus, num. 20. cum sequente.*

VIII. Regula: Si idem à ſeipſo diſſenſerit: eius loci opinio ſequenda, in quo materiam iſtam plenius tractauit. Viuius lib.1. teſtes ſingulares ſufficiunt.uerſ.hinc eſt quod. Gabriel.lib.1.de teſtibus, concluſ.4.num.86.& num.92.

IX. Regula: Si interpretes iuris inter ſe diſſenſerint: communior opinio ſequenda. Quæ regula approbatur ſimul & diſtinguitur per ea quæ habentur ỹ.cap.3.de opinionib. Doctorum, reg.1.except.1. Vbi plures cõtrouerſi iuris ſolutiones uide.

X. Regula: Magis ſtandum conſilijs alicuius collegij, quàm conſilijs unius Doctoris. Gabriel. lib.1.de teſtibus, concluſ.4.num.91. Hæc de antinomijs & contrarijs opinionib. conciliandis in iure controuerſo reperiuntur. de qua re alias congeßi regulas ab initio huius Methodi, ex textibus iuris deſumptas, quas potius in iure controuerſo conciliando mihi ſequendas duxi.

III. DE . INIVSTICIA.

Hæc duplex eſt. alia qua committitur contra uerba legis, alia qua cõmittitur contra legis mentem. M.I.C.lib.1.cap.2.in fine. & M.I.P.lib.1.cap. 1.quæſt.10. Prioris exemplum eſt, ſi quis tempus in lege uel conſtitutione adiectum non obſeruauerit. Vill. C.170.

DE

DE EXCEPTIONIBVS ADuersus leges. Cap. II.

Regulariter leges obseruandæ sunt, & quod contra eas committitur, iniustum est, legumq; pœnis coercetur. M.I.C.lib.1.cap.3. in prin. & M.I.P.lib.1.cap.2.in prin. Cuius regulæ exceptio prima hæc est: Nisi lex ab eo lata sit, qui eius ferendæ potestatem non habuit. d.cap.2. & d.cap.3. except.1. Huius replicatio est: Nisi is qui legem tulit, errore communi pro legitimo legislatore fuerit habitus.d.cap.3.except.1.replic.1. Vbi proponitur exemplum de Barbario, qui nec liber, nec uerus prætor fuerit secundum communem opinionem, quam refert Vill.B.7.

II.Exceptio: Nisi laicus de spiritualibus & ecclesiasticis causis legem tulerit.M.I.P.lib.3.cap.12. reg.5. Accedit Turz.opin.68. Vbi etiam exemplo iuramenti declaratur. Accedit item Villa.F.136.§. nota.ibi:cum licet.item L.101.cum num.sequente. Iul.Clar.in §.emphyteusis,quæst.28. uers.nec si di catur.Huius exceptionis replicatio prima est:Nisi laicus statutum uel consuetudinem, quæ peccatum nutrit, abroget.Turz.opin.180.num.1. Altera replicatio: Nisi laicus ne iuretur statuat, uel periurum ultimo supplicio adficiat. d.opin. 180. num.2. Viu.lib.1.statutum,lex. Tertia replicatio

est: Nisi laicus pœnam constituat non obseruanti canones. Vill.F.136.*§.nota.ibi:cum licet. Quarta replicatio est:* Nisi *laicus de clericis statuat quod non contradicit canonibus.* Vill.L.110. *cui tamen contradicere uidetur* Clarus,*ut ostendi* J.*except.* 21.*dupl.*1. *Quinta replicatio est:*Nisi *laicus legem, qua priuilegium ecclesijs datum est,abroget.* Hæc *replicatio controuertitur & distinguitur per ea quæ tradit* Gabriel. *lib.3.de iure quæsito,conclus.* 7.*num.*12.*cum sequente.*

III. Exceptio: Nisi *populus uel ciuitas, qui quæue alterius imperio regitur,legem tulerit.*Reprobatur *hæc exceptio communi opinione* Vill. P.81. Viu.*lib.*1.*statuta condere.*

IIII. Exceptio: Nisi *lex iuri naturali contraria sit.* M.I.C.*lib.*1.*cap.*3.*except.*3. *&* M.I.P. *lib.*1. *cap.*2.*except.*3.*Cui accedit* Vill.P.292.

V.Exceptio: Nisi *lex in odiũ seu præiudicium certæ personæ lata sit.* Reprobatur Viu.*lib.*2.*statutum factum.*

VI.Exceptio: Nisi *exceptio contra legem introducta causæ propositæ insit.*M.I.C.*lib.*1.*cap.*3. *except.*4. *&* M.I.P. *lib.*1.*cap.*2. *except.*7. *Cuius replicatio uidetur:*Nisi *exceptio ueteris legis contra nouam allegetur.* Quæ *tamẽ reprobatur* Viu. *lib.*1.*statutum disponens quod de contractibus.§. per statutum.*

VII.Ex-

VII.Exceptio: Nisi æquitas contra legem propositam in casu proposito suadeat.M.I.C.d.cap.3. except.5. Cuius replicatio est: Nisi æquitas scripta non sit.d.except.5.repl.1.Cui accedit Viu.lib.1.casus, num.1. Duplicatur: Nisi euidens æquitas sit. De qua duplicatione in mea Dialectica lib.2.cap. de thesi disputanda, except.2.actum est. Cui accedit Viu.lib.1.statuta potius.

VIII.Exceptio: Nisi aliud inter partes actum sit.M.I.C.d.cap.3.except.10. Cui accedit Gabriel. lib.6.de reg.iuris, conclus.8.num.1. Huius exceptionis replicationes uide d.conclus.8. & d.lib.6. de clausulis, conclus.3.num.22.cum sequentibus.

IX. Exceptio: Nisi causa legem præcesserit. M.I.C. d.cap.3. except.14. Cui accedit Viu.lib.1. statutum prohibens, num.6.& 7.

X.Exceptio: Nisi lex nondum fuerit insinuata: uel ab insinuatione nondum duo menses effluxerint.d.cap.3.except.15. Cui accedit Gabriel.lib. 6.de legibus, conclus.4.num.1. Huius replicatio prima est: Nisi is qui contra legem commisit, ante insinuationem uel ante duos menses elapsos sciuerit contenta legis. Quæ replicatio est controuersa, per ea quæ tradit Gabriel. d.conclus.4.num.2. usq; ad finem, ubi etiam duplicationes habentur. Altera replicatio est: Nisi in lege adiecta sit particula hæc, Ex nunc, uel alia similis. Gabriel. lib.2. de ar-

de arbitris, concluſ.2.num.5.cum duobus ſequentibus.

XI. Exceptio: *Niſi lex alia lege uel conſuetudine ſit mutata.* M.I.C.*libro* 1.*cap.*3.*except.*17. & M.I.P.*lib.*1.*cap.*2.*except.*12. Accedit Turz. *opin.* 100.*num.*3. *Huius exceptionis replicatio prima hæc eſt:* Niſi *de mutatione legis non ſatis conſtet.* Viu.*lib.*1.*ſtatutum ultimum.* Altera *replicatio eſt:* Niſi *ſtatutum contra ius commune factum ſit in ijs, quibus pacto renunciari non poteſt. gloſſa in rubr.C.de decretis decurion. lib.12.* Viu.*lib.*1.*ſtatutum* Florentinum,*in prin.* Tertia *replicatio eſt:* Niſi *lex, qua datum eſt priuilegium eccleſiæ, per aliam legem mutetur.*Hæc *exceptio controuertitur & diſtinguitur* Gabriel.*lib.*3.*de iure quæſito, concluſ.*7.*num.*12.*cum num.ſequente.*Quarta *replicatio eſt:* Niſi *cum ſtatutum eſſet de præſtanda eleemoſyna annua,id poſtea mutetur.* Hæc *replicatio eſt controuerſa,per ea quæ tradit* Viu.*lib.*2. *ſtatutum conditum.* Quinta *replicatio eſt :* Niſi *conſtitutio uel ſtatutum in contractum transferatur:hoc enim caſu mutari non poteſt,niſi ijs quorum intereſt,conſentientibus.* Gabriel.*lib.*3.*de iure quæſito,concluſ.*6.*ubi etiã diſtinguitur.* Sexta *replicatio eſt :* Niſi *cum iuſiurandum præſtitum eſſet de lege non mutãda,ea poſtea mutetur.* Hæc *replicatio eſt controuerſa, per ea quæ tradit* Ga-

briel.

briel. lib.2.de iureiurando, conclus.1.num.20. & 21. ubi etiam distinguitur. Septima replicatio est: Nisi statuta confirmata à Principe cum clausula, Si contrà factum sit,quòd non ualeat,sint mutata. Gabriel.lib.6.de clausulis,conclus.3.num.20.59 & 60. Octaua replicatio uidetur:Nisi statutum loci in personam,non in rem sit conceptum. Quæ tamen replicatio reprobatur Turz.opinio.46.numer.2.

XII.Exceptio:Nisi lex non sit in usu. Reprobatur Vill.L.94. & 96. Admittitur, si cum aliud statuto cautum esset,id sit in usu. tunc enim derogatur legi,ratione propositæ exceptionis. Vill.L. 97. Item admittitur, si casus extiterit, in quo lex non sit obseruata.d.94.

XIII.Exceptio:Nisi iuri ciuili ius canonicum repugnet.Hæc exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quæ habentur s̃.cap.prox.de antinomijs,reg.4.

XIIII.Exceptio: Nisi Princeps uel Papa contra legem dispensauerit.M.I.P.lib.1.cap.2.except. 10.Accedit Vill.P.24. Cuius replicatio prima est: Nisi nulla legitima dispensandi causa subsit. d.except.10.replic.1. Cui accedit Turz.opin.10. Contradicere uidetur Villal.D.74. Ideoq; replicatio hæc uidetur controuersa. Admittitur tamen,si dispensatio fiat contra ius diuinum uel canonicum,

ratione

ratione diuina uel naturali fundatum: hæc enim dispensatio non ualet, nisi expressa causa. Vill.D. 75. *Altera replicatio est: Nisi contra ius ab Apostolis traditum, uel per conciliũ generale promulgatum, dispensauerit. Quæ replicatio reprobatur* Vill.P.24. *Tertia replicatio uidetur: Nisi in caussis matrimonialibus dispensauerit. Quæ replicatio est controuersa* Vill.P.25. *Quarta replicatio est: Nisi cum eo qui in ordine sacro consistit, dispensauerit.* Vill.P.26. *Quinta replicatio est: Nisi non citata aduersa parte dispensatio sit facta.* Vill. C.40. *Cuius duplicatio est: Nisi Princeps dispensauerit cum legitimato, ut patri defuncto succedat: hoc enim casu citatio aliorum hæredum non est necessaria.* Vill.C.43. *Triplicatio est: Nisi eam ab ipsis adita sit hæreditas.* Vill.C.44. *Sexta replicatio est: Nisi causa quæ poßit principem retardare ad concedendum, in dispensatione non sit expressa.* Vill.C.65. *Septima replicatio uidetur: Nisi clausula, Ex certa scientia, in dispensatione non sit adiecta. Reprobatur* Vill.C.64.

XV. *Exceptio: Nisi Princeps uel Papa dißimulet: hoc enim casu dispensare creditur. Quæ exceptio approbatur sub conditione* Vill.P.27.

XVI. *Exceptio: Nisi forensis contra statutum loci fecerit. Quæ exceptio approbatur* M.I.P. *lib.1. cap.2. except.17. item approbatur simul & distin-*

distinguitur à Fichard. in addit. ad Villal. F. 158. T. 29. Viu. lib. 1. consuetudo seu stylus: item Statutum contra. uers. ult. & Statutum prohibens, num. 13. & 14. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi *id quod geritur, uoluntariæ sit iurisdictionis: ut testamentum, adoptio, &c.* In *hoc enim forensis adstringitur ad statutum uel consuetudinem loci, in quo testamentum facit.* Fichard. *in addit. ad* Vill. F. 158. *item* Vill. S. 105. & 106. *Huius duplicatio est:* Nisi *statutum contra ius commune personam habilem uel inhabilem constituat: hoc enim non ligat forensem.* Fichard. *in d. addit. ibi: quam tamen mox.* Viu. lib. 1. *statutum habilitans.* Exemplum *huius proponitur d. addit.* Fichardi *in statuto prohibente ne maritus uxori legare posset.* Altera *propositæ exceptionis replicatio uidetur:* Nisi *crimen commiserit extraneus in loco statuti, de quo sit puniendus. hoc enim casu uidetur secundum statutum eius loci, non sui domicilij puniendus.* Quæ *tamen replicatio est controuersa, per ea quæ habentur j. cap. 8. quæst. 4. reg. 4.* Tertia *replicatio est:* Nisi *forensis in loco statuti contrahat: hoc enim casu solennitates à statuto requisitas in cōtractu tenetur obseruare.* Gabriel. *lib. 6. de consuetud. conclus. 2. num. 4.* Contradicit *tamen d. conclus. 2. num. 24.* Huius *duplicatio prima est:* Nisi *ob ignorantiam ipsius statuti forensis id non obserua-*

seruauerit, & ex eo graue damnum sentiret: hoc enim casu per in integrum restitutionem ei succurritur. d. conclus. 2. num. 22. & 23. Altera *duplicatio est:* Nisi *statutum requirens solennitatẽ contractus, principaliter respiceret personam, cuius fauore exigeret illam solennitatem. d. conclus. 2. num. 25. Hæc de secũda replicatione.* Quarta *propositæ exceptionis replicatio est:* Nisi *forensis habeat bona in loco statuti.* Quæ *tamen controuertitur Gabriel. lib. 6. de statutis, conclus. 8. num. 11.* Quinta *replicatio est:* Nisi *territorium auctum sit accessione alicuius comitatus uel ciuitatis: hoc enim casu accessorium sequitur ius sui principalis.* Viu. *lib. 1. statutum excludens fœminas. §. prouincia aucta.*

XVII. Exceptio: *Nisi subditus contra statutum loci extra territorium eius fecerit.* M.I.P. *lib. 1. cap. 2. except. 21. Sed controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib. 6. de statutis, conclus. 8. item d. lib. 6. de consuetudine, concl. 2. num. 5.*

XVIII. Exceptio: *Nisi res de quibus agitur, extra territorium statuentium sitæ sint. hoc enim casu eius loci, in quo res sitæ sunt, statutũ uel consuetudo spectanda, non eius ubi gestum est.* Quæ *exceptio est controuersa* Viu. *lib. 1. statutum disponens quod mulier. uers. fallit tertiodecimo. &* Statutum *uel consuetudo. uers. ampliatur secundo.*

Vill.

Vill.M.20.Soarez B.35. Exēplum est, si statutum in aliquo loco sit, ut primogenitus in omnibus bonis succedat: an hoc statutum extendatur etiam ad bona extra territorium sita? quod controuertitur apud Gabriel. lib.6.de statutis, conclus.9. Huius exceptionis controuersæ replicatio prima est: Nisi statutum inhabilitet aliquam personam, aliàs communi iure habilem: eius enim dispositio etiam ad bona extra territorium sita extenditur. Gabriel.lib.6.de statutis, conclus.8.num.1.cum duob. sequentib. Duplicatur ibidem num.4.cum sequentibus. Sed & duplicatur in statuto excludente à successione defuncti filias, existente patre ac fratribus defuncti. Turz.opin.46. Altera replicatio est: Nisi agatur de solennitate contractus: tunc enim eius loci solennitas spectatur, in quo contractum est, etiam quoad bona alibi sita. Gabriel.lib. 6.de consuetudine, conclus.2.num.1. cum quatuor sequentibus. Cuius exemplum in mensura proponitur d.conclus.2.num.21. Tertia replicatio est in testamentis, quorum solennitas attenditur eius loci ubi fiunt, etiam quoad res alibi sitas. Quæ tamen replicatio est controuersa Vill.S.105. de qua replicatione uide J.lib.4.cap.3.replicat.6.

XIX. Exceptio: Nisi aliud ius obtineat in loco contractus, aliud in loco solutionis: hoc enim casu locus contractus, non solutionis attenditur. d.

conclus.2.num.6.cum sequentib. in quib.etiam di-stinguitur.

XX.Exceptio:*Nisi committens contra legem prohibentem uestes,arma,uel quid aliud portare, non deprehendatur cum re prohibita, sed testibus conuincatur.* Vill.S.112.Viu.*lib.1.statutum disponens quod iuuentus. uers.ult.de qua exceptione uide plura* J.*lib.ult. cap.de uerb. significat.in uerbo* Iuuentus.

XXI.Exceptio: *Nisi de personis uel rebus ecclesiasticis agatur: hæ enim ciuilibus legibus non obstringuntur.*M.I.P.*lib.1.cap.2.except.13.*Ideoq; *leges de emphyteuticis rebus disponentes ad ecclesiasticam emphyteusin non pertinent.*Iul.Clar. *in §.emphyteusis,quæst.48. Huius replicatio est: Nisi nulla canonica constitutio ciuilibus legibus repugnet.d.except.13.replic.1. Cui accedit* Vill.L.110. *Cuius duplicatio est:* Nisi *lex ciuilis specialiter de personis uel reb.ecclesiasticis disponat.* Iul. *Clar.in §.emphyteusis,quæst.28.uers.nec dicatur. Cui accedit* s̃.*exc.2.Cõtradicere uidetur d.*L.110.

XXII. Exceptio: *Nisi in rubro tantùm, non in nigro contineatur: uel cum rubrum esset generale, nigrum sit speciale. hoc enim casu rubrum per nigrum uidetur restringi. Sed hæc exceptio reprobatur exemplo* Viu.*libro 1. statuti rubrica. Hæc de exceptionibus aduersus leges.*

DE

DE IVRIS LEGVM'QVE speciebus. Cap. III.

DE CONSVETVDINE.

PRima regula: *Consuetudo æquiparatur priuilegio à Principe concesso.* Villal.C.181. *in addit.*

II.Regula: *Consuetudinis appellatio non continet statutum.Fichard.in addit.ad* Vill.C.177.

III. Regula: *Consuetudo introducitur decem annis. Viu.lib.1.consuetudo rationabilis.* Villal.C. 183. *cum addit.* & P.251. *ubi etiam distinguitur. Turz.opin.96.num.5. ibi:est igitur, cum num.sequente 6.ubi controuertitur. Soarez* C.279.*cum duobus sequentibus.*

IIII. Regula: *Consuetudo uim legis obtinet.* M.I.C.*lib.1.cap.4.de iure non scripto,reg.2.item* M.I.P.*lib.1.cap.3.de iure non scripto,reg.3. Accedit* Turz.*opin.96.*& *opin.153.num.2. Huius regulæ exceptio prima hæc est:Nisi lex consuetudini cōtraria existat. hoc enim casu lex scripta consuetudini derogat.* M.I.C.*d.reg.2.except.1.*& M. I.P.*d.reg.3.except.1. Cuius exceptionis replicatio prima est:Nisi lex consuetudinem præcesserit: tunc enim consuetudo tanquam lex posterior derogat priori. d.except.1.replic.1. Cui accedunt etiam ea quæ habentur s̃.cap. prox. except.11. in*

prin. Huius duplicatio prima est: Nisi lex scripta nominatim consuetudini deroget eam infirmando. Hæc duplicatio est controuersa, communiter tamen approbata, Turz. opin. 99. Vill. C. 175. cum addit. item L. 99. Viu. lib. 1. consuetudinē iniquam, cum uers. sequ. Soarez C. 285. Huius duplicationis triplicatio est: Nisi consuetudo postea ex noua causa sit introducta. hæc enim ualet contra legē priorem ei nominatim derogantem. Viu. lib. 1. consuetudo ex noua. Soarez C. 286. Altera propositæ replicationis duplicatio est: Nisi consuetudo non sit rationabilis. M. I. P. d. repl. 1. dupl. 2. Quæ autē dicatur consuetudo rationabilis, exemplis declaratur, tādem arbitrio iudicis relinquitur, Viu. lib. 1. consuetudo rationabilis. Vill. C. 179. Soar. C. 284. Item irrationabilis consuetudo dicitur, quam lex nominatim damnauit. d. lib. 1. consuetudinem iniquam. Tertia duplicatio est: Nisi consuetudo quadraginta annis non sit præscripta. Quæ duplicatio approbatur iure canonico Vill. P. 251. Hæc de prima replicatione. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi lex sit uniuersalis, consuetudo uerò particularis alicuius certi loci: tunc enim nisi lex nominatim consuetudinem tollat, consuetudo eo loco legi præualet. Quæ replicatio controuertitur M. I. P. de except. 1. repl. 2. Reprobatur apud Vill. C. 185. Cuius exemplum subijcitur ibidem in

addit.

addit.Fichardi.Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi consuetudo contradictorio aliquo iudicio nō sit firmata. Quæ exceptio uidetur quidem approbari l.cum de consuetudine.34.ff.de legib. Sed controuertitur à Doctoribus, & communiter reprobatur, referente Viu. lib.1.consuetudo debet,num.1.& 2. Turz.opin.9.num.1. & opin.153. Vill.C. 184. cum addit. Soarez C.282. Quæ exceptio controuersa & communiter reprobata admittitur in actibus iudicialibus, in quibus requiritur, quòd consuetudo sit obtenta in contradictorio iudicio. Viu.d. consuetudo debet,num.3. Tertia propositæ regulæ exceptio uidetur: Nisi errore,non ratione consuetudo sit introducta. Sed reprobatur M.I.C.d.reg.2.except.3. & M.I.P. d.reg.3. except.2. Accedit Gabriel. lib.1.de probationibus,conclus.8.ubi regula hæc,quòd error ius faciat, etiam uariè distinguitur. Quarta exceptio est: Nisi alterius loci consuetudo sit,non eius ubi agitur. M.I.C.d.reg.2.except.5.& M.I.P.lib.1.cap.2.except.17. de qua uide item s.cap.prox.except.18.& 19. Quinta exceptio est: Nisi non consentiente tota uniuersitate, uel maiore eius parte, consuetudo sit introducta. Vill.C.187.Viu.lib.1.statutum,pactum uel consuetudo.uers.& animaduerte. Sexta exceptio est: Nisi unico tantùm aut duobus actibus consuetudo

sit introducta. Hæc exceptio approbatur simul & distinguitur Viu. *lib.2. consuetudo ut inducatur.* Vill.C.189.*in addit.ult.* Gabriel.*lib.3.de locatione,conclus.1.num.5.*Turz.*opin.9.num.2.* Soar. C.278. *Septima exceptio est:* Nisi *consuetudo decem annis non sit præscripta. Hæc exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quæ habentur* s.*eod.cap.reg.3. Octaua exceptio est:*Nisi *una familia consuetudinem aliquam specialem habeat. Hæc exceptio controuertitur & distinguitur apud* Gabriel. *lib.6.de cõsuetudine,conclus.5.* Nona *exceptio uidetur:* Nisi *consuetudo aliquem faciat inhabilem ad contrahẽdum matrimonium, qui aliâs habilis erat.*Reprobatur Vill.C.189. De*cima exceptio uidetur:* Nisi *solennitas alicuius actus consuetudine sit introducta uel sublata. Sed reprobatur* Vill.C.176.*&* 177. Viu.*lib.1.statutum uel consuetudo.uers.& sic manifestè apparet.*Ad*mittitur in solennitate alienationis rerum ecclesiasticarum à iure canonico requisita: hæc enim consuetudine tolli non potest.*Fichard.*in addit.ad* Vill.C.185.*Vndecima exceptio est:*Nisi *actus contra consuetudinem extet: per hunc enim consuetudo interrumpitur.* Turz.*opin.9.num.4. Cuius replicatio est:*Nisi *post decem annos perfecta iam cõnsuetudine actus in contrarium extet: hic enim non tollit consuetudinem iam perfectam,licet imperfectam*

perfectam interrumpere potuisset. d.opin.9. numer.3.

DE OPINIONIBVS Doctorum.

I.*Regula:Authoritas Doctorum quamuis olim fuerit necessaria,* M.I.C. *lib.1. cap.4.de responsis prudentum: hodie tamen probabilis est, non necessaria.*M.I.P.*lib.1.cap.3. de responsis prudentũ, reg.2.Accedit* Vill.A.161.*Soarez* A.293.*cum num. sequente.* Viu.*lib.2.glossæ,num.5.* Licet *nonnulli sint in contraria opinione.* Viu.*lib.2.doctoratus, num.19.Huius regulæ exceptio hæc est:*Nisi *communis omnium uel plurium sit opinio. huic enim nonnulli necessariam tribuunt authoritatem, ac uim consuetudinis.* Vill.C.107.*ibi: licet uerum sit. item uers.septima. & in addit.* Fichardi *d.*C.107. *in prin. & §.communis opinio illa quoq; dicitur. ibi:cõstatq; communis opinionis.* Turz.*opin.160. num.2.* Viu.*lib.1. iudex in iudicando,in prin. usq; ad uers.nec est curandum.item uers.nec est curandum,si ex uarijs.* Alij *tamen probabilem tantùm ei tribuunt authoritatem.* Vill.C.107. *in prin.* Fichard.*in addit.ad* Vill.F.69.*§.contrariam tamen. uers.ult.* Zasius *in lib.2. responsor.cap.1.* Cui *respondet* Viu.*d.iudex in iudicando. uers.nec te decipiat* Zasius.*Sed & constat,communem opinionem progressu temporis mutari, ut quæ opinio*

ante aliquot annos communis fuit, hodie desierit esse communis, & contraria facta sit communior. Iul. Clar. in §. testam. quæst. 77. uers. contrariam uerò. ibi: dicit etiam Socinus. Ex quibus patet, exceptionem propositam esse controuersam. *Declaratur exceptio proposita, definitione communis & communioris opinionis,* Turz. opin. 160. num. 3. Fichard. in d. addit. *communis opinio illa quoq; dicitur.* Planè *propositæ exceptionis replicatio prima est:* Nisi *contraria opinio sit probabilior uel uerior.* Vill. C. 107. *in prin. & uers. tertia cum.* Cui *contradicit* Viu. *d. iudex in iudicando. uers. nec est curandum si contraria.* Ex quibus patet, *hanc quoq; replicationem esse controuersam.* Al*tera replicatio est:* Nisi *in contraria opinione sint grauiores authores.* Turz. opin. 160. num. 4. Vill. C. 107. *uers. sexta. & in d. addit.* Fichard. §. *communis. uers. quinimo. Tertia replicatio est:* Nisi *in contraria opinione sit Papa. Quæ tamen reprobatur* Viu. *d. iudex in iudicando. uers. nec est curandum si* Pontifex. *Quarta replicatio est:* Nisi *contrarium in* Rota *Romana sit decisum. Controuertitur d. iudex in iudicando. uers. hinc est quod. Quinta replicatio est:* Nisi *in contrarium extet consuetudo uel aliud ius.* Vill. C. 107. *uers. & nota quod. item uers. secunda. Sexta replicatio est:* Nisi *contraria sententia sit tutior. d.* C. 107. *uers. quarta.*

Septima

Septima replicatio est: Nisi contraria sententia sit fauorabilior, & propter quam res ualet. d.107. uers.quinta. Octaua replicatio est: Nisi glossa sit in contrarium. Controuertitur hæc replicatio, magis tamen reprobatur Viu.lib.1.iudex in iudicando. uers.nec recedendum est per iudicem. Nona replicatio est: Nisi sit cõflictus opinionum, ut non constet utra opinio sit communior. d.iudex in iudicando.uers.nec est curandum si ex uarijs, usque ad uers.nec recedendum est. Fichard. in addit. ad Vill.C.107.§.eandem tamen. Plura de controuersis opinionibus conciliandis uide s̃.cap.1. de antinomijs. De qua re meum iudiciũ antea latius exposui in ratione huic Methodo præfixa. Hæc de prima regula.

II.Regula, De authoritate glossæ. Hæc necessaria est, non probabilis. Controuertitur Viu.lib.1. iudex in iudicando. uers. nec recedendum est per iudicẽ. Idẽ lib.2.filius fratris, num.4.& 5. itẽ Glossæ opinio. Huius regulæ controuersæ exceptio prima est: Nisi nullam rationem allegauerit glossa. d.glossæ opinio, num.3. & 4. Altera exceptio est: Nisi cõmunis opinio sit in contrarium. controuertitur d.uers.nec recedendum est per iudicem.

III. Regula, De authoritate Bartoli, d.iudex in iudicando. uers. & de hoc non est ualde mirandum.

IIII.Regula,De *authoritate* Baldi, *Viu.lib.1. testis illud.uers.sed ego pronunc.item* Testis *unus deponens.uers.quia secundum* Paul.

V.Regula,De Irnerio,Viu.libro 2.*doctoratus, num.14.& 16.*

VI.Regula, De Imp. *Iustiniano & libris iuris abr.gatis,d.doctoratus,num.15.*

DE REBVS IVDI-
catis.

I.Regula:*Res iudicata ulm legis non habet.* M.I.C.*lib.1.cap.4.de iudicato,reg.1.*M.I.P.*lib.1.cap.3.de iudicato,reg.1. Cuius exceptio prima est:Nisi cum iudex populo sciente & non contradicente aliquid iudicasset,decem anni ab hoc iudicato excesserint, nullo actu in contrarium facto : ex hoc enim introducitur consuetudo. Turz.opin.9. numer.2.& 3.de qua re uide s.eod.cap.de consuetudine,except.6.Altera exceptio est in decisionibus* Neapolitanis,*quæ dicuntur succedere loco interpretationis* Imperialis. *Viu.lib.1.iudex in iudicando.uers.sed reuertendo ad institutum. Tertia exceptio est in decisionibus* Rotæ Romanæ.*Quæ tamen controuertitur d.iudex in iudicando. uers. hinc est quod iudex.*

DE PRINCIPVM PLACITIS SEV
constitutionibus,& priuilegijs.

I.Regula : *Quod principi placet, legis habet uigorem.*

uigorem. M.I.C.lib.1.cap.4.de principum placitis. M.I.P.lib.1.cap.3. de constitutionibus Principum,reg.2. Cuius regulæ exceptio est:Nisi Princeps sine causa alicui ius suum auferat. de qua re dicetur J.in priuilegijs Imperatoris.

II.Regula: Constitutiones personales seu priuilegia ad exemplum non trahuntur.de qua re ui de S.cap.1.de interpretatione,reg.1.except.2.

III. Regula: Priuilegia non præiudicant alteri.Vill.P.18.Vide J.reg.5.except.1.

IIII. Regula: Priuilegium à tempore scientiæ effectum habet.Vill.P.301.

V.Regula: Priuilegium alicui concessum,ei auferendum non est,nec contrà faciendum. M.I.P.d. cap.3.de constitutionibus personalibus,reg.3. Cuius exceptio prima hæc est: Nisi priuilegiū alteri absit. M.I.P.d.reg.3.except.1. Accedit Turz. reg. 47. Altera exceptio est:Nisi causa priuilegij cessset:hoc enim casu ipsum quoq; priuilegium cessat. d.reg.3.except.2. Cuius replicatio est in patre,cui ob duodecim filios priuilegium concessum erat: hoc enim casu etiam mortuis filijs durat priuilegium.Vill.P.51.& 307. Tertia exceptio est: Nisi priuilegium concessum alterius priuilegij reuocationem operetur. Vill.P.302. Cuius replicatio prima est: Nisi prius priuilegium idem contineat quod ius commune: tūc enim ei per posterius priuilegium

uilegium derogatur.Vill.P.303. Altera replicatio est:Nisi prius priuilegium corpori iuris sit insertum.Vill.P.304. Tertia replicatio est:Nisi in posteriore priuilegio inserta sit clausula derogatoria, Non obstantibus priuilegijs in contrarium, &c.Vill.P.305. Hæc de tertia exceptione: de qua uide item J.except.6. Quarta exceptio est: Nisi quis priuilegio suo intra triginta annos usus non sit. M.I.P. d.reg.3. except.6. Cui accedit Vill. P. 306.Viu.lib.2.priuilegium potest,num.3. Quinta exceptio: Nisi quis unico actu contra suum priuilegium fecerit.d.reg.3.except.7. Cuius replicatio est: Nisi priuilegium contineat actum reiterabilem: tunc enim non nisi 30.uel 40.annorum spacio ei potest præiudicari. d. priuilegium potest, num. 4. Sexta exceptio est: Nisi aliud priuilegium priori contrarium postea sit indultum: per hoc enim prius tollitur. M.I.P.d.reg.3. except.8. Quæ tamen exceptio ipso quidem iure reprobatur,& admittitur certis quibusdã casibus. de qua re uide s̃.ead.reg.except.3. Septima exceptio est: Nisi Princeps qui concessit priuilegium, id reuocauerit. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur apud Gabriel.lib.3.de iure quæsito,conclus.7. Octaua exceptio est:Nisi successor principis priuilegium reuocauerit.Fichard.in addit.ad Vill.P.301. & R.60. idem Fichard. in prin. & in fine.

fine. Replicatur primò: *Nisi priuilegium ob benemerita sit concessum. d.R.60. in addit.* Fichardi. *uers.fallit primò.* Secundò replicatur: *Nisi sine iusta & legitima causa reuocauerit.* Fichard.*in d. addit.60.uers.fallit secundò.*

VI. *Regula: Priuilegia impetrata pro se & suis descendentibus, non competunt filiabus maritatis. Quæ regula est controuersa, communiter tamen approbatur, per ea quæ tradit* Viu. *lib.1. in uerbo* Filiæ. *§.priuilegium.* Idem *libro 2.priuilegium concessum.*

VII. Regula: *Priuilegia concessa uiduis, non competunt meretricibus & luxuriosè uiuētibus.* Viu.*lib.1.statutum in fauorem.*

VIII. *Regula: Priuilegijs ac iuri speciali facilius derogatur, quàm iuri communi. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud* Gabriel. *lib. 6.de reg.iuris, conclus.9. Accedit glossa in l.1. in uerbo* Periurij, *in fine.C.si aduersus uenditionem.*

DE RESCRIPTIS PRINcipum. Cap. IIII.

PRima regula: *Rescripta quoque principum uim legis habent, si non generalem, saltem in ijs causis, de quibus facta sunt.* M.I.C.*lib. 1.cap.5.in prin.&* M.I.P.*lib.1.cap.4.in prin.* Cuius

*ius regulæ exceptio prima hæc est: Nisi lite pendente rescriptum sit impetratum: hoc enim non ualet.d.cap.5.except.2. Cui accedit Gabriel.lib.2. de iudicijs, conclus.4.in prin. Huius exceptionis replicationes uide d.except.2.& d.conclus.4. Altera exceptio est: Nisi preces ueritate non nitantur, uel quædam non dißimulanda in ijs fuerint omissa.*M.I.C.*d.cap.5.except.4. &* M.I.P.*d.cap. 4.except.5.Quibus accedit* Vill.L.123. *Huius replicatio prima est:Nisi non dolo malo, sed per simplicitatem uel ignorantiam falsum expresserit,uel uerum omiserit.* M.I.P. *d.except.5.repl.5. Cuius duplicatio est: Nisi id in precibus expressum uel omissum sit,quod si in ueritate rescribēs sciuisset, non rescripsisset. de qua d.repl.5. dupl.1.ad quam uidetur pertinere* Turz.*reg.46. Altera replicatio est: Nisi rescriptum contineat clausulam motu proprio. Quæ replicatio approbatur simul & distinguitur apud* Gabriel. *lib.6. de clausulis, conclus.2.num.1.usq; ad num.59.Tertia replicatio est: Nisi excipiens de subreptione non appellauerit.* Vill.E.119. & R.35. *Hæc de secunda exceptione, cuius species sunt exceptiones duæ proximè sequentes. Tertia propositæ regulæ exceptio est: Nisi rescripto de re ab alia possessa impetrato, alienæ poßeßionis in precibus non sit facta mentio. Quæ approbatur & distinguitur à* Gabriel.

lib.5.

lib.5.de adquir. possess. conclus.3. Quarta exceptio est: Nisi rescripto de re à se possessa impetrato, istius suæ possessionis in precibus non fecerit mentionem. Quæ approbatur & distinguitur d. lib.5. de adquir.possess. conclus.4. Quinta exceptio uidetur: Nisi rescripto contra priuilegiatum impetrato, ut communi iure utatur, priuilegij in rescripto non fiat mentio. Quæ tamen exceptio reprobatur Vill.R.34. Sexta exceptio est: Nisi ius alterius per rescriptum sine causa lædatur. M.I.P. d.cap.4.except.12. Cui accedit Villal.P.18.Turz. reg.47. Cuius replicatio est: Nisi rescriptum habeat clausulam derogatoriam, Non obstante, &c. Vill.C.66. Septima exceptio est: Nisi alicui exceptio rescripto detur uel derogetur. M.I.C. d.cap. 5.except.14. Accedit Soarez A.64. Octaua exceptio est: Nisi rescriptum nouas & insolitas clausulas cötineat: ex hoc enim præsumitur falsum. Vill. R.36. Nona exceptio: Nisi sine scripto mandatum Principis proponatur. M.I.C. d.cap.5.except.10. Cuius replicatio est: Nisi princeps sit in eadem ciuitate. Gabriel.lib.1.de probationib.conclus.3.numer.21.& 22. Decima exceptio est: Nisi aliud rescriptum in contrarium ab aduersario sit impetratum: hoc enim casu posterius derogat priori. M.I.P. d.cap.4. except.14. Cuius replicatio prima est: Nisi in posteriore non fiat mentio prioris.

d.ex-

d.except.14.replic.1.Cui accedit Vill.T.2. Huius *duplicatio prima est:Nisi hac replicatione opposita, iudex eam præterierit, nec à læso fuerit appellatum.* Vill.E.119. & R.35. *Altera duplicatio est:*Nisi *posterius rescriptũ habeat clausulam motu proprio.* Quæ *duplicatio est controuersa,per ea quæ tradit* Gabriel.*lib.6.de clausulis,conclus.2. num.27.&* 28.Hæc *de prima replicatione. Altera replicatio est:*Nisi *prius rescriptum iudici nõdum fuerit præsentatum.*Turz.*reg.43. Tertia replicatio est:* Nisi *exceptio posterioris rescripti non fuerit opposita.*Vill.R.33. Q*uarta replicatio est:*Nisi *prioris rescripti executio sit facta. Cuius duplicatio uidetur:*Nisi *posterius rescriptum habeat clausulam motu proprio.* Q*uæ duplicatio controuertitur & distinguitur* Gabriel. *lib.6. de clausulis, conclus.2.num.23.& num.78.cum duob.sequentibus.* Hæc *de decima exceptione, de qua uide item* ȷ̃*.except.14. Vndecima propositæ regulæ exceptio est :* Nisi *dilatione ad soluendum impetrata, impetrans non caueat idoneè,dilatione præterita se soluturum.* De *hac exceptione dicetur* ȷ̃. *de actionibus,quæst.quando detur.* Duodecima *exceptio est:*Nisi *alterius nomine sine speciali mandato quis rescriptum impetrauerit.* M.I.P.*d.cap.4. except.18.Cuius replicatio est:*Nisi *beneficium alteri sine mandato impetrauerit.* Vill.R.32. *Decimatertia*

materia exceptio est: Nisi ad diuersos delegatos aduersus eundem rescriptum impetrauerit. M.I.P.*d.cap.4.except.22. Hoc tamen casu non punitur, si rescripto non sit usus.* Vill.R.37. *Decimaquarta exceptio est:Nisi Princeps concessa in rescripto reuocauerit. Approbatur ipso iure.Sed eius replicatio est: Nisi precio accepto & in uim pacti Princeps aliquid concesserit, uel alio modo obligatus.* Viu.lib.2.*Princeps reuocās,num.1.cum tribus sequentibus. Decimaquinta exceptio est: Nisi is pro quo rescriptum est, ei renunciauerit, eoq; uti noluerit.* Gabriel.lib.6.*de clausulis, conclus.3.num 21.in prin.& num.26.Huius replicatio uidetur: Nisi rescriptum habeat clausulam derogatoriam. Quæ tamen reprobatur d.num.26.* De *qua clausula plura dicentur ĵ.de pactis, except.si aduersus leges,&c. Plures replicationes remißiuè uide apud* Turz.*opin.33.*

Replicatio præcedentium exceptionum generalis.

Planè exceptiones hactenus enumeratæ, & si quæ sunt similes,recipiunt replicationem generalem hanc:Nisi rescriptum contineat clausulam derogatoriam,Non obstante,&c. Vill.C.66. *Hæc de prima regula.*

II.*Regula:Si uacante sede,capitulo sit mandatum: episcopus postea electus id exequi tenetur.*

M.I.P.*d.cap.4.quæst.3.reg.3.*Accedit Vill.E.97.

III.*Regula: Potest impetrans rescripto impetrato renunciare, aduersario etiam inuito. Quæ regula approbatur simul & remißiuè distinguitur apud Turz.opin.33.*Hæc *de rescriptis Principum,adeoq; de iure ac legibus sint dicta.Sequitur de magistratibus.*

DE MAGISTRATIBVS. Cap. V.

DE ORDINANDIS magistratibus.

PRima *regula: Fœminæ magistratus sunt incapaces.* M.I.C. *lib.1.cap.6. quæst.1. reg.25.* Accedit Iul.Clar.*in §.feudum.q.73. uers.sed quæro, quid si bona. ubi adijcit aliud seruari de consuetudine.*

II. *Regula: Vt gratis ordinentur magistratus eorumq; officia, habetur d.cap.6. quæst.3. reg.1. Cui accedit* Iul. Clar.*in §.simonia. uers. præterea quæro,num.4. Cuius exceptio est:*Nisi Principi *aliquid detur.d.uers.4.ibi:quod intellige.*

DE OFFICIIS MAGISTRATVS, & actionibus quibus in officio retinetur.

III.*Regula:In magistratu uel officio positi cũ subditis*

ſubditis contrahere nequeunt. d. lib. 1. cap. 7. reg. 4. Cui accedit Turz. reg. 60.

IIII. Regula: *De negligentia iudicum coercenda agitur apud Iul. Clar. §. fin. q. 73. uerſ. item iudex. 3.*

V. Regula: *Finito officio, intra quinquaginta dies is qui in officio fuit, actiones eorum quos in officio læſit, excipere cogitur.* M. I. C. *lib. 1. cap. 7. reg. 17. Quo tempore elapſo, poſtea præſcriptione tutus eſt. Iul. Clarus §. fin. q. 51. uerſ. hac etiam.*

VI. Regula: *Crimen repetundarum extraordinaria pœna punitur. d. cap. 7. de lege Iulia repetundar. quæſt. 3. reg. 1. Cui accedit Iul. Clar. §. fin. quæſt. 68. uerſ. officialis. 30. in prim. & quæſt. 73. uerſ. iudex. 2. in prin.*

VII. Regula: *Etiam quadrupli pœna dictum crimen coercetur. d. quæſt. 3. reg. 2. Cui accedit Clar. d. uerſ. iudex. 2. ibi: cogitur etiam.*

VIII. Regula: *Quæ officialis in officio adquiſiuit, in dubio præſumitur ex pecunia publica adquiſiuiſſe. Quæ tamen regula cõtrouertitur Clar. §. fin. q. 68. uerſ. officialis. 30.*

DE ACTIONE, SI IVDEX litem ſuam feciſſe dicatur.

IX. Regula: *Si iudex uictum uictori in expenſas non condemnauerit: cenſetur facere litẽ ſuam, & uictori tenetur. Viu. lib. 1. iudex tenetur. uerſ.*

uerùm si iudex.

X.Regula:*Si iudex litem suam fecerit, tenetur eo nomine parti læsæ.* M.I.C.d.*cap.7.act.2.* *Cuius exceptio hæc est:* Nisi *opinionem communem secutus, perperam pronunciauit.* Fichard.*in addit.* B.*ad* Vill.C.107.

XI.Regula:Ex *dolo uel culpa iudicis is quoq; qui iudicem uel assessorem dedit aut elegit, tenetur.* Vill.A.155.*Soarez* A.282.

XII.Regula:*Si per imprudentiam malè iudicauit iudex, extraordinaria pœna punitur.* M.I.C.*d.actio.2. quæst.4.reg.1.* *Cui accedit* Iul.Clar. *§.fin.quæst.83.uers.iudex.2.*

DE IVRISDICTIONE.

XIII.Regula, De *definitione* Iuri*sdictionis.* De*finitur autem* Iuri*sdictio, potestas de publico introducta cum necessitate iuris dicendi & æquitatis statuendæ.* Vill.I.162.

XIIII.Regula: Iuri*sdictio & officium iudicis sunt diuersa.* Vill.I.166.

XV.Regula: Iuri*sdictionis causæ officio mercenario expediuntur deseruienti actioni ad priuatam utilitatem.* Vill.I.174.

XVI.Regula: Iuri*sdictio cohæret personæ, & in territorio habetur ad instar dominij.* Vill. I.167.

XVII.Regula: Iuri*sdictio diuiditur in ordinariam*

nariam & delegatam. Cuius utriusque differentia traditur à Viu. lib.1.iudex ordinarius. uers.utilitas tene,cum sequentibus. Vide item de hac diuisione 3.lib.prox.cap.2.in prin.

XVIII.Regula: Imperium merum est,potestas gladij animaduertendi in facinorosos homines.M.I.C.lib.1.cap.8. quæst.1.reg.2. Accedit Vill. I.6.cum addit.

XIX.Regula: Imperium mistum est, iurisdictio quæ impartitur officio iudicis nobili ad priuatam utilitatem.Vill.I.9.

XX.Regula:Mixti imperij est,mißio in possessionem ex primo decreto.Vill.M.104.

XXI.Regula: Mixtum imperium in dãda bonorũ possessione consistit. M.I.C.lib.1,ca.8.quæst. 1.in fine.Contradicere uidetur Vill.B.45.& Soarez B.43. ubi dicitur,quòd bonorum possessio nõ sit mixti imperij.

XXII.Regula: Concesso territorio, ipsa iurisdictio concessa uidetur.Vill.I.168. De qua re uide tractatum feudalem cap.4.quæst,4.reg.5. Causæ iurisdictiõis adquirendæ.

XXIII.Regula:Iurisdictio adquiritur unico actu,uoluntate domini accedente.Vill.I.170.

XXIIII.Regula:Iurisdictio non transfertur per rerum traditionem,sed per exercitium.Villalob.I.171.

XXV.Regula:Iurisdictio adquiritur præscri

ptione & longo usu. Vill.I.173. M.86.cum addit. P.217.cum sequentibus,usq; ad num.224.S.8.

XXVI.Regula: Si alicui iurisdictio mandata uel delegata sit in aliqua causa:is iudex competens censetur,& iurisdictionem in causa delegata potest exercere. M.I.C.lib.1.ca.8.quæst.2.in prim. M.I.P.lib.1.cap.5.quæst.4.in princip. Cui accedit Turz.reg.74. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi iudex delegatus causam delegauerit:uel is delegauerit iurisdictionem,qui eam non suo iure,sed alieno beneficio habet.M.I.C.d.quæst.2.except.2. & M.I.P.d. quæst.4.except.1. Cui accedit Turz. reg.34. Vill.D.41.in addit.uers.aduerte quòd iudex.Iul.Clar.§.fin.q.41.uers.si uerò est.2.in prin. Huius exceptionis replicatio prima est:Nisi is qui à principe iudex delegatus est, causam alteri delegauerit.M.I.C.d.except.2.repl.1. & M.I.P.d.excep.1.repl.1. Cui accedit Turz.d.reg.34.uers.quia hoc est. Altera replicatio uidetur:Nisi à delegato principis subdelegatus causam alteri delegauerit. Hæc replicatio reprobatur Turz.reg.35.Vill. D.35 & 52. Tertia replicatio est:Nisi delegatus post litem contestatam causam alteri delegauerit. Vill.D.34. Controuertitur in criminalib.Clar.§. fin.q.41:uers.si uerò est.2.ibi:& licet. Quarta replicatio est: Nisi ad uniuersitatem causarum delegatus authoritatem in manumißione præstandã subdele-

ſubdelegauerit. Vill.D.53. *Quinta replicatio eſt: Niſi ita mandata ſit iuriſdictio, ut delegatus eam poſſet ſubdelegare.* Vill.D.35.*ibi:quod poteſt ordinarius.&* O.28. *Cuius duplicatio prima eſt:*Niſi *delegatus à principe cùm poteſtate ſubdelegandi delegauerit.* Vill.D.35. *Altera duplicatio uidetur:* Niſi *minimus ordinarius cum poteſtate ſubdelegandi delegauerit. Quæ tamē reprobatur* Vill.O.29. *Sexta replicatio eſt:* Niſi *ordinario cauſa ſit delegata:is enim eam ſubdelegare poteſt. Cuius duplicatio prima eſt:* Niſi *ita ei mandata ſit,ut procedat ſummariè & de plano.* Vill.O.30. *Altera duplicatio eſt:*Niſi *in mandato uerbū* Delego *ſit poſitum.*Vill.O.31.*Hæc de prima exceptione. Altera propoſitæ regulæ exceptio eſt:*Niſi *ſuſpectus recuſatus iuriſdictionem alteri mandauerit.* M.I,P. *d.quæſt.*4.*except.*2. *Cui accedit* Vill.E.101.*ubi additur replicatio hæc:*Niſi *conſenſu partium alicui mandet. Tertia exceptio eſt:*Niſi *ei qui ex monacho canonicus factus eſt,cauſa delegetur.* Vill.M. 117. *ubi ſubijcitur replicatio hæc:*Niſi *in dignitate poſitus ſit. Quarta exceptio eſt:*Niſi *ei delegetur cauſa,qui eam ad delegantem remiſerat:puta iudici à quo appellatum eſt, ab appellationis iudice. Reprobatur hæc exceptio* M.I.C. *d.cap.*8. *quæſt.* 2.*except.*7.*Accedit* Vill.P.22. *Quinta exceptio eſt:* Niſi *cauſa quæ magis imperij eſt,quàm iuriſdictionis,*

ctionis, delegata sit: ueluti criminalis, & similis. M.I.C.d. quæst.2. except.9. Cui accedit Vill.C.26 & 27. item Iul.Clar.§.fin.q.41.in prin.ibi:nam si quidem est, ubi etiam subijcitur ratio huius exceptionis, itē mutatio, quòd exceptio hæc hodie non sit in usu. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi princeps causas imperij delegauerit. Vill.D.36.Iul.Clar.d.q.41.in prim.ibi:nam aūt loquimur. Altera replicatio est: Nisi delegatus principis, causas imperij subdelegauerit. Vill.D.37. Sed hæc replicatio est cōtrouersa per ea quæ tradit Iul.Clar. d.q.41.uers.in delegato.3. Huius controuersæ replicationis duplicatio prima est: Nisi in delegatione principis uerbum Præcipimus sit adpositum. Vill.D.43. Altera duplicatio est: Nisi conscientia delegati sit onerata. Vill.D.44. Tertia duplicatio est: Nisi electa sit industria delegati. Vill.D.45. Quarta duplicatio est: Nisi ea sint delegata, quæ concessa sunt in signum supremæ potestatis. Vill. D.46. Quinta duplicatio est in actuali mißione in possesßionem. Vill.D.47. Sexta duplicatio est: Nisi mißio in possesßionem ex primo decreto sit delegata. Vill.D.48. Septima duplicatio est: Nisi remotio tutoris sit delegata. Approbatur et distinguitur Vill.D.50. Octaua duplicatio est: Nisi criminalis causa sit delegata. Controuertitur Vill.D.51. Hæc de secunda replicatione: quæ cum sit controuersa,

trouersa,ut est ostensum,non est admittēda.Ideoq; subiectæ duplicationes sunt superuacuæ. Tertia propositæ exceptionis replicatio uidetur in subdelegato principis.Sed hæc reprobatur Vill.D.52. Quarta replicatio est: Nisi propter infirmitatem ordinarij causa quæ imperij est, sit delegata. Vill. D.38.& O.26. Duplicatur:Nisi leuis sit infirmitas.Vill.D.39. Quinta replicatio est:Nisi propter absentiam ordinarij necessariā sit delegata. Vill. D.40.& O.26. Sexta replicatio est:Nisi ob multitudinē causarum delegauerit. Reprobatur Vill. D.42.Septima replicatio est:Nisi post litem contestatā delegauerit.Cōtrouertitur per ea quæ proposita sunt s.except.1.repl.3. Octaua replicatio est: Nisi in integrum restitutio delegetur. Vill.R. 54.De qua re uide item J.lib.5.cap.13.reg.2. Nona replicatio est: Nisi bonorum possessionis causa delegata sit.Vill.B.45.& 46.Sodr.B.43. Decima replicatio est: Nisi mißio in possessionem ex primo decreto delegata sit. Sed reprobatur Vill.D. 33.& 48. Hæc de quinta exceptione cū suis replicationibus, quarum duplicationes generales uide J.except.prox. Sexta propositæ regulæ exceptio est: Nisi causa criminalis sit delegata. Hæc exceptio approbatur ratione exceptionis superioris proximæ: quia causæ criminales imperij sunt. Ideoq; ea quæ ibi dicta sunt, ad hanc quoq; exce-

ptionem pertinent. Planè *propositæ exceptionis replicatio prima specialis hæc est:* Nisi *causa criminalis nec meri, nec mixti sit imperij: hæc* [illegible] *delegari potest.* Iul. *Clarus §.fin.quæst.41.in prin. ibi:& quidem.* Reliquas *replicationes uide s̃.except. prox.* Quarum *duplicatio generalis prima hæc est:* Nisi *episcopus causas clericorum criminales laico delegauerit. d.quæst.41.uers.quæro nunquid.* Cuius *triplicatio est in* Papa *delegante,d.q.41.uers.sed quid dicendum.* Altera *duplicatio generalis est:* Nisi *episcopus causas criminales delegauerit clerico coniugato.d.q.41.uers.sed an poterit.* Tertia *duplicatio est:*Nisi *laicus clerico causas criminales delegauerit.* Quæ *tamen reprobatur d.q.41. uers.ult.* Quarta *duplicatio est:* Nisi *delegatus in criminalibus puniendis usq; ad ultimum supplicium procedat.* Quæ *duplicatio controuertitur d.q.41. uers.sed nunquid.* Villal.D.32. *item 41.in addit. uers.& nota.* Cuius *triplicatio est:* Nisi *periculum sit in mora:ut in latrone insigni.d.*Vill.D.32. *Septima exceptio est:*Nisi *tutoris datio sit delegata.*Vill.T.127.*Octaua exceptio uidetur:* Nisi *episcopus causam clerici laico delegauerit.* Quæ *tamen reprobatur* Vill.D.54. *Nona exceptio uidetur:* Nisi *ordinaria causa sit delegata.* Quæ *tamen reprobatur* Viu.*lib.1.iudex ordinarius.uers.ult.* Decima *exceptio est:*Nisi *ita delegatio*

legatio facta sit, ut delegatus petat consilium tertij. Quæ tamen reprobatur Vill.D.18. Vndecima exceptio est: Nisi is qui iurisdictionem mandauit, re integra decesserit. M.I.C. d.quæst.2.except.12. Accedit Turz.opin.97.in prin. Declaratur exceptio proposita, quòd si citatio facta sit, res non amplius dicatur integra. Quæ tamen declaratio controuertitur, alijs litis contestatione rem integram esse desinere declarantibus, alijs etiam ante citationem. d.opin.97.idem opin.128. Fichar.in addit. ad Villal.C.52. & in addit.D.25. Idem in addit.ad Villa.L.131. item Vill.I.160.& 161. cum addit. Gabriel.lib.2.de citatione, conclus.2. Duodecima exceptio est: Nisi is qui delegauit, postea iudicare prohibuit. M.I.C.d.quæst.2.except.13.& M.I.P.d. quæst.4.except.11. Cuius replicatio prima est: Nisi literis prohibitionis nõdum præsentatis, aliquid delegatus gesserit. hoc enim ualet: quoniam iurisdictio nõdum ei abrogata intelligitur. Turz. reg. 40. Altera replicatio est: Nisi non in totum iudicare prohibitus sit, sed in aliquo. hoc enim casu in reliquis manet iurisdictio salua, exemplo eius qui condemnare prohibitus est: hic enim absoluere potest. Vill.P.188. De quo exemplo uide plura I. lib.prox.cap.17.reg.4. except.8.repl.1. Decima tertia exceptio est: Nisi literis delegationis nondum præsentatis, iudex delegatus aliquid gesserit.

hoc

hoc enim quasi deficiente iurisdictione non ualet. Turz.reg.40. Viu.lib.1.iudices in rescriptis.uers. sed iudex. Decima quarta exceptio est: *Nisi cum iudex ad tempus datus esset, tempus illud sit finitum: hoc enim casu expirat iurisdictio delegata.* M.I.C.*d.quæst.2.except.14.* & M.I.P. *d.quæst.4. except.12. Accedit* Viu.*lib.1.sententia lata. Cuius replicatio prima est:* Nisi *tempus cõsensu partium sit prorogatũ.d.except.14.* & *d.except.12.repl.1. Cuius duplicatio prima uidetur:*Nisi *causa sit criminalis.* Quæ *tamen duplicatio reprobatur* Iul. *Clar.§.fin.quæst.42.in prin.Altera duplicatio est:* Nisi *delegatione causæ criminalis facta ei qui aliâs non habet iurisdictionem in crimmalibus,partes in prorogationẽ consentiant.d.quæst.42.uers. est etiam.* Tertia duplicatio est: *Nisi per inquisitionem ex mero officio procedatur.* Quæ *duplicatio est controuersa d.quæst.42.uers.ult.* Quarta *duplicatio uidetur:* Nisi *aduena iurisdictionem prorogauerit.* Quæ *tamen reprobatur* Vill.A.59. & Soarez A.78.Q*uinta duplicatio est:*Nisi *alterutrum prorogationis pœnituerit.* Quæ *duplicatio ipso quidem iure subsistit:sed quoad interesse, ad quod pœnitens aduersario tenetur,manet delegato cognitio.*Vill.I.105. *Sexta duplicatio est:*Nisi *iudex delegatus ignorans tempus prorogatũ processerit.* Hoc *enim non ualet,*Gabriel.*lib.2.de exceptione*

ceptione rei iudicatæ, concluſ.3.num.18. Septima duplicatio eſt,quoad iudicem ordinarium,cui per iſtam prorogationem non præiudicatur. Clar.§. fin.quæſt.42. in prin.ibi: quod intellige. & uerſ. ultim.in fine. Hæc *de prima replicatione. Altera propoſitæ exceptionis replicatio eſt:* Niſi *facta cõ putatione à die delegationis, tempus non ſit finitum.Quæ replicatio approbatur ſimul & diſtinguitur* Vill.T.3. *Tertia replicatio eſt:* Niſi *pœna in delegatione adpoſita ſit iudici non determinanti: hoc enim caſu etiam poſt tempus elapſum ſententiam proferre poteſt.*Vill.D.20. *Hæc de decimaquarta exceptione. Decimaquinta exceptio eſt:*Niſi *eadem cauſa antea alij fuerit delegata.*M.I.C.*d.quæſt.2.except.16. &* M.I.P.*d.quæſt.4.except.14. Accedit Gabriel.lib.2.de iudicijs,concluſ. 1.in prin. Cuius replicatio prima eſt:* Niſi *prior delegatio iudici delegato nondum fuerit præſentata.Turz.reg.43. Altera replicatio eſt:*Niſi *citatio prioris iudicis nondum fuerit executa.* Vill.I. *161.in addit.uerſ.& eſt aduertendum.*Plures *propoſitæ exceptionis replicationes uide apud Gabriel.d.concluſ.1. Sed & plura de exceptione pro poſita uide* j.*lib.prox.cap.2.except.27. Decimaſexta exceptio eſt:* Niſi *iudex delegatus deceſſerit: hoc enim caſu expirat eius iuriſdictio, nec ad ſucceſſorem tranſit.* M.I.P.*d.quæſt.4.except.16.*

Cuius

Cuius replicatio est: Nisi iudex non proprio, sed officij nomine sit appellatus: tunc enim ad successorem officij iurisdictio delegata trãsit. d.except. 16.repl.1. Cuius duplicatio est: Nisi defunctus officium non suo, sed alieno nomine gesserit. Vill.D. 29. *Hæc de 26. regula eiusq; exceptionibus sint dicta.*

XXVII. *Regula: Delegatus fines mandati excedere non debet.* M.I.P. *d.quæst.4.reg.5. Cui accedit* Viu.*lib.1.iudices in rescriptis. Cuius exceptio uidetur:* Nisi *contra iuris ordinem quid sit mandatum.' Quæ tamen reprobatur d.iudices in rescriptis.*

XXVIII. *Regula:* Iudex *delegatus ea quæ imperij sunt, exercere non potest.* M.I.C.*d.cap.8. quæst.3.reg.3.except.1.Cui accedit* Vill.I.164.*Cuius exceptio prima est:* Nisi *iurisdictio in genere sit concessa per aliquam dispositionem: hoc enim casu etiam merum & mixtum imperium cẽsetur esse concessum.*Vill.I.163. *Altera exceptio est:*Nisi *alij, qui merum & mixtum imperium in causa habuit, sit substitutus.*Vill.I.165.*Tertia exceptio est:* Nisi *aliud consuetudo permittat.Gabriel.lib.6.de consuetudine,conclus.1.num.33.cum duob.sequentibus. Quarta exceptio est:* Nisi *causa quæ meri uel mixti imperij est, sit delegata. Quæ exceptio approbatur in certis casibus* s̃.*reg.26. except.5.*

Quinta

Quinta exceptio est: Nisi modica coercitio, quæ iurisdictioni cohæret. M.I.C.*d.reg.3.in prin.*

XXIX. *Regula: De citatione à iudice delegato facienda disseritur apud* Vill.D.*26.cum duobus sequentibus.*

XXX.*Regula: Delegatus in causis criminalibus usq; ad ultimum supplicium procedere potest. Controuertitur per ea quæ habentur* s̃.*reg.26.except.6.dupl.4.*

XXXI. *Regula: Delegatus non potest mittere in possessionem ex primo decreto.* Vill. D. *33. 47.& 48.*

XXXII.*Regula: Delegatus non potest sibi in sententia reseruare condemnationem aut taxationem expensarum, nec sententiam suam interpretari.* Viu. *lib.1.iudex in sentẽtia.uers.hoc idem dicendum. ubi subijcitur exceptio talis:* Nisi *sententiam suam exequi poßit.*

XXXIII. *Regula: Iudex delegatus sententiam suam exequi non potest. d.uers.hoc idem dicendum. Cuius ibidem subijcitur exceptio talis:* Nisi *à* Principe *sit delegatus.*

XXXIIII. *Regula: Si quis ius dicenti non obtẽperauerit, punitur.* M.I.C. *lib.1.cap.8.quæst. 4.in prin. Cuius exceptio est:* Nisi *monitio non sit præmissa.* Vill.M.*124.*Concordat M.I.P.*lib.1.cap. 8.quæst.9.reg.1.*

DE

DE DIGNITATE ET RE-liquo iure magistratus.

XXXV. Regula: *Si plures sunt eiusdem dignitatis, præfertur nobilis ignobili.* Viu.lib.2.doctoratus,num.28.

XXXVI. Regula: *Qui prius Licentiatus, postea Doctor creatus est, præfertur ijs qui medio tempore Doctores creati sunt. Quæ regula controuertitur* Gabriel.lib.6. *de maioritate & obedientia,conclus.*1.

XXXVII. Regula: *Doctor habet dignitatem.* Vill.D.89.Viu.lib.2.*doctoratus,num.*1.

XXXVIII. Regula: *Doctor qui publicè uiginti annis legit, illustris efficitur.* M.I.C. *libro* 1. *cap.*9.*quæst.*1.*reg.*13.Accedit Vill.D.88. *Controuertitur tamen* Viu.lib.2.*doctoratus,num.*12.

XXXIX. Regula: *Vxor eius qui in dignitate positus est, ex marito dignitatem sortitur.* M.I.C.d.*cap.*9.*quæst.*1.*reg.*34. *Cuius exceptio est:* Nisi *mortuo marito, uidua luxuriosè uixerit.* Iul.Clar. *in §.stuprum.uers.pariter etiam.*7.

DE NOBILITATE.

XL. Regula: *Definitio nobilis ponitur remissiuè* Vill.N.13.*in addit.in fine. De speciebus nobilitatis* Viu.lib.2.*doctoratus,num.*23.& 24.

XLI. Regula, *De uirtutibus nobilium huius temporis,d.doctoratus,num.*26.

XLII. Re-

XLII. Regula: *Nobilitas scientiæ præfertur nobilitati generis.d.doctoratus,num.23.*

XLIII. Regula: *Ignobilis uirtute præditus præfertur nobili non uirtuoso.d.doctoratus,num.22.25.& 27.*

XLIIII. Regula: *Nobilis exercens tabellionatus officium,priuilegia nobilitatis perdit.* Viu. *lib.2.notarius infamis,num.4. Non tamen amittit per ingressum religionis.* Vill.N.14.

XLV. Regula: *Illustris dignitatis effectus enumerantur* Viu.*lib.2.doctoratus,num.13.*

DE IMPERATORE AC Principibus.

XLVI. Regula: *Imperator est dominus mundi.* Villal.I.5.Fichard.*in addit.ad* Villal.P.298. *ubi controuertitur.*Viu.*lib.1.*Imperatores.*ibi: &* Imperator *deniq;. ubi etiam declaratur uocabulum* Dominus. *Gabriel. lib.5.de adquir.rer.dom. conclus.3.ubi etiam distinguitur.*

XLVII. Regula: *Imperator dicitur* Vicarius Dei *in temporalibus.* Viu.*lib.1.*Imperatores. *uers.* Imperator *enim.*

XLVIII. Regula: *Imperator præest clericis & laicis in terris* Imperij. d.Imperatores. *uers.item intellige dictum.*

XLIX. Regula, *De coronatione* Imperatoris,*d.*Imperatores.*uers.&* Imperator *dicitur.*

L. Regula, De fine, usu & officio Imperatoris, d. Imperatores, in prin.

L I. Regula: Ab Imperatore ad Papam appellari non potest. d. Imperatores. uers. & imperator ipse.

L II. Regula: Imperator in spiritualibus & concernentibus peccatum subest Papæ. d. Imperatores. uers. sed aduertendum.

L III. Regula: Imperator potest punire subditum de crimine ubicunq; commisso. d. Imperatores. uers. & ex ista ratione.

L IIII. Regula: Imperator non potest abdicare Imperium. Vill. P. 222. uers. & ultra illud.

L V. Regula: Imperator uel Princeps non potest alienare bona Imperij uel suæ ditionis. Vill. P. 291. in addit. nota istam. cũ addit. Fichardi prima. & Vill. P. 297. Gabriel. lib. 3. de iure quæsito, conclus. 5. num. 48. cum duobus sequentibus. Excipitur apud Gabriel. lib. 5. de adq. rer. dom. conclus. 3. num. 12. & 13. Sed & controuertitur & distinguitur regula proposita apud eundem Gabriel lib. 3. de iure quæsito, conclus. 8.

L VI. Regula: Princeps nemini ius suum potest auferre. Quæ regula est controuersa Vill. P. 292. & 293. cum addit. Fichardi. Soarez A. 64. Viuius lib. 1. Princeps. Gabriel. lib. 3. de iure quæsito, conclus. 1. num. 1. Huius regulæ exceptio prima

hæc

hæc est: Nisi *iusta causa subsit, publicam utilitatem concernens.d.* Princeps.*uers.quæ quidem communis.* Turz.*opin.*42. Iul.Clar. *§.fin. quæst.*59.*uers. adde quod, in prin. Gabriel lib.*3.*de iure quæsito, conclus.*2. *Cuius replicationes uide d.conclus.*2.*& conclus.*4.*ibidem.* Altera *exceptio est:* Nisi *ex causa remunerationis seruitiorum dominium alterius auferat iure gentium quæsitũ.* Viu.*lib.*1.Princeps. *uers.limita secundò. Tertia exceptio est in* Papa *beneficia sine causa auferente. Quæ tamen exceptio controuertitur apud* Viu.*lib.*1.Pontifex.Soarez B.20.& 21. *De hisce & alijs pluribus propositæ regulæ exceptionibus uide Gabriel. lib.*3. *de iure quæsito, conclus.*1.

L VII. *Regula,* De *statuis* Principum. *Confugientes ad statuas* Principum *inde abstrahēdi non sunt. Clar.§.fin.quæst.*30.*uers.ult. ubi dicitur hoc consuetudine esse sublatum.*

L VIII. *Regula: Principes in ducatu, marchionatu ac comitatu omnia possunt in subditos suos, quæ potest* Imperator *in orbe.* Villal.D.192. *cum sequente.*

L IX. *Regula: Officiales subditos lædere, uel iniustè quid ab ijs exigere non debent.* M.I.C.*lib.*1.*cap.*11.*de officijs apparitorum, reg.*2. *Cuius exceptio est:* Nisi *publica utilitas uel necessitas aliud exigat. Gabriel, libro* 3.*de iure quæsito, conclus.*2.

num.7.cum tribus sequentibus. Hæc de magistratibus sint dicta. Nunc de iudicijs publicis dicetur, primùm in genere, deinde in specie.

DE IVDICIIS PVBLICIS in genere. Cap. VI.

PRima regula: Iudicium publicum dicitur, quod cuiuis de populo permittitur. M.I.C. lib.1.cap.12.quæst.1. Accedit Iul.Clar. lib.5. sentent.§.1.num.1. Sed & crimen publicum à quibusdam definitur, cuius pœna uenit applicanda fisco. Quæ tamen definitio est controuersa Viu. lib.2.crimen. Iul.Clar.§.fin.quæst.1.uers.quarta igitur, cum uers.sequẽte.& quæst.17.uers.sed quid.

II. Regula: Accusatio definitur, quòd sit delatio alicuius criminis ad uindictam publicam, legitima interueniente subscriptione. Iul.Clar.§.fin. quæst.12.in prin.

III. Regula, De genere. Accusatio utrum sit actio, an officium iudicis, controuertitur d.quæst. 12.uers.item quæro.& Soarez A.20.

IIII. Regula: De diuisionibus criminum uide j.de delictis priuatis, in prin.

V. Regula: Species criminum publicorum enumerantur M.I.C.libro 1. cap.12. quæst.3.cap.13. in prin. item M.I.P.lib.1.cap.6.quæst.3.in prin. Accedit

dit Viu.lib.2.crimen. Iul.Clar.libro 5.sentent.§.1.num.1.(Istis connumeratur crimen,quod committitur in offensam Dei, d.§.1.num.2.item in offensam principis, d.§.1.num.3. item omne falsum etiã extra testamentum commissum,d.§.1.num.4.Cogitationis autem pœnam nemo patitur.M.I.C.lib.1.cap.13.in prin.& M.I.P.d.quæst.3.except.10.Accedit Iul.Clar.§.fin.quæst.91.in prin.ubi subijciuntur eius exceptiones.

VI. *Regula, De proprio iudiciorum publicorum.In accusatione iudex procedit officio iudicis nobili, non mercenario. Iul. Clar. §.fin. quæst.12. uers.scias autem.*

QVIBVS COMPETANT iudicia publica?

VII.*Regula:Regulariter omnib.accusare uolentibus competunt. M.I.C.lib.1.cap.12.quæst.5.in prin.& M.I.P.lib.1.cap.6.quæst.4.in prin. Accedit Iul.Clar.§.fin.quæst.14.in prin. Cuius regulæ plures exceptiones enumerantur d.quæst.5. & d.q.4.Propter quas accusatio,si opponãtur,est nulla. M.I.P.d.quæst.4.in prin. Viu.libro 1.pupillus, num.14. Quæ tamen exceptiones dicuntur hodie non esse in usu,d.quæst.14.uers.scias tamen. Istarum exceptionum prima hæc est:Nisi mulier accusauerit. M.I.C.d.q.5.except.1.& M.I.P.d.q.4.excep.1. Accedit Iul.Clar.d.q.14.uers.præterea dixi,*

in prin. Cuius replicatio est: Nisi mulier suam suorúmue iniuriam persequatur. M.I.C. & M.I.P.d. except.1. repl.1. Cui accedit d. uers. præterea. ibi: scias tamen. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi minor annis accuset. M.I.C.d.q.5. except. 2. M.I.P.d.q.4. exc.2. Accedit Vill. M.91. Viu. lib.1. pupillus, num.13. Iul. Clar. §. fin. q.14. uers. dicebã etiã.6. cum uers. seq. sed quid in maiore. ubi repellitur minor ab accusando usq; ad uicesimum annum completum. Est igitur propositæ exceptionis replicatio prima: Nisi excesserit uicesimum annũ: tunc enim quamuis sit minor 25 annis, admittitur ad accusandum. Iul. Clar. d. uers. sed quid in maiore. ibi: si uerò est maior. Viu. lib.1. accusare regulariter, & Pupillus, num 15. Altera replicatio est: Nisi suam suorúmue iniuriam persequatur. M.I.C.d. except.2. repl.1. & M.I.P.d. except.2. repl.1. Accedit Vill. M.91. Tertia replicatio est: Nisi crimen quod accusat minor, sit læsæ maiestatis, adulterij, uel defraudatæ annonæ. Viu. lib.1. pupillus, num. 16. Hæc de secunda exceptione, quæ tamen dicitur consuetudine sublata usq; ad pupillarem ætatem, Iul. Clar. d. uers. sed quid in maiore, in fine. Tertia propositæ regulæ exceptio est: Nisi seruus accuset. M.I.C.d.q.5. except.3. & M.I.P.d.q.4. except. 3. Accedit Iul. Clar. d.q.14. uers. dixi etiam. Quarta exceptio est: Nisi filiusfamiliâs accuset. Quæ ex

ceptio

ceptio controuertitur & distinguitur à Iul. Claro d.q.14.uers.sed quid in filio.& Vill.F.133. Quinta exceptio est: Nisi pauper accuset.M.I.C.d.q.5.excep.4.& M.I.P.d.q.4.excep.4.Accedit Iul.Clar. d.q.14.uers.sed hic etiam.19.in prin. Cuius replicatio est: Nisi sit honestæ uitæ. d.uers.19.ibi:bene uerũ.& Gabriel.lib.1.de testibus,conclus.18.num. 5. Sexta exceptio est:Nisi miles accuset.M.I.C.d. q.5.except.5.& M.I.P.d.q.4.excep.6.Accedit Iul. Clar.d.q.14.uers.quæro etiam.ubi tamen subijcitur,hanc exceptionem hodie esse sublatam. Septima exceptio uidetur: Nisi socius criminis sociũ accuset. M.I.P.d.q.4.except.9. Accedit Viu.lib.1. testis.§.in testem.uers.& quemadmodum. Octaua exceptio est:Nisi excommunicatus accuset.M. I.P.d.q.4.except.10.Accedit Iul.Clar.d.q.14.uers. quæro nunquid. Nona exceptio est:Nisi infamis accuset.M.I.C.d.q.5.except.7.& M.I.P.d.q.4.except.8.Accedit Viu.lib.1.accusare non potest,nũ.1. Iul.Clar.d.quæst.14.uers.secundus est.11.ibi:& in hoc scias.& uers.quintus est.15.ibi:alij uerò.Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi non iuris, sed facti infamia sit infamis. Hæc replicatio approbatur iure ciuili, & reprobatur iure canonico,Iul.Clar.d.uers.secundus est.ibi:infamis autem. Viu.d.accusare non potest,num.4.& 5. Quis autem dicatur infamis infamia iuris & infamia facti,

in prin. Cuius replicatio est: Nisi mulier suam suorúmue iniuriam persequatur. M.I.C. & M.I.P.d. except.1. repl.1. Cui accedit d.uers.præterea.ibi: scias tamen. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi minor annis accuset. M.I.C.d.q.5.except. 2.M.I.P.d.q.4.exc.2. Accedit Vill.M.91.Viu.lib.1. pupillus, num.13. Iul.Clar. §.fin.q.14. uers.dicebā etiā.6.cum uers.seq.sed quid in maiore. ubi repellitur minor ab accusando usq; ad uicesimum annum completum. Est igitur propositæ exceptionis replicatio prima: Nisi excesserit uicesimum annū: tunc enim quamuis sit minor 25 annis, admittitur ad accusandum. Iul.Clar.d.uers.sed quid in maiore.ibi: si uerò est maior. Viu.lib.1.accusare regulariter, & Pupillus, num 15. Altera replicatio est: Nisi suam suorúmue iniuriam persequatur. M.I.C.d. except.2.repl.1. & M.I.P.d.except.2.repl.1. Accedit Vill.M.91. Tertia replicatio est: Nisi crimen quod accusat minor, sit læsæ maiestatis, adulterij, uel defraudatæ annonæ. Viu.lib.1.pupillus, num. 16. Hæc de secunda exceptione, quæ tamen dicitur consuetudine sublata usq; ad pupillarem ætatem, Iul.Clar.d.uers.sed quid in maiore, in fine. Tertia propositæ regulæ exceptio est: Nisi seruus accuset. M.I.C.d.q.5.except.3. & M.I.P.d.q.4.except. 3. Accedit Iul.Clar.d.q.14.uers.dixi etiam. Quarta exceptio est: Nisi filiusfamiliâs accuset. Quæ ex
ceptio

ceptio controuertitur & distinguitur à Iul. Claro. d.q.14.uers.sed quid in filio.& Vill.F.135. Quinta exceptio est: Nisi pauper accuset.M.I.C.d.q.5.excep.4.& M.I.P.d.q.4.excep.4.Accedit Iul.Clar. d.q.14.uers.sed hic etiam.19.in prin. Cuius replicatio est: Nisi sit honestæ uitæ. d.uers.19.ibi:bene uerũ.& Gabriel.lib.1.de testibus,conclus.18.num. 5. Sexta exceptio est:Nisi miles accuset.M.I.C.d. q.5.except.5.& M.I.P.d.q.4.excep.6.Accedit Iul. Clar.d.q.14.uers.quæro etiam. ubi tamen subijcitur,hanc exceptionem hodie esse sublatam. Septima exceptio uidetur: Nisi socius criminis sociũ accuset. M.I.P.d.q.4.except.9. Accedit Viu.lib.1. testis.§.in testem.uers.& quemadmodum. Octaua exceptio est:Nisi excommunicatus accuset.M. I.P.d.q.4.except.10.Accedit Iul.Clar.d.q.14.uers. quæro nunquid. Nona exceptio est:Nisi infamis accuset.M.I.C.d.q.5.except.7.& M.I.P.d.q.4.except.8.Accedit Viu.lib.1.accusare non potest,nũ.1. Iul.Clar.d.quæst.14.uers.secundus est.11.ibi:& in hoc scias.& uers.quintus est.15.ibi:alij uerò.Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi non iuris, sed facti infamia sit infamis. Hæc replicatio approbatur iure ciuili, & reprobatur iure canonico,Iul.Clar.d.uers.secundus est.ibi:infamis autem. Viu.d.accusare non potest,num.4.& 5. Quis autem dicatur infamis infamia iuris & infamia fa-

cti, declaratur d. accusare non potest, num. 2. & 5. & apud eundem Viu. lib. 1. infamia iuris. Altera *replicatio est: Nisi infamis suam suorúmue iniuriam persequatur, aut ex lege Iulia maiestatis, uel de annona uelit accusare.* M.I.C.*d. except. 7. repl. 1.* Accedit Iul. *Clarus d. uers. quintus. ibi: quem tamen intellige. Huius duplicatio est: Nisi ex sententia publici iudicij infamis sit effectus: hic enim nec in exceptis criminibus accusare potest.* Viu. *d. accusare nõ potest, num. 3. item* Iul. *Clar. d. uers. quintus est. ibi: adde quod.* Tertia *replicatio est: Nisi infamis accusatorem suum uelit accusare. Quæ tamen replicatio est controuersa, per ea quæ habentur j. except. 17. repl. 1. dupl. 1.* Decima *propositæ regulæ exceptio est: Nisi inferior superiorem uelit accusare.* M.I.P.*d. quæst. 4. except. 11.* Accedit Viu. *lib. 1. accusare non potest, num. 6.* Vndecima *exceptio est: Nisi familiaris dominum suum accuset, uel libertus patronũ.* M.I.C.*d. quæst. 5. except. 12.* Accedit Viu. *d. num. 6. ibi: idemq; uidemus cum num. sequente.* Duodecima *exceptio est: Nisi uasallus dominum accuset. Quæ exceptio est controuersa* Iul. *Clar. §. fin. quæst. 14. uers. sed quæro.* Cuius *replicatio est: Nisi ciuiliter tantùm agat. d. uers. sed quæro.* Decimatertia *exceptio est: Nisi laicus clericum accuset.* M.I.P.*d. quæst. 4. excep. 14.* Accedit Iul. *Clar. d. quæst. 14. uers. propter reuerentiam,*

uerentiam. Cuius replicatio prima est: Nisi ius publicum in crimine uersetur. d.uers. propter. ibi: scias tamen. Secũda replicatio est: Nisi laicus suam suorúmue iniuriam persequatur. d.uers. propter. ibi: præterea scias. Tertia replicatio est: Nisi ciuiliter crimen proponatur. Quæ tamen reprobatur d.uers. propter. ibi: adde quod. Quarta replicatio est: Nisi patronus ecclesiæ suæ clericum accuset. Quæ est controuersa d.quæst.14. uers. sed nunquid. Decimaquarta exceptio est: Nisi clericus accuset. M.I.P.d.quæst.4.except.15. Cuius replicatio prima est: Nisi sanguinis pœna condemnato non ingeratur. Iul.Clar. d.quæst. 14. uers. dixi in primis. Altera replicatio est: Nisi protestetur quòd non intendat agere ad uindictam corporalem. d.uers. dixi. ibi: bene uerum. Decimaquinta exceptio: Nisi accusator sit inimicus accusati. M.I.P.d.quæst.4. except.27. Cuius replicatio prima est: Nisi non sit capitalis inimicitia. Iul.Clar.§.fin. quæst.14. uers. ulterius dixi. Declaratur d.§.fin. quæst.24. uers. item quæro. Altera replicatio est: Nisi suam suorúmue iniuriam persequatur. d.uers. ulterius. ibi: hoc tamen intellige. Decimasexta exceptio: Nisi is accuset, qui ciuiliter agere nequit. Quæ exceptio est controuersa Iul.Clar. §.fin.q. 50.uers.ult. Soarez A.47. Decimaseptima exceptio: Nisi reus accusatorem suum accuset. M.I.C.

d.quæst.5.except.14.& M.I.P.d.quæst.4.except. 39.Cuius replicatio prima est:Nisi prius iudicium sit finitum. M.I.C.d.except.14. repl.1. Cuius duplicatio est: Nisi reus damnatus sit & infamis factus.d.replic.1.duplic.1. Quæ est controuersa Iul. Clar.§.fin. quæst.14. uers.quintus est. ibi:& tunc aliqui.Altera replicatio est:Nisi accusator de maiori crimine accusetur. M.I.C.d.excep.14.repl.2. Accedit Iul.Clarus d.quæst.14. uers.tertius est, in prin.& ibi:cæterùm ubi crimina. Tertia replicatio est: Nisi reus suam suorumúe iniuriam persequatur.d.except.14.repl.4. Accedit Clar.d.uers. tertius,in prin.& ibi:quinimò potest.Quarta replicatio est:Nisi crimina se inuicem contingant.d. uers. tertius. ibi:ubi uerò reus. Duplicatur: Nisi reus non sit præsens. d.uers.tertius. ibi: apud nos autem.Quinta replicatio est:Nisi nomen accusati nondum inter reos receptum sit. d.uers.tertius, in prin. Declaratur,quando inter reos dicatur quis receptus, d.quæst.14. uers.sed hic incidenter. ibi: controuertitur. Decimaoctaua exceptio:Nisi accusator plures reos habeat. M.I.C. d.quæst.5. except.10. & M.I.P. d.quæst.4. except.33. Accedit Iul.Clar.§.fin.quæst.13. uers.quæro nũc,cum uers. sequẽte.Cuius replicatio prima hæc est:Nisi suam suorumúe iniuriam persequatur. M.I.C.d.except. 10.repl.1. Cui tamen contradicitur d.uers.quæro

nunc.

nunc. Altera replicatio est:Nisi de eodem crimine plures accuset.d.uers.quæro nunc. ibi:hæc tamen. Decimanona exceptio est: *Nisi plures eundem ac cusent.* M.I.C. *d.quæst.5.except.17.* & M.I.P. *d.q. 4.except.45.* Accedit Iul.Clar.*d.quæst.13.in prin. ibi:aut nullius eorum interest.* Vill.A.13. *ibi:accusator quando. Cuius replicatio prima hæc est:*Nisi *pars aduersa non opposuerit hanc exceptionem. d.uers.accusator quando.ibi:si tamen.* & Iul.Clar. *d.quæst.13.in prin.ibi:sed hoc ultimum.* Altera *replicatio est:*Nisi *plures eundem procuratorē constituerint ad accusandum.* Vill.A.13.*ibi:fallit si plures.* Iul,*Clar.d.quæst.13.in prin. ibi:item intellige.* Tertia *replicatio est:* Nisi *plurium intersit ratione officij uel communis iniuriæ.Clar.d.quæst.13.in prin.Soar.*A.19. *Vicesima exceptio:* Nisi *crimen sit priuatum: tunc enim non cuiuis accusare licet.* Iul.Clar.*§.fin.quæst.17.num.2.Soarez* A.27.*Cuius replicatio prima est:*Nisi *lex specialiter permittat cuiuis uolenti accusare.d.num.2.ibi:*& *dixi regulariter. Altera replicatio uidetur:*Nisi *pro crimine priuato pœna ueniat applicanda fisco.Quæ re plicatio est controuersa, magis tamen approbatur d.quæst.17.uers.sed quid si.3.Soarez* A.26. *Vicesimaprima exceptio:* Nisi *accusator ipse sit criminosus* & *culpabilis.* M.I.P.*lib.1.cap.6.quæst.4. except.9. Approbatur* & *distinguitur apud* Iul. Clar.

Clar.in §.fin.quæst.14. uers.dixi quoq;.9. cum sequentibus,usq; ad uers.quæro nunquid.16.

Replicationes præcedentium exceptionum generales.

Hactenus propositæ regulæ exceptiones enumerauimus,quarum plures uide M.I.C.*d.quæst.5.* & M.I.P.*d.quæst.4.* Q*uarum replicatio generalis prima hæc est :* N*isi accusare prohibitus, suam suorúmue iniuriam persequatur.*M.I.C.*d.quæst.5. in fine,repl.general.1.* & M.I.P.*d.quæst.4.in fin. repl.general.1.* C*ui accedit* I*ul.*C*lar. §.fin.quæst. 14.uers.uolo etiam.* Q*ui hoc loco suorum appellatione contineantur, controuertitur d.uers. uolo etiam. ibi:appellatione autem.* D*eclaratur item replicatio proposita exemplis d.quæst.14. uers. quæro an compater,usq; ad quæst.15.* A*ltera replicatio generalis est :* N*isi exceptio aduersus personam accusatoris non fuerit opposita.*V*iu.lib.1.accusare non potest,num.8.*P*lanè hoc casu iudex potest ex officio accusatorem repellere.* I*ul.*C*lar.§. fin.quæst.15.in prin. cum uers.sequente 2.* T*ertia replicatio generalis est:* N*isi reus eodem crimine, quod accusatori obijcit,laboret.* Q*uæ tamen reprobatur d.quæst.15.uers.sed quæro.* Q*uarta replicatio est:*N*isi per inquisitionem ex officio procedatur.*I*ul.*C*lar.§.fin.quæst.14.uers.scias tamen.* Q*uinta replicatio est:*N*isi reus accusatorem propter*

pter crimen quod illi obijcit, à sua familiaritate antea non repulerit. M.I.P.d.quæst.4. in fine, replicat.general.3. Cuius duplicatio est, quòd iudex nihilominus ex officio possit accusatorem repellere, quamuis reus per exceptionem non possit. d. quæst.15.uers.& hoc quidem. Sexta replicatio est: Nisi accusator testis in reum produci possit: hoc enim casu ab accusando non repellitur. Viu. lib.1. accusare regulariter.uers.quia qui potest. Hæc de septima regula cum suis exceptionibus sint dicta.

VIII. Regula: Si plures eundem uelint accusare, nec tamen omnes simul possint: iudex unum ex ijs eligere debet, qui magis sit idoneus. Quæ regula approbatur per ea quæ proposita sunt s. reg. prox. except.19. in prin. Vter autem alteri hoc casu tanquam dignior & magis idoneus sit præferendus, definitur à Iul.Clar. §.fin. quæst.15. uers.ult.

ADVERSVS QVOS PVBLICA competat accusatio?

IX. Regula: Regulariter alius, quàm qui crimen de quo agitur, commisit, accusari ac puniri non debet. M.I.C.lib.1.cap.12.quæst.6.reg.1.& M. I.P.lib.1.cap.6.quæst.5.in prin. Accedit Iul.Clar. quæst.86.in prin. Cuius exceptio prima hæc est: Nisi mandatu uel consilio alterius crimen sit commissum: hoc enim casu uterq; potest accusari. M.I. C.d.

C.d.reg.1.except.1. & M.I.P.d.quæst.5.except.1. Accedit Turz. opin.130. Cuius replicatio prima est: Nisi statuto pœna crimini sit imposita. hoc enim casu mandans non tenetur: nisi in rem, non in personam statutum sit conceptum. Quæ replicatio est controuersa Viu. lib.2. statutum puniens. Vill.M.5.Iul.Clar.§.fin.quæst.89. uers.sed quæro. Altera replicatio est, quòd mandans teneatur propter mandatum, non ex mandato. Iul.Clar. §.fin. quæst.89. uers.scias autem.3. ubi usus huius replicationis ostenditur. Tertia replicatio est: Nisi mandatarius fines mandati excessit: tunc enim de eo quod excedit, non tenetur. Quæ replicatio est controuersa d.quæst.89. uers.pone aliquis. Quarta replicatio est: Nisi consuluerit aliâs facturo etiam sine eius consilio uel mandato. Quæ replicatio est controuersa Vill.C.190. cum addit. Iul.Clar.§. fin.quæst.88. Duplicatur: Nisi non fuerit simplex consilium, sed mandatum. Quæ duplicatio etiam est controuersa d.§.fin.quæst.89.num.1. Quinta replicatio uidetur: Nisi nomen mandatarij ignoretur. Quæ tamen reprobatur d.quæst.89. uers. scias autem.3.in fine. Hæc de prima propositæ regulæ exceptione. Altera exceptio est: Nisi alius in crimen consensit: hic enim propter suum consensum etiam potest accusari. M.I.P.d.quæst.5.exc.2. Accedit Iul.Clar.§.fin.quæst.87. uers.hæc autẽ.4. ubi

ubi etiam declaratur & distinguitur. Tertia exceptio est: Nisi alius crimen ratum habuit: nam & hic tenetur. Quæ tamen exceptio controuertitur & distinguitur d.quæst.87. uers. quæro. 5. Quarta exceptio est: Nisi alius opem tulit crimen committenti. nam & hic tenetur: ita tamen, ut mitiori pœna puniatur. quod replicationis loco notandum. Quæ tamen replicatio controuertitur & distinguitur à Iul. Clar. §. fin. quæst. 90. in prin. usq; ad uers. in hac autem. 3. item uers. item scias. 7. item Soarez A.297. cum num. sequente. Altera replicatio est: Nisi in accusatione non sit expressè mentio facta auxilij. Quæ controuertitur d. uers. in hac autem. 3. Declaratur ibidem uers. item aduerte. 4. cum uers. sequente. Tertia replicatio est: Nisi non constet principalem crimen commisisse. d. quæst. 90. uers. scias etiam. 6. Quarta replicatio est: Nisi post crimen commissum auxilium præstitisse dicatur. Soarez A.299. cum num. sequente. Hæc de quarta exceptione. Quinta propositæ regulæ exceptio est: Nisi alius armatus adstiterit crimini: nam & hic uidetur teneri. Quæ tamen exceptio cõtrouertitur & distinguitur d. quæst. 90. uers. quæro nunquid. 8. Soarez A.283. & 284. Sexta exceptio est: Nisi alius, cùm posset, non propulsauit iniuriam: nam et hic tenetur. M.I.P.d. quæst. 5. except. 5. Quæ tamen exceptio à Doctoribus contro-

controuertitur & distinguitur Iul.Clar. *§.fin. q.* 87.*uers.dictum est*.3.Viu.*lib*.1.*defendere*.Admittitur *in uasallo & nonnullis alijs d.§.defendere, num*.5.*&* 6. *Septima exceptio est*:Nisi *alius sciuit crimen committi, & non indicauit.* Reprobatur Iul.Clar. *§.fin.quæst*.87.*in prin. ibi:& in primis.* Controuertitur *in crimine læsæ maiestatis: de quo* ℐ.*suo loco dicetur.* O*ctaua exceptio est*:Nisi *alius contra statutum auxilium & fauorē bannito præstiterit: nam & hic uigore statuti in pœnam incidit.* Cuius *replicatio est*: Nisi *aduocatus uel procurator bānito sit patrocinatus: hic enim est excusatus.* Iul.Clar. *§.fin.quæst*.82. *de secundo statuto. uers.quæro nunquid*.2.*&* Soarez A.94.Nona *exceptio est* : Nisi *cū statutum puniat eum qui cum bānito locutus sit,aliquis ei literas scripserit.* Q*uæ tamen exceptio reprobatur d. statuto secundo. uers.quæro si statutum*.3. H*æc de nona regula e iusq; exceptionibus sint dicta : ad quas tamen re ferri etiam possunt nonnulla ex regula proxim sequente.item huc pertinere uidetur,quòd dom nus interdum familiæ suæ factum præstat. de q tamen re dicetur* ℐ.*in generali actionum tractat quæst.aduersus quos.*

X. Regula, De *hæredibus & liberis eius q crimen commisit.* Hos *regulariter quidem non c mitatur pœna defuncti,nec ex eius crimine tene tur.*

tur. M.I.C.*d.quæst.6.reg.2.* Cuius *exceptio prima est*: Nisi *lege specialiter pœna posteris imposita sit*.M.I.P.*d.quæst.5.except.6.* Accedit Iul.Clar.§.*fin.quæst.86.uers.infertur etiam.7.* Altera *exceptio est*: Nisi *tale crimen defunctus commiserit, ob quod memoria eius damnari potest*. Vill.H.2. *in addit.uers.item nota quòd in delictis.*

XI. Regula, De *uniuersitate*. Aduersus *hanc quoq; accusatio institui, & pœna decerni potest. Quæ regula approbatur simul & distinguitur* J. *lib.3.cap.10.reg.44.cum sequentibus.*

PER QVOS PVBLICA IVdicia competunt?

XII. Regula:*Per alium accusatio institui non potest*. M.I.C. *lib.1. cap.12. q.7.reg.1.&* 2. M.I.P. *lib.1.cap.6.quæst.6.reg.1.* Accedit Gabriel.*lib.7. conclus.9.num.4.* Iul.Clarus §.*fin.quæst.32. uers. quæro nunquid,in prim.* Ratio *huius regulæ redditur in pœna talionis, ad quam accusator olim tenebatur, si fuisset calumniatus*, Iul.Clar. *d.quæst. 32. uers.ratio autem. ibi:sic etiam quilibet*. Q*uæ pœna cum hodie sit sublata,ut infrà suo loco dicetur, regula quoq; proposita hodie uidetur cessare*. Clar.*d.§.fin.quæst.14.uers.item quæro,in fin. & d.uers.ratio autem,in fine. & d.quæst.32.uers. quæro nunquid.ibi:sed quidquid sit*. Si *tamen accusator ab alio accusatus, se per procuratorẽ non*

posset defendere, utputa bannitus: hoc casu nec per procuratorem accusare posset. d.uers.quæro nunquid.ibi:unum tamen. Planè *propositæ regulæ exceptio prima hæc est:* Nisi *uniuersitas per syndicum accuset.* Villal. V.45.*in addit.*Gabriel.*d.concluf.9.num.6.Controuertitur tamen apud* Iul. *Clar.§.fin.quæst.14.uers.item quæro.* Altera *exceptio est:* Nisi *per modum exceptionis crimen obijciatur.* Quæ *exceptio approbatur simul & distinguitur apud Clar.§.fin.quæst.32. uers.tu scis quòd.* Plures *propositæ regulæ exceptiones uide apud* Gabriel.*d.concluf.9.num.5.*

XIII. *Regula:*Reus *quoq; per alium se in criminalibus defendere non potest.*M.I.C.*d.quæst.7. reg.2.&* M.I.P.*d.quæst.6.reg.2.*Accedit Vin.*lib.1. procuratorem in capitalibus.* Gabriel.*lib.7.concluf.9.num.1.*Iul.*Clar.§.fin.quæst.32.in prin.* Ratio *huius regulæ est,ne eludatur sententia reo condemnato absente. d.quæst.32. uers.ratio autem.& d.concluf.9.num.2.* Huius *regulæ exceptio prima hæc est:*Nisi *sententia in absentem definitiua ferri poßit. hoc enim casu admittitur procurator causam absentis defendens.* M.I.C. *d.reg.2.except.1. &* M.I.P.*d.reg.2.except.1.* Quæ *tamen exceptio à* Doctoribus *controuertitur,*Iul.*Clar.d.quæst.32. uers.hæc autem conclusio. & d.§.fin. quæst.33.in prin.usq; ad uers. sed nunquid. item uers.quæro nunquid,*

nunquid,in fine.Soarez A.5.Vill.A.10.cum addit. Viu. lib.1.procurator in capitalibus. uers.ubi aiũt omnes. Altera exceptio est: Nisi uniuersitas per syndicum defendatur. Vill.V.45.in addit. Tertia exceptio est: Nisi non corporalis, sed pecuniaria pœna, aut relegationis, priuationis, aut alia similis ueniat reo condemnato imponenda. Quæ exceptio controuertitur, communiter tamen approbatur Viu.lib.1.procurator in capitalibus.uers.& quamuis ut superius. Iul.Clar.§.fin.quæst.32.uers. ex hac autem, cum sequentib. usq; ad uers.dictum est.Gabriel.lib.7.conclus.9.num.1. Huius replicatio prima est: Nisi pro homicidio pœna pecuniaria sit imponenda. Quæ replicatio approbatur simul & distinguitur d.quæst.32. uers. dictum est. Altera replicatio est: Nisi in statuto adiectum sit, ut nisi pœna pecuniaria solueretur, corporalis pœna subiretur. Quæ tamen reprobatur d.quæst. 32.uers.ulterius quæro. Tertia replicatio est: Nisi dubium sit, utrum pecuniaria, an corporalis pœna sit imponenda. Quæ replicatio est controuersa d.quæst.32.uers.sed pone. Hæc de tertia exceptione. Quarta propositæ regulæ exceptio est: Nisi pœna arbitraria sit imponenda. Quæ exceptio approbatur & distinguitur d.quæst.32. uers. sed quæro. Quinta exceptio est: Nisi in mortuum sententia sit ferenda. d.q.32. uers.debes scire. Sexta

exceptio est:Nisi reus præsens in iudicio per procuratorem se defendat.d.quæst.32. uers.item quæro.16. Cuius replicatio est:Nisi per procuratorem præsens respondere uellet accusationi, inquisitioni, uel interrogationibus à iudice factis. d.uers.itē quæro.ibi:tu uerò ne erres. Septima exceptio est: Nisi procurator nomine absentis aliquas dilatorias exceptiones opponat. d.quæst.32.uers.pariter etiam,in prin. Cuius replicatio est:Nisi talis exceptio ad ipsum crimen pertineat. d.uers.pariter. ibi:hoc tamen intelligendum.Huius duplicatio est: Nisi talis exceptio esset notoria. d.uers.pariter.ibi:nisi talis exceptio.Octaua exceptio est:Nisi causa absentiæ per procuratorem reddatur. M.I.C.d. quæst.7. reg.1.except.1. Accedit Iul.Clar.§.fin.q. 32.uers.hæc autem conclusio,in fine. & uers.prædicta autem.& uers.idemq́;. Nona exceptio est: Nisi causa nullitatis sententiæ agatur separatim à negocio principali: hæc enim per procuratorem agi potest. Viuius lib.1.procurator in capitalibus. uers.tamen limita.& d.quæst.32.uers.quæro an in causa. Decima exceptio est:Nisi reus sit bannitus, ut in iudicio stare non possit. Quæ tamen reprobatur d.quæst.32.uers.tu scis. & uers.sed hic quæro. Vndecima exceptio est: Nisi reus sit ægrotus. Soarez A.115. Duodecima exceptio est: Nisi consuetudo sit in contrarium. d.quæst.32.uers.ex hac

autem.

autem. ibi:si tamen. Decimatertia *exceptio est: Nisi crimen sit priuatum. Quæ tamen reprobatur sub conditione d.q.32.uers.& hæc conclusio.2.* Decimaquarta *exceptio est:Nisi aduersus accusationem opponatur exceptio banniti occisi: hæc enim per procuratorem opponi potest.d.quæst.32. uers.quæro modo,in prin.Soarez* B.12. *Cuius replicatio est: Nisi bannum occisi ulteriorem probationem requireret. d.uers.quæro modo.ibi:hæc tamen intelligenda.* Decimaquinta *exceptio est: Nisi per modum exceptionis crimen obijciatur. hoc enim casu per procuratorem ad id responderi potest.Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur d.q.32. uers.tu scis quòd.* Decimasexta *exceptio: Nisi ex regula proposita aduersus procuratorem rei conuenti exceptio non fuerit opposita. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur d.q.32. uers.pone quòd in causa.* Decimaseptima *exceptio: Nisi pater pro filio, dominus pro seruo, uxor pro marito, ciuitas pro ciue, & alius ratione sui interesse cõpareat pro reo. Quæ exceptio est controuersa* Iul.Clar. *§.fin. quæst.33. uers. ultimò quæro. Hæc de exceptionibus propositæ regulæ: de quibus tamen & alijs pluribus uide item* Gabriel.*lib.7.conclus.9.num.3.& num. 7.cum sequentibus,usq; ad finem.*

VBI ET APVD QVEM publica iudicia competant?

XIIII. *Regula, De loco ubi crimen est commissum. Ibi regulariter reus est accusandus.* M.I.C. *lib.1.cap.12. quæst.8.reg.1.* M.I.P.*lib.1.cap.6. q.7. reg.1.*Accedit Vill.D.57.*cum addit.Viu.li.1.iudex domicilij,num 9 & 10. item 11.in fine.* Iul.Clar.*§. fin.quæst.38.in prin. Gabriel.lib.6.de consuetudine,conclus.2.num.19. Huius regulæ exceptio prima hæc est:*Nisi *agatur de pœnitentia iniungenda. d.cõclus.2,num.20. & d.quæst.38.uers.quæro nunquid.*Altera *exceptio est:*Nisi *reus maior sit dignitate, quàm iudex loci, in quo crimen est commissum.*Quæ *tamen exceptio reprobatur à* Iul.Clar. *§.fin.quæst.35.uers.ulterius,ibi:sed quid si.* Tertia *exceptio est:* Nisi *cum duo domini essent eiusdem castri,qui diuidant iurisdictionem inter se,unus in alterius iurisdictione deliquerit. d.§.fin.quæst.38. uers.quæro pone.* Quarta *exceptio est:*Nisi *exercitu alicubi posito, miles crimen commiserit: hoc enim ad iurisdictionem militarem, non loci iudicẽ pertinet.d.quæst.38.uers.quæro etiam.* Quinta *exceptio uidetur:* Nisi *is qui mandauit ut crimen committeretur, uel commissum ratum habuit, accusetur.hic enim magis in loco mandati quàm delicti uidetur conueniendus.* Quæ *tamen exceptio reprobatur d.quæst.38. uers. item quæro, cũ uers. sequente.*

*ſequẽte. Sexta exceptio uidetur:*Niſi *tractatus de crimine committendo alibi ſit habitus: tunc enim ibi uidentur puniendi,non in loco delicti.*Q*uæ exceptio eſt controuerſa d.q.38.uerſ.uidi aliquando. Septima exceptio eſt:* Niſi *exiſtens in uno territorio, bombarda hominem in alio territorio interficiat.hoc enim caſu utriuſq; territorij iudex competens eſt,& eſt locus præuentioni.d.quæſt.38.uerſ. item pone.*O*ctaua exceptio uidetur:*Niſi *in ciuitate cõfœderata cum ciuitate, in cuius territorio crimen commiſſum eſt,accuſetur. Sed reprobatur d. quæſt.38.uerſ.ſucceßiuè quæro.* Nona *exceptio:* Niſi *in confinio commiſſum ſit,ut ignoretur in cuius territorio ſit cõmiſſum: hoc enim caſu utriuſq; territorij iudex cõpetens eſt.d.quæſt.38.uerſ.præterea quæro.* Decima *exceptio uidetur:*Niſi *fur cum re furtiua alio loco deprehendatur:hoc enim caſu cum eandem rem eo loco contrectet,& ita ibi quoq; furtũ faciat,uidetur ibi accuſandus.*Q*uæ tamẽ exceptio eſt controuerſa d.quæſt.38. uerſ.tu ſcis quòd.* Vndecima *exceptio:*Niſi *apud iudicem domicilij accuſetur.de qua uide ȷ.reg.prox.*

XV.Regula,*De domicilio rei.Ibi quoq; accuſari poteſt.*M.I.C.*d.quæſt.8.reg.3.* Accedit Iul.Cla*rus §.fin.quæſt.39.uerſ.ſortitur etiam.* Cuius *exceptio prima eſt:*Niſi *iudex loci,in quo crimen commiſſum eſt,reum ſibi remitti petierit.d.§.fin.q.38.*

uerſ.eſt autem tantæ. Cuius replicatio prima eſt: Niſi iudex, à quo remiſsio petitur, non habeat iuriſdictionem reum capiendi. Quæ replicatio eſt controuerſa d.quæſt.38. uerſ.ſed quid ſi iudex.22. Altera replicatio eſt: Niſi leue ſit crimen.d.quæſt. 38.uerſ.ſcias tamen.23. Tertia replicatio eſt: Niſi ciuiliter de crimine agatur.d.cap.38.uerſ.itē ſcias. 24.Fichard.in addit.3.ad Bapt.à Vill.R.21. Quarta replicatio eſt: Niſi à curia Romana remiſsio petatur.d.quæſt.38.uerſ.ſcias etiam. Quinta replicatio eſt: Niſi cum idem de pluribus criminibus eſſet accuſatus, proceſſus de alijs criminibus apud eum, à quo petitur remiſsio, non ſit finitus. d.quæſt.38. uerſ.hæc autem omnia. Hactenus primæ exceptionis replicationes enumerauimus: quarum duplicatio generalis hæc eſt: Niſi iudex eccleſiaſticus clericum ſibi remitti petat. d.quæſt.38.uerſ.item intelligenda. Planè exceptio propoſita conſuetudine dicitur eſſe ſublata, d.quæſt.38.uerſ.ſed certè. Fichard.in addit.4.ad Vill.R.21. Niſi ambo iudices ſint ſub eodē principe.d.quæſt.38.uerſ.hoc tamen. & uerſ.ſed quid ſi. item quæſt.39.uerſ.ſed quæro. ibi: etſi ipſi iudices. Altera propoſitæ regulæ exceptio eſt: Niſi iudex loci, in quo crimen commiſſum eſt, cœperit contra reum procedere. Iul.Clar. §.fin.quæſt.39.uerſ.ſed quæro.ibi: ſed hic etiā. Tertia exceptio eſt: Niſi extra territorium crimen ſit com-

commissum. Quæ approbatur d.§.fin. quæst.38. uerf.ulterius quæro.12. Controuertitur in inquisitione nemine accusante, d.quæst.39.uerf.sed quæro. & Viu.lib.1.iudex domicilij, num.1.cum quatuor sequentib. Quarta exceptio uidetur: Nisi reus sit absens. Sed reprobatur d.quæst.39. uerf. sortitur.

XVI. Regula, De iudice originis. Apud hunc quoq; accusatio competit. M.I.C.d.quæst.8.reg.3. in fine. Accedit Vill.D.57.cũ addit. Iul.Clar.§.fin. quæst.39. in prin. Huius regulæ exceptiones eædẽ sunt quæ superioris proximæ.

XVII. Regula, De loco in quo reus deprehẽditur. Ibi quoq; potest accusari. M.I.C.d.quæst.8. reg.2. Accedit Vill.R.21.in addit.3 & 4.Viu.lib.1. iudex domicilij, num.11. Iul.Clar.§.fin. quæst.29. uerf.ult. Controuertitur tamẽ regula hæc Clar.d. §.fin.quæst.38.uerf.ulterius quæro,& uerf.tu scis. item quæst.39.uerf.quæro nunquid.Vill.R.65.Admittitur, si reus sit uagabundus. d.q.39.uerf.ceterùm si reus. Declaratur definitione uagabundi d. quæst.39.uerf.sed hic quæro.Item admitti uidetur in bannito, sed reprobatur d.quæst.39.uerf.fui interrogatus.

XVIII. Regula: Si crimen ad duorum iudicũ iurisdictionem pertineat: qui præuenit, alterũ excludit. Approbatur, declaratur et distinguitur Iul.

 Clar.

Clar.§.fin. quæst.38. uers.ult. item quæst.39. uers. sed quæro.4. ibi: statim igitur commisso. De qua re uide item ʒ.cap.prox.except.38.repl.8.

XIX. Regula, De *uicario*. Hic *quoq; de criminalibus cognoscere potest*. Iul.Clar.§.*fin.q.40.in prin. Quæ tamen regula uidetur exceptionem recipere, quòd uicarius non poßit imponere pœnam corporalem. Quæ tamen exceptio controuertitur & distinguitur d.quæst.40.uers.sed nunquid.* Altera *exceptio uidetur esse in uicario episcopi. Quæ tamen reprobatur, sed sub cõditione, d.quæst.40. uers.ultim.*

XX. Regula, De *iudice delegato*. Hic *non est iudex competens causarum criminalium.* De quare *dictum* s̃.*cap.prox.reg.26.except.5.& 6.*

XXI. Regula, De *iudice ad quem causæ pecuniariæ pertinẽt.* Ad *hunc causæ criminales non pertinent.* M.I.C.*d.q.8.reg.5. Cuius exceptio est:* Nisi *criminalis causa ciuili incidat.* Viu.lib.1.*testiũ examinationem.uers.nota quòd licet.*

XXII. Regula, De Episcopo. *An sine consensu capituli procedere poßit, controuertitur* Gabriel.*lib.7.conclus.36.*

QVANDO ET QVAMDIV competant iudicia publica?

XXIII. Regula: *Intra biennium finiri debent*. M.I.C. *lib.1. cap.12. quæst.9.reg.1.* Accedit

Iul.

Iul. Clar. §. fin. quæst. 51. uerſ. alia etiam eſt.

XXIIII. Regula: Viginti annorum præſcriptione publicæ accuſationes excluduntur. M.I. C.d.q.9.reg.3. Accedit Vill.D.55. cum addit. Viu. libro 1. accuſatio falſi. Iul. Clar. §. fin. q. 51. in princ. Soarez A.33. Huius regulæ exceptio prima eſt: Niſi officio iudicis inquiratur. Quæ exceptio controuertitur d.q.51.uerſ. & hæc quidem. Altera exceptio eſt: Niſi de crimine ciuiliter agatur. d.uerſ. & hæc quidem, in fine. Soarez A.56. Tertia exceptio eſt: Niſi cum crimen eſſet reiteratum, à die ultimi criminis cōputatione facta, uiginti anni nondum exceſſerint. d.quæſt. 51. uerſ. ſed hic quæro. Quarta exceptio: Niſi maius uel minus tempus in aliquo crimine ſpecialiter ſtatutum ſit. d.q.51. uerſ. poteſt autem. Quinta exceptio eſt: Niſi ignoratum ſit, crimen eſſe commiſſum: tunc enim à die ſcientiæ tempus currit. Quæ exceptio eſt controuerſa d.q.51.uerſ. ſed quæro. Sexta exceptio uidetur: Niſi officialis de ſyndicatu conueniatur. Quæ tamen reprobatur d.q.51.uerſ. hac etiam. Septima exceptio: Niſi alia crimina, in quibus præſcriptio non obſtat, concurrant. Quæ controuertitur d.q. 51.uerſ. unum tamen.

ADFINIA PVBLICORVM IVdiciorum remedia.

XXV. Regula: Plures modi quibus crimina in in-

in iudicium deducuntur, enumerantur à Iulio Claro §.fin.q.1.uers.primus est, usq; ad quæst.2. Qui *tamen contrahuntur in duo genera: ex officio, & ad instantiam partis. prior modus dicitur inquisitionis, alter accusationis, d.§.fin. q.3.num.1. & 2.* Hoc *ordinarium, illud extraordinarium dicitur remedium, d.q.3.num.3.* In *contrarium tamen est consuetudo. d.q.3.num.6.*

XXVI. *Regula:* Per *exceptionem quoq; crimina in iudicium deducũtur.* M.I.P.*lib.1.cap.14. in prin.uers.sunt insuper.* Iul.Clar.*§.fin.q.19.uers. per exceptionem. & uers. criminaliter, cum tribus sequentibus.*

XXVII. *Regula: Adfinia quoque remedia sunt, iudicia priuata, seu actiones ciuiles. de qua re dicetur j. in pœnalibus actionibus.*

XXVIII. *Regula:* In *notorijs officio iudicis procediturs sine accusatione.* M.I.C. *lib.1. cap.12. q.10.reg.2.* M.I.P.*lib.1. cap.14. in prin.* Accedit Viu.*lib.1.notorium.uers.imò iudex potest.* Notorium *autem dicitur, quod nulla tergiuersatione potest negari.* M.I.P. *d.cap.14. in prin.* Accedit Iul.Clar.*§.fin.quæst.9.num.2.* Huius *regulæ exceptio prima est:* Nisi *notorium per exceptionem defendi poßit. d.q.9.uers.sed aduerte.3.* Altera *exceptio est, quòd in notorio sit opus citatione.* Quæ *exceptio controuertitur & distinguitur d.quæst. 9.uers.*

9.uers.quæro nunquid.4.Tertia exceptio est:Nisi notorium non fuerit allegatum. Viu.lib.1.notorium.& lib.2.notorium,num.1. Huius replicatio prima est: Nisi is qui allegare debet, sit absens,& uitiosè citatus. d.lib.1.notorium. ibi:& hoc quod notorium. Altera replicatio est:Nisi notoriũ constet ex actis.ibid. uers.item secus quando. Hæc de tertia exceptione. Quarta exceptio est:Nisi notorium non fuerit probatũ.Hæc exceptio est controuersa Viu.lib.2.notorium,num.1.cum duob.sequentib.Iul.Clar.d.q.9.uers.item quæro.5. Quinta exceptio est: Nisi reo non detur copia iudiciorum, neq; terminus defensionis. Approbatur & distinguitur d.q.9.uers.quæro etiam. Sexta exceptio est:Nisi sententia non interueniat. Viu.lib.2. notoriũ, num.4. Turz.opin.102. num.6.Iul.Clar. d.q.9. uers.præterea quæro.8. cum sequente. ex quo loco patet, exceptionem hanc esse controuersam. Plura de notorio remißiuè uide apud Viu. lib.2.notorium,num.5. Item de hoc tractabitur ĩ. lib.prox.cap.17.reg.4.except.48.repl.1.

XXIX. *Regula:Denunciatio quoq; accusationis adfine remedium est,quæ tamen inquisitioni,de qua s̃.reg.25.dictum est, & ĩ. suo loco tractabitur copiosius,subijcitur.* M.I.P. *d.cap.14. in prin.uers.sunt insuper.ibi:sed inquisitioni.Accedit Iul.Clar.§.fin.q.7.in prin.ibi:& in hoc debes.*

XXX.Re-

XXX. Regula, De purgatione canonica. Hæc quoq; ad fine remediū est accusationis. de qua M. I.P.d.cap.14. Cuius origo & usus exponitur apud Iul.Clar.§.fin.quæst.63. uers.solet etiam.4. ibi:& quamuis olim.& uers.licet autem.5. Huius regulæ exceptio prima uidetur: Nisi non clericus, sed laicus reus sit. Quæ tamen reprobatur iam dictis locis. Altera exceptio est: Nisi indicia sufficiant ad torturam. tunc enim non est locus purgationi, sed deueniendum est ad torturam. d.uers.solet etiam. ibi:hoc tamen.& d.uers.licet autem, in fine.

DE CAVSIS PVBLICOrum iudiciorum, earumq; exceptionibus. Cap. VII.

CAusæ publicorum iudiciorum sunt crimina publica, quorum species indicauimus s̄.cap.prox.reg.4.& 5. Harum causarum exceptio prima hæc est: Nisi non constet de crimine, an sit commissum. Iul.Clar. §.fin.q.4.num. 1.& quæst.52. uers.præterea etiam. & quæst.66. in prim. Declaratur quomodo constare poßit & debeat, d.q.4.num.4.& 5. Huius replicatio est: Nisi ad inquirendum denunciatio facta sit: tunc enim inquirendum est, quamuis de crimine nondum constet.d.q.4.num.2.& 3. Cuius duplicatio

est:

est: Nisi crimen sit facti permanentis: ut homicidium, incendium, &c. d. q. 4. num. 4. Plura de hac exceptione uide J. cap. 9. reg. 13. item cap. 10. reg. 1. except. 7.

II. Exceptio: Nisi reus crimen de quo accusatur, non esse cõmissum, uel fieri non potuisse probauerit. Iul. Clar. §. fin. q. 52. in prin.

III. Exceptio: Nisi sine dolo malo factum sit. M. I. C. lib. 1. cap. 13. except. 2. item M. I. P. lib. 1. cap. 6. q. 3. except. 1. Accedit Viu. lib. 1. statutum imponens pœnam corporalem. Vill. C. 23. Iul. Clar. §. fin. q. 60. uers. sunt etiam alia. & q. 84. in prin. ibi: & in primis. Huius replicatio prima uidetur: Nisi lata culpa interuenerit. Sed reprobatur Vill. D. 90. L. 6. cum addit. Viu. lib. 1. statutum imponens pœnam corporalem. Iul. Clar. §. fin. q. 84. in prin. ibi: reperio. Altera replicatio uidetur: Nisi fatua causa fuerit, uel crassa ignorantia. Quæ replicatio controuersa est, magis tamen reprobatur Vill. C. 216. Iul. Clar. §. fin. q. 60. uers. & generaliter. Soarez C. 30. Gabriel. lib. 7. conclus. 8. ubi etiam distinguitur.

IIII. Exceptio: Nisi per ebrietatem commiserit. M. I. C. d. cap. 13. except. 3. & M. I. P. d. quæst. 3. except. 5. Accedit Iul. Clar. §. fin. q. 60. uers. præterea quæro: ubi additur replicatio hæc: Nisi quoad pœnam extraordinariam. Siquidem ebrietas

ab

ab ordinaria pœna excuſat,non in totum. Accedit *item* Soarez B.27.

V. Exceptio: *Niſi dormiens crimen commiſerit.d.quæſt.*60. *uerſ.quæro etiam.ubi etiam diſtinguitur.*

V I. Exceptio: *Niſi per ignorantiam uel errorem commiſerit.*M.I.P.*d.q.*3.*except.*3. Accedit *d.q.*60.*uerſ.quæro nunquid. item accedunt ea quæ habentur* s̃.*except.*3.*repl.*2.

V I I.Exceptio: *Niſi mandatu alterius,cui parêre neceſſe fuit,commiſerit.* M.I.C. *d.cap.*13. *except.*4.& M.I.P.*d.q.*3.*except.*7. Accedit *d.q.*60. *uerſ.ſolet dubitari,in prin.uſq; ad uerba, Scias etiam. Gabriel.lib.*6.*de clauſulis,cõcluſ.*2.*num.*96. Huius *replicatio prima* eſt: *Niſi atrox crimen ſit.* M.I.C.*d.except.*4.*repl.*1. Accedit *d.uerſ.ſolet dubitari.ibi:ſcias etiam.* Huius *duplicatio prima eſt:* *Niſi mandanti fuit licitum : puta adulterum occidere. tunc enim etiam mãdatarius excuſatur propter mandatum.* M.I.C. *d.repl.*1.*dupl.*1. Accedit Vill.P.44. *Cuius triplicatio eſt : Niſi alius quàm filius uel ſeruus mandantis ex mandato fecerit. Quæ triplicatio eſt controuerſa* Iul.Clar.*in* §.*homicidium.uerſ.dubium eſt.*51. *item d.uerſ.ſolet dubitari.ibi:excuſatur etiam.* Altera *duplicatio eſt:* *Niſi mandans ſit potens ac ſeuerus in mandatarium.d.uerſ.ſolet.ibi:hæc autem de plano,cum ſequentibus.*

quentibus. Tertia duplicatio est, quoad pœnam ordinariam, à qua excusatio cõpetit propter mandatum, quamuis extra ordinem sit puniendus. d. uers. solet. ibi: intellige quoad. Hæc de prima replicatione. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi mandatario non fuit necesse mandato parere. M.I.C.d.except.4.repl.2. Cuius duplicatio est: Nisi id quod fecit, nõ fuerit de genere prohibitorum. Quæ duplicatio approbatur & distinguitur d.q.60. uers. solet dubitari, in prin. usq; ad uerba, Ex hoc etiam. Tertia replicatio est: Nisi hæres iussu testatoris commiserit. Viu. lib.1. statutum imponens pœnam uendentibus.

VIII. Exceptio: Nisi authoritate magistratus fecerit. M.I.C. d.except. 4. ibi: huius exemplum. Cuius replicatio est: Nisi inualidum fuerit decretum magistratus. Viu. lib.1. statutum disponens.

IX. Exceptio: Nisi ui metúsue causa commiserit. Iul. Clar. §. fin. q.60. uers. quæro modo. Viuius lib.1. condemnatus. uers. quintò metus. Quibus tamen uidetur repugnare M.I.P.d.q.3. except.6.

X. Exceptio: Nisi prouocatus commiserit. De hac exceptione dicetur ĩ. in crimine homicidij.

XI. Exceptio: Nisi iusto dolore fecerit. d.q.60. uers. sed hic quæro. Vbi additur replicatio, quòd nihilominus extra ordinem ueniat puniendus.

XII. Exceptio: Nisi clàm uel palàm fecerit.

Hæc exceptio uariatur pro genere criminis d.q. 60.uerſ.ſed an fortè.20.

XIII.Exceptio:*Niſi minor ætate commiſerit.* M.I.C.*d.cap.13.except.5.* & M.I.P.*d.q.3.excep.8.* Accedit Iul.Clar.*d.q.60.in prin.* Cuius *replicatio prima eſt:* Niſi *minor ætate doli ſit capax.*M.I.C. *d.except.5.repl.1.* & M.I.P.*d.except.8.repl.1.*Accedit *d.q.60.in prin.ibi:ſcias tamen.* Altera *replicatio eſt :* Niſi *minor ſit pubertati proximus, uel pubes. d.q.60.in prin. ibi:item ſcias. item ibi:aut uerò eſt.* Harum *replicationum duplicatio generalis eſt, quoad pœnam ordinariam: nam utcunq; minor ſit doli capax,uel pubertati proximus: excuſatur tamen à pœna ordinaria,* & *punitur extra ordinem.* M.I.C.*d.except.5.in fine.* & M.I.P. *d.except.8.repl.1.dupl.1.* Accedit *d.q.60. in prin. ibi:ſed in omnem.*& *ibi:aut uerò eſt. Tertia propoſitæ exceptionis replicatio eſt :* Niſi *minor ſit condemnatus,exceptione iſta non oppoſita uel attenta. Hæc replicatio reprobatur d.quæſt.60. in prin.ibi:ſcias autem quòd hæc.*Quarta *replicatio eſt :* Niſi *minor poſt crimen commiſſum maior ſit factus.*Quæ *reprobatur d.q.60.uerſ.ſed nunquid.*

XIIII. Exceptio : Niſi *ſenex ſit qui crimen commiſit.*Quæ *exceptio reprobatur d.quæſt.60. uerſ.ſucceßiuè.* Admittitur *tamen quoad pœnam mitigandam, d.uerſ.ſucceßiuè. ubi additur replicatio*

catio hæc: Nisi atrox crimen sit.

XV. Exceptio: Nisi furiosus crimen commiserit. De hac exceptione dicetur j.cap.13.de homicidio, except.generali 22.

XVI. Exceptio: Nisi per iracundiam commiserit. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur Iul.Clar.§.fin.q.60.uers.est etiam.

XVII. Exceptio: Nisi per amorem fecerit. d. q.60.uers.est & amor.

XVIII. Exceptio: Nisi prodigus, cui bonis interdictũ est, crimen cõmiserit. Hæc exceptio est cõtrouersa, cõmuniter tamen reprobatur Viu.lib.2. prodigus delinquens. Vill.P.342.Iul.Clar.d.q.60. uers.ulterius.11. Admittitur tamen hæc exceptio in delictis quæ non in committendo, sed in omittendo consistunt, d.uers.ulterius, in fine.

XIX. Exceptio: Nisi reus benemeritus sit de Principe uel de Repub. Iul.Clar. §.fin. q.60.uers. utilis etiam.

XX. Exceptio: Nisi cùm pœna statuta esset in eum qui prior arma sumpsisset, incertum sit uter prior sumpserit. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur d.q.60.uers.uidi ego quandoq;.

XXI. Exceptio: Nisi Papa crimen commiserit: Quæ exceptio est controuersa, magis tamen approbatur Viu.lib.2.Papa non potest. Ratio huius proponetur j. ubi de Papa specialiter tracta-

bitur,quòd Papa omnes iudicet, ac à nemine iudicetur. Huius replicatio *est in hæresis crimine,d. Papa non potest,in prin.& Iul.Clar.in §.hæresis, num.22.*

XXII.Exceptio:*Nisi animal brutum commiserit.*M.I.P.*d.quæst.3.except.9.*Accedit Soarez A. 179. Iul.Clar.§*.fin.q.99. uers.quæro etiam.8. cum uers.sequente. ubi dicitur, hanc exceptionem in nonnullis locis non attendi.*

XXIII.Exceptio: *Nisi pœna statuta in eum qui die festo quid cõmisisset,aliquis nocte sequente id commiserit.*Viu.*lib.2.statutum disponens.*

XXIIII. Exceptio: *Nisi crimen priuatum, non publicum sit commissum.* Approbatur *hæc exceptio ac declaratur apud* Iul.Clar. §*.fin.q.17. in prin.* Cuius *replicatio prima est:* Nisi *ratione publicæ utilitatis lex permittat quemlibet de populo accusare. d.q.17. in prim. ibi: & dixi regulariter.* Altera *replicatio est:*Nisi *pro priuato crimine pœna apposita sit fisco soluenda.* Quæ *replicatio est controuersa d.q.17.uers.sed quid. de qua re uide item s̃.cap.prox.reg.1.* Tertia *replicatio est:*Nisi *per inquisitionem procedatur. d.uers.sed quid.ibi:adde quod.*

XXV.Exceptio:*Nisi crimen commissum uulgare ac usitatum sit.* M.I.P. *d.quæst.3. except.17.* Accedit Turz.*opin.96.num.4.cum sequente.*Vill.

C.182.

C.182.Gabriel.lib.7.concluſ.8.num.17.cum ſequen tib.ubi etiam declaratur & diſtinguitur. Sed & exemplũ eius habetur apud Iul.Clar. §.fin.q.64. uerſ.debet quoq;.42.ibi:ſolentq; tanti. Huius exceptionis replicatio eſt quoad pœnam ſpiritualem ac æternam,à qua non excuſat conſuetudo.Turz. d.opin.96.num.5. Plures replicationes uide apud Gabriel.d.num.17.cum ſequentib.

XXVI. Exceptio: Niſi non omnes conditiones, ſub quibus pœna impoſita eſt, ſint impletæ. Iul.Clar.§.fin.q.85.uerſ.ubi igitur.9.

XXVII.Exceptio: Niſi crimen propoſitum non fuerit perfectum. Hæc exceptio reprobatur M.I.C.d.cap.13.except.9. & M.I.P.d.quæſt.3.except.10. Sed communi opinione ac conſuetudine approbatur Viu. lib.1. ſtatutum puniens delicta. Gabriel.lib.7.concluſ.12.num.19. Iul.Clar.in §.homicidium,num.ult. Idem §.fin.q.92.num.1.& numer.2.in fine. Huius exceptionis conſuetudine approbatæ replicatio prima eſt: Niſi crimen atrox ſit,puta læſæ maieſtatis,proditæ ac expugnatæ patriæ,&c. In his enim conatus punitur, etiam non ſecuto effectu. Viu.d.ſtatutum puniens. uerſ. hoc autem declaratur. Idem lib.2.conatus puniendus, num.1.Iul.Clar.in §.læſæ maieſtatis,num.15. idem §.fin.q.92.uerſ.ſcias.2.Huius duplicatio eſt quoad pœnam ordinariam: ab hac enim excuſatur reus

etiam in atrocioribus, effectu non secuto. Viu.d. conatus puniendus, num.2. & 3. Controuertitur tamẽ hæc duplicatio apud Iul.Clar. d.uers.scias.2. Planè huius duplicationis triplicatio prima est in crimine raptus. Quæ tamen triplicatio etiam est controuersa, d.conatus puniendus, num.4. & 5. Altera triplicatio est in crimine læsæ maiestatis, d.conatus, num.6. & 7. Hæc de prima replicatione: cuius species sunt replicationes proximè sequentes. Altera replicatio est: Nisi crimen sit assasinatus. Quæ replicatio controuertitur apud Gabriel.lib.7.conclus.1.num.7. & 8. distinguitur ibidem num.9. Tertia replicatio est in crimine uenenificij. Sed & hæc replicatio est controuersa apud Iul.Clar. in §.homicidium, num.14. Quarta replicatio est in crimine Sodomiæ. Sed & hæc controuertitur apud Clar.in §.Sodomia, nũ.8. Quinta replicatio est: Nisi quis seipsum occidere uoluerit. Quæ tamen & ipsa cõtrouertitur apud Clar. §.fin.q.68.uers.seipsum.37.in prin. Sexta replicatio est in transfuga, Iul.Clar.d.q.68.uers.transfuga.41.ibi:scias. Septima replicatio est: Nisi ideo non perfecerit, quia non potuit. Iul.Clar.§.fin. q. 60. uers.fui quandoq;. ibi:aut loquimur. Octaua replicatio est: Nisi lex expreßè conatum puniat. Cuius duplicatio est: Nisi ad proximum actum nõ sit peruentum. Iul.Clar.§.fin.q.92.uers.ult. Nona

replicatio est quoad pœnam extraordinariã: hac enim punitur conatus, non secuto effectu. d.uers. fui quandoque. ibi: aut loquimur. & d.quæst.92. uers.scias.2. in fine.

XXVIII. Exceptio: *Nisi reus post crimen commissum fuerit baptizatus. Quæ exceptio est controuersa* Viu.lib.1. *accusari.* Iul.Clar.*§.fin. q. 51.uers.ult.*Vill.B.1. *Eius replicatio est quoad damna & intercsse, d.uers.ult.in fine.Soarez* B.15.

XXIX.Exceptio: *Nisi reus de crimine pœnitentiam egerit.* Hæc *exceptio reprobatur à* Iul. Clar.*§.fin.q.16.uers.item quæro.& q.57. uers.sed nunquid.10.*Vill.A.13.

XXX.Exceptio: *Nisi reum criminis commissi statim pœnituerit.* Hæc *exceptio reprobatur d. §.fin.q.60.uers.fui quandoq;.Soarez* A.25.

XXXI. Exceptio: *Nisi* Papa *dispensauerit de crimine.*Vill.D.77.

XXXII.Exceptio: *Nisi abolitio criminis interuenerit, uel* Princeps *crimen remiserit.* M.I.C. *d.cap.13.except.16.&* M.I.P.*d.q.3.except.15.* Accedit Iul.Clar.*§.fin.q.59.in prin.cum uers.sequente.*Declaratur *hæc exceptio diuisione abolitionis factæ in specialem & generalem, d.q.59.uers.scias autẽ. Similis declaratio habetur* M.I.C. *lib.1.cap. 17.de tergiuersatione,q.2.excep.22.in prin.* Huius *exceptionis replicatio prima est:*Nisi *falsi crimen*

ſit:hoc enim ſub generali abolitione non comprehenditur. M.I.C.*d.except.22.repl.1.* *Accedit* Iul. *Clar.d.q.59.uerſ.in huiuſmodi. Altera replicatio eſt:*Niſi *crimen ſit liquidatum,uel ſententia de eo lata : hoc enim generali abolitione contineri non uidetur.* Q*uæ replicatio eſt controuerſa d.quæſt.59.uerſ.ult. Tertia replicatio eſt:* Niſi *abolitione generali interueniente, crimen poſt eam ſit commiſſum.d.q.59.uerſ.ſucceßiuè.* Q*uarta replicatio eſt:*Niſi *crimen ſub ſpe futuræ abolitionis generalis ſit commiſſum.d.q.59.uerſ.fortius dico.* Q*uinta replicatio eſt :* Niſi *pars offenſa non remiſerit iniuriam.* Q*uæ replicatio approbatur conſuetudine ſpeciali d.q.59. uerſ.adde quod. ibi:quimimò cum ſequentib. item uerſ.& quia plerunq;. ibi:in iſtis enim.Sexta replicatio eſt:*Niſi *in ſupplicatione pro impetranda abolitione omiſſa ſint ea, quæ uériſimiliter* Principem *ab abolitione ſeu indulgentia retraxiſſent, ſi ſciuiſſet. d.q.59. uerſ.de his autem. & uerſ.fortius dico. Septima replicatio eſt;*Niſi *abolitio uel indulgentia per ſenatum non ſit approbata.*Q*uæ replicatio approbatur & diſtinguitur conſuetudine loci d.q.59. uerſ.& quia plerunq;.*

XXXIII.*Exceptio:*Niſi *de crimine tranſactum ſit,& accuſatio ab aduerſario remiſſa. Hæc exceptio iure ciuili reprobata* M.I.C.*d.cap.13. in fine,*

fine, replicat. generali 2. & M.I.P. d.q.3. in fine. Approbatur consuetudine Iul.Clar. §.fin. quæst. 58.in prin. & uers.sed punctus,in prin. item uers. secunda regula. Cuius replicatio prima est: Nisi per inquisitionem iudex procedat ex officio:huic enim non obstat transactio inter partes facta.d.q. 58.in prin.ibi:sed de consuetudine. Quo casu nouo processu est opus.d.q.58.uers.& scias.ubi tamẽ hoc de nouo processu controuertitur. Altera replicatio est: Nisi post cœptum iudicium facta sit transactio.d.uers.sed punctus. ibi:post cœptum autem.Huius duplicatio uidetur:Nisi in casibus à iure permißis post cœptum iudicium facta sit transactio.Sed reprobatur d.uers.post cœptum autem. Admittitur,si tale sit crimen,in quo iudex non potest procedere,nisi ad querelam partis. d.uers.sed punctus.ibi:uerum est quod,cum sequentib.usque ad uers.& scias quòd licet. Tertia replicatio est: Nisi alius quàm qui transegit,postea accuset.Quæ replicatio communi iure approbata, d.quæst.58. uers.sed pone:reprobatur consuetudine d.uers.sed punctus.ibi:& licet de iure.Admittitur tamen replicatio proposita, si eius qui accusat, potior sit causa in accusando,quàm eius qui transegit. Quæ distinctio approbatur & declaratur d.q.58. uers. uisum est. Quarta replicatio: Nisi pater in causa filij transegit.De hac & alijs similibus replicatio-

nibus uide ꝫ.lib.5.cap.10.reg.38.except.9. Sed & plura de exceptione proposita uide ꝫ.hoc capite, in fine, replic.generali 2.

XXXIIII.Exceptio: *Nisi de crimine ciuilis actio offenso denegetur.* Hæc *exceptio est controuersa Iul.Clar.§.fin.quæst.50.uers.ultim. Soarez* A.47.

XXXV.Exceptio: *Nisi cum terminus ad accusandum à iudice uel lege statutus esset, intra illum terminum accusatio non sit instituta.* Iul.Clar. *in §.fin.q.3.num.8.& q.51.uers.hac etiam.*

XXXVI.Exceptio: *Nisi uiginti anni à crimine commisso præterierint.* De *hac exceptione uide s̄.cap.prox.reg.24.*

XXXVII.Exceptio: *Nisi iudicium cœptum intra biennium non fuerit finitum.* M.I.C. *d.cap. 13.except.14. de qua exceptione uide ꝫ.lib.prox. cap.1.q.3.& s̄.cap.prox.reg.23.*

XXXVIII.Exceptio: *Nisi eadem accusatio antea quoq; in iudicium fuerit deducta, uel eiusdem criminis nomine semel actū.* M.I.C.*d.cap. 13.except.15. &* M.I.P.*d.q.3. except. 14.* Accedit Viu.*lib.1.iudex domicilij, num.6.& 7.*Iul.Clar.*§. fin.q.57.in prin.cum uers.sequente. Soarez* A.28. Huius *replicatio prima hæc uidetur:* Nisi *quia prior accusator non probauit, reus fuerit absolutus.* Sed *reprobatur* Villal.R.62. Admittitur, *si*

postea

postea probationes emergant. de quo uide 3.replic.10. Altera replicatio est: Nisi prior accusator præuaricationis fuerit conuictus. M.I.C.d.except. 15.repl.2. Accedit Iul.Clar. §.fin. q.57. uers.ulterius. Tertia replicatio est: Nisi ratione transactionis cum priore accusatore initæ fuerit absolutus. Iul.Clar. d.§.fin.q.58.uers.sed pone. de qua replicatione uide plura s.except.33.repl.3. Quarta replicatio uidetur: Nisi per uiam inquisitionis antea sit processum. Quæ tamen reprobatur d.§. fin.q.57. uers.procedunt etiam, cum sequentibus, usq; ad uers.habet etiam. Quinta replicatio uidetur: Nisi per dispensationem antea fuerit absolutus. Sed & hæc reprobatur d.uers.habet etiam, in cuius fine additur distinctio. Sexta replicatio est: Nisi in foro pœnitentiali antea fuerit absolutus. Hæc replicatio approbatur per ea quæ proposita sunt s.except.29. Septima replicatio uidetur: Nisi minori pœna antea fuerit punitus. Sed reprobatur sub conditione d.q.57.uers.dictum est. Octaua replicatio est: Nisi cum idem crimen à diuersis iudicibus puniri posset, ab uno punitus uel absolutus, apud alium accusetur. Quæ replicatio approbatur sub conditione d.q.57. uers.scias etiam. & uers.ultim. & q.39.uers.sed quæro, in fin. Viu. lib.1.iudex domicilij, num.5. Cuius exemplum habetur d. q.57. uers. sed hic occurrit. & uers. sed

quæro. Plura de hac replicatione uide 5.cap.proxim.reg.18. Nona replicatio est: Nisi is qui postea accusare uolet, suam suorúmue iniuriam persequatur, doceatq́; se ignorasse accusationem ab alio institutam esse. M.I.C.d.except.15.replic.3. Accedit Iul.Clar.d.q.57. uers.sed pone. ubi etiam duplicatur. Decima replicatio est: Nisi antea ciuiliter sit actum: per hoc enim criminali accusationi non præiudicatur. M.I.C.d.except.15.repl.4.ubi controuertitur. Reprobatur autem apud Iul.Clar.§. fin. q.2.num.7. & q.57. uers.& hæc quidem, ibi: & hoc non solum. Admittitur tamen, si ob defectum probationis in ciuili iudicio fuerit absolutus.d.uers.& hæc quidem. Vndecima replicatio est: Nisi de alio crimine nūc accusatio instituatur, quàm instituta est antea. M.I.C.d.excep.15.repl.6. Accedit Iul.Clar. §.fin.quæst.13. uers.item quæro. & q.16. uers.quæro nunquid. Duodecima replicatio est: Nisi in priore iudicio reus fuerit contumax. d.q.16.uers.an autem. Decimatertia replicatio est: Nisi noua indicia uel probationes superuenerint. Quæ approbatur simul & distinguitur apud Iul. Clar.§.fin.q.57.uers.& hæc quidē, cum uers.sequente. q.62. uers.forma autem, cum uers. sequente. Decimaquarta replicatio est: Nisi pendente inquisitione alius accusare uelit, uel contrà. Iul.Clar.§.fin.q.43.num.7. Decimaquinta replicatio

catio est: Nisi *cum reus ab instantia iudicij absolutus esset, iudex postea ex officio procedere uelit.* Vill.T.121.*in addit.uers.ult.* Decimasexta *replicatio est:* Nisi *mortuo accusatore, uel ex alia causa impedito, alius reum repetere uelit.de qua uide* ꝭ. *except.41.repl.1.* Hæc *de replicationibus propositæ exceptionis, quarum duplicatio uidetur:* Nisi *semel bannitus rursus sit banniendus.* Quæ *tamen reprobatur à* Iul.Clar.*§.fin.q.16. uers.sed nũquid.* De *qua re uide item* ꝭ.*cap.prox.q.4.reg.21.*

XXXIX.Exceptio:Nisi *reus alium eiusdem criminis socium, qui non accusatur, nominauerit, uel prodiderit.* Quæ *tamen reprobatur* M.I.C.*d. cap.13.except.11.* Accedit Iul.Clar.*§.fin.quæst.27. uers.in multis,in fine.*

XL.Exceptio:Nisi *reus mortuus sit.* M.I.C.*d. cap.13.except.10.&* M.I.P.*d.q.3.except.11.* Accedit Iul.Clar.*§.fin.q.51.uers.quæro nunc.*Huius *replicatio prima est:* Nisi *crimen sit læsæ maiestatis.* M.I.C. *d.except.10.repl.1.* Accedit Iul.Clar. *in §. læsæ maiestatis, num.16.in prin.& §.fin.quæst.51. uers.sunt tamen. 13.* Huius *duplicatio prima est:* Nisi *aduersus inferiorem principem uel ciuitatem commissum sit. d.num.16.ibi:quod tamen intellige.* Altera *duplicatio est:* Nisi *non directò contra* Imperatorem *uel* Rempub. *commissum sit.d. num.16.ibi:& intellige.*Tertia *duplicatio est:* Nisi

quim-

quinquennium à morte defuncti excesserit. d.numer.16. in fine. Altera propositæ exceptionis replicatio est: *Nisi hæresis crimen sit.* M.I.P. *d.except.11.repl.1.* Accedit Iul.Clar. *d.uers.sunt tamen.* Tertia replicatio est: *Nisi peculatus crimen sit. d. uers.sunt tamen.* Quarta replicatio est: *Nisi tale crimen sit, ob quod publicatio bonorum ipso iure fit.* Iul.Clar. *§.fin.q.51.uers.scias etiam.* Cuius duplicatio est: *Nisi quinquennium à die mortis excesserit.d.uers.scias etiam,in fine.* Quinta replicatio est: *Nisi reus ob conscientiam sceleris mortem sibi consciuerit.* M.I.C. *lib.1. cap.19. quæst.1. except.7.repl.7.* Accedit Iul.Clar. *d.q.51.uers.sunt tamen.de qua re uide item ↄ.cap.11.reg.25.* Sexta replicatio est: *Nisi uiuo reo sententia lata sit:tunc enim, quamuis appellatione pendēte mortuus sit, nihilominus propter interesse fisci iudicium durat.* M.I.C. *d.except.10.replic.3.* Cuius duplicatio prima est: *Nisi fisci uel alterius nihil intersit sententiam confirmari.* M.I.C. *d.repl.3.dupl.1.* Accedit Iul.Clar. *§.fin.q.51. uers.sed hic incidenter.ubi additur contrarium obseruari.* Altera duplicatio est: *Nisi in sententia publicatio bonorū alteri pœnæ sit adiecta per particulam Cum, non Et.* Iul. Clar. *§.fin. q.94. uers.sed pone.7.* Soarez A.228. Tertia duplicatio est: *Nisi intra tempus appellandi reus decesserit, appellatione nondum interposita.*

sita. Hæc duplicatio est controuersa d.q.94.uers. sed quid si.8.Hæc de sexta replicatione. Septima propositæ exceptionis replicatio uidetur: Nisi reus ante mortem crimen confessus sit, uel de eo conuictus. Quæ tamen reprobatur d.uers.sed hic incidenter.ubi additur contrarium obseruari.

XLI. Exceptio: Nisi accusator mortuus sit, uel ex alia causa impediatur accusationem prosequi. M.I.C. d.cap.13. except.13. & M.I.P. d.q.3. except.12. Accedit Iul.Clar.§.fin.q.51. uers.pariter etiam,in prin. Cuius replicatio prima est:Nisi alius postea eundem reum de eodem crimine accusare uelit.M.I.C.d.except.13.repl.1. Accedit Iul. Clar. d.q.51. uers.quimimò. Huius duplicatio est: Nisi post trigmta dies alius postea reum repetere uelit.M.I.C.d.repl.1.dupl.1. Accedit d.uers.quimimò. Cuius triplicatio est:Nisi post trigmta dies alius uelit de nouo reum accusare. d.uers.qumimò. Altera replicatio est: Nisi iudex postea ex officio processum institutum prosequi uelit. d.uers.pariter etiam.ibi:sed certè.

Replicationes præcedentium exceptionum generales.

Hactenus exceptiones quæ accusationibus publicis obijciuntur,enumerauimus: quarum replicatio generalis prima hæc est: Nisi reus è carcere aufugerit. M.I.C.d.cap.13.in fine,repl.1. Accedit

Viu.

Viu.lib.1.fugiens,num.1. & 2.item §.quærit Bart. *num.20.& 25.* Iul.*Clar.§.fin.q.21.uerſ.fuga delinquentis. & uerſ. tertio autem.* Huius *duplicatio prima hæc eſt :* Niſi *licentia cuſtodis aufugerit.d. fugiens,num.3.* Altera *duplicatio eſt:*Niſi *non ex publico,ſed ex priuato carcere aufugerit. d.fugiens,num.4.*Declaratur *definitione publici carceris d.fugiens,num.5.& §.quærit,num.22.& 25. uerſ.ſed tali ſublimitationi.* Tertia *duplicatio eſt:* Niſi *mulier aufugerit cauſa euitandæ libidinis. d. fugiens,in fine.*Quarta *duplicatio eſt:*Niſi *animo redeundi aufugerit. d.§.quærit* Bartol.*num.11.& num.22.uerſ.ſublimitatur prædicta,cum ſequente.* Quinta *duplicatio eſt:*Niſi *crudelis & iniuſtus ſit iudex ob quem fugit. d.§.quærit, num.13. & 17.* Sexta *duplicatio eſt,quòd fugiens extra ordinem puniatur,nō pœna ordinaria.d.§.quærit,num.21.* Septima *duplicatio eſt:* Niſi *ob inſtans incendium aut aliam neceßitatē fugerit. d.§.quærit,num.23.* Octaua *duplicatio eſt:*Niſi *non è carcere,ſed è palatio,in quo detinebatur,per portam fugerit.d.§. quærit, num.24. & 25. ibi:ſed tali ſublimitationi.* Plura *de replicatione propoſita uide* ȷ. *cap.10. reg.14.* Altera *replicatio generalis eſt:* Niſi *reus de crimine tranſegit: hoc enim caſu pro conuicto habetur.*M.I.C.*d.cap.13.in fine,repl.gener.2.* Accedit Iul.*Clar.§.fin.quæſt.58.uerſ.ſecunda regula.*

ubi

ubi dicitur hanc replicationem consuetudine esse sublatam: de qua re s.quoq; except.33.dictum est. Accedit item Gabriel.lib.7.conclus.23.num.2.Planè propositæ replicationis duplicatio prima hæc est:Nisi reus de uita periclitetur. M.I.C. d.replic. gener.2.dupl.1. Cui accedit Iul.Clar. d.q.58.uers. successiuè uideamus,cum uers.sequente.Huius triplicatio prima est: Nisi adulterij crimẽ sit:de hoc enim transigere non licet,quamuis reus de capite periclitetur. M.I.C.d.dupl.1.tripl.2. Accedit Iul. Clar.d.q.58.uers.excipitur tamen.Vbi ratio huius triplicationis controuertitur. Huius quadruplicatio est: Nisi post impositam pœnam de adulterio transigatur. d.uers. excipitur.,ibi: hoc tamen intellige.Soarez A.90. Planè triplicatio proposita dicitur consuetudine esse sublata, d.uers. excipitur,in fine. & Soarez A.91. Altera propositæ duplicationis triplicatio uidetur: Nisi de alio crimine, quod adulterio maius est, utputa de raptu, sit transactum.Sed reprobatur d.q.58.uers.in alijs autem. Tertia triplicatio uidetur:Nisi de incestu sit transactum.Sed reprobatur d.q.58.uers.secundò infertur. Quarta triplicatio uidetur: Nisi de stupro sit transactum. Sed reprobatur d.quæst.58. uers.tertiò infertur. Quinta triplicatio est: Nisi pro crimine capitali pecuniaria pœna statuto sit imposita, d.q.58.uers.pone modo. Hæc de prima

duplicatione. Altera *propositæ replicationis duplicatio est:Nisi de mutilatione membri agatur.d.q.58.uers.item locum.* Tertia *duplicatio est:Nisi de fustigatione agatur. Quæ tamen controuertitur d.q.58.uers.sed quid si ingeratur. Quarta duplicatio est : Nisi de pœna perpetui carceris agatur. Quæ est controuersa d.q.58.uers.hinc infertur.Quinta duplicatio est:Nisi agatur de libertate uel authoritate. Quæ tamen reprobatur d.q.58.uers.item quæro. Sexta duplicatio est : Nisi de priuato crimine sit transactum. Quæ duplicatio est controuersa d.q.58.uers.sed hic quæro. Septima duplicatio est : Nisi de falsi crimine sit transactum.* M.I.C. *d.repl.gener.2. dupl.3.* Accedit Iul. *Clar.d.q.58.uers.ab hac tamen.ubi huius duplicationis redditur ratio. Octaua duplicatio uidetur: Nisi nullo dato, promisso uel retento, de crimine transegit. Sed reprobatur d.q.58.uers.scias etiam. Nona duplicatio uidetur:Nisi non principalis qui crimen commisit, sed mandator criminis transegit.Sed reprobatur d.q.58.uers.unum autem.Hæc de secūda replicatione generali: de qua uide item* §.*except.33. item apud* Gabriel. *lib.7. conclus.23.* Tertia *replicatio generalis est : Nisi reus seipsum interficere uoluit.*M.I.C.*d.cap.13.in fine,replicat. gener.5.Quæ tamen controuertitur* Viu.*lib.2.occidens,num.6. Quarta replicatio generalis: Nisi reus*

reus uocatus cōtumaciter absit:hoc enim casu pro confesso habetur. Cuius duplicatio est quoad hæredis personam: cui cōtumacia defuncti non præiudicat. Turz.opin.177.num.1. Quinta replicatio generalis: Nisi reus ob contumaciam excommunicatus, per annum in excommunicatione permanserit. Quæ controuertitur, magis tamen approbatur Viu.lib.2.excommunicatus pro quacunque, num.5.& 6. Hæc de causis iudiciorum publicorum, earumq; exceptionibus sint dicta.

QVID VENIAT IN IVdicia publica? seu de pœnis. Cap. VIII.

PRIMO: An pœnæ in foro conscientiæ exigi poßint? M.I.P.lib.1.cap.6.in prin.et cap. 8.quæst.2.reg.3.Cōtrouertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.7.conclus.34.

II. DIVISIONES POEnarum.

I. Diuiditur pœna in corporalem & non corporalem. Iul.Clar.§.fin.q.67.in prin.

II. Diuiditur in capitalem & non capitalem. M.I.C.lib.1.cap.14.q.3.

III. Capitales pœnæ subdiuiduntur in tria genera: in ultimum supplicium, in amißionem liber-

tatis & ciuitatis simul, & in amißionem ciuitatis tantùm. d.q.67.in prin.ibi: capitales autem. Propriè tamẽ *pœna capitalis accipitur pro pœna sanguinis. d.quæst.67.in prin. ibi: propriè autem.* In *dubio autem accipitur pro exilio perpetuo. d.q. 67. in prin. ibi: reperio tamen.* Soarez C.8. Viu. *lib.2.iudex.*

IIII. *Corporalium pœnarum alia est mortis naturalis, alia citra mortem. d.quæst.67. uers. distinguendo, in prin.* Prioris *generis species sunt,* Pœna *ignis, laquei & gladij, præter pœnam parricidij.d.uers.distinguendo.ibi: genera autem.* Po*sterioris generis species enumerantur d.§.fin.q. 69.cum quæst.sequente.*

III. DE SINGVLIS SPECIEbus pœnarum.

DE VLTIMO SVPPLICIO.

I. Regula, *De causis ex quibus hæc pœna impo nitur.* Hæ *enumerantur apud* Iul.Clar.*§.fin.q.68.*

II. Regula: Q*ui ultimo supplicio damnantur, & ciuitatem & libertatem amittunt.*M.I.C.*d.ca. 14.quæst.4.de ultimo supplicio, in fine. Cuius exceptio est:* Nisi *reus contumaciter absens ultimo supplicio sit damnatus, nec in potestatem iudicis uenerit.* Q*uæ exceptio est controuersa, communi ter tamen approbatur, teste* Viu.*lib.1.statutum di sponens super gradibus.§.reus pro crimine.*

III. Re-

III. Regula: *Ad ignē damnatus prius est strangulandus. Quæ regula approbatur & distinguitur apud Iul. Clar. §. fin. q. 99. uers. unum tamen. 7.*

IIII. Regula, *De pœna ad bestias. Hæc hodie est sublata, & pro ea succeßit decapitatio naturalis Iul. Clar. §. fin. quæst. 67. uers. non est etiam. 4.*

V. Regula, *De pœna ut de saxo præcipitetur. Hæc est sublata. M. I. C. d. cap. 14. quæst. 4. de pœna ut de saxo. Accedit d. quæst. 67. uers. item præcipitatio. 5.*

DE AMISSIONE LIBERTATIS.

I. Regula: *Hæc pœna hodie non est in usu: in cuius locum succeßit perpetuus carcer uel triremiū. d. quæst. 67. uers. item damnatio. 7. ibi: dicit etiam Baldus.*

DE INTERDICTIONE ALICVius rei uel loci.

I. Regula: *Interdictio aquæ et ignis est sublata, & in eius locum succeßit deportatio: quæ tamen & ipsa in usu esse desijt. d. quæst. 67. uers. item interdictio.*

II. Regula, *De interdictione alicuius actus. Ex quibus causis hæc pœna imponatur, tradit remisiuè Iul. Clar. §. fin. quæst. 73. in prin.*

DE POENA OPERIS ALICVius faciendi.

I. Regula, *De pœna metalli & operis metalli,*

M.I.C.d.q.4.de pœna metalli. Hæc pœna in usu esse desijt, & in eius locum successit damnatio ad triremes.d.q.67.uers.item damnatio.7.

II.Regula: Potest quis damnari ad opus publicũ. M.I.C.d.q.4.de pœna operis publici. Accedit Iul.Clar.d.uers.item damnatio.7.in fine.

III.Regula, De pœna triremiũ, Iul.Clar.§.fin. q.70.uers.frequens est.5.

DE POENA CORPORIS MVTIlandi uel deformandi.

I.Regula: Pœna membri alicuius amputandi reprobatur M.I.C.d.q.4.de pœna membri. Accedit Iul.Clar.§.fin. q.69.in prim. ubi dicitur, iure authenticorum hæc pœna introducta.

II.Regula: Pœna hæc capitalis non est.d.q.69. uers.quæro igitur.

III.Regula: Ex quibus causis fuerit imposita, ostenditur remißiuè d.q.69.uers.ult.

IIII.Regula: Declaratur dicta pœna definitione membrorum d.q.69.uers.item quæro.3.

V.Regula, De pœna faciei deformandæ. Hæc reprobatur M.I.C. d.q.4.de pœna faciei. Accedit Iul.Clarus §.fin.q.70.in prim. ubi tamen additur, eam hodie esse in usu.

DE RELIQVIS POENIS CORporalibus.

I.Regula, De pœna fustigationis, d.quæst.70. uers.

uerſ. eſt etiam.2.

II.Regula,De pœna torturæ. Hæc reprobatur M.I.C.d.q.4.de pœna quæſtionis habendæ. Quæ tamen hodie dicitur eſſe in uſu d. quæſt. 70. uerſ. plerunque.3.

III.Regula: Pœna carceris reprobatur M.I.C. d.q.4.de pœna carceris. Accedit d.q.70.uerſ.pœna autem.4.ubi diſtinguitur in clericis.

IIII.Regula,De perpetuis uinculis. Hæc pœna probibetur M.I.C. d.q.4. de perpetuis uinculis.Accedit d.q.70.in fine.

V.Regula,De pœna detruſionis in monaſterium,d.q.70.uerſ.ſunt etiam.6.

VI.Regula,De pœna qua ponuntur in gabijs, d.q.70.uerſ.ſolent etiam.7.

VII.Regula,De pœna mitræ imponendæ,d.q. 70.uerſ.mitræ quoq;.8.

VIII. Regula, De pœna degradationis, d.q. 70.uerſ.ult. & q.73.uerſ.iudex.2.ibi:quæ autē ſit. item q.74.in prin.& uerſ.ſcias etiam.5.

DE EXILIO ET RELEGATIONE.

I.Regula: Relegationis pœna olim frequentiſſima,hodie ſecundum canones non eſt in uſu:pro ea autem clerici detruduntur in monaſterium.Quod tamen controuertitur apud Iul. Clar. §.fin. q.67. uerſ.ult. In foro ciuili pro ea imponitur exilium,ſiue confinatio.d.uerſ.ult.ibi:huius autem.

II. Regula: *Exilij pœna hodie usitata est.d.§.fin.q.71.in prim.*

III. Regula, *De causis,ex quibus exilij pœna irrogatur,habetur d.q.71.uers.casus autem.2.*

IIII. Regula: *Si relegatus exilio non obtēperauerit,quomodo coerceatur, definitur* M.I.C.*d.q.4.de exilio, q.3.in fine.* Accedit Iul.Clar. *§.fin.q.71.uers.quæro qua pœna.13.*

V.Regula: *In quem locum relegatio facienda, disseritur* M.I.C.*d.q.4. de in insulam relegatione. uers.in quem locum.* De eadem re disserit Clar.*d.q.71.uers.uidi ego.4.An scilicet in locū iurisdictioni suæ nō subiectū iudex aliquem poßit relegare.*

VI.Regula: *Relegato debet restitutio concedi.* Vill.R.21.

DE DEPORTATIONE.

I.Regula: *Hæc pœna desijt esse in usu.*Iul.Clar. *§.fin.q.67. uers.item interdictio, in fine. & uers. deportatio.8.In cuius locum succeßit decapitatio. d.uers.8.ibi:dicit autem.*Vel(*ut alij uolunt*)*bannū perpetuum. d.uers.8.ibi:alij uerò dicunt. & q.71. uers.dixi autem.*Vel deniq;(*ut* Iul.Clar.*sentit*)*pœna arbitraria.d.uers.8.ibi:ego credo.*

II.Regula: *Deportatus ciuitatem amittit.*M.I.C.*d.q.4.de deportatione. uers.deportatus ciuitatem.* Accedit Iul.Clar. *§.fin.q.71.uers.dixi autem. 12.ibi:utilitas autem.*

DE POENA BANNI.

I. *Regula: Bannitus poteſt impunè offendi ui ſtatuti. Viu.lib.1.ſtatutum diſponens quòd bannitus poßit, in prin. Cuius ratio redditur ibid.num. 2 et 3. Gabriel.lib.5.de reſtitut.ſpoliator.concluſ.1. num.181.uſq; ad nũ.188. Cuius exceptio prima eſt: Niſi extra territorium bannientis offendatur.* Huius *replicatio uidetur: Niſi in alia ciuitate confœderata cum ciuitate banniente offendatur.* Quæ *tamen replicatio reprobatur apud Iul.Clar.§.fin. q.71.uerſ.quæro modo.11.in prim. Altera replicatio eſt:Niſi in alia ciuitate,quæ eſt ſub eodẽ principe,offendatur. d.uerſ.quæro modo.11. ibi:unum tamen.Cuius duplicatio eſt:Niſi ciuitas iſta poſtea fuerit ſeparata ab illius Principis ditione. d.uerſ. unum tamen. Hæc de prima exceptione. Altera propoſitæ regulæ exceptio eſt: Niſi appellatione uel nullitatis cauſa ſuper ſententia banni pendente offendatur. Vill.B.4.Soarez A.227.& B.9.14. Tertia exceptio eſt: Niſi iudex banniens mortuus ſit.Quæ exceptio controuertitur & diſtinguitur d.q.71.uerſ.ultim. Plura de regula propoſita uide J.cap.13.de homicidio,except.gener.20.*

II. *Regula: Bannitus utrum deportato,an relegato comparandus ſit,controuertitur apud Iul. Clar.§.fin.quæſt.67.uerſ.deportatio.8.ibi:alij uerò.quæſt.71.uerſ.dixi autem.12. Soarez B.1.& 4.*

Villal.B.3. Comparatur excommunicato Gabriel. lib.5.de restitut.spoliator.conclus.1.num.182. Item æquiparatur hosti Iul.Clar.in §.homicidium,numer.57.

III. Regula: Bannitus ea tantùm amittit,quæ sunt ciuitatis bannientis propria, non communia iura. Soarez B.1.Vill.B.5.& Fichard.ad Vill.B.6.

IIII.Regula: Banniti quatenus bona amittãt, differitur Soarez B.3. & 7. Vill.B.6. & Fichard. ad Vill.B.4.

V.Regula:Bannitus non amittit patriam potestatem. Quæ regula est controuersa Iul.Clar.§. fin.q.71.uers.succeßiuè quæro.7.Soarez B.2.

VI.Regula: Bannitus an habeat testamenti factionem, j.de testamentis dicetur.

VII. Regula, De sententia aduersus bannitum deprehensum exequẽda, Iul.Clar.§.fin.quæst.96. uers.quæro nunquid.3. usq; ad uers.quæro etiam. Soarez B.10.& 11.

VIII.Regula: Bannitus non debet ui pertrahi in territorium,in quo proscriptus est: alioquin pœna liberatur. Iul.Clar.d.q.96. uers.sed quid si. 6.& Soarez B.10. Viu. lib.1. statutum disponens quòd bannitus poßit,num.20.

Exceptiones præcedentium regularum de bannitis generales.

Planè istarum regularum exceptio generalis

prima

prima hæc uidetur: Nisi ob contumaciam, non ex ueris probationibus sit bannitus: hic enim non fit infamis. Iul. Clar. §. fin. q. 71. uers. quæro nunc. 5. Soarez B. 6. Ideoq; testis esse potest. d. q. 71. uers. præterea quæro. 6. Soarez B. 6. Nec fit seruus pœnæ. d. q. 71. uers. ulterius quæro. Nec impunè potest occidi, ut infrà de homicidio dicetur. Altera exceptio generalis est: Nisi bannitus ob homicidium pacem fecerit cum maiore parte hæredum occisi. Quæ exceptio approbatur & distinguitur Viu. lib. 1. statutum disponens quòd bannitus non posit. Hæc de pœna banni.

DE POENA DEVASTATIONIS domus uel alterius loci, uel bonorum.

I. *Regula: Hæc pœna statuto uel consuetudine speciali, non iure communi subsistit. Iul. Clarus §. fin. q. 82. statuto 8. in prin. Cuius exceptio prima est: Nisi communis domus ipsi reo cum alio deuastetur. Quæ tamen reprobatur d. statut. 8. uers. sed quæro. 2. Altera exceptio est: Nisi cum reus haberet partem inferiorem domus, alius superiorem, eius pars deuastetur. d. statut. 8. uers. sed quid si. 3. Tertia exceptio est: Nisi uxor ratione dotis suæ intercedat. d. statut. 8. uers. ultim. ubi tamen dicitur eam non obseruari.*

DE

DE MVLCTA.

I. Regula: Ex multis causis mulcta seu pœna pecuniaria imponitur, quas remißiuè demonstrat Iul. Clar. §. fin. q. 80. in prin.

II. Regula: Mulcta in foro conscientiæ non debetur, nisi exigatur. d. q. 80. uers. sed hic incideter.

III. Regula: Pœna quæ debetur ratione delicti, pertinet ad primum iudicem seu primarium, non ad secundum. Vill. P. 61.

IIII. Regula: Pœna adposita ex dispositione hominis non adquiritur illi, cuius contemplatione est adposita, sed uenietibus ab intestato. Vill. P. 62.

V. Regula: Pœna quando fisco, quando parti sit applicanda, disseritur apud Gabriel. lib. 7. conclus. 16.

DE RETRACTATIONE ALIcuius actus.

Et hæc pœnæ species est. Vill. R. 57.

DE EXCOMMVNICAtione.

I. Regula: Excommunicatione nulla maior pœna est in Ecclesia. M. I. P. lib. 1. cap. 8. q. 2. reg. 1. Accedit Iul. Clar. §. fin. q. 77. in prin.

II. Regula: Diuiditur excommunicatio in maiorem & minorem. M. I. P. d. cap. 8. q. 3. Accedit Iul. Clar. d. quæst. 77. in prin.

Ex

Ex quibus causis excommunicationis pœna sit irroganda?

III. Regula: *Si quis decreto prælati sui non obtemperauerit, excommunicatur.* M.I.P. *d.cap.* 8.*q.*5. *causa* 1. *Cuius exceptio est: Nisi is qui non obtemperauit, postea ueniens se excusauerit.* Iul. *Clar.§.fin.q.*26.*uers.sed pone.*

IIII.Regula: *Si quis Ecclesiam contra immunitatem uel libertatem suam grauauerit, excommunicatur.* M.I.P. *d.quæst.*5.*causa* 5. Accedit Iul. *Clar.§.fin. quæst.*77.*uers.facientes.*28. *ubi etiam declaratur.*

V.Regula: *Si clericum uel alium religiosum percusserit, uel uim ei intulerit: excommunicatur.* M.I.P.*d.q.*5.*causa* 6. Accedit Iul.Clar.*d.quæst.*77. *uers.percutiens.*2. Vill.E.128. *Huius exceptio prima est: Nisi deprehẽsum in fragranti crimine percusserit.* M.I.P.*d.causa* 6.*except.*6. Accedit Villal. C.76.& 77. Iul.Clar. *in §.homicidium. uers.dixi etiam.*48. *ibi: & hæc omnia.cum uers.sequente.ibi: maritus autem.* Replicationis *loco notandum, quòd deprehensus statim suo iudici sit tradendus.* Viu.lib.1.*iudex laicus.* *Cuius duplicatio est: Nisi absq; habitu clericali sit deprehensus.d.iudex laicus.uers.interpretatur hoc.* Altera *replicatio est: Nisi sponsus de futuro clericum cum sua sponsa inuentum percusserit.* Villal.E.126.Iul.Clar.*in §.*

homi-

homicidium.uers.sed quid dicendum.49.ibi:quod tamen intellige. Altera propositæ regulæ exceptio est:Nisi clericus de fuga sit suspectus. Vill.C. 78.cum num.sequente. Tertia exceptio est: Nisi ignorans clericum percussit. M.I.P.d.causa 6.except.7. Accedit Iul.Clar.§.fin.q.77.uers.successiuè.7. ubi etiam replicatur ex ignorantia crassa. Quarta exceptio est: Nisi per errorem clericum percusserit,laicum percutere uolens. Quæ exceptio est cõtrouersa d.quæst.77. uers.sed quid si.8. Quinta exceptio est: Nisi clericum degradatum percusserit. Quæ tamen reprobatur sub conditione d.q.77.uers.quæro etiam.10. Sexta exceptio:Nisi se suosq; defendendi animo clericũ percusserit. Iul.Clar. §.homicidium.uers.præterea etiam.29.cum uers.sequente.ibi:& nota. Septima exceptio: Nisi clericum delinquentem percusserit. Iul.Clar.§.fin.quæst.77.uers.sed hic quæro.13. Octaua exceptio:Nisi quis eum qui contempto habitu clericali illicitis se immiscuit,percußit.M.I.P. d.causa 6.except.9. Accedit Iul.Clar.d.quæst.77. uers. sed an percutiens.8. Viu.lib.1. iudex laicus. uers.interpretatur hoc. Cuius replicatio est: Nisi non priuatus eum percusserit, sed iudex eum punierit. Quæ replicatio est controuersa apud Iul. Clar.§.fin.q.36. uers.quæro modo. ibi:alij ut Cardin. Nona exceptio;Nisi non clericum,sed mona-

chum

chum uel conuersum percusserit. Quæ exceptio reprobatur M.I.P. d.causa 6. except.11. Accedit Iul.Clar.§.fin. q.77. uers.ulterius.5. Decima exceptio: Nisi nouitium uel clericum primæ tonsuræ percusserit. reprobatur d.except.11. Accedit Iul.Clar.d.q.77.uers.item quæro.4. In nouitio tamen controuertitur Gabriel.lib.1.de præsumptionib.conclus.12.num.14. Vndecima exceptio:Nisi excommunicatum percusserit. Sed reprobatur Vill.C.81.Iul.Clar.d.quæst.77.uers.sed nunquid.9. Duodecima exceptio: Nisi clericus seipsum percusserit. Quæ reprobatur d.quæst.77. uers.adde quòd.3. Decimatertia exceptio:Nisi conatus non habuerit effectum. Viu. lib.2. conatus. §.homicidium,num.3.& 4. Hæc de exceptionibus propositæ regulæ: de quibus uide item j.libro 3. cap.2. reg.25.

VI.Regula: Si episcopum percusserit, excommunicatur. Quæ regula approbatur & distinguitur apud Iul.Clar. §.fin.quæst.77.uers.percutiens.23.

VII. Regula: Si quis Ecclesiam effregerit ac spoliauerit,excommunicatur. M.I.P. d.q.5.causa 8.Accedit d.q.77.uers.effractores.20.

VIII. Regula: Si excommunicato communicauerit,pro excommunicato habetur. M.I.P.d.q.5.causa 10. Accedit Vill.P.28. Huius exceptio est:

Nisi

Nisi clericus excommunicato communicauerit: hic enim pro excommunicato non habetur. d. causa 10. except. 16. Cuius replicatio est: Nisi à Papa fuerit excommunicatus cui clericus communicauit. Quæ replicatio approbatur & distinguitur d. q. 77. uers. clerici. 18.

IX. *Regula: Si quis* Romipetas, *peregrinos uel mercatores molestet: excommunicatur.* M. I. P. *d. q. 5. causa 20. Accedit d. q. 77. uers. spoliantes. 24.*

X. *Regula: Si monachus habitum suæ religionis non deferat, excommunicatur. d. q. 77. uers. monachus. 16. in prin.*

XI. *Regula: Si monachus habitum suæ religionis occultè deferat. Quæ controuertitur d. uers. monachus. 16. ibi: sed quid si illum.*

XII. *Regula: Si sit schismaticus, excommunicatur. Quæ regula approbatur & distinguitur d. q. 77. uers. schismatici. 27.*

XIII. *Regula: Si literas apostolicas ab alio quàm à* Papa *uel deputatis acceperit. d. q. 77. uers. recipientes. 17.*

XIIII. *Regula: Si incendiarius sit. d. quæst. 77. uers. incendiarij. 19.*

XV. *Regula: Si religiosus sacramenta ministrauerit. d. q. 77. uers. religiosi. 22.*

XVI. *Regula: Si magistri & scholares conueniant hospitem pro conducendo hospitio aliorum magistro-*

magistrorum uel scholarium ante tempus conductionis elapsum, sunt excommunicati. d.q.77.uers. magistri.26.

XVII. Regula: Vsurpantes de nouo sibi ius patronatus in locis pijs uacantibus excommunicantur. d.q.77.uers. usurpantes.29.

XVIII. Regula: Contrahentes scienter matrimonium in gradu prohibito excommunicantur. d.q.77.uers. contrahentes.30.& in §.incestus. uers. praeterea.

XIX. Regula: Si iudex laicus interpellatus brachium seculare non praestet. Vide ȷ.lib.prox. cap.18.reg.8.

XX. Regula: Si creditor haereditarius, cum haereditas non esset soluendo, in solidum agat. Vill. H.4.uers.& competit.

XXI. Regula: Si quis missam audiuerit sine solennitate priuata. Vill.E.98.

XXII. Regula; Si notarius sit contumax. Villal.E.127.

Plures causas excommunicationis uide remissiuè apud Iul.Clar.d.q.77.uers.alios etiam.31.

Exceptiones praecedentium causarum seu regularum generales.

I. Exceptio generalis: Nisi cùm sententia excommunicationis sub conditione lata esset, excommunicatus ante existentem conditionem sub ex-

communicantis iurisdictione esse desierit. Quæ exceptio approbatur sub conditione à Turz. opin.171.

II. *Exceptio*: *Nisi conatus non habuerit effectum.* Viu.*lib.2.conatus.§.homicidium,num.4.*

Reliqua excommunicationis iura.

XXIII. *Regula*: *Excommunicatus excommunicandi ius non habet.* M.I.P.*d.cap.8.quæst.7. reg.2. Cuius exceptio prima est*: *Nisi minore excommunicatione fuerit excõmunicatus.* Gabriel. *lib.1.de probationibus,conclus.8.num.47. Altera exceptio est*: *Nisi occultè fuerit excommunicatus. Quæ exceptio est controuersa, d.conclus.8. num. 46.cum sequente.*

XXIIII. *Regula*: *De monitione excommunicationi præmittenda cauetur* M.I.P. *d.cap.8.q. 9.reg.1.* Accedit Vill.M.124. *Huius exceptio est*: *Nisi notarius contumax excommunicandus sit.* Vill.E.127.

XXV. *Regula*: *De prouocatione ab excommunicationis sententia permittenda cauetur* M.I.P.*d.cap.8.q.10.reg.3. Cui contradicit* Gabriel. *lib.6.de reg.iuris,conclus.3.num.59.*

XXVI. *Regula*: *Qui excommunicationis sententiam nullam dicit, oblata cautela absolutionem petere debet.* M.I.P.*d.q.10.reg.6. Cui contradicit* Iul.Clar.*§.fin.q.77.uers.ult.in fine.*

XXVII.Re-

XXVII. Regula: Si excommunicatus intra annum absolutionem non petierit, de hæresi sit suspectus. Viu. lib. 2. excommunicatus pro quacunq;.

XXVIII. Regula: Effectus excommunicationis enumerantur M. I. P. d. q. 10. reg. 11. cum sequentib. quorum exceptio generalis hæc est: Nisi sententia excommunicationis sit nulla. Iul. Clar. §. fin. quæst. 77. uers. ultim. Aliam exceptionem uide paulò superius post reg. 22. Hæc de excommunicatione.

DE INTERDICTO ECCLEsiastico.

I. Regula: De interdicti definitione, quæ habetur apud Iul. Clar. §. fin. q. 76. in prin.

II. Regula: Si pedagia exegerit ciuitas pro rebus, quas quis non negociandi causa defert: interdici ei potest. d. q. 76. uers. ciuitas. ubi tamen dicitur, id non esse in usu.

III. Regula: Si ciuitas aliquid commiserit contra suum episcopum, ut capiatur, percutiatur uel banniatur: interdici ei potest. Quæ regula approbatur simul & distinguitur d. q. 76. uers. ultim.

IIII. Regula: Legato de latere interdicente, non adposito tempore: eo reuocato à legatione, expirat interdictum. Gabriel. lib. 6. de præbendis, conclus. 1. num. 25. Hactenus de speciebus pœnarum.

IIII. QVAE POENA CVIQVE ſit irroganda?

I. Regula: *Si crimini certa pœna à legibus eſt conſtituta: eam iudex irrogare tenetur.* M.I.C.*lib.* 1.*cap*.14.*in fine*,*reg*.11. M.I.P.*lib*.1.*cap*.7.*quæſt*.2. *reg*.2. Accedit Iul.*Clar*.§.*fin*.*q*.85.*uerſ*.*ulterius*.10. *ibi*: *caueant tamen*. & *q*.93.*uerſ*.*quæro ſi iudex*.4. Viu.*lib*.1.*iudex ubicunq;*,*in prin*. Ex *cauſa tamen poteſt iudex pœnam ordinariam in aliam commutare*. Quod *primæ exceptionis loco notandũ*,*quæ approbatur à* Fichard. *in addit*.*ad* Vill.P.67. Viu. *lib*.1.*iudex ubicunque*,*num*.2.& *num*.7. *item* Iul. *Clar*. §.*fin*. *q*.85. *uerſ*. *ulterius quæro*.10. *in prin*. Ratio *huius exceptionis habetur d*.*iudex ubicunque*,*num*.3. Declaratur *exemplis d*.*iudex*,*num*.4. & 5. & *d*.*uerſ*.*ulterius quæro*. *ibi*: *ex quibus autem*. Vide *inſuper* ſ.*cap*.7.*exceptiones*. *Pœna tamen mortis in aliam corporalem commutari non debet*, *ſed in pecuniariam*. Fichard.*in addit*.2.*ad* Vill.P.71.& Iul.*Clar*.§.*fin*.*quæſt*.85.*uerſ*.*ulterius*. 10.*in fine*. Quod *primæ replicationis loco notandum*. Altera *replicatio eſt*: Niſi *iudex non expreſſerit cauſam mutationis*. Viu.*d*.*iudex ubicunque*, *num*.5. Iul. *Clar*.*d*.*uerſ*.*ulterius*. *ibi*: *prætereaq; debet*. *ubi tamen controuertitur*. Tertia *replicatio uidetur*: Niſi *non iure communi*,*ſed ſtatuto pœna ſit impoſita*. Quæ *tamen reprobatur d*.*iudex ubicunq;*,

cunq;,num.6.& d.uerſ.ulterius quæro.ibi:ſiue etiam agatur.ubi controuertitur. Quarta replicatio eſt:Niſi minor iudex ſit,qui ſimplicem tantùm habeat iuriſdictionem. d.uerſ.ulterius.ibi:ſed hæc quidem.ubi etiam duplicatur. Quinta replicatio eſt:Niſi poſt ſententiam dictam iudex pœnam mutare uelit.d.uerſ.ulterius.ibi:ſcias etiam. Sexta replicatio eſt:Niſi cauſa ob quam recedit à pœna legis,non ſit iuſta,& à iure approbata. d.uerſ.ulterius. ibi: caueant tamen. Plures replicationes remiſsiuè uide d.iudex ubicunq;,num.8. Altera propoſitæ regulæ exceptio eſt: Niſi reus ad Eccleſiam confugerit: tunc enim mitius eſt puniendus. M.I.P.d.reg.2.except.1.Quæ exceptio hodie dicitur eſſe ſublata per conſuetudinem,Iul.Clar.§.fin. q.30. in prin. ibi:hæc autem immunitas. & uerſ. ſucceßiuè quæro.Tertia exceptio eſt:Niſi Epiſcopus cum reo diſpenſauerit.M.I.P.d.reg.2.except. 3.Accedit Vill.D.74.in addit. Replicatur in grauioribus criminibus d.except.3. Declaratur quæ dicantur grauia delicta, Vill.D.56.cum addit. De hac diſpẽſatione epiſcopali diſſeritur etiam apud Vill.C.12.E.93. & 94. Viu. lib.2. Sodomita. uerſ. ſed hodie. Quarta exceptio eſt: Niſi reus ſæpius ſoleat delinquere. Iul.Clarus §.fin. q.84.uerſ.ſed hic incidenter.6. Quinta exceptio eſt: Niſi alia pœna obtineat in loco, in quo crimen commiſſum

eſt:hanc enim iudex ſequi debet.Vill.1.52. De qua re uide item J.reg.4. Sexta exceptio eſt:Niſi pœna pecuniaria conſtituta, adiectum ſit, ut niſi ea intra certum tempus ſoluatur, reus corpore puniatur: hoc enim caſu quamuis pecuniaria pœna ſuo tempore ſoluta non ſit, nihilominus poſtea ea accepta corporalem pœnam iudex poteſt remittere.Iul.Clar.§.fin.quæſt.85. uerſ.ſed hic quæro.7. Septima exceptio eſt: Niſi cõſuetudine loci aliud ſit receptum. d.q.85. uerſ.ulterius quæro. ibi: & hoc niſi conſuetudo. Octaua exceptio eſt: Niſi reus non ſit capax pœnæ legis. Iul.Clar. d.quæſt. 85.uerſ.ultim.

II.Regula:*Si duæ uel plures pœnæ alternatiuè poſitæ ſint in lege:utrum iudicis,an rei ſit electio, controuertitur & diſtinguitur apud Iul.Clar. §. fin.q.85.uerſ.ſolet etiam.6.& uerſ.ſucceſſiuè.8.*

III.Regula:*Si idem crimen diuerſis legibus ac pœnis coerceatur: ſiquidem alia lex generalis ſit, alia ſpecialis: hæc in ſpecie criminis eſt obſeruanda,non illa.M.I.C.d.cap.14.in fine,reg.12. Sin uerò utraq; lex uel generalis,uel ſpecialis ſit:ſed alia uetus,alia noua:ea imponenda quam accuſator petierit.Vill.L.98.S.98. Quæ tamen regula controuertitur Viu.lib.1. ſtatutum imponens nouam, & Statutum unum,& Statutum ultimum. Iul. Clar. §.fin.q.85.uerſ.debet etiam.5. Cuius exceptio eſt:*

Niſi

Nisi post crimen commissum alia pœna sit constituta: tunc enim non noua pœna imponēda, sed ea quæ tempore cōmissi criminis obtinuit. Quæ exceptio controuertitur, communiter tamen approbatur & distinguitur Turz.opin.170.

IIII.Regula: *Si alia pœna sit in loco criminis commissi, alia in loco originis uel domicilij, alia iuris communis: quæ sequenda, controuertitur & distinguitur à* Iul.Claro *§.fin.q.85.uers.secundus, usq; ad uers.debet etiam.5.* Vill.l.52. *Hæc de pœnis ordinarijs.*

V.Regula: *Si crimini certa pœna cōstituta non est: ea permittitur arbitrio iudicis irroganda.* M.I.C.*d.cap.14.in fine,reg.11,except.1. &* M.I.P.*lib. 1.cap.7.q.2.reg.3.* Accedit Iul.Clar.*§.fin.quæst.83. in prin.* Viu.*lib.1. iudicis arbitrio, num.1.* Huius *exceptio prima hæc est: Nisi iudex modum excedat.* M.I.P. *d.reg.3. except.1.* Accedit Iul.Clar.*d. q.83.uers.scias etiam.13. Altera exceptio est: Nisi mortis pœnam imponat. Quæ exceptio est controuersa d.q.83. uers.sed quæro.11. &* Viu.*d.iudicis arbitrio, num.2.cum tribus sequentibus. Tertia exceptio est: Nisi iudex aliquem iure suo priuare uellet, lege nulla existente. Turz. reg.11. Quarta exceptio est: Nisi lex ita permiserit arbitrio iudicis,ut imponat pœnam centum, uel aliam maiorem minoremúe: hoc enim casu iudex pecu-*

niariam pœnam excedere non poteſt. Iul.Clar.d. q.83.uerſ.præterea.12.

VI.Regula: Iudex igitur penes quem eſt arbitrium puniendi, pro uarietate circumſtantiarum pœnam uariabit ac imponet. M.I.C.d.cap.14.q.5. in prin.Accedit Viu.lib.1.iudicis arbitrio,num.4. Proinde in ſingulis circumſtantijs notandæ ſunt regulæ ſequentes.

De perſona delinquentis.

VII.Regula, De militum pœnis, M.I.C. d.cap. 14. uerſ.de militibus. De iiſdem agitur remiſſiuè apud Iul.Clar.§.fin.q.68.uerſ.milites.

VIII.Regula; De nobilibus puniendis agitur Vill.N.13.in addit. Iul.Clar.§.fin. q.60. uerſ. prodeſt etiam.Declaratur definitione nobilis remiſſiuè d.addit.in fine.

IX. Regula: De pauperibus puniendis agitur M.I.C.d.cap.14.uerſ.de pauperibus.Accedit Turzan.reg.76. Vill.C.126.cum addit. Iul.Clar.§.fin. q.95. uerſ. ſed quid ſi reus. 2. cum uerſ. ſequente. Huius regulæ,quoad pœnam pecuniariam in corporalem tranſmutandam,exceptio prima hæc eſt: Niſi non in fraudem legis deliquerit reus, quòd non eſſet ſoluendo. Quæ exceptio eſt controuerſa apud Iul.Clar.d.q.95.uerſ.& ſcias.3.in prin. Altera exceptio eſt: Niſi officiales condemnati ſolue re non poſſint. Quæ approbatur ſub conditione d.uerſ.

d.uerſ.& ſcias.3.ibi:& nota. Tertia exceptio eſt: *Niſi is cui pecunia ſoluenda eſt, corporali pœna non ſit contentus.d.q.95.uerſ.ſed quæro.4.* Quarta exceptio eſt: *Niſi maiorem pœnæ partem ſoluerit. Quæ tamen reprobatur d.q.95.uerſ.quæro quid ſi.6.Villal.C.125.* Quinta exceptio eſt: *Niſi mulcta fiſco ſit ſoluenda: hoc enim caſu neceſsitas ſolutionis potius moderanda aut remittẽda,quàm corporalis pœna irroganda. l.illicitas. 6. §.fin. ff. de officio præſidis.* Accedit *Clar.d.quæſt.95.uerſ. hæc autem.8.*

X. *Regula, De ſeruis puniendis.* Pecuniaria *pœna in ſeruos non cadit.* M.I.C. *d.cap.14. uerſ. de ſeruis,in fine. Quæ tamen regula controuertitur apud* Iul.Clar.*§.fin.q.80.uerſ.item quæro.5.*

XI.Regula: *De ijs qui eius roboris atq; artificij ſunt,ut populo exhiberi poßint, puniendis cauetur* M.I.C.*d.cap.14.uerſ.de ijs qui eius.*Accedit Iul.*Clar. §.fin.q.60. uerſ.item prodeſt,cum uerſ. ſequente.*

XII. *Regula, De eo qui ſæpius crimen ſolet committere, grauius puniendo,* M.I.C. *d.cap.14. in fine, uerſ.ſexta regula.* Iul.*Clar. d.§.fin. q.84. uerſ.ſed hic incidenter, 6.*Vill.S.108.

XIII.Regula, *De uniuerſitate punienda,*Iul. *Clar.§.fin. q.16. uerſ.ſed quomodo. & q.60.uerſ. allegatur etiam.*

XIIII. *Regula*, De *Ecclesia punienda. Huic exilij pœna non irrogatur.* Vill.E.4.

X V. *Regula*, *De clericis puniendis. Clerici deponuntur, & curiæ seculari traduntur.* M.I.P.*lib. 1.cap.7. q.2. uers.quarta regula. Cuius exceptio prima hæc est*: Nisi *alia sit causa, quàm ex tribus ijs quas enumerat* Iul.*Clar.*§.*fin.q.36.uers.scias etiam.* Altera *exceptio est*: Nisi *clericus non sit incorrigibilis.d.q.36.uers.dixi etiam, cum tribus sequentibus.* Cuius *replicatio est*: Nisi *per insidias hominem occiderit.* Vill.I.8.

X V I. Regula: *De modo deponendi seu degradandi clerici differitur* M.I.P.*d.cap.7.uers.quinta regula.* De *eodem differitur* Vill.C.83.Iul.*Clar.*§.*fin.q.74. uers. sed quæro.4.* Duplex *degradatio habetur apud* Clar.*d.*§.*fin.q.36. uers.scias autem. & q.74.in prin.* Proposita *regula uidetur distinguenda in clericis qui in minorib. ordinibus sunt constituti. Sed reprobatur apud* Viu.*lib.2.clerici in minoribus.* Modus *degradandi episcopi definitur* Villal.E.99.& Iul.*Clar.*§.*fin.quæst.74. uers. sed quæro.4.*

X V I I. Regula: *De pœna suspensionis, qua clerici puniuntur, differit* Iul.*Clar.*§.*fin.q.75.*

X V I I I. Regula: *Clericus traditus iudici seculari non est morte puniendus.* Quæ *regula iure approbatur, sed reprobatur consuetudine apud*

Iul.

Iul.Clar.§.fin.quæst.36.uerſ.ſed an iudex.

XIX.*Regula: De monachis puniendis caue-tur* M.I.P.*d.cap.7.q.2.uerſ.de monachis. Accedit* *Villal.*R.20.

XX.*Regula: Reus iudici amicus mitius puniri poteſt.Quæ regula approbatur ſimul & diſtinguitur apud Iul.Clar. §.fin.quæſt.60. uerſ.legitur etiam.35.*

XXI.*Regula,De bannito.Hic iterum banniri poteſt. Quæ regula controuertitur, magis tamen approbatur apud Viu.lib.2.bannitus.Soarez* B.8.*Iul.Clar.§.fin.q.16.uerſ.ſed nunquid.*

De perſona eius in quem crimen committitur.

XXII. *Regula: Si aduerſus cognatos crimen commiſſum ſit,ſeuerius magis quàm mitius eſt puniendum.Iul.Clar.§.fin.q.60.uerſ.ult.*

XXIII.*Regula: Si in cardinalem crimen ſit commiſſum,ſeuerius uindicatur.* M.I.P.*d.quæſt.2. uerſ.ſi in cardinalem. Accedit Viu.lib.2.cardinalem.Iul.Clar.§.fin.q.77.uerſ.offendentes.21. Cuius exceptio prima eſt:*Niſi *ſententia declaratoria non ſit ſecuta. d.uerſ.21. ibi:bene uerum. Altera exceptio eſt :* Niſi *ad ſui defenſionem cardinalem offenderit.Viu.d.uerſ.cardinalem.*

De reliquis circumſtantijs.

XXIIII.*Regula: Si ſine dolo crimen com-*

miſſum

missum sit:nunquam corporalis pœna est irroganda, sed alia mitior. Iul.Clar. *§.fin.q.84.in prin.ibi: & inprimis, cum sequentibus.* Huius exceptio *uidetur:* Nisi *lata culpa sit commissum.* Quæ *tamen exceptio est controuersa d.quæst.84. in prin.ibi: reperio.*

XXV. *Regula:* Q*ualitas etiam criminis auget uel minuit pœnam, si uel grauius, uel leuius sit crimen.* M.I.C. *d.cap.14.in fine. uers.de causa leuiore.* Grauius *autem crimen est quod in faciendo, quàm quod in omittendo consistit.* Iul.Clarus *lib.5.sententiar.§.1.num.10.*

XXVI. *Regula:* Q*uantitas etiam rei, in qua crimen commissum est, auget uel minuit pœnam.* M.I.C.*d.cap.14.in fine. uers.tertia regula.* Cuius *exceptio est:* Nisi *crimini certa pœna sit à lege imposita: hæc enim non augetur uel minuitur ex rei quantitate, exemplo* Viu.*libro 1. statutum prohibens, num.2.*

XXVII. *Regula:* Minuitur *pœna criminis, quod ante multos annos est commissum.* Quæ *regula approbatur & distinguitur apud* Iul. Clar. *§.fin.q.60.uers.præterea potest.Soarez* A.185.

XXVIII. *Regula:* Si *per inquisitionem sit processum: pœna minuitur.* Quæ *regula approbatur, distinguitur & mutatur apud* Iul.*Clarum §.fin. quæst.60. uers. potest etiam.* Vide M.I.P.

lib.1.

lib.1.cap.14.de inquisitionibus,quæst.6.reg.12.

XXIX. *Regula*: Ex *pòst facto non crescit præteriti delicti æstimatio.* M.I.C. *d.cap.14. in fine,reg.8.*

XXX. *Regula: Si plura delicta concurrant: omnia puniri debent.* Ideoq; *pœna augetur.* Iul. *Clar.§.fin.q.84. uers.scias etiam.2.usq; ad uers.sed hæc incidenter.6. ubi etiam distinguitur. Sed & distinguendum uidetur:* Nisi *iudex in quibusdam sit incompetens.* Quæ *tamen distinctio est contro uersa, per ea quæ traduntur d.§.fin. q.39.uers.ultim.& q.51.uers.unum tamen.*

XXXI.*Regula:Si reus crimen ultrò sit con fessus: mitius punitur.* M.I.P. *d.cap.7. uers.ultim.* Accedit Iul.*Clar. §.fin. q.60. uers.non desunt. ubi additur,hanc regulam non obseruari.Sed & excipitur:*Nisi *prius negasset crimen.*Quæ *tamen exceptio est controuersa, d.§.fin.quæst.82.statuto 9. uers.ultim.*

XXXII.*Regula:Si pater filium reum ultrò obtulerit : mitius cum eo uidetur agendum. d.q. 60. uers.solet etiam.29. ubi tamen Clarus huic regulæ parum fidet.* Hæc *de pœnis.*

DE

DE ACTIBVS SEV ADiunctis publicorum iudiciorum. Cap. IX.

Actus & processus publicorum iudiciorum describuntur à Iul.Claro *§.fin. quæst.* 18. *Quos in tria genera distribuimus in* M.I.C.*lib.*1.*cap.*15.*in prin. & in* M.I.P.*lib.*1.*cap.*10. *in prin.quæ in hoc etiam capite obseruabimus.*

DE ACTIBVS ACCVsatoris.

I.*Regula,* De *libelli inscriptione.* Accusator *in crimen quod obijcit,inscribere tenetur. quæ regula cum sua ratione habetur* M.I.C.*d.cap.*15. *de libelli inscript. reg.*1. *&* M.I.P. *d.cap.*10. *in prin. reg.*1. Accedit Iul.Clar.*§.fin.q.*12.*uers.dixi quoq;. ubi magis dicitur subscriptio.*Huius *exceptio prima est:* Nisi *mulier accusans suam suorúmue iniuriam persequatur.* M.I.C. *d.reg.*1.*except.*1. *Contradicit* Iul.Clar.*d.q.*12. *uers.quæro etiam.*20. *Altera exceptio est:* Nisi *maritus uxorem de adulterio accuset.*M.I.C.*d.reg.*1.*except.*2. *Controuertitur & contradicit* Iul.Clar.*d.q.*12. *uers.sed retenta.*19. Planè *regula proposita consuetudine dicitur mutata d.q.*12.*uers.cæterùm hodie. ubi in fine redditur ratio mutationis, scilicet quia pœna talionis hodie non sit in usu.de qua re uide* j.*cap.*11. *reg.*

*reg.4.in fine. Sed & superuacua dicitur inscriptio, etiam existente pœna talionis, d.q.12. uers. de iure autem.*Soarez A.22. Apud Pontificios *tamen inscriptio adhuc seruatur ex iure canonico. d.q.12.uers.scias tamen.*

II.Regula: *Quæ inscribenda sint ab accusatore, definitur* M.I.C. *d.cap.15.de libelli inscriptione,reg.2.* Accedit Iul.Clar. *d.quæst.12.uers.forma autem.16.*

III. Regula: *Locum & tempus accusatio debet continere.* Vill.A.13.*uers.accusatio sicut. item* Vill.L.119. Iul.Clar.*§.fin.q.12.uers.præterea.8.usque ad uers.dixi etiam.13.*

IIII. Regula: *Sufficit annum & mensem exprimere, licet dies non exprimatur.* Viu.*lib.1.accusator. Cuius exceptio prima est:* Nisi *reus ad sui defensionem diem exprimi petat. d.uers. accusator.ibi:tamen ubicunq;. &* Iul.Clar.*d.uers.dixi etiam.13. Altera exceptio est:* Nisi *diem expressum accusator non probauerit.Quæ exceptio est controuersa d.q.12.uers.sed quid si accusator.14.*

V. Regula: *Accusator custodiæ similitudinem patitur.* M.I.C.*d.cap.15.de actib. accusatoris, reg. 3. &* M.I.P. *d.cap.10.de actibus accusatoris, reg. 4.* Accedit Iul.Clar.*§.fin.q.18. uers.quando deinde.in cuius fine dicitur hoc consuetudine esse mutatum.*

VI.Re-

VI. Regula: *Accusatio in scriptis edenda, non uiua uoce.* M.I.P. *d. cap.10. de actibus accusatoris, reg.5. Controuertitur tamen haec regula apud* Iul. Clar. *d.* §. *fin. q.12. uers. quaero quae sit. Soar.* A.21.

VII. Regula: *Libellus accusationis debet continere speciem delicti, locum & tempus criminis: item annum & diem accusationis editae: necnon accusatoris & accusati nomen. d. q.12. uers. praeterea. ubi de anno & die accusationis edendo dubitatur.* Accedit Soarez A.24. De loco & *tempore criminis commißi annotatum etiam s. reg.3. &* 4.

VIII. Regula: *In accusatione conclusio non est necessaria. d. q.12. uers. ultimo.*

IX. Regula: *Plura crimina in eodem libello aduersus eundem cumulari possunt.* Iul. Clar. §. *fin. q.13. uers. sed nunquid.*

DE ACTIBVS ET OFFICIJS circa reum.

X. Regula: *Reo latitante uel contumaciter absente, bona eius obsignantur: & nisi uenerit, fisco addicuntur.* M.I.C. *d. cap.15. de requirendis & annotandis reis, q.2. in prin.* Accedit Iul. Clar. §. *fin. q.44. in prin. ibi: in illis igitur casibus. Cuius exceptio est:* Nisi *reus reuersus se purgauerit, uel satis obtulerit.* M.I.C. *d. q.2. except.4.* Accedit *d. uers. in illis. Huius replicatio prima est:* Nisi *post annum reuertatur reus. d. except.4. repl.1.* Accedit

dit d.uers.in illis igitur. ibi: si uerò post annum. Huius duplicatio est:Nisi post annum reuersus nō tam bona recuperare, quàm se defendere uelit: hoc enim illi denegandum non est.d.repl.1.dupl.3. Accedit d.q.44. in prin. ibi: si uerò post annum. Hæc de prima replicatione. Altera propositæ exceptionis replicatio uidetur:Nisi reo reuerso causa nondum sit ad finem perducta,nec reus absolutus. Quæ tamen replicatio reprobatur d.quæst. 44.uers.dixi quod. Hæc de annotatione bonorū: quæ tamē hodie in usu esse desijt,& in eius locum banni pœna subrogata.d.q.44.uers.sed hodie.

XI. *Regula: Reus apprehendendus.* M.I.C.*d. cap.15.de reis apprehendendis,in prim. &* M.I.P. *d.cap.10.de actibus circa reum,reg.3. Cuius exceptio prima hæc est:*Nisi *bānitus extra territorium bannientium apprehendatur, & in territorium protrahatur. Quæ exceptio approbatur per ea quæ habentur s̃.cap.prox.quæst.3.de pœna banni,reg.8. Altera exceptio est:* Nisi *reus in domo sua sit:ex ea enim extrahi non debet.de qua re uide j.lib.prox.cap.de in ius uocando. Tertia exceptio uidetur:* Nisi *terminus in citatione præstitutus nondum sit elapsus.Quæ tamen reprobatur apud* Iul.Clar.*§.fin. q.31. uers.fin. Quarta exceptio est:*Nisi *reus habeat saluum conductum. Cuius replicatio est:*Nisi *altera uice adprehendatur.*

Gabriel.lib.6.de legibus,conclus.2.num.7. *Quinta exceptio est:* Nisi *reus ad ecclesiam confugerit. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur* ℨ.*lib.3.cap.1.reg.3. Sexta exceptio:* Nisi *reus ad sacramentum eucharistiæ confugerit.* Vill.F.179. Iul.Clar. *§.fin. q.30.uers.ultimo. Septima exceptio:* Nisi *reus ad domum* Episcopi *confugerit.de qua uide* ℨ.*lib.3. cap.4. reg.15. Octaua exceptio est:* Nisi *reus ad domum* Cardinalis *confugerit.* Iul.Clar.*§.fin.q.30.uers.item adde.*

XII. Regula:*Ipsi læso apprehensio rei potest committi.Quæ regula est controuersa per ea quæ tradit* Iul.Clar.*§.fin.q.28.uers.solet autem.*

XIII. *Regula:* Antequam *reus apprehendatur, causæ cognitio & commissio iudicis præcedere debet.* M.I.C. *d.cap.15. de custodia reorum, q.3.reg.2.except.1.* Accedit *d.q.28.uers.scias autẽ. item §.dictum est. & d.§.fin. q.46.in prin.* Vide *item* ℨ.*cap.7.except.1.*

XIIII. *Regula,* De *reis captis non eximendis sub pœna capitali,* Iul.Clar. *§.fin. q.29. uers. eximens. & q.68. uers.eximens. Cuius exceptio prima est:*Nisi *indebitè fuerit captus. d.quæst.29. uers.sed quid si ille. Altera exceptio:*Nisi *quis seipsum exemerit. Quæ exceptio est controuersa d. q.29.uers.quæro etiam.*

XV. *Regula,* De *præmio constituendo ei qui fugientem*

*fugientem ceperit, d.q.29. uerſ. ſed quid ſi delinquens. Cuius exceptio eſt:*Niſi *quis ex officio ceperit:huic enim præmium illud non debetur. d.q. 29.uerſ.cæterùm.*

XVI. Regula, De *expenſis ſoluendis ei qui reum cepit,d.q.29.uerſ.unum tamen.*

XVII. Regula, De *pœna ſtatuta ei qui non cepit,d.q.29.uerſ.econuerſò.*

XVIII. Regula, De *reis apprehenſis custodiendis.*Rei *apprehenſi custodiendi ſunt.*M.I.C.*d. cap.15.de cuſtodia reorum,reg.1. &* M.I.P.*d.cap. 10. de actibus circa reum, reg.3. Cuius exceptio prima eſt :* Niſi *iudicio ſiſti ſatiſdare paratus ſit reus.*M.I.C.*d.reg.1.except.1.&* M.I.P.*d.reg.3.except.1. Accedit* Iul.*Clar.§.fin.q.46.uerſ.pleruncꝫ uerò.& uerſ.in hac autem. ibi:ubi uerò. Soarez* C.*17.Huius replicatio prima eſt:*Niſi *pro crimine corporalis pœna ſit imponenda.*M.I.C.*d.excep.1. replic.2. Accedit* Iul.*Clar.d.q.46.uerſ.in hac autem,in prin.*Altera *replicatio eſt:*Niſi *ſeruus ſatiſdatione oblata relaxari petat.d.quæſt.46.uerſ.& hæc quidem. Tertia replicatio eſt :* Niſi *non ſub pœna ſatiſdetur. Quæ replicatio eſt controuerſa d.q.46.uerſ.quæro quæ.* Plures *replicationes uide* J.*eod.cap.reg.26.except.2.*Hæc *de prima propoſitæ regulæ exceptione.* Plures *exceptiones uide* J. *d.reg.26.* M.I.C. *d.reg.1.* Quarum *replicatio*

generalis hæc est: Nisi causa noua superuenerit, ob quam reus sit custodiendus. Hoc enim casu *istis exceptionibus non obstantibus, custodia relaxanda non est.* Viu.lib.2.*capi non potest, num.7.* Iul. *Clar.* §.*fin. q.46. uers.pariter etiam. ibi: hæc autem relaxatio.* Soarez C.20.

XIX. *Regula: Vtrum* Princeps, *an ciuitas carcerem ædificare, & custodes præstare debeat, disseritur apud* Iul.*Clar.d.q.46.uers.& quoniam.*

XX. Regula: De *uinculis, quatenus adhibenda sint, differitur apud* Iul.*Clar.d.q.46.in prin.ibi: debent autem.*

XXI. *Regula*, De *carcere.* Si *graue crimẽ sit, in carcerem reus est conijciendus.* M.I.C.*d.cap.15. de actibus circa reum, q.3.reg.2. Cuius exceptio prima est:* Nisi *mulier rea sit.* M.I.C. *d.reg.2.except.2.* Accedit Viu.*lib.2.carcerari, numer.1.* Iul. *Clar.* §.*fin.q.28.uers.quæro igitur.* Planè *propositæ exceptionis replicatio prima est:* Nisi *consuetudo sit in contrarium.* Viu.*d.carcerari, num.2.* Con*suetudinem autem in contrarium esse, attestatur* Iul.*Clar. d.uers. quæro igitur.* Altera *replicatio est:* Nisi *mater, quæ tutelam filiorum gerens, omni legum auxilio renunciauit, ex dicta tutela conueniatur.* Viu.*d.carcerari, núm.3.ubi tamen controuertitur, quamuis communiter approbetur.* Alte*ra propositæ regulæ exceptio est:* Nisi *priuatus*

carcer

carcer sit. M.I.C. *d.reg.2. except.3.* Accedit Iul. Clar. *§.fin.q.68.uers.priuatum.32.ubi etiam replicatur.* Tertia exceptio est: Nisi reus Doctor sit. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud Iul.Clar. *d.§.fin.q.28. uers.item quæro.* Quarta exceptio est: Nisi reus uir sit illustris. Quæ exceptio est cõtrouersa *d.§.fin.q.46.uers.scias autem.* Quinta exceptio est: Nisi reus clericus sit. Quæ approbatur & distinguitur *d.q.28. uers. quæro nunquid,cum uers.sequente.* Sexta exceptio uidetur: Nisi reus appellauerit. Quæ tamen reprobatur *d.§.fin.q.46.uers.sed quid si.*

XXII. Regula: De maribus & fœminis in carcere separandis cauetur M.I.C.*d.cap.15.de custodia reorum,q.4.reg.1.* Accedit Viu.*lib.2.carcerari,num.2.*

XXIII. Regula: De ingerendo singulis mensibus personarum quæ custodiuntur numero, delictis,ordine,ætate,cauetur M.I.C.*d.q.4.reg.2.* Accedit Iul.Clar.*§.fin.q.46.uers.scias etiam.*

XXIIII. Regula: De pœna custodis,si custodia euaserit, cauetur M.I.C.*d.q.4.reg.6.* Accedit Iul.Clar. *§.fin.q.29. uers.quæro etiam. & quæst. 68.uers.custos cæterùm.8. ibi:item custos. ubi etiã distinguitur usq; ad finem.item* Soarez *C.24.* Sed & distinguitur in nobili custodia euadente, Gabriel.*lib.7.conclus.8.num.55.*

XXV. *Regula, De morte custodiæ, habetur* M.I.C.*d.q.4.reg.8.* Accedit Iul.Clar.*§.fin. q.46. uers.sed in hoc proposito.*

XXVI. *Regula:* De *custodia à magistratu nō facilè relaxanda cauetur* M.I.C.*d.q.4.reg.9. Cuius exceptio prima est in diebus paschalibus,l.nemo.3.*C.de *episcopali audientia.* Accedit Iul.Clar. *§.fin.q.46.uers.solēt etiam. ubi etiam replicatur. Secunda exceptio est:* Nisi *pendente processu appareat reum non esse culpabilem. d.q.46.uers.pariter etiam.& uers.in dubio.* Huius *replicatio prima est in tempore, quo fit relatio definitiuæ sententiæ,d.uers.pariter,in fine.* Altera *replicatio est:* Nisi *non dentur idonei fideiussores. d.q.46. uers. cæterùm debet.* Declaratur *qui dicantur idonei fideiussores,d.uers.cæterùm.ibi:dicitur autem.*Huius *replicationis duplicatio prima est :* Nisi *fideiussores idoneos habere non posit: tunc enim sufficit iuratoria cautio.* Quæ *duplicatio iure approbata reprobatur consuetudine, & distinguitur d.q.46. uers.sed quid agendum .* Altera *duplicatio est:*Nisi *reus sit illustris:hic enim præstando iuratoriam cautionem relaxatur.* Quæ *duplicatio iure approbata, consuetudine reprobatur d.quæst.46.uers.scias autem.* Tertia *propositæ exceptionis replicatio est :* Nisi *alterius ciuitatis ciuem fideiussorem dederit. d.quæst.46. uers.pone quod.*

Plures

Plures propositæ regulæ exceptiones uide s̃. regul.18.

XXVII. Regula, De pœna custodis cum carcerata rem habẽtis, Iul. Clar. in §. fornicatio, num. 24. & §. fin. q. 68. uers. custos carcerum. 8. in prin.

XXVIII. Regula: De expensis à carcerato recuperandis agitur apud Iul. Clar. §. fin. quæst. 62. uers. ultim.

XXIX. Regula, De indiciorum copia reo danda, Villal. I. 22. de qua re uide plura ĩ. cap. 12. reg. 35. Hæc de actibus & officijs circa reum.

DE ACTIBVS ET OFficijs iudicis.

XXX. Regula: Iudici de crimine constare debet, antequam contra reum procedat. de qua re uide s̃. hoc cap. reg. 13. item cap. 7. except. 1. item ĩ. cap. prox. reg. 20.

XXXI. Regula: Si reus factũ negauerit, non est ulterius examinandus, sed ad probationem criminis procedendum. Iul. Clar. §. fin. quæst. 45. uers. scias autem. ubi additur, contrarium de consuetudine seruari.

XXXII. Regula: De absente & indefenso non damnando cauetur M.I.C. d. cap. 15. de sententia ferenda, q. 1. reg. 2. & M.I.P. d. cap. 10. de actib. iudicis, reg. 1. Accedit Iul. Clar. §. fin. q. 31. in prin. Cuius exceptio prima est: Nisi reus contumax sit.

M.I.C.d.reg.2.excep.1.Huius replicatio prima est quoad definitiuam sententiam:hæc enim nec in cōtumacem ferenda est, sed ad annotationem bonorum procedendum.d.except.1.repl.1. Accedit Iul. Clar.§.fin.q.44.in prin. Soarez A.2 & 3.Vill.A. 10.in addit. item Viu.lib.1. statutum disponens super gradibus.§.reus.uers.ult. Huius replicationis duplicatio prima est:Nisi in crimine læsæ maiestatis. Iul.Clar. in §.læsæ maiestatis,num ult. Altera duplicatio est: Nisi statutum sit in contrariū. Iul. Clar.d.§.fin.q.32.uers.hæc aūt. Tertia duplicatio est:Nisi non pœna corporalis,sed relegationis,uel alia minor per sententiam inferatur. hæc enim in cōtumacem ferri potest.Iul.Clar.d.q.44.in prin. ibi:hanc tamen cōclusionem.& Soarez A.4.Hæc de prima replicatione sint dicta: quæ tamen per consuetudinem dicitur sublata d.q. 44. uers.licet autem.& uers.dictum est,in prin.Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi reus iustam absentiæ causam habeat. Quæ replicatio approbatur & distinguitur à Iul.Clar.§.fin.q.34.in prin. usq; ad uers.sed pone. Tertia replicatio est: Nisi reus citatus peregrè absit. d.q. 34. uers.sed pone, cum uers.sequente.ubi etiam duplicatur. Quarta replicatio est: Nisi citatus ægrotet. Quæ replicatio approbatur simul et distinguitur d.q.34.uers. dixi etiam. Quinta replicatio est:Nisi reus ad locum

cum

cum nō satis tutum citatus sit, uel insidias metuat. d.q.34.uers.allegatur etiam. Sexta replicatio est: Nisi *citatus alibi in carcere detineatur.* Quæ *replicatio controuertitur & distinguitur d.q.34.uers. de carcerato.Septima replicatio est:*Nisi *contumacia rei non sit accusata.*Quæ *replicatio est controuersa d.§.fin.q.44.uers.dictum est. Octaua replicatio uidetur:*Nisi *super contumacia rei sententia declaratoria non præcesserit.Sed reprobatur d.q. 44.uers.sed nunquid.* Nona *replicatio est:*Nisi *antequam sententia in contumacem fertur,is denuò non fuerit citatus ad allegandum quare mulctari uel puniri non debeat. d.q.44.uers.unum tamen.* Decima *replicatio est:* Nisi *contumax ad audiendam sententiam denuò non fuerit citatus. d.q.44. uers.item quæro.*Vndecima *replicatio est:*Nisi *cōtumax per legitimas probationes non fuerit conuictus.* Quæ *replicatio est controuersa d.q. 44. uers.quæro nunquid.* Duodecima *replicatio est:* Nisi *contumax uel excusator eius post sententiam dictam paratus sit probare suam innocentiã.*Quæ *replicatio controuertitur et distinguitur d.q.44. uers.quæro nunc.*Decimatertia *replicatio est:*Nisi *in ipso termino peremptorio statuto , non pòst sententia in contumacem lata sit.* Quæ *replicatio est controuersa d.q.44. uers.uidi quandoq;.* Hæc *de prima exceptione.* Altera *propositæ regulæ exceptio*

ceptio est: Nisi reus effracto carcere aufugerit. Viuius lib.1. fugiens, num.2. Huius exceptionis *replicationes uide s. cap.7. in fine, repl. gener.1. dupl.1. cum sequentib.* Tertia *exceptio est: Nisi reus in flagranti crimine sit deprehensus. Quae exceptio cōtrouertitur et distinguitur apud* Iul. *Clar. §. fin. q. 8. uers. sed nunquid. Quarta exceptio uidetur:* Ni*si* Princeps *contra absentem iudicet. uerùm reprobatur apud* Iul. *Clar. d. §. fin. q.31. in princ. ibi: & hoc locum.* Etiamsi *contra suum subditum procedat. d. q.31. uers. adde. Quinta exceptio uidetur: Nisi crimen sit notorium. Sed reprobatur d. §. fin. q. 9. uers. quaero nunquid, in prim. Sexta exceptio uidetur:* Nisi *sententia excommunicationis declaratoria in non citatum feratur. Sed reprobatur d. q. 31. uers. item adde. Septima exceptio est:* Nisi *reus iudici dederit licentiam etiam se absente & non citato procedendi usq; ad sententiam.* Iul. *Clar. §. fin. q.45. uers. ult.* Hæc *de 32 regula.*

XXXIII. *Regula: De forma sententiae in cōtumacem ferendae disseritur apud* Iul. *Clar. §. fin. q.44. uers. ult.*

XXXIIII. *Regula: De audiendis prius defensionibus rei damnādi agitur d. §. fin. q.49. uers. est igitur, usq; ad uers. ult.*

XXXV. *Regula: Si plura crimina ex eodem facto nata à diuersis deferantur, nō licet iudici separatim*

paratim de uno crimine sententiam ferre, priusquam de altero quoq; crimine cognitio facta sit. M.I.C.d.cap.15.de sententia ferenda,q.1.reg.3.Accedit Iul.Clar.§.fin.q.13.uers.itē quæro.ibi:& ubi super uno. Cuius exceptio est:Nisi coram diuersis iudicibus reus fuerit accusatus.d.uers.item quæro. ibi:quod tamen intellige.

XXXVI.Regula: In criminalibus secūdum apertas probationes sentētia ferēda. M.I.C.d.cap. 15.de sententia ferenda,q.2.reg.1.& M.I.P.d.cap. 10.de actib.iudicis,reg.4. Accedit Iul.Clar.§.fin. q.66.uers.debent autem. Cuius exceptio prima uidetur:Nisi reus in flagranti crimine sit deprehensus. Sed reprobatur à Iul.Clar.§.fin. q.8.uers.scias tamen.Altera exceptio est:Nisi reus crimen sit cōfessus. tunc enim quāuis apertis probationib.conuictus non sit, confeßio tamen uidetur sufficere. Quæ tamē exceptio est cōtrouersa, ut tradit Vill. A.114.ibi:& nota. Tertia exceptio est in criminibus difficilis probationis, Gabriel.lib.7.cōclus.17. num.ult. Iul.Clar. §.fin.q.20. uers.scias tamen.ibi: alij uerò dicunt.Viu.lib.1.iuramento necessario.ibi:sed communis. Quarta exceptio est in crimine assasini,hæresis & Simoniæ,d.q.20.uers.scias etiā. Quinta exceptio est in crimine falsi:in quo suspicio sufficere uidetur. Quæ tamen exceptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.7.

conclus.

*concluſ.6. & apud Iul.Clar. in §.falſum, num.30. De qua re uide item j.cap.13.de falſis,reg.32. Sexta exceptio eſt:Niſi præſumptio ſit legitima.*Iul. *Clar. d.q.20.uerſ.ultim. Septima exceptio eſt in pœna extraordinaria,non capitali, ad quam quis ex præſumptionibus & indicijs indubitatis damnari poteſt. Quæ exceptio eſt controuerſa Viu. lib.2.condemnatio.§.iudex, num.1. & 2.Iul.Clar. d.q.20.uerſ.ſcias tamen.*Declaratur *hæc exceptio d.§.iudex,num.4.*

XXXVII.*Regula: Indicium eius qui de ſe tortus & confeſſus eſt, aduerſus alium fidem non facit.*M.I.C.*d.cap.15.de ſententia ferenda,quæſt.2. reg.2. &* M.I.P.*d.cap.10.de actibus iudicis,reg.5. Accedit* Vill.C.152. *Viu.lib.1. teſtis.§.in teſtem,in prin.*Iul.*Clar.§.fin.q.21.uerſ.dictum ſocij. Huius regulæ exceptio prima hæc eſt:*Niſi *ueritas aliter inueſtigari non poßit. d.§. in teſtem. ibi:ſed hoc non procedit. Altera exceptio eſt in crimine læſæ maieſtatis,d.§.in teſtem.ibi:minimeq́; hoc. Tertia exceptio eſt in crimine aſſaſini, Gabriel.lib.7.con cluſ.1.num.25. Quarta exceptio eſt in alijs criminibus, quæ dicuntur excepta,* Iul.*Clar. d.uerſ.dictum ſocij.ibi:præterquam. Quinta exceptio eſt in criminibus quæ pertinent ad offenſam alterius,* Iul.*Clar. d.uerſ.dictum. ibi:*Bartol.*autem. Sexta exceptio eſt :* Niſi *tale ſit crimen, quod ſine ſocijs*

committi

committi non solet. Iul. Clar. d. uers. dictum socij. ibi: alia fuit opinio. Septima exceptio: Nisi in contrarium sit consuetudo. d. uers. dictum. ibi: alij uerò dicunt. Octaua exceptio: Nisi cōstet reum mandatu alterius, non sua causa crimen commisisse: tūc enim de mandatore interrogari potest. d. uers. dictum. ibi: unus tamen. Nona exceptio est quoad inquirendum: nam ad inquisitionem faciendam sufficit indicium socij. Quæ tamen exceptio est controuersa d. uers. dictum socij. ibi: si tamen interrogetur: item d. q. 21. uers. retenta igitur. item Viu. lib. 1. testis. §. in testem, in prin. Planè eius replicatio prima est: Nisi specialiter de aliquo fuerit interrogatus. d. uers. retenta. ibi: debent tamen. Altera replicatio est: Nisi de se confessus etiam sit periurus. d. q. 21. uers. scias tamen. ubi etiam duplicatur. Tertia replicatio est quoad citationem eius, contra quem est inquirendum: ad hanc enim non sufficit indicium de se confeßi. d. q. 21. uers. si uerò quæris. ubi etiam duplicatur. Decima exceptio est quoad torturam: ad hanc enim sufficere uidetur indicium de se confeßi. Quæ tamen exceptio est controuersa d. q. 21. uers. succeßiuè. & uers. & ex hac. & Viu. lib. 1. testis. §. in testem. uers. propterea nec testimonium. Admitti autem uidetur in criminibus exceptis. Sed & hoc casu est controuersa d. q. 21. uers. sed quid in criminibus. Item admittitur, si alia

si alia suspicio concurrat,d.uers.sed quid in criminibus.ibi:bene facit. Item admittitur, *si duo socij contra aliquem deponant.d.quæst.21.uers.sed pone.* Planè *horum casuum,in quibus exceptio proposita admittitur, replicatio prima hæc est:* Nisi *deponentes non iurauerint. d.quæst.21.uers.quæro nunquid. Altera replicatio est:*Nisi *sine tortura deposuit. d.quæst.21.uers.scias etiam.* Vndecima *exceptio uidetur:* Nisi *duo de se confeßi indicium contra aliquem fecerint. Sed reprobatur d. uers.sed pone, in prin.* Postremò *de regula proposita notanda est forma exceptionis ex ea proponendæ,quæ habetur d.q.21.uers.in hoc autem.*

XXXVIII. *Regula:* De *populi acclamatione non attendenda in iudicando cauetur* M.I.C.*d.cap.15.in fine,reg.3. Cuius exceptio est:* Nisi *periculum sit maioris scandali,reo in crimine deprehenso.*Iul.Clar.*§.fin.q.8.uers.sed nunquid.*

XXXIX.*Regula:* De *forma sententiæ ferendæ disseritur apud* Iul.Clar. *d.§.fin. quæst.62. uers.forma autem.*

XL. *Regula:* De *modo procedendi in ecclesiasticis criminibus à iudice ecclesiastico controuertitur apud* Iul.Clar.*§.fin.quæst.37. uers.unum tamen.*

DE

DE QVAESTIONIBVS ET tormentis. Cap. X.

AD actus & officia iudicis pertinent etiam quæstiones & tormenta, de quibus in hoc capite peculiariter tractabitur.

I. *Regula: Ad eliciendam igitur ueritatem reus torquēdus est.* M.I.C.*lib.*1.*cap.*16.*quæst.*1. *in prin. Cuius exceptio prima est: Nisi indicia ad torturā sufficientia non extent.* M.I.C.*d.quæst.*1.*except.*1. & M.I.P.*libro* 1.*cap.*10. *de actibus iudicis, reg.*7. Accedit Iul.Clar.*§.fin.q.*64.*uers.dixi etiam.*9. *itē uers.dixi quoq;.*13. & *q.*45. *uers.sed pone. ibi:aduerte tamen.*Vill.C.151. *Quæ autem indicia sufficiant ad torturam, relinquitur arbitrio iudicis,*M.I.C.*d.except.*1. Accedit Viu.*lib.*2. *arbitrio iudicis, num.*9. Iul.Clar.*§.fin.q.*20. *in prim. ibi:hoc præmisso.item ibi:& in hac.item uers.ad torturam.& quæst.*64.*uers.dixi quoq;.ibi:in hoc autem.* Tria *tamen genera huiusmodi indiciorum enumerantur d.q.*20.*in prin.ibi:nihilominus ut. nimirum leuia, grauia & grauißima:quorum etiam singulorum effectus ibidem subijciuntur usq; ad quæst.*21. Planè *quæ indicia ad torturam sufficere uel non sufficere uideantur, in sequentib. regulis explicabitur.*Propositæ *exceptionis replicatio prima est:* Nisi *reus sit malæ conditionis & famæ, solitusq;*

delin-

delinquere: tunc enim etiam alijs indicijs deficien tibus torqueri potest. Quæ tamen replicatio con trouertitur & distinguitur apud Iul. Clar. §. fin. quæst. 64. uers. sed pone. 10. Altera replicatio est: Nisi reus ob contumaciam sit condemnatus. Quæ & ipsa controuertitur & distinguitur d. quæst. 64. uers. sed nunquid. 11. Tertia replicatio est: Nisi reus in flagranti crimine sit deprehẽsus. Iul. Clar. d. §. fin. q. 8. uers. scias tamen. Altera propositæ regulæ exceptio uidetur: Nisi unicum tantùm indicium extet. Quæ tamen exceptio reprobatur d. q. 64. uers. sed quæro. 14. Tertia exceptio est: Nisi indicium remotum sit à maleficio. Villal. I. 17. Viu. lib. 2. tortura, num. 4. Replicatur Vill. I. 18. & 19. Quarta exceptio est: Nisi indicia per duos testes non sint probata. Vill. T. 120. Iul. Clar. §. fin. q. 22. Quinta exceptio est: Nisi aduersarius uel offensus moriens contrariũ sit confessus. Quæ exceptio est cõtrouersa, magis tamẽ approbatur apud Viu. lib. 1. testis illud. ibi: si uerò nota uulneratus. Iul. Clar. §. fin. q. 52. uers. potest etiam. ubi replicatur. Sexta exceptio est: Nisi legitimè crimen sit probatum, uel probari poßit: tunc enim reus torquẽdus non est. Vill. T. 118. Viu. lib. 2. appellatio iudici. ubi controuertitur, magis tamen approbatur. item Iul. Clar. §. fin. q. 64. uers. debet etiam. 5. cum uers. sequente. & q. 66. in prin. Vsu tamen exceptio proposita

posita reprobatur d.q.64.uers.scias etiam.7. Planè *huius exceptionis replicatio prima est:* Nisi in *socium reus sit torquendus: tunc enim quamuis, quoad ipsius rei personam, crimen satis sit probatum: tamen nihilominus potest torqueri.* Viu.d. *appellatio. uers.ultim.* Iul.Clar. *§.fin. q.64. uers. scias etiam, cum uers.sequente. Secundæ replicationis loco notandum, quamuis crimen satis probatum sit, sine tormentis tamen reum interrogari posse.* Viu.*lib.2.conuictus. Septima propositæ regulæ exceptio est:*Nisi *nondum constet an crimen sit commissum. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur apud* Gabriel. *lib.7.cõclus.17.*Iul. Clar. *§.fin.q.4. & q.64. uers.debet autem. item q.66.in prim.*De *qua re uide itẽ s̃.cap.7.except.1.* O*ctaua exceptio est:*Nisi *reus semel sit tortus: tũc enim repeti tortura non debet. Quæ exceptio est controuersa* Viu.*lib.2.tortura,num.1.cum duobus sequentib.* Vill.T.119.Iul.Clar.*§.fin.q.64.uers.ultimo.46.ibi:si uerò reus. item ibi:ex primis autẽ.* In *contrarium tamen dicitur esse consuetudo d. uers.ultimo.ibi:dicit etiam* Brun. *Planè propositæ exceptionis replicatio prima est:* Nisi *noua indicia superueniant. d.uers.si uerò reus. & d.uers. dicit etiam. Cuius duplicatio prima est:*Nisi *post dictam sententiam noua indicia superuenerint. Quæ duplicatio approbatur & distinguitur a-*

pud Iul.Clar. §.fin.q.62. uerſ.forma autem, cum uerſ.ſequente. Altera duplicatio eſt:*Niſi noua indicia non ſint fortiora prioribus. d.uerſ.ultimo.ibi:aliqui etiam addunt.* Tertia duplicatio eſt:*Niſi ſuperueniẽs indicium probatio ſit prioris. d.uerſ. ultimo.ibi:& ex hoc refert.* Hæc de prima replicatione. Altera propoſitæ exceptionis replicatio eſt:*Niſi iudici cauſa cognita aliter uideatur: tunc enim tortura repeti poteſt.* M.I.C.d.q.1.except.5. Accedit Iul.Clar. d.uerſ.ultimo,in prin.& Viuius lib.2.arbitrio iudicis,num.11.Tertia replicatio eſt: *Niſi leuiter fuerit tortus. d.uerſ.ultimo.ibi:tu dic.* Quarta replicatio eſt: *Niſi indicia fuerint multũ urgentia & manifeſta. d.uerſ.ultimo. ibi:hæc autem omnia.* Quinta replicatio eſt:*Niſi confeſſus poſtea rurſus negauerit: tunc enim tortura uſque ad tertiam repeti poteſt.* Iul.Clar. §.fin. quæſt.21. uerſ.ulterius.& q.64.uerſ.ultimo,in fine.Hæc de octaua exceptione. Nona propoſitæ regulæ exceptio eſt: *Niſi reus crimen confeſſus ſit: tunc enim torquendus non eſt, ratione ſextæ exceptionis s̃. propoſitæ.* Cuius replicatio prima eſt:*Niſi qualitate adiecta confeſſus ſit.* Quæ replicatio eſt controuerſa apud Iul.Clar. §.fin. quæſt.55. uerſ.fortè poſſet. ibi:quem tamen. item uerſ.cautius,in fine. Altera replicatio eſt: *Niſi de alijs criminibus,quæ confeſſus non eſt, interrogetur.* Quæ replicatio repro-

reprobatur apud Iul.Clar. §.fin. quæst.64. uerſ. ſucceßiuè. 45. ubi dicitur conſuetudine eam approbari. Idem eſt & ſi principale factum negauerit. Iul.Clar.d.§.fin.q.45.uerſ.ſcias autem. ubi dicitur id conſuetudine non ſeruari. Decima exceptio: Niſi reus ſit bonæ conditionis & famæ. Iul. Clar.§.fin. q.60.uerſ.frequens. Vndecima exceptio: Niſi accuſator petente reo non ſimul etiam torqueatur. Quæ reprobatur d.§.fin.q.63. uerſ. ſed quæro.5.in fine. Duodecima exceptio: Niſi accuſator non urgeat torturam. Quæ exceptio eſt controuerſa apud Iul.Clar. §.fin.q.64.uerſ.ubi nihil.26. Decimatertia exceptio: Niſi reo non ſit data copia indiciorum & terminus defenſionis. d. quæſt.64.uerſ.ſed quid ſi ille.28. & d.§.fin.q.45. uerſ.ſed quid ſi reus. ubi dicitur id conſuetudine non ſeruari. Decimaquarta exceptio: Niſi à decreto torturæ ſit appellatum.d.quæſt.64.uerſ.ſed quid agendum.27. ubi dicitur contrarium obſeruari. Decimaquinta exceptio: Niſi cauſa, de qua diſceptatur, pecuniaria ſit, non criminalis.d.q.64. uerſ. præterea debet.4. Cui uidetur repugnare M.I.C.d.q.1.except.2. Hæc de prima regula. Nunc quæ indicia ad torturam ſufficere, uel non ſufficere uideantur, oſtendam.

II. Regula: Vnius teſtimonium ad torturam nõ ſufficit. M.I.C.d.q.1.excep.1, ibi: planè unius. Acce-

*dit Iul.Clar.§.fin.quæst.22.num.3. Cuius exceptio prima hæc est:*Nisi *omni exceptione maior sit testis.d.quæst.22.num.2.cum num.sequente. & d.§.fin.q.21.uers.unus testis.2. ibi:cæterùm.* Viu.lib.1. *testis unicus de uisu,num.7.* Huius *exceptionis replicatio prima est:* Nisi *de auditu, non de uisu deponat testis.* Quæ *replicatio approbatur & distinguitur d.q.21.uers.sed quid si. Altera replicatio est:*Nisi *testis non de ipso crimine deponat,sed de aliquo actu ad crimen accedente.* Iul.*Clar. d.q.22.num.2.ibi:aut uerò testis. Hæc de prima exceptione.*Alterius *exceptionis loco notandum,quòd quamuis ad torturam non sufficiat dictum unius testis,ualeat tamen ad inquirendum.*Iul.*Clar.d.q.21.uers.unus testis.2.in prin.*

III.*Regula:*F*ama ad torturam non est indiciũ sufficiens.* Vill.F.7.Iul.*Clar.§.fin.q.21.in prin.ubi controuertitur.*Huius *regulæ exceptio prima est:* Nisi *alia indicia concurrant.d.q.21.in prin.ibi:cæterùm si cum ipsa. Altera exceptio est:* Nisi *fuga cum fama concurrat.*Vill.F.174.Iul.*Clar.d.quæst.21.uers.fuga.ibi:hæc tamen.*Huius *exceptionis replicationes uide* j.*reg.14.*Tertia *exceptio est:*Nisi *non specialis fama sit de crimine proposito,sed in genere diffamatus: hæc enim fama sufficit ad torturam, uel leui aliqua suspicione concurrente. d.q.21.in prin.ibi:scias tamen. Cuius replicatio prima*

ma eſt: Niſi delictum de quo agitur, ſit diſsimile ijs de quibus fuit diffamatus.d.q.21.in prim.ibi:cæterùm ſi delicta. Altera replicatio eſt: Niſi reus probet ſe per triennium bene uixiſſe. d.quæſt.21. in prim.ibi:bene uerum.

IIII.Regula:Res ablata reperta penes aliquē facit indicium ad torturam. Quæ regula approbatur & diſtinguitur d.q.21. uerſ.ſed res furata. idem in §.furtum,num.5.

V. Regula: Fuga ſocij facit indicium ad torturam alteri ſocio detento. Quæ regula eſt controuerſa Viu.lib.1.fuga.§.quærit.Bartol.num.4.cum ſequente,& num.16.

VI.Regula: Minæ factæ à potēte,uel ab eo qui minas exequi ſolet, faciunt ſufficiens indicium ad torturam. Vill.M.90.Viu.lib.2.homicidium commiſſum,num.3.Iul.Clar.§.fin.q.21.uerſ.minæ.

VII.Regula:Si reus deprehenſus ſit in flagranti crimine,ſufficit ad torturam.Iul.Clar.§.fin.q.8. uerſ.ſcias tamen.

VIII.Regula: Confeſsio extraiudicialis ſufficit ad torturam. Viu.lib.1. confeſsio facta coram. Iul.Clar.d.§.fin.q.21.uerſ.confeſsio.Vill.C.135.

IX. Regula: Confeſsio facta coram iudice incompetente ſufficit ad torturam. d.q.21. uerſ.ſed hic quæro.32.& d.§.fin.q.55.uerſ.præterea etiā.2. Cuius exceptio prima hæc eſt: Niſi apud compe-

tentem iudicem confeßionem reuocauerit. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur d.q.21. uers.sed quid si reus.33. Altera exceptio est: Nisi talis sit iudex incompetens, coram quo facta est confeßio, ut eius iurisdictio non sit prorogabilis. Quæ exceptio est controuersa d.quæst.21.uers.hanc tamen.34.

X. Regula: Indicium socij non sufficit ad torturam. Quæ regula est controuersa per ea quæ habentur s.cap.prox.reg.37.except.10.

XI. Regula: Inimicitia capitalis sola non est sufficiens indicium ad torturam. Quæ regula controuertitur, magis tamen approbatur apud Viu. lib.2.inimicitiæ. & Gabriel.lib.7.conclus.18. item Iul. Clar. §.fin.q.21.uers.inimicitia. Ad inquirendum tamen sufficit. Quod approbatur simul & distinguitur d.q.21.uers.inimicitia.

XII. Regula: Indicium morientis uel uulnerati sufficit ad torturam. Quæ regula est controuersa d.q.21.uers.assertio.ibi: sed nunquid. Ad definitiuè tamen condemnandum non sufficit. d.uers.assertio.ibi: condemnationem uerò. Nec ad capiendum. d.uers.assertio.ibi: est etiam tale. Ad inquirendum tamen sufficit. Quod controuertitur d. uers.assertio. & Soarez A.278. Et ad excusandum accusatorem à calumnia satis est. d.uers.assertio. ibi: est etiam sufficiens.

XIII.Re-

XIII. Regula: Si reus uariat & mentitur, sufficit hoc ad torturam. Quæ regula approbatur M.I.C.d.cap.16.q.2.reg.2.except.3. Sed est controuersa d.q.21.uers.mendacium, cum uers.sequente. Vide item j.reg.17.except.2.repl.1.

XIIII. Regula: Fuga facit indicium ad torturam, præsertim si è carceribus aufugit. Quæ regula est controuersa d.q.21.uers.fuga.ibi:aut uerò est tale crimen. item uers.tertio autem. Viu.lib.1.fugiens.§.quærit Bartol. Huius exceptio prima est: Nisi non ante, sed post formatam inquisitionẽ uel assumptas informationes aufugerit. tunc enim fuga non sufficit ad torturam. d.uers.fuga. ibi:quæ tamen intelligenda est. Vill.F.175.in prin.& Viu. d.§.quærit Bartol. num.6. Cuius replicatio est: Nisi cum fuga concurrat fama publica. d.uers.fuga.ibi:hoc tamen locum. Huius duplicatio est in capitalibus, d.uers.hoc tamen locum. Vel alia indicia.d.§.quærit, num.7.in fine. Altera exceptio est: Nisi fugiens citatus comparuerit.d.uers.fuga.ibi: scias etiam quòd. Tertia exceptio est: Nisi cum nõ legitimè accusaretur uel detineretur, aufugerit.d. uers.tertio.ibi:scias autem.& d.§.quærit, num.15. Quarta exceptio est: Nisi è priuatis carceribus aufugerit.d.uers.tertio.ibi:item intelligẽda. Quinta exceptio est: Nisi nulla uiolentia facta aufugerit porta patente.d.uers.tertio.ibi:scias etiã. Sexta

exceptio est: Nisi attentata saltem, non secuta fuerit fuga. d. uers. tertio. ibi: item scias. Septima exceptio est: Nisi è carceribus fugiens statim ad carceres reuertatur. d. uers. tertio. ibi: scias etiam. & d. §. quærit, num. 8. & Vill. F. 175. *ibi: & notat etiam. Plura de regula proposita uide* ℑ. *lib. prox. cap. 10. in uerbo* Fuga, *except. 2.*

XV. Regula: *Transactio de crimine quatenus faciat indicium ad torturam, differitur apud* Vill. T. 121. *cum addit. item* Iul. Clar. *§. fin. q. 21. uers. pax seu transactio.* Gabriel. *lib. 7. concl. 23. num. 5.*

XVI. Regula: *Si reus uisus sit cũ gladio cruento è domo, in qua quis occisus est, exire: utrum sufficiat hoc ad condemnandum, an saltem ad torturam, controuertitur apud* Iul. Clar. *d. q. 21. uers. si aliquis. Hæc de indicijs ad torturam sufficientibus: de quibus tamen plura dicentur* ℑ. *lib. prox. in loco probationum.*

QVI, PRO QVIBVS, ET ADuersus quos torquendi?

XVII. Regula: *Regulariter quidem omnis torqueri potest, qui non reperitur probibitus.* Iul. Clar. *§. fin. q. 64. uers. ubi subsint. 15. ibi: & in hoc articulo.* In *cuius fine additur, de seruis non esse dubium, quòd poßint torqueri.* Qui *autem probibiti sint, patet ex* M. I. C. *lib. 1. cap. 16. q. 2. item ex sequentibus exceptionibus. Prima autem ex-*

ceptio

ceptio uidetur: Nisi liber homo sit. Quæ exceptio approbatur M.I.C.d.q.2.reg.2.in prin. Sed controuersa est, magisq; reprobatur apud Iul.Clar.d. uers.ubi subsint. ibi: scias autem. Altera exceptio est: Nisi aliena, non ipsius torquendi causa agatur. Quæ exceptio cùm ipso iure subsistat, recipit replicationem hanc: Nisi testis uilis persona sit, & in dicendo testimonio suspectus: hic enim etiam in aliena causa potest torqueri. M.I.C. d.reg.2. except.3. & M.I.P. d.cap.10.de actibus iudicis, reg. ultim. Accedit Turz.opin.134. Viu.lib.2.testes esse non possunt.ibi: est bene uerum. Iul.Clar.§.fin.q. 25.uers.item testis uarius. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi testis uilis persona aliud extra iudicium, aliud in iudicio deposuerit. Hæc replicatio præcedentis species specialiter approbatur d.q.25.uers.sed pone. Tertia replicatio est: Nisi testis uilis persona, cum crimini interfuisset, dixerit se non uidisse uel cognouisse. Et hæc replicatio præcedentis species specialiter approbatur d.q.25.uers.torquentur etiam. Harum replicationũ duplicationes sunt exceptiones sequentes. Tertia propositæ regulæ exceptio est: Nisi minor quatuordecim annis sit torquendus. M.I.C.d.excep.3. repl.3.. Accedit Iul.Clar.d.§.fin.q.64. uers.quæro nunquid.21. Quarta exceptio est: Nisi torquendus sit senex. Quæ exceptio controuertitur, magis ta-

 men

men approbatur apud Viu.lib.1.senex.Iul.Clar.d. quæst.64.uers.non etiã.22.Declaratur d.§.senex. uers.ultim. Huius exceptionis replicatio est:Nisi non sit decrepitæ ætatis. Iul.Clar. d.uers.non etiã. ibi:cæterùm senex. Quinta exceptio est:Nisi mulier prægnans torquenda sit. M.I.C.d.except.3.replic.5. Accedit Iul.Clar.d.q.64. uers.quæro modo.23.Sexta exceptio est:Nisi mulier post partum intra quadraginta dies purgationis ueniat torquẽda. Quæ exceptio approbatur consuetudine: ut testatur Iul.Clar.d.uers.quæro modo. ibi:consuetudo. Septima exceptio est:Nisi mulier lactans ueniat torquenda. Et hæc exceptio approbatur consuetudine,teste Iul.Clar.d.uers.quæro modo. ibi:idem etiam. Octaua exceptio est:Nisi miles uel ueteranus sit torquendus. M.I.C. d.except.3.repl.8. Accedit Iul.Clar.d.quæst.64.uers.quæro etiam.18. Cuius replicatio est in milite priuato, non equite, d.uers.quæro etiam, in fine. Nona exceptio est: Nisi nobilis sit torquendus. d.q.64. uers.ulterius quæro. Decima exceptio: Nisi uiri eminentes & clarißimi,item decuriones horumq; liberi sint torquendi. Quæ exceptio approbatur M.I.C.d.except.3.replic.9. Accedit Iul.Clar. §.fin.q.25.uers. scias tamen.& q.64.uers. item quæro.17.& uers. præterea quæro.ubi dicitur exceptionem propositam in decurionibus cõsuetudine esse mutatam.

Vndecima

Vndecima exceptio: Nisi Doctor sit torquendus. Viu.*lib.2.doctoratus,num.1.& 2.*Iul.*Clar.d.q.64. uers.quæro an* Doctores.16. *Cuius replicatio uidetur:Nisi consuetudo extet in contrarium.Quæ tamẽ reprobatur d.doctoratus,num.3. & d.uers. quæro an* Doctores.*ibi:& licet. Duodecima exceptio:* Nisi *clericus sit torquendus. Quæ exceptio reprobatur* M.I.C.*d.except.3.repl.10. Accedit* Vill.C.86.*Iul.Clar.§.fin.quæst.25. uers.sed nunquid.5.& q.64.uers.sed an clerici.24.in prin.Planè admittitur exceptio proposita, si clericus non sit infamis,nec de crimine diffamatus, neq; suspectus.* Viu.*lib.1.clerici non possunt. &* Iul.*Clar.d. uers.sed an clerici. ibi:hanc tamen conclusionem.* Vill.C.87. *Deinde admittitur exceptio proposita quoad sæuam torturam. Siquidem clericorũ tortura non debet adeò esse sæua ut laicorum.* Viu.*d. uers.clerici non possunt,in fin. &* Iul.*Clar.d.uers. sed an clerici,in fine.Tertiò admittitur quoad laicos,à quibus clericus torquẽdus non est.* Iul.*Clar. d.uers.sed nunquid.5.ibi:intellige tamen. Cuius replicatio est:*Nisi *mandato episcopi à laico torqueatur. Quæ replicatio iure reprobata approbatur consuetudine,*Iul.*Clar. d.q.64. uers.sed hic quæro.25. Decimatertia exceptio:* Nisi *presbyter sit torquendus. Quæ exceptio approbatur* M.I.C.*d. replic.10. Controuertitur tamen apud* Iul.*Clar.d. uers.*

uers.sed nunquid.ibi:& licet Bartol. *item d.uers. sed an clerici.ibi:& hæc quidem omnia.*

QVIBVS PRAESENTIBVS quæstio habenda?

XVIII.*Regula: Præsentibus clarissimis uiris & patronis causarum quæstio habenda.* M.I.C.d. *cap.16.q.4.reg.1.*Accedit Iul.Clar.*§.fin.quæst.45. uers.quæro etiam. ubi tamen dicitur hoc non seruari. item accedit d.§.fin. quæst.64. uers. quæro nunc.35.*

QVANDO QVAESTIO HAbenda? item antecedentia.

XIX. *Regula, De causæ cognitione torturæ præmittenda, ne iniustè aliquis torqueatur,* Iul. Clar.*d.q.64.uers.antequam.*

XX.Regula, *Vt prius cognoscatur, an de delicto constet,d.q.64.uers.debet autem.3.* De qua *re uide item* s̄.*cap.prox.reg.13.& cap.7.exc.1.*

XXI.Regula,*Vt prius de qualitate delicti cognoscatur,d.q.64.uers.præterea debet.4.*

XXII.Regula,*Vt prius cognoscatur,an alio modo delictum probari posit, d.q.64.uers.debet etiam.5.cum uers.sequente.*Accedunt item *ea quæ habentur* s̄.*eod.cap.reg.1.except.6.ubi de hac regula uide plura.*

XXIII. Regula,*De adhibendis prius aduocatis rei,d.q.64.uers.quæro nūc.35.ibi:bene dicit.*

XXIIII.Re-

XXIIII. Regula: *Ante prãdium est torquendus ieiunus.d.q.64.uers.decreta.30.*

XXV. Regula: *Etiam feriatis diebus torqueri potest.* M.I.C.*d.cap.16.quæst.5.reg.2.* Accedit Iul. *Clar.d.quæst.64.uers.quæro an tortura.34.ubi etiam distinguitur.*

QVOMODO QVAESTIO HA-
benda? & de officio tor-
quentis.

XXVI. Regula: *Testibus torquendis copia indiciorum & processus dari non debet. Quæ regula approbatur simul & distinguitur apud* Iul. *Clar.§.fin.q.25.uers.solet dubitari.*

XXVII. Regula: *Quinque gradus torturæ enumerantur apud* Iul.*Clar.§.fin.quæst.64.uers. nunc de gradibus.31. Qui arbitrio iudicis relinquuntur: cuius arbitrij modus præscribitur d.q. 64.uers.debet igitur.33. & uers.item debet.36.cũ uers.sequente.*

XXVIII. Regula: *Quæstionem habiturus non debet specialiter interrogare: puta, an Lucius Titius homicidium fecerit: sed generaliter, quis id fecerit.* M.I.C.*d.cap.16.q.6.reg.2. Cuius exceptio est:* Nisi *quis de proprio facto interrogetur. Quæ exceptio est cõtrouersa apud* Iul.*Clar.§.fin.q.45. uers.debet autem.ibi:item secundum.*

XXIX. Regula: *Quæstionem habiturus non debet*

debet reum interrogare de ijs, quibus auferretur ei sua defensio. d. uers. debet autem. ibi: præterea non debet.

XXX. Regula: *Si unius criminis plures rei sunt, à timidiore, iuniore, suspectißimo, & à quo facilimè posse uerum sciri iudex crediderit, incipienda quæstio est.* M.I.C. *d.q.6.reg.3.* Accedit Iul. *Clar.§.fin.q.64.uers.quæro si plures.29.*

EVENTVS TORTVRAE.

XXXI. Regula: *Quæstioni fides habenda, seu ei quod tortus confessus est, stari debet.* M.I.C. *d.cap.16.q.8.reg.3.* Accedit Iul. *Clar.§.fin.quæst. 44.in fine. & q.65.in prim.* Huius regulæ exceptio prima est: *Nisi tortus non satis constāter confessus sit, nec in confeßione perseuerauerit.* M.I.C. *d.reg.3. except.1.* Accedit Turz. *opin.173. §.item quod poßit.* Viu. *lib.1.confeßio facta spontè, in fine. item eod.libro 1.iudex promittens, num.8.* Iul. *Clar.§.fin.q.21.uers.ulterius.item q.64.uers.cæterùm.40. & quæst.65.in fine.* Huius exceptionis replicatio est: *Nisi spontè fuerit confessus sine tormentis: tunc enim quamuis in cōfeßione non perseuerauerit, tamen ei statur. d.q.65. uers. sed quæro.2.ibi: & quod in tali. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi extra tormenta confeßionem non expreßè ratificauerit. d.uers. cæterùm.40.* Tertia exceptio est: *Nisi ratificatio confeßionis*

statim,

statim, non interueniente nocte sit facta. d.q.64. uers.& circa.41. Quarta exceptio est: Nisi ratificatio sit facta in carcere, uel præsentibus torturæ instrumentis, non in iudicio. d.q.64. uers.debet quoq;.42.in prin. Quinta exceptio uidetur: Nisi ratificatio non sit facta præsentibus testibus. Quæ tamen reprobatur d.uers.debet quoq;. ibi:& nota. Sexta exceptio uidetur: Nisi cum qualitate adiecta, quæ excusationem meretur, confeßio facta sit. Hæc exceptio est controuersa per ea quæ tradit Viu.lib.2.homicidium deponens. Villal.C.146. Iul.Clar.§.fin.q.55.uers.posset quoq;. Controuertitur item & distinguitur exceptio proposita apud Gabriel.lib.7.conclus.19. Planè mitius punitur reus ob adiectam qualitatem. quod approbatur sub conditione à Iul.Clar.d.q.55.uers.fortè posset. Septima exceptio: Nisi non legitimis indicijs præcedentibus tortus confessus sit. Vill.C.151. Viu. lib.2. confeßio facta. Iul.Clar. d.q.55. uers.si uerò confeßio.14. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi confessus expreßè postea extra tormenta confeßionem ratificauerit. Quæ replicatio est controuersa d.uers.si uerò confeßio. ibi:& licet Paris. Altera replicatio uidetur: Nisi post extortam confeßionem legitima indicia superuenerint. Quæ tamen replicatio reprobatur d.uers.si uerò confeßio, in fine.& d.§.fin.q.64.uers.dixi etiã.9.

ibi:

ibi:& ideo etiam.Tertia replicatio est:Nisi spontè confessus sit absq; tormentis. Viu.lib.1.confeßio facta sponte. Octaua exceptio:Nisi reus,impunitate sibi promissa si cõfiteretur,confessus sit. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen approbatur apud Viu.lib.1. iudex promittens. Iul. Clar.§. fin.q.55. uers.allegare etiam, cum duobus sequentibus. Huius replicatio est: Nisi reus spe promissionis frustratus in cõfeßione perseuerauerit. Viu. d.iudex promittens,num.7.& 8.in fine.Nona exceptio:Nisi senex contra leges tortus confessus sit. Viu.lib.1.senex.uers.imò retenta. Decima exceptio:Nisi non constet crimen esse commissum. Gabriel.lib.7.conclus.17.num.2.Iul.Clar.§.fin.quæst. 55.uers.potest etiam.10. De qua re uide s̃.reg.20. & s̃.cap.7.except.1.Planè aduersus exceptionem propositam uariè replicatur d.q.55. uers.quomodo autem. Vndecima exceptio : Nisi generaliter sit confessus,puta furta,homicidia,&c. se commisisse. Iul. Clar.§.fin.q.55.uers.quomodo autem.ibi: aut uerò est delictum. Duodecima exceptio:Nisi unica tantùm fuerit confeßio. Quæ exceptio est controuersa apud Iul.Clarum §.fin.q.65.uers.sed quæro.2. Hactenus exceptiones aduersus extortam confeßionem enumerauimus: quarum tamen plures uide j. lib.prox. cap.de confeßis. Harum autem replicatio generalis hæc uidetur: Nisi confessus

fessus

fessus expreßè postea suam confeßionem ratificauerit. Quæ tamen replicatio reprobatur apud Iul.Clar. *§.fin.q.64. uers.sin autem reus.44.ibi: quinimò posset.*

XXXII. Regula: Reo *danda est dilatio ad excipiendum contra suam confeßionem,& ad opponendas defensiones.d.uers.sin autem reus.& d. §.fin.q.65.in prin.ibi:non tamen intellige.*

XXXIII.Regula: *Si reus perstiterit in tortura negando crimen: indicia aduersus se producta purgauit,ut sit absoluendus.* Viu.lib.2.*arbitrio iudicis.10.* Iul.Clar.*§.fin.q.64. uers.ueritas est.8. ibi:& dicit* Albericus.*item uers.illata reo.38. Cuius exceptio prima hæc est:* Nisi *iudici causa cognita aliter uideatur.d.arbitrio. Altera exceptio uidetur:*Nisi *antea legitimis probationibus fuerit conuictus. Quæ tamē exceptio reprobatur apud* Iul.Clar.*d.uers. & dicit* Albericus. *item d.uers.illata reo.*Vs*u tamen exceptio proposita dicitur esse recepta,d.uers.illata reo,in fine.& d.quæst.64. uers.& in hoc.39.ibi:sed certè.*

XXXIIII. Regula: De *repetenda tortura dictum s.reg.1.except.8.*

XXXV. Regula: *Si iudex iniustè aliquem uel ultra modum torqueri fecit,punitur.*Vill.I.99. Iul.Clar. *§.fin.q.64.uers.antequam.2. ubi dicitur id non esse in usu, nisi morte secuta.* Item *accedit*

d.q.64.uerſ.iudex autem.37. Huius exceptio eſt: Niſi reus apud acta cōfeſſus ſit, quòd legitimè fuerit tortus.d.q.64.uerſ.& in hoc.39.in prin.

DE EVENTIS ET CONSEquentibus publicorum iudiciorum. Cap. XI.

HActenus publicorum iudiciorū actus, ſeu adiuncta accuſatoris, rei & iudicis officia deſcripſimus. Sequuntur nunc euentus & conſequētia publicorum iudiciorum: quorum alia ſunt reo abſoluto, alia reo damnato, alia denique reo reſtituto & pœna liberato. de quibus ſingulis ordine dicetur.

REO ABSOLVTO EVENTVS & conſequentia.

I. Regula: Si accuſator non probauerit quod intendit, calumniari præſumitur: ideoq; tanquam calumniator punitur, niſi cōtrarium probauerit. M.I.P. libro 1.cap.11. de pœna calumn.q.1.in prin. Accedit Vill.C.2.Iul.Clar.§.fin.q.62.uerſ.ſed nunquid.4. ibi:pro reſolutione. & uerſ.dixi ſuprà.6. Soarez A.31. Huius regulæ exceptio prima eſt: Niſi ex neceſsitate officij accuſauerit. d.uerſ.dixi ſuprà, in fine. Altera exceptio: Niſi propter immenſum dolorem accuſauerit. d.uerſ.dixi ſuprà, in fin.

Tertia

Tertia exceptio est: Nisi atrox sit crimen: ueluti hæresis, uel læsæ maiestatis. d.uers.dixi suprà, in fine. Quarta exceptio est: Nisi accusator de calumnia iurauerit.d.q.62.uers.sed quid si.7.Cui tamē uidetur contradicere Soarez A.32.

II.Regula: Si accusator fuerit calumniatus, punitur.M.I.C.lib.1.cap.17.de calumnia accusatorū, q.2.causa 1.& M.I.P.lib.1.cap.11.de pœna calumniator.q.1.in prin. Huius exceptio prima est: Nisi accusator pro se habuerit euidentia indicia, uel quid simile.Iul.Clar.d.q.62.uers.sed pone. Altera exceptio uidetur: Nisi accusator in crimen non inscripserit. Quæ tamen exceptio reprobatur apud Iul.Clar.§.fin.q.12.uers.de iure autem.

III.Regula: Reo absoluto incipit iudex de accusatoris consilio inquirere: & si eum in euidenti calumnia deprehendit, pœnam ei irrogat, peculiari iudicio de calumnia non instituto.M.I.C.d.cap.17.de calumnia accusator.q.4.reg.1. Ideoq; potest in eadem sententia, qua reus absoluitur, accusator de calumnia damnari.d.q.62.uers.sed quæro.

IIII.Regula: Eadem pœna calumniator puniendus est, qua reus, si fuisset cōuictus.M.I.C.d.cap.17.de calumnia, q.6.reg.1.et M.I.P.d.cap.11.de pœna calumniator.q.3.reg.1.Cuius [illegible]ceptio uidetur: Nisi accusator sit honestior psona [illegible]àm reus. Sed reprobatur apud Iul.Clar.§.fin.q.[illegible] [illegible]ers.sed pone.2.

ne.2. Planè regula proposita per consuetudinem est sublata. Iul.Clar.d.q.81.uers.sed quæro.3. & d. §.fin.q.12.uers.cæterùm hodie,in fin.Soarez A.23.

V.Regula:*Calumniator in expensis cōdemnatur*. Iul.Clar.*§.fin.q.62.uers.sed nunquid.ibi:aut agitur de uera.*

V I.Regula: *Si accusator præuaricatus sit, seu cum aduersario colluserit:eo nomine punitur.* M.I.C.*d.cap.17.de præuaricatorib.* Cuius *adfine remedium est falsi accusatio,si scilicet aduocatus ab una parte edoctus quasi patrocinium ei præstaturus,postea alteri parti patrocinetur.* Viu.*lib.2.ad uocatus,num.9.*

V I I.Regula:*Si accusator cum reo transegerit, etiam in casibus reo permißis tanquam tergiuersator punitur.*Iul.Clar.*§.fin.q.58.uers.& scias.ibi: adde quòd accusator.*In *cuius tamen fine additur, tergiuersationis iudicium non esse in usu.*

V I I I.Regula:*Damnatus ob tergiuersationem fit infamis*. M.I.C.*d.cap.17.de tergiuersatione,q. 6.reg.1.* Accedit Iul.Clar.*§.fin.quæst.72.uers.tergiuersator.2.*

REO DAMNATO EVENtus & consequentia.

De executione sententiæ.

I X.Regula: Reo *damnato,sententia regulariter statim est exequēda.*M.I.C.*lib.1.cap.18.q.1.itē q.2.&* M.I.P.*lib.1.ca.12.in prin.* Accedit Iul.Clar. *§.fin.*

§.fin.q.97.uerſ.ult. Cuius exceptio prima eſt:Niſi is damnauit, cui ius damnandi non eſt. M.I.C.*d.q.* 1.*excep.*1.*&* M.I.P.*d.cap.*12.*in prin.excep.*1.Hoc *loco ſciendum,non omnem pœnam à quouis iudice irrogandam eſſe.* Nam *ultimum ſupplicium iudici delegato non licet irrogare.*Quod *tamen con trouertitur & diſtinguitur* S. *cap.*5. *reg.*26. *exc.* 26.*dupl.*4. *Ius item deportandi non cuiuis iudici competit.* M.I.C.*d.q.*1.*except.*1.*uerſ.ius deportan di.* Accedit Iul.Clar.*§.fin.q.*67.*uerſ.deportatio.*8. *ibi:unum ſcias.*Ius *item confiſcandi cui competat, definitur* M.I.C.*d.except.*1. *uerſ.de iure confiſcan di.* Accedit Iul.Clar.*d.§.fin.q.*78.*uerſ.quæro nunquid.*5.*ubi etiam diſtinguitur.*Ius *mulctæ dicendæ quibus competat,definitur* M.I.C. *d.excep.*1.*uerſ. de iure mulctæ dicendæ.* Quò *pertinet* Clar.*§.fin. q.*80.*uerſ.in hac autẽ.*4. *ubi dicitur,*Epiſcopo *ius mulctandi clericos competere.* Hæc *de prima pro poſitæ regulæ exceptione.*Altera *exceptio eſt:*Niſi *à ſententia ſit prouocatũ.* M.I.C.*d.q.*1.*except.*2. *&* M.I.P.*d.cap.*12.*in prin. except.*3. Accedit Viu. *lib.*1.*iudicis arbitrio,num.*5.*& lib.*2.*appellatio ad mittitur,num.*1 *&* 2.*Soarez* A.191. Huius *replicatio prima hæc eſt:Niſi reus crimen ultrò ſit cõfeſſus.*M.I.C.*d.except.*2.*repl.*1. *&* M.I.P.*d.except.*3. *repl.*1.Accedit Iul.Clar.*§.fin.q.*94.*in prin.item ibi:dicit etiam* Angelus.*Soarez* A.192. Huius *dupli*

catio prima uidetur:Nisi de alijs criminibus,quàm quæ in l.2. C.quorum appell.non recipiuntur,expressa sunt,agatur.Sed reprobatur d.q.94.in pri. ibi:& quantum.Altera duplicatio est:Nisi confessus cõfeßionem reuocauerit. Cuius triplicatio est: Nisi præter confeßionem etiam testibus fuerit cõuictus.d.q.94.in prin. item ibi:aut est cõfessus tantùm. Tertia duplicatio est:Nisi solummodo cõfessus,non etiam testibus cõuictus sit.d.q.94.in prin. item ibi: Baldus autem in l.2. Contradicit d.q.94. in prin.ibi:aut est confessus tantùm,cum sequentibus. Ex quibus patet, duplicationem propositam esse controuersam. Planè eius triplicatio est:Nisi confeßionem nõ reuocauerit. tunc enim quamuis testibus etiam conuictus non sit,appellatio ei denegatur. Soarez A.192. Hæc de prima replicatione: de qua plura dicentur j.lib.prox. cap.16.reg.1.except.21. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi consuetudo uel statutum in criminalibus appellationem prohibeat.Quæ replicatio est controuersa d.q.94.uers.cæterùm in hoc.3.Tertia replicatio est: Nisi crimen sit læsæ maiestatis. Quæ tamen reprobatur Soarez A.191.Viu.lib.2.appellatio admittitur,num.2.Quarta replicatio est:Nisi crimen sit notorium.M.I.P.d.cap.12.in prin.except.3.repl.2.Cuius duplicatio est,quòd à declaratione notorij appellari poßit.Gabriel.li.6.de reg.

iuris,

iuris,concluſ.3.num.60. Quinta replicatio eſt:Niſi fiſcus uel promotor criminis in cauſa criminali appellauerit.Quæ replicatio controuertitur et diſtinguitur apud Gabriel.lib.7.concluſ.14. Tertia propoſitæ regulæ exceptio eſt:Niſi ſententia nulla dicatur. Iul.Clar.§.fin.q.94.uerſ.poteſt etiam, cum uerſ.ſequente. Quarta exceptio eſt:Niſi ob contumaciam damnatus ad cauſæ defenſionem admitti petat. Quæ exceptio approbatur & diſtinguitur d.q.94.uerſ.eſt etiam.12. Quinta exceptio eſt:Niſi alius damnatum obligatum ſibi ad reddendas rationes eſſe dixerit.Quæ exceptio cõtrouertitur & diſtinguitur apud Iul.Clar.§.fin.q.97.in prin. Admittitur in domino,ſeruo damnato.M.I.C.d.cap.18.q.2.except.3. Sexta exceptio eſt:Niſi accuſatio quam damnatus aduerſus alium inſtituit,nondum ſit ad finem perducta. d.q.97.uerſ.eſt etiam.2. Septima exceptio eſt:Niſi damnatus ſpacium petat peccata ſua confitendi. d.q.97.uerſ.ſed pone.4.in fine. Octaua exceptio eſt:Niſi damnatus pœnitentiam agere nolit.d.uerſ.ſed pone.4.in prin.Nona exceptio eſt:Niſi damnatus ad eccleſiã confugiat.d.§.fin.q.30.uerſ.ſcias autem.item q.98. in prin. Decima exceptio uidetur:Niſi damnatus ſumpſerit ſacramentum eucharıſtiæ. Sed reprobatur d.q.98.uerſ.ſed quæro.3. Planè hoc caſu executio in alium diem eſt differenda. Iul.Clar.d.§.fin.

*q.99.uerſ.ſed quæro.3.ibi:ſciendum eſt.Vndecima exceptio eſt:*Niſi *damnatus dixerit ſe ante crimen commiſſum feciſſe uotum ingrediẽdi religionem.* Q*uæ exceptio eſt cõtrouerſa d.q.98.uerſ.ſed quid ſi.4.*Duodecima *exceptio:*Niſi *poſt ſentẽtiam appareat de innocentia damnati.d.q.98.uerſ.ſed nũquid.8.* Decimatertia *exceptio:*Niſi *mulcta indicta ex facultatibus damnati redigi non poßit.* M. I.C.*d.q.1.except.9.* Accedunt *ea quæ habentur s̄. cap.8.q.4.reg.9.* Decimaquarta *exceptio:* Niſi *damnatus arrepta fuga ſacerdotem portantem eucharistiam per ciuitatem arripiat.* Viu.*lib.1.condemnatus,num.1.* Iul.*Clar.* §*.fin.q.30.uerſ.ultimo quæro.& q.98.uerſ.ſed pone.2.* Decimaquinta *exceptio:* Niſi *cardinalis præteriens pileum ſuum damnato imponat.* Viu.*d.condemnatus,num.2.&* Iul.*Clar. d.q.98.uerſ.ulterius quæro.5.* Decimaſexta *exceptio:*Niſi *damnatus meretricem hoc petentem in uxorem ducere uellet. d.condemnatus, num.3.& d.q.98.uerſ.quæro etiam.6.* Decimaſeptima *exceptio:* Niſi *damnatus ſuſpenſus laqueo fracto decidat.d.condemnatus,num.4.& d.q.98. uerſ.ultimo.*Decimaoctaua *exceptio:*Niſi *is accuſauerit, qui iure accuſare non potuit.* M.I.P.*lib.1. cap.6.q.4.in prin.* Cuius *replicatio eſt:* Niſi *exceptio aduerſus perſonam accuſatoris non fuerit oppoſita.*Iul.*Clar.*§*.fin.q.15.uerſ.ſed pone.* Deci-

manona

manona exceptio: Nisi sententia capitalis ex præsumptionibus tantùm uel indicijs, quamuis indubitatis, sit lata. Viu. lib. 2. cōdemnatio. §. iudex, num. 3. Vicesima exceptio: Nisi Princeps rescripsit aliquem esse damnandum uel puniendum. tunc enim executio per triginta dies est differenda. M. I. C. d. cap. 18. q. 2. except. 1. & M. I. P. lib. 1. cap. 12. de execut. sententiæ, q. 1. excep. 4. Accedit Iul. Clar. §. fin. q. 97. uers. item est differenda. 3. Vicesimaprima exceptio: Nisi mulier damnata prægnans sit. tunc enim executio est differenda. M. I. C. d. quæst. 2. except. 4. Accedit Iul. Clar. d. q. 97. uers. differtur etiam. Vicesimasecunda exceptio: Nisi dies sit feriatus. tunc enim executio in alium diem est differenda. Quæ exceptio approbatur & distinguitur d. q. 97. uers. quæro etiam. 6. Vicesimatertia exceptio: Nisi decem dies ad appellandum præstituti nondum sint elapsi. Iul. Clar. §. fin. q. 96. in prim. ubi additur, consuetudine hanc exceptionem reprobari. Sed & reprobatur apud Viu. lib. 2. attentata, num. 4. cum sequente. Planè eius replicatio prima est: Nisi reus confessus atq; conuictus sit. d. quæst. 96. uers. & hæc quidem. 2. Altera replicatio est: Nisi de iure uel consuetudine appellari non poßit. d. uers. & hæc quidem. ibi: ego uerò. Vicesimaquarta exceptio: Nisi alia causa iudicem mouerit ad differendam executionem. Villal. T. 18.

ibi: & ideo etiam. Tertia replicatio est: *Nisi sponte confessus sit absq; tormentis.* Viu.lib.1.*confeßio facta sponte.* Octaua exceptio: *Nisi reus, impunitate sibi promissa si cōfiteretur, confessus sit.* Quae *exceptio controuertitur, magis tamen approbatur apud* Viu.lib.1. *iudex promittens.* Iul. Clar.§.*fin.q.55. uers.allegare etiam, cum duobus sequentibus.* Huius replicatio est: *Nisi reus spe promissionis frustratus in cōfeßione perseuerauerit.* Viu. *d.iudex promittens, num.7. &* 8.*in fine.* Nona *exceptio:* Nisi *senex contra leges tortus confessus sit.* Viu.lib.1.*senex.uers.imò retenta.* Decima *exceptio:* Nisi *non constet crimen esse commissum.* Gabriel.lib.7.*conclus.17.num.2.* Iul.Clar.§.*fin.quaest.55.uers.potest etiam.10.* De *qua re uide* s.*reg.20. &* s.*cap.7.except.1.* Planè *aduersus exceptionem propositam uariè replicatur d.q.55. uers.quomodo autem.* Vndecima *exceptio:* Nisi *generaliter sit confessus, puta furta, homicidia, &c. se commisisse.* Iul. Clar.§.*fin.q.55.uers.quomodo autem.ibi: aut uerò est delictum.* Duodecima *exceptio:* Nisi *unica tantùm fuerit confeßio.* Quae *exceptio est controuersa apud* Iul.Clarum §.*fin.q.65.uers.sed quaero.2.* Hactenus *exceptiones aduersus extortam confeßionem enumerauimus: quarum tamen plures uide* j. *lib.prox. cap.de confeßis.* Harum *autem replicatio generalis haec uidetur:* Nisi *confessus*

fessus expreßè postea suam confeßionem ratificauerit. Quæ tamen replicatio reprobatur apud Iul.Clar. *§.fin.q.64. uers.sin autem reus.44.ibi: quinimò posset.*

XXXII. *Regula: Reo danda est dilatio ad excipiendum contra suam confeßionem, & ad opponendas defensiones.d.uers.sin autem reus. & d. §.fin.q.65.in prin.ibi:non tamen intellige.*

XXXIII.*Regula: Si reus perstiterit in tortura negando crimen: indicia aduersus se producta purgauit, ut sit absoluendus.*Viu.*lib.2.arbitrio iudicis.10.* Iul.Clar.*§.fin.q.64. uers.ueritas est.8. ibi:& dicit* Albericus.*item uers.illata reo.38. Cuius exceptio prima hæc est: Nisi iudici causa cognita aliter uideatur.d.arbitrio. Altera exceptio uidetur: Nisi antea legitimis probationibus fuerit conuictus. Quæ tamē exceptio reprobatur apud* Iul.Clar.*d.uers. & dicit* Albericus. *item d.uers.illata reo.Vsu tamen exceptio proposita dicitur esse recepta,d.uers.illata reo,in fine.& d.quæst.64. uers.& in hoc.39.ibi:sed certè.*

XXXIIII. *Regula: De repetenda tortura dictum s.reg.1.except.8.*

XXXV. *Regula: Si iudex iniustè aliquem uel ultra modum torqueri fecit, punitur.* Vill.I.99. Iul.Clar. *§.fin.q.64.uers.antequam.2. ubi dicitur id non esse in usu, nisi morte secuta. Item accedit*

d.q.64.uerſ.iudex autem.37. Huius exceptio eſt: Niſi reus apud acta cōfeſſus ſit, quòd legitimè fuerit tortus.d.q.64.uerſ.& in hoc.39.in prin.

DE EVENTIS ET CONSEquentibus publicorum iudiciorum. Cap. XI.

HActenus publicorum iudiciorū actus, ſeu adiuncta accuſatoris, rei & iudicis officia deſcripſimus. Sequuntur nunc euentus & conſequētia publicorum iudiciorum: quorum alia ſunt reo abſoluto, alia reo damnato, alia denique reo reſtituto & pœna liberato. de quibus ſingulis ordine dicetur.

REO ABSOLVTO EVENTVS & conſequentia.

I. Regula: *Si accuſator non probauerit quod intendit, calumniari præſumitur: ideoq; tanquam calumniator punitur, niſi cōtrarium probauerit.* M.I.P. *libro* 1. *cap.* 11. *de pœna calumn.q.1.in prin.* Accedit Vill. C.2. Iul. Clar. *§.fin.q.62.uerſ.ſed nunquid.4. ibi: pro reſolutione. & uerſ.dixi ſuprà.6.* Soarez A.31. *Huius regulæ exceptio prima eſt: Niſi ex neceßitate officij accuſauerit. d.uerſ.dixi ſuprà, in fine. Altera exceptio: Niſi propter immenſum dolorem accuſauerit. d.uerſ.dixi ſuprà, in fin.*

Tertia

Tertia exceptio est: Nisi *atrox sit crimen: ueluti hæresis, uel læsæ maiestatis. d.uers.dixi suprà, in fine.* Quarta *exceptio est*: Nisi *accusator de calumnia iurauerit.d.q.62.uers.sed quid si.7.*Cui *tamẽ uidetur contradicere* Soarez A.32.

II.*Regula: Si accusator fuerit calumniatus, punitur.*M.I.C.*lib.1.cap.17.de calumnia accusatorũ, q.2.causa 1.&* M.I.P.*lib.1.cap.11.de pœna calumniator.q.1.in prim. Huius exceptio prima est*: Nisi *accusator pro se habuerit euidentia indicia, uel quid simile.*Iul.Clar.*d.q.62.uers.sed pone.* Altera *exceptio uidetur*: Nisi *accusator in crimen non inscripserit.* Quæ *tamen exceptio reprobatur apud* Iul.Clar.*§.fin.q.12.uers.de iure autem.*

III.*Regula:*Reo *absoluto incipit iudex de accusatoris consilio inquirere: & si eum in euidenti calumnia deprehendit, pœnam ei irrogat, peculiari iudicio de calumnia non instituto.*M.I.C.*d.cap. 17.de calumnia accusator.q.4.reg.1.* Ideoq; *potest in eadem sententia, qua reus absoluitur, accusator de calumnia damnari.d.q.62.uers.sed quæro.*

IIII.*Regula: Eadem pœna calumniator puniendus est, qua reus, si fuisset cõuictus.*M.I.C.*d.cap. 17.de calumnia,q.6.reg.1.et* M.I.P.*d.cap.11.de pœna calumniator.q.3.reg.1.*Cuius *exceptio uidetur*: Nisi *accusator sit honestior p̃sona quàm reus.* Sed *reprobatur apud* Iul.Clar.*§.fin. q.81.uers.sed po-*

ne.2. Planè regula proposita per consuetudinem est sublata. Iul.Clar.*d.q.81.uers.sed quæro.3.* & *d.* §*.fin.q.12.uers.cæterùm hodie,in fin.*Soarez A.23.

V.Regula:*Calumniator in expensas cõdemnatur.* Iul.Clar.§*.fin.q.62.uers.sed nunquid.ibi:aut agitur de uera.*

V I.Regula: *Si accusator præuaricatus sit, seu cum aduersario colluserit:eo nomine punitur.* M.I.C.*d.cap.17.de præuaricatorib. Cuius adfine remedium est falsi accusatio,si scilicet aduocatus ab una parte edoctus quasi patrocinium ei præstaturus,postea alteri parti patrocinetur. Viu.lib.2.ad uocatus,num.9.*

V I I.Regula:*Si accusator cum reo transegerit, etiam in casibus reo permißis tanquam tergiuersator punitur.*Iul.Clar.§*.fin.q.58.uers.*& *scias.ibi: adde quòd accusator.In cuius tamen fine additur, tergiuersationis iudicium non esse in usu.*

V I I I.Regula:*Damnatus ob tergiuersationem fit infamis.* M.I.C.*d.cap.17.de tergiuersatione,q.6.reg.1.* Accedit Iul.Clar.§*.fin.quæst.72.uers.tergiuersator.2.*

REO DAMNATO EVENtus & consequentia.

De executione sententiæ.

I X.Regula: Reo *damnato,sententia regulariter statim est exequẽda.*M.I.C.*lib.1.cap.18.q.1.itẽ q.2.*& M.I.P.*lib.1.ca.12.in prin.* Accedit Iul.Clar. §*.fin.*

*§.fin.q.97.uers.ult. Cuius exceptio prima est:*Nisi *is damnauit, cui ius damnandi non est.* M.I.C.*d.q.* *1.excep.1.&* M.I.P.*d.cap.12.in prin.excep.1.*Hoc *loco sciendum, non omnem pœnam à quouis iudice irrogandam esse.* Nam *ultimum supplicium iudici delegato non licet irrogare.*Quod *tamen controuertitur & distinguitur* s. *cap.5. reg.26. exc. 26.dupl.4.* Ius *item deportandi non cuiuis iudici competit.* M.I.C.*d.q.1.except.1.uers.ius deportandi.* Accedit Iul.Clar.*§.fin.q.67.uers.deportatio.8. ibi:unum scias.*Ius *item confiscandi cui competat, definitur* M.I.C.*d.except.1. uers.de iure confiscandi,* Accedit Iul.Clar.*d.§.fin.q.78.uers.quæro nunquid.5.ubi etiam distinguitur.*Ius *mulctæ dicendæ quibus competat, definitur* M.I.C. *d.excep.1.uers. de iure mulctæ dicendæ.* Quò *pertinet* Clar.*§.fin. q.80.uers.in hac autē.4. ubi dicitur,*Episcopo *ius mulctandi clericos competere.* Hæc *de prima propositæ regulæ exceptione.* Altera *exceptio est:*Nisi *à sententia sit prouocatū.* M.I.C.*d.q.1.except.2. &* M.I.P.*d.cap.12.in prin. except.3.* Accedit Viu. *lib.1.iudicis arbitrio, num.5.& lib.2.appellatio admittitur, num.1 & 2.*Soarez A.*191.* Huius *replicatio prima hæc est:*Nisi *reus crimen ultrò sit cōfessus.*M.I.C.*d.except.2.repl.1. &* M.I.P.*d.except.3. repl.1.*Accedit Iul.Clar.*§.fin.q.94.in prin.item ibi:dicit etiam* Angelus.Soarez A.*192.* Huius *dupli*

 catio

catio prima uidetur: Nisi de alijs criminibus, quàm quæ in l.2. C. quorum appell. non recipiuntur, expressa sunt, agatur. Sed reprobatur d.q.94. in pri. ibi: & quantum. Altera duplicatio est: Nisi confessus cõfeßionem reuocauerit. Cuius triplicatio est: Nisi præter confeßionem etiam testibus fuerit cõuictus. d.q.94. in prin. item ibi: aut est cõfessus tantùm. Tertia duplicatio est: Nisi solummodo cõfessus, non etiam testibus cõuictus sit. d.q.94. in prin. item ibi: Baldus autem in l.2. Contradicit d.q.94. in prin. ibi: aut est confessus tantùm, cum sequentibus. Ex quibus patet, duplicationem propositam esse controuersam. Planè eius triplicatio est: Nisi confeßionem nõ reuocauerit. tunc enim quamuis testibus etiam conuictus non sit, appellatio ei denegatur. Soarez A.192. Hæc de prima replicatione: de qua plura dicentur ǀ. lib. prox. cap.16. reg.1. ex cept.21. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi consuetudo uel statutum in criminalibus appellationem prohibeat. Quæ replicatio est controuersa d.q.94. uers. cæterùm in hoc.3. Tertia replicatio est: Nisi crimen sit læsæ maiestatis. Quæ tamen reprobatur Soarez A.191. Viu. lib.2. appellatio admittitur, num.2. Quarta replicatio est: Nisi crimen sit notorium. M.I.P.d. cap.12. in prin. except.3. repl.2. Cuius duplicatio est, quòd à declaratione notorij appellari poßit. Gabriel. li.6. de reg.

iuris,

iuris,concluſ.3.num.60. Quinta replicatio eſt:Niſi fiſcus uel promotor criminis in cauſa criminali appellauerit.Quæ replicatio controuertitur et diſtinguitur apud Gabriel.lib.7.concluſ.14. Tertia propoſitæ regulæ exceptio eſt:Niſi ſententia nulla dicatur. Iul.Clar.*§.fin.q.94.uerſ.poteſt etiam, cum uerſ.ſequente. Quarta exceptio eſt:Niſi ob contumaciam damnatus ad cauſæ defenſionem admitti petat. Quæ exceptio approbatur & diſtinguitur d.q.94.uerſ.eſt etiam.12. Quinta exceptio eſt:Niſi alius damnatum obligatum ſibi ad reddendas rationes eſſe dixerit.Quæ exceptio cõtrouertitur & diſtinguitur apud* Iul.Clar. *§.fin.q.97.in prin.* Admittitur in domino, *ſeruo damnato.*M.I. C.*d.cap.18.q.2.except.3.* Sexta exceptio eſt: *Niſi accuſatio quam damnatus aduerſus alium inſtituit,nondum ſit ad finem perducta. d.q.97.uerſ.eſt etiam.2. Septima exceptio eſt:Niſi damnatus ſpacium petat peccata ſua confitendi. d.q.97.uerſ.ſed pone.4.in fine. Octaua exceptio eſt:Niſi damnatus pœnitentiam agere nolit.d.uerſ.ſed pone.4.in prin.*Nona *exceptio eſt:Niſi damnatus ad eccleſiã confugiat.d.§.fin.q.30.uerſ.ſcias autem.item q.98. in prin.* Decima *exceptio uidetur:*Niſi *damnatus ſumpſerit ſacramentum eucbariſtiæ. Sed reprobatur d.q.98.uerſ.ſed quæro.3. Planè hoc caſu executio in alium diem eſt differenda.* Iul.Clar.*d.§.fin.*

*q.99.uerſ.ſed quæro.3.ibi:ſciendum eſt.*Vndecima *exceptio eſt:*Niſi *damnatus dixerit ſe ante crimen commiſſum feciſſe uotum ingrediẽdi religionem. Quæ exceptio eſt cõtrouerſa d.q.98.uerſ.ſed quid ſi.4.*Duodecima *exceptio:*Niſi *poſt ſentẽtiam appareat de innocentia damnati.d.q.98.uerſ.ſed nũquid.8.* Decimatertia *exceptio:*Niſi *mulcta indicta ex facultatibus damnati redigi non poßit.* M. I.C.*d.q.1.except.9.* Accedunt *ea quæ habentur ſ. cap.8.q.4.reg.9.* Decimaquarta *exceptio:* Niſi *damnatus arrepta fuga ſacerdotem portantem eucharistiam per ciuitatem arripiat.* Viu.*lib.1.condemnatus, num.1.* Iul.*Clar. §.fin.q.30.uerſ.ultimo quæro.& q.98.uerſ.ſed pone.2.* Decimaquinta *exceptio:* Niſi *cardinalis præteriens pileum ſuum damnato imponat.* Viu.*d.condemnatus,num.2.&* Iul.*Clar. d.q.98.uerſ.ulterius quæro.5.* Decimaſexta *exceptio:*Niſi *damnatus meretricem hoc petentem in uxorem ducere uellet. d.condemnatus, num.3.& d.q.98.uerſ.quæro etiam.6.* Decimaſeptima *exceptio:* Niſi *damnatus ſuſpenſus laqueo fracto decidat.d.condemnatus,num.4.& d.q.98. uerſ.ultimo.*Decimaoctaua *exceptio:*Niſi *is accuſauerit, qui iure accuſare non potuit.* M.I.P.*lib.1. cap.6.q.4.in prin.* Cuius *replicatio eſt:* Niſi *exceptio aduerſus perſonam accuſatoris non fuerit oppoſita.*Iul.*Clar.§.fin.q.15.uerſ.ſed pone.* Decimanona

manona exceptio: Nisi sententia capitalis ex præsumptionibus tantùm uel indicijs, quamuis indubitatis, sit lata. Viu. lib. 2. cōdemnatio. §. iudex, num. 3. Vicesima exceptio: Nisi Princeps rescripsit aliquem esse damnandum uel puniendum. tunc enim executio per triginta dies est differenda. M. I. C. d. cap. 18. q. 2. except. 1. & M. I. P. lib. 1. cap. 12. de execut. sententiæ, q. 1. excep. 4. Accedit Iul. Clar. §. fin. q. 97. uers. item est differenda. 3. Vicesimaprima exceptio: Nisi mulier damnata prægnans sit. tunc enim executio est differenda. M. I. C. d. quæst. 2. except. 4. Accedit Iul. Clar. d. q. 97. uers. differtur etiam. Vicesimasecunda exceptio: Nisi dies sit feriatus. tunc enim executio in alium diem est differenda. Quæ exceptio approbatur & distinguitur d. q. 97. uers. quæro etiam. 6. Vicesimatertia exceptio: Nisi decem dies ad appellandum præstituti nondum sint elapsi. Iul. Clar. §. fin. q. 96. in prin. ubi additur, consuetudine hanc exceptionem reprobari. Sed & reprobatur apud Viu. lib. 2. attentata, num. 4. cum sequente. Planè eius replicatio prima est: Nisi reus confessus atq; conuictus sit. d. quæst. 96. uers. & hæc quidem. 2. Altera replicatio est: Nisi de iure uel consuetudine appellari non possit. d. uers. & hæc quidem. ibi: ego uerò. Vicesimaquarta exceptio: Nisi alia causa iudicem mouerit ad differendam executionem. Villal. T. 18.

Hæc de nona regula.

X. *Regula: Si pœna certa in sententia non est expressa: legis pœna est irroganda.* M.I.C.d.cap. 18.q.3. *Idem dicendum, etsi certa pœna in sententia sit expressa, adiecta tamen hac clausula, Salua pœna legis, ad quam iudex sententiam uelit reduci. Iul. Clar. §.fin.q.93.uers.sed pone.5.*

X I. *Regula: Si cui capitalis pœna sit imposita: in dubio de exilij pœna intelligitur, de quo uide s. cap.8.q.2.reg.3.*

X I I. *Regula: Si cui amputatio manus sit imposita: intelligitur de debiliori manu. d.§.fin. q. 69.uers.pone quòd.4.& Vill.C.123.*

X I I I. *Regula: Si amputatio manus imposita sit ei qui unam tantùm manum habet: in aliam pœnam sententia mutanda. Quæ regula controuertitur d.q.69.uers.sed quid si.*

X I I I I. *Regula: Si in pecuniariã pœnam reus sit damnatus: non est audiendus malens sustinere pœnam corporalẽ. Iul. Clar. §.fin.q.95.uers.quæro etiam.7. Si tamen soluendo non sit, corporaliter debet puniri, per ea quæ dicta sunt s.cap.8.quæst. 4.reg.9.*

X V. *Regula: Si ad plures pœnas reus sit damnatus: quæ ex ijs sit exequenda, definitur apud Iul. Clar.§.fin.q.99.uers.ult.*

X V I. *Regula: Executio in loco consueto facienda*

cienda est.d.q.99.uers.item quæro.6.in prin. Cuius exceptio prima est in famosis latronibus, qui eo loco sunt puniẽdi,in quo crimen commiserunt. M.I.C. *d.cap.18.q.4. Accedit d.uers.item quæro.6.ibi:præterquam in famosis. Altera exceptio est in furibus. Quæ tamen exceptio est controuersa, quãuis consuetudine approbata,d.uers.item quæro.ibi:aliqui tamen.*

XVII.Regula:*Sententia in uno territorio lata,in alio sine causæ cognitione non est executioni mandanda.*Iul.Clar.*§.fin.q.54.uers.ult.*

XVIII. Regula: *Pecuniaria pœna quomodo exequenda sit, disseritur à* Iul.Clar. *§.fin. quæst. 95.in prim.*

XIX. Regula: *De executione damnato insinuanda,eoq; per ministros uerbi consolando, disseritur d.§.fin.q.99.in prim.*

XX. Regula: *Deficiente carnifice,per quem executio sit facienda,disseritur d.q.99.uers.sed pone.4.Soarez* C.25.

XXI.Regula: *Expensis fisci executio facienda. Quæ regula approbatur & distinguitur d.q.99.uers.quæro hic.5.*

XXII.Regula: *De pœna eius qui executionẽ impedit eximendo de manibus iusticiæ reum, disseritur d.§.fin.q.68.uers.eximens.10.*

XXIII.Regula: *De cadaueribus punitorum sepe-*

ſepeliendis cauetur M.I.C.*d.cap.18.quæſt.6.reg.1.* Cuius *exceptio eſt:*Niſi *non fuerit petitum,nec impetratũ. d.reg.1.except.3.* Accedit Iul.Clar.*§.fin. quæſt.100. num.1.ubi additur, aliud iure pontificio obſeruari.*

XXIIII.*Regula:* De *cadaueribus punitorũ medicis ad faciendam anatomiam concedendis diſſcritur d.quæſt.100. uerſ.quæro nunquid.2.* Soarez A.178.

XXV.*Regula:*De *ueſtibus damnatorum,cuius ſint, cauetur* M.I.C.*lib.1.cap.19.q.3.reg.7.* De *eadem re diſſeritur d.q.100. uerſ.ult.ubi additur exceptio hæc:*Niſi *aliud conſuetudine ſit receptũ.* Hæc *de executione ſententiæ.*

De publicatione bonorum.

XXVI.*Regula:* Reo *damnato,bona eius iure antiquo publicabantur.* M.I.C.*d.cap.19.quæſt.1.in prin.* Accedit Iul.Clar.*§.fin.q.78.in prin.* Idẽ *erat etſi ante ſententiam reus mortem ſibi conſciuiſſet.*M.I.C.*d.q.1.except.7.repl.7.* Accedit Viu. *lib.2. occidens,num.1.& 2. ubi tamen controuertitur.* Planè *hoc poſteriore caſu exceptio prima hæc eſt:* Niſi *non ob ſceleris conſciẽtiam, ſed ob aliam cauſam mortem ſibi conſciuerit.* M.I.C.*d.replic.7.duplic.1.* Accedit Iul.Clar.*§.fin.q.68.uerſ. ſeipſum occidere.37.ibi:ſed hæc omniã.*Altera *exceptio eſt :* Niſi *is qui mortem ſibi conſciuit, nondum fuerat accuſatus.* M.I.C.*d.repl.7.dupl.2.* Accedit

cedit Viu.d.occidens,num.5. Cuius replicatio prima est:Nisi in ipso scelere fuerat deprehensus.M.I.C.d.dupl.2.triplic.1. Accedit d.occidens,num.6. Altera replicatio est:Nisi fiscus probet ob sceleris conscientiam illum sibi mortem consciuisse. d.occidens,num.5.Hæc de secunda exceptione. Tertia propositæ regulæ exceptio est: Nisi eius criminis reus factus sit, qui mortem sibi consciuit, ob quod conuictus bonis tamen non careret.M.I.C.d.repl.7.duplic.3. Cui accedere uidetur Viu.d.occidens, num.2. Quarta exceptio est: Nisi hæres paratus sit defunctum defendere. M.I.C.d.repl.7.dupl.4. Quo casu hæredi uidetur incũbere probatio innocentiæ, non fisco criminis probatio. Sed apud Viu.d.occidens,num.6.hoc controuertitur,magis tamen reprobatur.Quinta exceptio est:Nisi sententia de bonis publicandis non sit secuta. d.occidens,num.3.

XXVII. *Regula: Bonis publicatis, inuentarium bonorum conficiendum. M.I.C. d.cap.19.q.2.reg.2.Accedit Soarez A.34.*

XXVIII. *Regula: Publicatis bonis,regulariter quidem omnia bona fisco debentur.Cuius regulæ exceptio prima hæc est:Nisi damnatus liberos habeat: his enim reseruatur dimidia pars bonorum.M.I.C.d.cap.19.q.1.except.4.Accedit Iul. Clar.§.fin. q.78.uers.uidendum est.26. ubi tamen*

addit

addit hoc in practica hodie non seruari. Altera *exceptio est:* Nisi *talia sint bona, quæ ad extraneos hæredes non solent transire: hæc enim nec ad fiscum transeunt.* Iul. Clar. *§.fin. q.78. uers.nunc uideamus.7.in prin.* Tertia *exceptio est in bonis feudalibus. quæ exceptio species superioris proximæ specialiter approbatur d.uers.nūc uideamus. ibi:hinc infertur.* De *qua re uide tractatū meum feudalem cap.4.q.2.reg.6.* Quarta *exceptio est in bonis emphyteuticis, d.uers.nunc uideamus, in fine.* Idem Iul.Clar.*in §.emphyteusis, q.29.ubi etiam replicatur.* Accedit item Turz.*opin.147.numer.1.* Vide *item* J.*in iure emphyteutico,Quibus competat?* Quinta *exceptio est in iure patronatus.* Quæ *exceptio cōtrouertitur & distinguitur apud* Iul.Clar.*§.fin.quæst.78.uers.quæro modo.8.* Viu.*lib.2.confiscatis omnibus.* Sexta *exceptio est in iure & actionibus.* Quæ *exceptio controuertitur d.quæst.78.uers.successiuè quæro.9.* Septima *exceptio est in iure conditionali & legato alimentorum.* Quæ *exceptio species præcedentis specialiter reprobatur ac distinguitur d.q.78. uers.item in fiscum.* Octaua *exceptio est in delata hæreditate.* Quæ *exceptio specialiter controuertitur d. q.78. uers.sæpe contingit.25.* Soarez A.72. Nona *exceptio est in bonis alienari prohibitis.* Quæ *exceptio est controuersa d.quæst.78.uers.item quæro.10.*

ro.10.Gabriel.lib.7.concluſ.24.Soarez A.161.Decima exceptio eſt in bonis ex cauſa fideicommiſſi reſtituendis. Quæ approbatur & diſtinguitur d. uerſ. item quæro.10. & Turz. opin.147. num.2. Vndecima exceptio eſt in bonis profecticijs, filijfamiliâs bonis publicatis. d. q. 78. uerſ. præterea quæro.11.Duodecima exceptio eſt in bonis aduenticijs,filijfamiliâs bonis publicatis. Quæ exceptio approbatur & diſtinguitur d.q.78. uerſ.ſed quid in aduenticijs.12. & uerſ.quæro etiam.13. in fine. Decimatertia exceptio eſt in peculio caſtrenſi. d. uerſ.quæro etiam.13. Decimaquarta exceptio eſt in peculio profecticio filij, patris bonis publicatis.d.q.78.uerſ.quæro nunc.14.ubi etiam replicatur. Decimaquinta exceptio eſt in dote,mulieris bonis publicatis. Quæ approbatur ſub conditione d.q.78.uerſ.quæro ſi bona.15.in prin.Decimaſexta exceptio eſt in dote & alijs bonis uxoris, mariti bonis publicatis. M.I.C. d.cap.19. quæſt.3. reg.3. & M.I.P.libro 1.cap.12.de publicat.bonor. reg.unica. Accedit Iul.Clar.d.uerſ.quæro ſi bona. ibi:publicatis autem. Decimaſeptima exceptio eſt in arra ſpõſaliorum,mariti bonis publicatis. Vill. A.142.in addit.in fine.Decimaoctaua exceptio eſt in bonis ante publicationem alienatis. Quæ exceptio approbatur & diſtinguitur d.q.78. uerſ. ſolet etiam.16.cum ſequẽtibus,uſq; ad uerſ.item in

fiſcum.

fiscum.23. Decimanona exceptio est in bonis alienatis ac praescriptis. Quae exceptio approbatur & distinguitur apud Soarez A.162. Vicesima exceptio est in bonis post confiscationem adquisitis. Quae exceptio controuertitur & distinguitur d. q.78.uers.ulterius quaero.24. Vicesimaprima exceptio est in bonis extra territorium confiscantis sitis. Quae exceptio approbatur & distinguitur d.q.78.uers.sed hic quaero.27.Soarez B.7.

XXIX. *Regula*: Bonis *publicatis, actiones creditorum damnati aduersus fiscum competunt.* M.I.C.*d.cap.19.q.4.reg.1. & lib.24. cap.19. q.2. reg.2.* Accedit Viu.*lib.2.fiscus,in prin.*Iul.Clar.*§. fin.q.78.uers.sed an tenetur.29.in prin.* Huius *exceptio prima est:*Nisi *culpa haeredis bona ad fiscũ sint delata.Quae exceptio controuertitur, & magis reprobatur d.uers.fiscus.ibi:& hoc certè.* Altera *exceptio est:*Nisi *bona extra territoriũ confiscantis sita, eius territorij domino applicentur: pro ea enim parte actiones ad alium transferuntur.*Iul.Clar.*d.q.78.uers.sed quaero.28.* Tertia *exceptio uidetur:* Nisi *ex causa legati uel fideicommissi creditores sint. Quae tamen reprobatur d. q.78. uers.sed an tenetur.29. in prin.* Admitti *tamen exceptio haec uidetur, si fiscus bona tanquam uacantia capiat, uel ex successorio edicto, alijs successoribus deficientibus. Quae tamen distinctio contro-*

controuertitur d. uers. sed an tenetur. ibi: sed quando capit, cum sequentibus.

De iure nouo.

XXX. Regula: *Iure nouo publicatio bonorũ damnati est sublata.* M.I.C.*d.cap.19.in fine.* Accedit Viu.*libro 2.confiscari,num.3.* Iul.*Clar.§.fin.q.78.in prin.ibi: deinde superuenit. item uers. sed pone.2.*Huius *iuris noui exceptio prima uidetur:*Nisi *ad mortem naturalem quis sit damnatus. Quæ exceptio est controuersa, communiter tamen approbatur, ut testatur* Viu.*lib.2.publicantur.* Altera *exceptio est:* Nisi *alicui crimini nominatim lege antiqua publicatio bonorum fuerit* impo*sita.* Iul.*Clar. d.q.78.in prin. ibi: scias etiam.* Declara*tur d.q.78.in prim.* Item *dicitur consuetudine exceptio hæc mutata, ibid. in uerbo Sed certè quidquid.Tertia exceptio est:*Nisi *damnatus neq; liberos, neq; parentes, neque uxorem habeat: nam & hoc casu durat ius antiquum.* M.I.C. *d.cap.19. in fine, except.1. Cuius replicatio est:* Nisi *collaterales habeat. Quæ tamen replicatio est controuersa d.q.78.in prim.ibi: & aduerte.* Quarta *exceptio est:*Nisi *ob maiestatis crimen sit damnatus.*M.I.C. *d.cap.19.in fine, except.2.item lib.eod.cap.22.q.6. reg.1.* Accedit *d.q.78.uers. multa autem.3.in prin. item Soarez* B.40. Viu.*libro 2. confiscari, num.1.* Item Iul.*Clar.in §.læsæ maiestatis, num.9.* Huius

replicatio prima est: Nisi sententia non sit lata de crimine læsæ maiestatis. Viu.d.confiscari, num.2. Iul.Clar.d.num.9.Altera replicatio est:Nisi aduersus inferiorem principem crimen sit commissum. Iul.Clar. d.num.9.in fine.ubi additur, hanc replicationem consuetudine reprobari. Quinta exceptio est: Nisi ob contractum matrimonialem in gradu prohibito à sciente factum quis sit damnatus. Hæc exceptio species est superioris secundæ exceptionis,ac specialiter approbatur apud Viu. libro 2.confiscari, num.4. Iul.Clar.in §.incestus. uers.& scias. Sexta exceptio est: Nisi ob crimen falsæ monetæ fuerit damnatus. Iul.Clar. §.fin.q. 78.uers.multa autem.3.ibi:item falsæ monetæ. Septima exceptio est: Nisi apostata uel hæreticus sit damnatus. Quæ exceptio approbatur & declaratur d.q.78.in prin. ibi:sed certè quidquid.uers. apostata.4.Soar.B.40. Octaua exceptio est:Nisi consuetudo sit in cõtrarium.Soar.B.40. Iul.Clar. d.q.78.in prin.ibi:sed certè quidquid. Plures exceptiones remißiuè uide d.uers.multa autem.3.in fine.Planè istarum exceptionum replicatio generalis est:Nisi sententia non interuenerit. Cuius duplicationes uide remißiuè apud Viu.lib.2. confiscari,num.5.Hæc de publicatione bonorum.

De infamia. XXXI.Regula:Iudicia publica comitatur etiam infamia:quæ duplex est,iuris et facti.De qua re uide

re uide 5.cap.6.reg.7.except.9. Ex quibus autem causis irrogetur infamia, uide remißiuè apud Iul. Clar.§.fin.q.72.in prin. Regulariter autem ob crimen damnatus fit infamis. M.I.C.lib.1.cap.20.q.1. in prin. Accedit Iul.Clar.d.q.72.uerf.damnatus.3. in prin. Cuius exceptio prima est: Nisi per inquisitionem fuerit processum. Quæ exceptio est controuersa d.uerf.damnatus.3.ibi:sed quid si. Viuius lib.1.infamia.ibi:quæ uult. Altera exceptio est: Nisi ob contumaciam fuerit damnatus. Hæc exceptio controuertitur, magis tamen approbatur apud Viu. lib.1. infamia iuris. ibi:hoc uerò interpretatur, cum sequentib.item Iul.Clar.§.fin. q.71.uerf. quæro nunc.5. item d. uerf.damnatus. ibi: & hoc quidem. Tertia exceptio est: Nisi non seruatis seruandis fuerit damnatus. d.uerf. & hoc quidem. Quarta exceptio est: Nisi ob crimen priuatũ fuerit damnatus ciuiliter. M.I.C.d.q.1.causa 2. Accedit Iul.Clar.lib.5.sentent.§.1. uerf.priuata.5.ibi:& scias. Cui quodammodo uidetur repugnare Vill. D.1. Nisi id de publico crimine ciuiliter intentato intelligatur. Quinta exceptio est: Nisi ob culpam, non ob dolum fuerit damnatus. Iul.Clar. §.fin.q. 84.in prin. ibi:quæ autem dicta. Sexta exceptio est: Nisi non damnatus, sed absolutus sit: huic enim non nocet quòd publico iudicio reus fuerit. Cuius replicatio est: Nisi homicidij reus ob id absolutus

fuerit, quòd bannitum occiderit: hic enim nihilominus efficitur infamis. Viu.lib.1.*statutum disponens quòd bannitus poßit, num.4.& 5. Septima exceptio est: Nisi probatum saltem crimen fuerit, non autem sententia secuta.* Viu.lib.1.*infamia iuris.ibi:& quamuis probetur.*

XXXII. *Regula: Vidua intra annum luctus nuptias iterans, iure ciuili fit infamis.* M.I.C.*d.q.1. causa 13.& lib.4.cap.5,q.2.reg.1. Quæ tamen infamiæ causa iure canonico est mutata.* M.I.P.*lib.1. cap.12.de infamia damnati, in prin. Quam mutationem etiam approbat & distinguit Gabriel.lib. 3.de secundis nuptijs, conclus.5.*

XXXIII. *Regula: Si quis duas uxores simul habuerit, uel uxorem & cõcubinam, uel duas con cubinas simul, infamis efficitur.* M.I.C. *d.quæst.1. causa 15.* Accedit Iul.Clar.*in §.fornicatio.uers.idem de iure tenens.9.*

XXXIIII. *Regula: Si quis fœnus exerceat, infamis efficitur.* M.I.C.*d.quæst.1.causa 22.* Accedit Viu.*lib.1.usurarius.uers.ult.* Iul.Clar.*in §.usura.uers.punitur etiam.16.in prin. Cuius exceptio est: Nisi legitimas usuras exerceat. Quæ exceptio est controuersa, communiter tamen reprobatur d.uers.punitur.ibi:adde.*

XXXV. *Regula: Periurium committens infamis efficitur. Quæ regula est controuersa apud Turz.*

Turz.opin.1.& opin.180.num.2.et Iul.Clar.in §. periurium,num.3. Admittitur tamen regula hæc in casu l.si quis maior. C.de transaction. Turz.d. opin.1.& Iul.Clar.d.num.3.in prin. Distinguitur regula proposita per glossam in l.Lucius.21. ff.de his qui notantur infamia. Quæ distinctio glossæ communiter approbatur,ut refert Fichard. in addit.ad Vill.G.in fine.Hæc de infamia.

DE POENAE REMISSIONE.

XXXVI. Regula: Ex quibus causis pœna remittenda sit, ac damnatus restituendus, definitur M.I.C. lib.2. cap.21. q.1.& M.I.P. lib.1.cap.13. q.2. Quarũ exceptio generalis uidetur: Nisi reus iudice postulante nolit crimen fateri.Quæ tamen exceptio reprobatur apud Gabriel.lib.7.conclus. 23.num.17.

XXXVII.Regula: Solus Imperator pœnæ remittendæ seu indulgẽdæ ius habet.M.I.C.d.cap. 21.quæst.2. Accedunt ea quæ habentur ĩ.cap.7. except.32.

XXXVIII.Regula: Quæ indulgentia generali contineãtur, uide d.except.32.replic.1. cum sequentibus.

XXXIX.Regula:Restitutione damnato indulta, non restituitur in bona publicata, nisi specialiter hoc fuerit impetratum. M.I.C. d.cap.21.

q.3.reg.2. Contradicit huic Fichard. in addit. ad Vill.R.52.in fine.Viu.lib.1.princeps.§.bannitus.item Iul.Clar.§.fin.q.59.uerſ.quæro nunquid.5. In quibus locis dicitur, indulgentia reſtitutum etiam bona recuperare ſine ſpeciali impetratione. Cuius exceptio prima eſt in bonis alienatis & amiſſis,quæ penes fiſcum amplius non ſunt. Hæc enim reſtitutus non recuperat.Fichard.in d.addit.Idem Fichard.in addit.2.ad Vill.P.291. & Viu.d.§.bannitus. item Iul.Clar.in d.q.59. uerſ.item quæro.6. Huius exceptionis replicatio eſt:Niſi princeps plenißimè uoluerit reſtitui damnatum.hoc enim caſu recuperat etiam bona alienata. Quæ tamen replicatio eſt controuerſa per ea quæ tradit Viu. d.§. bannitus.ibi:ampliantur prædicta. & Iul.Clar.d. uerſ.item quæro.ibi:poteſt tamen princeps. Altera exceptio eſt in fructib. à fiſco uel ab alio medio tempore perceptis:hos enim reſtitutus non recuperat. Viu. d.§.bannitus. ibi:& licet iſte. & Iul. Clar.d.q.59.uerſ.quæro etiam.7. Tertia exceptio eſt in hæreditate damnato quidem delata, ſed propter pœnam ad alium interim deuoluta:hãc enim reſtitutus non recuperat, ratione primæ exceptionis.Iul.Clar.d.q.59.uerſ.ſed quæro.8.

XL. Regula: *Infamia per reſtitutionem non tollitur.M.I.C.d.q.3.reg.8.Cuius exceptio eſt:Niſi ſpecialiter ad famam quoq; ſit reſtitutus.Quæ ex-*

ceptio

ceptio approbatur simul & distinguitur apud Turz.opin.18.

DE ABSOLVTIONE.

Pœnæ remißionis species est absolutio, de qua in M.I.P.lib.1.cap.13.tractatur. Ideoq; opiniones de ea hic subijciam.

XLI. Regula: Qui clericum percußit, & ob id excommunicatus est, non nisi à Papa potest absolui. M.I.P.d.cap.13. q.2.reg.1.except.7. Accedit Iul.Clar.§.fin.q.77.uers.percutiens.2. Huius exceptio prima est: Nisi cohabitantes clerici alter alterum percusserit.M.I.P.d.except.7.repl.1.Accedit Iul.Clar. d.q.77.uers.scias tamen.14. ibi:reperio autem. Secunda exceptio est:Nisi mulier clericum percusserit.M.I.P.d.except.7.repl.6. Accedit Vill.E.95. Tertia exceptio est:Nisi leuiter clericum percußit.M.I.P.d.except.7.repl.17. Accedit Iul.Clar. d.uers.scias tamen, in prin. Quarta exceptio est: Nisi à legato de latere fuerit absolutus.M.I.P.d.except.7.repl.21.Accedit Vill.L.7.

XLII.Regula:Ob incendium excommunicatus non nisi à Papa potest absolui. M.I.P. d.reg.1. except.10. Accedit Iul.Clar.d.q.77.uers.incendiarij.19.Cuius exceptio est:Nisi incendium nondum fuerit denunciatum : tunc enim ab episcopo loci potest absolui.d.uers.incendiarij.

XLIII. Regula: Excōmunicatus ob id quòd

ecclesiam effregit & expoliauit, non nisi à Papa potest absolui. M.I.P. d.reg.1. except.11. Accedit Iul.Clar.d.q.77.uers.effractores.20.

XLIIII. Regula: Excommunicatus absolui non debet, nisi citato prius aduersario. Cuius exceptio est: Nisi motu proprio fuerit excommunicatus. Gabriel.lib.6.de clausulis, concl.2.num.98.

XLV. Regula: Qui absoluitur ab excommunicatione, iuramentum præstare debet de parendo ecclesiæ præceptis, & de non committendo tale quid in posterum: aliâs nõ ualet absolutio. M.I.P.d.cap.13.q.5.reg.1. Controuertitur & distinguitur apud Viu.lib.1.absolutio. Huius exceptio prima est: Nisi ab iniusta exceptione quis sit absoluendus.d.absolutio.ibi: sed hoc iudicio.

DE INQVISITIONE. Cap. XII.

HActenus de publicis iudicijs in genere dictum est: quorum adfine remediũ est Inquisitio, ut s.cap.6.reg.25.ostensum. Antequam igitur ad specialem publicorum iudiciorum tractatum perueniamus; de inquisitione agendum erit.

I. Regula: Definitur inquisitio apud Iul. Clar. §.fin.q.3.uers.et aduerte, scilicet, Inquirere nõ esse trans-

transmittere inquisitionem, sed esse recipere testes, seu informationes contra aliquem.

II. Regula: Inquisitio non est actio, sed officium iudicis. Iul. Clar. *§. fin. q. 12. uers. de inquisitione. 4.*

III. Regula: Remedium inquisitionis tam ciuili quàm canonico iure est extraordinarium. Vill. 1.49. *cum addit. &* Iul. Clar. *d. q. 3. uers. debes autem. 3. Nisi in quibusdam casib. d. §. fin. q. 5. uers. scias etiam. 3. in prin. Consuetudine uerò cœpit esse remedium ordinarium. d. q. 3. uers. sed certè. 6. & q. 5. uers. quæro in quibus. 2.*

IIII. Regula: Inquisitio succedit loco accusationis. Viu. *lib. 1. iudex domicilij, num. 7. ibi: quia secundum.*

EX QVIBVS CAVSIS inquirendum?

V. Regula: Si de crimine alicuius fuerit denunciatum, de eo inquirendum est. M. I. P. *lib. 1. cap. 14. de inquisition. quæst. 2. in prin.* Accedit Iul. Clar. *§. fin. q. 5. in prin. & q. 7. in prin. item uers. quæro nunc. ibi: & hoc sufficit.* Denunciatio autem *in prælatis est de præcepto.* Villal. D. 58. *Planè propositæ regulæ exceptio prima est: Nisi is denunciauit, qui accusare non potest. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud* Iul. Clar. *§ fin. q. 7. uers. quæro igitur. Altera exceptio uidetur: Nisi denunciãs non fuerit ad hæc deputatus. Quæ*

exceptio reprobatur d.q.7.uerſ.dixi ſuprà. Tertia exceptio eſt: Niſi monachus denunciauerit. Quæ exceptio approbatur & diſtinguitur d.q.7. uerſ.item quæro.8. Quarta exceptio eſt:Niſi laicus clericum detulerit. Quæ exceptio approbatur & diſtinguitur d.q.7.uerſ.quæro etiã.Quinta exceptio eſt:Niſi infamis uel criminoſus denunciauerit. M.I.P. d.q.2. except.1. Cuius replicatio eſt:Niſi denunciantis interſit. Vill.D.60.cum addit. Sexta exceptio: Niſi trina monitio non præceßit denunciationem. M.I.P.d.quæſt.2.except.3. Quæ exceptio recipit replicationem in denunciatione Euangelica. Vill.D.59.Septima exceptio: Niſi denuncians in crimen non inſcripſerit. M.I.P.d.q.2.except.4. Accedit Iul. Clar.§.fin.quæſt.7. uerſ.ulterius quæro. Octaua exceptio:Niſi denuncians crimen in ſcriptis non proponat, nec perſonam,locum,tempus,&c. deſignet.d.uerſ.ulterius. ibi:ſed Angelus. Nona exceptio: Niſi denuncians ſit ſocius criminis. Viu.lib.1.teſtis. §.in teſtem, in prin.item uerſ.& quemadmodum.Decima exceptio: Niſi fama delati ſit integra.M.I.P.d.quæſt.2. except.6.Accedit Vill.1.50.Iul.Clar.§.fin.quæſt.5. uerſ.ſcias etiam.3. ibi:ſed ſcias quòd in quocunque. item quæſt.31.uerſ.fama publica. Huius exceptionis replicatio prima eſt: Niſi exceptio hæc initio inquiſitionis non fuerit oppoſita. M.I.P.d.exc.6.

replic.1.

replic.1. Accedit Iul.Clar.§.fin.q.6.uerſ.ulterius ſcias.9. in prin. uſq; ad uerba Et aduerte. Altera replicatio eſt: Niſi iuxta ſtatutum poßit procedi, non ſeruato iuris ordine.Vill.1.51. Tertia replicatio uidetur: Niſi iudex ordinarius inquirat. Sed controuertitur, magis tamẽ reprobatur apud Iul. Clar.d.q.6.uerſ.ſed retenta,2. Quarta replicatio uidetur:Niſi ex mero officio iudex inquirat. Sed & hæc controuertitur, magisq; reprobatur d.q. 6.uerſ.idem etiam.3. Quinta replicatio eſt: Niſi inquiſitio fiat ad inueniendum crimen, uel ad aſſumendas informationes ſuper fama. d. quæſt.6. uerſ.ſcias etiam.4. Huius duplicatio eſt: Niſi non generaliter fiat inquiſitio, ſed ſpecialiter de certa perſona.d.uerſ.ſcias etiam,in fine. Sexta replicatio eſt: Niſi contra officiales inquiratur in ſyndicatu. d.q.6. uerſ.cæterùm.6. Septima replicatio eſt: Niſi in crimine hæreſis inquiſitio fiat.d.quæſt. 6.uerſ.item ſcias.7. Octaua replicatio eſt:Niſi ex mandato uel conſcientia principis inquiratur. d. q.6.uerſ.præterea ſcias.8. Cuius duplicatio prima eſt:Niſi non motu proprio,ſed ad petitionem partis princeps mandauerit.d.uerſ.præterea ſcias.ibi: aduerte tamen. Altera duplicatio eſt: Niſi Princeps uerbis narratiuis,nõ aſſertiuis ſit uſus in mandato.d.uerſ.præterea.ibi:item intellige. Nona replicatio eſt:Niſi querela uel denunciatio ſit facta,

d.q.6.

d.q.6.uers.ulterius scias.9.ibi:& aduerte. Hæc de *decima exceptione.* Vndecima exceptio: *Nisi fama non peruenerit ad iudicem inquirentem, uel non sæpius.* Iul.Clar. *d.q.6. uers. quæro nunc.* 20. *cum uers.sequente.* Duodecima exceptio: *Nisi diffamatio delati non sit scandalosa uel periculosa.* Hæc exceptio *approbatur in prælato delato, & reprobatur in subdito, d.q.6. uers.item quæro.*21. *ibi:hæc tamen omnia.* Decimatertia exceptio: *Nisi de crimine non constet.* Vide s̃.*cap.7.except.*1. Decimaquarta exceptio: *Nisi offensus non habeat actionem, puta bannitus.* Hæc exceptio *est contro uersa apud* Iul.Clar. *§.fin.q.50.uers.ult.* Decimaquinta exceptio: *Nisi alius eiusdem criminis nomine actionem uelit instituere.* Quæ *exceptio controuertitur & distinguitur apud* Iul.Clar. *§.fin. q.3.uers.ex hac autem.4. usq; ad quæst.4.* Decimasexta exceptio : *Nisi uiginti anni à commisso crimine excesserint.* Vill.A.34.*Viu.lib.1,accusatio falsi.ibi:idemq; uidemus.* Hæc *de quinta regula.*

V I.Regula: *Si accusator ab accusatione destitit, iudex potest ex officio inquirere.* M.I.P. *d.q.2. in prim.* Accedit Iul.Clar. *§.fin.q.51.uers.sed quid si.* Cuius *exceptio est: Nisi talis sit conditio criminis, in quo ab initio iudex inquirere non potuit.d. uers.sed quid si, in fine.* Cuius *species uide s̃.reg. prox.except.1.cum sequentibus.*

VII.Re-

VII. Regula: Correctus in casibus, in quibus non potest interrogari de alijs, facit ut iudex possit inquirere. Vill. C. 203.

VIII. Regula: Si ex generali inquisitione, quã iudex de crimine fecit, author criminis cõstet, potest etiã specialiter contra eum inquirere & procedere sine querela uel denunciatione ulteriori. Iul. Clar. §. fin. q. 5. uers. poterit igitur. 5. & quæst. 6. in prin. ibi: sed certè. item uers. sed retenta. 2. ibi: & ideo. item uers. sed quoniam. 11.

IX. Regula: Si aliquis de crimine fuerit diffamatus: potest iudex aduersus eum inquirere, etiam nemine denunciante. d. q. 6. uers. 1.

X. Regula: Si reus in flagranti crimine sit repertus: potest aduersus eum procedi, etiam nemine denunciante. Iul. Clar. §. fin. q. 8. in prin.

XI. Regula: Si iudex uiderit crimen committi: potest ex officio inquirere. d. q. 8. uers. sed pone. ibi: bene ex eo.

XII. Regula: Si crimen sit notorium: iudex potest inquirere. Iul. Clar. d. §. fin. q. 9. in prin.

XIII. Regula: Si offensus querelam proposuit: iudex potest inquirere. d. §. fin. q. 10. in prin. Differentia autem querelæ & accusationis habetur d. q. 10. uers. secus autem.

XIIII. Regula: Si cum ciuiliter actum esset, crimen fuerit probatum: potest iudex inquirere. Iul.

Iul.Clar.§.fin.q.19.uerſ.unum tamen. & uerſ.per exceptionem.ibi:bene uerum eſt.

XV. Regula: *Si quis incidenter crimen confeſſus ſit:poteſt iudex inquirere. d.q.19. uerſ.ultimo.Hæc de cauſis,ex quibus inquirendum.*

EX QVIBVS INQVI-
rendum?

XVI.Regula:*Ex ijs qui in querela aut denunciatione nominati ſunt, potius inquirendum eſt: ſed nullis nominatis,tunc ex ijs inquirendum, qui uerißimiliter poſſunt eſſe informati, puta uicini. Iul.Clar.§.fin.q.23.in prin.*

XVII. Regula: Nec *tamen ex omnibus paßim inquirendum eſt.*Nam *qui in ciuilibus cauſis à teſtificando repelluntur, multò magis in cauſa criminali repelli debent.*Iul.Clar.*§.fin.q.24.in prin. Qui autem ſint tales, ĩ.lib.prox. cap.de teſtibus, dicetur.* Inter *hos etiam numeratur ſocius criminis. de quo tamen controuertitur s̃.cap.9.reg.37. except.9.*

XVIII. Regula: De *officialibus deputandis ad denunciandum diſſeritur apud* Iul.Clar. *§.fin. quæſt.7.uerſ.ſcius autem.*Hi *denunciare tenentur. d.q.7.uerſ.ſcias etiam. Cuius exceptio prima eſt:* Niſi *delicta ſint occulta,uel non notoria.*Quæ *tamen exceptio reprobatur d.uerſ.ſcias etiam.* Al*tera exceptio uidetur:*Niſi *tale ſit delictum,quod*

iure

iure est impunitum. Sed & hæc exceptio reprobatur d.q.7.uers.sed quæro.

XIX. Regula, De modo denunciandi differitur d.q.7.uers.quæro nunc.

XX. Regula: Denuncians non tenetur probare. d.uers.quæro nunc. ibi: & ideo licet. Vide J. reg.30.& reg.39.

XXI. Regula, De citando eo cõtra quem inquiritur. Hæc citatio requiritur de iure, nõ de consuetudine, Iul.Clar.§.fin.quæst.11.in prin.& uers. item quæro.

XXII. Regula, De citando instigatore inquisitionis, approbatur & distinguitur apud Iul. Clar.§.fin.q.10.uers.quæro.

XXIII. Regula, De offenso & accusatore citando, approbatur & distinguitur d.§.fin. q.11. uers.sed quid.& quæst.31.uers.ulterius quæro. Vide item J.reg.32.

XXIIII. Regula: Iudex inquirens in crimen inscribere non tenetur. d.q.31.uers.quæro etiam.

XXV. Regula: Debet inquisitor ordinem inquisitionis debitum seruare. M.I.P.d.cap.14.q.6. reg.4. Quis autem sit ordo inquisitionis debitus, definitur M.I.P. d.reg.4. Sed & definitur apud Iul.Clar. §.fin.q.7.uers.quæro nunc. item q.23. in prin.ibi: propterea fortè.

XXVI. Regula, De edicto publicè proponendo

nendo

nendo de reuelando crimine ab eo qui ſcit. Approbatur *& diſtinguitur hæc regula apud* Iul. Clar. *§.fin.q.27.uerſ.ſed quæro,cum uerſ.ſequente.*

XXVII. *Regula: De ſtatutis,quibus præmiũ proponitur crimen reuelanti, agitur d.quæſt.27. uerſ.in multis.* Plura *de hac re uide* ĩ*.lib.3.cap.10. reg.6.*

XXVIII. *Regula, De reo citando per proclama tubæ,d.§.fin.q.31.uerſ.dictum eſt,in fine.*

XXIX. *Regula: De promotore ſeu inſtigatore inquiſitionis differit* Iul. Clar. *§.fin.quæſt.10. uerſ.aliquid etiam,uſq; ad quæſt.11.*

XXX. *Regula: Denuncianti quatenus fides ſit habenda,differitur d.§.fin.q.7.uerſ.habes igitur.* Vide ſ̃*.reg.20.* Iuramento *denunciationis* E*uangelicæ creditur.* Vill.I.158.

XXXI. *Regula:* Informatione *ex inquiſitione ſumpta, quatenus reus ſit adprehendendus & incarcerandus, differitur apud* Iul. Clar. *§.fin. quæſt.28.*

XXXII. *Regula:* Inquiſitione *facta, citanda eſt pars offenſa ad ſubminiſtrandum, ſi quid contra reum habet: & de publicando inquiſitionis proceſſu. d.§.fin. q.48.in prin. & q.49. in prin.* Vide *item* ſ̃*.reg.23.*

XXXIII. *Regula, De danda copia proceſſus accuſatori,d.q.49.uerſ.danda eſt.*

XXXIIII. Re-

XXXIIII.Regula:De danda copia processus ipsi reo differitur d.q.49.in prin.usq; ad uers. danda est autem.item uers.hæc autem omnia.

XXXV.Regula:De capitulis ei cōtra quem inquiritur, exponendis cauetur M.I.P.d.quæst.6. reg.2. Accedit Iul.Clar.§.fin.q.6.uers.succeßiuè, cum uers.sequente. item quæst.49. in prin. item Villal.l.22.

XXXVI. Regula: An interrogatoria eius, contra quem inquiritur, sint admittenda? distinguitur apud Iul.Clar.§.fin.q.23.uers.item quæro.

XXXVII.Regula:De interrogādo & examinando diffamato differitur d.§.fin.q.6.uers.succeßiuè quæro.22.

XXXVIII.Regula: Si per modum inquisitionis crimen fuerit probatum: arbitraria, non ordinaria pœna reo imponitur. M.I.P.d.q.6.reg.12. Accedit Iul.Clar.§.fin.q.60. uers.potest etiam.ubi etiam distinguitur ac mutatur.

XXXIX.Regula: Denuncians non probās punitur.M.I.P.d.q.6.reg.14. Quæ tamen regula hodie dicitur esse mutata, per ea quæ s̄.reg. 20. sunt proposita. In expensas tamen condemnatur, & calumnia eius punitur. Quod approbatur & distinguitur apud Iul.Clar.§.fin.q.7. uers.sed nunquid.item q.10.uers.sed nunquid.

XL.Regula: Ex inquisitione generali non se-

quitur condemnatio, sed tantùm informat ad inquisitionem particularem. Quæ regula est controuersa Vill.1.52.in addit.

XLI. *Regula: Damnatus ex inquisitione non fit infamis. Quæ regula est cõtrouersa per ea quæ proposita sunt s̃.cap.prox.reg.30.except.1.*

DE IVDICIIS PVBLICIS in specie. CAP. XIII.

I. DE LEGE IVLIA Maiestatis.

PRima *regula:Hac lege punitur crimen læsæ maiestatis.* M.I.C.*libro* 1.*cap.*22.*q.*1.*in prin. Cuius species enumerantur apud* Iul.Clar. *in* §.*læsæ maiestatis,in prin.*

II. Regula: *Crimen læsæ maiestatis committitur,si quis Cardinalem offenderit.* Iul.Clar.*d.*§.*læsæ maiestatis.uers.quæro nunquid.*4.

III.Regula: *Crimen illud etiam committitur, si quis offenderit uel occiderit consiliarium* Principis.*d.*§.*læsæ maiestatis.uers.quæro etiam.*5.

IIII. Regula: *Committitur item,si magistratus populi* Romani, *quiúe imperiũ potestatemúe habet,occidatur.*M.I.C.*d.q.*1.*causa* 7. *Cuius exceptio est:Nisi tyrannus occidatur. Quæ tamen exceptio est controuersa* Viu.*lib.*2.*tyrannum, in cuius*

ius sine reprobatur in principe tyranno, qui hæreditario iure Rempub.obtinet.

V.Regula:*Committitur item crimen læsæ maiestatis, si arma,aurum,uinum ad hostes transtulerit.* M.I.C. *d.quæst.1.causa 13.* & M.I.P. *libro 1. cap.15. de læsa maiestate, quæst.1.causa 3.* Accedit Iul.Clar. *§.fin.q.68. uers.hostibus.18. item quæst. 77.uers.Christiani deserentes.25.ubi etiam distinguitur.*

Exceptiones præcedentium regularum generales.

Regularum præcedẽtium exceptio prima est: Nisi non subditus contra Principem uel Rempub. quid cõmiserit. Iul.Clar.*in §.læsæ maiestatis.uers. uidi quandoq;.6.* Altera *exceptio est:Nisi clericus contra Principem uel Rempub. quid commiserit. d.§.læsæ maiestatis. uers.hinc infertur.7.* Tertia *exceptio est:Nisi non cõtra Imperatorem,sed contra inferiorem Principem uel ciuitatem commiserit. Quæ exceptio est controuersa apud* Iul.Clar. *in §.læsæ maiestatis.uers.dubium est.3.* Huius *replicatio est : Nisi Princeps uel ciuitas superiorem non recognoscat.d.§.læsæ maiestatis.uers.committitur.2.* Quarta *exceptio est:Nisi sententia declaratoria non sit secuta. Quæ exceptio reprobatur & distinguitur apud* Gabriel.*lib.7. conclus.11.& conclus.12.*

ADVERSVS QVOS ACCVSAtio proposita competat?

VI. Regula: *Etiam liberi damnatorum ex lege Iulia Maiestatis puniuntur. M.I.C.d.cap.22.quæst.3.reg.2. & M.I.P.d.cap.15. de læsa maiestate, q.2. reg.1. Huius regulæ exceptio prima est in filijs natis & conceptis ante crimen commissum. Quæ tamen exceptio est controuersa* Iul.Clar. *in §.læsæ maiestatis. uers.fuit etiã.12.* Ioan.Fichard.*ad* Vill. *in uers.filius natus.70.* Altera *exceptio est in filiabus,* Iul.Clar.*in d.§.uers.hæ autem pœnæ.10.* Tertia *exceptio uidetur in liberis naturalibus & spurijs. Quæ tamen reprobatur apud* Iul.Clar.*d.§. uers.sed nunquid.11.* Vill.*F.96.& 127.* Quarta *exceptio uidetur in nepotibus liberis & pronepotibus. Quæ tamen exceptio reprobatur & distinguitur apud* Iul.Clar.*d.§.uers.præterea quæro.13.* Quinta *exceptio uidetur:* Nisi *non pater, sed mater crimẽ læsæ maiestatis commiserit. Quæ tamen reprobatur apud* Iul.Clar. *d.§.uers.quæro etiam.* Sexta *exceptio est:* Nisi *contra inferiorem, qui superiorem recognoscit, crimen sit commissum. d.§. uers.unum tamen.14.*

VII. Regula: *Etiam is qui sciuit cõiurationem uel crimen læsæ maiestatis commissum iri, & non indicauit, proposita accusatione tenetur. Quæ regula est cõtrouersa, magis tamen approbatur* Viu.

lib.2.

lib.2.scientia. Approbatur item *& distinguitur apud* Gabriel. *lib.7. conclus.37.* Iul. Clar. *in §.læsæ maiestatis.uers.scias autem,in fin. & §.fin. quæst. 87.uers.punctus est.2.*

QVID VENIAT IN HOC iudicium?

VIII. *Regula: Vltimo supplicio crimen læsæ maiestatis punitur.* M.I.C.*d.cap.22.q.4.reg.1.* Accedit Iul.Clar. *§.læsæ maiestatis.uers.sed quæro.*

EVENTVS HVIVS IVDICII.

IX. *Regula: Damnati bona publicantur. Quæ regula approbatur simul & distinguitur per ea quæ proposita sunt* ꝯ*.cap.11.reg.29.except.4.*

II. DE VI PVBLICA & priuata.

I. *Regula: Si quis uim uel armis,uel sine armis fecerit: in legem* Iuliam *de ui publica & priuata incidit.* M.I.C.*libro 1.cap.23.in prin. Illa publica, hæc priuata uis dicitur apud* Iul.Clar. *§.fin.q.83. uers.uim publicam.5.ibi:scias autem.* Huius *regulæ exceptio est: Nisi uim ui repulerit.* M.I.C. *d.cap. 23.q.1.except.6.* Accedit Villal. V.42.

II. *Regula: Si arma gestauerit: ex lege Iulia de ui publica,item ex statuto loci speciali tenetur.* M.I.C.*d.cap.23.q.1.causa 2. Declaratur hæc regula definitione armorum* ꝯ*.lib.ult. cap.penult.in uerbo Arma. Planè propositæ regulæ exceptio pri-*

ma est: Nisi sui defendendi causa arma gestauerit. M.I.C.*d.causa* 2.*except*.5. Accedit Iul.Clar.§.*fin*. q.82.*statuto* 6.*uers.quæro nunquid*. 3. & Soarez A.269. *Altera exceptio est*: Nisi *ad usum itineris arma gestauerit*.M.I.C.*d.causa* 2.*except*.2. Accedit Iul.Clar. *d.statuto* 6.*uers.quæro etiam*.6. Soarez A.267. *Tertia exceptio est:Nisi cùm pœna statuta esset in eum qui cum armis esset deprehẽsus, non deprehensus, sed testibus de crimine sit conuictus*.De *hac exceptione uide* J.*lib.ult.cap.penult. in uerbo* Inuentus. Quarta *exceptio est*:Nisi *cum prohibitum esset arma gestare post pulsatam horam noctis, quibusdam diebus, quibus non pulsatur,gestauerit.d.statuto* 6.*uers.pone in statutis*.5.

I I I.Regula:*Pœna eius qui arma gestauerit,est amißio armorum.d.statuto* 6.*uers.ult*.

I I I I.Regula:*Si domi habuerit arma prohibita,punitur lege* Iulia.M.I.C.*d.causa* 2.Accedit Iul. Clar. *d.statuto* 6. *uers. quæro etiam. ubi additur, hanc regulam non esse in usu*.

V.Regula, *De armis à priuatis non conficiendis nec emendis*,M.I.C.*lib*.3.*cap*.32.*de reliquis rebus ciuitatum,reg*.8. Accedit Iul.Clar.§.*fin*.q.79. *uers.arma*.3. *ubi additur, eam usu esse mutatam*. Accedit item Soarez A.266.

V I. Regula: *Si quis insultum ad domum fecerit,ex speciali statuto tenetur.Cuius exceptio prima*

ma uidetur:Nisi ad porticum domus insultum fecerit. Sed reprobatur apud Iul.Clar. §.fin.quæst. 82.statuto 10.in prin.Altera exceptio uidetur:Nisi ad domum communem insultum fecerit. Sed & hæc reprobatur sub conditione d.statuto 10.uers. ultimo.

VII.Regula:Si armata uis arguatur,olim quidem deportatio reo irrogabatur: si uerò sine armis, in tertia parte bonorum suorum mulctabatur.M.I.C.d.cap.23.q.4.reg.1. Hodie uerò utroq; casu extra ordinem punitur. Iul.Clar. §.fin. q.83. uers.uim publicam.5.in prin.

III. DE RAPTV FOEminarum.

I.Regula:Raptus crimen punitur. M.I.C.lib.1. cap.24.q.1.in prin. Accedit Viu.lib.1. raptor, in prin. Declaratur definitione raptus M.I.P.lib.1. cap.15.de raptu fœminar.q.1.causa 1. Accedit Iul. Clar.in §.raptus, num.1. Cuius exceptio prima est:Nisi non abducendi animo conduxerit,sed causa commodioris coitus.d.num.1. ibi:& hæc conductio. Altera exceptio est:Nisi uolentem rapuerit. Quæ exceptio reprobatur M.I.C.d.q.1.except.8. Accedit Iul.Clar.d.§.raptus.uers.adde quòd.3.Cōtradicit M.I.P. d.quæst.1. except.2. Tertia exceptio est: Nisi meretrix rapta sit. Iul.Clar.d.§.raptus.uers.quæro nunquid.5.ubi tamen addit,aliud

fuiſſe obſeruatum. Item accedit idem in §.*fornicatio,in prin.ibi:& hoc adeò uerum.* Viu.lib.1.*raptor. ibi:ſed prædicta. ubi etiam declaratur definitione meretricis: de qua etiam* J.lib.ult.cap.*penult.in uerbo* Meretrix.*Quarta exceptio eſt:*Niſi *raptor raptam carnaliter non cognouerit. Hæc exceptio cõtrouertitur & diſtinguitur apud* Iul. Clar.*d.§.raptus.uerſ.ſed quid ſi.4.* Quinta exceptio eſt: Niſi *raptor raptam in uxorem duxerit.* Controuertitur *d.§.raptus.uerſ.quæro modo.7.ibi:ubi etiam ſubdit.* Sexta exceptio eſt:Niſi *puerum rapuerit,non puellam.Quæ exceptio reprobatur* M.I.C. *d.q.1.except.3.* Admittitur, *ſi miles puerum rapuerit.* Iul.Clar.*d.§.raptus.uerſ.unum tamen. ubi conſuetudine magis quàm iure communi hæc diſtinctio approbatur.* Septima exceptio *uidetur:* Niſi *mulier uirũ rapuerit.Quæ exceptio eſt cõtrouerſa d.§.raptus.uerſ.ſed pone.6.*

II. Regula: *Raptus punitur ultimo ſupplicio.* M.I.C. *d.cap.24. q.5.reg.1. &* M.I.P. *d.cap.15.de raptu fœminar.q.3.reg.1.* Accedit Iul.Clar.*in d.§. raptus. uerſ.ſed quæro.2. & in §.fornicatio.uerſ. ult.ubi tamen additur, hanc pœnam non ſemper obſeruari.*

IIII. DE HOMICIDIO.

I.Regula: *Homicidium punitur lege Cornelia de ſicarijs.* M.I.C.*lib.1.cap.25.quæſt.1. cauſa 1. &*

M.I.P.

M.I.P.d.cap.15. de homicidio,q.1.causa 1. Declaratur haec causa diuisione homicidij in simplex ac declaratum,Iul.Clar.in §.homicidium,num.1.Simplex rursus in quatuor genera delucitur d.num.1. in fin. quae persequitur usq; ad uers.deliberatum. 8.Deliberatum itidem in quatuor genera diducit d.uers.deliberatum: quae persequitur usq; ad uers. pluribus autem.12. Quibus autem modis committatur homicidium, enumeratur d.uers. pluribus autem.

II. Regula: De homicidio tenetur etiam is qui hominis necandi causa uenenum confecerit,dederit,uendiderit,habuerit. M.I.C.d.q.1.causa 3. Accedit Iul.Clar.in d.§.homicidium.uers.punitur etiam.13.

III.Regula: Si quis falsum dixerit testimoniũ, quo quis innocens publico iudicio capitis damnaretur:homicidij reus est.M.I.C.d.q.1.causa 6. Accedit Iul.Clar. §.fin.q.68. uers.falsum.13. De qua re item ↓.de falsis dicetur.

IIII. Regula: Si iudex aliquem indebitè torsit, uel torquendo necauit: de homicidio tenetur. Iul.Clar.in §.homicidium. uers.item iudex.13.ibi: item si aliquem.

V.Regula:Si iudex innocentẽ ad mortem damnauit:de homicidio tenetur. Iul.Clar.in d.uers.itẽ iudex.13.in prin.& §.fin.q.68.uers.iudex.22.

tamen casu extra ordinem punitur. Iul. Clar. §. fin.quæst.83.uers.partum.7.

Exceptiones præcedentium regularum generales.

Etsi de homicidio regulariter teneātur ij quos in regulis præcedentib.enumerauimus:tamen istarū regularū sunt exceptiones aliquot generales, quarū prima hæc est:Nisi nō occidēdi animo fecerit. M.I.C.d.q.1.exc.1.*et* M.I.P.d.q.1.exc.1.*Accedit* Vill.H.43.*Viu.lib.1.statutum disponēs quòd bānitus.uers.præfatumq; statutū. item Statutum imponens pœnam corporalem.*Iul.Clar.*§.homicidium. uers.culpa dicitur.3.ibi:quinimò stante.*Hoc *homicidium simplex dicitur, & in quatuor genera (ut dixi)diuiditur d.§.homicidium.uers.1.Quæ persequitur d.§.homicidium. uers.casu autem.2.usq; ad uers.deliberatum.*Propositæ *exceptionis replicatio est:Nisi lata culpa homicidium sit commissum. Quæ tamen reprobatur* M.I.C. *d.except.1.repl.1. Accedit* Viu.*lib.1.statutum imponens pœnam corporalem. Admittitur tamen,si statuto cautum sit, ut qualitercunq; homicidium commissum esset, capite puniretur.d.statutum.ibi:coarctatur dictum. Altera exceptio generalis est: Nisi alium pro alio per errorem occiderit.Hæc exceptio est cōtrouersa,magis tamē approbatur apud Iul.Clar.in § homicidium.uers.dicūt etiam.6.Tertia exceptio est:*

Nisi

Nisi in rixa uel calore iracundiæ, non deliberato animo occiderit.d.§.homicidium.uers.dolosum.7. & uers.ex proposito.9. Quarta exceptio est:*Nisi sui defendendi causa occiderit.* M.I.C.d.q.1.excep. 3. & M.I.P.d.q.1.except.2. Accedit Vill. R.64.in addit.ult.& V.42. Viu.lib.2.defensio,num.3 et 4. in fine. Iul.Clar.in §.homicidium.uers.excusatur. 24.Huius replicatio prima est:Nisi modum in defendendo excesserit.M.I.P.d.except.2.repl.2. Accedit Viu.d.defensio,num.5. Iul.Clar.d.§.homicidium.uers.scias tamen.34. Huius replicationis duplicatio est, quòd reus propter excessum non ordinaria pœna puniatur,sed extra ordinem.d.defensio,num.10. & Iul.Clar.d.uers.scias tamen.34.ibi: bene uerum.Altera propositæ exceptionis replicatio uidetur: Nisi cum fugere posset,occidere maluit quàm fugere. Sed reprobatur Vill.F.178.Viu. lib.2.defensio, num.4. Iul.Clar.in d.§.homicidiũ. uers.atq; adeò.32. Tertia replicatio est:Nisi fuerit imparitas armorum. Viu.d.defensio,num.5. cum duobus sequentib. Quarta replicatio est: Nisi ad uindictam occiderit.Viu.d.defensio,num.8. Quinta replicatio est:Nisi ex interuallo,non in cõtinenti occiderit. Viu.d.defensio,num.9.Iul.Cla.d.uers. scias tamen.34.ibi:sic etiamsi post. Sexta replicatio est: Nisi fugientem persecutus occiderit. Cuius duplicatio est, quòd hoc casu nõ ordinaria,sed ex-

traor-

traordinaria pœna puniatur. Viu.d.defensio,nũ. 11. Septima replicatio est: Nisi ad minas tantùm alterius eum occiderit. Cuius duplicatio est: Nisi talis fuerit, qui minas exequi solitus sit. Viu.lib.2.homicidium commissum. Iul.Clar.in §.homicidium. uers.sed quomodo.ibi:non enim tenetur. Octaua replicatio est: Nisi non pro corporis, sed rerum defensione occiderit. Hæc replicatio reprobatur iure ciuili, Viu.lib.2.defensio,num.1.Iul.Clar.d.§.homicidium. uers.hæc autem.25. Iure autem canonico approbatur, Viu.d.defensio,num.2.& Iul.Cla. d.uers.hæc autem,in fine. Nona replicatio est: Nisi non ipsum qui uim inferebat, sed alium occiderit. Cuius duplicatio est: Nisi aliter à uim inferente se defendere non potuit. Iul.Clar. d.§.homicidium. uers.adde quòd non solùm.31. Decima replicatio est: Nisi bannitus uim sibi inferentem occiderit. Quæ replicatio est controuersa Iul.Clar.in §.homicidium.uers.in hoc etiam.71. Vndecima replicatio est: Nisi iudici uel eius officiali ob crimen capere uolenti restiterit, & eum occiderit. Quæ replicatio approbatur et distinguitur apud Iul.Clar.in §.fin.quæst.29.uers.sed hic incidenter. Duodecima replicatio uidetur: Nisi papam uel Imperatorem uim sibi inferẽtem occiderit. Sed reprobatur apud Iul.Clar.in §.homicidium.uers.quinimò etiamsi sit papa.30. Decimatertia replicatio: Nisi clericum

ricum uim sibi inferentem occiderit. Sed reprobatur d. §. homicidium. uers. præterea etiam. 29. Decimaquarta replicatio: Nisi cum ab initio negasset se homicidium fecisse, postea conuictus exceptione proposita se defendat. Hæc replicatio reprobatur apud Iul. Clar. in d. §. homicidium. uers. sed hic occurrit. 35. & Gabriel. lib. 2. de actionib. conclus. 1. num. 11. in fine. Decimaquinta replicatio est: Nisi statuto contineatur, ut qualitercunq; homicidiũ commissum esset, capite puniretur. Quæ tamẽ reprobatur apud Viu. lib. 1. statutum imponens pœnam corporalem. ibi: coarctatur dictũ, in fine. Hæc de quarta exceptione. Quinta exceptio est: Nisi iussus à tyranno ut interficeret, sub hac comminatione, Nisi ipse interfici uellet, occiderit. Viu. lib. 1. condemnatus, num. 5. Iul. Clar. §. fin. q. 60. uers. solet dubitari. & uers. quæro modo. Sexta exceptio: Nisi uerbis iniuriosis prouocatus occiderit. reprobatur apud Iul. Clar. d. q. 60. uers. nunc quæro. & Viu. lib. 2. defensio, num. 7. Admittitur tamen quoad pœnam ordinariam, d. uers. nunc quæro. ibi: mitius tamen. Septima exceptio: Nisi pro defensione honoris sui interfecerit. Iul. Clar. in §. homicidiũ. uers. idemq; multo. 26. Octaua exceptio: Nisi pro defensione rerum suarum occiderit. approbatur s. except. 4. repl. 8. Nona exceptio: Nisi insidiatorem occiderit. approbatur sub conditione apud

Iul.

Iul. Clar.in §.homicidiũ.uers.poteſt etiam.36.Decima exceptio:Niſi pro defendenda ſalute patris, filij, uel alterius cognati, aut extranei, cuius uita aliàs ſaluari non potuit,occiderit. M.I.P.*d.excep.* 2. *Accedit* Iul.Clar.*in d.§.homicidium. uerſ.item locum.27.cum duob.numeris ſequentibus.* Vill.O. 20 & 21.*Viu.lib.1.defendere,num.4.* *Vndecima exceptio*: *Niſi tyrannum occiderit. Hæc exceptio eſt controuerſa apud* Viu.*lib.2.tyrannum.De qua re uide itẽ ſ. eod.cap. in lege Iulia maieſtatis,reg.* 4. *Duodecima exceptio*:*Niſi rebellem occiderit.* Iul.Cla.*in §.læſæ maieſtatis. uerſ.hinc infertur.17.* *Decimatertia exceptio* : *Niſi transfugam occiderit.*M.I.C.*d.q.1.except.6.Accedit* Iul.Clar.*in §.homicidium.uerſ.plerunq; etiam.52. ibi:etſi dicatur.* *Decimaquarta exceptio* : *Niſi furem in furto deprehenſum occiderit.* M.I.C. *d.q.1. except.7.* & M.I.P.*d.q.1.except.3.Accedit* Iul.Clar.*in §.homicidium.uerſ.ultima eſt.47.* *Huius exceptionis replicatio prima eſt quoad forum conſcientiæ, d.§. homicidium. uerſ.hæc autem.25. in fine.* & *uerſ. ſed hæc quidem.50.* *Altera replicatio eſt*:*Niſi furi ſine ſuo periculo parcere potuit. Hæc replicatio approbatur* M.I.C.*d.except.7.replic.2.* & M.I.P. *d.except.3.repl.2.* *Accedit* Iul.Clar.*in d.uerſ.ultima eſt.47. ibi:primo.* *Tertia replicatio eſt* : *Niſi clamore idipſum non ſit teſtificatus.* M.I.C.*d.except.7.*

cept.7.repl.1. Accedit Iul.Clar.*d. uerſ.ultima eſt.* 47.*ibi:ſecundo.* Quarta replicatio eſt: Niſi non noctu,ſed interdiu furem deprehenſum occiderit. M.I.C.*d.except.7.repl.3.* & M.I.P.*d.except.3.replic.1.* Huius duplicatio eſt: Niſi pro defenſione rerum quæ aliâs non poſſunt recuperari, furem diurnum occiderit. Quæ duplicatio approbatur & diſtinguitur apud Vill.O.19. Quinta replicatio eſt: Niſi furem deprehenſum cognouerit, uel teſtes habuerit qui illum potuerunt cognoſcere. Iul.Clar.*d.uerſ.ultima eſt.*47.*ibi:tertio.* Sexta replicatio eſt: Niſi furem deprehenſum uiuum capere potuit.*d.uerſ.ultima eſt.*47.*ibi:quarto.* Decimaquinta exceptio: Niſi ſtuprum ſibi uel ſuis inferentem occiderit. M.I.C. *d.q.1. except.*8. Accedit Viu.*lib.1.raptor,in prin.* Decimaſexta exceptio: Niſi adulterum cum filia ſua deprehenſum occiderit. M.I.C.*d.q.1.except.9.* Accedit Iul.Clar.*in §. homicidium. uerſ.dixi etiam.*48.*in prin.* Huius replicatio prima eſt: Niſi non ſimul filiam cum adultero occiderit. M.I.C.*d.except.9.repl.1.* Accedit Iul.Clar. *d.uerſ.dixi etiam. ibi:quod intellige.* Altera replicatio eſt: Niſi filia in patris occidentis poteſtate non fuerit. M.I.C. *d.except.9. replic.4.* Accedit Iul.Clar. *d.uerſ. dixi etiam. ibi:ſecundo.* Tertia replicatio eſt: Niſi non in ipſo actu pater adulterũ deprehenderit. M.I.C.*d.excep.9.repl.8.*

Accedit

Accedit Iul. Clarus d.uerſ.dixi etiam. ibi:quinto. Quarta replicatio eſt: Niſi non domi ſuæ uel generi ſui, ſed alibi adulterum cum filia deprehenderit. M.I.C.d.except.9.repl.9. Accedit Iul.Clar. d.uerſ.dixi etiam.ibi:tertio. Quinta replicatio eſt: Niſi filia non ſit nupta.d.uerſ.dixi etiam. ibi:quarto. Sexta replicatio uidetur: Niſi clericum deprehēſum cum filia occiderit. Sed reprobatur d.uerſ. dixi etiam. ibi:& hæc omnia. Septima replicatio eſt: Niſi iudicem uel magiſtratum adulterum cum filia deprehēſum occiderit. Hæc replicatio eſt controuerſa d. uerſ. dixi etiam. ibi:in iudice autem. Octaua replicatio eſt: Niſi non ipſe pater occidit, ſed mandauit occidendum. De hac re uide s̄.cap. 7.except.7.repl.1.dupl.1. Hæc de replicationibus propoſitæ exceptionis: quarum duplicatio generalis eſt, quòd quamuis in dictis caſibus pater ab homicidio non in totum excuſetur, à pœna tamen ordinaria liberetur, & extra ordinem ueniat puniēdus. M.I.C.d.excep.9.in fine. Accedit Iul.Clar. in §.homicidium.uerſ.ſed quid dicendum.49.ibi: bene uerum. Decimaſeptima exceptio: Niſi adulterum cum uxore ſua deprehenſum maritus occiderit. M.I.C.d.q.1.except.10. Accedit Iul.Clar.d. uerſ.ſed quid dicendum, in prim. Controuertitur tamen d.uerſ.ſed quid dicendum. ibi: & licet aliqui. Huius exceptionis replicatio prima eſt, quoad

forum conſcientiæ. d.§.homicidium. uerſ.ſed hæc quidem.50. Altera replicatio eſt:Niſi adulter cum uxore deprehenſus non ſit infamis, nec libertus mariti uel uxoris,nec ſeruus,&c. M.I.C.d.excep. 10.repl.2. Accedit Iul.Clar.d.uerſ.ſed quid dicendum.ibi:ſi uerò adulter. Decimaoctaua exceptio: Niſi maritus uxorem in adulterio deprehenſam occiderit.M.I.C.d.q.1.except.11. Reprobatur tamen hæc exceptio M.I.P.d.q.1.except.7. Cui accedit Vill.M.23. Decimanona exceptio:Niſi iuſſu eius qui potuit occidere,occidit.De hac exceptione uide s̃.cap.7.except.7.replic.1.duplic.1.Sed & eius replicatio uidetur: Niſi cum Princeps abſque proceſſu occidi mandaſſet, officialis iuſſu eius occidit.Sed reprobatur apud Vill.in uerbo Officialis.Viceſima exceptio:Niſi bannitum permittente ſtatuto occiderit. Viuius lib.1.ſtatutum diſponens quòd bannitus poßit, num.1. cum duob.ſequentibus.& Iul.Clar.in §.homicidium.uerſ.plerunque etiam.52.cum uerſ.ſequente. Accedunt ea quæ habentur s̃.cap.8.de pœna banni,reg.1. Huius replicatio prima uidetur:Niſi homicida promiſerit bānito,ſe eum non occiſurum,ſub pœna uel iuramento interueniente. Sed reprobatur d.ſtatutum diſponens,n. :.6. item apud Iul.Clar.in §.homicidium. uerſ.quæro aliquis.60. in cuius fine diſtinguitur. Altera replicatio uidetur:Niſi patrem,filium,

lium, fratrem uel dominum bannitum occiderit. Hæc replicatio eſt controuerſa d.ſtatutum diſponens,num.7.cum duob.ſequentibus.Iul.Clar.in §. homicidium.uerſ.ſed hic quæro.59. Tertia replicatio uidetur: Niſi bannitus dixerit, ſe reſtitutum & abſolutum à banno. Reprobatur ſub conditione d.ſtatutū,num.9. ibi:ampliatur tertiò.Iul.Clar. in d.§.homicidium.uerſ.item quæro.62. Quarta replicatio eſt: Niſi per alium occiderit bannitum data pecunia,uel proditoriè occiderit. Hæc replicatio eſt controuerſa d.§.homicidium.uerſ.ſed an licebit.61. Viu.d.ſtatutum,num.11. Gabriel.lib.7. concluſ.1.num.38. Quinta replicatio eſt:Niſi propter contumaciam bannitus fuerit, non ex ueris probationibus.Viu.d.ſtatutum,num.12. Sexta replicatio eſt: Niſi ex leui cauſa fuerit bannitus.Iul. Clar.in d.§.homicidium. uerſ.plerunq; etiam.52. ibi:hæc tamen omnia. Septima replicatio eſt:Niſi pro debito pecuniario fuerit bannitus.d.uerſ.plerunq; etiam. ibi:& ideo. Octaua replicatio eſt: Niſi ſtatuto permittente bannitum in centū occidi, occiderit bannitum non ex una cauſa, ſed ex pluribus ſeparatim in centum bannitum. Viu. d. ſtatutum, num.13. Iul.Clar.in §.homicidium.uerſ. ſed quæritur.68. Nona replicatio eſt: Niſi incarceratum bannitum occiderit. Viu.d.ſtatutū,num. 14.& Iul.Clar.in d.§.homicidium. uerſ.quæro e-

*tiam.65. Decima replicatio eſt:*Niſi *non ritè fuerit bannitus.* Viu.*d.ſtatutum,num.15.* Iul.Clar. *in d.§.homicidium.uerſ.maior eſt dubitatio.63. Cuius duplicatio eſt:* Niſi *occidens non habuerit noticiam nullitatis ſententiæ. d.uerſ.maior. ibi:ſi uerò non habebat. Vndecima replicatio:* Niſi *pendente appellatione aut nullitatis cauſa de ſententia banni,aut tempore ad appellandum dato nondum elapſo occiderit.* Iul.Clar. *in d.§.homicidiũ. uerſ.ſucceſſiuè.*64. Duodecima *replicatio:* Niſi *ignorans bannitũ eſſe,eum occiderit. Quæ tamen reprobatur d.§.homicidium. uerſ.fuit etiam.*67. Decimatertia *replicatio:*Niſi *ante litem conteſtatam exceptio hæc fuerit oppoſita.* Sed *reprobatur d.§.homicidium. uerſ.ſciendum eſt.*69. Decimaquarta *replicatio:*Niſi *homicida non per ſe,ſed per alium exceptionem hanc oppoſuerit. Sed reprobatur d.§.homicidium.uerſ.item ſcias.*70.Decimaquinta *replicatio:* Niſi *ex officio iudex procedat. Sed reprobatur d.§.homicidium.uerſ.alia quoq;.72.* Decimaſexta *replicatio:*Niſi *bannitam prægnantem occiderit.* Viu.*d.ſtatutum, num.17. cum ſequente.* Decimaſeptima *replicatio eſt:*Niſi *extra territorium ſtatuentium bannitum occiderit. Quæ replicatio eſt controuerſa apud* Viu.*d. ſtatutum, num.19. cum ſequente.* Reprobatur *apud* Iul.Clar.*in d.§.homicidiũ. uerſ.ulterius quæro.65.*

ro.66.Decimaoctaua replicatio: Nisi statutũ permiserit offendi, non occidi bannitum. Reprobatur hæc replicatio apud Iul.Clar. in d.§.homicidium. uers.est autem.55. Decimanona replicatio: Nisi bannitus cum hærede occisi, ob quem in bannum incidit, transegit. Cuius duplicatio est: Nisi cum muliere hærede transegit. Approbatur apud Viu. lib.1. statutum disponens quòd bannitus non possit, in prin. Duplicatur ibid.uers.fallit & claudicat. Vicesima replicatio est quoad forum conscientiæ, in quo non excusatur bannitum occidẽs. Quæ replicatio est controuersa Iul.Clar. in §.homicidium.uers.sed nunquid.54. Hæc de replicationibus propositæ exceptionis: de quibus tamen alijsq; similibus uide item Gabriel.lib.6. de reg.iuris, conclus.6.num.13.usq; ad num.36.item s.cap.8. de pœna banni, reg.1. Vicesimaprima exceptio: Nisi capiendus se ut capi non posset defendens, sit occisus. Iul.Clar.in §.homicidiũ. uers.sunt etiam. 73.item §.fin.quæst.29.in prin. Huius replicatio prima est: Nisi sine homicidio capi potuit.d.q.29. in prin.ibi: debent etiam. Altera replicatio est: Nisi non constet illos habere licentiam capiendi. d.quæst.29.in prin.ibi: item debent. Vicesimasecunda exceptio: Nisi furiosus occiderit. M.I.C.d. quæst.1.except.16. Accedit Viu. lib.1. furiosus, in prin. & Iul.Clar. in §.fin.q.60.uers.item quæro,

 in prin.

in prin. Huius replicatio uidetur:Nisi eo tempore,quo furor intermisit, occiderit. Sed reprobatur Vill.F.181. Viu.*d.furiosus. ibi:ampliatur hoc.* Iul.Clar. *d.uers.item quæro. ibi:aut uerò tempore.* Vicesimatertia *exceptio:Nisi fœtus conceptus nondum natus occisus sit.Vide* s̄.*reg.7.Vicesimaquarta exceptio:* Nisi *post commissum homicidiū homicida furere cœperit.*Villal.F.182.Viu.*lib.1.furiosus.*Iul.Clar.*d.uers.itē quæro.ibi:aut uerò tempore.Huius exceptionis replicatio prima est quoad pœnam extraordinariam, qua saltem furiosus puniri debet. Quæ replicatio est controuersa d. uers.item quæro. ibi:hoc tamen intellige.* Altera *replicatio est :* Nisi *post dictam sententiam furor superuenerit.*Iul.Clar.*d.q.60.uers.sed quæro.* Vicesimaquinta *exceptio:*Nisi *de homicidio cum hæredibus occisi transactum sit.* Cuius *replicatio prima est :* Nisi *non cum omnibus hæredibus occisi transactum sit.* Cuius *duplicatio est:*Nisi *cum maiore parte hæredum transactum sit.* Viu.*lib.1.statutum disponens quòd bānitus non poßit,in prin. ibi:ideo secundum.& lib.2.pacem haberi.* Altera *replicatio est:* Nisi *cum muliere hærede sit transactum.d.statutum disponens,in prin.* Plura *de exceptione proposita uide* s̄.*cap.7.except.33.* Vicesimasexta *exceptio:*Nisi *non ex uulnere, sed ex alia causa accedente mortuus sit.* Quæ *exceptio*

appro-

approbatur apud Iul.Clar.in §.homicidium.uerſ. quandoq; etiam.42.ibi:ſecundus eſt. Cuius replicatio prima eſt:Niſi uulnus fuerit lætale.Quæ replicatio controuertitur,magis tamen approbatur d.uerſ.quandoq; etiam.ibi:primus caſus eſt.Altera replicatio eſt: Niſi dubitetur utrum uulnus lætale fuerit,an non:tunc enim in dubio præſumitur lætale fuiſſe.d.uerſ.quandoque etiam.ibi:tertius eſt. Cuius duplicatio eſt: Niſi appareat de aliqua negligentia uel culpa uulnerati. d.uerſ. tertius eſt. Viceſimaſeptima exceptio: Niſi occiſus reum excuſauerit. Iul.Clar. §.fin. q.52. uerſ.poteſt etiam. Cuius replicatio eſt: Niſi cauſa non ſit dubia, ſed probata contra reum. d.uerſ.poteſt. ibi:quam tamen intellige.Vide item de hac exceptione ſ̃.cap. 10.reg.1.except.5. Viceſimaoctaua exceptio: Niſi de nomine occiſi non conſtet. Quæ exceptio reprobatur d.q.52.uerſ.ulterius etiam.Hæc de exceptionibus aduerſus homicidium generalibus.

ADVERSVS QVOS COMPETAT homicidij accuſatio?

X. Regula: *Si plures hominem occiderint, ut ignoretur cuius ictu perierit: nullus tenetur, ſed omnes ſunt abſoluendi. Fichard. in addit. ſuis ad Baptiſt.à Villal.in uerbo Homicidium.Iul.Clar.in §.homicidium. uerſ.alia etiam.37.in prin.ubi apparet, quòd Bartol.ſuerit in contraria opinione.*

Huius exceptio prima est quoad pœnam extraordinariam: hac enim omnes tenentur. d. uers. alia etiam, in prin. Altera exceptio est: Nisi homicidium factum sit animo deliberato & ex proposito: tūc enim omnes tenentur pœna ordinaria. d. uers. alia etiam. ibi: primus est. Huius replicatio prima est: Nisi non omnes fuerint conscij istius propositi. hi enim qui conscij non fuerunt, extra ordinem tantùm puniuntur. d. uers. alia etiam. ibi: puto tamen in hoc casu. Altera replicatio est: Nisi non satis constet homicidium animo deliberato perpetratum esse. d. uers. alia etiam. ibi: secundus est. Tertia replicatio est: Nisi homicidium in rixa sit commissum. d. uers. alia etiam. ibi: tertius autem. Hæc de secunda exceptione. Tertia exceptio est: Nisi constet quis fuerit principalis author siue inceptor rixæ: hic enim iuris præsumptione pro homicida habetur. M. I. C. d. quæst. 1. causa 9. Accedit Iul. Clar. d. uers. alia etiam. ibi: bene uerum. 39. Quarta exceptio est: Nisi omnes fuerint cōtumaces. Iul. Clar. d. §. homicidium, uers. sed hic incidenter. 40. ibi: & si sint contumaces. Quinta exceptio est: Nisi certi sint uulneratores; tunc enim omnes isti uulneratores tenentur. d. §. homicidium. uers. aut uerò plura. 41. in prim. Cuius replicatio est: Nisi non omnia uulnera fuerint lætalia. d. uers. aut uerò plura. ibi: aut uerò unum. item ibi: aut uerò sunt certi.

XI. Re-

X I. *Regula: Is quoq; qui mandauit occidi, tanquam homicida tenetur.* M.I.C. *d.cap.25.quæst.2. reg.3.* Accedit Iul.Clar.*in §.homicidium.uers.plu ribus autem.12.ibi:aliquando mandat.* Idem *in §. fin.quæst.*80.

X I I. *Regula: Is quoq; qui auxilium tulit, tenetur.* Iul.Clar.*in §.homicidium.uers.alia etiam.ibi: ex quo resultat alia.* Idem *§.fin.q.*90. *circa prin. Huius exceptio est:* Nisi *quis interposuerit occisum, ne ipse occideretur.d.§.homicidium.uers.adde quód.31.ibi:sed pone ego.*

QVID VENIAT IN HOC IVdicio, seu de pœna.

X I I I. *Regula: Homicidæ hodie capite puniuntur, sublata pœna legis Corneliæ de sicarijs.* M.I. C.*d.cap.25.q.3.reg.1.* Accedit Iul.Clar.*in §.homicidium. uers.sed quæro.18. Huius exceptio prima est:* Nisi *statuto pœna pecuniaria sit constituta. Quæ exceptio est controuersa in d.§.homicidiũ. uers.sed nunquid.19. item §.fin. q.32.uers.dictum est, in fine. Huius replicatio est:* Nisi *extra territorium statuentium homicidium sit commissum. d.uers.sed nunquid.ibi:sed posito.*

X I I I I. *Regula, De pœna eius qui seipsum occidit,* Viu.*lib.2.occidens,num.4.* Iul.Clar.*§.fin.q. 68.uers.seipsum.37.*

X V. *Regula, De interesse animæ occisi, de sum*

r 5 ptibus

ptibus funerum & curationis, item de operis omis sis præstandis, Iul. Clar. *in §. homicidium. uers. tenetur.* 23.

X V I. *Regula, De pœna eius qui per assasinos occidit,* M. I. P. *d. cap.* 15. *de homicidio, quæst.* 3. *reg.* 2. Accedit *itẽ, declaratur & distinguitur* Viu. *lib.* 1. *assasini, num.* 1. Gabriel. *libro* 7. *conclus.* 1. Iul. Clar. *in §. assasinium.*

X V I I. *Regula:* Excommunicantur *& deponuntur homicidæ.* M. I. P. *d. q.* 3. *reg.* 8. Accedit Iul. Clar. *in §. homicidium. uers. de iure autem.* 20.

ADIVNCTA HVIVS IVDICII.

X V I I I. *Regula: De modo inquirendi, si plures homicidio interfuerint, nec constet quis ex ijs homicidium fecerit, differitur apud* Iul. Clar. *in d. §. homicidium. uers. sed hic incidenter.* 40.

X I X. *Regula: De probando an fuerit uulnus letale, uel an ex alia causa mortuus sit, differitur d. §. homicidium. uers. scias autem.* 43. *cum sequentib. usq; ad uers. ultima est.* 47.

X X. *Regula, De probando animo occidendi,* M. I. C. *d. q.* 1. *except.* 1. *in fine.* Accedit Iul. Clar. *in d. §. homicidium. uers. ex proposito.* 9. *ibi: animus autem, usq; ad finem.*

X X I. *Regula, De probando mandato homicidij committendi,* Gabriel. *lib.* 7. *conclus.* 2. *num.* 47. *usq; ad num.* 60. Iul. Clar. *§. fin. quæst.* 89. *uers.*

sed

ſed hic incidenter.6.cum uerſ.ſequente.

XXII. *Regula: De probanda exceptione inculpatæ tutelæ diſſeritur apud* Iul.Clar. *in §.homicidiũ.uerſ.ſed quomodo.33.Hæc de homicidio.*

V. DE PARRICIDIO.

I. *Regula: Parricidiũ punitur ac definitur* M.I.C.*lib.1.cap.26.q.1.in prin.Accedit* Iul.Clar.*in §.parricidium,in prin. Huius regulæ exceptio prima uidetur:*Niſi *non legitimum,ſed naturalẽ tantùm filium uel patrem occiderit.* Quæ *exceptio reprobatur d.§.parricidiũ. uerſ.quæro nũquid.2.* Altera *exceptio uidetur:* Niſi *non patrem, ſed auum uel proauum: neque filium,ſed nepotem uel pronepotem occiderit. Sed reprobatur d.§.parricidium.uerſ.ſcias etiam.3.* Tertia *exceptio uidetur:*Niſi *non aſcendentem neq; deſcendentem,ſed tranſuerſalem occiderit. Sed reprobatur in d.§. parricidium.uerſ.ſed quid dicendum.4.*

II.*Regula: Etiam conſcius parricidij,quamuis extraneus,de parricidio punitur.*M.I.C.*d.cap.26. q.2.reg.2.Accedit* Viu.*lib.2.ſcientia,num.4.*

III.*Regula:* P*œna parricidij definitur* M.I.C. *d.cap.26.q.3.reg.1. Accedit* Iul.Clar.*in d.§.parricidiũ.uerſ.ſed quæro.5.in prin.* Quæ *tamen pœna hodie nõ eſt in uſu.d.uerſ.ſed quæro.ibi:ſed certè.*

IIII.*Regula:Aliæ pœnæ parricidij enumerantur d.uerſ.ſed quæro,per totum.*

VI. DE

VI. DE PLAGIARIIS.

I. *Regula: Hoc iudicio punitur qui liberum hominem uel seruum alienum suppresserit, celauerit, uel in uinculis habuerit.* M.I.C. *libro* 1. *cap.* 27. *q.* 2. *in prin. Huius loci est, si priuatum carcerem quis exercuerit. de quo* Iul. Clar. §. *fin. q.* 68. *uers. priuatum carcerem.* 32. *ubi etiam distinguitur. Sed & si quis debiti nomine liberum hominem locet, uel pignori capiat: hoc iudicio tenetur.* M.I.C. *d. q.* 2. *except.* 5. *Accedit* Vill. P. 11. *ubi improbatur etiam pactum hac de re factum.*

II. *Regula: Pœna plagij est, ultimum supplicium.* M.I.C. *d. cap.* 27. *q.* 5. *reg.* 4. *Accedit* Iul. Clar. *d. quæst.* 68. *uers. plagiarius.* 31. *ubi excipitur: Nisi non habuerit animum celandi: tunc enim mitius punitur. Item accedit d. quæst.* 68. *uers. priuatum carcerem.* 32.

VII. DE ADVLTERIIS *& stupro.*

CAVSAE EX QVIBVS HOC iudicium competat?

I. *Regula: Si adulterium uel stuprum commissum sit: hoc iudicium datur.* M.I.C. *libro* 1. *cap.* 28. *quæst.* 2. *causa* 1. *&* M.I.P. *lib.* 1. *cap.* 15. *de adulterijs, quæst.* 1. *causa* 1. *Declaratur hæc regula differentia adulterij & stupri* M.I.C. *d. causa* 1. *&* M.I.P. *d. causa* 1. *Accedit* Iul. Clar. *in* §. *adulterium.*

uers.

uerſ.tribus autem.2.ibi:cæterùm quādo.Quæ differentia iure canonico tollitur d.uerſ.tribus autē. ibi:de iure autem.& in §.ſtuprum. uerſ.ſed pone. 4.in fine. **Triplex adulterium habetur** *d.uerſ.tribus autem, in prin. Stuprum autem uarijs modis committitur apud* Iul.Clar.*in §.ſtuprum,in prin.* **Planè propoſitæ regulæ exceptio prima eſt** : Niſi *non in nuptam, ſed in ſolutam commiſerit.* M.I.C. *d.q.2.except.3.* Accedit Soarez A.86.& Iul.Clar. *in §.fornicatio,in prin. Altera exceptio eſt:*Niſi *cum bannita rem habuerit. Sed reprobatur apud* Iul.Clar.*in §.homicidium. uerſ.ſed an ſtante.56.* Soar.A.83. *Tertia exceptio :* Niſi *cum meretrice rem habuerit.*M.I.C.*d.quæſt.2.except.6.* Accedit Iul.Clar.*in §.fornicatio. uerſ.hoc autem multo.2. & in §.adulterium. uerſ.quæro nunquid.3. ubi etiam diſtinguitur.Quarta exceptio eſt:*Niſi *adulter accuſatus fuerit abſolutus:hoc enim caſu etiam adulteræ exceptio rei iudicatæ prodeſt.* M.I.C.*d. quæſt.2.except.14.repl.2.dupl.1.*Accedit Gabriel. *lib.6.de legibus,concluſ.3.num.50.*

II.Regula: *Lenocinium etiam hoc iudicio coercetur. de cuius pœna habetur* M.I.C.*d.quæſt.2. cauſa 4.* Accedit Iul.Clar.*in §.fin.quæſt.68.uerſ. lenones.23.*

III.Regula:*Inceſtus quoq; crimen hoc iudicio punitur.* M I.C. *d.quæſt.2. cauſa 16. &* M.I.P. *d. quæſt.1.*

quæst.1.causa 8.Declaratur definitione incestus d. causa 16.& d.causa 8. Accedit Iul.Clar.in §.incestus,in prin. Huius regulæ exceptio est: Nisi per ignorantiam facti incestus cõmittatur. Vill.P.68.

III I.*Regula:Incestus etiam cõmittitur,si quis cum moniali rem habuerit, uel mulier cum clerico.d.§.incestus,in prin.ibi:sed nũquid. ubi tamen in clerico controuertitur.*

V.*Regula:Si quis duas uxores simul habuerit, uel una duobus simul nupta sit: hoc iudicio coercetur.* M.I.C. *d.q.2. causa 18.&* M.I.P. *d.quæst.1. causa 9. Accedit Iul.Clar.in §.fornicatio.uers.dicitur etiam.30.ubi de pœnis huius criminis agitur. Huius regulæ exceptio est: Nisi per errorem & ignorantiam hoc sit factum.* M.I.C.*d.causa 18.except.1. Accedit Iul.Clar. in §.fornicatio. uers.sed pone.31.*

V I.*Regula:Si mares cum maribus coierint:puniuntur.*M.I.C.*d.quæst.2.causa 19. Accedit Viu. libro 1. Sodomæ. Iul.Clar. in §.Sodomia. uers.sed quæro.4.*

V I I. *Regula: Si mulier cum muliere coierit: punitur apud Viu. lib.2. mulieres. & Iul.Clar. in §.fornicatio.uers.inter mulieres.29.*

V I I I. *Regula: Si cum bruto animali coierit: punitur apud Iul.Clar. in §.fornicatio. uers.cum animali.27.Vide item j.reg.36.*

QVIBVS ACCVSATIO ADVLterij competit?

IX. Regula: *Maritus adulteræ iure mariti adulterij accusationem habet.* M.I.C.*d.cap.28.q.3.reg.1. & M.I.P. d.cap.15.de adulterijs,q.2.reg.1. Cuius exceptio prima est: Nisi maritus post commissum adulterium cum uxore coierit.*Iul.Clar.*in §.adulterium.uers.caueat etiam.18. Soarez* A.85. *Altera exceptio est:* Nisi *maritus uxorem dimissam reduxerit.* M.I.C.*d.reg.1. except.16. Accedit* Viu.*lib.2.adulteri,num.5.*

X.Regula:*Hæres quoq; mariti adulterij accusationem habet.* Vill.H.*21.cum addit.*

XI.Regula:Extraneis quoq; *post maritum & patrem adulterij accusatio competit.*M.I.C.*d.q.3.reg.4. Quæ tamen regula hodie est mutata.* Iul.Clar.*in §.adulterium.uers.est autem.4.*

XII. Regula: *Vxor adulteri accusationem adulterij non habet.*M.I.C.*d.quæst.3.reg.5.&* M.I.P.*d.q.2.reg.2.* Accedit Viu.*lib.1. mulier non potest,num.6.uers.ergo quãtum. Cuius exceptio est:* Nisi *ciuiliter agat ad separationem thori & dotem lucrandam.d.uers.ergo quantum.*

APVD QVEM ADVLTERII accusatio competat?

XIII.Regula:*Tam apud ciuilem quàm apud ecclesiasticum iudicem hæc accusatio competit.*

Iul.

Iul.Clar.in §.adulterium.uerſ.hoc crimen.6. item §.fin.q.37.uerſ.quæro nunquid.3.Soarez A.87.

QVAMDIV COMPETAT ADVLterij accuſatio?

XIIII.Regula:*Intra quinquennium hæc accuſatio competit: poſtea accuſanti obſtat præſcriptio.* M.I.C.*d.cap.28.q.2.except.17.* Accedit Vill. D.*55.in addit.ibi:adulterium autem.*Iul.Clar.*in §. adulterium.uerſ.ult. & §.fin.quæſt.51.uerſ.poteſt autem. Huius exceptio prima eſt:*Niſi *adulterium cum inceſtu ſit admiſſum.* M.I.C. *d.except.17.replic.4.Accedit d.uerſ.ult.in fine. Altera exceptio eſt :* Niſi *à die ultimi adulterij nondum exceſſerit quinquennium.*Iul.Clar.*in §.fin.quæſt.51.uerſ.ſed hic quæro.*

QVID VENIAT IN HAC ACCVſatione,ſeu de pœna adulterij.

XV.Regula:*Vitium fornicationis omniũ maximum eſt ſcelus.* M.I.P. *d.cap.15.de adulterijs,q.3.reg.1.Accedit Viu.lib.2.adulteri,num.2.*

XVI.Regula:*Adulterij pœna capitalis eſt.*M. I.C.*d.cap.28.q.7.reg.1.* Accedit Villal.A.*num.67.* Viu.*lib.2.adulteri, num.1.*Iul.Clar.*in §.adulteriũ. uerſ.ſed quæro.7.in prim.Soarez A.88. De iure tamen ciuili regula hæc eſt cõtrouerſa,ut refert* Iul. Clar.*d.uerſ.ſed quæro. ibi:de iure autẽ ciuili, cum ſequentib.uſq; ad uerba hæc,Sed quidquid. Huius*

exceptio

exceptio est: Nisi cum sponsa, non uxore alterius commissum sit. Iul.Clar. *d.§.adulterium. uers.sed haec omnia.9.ubi additur replicatio talis:*Nisi *fuerit sponsa de praesenti.*Planè *consuetudine proposita regula est mutata,& pro poena capitis imponitur pecuniaria, d.uers.sed quaero. ibi:sed quidquid.* Item *in quibusdam locis adulterium est impunitum.d.uers.sed quaero.ibi:quinimò.*Item *de iure canonico fornicationis poena est arbitraria.* Iul.Clar.*in §.fornicatio.uers.sed quaero.3.in prin.* Item *excommunicatio.* Iul.Clar. *in §.adulterium. uers.sed quaero.7.ibi:de iure autem canonico.*

XVII.*Regula: Stupri poena est publicatio dimidiae partis bonorũ, uel corporis coercitio cum relegatione.*M.I.C.*d.q.7.reg.2.* Accedit Iul.Clar. *in §.adulterium.uers.tribus autem.2.ibi:caeterùm quando uir.& in §.stuprum.uers.sed quaero.3.ibi: de iure autem.* De *iure tamen canonico haec poena mutata est.de quo* ℈.*reg.prox.*

XVIII.*Regula:*De *iure canonico stuprũ cõmittens uitiatam ducere ac dotare tenetur*. Quae *regula approbatur* M.I.P. *d.cap.15. de adulterijs, q.3.reg.3.* Accedit Iul.Clar. *in d. uers.sed quaero.ibi:laicus autem.*Huius *regulae exceptio prima est:* Nisi *pater puellae in matrimonium consentire nolit:tũc enim dotem dando liberatur.* M.I.P.*d.reg. 3.except.1.*Accedit *d.uers.laicus autem.*Altera *ex-*

ceptio est: Nisi castigatus & excommunicatus in monasterio, dum uixerit, pœnitentiam agere malit. M.I.P.*d.reg.3.excep.2.*Accedit Iul.Clar.*d.uers. laicus autem. Tertia exceptio est:Nisi uitiata non sit honestæ uitæ. d.uers.sed quæro. ibi:hæc autem omnia.Planè regula proposita hodie non est in usu, sed uitiatam aut ducendo, aut dotando liberatur. d.uers.sed quæro.ibi:dicit aũt, cum sequentib.*

XIX.Regula: *Mulier adultera in monasterio perpetuam pœnitẽtiam agere debet.* M.I.C.*d.q.7.reg.3.&* M.I.P.*d.q.3.reg.4.* Accedit Iul.Clar. *in §.adulterium.uers.sed quæro.7.ibi:præterea.item ibi:sed hodie.*Viu.*lib.2.adulteri,num.3 & 4.*

XX.Regula:*Incestus pœna est, in insulã deportatio.*M.I.C.*d.q.7.reg.4.* In cuius locum *successit pœna mortis.* Iul.Clar.*in §.incestus. uers.sed quæro.1. Soarez* l.25. *Huius regulæ exceptio prima est:*Nisi *clericus incestũ cõmiserit:is.n.tantùm deponitur de iure canonico. d.uers.sed quæro.ibi:de iure autem.*Altera *exceptio est:*Nisi *cõmittatur incestus per contractum nuptialem.d.uers.sed quæro.ibi:si uerò committitur.* Planè *regula proposita uidetur usu mutata, & pœna incestus in arbitrariam mutata, d.uers.sed quæro.ibi:ego uidi.*

XXI.Regula: *Si tutor pupillam suam corruperit, deportatur.* M.I.C.*d.q.7.reg.5.* Accedit Iul. Clar.*in §.fornicatio, uers.cum pupilla.23.*

XXII.Re-

XXII. Regula: *Si mulier proprijs seruis se iũxerit, punitur capite*. M.I.C.d.q.7.reg.6.& M.I.P.d.q.3. reg.8. Accedit Iul.Clar. in d.§.fornicatio. uers.mulieris.20.& in §.fin.q.68.uers.mulier.28.

XXIII. Regula: *Secus obseruatur, si dominus cum ancilla sua rem habuerit*. d.uers.mulieris.20. ibi:non tamen.

XXIIII. Regula: *Si nondum uiripotentem uirginem corrupit, punitur*. M.I.C.d.q.7.reg.7. Accedit Iul.Clar.in §.stuprũ. uers.fuit aliquãdo.9. ubi additur, hoc crimẽ diuersimodè hodie puniri.

XXV. Regula: *Si Iudæus cum Christiana rẽ habuerit, punitur* apud Vill.I.118. Viu.li.2. Iudæus coiens. Gabriel.lib.7.conclus.21.Iul.Clar.in §.adulterium.uers.pone stat statutum.10.& in §.fornicatio.uers.cum Iudæis.26.

XXVI. Regula: *Si Christianus cum Iudæa rẽ habuerit, punitur*. d.uers.cum Iudæis, in fine.

XXVII. Regula: *Si quis sæpius cum eadem commiserit adulterium: pro unico adulterio punitur, non pro pluribus*. Iul.Clar. in §.adulterium. uers.sed pone.11.Soarez A.84.

XXVIII. Regula: *Potest item ob adulterium agi ad separationem thori, & ad priuationem dotis & donationis propter nuptias*. d.§.adulteriũ. uers.alia quoq;.12.

XXIX. Regula: De pœna illiciti concubina-

tus differit Iul. Clar. in §.fornicatio. uers.de iure autem canonico.7.

XXX. Regula: *Si cum moniali rem habuerit, punitur.* M.I.P. *d.q.3.reg.9. item lib.3. cap.11. de mulierib.ecclesiasticis,reg.9.* Accedit Iul.Clar. *in §.fornicatio.uers.cum moniali.17. item §.fin.q.68.uers.monialem.27.*

XXXI. Regula: *De pœna clerici uel sacerdotis fornicantis habetur* M.I.P. *d.quæst.3.reg.6.* Accedit Vill.C.82.& 84. *Viu.lib.2. adulter clericus. item Clericus ob* Fornicationem. *ubi controuertitur & distinguitur. Accedit item Iul.Clar.in §.adulterium. uers.sed quæro.7. ibi:clericus autē. item in §.fornicatio. uers.sed quæro.3. cum uers. sequente.item in §.stuprum.uers.sed quæro.3.*

XXXII. Regula: *De pœna mulieris cum presbytero fornicantis differitur apud Iul.Clar.in §.fornicatio.uers.cum presbytero.18.*

XXXIII. Regula: *Si quis cum mortua rem habuerit, punitur.d.§.fornicatio.uers.cū mortua.*

XXXIIII. Regula: *Si sacerdos cum filia sua spirituali seu pœnitentiali rem habuerit, punitur.* M.I.P.*d.q.3.reg.7.* Accedit Viu.*lib.2. clericus ob fornicationem,num.3.Declaratur ibid.num.4.*

XXXV. Regula: *Si sacerdos commatrem suam cognouerit,punitur. d.uers.clericus ob fornicationem,num.5.*

XXXVI. Re-

XXXVI. Regula, De pœna Sodomiæ, & de non naturalib. luxurijs, habetur M.I.C. lib.23. cap. 19. reg.10. & M.I.P. lib.5. cap.8. reg.48. Accedit Viu. lib.1. Sodomæ. & lib.2. Sodomita. Iul. Clar. in §. Sodomia. Huc pertinet item s̄. reg.8. Plures huiusmodi pœnas uide s̄. sub singulis causis huius iudicij.

ACTVS ET ADIVNCTA huius iudicij.

XXXVII. Regula: De dilationibus in hoc iudicio non facilè dandis cauetur M.I.C. d. cap.28. q.8. reg.3. Quod immutatum dicitur consuetudine apud Iul. Clar. §. fin. q.48. uers. sed nunquid.

XXXVIII. Regula, De probatione stupri. An per testes domesticos probetur, differit Iul. Clar. in §. stuprum. uers. quæro nunquid. 2.

XXXIX. Regula: Si stuprator dicat puellã non fuisse uirginem eo tempore, quo cum ea rem habuit: in dubio uirgo fuisse præsumitur, nisi contrarium probetur. Iul. Clar. in §. stuprum. uers. sed pone. 4.

ADFINIA HVIVS IVDICII remedia.

XL. Regula: Alij modi crimen adulterij in iudicium deducendi enumerantur apud Iul. Clar. in §. adulterium, in prin.

XLI. Regula: Videtur etiam actio ex stipula-

tu pœnalis competere, si adulter accusatori sub pœna promisit eum se non offensurum. Quod tamen remedium reprobatur apud Soarez *A.92.*

VIII. DE FALSIS.

I.*Regula:*Fal*si crimen publicum est.* H*æc regula controuertitur apud* Iul.Clar.*lib.5.sentent.* §.1.*uers.sed nunquid.4.item in* §.*falsum,in prin.*

EX QVIBVS CAVSIS FALSI accusatio competat?

II.*Regula:*Ex *falso commisso competit.* M.I.C. *lib.1.cap.29.q.1.in prin.* & M.I.P. *lib.1. cap.15. de falso,quæst.1.in prim.* Q*uibus autem modis falsum committatur,definitur* M.I.C.*d.q.1.in prin. item definitur apud* Iul.Clar.*in* §.*falsum.uers.sciēdum est.2.*Planè *propositæ regulæ exceptio prima est:* N*isi sine dolo malo falsum sit commissum.* M.I.C. *d.quæst.1.except.1.* & M.I.P.*d.quæst.1.in fine.*Ac*cedit* Iul.Clar. *in d.*§.*falsum. uers. excusatur autem.33.* Altera *exceptio est:*N*isi falsum adiuuetur primordio ueritatis. d.* §. *falsum. uers. præterea.34.* Tertia *exceptio est:* N*isi falsum commissum nemini obsit.*H*æc exceptio est controuersa,magis tamē approbatur apud* Viu.*lib.1.falsitas.item* Te*stis falsum.uers.ult.itē* Te*stis uel notarij.* Iul.Clar. *in* §.*falsum.uers.item excusatur.35.* Gabriel.*lib.7. conclus.5.num.1.*Declaratur *exemplis d.conclus.5. num.2.usq; ad num.21.* Replicatur *d.num.21. usq; ad finem.*

ad finem. Quarta exceptio est: Nisi in actu uel instrumento aliâs inutili falsum sit commissum. Hæc exceptio præcedentis species est, & controuertitur, magis tamen approbatur apud Turz. opin. 80. Gabriel. lib. 7. conclus. 5. num. 9. cum sequentib. usq; ad num. 21. ubi etiam replicatur. Quinta exceptio est: Nisi in priuata scriptura falsum sit commissum. Quæ cõtrouertitur & distinguitur apud Gabriel. lib. 7. conclus. 5. num. 2. cum duob. sequentibus. Sexta exceptio est: Nisi in suarum rationum libro falsum commiserit. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur d. conclus. 5. num. 5. cum tribus sequentibus. Iul. Clar. in §. falsum. uers. item excusatur. 35. ibi: addit Socinus.

III. Regula: Falsum etiam committitur, si notarius in instrumento adposuit quod uerum non est: ueluti numeratam esse pecuniam. Iul. Clar. in §. falsum. uers. notarius autem, cum uers. sequente.

IIII. Regula: Item committitur falsum, si notarius solennitates requisitas omisit. d. §. falsum. uers. pariter etiam. 21. Gabriel. lib. 6. de consuetudine, conclus. 3. num. 7. & 8.

V. Regula: Si notarius super re illicita instrumentum confecit, de falso tenetur. d. §. falsum. uers. adde quòd. 22.

VI. Regula: Si notarius falsò negauerit se esse rogatũ, de falso tenetur. d. §. falsum. uers. item notarius.

VII. Regula: *Si rasit instrumentum, tenetur de falso.d.§.falsum.uers.abradens.25.*

VIII. Regula: *Si literas alienas aperit & resignat, ut eas aduersario ostendat, de falso tenetur. d.§.falsum.uers.aperiens.26.*

IX. Regula: *Si falso instrumento sciens usus sit, de falso tenetur.d.§.falsum.uers.utens falso.18.* Idē *Clar.§.fin.quæst.62. uers.sed quid si accusator. 7. ibi: si tamen.*

X. Regula: *Si libros archiui publici corrupit, de falso tenetur.* Villal.C.205.

XI. Regula: *Scriptura multis modis de falso suspecta dicitur* Gabriel.lib.7.conclus.6.num.18.

XII. Regula: *Si in testamento uel codicillis sibi aliquid adscripsit, de falso tenetur.* M.I.C.d.q.1. *causa* 14. Accedit Iul.Clar.*in §.falsum.uers.adscribens.27.in prin.* Huius *regulæ exceptio prima est: Nisi notarius per testes probauerit, legatum adscriptum sibi à testatore esse relictum. d.uers.adscribens.ibi: si tamen notarius.* Cui *uidetur repugnare* M.I.C.*d.causa* 14.*except.*12. *Altera exceptio uidetur: Nisi in testamento nuncupatiuo sibi adscripsit. Sed reprobatur d.uers.adscribens.ibi: sed quid in testamento.*

XIII. Regula: *Si aliquem testari prohibuerit, de falso tenetur.* Iul.Clar.*in d.§.falsum. uers. prohibens aliquem.28.*

XIIII.Re-

XIIII. Regula: Quot modis circa testes falsitas committatur, definitur apud Iul.Clar. in d.§. falsum.uers.sciendum.2.

XV. Regula: Falsi testimonij pœna definitur M.I.C. d.quæst.1. causa 19. & M.I.P. d.cap.15. de falso,quæst.1.causa 5. Accedit Viu.lib.1.testis falsum. Gabriel.in §.falsum. uers.testis qui falsum.5. in prin. usque ad uerbum Conuincitur. item uers. pœna autem.14. item §.fin.quæst.68.uers.falsum. 13.Huius exceptio prima est:Nisi causa tantùm testimonij falsa sit,dictum uerum. Gabriel.lib.7.conclus.33.num.8. Altera exceptio est:Nisi sine dolo malo, putans uerum esse, falsum dixerit testimonium. Quæ exceptio controuertitur & distingui tur apud Gabriel. d.conclus.33. Tertia exceptio uidetur: Nisi nō iuratus testis falsum testimonium dixerit. Sed reprobatur apud Iul.Clar. in §.falsum.uers.tu scis.11. Quarta exceptio uidetur:Nisi non probetur corruptus.Hæc exceptio reprobatur sub conditione d.§.falsum. uers. quæro nunquid.12.Quinta exceptio est: Nisi extra articulos, seu extra negocium principale falsum deposuerit. Viu.lib.1.testis deponens extra. uers.ult.item Testis falsum. uers.limitaturq;. Iul.Clar. in §.falsum. uers.sed quid si.9.Sexta exceptio est in clericis & monachis, qui alia pœna ob falsum testimonium puniuntur.M.I.C.d.q.1.causa 19.in fine.& M.I.P.

Iul.Clar.in §.adulterium.uerſ.hoc crimen.6. item §.fin.q.37.uerſ.quæro nunquid.3.Soarez A.87.

QVAMDIV COMPETAT ADVLterij accuſatio?

XIIII.*Regula:Intra quinquennium hæc accuſatio competit: poſtea accuſanti obſtat præſcriptio.* M.I.C.*d.cap.28.q.2.except.17.* Accedit Vill. D.55.*in addit.ibi:adulterium autem.*Iul.Clar.*in §. adulterium.uerſ.ult. & §.fin.quæſt.51.uerſ.poteſt autem.* Huius *exceptio prima eſt:Niſi adulterium cum inceſtu ſit admiſſum.* M.I.C. *d.except.17.replic.4.*Accedit *d.uerſ.ult.in fine. Altera exceptio eſt*: Niſi *à die ultimi adulterij nondum exceſſerit quinquennium.*Iul.Clar.*in §.fin.quæſt.51.uerſ.ſed hic quæro.*

QVID VENIAT IN HAC ACCVſatione,ſeu de pœna adulterij.

XV.*Regula:*Vitium *fornicationis omniũ maximum eſt ſcelus.* M.I.P. *d.cap.15.de adulterijs,q.3.reg.1.*Accedit Viu.*lib.2.adulteri,num.2.*

XVI.*Regula:Adulterij pœna capitalis eſt.*M.I.C.*d.cap.28.q.7.reg.1.* Accedit Villal.*A.num.67.* Viu.*lib.2.adulteri, num.1.*Iul.Clar.*in §.adulteriũ.uerſ.ſed quæro.7.in prin.*Soarez A.88. De *iure tamen ciuili regula hæc eſt cõtrouerſa,ut refert* Iul. Clar.*d.uerſ.ſed quæro. ibi:de iure autẽ ciuili, cum ſequentib.uſq; ad uerba hæc,Sed quidquid.* Huius

exceptio

exceptio est: Nisi cum sponsa, non uxore alterius commissum sit. Iul. Clar. d. §. adulterium. uers. sed hæc omnia. 9. ubi additur replicatio talis: Nisi fuerit sponsa de præsenti. Planè consuetudine proposita regula est mutata, & pro pœna capitis imponitur pecuniaria, d. uers. sed quæro. ibi: sed quidquid. Item in quibusdam locis adulterium est impunitum. d. uers. sed quæro. ibi: quinimò. Item de iure canonico fornicationis pœna est arbitraria. Iul. Clar. in §. fornicatio. uers. sed quæro. 3. in prin. Item excommunicatio. Iul. Clar. in §. adulterium. uers. sed quæro. 7. ibi: de iure autem canonico.

XVII. Regula: Stupri pœna est publicatio dimidiæ partis bonorũ, uel corporis coercitio cum relegatione. M.I.C. d. q. 7. reg. 2. Accedit Iul. Clar. in §. adulterium. uers. tribus autem. 2. ibi: cæterùm quando uir. & in §. stuprum. uers. sed quæro. 3. ibi: de iure autem. De iure tamen canonico hæc pœna mutata est. de quo ĩ. reg. prox.

XVIII. Regula: De iure canonico stuprũ cõmittens uitiatam ducere ac dotare tenetur. Quæ regula approbatur M.I.P. d. cap. 15. de adulterijs, q. 3. reg. 3. Accedit Iul. Clar. in d. uers. sed quæro. ibi: laicus autem. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi pater puellæ in matrimonium consentire nolit: tũc enim dotem dando liberatur. M.I.P. d. reg. 3. except. 1. Accedit d. uers. laicus autem. Altera ex-

XXII. Regula: Si mulier proprijs seruis se iũxerit, punitur capite. M.I.C.d.q.7.reg.6.& M.I.P.d.q.3. reg.8. Accedit Iul.Clar. in d.§.fornicatio. uers.mulieris.20.& in §.fin.q.68.uers.mulier.28.

XXIII. Regula: Secus obseruatur, si dominus cum ancilla sua rem habuerit. d.uers.mulieris.20. ibi: non tamen.

XXIIII. Regula: Si nondum uiripotentem uirginem corrupit, punitur. M.I.C.d.q.7.reg.7. Accedit Iul.Clar.in §.stuprũ. uers.fuit aliquãdo.9. ubi additur, hoc crimẽ diuersimodè hodie puniri.

XXV. Regula: Si Iudæus cum Christiana rẽ habuerit, punitur apud Vill.I.118. Viu.li.2. Iudæus coiens. Gabriel.lib.7.conclus.21. Iul.Clar. in §.adulterium.uers.pone stat statutum.10.& in §.fornicatio.uers.cum Iudæis.26.

XXVI. Regula: Si Christianus cum Iudæa rẽ habuerit, punitur.d.uers.cum Iudæis, in fine.

XXVII. Regula: Si quis sæpius cum eadem commiserit adulterium: pro unico adulterio punitur, non pro pluribus. Iul.Clar. in §.adulterium. uers.sed pone.11. Soarez A.84.

XXVIII. Regula: Potest item ob adulterium agi ad separationem thori, & ad priuationem dotis & donationis propter nuptias. d.§.adulteriũ. uers.alia quoq;.12.

XXIX. Regula: De pœna illiciti concubina-

tus differit Iul. Clar. in §.fornicatio. uerſ.de iure autem canonico.7.

XXX. Regula: Si cum moniali rem habuerit,punitur. M.I.P. d.q.3.reg.9. item lib.3. cap.11. de mulierib.eccleſiaſticis,reg.9. Accedit Iul.Clar. in §.fornicatio.uerſ.cum moniali.17. item §.fin.q. 68.uerſ.monialem.27.

XXXI. Regula: De pœna clerici uel ſacerdotis fornicantis habetur M.I.P. d.quæſt.3.reg.6. Accedit Vill.C.82.& 84. Viu.lib.2. adulter clericus. item Clericus ob Fornicationem. ubi controuertitur & diſtinguitur. Accedit item Iul.Clar.in §.adulterium. uerſ.ſed quæro.7. ibi:clericus autē. item in §.fornicatio. uerſ.ſed quæro.3. cum uerſ. ſequente.item in §.ſtuprum.uerſ.ſed quæro.3.

XXXII. Regula: De pœna mulieris cum presbytero fornicantis diſſeritur apud Iul.Clar.in §.fornicatio.uerſ.cum presbytero.18.

XXXIII.Regula: Si quis cum mortua rem habuerit,punitur.d.§.fornicatio.uerſ.cū mortua.

XXXIIII.Regula:Si ſacerdos cum filia ſua ſpirituali ſeu pœnitentiali rem habuerit, punitur. M.I.P.d.q.3.reg.7. Accedit Viu.lib.2. clericus ob fornicationem,num.3.Declaratur ibid.num.4.

XXXV. Regula: Si ſacerdos commatrem ſuam cognouerit,punitur. d.uerſ.clericus ob fornicationem,num.5.

XXXVI. Re-

XXXVI. Regula, *De pœna Sodomiæ, & de non naturalib. luxurijs, habetur* M.I.C. *lib.23.cap.19.reg.10. &* M.I.P. *lib.5.cap.8.reg.48.* Accedit Viu. *lib.1.Sodomæ. & lib.2.Sodomita.* Iul. Clar. *in §.Sodomia.* Huc pertinet item s̃.reg.8. *Plures huiusmodi pœnas uide s̃.sub singulis causis huius iudicij.*

ACTVS ET ADIVNCTA huius iudicij.

XXXVII. Regula: *De dilationibus in hoc iudicio non facilè dandis cauetur* M.I.C.d.*cap.28.q.8.reg.3.Quod immutatum dicitur consuetudine apud* Iul. Clar. *§.fin.q.48.uers.sed nunquid.*

XXXVIII. Regula, *De probatione stupri. An per testes domesticos probetur, disserit* Iul. *Clar.in §.stuprum.uers.quæro nunquid.2.*

XXXIX. Regula: *Si stuprator dicat puellã non fuisse uirginem eo tempore, quo cum ea rem habuit: in dubio uirgo fuisse præsumitur, nisi contrarium probetur.* Iul. Clar. *in §.stuprum.uers.sed pone.4.*

ADFINIA HVIVS IVDICII remedia.

XL. Regula: *Alij modi crimen adulterij in iudicium deducendi enumerantur apud* Iul. Clar. *in §.adulterium, in prin.*

XLI. Regula: *Videtur etiam actio ex stipula-*

tu pœnalis competere, si adulter accusatori sub pœna promisit eum se non offensurum. Quod tamen remedium reprobatur apud Soarez *A.92.*

VIII. DE FALSIS.

I.Regula:*Falsi crimen publicum est.* Hæc re*gula controuertitur apud* Iul.Clar.*lib.5.sentent. §.1.uers.sed nunquid.4.item in §.falsum,in prin.*

EX QVIBVS CAVSIS FALSI accusatio competat?

II.Regula:Ex *falso commisso competit.* M.I.C. *lib.1.cap.29.q.1.in prin. & M.I.P. lib.1. cap.15. de falso,quæst.1.in prin.Quibus autem modis falsum committatur,definitur* M.I.C.*d.q.1.in prin. item definitur apud* Iul.Clar.*in §.falsum.uers.sciẽdum est.2.Plane propositæ regulæ exceptio prima est: Nisi sine dolo malo falsum sit commissum.* M.I.C. *d.quæst.1.except.1.&* M.I.P.*d.quæst.1.in fine.Accedit* Iul.Clar. *in d.§.falsum. uers. excusatur autem.33. Altera exceptio est:*Nisi *falsum adiuuetur primordio ueritatis. d. §. falsum. uers. præterea. 34. Tertia exceptio est :* Nisi *falsum commissum nemini obsit.*Hæc *exceptio est controuersa,magis tamẽ approbatur apud* Viu.*lib.1.falsitas.item* Te*stis falsum.uers.ult.itẽ* Testis *uel notarij.* Iul.Clar. *in §.falsum.uers.item excusatur.35.* Gabriel.*lib.7. conclus.5.num.1.*Declaratur *exemplis d.conclus.5. num.2.usq; ad num.21.* Replicatur *d.num.21. usq; ad finem.*

ad finem. Quarta exceptio est: Nisi in actu uel instrumento aliâs inutili falsum sit commissum. Hæc *exceptio præcedentis species est, & controuertitur, magis tamen approbatur apud* Turz.*opin.* 80.Gabriel.*lib.7.conclus.5.num.9.cum sequentib. usq; ad num.21.ubi etiam replicatur. Quinta exceptio est:* Nisi *in priuata scriptura falsum sit commissum. Quæ cõtrouertitur & distinguitur apud* Gabriel. *lib.7.conclus.5.num.2.cum duob.sequentibus. Sexta exceptio est:* Nisi *in suarum rationum libro falsum commiserit. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur d.conclus.5. num.5. cum tribus sequentibus.* Iul.Clar.*in* §.*falsum. uers.item excusatur.35.ibi:addit Socinus.*

III. Regula: *Falsum etiam committitur, si notarius in instrumento adposuit quod uerum non est: ueluti numeratam esse pecuniam.* Iul.Clar.*in* §.*falsum.uers.notarius autem,cum uers.sequente.*

IIII. Regula: *Item committitur falsum, si notarius solennitates requisitas omisit. d.* §.*falsum. uers.pariter etiam.21.* Gabriel.*lib.6. de consuetudine,conclus.3.num.7.& 8.*

V. Regula: *Si notarius super re illicita instrumentum confecit, de falso tenetur. d.* §.*falsum.uers. adde quòd.22.*

VI. Regula: *Si notarius falsò negauerit se esse rogatũ, de falso tenetur. d.* §.*falsum.uers.item notarius.*

VII. Regula: *Si rasit instrumentum, tenetur de falso.d.§.falsum.uers.abradens.25.*

VIII. Regula: *Si literas alienas aperit & resignat, ut eas aduersario ostendat, de falso tenetur. d.§.falsum.uers.aperiens.26.*

IX. Regula: *Si falso instrumento sciens usus sit, de falso tenetur.d.§.falsum.uers.utens falso.18.* Idē *Clar.§.fin.quæst.62. uers.sed quid si accusator. 7. ibi:si tamen.*

X. Regula: *Si libros archiui publici corrupit, de falso tenetur.* Villal.C.205.

XI. Regula: *Scriptura multis modis de falso suspecta dicitur* Gabriel.lib.7.conclus.6.num.18.

XII. Regula: *Si in testamento uel codicillis sibi aliquid adscripsit, de falso tenetur.* M.I.C.d.q.1. *causa* 14. *Accedit* Iul.*Clar.in §.falsum.uers.adscribens.27.in prin.* Huius *regulæ exceptio prima est:* Nisi *notarius per testes probauerit, legatum adscriptum sibi à testatore esse relictum. d.uers.adscribens.ibi:si tamen notarius. Cui uidetur repugnare* M.I.C.*d.causa* 14.*except.*12. *Altera exceptio uidetur:* Nisi *in testamento nuncupatiuo sibi adscripsit. Sed reprobatur d.uers.adscribens.ibi: sed quid in testamento.*

XIII. Regula: *Si aliquem testari prohibuerit, de falso tenetur.* Iul.Clar.*in d.§.falsum. uers. prohibens aliquem.*28.

XIIII.Re-

XIIII. Regula: Quot modis circa testes falsitas committatur, definitur apud Iul. Clar. in d. §. falsum. uers. sciendum. 2.

XV. Regula: Falsi testimonij pœna definitur M. I. C. d. quæst. 1. causa 19. & M. I. P. d. cap. 15. de falso, quæst. 1. causa 5. Accedit Viu. lib. 1. testis falsum. Gabriel. in §. falsum. uers. testis qui falsum. 5. in prin. usque ad uerbum Conuincitur. item uers. pœna autem. 14. item §. fin. quæst. 68. uers. falsum. 13. Huius exceptio prima est: Nisi causa tantùm testimonij falsa sit, dictum uerum. Gabriel. lib. 7. conclus. 33. num. 8. Altera exceptio est: Nisi sine dolo malo, putans uerum esse, falsum dixerit testimonium. Quæ exceptio controuertitur & distingui tur apud Gabriel. d. conclus. 33. Tertia exceptio uidetur: Nisi nō iuratus testis falsum testimonium dixerit. Sed reprobatur apud Iul. Clar. in §. falsum. uers. tu scis. 11. Quarta exceptio uidetur: Nisi non probetur corruptus. Hæc exceptio reprobatur sub conditione d. §. falsum. uers. quæro nunquid. 12. Quinta exceptio est: Nisi extra articulos, seu extra negocium principale falsum deposuerit. Viu. lib. 1. testis deponens extra. uers. ult. item Testis falsum. uers. limitaturq́;. Iul. Clar. in §. falsum. uers. sed quid si. 9. Sexta exceptio est in clericis & monachis, qui alia pœna ob falsum testimonium puniuntur. M. I. C. d. q. 1. causa 19. in fine. & M. I. P.

d.causa 5. Accedit Iul.Clar.in §.falsum.uers.pœna autem.14.in prin.

XVI.Regula: *De falso etiam tenētur qui contraria testimonia deposuerint.* M.I.C. *d.q.1. causa* 20. Accedit Iul.Clar. *in d.§.falsum.uers.testis.5.ibi: item si ipsemet contraria,cum sequentibus. Huius exceptio prima est:Nisi prius extra iudicium non iurati deposuerint,alterum in iudicio iurati. Hæc exceptio est controuersa per ea quæ tradit Viu: lib.1,testis dicēs.*Gabriel.*lib.7.conclus.31.*Iul.Clar. *d.uers.testis.5.ibi:& in hoc proposito. Altera exceptio:Nisi non unus sibi ipsi,sed plures testes sibi inuicem in testimonio contrarij sint.* Iul.Clar. *in d.§.falsum.uers.conuincitur.6.*

XVII. Regula: *De falso etiam tenetur testis qui de negatiua deposuerit.* Iul.Clar. *in d.§.falsum.uers.solet etiam.8.ubi etiam distinguitur.*

XVIII. Regula: *Si ob dicendum uel non dicendum testimonium pecuniam quis acceperit,de falso tenetur.* M.I.C.*d.quæst.1.causa* 21. & M.I.P. *d.quæst.1. causa 7.* Accedit Iul.Clar. *in §.falsum. uers.sed quid econuersò.13. ubi exceptio etiam ponitur talis:Nisi accipiens pecuniā uerum dixerit.*

XIX.Regula: *De falso etiam tenetur qui falsos testes produxit. d.§.falsum.uers.producens.4.*

XX.Regula:*Si sciens falso testimonio utatur, de falso tenetur.d.§.falsum.uers.utens dicto.15.*

XXI.Re-

XXI. Regula: De falso etiam punitur, qui falsam monetam cuderit, uel adulterauerit, uel alio modo circa monetam falsum commiserit. M.I.C.d. quæst.1. causa 23. Accedit Viu. lib.1. monetã falsam Imperatoris. Iul. Clar. in §. falsum. uers. dixi etiam. 37. Quot autem modis circa monetam falsum committatur, declaratur d. uers. dixi etiam, in prin.

XXII. Regula: Si falsam monetam expenderit, de falso tenetur. d. §. falsum. uers. expendens. 38.

XXIII. Regula: Si nomen quis mutat, aut falsum nomen assumit: de falso punitur. M.I.C.d.q.1. causa 27. Qua autem pœna puniatur, uide remissiuè Viu. lib.2. nomina, num.1. ibi: & Bonifacius. Huius regulæ exceptio est: Nisi sine dolo malo nomen mutauerit. M.I.C.d. causa 27. except.1. Accedit Viu. d. num.1.

XXIIII. Regula: Si illicitis insignijs usus sit, de falso tenetur. M.I.C.d. quæst.1. causa 28. Huius exceptio est: Nisi sine præiudicio alterius insignijs usus sit. Viu. d. nomina, num.9. cum sequente. Hoc loco sciendum, quòd insignia adsumantur ad placitum. d. nomina, num.8. & 9. Nisi alterius insignia in ipsius præiudicium, ut iam dictum est: uel nisi insignia dignitatis non habens dignitatem adsumat. d. nomina, num.10.

XXV. Regula: Si eandem rem duobus separatim in solidum alienauerit, de falso tenetur. Iul.

Clar.in §.falsum.uers.uendens.29.

XXVI. Regula: Si aduocatus ab una parte instructus, ad alteram transeat: de falso tenetur. Soarez A.107. Huius exceptio uidetur: Nisi mutata instantia ad aliam partem transeat, Sed reprobatur Soarez A.108.

QVIBVS FALSI ACCVSATIO competat?

XXVII. Regula: Cuilibet de populo falsi accusatio competit. de qua re uide s̄.reg.1.

QVID VENIAT IN FALSI ACcusationem, seu de pœna falsi.

XXVIII. Regula: Huius criminis pœna est deportatio, & omnium bonorum publicatio. M. I.C.d.cap.29.quæst.5.reg.1. Cuius exceptio prima est: Si numos aureos raserit, tinxerit uel finxerit: tūc enim ad bestias datur. M.I.C.d.reg.1.excep.2. Accedit Viu.lib.1.monetā radens. Altera exceptio, sumpta ex persona eius cuius monetam cuderit, & ex materia monetæ, habetur apud Viu. lib.1. monetam falsam Imperatoris, cum duob. sequentibus. & Iul.Clar. in §.falsum. uers.dixi etiam.37. Tertia exceptio est: Nisi expenderit solùm falsam monetam. Viu.lib.1.monetam falsam scienter. Planè pœna deportationis hodie non est in usu: ideoq; pro ea imponitur pœna statuti, uel arbitraria. Iul. Clar.in §.falsum.uers.sed quæro.31.

XXIX Re-

XXIX. Regula: In iudicio falsum commissum punitur amißione causæ. Quæ regula approbatur & distinguitur d.§.falsum. uers.item propter.32.

XXX. Regula, De pœna notarij falsum instrumentum conficiētis, habetur d.§.falsum.uers. fabricans.16.

ACTVS ET ADIVNCTA HVius iudicij.

XXXI. Regula: Quibus argumentis ueritas uel falsitas inquirenda uel probanda sit, definitur M.I.C.d.cap.29.q.7.reg.2. Definitur itē apud Iul. Clar.in §.falsum.uers.testis.5.ibi:conuincitur.item uers.conuincitur.6.& uers.pone.10.

XXXII. Regula: Sola suspicio sufficit ad falsum conuincendum. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.7. conclus.6. & Iul.Clar.in §.falsum.uers.tertia est.30.Vill.F.3.

XXXIII. Regula: Testibus dicentibus se precibus inductos falsum testimoniū perhibuisse, credendum. Quæ regula est controuersa d.§.falsum. uers.subornans.3.

IX. DE MALEFICIS & sortilegis.

I. Regula: Sortilegi & malefici puniuntur ultimo supplicio. M.I.C.lib.1.cap.30.q.1.causa 1.Accedit Iul.Clar.in §.fin.q.68.uers.sortilegi.40. ubi dicitur,

citur, hanc pœnam hodie non esse in usu. De his ul de item ℐ. eodem cap. de hæresi, reg. 6.

X. DE SIMONIA.

EX QVIBVS CAVSIS COMPETIT hoc iudicium?

I. Regula: Prima atq; generalis causa huius iudi dicij est, Simonia. M.I.P. lib. 1. cap. 16. q. 1. causa 1. Declaratur hæc causa definitione Simoniæ d. causa 1. Accedit Iul. Clar. in §. Simonia, in prin. Simonia autem est ex criminibus exceptis. Iul. Clarus d. §. Simonia. uers. scias autem. 11. Huius regulæ exceptio prima hæc est: Nisi Papa Simoniam commiserit. Vill. P. 20. Iul. Clar. in d. §. Simonia. uers. quæro etiam. 5. Huius replicatio est: Nisi talis sit species Simoniæ, quæ de iure diuino est prohibita. d. uers. quæro etiam. ibi: aut loquimur. Altera exceptio est: Nisi precibus saltem uel fauore quis ad sacros ordines sit promotus, nulla pecunia interueniente. Hæc exceptio est controuersa M.I.P. d. q. 1. causa 9. Eius replicatio est: Nisi notoriè indignus digno sit prælatus. Iul. Clar. in d. §. Simonia, in prin. ibi: illa uerò. Tertia exceptio est: Nisi ministris uel notarijs datum sit. Quæ tamen reprobatur M.I.P. d. q. 1. except. 3. Accedit Gabriel. lib. 6. de legibus, conclus. 3. num. 23. Quarta exceptio est: Nisi in curia Romana datum sit. Iul. Clar. in §. simonia. uers. item quæro. 6. Quinta exceptio est: Nisi modicum

quiddam

quiddam datum sit. M.I.P.*d.q.1.except.7. Accedit* Vill.S.62.*in fine. & Iul.Clar.in d.§.simonia.uers. quæro nunquid.2. Sexta exceptio uidetur:Nisi pro officio procurationis uel præpositura, non pro sacro ordine datum sit. Quæ tamen exceptio reprobatur* M.I.P. *d.q.1.except.20. Accedit Clar. in d.§.simonia.uers.præterea quæro.4.ubi distinguitur.Septima exceptio est:Nisi pro concessione Licentiæ docendi datum sit.Iul. Clar.d.§.simonia. uers.ulterius.3.Octaua exceptio est:Nisi sponté,nõ ex pacto aliquid datũ sit.*M.I.P.*d.q.1.exc.28. Accedit Iul.Clar. d.§.simonia.uers.quæro nũquid.2.* Gabriel.*lib.6.de legibus, conclus.3.num.23.* Vill.S. 62.*& 63.*Nona exceptio est:Nisi statutum uel consuetudo loci aliquid dari permittat. Sed reprobatur* M.I.P.*d.q.1.except.29. Accedit* Viu.*lib.1.statutum,pactum,uel consuetudo.*

II.*Regula:Competit etiam iudicium Simoniæ, si precibus quis uel fauore ad sacros ordines sit promotus.Quæ regula controuertitur & distinguitur s.reg.prox.except.2.*

ADVERSVS QVOS ACCVSATIO Simoniæ competat?

III.*Regula: Tam dans quàm accipiens proposita accusatione tenetur.* M.I.P.*d.cap.16.quæst.3. reg.1. Accedit* Viu.*libro 2.simonia,num.3.ibi:statuentes insuper.*

APVD

APVD QVEM COMPETAT?

IIII.Regula: *Apud iudicem ecclesiasticum, nō ciuilem competit.* Iul.Clar.*in* §.*simonia. uers.hoc crimen.7.*

QVID VENIAT, SEV DE POENA Simoniæ.

V.Regula, *Is qui dedit deponitur, & sacerdotij bonore priuatur.* M.I.P.*d.cap.16.q.4.reg.1.* Accedit Iul.Clar.*in* §.*simonia. uers.sed quæro.9.cum uers.sequente.* Huius exceptio est: *Nisi pactio tantùm facta sit, re non secuta. d.*§.*simonia.uers.item clericus.10.ibi:scias tamen.*

ADIVNCTA HVIVS IVDICII.

VI.Regula: Ex *quibus præsumatur uel probetur simonia, definit* Iul.Clar.*in d.*§.*simonia.uers. item scias. item* Gabriel. *lib.1. de præsumptionib. conclus.13.num.13.& 15.*

AD FINE REMEDIVM HVIVS iudicij.

VII.Regula: *Simoniacus ipso iure & facto priuatus est beneficio, & excommunicatus.* Viu. *lib. 2.simonia.*

XI. DE HAERESI.

EX QVIBVS CAVSIS HAEC accusatio competit?

I.Regula: Principalis *atq; generalis causa est, hæresis.* M.I.P.*lib.1.cap.17.quæst.3.causa 1.* Declaratur

ratur definitione hæresis d.causa 1. Accedit Iul. Clar.in §.hæresis.uers.1.cum sequente. Huius regulæ exceptio prima uidetur:Nisi reus fuerit mortuus. Sed reprobatur M.I.P.d.quæst.3.except.gener.1.Accedit Iul.Clar.in d.§.hæresis.uers.item de crimine.21. Secunda exceptio est:Nisi reus pœnitentiam agat,& ad fidem redeat. M.I.P.d.quæst. 3.except.2. Accedit Iul.Clar.in d.§.hæresis. uers. sed quæro.8. ibi:cæterùm si hæreticus. & §. fin. quæst.60.uers.fui quandoq;.21. ibi:sed neq; ad eui tandam. Huius replicatio prima uidetur, quoad bona,quæ ipso iure confiscata sunt,recipiẽda. Sed reprobatur d.uers.sed quæro,in fine. Altera replicatio est: Nisi cum reus hæresin antea abiurasset, postea in hæresin sit relapsus: hoc enim casu pœnitentiæ amplius locus non est.M.I.P.d.excep. 2.repl.1. Accedit Iul.Clar.d.uers.sed quæro.ibi:itẽ intellige nisi esset. Tertia replicatio est, quòd etiam pœnitens hæreticus ad perpetuos carceres damnetur.d.uers.sed quæro. ibi:cæterùm si hæreticus.Quarta replicatio uidetur:Nisi post sententiam dictam pœnitere incipiat. Hæc replicatio est controuersa apud Iul.Clar.in d.§.hæresis.uers.sed usq;.9. Quinta replicatio est: Nisi conuictus de hæresi negauerit se ita credidisse. d. §. hæresis. uers.& nota.10. Sexta replicatio est: Nisi pœnitens nolit ea præstare, quæ ei per sententiam sunt

t *iniun-*

iniuncta. d. §. hæresis. uers. idem etiam.11. Huius duplicatio est: Nisi non sæpius monitus sit, ut ea præstet quæ ei sunt iniuncta. d. §. hæresis. uers. unum tamen.12. Septima replicatio uidetur: Nisi apostata pœnitentiam agat. Sed reprobatur Soarez A.190.*Hæc de secunda exceptione. Tertia exceptio est*: Nisi *reus non sit pertinax in suo errore. d. §. hæresis. uers. ad hoc autem.2. ibi: item quòd sit pertinax.* Quarta *exceptio est*: Nisi *reus sit occultus hæreticus. d. §. hæresis. uers. quæro an. 23.* Quinta *exceptio est*: Nisi *reus sit* Iudæus, Paga*nus, uel similis non baptizatus. d. uers. ad hoc autem.2. in prin.*

II. Regula: Apostata *etiam hoc iudicio tenetur, & qui Christum abnegauerit.* M.I.P.*d. quæst. 3. causa 2. & causa* 18. *Cuius exceptio est*: Nisi *supplicijs uictus, ore quidem neget, corde uerò credat.* M.I.P.*d. causa* 18.*except.1.*Accedit Iul.*Clar. in §. hæresis. uers. sed nunquid.3.*

III. Regula: Hoc *iudicio tenetur excommunicatus, qui ob suam cõtumaciam per annum in excommunicatione perseuerauerit.* M.I.P.*d. quæst.3. causa 5.* Accedit Viu.*lib.2. excommunicatus pro quâcunq;.*

IIII. Regula: Si *de fide dubitat, tenetur. Cuius exceptio est*: Nisi *non sit pertinax in sua dubitatione.* Iul.*Clar. in §. hæresis. uers. ad hoc aũ fin.*

V. Regula:

V.Regula: *Si imagines baptiſauerit, ſi rebaptiſauerit pueros, &c. tenetur. d. §. hæreſis. uerſ. ſed hic incidenter. 24.*

VI. Regula: *Si inuocat dæmones, ſi ſortilegus ſit, diuinator, uel maleficus. Quæ cauſa approbatur & diſtinguitur d. §. hæreſis. uerſ. ſucceſſiuè. 25.*

ADVERSVS QVOS HAEC ACcuſatio competat?

VII. Regula: *Aduocati quoq; & procuratores hæreticorum puniuntur.* M.I.P. *d. cap. 17. quæſt. 8. reg. 17. Accedit Soarez* A. 95. Iul. Clar. *in* §. *hæreſis. uerſ. ulterius. 19. ubi etiam diſtinguitur.*

APVD QVEM COMPETAT?

VIII. Regula: *Eccleſiaſticus, non laicus iudex competens eſt.* M.I.P. *d. cap. 17. quæſt. 5. reg. 1. Accedit* Villal. A. 42. *&* Iul. Clar. *in d. §. hæreſis. uerſ. hoc crimen. 4.*

IX. Regula: *Epiſcopo loci regulariter inquiſitio hæreticæ prauitatis competit.* M.I.P. *d. q. 5. reg. 2. Accedit* Iul. Clar. *d. §. hæreſis. uerſ. ſed quis inter. 6.*

QVID VENIAT, SEV DE pœna hæreſis.

X. Regula: *Vltimo ſupplicio hæretici afficiendi non ſunt.* M.I.P. *d. cap. 17. quæſt. 6. reg. 3. Sed hodie comburuntur.* Iul. Clar. *d. §. hæreſis. uerſ. ſed quæro. 8.*

X I. *Regula: Excommunicati traduntur iudici ſeculari arbitrio eius puniēdi.* M.I.P. *d.q.6.reg.7.* Accedit Iul. *Clar.d.§.hæreſis.uerſ.ſcias tamen.7.*

X I I. *Regula: De quadruplici pœna hæreticorum diſſeritur apud* Villal. H.42. *in addit.*

ADIVNCTA PROPOSITAE ACCVſationis & inquiſitionis.

X I I I. *Regula: De modo procedendi in hoc iudicio cauetur* M.I.P. *d.cap.17.quæſt.7.reg.3.* De *eodem habetur apud* Iul. *Clar. in §.hæreſis. uerſ. ſed quis inter.6.*

X I I I I. *Regula: Hæreſis per duos teſtes probatur.* Vill. H.40. Iul. *Clar.in d.§.hæreſis.uerſ.habet etiam.20.ubi plura de probanda hæreſi adfert.*

EVENTVS HVIVS IVDICII.

X V. *Regula: Iudex ſecularis, cui executio mandatur, denuò de cauſa hæreſis cognoſcere non poteſt.* Quæ *regula eſt cōtrouerſa apud* Turz. *opin. 175.* Villal. H.41. & 42. *in addit. ibi: quo uerò. item l.110. cum addit.* Iul. *Clar. in §. hæreſis. uerſ. & ſcias.5.*

X V I. *Regula: Confiſcantur bona damnati.* M. I.P. *d.cap.17.q.8.reg.3.* Accedit Viu. *lib.2.confiſcari, num.1.ibi: ac etiam in crimine.* Huius *exceptio prima eſt: Niſi ſentētia de hæreſi nondum lata ſit.* Viu. *d.confiſcari.2.* Altera *exceptio uidetur: Niſi damnatus filios habeat catholicos. Sed reproba-*

tur

tur apud Iul.Clar.*in §.hæresis.uers.& scias.*14.

XVII.*Regula: Cui bona damnati cedant,& quorum expensis inquisitio facienda, cauetur* M.I.P.*d.quæst.8.reg.4.*De *eadem re disserit* Iul.Clar. *in §.hæresis.uers.item bona.*13.

XVIII. *Regula: Filij hæreticorum illis non succedunt: auis tamen catholicis succedunt.* Villal. F.127.*in addit.* H*æc regula,& aliæ similes,quibus filij hæreticorum puniuntur,exceptionem uidentur recipere in filijs ante hæresin natis.* Q*uæ tamen exceptio reprobatur apud* Iul.Clar. *in d.§. hæresis.uers.quæro nunc.*17.

XIX.*Regula:* H*æreticis non est seruanda fides.*Iul.Clar.*in §.hæresis.uers.præterea hæreticis.* 18. *Plures huiusmodi euentus & pœnas hæreticorum uide remißiuè in d.§.hæresis. uers. ulterius.* 19.*in fine.*

DE IVDAEIS SPECIALIA.

X X. *Regula:* I*udæorum filij inuitis parentibus baptizandi non sunt.*Q*uæ regula controuertitur, magis tamen approbatur apud* Viu.*lib.*2.I*udæorum filij.*

XII. DE BLASPHEMIIS.

I. *Regula: De blasphemijs cauetur* M.I.C. *lib.* 23. *cap.ult.reg.9.* Accedit Iul.Clar. *in §.blasphemia.& Soarez* B.26.*cum num.sequente.*

XIII. DE VSVRIS.

I. Regula: *Vsura utroque testamento prohibetur. M.I.P. lib. 1. cap. 19. in prin. Accedit Iul. Clar. in §. usura. uers. sciendum est. 3. An autem iure ciuili sit prohibita, controuertitur d. §. usura. uers. difficultas. 4. Villal. V. 67.*

EX QVIBVS CAVSIS ACCVSATIO proposita competit?

II. Regula: *Si quis usuras exerceat, hoc iudicio tenetur. M.I.P. d. cap. 19. quæst. 2. causa 1. Declaratur definitione usurarum d. causa 1. Alia definitio habetur apud Iul. Clar. in §. usura. uers. 1. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi Iudæus usuras exerceat. Sed reprobatur M.I.P. d. quæst. 2. except. 1. Accedit Iul. Clar. in d. §. usura. uers. hæc autem. Altera exceptio est: Nisi census annuus in prædio emptus sit cum pacto de retrouendendo. M.I.P. d. q. 2. except. 8. Accedit Vill. A. 103. & Soarez A. 180. Tertia exceptio est: Nisi creditor sortem non possit repetere quando uelit. Viu. lib. 1. usurarius. ibi: & accedit quoq; prædictus. Quarta exceptio uidetur: Nisi statutũ uel consuetudo loci usuras permittat. Sed reprobatur M.I.P. d. quæst. 2. excep. 11. Admittitur tamen, si pro dote, donec ipsa restituatur, usuras stipulari permissum sit. Quæ tamen distinctio controuertitur, sed magis approbatur apud Viu. lib. 2. consuetudo seu statutum. Quinta*

exceptio

exceptio est: Nisi pro dote non soluta usuras exegerit. Quæ exceptio est controuersa apud Viu.d. consuetudo.uers. ult.

III.Regula: *Si quis plus iusto precio rē suam uendiderit ob dilatam precij solutionem,hoc iudicio tenetur.M.I.P.d.q.2.causa 4. Accedit Viu.lib. 1.usurarius.uers.item occurrit quod.*

IIII.Regula: *Si mercator ante morā restituendæ pecuniæ de interesse pactū fecerit, hoc iudicio tenetur.Viu.d.usurarius.uers.& ulterius nota.*

APVD QVEM HAEC ACCVsatio competat?

V.Regula: *Apud iudicem ecclesiasticum, non ciuilem cōpetit.Quæ regula approbatur sub conditione apud Villal.V.72. Viu.lib.1. iudex laicus. Controuertitur & distinguitur apud Iul.Clar. in §.fin.quæst.37.uers.quæro igitur. Excipitur apud Iul.Clar.in §.usura.uers.hoc crimen.8.*

QVID VENIAT, SEV DE pœna usurarum.

VI.Regula: *Vsurarius criminaliter puniri non potest. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.7.conclus.20.Iul.Clar.in §. usura.uers.& ex hoc.5.*

VII.Regula: *Vsurarius punitur extra ordinē arbitrio iudicis. Iul.Clar. in d.§.usura. uers.sed quæro.10.*

EVENTVS.

VIII. *Regula: Vsurarius testamentum facere prohibetur. M.I.P.d.cap.19.q.6.reg.2. De qua re uide ȷ.lib.4.cap.2.reg.7.except.14.*

IX. *Regula: Vsurarius bona sua omnia, uel pro maiore parte donare non potest, nisi cauerit de restituendis usuris. Vill. V.70. Cuius exceptio prima uidetur: Nisi mortis causa donauerit. Quæ tamen est controuersa apud Viu.lib.1.usurarius.ibi: fallit ista. Altera exceptio est in donatione inter uiuos pro minore parte facta. Viu.d.usurarius.ibi: limitaturq; quartò. Vide item de regula proposita ȷ.d.except.14.replic.5.*

X. *Regula: Vsurarius per ecclesiasticum iudicem punitus, nihilominus per ciuilem iudicem puniri potest. Villal. V.71.*

ADFINIA REMEDIA HVIVS iudicij.

XI. *Regula: Actio hypothecaria ex tacita hypotheca pro usuris restituendis competit. Vill. V.69. Viu.lib.1.usurarius.ibi: similiterq; occurrit.*

Hæc de iudicijs publicis tam in genere, quàm in specie, sint dicta.

FINIS LIBRI PRIMI.

METHODI IVRIS CONTROVERSI LIBER II.

DE IVDICIIS PRIuatis.

DESCRIPTIO IVDICIOrum generalis. Cap. I.

I. VBI EXERCENDA iudicia.

PRIMA *regula:Vbi iudex uoluerit,exerceri possunt.*M.I.P.*lib.*2.*cap.*1.*quæst.*2.*reg.*2. Accedit Villal.D.31.

II.*Regula:Non nisi in sua diocesi prælatus iudicia exercere debet.* M.I.P.*d.q.*2.*reg.*3. *Cuius exceptio est:Nisi aliquis beneficio sit priuãdus:hoc enim casu etiam extra suam diœcesin cõstitutus prælatus iudicare potest.*Vill.E.100.

II. QVANDO EXERCENda iudicia?

I.*Regula:*Diebus *feriatis iudicia non exercenda.*M.I.C *lib.*2.*cap.*1.*quæst.*2.*reg.*1.*&* M.I.P.*lib.*2. *cap.*1.*quæst.*3.*reg.*1. *Cuius exceptio prima uide-*

tur: Nisi libellus offeratur diebus feriatis. Quæ exceptio reprobatur sub conditione Fichard. *in addit.*1. *ad* Baptist. à Vill. L.122. *Altera exceptio uidetur in causis, in quibus statuto permissum est, nulla iuris solẽnitate seruata procedere. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen approbatur apud* Viu. *lib.*2. *statutum disponens ut per iudicem, opin.*271.

III. QVAMDIV EXERCENda iudicia?

I. *Regula: Causæ intra triennium finiri debent.* M.I.C.*d.cap.*1.*quæst.*3.*reg.*2. *Quod iure põtificio mutatum est.* M.I.P.*d.cap.*1.*quæst.*4.*reg.*2. *Accedit* Vill.I.60.*cum addit.* Iul. Clar. *in* § *fin.quæst.*51. *uers.alia etiam.*8.*ibi: & scias. Licet ergo ultra uiginti uel triginta annos in una causa procedere, secundum ius canonicum. Quo iure utimur: quia primi iudicandi principia ignoramus. Planè mutatio hæc non habet locum in causis criminalibus, in quibus non ultra biennium licet procedere. de quo* s̃.*lib.prox.cap.*6.*reg.*23.*dictum est. Quod iure pontificio non est immutatum: ut testatur* Iul. Clar. *in d.uers. & scias.* Et *aduersus cursum instantiæ non admittitur exceptio hæc, Si per iudicem steterit.* Vill.I.61. *Pars tamen restituitur. d.*61. *Plura de cursu instantiæ uide apud* Villal.I.60. *in addit. in fine.*

IIII. CAVSAE EX QVIBVS iudicium soluitur uel finitur.

I. Regula: *Finitur iudicium per cursum instantiæ. de quo iam dictum est.*

II. Regula: *Non finitur per mortem litigatoris, sed cõtinuatur in hæredem: nisi hæres clericus sit. Fichard. in addit. ad Vill. I. 61.*

V. ANTECEDENTIA ET ADiuncta iudiciorum.

I. Regula: *Lite pendente nihil est innouandum. M. I. P. d. cap. 1. quæst. 5. reg. 1. Declaratur definitione litis pendentiæ d. reg. 1. Accedit Turz. opin. 128. Vill. C. 52. in addit. Fichard. ibi: nec tamen. & L. 131. in addit. Fichar. Gabriel. lib. 5. de adq. possess. conclus. 6. ubi etiam distinguitur.*

II. Regula: *Quæ causæ ante alias sint agendæ, uide* J. *lib. eod. de ordine cognition.*

VI. ADFINIA REMEDIA.

I. Regula: *Adfine iudiciorum remedium uidetur esse priuata uindicta, & quòd quis propria authoritate rem occupare poßit. Quod tamen reprobatur l. nullus. 13. C. de Iudæis & cœlicolis. Huius reprobati remedij exceptio prima est: Nisi statuto permittatur. Viu. libro 1. statutum disponens quòd bannitus non poßit. ibi: & nota quod præfatum. Altera exceptio est: Nisi pacto conuenerit, ut liceat rem propria authoritate occupare. Cuius*

replicatio

replicatio est: Nisi singularis successor ui huius pacti rem occupare uellet. Quae replicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.5.de adq.posseß.conclus.8. Tertia exceptio est: Nisi testator in testamẽto hanc facultatem legatario dederit, ut posset rem propria authoritate occupare. Quae exceptio approbatur & distinguitur apud Iul.Clar.in §.testamentum,quaest.68. Quarta exceptio uidetur: Nisi ipso iure res commissa dicatur, uel ad dominum reuerti. Haec exceptio reprobatur teste Fichard.ad Villal.1.96. in addit. quae incipit,Ipso iure. De qua re uide ĩ.lib.ultim. cap.penult.in uerbo Ipso iure.

II.Regula: Ad fine quoq; iudiciorũ remedium uidetur ius repressaliarum.de quo apud Villal.R. 30.Viu.lib.2.captus. & in uerbo Nomina, num.1. ibi:& aduerte hic.

DE IVDICE ET NOtarijs. Cap. II.

I. DIVISIO IVDICVM.

PRima regula: Diuiduntur iudices in ordinarios & delegatos.de qua diuisione cum differentia ordinariorum & delegatorum annotatum s̃.lib.prox.cap.5.reg.17. Ordinarius iudex est Dominus inter uasallos. Iul.Clar.in §.feudum,

dum,quæst.90.uers.sed nunquid.

Delegatus iudex eſt arbiter ſtatutarius. Viu. *lib.2.arbitri ſtatutarij.*

II. DE COMPETENTIA IVdicis,& exceptionibus aduerſus iudicem.

Regulariter *quidem iudex competens præſumitur,niſi probetur incompetens.Qui ergo iudicem incompetentem dicit, ei neceßitas probandi incumbit. Quæ probatio conſiſtit in exceptionibus ſequentibus, quas ad tria genera redigit* Iul. Clar.*in §.fin.q.35.in prin.*

I.*Exceptio:* Niſi *iudex minor ſit ætate.* M.I.C. *lib.2.cap.2.quæſt.1.except.6.&* M.I.P.*lib.2.cap.2. q.2.except.3.*Accedit Viu.*lib.1.pupillus,num.12.*

II.*Exceptio:* Niſi *cauſa ipſum iudicem uel eius domeſticos contingat.* M.I.C.*d.quæſt.1.excep.10. &* M.I.P.*d.quæſt.2.except.7.* Accedit Iul.Clar.*in §.fin.quæſt.35.uerſ.ultim.ibi:& in omnem caſum.* Huius *replicatio prima eſt:*Niſi *iudici facta ſit iniuria tanquam iudici,non tanquam priuato: tunc enim de ea poteſt cognoſcere.* Iul.Clar.*d.uerſ.ult. in prin.*Altera *replicatio eſt:*Niſi *iniuria iudici illata eſſet notoria. d.uerſ.ult. ibi: bene uerum eſt.* Cuius *duplicatio eſt:* Niſi *iniuriæ non ordinaria, ſed arbitraria pœna impoſita eſſet. d.uerſ.ult. ibi: quod intellige.*

III.Ex-

III. Exceptio: *Nisi prælatus in causa suæ ecclesiæ iudex sit.* Viu.lib.1. *suspectus allegari. item in uerbo Testes de collegio.uers.ult.*

IIII. Exceptio: *Nisi causa uasallum uel suffraganeum iudicis contingat. d.suspectus. uers. item potest repelli.*

V. Exceptio: *Nisi iudex inimicus sit rei conuenti.*M.I.P.*d.q.2.except.9.* Accedit Villa.1.47. *ubi etiam replicatur.*

VI. Exceptio: *Nisi iudex sit criminosus. Quæ exceptio controuertitur* M.I.P. *d.q.2. except. 10.* Accedit Iul.Clar.*§.fin.quæst.43.uers.item quæro. ubi magis reprobatur.*

VII. Exceptio: *Nisi causa alij sit commissa: hoc enim casu iudex ordinarius se intromittere non debet. Cuius replicatio est:* Nisi *declarando, non definiendo se intromittat.* Gabriel.*lib.6.de regulis iur.conclus.3.num.44.*

VIII. Exceptio: *Nisi ecclesia uel clericus agat: hic enim ad suum iudicem reum in ius uocare potest. Quæ exceptio est controuersa* M.I.P.*d.q.2. except.19.* Accedit Iul.Clar.*in §.fin.quæst.36.uers. quæro quid si.*

IX. Exceptio: *Nisi pœnitens agat uel conueniatur: hic enim ad ecclesiasticum iudicem pertinet.*M.I.P.*d.q.2.except.20.* Accedit Iul.Clar.*§.fin. q.35.uers.fuit aliquando.ubi etiam replicatur.*

X.Ex-

X. Exceptio: *Nisi reus conuentus non ibi,ubi conuenitur,domicilium habeat.* M.I.C. *d.quæst.1. except.15.&* M.I.P.*d.quæst.2.except.21.Cuius replicatio prima est*: *Nisi ibi, ubi conuenitur, contractum sit, uel negocium ex quo agitur, gestum.* M.I.C.*d.except.15.repl.6.* Accedit Turz. *reg.89. Altera replicatio est*:*Nisi reus ibi,ubi conuenitur, se soluturum constituerit.*M.I.C.*d.except.15.repl. 7.&* M.I.P.*d.except.21.repl.3.* Accedit Viu.*lib.1. debitor promittens.&* Vill.S.85. *Cuius duplicatio uidetur*:*Nisi non ibi deprehendatur. Sed reprobatur d.*S.85. *Tertia replicatio est* : *Nisi debitor promiserit se soluturum certo loco & die: tunc enim non soluens potest ubiq; conueniri.* Viu.*d.debitor promittens.Quarta replicatio uidetur*:*Nisi arbitraria actione agatur.Quæ replicatio est controuersa, magis tamen reprobatur apud* Villal.A. 42.*in addit.ibi:& nota.*

XI.Exceptio: *Nisi reus pari uel maiori dignitate præditus sit quàm iudex.*M.I.C.*d.quæst.1.except. 22. &* M.I.P. *d.quæst.2. except.22.* Accedit Vill.I.172. *Huius replicatio est*: *Nisi reus ultrò se ipsius iurisdictioni subijciat*. M.I.C. *d.except. 22. repl.1.* Accedit Vill.P.355. *Huius duplicatio est in ijs quæ sunt uoluntariæ iurisdictionis*,Vill.M.1.

XII.Exceptio: *Nisi Papa conueniatur:hic enim apud concilium est conueniendus.* Iul. Clar.

in §.

in §.fin.quæst.35.uers.sed retenta.

XIII. Exceptio: *Nisi* Imperator *cõueniatur. d.q.35.uers.successiuè quæro,cum uers.sequente.*

XIIII. Exceptio: *Nisi* Rex *conueniatur, uel alius* Princeps *qui superiorem non recognoscit.d. q.35.uers.item quæro,cum uers.sequente.*

XV. Exceptio: *Nisi* Cardinalis *conueniatur. d.q.35.uers.quæro etiam.*

XVI. Exceptio: *Nisi* Patriarcha,Archiepisco pus *uel* Episcopus *conueniatur. d.quæst.35.uers.ul terius quæro.*

XVII. Exceptio: *Nisi famuli,domestici,familiares ac subditi cardinaliũ conueniantur: hi enim ad domini sui iurisdictionem pertinent. d.quæst. 35.uers.excipiuntur tamen.*

XVIII. Exceptio: *Nisi familiares seu famuli clericorum uel aliorum priuilegiatorum conueniantur: hi enim ad priuilegiatam iurisdictionem pertinent. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur d.q.35.uers.quæro nunquid.* Vill.F.13.

XIX. Exceptio: *Nisi is qui bona sua monasterio uel alij loco religioso dedit, conueniatur: hic enim ad ecclesiasticũ iudicem pertinere uidetur, quamuis habitum non mutauerit.Sed reprobatur d.quæst.35.uers.sed pone.*

XX. Exceptio: *Nisi reus officialis sit, seu in aliquo officio constitutus.d.quæst.35.uers.præterea quæro.*

quaero. *Huius replicatio prima est*: Nisi *ex alia causa, quàm quae ad officium eius pertinet, agatur*. Quae *replicatio reprobatur consuetudine d. quaest.35.uers.sed hic incidenter*. Altera *replicatio est*:Nisi *ex eo quod ante uel post officium com missum est,agatur.d.uers.sed hic.ibi:caeterũ de his.*

X X I. *Exceptio* : Nisi *scholaris conueniatur. d.quaest.35.uers.quaero nunc quis.*

X X I I. *Exceptio* : Nisi Iudaeus *conueniatur: hic enim ad ecclesiasticum iudicem pertinere uidetur.Sed reprobatur d.q.35.uers.modò quaero.*

X X I I I. *Exceptio*:Nisi *miles cõueniatur:hic enim apud magistrum militum est conueniendus.* M.I.C. *d.quaest.1. except.36.* Accedit *d.q.35.uers. quaero modò*. Huius *replicatio uidetur*:Nisi *de cri mine agatur.d.except.36.repl.6*. Sed *reprobatur d.uers.quaero modò*. Plures *huius exceptionis replicationes uide d.uers.quaero modò.*

X X I I I I.*Exceptio*:Nisi *causa de qua agitur, sit ecclesiastica:haec enim ad ciuilem iudicem non pertinet*.M.I.P.*d.quaest.2.except.27.*Accedit Viu. *lib.1.iudex laicus. ubi etiam species ecclesiasticarum causarum enumerantur*. Sed *& eius species est,causa usurarum*. Quae *tamen controuertitur et distinguitur apud* Iul.Clar.*§.fin.quaest.37.uers. quaero igitur*. De *qua re uide item* s̃.*lib.proxim. cap.ult.de usuris,reg.5*. Item *eius species est,causa*

adulterij. d.quæst.37. uerſ.quæro nunquid. Quæ tamẽ ſpecies ibidem dicitur eſſe utriuſq; fori. Item *eccleſiaſtica cauſa dicitur eſſe concubinatus. Sed & hæc ſpecies controuertitur d. quæſt.37. uerſ. quæro etiam.* Item *crimen* Sodomiæ *eccleſiaſtica cauſa dicitur d.q.37.uerſ.item quæro.* Item *crimẽ ſacrilegij. Quæ tamen ſpecies eſt controuerſa d. quæſt.37.uerſ.ulterius quæro.* Item *crimen ſortilegij :* quod tamen *eſt utriuſq; fori.*Iul.Clar.*in* §. *hæreſis. uerſ.ſucceßiuè quæro.* Item *eccleſiaſticæ cauſæ ſpecies eſt, ſi bona eccleſiæ dicantur occupata.* Gabriel.*lib.5.de reſtitut.ſpoliator.concluſ.1. num.118.* Planè *propoſitæ exceptionis replicatio eſt:Niſi in ciuilem iudicem ſit cõpromiſſum.* Viu. *lib.2.compromitti poſſunt.*

XXV.Exceptio: Niſi *quantitas petita minor ſit, uel excedat iuriſdictionem iudicis apud quem reus conuenitur.*M.I.C.*d.q.1.excep.47.* Cuius *replicatio eſt :* Niſi *quantitas non unius ſit actionis, ſed plurium.d.except.47.repl.4.* Accedit Villal. C.108.

XXVI. Exceptio: Niſi *alibi contractum ſit, uel crimen commiſſum.*M.I.C.*d.q.1.except.48.de quo annotatum s̃.except.10.repl.1.& s̃.lib.prox. cap.6.reg.15.except.3.*

XXVII.Exceptio: Niſi *cauſa alij ſit delegata. de qua uide s̃.lib.prox.cap.5.reg.26.except.15.*

Cuius

Cuius replicatio est: Nisi ante citationem ab ordinario factam delegatio iudici delegato non fuerit præsentata. Turz. reg. 44. Plures replicationes uide d. except. 15.

XXVIII. *Exceptio: Nisi in ecclesia crimen sit commissum: hoc enim casu tanquam ecclesiastica causa non uidetur pertinere ad ciuilem iudicem. Quæ exceptio est cõtrouersa apud Iul. Clar. in §. fin. q. 38. uers. uidi etiam.*

Replicationes præcedentium exceptionum generales.

Hactenus exceptiones enumeratæ sunt, quæ ad forum declinãdum & iudicem recusandum à reo conuento possunt opponi. Sed & eædem actori replicanti aduersus iudicem, ad quem reus in sua fori præscriptione prouocat, competere possunt. Quarum superfunt aliquot replicationes generales hoc loco subijciendæ.

I. *Replicatio: Nisi plures sint rei diuersi fori. hoc enim casu omnes ad unum iudicem pertinẽt, quamuis singulis non competentem.* M. I. C. *d. q. 1. repl. general. 1. &* M. I. P. *d. quæst. 2. repl. gener. 1. Hoc autem casu ad digniorem sunt uocandi: ueluti si clerici & laici sint, omnes ad ecclesiasticum iudicem pertinent.* M. I. P. *d. replic. 1. Accedit Iul. Clar. §. fin. quæst. 36. uers. euenit plerunq;. ubi tamen subijcitur, quòd consuetudine diuidantur*

quilibet ad ſuum iudicem.

II. *Replicatio:* *Niſi is qui fori præſcriptionem opponit, non principaliter cõueniatur, ſed ad defendendum reum iudicium ſuſcipiat: ueluti ſi uenditor in rem ſuam procurator factus emptorem defendat.* M.I.C.d.q.1.replic.gener.2. *Accedit* Fichard.*in addit.3.ad* Baptiſt.*à* Vill.N.14.

III. *Replicatio:* *Niſi reus lite pendẽte alterius fori eſſe cœperit.* M.I.C.d.q.1.*repl.gener.3. & M.* I.P.*d.quæſt.2. replic.gener.2. De qua uide plura apud* Gabriel.*lib.2.de iudicijs,concluſ.1.*

IIII. *Replicatio:* *Niſi is qui fori præſcriptionem obijcit, reo conuento ſucceſſerit.* M.I.C.*d.q.1. repl.gener.4. Huius duplicatio prima eſt: Niſi clericus uel eccleſia reo ſucceſſerit. Quæ duplicatio eſt controuerſa apud* Vill.C.70.*in addit. & 72.in addit.* Fichard.Viu.*lib.2.clericus eccleſia.ubi magis approbatur. Altera duplicatio eſt:* *Niſi fiſcus reo ſucceſſerit.* *Et hæc duplicatio eſt controuerſa apud* Viu.*lib.2.his inchoata.*

V. *Replicatio:* *Niſi in cauſa reconuentionis actor recõuentus fori præſcriptionem obijciat.* M. I.C.*d.quæſt.1.replic.gener.5. &* M.I.P. *d.quæſt.2. replic.3.* Accedit Vill.C.72. *Huius duplicatio prima uidetur:* *Niſi lis in cauſa conuentionis fuerit conteſtata.* *Sed reprobatur* Viu.*lib.1. reconuentioni. ibi: & aduerte quòd. Altera duplicatio eſt:*

Niſi

Nisi clericus apud ciuilem iudicem recōueniatur. Iul.Clar.§.fin.q.36.uers.& hæc quidem.

VI. Replicatio: Nisi testis apud non suum iudicem falsum dixerit testimonium: de eo enim ab eo, quamuis non suo iudice, puniri potest. M.I.C.d.q.1.repl.6.& M.I.P.d.quæst.2.repl.4. Cuius duplicatio prima est: Nisi clericus apud ciuilem iudicem falsum dixerit testimonium. Quæ duplicatio est cōtrouersa apud Viu.lib.2.clericus productus. & Iul.Clar.§.fin.quæst.38.uers.sed hic quæro.14. Approbatur apud Viuium lib.2.testem exemptū, num.4. Altera duplicatio est: Nisi apud delegatum iudicem falsum dixerit testimonium. tunc enim ad ordinarium remitti debet puniendus. Approbatur & distinguitur apud Viu.lib.2. testem exemptum. Iul.Clar.§.fin.quæst.38.uers.sed quæro. ibi: aut est iudex delegatus. Tertia duplicatio est quoad pœnam ordinariam, qua testis ille puniri non potest à non suo iudice.d.uers.sed quæro, in prin.& in fine. Quarta duplicatio uidetur: Nisi laicus apud ecclesiasticum iudicem falsum dixerit testimonium. Sed reprobatur d.quæst.38.uers.quæro nunc.

VII. Replicatio: Nisi iudex ordinarius causam suscipere nolit, uel iusticiam denegauerit. M.I.C.d.quæst.1.replic.gener.8. & M.I.P.d.quæst.2.replic.5. Cuius duplicatio est; Nisi ordinarius

non fuerit requisitus. Villal.A.108.

VIII.Replicatio:*Nisi apud iudicem ecclesiasticũ quis conueniatur:apud hunc enim fori praescriptioni locus esse non uidetur.* M.I.P.*d.quaest.*2.*replic.gener.*6. *Contradicit* Viu. *lib.*1. *suspectus allegari.*

IX.Replicatio:*Nisi quaestio cui iudex nõ competit,competenti quaestioni incidat.* M.I.C. *d.q.*1.*repl.*13.& M.I.P.*d.quaest.*2,*repl.*7. Accedit Villal. P.291.*in addit. ibi:& nota unum.* Huius replicationis duplicatio prima est: *Nisi causa ecclesiastica ciuili incidat: haec enim quamuis apud ciuilem iudicem incidat, tamen ad eius cognitionem non pertinet.* M.I.P.*d.repl.*7.*duplic.*1. Accedit Turz. *opin.*90.*uers.si uerò spiritualitatem.*Huius triplicatio est:*Nisi causa ecclesiastica in facto,non in iure consistat.d.opin.*90.*in prin.*Villal.C.124.*in addit. ibi:& nota etiam. item* Villal.I.107. *item* 108. *cum addit.* Huius quadruplicatio prima est: *Nisi ciuili iudici ab ecclesiastico fiat inhibitio.* d.107. Altera quadruplicatio est: *Nisi facti quaestio ulteriore discußione opus habeat.*Vill.I.108.

X.Replicatio:*Nisi causa sit connexa causae cõpetenti.* Viu.*lib.*1.*iudex laicus,in fine.*

XI. Replicatio: *Nisi in praeparatorijs iudicauerit:hoc enim casu etiam in causa principali potest iudicare.* Villal.I.104. *Cuius exempla sunt apud*

pud Viu.lib.1. iudex si aditus.

XII. Replicatio : *Nisi reus fori præscriptioni renunciauerit.* M.I.C. *d.quæst.1.repl.14. &* M.I.P.*d.q.2.repl.8. Cuius duplicatio est : Nisi renunciantem pœnituerit.*Vill.P.351.

XIII.Replicatio:*Nisi reus promiserit ut posset conueniri ubicunque locorum.* Viu.*lib.1.debitor promittens.uers.sed ubicunq;. ubi uidetur reprobari.*

XIIII.Replicatio: *Nisi fori præscriptio ante litem contestatam non fuerit opposita.* M.I.C. *d.q.1.repl.gener.15.*Accedit Vill.E.109.*Viu.lib.1.suspectus.ibi:tamen nisi allegaretur.*

XV.Replicatio: *Nisi reus in non competētem iudicem consenserit.* M.I.C. *d.quæst.1.repl.gener.16. &* M.I.P.*d.quæst.2.repl.9.* Accedit Vill.P.355. *Huius duplicatio prima est:*Nisi *in eum consenserit,qui nulli præest iurisdictioni.* M.I.C.*d.repl.16.dupl.1.*Accedit Villal.P.355. *Altera duplicatio est: Nisi priusquam iudex adiretur, uoluntatem mutauerit.* M.I.C.*d.repl.16.dupl.5. Cuius triplicatio est:Nisi iuramento interueniēte consenserit.* Vill.I.159.*Gabriel. lib.2.de iureiurādo,conclus.9.num.12.ubi controuertitur. Tertia duplicatio est:Nisi diuisa iurisdictione in ciuitate per quarterios,homines unius quarterij in iudicem alterius quarterij consenserint.* Villal.P.356. *Quarta duplicatio*

est: Nisi Papa *se alterius iurisdictioni subiecerit.* Iul. Clar. §. *fin.q.35.uers.sed hic quæro.5.*

X V I. Replicatio: *Nisi alia exceptio ante fori præscriptionẽ fuerit opposita. per hoc enim reus in iudicem consensisse uidetur. Cuius duplicatio est*: Nisi *reus contestatus fuerit de non consentiendo.* Villal. P.372. *item* R.66. *Huius triplicatio est, quòd iudex nihilominus reum tanquam contumacem punire poßit. Quæ triplicatio approbatur simul & distinguitur apud* Vill. P.373.

X V I I. Replicatio: Nisi *iudex incompetens declaret, non definiat. Gabriel.lib.5. de reg.iuris, conclus.3.num.44.*

X V I I I. Replicatio: Nisi *statuto loci mercatoribus specialis iudex sit destinatus. Cuius duplicatio est*: Nisi *de alia re quàm mercatili agatur.* Villal. S.104.

X I X. Replicatio; Nisi *reus de fuga sit suspectus: tunc enim à non competente iudice capi potest.* Vill. F.176. & Viu.lib.1.*debitor capi.ubi adijcitur conditio, sub qua potest duplicari. Hæc de competentia iudicis.*

III. DE OFFICIO IVdicis.

I. Regula: *Quamdiu sedebit iudex, definitur* M.I.C.*d.cap.2.quæst.2.reg.3.Ad quam notandum, quòd noctu sedere iudex ac in publicum prodire non*

non cogatur.Viu.lib.2.sententia lata,num.4. Plura de officio iudicis uide ȷ.cap.15.

IIII. DE NOTARIIS.

I.Regula:*Pupillus notarius esse nequit. Viuius lib.1.pupillus,num.11.*

II.Regula:*Infamis potest esse notarius.Viu.lib. 2.notarius infamis, in prin. cum num.1.sequente. Excipitur notarius principis, d.notarius infamis, in prin.*

III. Regula,*De notario recusando, Vill.S.161. in addit.ibi:item nota quòd.*

IIII.Regula,*De officio notariatus,Viu.d.notarius infamis,num.2.*

V. Regula: *Notarius condemnatus ob id quod circa officium deliquit, censetur eo priuatus. Iul. Clar.§.fin.q.73.uers,notarius.4.*

VI. Regula, *Notarius non computatur inter testes,nisi à iudice sit examinatus.Villal.N.25.Plura de notarijs paßim suis locis sunt inserta:ueluti, de pœna notarij falsum conficientis instrumentum, ȷ.lib.prox.cap.ultim.de falsis,reg.30.*

DE POSTVLANTIBVS, aduocatis & procuratoribus.
CAP. III.

I. DE POSTVLANTIBUS.

QVI POSTVLARE NON POSSINT IN IUDICIO?

PRima regula: Excommunicatus postulare non potest in iudicio. M.I.P. lib.2. cap.9.de excom.exceptione. Accedit Vill.E.123.cum num.sequente.

II.Regula: Minor annis postulare prohibetur. M.I.C.lib.2.cap.4.de postulantibus,quæst.2.reg.3. & M.I.P.lib.2.cap.3.quæst.2.reg.3. Accedit Viu. lib.1.pupillus,num.17.& Villal.M.92.ubi dicitur, quòd minor uiginti quinque annis non poßit esse procurator in iudicialibus: in extraiudicialibus, minor decem & septem annis.

III.Regula,De filiofamiliâs,habetur apud Viu. lib.1.filiusfamiliâs non potest. Iul.Clar.in §.fin.q. 14.uers.sed quidquid in filiofamiliâs.De qua re uide item j.de actionibus,Quibus competant.

IIII.Regula: Contra eum,pro quo antea postulauit, in eadem causa postea postulare prohibetur.M.I.C.d.quæst.2.reg.14.& M.I.P.d.quæst. 2.reg.10. Cuius exceptio uidetur: Nisi alia sit instantia.

ſtantia. Sed reprobatur Villal.A.62.

Exceptio præcedentium regularum generalis.

Planè regularum iam enumeratarum & ſimiliũ exceptio generalis hæc eſt: Niſi *poſtulare prohibitus,pro ſe poſtulare uellet*. M.I.C.*d.quæſt.2. excep.gener.1.&* M.I.P.*d.q.2.excep.gener.1. Cuius replicatio eſt:*Niſi *poſtulare prohibitus,in illuſtri uel inſigni loco ſit conſtitutus,*M.I.C.*d.excep. 1.repl.3.*Accedit Vill.E.123.

II. DE ADVOCATIS.

I.*Regula:* De *dando aduocato non habentibus cauetur* M.I.C.*d.cap.4.de aduocatis,q.4.*Accedit Viu.*lib.2.aduocatus,num.2.*

II.*Regula:Aduocatus qui fuerit præuaricatus, punitur.*M.I.C.*lib.1.ca.17.de præuaricatione.Cuius exceptio uidetur:* Niſi *cliens non ſoluat ſalarium.* Q*uæ exceptio eſt controuerſa apud* Viu.*lib. 2.aduocatus,num.8.*

III.*Regula:Si aduocatus unius partis rationibus inſtructus,ad alteram ſe contulerit:pœna falſi coercetur. de quo uide ſ.lib.prox.cap.ult.de falſis,regula 26.*

IIII.*Regula:Aduocatus cauſam agere,non decipere debet.Soarez* A.98.

V.*Regula:* Aduocatus *ad conſulendum litigantibus cogi poteſt.*Viu.*lib,2.aduocatus,num.2.Soarez*

rez A.93.Cuius exceptio est:Nisi necessitas non urgeat.d.aduocatus,num.3.

VI.Regula: *Aduocati immunes sunt à functionibus publicis*. M.I.C. d.cap.4. *de aduocatis,q.7.reg.1. Cuius exceptio est in delegationibus causarum,quas aduocati suscipere cogũtur, l.sancimus.6.in fin.C.de aduocatis diuersor.iud.Accedit* Viu. *lib.2.aduocatus potest,num.1.*

VII. Regula: *Honorarium aduocato promissum exigi potest.*M.I.C.*d.cap.4.de aduocatis,q.6.reg.1.Cuius exceptio prima est:Nisi promissio licitam quantitatem egrediatur.Quæ exceptio declaratur* M.I.C.*d.reg.1.except.2.* Accedit Viu.*lib.1.aduocati. ubi etiã distinguitur definitio liciti honorarij.* *Altera exceptio uidetur: Nisi de lite sit transactum. Sed reprobatur apud* Viu.*lib.2.aduocatus,num.6.Soarez* A.105. *Tertia exceptio est: Nisi lis nondum sit finita : hoc enim casu honorarium peti nondum potest. Soarez* A.106. *&* Vill. A.61. *Cuius replicatio est: Nisi aduocatus sit mortuus.de quo uide* J.*reg.11.*

VIII.Regula: *Etiam ipso iure honorarium aduocatis debetur,quamuis promissum non sit. Cuius exceptio prima est:Nisi in rem suam aduocatus fuerit.Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud* Vill.P.330.*in addit. De qua re uide item* J.*cap.18,reg.22.excep.1.Altera exceptio est in procuratore,*

curatore, qui officio iudicis salarium petere non potest. Quæ tamen exceptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.2.de procuratoribus, conclus.5.

IX. *Regula: Quantum honorarij nomine à iudice definiendum sit, cauetur* M.I.C.*d.q.6.reg.2.* Accedit Viu.*lib.2.aduocatus, num.4 & 5.* Huius *exceptio est in causis criminalibus: in quibus maius honorarium à iudice potest definiri. Quæ exceptio est controuersa apud Soarez* A.101.

X. *Regula: Officio iudicis mercenario honorarium petitur.* Viu.*lib.2.aduocatus, num.7.*

XI. *Regula: Si aduocatus lite nōdum finita decesserit: honorarium eius hæredibus non est auferendum.* M.I.C.*d.q.6.reg.4.* Accedit Viu.*lib.1.doctor uel aduocatus.Soarez* A.102.

III. DE PROCVRATORIBVS.

I. *Regula: Inuitus nemo cogitur procuratorem constituere. Quæ regula controuertitur, magis tamen approbatur apud Turz.opin.126. Cuius exceptio est in bannito, Turz.reg.69. Sed & eius exceptiones sunt* M.I.C.*lib.2.cap.4. de postulantibus, except.gener.1.repl.1.cum sequentibus.*

II. Regula: Procuratoris officium uilißimum. Viu.*lib.1.procuratoris officium, in prin.*

III. Regula, De exceptionibus procuratorijs. Regulariter quidem *procurator iustus præsumitur,*

tur, nisi contrarium probetur. quæ probatio consistit in exceptionibus sequentibus, quarum prima est: Nisi mandatum non habeat. M.I.C. lib.2. cap.5. quæst.4. except.1. et M.I.P. lib.2. cap.4. q.1. excep. 1. Huius replicatio prima est: Nisi ad defendendũ procurator interueniat: huic enim mandato non est opus. M.I.C. d. excep.1. repl.2. Accedit Iul. Clar. in §. fin. q.32. uers. item quæro.16. ibi: bene uerum. Controuertitur tamen & distinguitur apud Vill. A.12. in addit. Huius duplicatio prima est in ciuilibus. in his enim defensor sine mandato non admittitur. Vill. A.12. cum addit. Altera duplicatio est: Nisi defensor non satisdet de iudicato soluẽdo, uel reo sistendo. M.I.C. d. repl.2. duplic.2. Accedit Iul. Clar. in §. fin. q.33. uers. quæro nunquid.4. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi absentiæ causa reddatur: hæc enim etiam per non habẽtem mandatum reddi potest. Vill. A.11. cum addit. & Soarez A.12. Planè replicatio hæc controuertitur & distinguitur apud Iul. Clar. d. q.33. uers. sed nunquid.3. & Gabriel. lib.2. de exceptionib. conclus.3. Huius duplicatio prima est: Nisi uelit tanquã procurator defendere. Vill. A.12. Soarez A.13. & Iul. Clar. d. uers. quæro nunquid, in fine. Altera duplicatio uidetur: Nisi excusator non satisdet. Quæ re probatur apud Iul. Clar. d. uers. quæro nunquid. Tertia propositæ exceptionis replicatio est: Nisi

filius

filius pro patre agat: huic enim mandato non est opus. M.I.C.*d.except.1.repl.3.* *Cuius duplicatio prima uidetur:* Nisi *filius sit naturalis.* *Quæ tamē reprobatur apud* Viuiū *lib.1. filij naturales. uers. hinc præcitati.* *Altera duplicatio est:*Nisi *filius sit ex damnato coitu.*Vill.F.129. *Quarta replicatio est:* Nisi *maritus pro uxore agat.nam & huic mā dato non est opus.*M.I.C.*d.except.1.repl.5.* *Cuius duplicatio est:* Nisi *maritus semel mandatum rece perit: tunc enim postea sine mandato nō auditur.* Vill.A.12.*in fine.Quinta replicatio est:*Nisi *instru menta causæ penes se habeat, qui sine mandato a-gere uolet.*Vill.I.81.*Sexta replicatio est:*Nisi *is quē mandatum non exhibet, de rato caueat.* M.I.C.*d.* *except.1.repl.6.* *Accedit* Viu.*lib.1.amicus,num.2. item* Procurator *in capitalibus. uers. & his utiliter.* *Septima replicatio est:*Nisi *dominus quod sine mandato gestum est,ratum habuerit.* M.I.C.*d.* *except.1.repl.7.* *Accedit* Turz.*reg.16.*Vill.M.10. *ibi:& nota unum singulare.* *Huius duplicatio prima est:* Nisi *in consistorio principis aliquid sine mandato gestum sit.* *Quæ duplicatio est controuersa apud* Gabriel. *lib.2.de procurator.concl.4.* *Altera duplicatio est:*Nisi *eo tempore dominus ratum habuerit, quo actus principalis amplius non deberet fieri.* M.I.C.*lib.2.cap.13.quæst.3.excep.4. repl.1.Accedit* Vill.R.2.Viu.*lib.2.ratificatio.* Ter-

tia

tia duplicatio est: Nisi absente aduersario ratum habuerit. Sed reprobatur apud Viu.lib.1.absente. Plura de replicatione proposita uide M.I.C.lib.2. cap.13.quaest.3.except.4. item lib.9.cap.13.except. 177.repl.18. item lib.11.cap.4.except.32. Octaua replicatio est: Nisi postea mandatum superuenerit: per hoc enim ratificantur antea gesta. Quae replicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.libro 2.de iudicijs, conclus.3.num.16.cum tribus sequentibus. item eod.lib.de executione rei iudicatae, conclus.3.num.28.cum quinq; sequentib. Nona replicatio uidetur: Nisi amicus pro amico agat. Quae tamen reprobatur apud Viu.lib.1.amicus,num.1.Admittitur ex speciali statuto loci,d.amicus,num.3. Decima replicatio uidetur: Nisi canonicus pro canonico agat. Sed reprobatur apud Vill.C.13. Vndecima replicatio uidetur: Nisi consors litis in solidum agat. Sed reprobatur apud Fichard.in addit.suis ad Villal.S.66. Haec de prima exceptione. Secunda exceptio procuratoria: Nisi mandatum non plenè probetur. Villal.P.334.cum num.sequente. Tertia exceptio: Nisi mandatum non habeat clausulam ratihabitionis. Cuius replicatio est: Nisi nihil ante mãdatum sit gestum: tunc enim clausula ista est superuacua. Villal. P. 330. Quarta exceptio: Nisi clausula ratihabitionis ita sit adiecta, Quidquid legitimè factum erit. Villal. P.332.

P.332. Quinta exceptio: Nisi in causa uniuersitatis, quæ est magni præiudicij, non singulorum nomina in mandato contineantur. Turz. opin. 65. Sexta exceptio: Nisi ad aliam causam procurator datus sit, quàm de qua agitur. M.I.P.d.quæst.1.except.2.& 3. Huius exemplum habetur apud Vill. P.328. Huius replicatio prima est: Nisi libera administratio procuratori sit concessa. M.I.P.d.except.3.repl.1.dupl.1.tripl.1. Declaratur definitione liberæ administrationis concessæ per Fichard. in addit.2.ad Vill.L.122.& Vill.P.333. Huius replicationis exemplum est, quòd procurator ad recipiendam à debitore pecuniam cum libera administratione datus, poßit debitori tempus solutionis prorogare. Turz.opin.16.& opin.82. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi generale sit mandatum, quod causam de qua agatur, sub se comprehendat. M.I.P.d.except.3.repl.1. Cuius duplicatio prima est: Nisi talis sit causa, quæ speciale requirit mandatum: ad hanc enim generale mandatum non sufficit. M.I.P.d.repl.1.dupl.1. Accedit Viu.lib.1.mãdatum.§.exceptio.ibi: & exemplum. Huius exemplum est acceptatio beneficij nomine absentis: quo casu requiritur speciale mandatum. Vill.M.10. Huius duplicationis triplicatio prima hæc est: Nisi speciali mandato non subintellecto, generale redderetur frustratoriũ: tunc enim

x gene-

generale istiusmodi causas sub se comprehendit. Vill.M.6. Altera triplicatio est: Nisi quibusdam quæ speciale mandatum exigunt, enumeratis, generalis clausula de ijs quæ speciale mandatum exigunt, sit subiecta: hæc enim clausula etiam ad alia non specificata extenditur. M.I.P. d.duplic.1. triplic.2. Accedit Gabriel. lib.6.de statutis,conclus. 10.num.1.Tertia triplicatio est:Nisi generali mandato subiecta sit exceptio alicuius, quod speciale mandatum requirit:hoc enim casu cætera,quæ speciale mandatum requirunt, sub generali mandato continentur. Viu.lib.1.mandatum.§.exceptio.ibi: si uerò facerem. Quarta triplicatio est: Nisi ea quæ speciale mandatum exigunt,consuetudine loci plerunq; fieri solent.Gabriel.lib.6.de consuetudine,conclus.1.num.21.usq; ad num.29.Hæc de prima duplicatione. Altera propositæ replicationis duplicatio est:Nisi causa post datum mandatum emerserit. ad hanc enim mandatum generale in dubio datum non præsumitur. Turz.opin.93.num.3. Hæc de sexta exceptione. Septima exceptio: Nisi non dominus litis, sed alius procuratorem dederit.M.I.C.d.quæst.4.except.6.& M.I.P.d.quæst. 1.except.7. Cuius replicatio prima est:Nisi pater tutor filij sui post litem à filio contestatam procuratorem dederit. Vill.P.50. Altera replicatio est: Nisi procurator alium procuratorem substituerit.

rit. M.I.C.d.except.6.repl.2. & M.I.P.d.excep.7. repl.1. Cuius duplicatio est: Nisi ante litem contestatam procurator alium procuratorem substitue rit. M.I.C.d.repl.2.dupl.1. & M.I.P. d.repl.1. duplic.1. Accedit Turz.opin.87. Huius duplicationis triplicatio prima est: Nisi disceptatio sit de persona substituentis, an sit procurator. d.opin.87.ibi: primò quando. Altera triplicatio est: Nisi procurator rei post satisdationem iudicatum solui substituit. d.opin.87.ibi: secundò. Tertia triplicatio est: Nisi ad excipiendum tantùm datus substituerit. d. opin.87.ibi: tertiò. Quarta triplicatio est in causis in quibus lis non contestatur, d.opin.87.ibi: quartò. Quinta triplicatio est: Nisi generaliter sit datus procurator ad omnia negotia. Turz.opin.88. num.1. Sexta triplicatio est in extraiudicialibus negocijs. Quæ triplicatio subsistit ratione superioris quartæ triplicationis. Accedit Turz.opin. 88.num.3. Cuius quadruplicatio est: Nisi certa & limitata forma in mandato non sit expressa. d.opin.88.num.2. Octaua exceptio: Nisi minor 25. annis procurator sit datus. M.I.C. d.q.4.except.12. Accedit Turz.reg.68. Vide item s.eod.cap.de postulantibus, reg.2. Nona exceptio: Nisi procurator datus sit infamis. Reprobatur M.I.C.d.quæst. 4.except.13. Accedit Turz.opin.85. Approbatur M.I.P.d.q.2.except.10. Accedit Turz.d.opin.85.

in fine. Decima exceptio: Nisi in ministerio ecclesiastico procurator sit datus. M.I.P.*d.quæst.*1.*except.*16. Accedit Turz.*reg.*74. *Vndecima exceptio: Nisi alius postea procurator sit datus: hoc enim ipso prior mutatus censetur.* M.I.C.*d.quæst.*4.*except.*17.*&* M.I.P.*d.quæst.*1.*except.*21. *Cuius replicatio est in uicario,* Vill.V.35.

IIII. Regula, *De procuratore mutando. Causas ex quibus procuratorem mutare liceat, exposui* M.I.C.*lib.*1.*cap.*5.*quæst.*5. *Quarum exceptio generalis prima uidetur: Nisi procurator cum iuramẽto datus sit, quòd uelit causam expedire. Sed reprobatur apud* Vill.P.322. *Altera exceptio est:* Nisi *dominus iurauerit se procuratorem non mutaturum. Quæ exceptio est controuersa apud Gabriel. lib.*2.*de iureiurando, conclus.*1.*num.*9. *cum num. sequente. Admittitur exceptio hæc in duobus casibus, sed æquè controuersis, d. conclus.* 1. *num.*11. *cum duob. sequentibus. Tertia exceptio est:* Nisi *consuetudo sit, ne reuocetur procurator. d. conclus.*1.*num.*10.

V. Regula: *Causam peragere usq; ad finẽ procurator tenetur.* M.I.C.*d.cap.*5.*quæst.*6.*reg.*1.*& quæst.*7.*de tertio effectu, q.*1.*causa* 4. *Cuius exceptio est:* Nisi *in causa sit prouocatũ: hoc enim casu primæ instantiæ procurator causam appellationis peragere non tenetur.* M.I.C.*d.reg.*1.*except.*2.*&*

M.I.P.

M.I.P. lib.2.cap.4. q.4. reg.1. except.1. Accedit *Turz.opin.93.in prin.& Soarez* A.99.Vill.A.63. P.323.*cum addit. Contradicit l.ultim.in prin.ff.an per alium causa appell. Proinde controuersa est hæc exceptio apud* Turz.*opin.93.num.1.* Distinguitur *ibidem num.2.& opin.94. Sed & eius replicatio est:*Nisi *procurator sit generalis omnium bonorum.* Turz.*d.opin.93.num.2.* Item *replicatur:* Nisi *ab interlocutoria sit appellatum.* Villal. A.63.& P.323. *Cuius duplicatio est:*Nisi *tribunal longè sit remotum. Soarez* A.100. Villal. A.64. & P.323.

VI. Regula: *Procurator intentionem domini declarare non potest, nec dominus procuratoris.* Quæ *regula est controuersa apud* Gabriel. *lib.6. de reg.iuris,conclus.3.num.8.*Distinguitur *ibidem num.81.cum duob.sequent.*

VII. Regula: *Procurator actoris dominum in reconuentione defendere tenetur.* M.I.C.*d.cap.5. q.6.reg.10. Cuius exceptio uidetur:*Nisi *reus non statim possit reconuenire actorem. Sed reprobatur apud* Vill.P.324.

VIII. Regula: *Gestum per procuratorem regulariter ualet,atq; ex eo tam domino quàm contra dominum datur actio & exceptio.* M.I.C. *d. cap.5.quæst.7.de secundo effectu. Cuius exceptio prima est:*Nisi *procurator suo,non domini nomi-*

ne gesserit: ex eo enim dominus non tenetur, nec adquirit, sed ipse procurator. Viu.lib.1.*procurator diligenter. Altera exceptio est: Nisi deliquerit procurator: ex eo enim dominus non tenetur.* Turz.opin.66.Villal.P.321. *Tertia exceptio est: Nisi procurator ignorans sibi mandatum esse, gesserit.* Villal.P.329. *Plura de regula proposita uide apud Gabriel. lib.3. de uerb.obligat. conclus.1. num.110.cum tribus sequentib. item num.115. cum sequente.*

IX.Regula: *Si sententia contra dominum lata, procurator non appellauit, uel dominum non certiorauit: tenetur.*M.I.P.*lib.2.cap.4.q.4.reg.2. Accedit* Turz.*opin.93.in prin.*

DE ACTORE ET REO, item de re litigiosa. *CAP. IIII.*

PRima regula: *Actor uel reus qui iudicẽ corrumpit, perdit litem.* M. I. C. *lib.2. cap. 6. de actore,reg.7. Approbatur simul & distinguitur apud* Iul.Clar. *§.fin.quæst.73. uers. iudex.ibi:pars autem iudicem.*

II. Regula: Res litigiosa *prohibetur alienari, & pœna, si contrà fiat,constituitur* M.I.C.d.cap. 6.*de re litigiosa non alienanda, reg.1. &* M.I.P. *lib.2.*

lib.2.cap.5. de re litigiosa, reg.1. Cuius exceptio prima est: Nisi alienatio, antequã res in iudicium deducta sit, fuerit facta. M.I.C. d.reg.1. except.1. Cuius replicatio est: Nisi debitor rem alij pignori obligatam alienauerit. Sed reprobatur M.I.C.d. except.1.repl.3. Accedit Turz.opin.144. Altera exceptio est: Nisi de possessione tãtum lis sit. Hæc exceptio est controuersa Villal. L.131. & P.174. Tertia exceptio est: Nisi ante litem contestatam facta sit alienatio. Hæc exceptio est controuersa, magis tamen reprobatur apud Fichard. in addit. ad Villal. L.131. ubi etiam distinguitur. Quarta exceptio est: Nisi personali, non reali actione agatur. Quæ exceptio est controuersa apud Turz.opin.104.

III. Regula: De re litigiosa alienata uindicanda disseritur apud Turz.opin.52. ibi: & licet.

IIII. Regula, De re litigiosa sequestranda. Regulariter quidem res litigiosa sequestrãda non est. M.I.C.d.cap.6. de re litigiosa sequestranda, reg.1. & M.I.P.d.cap.5. de re litigiosa, reg.2. Cuius exceptiones remißiuè uide apud Viu. libro 1. sequestrum regulariter. ibi: similiterq; nota. Harum exceptionum replicatio generalis prima hæc est: Nisi intra triennium causa possessionis non finiatur: tunc enim finitur sequestratio. M.I.C. d.reg.1. replic.gener.1. Accedit Viu.lib.1. sequestrum regulariter.

lariter.ibi:item contumacia. Altera replicatio generalis est: Nisi satisdatio offeratur. Vill.S.51.Viu. lib.1.sequestrũ regulariter,in prin.ubi etiam subijciuntur duplicationes.

V.Regula:Sequestratio permitti potest non citato aduersario,& sine ordine iudiciario. Viuius lib.1.sequestrum regulariter.uers.ult.

DE IN IVS VOCANDO & citationibus. Cap. V.

HActenus de personis iudiciorum, necnon de re litigiosa actum est. Sequuntur nunc actus iudiciales, & primũ quidem ij qui litis contestationem præcedũt:inter quos primum locum obtinet citatio.

I.Regula:Actus in ius uocandi primus est,& initium actionum instituẽdarum. M.I.C.lib.2.cap. 7.q.1. Accedit Vill.C.37. cum num.sequente. Viu. lib.1.sententia non potest,num.2.

II.Regula:Iure diuino hic actus subsistit. Viu. d.sententia nõn potest,num.8.

III.Regula:Causa citationi inseri debet. Quæ regula approbatur simul & distinguitur apud Iul.Clar.in §.fin.q.31.uers.quæro nunc.5.

IIII.Regula:Non est opus ut totus tenor libelli citationi inseratur, licet aliud consuetudine sit rece-

receptum.d.quæst.31.uerſ.quæro nunquid.7.

V. Regula: De forma citationis & libelli inſerendi diſſeritur d.quæſt.31.uerſ.quæro quæ ſit forma.8. cum ſequentibus, uſq; ad uerſ.dictum eſt de forma. ubi etiam ſingulæ citationis clauſulæ declarantur.

VI.Regula:In citatione poteſt adijci pœna contumaciæ,non tamen confiſcationis bonorum. d.q.31.uerſ.item quæro.6.

VII. Regula: Reus de domo ſua ui trahi non debet in ius. M.I.C.d.cap.7.quæſt.3.reg.1.excep.1.repl.1. Accedit Viu.lib.2. capi non poteſt,num.1. cum duob.ſequentibus. Gabriel.lib.7. concluſ.10. num.1. Cuius exceptio prima eſt: Niſi deprehendatur in porticu domus ſuæ. Viu.d. capi non poteſt,num.4. Altera exceptio eſt:Niſi cauſa criminalis ſit, ob quam in ius uocatur. d.capi non poteſt,num.5. Cuius replicatio eſt:Niſi pœna criminis ſit pecuniaria, ſeu bannum. d.capi.uerſ.ultim. Tertia exceptio eſt: Niſi reo mulcta indicta ſit applicanda fiſco,niſi uenerit: tunc enim occaſione iſtius mulctæ extrahi de domo ſua poteſt.Quæ exceptio controuertitur, magis tamen approbatur d.capi non poteſt,num.6.Soarez C.18. Plures exceptiones uide apud Gabriel. d. concluſ. 10. per totum.

VIII. Regula: De pœna per uim extrahentis

reum differit Iul.Clar.*in* §.*fin.quæst.*68. *uerf.extrahens*.12.

QVI IN IVS VOCANDI, uel non?

IX.*Regula: Furiosus nõ citatur.* M.I.C.*d.cap.*7.q.4.*reg*.1.*Accedit* Vill.F.183.

X.*Regula:De parentibus & alijs quibus reuerentia debetur, sine permissu Prætoris in ius non uocandis;cauetur* M.I.C.*d.quæst*.4.*reg*.5.*Accedit* Viu.*lib*.2.*filius uocare,num*.1. *Huius exceptio prima hæc uidetur* : *Nisi actor quinquaginta aureorum pœnam soluerit. Sed reprobatur d.filius uocare, num*.3. *Controuertitur apud eundem* Viu. *lib*.1.*emancipationis.ibi:& bis accedit.Altera exceptio est:Nisi ex regula proposita non fuerit exceptio opposita: hoc enim casu nihilominus ualet processus,etiam permissu Prætoris non impetrato.d.filius,num*.4.*& d.uerf.& bis accedit. Plures exceptiones remißiuè uide d.filius.uerf.ult*.

XI.*Regula, De patre & matre spirituali sine permissu in ius non uocandis,d.filius.num*.2.

XII.*Regula,De uniuersitate à ciue suo in ius sine permissu non uocanda,d.filius.num*.5.

XIII.*Regula,De procuratore & domino:uter sit citandus,differitur apud* Turz.*opin*.121. *Item de uniuersitate & eius syndico differitur apud* Vill.V.45.*cum addit*.

XIIII.Re-

XIIII. Regula: *Vtrum personaliter, añ ad domum citandus sit reus, cauetur M.I.P.lib.2.cap.6. q.3. Accedit Turz. opin.131.*

DE CONTVMACIA citati.

XV. Regula: *An contumacia sit delictum, controuertitur apud Iul.Clar. lib.5.sentent. §.1.uers. quæro etiam.12.*

XVI. Regula: *Contumax litis damno coercetur. controuertitur M.I.C.lib.2.cap.8.q.6.reg.4. Cuius exceptio prima est quoad hæredis personã, cui contumacia defuncti non præiudicat. Turz.opin.177.num.1. Altera exceptio est quoad aliam causam, quàm in qua contumax fuit. d.opin.177. num.2.*

XVII. Regula: *Actore latitãte, reus absoluendus est. M.I.C.lib.2.cap.8.quæst.6.reg.5. Quod intelligendum, ut absoluatur ab instantia, non definitiuè. Quod approbatur & distinguitur apud Vill.R.61.cum num.sequente.*

XVIII. Regula: *De reo contumace capiendo & custodiendo cauetur M.I.C. d.quæst.6. reg.11. Accedit Vill.F.176.cum addit. De qua re uide plura ſ.cap.18.reg.16.*

XIX. Regula: *Alias contumaciæ pœnas enumeraui M.I.C.d.quæst.6. Quarum exceptio generalis prima hæc est: Nisi non legitimè fuerit citatus*

generale istiusmodi causas sub se comprehendit. Vill.M.6. Altera triplicatio est: Nisi quibusdam quæ speciale mandatum exigunt, enumeratis, generalis clausula de ijs quæ speciale mandatum exigunt, sit subiecta: hæc enim clausula etiam ad alia non specificata extenditur. M.I.P. d.duplic.1. triplic.2. Accedit Gabriel. lib.6.de statutis,conclus. 10.num.2.Tertia triplicatio est:Nisi generali mandato subiecta sit exceptio alicuius, quod speciale mandatum requirit:hoc enim casu cætera,quæ speciale mandatum requirunt,sub generali mandato continentur. Viu.lib.1.mandatum.§.exceptio.ibi: si uerò facerem. Quarta triplicatio est: Nisi ea quæ speciale mandatum exigunt,consuetudine loci plerunq; fieri solent.Gabriel.lib.6.de consuetudine,conclus.1.num.21.usq; ad num.29.Hæc de prima duplicatione. Altera propositæ replicationis duplicatio est:Nisi causa post datum mandatum emerserit. ad hanc enim mandatum generale in dubio datum non præsumitur. Turz.opin.93.num.3. Hæc de sexta exceptione. Septima exceptio: Nisi non dominus litis, sed alius procuratorem dederit.M.I.C.d.quæst.4.except.6.& M.I.P.d.quæst. 1.except.7. Cuius replicatio prima est:Nisi pater tutor filij sui post litem à filio contestatam procuratorem dederit. Vill.P.50. Altera replicatio est: Nisi procurator alium procuratorem substituerit.

rit. M.I.C.d.except.6.repl.2. & M.I.P.d.excep.7. repl.1. Cuius duplicatio est: Nisi ante litem contestatam procurator alium procuratorem substituerit. M.I.C.d.repl.2.dupl.1. & M.I.P. d.repl.1. duplic.1. Accedit Turz.opin.87. Huius duplicationis triplicatio prima est: Nisi disceptatio sit de persona substituentis, an sit procurator. d.opin.87.ibi: primò quando. Altera triplicatio est: Nisi procurator rei post satisdationem iudicatum solui substituit. d.opin.87.ibi: secundò. Tertia triplicatio est: Nisi ad excipiendum tantùm datus substituerit. d. opin.87.ibi: tertiò. Quarta triplicatio est in causis in quibus lis non contestatur, d.opin.87.ibi: quartò. Quinta triplicatio est: Nisi generaliter sit datus procurator ad omnia negotia. Turz.opin.88. num.1. Sexta triplicatio est in extraiudicialibus negocijs. Quæ triplicatio subsistit ratione superioris quartæ triplicationis. Accedit Turz.opin. 88.num.3. Cuius quadruplicatio est: Nisi certa & limitata forma in mandato non sit expressa. d.opin.88.num.2. Octaua exceptio: Nisi minor 25. annis procurator sit datus. M.I.C. d.q.4.except.12. Accedit Turz.reg.68. Vide item s.eod.cap.de postulantibus, reg.2. Nona exceptio: Nisi procurator datus sit infamis. Reprobatur M.I.C.d.quæst. 4.except.13. Accedit Turz.opin.85. Approbatur M.I.P.d.q.1.except.10. Accedit Turz.d.opin.85.

M.I.P. *lib.2.cap.4. q.4. reg.1. except.1.* Accedit Turz.*opin.93.in prin.* & *Soarez* A.99.Vill.A.63. P.323.*cum addit. Contradicit l.ultim.in prin.ff.an per alium causa appell. Proinde controuersa est hæc exceptio apud* Turz.*opin.93.num.1.* Distinguitur *ibidem num.2.* & *opin.94. Sed & eius replicatio est:*Nisi *procurator sit generalis omnium bonorum.* Turz.*d.opin.93.num.2.* Item *replicatur:* Nisi *ab interlocutoria sit appellatum.* Villal. A.63.& P.323. *Cuius duplicatio est:*Nisi *tribunal longè sit remotum. Soarez* A.100. Villal. A.64. & P.323.

VI. Regula: *Procurator intentionem domini declarare non potest, nec dominus procuratoris. Quæ regula est controuersa apud* Gabriel. *lib.6. de reg.iuris,conclus.3.num.8.*Distinguitur *ibidem num.81.cum duob.sequent.*

VII. Regula: *Procurator actoris dominum in reconuentione defendere tenetur.* M.I.C.*d.cap.5. q.6.reg.10. Cuius exceptio uidetur:*Nisi *reus non statim possit reconuenire actorem. Sed reprobatur apud* Vill.P.324.

VIII. Regula: *Gestum per procuratorem regulariter ualet,atq; ex eo tam domino quàm contra dominum datur actio & exceptio.* M.I.C. *d. cap.5.quæst.7.de secundo effectu. Cuius exceptio prima est:*Nisi *procurator suo,non domini nomi-*

ne gesserit: ex eo enim dominus non tenetur, nec adquirit, sed ipse procurator. Viu.lib.1.procurator diligenter. Altera exceptio est: Nisi deliquerit procurator: ex eo enim dominus non tenetur. Turz.opin.66.Villal.P.321. Tertia exceptio est: Nisi procurator ignorans sibi mandatum esse, gesserit. Villal.P.329. Plura de regula proposita uide apud Gabriel. lib.3. de uerb.obligat. conclus.1. num.110.cum tribus sequentib. item num.115. cum sequente.

IX.Regula: Si sententia contra dominum lata, procurator non appellauit, uel dominum non certiorauit: tenetur. M.I.P.lib.2.cap.4.q.4.reg.2. Accedit Turz.opin.93.in prin.

DE ACTORE ET REO, item de re litigiosa. CAP. IIII.

PRima regula: Actor uel reus qui iudicẽ corrumpit, perdit litem. M.I.C. lib.2. cap. 6. de actore, reg.7. Approbatur simul & distinguitur apud Iul.Clar. §.fin.quaest.73. uers. iudex.ibi:pars autem iudicem.

II. Regula: Res litigiosa prohibetur alienari, & poena, si contrà fiat, constituitur M.I.C.d.cap. 6.de re litigiosa non alienanda, reg.1. & M.I.P. lib.2.

lib.2.cap.5. de re litigiosa, reg.1. Cuius exceptio prima est: Nisi alienatio, antequã res in iudicium deducta sit, fuerit facta. M.I.C. d.reg.1. except.1. Cuius replicatio est: Nisi debitor rem alij pignori obligatam alienauerit. Sed reprobatur M.I.C.d. except.1.repl.3. Accedit Turz.opin.144. Altera exceptio est: Nisi de possessione tãtùm lis sit. Hæc exceptio est controuersa Villal. L.131. & P.174. Tertia exceptio est: Nisi ante litem contestatam facta sit alienatio. Hæc exceptio est controuersa, magis tamen reprobatur apud Fichard. in addit. ad Villal.L.131. ubi etiam distinguitur. Quarta exceptio est: Nisi personali, non reali actione agatur. Quæ exceptio est controuersa apud Turz.opin.104.

III.Regula: De re litigiosa alienata uindicanda disseritur apud Turz.opin.52. ibi: & licet.

IIII.Regula, De re litigiosa sequestranda. Regulariter quidem res litigiosa sequestrãda non est. M.I.C.d.cap.6. de re litigiosa sequestranda, reg.1. & M.I.P.d.cap.5. de re litigiosa, reg.2. Cuius exceptiones remißiuè uide apud Viu.libro 1. sequestrum regulariter. ibi: similiterq; nota. Harum exceptionum replicatio generalis prima hæc est: Nisi intra triennium causa possessionis non finiatur: tunc enim finitur sequestratio. M.I.C. d.reg.1. replic.gener.1. Accedit Viu.lib.1. sequestrum regu-

receptum.d.quæst.31.uerſ.quæro nunquid.7.

V. Regula: De forma citationis & libelli inſerendi diſſeritur d.quæſt.31.uerſ.quæro quæ ſit forma.8. cum ſequentibus, uſq; ad uerſ.dictum eſt de forma. ubi etiam ſingulæ citationis clauſulæ declarantur.

VI.Regula:In citatione poteſt adijci pœna contumaciæ,non tamen confiſcationis bonorum. d.q. 31.uerſ.item quæro.6.

VII. Regula : Reus de domo ſua ui trahi non debet in ius. M.I.C.d.cap.7.quæſt.3.reg.1.excep.1. repl.1. Accedit Viu.lib.2. capi non poteſt,num.1. cum duob.ſequentibus. Gabriel.lib.7. concluſ.10. num.1. Cuius exceptio prima eſt: Niſi deprehendatur in porticu domus ſuæ. Viu.d. capi non poteſt,num.4. Altera exceptio eſt:Niſi cauſa criminalis ſit, ob quam in ius uocatur. d.capi non poteſt,num.5. Cuius replicatio eſt:Niſi pœna criminis ſit pecuniaria, ſeu bannum. d.capi.uerſ.ultim. Tertia exceptio eſt: Niſi reo mulcta indicta ſit applicanda fiſco,niſi uenerit: tunc enim occaſione iſtius mulctæ extrahi de domo ſua poteſt.Quæ exceptio controuertitur, magis tamen approbatur d.capi non poteſt,num.6.Soarez C.18. Plures exceptiones uide apud Gabriel. d. concluſ. 10. per totum.

VIII. Regula: De pœna per uim extrahentis

reum differit Iul.Clar.*in* §.*fin.quæst.68.uerf.extrahens.12.*

QVI IN IVS VOCANDI, uel non?

IX.Regula: *Furiosus nō citatur.* M.I.C.d.*cap.* 7.q.4.*reg.*1.Accedit Vill.F.183.

X.Regula:*De parentibus & alijs quibus reuerentia debetur, fine permiffu Prætoris in ius non uocandis,cauetur* M.I.C.d.*quæft.4.reg.5.*Accedit Viu.*lib.2.filius uocare,num.1.* Huius *exceptio prima hæc uidetur : Nifi actor quinquaginta aureorum pœnam foluerit. Sed reprobatur d.filius uocare, num.3. Controuertitur apud eundem* Viu. *lib.1.emancipationis.ibi:& bis accedit.Altera exceptio eft:Nifi ex regula propofita non fuerit exceptio oppofita: hoc enim cafu nihilominus ualet proceffus,etiam permiffu* Prætoris *non impetrato.d.filius,num.4.& d.uerf.& bis accedit.* Plures *exceptiones remißiuè uide d.filius.uerf.ult.*

X I.Regula, De *patre & matre fpirituali fine permiffu in ius non uocandis,d.filius.num.2.*

X I I.Regula,De *uniuerfitate à ciue fuo in ius fine permiffu non uocanda,d.filius.num.5.*

X I I I.Regula,De *procuratore & domino:uter fit citandus,differitur apud* Turz.*opin.121.* I*tem de uniuerfitate & eius fyndico differitur apud* Vill.V.45.*cum addit.*

X I I I I.Re-

XIIII. Regula: Vtrum personaliter, an ad domum citandus sit reus, cauetur M.I.P. lib.2. cap.6. q.3. Accedit Turz. opin.131.

DE CONTVMACIA citati.

XV. Regula: An contumacia sit delictum, controuertitur apud Iul. Clar. lib.5. sentent. §.1. uers. quæro etiam.12.

XVI. Regula: Contumax litis damno coercetur. controuertitur M.I.C. lib.2. cap.8. q.6. reg.4. Cuius exceptio prima est quoad hæredis personã, cui contumacia defuncti non præiudicat. Turz. opin.177. num.1. Altera exceptio est quoad aliam causam, quàm in qua contumax fuit. d. opin.177. num.2.

XVII. Regula: Actore latitãte, reus absoluendus est. M.I.C. lib.2. cap.8. quæst.6. reg.5. Quod intelligendum, ut absoluatur ab instantia, non definitiuè. Quod approbatur & distinguitur apud Vill. R.61. cum num. sequente.

XVIII. Regula: De reo contumace capiendo & custodiendo cauetur M.I.C. d. quæst.6. reg.11. Accedit Vill. F.176. cum addit. De qua re uide plura j. cap.18. reg.16.

XIX. Regula: Alias contumaciæ pœnas enumeraui M.I.C. d. quæst.6. Quarum exceptio generalis prima hæc est: Nisi non legitimè fuerit citatus

tatus absens. M.I.P. *d.cap.6.q.4.except.gener.8.* Accedit Villal.C.196. *&* Viu.*lib.1. notorium. ibi: quia citatio.* Huius *replicatio prima est:Nisi citatio non fuerit necessaria,sed superuacua.* Vill.C.51. *Altera replicatio est: Nisi semel fuerit citatus ad omnes actus.* Vill.C.52. *Tertia replicatio est: Nisi citandus fuerit præsens, uel sponte adfuerit.* Vill. C.56. *cum num.sequente. &* P.188. Iul.Clar. *in §. fin.quæst.31. uers.sed hic quero. Altera exceptio generalis est:Nisi non dominus,sed procurator sit citatus. Sed reprobatur* Vill.C.53. *Admittitur in uniuersitate,quæ primò citanda est,non syndicus.* Vill.C.54. *Tertia exceptio est:Nisi citatio in criminalibus non sit facta de cõmißione iudicis.* Vill. C.55.*&* 104. Iul.Clar.*in §.fin.quæst.31.uers.unum autem.Quarta exceptio uidetur:Nisi iudex delegatus originale suæ delegationis cum citatione nõ transmiserit. Sed reprobatur* Villal.D.31.*in addit. Quinta exceptio est: Nisi citatio personalis, non realis facta sit à delegato.Hæc exceptio approbatur & distinguitur apud* Vill.D.26.*cum duob.sequentibus. Sexta exceptio est:Nisi quis ultra duas diætas extra suam diœcesin in ius sit uocatus.*M.I. P.*d.quæst.4.except.2. Declaratur hæc exceptio* Vill.D.68.*cum addit. Septima exceptio est: Nisi citato citatio non fuerit insinuata.* M.I.P. *d.q.4. except.6. Huius replicatio prima est: Nisi ad domum*

mum uel ecclesiam, absente citato, citatio fuerit proposita. M.I.P.d.except.6.repl.1. Cuius duplicatio prima est in criminalibus. Quæ duplicatio est controuersa apud Iul.Clar.§.fin.quæst.31.uers. dictum est. Altera duplicatio est: Nisi reus non fuerit prius perquisitus. Quæ duplicatio iure communi approbata, reprobatur consuetudine, d.q.31.uers.sed nunquid. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi reus sit uagabundus, nullum habens domiciliũ. d.quæst.31.uers.sed quid si reus. Octaua exceptio: Nisi reo copia citationis non sit data.d.quæst.31.uers.scias tamen. Nona exceptio: Nisi reus extra territoriũ iudicis sit citatus. Quæ exceptio approbatur M.I.P.d.quæst.4.except.3. Controuertitur & distinguitur d. quæst.31. uers. sed hæc quidem. Cuius replicatio est: Nisi utrunq; territorium & iudicis & citati sit sub codẽ Principe. Quæ replicatio est controuersa d.q.31.uers. posset forte. Decima exceptio: Nisi reus semel tantum, non ter fuerit citatus. Quæ exceptio est controuersa & distinguitur d.q.31.uers.quæro modo. Vndecima exceptio: Nisi iusta & necessaria causa impeditus reus non uenerit. M.I.C. d.quæst.6.except.4. Cuius replicatio prima est: Nisi non fuerit ingressus iter, sicq; conatus parêre citationi. Vill. C.58. Huius duplicatio est; Nisi impedimentum fuerit notorium. Vill.C.59. Altera replicatio est:

Nisi

Nisi excusatorẽ non miserit. Quæ replicatio subsistit iure regio Villal.C.58.*in addit.* Duodecima *exceptio:*Nisi *citatus procuratorem miserit.* M.I.C.*lib.2.cap.32.quæst.3.except.4.* Accedit Villal.C.50.*Cuius replicatio prima est:*Nisi *procurator nõ comparuerit.* Vill.P.327.*Altera replicatio est:*Nisi *in criminali causa procuratorem miserit. Viuius lib.1.procurator in capitalibus. Decimatertia exceptio:* Nisi *ad non competentem iudicem sit uocatus.* M.I.C.*d.quæst.6.excep.9. &* M.I.P.*d.q.4. excep.5. Huius replicatio prima est:*Nisi *reus cum protestatione de non consentiẽdo in iudicem exceptionem opposuit: hoc enim casu ab eo tãquam contumax puniri potest. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud* Vill.P.373. *Altera replicatio est:* Nisi *exceptio incompetentiæ non fuerit opposita.* M.I.C.*d.except.9.repl.1.&* M.I.P.*d. except.5.repl.1. Cuius duplicatio est in clerico ad laicum in ius uocato.* Iul.Clar.*§.fin.quæst.36.uers. est autem hæc.*

DE EDENDO, CAP. VI.

PRima regula:*Nomen actionis edi non est necesse:sed factum ita exponendum,ut inde actio iudici constare poßit.* M.I.P.*lib.2. cap.*

7. in prin. Accedit Soarez A.49. Vill. A.35. cum ad dit. & L.118.

II. Regula: Per positiones accusatio criminalis edenda, non autem defensio. Iul. Clar. in §. fin. q. 45. uers. sed hic incidenter.

III. Regula: Non quemadmodum actor reo, ita contrà quoq; reus instrumenta sua edere tenetur. M.I.C. lib.2. cap.10. de actione edenda, quæst. 3. reg.1. & M.I.P. d. cap.7. de instrumentis edendis, reg.1. Accedit Villal. E.16. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi fiscus agat: huic enim reus sua instrumēta edere tenetur. M.I.C. d. reg.1. excep.3. Huius replicatio est: Nisi de capitali causa agatur. M.I.C. d. excep.3. repl.2. Accedit Iul. Clar. in §. fin. quæst.27. uers. sed hic incidenter. Huius duplicatio uidetur: Nisi ex crimine ad mulctam agatur. Sed reprobatur d. uers. sed hic incidēter. & Vill. E.16. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi fiscus reus sit. Sed reprobatur Villal. E.16. Tertia exceptio est: Nisi ecclesia agat. Vill. E.17. Quarta exceptio est: Nisi pro matrimonio, pro dote, pro alimentis, uel pro libertate agatur. Vill. E.18. Quinta exceptio est: Nisi reus sit mercator, uel similis, qui de necessitate officij tenetur cōficere librum. Vill. E.19. Sexta exceptio est: Nisi reus sit usurarius, & causa respiciat usuras. Viu. lib.1. usurarius. uers. item nota ulterius. Septima exceptio est: Nisi

ad

ad fundandam replicationem actoris. Fichard. *in addit.ad* Vill.A.47.

IIII. *Regula:* Omnia *quæ quis apud iudicem editurus est, aduersario suo edere tenetur.* M.I.C. *d.cap.*10. *de actione edenda,quæst.*4.*reg.*1. Accedit Vill.E.15.

V.*Regula:* Quibus *quis in iudicio usurus non est, & quæ ad causam non pertinēt,ea edere non tenetur.* M.I.C.*d.quæst.*4.*reg.*3.*&* 6. Accedit Fichard.*in addit.ad* Vill.I.81.*&* Turz.*opin.*123.

VI.*Regula:* *Si minus aptè actio edita sit, ob id libellus non uitiatur.* Vill.A.35.L.117.*&* P.354.

VII.*Regula:* *Dies contractus uel delicti commißi necessariò non edendus.* Viu.*lib.*1.*accusator. ibi:& hoc idem habet locū.* De qua re *uide item* §.*lib.prox.cap.*9.*reg.*3.*&* 4. Plura *de ijs quæ in actione sint edenda, uide* ȷ.*lib.*5.*cap.*1.*reg.*51.*cum tribus sequentibus.*

VIII.*Regula:* Non *est necesse ut in scriptis edatur actio, nisi reus petierit.* Villal.L.114. *cum duob.sequentibus.*

IX.*Regula:*Expensis *rei,non actoris, libellus edendus.* Vill.E.21.

X.*Regula:Si actio edita sit,nihilominus emendari ac mutari potest.* M.I.C.*d.cap.*10. *de actione edenda,quæst.*7.*reg.*1. *Cuius exceptio prima est:* Nisi *lis sit contestata.* Vill.L.120. Quæ *tamen exceptio*

ceptio est controuersa, ut apparet ex glossa Instit. de actionibus. §. si minus. in uerbo, In eodem iudicio. Planè huius replicatio uidetur: Nisi clausula sit adiecta hæc, Saluo iure addendi, &c. Sed reprobatur Vill. C. 63. & L. 121. Altera exceptio est: Nisi in integrum restitutio non sit petita. Quæ tamen est controuersa apud Gabriel. lib. 2. de actionibus, conclus. 2. num. 15.

XI. Regula: Editio instrumentorum petitur non iure actionis, sed officio iudicis. Vill. E. 20.

XII. Regula: Mercatores ad edendas rationes suas tenentur. Quæ regula est controuersa apud Vill. M. 83. in addit. 2. item R. 4.

DE DILATIONIBVS ET exceptionibus dilatorijs, necnon de reconuentionibus.

CAP. VII.

CAVSAE EX QVIBVS dilatio danda?

PRima regula: Dilationes sunt arbitrariæ. M. I. C. lib. 2. cap. 11. in prin. & M. I. P. lib. 2. cap. 8. in prin. Accedit Iul. Clar. in §. fin. quæst. 48. uers. quæro. 2. ibi: in hac prouincia.

II. Regula: Reo ad respondendum de proprio facto dilatio non est danda in criminalibus. Iul.

Clar.d.§.fin.quæst.45.uers.sed hic quæro.

III. Regula: *Si reus possessor nominet authorem uel dominum domus, dilatio ei est danda ad denunciandum.* M.I.C.d.cap.11.quæst.2.causa 1.& M.I.P.lib.2.cap.8.quæst.2.causa 1. *Cuius exceptio prima est: Nisi reus non tam alieno quàm suo nomine poßideat.* Villal.N.14.in addit.2. *Altera exceptio est: Nisi possessorio recuperandæ agatur. Quæ exceptio est controuersa apud* Gabriel.lib.5.de restitut.spoliatorum,conclus.1. num.94. cum duob.sequentibus.

IIII.Regula: *Reo ad excipiendum dilatio danda.* M.I.C.d.q.2.causa 3.& M.I.P.d.q.2.causa 2.Accedit Vill.P.288.

V. Regula: *Probationum & instrumentorum adferendorum causa dilatio est danda.* M.I.C.d.q.2.causa 4.& M.I.P.d.quæst.2.causa 3.Accedit Iul.Clar.in§.fin.q.48.uers.sed pone.

VI.Regula: *Dilationes uni parti concessæ, alteri non sunt denegandæ.* Iul. Clarus d.quæst.48. uers.ultim.

QVANTA DILATIO danda?

VII.Regula: *De dilatione legitima à iudice proroganda & arctanda differitur apud* Villal. D.70. cum addit. *De qua re uide item* ↓.in actione iudicati.

QVO-

QVOTIES DILATIO danda?

VIII. Regula: *Non nisi semel dilatio danda.* M.I.C. *d.cap.11.quæst.4.reg.1.* & M.I.P. *d.cap.8. quæst.4.reg.1.Cuius exceptio prima est:Nisi causa sit capitalis.*M.I.C.*d.reg.1.except.1.*Accedit Iul. Clar.*in §.fin.q.48.uers.quæro quot.2: Altera exceptio uidetur:Nisi iudex primam dilationem coarctauerit.Sed reprobatur apud* Vill.D.72.

EVENTVS DATAE DIlationis.

IX. Regula: *Dilatione data iudicis officium interim conquiescit.*M.I.C.*d.cap.11.q.7.reg.1.*Accedit Gabriel.*lib.2. de dilationibus, conclus.1. ubi etiam distinguitur.*

DE EXCEPTIONIBVS dilatorijs.

X.Regula: *Exceptio dilatoria ante litem contestatam,non post opponenda.* M.I.C.*d.cap.11.de except.dilatorijs, reg.1.*& M.I.P.*libro 2.cap.9.in prin.Quæ autem sint huiusmodi exceptiones impedie͂tes litis ingressum, uide remißiuè apud* Viu. *lib.1. exceptio opposita, in fine.* Inter *has etiam numeratur temporis præscriptio,* Viu.*lib.1.exceptio spoliationis,num.4.* Planè *quod dictum,exceptiones dilatorias post litem contestatam opponi nõ posse,eius exceptio prima hæc uidetur:* Nisi

in secunda instantia opponatur. Sed reprobatur apud Villal.E.103.*cum addit. Altera exceptio est:* Nisi *exceptio procuratoria cōtra monachum opponatur.*Villal.E.104. *Tertia exceptio est:* Nisi *reus ignorauit uel errauit, uel causa exceptionis nondum fuerit ortá.*Vill.E.105.

XI. Regula: *Exceptiones dilatoriæ omnes simul intra certum tempus à iudice statuēdum sunt obijciendæ.*M.I.P.*d.cap.9.in prin.reg.2.* Accedit Vill.C.16.*cum addit.*

DE RECVSATORIA
iudicis.

XII. Regula: *Iudex potest ex causis s̄.cap.2. enumeratis tanquam suspectus recusari.* M.I.C.*d. cap.11.de recusatoria iudicis, quæst.1. &* M.I.P.*d. cap.9.de recusatoria iudicis,quæst.1. Cuius regulæ præter replicationes d. cap.2. enumeratas, exceptiones hæ sunt. Prima exceptio:*Nisi *iudex sit ordinarius:hic enim tanquam suspectus recusari non potest.* Quæ *exceptio approbatur iure ciuili,& reprobatur iure pontificio, ut refert* Fichard. *in addit.ad* Villal.I.111. *Altera exceptio uidetur:*Nisi *prælatus tanquam suspectus recusetur.*Quæ *uidetur approbari* M.I.P.*cap.2.quæst.2.replic.6. Sed reprobatur apud* Viu.*lib.1.suspectus allegari.* Tertia *exceptio est:* Nisi *plures sint iudices qui tanquā suspecti recusantur.*Viu.*lib.1.suspecti de iure.*
ubi

ubi in fine replicatur in collegio. Quinta exceptio uidetur: Nisi *in criminalibus iudex tanquam suspectus recusetur. Sed reprobatur apud* Iul.Cla. *§.fin.quæst.43.in prin. Quinta exceptio est:* Nisi *ante litem cōtestatam iudex non fuerit recusatus.* M.I.C.*d.quæst.1.except.5. Sed est controuersa,ut refertur apud* Vill.S.*161.in addit.uers.& cum differentia.ubi etiam distinguitur. Sexta exceptio:* Nisi *causa recusationis non fuerit allegata. Quæ exceptio reprobatur iure ciuili, & approbatur iure pontificio apud* Villal.*d.*S.*161.cum addit. in prin. Septima exceptio uidetur:* Nisi *mandatum sit,ut absq; recusatione procedatur. Sed reprobatur apud* Vill.C.*68.* Admittitur,*si* Papa *hoc modo causam commiserit.*Vill.P.*21.& 22.*

XIII. Regula: Apud quem *fori præscriptio & recusatoria iudicis sit opponenda?* Regulariter *quæstio competentiæ iudicis ad cognitionem iudicis recusati pertinet. Cuius exceptio est:*Nisi *eius personam contingat: puta,si dicatur infamis, uel excommunicatus,&c.tunc enim de huiusmodi exceptionibus superior debet cognoscere, uel alium iudicem dare.* Iul.Clar. *in §.fin. q.43.uers. ult.Aliam huius loci regulam uide* M.I.P.*d.cap.9. de recusatoria iudicis,quæst.2.*

XIIII.Regula: Recusatio *ut appellatio iurisdictionem suspendit.*Vill.R.*10.*

XV. Regula: *Iudice recusato, arbiter ad dirimendam litem eligendus.* M.I.C.d.cap.11.de recusatoria iudicis, quæst.4. *Vel ad superiorem causa transmittenda.* M.I.P.d.cap.9.de recusatoria iudicis, quæst.3.reg.2. Accedit Vill.E.101. *Sed & potest iudex recusatus alium sibi integræ opinionis adiungere, & cum eo litem dirimere.* Vill.S.161.in addit.uers.item in quantum.

DE EXCOMMVNICATIOnis exceptione.

XVI. Regula: *Excommunicato actori obijci potest excommunicationis exceptio.* M.I.P.d.cap.9.de excommunicat.excep.reg.1. Accedit Viu.lib.2.excommunicatus agendo, in prim. *Sed etsi à reo nō fuerit opposita, officio iudicis actor repelli potest.* M.I.P.d.reg.1. repl.5. Accedit Viu.d.excommunicatus agendo. ibi: & excommunicatus iste. *Huius regulæ exceptio prima est: Nisi exceptionem, non actionem opponenti excommunicationis exceptio opponatur.* M.I.P.d.reg.1.repl.8. Accedit d.excommunicatus agendo. ibi: sed defendendo. ubi tamen additur conditio hæc, quòd per procuratorem excommunicatus se defendere debeat. *Est igitur huius exceptionis replicatio prima: Nisi excommunicatus per seipsum exceptionem opponat, non per procuratorem.* Accedit Vill.E.123. *Altera replicatio est: Nisi de nullitate sententiæ opponat.*

ponat. Vill.E.125.Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio uidetur: Nisi excõmunicatus ex l.diffamari,agat.Sed reprobatur apud Vill.E.124.

XVII.Regula: Excommunicationis exceptio ipsi excommunicato, non ei cui excommunicatus actionem suam cessit, datur. Viuius lib.1.cessionarius,in fine.

DE EXCEPTIONE SPOLII.

XVIII.Regula: Spoliatus reus in iudicio respondere non cogitur,nisi fuerit restitutus.M.I.P. d.cap.9. de exceptione spolij, reg.1. Accedit Viu. lib.1. exceptio spoliationis, num.1.item Spoliatus sua,in prin.& Spoliatus non. Gabriel.lib.5.de restitut.spoliator.conclus.1.num.1. Huius regulæ exceptio prima est:Nisi ab alio quàm actore spoliatus fuerit reus: hoc enim casu aduersus actorem proposita spolij exceptione non adiuuatur. M.I. P.d.reg.1.repl.1. Cuius replicatio est in criminalibus causis, in quibus nihil interest à quo reus fuerit spoliatus. M.I.P.d.repl.1.dupl.1. Accedit Viu. lib.1.spoliatus non tenetur.ibi:& dicit Angelus.ubi tamen loquitur etiam in ciuilibus causis, & ita proposita exceptio uidetur esse controuersa. Accedit item replicationi propositæ Gabriel.lib.5.de restitut.spoliator.conclus.3. ubi etiam duplicatur. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi à iudi-

ce reus fuerit ſpoliatus. Vill. S. 87. Tertia exceptio eſt: Niſi per ſententiam cōſtet de dominio ſpoliatoris. Fichard. in addit. ſua ad Vill. S. 87. Quarta exceptio eſt: Niſi ante litem conteſtatam ſpolij exceptio non fuerit oppoſita. Viu. lib. 1. exceptio ſpoliationis, num. 2. & Spoliatus non tenetur. ibi: ſed huiuſmodi. ubi controuertitur. item Gabriel. lib. 5. de reſtitut. ſpoliator. concluſ. 2. num. 29. Quinta exceptio uidetur: Niſi reus iuſiurandum præſtiterit de ſoluendo debito. Sed reprobatur d. exceptio ſpoliationis, num. 3. Sexta exceptio uidetur: Niſi non ciuiliter, ſed criminaliter agatur. Quæ tamen reprobatur apud Viu. lib. 1. ſpoliatus non tenetur, in prin. Septima exceptio uidetur: Niſi ex inquiſitione conueniatur reus. Sed reprobatur d. ſpoliatus. uerſ. ult. Octaua exceptio eſt: Niſi notorius defectus tituli ſpoliato obijciatur. Quæ exceptio eſt controuerſa, magis tamen approbatur apud Viu. lib. 2. ſpoliatus, num. 1. Nona exceptio uidetur: Niſi reus ſpoliatus prædo fuerit. Sed reprobatur d. ſpoliatus, num. 2. Gabriel. lib. 5. de reſtitut. ſpoliator. cō cluſ. 4. cum duob. ſequentib. Admittitur, ſi manifeſtè conſtet ſpoliatum prædonem eſſe, d. ſpoliatus, num. 3. & d. concluſ. 1. num. 7 & 8. Contradicit tamen d. concluſ. 1. num. 9. Quæ contrarietas ſoluitur d. concluſ. 1. num. 10. Decima exceptio eſt: Niſi ex reſtitutione ſpolij irreparabile damnum ſequi

poſſet,

possit.d.spoliatus,num.4.Plures huiusmodi exceptiones uide apud Gabriel. d.conclus.1. cum conclus.sequente 2.item 3.lib.prox.cap.14.reg.30.

XIX.*Regula: Vis exceptionis spolij hæc est, ut repellat agentem,non etiam ut agens ad restitutionem condemnetur.* M.I.P.*d.cap.9.de exceptione spolij,reg.2.* Accedit Iul.*Clar. §.fin.q.19. uers. per exceptionem. Cuius exceptio est:*Nisi *excipiendo simul petatur,ut actor de crimine,ex quo excipitur,puniatur.d.q.19.uers.criminaliter,usq; ad uers.ultimo.*

DE EXCEPTIONE CAUTIONIS præstandæ.

XX.*Regula: Cautionis etiã occasione reo datur exceptio dilatoria, item actori replicatio.* M.I.C.*lib.2.cap.12.q.8. Definitur autem cautio* M.I.C.*d.cap.12.q.1. & lib.ult.cap.18. in uerbo Cauere.* Accedit Turz.*opin.165.*Vill.C.*29 & 30. ubi distinguitur. item Soarez* C.*34. ubi etiam distinguitur. Cautionis autem uocabulum sub se continet satisdationem,quæ definitur* M.I.C.*d.q.1.*Accedit Vill.O.*17 et 18.De qua uide item* M.I.C.*lib.16.cap.ult. q.5. Planè propositæ regulæ exceptio prima hæc est:*Nisi *is qui cauere tenetur,res immobiles habeat: hoc enim casu ad cautionem præstandam non tenetur.*M.I.C.*d.cap.12.q.2.except.1.*Accedit Viu,*lib.2. fideiußionem,cautionem. Cuius replicatio*

est: Nisi non is qui cauere debet, sed pater eius res immobiles possideat. Fichard. *in addit. ad* Vill. P. 177. *Altera exceptio est: Nisi cautionem obtulerit uel præstiterit is qui cauere debet.* M.I.C. *d.q.2. except.2.* *Huius replicatio prima est: Nisi per non idoneum fideiussorem caueatur.* M.I.C. *d. except.2. repl.1.* Declaratur *definitione non idonei fideiussoris* M.I.C. *d. cap.12. q.4. in prin.* Accedit Vill. F. 31. *cum additionib.* Viu. *lib.2. fideiussor non est idoneus, num.1. cum duob. sequentib.* Iul. Cla. *in* § *fin. q.46. uers. cæterùm.12. ibi: dicitur autem.* *Huius replicationis duplicatio prima est: Nisi creditor fideiussorem probauerit.* M.I.C. *d. except.2. repl.8.* Accedit *l. si arbitro.10.* § *multoq; magis. ff. qui satisdare cogantur. Altera duplicatio est: Nisi principalis per se sit diues & idoneus.* Viu. *lib.2. fideiussor non est idoneus, num.4.* *Tertia duplicatio est: Nisi reus è carcere sit liberandus: tunc enim pro eo, ne incarceretur, quilibet fideiussor admittitur.* Vill. O.18. *in addit.1. uers. et nota quòd. Hæc de prima replicatione. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi fideiussor desierit esse soluendo.* M.I.C. *d. except.2. repl.2.* *Cuius duplicatio est in fideiussore conuentionali,* Vill. F.32. *Tertia replicatio est: Nisi alterius loci hominem, quàm in quo agitur, fideiussorem offerat.* M.I.C. *d. cap.12. q.4. in prin.* Accedit Viu. *lib.2. fideiussorem dare.* Iul.

Clar.

Clar.in §.fin.quæst.46.uerſ.pone quòd.13.Vide item M.I.C.d.cap.12.quæſt.5.

XXI.Regula: *Per fideiuſſores regulariter cauendum, non pignorib. nec nuda repromißione.* M.I.C. *lib.16.cap.12. quæſt.5.* Contradicit M.I.C. *lib.2.cap.12.quæſt.1. in prin. ibi: planè ſi cui. item* Vill.O.17.*&* 18.*cum addit.* Viu.*lib.2.fideiuſſores dare promittens.* Ex quibus patet, regulam *propoſitam eſſe controuerſam.* Planè *eius exceptio prima eſt:Niſi fideiuſſores habere non poßit:tunc enim ſufficit iuratoria cautio uel pignus.*M.I.C.*d. quæſt.5.except.4.*Accedit Vill.O.18.*in addit.1.ibi: ſed tamen.* Altera *exceptio eſt:Niſi is qui cauere tenetur,idoneus ſit facultatibus.* Viu.*lib.2.fideiuſſionem,cautionem. ubi tamen controuertitur, ſed magis approbatur.*

RATAM REM HABERI.

XXII.Regula: *Cautio de rato committitur, ſi dominus non habuerit ratum.* M.I.C.*lib.2. cap.13.quæſt.3.in prin.* Cuius *exceptio eſt:Niſi dominus ab inſtituta actione deſtiterit.* M.I.C.*d.quæſt. 3.except.12.*Contradicere *uidetur* Vill.P.349.

XXIII. Regula:*Item cõmittitur de rato cautio,ſi dominus eo tẽpore ratum habuerit,quo amplius agi non poßit.* M.I.C.*d.q.3.except.4.repl.1.* Cui *accedunt ea quæ habentur* s̃.*cap.3.de procuratorib.reg.3.except.1.repl.7.dupl.2.*

IVDI-

IVDICIO SISTI.

XXIIII.Regula: *Cautio iudicio sisti adimpletur, si reus sistatur.* M.I.C.*lib.2.cap.14.quæst.5.except.1.* Accedit Viu.*lib.2.fideiussor datus,num.4.* *Cuius exceptio prima est: Nisi non iusto tempore sistatur.* M.I.C.*d.except.1.repl.10.* Hoc loco *controuertitur, Vtrum dies termini in termino sit computandus,nec'ne?* Vill.D.66.*in addit.* Altera *exceptio est: Nisi postea reus abesse cœperit. Quæ exceptio ipso quidem iure reprobatur: admittitur autem primùm quidem, si pro reo præsente iudicio sisti cautum sit, tunc enim non sufficit semel stitisse, sed durat hæc cautio usque ad sententiam.* Viu.*d.fideiussor datus,num.5.* Deinde admittitur, *si iudicio sisti cautum sit toties quoties iudici uisum fuerit: tunc enim durat cautio etiam post sententiam.d.fideiussor datus,num.6. Cuius replicatio est: Nisi bis reum stiterit. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur apud* Gabriel. *lib.7. conclus.15.*

XXV.Regula: Iudicio *sisti cautio committitur, si reus non sistatur.* M.I.C. *d.quæst.5.in prin. Cuius exceptio prima est: Nisi reus semel sistatur. d.quæst.5.except.1.de qua uide s̃.reg.prox. Altera exceptio est: Nisi reus sisti promissus postea sit bannitus,ut in iudicio stare non poßit.* Iul.Clar.*§.fin.quæst.46.uers.quæro pone.* Tertia *exceptio*

est:

est: Nisi sex menses ab interpellatione non præterierint.d.q.46.uers.sed hic quæro. Quarta exceptio uidetur:Nisi fisco pœna ob contumaciam rei sit soluta. Sed reprobatur apud Viu.lib.2. fideiubens. Quinta exceptio est:Nisi cum in prima instantia iudicio sisti cautum esset,in causa appellationis non sistatur. Viu.libro 2. fideiussor datus, num.3.

XXVI. *Regula:Si non sistatur reus,ex cautione iudicio sisti datur actio in id quod actoris interest.* M.I.C. *d.cap.14. in fine, quæst.4. reg.1.* Declaratur *definitione eius quod interest apud* Viu.*lib.1.moræ purgatio.uers.ult.Huius etiam loci est,quòd si statuto pro uulnere imposita sit pœna centum, & pro homicidio pœna mille: proq; reo de uulnere conuento iudicio sisti cautum sit, posteaq; moriatur uulneratus: siquidē uulnus fuit letale,iudicio sisti cautio in mille committatur: aliàs in centum.*Iul.Clar.*in §.fin.quæst.46.uers.sed quæro.21.*

XXVII. *Regula: Si in causa criminali iudicio sisti cautum sit: pœna ex hac actione fisco applicatur.*Iul.Clar.*in §.fin.q.46.uers.ult.*

XXVIII. *Regula: Adfine cautionis iudicio sisti remedium est,ut reus apprehēdatur & custodiatur.*M.I.C.*d.cap.14.in fine,q.6.reg.1.* De qua *re agitur apud* Viu.*lib.1.debitor capi.*

IVDI-

IVDICATVM SOLVI.

XXIX. *Regula: Cõmittitur iudicatum ſolui ſtipulatio, ſi iudicatum non ſoluatur, uel res non defendatur, uel dolus in cauſa defendenda committatur.* M.I.C.*lib.2.cap.15.quæſt.5.in prin.Cuius exceptio prima eſt:* Niſi *apud alium iudicem cauſa agatur, quàm cuius reſpectu iudicatum ſolui cautum eſt.* M.I.C. *d.q.5. except.5.* Accedit Gabriel. *lib.3.de fideiuſſoribus, concluſ.4. ubi etiam replicationes huius exceptionis ſubijciuntur. Altera exceptio eſt:* Niſi *cum in prima inſtantia ſatiſdatum eſſet, ac reus abſolutus, per appellationis iudicem contrà fuerit iudicatum.* M.I.C.*d.quæſt.5.except.6.* Accedit Viu.*lib.2.fideiuſſor datus, num.1.* Iul.*Clar.in §.fin.quæſt.46. uerſ.ſi tamen. Cuius replicatio eſt:*Niſi *appellatio ſit deſerta.* Viu.*d.fideiuſſor datus, num.2.*

DE RECONVENTIONIBVS.

XXX.*Regula:Reus actorem in eodem iudicio reconuenire poteſt: quo facto, conuentio & reconuentio paribus paßibus ambulare debent.* M.I.P.*lib.2.cap.10.reg.2. Cuius exceptio prima eſt:* Niſi *interdicto recuperandæ poſſeßionis agatur.d.reg.2.except.1.Accedit* Turz.*reg.17.Altera exceptio eſt:*Niſi *apud arbitros cauſa agatur.* M.I.P.*d.reg.2.except.4.Accedit* Vill.R.8. *Tertia exceptio eſt:*Niſi *una cauſa ſit ſummaria, altera plenaria,*

a.Viu.lib.1.reconuentioni. Quarta exceptio
nisi in causa conuẽtionis lis sit contestata:tunc
s non amplius admittitur reconuentio. d.re-
entioni.ibi:& aduerte.

LITIS CONTESTATIO-
e, deq; iureiurando ob calumniam
dando, & de alijs huiusmodi iu-
ramentis. CAP. VIII.

DE LITIS CONTE-
statione.

Rima regula:Omissa litis contestatione,pro
cessus est nullus. M.I.P.lib.2.cap.11. de litis
contest.reg.2.Accedit Vill.L.128.cum addit.
s exceptio prima est: Nisi non iure actionis,
officio iudicis procedatur. M.I.P. d.reg.2.ex-
.1. Accedit Iul.Clar.in §.fin.quæst.45.uers.&
rimis.ibi:secus autem. Huius exemplum est in
grum restitutionib. in quibus litis contestatio
essaria non est.Vill.L.130. Altera exceptio est
ausis matrimonialibus. Quæ tamen est con-
uersa apud Vill.L.129. Tertia exceptio uide-
in possessorio iudicio esse. Sed reprobatur a-
Gabriel.lib.5.de restitut.spoliator. conclus.1.
n.115.cum num.sequente.& Villal.L.124. Ad-
titur tamen in causa beneficiali, d. conclus.1.
num.

num.117. Item admittitur in possessorio edicti Carboniani, Vill.L.125. Tertiò admittitur, si est periculum in mora. Vill.L.126. Quarta exceptio uidetur esse in criminalibus. Sed reprobatur & distinguitur apud Iul.Clar.in d.uers. & in primis. Plures exceptiones uide remißiuè apud Fichard. in addit.ad Vill.L.126.

II.*Regula: Litis contestatio non fit per exceptionem peremptoriam oppositam.* M.I.P.*d.cap. 11.de litis contestat.reg.1.in fine. Accedit Turz.opin.15.num.7. Cuius exceptio prima est: Nisi exceptionem peremptoriam opponēs, simul ad eam probandam se offerat, uel testes induxerit.d.num. 7.ibi:quod tamen. Altera exceptio est:Nisi exceptionem peremptoriam opponens simul etiam libello respondeat.d.opin.15.in fine.*

III.*Regula:Si reus respondeat libello, per hoc fit litis contestatio.*M.I.P.*d.reg.1. Cuius exceptio prima est:Nisi dicat se non animo litem contestandi respondere. Quæ exceptio est controuersa apud Turz.opin.137.in prin. Altera exceptio uidetur: Nisi affirmatiuè, non negatiuè libello respondeat. Quæ exceptio reprobatur apud Villal. L.127. Controuertitur apud Tiraquell. lib.1. retractus.§.15.glossa 2.num.1.& 2.*

IIII.*Regula:Si reus nolit litē cōtestari, præcisè cogendus ad litem contestandā.Turz.d.opin.137.*

DE

DE IVRAMENTO CALVMniæ,& alijs huiusmodi iuramentis.

V.Regula:*Iusiurandum in litem statim post litem contestatam præstandum.*M.I.C.*lib.2.cap.16. de iuramento calumniæ, quæst.1. &* M.I.P. *lib.2. cap.11.de iuramento calumniæ,reg.1.* Huius *exceptio prima est:*Nisi *notorium sit id de quo iurandum*. Viu.*lib.1. notorium. uers.sed* Bald.*ibi dicit. Altera exceptio uidetur esse in criminalibus causis, in quibus reo non est deferendum iusiurãdum de ueritate dicenda. Sed est controuersa hæc exceptio apud* Iul.Clar. *in §.fin. quæst.45. uers.sed quæro.9.*

V I.Regula: *Iuramentum calumniæ etiam sine speciali mandato præstare possunt tutor, curator, & alij similes.*Fichard.*in addit.1.ad* Vill.1.159.

V I I. Regula: *Aduocati utriusq; partis iurare etiam coguntur.*M.I.C.*d.cap.16.de iuram.calumniæ,q.4.reg.4.*Quod *hodie dicitur consuetudine sublatum apud* Vill.A.65.*&* Soarez A.110.

V I I I.Regula: *Iuramentum debet habere tres comites, ueritatem, iustitiam & iudicium.* Villal. 1.119.

I X.Regula: *Per procuratorem ad hoc specialiter constitutum iurari potest.*Fichar.*in addit.ad* Villal.1.119.

DE PROBATIONIBVS, & præsumptionibus.
CAP. IX.

PRima regula: Probatio non est de substantia iudicij. Quæ regula cõtrouertitur, magis tamen approbatur apud Turz. opin. 160.

II. Regula: Lite cõtestata, probatio eius de quo inter partes controuertitur, alterutri parti est iniungenda. M.I.C. lib. 2. cap. 17. quæst. 1. reg. 1. & M.I.P. lib. 2. cap. 12. reg. 1. Cuius exceptio prima est: Nisi id de quo quæritur, sit notorium. M.I.P. d. reg. 1. except. 1. Accedit Viu. lib. 1. notorium. Villal. P. 291. uers. de iure regio. De qua re uide plura s. lib. prox. cap. 6. reg. 28. Altera exceptio est: Nisi aduersarius promiserit se staturum dicto aduersarij. Fichard. in addit. ad Vill. P. 351. Tertia exceptio uidetur: Nisi mulier dixerit se prægnantem. Sed reprobatur Fichard. in addit. 1. ad Villal. M. 145. Quarta exceptio est: Nisi stãte statuto, quòd non purè respondens positionibus habeatur pro confesso, aduersarius qui negauit, superaddat exceptionem, qua se defendat: hic enim pro cõfesso habetur. Viu. lib. 1. statutum disponens quòd positionibus. Quinta exceptio est: Nisi id quod negatum est, sit impertinens. Quæ exceptio approbatur exemplo l. ad probationem. 21. uers. nam res uimdicantem.

dicantem.C.de probationib. Cuius replicatio est: Nisi positio impertinens pertinenti sit coniuncta. Viu.lib.2.positio.

VTRI PROBATIO INcumbat?

III.*Regula*: *Ei qui affirmat, uel se in controuersa quæstione fundat, probatio incumbit: seu actori suæ actionis & replicationis, reo contrà suæ exceptionis & duplicationis probatio incumbit.* M.I.C. *d.cap.17.q.2.reg.1. cum duabus regulis sequentibus. &* M.I.P.*d.cap.12.reg.2.* Accedit Vill. P.315.Turz.reg.55. *Huius regulæ exceptio prima est*: *Nisi in negatiua quis se fundet: huius enim probatio per rerum naturam nulla est.* M.I.C. *d. reg.1.in prin.& d.q.2.reg.3.except.2.* Accedit Iul. *Clar.in §.fin.q.52.uers.scias autem.4.in prin.item in §.emphyteusis, quæst.10. uers. ult. ubi ponitur exemplum in domino prædium emphyteuticum repetente ex hac causa, quòd emphyteuta intra triennium non soluerit canonem. Cui accedit* Gabriel.*lib.1.de probationibus,conclus.6.num.21. Aliud exemplum habetur apud* Turz.*opin.116.ubi excipiens contra uendicantem dominium, quòd uenditor siue author eius non fuerit dominus rei, probandi onere releuatur, idq; in aduersarium transfertur. Idem etiam dicitur de actione hypothecaria, in qua negatur is, à quo debitor rem habuit,*

buit, dominus eius rei fuisse. Vill. P. 185. Planè *exceptio proposita controuertitur & distinguitur apud* Gabriel. *lib.1. de probationib. conclus.6. & reprobatur apud* Vill. N.1. *item* Viu. *lib.2. negatiua.* Et *exemplum quo neganti imponitur probatio, habetur apud* Vill. T.15. *Aliud habetur apud* Soarez B.36. *ubi neganti bona esse soluendo, probatio iniungitur.* Quod *exemplum cõtrouertitur & distinguitur apud* Gabriel. *lib.1. de probationib. conclus.7. Modus item probandi bona non esse soluendo, habetur d.* B.36. *Sed & alius modus probandi negatiuam habetur apud* Vill. N.2. Planè *propositæ exceptionis replicatio prima est:* Nisi *negatiua coarctata sit loco & tẽpore.* Iul. Clar. *in d. uers. scias autem.4. ibi: si tamen coarctetur.* Altera *replicatio est:* Nisi *contra negantẽ sit præsumptio: tunc enim negatiuam in qua se fundat, tenetur probare.* Gabriel. *d. conclus.6. num.4.* De *qua re uide item* J. *except. prox.* Tertia *replicatio est:* Nisi *quis negauerit, pecunia quam accepit, se factum esse locupletiorem.* Quæ *replicatio controuertitur & distinguitur apud* Gabriel. *lib.1. de probationibus, conclus.7. num.16. usque ad finem.* Quarta *replicatio est:* Nisi *quis in solutione non facta se fundet.* Quæ *replicatio controuertitur & distinguitur à* Gabriel. *d. conclus.6. num.14. cum sequentibus. item à* Vill. S.82. Quinta *replicatio est:*

est:Nisi *iure factum esse negetur.* M.I.C. *d.reg.*1. *except.*4. & M.I.P.*d.reg.*2. Accedit Gabriel. *d. conclus.*6.*num.*6.*item* Vill.D.16. *Huius duplicatio prima est*:Nisi *solennitas interueniße negetur. hoc enim casu affirmanti, non neganti probatio incumbit.* Quæ *duplicatio controuertitur & distinguitur apud* Gabriel. *lib.*1.*de præsumptionib. conclus.*1. *Altera duplicatio est*:Nisi *negatiua iuris sit de genere prohibitorum,non permißorum.* Gabriel.*d.conclus.*6.*num.*7. *Huius triplicatio uidetur* : Nisi *in instrumento contineatur licitè esse gestum,quod aliàs est illicitum.* Quæ *triplicatio reprobatur apud* Turz.*reg.*28.*Hæc de prima exceptione.*De *qua tamen uide plura apud* Gabriel. *d.conclus.*6.*item in exceptionib.sequentib.Altera propositæ regulæ exceptio est* : Nisi *pro eo qui se fundat in quæstione controuersa, sit præsumptio: propter hanc enim onus probandi transfertur in aduersarium.*M.I.C.*d.reg.*1.*except.*3. & M.I.P.*d. reg.*2.*except.*1. Accedit Vill.P.175.& 314.Viu.*lib.* 1.*feudalis res,num.*2. Gabriel.*d.conclus.*6.*num.*4. *Tertia exceptio est* : Nisi *aduersarius antea contrarium in scriptis uel sine scriptis confessus sit: hoc enim casu aduersario erroneæ confeßionis probatio incumbit.*M.I.C.*d.reg.*1.*except.*1.& M. I.P.*d.except.*1. Accedit Viu.*lib.*1.*testis unus de ueritate.ibi:si uerò nota.* Vill.M.132.Gabriel.*lib.*1.*de*

confeßis,concluſ.4. Cuius replicatio prima uidetur: Niſi confeßionem aduerſarius non acceptauerit. Quæ replicatio controuertitur,magis tamen reprobatur apud Viu.d.teſtis unus. uerſ.ubi aſſerit quod ultra. Altera replicatio uidetur:Niſi confeßio fuerit extraiudicialis ſine ſcriptis facta. Hæc reprobatur apud Vill.C.139. De qua re plura dicentur ȷ.in cap.de confeßis. Tertia replicatio eſt in confeßione dotis receptæ à marito facta: hæc enim marito poſtea neganti dotẽ ſe recepiſſe, non præiudicat. De qua replicatione uide ȷ.lib. prox.cap.9.reg.16.except.6.repl.2.dupl.1.Sed & plures propoſitæ exceptionis replicationes uide apud Gabriel.lib.1.de confeßis,concluſ.4. Quarta exceptio eſt:Niſi aduerſarius qui propter poſſeßionem ſubterfugit onus probandi, uitiosè poſſideat ab actore.M.I.C.lib.6.cap.10.quæſt.1.reg.1. except.1. item reg.2.except.1. Accedit Vill.P.175. Quinta propoſitæ regulæ exceptio eſt:Niſi is qui negat crimen,de eo trãſegerit: hoc enim caſu crimen uidetur confeſſus. Quæ exceptio approbatur & diſtinguitur à Gabriel.lib.7.concluſ.23. De qua re uide item s̃.lib.prox. cap.7.in fine, replic. gener.2. Sexta exceptio uidetur:Niſi accuſatione inſtituta, bona rei contumacis fuerint annotata: hoc enim caſu reo reuerſo uidetur probatio iniungenda,non accuſatori.Sed hæc exceptio reproba-

tur

tur à Iul.Clar. §.fin.quæst.44. uerſ.quæro quando. Septima exceptio uidetur: Niſi reus non purè negauit factum, ſed adiecit: Etſi feci, feci tamen iure. Sed reprobatur apud Iul.Clar.§.fin.quæst.55. uerſ.cautius igitur. Octaua exceptio eſt in exceptione falſi procuratoris, cuius probatio excipienti non incumbit, ſed aduerſario. uerùm hæc exceptio controuertitur & diſtinguitur à Turz.opin. 92. Nona exceptio eſt: Niſi uaſallus domino obiecerit ui metúſue cauſa exceptionem in præſtatione ſeruitiorum: hoc enim caſu domino, non excipienti uaſallo probatio incumbit. Villal. D.113. Hæc de exceptionibus propoſitæ regulæ: quibus connumerari poſſent omnes regulæ præſumptionum, de quibus J.cap.prox.dicetur. Siquidē præſumptio (ut s̄.except.2. dictum) probationem in aduerſarium transfert.

QVANDO PROBANDVM?

IIII. Regula: Poſt terminum probationi præſtitutum probatio non amplius eſt admittenda. Turz.opin.25. Huius exceptio eſt: Niſi iudex ciuilis terminū ſtatuerit exceptioni eccleſiaſticæ probandæ. Villal.I.109.

V. Regula: Poſt concluſionem in cauſa probatio non eſt admittenda. Cuius exceptio prima eſt: Niſi inſtrumenta ſint de nouo reperta. Approbatur certo modo apud Viu.libro 2.inſtrumenta de

nouo. Altera exceptio est in causis criminalib, Iul. Clar.*§.fin.quæst.61.uers.ult.*

V I. Regula:Renunciationis *exceptio in causa spolij opposita non antè probanda,quàm spolium fuerit restitutum.Gabriel.lib.5.de restitut.spoliat.conclus.4.num.3.*

EVENTVS.

VII. Regula: *Si fuerit probatum, regulariter obtinet is qui probauit, & punitur aduersarius.* M.I.C.*d.cap.17.quæst.5.reg.1. &* M.I.P. *d.cap.12.reg.25. Cuius exceptio prima hæc est:*Nisi *aduersarius certius probauerit, uel probaturus sit contrarium.*M.I.P.*d.reg.25.excep.1.*Accedit Gabriel.*lib.1.de præsumptionibus,conclus.1.num.62. item* Turz.*reg.*70.*Huius replicatio prima est:*Nisi *probatio sit facta per confeßionem aduersarij iudicialem,per rem iudicatam,uel similia argumēta,quæ ius faciūt:aduersus hæc enim non admittitur probatio in contrarium.*M.I.P.*d.except.1.repl.5.* Accedit Gabriel.*lib.1.de testibus,conclus.4.num.77. Cuius duplicatio est:* Nisi *is pro quo istiusmodi probatio est,postea confeßus sit contrarium: hæc enim confeßio derogat isti probationi.* Approbatur *& distinguitur apud* Turz.*opin.5. &* Vill.C.148.*cum duob.sequentibus.* Altera *replicatio uidetur:*Nisi *per testes iuratos sit probatum.*Sed reprobatur *apud* Vill.E.28. *Altera exceptio est:*Nisi *semi-*

*semiplenè,non plenè probatum sit.Cuius replicatio prima est:Nisi in summario iudicio,cuius præiudicium reparabile sit in alio iudicio, semiplenè sit probatum.*Turz.*reg.96. Altera replicatio est: Nisi exceptio semiplenè sit probata,uel dubiè:hoc enim casu reus est absoluendus propter istam probationem.*Villal.R.63. *Tertia replicatio est:Nisi plures semiplenæ & imperfectæ probationes concurrant.* Viu.*lib.1. testis unus & confeßio facta. item* Testis unus *de ueritate.Gabriel.lib.1.de probationib.conclus.1.ubi etiam duplicationes annotantur. Sed & eius duplicatio est in criminalibus. Quæ tamen controuertitur & distinguitur apud* Iul.Clar.*§.fin.quæst.63.uers.tu scis,9.cum uers.sequente. Tertia exceptio est:Nisi post terminum elapsum sit probatum. De hac exceptione uide s. reg.4. Quarta exceptio est: Nisi post conclusionem in causa sit probatum. de qua uide s. reg.5. Quinta exceptio est: Nisi uariatio probationis circa confinia generet incertitudinem.* Vill.P.310. *Sexta exceptio est: Nisi aduersus alium agatur, quàm contra quem probatum est.l.idem est.12.ff. de iureiurando. Septima exceptio est:Nisi iudici causa cognita aliter uideatur. l.quæsitum.13.in fine.ff.de testib.Accedit* Vill.P.313. *Octaua exceptio uidetur: Nisi iudex aliunde sciat contrarium esse uerius. Quæ tamen reprobatur apud* Iul.Clar.*§.*

Z 5 *fin.*

fin. quæst.66. uerſ.ſcias autem, in prin. & ibi: ſic etiam. Nona exceptio eſt: *Niſi non omnes qualitates facto adiectæ ſint probatæ. Quæ approbatur, diſtinguitur, tandem conſuetudine reprobatur d. quæſt.66.uerſ.ſed quid ſi pro parte.* Vill.C.200. Controuertitur *in die adiecto apud* Iul.Clar. d.§. *fin.quæſt.12.uerſ.ſed quid ſi accuſator.14.* Decima *exceptio eſt: Niſi in criminalibus probatio nõ ſit meridiana luce clarior.* Hæc *exceptio approbatur ſimul et diſtinguitur ĩ.lib.prox.cap.9.reg.36.*

VIII. Regula: *Si rei uendicatione conuentus, de dominio actoris, uel de ſua poſſeßione, quam negauerat, fuerit conuictus: poſſeßio ad actorem trãsfertur.*M.I.C.*d.reg.1.excep.6.* Accedit Turz. *opin.174.*

IX.Regula: *Si non probauerit is cui probandi onus incubuit,ſuccũbit, ſiue actor ſit,ſiue reus, & obtinet aduerſarius.*M.I.C.*d.quæſt.5.reg.2. &* M.I.P.*d.cap.12.reg.26.*Accedit Vill.A.47.Iul.Cla. *§.fin.quæſt.62.in prin.ibi:& in primis.*Soarez A. 65. *Huius regulæ exceptio prima eſt:* Niſi *iudex probaturum ſuam intentionem noluit admittere. Quæ tamen reprobatur apud* Turz.*opin.30.* Altera *exceptio uidetur:* Niſi *is qui in petitorio non probat,in poſſeſſorio antea obtinuerit. Sed reprobatur apud* Vill.A.46.*&* 75. Tertia *exceptio uidetur:*Niſi *actor qui nõ probat,ſit poſſeſſor.* Vill.

A.47.

A.47.in addit.1. Quarta exceptio est: Nisi successor singularis ab auctore suo eiusue hæredibus rē uindicet: hoc enim casu, quamuis non probet dominium, tamen obtinet. Vill. D.112. Quinta exceptio est: Nisi præsumptio sit pro eo qui non probauit. M.I.C.d.reg.2.except.4. Accedunt ea quæ habentur s̄.reg.3.except.2. Huius replicatio est: Nisi præsumptio non fuerit allegata. Vill. P.291.in prin. Sexta exceptio est: Nisi id de quo quæritur, sit notorium. De hac exceptione uide s̄.reg.2.except.1.item s̄.lib.prox.cap.6.reg.28. Septima exceptio uidetur: Nisi iudex id de quo quæritur, suis oculis uiderit. Sed reprobatur apud Iul.Clar. §. fin.quæst.8. uers.ultim. & quæst. 66. uers.scias.2. Octaua exceptio est: Nisi iudex probationes ex officio induxerit. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud Iul.Clar. §.fin. quæst.44.uers. quæro etiam. & quæst.61. uers. sed hæc quidem, cum uers. sequente. Soarez A.6. Nona exceptio uidetur: Nisi is cui probatio incumbit, offerat se ad torturam. Sed reprobatur à Iul.Clar.in §.fin. quæst.63.uers.sed quæro.5. Plures propositæ regulæ exceptiones uide s̄.reg.2.

PER

PER QVAE QVODQVE *probetur uel præsumatur.* CAP. X.

HVius loci regulas per ordinem alphabeti, tum eorum quæ probanda uel præsumenda sunt, tum eorum per quæ probētur uel præsumantur, digeremus.

A.

Absentia, an præsentia in dubio præsumatur, controuertitur apud Viu.lib.1.donationem stipulans, in fine. Vide remißiuè Vill.A.1.in addit.uers. sed an & quando.

Absentia necessaria præsumitur. Vill.D.41.

Absentia canonicorum ex ciuitate non præsumitur. Turz.opin.154.num.2.

Absolutio in criminalibus præsumitur, facta ratione defectus probationis, & non defectus criminis. Iul.Clar.in §.fin.q.57.uers.sed hic quæro.

Acta causæ. Hæc regulariter uim probandi habent. Cuius exceptio prima uidetur: Nisi in alia instantia producantur. Sed reprobatur Villal.A.49.Soarez A.39. Secunda exceptio est: Nisi in ciuili iudicio collecta, in criminali producantur. Vill.A.47.in addit.uers.acta facta. Iul.Clar.§.fin. quæst.54. uers.item si producantur, cum uers.sequente.Soarez A.41. Tertia exceptio est: Nisi inter

ter alios, quàm inter quos sunt acta. Villal. A.48. Soarez A.38. Quarta exceptio est: Nisi non essent publicata. Vill. A.50. & 157. Soarez A.40. & 285. cum num. sequente. Vide item ꝭ. cap. 12. excep. 76. Quinta exceptio est: Nisi cõtrarium certius probetur. Vill. A.52. & Soarez A.45. Sexta exceptio est: Nisi nullis testibus adhibitis sint confecta. Soarez A.35. Cuius replicatio est: Nisi acta sint curiarum. Soarez A.36. & 37. Septima exceptio est: Nisi apud ecclesiasticum iudicem acta cõfecta, apud ciuilem producantur: uel contrà. Soarez A.42. cum num. sequente. item Iul. Clar. §. fin. quæst. 36. uers. ultimò. Vide item ꝭ. cap. 18. reg. 7. except. 2.

Aditio hæreditatis præsumitur ex cursu longi temporis, quo hæres inhabitauit domum defuncti. Gabriel. lib. 1. de præsumptionib. cõcl. 1. nũ. 43.

Animus reuertendi in fugiente unde præsumatur, definitur apud Viu. lib. 1. fuga. §. quærit Bartol. num. 9. cum tribus sequentib.

Antiqua leuibus probationibus egent, nisi cum iusticia facit pro reo & possessore. Soarez A.189.

B.

Beneficium præsumitur reale, nisi probetur personale. Vill. B.11. Soarez B.17.

Benemerita in donationibus unde præsumantur, uide ꝭ. Merita.

Bonorum appellatione in dubio præsumitur

de

de præsentibus, non de futuris actum. Iul. Clar. *in* §.*donatio.q.19.uers.idem dicendum.4.De qua re uide plura* J.*lib.4. cap.11. reg.8. except.6. repl.1. item lib.ult.cap.penult.in uerbo* Bona.

Bona *fides in dubio præsumitur.* Q*uæ regula approbatur & distinguitur apud* Vill.B.40.*cum tribus num.sequentibus.*M.3.*in addit.1.cum duab. sequentibus.*Soarez B.28.Gabriel.*lib.7.conclus.2. num.27.cum sequentib.usq; ad num.47.*

Bona *fides præsumitur etiam ex temerarijs & iniustis causis.* Gabriel.*lib.7.cōclus.8.num.33. cum sequente.item num.54. Item ex temporis spacio.* Viu.*lib.2.mala fides.*Gabriel.*lib.1.de præsumptionib.conclus.1.num.41. Item ex decreto interposito.*Gabriel.*lib.2.de sententijs,conclus.5.num.8.*

Bonus *quilibet præsumitur, nisi probetur malus.* Gabriel.*lib.7. conclus.2.num.9. cum num.sequente. Cuius exceptio prima est:* Nisi *agatur de præiudicio alterius.d.conclus.2.num.11.Altera exceptio est in fauore animæ. d.conclus.2. num.12.* Tertia *exceptio est:* Nisi *talis præsumptio uergeret in damnū eius,pro quo præsumitur.d.concl.2. num.13.*Q*uarta exceptio est:*Nisi *semel deprehensus sit malus: tunc enim semper præsumitur malus in eodem genere delicti.* M.I.P. *lib.5.cap.ult.reg.* 88. Q*uinta exceptio:*Nisi *quis in regula proposita intentionem suam fundet:hoc enim casu ad euitandam*

tandam

tandam probationē proposita præsumptione non adiuuatur. Soarez B.33. Plures exceptiones remissiuè uide apud Gabriel. d. num. 11.

C.

Calumnia præsumitur eo ipso quia non probatur. Quæ regula approbatur simul & distinguitur s̄. lib. prox. cap. 11. reg. 1.

Capitalis pœna in dubio non accipitur de ultimo supplicio, sed de mitiori pœna, per ea quæ s̄. lib. prox. cap. 8. q. 2. reg. 3. in fine habentur.

Casus fortuitus & impedimētum probatur iuramento, concurrente qualitate personæ iurantis. Viu. lib. 2. impedimentum.

Casus fortuitus & sterilitas, ob quam merces uel pensio sit remittenda, utrum opinioni uulgi, an arbitrio iudicis permittatur æstimandus, controuertitur apud Viu. lib. 2. sterilitas.

Causa iusta præsumitur in statuto uel rescripto Principis. Fichard. in addit. ult. ad Vill. P. 291. Controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib. 3. de iure quæsito, conclus. 3. Planè huius exceptio prima est: Nisi non motu proprio, sed ad instantiam partis princeps statuat uel rescribat. d. addit. ult. in fine. Altera exceptio est: Nisi contra ius naturale uel gentium, non positiuum, princeps aliquid statuat. d. addit. ult. in prin. & Vill. C. 24. Gabriel. lib. 3. de iure quæsito, conclus. 3. in prin. Soarez

rez C.31. Plures exceptiones uide apud Gabriel. d.concluſ.3.

Cenſus & monumẽta publica uim habent pro bandi. M.I.C.*lib.2.cap.17.q.3.reg.6. Huius exceptio prima eſt:*Niſi *liber cenſualis non reperiatur in eo loco, quo alij libri cenſuales habentur, ſed penes producẽtem.* Gabriel.*lib.1.de probationib. concluſ.5.num.11.* Fichard.*in addit. ad* Vill. L.113. *in fine.*Altera *exceptio eſt in libro cenſuali alicuius monaſterij uel eccleſiæ,*Fichard.*in d.addit.*

Cenſus an emphyteuſis in dubio præſumatur, diſſerit Iul. Clar.*in* §*.emphyteuſis, quæſt.1. uerſ. ſed pone.*

*Citatio facta præſumitur.*Vill.C.47.*cum duob. ſequentib.Contradicit* Turz.*opin.70.num.2.*

Clericatus quomodo probetur, diſſerit Viuius *lib.2. teſtimonium unius, num.2. cum duobus ſequentibus.*

Clericus in dubio bona ex rebus uel intuitu eccleſiæ adquiſiuiſſe præſumitur. Iul.Clar.*in* §*.teſtamentum,q.27.uerſ.ſed quid dicẽdum. ibi:ſed quid ſi nihil.ubi etiam diſtinguitur.*

Commiſsio.uide Mandatum.

*Compromiſſo in arbitrum & arbitratorem facto, in dubio præſumitur proceſsiſſe ut arbitrator.*Villal.C.115.

Conditio impleta non præſumitur,niſi probetur.

tur. Vill. A. 73. Cuius exceptio est: Nisi conditio sit negatiua. Quæ exceptio approbatur exemplo apud Vill. F. num. 58.

Confeßio præsumitur ex contumacia. M. I. P. *lib. 2. cap. 12. reg. 5.* Accedit Gabriel. *lib. 2. de exceptionib. conclus. 2. num. 11.*

Confeßio criminis præsumitur ex fuga è carcere facta. Quæ regula controuertitur apud Iul. Clar. *§ fin. q. 21. uers. tertio autem.* Viu. *lib. 1. fugiẽs. §. quærit* Bartolus. De qua re *s̃. lib. prox. cap. 10. reg. 14. copiosius dictum.*

Confeßio præsumitur, si officialis post finitum officium accusatus nõ stetit per quinquaginta dies in loco officij. Iul. Clar. *d. q. 21. uers. præterea etiã.*

Confeßio criminis præsumitur ex transactione. De qua re *s̃. cap. prox. reg. 3. except. 5. est annotatum.*

Confeßio non præsumitur ex gratia delicti petita. Gabriel. *lib. 7. conclus. 23. num. 15.* Excipitur *apud* Iul. Clar. *§. fin. q. 49. uers. ult.*

Confeßio in scriptus facta, probat contra confitentem. Quæ regula approbatur simul & distinguitur s̃. cap. prox. reg. 3. except. 3.

Confeßio non probat pro confitente nec eius hæredibus, quamuis in mortis articulo sit facta. Quæ regula est controuersa apud Viu. *lib. 1. testis illud. uers. ubi responsum est.*

A Con-

Confeßio nõ numeratæ dotis uel pecuniæ præsumitur donandi animo facta. Villal.C.156.D.175. *cum tribus sequentibus.*

Confeßio dotis receptæ inducit præsumptionem, quòd in continenti, non ex interuallo dotem receperit. Villal.C.153.

Confeßio de dote numerata præsumitur simulata: contra quam præsumptionem non admittitur probatio in contrarium, nisi confeßio aduersæ partis. Viu.lib.2.*confeßio de dote,num.7.*

Consensus præsumitur ex receptione literarũ: qui enim recipit literas, præsumitur ea quæ in ijs continentur approbare. Gabriel.lib.1.*de præsumptionibus, conclus.2.ubi etiam subijciuntur exceptiones.*

Consensus præsumitur ex subscriptione.d.lib.1. de præsumpt.conclus.3.ubi etiam distinguitur.

Consensus præsumitur ex cõsignatione. d.lib.1. de præsumpt.conclus.4.ubi etiam distinguitur.

Consensu eius cuius est sigillum, id instrumento præsumitur appositum. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud Gabriel. *d.conclus. 4.num.12.usq; ad num.17.*

Consensus præsumitur ex diuturnitate temporis. Gabriel. *lib.1.de præsumpt. conclus.1. num.7. 38.& 48.*

Consuetudo probatur testimonio Doctoris attestantis

testantis esse consuetudinem. Quæ regula est controuersa apud Vill. C.180. cum addit. Viu. lib.1. doctori famoso. Gabriel. lib.1. de probationibus, conclus.4.

Consuetudo non probatur per testes singulares. Vill. C.174. Viu. lib.1. testes singulares, num.4.

Consuetudo ut probetur, requiritur quòd testes deponant de uisu actus, cuius consuetudo allegatur, & quòd deponant de frequentia, & temporis diuturnitate, & actus tales factos fuisse, ut appareat interuenisse tacitum consensum populi. Vill. C.181.

Continuatio actuum facit ut alter alterius gratia factus præsumatur. Gabriel. lib.1. de præsumptionib. conclus.13. num.4. Excipitur ibid. num.5. usq; ad num.16. Vel ut præsumatur unus. d. concl. 13. num.16. cum tribus sequentibus.

Contractus præsumitur pignoraticius uel usurarius ex modicitate precij & pacto de retrouendendo. Fichard. in addit. ad Vill. C.194. & Vill. V. 68. Vide item J. in uerbo Vsurarius.

Contumacia inducit præsumptionem confeßionis. Vide S. in uerbo Confeßio.

Corruptela testis non præsumitur ex falso ipsius testimonio. Viu. lib.1. testium solam. Iul. Clar. in §. falsum. uers.12.

Culpa in ijs præsumitur, quæ sine culpa non

facilè solent euenire. Turz.opin.185. num.13.in fine, cum num.sequente. Huius exemplum est in incendio. de quo uide ȝ.in uerbo Incendium. In alijs autem secus.d.opin.185.num.15.

Culpa magis præsumitur quàm dolus. Vide ȝ. in uerbo Dolus.

D.

Damnum non præsumitur, nisi probetur. Villal.V.36.

Decretum interpositum inducit præsumptionem bonæ fidei & liberæ uoluntatis. Gabriel.lib. 2.de sententijs, conclus.5.num.8. Item contractum in utilitatem ecclesiæ uel minoris celebratum esse. d.conclus.5.num.2.

Delegatus ex quibus causis præsumatur ordinarius, differit Viu.lib.1.iudex ordinarius, in prin. usq; ad uers.utilitas tene.

Delictum non præsumitur, nisi probetur. Gabriel.lib.7.conclus.2.in prin.Excipitur d.concl.2. num.47.cum sequentibus, usq; ad finem.

Delictum per instrumēta non probatur. Quæ regula approbatur simul & distinguitur apud Iul.Clar.§.fin.q.54.in prin.

Dispensatio præsumitur ex eo, quòd Princeps inhabilem sciens promouerit. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.1.de præsumptionib.conclus.8.

Diues

Diues quis præsumitur. ideo dicenti pauperem, probatio incumbit: & contrà. Vill. P. 309.

Diuisio præsumitur ex diutina poſſeßione ſeparata. Turz. opin. 172. Vill. D. 83 & 84. cum addit. Gabriel. lib. 1. de præſumptionib. cõcluſ. 1. num. 28. cum duobus ſequentibus.

Diuiſio non inducitur ex petitione & ſolutione partis. Vill. D. 85.

Dolus non præſumitur, niſi probetur. Viu. lib. 1. metus. Gabriel. lib. 7. concluſ. 2. num. 5. Cuius regulæ exceptio prima eſt in delictis, in quibus dolus præſumitur. Turz. opin. 154. num. 3. Viu. lib. 2. homicidium deponens, num. 5. Gabriel. d. concluſ. 2. num. 65. Altera exceptio eſt: Niſi enormis adſit læſio. Vill. D. 91. Quæ tamen exceptio controuertitur apud Gabriel. lib. 2. de arbitris, concluſ. 3. num. 49. Tertia exceptio uidetur: Niſi quæratur, utrũ dolo, an iuris errore quid factum ſit: hoc enim caſu potius dolus quàm error iuris præſumitur. quæ exceptio eſt controuerſa apud Gabriel. libro 6. de reg. iuris, concluſ. 7. num. 2 & 3.

Dolus colligitur ex eo quod in continenti fit. Gabriel. lib. 1. de præſumpt. concluſ. 14. num. 7.

Domicilium præſumitur ex habitatione continua decem annorum. Viu. lib. 2. domicilium.

Dominium probatur communi opinione et fama. Vill. D. 107. cum addit. & F. 11. cum num. ſeq.

Contradicit Vill.F.8.cum addit.

Dominium non probatur ex locatione.M.I.C. lib.2.cap.17.q.3.de dominio probando,reg.2.Accedit Vill.D.111. item I.83. Huius exceptio est: Nisi non reali, sed personali actione agatur ex locato aduersus inquilinum.Vill.I.83.ibi:secus tamen.

Dominium non probatur sola possessione,nisi etiam probetur titulus. Viu. libro 2.possessionis probatio.

Dominium præsumitur ex loco seu situ rei, si in alicuius territorio res sita sit. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.1.de præsumptionib.conclus.9.

Si dubitatur cuius territorij sit locus, præsumitur eius territorij,cui magis est propinquus.d.cõclus.9.num.26.

In probatione dominij requiritur etiam probare uenditorem dominum fuisse. Quæ regula cõtrouertitur apud Turz.opin.116.

Dominium non probatur cõtra tertium ex inuestitura.Vill.I.82.Cuius exceptio est:Nisi probetur dominium inuestientis. Fichard.in addit.3. ad Vill.I.96. Plura de probando dominio uide remissiuè apud Vill.D.107.in addit.

Donatio non præsumitur,nisi probetur. Vill. D.3.item 153.& P.58. Huius exceptio prima est in exiguis ac non preciosis,Vill.D.4.& V.32. Altera ex-

ra exceptio est: Nisi filius emancipatus res paternas diu possederit. Gabriel. li. 1. de præsumptionib. conclus. 1. num. 33. Tertia exceptio uidetur: Nisi filius pro patre soluerit: hoc enim donandi causa factum uidetur. Sed reprobatur apud Turz. opin. 89. Quarta exceptio uidetur: Nisi maritus eiusue pater aliquid sponsæ uel uxori dederit: hoc enim donatum præsumitur. Quæ tamē exceptio reprobatur apud Iul. Clar. in §. donatio, q. 10. in princ. Admitti uidetur in annulis, iocalibus & uestibus, quas maritus facit uxori. Sed & hæc distinctio reprobatur in preciosis, admittitur autem in necessarijs ad usum apud Iul. Clar. d. q. 10. uers. successiuè quæro. & Vill. V. 51. cum num. sequente. Quinta exceptio est: Nisi quis non numeratam pecuniam se recepisse confessus sit. hoc enim præsumitur donandi animo factum. de quo uide s. in uerbo Confeßio.

Donatio facta sponsæ à consanguineis uiri, præsumitur uiri, non uxoris contemplatione facta: secus si facta sit à consanguineis uxoris. Iul. Clar. d. q. 10. uers. sed nunquid. 2.

Donatio in contractu matrimonij uel dotis facta, præsumitur facta cogitatione liberorum. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib. 3. de donationib. cõclus. 2. num. 51. cum tribus sequentibus.

Donatio simulata non præsumitur ex eo, quòd donans in possessione permanserit. Approbatur et *distinguitur apud* Vill. D.151.

Donatio non præsumitur ob merita facta. Vide ∫. in uerbo Merita.

Donatio facta ab infirmo sine mortis mentione, non præsumitur mortis causa donatio. Vill. D. 133. Viu. lib.1. *donatio censetur. uers. & hinc nota, cum sequentibus.* Iul. Clar. in §. *donatio, q.4. uers. & hæc quidem.3.*

Dos data non præsumitur fratris filiæ ex bonis communibus. Vill. F.165.

Doti data non præsumũtur bona mulieris simpliciter nubendo. Vill. M.134.

E

Emancipatio non præsumitur. Fichard. in addit. ad Vill. E.34.

Emphyteusis, an census in dubio præsumatur, disserit Iul. Clar. in §. *emphyteusis, quæst.1. uers. sed pone.*

Emphyteusis, an locatio simplex sit, ex quantitate pensionis præsumitur. d.q.1. uers. & aduerte, cum uers. sequente.

Emphyteusis præsumitur ex solutione certi canonis triginta uel quadraginta annorum. M.I.C. *lib.19. cap.9.q.7.reg.1.* Accedit Vill. E.46 & 47. *cum addit. item* Fichard. *in addit.1. ad* Vill. E.90.

Viu.

Viu.lib.1.emphyteuta eo ipso.uers.soluẽs.Gabriel. lib.1.de præsumptionib. conclus.1.num.18.cũ quatuor sequentib. Emphyteusis tamen ecclesiastica ex hoc non præsumitur perpetua, sed tantùm ad tertiam usq; generationem.Vill.E.48.

Enunciatio,uide J.Verba enunciatiua.

Epistola regulariter probat. M.I.C.d.q.3.reg. 4. Cuius exceptio est: Nisi repræsentetur uel acceptetur post mortem scribentis. Gabriel.libro 1.de præsumptionib.conclus.2.num.16.cum sequente.

Error notarij in testamẽto commissus per quæ probetur,tradit Vill.T.66.

F

Falsum in dubio non præsumitur. Quæ regula approbatur simul & distinguitur apud Gabriel. lib.7.conclus.2.num.21.cum tribus sequentib.

Falsum præsumitur ex suspicione. Quæ regula controuertitur & distinguitur per ea quæ habentur s̃.lib.prox.cap.15.de falsis,reg.32.

Falsum testimonium non probatur ex eo quòd testis sit corruptus. Viu.libro 1.testium solam.Iul. Clar.in §.falsum,uers.12.

Falsum rescriptum præsumitur ex nouis & insolitis clausulis.Vill.R.36.

Falsæ monetæ reus unde præsumatur,definitur apud Viu.libro 1.monetam falsam scienter. ibi:& bis occurrit.

Fama semiplenè probat. M.I.C.d.quæst.3.reg.1. Accedit Turz.opin.57.Villal.F.6. Viu.lib.1.fama, num.1. Huius regulæ exceptio prima est in antiquis, in quibus fama plenè probat. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud Viu.lib.1.fama,num.2. cum duob.sequentibus. Gabriel. lib.5. de præscriptionib.conclus.1. num.77. Vill.F.9.& 11.cum num.sequente. Altera exceptio est in interdicto recuperandæ possessionis, in quo fama plenè probat. Gabriel.lib.5.de restitut.spoliator.conclus.1.num.124.

Fama probatur duobus testibus. Villal.F.9. Iul. Clar.in §.fin.q.6.uers.sciendum est.12.

Fama probāda est ita, ut testes deponāt se à pluribus audiuisse, & nominēt particulariter aliquas personas etiam non interrogati: item quòd audiuerint à maiore parte populi: quòd exprimāt causam, ob quam fama sit orta: item quòd fama præcesserit accusationem. Villal.F.7.in addit.& num. 10. Turz.opin.43. Viu.lib.1.testes in his. ibi: quia ad probationem, usq; ad finem. Iul.Clar.§.fin.q.6. uers.illud tamen.13.cum sequentibus. Alia de probanda fama habet Gabriel. lib.5.de præscript.conclus.1. num.78. cum tribus sequentib. & Iul.Clar. d.q.6.uers.item requiritur.15. cum sequentib. usq; ad uers.quæro nunc.20.

Soli iudici asserenti in inquisitione famam pu-

blicam præceßiſſe,non creditur. Quæ regula controuertitur & diſtinguitur apud Iul. Clar. in §. fin.q.31.uerſ.fama publica.10.

Fideicommiſſum in dubio præſumitur iniunctum non filio, cui debetur legitima, ſed eius hæredibus. Quæ regula controuerſa eſt Iul.Clar.in §.teſtam.q.72.uerſ.tertius eſt. Villal.P.39. in fine. Viu.lib.1. legitima non debetur,num.9. uerſ.ampliatur. Vide item J.lib.4.cap.8.reg.6.except.17. repl.4.dupl.1.in fine.

Filiatio probatur præſumptionibus. Vill.F.62. Per contractum non probatur. Quæ regula controuertitur apud Vill.F.152.

Filiatio probatur,ſi naſcatur in domo ex uxore uel concubina alicuius. Vill.F.153. Cuius exceptio uidetur:Niſi uxor ſit adultera. Quæ tamen exceptio reprobatur certis conditionib. apud Gabriel.lib.1.de præſumptionib.concluſ.14.

Filiatio non probatur ex ſola nominatione filij. Viu.lib.2.filij ſola,num.1. Excipitur remißiuè d.filij ſola,num.2.& Vill.F.152.ibi:ut in ſimili.Replicatur in filijs ſpurijs,d.filij,num.3.

Filiatio probatur ex eo , quòd quis ut filius ſit tractatus.Quæ regula approbatur communi opinione, ut refert Fichard.in ſua addit.ad Vill.F.153. Controuertitur tamen apud Viu.libro 2.filij ſola, num.4.& 5.

In

In filiatione probanda instruuntur aduocati. d.filij sola,num.3.ibi:ideo debent.

Matri neganti filium sui mariti esse,non creditur. M.I.C.*d.quæst.3.de eo an sit filius probando, reg.3.* Accedit Turz.*opin.120.* Villal.M.31. Viu. *lib.2.matri.*

Fructus qui seruando seruari non possunt,non præsumuntur ultra triennium extare. Viu. *lib.2. fructus.*

Fuga regulariter quidem non probat delictũ. Viu.*lib.1.fuga.§.quærit* Bartol.*num.2. Cuius exceptio prima est:Nisi tale sit crimen quod in fuga consistit : ueluti fugitiuum aut desertorem esse. d. §.quærit,num.1. Secundæ exceptionis* loco notandum, *quòd quamuis non probet delictum, tamen indicium faciat ad torturam. d.§.quærit, num.3.* Q*uæ tamen exceptio est controuersa per ea quæ proposita sunt* *s̃.lib.prox.cap.10.reg.14. in prin.* Planè *huius exceptionis replicatio prima est:Nisi alia probabilis fugiendi ratio subsit. d.§.quærit, num.13.Veluti quòd locus non sit satis tutus,uel iudex crudelis. d.num.13. & 17. item* Vill.F.175.*ibi: ubi etiam dicit alias.*De *probanda hac replicatione disseritur d.§.quærit,num.14. Altera replicatio est : Nisi adsit aliqua præsumptio, quòd propter metum carceris,non delicti fugerit.d.§.quærit,num.7.*Tertia *replicatio est:Nisi animo reuertendi*

tendi fugerit. d.§. quærit, num. 9. Quarta replicatio est: Nisi ad superiorem iudicem fugerit. d.§. quærit, num. 18. Quinta replicatio est: Nisi fuga non sit legitimè probata. d.§. quærit, num. 19. in prin. Sexta replicatio est: Nisi fugiens esset bonæ famæ. d. num. 19. ibi: octauo. Planè præcedentium replicationum duplicatio generalis est: Nisi fugiens fuerit citatus, & tanquam contumax bannitus. tunc enim postea deprehensus istis replicationib. non obstantibus potest torqueri. Villal. F. 175. ibi: & nota uerbum. Septima replicatio est, quoad non fugientem. huic enim fuga socij non præiudicat. Quæ replicatio est controuersa d.§. quærit, num. 4. cum sequente, & num. 16. Hæc de secunda exceptione, de qua tamen uide plura s. d. reg. 14. Tertia propositæ regulæ exceptio est: Nisi famulus fugiat: contra hunc enim fuga facit plenam probationem. d.§. quærit, num. 19. ibi: septimò fallit. ubi etiam additur replicatio. Quarta exceptio est: Nisi incarceratus aufugerit: contra hũc enim plenè probat fuga. d.§. quærit, num. 20. & 22. De qua re uide item s. lib. prox. cap. 7. in fine, replic. gener. 1. Quinta exceptio est: Nisi cum quis contra statutum loci rem aliquam deferret per locum prohibitum, deprehensus cum ea aufugerit. d.§. quærit. uers. decimò posset. Sexta exceptio est: Nisi officialis uel iudex aufugerit ab

officio

officio suo. Quæ exceptio controuertitur d.§. quærit.uers.undecimò limitatur.

Furiosus non præsumitur, nisi probetur. Viu. lib.1.furiosus.ibi:quia quis non præsumitur. Cuius exceptio est: Nisi iudex tanquam furioso curatorem decreuerit. Gabriel. lib.2.de sententijs, conclus.5.num.3.

Furiosus unde probetur, uide remißiuè d.furiosus.ibi:qualiter autē probetur.cum sequentib.

Furiosus præsumitur tempore furoris contraxisse,non in interuallo.Villal.F.180. Distinguitur ibidem in addit.

H.

Habitus præsumitur,donec probetur priuatio. Gabriel.lib.1.de præsumption.conclus.10. ubi etiā distinguitur. Eius exemplum est in eo qui semel possedit:is enim poßidere præsumitur usq; ad mortem.Villal.P.181. Vel ad tempus quo dicitur deiectus.Villal.P.182. Huius exceptio est in infirmo. Quæ exceptio approbatur & distinguitur j.in uerbo Infirmus.

Hæresis. Excommunicatus qui per annum in excommunicatione permanet,de hæresi suspectus habetur. Viu.lib.2.excommunicatus pro quacunque,num.1.cum tribus sequentibus.

Homicidium probatur solis minis præcedentibus. Quæ regula controuertitur, magis tamen repro-

reprobatur apud Viu.*lib.2.homicidium commissum,num.1.cum sequente.*

I.

Idoneus præsumitur, qui non probatur non idoneus. Vill.I.1.

Ignorantia præsumitur, nisi probetur scientia. M.L.P. *lib.5.cap.ult.reg.89.* Accedit Turz. opin. 145. *Huius regulæ exceptio prima est in ignorantia iuris, quæ non præsumitur.* Gabriel.*libro 6.de reg.iuris,conclus.7. Altera exceptio est in hærede scripto, qui se immiscuit hæreditati. hic enim contenta in testamento ignorare non præsumitur. Quæ exceptio approbatur & distinguitur in filio hærede apud* Vill.I.4. *Tertia exceptio est in subscribête, qui non præsumitur ignorare ea quæ in instrumento continentur.*Gabriel.*lib.1.de præsumptionibus,conclus.3.num.28. usque ad num.31. Quarta exceptio est in municipibus, qui præsumuntur scire quod sciunt hi quibus summa* Reipub.*commissa est.l.municipes.14.ff.ad municipalem. Quinta exceptio est in filio hærede, qui præsumitur scire factum defuncti patris.* Gabriel.*lib.5.de præscriptionib.conclus.1.num.70. Sexta exceptio est in temporis diuturnitate, ex qua scientia præsumitur.*Gabriel.*d.conclus.1.num.62.* Plura de regula proposita eiusq; exceptionibus uide apud Gabriel. *libro 6. de regulis iuris, conclus.5.* item

item J. in uerbo Scientia.

Ignorantia proprio iuramento probari potest. Fichard. in addit. ad Vill. I. 4.

Ignorantia falsæ monetæ unde præsumatur, uide apud Viu. lib. 1. *monetā falsam scienter. uers. ult.*

Impedimentum probatur iuramento, concurrente qualitate personæ iurantis. Viu. lib. 2. *impedimentum.*

Incendium præsumitur culpa inhabitantium factum. Fichard. in addit. ad Vill. I. 21. *item* Turz. *opin.* 185. *num.* 2. *ibi: imò uoluit. item num.* 8. 11. & 13. *Contradicit tamen d. opin.* 185. *num.* 17. *Ex quo apparet regula hæc controuersa, licet magis approbetur. Huius regulæ exceptio est: Nisi pluribus inhabitantibus, certæ personæ culpa non probetur: hoc enim casu nemo de incendio debet damnari. d. opin.* 185. *num.* 16. & 19. *Planè hoc casu patrisfamiliâs culpæ incendium aßignatur, quod replicationis loco notandum. Quæ tamen replicatio est controuersa d. opin.* 185. *num.* 9. & 18.

Incendium præsumitur ex culpa leuißima. d. opin. 185. *num.* 11. Villal. I. 20. *Cuius exceptio est in culpa quæ consistit in committendo, non in omittendo.* Vill. I. 21.

Indicia quoq; & alia argumenta, præter testes & instrumenta, probandi uim habent. M. I. C. d. *quæst.* 3. *reg.* 7. *Cuius exceptio prima est: Nisi statuto*

tuto probatio coarctetur.Vill.P.315.in addit.& S.125.in addit.Cuius replicatio est in clerico agente: hic enim non ligatur statuto modum probationis coarctante.Vill.S.125. Altera exceptio est:Nisi inter partes conuenerit,ut non nisi per testes uel instrumenta probatio fieret.Vill.P.14. Controuertitur & magis reprobatur in solutione probanda,Viu.lib.2.pactum initum. Tertia exceptio est: Nisi inter partes conuenerit, ut contractus in scripturam redigeretur. Gabriel.lib.3.de pactis,conclus.3.num.4.

Infirmus morbo caduco præsumitur durare in infirmitate: secus in alia infirmitate.Vill.I.32.

Insolita pacta alleganti probatio incumbit. Iul. Clar.in §.feudum,q.20.in prin.

Instrumētum præsumitur imperfectum, si non contineat consuetum. Gabriel.lib.6.de consuetudine,conclus.1.num.4.

Iuramentum operatur, ut uideatur in genere cogitatum. Quæ regula approbatur & distingui tur apud Gabriel. libro 6.de reg.iuris, conclus.4. num.11.cum num.sequente.

Ius.Tale quidq; præsumitur,quale iure esse debet, exemplo Turz.reg.5. & Vill.S.73. T.72.cum sequente. Cuius exceptio prima est: Nisi qualitas sit fundamentum intentionis: tunc enim probanda est.Vill.C.1. Altera exceptio est:Nisi solennitas

ſit intrinſeca materialis, ut precium in uenditione. Vill.S.72. Tertia exceptio eſt in ſolennitate ſententiæ partibus abſentibus dictæ, Vill.S.73. Quarta exceptio eſt in notario, qui negatur ad inſtrumentum conficiendum rogatus: de quo uide ℨ.in uerbo Rogatus.

L.

Lex uel ſtatutum in uſu eſſe non præſumitur, niſi probetur. Quæ regula eſt controuerſa apud Vill.A.142. in addit. uerſ & dicenti eſſe in obſeruantia, cum ſequentibus.

Liber mercatorum quatenus probet, uide ℨ.in uerbo Priuata ſcriptura.

Liber cenſualis quatenus probet, uide s̄.in uerbo Cenſus.

Liberatio præſumitur, ſi creditor, cum ſæpius debitori ſoluiſſet, ſuum debitum non exegit. l. Procula.26. ff.de probationibus. Accedit Fichard. in addit. ad Vill.D.149. ubi etiam diſtinguitur, & antinomijs non caret, ut apparet ex gloſſa d.l.26. Quibus reſpondet alia gloſſa in l.libertus.18. §.manumiſsis. in uerbo Sed & eius. ff.de alimentis legatis.

M.

Maior ætate an præſumatur, uide ℨ.in uerbo Minor.

Malæ fidei præſumptio tollitur ſpacio triginta anno-

annorum. Vide s. in uerbo Bona fides.

Mãdatum non præsumitur, nisi probetur. Vill. C.104. cum addit.

Mandatum quibus probetur uel præsumatur, uide apud Viu. lib.1. mandatum. & in uerbo Testis. §. mandatum. Villal. M.9. P.331. & 334. S.69. cum duob. sequentibus.

Mandatũ non præsumitur interueniſſe ex temporis diuturnitate. Quæ regula est controuersa, ut refert Fichard. in addit. ad Vill. M.10. item controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.2. de procuratoribus, conclus.1. Approbatur apud Vill. M.7. Distinguitur in his quæ sunt parui præiudicij Vill. M.8.

Mandatum de occidendo ex quibus præsumatur, uide s. lib. prox. cap.13. de homicidio, reg.21.

Mandatum ei præsumitur, qui mandati instrumentum producit. Viu. lib.2. procurator.

Mandatum reuocatum quibus modis probari poßit, uide apud Viu. lib.1. testis. §. mãdatum. uers. ampliatur.

Manifesta probatio quæ sit, definitur apud Viu. lib.1. iuramento neceſſario.

Matrimonium quomodo probetur, definitur M.I.C.d. quæst.3. de matrimonio probando. & M.I.P. lib.4. cap.17. quæst.3. reg.2. Definitur item apud Viu. lib.1. testificari. ibi: cæterum ubi agitur.

Turz.opin.79.108.& 113. Villal.C.130.cum addit. Gabriel.lib.1.de testib.conclus.8. item de præsumptionib.conclus.1.num.40.

Matrimonium probatur consensu per traditionem annuli expresso.Vill.M.37.

Matrimonium præsumitur per cohabitationem quadragenariam.Vill.M.39.

Matrimonij causam impedientem probat fama publica.Vill.M.70.Item unicus testis.Vill.M.71.

Matrimonium non probatur iuramento coniugum necessario.Villal.M.74.Nec per nominationem,quæ tamen inducit præsumptionem.Vill.M.75.Nec probatur ex uerbis narratiuis uel enunciatiuis instrumenti.Vill.M.76.

Medium probatur,probatis duobus extremis. Vill.P.153.cum addit.item 175.in addit.& 310.cum addit.& num.339.cum addit.

Memoriam operis extare quomodo probetur, definitur M.I.C. *d.quæst.3.de eo memoriam operis extare.* Tempus immemoriale *quomodo probetur, definitur apud* Vill.T.14. Gabriel.lib.5.de *præscriptionib.conclus.1.num.81.usq; ad finem.*

*Merita in donatione non præsumuntur:ideoq; sunt probanda,non obstante testimonio donatoris dicentis ob benemerita se donasse.*Quæ *regula approbatur apud Villal.* D.134.M.85. *Viu.lib.2.donatori asserenti. uers.sed donatori.* Iul.Clar. *in §. donatio,*

donatio, quæst.3. uerſ. ſed hic occurrit.2. Cuius exceptio prima eſt: Niſi *non prohibita donatio ſit facta: tunc enim creditur donatori aſſerenti ob benemerita ſe donaſſe. d. §. donatori aſſerēti, in prin.* Altera *exceptio eſt*: Niſi *longum tempus exceſſerit. hoc enim caſu merita præſumuntur.* Gabriel. *lib.1. de præſumptionib. concluſ.1. num.41.* Plura *de regula propoſita uide ꝭ. lib.4. cap.11. reg.8. except.2. repl.4. dupl.1.*

Metus non præſumitur, niſi probetur. Viuius *lib.1. metus.* Huius *exceptio prima eſt in ſeruitijs domino à uaſallo indebitè præſtitis: hæc enim metu præſtita præſumuntur.* Vill. D.113. Altera *exceptio uidetur in metu reuerentiali. quæ tamen exceptio reprobatur* Viu. *lib.1. contractus. uerſ. & his accedit quòd.* Tertia *exceptio eſt:* Niſi *proteſtatio de metu interpoſita ſit.* Quæ *exceptio controuertitur & diſtinguitur apud* Vill. P.366.

Metus magis probatur duobus teſtibus, quàm centum teſtib. libera uoluntas. Viu. *lib.2. teſtibus duobus de metu.* De *qua re uide ꝭ. cap.12. reg.12. except.53. repl.7.*

Minor, an maior ætate quis ſit, cum quæritur, præſumitur contra eum qui ſe in hac quæſtione ſundat. Viu. *lib.1. in litera* E. *in uerbo* Aetas. Villal. M.101. Cuius *exceptio prima eſt:* Niſi *fundans ſe in maiori ætate, iuraſſet ſe eſſe maiorem. d. ætas.*

uerſ.iſtaq; communis. Altera exceptio eſt *in pupillariter ſubſtituto, qui allegat inſtitutum in pupillari ætate deceßiſſe.* Quæ *tamen exceptio controuertitur d.ætas.uerſ.limitatur ſecundò.* Tertia *exceptio eſt : Niſi non principaliter allegetur ætas; ſed per acceßionem in aliquo actu, ad cuius ualiditatem ætas requiritur: hoc enim caſu ætas idonea præſumitur.d.ætas.uerſ.limitatur poſtremò.*

Minor præſumitur ex eo, quòd illi curator ſit decretus. Gabriel.*libro 2.de ſententijs, concluſ.5. num.4.*

Morbus præſumitur in equo tempore uenditionis extitiſſe, ſi breui pòſt deceßit: ſecus ſi diu pòſt deceßit. Viu.*lib.2.conducens equum, num.2.*

Mutuum præſumitur in dubio pecunia data magis quàm donatio. Vill.P.58. *De qua regula uide plura ſ.in uerbo Donatio.*

N.

Negatiua quomodo probetur, definitur apud Villal.N.2. *De eo, aliquem non eſſe ſoluendo, probando diſſeritur apud* Villal.B.34. *& in gloſſa l. cum de lege.17.ff.de probationibus. De probando reum fideiuſſores inuenire non poſſe, diſſerit* Iul.Clar.*in §.fin.q.46.uerſ.ſed quomodo.*

Negocium quis magis proprium quàm alienum in dubio geßiſſe præſumitur, exemplo Turz. *regula 6. & reg.77. item* Villal.A.1. *in addit. ibi: ſi au-*

ſi autem dubium.

Nomen interdum argumentandi materiam ac præſumptionem ſuppeditat. Viuius lib.2.nomina, num.2.cum quinq; ſequētibus. Nec tamen nomen quo quis Peruſinus uocatur, probat eum eſſe Peruſinum. d.nomina,num.1. uerſ.& aduerte. Nec originem probat.de quo J.in uerbo Origo.

Notarius non præſumitur,niſi probetur. Vill. N.15.cum num.ſequente. Viu.lib.2.notarius quis, num.1. Huius exceptio eſt in antiquis inſtrumentis:in quibus præſumitur titulus notarij. Villal.N. 17.& Viu.d.notarius,num.2. Huius replicatio eſt: Niſi inſtrumentum non excedat centum annos. Quæ replicatio eſt cōtrouerſa d.notarius, num.3.

Notarius non præſumitur rogatus. Vide J. in uerbo Rogatus.

Notorium probatur per duos teſtes. Viu.lib.1. notorium. uerſ.& aduerte. Iul.Clar.in §.fin.q.9. uerſ.quæro nunc.

O.

Opinio communis probatur teſtimonio unius Doctoris. Fichar.in addit.ad Vill.D.89.ubi addit, hanc regulam non admodum controuerti. Viuius lib.2.doctoratus,num.18.

Origo non probatur nomine.M.I.C.d.quæſt.3. de origine. Accedit Vill.O.32.Vide item S.in uerbo Nomen.

P.

Pactum in dubio præsumitur nudum. Viu.lib.1. pactorum,num.3.

Pars. A' parte ad totum ualet argumentum. de quo lib.2. Dialectices meæ,cap. A' parte,reg.1. disserui. Sic pluribus partibus libri cõprobatis, præsumitur totus liber comprobatus. Quod tamen exemplum controuersum est apud Gabriel. lib.1. de præsumptionib. conclus.5. Sic instrumentum pro parte falsum, in totum præsumitur falsum. Sed & hoc exemplum controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.7. conclus.3. Item testimoniũ unius testis pro parte falsum, in totum falsum præsumitur. Quod exemplum approbatur & distinguitur apud Gabriel. d.lib.7. conclus.4. de quo uide J.cap.12.reg.12.except.55.

Partus an naturaliter uiuere poßit, in hoc statur iudicio obstetricum. Iul. Clar. in §.testamentũ, q.45.uers.ult.

Pauper quatenus præsumatur, uide s. in uerbo Diues.

Perpetuum in dubio præsumitur, non temporariũ. Fichard. in addit. ad Vill. R.11. ibi: cum ergo.

Poßeßio non præsumitur, nisi allegetur. Vill. P.183.

Poßeßio probatur testibus singularibus. Quæ regula approbatur simul & distinguitur apud

Gabriel.

Gabriel.lib.1.de testibus,conclus.2.num.33.cum tribus sequentibus.Item probatur dicto rusticorum. Vill.P.152.

Possesio ex locatione non probatur. Quæ regula approbatur & distinguitur apud Gabriel. lib.3.de locatione,conclus.4.

Possesio probatur per receptionem mercedis. Vill.P.151.

Possesio præsumitur, si quis olim se possedisse probauerit. Quæ regula approbatur & distinguitur apud Gabriel.libro 1.de præsumptionibus, conclus.10.

Possesio diutina seu præscriptio quibus modis probetur, uide apud Viu. lib.2.testes deponentes Titium. item Testis deponens Sempronium. item Testis productus.item apud Gabriel.lib.1.de probationibus,conclus.1.num.55.cum num.sequente.

Possesio præsumitur clandestina uel uiolenta, si aduersarius probauerit antiquiorem possesionem.Vill.P.154. Viu.lib.1.spoliatus.§.possessorio. ibi:nam intentans.

Possesio intermedia probatur, probatis duob. extremis,de quo uide s̄.in uerbo Medium.

Possesio continuata quomodo probetur, uide remisiuè in addit.ad Vill.P.152.

Præiudicium tertio facere uoluisse sua constitutione uel rescripto Princeps non præsumitur,

 nisi

nisi hoc fuerit expressum. Gabriel. *lib.3. de iure quæsito,cõcl.2.num.29.* Viu.*lib.1.iuri patronatus.*

Præsentia an præsumatur, uide s̃.in uerbo Ab-*sentia.*

Præscriptio quomodo probetur, uide paulò superius in uerbo Possessio *diutina.*

Priuata *scriptura seu annotatio non probat pro scribente.* M.I.C.*d.q.3.reg.2.* Accedit Soarez C.6.*Huius regulæ exceptio prima est in libris mercatorum, quibus ex speciali statuto uel consuetudine loci probandi uis pro scribente tribuitur.* Viu. *lib.1.statutum iubens, in prin.* Huius *exceptionis replicatio prima est in magnis summis,* Vill.L.112. Altera *replicatio uidetur :* Nisi *extra territorium statuentium liber producatur.* Sed *reprobatur d. statutum iubens.uers.ampliatur.* Tertia *replicatio est:* Nisi *indiscretè statutum esset,ut omni scripturæ mercatoris crederetur.d.statutum iubens.uers. limitatur primùm.* Quarta *replicatio est in ijs quæ non pertinent ad mercaturam:in his enim libris mercatorum fides non habetur. d.statutum. uers.dictumq; statutum.* Quinta *replicatio est:* Nisi *mercator sit infamis, uel fide indignus. d.statutum. uers.tertiò limitatur.* Sexta *replicatio est:* Nisi *liber extra territorium statuentium sit conscriptus.* Quæ *replicatio est controuersa d.statutum.uers.limitatur quartò,* Septima *replicatio est:*

Nisi

Nisi non pro scribente, sed pro alio contra alium producatur. Quæ replicatio reprobatur quoad semiplenam probationem, Vill. L. 113. Hæc de prima exceptione. Altera exceptio uidetur: Nisi scriptura sit campsoris uel argentarij. Quæ tamen reprobatur apud Vill. S. 13.

Priuata scriptura probat contra scribentem. Soarez C. 6. Vill. S. 13.

Priuata scriptura in mercatoris libro pro tertio cõtra tertium semiplenam facit probationem. Vill. L. 113.

Procurator in dubio non uidetur constitutus ad futuras causas. Turz. opin. 93. num. 3.

R.

Rationes unius legis in dubio præsumũtur plures, non una. Cõtrouertitur & distinguitur apud Gabriel. lib. 6. de statutis, conclus. 6. num. 5. cum tribus sequentibus.

Renunciatio unius iuris præsumitur ex electione alterius: de qua re uide J. lib. ult. cap. ult. in uerbo Renunciare.

Res iudicata. uide J. in uerbo Sententia.

Reuocatio mandati quomodo probetur, uide J. in uerbo Mandatum reuocatum.

Rogatus non præsumitur neq; testis neq; notarius, nisi probetur. Turz. opin. 36. Villal. N. 19. & T. 101. Viu. lib. 1. testes tam in testamento, ibi: in dubio

bio enim.ubi controuertitur,magis tamen approbatur. Cuius exceptio prima est:Nisi notarius dixerit uel scripserit rogatum esse uel se,uel testem. Vill.T.102. *&* Viu.d.*uers. in dubio enim.* Altera *exceptio est: Nisi testis se subscripserit: ex hoc enim præsumitur rogatus.* Viuius d.*testes.uers.ult.* Vill.N.22.

Rogatus *præsumitur notarius adponere clausulas consuetas.Quæ regula approbatur & distinguitur apud* Gabriel. *lib.6.de consuetud. concl.3.* In *clausula tamen codicillari controuertitur & distinguitur ibid.conclus.4.*

S.

Scictia non præsumitur,nisi probetur. de quo uide s.in uerbo Ignorantia.

Scientia *præsumitur ex consanguinitate.* Gabriel.*lib.1.de præsumpt.conclus.6.*

Scientia *præsumitur ex uicinitate.Quæ regula approbatur & distinguitur apud* Gabriel.*d. conclus.6.* Ex *præsentia tamen non præsumitur intelligentia.*Viu.*lib.1.testis si deponit.uers.interpretaturq; ista.*

Scholares. *Contra hos præsumitur: quia sunt callidi.*Viuius *lib.1.donatio facta à patre, num.11. in fine.*

Sententia.*Pro sententia præsumitur.*Turz. *opin.133.* Idem *reg.10.* Viu.*lib.1.sententia iudicis, num.1.*

num.1.cum sequente. Gabriel.lib.2.de sentent.con clus.4.in prin.conclus.5.in prin. & conclus.6. in prin.Huius exceptio prima est:Nisi in ea non fiat mentio solennium & actorum. Quae exceptio est controuersa,eiusq; replicatio est in antiquis.Quae replicatio etiam controuertitur,magis tamen approbatur apud Viu.d.sententia iudicis,num.4.& num.11. Declaratur definitione antiqui d.sententia,num.5.cum quatuor sequentibus. Altera propositae regulae exceptio uidetur in laude arbitri: Sed reprobatur apud Viuium d.sententia iudicis, num.10.& apud Soarez A.255. Tertia exceptio uidetur in decreto iudicis. Sed & haec reprobatur d.sententia,num.11. item reprobatur & distinguitur apud Gabriel. lib.2. de sentent. conclus.5. Plures propositae regulae exceptiones uide apud Gabriel.d.lib.2.de sententijs,conclus.4.& 6. item J.cap.17.reg.4.

Sententia in absentem lata praesumitur ex contumacia,non ob iniustam causam lata.Quae regula approbatur simul & distinguitur apud Gabriel.d.lib.2.de sententijs,conclus.3.

Seruitus quomodo probanda, uide apud Villal.S.58.

Signa quoq; probandi uim habent. de quo uide s.in uerbo Indicia.

Simulatio & fraus aduersus instrumentũ quomodo

modo probanda, uide Viu.lib.1.testes non requi-runt.§.per testes.ibi:declaratur hoc.

Simulatio contractus quomodo probetur, uel quòd contractus in fraudem usurarum sit factus, definitur M.I.P.*lib.5.cap.7.reg.14.* Accedit *Viu. lib.1. iuramentum super. uers.& ex quibus. item uers.ult.item in uerbo* Venditio. *§.contractus emptionis.* Gabriel. *lib.1.de præsumptionib.concl.13. num.8.& 10.*

Solennitas & præsumptio instrumenti quomodo probetur, definit Viu.lib.1.testes non requirũt. §.per testes, in prin.

Solennitas necessaria præsumitur spacio decem annorum. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud Gabriel. *lib.1. de præsumptionibus, conclus.1.*

Solennitas extrinseca præsumitur ex tempore triginta annorum. Vill.S.68. *cum num.sequente. &* T.12. *Huius regulæ exceptio prima est:Nisi ex aspectu instrumenti appareret defectus.* Villal.S. 70. *&* T. 13. *Altera exceptio uidetur in alienatione rei ecclesiasticæ. Sed reprobatur apud Villal.S.71.*

Solutio per unum testem probari potest, debito per duos testes probato, estq; in supplementum probationis reo iusiurandum deferendum. Viuius *lib.1.testis.§.per duos.*

Solutio

Solutio canonis emphyteutici per duos testes probanda. Viu.lib.1.testes duo sufficiunt ad probandam.ibi:nota etiam.

Solutione trium annorum in annuo canone probata, etiam praecedentium annorum solutio facta praesumitur. M.I.C.d.quaest.3.de solutione probanda, reg.4. Accedit Viu.lib.1.emphyteuta eo ipso. Gabriel.lib.1.de praesumptionibus, conclus.11. ubi etiam huius regulae exceptiones subijciuntur. Sed & de hac re uide j.lib.5.cap.7.reg.19.exc.13.

Solutio à patre pro filio habente aduenticium peculium facta, praesumitur de bonis filij, non de patris bonis facta. Viu. lib.1. statutum disponens quòd pater.uers.ult.

Solutio praesumitur facta nomine proprio magis quàm alieno. Vide s.in uerbo Negocium.

Spoliũ praesumitur antiquiore possessione probata. Vide s.in uerbo Possessio praesumitur clandestina.

Stipulatio patris filijs facta, praesumitur ut haeredibus facta. Vill.P.38.

Stipulatio non praesumitur ex uerbo Cõuenit posito in instrumẽto. Quae regula controuertitur & distinguitur apud Viu.lib.1.uerbum Conuenit.

Stipulatio praesumitur ex uerbo Promitto. Viu. lib.1.uerbum Promitto. De qua re uide j.in actione ex stipulatu.

Sumptus

Sumptus in alendo equo pignorato præsumitur de bonis creditoris factus. Vill.P.87.

Suspicio quomodo probetur, definit Villal. F.177. Viu.lib.1.*debitor capi.*

T.

Tabellio *non præsumitur, nisi probetur titulus.* Vill. T.1. *Vide* s.*in uerbo* Notarius.

Tempus non præsumitur, nisi probetur. Turz. reg.79.

Tempus præsumitur continuum, nisi utile probetur. Turz.reg.39. Vill.A.1.*in addit.ibi:sed an & quando.*

Tempus inducit præsumptionem. Gabriel.lib.1.*de præsumpt.conclus.*1.

Tenor instrumenti amißi quomodo probetur, definitur apud Turz.opin.58. Viu.lib.1.*testes non requirunt.* §.*per testes.ibi:declaratur etiam.*

Testamentum cancellatum præsumitur uoluntate testatoris. Vill.T.54.

Testamentum legitime esse factum probatur per duos testes testamentarios. Vill.T.33.

Titulus præsumitur in annua præstatione ex decennio, & inducitur probatio obligationis. Vill. T.109.*cum addit.* & 115.*cum num.seq.* *Cuius exceptio est:* Nisi *ius resistat, uel præsumptio iuris sit contra possessorem: ut in domino qui præsumitur à uasallo extorsisse per metum seruitia.* Vill.T.117. & V.8.

Titulus

Titulus in seruitute ex sola patientia præsumitur. Vill.T.110.Viu.lib.2.seruitutis tẽporis cursu.

Titulus ex diutina possessione nõ præsumitur. Fichard.in addit.ad Villal.T.110.Contradicit Viu. lib.1.præscriptionem.§.in præscriptione.Controuertitur apud Gabriel.lib.1.de præsumptionibus, conclus.1.num.10.& 17.

Totum. A' toto ad partem ualet argumentum, exemplo Gabriel.lib.6.de clausulis, concl.10.nũ.2.

Traditio.Si utriq; emptori res probetur tradita,& dubitetur de tempore traditionis:præsumitur primo emptori prius traditio facta. Quæ regula approbatur & distinguitur apud Gabriel. libro 3.de empt.& uendit. conclus.2. num.51. cum duob.sequentibus.

V.

Venditio præsumitur facta ante litis contestationem,non post.Vill.V.15.

Verba enunciatiua non probant. M.I.C. d.q.3. reg.3.except.4. Accedit Vill.V.27.cum addit.ibi: cæterùm si essent. Viu.lib.1.uerba enunciatiua,in prin. Cuius exemplum uidetur apud Villal.P.335. Huius regulæ exceptio prima est in antiquis,Vill. V.27.in addit. Viuius lib.2. instrumenta antiqua, num.1. Declaratur definitione antiquorum d.instrumenta antiqua,num.2. Quæ tamen definitio est controuersa. Huius exceptionis replicatio est

quoad tertium: huic enim ne quidem in antiquis uerba enũciatiua præiudicant. Vill.V.29.& Viu. d.instrumenta,num.3. Altera exceptio est in geminatis, Vill.V.28. Tertia exceptio est, quòd uerba enunciatiua semiplenam faciunt probationem in fauorem tertij. Viu.lib.1.uerba enunciatiua.ibi:limitaturq; primò. Quarta exceptio uidetur quoad fauorem piæ causæ. Quæ tamen exceptio est controuersa d.uerba enunciatiua.ibi:claudicat secundò. Quinta exceptio est: Nisi uerba enunciatiua sint iurata. d.uerba enunciatiua. ibi:coarctatur tertiò. Sexta exceptio est: Nisi principaliter disputetur de enunciato. d.uerba enunciat. ibi:& his utiliter. Septima exceptio est: Nisi causa eius de quo principaliter agitur, fuerit enũciata. Quæ exceptio ipso quidem iure subsistit: uerùm eius replicatio est: Nisi causa sine qua actus non subsistit, fuerit enunciata: hoc enim casu præsumitur causa in fraudem legis adiecta, nec probat enunciatio causam. Soarez A.279.cum uers.sequente. Cuius exemplum est M.I.C.d.reg.3.except.2. Huius duplicatio est in iudice delegato causam delegationis enunciante, Soarez A.281. Plures propositæ regulæ exceptiones uide remißiuè apud Viu.d.uerba enunciatiua.ibi:& in octo alijs.

Virgo præsumitur, nisi contrarium probetur. Iul.Clar.in §.stuprum.uers.sed pone.4.

Vis

Vis non præsumitur, nisi probetur. Vide s̄.in uerbo Metus.

Viuere quis præsumitur usq; ad centum annos. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.1.de præsumptionib.cōcluſ.16.& Viu. lib.2. uiuere quilibet. Quia igitur regula hæc est controuersa, ideo alleganti uitam incumbit probatio, nisi poßideat. Vill.V.43.

Viuere partum statur iudicio obstetricum. Vide s̄.in uerbo Partus.

Voluntas testatoris præsumitur magis conformis statutis, quàm iuri communi. Iul.Clar.in §.testamentum, q.76.uers.scias tamen.12.

Vsurarius contractus in dubio nō præsumitur. Fichard.in addit.ad Vill.V.73. Huius exceptio uidetur: Nisi pœna non soluenti sortem sit adiecta. hæc enim in fraudem usurarum adiecta præsumitur: ideóq; contractus censebitur usurarius. Quæ exceptio est controuersa Vill. V.73. Plura de hac regula uide s̄.in uerbo Simulatio.

Vsurarius quomodo probetur, differit Viu.lib. 1.usurarius.ibi: & his accedit, cum sequentibus.

Vxor constante matrimonio quæsita præsumitur ex bonis mariti quæsiuiſſe. Approbatur & distinguitur apud Gabriel. lib.1. de præsumpt. concluſ.15.

Hæ sunt regulæ probationum ac præsumptionum

num speciales per ordinē alphabeti digestæ. Quibus accedunt aliæ generales: ueluti

In re dubia id quod benignius et humanius est, præsumitur. M.I.C.lib.2.cap.24.reg.24.cum reg. sequente.et M.I.P.lib.2.cap.17.reg.17. Accedit Gabriel.lib.7.conclus.2. ubi etiam pluribus exemplis declaratur. Item quod est credibilius.de qua uide J.cap.12.reg.12.except.53.repl.7.

Quæ argumenta cuiq; rei probandæ sufficiāt, nullo certo modo potest definiri, sed relinquitur arbitrio iudicantis. M.I.C.lib.2.cap.17. q.3.reg.8. Accedit Vill.P.313. Hæc de probationibus & præsumptionibus in genere sint dicta. Sequitur de ijsdem in specie.

DE INSTRVMENTIS. CAP. XI.

PRima regula: *Instrumentorum appellatione larga etiam testes continentur*. M.I.C.lib.2. ca.18.in prim.Accedit Viu.lib.1.uerbum Promitto.uers.& nota cum eris.Huius exceptio est in odiosis,d.uers.& nota.

II.Regula: *Priuata scriptura instrumenti appellatione continetur in fauorabilibus: secus in odiosis*.d.uers.& nota.

III.Regula: *Eandem uim habent tam fides instrumen-*

ſtrumentorum,quàm depoſitiones teſtium.M.I.C. d.cap.18. q.3. Accedit Turz. reg.48. Contradicit Nouell.73.§.certè ſi tale.ubi maior fides tribuitur teſtibus quàm inſtrumentis. Cui accedit Viu.lib.1. teſtis.§.ualidior.

IIII.Regula:Plus ualet in inſtrumentis ſubſcriptio,quàm ſigillatio. Quæ regula eſt controuerſa apud Gabriel.lib.1. de præſumptionibus, concluſ. 4.num.7.

V.Regula:Inſtrumenta uim probandi habent. M.I.C.d.cap.18.q.5.in prin. & M.I.P.lib.2.cap.13. in prin. Cuius exceptio prima eſt:Niſi inſtrumentum non ſit ſolenniter factum teſtibus adhibitis et ſubſcriptionibus ſubiectis. M.I.C.d.q.5. except.1. & M.I.P.d.cap.13. reg.1.except.1. Accedit Vill.S. 14.Viu.lib.1.teſtes in ſcriptura.item Verbum promitto.ibi:ubi ait quod.Huius exceptionis replicatio prima eſt: Niſi in alio loco,quo ſolennitas non obſeruari ſolet,inſtrumẽtum ſit factum. Vill.I.80. cum addit.Altera replicatio eſt in actis curiarum, in quibus ſolennitas inſtrumentorum non requiritur.Viu.lib.1.teſtes non requirunt.Tertia replicatio uidetur in actis iudicialibus. Quæ tamẽ reprobatur d.teſtes.ibi:& quamuis. Quarta replicatio eſt in ſcriptura à partibus ſcripta uel ſubſcripta. hæc enim teſtes non requirit. Quæ replicatio approbatur & diſtinguitur apud Gabriel.libro 1.de

C 3 proba-

probationibus,concluſ.9.Quinta replicatio eſt in ſcriptura priuata alicuius docti uiri,Viu.lib.1.uerbum promitto.ibi:ubi ait quod.Hæc de prima exceptione. Altera propoſitæ regulæ exceptio eſt: Niſi fœminæ teſtes in inſtrumento ſint adhibitæ. Vill.S.14.Viu.lib.1.teſtes in ſcriptura.Tertia exceptio eſt: Niſi teſtes in inſtrumento non ſint denominati. Viu.lib.1.teſtes inſtrumentis.ibi:& inſtrumentum ipſum.Quarta exceptio uidetur:Niſi teſtes ſua manu non ſubſcripſerint. Quæ tamen reprobatur d.teſtes inſtrumentis. Quinta exceptio eſt:Niſi inſtrumentum ſit imperfectum,uel nõ abſolutum. M.I.C.d.q.5. except.2. & M.I.P.d.reg.1. except.3. Huius replicatio eſt,quòd imbreuiatura notarij ſuppleatur ex clauſulis conſuetis. Gabriel. lib.6.de conſuetudine,concluſ.3.num.9. Sexta exceptio:Niſi uniuerſitatis uel collegij bonis alienatis,non omnium nomina,quos res iſta cõtingit,inſtrumento ſint inſerta.Turz.opin.53.num.1.& opin.65.Septima exceptio:Niſi notarius à partibus non ſit rogatus.Vill.N.18 & 19.Octaua exceptio: Niſi locus contractus uel diſpoſitionis in inſtrumẽto non ſit expreſſus.Quæ exceptio approbatur ſimul & diſtinguitur apud Viu.lib.1.inſtrumẽtum teſtamentum. Nona exceptio:Niſi inſtrumentum publicum ab alio, quàm à notario, ſit confectum. Quæ exceptio approbatur certis conditionib.apud

pud Viu.lib.2. instrumentum publicum. Gabriel. lib.1.de probationibus, conclus.8.num.24. Huius replicatio est: Nisi ab eo sit confectum, qui publicè pro notario habebatur. Quae replicatio est controuersa d.num.24.cum duob.sequentib.et Turz. opin.91. Decima exceptio: Nisi instrumentum nõ ab uno & eodem tabellione fuerit absolutum. M. I.C.d.q.5.except.3,& M.I.P.d.reg.1.excep.4.Huius replicatio prima est: Nisi notario mortuo, alius authoritate ordinarij id absoluerit. M.I.P.d.except.4.repl.1. Planè quae requirantur ad ingrossationem instrumenti mortuo notario ab alio faciendam, uide apud Villal.1.33.cum addit. Sed & eius duplicatio est: Nisi ingrossatio instrumenti non habeat signum notarij defuncti. Vill.N.27. Altera replicatio uidetur: Nisi notarius instrumento ab alio absoluto subscripserit. Sed controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.1. de probationib. conclus.3.num.34.cum sequentibus, usq; ad finem. Tertia replicatio est: Nisi propter infirmitatem uel alium casum notarius alteri commiserit ingrossationem instrumenti. Villal.N.26.in addit. Cuius duplicatio est: Nisi sine authoritate iudicis alteri commiserit ingrossationem instrumẽti. Vill.N.26. Vndecima exceptio: Nisi notarius excommunicatus confecerit instrumentum. Vill.N.28. Duodecima exceptio: Nisi instrumentum confectum sit

modo probandâ, uide Viu.lib.1.testes non requirunt.§.per testes.ibi:declaratur hoc.

Simulatio contractus quomodo probetur, uel quòd contractus in fraudem usurarum sit factus, definitur M.I.P.lib.5.cap.7.reg.14. Accedit Viu. lib.1. iuramentum super. uers.& ex quibus. item uers.ult.item in uerbo Venditio. §.contractus emptionis. Gabriel. lib.1.de præsumptionib.concl.13. num.8.& 10.

Solennitas & præsumptio instrumenti quomodo probetur,definit Viu.lib.1.testes non requirũt. §.per testes,in prin.

Solennitas necessaria præsumitur spacio decem annorum. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.1. de præsumptionibus, conclus.1.

Solennitas extrinseca præsumitur ex tempore triginta annorum. Vill.S.68. cum num.sequente. & T.12. Huius regulæ exceptio prima est:Nisi ex aspectu instrumenti appareret defectus. Villal.S. 70.& T.13. Altera exceptio uidetur in alienatione rei ecclesiasticæ. Sed reprobatur apud Villal.S.71.

Solutio per unum testem probari potest,debito per duos testes probato,estq; in supplementum probationis reo iusiurandum deferendum.Viuius lib.1.testis.§.per duos.

Solutio

Solutio canonis emphyteutici per duos testes probanda. Viu.lib.1.testes duo sufficiunt ad probandam.ibi:nota etiam.

Solutione trium annorum in annuo canone probata, etiam præcedentium annorum solutio facta præsumitur. M.I.C.d.quæst.3.de solutione probanda, reg.4. Accedit Viu.lib.1.emphyteuta eo ipso. Gabriel.lib.1.de præsumptionibus, conclus.11. ubi etiam huius regulæ exceptiones subijciuntur. Sed & de hac re uide j.lib.5.cap.7.reg.19.exc.13.

Solutio à patre pro filio habente aduenticium peculium facta, præsumitur de bonis filij, non de patris bonis facta. Viu. lib.1. statutum disponens quòd pater.uers.ult.

Solutio præsumitur facta nomine proprio magis quàm alieno. Vide s.in uerbo Negocium.

Spoliũ præsumitur antiquiore possessione probata. Vide s.in uerbo Possessio præsumitur clandestina.

Stipulatio patris filijs facta, præsumitur ut hæredibus facta. Vill.P.38.

Stipulatio non præsumitur ex uerbo Cõuenit posito in instrumẽto. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud Viu.lib.1.uerbum Conuenit.

Stipulatio præsumitur ex uerbo Promitto. Viu. lib.1.uerbum Promitto. De qua re uide j.in actione ex stipulatu.

Sumptus

Sumptus in alendo equo pignorato præsumitur de bonis creditoris factus. Vill.P.87.

Suspicio quomodo probetur, definit Villal. F. 177. Viu.lib.1.*debitor capi.*

T.

Tabellio non præsumitur, nisi probetur titulus. Vill. T.1. Vide s̄. *in uerbo* Notarius.

Tempus non præsumitur, nisi probetur. Turz. *reg.*79.

Tempus præsumitur continuum, nisi utile probetur. Turz.*reg.*39. Vill. A.1. *in addit. ibi: sed an & quando.*

Tempus inducit præsumptionem. Gabriel.*lib.* 1. *de præsumpt. conclus.*1.

Tenor instrumenti amißi quomodo probetur, definitur apud Turz. *opin.*58. Viu. *lib.*1. *testes non requirunt.* §. *per testes. ibi: declaratur etiam.*

Testamentum cancellatum præsumitur uoluntate testatoris. Vill. T.54.

Testamentum legitimè esse factum probatur per duos testes testamentarios. Vill. T.33.

Titulus præsumitur in annua præstatione ex decẽnio, & inducitur probatio obligationis. Vill. T.109. *cum addit. &* 115. *cum num. seq. Cuius exceptio est: Nisi ius resistat, uel præsumptio iuris sit contra possessorẽ: ut in domino qui præsumitur à uasallo extorsisse per metũ seruitia.* Vill. T.117. & V.8.

Titulus

Titulus in seruitute ex sola patientia præsumitur. Vill. T. 110. Viu. lib. 2. seruitutis tẽporis cursu.

Titulus ex diutina poßeßione nõ præsumitur. Fichard. in addit. ad Villal. T. 110. Contradicit Viu. lib. 1. præscriptionem. §. in præscriptione. Controuertitur apud Gabriel. lib. 1. de præsumptionibus, conclus. 1. num. 10. & 17.

Totum. A' toto ad partem ualet argumentum, exemplo Gabriel. lib. 6. de clausulis, concl. 10. nũ. 2.

Traditio. Si utriq; emptori res probetur tradita, & dubitetur de tempore traditionis: præsumitur primo emptori prius traditio facta. Quæ regula approbatur & distinguitur apud Gabriel. libro 3. de empt. & uendit. conclus. 2. num. 51. cum duob. sequentibus.

V.

Venditio præsumitur facta ante litis contestationem, non post. Vill. V. 15.

Verba enunciatiua non probant. M. I. C. d. q. 3. reg. 3. except. 4. Accedit Vill. V. 27. cum addit. ibi: ceterùm si essent. Viu. lib. 1. uerba enunciatiua, in prin. Cuius exemplum uidetur apud Villal. P. 335. Huius regulæ exceptio prima est in antiquis, Vill. V. 27. in addit. Viuius lib. 2. instrumenta antiqua, num. 1. Declaratur definitione antiquorum d. instrumenta antiqua, num. 2. Quæ tamen definitio est controuersa. Huius exceptionis replicatio est

quoad tertium: huic enim ne quidem in antiquis uerba enũciatiua præiudicant. Vill.V.29.& Viu. d.instrumenta,num.3. Altera *exceptio est in geminatis,* Vill.V.28. *Tertia exceptio est, quòd uerba enunciatiua semiplenam faciunt probationem in fauorem tertij.* Viu.*lib.1.uerba enunciatiua.ibi:limitaturq; primò. Quarta exceptio uidetur quoad fauorem piæ causæ. Quæ tamen exceptio est controuersa d.uerba enunciatiua.ibi:claudicat secundò. Quinta exceptio est:* Nisi *uerba enunciatiua sint iurata. d.uerba enunciatiua. ibi:coarctatur tertiò. Sexta exceptio est:* Nisi *principaliter disputetur de enunciato. d.uerba enunciat. ibi:& his utiliter. Septima exceptio est:* Nisi *causa eius de quo principaliter agitur,fuerit enũciata. Quæ exceptio ipso quidem iure subsistit: uerùm eius replicatio est:* Nisi *causa sine qua actus non subsistit, fuerit enunciata:hoc enim casu præsumitur causa in fraudem legis adiecta, nec probat enunciatio causam. Soarez* A.279.*cum uers.sequente. Cuius exemplum est* M.I.C.*d.reg.3.except.2. Huius duplicatio est in iudice delegato causam delegationis enunciante,Soarez* A.281.*Plures propositæ regulæ exceptiones uide remissiuè apud* Viu.*d.uerba enunciatiua.ibi:& in octo alijs.*

Virgo *præsumitur, nisi contrarium probetur.* Iul.Clar.*in §.stuprum.uers.sed pone.4.*

Vis

Vis non præsumitur, nisi probetur. Vide s. in uerbo Metus.

Viuere quis præsumitur usq; ad centum annos. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib. 1. de præsumptionib. cõclus. 16. & Viu. lib. 2. uiuere quilibet. Quia igitur regula hæc est controuersa, ideo alleganti uitam incumbit probatio, nisi poßideat. Vill. V. 43.

Viuere partum statur iudicio obstetricum. Vide s. in uerbo Partus.

Voluntas testatoris præsumitur magis conformis statutis, quàm iuri communi. Iul. Clar. in §. testamentum, q. 76. uers. scias tamen. 12.

Vsurarius contractus in dubio nõ præsumitur. Fichard. in addit. ad Vill. V. 73. Huius exceptio uidetur: Nisi pœna non soluenti sortem sit adiecta. hæc enim in fraudem usurarum adiecta præsumitur: ideoq; contractus censebitur usurarius. Quæ exceptio est controuersa Vill. V. 73. Plura de hac regula uide s. in uerbo Simulatio.

Vsurarius quomodo probetur, differit Viu. lib. 1. usurarius. ibi: & his accedit, cum sequentibus.

Vxor constante matrimonio quæsita præsumitur ex bonis mariti quæsiuisse. Approbatur & distinguitur apud Gabriel. lib. 1. de præsumpt. conclus. 15.

Hæ sunt regulæ probationum ac præsumptionum

num speciales per ordinẽ alphabeti digestæ. Quibus accedunt aliæ generales: ueluti

In re dubia id quod benignius et humanius est, præsumitur. M.I.C.lib.2.cap.24.reg.24.cum reg. sequente.et M.I.P.lib.2.cap.17.reg.17. Accedit Gabriel.lib.7.conclus.2. *ubi etiam pluribus exemplis declaratur.* Item *quod est credibilius.de qua uide* J.cap.12.reg.12.except.53.repl.7.

Quæ argumenta cuiq; rei probandæ sufficiãt, nullo certo modo potest definiri, sed relinquitur arbitrio iudicantis. M.I.C.lib.2.cap.17. q.3.reg.8. Accedit Vill.P.313. *Hæc de probationibus & præsumptionibus in genere sint dicta.* Sequitur *de ijsdem in specie.*

DE INSTRVMENTIS. CAP. XI.

PRima regula: *Instrumentorum appellatione larga etiam testes continentur.* M.I.C.lib.2. ca.18.in prin. Accedit Viu.lib.1.uerbum Promitto.*uers.& nota cum eris. Huius exceptio est in odiosis,d.uers.& nota.*

II.Regula: *Priuata scriptura instrumenti appellatione continetur in fauorabilibus: secus in odiosis.d.uers.& nota.*

III.Regula: *Eandem uim habent tam fides instrumen-*

ſtrumentorum, quàm depoſitiones teſtium. M.I.C. d.cap.18. q.3. Accedit Turz. reg.48. Contradicit Nouell.73.§.certè ſi tale. ubi maior fides tribuitur teſtibus quàm inſtrumentis. Cui accedit Viu.lib.1. teſtis.§.ualidior.

IIII. Regula: Plus ualet in inſtrumentis ſubſcriptio, quàm ſigillatio. Quæ regula eſt controuerſa apud Gabriel.lib.1. de præſumptionibus, concluſ. 4.num.7.

V. Regula: Inſtrumenta uim probandi habent. M.I.C.d.cap.18.q.5.in prin. & M.I.P.lib.2.cap.13. in prin. Cuius exceptio prima eſt: Niſi inſtrumentum non ſit ſolenniter factum teſtibus adhibitis et ſubſcriptionibus ſubiectis. M.I.C.d.q.5. except.1. & M.I.P.d.cap.13. reg.1.except.1. Accedit Vill.S. 14. Viu.lib.1.teſtes in ſcriptura.item Verbum promitto.ibi: ubi ait quod. Huius exceptionis replicatio prima eſt: Niſi in alio loco, quo ſolennitas non obſeruari ſolet, inſtrumẽtum ſit factum. Vill.I.80. cum addit. Altera replicatio eſt in actis curiarum, in quibus ſolennitas inſtrumentorum non requiritur. Viu.lib.1.teſtes non requirunt. Tertia replicatio uidetur in actis iudicialibus. Quæ tamẽ reprobatur d.teſtes.ibi: & quamuis. Quarta replicatio eſt in ſcriptura à partibus ſcripta uel ſubſcripta. hæc enim teſtes non requirit. Quæ replicatio approbatur & diſtinguitur apud Gabriel.libro 1.de

probationibus, conclus. 9. Quinta replicatio est in scriptura priuata alicuius docti uiri, Viu. lib. 1. uerbum promitto. ibi: ubi ait quod. Hæc de prima exceptione. Altera *propositæ regulæ exceptio est: Nisi fœminæ testes in instrumento sint adhibitæ.* Vill. S. 14. Viu. lib. 1. *testes in scriptura. Tertia exceptio est: Nisi testes in instrumento non sint denominati.* Viu. lib. 1. *testes instrumentis. ibi: & instrumentum ipsum. Quarta exceptio uidetur: Nisi testes sua manu non subscripserint. Quæ tamen reprobatur d. testes instrumentis. Quinta exceptio est: Nisi instrumentum sit imperfectum, uel nō absolutum.* M. I. C. *d. q. 5. except. 2. &* M. I. P. *d. reg. 1. except. 3.* Huius *replicatio est, quòd imbreuiatura notarij suppleatur ex clausulis consuetis.* Gabriel. *lib. 6. de consuetudine, conclus. 3. num. 9. Sexta exceptio: Nisi uniuersitatis uel collegij bonis alienatis, non omnium nomina, quos res ista cōtingit, instrumento sint inserta.* Turz. *opin. 53. num. 1. & opin. 65. Septima exceptio: Nisi notarius à partibus non sit rogatus.* Vill. N. 18 *& 19. Octaua exceptio: Nisi locus contractus uel dispositionis in instrumēto non sit expressus. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur apud* Viu. lib. 1. *instrumētum testamentum.* Nona *exceptio: Nisi instrumentum publicum ab alio, quàm à notario, sit confectum. Quæ exceptio approbatur certis conditionib. apud*

pud Viu.lib.2. instrumentum publicum. Gabriel. lib.1.de probationibus, conclus.8.num.24. Huius replicatio est: Nisi ab eo sit confectum,qui publicè pro notario habebatur.Quæ replicatio est controuersa d.num.24.cum duob.sequentib.et Turz. opin.91. Decima exceptio:Nisi instrumentum nō ab uno & eodem tabellione fuerit absolutum. M. I.C.d.q.5.except.3,& M.I.P.d.reg.1.excep.4.Huius replicatio prima est:Nisi notario mortuo,alius authoritate ordinarij id absoluerit. M.I.P.d.except.4.repl.1. Planè quæ requirantur ad ingrossationem instrumenti mortuo notario ab alio faciendam,uide apud Villal.1.33.cum addit. Sed & eius duplicatio est: Nisi ingrossatio instrumenti non habeat signum notarij defuncti. Vill.N.27. Altera replicatio uidetur: Nisi notarius instrumento ab alio absoluto subscripserit. Sed controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.1. de probationib. conclus.3.num.34.cum sequentibus,usq; ad finem. Tertia replicatio est: Nisi propter infirmitatem uel alium casum notarius alteri commiserit ingrossationem instrumenti. Villal.N.26.in addit. Cuius duplicatio est: Nisi sine authoritate iudicis alteri commiserit ingrossationem instrumēti. Vill.N.26. Vndecima exceptio:Nisi notarius excommunicatus confecerit instrumentum. Vill.N,28. Duodecima exceptio: Nisi instrumentum confectum sit

extra territorium eius qui notarium creauit. Fichard.in addit. ad Vill.N.31. Gabriel.lib.1. de fide instrumentor.conclus.1.ubi etiam replicatur. Decimatertia exceptio:*Nisi instrumentum publicum non habeat signum notarij.Hæc exceptio est controuersa, magis tamen approbatur apud Viu.lib. 1.instrumentum publicum, in prin. Reprobatur apud Turz.opin.28.& Vill.S.59.* Decimaquarta exceptio:*Nisi instrumentum non contineat inuocationem Domini nostri Iesu Christi.Quæ tamen exceptio reprobatur d.instrumentum publicum. ibi:& licet in instrumento.* Decimaquinta exceptio:*Nisi nomen Imperatoris uel Pontificis instrumento non sit præfixum. Quæ exceptio uidetur approbari M.I.C.d.cap.18.quæst.4.reg.3. Sed & approbatur & distinguitur d.instrumentum publicum.ibi:secus autem dicendum.* Decimasexta exceptio:*Nisi instrumentum falsum dicatur,& aliud actum,aliud scriptum. M.I.C.d.q.5.except.6. & except.13. & M.I.P. d.cap.13. reg.1. except.7. Accedit Turz.69.Cuius replicatio prima est:Nisi is qui instrumento utitur, ueritatem eius probauit.M.I.C.d.except.6.repl.1. Cuius duplicatio est: Nisi unum tantùm,non omnes instrumenti articulos probauerit.Vill.I.78.cum num.sequente. Altera replicatio est : Nisi in parte tantùm sit falsum: per hoc enim non præsumitur in totum falsum.*

Quæ

Quæ replicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. *lib.7.concluſ.3.* Tertia replicatio eſt: Niſi *cum notarius rogatus eſſet extendere inſtrumentum, conſueta adpoſuerit: hoc enim caſu nihilominus ualet inſtrumentum, quamuis de con ſuetis adpoſitis nihil nominatim ſit actum.* Quæ *replicatio approbatur & distinguitur apud* Gabriel.*lib.6.de conſuetudine, concluſ.3. Sed & eius duplicatio eſt:* Niſi *inſtrumentum quamuis conſuetum adpoſuerit.* Gabriel.*lib.2.de iureiurando, concluſ.5.num.9.* Decimaſeptima *exceptio:* Niſi *inſtrumentum raſuram habeat. Hæc exceptio reprobata* M.I.P. *d.reg.1. except. 5. approbatur ſimul & distinguitur apud* Vill.R.5. *cum num.ſequente.* Decimaoctaua *exceptio:*Niſi *is qui utitur inſtrumento, id antea impugnauit.*M.I.C.*d.quæſt. 5.except.8. &* M.I.P.*d.reg.1.except.9.* Cuius *replicatio eſt:* Niſi *pro parte illud impugnauit, pro parte acceptauit.* De *hac re uide* ꝭ.*in fine regulæ propoſitæ, repl.generali 1.dupl.1. Sed & plura de exceptione propoſita uide* ꝭ.*lib.ult.cap.ult.reg.7.* Decimanona *exceptio:* Niſi *exemplū, non authenticum inſtrumentum producatur.*M.I.C.*d.quæſt. 5.except.10. &* M.I.P. *d.reg.1. except.10.* Huius *exceptionis replicatio prima eſt:* Niſi *ab eodem notario ſit cōfectum exemplum, à quo & authenticum confectum eſt.* Vill.E.145.& P.335. Altera

replicatio uidetur:Nisi notarius id cum authẽtico cõcordare attestetur.Sed reprobatur apud Turz. *opin.*149. Approbatur *apud* Viu.*lib.*1.*instrumentum publicum.ibi:quæ quippe uti uerißima.* Ter*tia replicatio est* : *Nisi exemplum inuentum sit in archiuo publico.*Vill.E.144.*Huius duplicatio est, quoad non subditos archiui.* Villal.S.12. *Plura de hac replicatione uide* ℈.*replicat.gener.*3. *Quarta replicatio est; Nisi tenor instrumenti actis iudiciariis sit insertus.* Approbatur *apud* Villal. P.336. *Quinta replicatio est* : *Nisi tenor instrumenti alij instrumento publico mandatu iudicis uel consensu partium sit insertus.* Vill.P.337. & 338. *Vicesima exceptio* : *Nisi testes contrarium deponant ei quod in instrumento continetur.* Villal.I.73.*cum addit.& duobus num.sequentibus.Viu.lib.*1.*testes duo.&* Testis. §.*ualidior.* Contradicere *uidetur* Viu. *d.lib.*1.*testes non requirunt.* §.*per testes. ibi: sed tamen.* Huius *replicatio est:Nisi alij testes pro instrumento deponant.* Vill.I.76. & Viu.*d.testes duo.* Vicesimaprima *exceptio:Nisi instrumentum neq; diem neq; consulem habeat. Sed reprobatur apud* Viu.*lib.*1.*testes in scriptura.ibi:& nota hic.* Vicesimasecunda *exceptio: Nisi delictum per instrumentum probetur.Hæc exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quæ habentur* ℈.*cap. prox.in uerbo* Delictũ. *Vicesimatertia exceptio:*

Nisi

Nisi sint literæ testimoniales. hæ enim uim probandi non habent. Turz. opin. 35. *Vicesimaquarta exceptio: Nisi instrumenta post terminum producātur. Sed reprobatur à* Fichard. *in addit. ad* Vill. l. 83. *Vicesimaquinta exceptio: Nisi priuata sit scriptura.* De *hac exceptione uide* s. *cap. prox. in uerbo* Priuata *scriptura.*

Replicationes præcedentium exceptionum generales.

Hactenus exceptiones aduersus instrumenta enumerauimus: quarum replicatio generalis prima hæc est: Nisi excipiens antea ea quæ in instrumento continentur, acceptauerit & approbauerit, uel instrumentum produxerit. Viu. *lib.* 2. *instrumentum in iudicio, num.* 1. *Huius duplicatio est: Nisi cum instrumentum plura capitula contineret, pro parte acceptauit, pro parte non.* Villal. l. 79. S. 11. *cum addit.* Viu. *lib.* 1. *scripturam. ubi controuertitur, magis tamen approbatur, num.* 1. *cum duob. sequentib. item lib.* 2. *instrumentum in iudicio, num.* 2. *cum duob. sequentib. item eod. lib.* 2. *instrumentum seu scripturam. Huius duplicationis triplicatio prima est in rationibus, quæ pro parte acceptari & pro parte repudiari non possunt.* Viu. *d. lib.* 1. *scripturam, num.* 4. *Altera triplicatio est in priuata scriptura alicuius tertij manu confecta, d. scripturam, num.* 5. *Tertia triplicatio est:*

Nisi

Nisi iudici causa cognita aliter uideatur.d.scriptu ram,num.6. Hæc de prima replicatione. *Altera replicatio generalis est:Nisi statuto cautum sit,ut instrumenta uel chirographa executioni manden tur:hoc enim casu exceptiones istæ statuto uiden tur exclusæ. Cuius duplicatio prima uidetur:Nisi instrumentum obscurum sit,& non liquidum.Sed reprobatur apud Viu.libro 1. statutum disponens quòd instrumenta. Altera duplicatio est: Nisi al terius nomen, quàm eius qui executionem petit, instrumento contineatur.* Huius triplicatio est: *Nisi is qui executionem petit, cessionarius sit eius cuius nomen in instrumento continetur.* Hæc tri*plicatio est controuersa,magis tamen approbatur certis conditionibus apud Viuium lib.2. statutum executionem.* Tertia *duplicatio uidetur:Nisi cum de chirographo statutum esset,subscriptio tantùm sit facta.* Hæc *duplicatio reprobatur apud Vill.S. 102. Cõtrouertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.1.de præsumptionib.conclus.3.num.7.cum duo bus sequentibus. Quarta duplicatio uidetur:Nisi non ipse,cuius nomen in instrumento continetur, sed alius scripserit.Quæ duplicatio reprobatur a pud Vill.E.138.* Hæc *de secunda replicatione ge nerali.Tertia replicatio generalis est:Nisi instru mentum informe in archiuo sit repertum. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud Ga-*

briel.

briel.lib.1.de probationib.conclus.5. Plura de hac replicatione uide paulo superius excep.19.repl.3. Hæc de quinta regula.

VI. Regula: *Si falsum dicatur instrumentum, & manus eius qui scripsisse dicitur, esse negetur, aliaq́; eius probandi argumenta deficiant:ad comparationem literarum confugiendum.* M.I. C. d. *cap.18.q.7.in prin.* Accedit Gabriel.*lib.1.de probationibus,conclus.9.num.13.*

VII. Regula:*Comparatio literarum facit plenam probationem. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud* Viu.*lib.1.comparatio.*

DE TESTIBVS. CAP. XII.

P*Rima regula:Si alterutra pars probãdi causa testes nominet ac producat:ij sunt examinandi, nec à dicendo testimonio repellendi.* M.I.C. *lib.2. cap.19. de producendis testibus, q.1. reg.1.* Cuius *regulæ exceptio prima est:*Nisi *de eadem re antea quoq; testes sint producti & publicati. tunc enim amplius testes admittẽdi non sunt.* M.I.C.*d.cap.19.de producendis testibus, quæst.5. reg.1.&* M.I.P.*lib.2.cap.14.reg.4.* Accedit Vill. T.84. Viu. *lib.1. testes possunt, in prin.* Gabriel. *lib.1.de testibus,concl.21. num.1.* Huius *exceptionis*

nus ratio duplex habetur d.conclus.21.num.2. Planè eius replicatio prima est: Nisi in alia causa testes de eadem re sint producti et examinati. Quæ tamen replicatio reprobatur Vill.T.83. Altera replicatio est: Nisi primæ instantiæ testibus publicatis, in causa appellationis alij producãtur. Quæ replicatio reprobata M.I.P. d.reg.4.excep.2. controuertitur apud Minsing.cent.1.obseruat.41. Villal.T.85.cum addit. Viu.lib.1.testes in causa principali.item eod.lib.testes possunt.ibi:quam quidem. Tertia replicatio est: Nisi super alijs articulis, de quibus priores testes non fuerunt interrogati, testes producantur.M.I.P.d.reg.4.except.5. Accedit Fichard.in addit.ad Vill.T.85.ibi:idem tamen. Viu.lib.1.testes possunt.ibi:secundò ista. Declaratur hæc replicatio apud Gabriel.lib.1.de testibus, conclus.21.num.3. Huius replicationis duplicatio prima est: Nisi de articulis, qui prioribus contrarij sunt, testes denuò producantur. M. I. P. d.except.5.repl.1. Accedit Gabriel.d.cõclus.21.in prin. Quarta propositæ exceptionis replicatio est: Nisi ad defensionem in causa criminali denuò producantur testes. Vill.T.86. Iul.Clar.§.fin.q.61.uers. sed quæro nunquid, in prin. Cuius tamen duplicatio est: Nisi non ex officio procedatur, sed parte instante.d.uers.sed quæro.ibi:dicunt etiam. Quinta replicatio est: Nisi in causa matrimoniali denuò

produ-

producantur testes. Vill. T. 87. cum num. sequente. Sexta replicatio est: Nisi dolo uel culpa examinatoris priores testes non de omnibus articulis fuerint interrogati. M. I. P. d. reg. 4. except. 3. Accedit Gabriel. lib. 1. de testibus, conclus. 21. num. 21. cum tribus sequentibus. Septima replicatio est: Nisi prior publicatio testium non sit rectè facta. Viu. lib. 1. testes possunt. ibi: limitatur primò. Gabriel. d. conclus. 21. num. 25. Huius duplicatio prima est, quoad eosdem testes, qui antea sunt examinati: hi enim ratione propositæ replicationis repeti non possunt. d. conclus. 21. num. 26. Altera duplicatio est: Nisi pars didicerit testificata: tunc enim nec alij possunt produci, licet publicatio non sit ritè facta. Quæ duplicatio est controuersa d. conclus. 21. num. 27. Octaua replicatio: Nisi priores testes nulliter fuerint examinati. Hæc replicatio controuertitur d. conclus. 21. num. 19. Viu. lib. 1. testes possunt. ibi: & hinc est quòd. Viu. lib. 2. testes nulliter. Huius duplicatio prima est: Nisi non iudicis, sed partis culpa nulliter fuerint examinati. d. testes nulliter. uers. ult. Altera duplicatio est: Nisi examen testium ipso iure subsistat, sed exceptionis ope possit infirmari: hoc enim casu testes denuò produci non possunt. Gabriel. d. conclus. 21. num. 20. Nona replicatio: Nisi producens alios testes testificata priora non didicerit. Hæc replicatio controuer-

titur

titur & diſtinguitur apud Gabriel. d.concluſ.21. num.28.cum ſequentibus. Decima replicatio: Niſi producens nomina teſtium ipſi iudici dederit, ſeq; abſentauerit. Viu.lib.1. teſtes poſſunt. uerſ.tertiò limitatur. Vndecima replicatio: Niſi partes in aliud examen conſentiant. d. teſtes poſſunt. uerſ. quartò. Duodecima replicatio: Niſi teſtes qui producuntur, tempore prioris examinis longè abfuerunt. Quæ replicatio controuertitur d.teſtes poſſunt. uerſ.quintò. Decimatertia replicatio: Niſi teſtis uariauerit ex interuallo: tunc enim ad inſtantiam partis repeti poteſt. Quæ replicatio controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel.lib.7.concluſ.28. Decimaquarta replicatio: Niſi cum ad informãdam inquiſitionem teſtes examinati eſſent, poſtea reo audito repetantur: hoc enim fieri poteſt ac debet. Iul.Clar.in §.fin.q.45. uerſ.cæterùm ſi reus.& quæſt.50. uerſ.item quia. ibi:extant tamen. Huius duplicatio prima eſt: Niſi in contumacem ſententia lata ſit: tunc enim eo poſtea reuerſo & cauſam defendente, teſtes repeti non debẽt, ſed ijs ſtatur propter contumaciam rei. d.uerſ.cæterùm.ibi:in hoc autem. Altera duplicatio eſt: Niſi confrontatio teſtium cum reo fiat: hæc enim ſufficit pro repetitione. d.quæſt.45.uerſ.ſed in propoſito. Quomodo autem iſta confrontatio fieri debeat, ibidem differitur. Decima replicatio: Niſi in crimi-

in criminalibus ex officio iudex testes examinauerit: hoc enim casu repeti possunt. uidetur approbari M.I.P.*d.reg.4.except.1. Sed controuertitur apud* Iul.Clar.*§.fin.quaest.61.uers.sed quaero nunquid. ibi: sed ad offensam. item ibi: quinimò cum sequentibus.* Distinguitur *d.quaest.61.uers.sed haec quidem.* Plures *propositae exceptionis replicationes uide apud* Gabriel.*lib.1.de testibus,conclus.21.* Haec *de prima exceptione.* Altera *propositae regulae exceptio est:*Nisi *testis non sit idoneus.* M.I.C. *d.cap.19. de producendis testibus, q.1. except.4.* Accedit Villal.T.108. *Viu.lib.1.testis.§.contra testes.uers.imò plus dic.* Huius *replicatio est:*Nisi *de hoc dubitetur,an sit idoneus:tunc enim nihilominus examinandus, quaestione hac ad exceptiones contra testes reseruata.* M.I.C.*d.except.4.repl.1.* Accedit Viu.*lib.1.testis.§.contra testes.ibi:item uidetur dicendum. ubi subijcitur duplicatio talis:* Nisi *in cõtinenti se probaturum offerat is qui exceptione proposita utitur.* Accedit *item replicationi propositae* Viu.*libro 2.testis esse non potest, num.4.cum sequente.* Tertia *exceptio est:*Nisi *lis in causa nondum sit contestata.* De *hac exceptione uide* J.*reg.5.*Quarta *exceptio est:*Nisi *post probationis terminum elapsum testes producantur.* Villal.T.106. *Viu.lib.1.testes post omnes, in prin.* Huius *replicatio prima est:*Nisi *iusiurandum prae-*

ſtetur, quòd de nouo iſtos teſtes nactus ſit. Viu.d. teſtes poſt, in prin. Altera replicatio eſt: Niſi intra terminum teſtes iurauerint. d. teſtes poſt. uerſ. fallit iſta. Tertia replicatio eſt: Niſi poſt terminum in continenti producantur. d. teſtes poſt. uerſ. ſed in regno. Hæc de tertia exceptione. Quinta propoſitæ regulæ exceptio eſt: Niſi uxor contra maritum, uel maritus contra uxorem teſtis producatur. Vill. V. 76. in addit. 2. uerſ. ſed æquius, uſque ad finem. Hæc de prima regula.

II. Regula: Etiam teſtes non productos poteſt examinare iudex pro abſentibus & in ciuilibus. Vill. T. 105.

III. Regula: A' iudice, non à notario uel alio teſtes examinandi. M.I.C. d. cap. 19. de producendis teſtib. quæſt. 2. reg. 1. & M.I.P. d. cap. 14. reg. 1. Accedit Iul. Clar. §. fin. quæſt. 26. in prin. & Viu. lib. 1. teſtium examinatio. item Teſtium examinationem. ibi: & optimè faciunt. Cuius exceptio prima eſt: Niſi ex cauſa iudex notario commiſerit. d. teſtium examinatio. uerſ. fallit primò. De hac exceptione uide J. reg. prox. Altera exceptio eſt: Niſi periculum ſit in mora, iudice abſente. d. teſtium. uerſ. fallit ſecundò. Tertia exceptio eſt: Niſi teſtes longius abſint. M.I.C. d. reg. 1. except. 1. & M.I.P. d. reg. 1. except. 1. Accedit Iul. Clar. in d. q. 26. in prin. ibi: ſi tamen teſtes. & uerſ. ſed quæro.

Huius

Huius exceptionis replicatio est: Nisi iudex ipse absentes uellet audire. Iul.Clar.d.q.26.in prin.ibi cæterùm. Plures exceptiones remißiuè uide d.testium.uers.ult.

IIII.Regula:Iudex potest ex causa alteri examen testium committere,ut s.reg.prox.except.1. ostensum. Cuius regulæ exceptio prima est: Nisi causa sit criminalis.M.I.C.d.cap.19.de producendis testib.quæst.2.except.1.repl.1.Accedit Gabriel. lib.7.conclus.25.in prin. Viu.lib.1.testium examinationem. Altera exceptio est: Nisi causa sit ardua,quamuis ciuilis. d.testium examinat.ibi:& ista communis. Tertia exceptio est: Nisi causa sit criminalis.Vill.T.90. Harum exceptionum replicatio generalis prima est: Nisi testes sint absentes, quos iudex cogere non potest:tunc enim etiam in dictis causis examen alteri committere potest.d. testium exam. uers. limita primò. & Iul. Clar.§. fin.quæst.26.uers.sed quæro.Controuertitur apud Gabriel. lib.7.conclus.25.num.2.cum trib.sequentibus.Altera replicatio generalis est:Nisi iudex occupatus sit alijs negocijs. d.testium. uers.limita secundò. Tertia replicatio est:Nisi non super principali,sed super incidētibus articulis causam commiserit.d.testium.uers.limita tertiò.Quarta replicatio est: Nisi testes sint senes ac ualetudinarij, ut sine periculo coram iudice comparere non pos-

ſint.M.I.P.d.cap.14.reg.1.except.2. Accedit d.teſtium.uerſ.quartò limita. Iul.Clar.§.fin.quæſt.26. uerſ.& aduerte.ibi:ſi tamen. Quinta replicatio eſt:Niſi fœmina teſtis producatur:hæc enim apud iudicem comparere non cogitur. M.I.P. d.reg.1. except.3.Accedit Iul.Clar.d.uerſ.ſi tamen. Sexta replicatio uidetur: Niſi perſonæ ſint egregiæ:ad has enim uidetur alius mittendus domum. Sed reprobatur apud Iul.Clarum d. uerſ.& aduerte,in prim. Septima replicatio eſt:Niſi teſtes ad informandam inquiſitionem examinati poſtea repetantur: tunc enim illorum examen poteſt delegari. Iul.Clar.§.fin.quæſt.45.uerſ.cæterùm.ibi:& ſcias quòd licet.Octaua replicatio eſt in principe iudice, Iul.Clar. d.q.26. uerſ.unum ſcias. & Gabriel. lib.7.concluſ.25.num.6. Nona replicatio eſt: Niſi aliter ueritas haberi non poſſet. Gabriel.d.concl. 25.num.7. Decima replicatio eſt:Niſi res ſit difficilis probationis.Gabriel.d.concluſ.25.num.8.Vndecima replicatio eſt:Niſi ad defenſiones probandas delegetur examen in criminalibus. d.concluſ. 25.num.9. Duodecima replicatio eſt: Niſi de crimine ageretur ciuiliter.d.concluſ.25.num.10. Hæc de quarta regula.

V.Regula: *Ante litem conteſtatam teſtes examinandi non ſunt,nec antè examinatis fides adhibenda.* M.I.P. *d.cap.14.reg.3.* Accedit Viu.lib.2.

teſtes,

*testes ante. Huius exceptio prima est:*Nisi de mor te uel diuturna testium absentia timeatur. M.I.P. *d.reg.3.except.1.*Accedit Viu.*lib.2.testium exami-nationem,num.2.* Huius replicatio est: Nisi lis in iudicium sit deducta. Viu.*d.testium examinatio-nem,num.1.* Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi non sit in potestate actoris proponendi suam actionem quando uelit. Quæ exceptio est controuersa, magis tamen approbatur apud Viu. *d.testium,num.2.& 3.* Plures exceptiones remissiuè uide Viu.*lib.2.testes ante.uers.ult.*

VI. Regula: Diebus feriatis testes non examinandi. Cuius exceptio est: Nisi die iuridica iurauerint. Viu.*lib.2.testis iurans.*

VII. Regula: Aduersarius aduersus quem testes producuntur, ad examen testium citandus. M.I.C. *d.cap.19.de producendis testibus, q.3. reg.2.* Huius exceptio est: Nisi consensu partium uel à iudice electus testis de arte sua deponat; ad huius enim examen citari aduersarium non est necesse. Vill.E.29. Cuius replicatio est: Nisi absente altera parte à iudice sit electus. Vill.E.30. Plures propositæ regulæ exceptiones uide J.*reg.12.except.48.*

VIII. Regula: Si testis testimonium perhibere nolit, cogendus est. M.I.C. *d.quæst.3. reg.3. &* M.I.P.*d.cap.14.reg.9.* Accedit Viu.*lib.2.testes interrogari, num.1.in fine,cum duobus sequentibus.*

Huius exceptio prima est: Nisi *quis cōtra fratrem suum testis producatur.* Viu.*libro* 1.*testis idoneus est. uers.& quamuis frater.* Iul.Clar. *§.fin.quæst.* 24.*uers.scias tamen,in prim.* *Altera exceptio uidetur:* Nisi *testis præstito iureiurando promisit se non reuelaturum.Sed reprobatur apud* Viu.*lib.*2. *confeßionem,num.*3. *Tertia exceptio est:*Nisi *apud arbitrum causa agatur.* Viu.*lib.*2. *testis citatus,in prim.* Quarta *exceptio est:*Nisi *in causa criminali testis producatur.* Quæ *exceptio est controuersa apud* Iul.Clar.*in §.fin.quæst.*24.*uers.succeßiuè.* Reprobatur *in milite d.quæst.*24. *uers.scias tamen. ibi:sed quid in milite.* Quinta *exceptio est:*Nisi *testis clericus sit,uel alia ecclesiastica persona.* M.I.P. *d.reg.*9. *except.*10. *Accedit* Iul. Clar.*d.quæst.*24.*uers.scias tamē. ibi:item clericus.* Sexta *exceptio est:* Nisi *de sua turpitudine testis interrogetur:hoc enim casu respondere non cogitur.*Viu.*lib.*2.*testes interrogari.* Plures *exceptiones remißiuè uide d.testes interrogari.ibi:alios uerò casus.Planè præcedentium exceptionum replicatio generalis hæc est:*Nisi *ueritas aliter elici non poßit : tunc enim istis exceptionibus non obstantibus,testis inuitus cogi potest.*Iul.Clar.*d.uers.scias tamen.ibi:bene uerum.*

IX. Regula: *De modo testis cogendi ad testimonium dicendum cauetur* M. I. C. *d. q.*3. *reg.*4.

De

De eadem re differit Viu.lib.2.testis citatus.

X. Regula: Attestationes ab alio iudice, quàm qui testes examinauit, publicandæ non sunt. Quæ regula approbatur simul & distinguitur apud Vill.P.388.

XI. Regula: Examinator qui scientiæ causam non interrogauit, parti ad interesse tenetur. Viu. lib.1.testes in his quæ.uers.& his accedit.

XII. Regula: Regulariter quidem pro dictis testium præsumptio est, cui iudex inniti debet, nisi aliud obstet. M.I.C.d.cap.19.de exceptionib.contra testes, reg.1.et M.I.P.d.cap.14.reg.23. Cuius tamen regulæ exceptiones plures sunt, præsertim in criminalibus, Iul.Clar.in §.fin. quæst.24.in prin. Quæ ad tria genera rediguntur. Vnum earum est, quæ sumuntur ex personis testium: alterum earũ, quæ aduersus examen obijciũtur: tertium earum, quæ sumuntur ex dictis testium. Iul.Clar. d.§.fin. quæst.53.in prin. & uers.secundũ caput, cum uers. sequente. Singularum generum species sequuntur. Est igitur prima propositæ regulæ exceptio: Nisi non sit sufficiens testium numerus. M.I.C.d. reg.1.except.1. & M.I.P. d.reg.23.except.1. Hoc loco sciendum, quòd regulariter duo testes sufficiunt, nisi specialiter amplior numerus à lege requiratur. M.I.C.d.except.1. & M.I.P.d.except.1. Accedit Viu.lib.1.testis.§.in ore duorum. Sic am-

plior numerus requiritur, si episcopus, presbyter uel diaconus sit condemnandus. Iul.Clar.§.fin. q. 66.*uers.debes etiam,* Item *si* Papa *uel* Cardinalis *esset condemnandus.* Quod *tamen negatur d.q. 66.uers.penult.& ult. & apud* Viu.*lib.2.testibus duobus conuincitur.*Item *amplior numerus uidetur requiri in causa* Imperatoris, *& in causa criminali.* Sed *& hoc negatur apud* Viu.*lib.1.testes duo sufficiunt ad condem.* Hæc *de prima exceptione, cuius species est* J. *except.prox.* Altera *propositæ regulæ exceptio est:* Nisi *testis unicus sit,uel singularis.* M.I.C.*d.reg.1.except.2.&* M.I. P.*d.reg.23.except.2.* Accedit Viu.*lib.2.testimoniũ unius,in prin.& uers.secus autem.* Vill.M.35. Gabriel.*lib.1.de testibus,conclus.1.num.1,* Planè *propositæ exceptionis replicatio prima est:* Nisi *prima tonsura sit probanda:in hac enim unicus testis sufficit.*Viu.*lib.2.testimonium unius,num.2,* Altera *replicatio uidetur:* Nisi *arbiter uel arbitrator de actis apud se habitis testimonium ferat.* Hæc *replicatio controuertitur & magis approbatur apud* Viu.*lib.2.arbiter testis.*Reprobatur *apud* Villal.C.116.*in addit.ibi:nota etiam alium.*Tertia *replicatio est:* Nisi *iudex testetur causa cognita decretum fuisse interpositum.* Controuertitur *hæc replicatio, magis tamẽ approbatur apud* Viu.*lib. 1.iudex interponens. quod bis positum reperitur.*

item

item apud Villal.D.17.item apud Gabriel.lib.2.de sententijs,concl.5.num.28. Quarta replicatio est: Nisi iudex ordinarius attestetur, ex iusta causa se delegasse.Villal.O.27. Quinta replicatio est:Nisi Princeps in literis suis testetur aliquem deliquisse, seq; in eo fundet. Hæc replicatio est controuersa apud Viu.lib.2.principis literis.Sed quatenus soli Principi sit credendum, copiosè differit Gabriel. lib.1.de probationibus,conclus.2.& Iul.Clar.in §. fin.quæst.53.uers.sed quid si aliquis. Sexta replicatio est:Nisi Papa aliquid testetur.Quæ replicatio approbata M.I.P.d.reg.23.excep.2.repl.3.controuertitur & distinguitur apud Iul. Clar. §.fin. q.53.uers.sed quid si aliquis.Viu.lib.2.testimonium unius, num.4. Gabriel. lib.1.de probationib.conclus.2. Septima replicatio est: Nisi Cardinalis de latere aliquid testetur.Quæ replicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.1. de probationibus,conclus.3. Octaua replicatio:Nisi Doctor attestetur communem esse opinionem. Quæ replicatio approbatur per ea quæ habetur s̃.cap. 10.in uerbo Opinio.Nona replicatio:Nisi Doctor attestetur esse consuetudinem. Hæc replicatio est controuersa per ea quæ habentur s̃.cap.10.in uerbo Consuetudo. Decima replicatio est: Nisi Doctor attestetur cõstitutionem non esse in usu. Hæc replicatio controuertitur apud Gabriel. lib.1. de

probationib.concluſ.4.num.5. Vndecima replicatio: Niſi notarius atteſtetur: huic enim ſoli creditur. Vill.N.29.T.102.& 103.Viu.lib.1.teſtis præſtito.item Teſtes cum iuramento.uerſ.& licet. Huius replicationis duplicatio prima eſt: Niſi notarius aſſerat ſibi eſſe commiſſum: in hoc enim ei ſoli non creditur, niſi cum fide alterius notarij. Villal. N.30. Altera duplicatio eſt: Niſi notarius atteſtetur teſtatorem ægrum fuiſſe ſanæ mentis tempore conditi teſtamenti. Vill.N.31.Tertia duplicatio eſt: Niſi notarius atteſtetur aliquid per uniuerſitatem uel collegiũ factum eſſe. Quæ duplicatio controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel.lib.1.de fide inſtrument.concluſ.2. Quarta duplicatio eſt: Niſi atteſtetur cauſæ cognitionem interueniſſe. Quæ duplicatio controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel. lib.2. de ſententijs, concl.5.num.28. cum ſequentib. Quinta duplicatio eſt: Niſi atteſtetur ſe falſum inſtrumentum feciſſe. Gabriel.lib. 7.concluſ.32.num.6. Hæc de undecima replicatione. Duodecima replicatio uidetur: Niſi moriens teſtetur. Sed reprobatur apud Villal.M.132. Decimatertia replicatio: Niſi nuncius teſtetur de citatione. Vill.N.46.Viu.lib.1.nuncio publico.& lib. 2.teſtis.§.nuncio publico,num.1. Gabriel. lib.2.de citationib. concluſ.4.num.9.cum tribus ſequentibus, Huius duplicatio prima eſt: Niſi atteſtetur ſe

citaſſe

citasse iudice committēte. Vill.N.47. & Gabriel. d.conclus.4.num.5.Altera duplicatio est:Nisi nuncius testetur de ijs quae sunt extra suum officium. Viu.lib.1. nuncio publico. Tertia duplicatio est: Nisi cum nuncius testetur se citasse,alter quem citasse dicitur, negans se citatum, sit homo fide dignus. Viu.lib.1.d.nuncio.ibi:sed ista communis.& d.conclus.4.num.8. Quarta duplicatio est: Nisi nuncius crimen denunciet. d.nuncio.ibi:limitatur secundò.& Gabriel.d.conclus.4.num.7. Quinta duplicatio est:Nisi nūcius testetur citatū dixisse se nolle uenire ad iudiciū,nec iudicē accedere.tūc.n. quia per hoc cēsetur manifestus cōtumax,soli nuncio attestanti non credendum. Quae duplicatio est cōtrouersa apud Viu.lib.2. testis.§.nūcio publico, num.2.cum duob.sequentib.& Gabriel.d.cōcl.4. num.1.cū duob.sequētib.Sexta duplicatio est:Nisi nuncius testetur se uerberatū à citato. d.concl.4. num.4.Septima duplicatio est:Nisi agatur de graui alterius praeiudicio.d.conclus.4.num.6.Haec de decimatertia replicatione. Decimaquarta replicatio:Nisi de proprio facto quis testetur.Sed reprobatur apud Vill.T.91.Cōtrouertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.1.de testibus,concl.1.num.18. cum trib.sequētibus.Admittitur in ciuilibus. Quae tamen distinctio etiam controuertitur apud Viu. lib.1.testis unicus & solus. Decimaquinta replicatio

tio est quoad semiplenam probationem, in cuius supplementum iusiurandum deferri potest. Vill. T.92. Viu. *lib.1. testis. §. per duos testes. & §. mandatum. uers. ampliatur. item* Testis unicus de uisu, *num.1. & num.2.* Huius *replicationis duplicatio prima est in criminalibus, d. testis unicus, num.3. cum duobus sequentibus. Cuius triplicatio prima est:* Nisi *causa non sit magni præiudicij. d. testis unicus, num.6.* Altera *triplicatio est:* Nisi *de crimine ciuiliter agatur ad mulctam. d. num.6. ibi: intelliguntúrq;.* Tertia *triplicatio est, quoad indicium ad torturam.* Reprobatur *l. maritus. 20. ff. de quæstionibus.* Approbatur *in glossa d. l. maritus. in uerbo* A` *quæstionibus.* Accedit Viu. *d. testis unicus, num.7. Cuius quadruplicatio est:* Nisi *non sit omni exceptione maior. d. testis unicus, num.8. & 9.* Declaratur *quis dicatur omni exceptione maior, d. testis unicus, num.10.* Hæc *de prima propositæ replicationis duplicatione.* Plures *duplicationes remißiuè uide d. testis unicus, num.11.* Decimasexta *replicatio:* Nisi *partes in unius testimoniū consentiant.* Villal. T.93. Viu. *lib.1. testimonium unius. ubi controuertitur & distinguitur.* Decimaseptima *replicatio:* Nisi *in causa poßeßionis non magni præiudicij unus testetur.* Viu. *lib.1. testis. §. in ore duorum, in prin.* Gabriel. *lib.1. de testibus, conclus.1. num.22. & lib.5. de restitut. spoliator. conclus.1.*

cluſ.1.num.125. Huius duplicatio prima eſt: Niſi indicia in contrarium extent. Viu.d.§.in ore duorum. uerſ.ſed limitatur. Altera duplicatio eſt in poſſeſſorio recuperandæ, d.§.in ore duorum.ibi: uerùm præfata. Controuertitur tamen apud Gabriel.lib.5.de reſtitut.ſpoliator.concluſ.1.num.123. Decimaoctaua replicatio: Niſi alia indicia concurrant. Viu. lib.1. teſtis unus & confeßio. Gabriel. lib.1.de probationib.concluſ.1.num.2. Hæc de replicationibus propoſitæ ſecundæ exceptionis: de quibus tamen alijsq; pluribus uide item Gabriel. lib.1.de teſtibus,concluſ.1.& 2. Tertia propoſitæ regulæ exceptio eſt: Niſi teſtis ſit infamis,uel criminoſus ac reprehenſibilis. M.I.C.d.reg.1.except. 4.& M.I.P.d.reg.23.except.3. Accedit Vill.l.29. cum num.ſequente. Viu.lib.1.teſtis eſſe non poteſt periurus. Iul.Clar. §.fin.quæſt.24.uerſ.item infamis. Cuius replicatiò prima uidetur: Niſi talis etiã ſit aduerſus quem teſtimonium perhibetur. Quæ tamen reprobatur Fichard. in addit.1. ad Villal. C.216. Idem Fichard.in addit.1.ad Villal.l.31. & Viu.lib.1.d.teſtis eſſe non poteſt periurus,in prin. Altera replicatio eſt: Niſi locus & tempus criminis huic exceptioni non adijciatur. Quæ replicatio cõtrouertitur, magis tamen approbatur apud Viu.lib.1.teſtium criminoſorum. Iul.Clar. §.fin.q. 53.uerſ.in hoc autem. Tertia replicatio eſt: Niſi

infamia

infamia sit occulta. Vill.I.31. Viu.*lib.1.testis.§.infamis potest.* Quarta replicatio est: Nisi *infamis sit non infamia iuris,sed facti.* Quæ replicatio *approbatur & distinguitur à* Fichard.*in addit.2.ad* Villal.I.31. *Reprobatur apud* Viu.*lib.2.testes esse non possunt,num.1.* Distinguitur *ibidem num.2.item eod.lib.2.testis est idoneus. ubi in causa ciuili approbatur, & declaratur quis dicatur infamis infamia facti.* Reprobatur *in causa criminali apud* Iul.Clar. *§.fin. quæst.24. uers. item infamis.* Quinta *replicatio est*: Nisi *non probetur, quòd communi hominum opinione pro infami sit reputatus.* Quæ *tamen controuertitur apud* Iul. Clar.*§.fin.quæst.53.uers.sed nunquid.* Sexta *replicatio est*: Nisi *in causa inquisitionis de crimine sit damnatus.*Gabriel.*lib.1.de testibus,cōcl.7.num.2.* Septima *replicatio est*: Nisi *ueritas aliter haberi non poßit.* Fichard.*in addit.1. in fine ad* Vill.I.31. Iul.Clar.*§.fin.q.24.uers.item infamis,in fine.*Plu*res replicationes remißiuè uide apud* Viu.*lib.1.testis esse non potest periurus.ibi:&* Socinus *ponit.* Quarta *exceptio*: Nisi *testis sit uilis & abiectus.* M.I.C.*d.except.4.&* M.I.P.*d.except.3.* Contro*uertitur apud* Iul.Clar.*§.fin.q.25.uers.sed quæro.* Quinta *exceptio*:Nisi *testis constitutus sit in peccato mortali.* Quæ *distinguitur apud* Iul.Clar.*§. fin.q.24. uers.quæro nunquid.* Sexta *exceptio*:

Nisi

Nisi testis sit periurus. M.I.P. *d.reg.23. except.4. Accedit* Viu.*lib.1.testis esse nō potest periurus.*Iul. Cla.*in §.periurium,num.7.*Ratio *huius exceptionis habetur apud* Viu.*d.testis esse.ibi:quoniā talis testis. Huius replicatio prima uidetur:*Nisi *periurus sit emendatus. Sed reprobatur apud* Viu. *d. testis esse.ibi:imò dic in fortioribus. Altera replicatio est :* Nisi *in iuramento temerario & illicito sit factus periurus.* Iul.Clar. *d.num.7. ibi:hoc tamen intellige. Septima exceptio:*Nisi *testis publico iudicio reus sit.* M.I.C.*d.reg.1.except.7. &* M. I.P.*d.reg.23.except.9.*Accedit Viu.*lib.1.testis.§.in testem.uers.ult.*O*ctaua exceptio:*Nisi *testis publico iudicio sit damnatus. Hæc exceptio pendet ex superiore except.3.& specialiter approbatur* M. I.C.*d.reg.1.except.8.&* M.I.P.*d.reg.23.excep.10. Cuius replicatio est:* Nisi *non tam ob crimē quàm ob contumaciam sit damnatus. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud* Iul.Clar. *§.fin. q.71.uers.quæro nunc.5.cum uers.sequente.* Nona *exceptio :* Nisi *testis hæreticus sit.* M.I.C. *d.reg.1. except.11. &* M.I.P. *d.reg.23. except.12. Accedit* Viu.*lib.1.testis esse potest* Christianus. *Cuius replicatio prima uidetur:*Nisi Iud*æus fuerit conuersus. Sed controuertitur d. testis esse. ibi:amplia hoc. Altera replicatio est in crimine læsæ maiestatis, d. testis esse. ibi: fallitq; primùm. Tertia replicatio*

est

est in contractibus & quasi contractibus, in ultimis uoluntatibus & maleficijs, d.testis esse.uers. ult. Decima *exceptio uidetur:*Nisi *testis cæcus sit. Sed reprobatur certis conditionibus apud* Viu. *lib.1.testis esse potest cæcus.* Vndecima *exceptio:* Nisi *testis sit excommunicatus.*M.I.P.*d.reg.23.except.15.* Accedit *Fichard.in addit.ad* Villal.E.120. Viu.*lib.2. excommunicatus nõ potest,num.1. item eod.lib.testis esse non potest excomm.num.1.* Gabriel. *lib.1.de testibus, conclus.19.in prin. Huius replicatio prima est:*Nisi *in causa hæresis excommunicatus testis sit.* M.I.P. *d.except.15.* Accedit Viu.*lib.2.testis esse non potest, num.2. Altera replicatio est:*Nisi *in testamento testis sit excommunicatus.*Viu.*lib.2.excommunicatus,num.4.&* Gabriel.*d.conclus.19.num.7.* Tertia *replicatio est:* Nisi *in contractibus & instrumentis excommunicatus testis adhibeatur.* Viu. *d.excommunicatus, num.7.&* Gabriel.*d.num.7.* Quarta *replicatio est:*Nisi *excommunicatus rursus fuerit absolutus.* Quæ *replicatio approbatur & distinguitur à* Fichard.*in d.addit.ad* Villal.E.120.*in fine.&* Viu.*d. excommunicatus, num.2.& 3. & d.testis esse non potest,num.3.& num.5.in fine.&* Gabriel.*d.conclus.19. num.16.* Plures *replicationes uide apud* Gabriel.*d.conclus.19.* Duodecima *exceptio:* Nisi *testis sit suspensus.* Hæc *exceptio controuertitur*

apud

apud Vill.S.162.Decimatertia *exceptio:Nisi testis pauper sit.* M.I.C. *d.reg.1.except.12. &* M.I.P.*d. reg.23.except.18.* Accedit Viu.*lib.1.testis propter solam.uers.ult.* Iul.Clar.*§.fin.quaest.24.uers.quaero etiam.11.* Gabriel.*libro 1.de testibus,conclus.18. num.4.cum duobus sequentib. ubi tamen controuertitur.* Declaratur *definitione pauperis d.testis propter solam. ibi: & aduerte circa. item d.uers. quaero etiam,in fine.* Gabriel.*d.conclus.18.num.1.* Huius replicatio *prima est : Nisi causa ciuilis sit, nõ criminalis.* Viu.*d.testis propter solam, in prin. & uers.ult.* Gabriel.*d.conclus.18.num.1.& 4.ubi controuertitur. Quo tamen casu sciendum,quòd pauper nõ omni exceptione maior testis dicatur. Quod primae duplicationis loco notandum.Quae approbatur d.testis propter. uers. & licet testis.* Accedit Gabriel.*d.conclus.18. num.9. Altera duplicatio est:* Nisi *causa ciuilis ardua sit.*Gabriel.*d. conclus.18.num.8.* Tertia *duplicatio est:*Nisi *causa sit matrimonialis.d.conclus.18.num.7.ubi controuertitur.Quarta duplicatio est:*Nisi *testis incidisset in paupertatem propter uicium. d.conclus.18. num.10. Quinta duplicatio est:*Nisi *inuẽtarij cõfectioni testis pauper adhibeatur. d.conclus. 18. num.13. Sexta duplicatio est: Nisi pauper non sit honesta persona.d.conclus.18.num.14.Haec de prima replicatione. Altera propositae exceptionis*

 repli-

*replicatio est:*Nisi *pauper sit honestæ & inculpatæ uitæ.d.concl.18.num.2.&* Iul.Clar.*d.uers.quæro etiam.* Tertia *replicatio est :* Nisi *plures testes pauperes concurrant.d.conclus.18.num.11.Quarta replicatio est:* Nisi *iudici causa cognita aliter uideatur.d.conclus.18.num.12.* Hæc *de decimatertia exceptione.* Decimaquarta *exceptio:*Nisi *mulier testis sit.* Hæc *exceptio reprobatur* M.I.C.*d.reg.1.except.15.approbatur* M.I.P.*d.reg.23.excep.21.* Distinguitur *uarie apud* Vill.M.142.*in prin.*Viu.*lib.1.testis idonea potest. & lib.2. testes esse possunt,num.1.& 2.* Iul.Clar. *§.fin. q.24. uers.quæro igitur,usq; ad uers.item quæro.*Decimaquinta *exceptio:* Nisi *meretrix testis sit.* M.I.C. *d.reg.1. except.16.&* M.I.P.*d.reg.23.excep.22.* Accedit Viu.*lib.2.testes esse non possunt meretrices,num.1.* Iul.Clar.*§.fin.quæst.24.uers.item meretrix.*Decimasexta *exceptio est:*Nisi *testis sit minor annis.*M.I.C.*d.reg.1.except.17.&* M.I.P.*d.reg.23.except.23.* Accedit Viu.*lib.1. testis esse non potest pupillus.* Huius *replicatio prima est :* Nisi *pubes sit.* Cuius *duplicatio est in criminalibus, in quibus ne pubes quidem testis esse potest ante uicesimum annum: nisi quantum ad præsumptionem faciendam.*Viu.*d.testis esse non potest.ibi:nam in criminali.* Quæ *tamen duplicatio consuetudine dicitur sublata apud* Iul.Clar. *§.fin. q.24.uers.uidi quandoque.17.*

Altera

Altera replicatio est: Nisi minor maior factus, de ijs quæ in minorenni ætate uidit uel audiuit, testetur. Viu. d. testis esse non potest. ibi: fallit hoc. & Iul. Clar. d. uers. uidi quandoq;. ibi: cæterùm illud. Villal. P. 386. Decimaseptima exceptio: Nisi testis mutus sit. Sed reprobatur Fichard. in addit. 2. ad Villal. M. 145. Viu. libro 2. testimonium dicere. Decimaoctaua exceptio: Nisi testis clericus sit uel monachus. Quæ exceptio controuertitur, magis tamẽ approbatur apud Viu. lib. 2. testes monachi. uers. item monachus. Reprobatur apud Iul. Clar. §. fin. q. 24. uers. ulterius. 8. Huius replicatio prima est: Nisi superior permiserit eum testimonium perhibere. d. testes, num. 2. Altera replicatio est: Nisi monachus in causa monachi testis sit. d. testes, nũ. 3. Decimanona exceptio: Nisi laicus contra clericum testis sit. M. I. P. d. reg. 23. except. 34. Accedit Viu. lib. 1. testificari possunt contra. ibi: falliťq; hoc: item lib. 2. testificari. Iul. Clar. §. fin. q. 24. uers. præterea quæro. Cuius replicatio prima est: Nisi causa, in qua testimonium perhibetur, ciuilis sit. M. I. P. d. except. 34. repl. 1. Accedit Viu. d. lib. 1. testificari possunt contra, in prim. Altera replicatio est: Nisi crimen ciuiliter intentetur. Iul. Clar. d. uers. præterea quæro, in fine. Tertia replicatio est: Nisi ueritas aliter sciri non poßit. Viu. d. testificari possunt. ibi: sublimitatur hoc. Plures replicationes re-

mißiuè uide d. testificari. ibi: & dicta communis. Vigesima exceptio: *Nisi clericus contra laicum testis sit.* M.I.P.*d.reg.*23.*except.*38. *Accedit* Viu.*d.testificari possunt contra.uers.ult.* Vigesimaprima exceptio: *Nisi testis familiaris uel domesticus sit, & cui imperari potest ut testis fiat.* M.I.C.*d.reg.*1.*except.*18. & M.I.P.*d.reg.*24. *except.*26. *Accedit* Turz.*reg.*75. Gabriel.*lib.*1.*de testibus,conclus.*10.*num.*1.*ubi controuertitur. item* Viu.*lib.*1.*testes adfines socij,in prin.* Declaratur exceptio proposita definitione domestici apud Gabriel. *d.cõclus.*10.*num.*2.*cum duob.sequentib.* Huius exceptionis replicatio prima est: *Nisi de facto in domo actoris commisso agatur: de eo enim domestici testes admittuntur.* Viu.*d.testes adfines.uers.tamen nota.* Altera replicatio est: *Nisi de innocẽtia rei conuẽti deponant.* d.*testes adfines.ibi:similiterq́;.et* Turz. *d.reg.*75.*ibi:secundo.* Cuius duplicatio est: *Nisi alij testes contra reum deponant.* d.*testes. ibi:quodq́; procedit.* Tertia replicatio est: *Nisi ueritas aliter probari non poßit.* Turz.*d.reg.*75.*ibi:primò quãdo.* Quarta replicatio est: *Nisi agatur ad uindictã publicam,seu ad fisci utilitatem.* Turz.*d.reg.*75. *uers. tertiò fallit.* Plures replicationes uide apud Gabriel.*d.conclus.*10. *item in exceptionibus proximè sequentibus, quæ huius exceptionis species sunt.* Vigesimasecunda exceptio: *Nisi filius pro parente,*

rente, uel contrà parens pro filio testis sit. Viu. lib. 1. testificari. Gabriel. libro 1. de testibus, conclus. 17. Huius replicatio prima uidetur: Nisi filius sit emãcipatus. Sed reprobatur apud Viuiũ d. testificari. uers. ampliatur isto. & Gabriel. d. conclus. 17. num. 7. Altera replicatio est in causa religionis, d. testificari. uers. limitaturq;. & d. conclus. 17. num. 12. Tertia replicatio est: Nisi parens de ætate, genere uel cognatione filij testetur. d. testificari. uers. & mater testificatur. item Viu. lib. 2. testes admittuntur. ubi controuertitur. itẽ Gabriel. d. conclus. 17. num. 9. Quarta replicatio est in causa matrimonij, cũ quæritur utrum matrimonium ob consanguinitatem uel adfinitatem subsistit, nec'ne? d. testificari. uers. limitatur in causis. Gabriel. lib. 1. de testibus, conclus. 9. ubi distinguitur. & conclus. 17. num. 18. Planè replicatio hæc arbitrio iudicis permittitur apud Viuium lib. 2. testes esse possunt, num. 3 & 4. Quod tamen controuertitur, quanquã magis approbetur d. conclus. 9. num. 28. In alijs autem quæstionibus matrimonialibus propositæ replicationi locus nõ est. d. testificari. uers. cæterùm ubi agitur. Quinta replicatio est in causa status, d. testificari. uers. item parens potest. Gabriel. d. conclus. 17. num. 13. Sexta replicatio est in testamento militis, d. testificari. uers. item potest. Septima replicatio uidetur in causa legitimationis. Quæ tamen reprobatur

batur d.testificari.uers.sed non potest. Octaua replicatio est in testamento filij de castrensi et quasi castrensi peculio, item in alijs quibusdam contractibus, d.testificari.uers.ult. & d.conclus.17.num. 14. Plures replicationes uide d. conclus. 17. & d. uers.ult. Vigesimatertia exceptio: Nisi pater spiritualis pro filio spirituali testis sit. Hæc exceptio controuertitur, magis tamen reprobatur, ita tamē quòd hic testis nō sit omni exceptione maior, Viu. lib.2.testis non est idoneus, num.1 & 2. Vigesima quarta exceptio: Nisi filius spiritualis pro patre spirituali testis sit. De hac exceptione uide remissiuè d.testis non est idoneus, num.3. Vigesimaquinta exceptio: Nisi Baiolinus testis sit pro eo quem nutrit. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur d.testis non est, num.4. Vigesimasexta exceptio: Nisi cognatus pro cognato testis sit. Hæc exceptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.1. de testibus, conclus.13. Vill.T.89. Viu. lib.1. testes adfines. Cuius replicatio prima est in patruo, consobrino & similibus, d.testes adfines. uers.ult. Altera replicatio est: Nisi ad probandam innocentiam in causa criminali. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib. 7.conclus.22. Vigesimaseptima exceptio: Nisi frater pro fratre testis sit. Hæc exceptio præcedentis species specialiter controuertitur & distinguitur

apud

apud Gabriel.lib.1.de testibus,conclus.14.& Viu. lib.1.testis idoneus est frater. Vigesimaoctaua exceptio: Nisi adfinis pro adfine testis sit. M.I.P.d. reg.23.except.26. Accedit Viu.lib.1.testes adfines. Gabriel.lib.1.de testibus,conclus.15.Iul.Clar.§.fin. q.24.uers.quæro modo.Soarez A.137. Vigesima nona exceptio: Nisi uxor pro marito, uel contrà maritus pro uxore testis sit.Fichard.in addit.2.ad Vill.V.76.Viu.lib.1.testis esse non potest.Gabriel. lib.1.de testibus,conclus.16.ubi etiam distinguitur. Trigesima exceptio:Nisi concubina pro suo amasio testis sit. Viu.lib.2.testes esse non possunt meretrices,num.2. Gabriel.lib.1.de testibus, conclus.11. num.3.Trigesimaprima exceptio:Nisi uasallus uel alius subditus pro domino suo testis sit. Quæ controuertitur, magis tamen reprobatur à Fichardo in addit.ult. ad Vill.V.8. Controuertitur item & distinguitur apud Gabriel. lib.1.de testibus, conclus.10.num.21.usq; ad num.34. Trigesimasecunda exceptio: Nisi colonus pro domino suo sit testis. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen reprobatur apud Viu. lib.1. testificari uel testis. Trigesimatertia exceptio:Nisi testis socius sit causæ.Viu.lib.1.testes adfines,in prin.Vide item s.lib. prox.cap.9.reg.37. Trigesimaquarta exceptio: Nisi amicus pro amico testis sit.M.I.C.d.reg.1.except.19.& M.I.P.d.reg.23.excep.27.Accedit Viu.

lib.1.testes adfines,in prin. & Gabriel.lib.1.de testibus, cōcluſ.11.num.3.& 4. Eius replicatio est in *ſimplici amico,* Vill.A.100.& Gabriel.d.concl.11. num.1.Soarez A.177. *Huius duplicatio eſt,quòd hic teſtis non ſit omni exceptione maior. d.concluſ.11.num.2.Plures propoſitæ exceptionis replicationes uide d.concluſ.11.num.5.cum quatuor ſequentibus.* Trigeſimaquinta exceptio:Niſi teſtis *ſit inimicus eius contra quem teſtimonium perhibet.* M.I.C.d.reg.1.except.20. & M.I.P. d.reg.23. except.28. Accedit Viu.lib.2.teſtis eſſe non poteſt inimicus,num.1.Iul.Clar.§.fin.quæſt.24.uerſ.item quæro.Vill.I.47. Huius replicatio prima eſt:Niſi *cauſam inimicitiarum præſtiterit is contra quem teſtimonium dictum eſt,ob hoc,ut poſſet teſtem recuſare.* Vill.I.47. Altera replicatio uidetur: Niſi *alter alteri fuerit reconciliatus.* Quæ tamen reprobatur d.teſtis eſſe non poteſt, num.2. Iul.Clar.§. fin.quæſt.24. uerſ.ſed quid ſi. *ubi relinquitur hæc replicatio arbitrio iudicantis.* Tertia replicatio *uidetur in crimine læſæ maieſtatis, hæreſis & ſimilium.* Quæ tamen replicatio reprobatur d.teſtis eſſe non poteſt,num.3. Quarta replicatio eſt: Niſi *inimicitia non ſit capitalis.* d.teſtis eſſe non poteſt,num.4.cum ſequente. Declaratur ibidem num.6.& apud Iul.Clar.§.fin.quæſt.24.uerſ.item quæro.& Villal.I.48. Trigeſimaſexta exceptio:

Niſi

Nisi testis antea in eundem reum testimonium dixerit. M.I.C.d.reg.1.except.22.& M.I.P.d.reg.23. except.29. Huius replicatio est: Nisi non sponte, sed coactus testimoniũ rursus perhibeat. Iul.Clar. in §.fin. q.24. uers.sed nunquid.7. Trigesimaseptima exceptio: Nisi testis in ea causa, in qua testimonium perhibet, patronus uel executor fuerit. M.I.C. d.reg.1. except.28. & M.I.P. d.reg.23. except.41. Accedit Vill.A.66.in addit.& Viu.lib.1. testis esse non potest aduocatus. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi cum in possessorio fuisset aduocatus, in petitorio testis sit. d.testis esse non potest aduocatus. Altera replicatio est: Nisi patrocinium præstare desierit. d.testis esse. ibi: est etiam idoneus. Tertia replicatio est: Nisi in alia causa quàm in qua patronus fuit, testis sit. d.testis esse.ibi: posset quoq; esse.& Soarez A.96. Quarta replicatio est: Nisi non pro, sed contra clientem suum testetur. d.testis esse. uers.ult. & Soarez A. 97. Quinta replicatio est: Nisi procurator tempore depositionis fuerit reuocatus. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib. 2.de testibus, conclus.10.num.10.& 15. De hisce & alijs pluribus replicationibus uide remißiuè Vill. A.66.in addit. Trigesimaoctaua exceptio: Nisi sollicitator causæ in ea testimonium ferat. Viu.d.testis esse non potest aduocatus. uers.similiter sollicitator.

citator. Gabriel.lib.1.de testibus,conclus.12.ubi etiam replicatur.Trigesimanona exceptio:Nisi testis mediator fuerit uel proxeneta.Quæ exceptio approbatur sub conditione apud Vill.P.382.Viu. lib.1.testis esse non potest aduocatus. ibi:item mediator.item ibi:item nec proxeneta. Controuertitur apud Gabriel.lib.1.de testibus, cõclus.20.num: 1.& 2. Sed & eius replicatio est: Nisi utraq; pars in testem illum consentiat. Viu.d.testis esse non potest.ibi:& quamuis determinati. Plures replicationes uide apud Gabriel.d.concl.20. Quadragesima exceptio:Nisi causa in qua testimoniũ perhibetur,ipsum testem contingat. M.I.C. d.reg.1.except.30. & M.L.P. d.reg.23. except.45. Accedit Viu.lib.1.testi deponenti. item Testis non potest. ibi:ampliantur secundò. Huius exceptionis replicatio prima uidetur: Nisi testis sit episcopus. Sed reprobatur d.uers.ampliantur. Altera replicatio est: Nisi commodum in consequentiam testi contingat. Viu. d.testis non potest. ibi:& ista conclusio. Tertia replicatio est:Nisi contra tutorem,qui non confecit librum uel inuentarium,testetur. d. testis non potest.ibi:fallit similiter. Quarta replicatio est: Nisi legatarius in causa testamenti testis sit. Quæ replicatio approbatur & distinguitur à Fichard.in addit. ad Vill.L.55. & Viu.lib.1. testes esse non prohibentur. Quinta replicatio est:Nisi

quis

quis de uniuersitate in causa uniuersitatis testis sit. M.I.P.*d.except.45.repl.1.* Controuertitur, *magis tamen approbatur & distinguitur apud* Viu. *lib.2.testibus uniuersitatis. item lib.1.testes de collegio.* Fichard.*in addit.ad* Vill.T.93. *Huius duplicatio prima est:*Nisi *agatur de iure pascendi.* Vill. S.60. *Altera duplicatio est:*Nisi *testis uiuat ex reditibus uniuersitatis.* Vill.S.61. *Hæc de quinta replicatione.* Plures *replicationes remißiuè uide apud* Viu.*lib.1.testis non potest.uers.ultim.* Quadragesimaprima *exceptio:* Nisi *uenditor pro emptore, uel donator pro donatario testis sit.* Viu. *lib.1.testis esse non potest uenditor.* Quadragesimasecunda *exceptio:*Nisi *testis de proprio suo facto testetur; ueluti sibi commissum uel mandatum esse.* Viu.*lib.1.testis.§.notarius cui est.* Quadragesimatertia *exceptio:* Nisi *cedens pro cessionario testis sit.* Fichard.*in addit.ad* Vill.C.32. Quadragesimaquarta *exceptio:* Nisi *fideiussor pro debitore principali testis sit.* Hæc *exceptio controuertitur, magis tamen approbatur & distinguitur apud* Viu. *lib.1.testis idoneus potest esse fideiussor.* Quadragesimaquinta *exceptio:*Nisi *fideiussor pro confideiussore testis sit.* Hæc *exceptio reprobatur apud* Vill.F.38. Viu.*lib.1.d.testis idoneus.* Quadragesimasexta *exceptio:*Nisi *testes in summario iudicio examinati, in ordinario allegentur,*

gentur.M.I.P.d.reg.23.excep.51.distinct.1. Quæ tamen cõtrouertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.2.de exceptionib. conclus.2. num.7.cum duob. sequentibus.Viu.lib.1.testis.§.acta facta.ibi:& ratio uidetur. Quadragesimaseptima exceptio:Nisi testes non sint ritè examinati.Huius replicatio est: Nisi partes in defectum examinis consenserint. Quæ replicatio approbatur et distinguitur apud Gabriel.lib.2. de sententijs, conclus.2.num.13.cum quatuor sequentibus. Quadragesimaoctaua exceptio: Nisi absente aduersario testes sint examinati.M.I.C.d.reg.1.except.34. & M.I.P.d.reg.23. except.48. Accedit Viu. lib.1. testes non possunt examinari.Accedit item s̃.reg.7. Huius exceptionis replicatio prima est:Nisi consensu partium uel à iudice electus testis de arte sua deposuerit. de qua replicatione uide d.reg.7.except.1.Altera replicatio est:Nisi testes sint omni exceptione maiores.Viu.d.testes non possunt.ibi:& quamuis.Tertia replicatio est: Nisi testes ad perpetuam rei memoriam fuerint examinati. Quæ approbatur sub conditione apud Viu. lib.2.testium examinationẽ. ibi: & aduerte quòd citatio, usque ad finem. Iul. Clar.§.fin.quæst.44.in prin. ibi:& hoc adeò uerum. ubi additur duplicatio in causis criminalib. Quarta replicatio est: Nisi de crimine assasinatus testes fuerint examinati. Controuertitur hæc re-

plicatio

plicatio apud Gabriel. libro 7. conclus.1. num.21. Quinta replicatio est: Nisi per modum inquisitionis contra aliquem sit processum. Quae replicatio approbatur & distinguitur apud Iul. Clar. §.fin.quaest.11.uers.item quaero. & q.45. uers.caeterùm. ibi:in hoc autem. Plures replicationes remissiuè uide apud Viu. d.testes non possunt examinari. uers. ult. Quadragesimanona exceptio: Nisi die feriato testes sint examinati. Replicatur 5.reg.6. Quinquagesima exceptio:Nisi testis non iurauerit. M.I.C. d.reg.1. except.35. & M.I.P. d. reg.23.except.49. Accedit Villal.T.103. in addit. Viu.lib.1.testis cum iuramento. Huius replicatio prima est: Nisi notarius dixerit testem iuratum deposuisse. Villal.T.103.& Viu.d.testis cum iuramento. ibi:& licet ad fidem. Altera replicatio est: Nisi procurator nomine testis iurauerit. Haec replicatio controuertitur, magis tamen reprobatur apud Viu. lib.1. Iuramentum potest, num.12. cum sequente.item Testis non potest. Tertia replicatio uidetur:Nisi consensu partium electus sit testis, uel mandatu iudicis de arte sua deposuerit. Quae tamen replicatio reprobatur apud Villal. E.27. cum addit.Quarta replicatio est in probanda infamia testis,Viu.libro 2.testis est idoneus. uers.ult. Quinta replicatio est in declarando priore testimonio:ad hoc enim nouo iuramento opus non est.

Gabriel.

Gabriel.lib.6.de reg.iuris,conclus.3.num.13. Quinquagesimaprima exceptio: *Nisi non uiua uoce, sed in scriptis testimonium perhibuerit.* M.I.C.d. reg.1.except.37.& M.I.P.d.reg.23.except.52. Accedit Vill.T.107.Viu.lib.1.testis non potest.Huius replicatio prima est: Nisi testis præsens & legens scripturam,dicat se deponere quod in ea continetur. Viu.d.testis non potest.ibi:secus si legeret. Altera replicatio est,quòd quamuis non probet, facit tamen præsumptionem. d.testis. ibi: limitatur prædicta. Tertia replicatio est: Nisi de ætate quæstio sit: hæc enim scriptura patris uel matris magis probatur,quàm uiua uoce. d.testis.uers.ultim. Quarta replicatio est: Nisi testis mutus sit. Viu. lib.2.testimonium dicere. Quinquagesimasecunda exceptio:Nisi per nuncium uel procuratorem testimonium dictum sit. Viu.lib.1.iuramentum potest,num.13. Quinquagesimatertia exceptio:Nisi testes uariauerint, uel contraria deposuerint. M. I.C.d.reg.1.except.3.& 38. & M.I.P.d.reg.23.except.53. Accedit Vill.T.96.Viu.lib.1.testis uel notarij.ibi:tamen ubicunq;. Iul.Clar. in §.fin.quæst. 53.uers.quartus est.15.in prin. Controuertitur hæc exceptio apud Iul.Clar. d.q.53. uers. prædicta autem.10. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi aliud in iudicio,aliud extra dixerit testis: tūc enim statur ei quod in iudicio dixit. Hæc replicatio

tio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.7.conclus.29.cum tribus sequentibus. Iul.Clar. in d.q.53. uers.primus casus.11.cum uers.sequente. Turz.opin.134.Viu.lib.1.testis dicens.Villal.T.95. in addit.in fine. Altera replicatio est:Nisi testis aliud in primo,aliud in secundo iudicio uel examine dixerit:tunc enim standum ei quod in primo iudicio dixit.Quæ replicatio controuertitur & distinguitur apud Iul. Clar. d.quæst.53. uers.tertius est.13.cum uers.sequente.item uers.quartus est.15. ibi:aut uerò deponit,cum sequentibus. Viu. lib.1. testis respondens. Vill.T.94.cum num. sequente. & Gabriel.d.conclus.29.Tertia replicatio est:Nisi testis in continenti se correxerit.Viu.lib.1.testis statim. Gabriel.lib.7. conclus.27.num.1.& 4. Iul. Clar.in §.fin. quæst.53. uers.quartus.15. ibi:aut ipsemet testis.Vill.T.95.in addit. Declaratur quid sit in continenti se corrigere, Viu.d.testis statim. Vill.A.121.cum addit. & Iul.Clar.d.uers.aut ipsemet testis. Huius replicationis duplicationes uide apud Gabriel.d.conclus.27.& conclus.28.Quarta replicatio est: Nisi in articulis principale negociũ non concernentibus testis sibi sit contrarius. Viu. lib.1.testis uel notarij,in prin. Quinta replicatio est: Nisi aliud in tortura,aliud extra torturam testis deposuerit:tunc enim statur ei quod in tortura posuit. Quæ replicatio approbatur & distinguitur

ſtinguitur apud Gabriel.lib.7. concluſ.26. Vill.T. *95. in addit.* Iul.*Clar. d.q.53. uerſ.ſecundus eſt.* 12. *Sexta replicatio eſt* : *Niſi teſtis prius dixerit* Credo,*poſtea dixerit uerum eſſe* : *hoc enim caſu ſtatur ſecundo eius dicto.d.q.53.uerſ.unum etiam.*16. *Septima replicatio* : *Niſi non unus uariauerit,uel ſibi cõtrarius fuerit, ſed plures teſtes inuicem contraria depoſuerint* : *hoc enim caſu non in totum teſtimonium illorum reijciendum, ſed ei quod credibilius eſt,ſtandum erit.*M.I.C.*d.excep.38.repl.*1. & M.I.P.*d.except.53.repl.*1. Accedit Iul.*Clar.*§. *falſum,num.6.*& 10.& Vill.T.100. Hoc *caſu ſciendum, id credibilius eſſe, quod eſt iuri conſentaneum, exemplo* Viu.*lib.1.teſtis.*§.*notarius. ibi*:& *præmiſſis.*Item *duobus teſtibus affirmantibus magis credendum, quàm mille negantibus.* Gabriel. *lib.1.de teſtib.concluſ.4.num.1.Quæ tamen regula diſtinguitur d.concluſ.4.num.2.uſq; ad num.15.* Item *magis creditur duobus teſtib.deponentibus de metu,quàm centum deponentibus de libera uoluntate.*Vill.M.54.Viu.*lib.2.teſtibus duob.* Quæ *tamen regula controuertitur & diſtinguitur d. concluſ.4.num.15.cum tribus ſequentibus.* Sed & *plures huiuſmodi regulas de eo quod credibilius ſit,uide d.concluſ.4.num.19.cum ſequentibus,uſq; ad finem.* Item *hoc caſu, ut euitetur teſtium falſitas,quãtum fieri poteſt illorum dicta ad conco-*

di-

diam sunt redigenda. Viu.libro 2.testium falsitas, num.1. Vtrum autem isti testes ad concordiam redacti probent, controuertitur d.testium falsitas, num.2. Planè *propositæ replicationis duplicatio est:* Nisi *duo testes sibi inuicē contradixerint:hoc enim casu neutri tanquā unico credēdū.*Viu.lib.1. *testis si deponit.ibi:sed quotiescūq;.* Hæc de 53.*exceptione:de qua uide item* J.*exc.*69.*&* 70. Quinquagesimaquarta *exceptio:* Nisi *testes sint singulares,alijs de alia re deponentibus.* Quæ *exceptio approbatur per ea quæ proposita sunt* s.*excep.*2. *in prin.* Accedit Gabriel.*lib.*1.*de testibus,concl.*2. Iul.Clar. *§.fin. q.*53.*uers.dixi etiam.* Viu.*lib.*1. *testes singulares non faciunt,num.*1.*& sequente,*Testis *unus & confeßio. ibi:secus uerò.* Declaratur *definitione singularium testium apud* Viu. *lib.*1. *testes singulares,num.*5.*cum sequente.* Huius *exceptionis replicatio prima est:*Nisi *cum de genere quæratur,per diuersa media ad eundem finem tendant,seu de diuersis actibus ad idem genus tendentibus deponant.* Viu.*d.testes singulares, num.*3. *idem d.lib.*1.*testes singulares sufficiunt. ubi controuertitur,magis tamen approbatur.* Idem *lib.*1.*usurarius.ibi:& usura ipsa. item* Iul.Clar.*d.uers.dixi etiam.* Huius *duplicatio est:*Nisi *agatur de aliquo puniendo criminaliter: hoc enim casu d.replicatio cessat. d.uers.dixi etiam. ibi:ego aliquando*

cogitabam. Cuius triplicatio uidetur: Nisi statuto cautum sit, ut eiusmodi crimen posset probari per testes singulares. Quæ tamen reprobatur apud Iul. Clar. d. quæst. 53. uers. & quid si. 20. Altera replicatio est: Nisi in mutuo probando alij mutuum datum deponant, ignorantes summã: alij mutuum petitum deponant, summa quæ petita sit expressa. Viu. libro 1. testis. §. per duos. ibi: & his occurrit. Tertia replicatio est: Nisi unus de fama publica tantùm, alius de ueritate & fama publica simul deponat. Viu. lib. 1. testis unus deponens. Gabriel. lib. 1. de probationib. conclus. 1. num. 8. cum sequentibus. ubi controuertitur & distinguitur. Quarta replicatio est: Nisi unus de ueritate, alter de confeßione deponat. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur d. conclus. 1. num. 3. cum quatuor sequentibus. item num. 9. & 10. Quinta replicatio est: Nisi in probando incestu duo de consanguinitate, & duo de coitu deponant. d. conclus. 1. num. 60. Sexta replicatio uidetur: Nisi de diuersis summis deponant: hoc enim casu minor summa uidetur inesse maiori. Viu. lib. 1. testes singulares sufficiunt. ibi: item testes singulares. Contradicit Viu. d. lib. 1. testis. §. in testium depositionib. ubi apparet hanc replicationem esse controuersam. Hæc de replicationibus propositæ exceptionis: de quibus & alijs pluribus uide Gabriel. d. lib. 1. de testi-

bus,

bus, conclus.2. item 5. ead. reg. except. 2. Quinquagesimaquinta exceptio: Nisi testis in aliquo falsus sit deprehensus: ex hoc enim totum eius testimonium falsum præsumitur. Viu. lib. 1. testis productus per me. ibi: testis respondens. Gabriel. lib. 7. conclus. 4. num. 1. Iul. Clar. §. fin. quæst. 53. uers. frequentißime autem. Huius exceptionis replicatio prima hæc uidetur: Nisi cum plura essent capitula, in uno falsus deprehendatur: hoc enim casu quoad alia non præsumitur falsus. Quæ tamen replicatio reprobatur d. quæst. 53. uers. sed quæro. item d. conclus. 4. num. 2. Contradicit d. testis productus. ibi: limitaturq́;. Altera replicatio est: Nisi non circa principale, sed circa extrinseca falsum dixerit. d. quæst. 53. uers. scias tamen. Viu. lib. 1. testium dicta non. Tertia replicatio est: Nisi falsum commiserit in omittendo. Viu. d. testis productus. ibi: ubi declarat hoc. Plures replicationes uide apud Gabriel. d. conclus. 4. Quinquagesimasexta exceptio: Nisi testis rationem scientiæ non reddiderit. M.I.C. d. reg. 1. except. 39. & M.I.P. d. reg. 23. except. 56. Huius replicatio prima est: Nisi de ratione non fuerit interrogatus. Viu. lib. 1. testes in his, in prin. Cuius duplicatio est in causis criminalibus, Viu. lib. 1. testes in causis. & Iul. Clar. §. fin. q. 53. uers. ult. Plures duplicationes uide apud Viu. d. testes in his. ibi: secus uerò, cum sequẽtibus.

Altera replicatio est: Nisi ad defensionem rei deposuerit. Viu. d. testes in causis. ibi: secus uerò ad defensam. & Iul. Clar. d. uers. ult. ibi: sed hoc intellige. Quinquagesimaseptima exceptio: Nisi ineptam dicti sui rationem testis reddiderit: puta, si dixerit se noctu uidisse. Viu. lib. 1. testis deponens de nocte. Iul. Clar. §. fin. quaest. 21. uers. sed quid si. ibi: caeterùm testis. Huius replicatio in exemplo proposito prima haec est: Nisi addiderit se cognouisse uocem. Viu. d. testis deponens. ibi: fallit hoc quando. Altera replicatio est: Nisi luna, uel igne, uel lumine lucente dixerit se noctu uidisse. d. testis deponens. ibi: interpretatur secundò. Tertia replicatio est: Nisi uicinus fuerit, uel cum ipso commoratus de quo testatur. d. testis deponens. ibi: fallit ulterius. Quinquagesimaoctaua exceptio: Nisi pro ratione scientiae dixerit, Quia uicinus sum. Haec exceptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib. 1. de praesumptionibus, conclus. 6. num. 38. & sequente. Quinquagesimanona exceptio: Nisi de mutuo uel deposito deponens dixerit se fuisse praesentem. Quae exceptio reprobatur apud Viu. lib. 1. testis si deponit mutuum, in prin. Sexagesima exceptio: Nisi testis de auditu deponat. M.I.P. d. reg. 23. except. 57. Cuius replicatio prima est in antiquis: in quibus testimonium de auditu ualet. M.I.P. d. except. 57. repl. 2. Accedit Vill. A.

106. *Controuertitur tamen apud Gabriel.lib.1.de testibus,conclus.3.in prim.* Declaratur definitione *antiqui apud* Villal.A.104.& 105. *Huius replicationis duplicatio est:* Nisi *iusticia eius cõtra quem deponitur,appareat.*Vill.A.107. Plures *duplicationes uide apud* Gabriel.*d.conclus.3.* Altera *propositæ exceptionis replicatio est in crimine assasini,*Gabriel.*lib.7.conclus.1.num.22.& 23.* Tertia *replicatio uidetur:*Nisi *à fide digno dicat se audiuisse.*Quæ *controuertitur apud* Gabriel.*lib.7.conclus.8.num.56.cum quinq; sequentibus.* Sexagesimaprima *exceptio:* Nisi *testis non de ueritate,sed de credulitate deponat, aut iudicio suo, aut per uerbum* Ni *fallor.* Villal.T.97.*cum sequente.*Viu. *lib.1.testis deponens de credulitate,num.1.2.&* 4. *Cuius replicatio prima uidetur:*Nisi *dixerit se certò credere.* Sed *reprobatur apud* Viu.*d.testis deponens,num.3.* Altera *replicatio est:* Nisi *addiderit concludẽtem rationem, ueluti se credere,quia uiderit.d.testis,num.5.* Tertia *replicatio est in antiquis,d.testis,num.6.* Plures *replicationes remissiuè uide d.testis,num.7.* Sexagesimasecunda *exceptio:*Nisi *incerta sit depositio testis.*Quæ *exceptio approbatur,declaratur & distinguitur apud* Viu.*lib.1.testis deponens per.* Sexagesimatertia *exceptio:* Nisi *testis deposuerit contenta in processu uel inquisitione, uel dicta alterius testis esse*

 uera.

uera. Viu.lib.1.testis deponens respondensq́;. Sexagesimaquarta exceptio: Nisi testis diem contractus de quo deposuit, ignoret. Quæ exceptio reprobatur sub conditione apud Villal.A.44. Gabriel.lib.1.de testibus, conclus.6.num.11. Sexagesimaquinta exceptio: Nisi extra articulos testis deposuerit. Viu.lib.1.:testis deponēs extra.ubi etiam replicatur. Sexagesimasexta exceptio: Nisi de eo quod sensu corporeo non percipitur, testis deposuerit. Quæ exceptio approbatur sub conditione apud Vill.T.99. Cuius exemplum est, si deposuerit aliquem fuisse sanæ mentis. Viu.lib.1. testis.§. notarius. ubi etiam distinguitur. Sexagesimaseptima exceptio: Nisi testis eo tempore, quo negocio fuit adhibitus, fuit inhabilis ad testificandum. Vill.T.108. Sexagesimaoctaua exceptio: Nisi testes deponentes de negocio aliquo gesto quod addiuerint, non uiderunt eos qui gesßisse dicuntur, ob parietem intermedium. Quæ exceptio approbatur in testamēto, sed reprobatur in contractib. apud Viu.lib.1.testes de auditu deponentes. Sexagesimanona exceptio: Nisi testis pro una tantùm parte deposuerit, omisso eo quod pro altera parte faciebat. Viu.lib.1.testes cum iuramento. Septuagesima exceptio: Nisi testis postea negauerit se ita deposuisse. Reprobatur certis conditionibus apud Viu.lib.1.testis præstito. Iul.Clar.in §.falsum, num.10.

num.10. & §.fin.q.53.uers.quintus est. De hac exceptione uide item s.except.53. Septuagesimaprima exceptio: Nisi testis postea reuocauerit suum dictũ, uel in mortis articulo dixerit se falsum perhibuisse testimonium. Quæ tamen reprobatur apud Vill.1.115. Viu.lib.1.testis illud quod. item Testis ostendens. Gabriel.libro 7.conclus.30.num.2. Planè admittitur exceptio proposita primùm quidem, quoad præiudicium ipsius testis. Villal.1.116. Deinde admittitur, si aliàs probaretur per idoneos testes uel instrumentum sententiam ex falsis testibus latam esse. d.116.in addit. Tertiò admittitur errore probato. Viu.d.testis ostendens. Plura de exceptione proposita uide s.excep.53. Septuagesimasecunda exceptio: Nisi notarius dictum testis non totum scripserit, sed relatione facta ad dictum alterius testis. Quæ exceptio reprobatur apud Viu.lib.1. testes plures. Septuagesimatertia exceptio: Nisi is qui dicto testis utitur, antea contra testem exceperit. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur apud Viu.lib.1. testis.§.litigator. Septuagesimaquarta exceptio: Nisi post publicationem attestationum testes fuerint examinati. Viu.lib.1. testes possunt.uers.ult. De qua re uide plura s.eod.cap.reg.1.except.1. Septuagesimaquinta exceptio: Nisi solutio debiti per testes probetur. M.I.C.d.reg.1.except.35. Cuius replica-

tio prima est: Nisi debitum non per scripturam, sed per testes sit probatum. M.I.C.*d.except.33.replic.1.* Accedit Viu.*lib.1.testis.§.per duos.* Altera *replicatio est: Nisi solutio canonis emphyteutici per testes probetur.* Viu.*lib.1.testes duo sufficiunt ad probandam. ibi:nota etiam.* Septuagesimasexta *exceptio:Nisi attestationes in uno iudicio non publicatæ,in alio iudicio uel corã alio iudice producantur.* Vill.A.50.*&* 157. Contradicit Viu.*lib.1. testium depositiones.* Vide *item* s̃.*cap.10.in uerbo Acta causæ,excep.4.* Huius *replicatio est:Nisi testes mortui sint,ut repeti non poßint.* Vill.A.50. *in addit.* Hæc *de exceptionibus aduersus testes: quarum tamen plures uide* s̃.*d.reg.1.*

Replicationes præcedentium exceptionum generales.

Planè *præcedentium exceptionum replicatio generalis prima est:Nisi is qui aduersus testes excipit,antea ijsdem testibus in alia causa sit usus:hoc enim casu denegandæ sunt ei exceptiones aduersus testes.* M.I.C. *d.cap.19.in fine, repl.gener.1 &* M.I.P. *d.cap.14.repl.gener.1.* Accedit Viu.*lib.1. testis productus per me.* Huius *duplicationes remißiuè uide d.testis productus. ibi:dictamq́; communem.* Altera *replicatio generalis est: Nisi alij testes habiles concurrunt.* Vill.M.143.*uers.ex quibus notatur, ubi etiam duplicatur. item* Gabriel.

lib.1.

lib.1.de testibus, conclus.5. & 6. ubi etiam duplicatur. Tertia replicatio generalis est: Nisi numerus suppleat defectum testium inhabilium. Quae replicatio approbatur & distinguitur apud Gabriel.d.conclus.6. Quarta replicatio est: Nisi ueritas aliter elici non posit. Villal. M.143. uers. & nota quod. Iul. Clar. §.fin. quaest.24. uers. sciendum est. Gabriel. lib.1. de testibus, conclus.7. ubi etiam subijciuntur huius replicationis duplicationes. Huius exemplum est, si de crimine clandestino agatur. Iul. Clar. in §. stuprum, num.2. Quinta replicatio est, quòd quamuis testis inhabilis non probet, tamen indicium faciat. Quae replicatio distinguitur apud Iul. Clar. d. quaest.24. uers. uidi etiam. Sexta replicatio: Nisi testis inhabilis tortus deposuerit. Iul. Clar. §. fin. quaest.25. in prin. Septima replicatio est: Nisi pars aduersa in testem inhabilem consenserit. Viu. lib.1. testis esse non potest aduocatus. ibi: & quamuis. Octaua replicatio est: Nisi ante publicationem exceptio contra testem non fuerit opposita. M.I.P.d.cap.14. in fine, replic.2. Accedit Viu. lib.1. testis. §. contra testes. Cuius duplicatio est: Nisi protestatio fuerit interposita. M.I.P.d. repl.2. dupl.2. Accedit Viu.d. §. contra testes. Nona replicatio est: Nisi ante conclusionem exceptio non fuerit opposita. Cuius duplicatio est: Nisi inhabilitas constet ex actis, uel sit notoria: tunc e-

 nim

nim etiam post conclusionem opponi potest. Fichard.*in addit.*1.*&* 3. *ad* Vill.T.108. *Alias duplicationes remissiuè uide apud* Viu. *lib.*1. *testis esse non potest aduocatus.ibi:sed dato quod.* Decima *replicatio est*: Nisi *testis inhabilis de innocentia rei deposuerit.* Viu.*lib.*1. *testes adfines. ibi:similiterq́;.* Iul.Clar.*§.fin.q.*24. *uers.quæro modò,in fine. item uers. item scias.* Hæc *de* 12. *regula eiusq́; exceptionibus sint dicta.*

XIII. Regula: *Si opponens de infamia testis, non probauerit suam exceptionem:iniuriarum actione testi tenetur.* Iul.Clar. *§.fin. quæst.*53.*uers. caueant tamen.*Hæc *de testibus.*

DE CONFESSIS, ET INTERrogationibus in iure faciendis.
CAP. XIII.

PRima *regula*: Confeßio *non est probatio.* Villal.C.131.

II.Regula:Confessus *pro iudicato habetur.* M.I.C.*lib.*2.*cap.*20.*de confeßis,quæst.*1.*reg.*1. *&* M.I.P.*lib.*2.*cap.*15.*de confeßis,reg.*1. Accedit Iul.Clar.*§.fin.q.*65.*in prin.* Nec *ullæ partes iudicis in confitentes sunt.* M.I.C. *d.cap.*20.*de confessis,q.*7.*reg.*1.Accedit Turz.*opin.*173.*num.*2.Huius *regulæ exceptio prima est*:Nisi *alius quàm qui ex con-*

confeßione conuenitur, confeſſus ſit: huic enim alterius confeßio non nocet. M.I.C.d.quæſt.1.reg.1. except.1. Huius replicatio prima uidetur: Niſi alius qui confeſſus eſt, tutor, curator, procurator uel defenſor fuerit eius qui conuenitur. Sed reprobatur M.I.C.d.except.1.repl.1. Accedit Villal.C. 143.Viu.lib.2.confeßioni tutoris.ubi controuertitur, magis tamen reprobatur. item Iul.Clar.§.fin. quæſt.54.uerſ.ſed quæro. Altera replicatio eſt: Niſi pater ex confeßione filij conueniatur. Villal.C. 157. Tertia replicatio eſt: Niſi hæres ex confeßione defuncti conueniatur. Cuius duplicatio eſt: Niſi defunctus ex ſua confeßione nondum fuerit condemnatus. Vill.C.147.in addit.ult. Altera propoſitæ regulæ exceptio eſt: Niſi minor ætate confeſſus ſit.M.I.C.d.reg.1.except.2. Cuius replicatio prima uidetur: Niſi in cauſa criminali minor tortus confeſſus ſit. Quæ tamen reprobatur ſub conditione apud Iul.Clar. §.fin. quæſt.55. uerſ.ulterius poteſt. Altera replicatio eſt: Niſi maior ſit quatuordecim annis. Cuius duplicatio eſt, quòd huic per in integrum reſtitutionem aduerſus confeßionem ſubueniatur, modò ſit minor uigintiquinque annis. Quæ tamen duplicatio eſt controuerſa apud Iul.Clar. §.fin.quæſt.60.in prin. ibi: proderit etiam. Hæc de ſecunda exceptione. Tertia propoſitæ regulæ exceptio eſt: Niſi proceſſu non ex le-

ge

ge habito confessus sit. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud Iul. Clar. *d. q.55. uers. item posset, cum uers. sequente. Quarta exceptio est:* Nisi *reus reuocata confeßione probaturus sit contrarium. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen approbatur d.q.55.uers.ult. Vide item* J.*except.24. Quinta exceptio :* Nisi *in carcere detentus confessus sit. Quæ exceptio controuertitur apud* Iul. Clar. *§.fin. quæst.64. uers. sed an fortè.32. Sexta exceptio:*Nisi *metu tormentorum facta sit confeßio. d.q.64. uers.nunc de gradibus. 31.ibi:hinc infertur. Septima exceptio:*Nisi *per errorem & ignorantiam confessus sit.* M.I.C. *d.reg. 1.except.8.&* M.I.P.*d.reg.1.except.2. Cuius replicatio prima est:*Nisi *negocium sit finitum.tunc enim ratione erroneæ confeßionis non retractatur.*M.I.P.*d.except.2.repl.1. Huius duplicatio est:* Nisi *aduersarius sua adsertione causam dederit errori,*Vill.P.*189. Altera replicatio uidetur:*Nisi *confeßio fuerit geminata. Sed reprobatur* Villal. C.*136.De qua uide item* J.*except.18.repl.2. Octaua exceptio:* Nisi *absente aduersario confessus sit.* M.I.C.*d.reg.1.except.13. Accedit* Gabriel.*lib.1.de confeßis,concluf.1.num.1.cum sequente.Huius replicatio prima est:*Nisi *procurator aduersarij fuerit præsens,* M.I.C. *d.except.13. replic.1. Accedit* Vill.C.*137.in addit. Altera replicatio est:* Nisi *ex*

causa

causa facta sit. Villal. C.137. Tertia replicatio est: Nisi confeßio liberationis sit. Cõtrouertitur apud Vill. C.138. Quarta replicatio est: Nisi ratificatio sit alicuius actus: hæc enim etiam absente aduersario fieri potest. Viu. lib.1. absente. Quinta replicatio est, quòd nihilominus faciat semiplenam probationem. Viu. libro 1. confeßio facta absente. Gabriel. d. conclus.1. num.2. Vill. C.139. Plures replicationes uide d. conclus.1. Nona exceptio: Nisi pars præsens non acceptauerit confeßionem. Quæ exceptio est controuersa apud Vill. C.140. cum addit. Fichardi. magis tamen reprobatur apud Viu. lib.1. testis unus de ueritate. uers. ubi asserit. Gabriel. lib.1. de confeßis, conclus.2. ubi etiam distinguitur. Decima exceptio: Nisi non in iure, sed extraiudicialiter sit facta confeßio. M.I.C. d. reg.1. except.14. Accedit Villal. C.132. Iul. Clar. §. fin. q. 21. uers. sed hic cadit. Contradicit ius canonicum Vill. C.133. cum num. sequente. Huius replicatio prima est: Nisi confessus non probet contrarium. M.I.C. d. except.14. repl.1. Accedit Viu. lib.1. confeßio facta coram. ibi: potest etiam. Cuius duplicatio prima est: Nisi sacerdoti cõfeßio facta sit. Quæ approbatur simul & distinguitur apud Viu. lib.1. confeßio seu ea quæ. Altera duplicatio est in causis criminalibus, Iul. Clar. §. fin. quæst.55. in prin. Huius triplicatio prima est: Nisi aduersarius præ-

sens

ſens eam acceptauerit. d.q.55. uerſ.unum tamen. Altera triplicatio eſt: Niſi alia argumenta concurrant.d.uerſ.unum tamen,in fine. Altera propoſitæ exceptionis replicatio eſt: Niſi confeßio fuerit geminata. Quæ replicatio controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel.lib.1.de confeßis,concl.3. Tertia replicatio eſt: Niſi confeßio extraiudicialis in ſupplicatione ſit facta. Quæ replicatio controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel.d.lib.1. de confeßis,concl.4. Quarta replicatio eſt,quòd quamuis confeßio extraiudicialis non probet, facit tamen indicium. Vill.C.135.De qua re uide plura ſ.lib.prox.cap.10.reg.8.Quinta replicatio eſt: Niſi aduerſario uel eius procuratore præſente cõfeſſus ſit. Vill.C.137.in addit. Hæc de decima exceptione. Vndecima exceptio : Niſi iudice non pro tribunali ſedente facta ſit confeßio. Iul.Clar.§.fin. quæſt.55.uerſ.item poteſt. Viu.lib.1.teſtium examinatio. ibi: & facit gloſſa. Duodecima exceptio: Niſi extra cauſam,de qua principaliter agitur, facta ſit confeßio. Quæ exceptio eſt controuerſa d. q.55. uerſ. poſſet etiam. Decimatertia exceptio: Niſi in alio iudicio facta ſit confeßio. Quæ tamen reprobatur apud Vill.C.141.& 159.Decimaquarta exceptio:Niſi in ciuili iudicio confeßio facta,in criminali producatur. Quæ exceptio eſt controuerſa apud Iul.Clar.§.fin.quæſt.54. uerſ.ſed quid

ſi e-

si exhibeat. Decimaquinta exceptio: *Nisi coram iudice non competente facta sit confeßio.* M.I.P. *d.reg.1.except.3.*Accedit Vill.C.142. *Huius replicatio est, quòd uim habeat extraiudicialis confeßionis.* Viu.*lib.1.confeßio facta coram.* Iul.Clar.*§. fin.quæst.55.uers.præterea etiam.* De qua re uide *s.lib.prox.cap.10.reg.7.8.&9.* Decimasexta exceptio *est in his quæ non dependent ex uoluntate partis,*Vill.C.144. Decimaseptima exceptio:Nisi *coram notario,non iudice facta sit confeßio.* Viu. *lib.1.testium examinatio.ibi:& facit glossa.*Decimaoctaua *exceptio:*Nisi *postea re integra confessum confeßionis pœniteat.* M.I.C. *d.reg.1.exc.16. &* M.I.P.*d.reg.1.except.4.* Accedit Turz.*opin. 173.*Vill.C.135.*in fine.* *Huius replicatio prima est:* Nisi *in alio iudicio eã reuocauerit.* Quæ *replicatio approbatur simul & distinguitur apud* Turz. *opin.174.*Altera *replicatio uidetur:*Nisi *confeßio sit geminata.* Quæ *replicatio approbatur & distinguitur apud* Gabriel.*lib.1.de confeßis,concl.3.* Reprobatur *apud* Villal.C.136. *Tertia replicatio est:*Nisi *confeßio fuerit deliberata.* Quæ *controuertitur, magis tamen reprobatur apud* Gabriel. *lib.1.de confeßis,concluſ.5.* Quarta *replicatio est:* Nisi *confeßio fuerit in scriptis facta.*Quæ *controuertitur & distinguitur d.lib.1.de confeßis,concluſ.6.* Decimanona *exceptio:* Nisi *non purè,sed*

certo

certo modo & qualitate adiecta confessus sit. M.I.C.*d.reg.*1.*except.*17. Approbatur & *distinguitur apud* Villal.C.145.*cum duob.sequentibus.* De *qua re uide plura* s.*lib.*1.*cap.*10. *reg.*31.*except.*6. Vigesima *exceptio*: Nisi *pro parte confessus sit, pro parte non.* Vill.I.79.*item* S.11.*cum addit.* De *qua uide item* s.*cap.*11. *reg.*5. *repl.gener.*1.*dupl.*1. Vigesimaprima *exceptio*: Nisi *contra præsumptionem iuris & de iure confeßio facta sit.* Quæ *reprobatur & distinguitur per ea quæ habentur* s.*cap.*9.*reg.*7.*except.*1.*repl.*1.*dupl.*1. Vigesimasecunda *exceptio*: Nisi *in principali causa, in qua confeßio facta est, confessus per exceptionem se tueri potuit: tunc enim cum illa exceptione confeßio accipienda est.* M.I.C.*d.reg.*1.*except.*18. Accedit Iul.Clar.*§.fin.quæst.*56.*per totum.* Huius *replicatio est*: Nisi *non tam factum quàm ius confessus sit, scilicet se debere.* M.I.C.*d.except.*18.*repl.*1. Controuertitur & *distinguitur apud* Gabriel. *lib.*6. *de clausulis, conclus.*10.*num.*11. *cum duobus sequentibus.* Huius *duplicatio est*: Nisi *per errorem facti se debere confessus sit.* M.I.C. *d.repl.*1. *dupl.*1. Accedit Gabriel.*d.conclus.*10.*num.*12.*cum sequente.* Alia *duplicatio uidetur* j.*except.prox.* Vigesimatertia *exceptio*: Nisi *cum in testamento se debere confessus esset, illud postea mutauit uel reuocauit.* Quæ *tamen reprobatur apud* Viu.*lib.*

1.*testis.*

1.testis.§.contractus.ibi:similiterq; probatur. Vigesimaquarta exceptio: Nisi plures testes contrarium eius quod est confessus, deposuerint. Hæc exceptio reprobatur apud Gabriel.lib.1.de testibus, conclus.4.num.77. Vide item s̃.except.4.item s̃. cap.9.reg.7.except.1.repl.1. Vigesimaquinta exceptio: Nisi contra præsumptionem iuris & de iure confessus sit. Hæc exceptio reprobatur & distinguitur per ea quæ habentur s̃. cap.9.reg.7. except.1.repl.1.dupl.1. Hæc de exceptionibus aduersus confeßionem, quarum plures remißiuè uide apud Vill.C.141.in addit.

III. Regula: Instrumentum producens ab eo qui illud falsum dicturus est, interrogari potest, an eo instrumento uti uelit. Quæ regula approbatur & distinguitur apud Gabriel.lib.7.concl.7.

IIII.Regula: Si interrogatus non responderit, pro confesso habetur, & in solidum tenetur. Idem etsi obscurè respondeat. M.I.C. d.cap.20. de interrogationib. quæst.6.reg.1.& 2. item M.I.P.lib. 2.cap.15.reg.2. Cuius exceptio prima est in causis criminalibus, in quibus respōdere nolens, uel non apertè, non habetur pro confesso, sed torquetur ut respondeat, & apertè respondeat affirmando uel negando. Iul.Clar.§.fin.quæst.45.uers.sed pone. Cuius replicatio prima est: Nisi reus negauerit factum principale. tunc enim de alijs non est tor-

quendus:nec tamen in ijs pro confesso habetur. d. quæst.45.uers.scias autem. ubi dicitur hoc consuetudine non obseruari. Plures *replicationes uide s. lib.1.cap.10.reg.1.* Altera *propositæ regulæ exceptio est:*Nisi *instrumentum producens,si interrogatus fuerit an eo uelit uti, taceat,uel obscurè respondeat:hoc enim casu pro cōfesso non habetur.* Quæ *exceptio approbatur simul & distinguitur* apud Gabriel.*lib.7.conclus.7.* Tertia *exceptio est:* Nisi *responderit interrogatus.* M.I.C. *d.quæst.6. reg.1.except.14.* Cuius *replicatio est:*Nisi *producens instrumentum, si interrogatus fuerit an eo uelit uti,responderit,quatenus bonum est,eo se usurum.* Quæ *replicatio controuertitur d.concl.7. num.2.*Hæc *de confeßis & interrogationibus.*

DE IVREIVRANDO. CAP. XIIII.

PRima *regula:*Iurandum *regulariter non est.* M.I.P.*lib.2.cap.16.reg.1.*Huius *exceptiones enumerantur apud* Turz.*opin.10.in prin.*

II.*Regula:*Iuramētum *temerarium utrum obliget uenialiter, an mortaliter, uide remißiuè apud* Viu.*lib.2.promißio,num.6.*

III.*Regula:*Iusiurādum *iudiciale obtinet uim rei iudicatæ.*M.I.C.*lib.2.cap.21.quæst.1.reg.3.* Accedit

cedit Viu.lib.1.iuramentum iudiciale. ibi: sed habere uim. ubi etiam distinguitur.

IIII. Regula: Iusiurandum non est probatio. Viu.lib.1.iuramentum non dicitur. item Iuramentum iudiciale. Excipitur d.iuramentum non dicitur. ibi: quæ quidem communis.

V. Regula: Iuramentum diuiditur in iudiciale & extraiudiciale. Iudiciale definitur apud Viu. lib.1.iuramentum iudiciale. Extraiudiciale definitur exemplo d.lib.1.iuramentum potest, num.7.

VI. Regula: Si deficiente probatione iusiurandum delatum sit, aut iurandum, aut causa cadendum. M.I.C. d.cap.21. quæst.2. reg.1. & M.I.P. d. cap.16. reg.3. Cuius exceptio prima est: Nisi alij quàm ei qui gessit, iusiurandum deferatur. M.I.C. d.reg.1. except.6. Accedit l.uideamus.4. in prin. ibi: graue enim. ff. de in litem iurando. Cuius replicatio est: Nisi hæredi eius qui gessit, deferatur. Gabriel.lib.2. de iureiurando, conclus.6. num.10. Altera exceptio est: Nisi antea quoq; iusiurandum delatum fuerit, idq; reuocatum. M.I.C.d.reg.1. except.10. Accedit Viu.lib.1. iurare in litem. ibi: sed ubicunque aliquis. Tertia exceptio uidetur: Nisi deferens probare poßit. Sed reprobatur d.iurare in litem. uers. & dato quòd quis. Quarta exceptio est: Nisi in causa famosa uel criminali iusiurandum deferatur. Vill.l.154. Viu.lib.1. testis uni-

cus de uisu, num.3.cum duob.sequentib. Gabriel. lib.1.de probationib.conclus.1.num.41.Iul.Clar.§. fin.quæst.63.in prim. Huius replicatio prima est: Nisi causa sit exigua.d.testis unicus,num.6. Altera replicatio est: Nisi ciuiliter de crimine agatur. d.num.6.ibi:intelligiturq;. Iul.Clar. §.fin. quæst. 63.in prim.ibi:quæ quidem conclusio. Tertia replicatio est: Nisi ad pecuniariam pœnam agatur ex crimine. Fichard.in addit. ad Villal.I.154. Iul. Clar.d.quæst.63.uers.scias etiam.3. Quarta replicatio est: Nisi plus quàm semiplenè sit probatum. Gabriel. d.conclus.1. num.40.in fine. Iul.Clar.§. fin.quæst.63.uers.scias autem.2.Quinta replicatio est: Nisi iuramentum purgationis deferatur. d.q. 63.uers.solet etiam.4. Hæc de quarta exceptione. Quinta propositæ regulæ exceptio est: Nisi in ea causa iusiurandum deferatur, in qua lex requirit manifestißimas probationes. Hæc exceptio est ratio præcedentis exceptionis,& approbatur apud Viu. lib.1. iuramento necessario. & Testis unicus de uisu,num.3.cum sequente. Huius replicatio est: Nisi ueræ probationes haberi non poßint. Viu.d. iuramento necessario. ibi: sed communis. Sexta exceptio est: Nisi in causa matrimoniali iusiurandum deferatur. Hæc exceptio est controuersa & distinguitur apud Vill.I.155.cum additionibus Fichardi.& Gabriel.lib.1.de probationib.conclus.1.

num.

num.40.cum ſequente. Septima exceptio eſt:Niſi ſtatuto uel lege iurare prohibitum ſit. Viu.lib.1. ſtatutum lex.

VII.*Regula*: *Tres comites iuramenti enumerantur apud Vill.I.num.119.*

VIII.*Regula:Procurator iurat in animam domini ſui.Viu.lib.1.iuramentum poteſt,num.2.cum ſequente.*

IX.*Regula: Iuramentum inducit obligationē. Vill.I.120. Huius exceptio eſt: Niſi ſine cauſa factum ſit.Vill.I.121.*

X.*Regula:Iuramentum habet executionē paratam.Viu.lib.1.iuramentum iudiciale.ibi:qui etiam dicit.*

XI.*Regula:Si iudex nolit deferre iuſiurandū, uel illud ex cauſa non ſatis iuſta deferri admiſerit, ab eo poteſt appellari. Viu.lib.1.iudice negligēte.*

XII.*Regula: Si falſum iuratū ſit,uel non præſtetur quod eſt iuratum, periurium committitur ac punitur. M.I.C.d.cap.21.q.7.reg.5.& M.I.P.d. cap.16.reg.9. Declaratur definitione periurij M. I.P.d.reg.9. Accedit Iul.Cla.in §.periurium,num. 1. Huius regulæ exceptio prima eſt: Niſi ob difficultatem non præſtet.Iul.Clar.d.§.periuriū.uerſ. item excuſatur.10. Altera exceptio eſt: Niſi ſine dolo malo peierauit. M.I.P.d.reg.9.except.8.Accedit Gabriel.lib.7. concluſ.33.num.1. & Iul.Clar.*

 d.§.

d.§.periurium.uerſ.excuſari.9. Cuius replicatio eſt: Niſi teſtis de ueritate iuratus falſum depoſuit, quod putauit uerum. Quæ replicatio controuertitur & diſtinguitur d.concluſ.33.Tertia exceptio eſt:Niſi cum intra certum tempus ſe facturum iuraſſet,conſenſu creditoris tempus ſit prorogatum. Viu.lib.2.debitor promittens,in prin. Controuertitur apud Gabriel. lib.2. de dilationib. concluſ.2. num.11.cum ſequente.Cuius replicatio eſt:Niſi intra tempus quoq; prorogatum non fecerit.d.debitor.ibi:ſed tranſacto termino.Quarta exceptio uidetur:Niſi per æquipollens factum ſit quod eſt iuratum. Reprobatur apud Vill.I.122. & Viu.lib.1. iuramentum. §.promittens.ibi:quia iuramentum. Cuius exemplum eſt J.except.prox. Quinta exceptio uidetur: Niſi iurans ſoluere,compenſauerit. Quæ exceptio controuertitur & diſtinguitur d. §.promittens.& Vill.I.127.De qua re uide item J. lib.5.cap.1.reg.43. except.5. Sexta exceptio eſt: Niſi iurans mortuus ſit: hoc enim caſu hæres eius non faciendo periurium non committit. Gabriel. lib.2.de iureiurando,concluſ.6.num.1 & 2. Huius replicatio prima eſt in filio hærede. Quæ tamen controuertitur d.concluſ.6.num.11. Altera replicatio eſt:Niſi imploretur officium iudicis eccleſiaſtici ad exonerandam animam defuncti. d.concl. 6.num.12.Septima exceptio eſt:Niſi is cui præſta-

ri iu-

ri iuratum est, sit mortuus. Controuertitur haec exceptio d. conclus. 6. num. 7. Octaua exceptio est: Nisi ex natura contractus, in quo iurauit, iurans non teneatur: hoc enim casu iuramentum assumit naturam contractus uel dispositionis, de qua iuratum est, ut nō sit obligatorium. Quae exceptio approbatur & distinguitur apud Gabriel. libro 2. de iureiurando, conclus. 10. Vide item J. except. 10 & 12. Nona exceptio est: Nisi cum actor plus peteret, reus iurauerit se non debere: hoc enim casu ne in ea quidem parte, quam reuera debet, peierasse uidetur. Quae exceptio est controuersa apud Gabriel. lib. 2. de expensis, conclus. 2. num. 1 & 3. Decima exceptio est: Nisi contractus in quo iuratum est, fuerit annullatus. Quae exceptio est controuersa apud Gabriel. lib. 6. de clausulis, conclus. 10. num. 4. cum sequente. & lib. 2. de iureiurando, conclus. 5. num. 6. Vndecima exceptio: Nisi cum iurasset seruare statuta, ea postea sint mutata. Quae exceptio approbatur & distinguitur apud Gabriel. d. conclus. 5. num. 32. cum sequente. Duodecima exceptio: Nisi cum iurasset testamentum se non mutaturum, id mutauerit. Quae exceptio species est superioris octauae exceptionis, & controuertitur apud Iul. Clar. in §. testamentum, q. 94. uers. sed nunquid. Decimatertia exceptio: Nisi periurium nemini praeiudicet uel obsit. Iul. Clar. in §. periu-

rium.uerſ.poteſt etiam.11. Decimaquarta exceptio: Niſi delato ab aduerſario iureiurando, peierauit. d.§.periurium.uerſ.ultim.ibi:item quando. Decimaquinta exceptio: Niſi in criminali cauſa reus iurauit ſe non feciſſe. d.uerſ.ult.in prin. & idem in §.fin.q.45.uerſ.quid ergo. Hæc de duodecima regula.

XIII.Regula: Periurij pœna infamia eſt. Quæ regula approbatur ſimul & diſtinguitur ſ. libro prox.cap.11.reg.34.

XIIII.Regula: Teſtis periurus, qui in cauſa criminali falſum dixit teſtimonium, mortis pœna puniri poteſt, Turz.opin.180.num.2.

XV.Regula: Clericus periurium committens deponitur. M.I.P.d.cap.16.reg.15. Accedit Iul.Cla. in §.fin. q.73. uerſ.item clericus.6. ibi:item clericus. Cuius exceptio eſt: Niſi ſententia non interuenerit. Vill.P.75. Iul.Clar.in §.periurium.uerſ.item clericus.4. Cuius replicatio eſt: Niſi periurus inſtituatur.ibidem.

XVI.Regula: Si delato uel relato iureiurando, iuratum ſit; iuranti ex eo iureiurando tam actio quàm exceptio datur. M.I.C.d.lib.2.cap.22.q.1.cauſa 1.& M.I.P.d.cap.16.reg.19. Huius regulæ exceptio prima eſt: Niſi in cauſa famoſa uel criminali actori uel accuſatori à iudice ſit delatũ. Quæ exceptio approbatur et diſtinguitur à Fichard.in

addit.

addit.ad Vill.l.156. Altera exceptio est: Nisi alius quàm qui iurauit, proposita actiòne uel exceptione utatur.M.I.C.d.q.1.except.13. Huius replicatio est: Nisi procurator uel defensor eius qui iureiurando utitur,illud detulit.M.I.C.d.except.13.repl. 4.Accedit Viu.lib.1.iuramentum potest,num.1 & 3.Huius duplicatio est:Nisi à lege uel statuto requiratur proprium iuramentum domini litis.d.iuramentum,num.14. Tertia exceptio est:Nisi is qui iurauit,periurus sit uel infamis.Viu.lib.1.testis esse nō potest periurus. Iul.Clar.in §.periuriū.uers. item periuro.8. Quarta exceptio est:Nisi pauper sit qui iurauit. Viu.lib.1.testis propter solam. ibi: hinc est quod. Quinta exceptio est:Nisi nō sacra, sed alia scriptura tacta iurauit. Gabriel.lib.2.de minorib.conclus.5.num.34.cum sequente. ubi controuertitur. Cuius replicatio prima est:Nisi consuetudo loci hoc permittat. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud Viu.lib.1.iuramentum sufficit. item Gabriel. d.cōclus.5.num.36.cum num.sequente. Altera replicatio est:Nisi iuramentum fuerit uoluntarium, non necessarium. d.conclus.5.num.38. Sexta exceptio:Nisi peieratum sit, uel contrarium probari poßit. Quæ exceptio reprobatur M.I.C.d.quæst.1.excep.17. Accedit Vill. l.153. ibi:secus tamen. Planè admittitur exceptio hæc primùm quidem, si à lege uel statuto iusiuran

 dum

dum sit delatum.d.153.Deinde admittitur in iuramento ratione damni & interesse delato, Villal.I. 156. *Septima exceptio*: Nisi *in summario iudicio sit iuratum.* Viu.lib.1.*testis.* §.*acta facta.* *Hæc de iureiurando.*

DE ORDINE COGNITIOnum, & officio iudicis.
CAP. XV.

DE ORDINE COGNItionum.

PRima regula: Prius *de possessione, quàm de proprietate uel alio iure cognoscẽdum.* M. I.C.*lib.2.cap.23.quæst.1.reg.2.&* M.I.P.*lib.2.cap.17.reg.1.*Accedit Gabriel.*lib.5.de restitutio. spoliator.conclus.1.num.90.cum sequente.* Huius *regulæ exceptio prima est:* Nisi *post litem demum contestatam reus possessorium obijciat.* Quæ *exceptio est controuersa apud* Vill.P.80. *Altera exceptio est*: Nisi *partes consentiant,ut in utroq; simul procedatur.*Gabriel.*d.conclus.1.num.92.*

II.Regula:*Rescindens ante rescissorium agendum.*Fichard.*in addit.ad* Vill.R.31.

DE OFFICIO IVdicis.

I. Regula: Interrogare *potest iudex post conclusionem*

clusionem ad fundandum ius partis de nouo. Villal.I.92.

II.Regula: *Iudex debet iudicare secũdum acta & probata,non secundum conscientiam.* Villal.I. 97. *Quæ tamen regula est controuersa,ut appa-ret ex glossa* Instit.de action.§.si minus.in uerbo, In eodem iudicio. *Cuius exceptio est in præscri-ptione non allegata, quæ tamen ex actis constat.* Controuertitur Fichard.in addit. ad Vill. P.199. & Minsing.cent.3.obser.28.

III. Regula: *Iudex suum officium non debet impertire,nisi rogatus.* Fichard.in addit.ad Vill.I. 97.De qua re uide ĩ.cap.17.reg.4.except.11.

IIII.Regula: *Quod à litigatoribus uel aduo-catis prætermissum est,hoc iudex debet supplere.* M.I.C. d.cap.23.q.2.reg.2. *Huius exceptio est in præsumptione non allegata,* Turz. opin. 157. & Vill.P.291.in prin.Idem etiam est in alijs exceptio nibus.De qua re uide ĩ.lib.5.cap.11.reg.3.repl.5.

V.Regula:*Iudex ecclesiasticus non tenetur sta re processui facto coram iudice laico.*Vill.I.113.

VI.Regula: *Successor potest interpretari & exequi sententiam sui prædecessoris.* Viu.lib.1.iu-dex succedens.*Quod tamen controuertitur & di stinguitur* ĩ.reg.12.except.3.

VII.Regula: *Super incidenti non pronuncia-tur.*Turz.reg.21.

VIII.Re-

VIII. Regula: *Iudex non aliter debet iudicare, quàm legibus, cõstitutionibus & moribus proditum est.* M.I.C. *lib.2. cap.24.reg.1. &* M.I.P. *d. cap.17.reg.13.Huius exceptio est:Nisi in causis arbitrarijs. Quarum species enumerãtur apud* Viu. *lib.2.arbitrio iudicis.&* Soarez A.36.

IX. Regula: *Quod legibus definitum non est, relinquitur arbitrio iudicis.* M. I. P. *d.reg.13. except.1.* Accedit Viu.*d.arbitrio iudicis,num.5.Vide item* s̃.*lib.prox.cap.13.de opinionibus doctorum, reg.1.except.1.repl.9.* Huius *regulæ exceptio est in iure actionum & exceptionum,* M.I.C. *d.cap. 24.reg.2. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi ueteri lege eiusdem iuris exceptio fuerit introducta: per hanc enim iudex nouum quoq; ius distinguere potest.* Viu.*lib.1.statutum.§.per statutum.Altera replicatio est in dote seu bonis dotalibus:hæc enim generali lege non continẽtur. Quæ replicatio controuertitur,magis tamen approbatur apud* Viu.*lib.2.statutum seu lex.*

X. Regula: *Facti quæstio est in arbitrio iudicantis.*M.I.C.*d.cap.24.reg.6.Accedit* Villal.P.313. Viu.*lib.1.contractus.ibi:&* probatio. *Accedunt item ea quæ habentur* s̃.*cap.10.in fine.*

XI. Regula: *Deficiente probatione,iudex alterutri partium iusiurandum potest deferre.*M.I. C.*d.cap.24.reg.10.* Accedit Turz. *reg.20. Huius*

regulæ

regulæ exceptiones uide s̄.cap.prox.reg.16.

XII. Regula: *Quilibet est interpres uerborū suorum. Gabriel.lib.6.de reg.iuris, concl.3.num. 71.cum duob.sequentib. Quod tamen ius ad hæredem non transit. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur d.conclus.3. num.74. cum quinq; sequentibus.* Nec ad dominum uel procuratorem transit. *Quæ exceptio approbatur d.conclus.3. num.80.cum trib.sequentibus.* Nec transit ad successorem in officio. *Quæ exceptio controuertitur & distinguitur d.conclus.3.num.84.cum duobus sequentib.* Nec ad legatum Papæ. *Quæ exceptio controuertitur d.conclus.3.num.22.*

XIII. Regula: *In re dubia ita interpretatio facienda, ut quantum fieri potest euitetur falsitas. Iul.Clar.in §.falsum.uers.36.*

XIIII. Regula: *Si in certamine duo pariter ad stadium peruenerint, ut ignoretur uter prior fuerit: neutri gratificādum, sed omnibus ex æquo denuò potestas est facienda certandi. Viu.lib.2.currentibus.*

XV. Regula: *In obscuris quod minimum est sequimur.* M.I.C. *d.cap.24.reg.20.* & M. I. P. *d. cap.17.reg.16.Accedit Turz.reg.108.*

XVI. Regula: *In obscuris inspici solet quod est uerisimilius.* M.I.C. *d.cap.24. reg.26.* & M.I. P. *d.cap.17. reg.19. Accedit Turz. reg. 89. Viu.*

lib.2.

lib.2.moneta siue pecunia,num.2.

XVII.Regula: In obscuris inspici debet, quod plerunq; fieri solet. M.I.C.d.reg.26. & M.I.P.d. reg.19. Accedit Gabriel.lib.6.de cõsuetudine, conclus.1.ubi declaratur & distinguitur. item concl.2. item lib.1.de præsumptionib.conclus.16.num.4.

XVIII.Regula: Quod uerisimilius est dispo nentem interrogatum responsurum fuisse, amplectendum. Quæ regula approbatur & distinguitur apud Gabriel.lib.6.de reg.iuris, conclus.10.

XIX.Regula: Fauores ampliandi, odia restrin genda. De qua re uide s.lib.proxim.cap.1.reg.1. except.5.

XX.Regula: In dubio pro ecclesia pronũcian dum. Turz.reg.101.

XXI.Regula: In dubio id sequendum, quo res ad naturam suam redit. Quæ regula approbatur & distinguitur apud Turz.reg.107.

XXII.Regula: Quod inter partes conuenit, iudex pronunciare potest. M.I.C.lib.2.cap.26.reg. 3. Accedit Vill.S.40.ubi etiam distinguitur.

XXIII.Regula: Procurator, non reus principalis, qui abest, condemnandus. M.I.C.d.cap.26. reg.4. Huius exceptio est in causis criminalibus, in quibus reus per procuratorẽ defenditur. Quæ exceptio est controuersa apud Iul.Clar. §.fin. q. 32.uers.ult.

XXIIII.Re-

XXIIII. Regula: *Causa sententiæ in ea exprimi non debet. Viu.lib.1.iudex non tenetur, in prin. Cuius exceptio est in causis criminalibus. Quæ tamen exceptio est controuersa apud* Iul. *Clar.§.fin.q.93.uers.fuit aliquando.2.*

XXV. Regula: *Iudex pœnam in sententia potest adijcere, si condemnatus intra tempus statutum non soluerit. Quæ regula est controuersa apud* Iul. *Clar.d.q.93.uers.quæro nunquid.3.*

XXVI. Regula: *Sententia propter necessitatē proferri potest etiā in loco nō solito.* Vill. S.45.

XXVII. Regula: *Sententia ab ipso iudice recitanda.* M.I.C. *d.cap.26.reg.11. &* M.I.P. *d.cap.17.reg.30. Quæ regula consuetudine dicitur mutata apud* Iul. *Clar.§.fin.q.93.in prin.*

XXVIII. Regula: *Sententia ex scripto recitanda.* M.I.C. *d.cap.26.reg.12. &* M.I.P. *d.cap.17.reg.32. Cuius exceptio est in sententia interlocutoria,* Vill. S.15.

XXIX. Regula: *Sententia lata, cessat officiū iudicis.* M.I.C. *d.cap.26.reg.13. &* M.I.P. *d.cap.17.reg.34. Accedit* Turz. *opin.64.num.2.* Vill. D.21. Viu. *lib.1. iudex à quo. ibi: & his accedit. Huius exceptio prima est in accessorijs,* Turz. *d.num.2. Altera exceptio est in sententia nondum perfecta,* Turz. *d.opin.64.num.3.cum sequente. Tertia exceptio est: Nisi appellatione interposita, iudex grauamen,*

grauamen, ob quod appellatum est, reuocauerit. M.I.P.*lib.2.cap.18.quæst.2.except.33. Cuius replicatio est:* Nisi *appellationi detulerit. Quæ replicatio est controuersa apud* Viu.*lib.1. iudex deferendo.* Huius *duplicatio est:*Nisi *unus tantùm ex pluribus detulerit.d.iudex deferendo. ibi:limitatur. Quarta exceptio est:* Nisi *delegatus non obseruauerit formam mandati.* Villal.D.22. *Quinta exceptio est:* Nisi *mandet executioni sententiam.* Vill.D.23.*cum sequente. Cuius replicatio est:*Nisi *delegatus sit iudex. Quæ approbatur & distinguitur* Vill.D.25.

XXX.Regula: *Iudex sententiam latam amplius mutare uel corrigere non potest.* M. I. C.*d. cap.26.reg.14.Accedit* Turz.*opin.64.num.1.Huius exceptio prima est:* Nisi *non tam mutet quàm declaret:hoc enim facere potest.* M.I.C.*d.reg.14. except.3. Accedit* Gabriel.*lib.6.de reg.iuris,conclus.3.num.14.cum sequentib.usq; ad num.26. ubi etiam replicationes subijciuntur. Altera exceptio est:*Nisi *sententiam pro perfecta nondum habuerit.* Turz.*opin.64. num.3. cum sequente. Tertia exceptio est:* Nisi *dilationem datam iudex mutauerit.* Vill.D.71.*cùm addit. Quarta exceptio est:* Nisi *sententia sit interlocutoria.* Vill.S.17.*cum sequentibus. De qua re uide item* J.*cap.17. reg.4. except.30.repl.2.*

DE

DE APPELLATIONIBVS. CAP. XVI.

PRima regula: Si quis se per sententiam grauatum, uel non rectè iudicatum esse conqueratur: regulariter quidem licet illi appellare. M.I.C. lib.2.cap.27.q.2.reg.1. & M.I.P. lib.2. cap.18.quæst.2.reg.1. Accedit Viu.lib.2.appellatio admittitur, in prim. Cuius exceptio generalis hæc est: Nisi appellatio specialiter à iure prohibita doceatur.d.appellatio admit.in prim. Cuius exceptionis species sequuntur. Est igitur prima propositæ regulæ exceptio specialis hæc: Nisi Princeps in causa iudicauit uel sententiam tulit.M.I.C. d.quæst.2.except.1. Accedit Gabriel. lib.2.de appellationib.conclus.1.num.5.& 7. Huius replicatio prima est: Nisi Princeps ad consultationem alterius iudicis rescripsit: hoc enim casu ab eius rescripto licet appellare. M.I.C. d.except.1.replic.1. Quæ tamen replicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.2.de appellationib. conclus.1. Huius duplicatio est: Nisi antequam princeps à iudice consuleretur, consultationis exemplum litigatoribus exhibitum sit, atq; ab ijs comprobatum.M.I.C.d.replic.1.duplic.1. Accedit Gabriel.d.conclus.1.num.3. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi Princeps appellationi

detulerit. Gabriel.d.concluſ.1.num.4. Tertia replicatio eſt: Niſi *à principe malè informato ad eũ dem melius informandum appelletur. d.concluſ.1. num.6. Secunda exceptio:* Niſi *ex compromiſſo arbiter ſumptus pronunciauerit: ab eius enim ſententia non appellatur.* M.I.C. *d.quæſt.2.except.6. &* M.I.P. *d.quæſt.2.except.1. Controuertitur apud* Viu.*lib.2.appellari nõ poteſt,num.1.ubi communiter approbatur.* Reprobatur *uerò iure canonico d.appellari,nũ.2.itẽ Soar.*A.232. Planè *huius exceptionis replicatio prima eſt:* Niſi *non ſpontè, ſed ex neceßitate legis uel ſtatuti,aut ex præcepto iudicis in arbitrum ſit compromiſſum.* M.I.C. *d. except.6.repl.1.&* M.I.P.*d.except.1.repl.3. Accedit* Viu.*d.appellari non poteſt,num.3.*Vill.A.140. *in fine. Soarez* A.232. *Altera replicatio eſt :* Niſi *conuenerit ut poßit ab arbitri ſententia appellari.* Viu.*lib.2.pactum quod ab. & Soarez* A. 246. *Tertia replicatio eſt:* Niſi *petatur reductio ad arbitrium boni uiri : hæc enim petitio loco appellationis permittitur.*De *qua re uide* J.*cap.20.reg.5. except.1.diſtinct.2. Tertia exceptio :* Niſi *iudex appellationis uel reductionis ad arbitrium boni uiri ſententiam tulerit.* Q*uæ exceptio eſt controuerſa apud* Villal.R.14.*cum addit.* Q*uarta exceptio :* Niſi *cauſa,in qua pronunciatum eſt,exigua ſit.* Reprobatur M.I.C.*d.quæſt.2.except.9.&* M.

I.P.

I.P.d.quæst.2.except.6. Declaratur apud Vill.C. 28. Viu.lib.1.causa.& lib.2.arbitrio,num.2. Quinta exceptio: Nisi officialis ob malè gestum officiũ fuerit condemnatus. M.I.C.d.quæst.2.excep.11.& M.I.P.d.quæst.2.except.7. Accedit Viu.lib.1.iudex uel similis.ubi idem cauetur de iudice ob syndicatum condemnato, & additur adfine remedium, scilicet Supplicatio ad superiorẽ. Cui accedit Soarez A.210. Sexta exceptio: Nisi in causa criminali sit iudicatum. Reprobatur M.I.C.d.quæst.2.except.12.& M.I.P.d.quæst.2.except.8. De hac exceptione plura uide s.lib.prox. cap.11. reg.8.except.2.ubi ipso iure exceptio hæc reprobatur, admittitur tamen in quibusdam casibus. Septima exceptio: Nisi ab executione appelletur. M.I.C.d.q. 2.except.13.& M.I.P.d.quæst.2.except.9. Accedit Viu.lib.2. appellari ab executore,num.1. Soarez A.199. Huius replicatio prima est: Nisi à sententia de exequendo lata appelletur. controuertitur, magis tamen approbatur d.appellari,num.2.cum sequente.& Gabriel.lib.2.de appellat.conclus.4.ubi etiam duplicatur. Altera replicatio est: Nisi ordo executioni datus non sit obseruatus. Controuertitur & distinguitur apud Gabriel.libro 2. de executione rei iudicatæ,conclus.2. Plures replicationes remissiuè uide apud Viu.d.num.1. Octaua exceptio: Nisi ne cadauer sepeliatur, appellauerit.

M.I.C.d.quæst.2.except.14. Accedit Viu.lib.2.creditor,num.3. Nona exceptio: Nisi contra id quod perpetuo edicto decretum est, appelletur. M.I.C. d.quæst.2.excep.16.& M.I.P.d.quæst.2.excep.11. Cuius replicatio est: Nisi in odium ac præiudiciũ certæ personæ decretum sit factum. Viu.lib.2.statutum factũ.ibi:& licet de nullitate. Decima exceptio: Nisi in causa momentaneæ possessionis fuerit appellatum. M.I.C.d.quæst.2.except.18.& M.I.P.d.quæst.2.except.13.Accedit Fichard.in addit.3.ad Villal.P.187. Viu.lib.2.appellatio admittenda non est,num.1. Gabriel.lib.5. de restitut.spoliator.conclus.5.num.146.cum sequente. Soarez A.206. Contradicit ius canonicum Villal.A.131. & Viu.d.appellatio admittenda,num.3. item Gabriel.d.conclus.5.num.145. & Soarez A.206.ubi controuertitur quod de iure canonico dictum est.Huius exceptionis replicatio est quoad deuolutionẽ. Nam appellatio in causa momentaneæ possessionis non impedit executionem sententiæ latæ,neq; suspendit eam, deuoluit tamen causam ad iudicem superiorem. Vill.A.131.cum addit. & Viu.d.appellatio admittenda,num.2.& Gabriel.d.num.146.Plures replicationes remißiuè uide apud Gabriel. d.conclus.5.in fine. Vndecima exceptio:Nisi à sententia interdicti uel excommunicationis appelletur. M.I.P.d.quæst.2.except.15. Accedit Gabriel. lib.6.de

reg.

reg.iuris, concluſ.3.num.59. ubi etiam diſtinguitur. Contradicit tamen M.I.P. lib.1.cap.8.quæſt. 10.reg.3. Duodecimà exceptio: Niſi ante ſententiam definitiuam ab interlocutoria ſit appellatū. M.I.C. d.quæſt.2. except. 22. & M.I.P. d.quæſt.2. except.16. Accédit Viu.libro 2.appellari nequit, num.1.Soarez A.212. Vtrum autem ſententia hæc, qua iudéx confeſſum ſoluere iubet, interlocutoria ſit, diſſerit Fichard.in addit.ad Villal.1.98. Huius exceptionis replicatio prima uidetur: Niſi de non exequendo interlocutoria lata ſit. Quæ tamen reprobatur apud Turz.opin.103. & Soarez A.211. Altera replicatio eſt: Niſi ab inſtantia iudicij abſolutio ſit facta. Vill.S.16.cum addit. Tertia replicatio eſt: Niſi grauamen interlocutoriæ per appellationem à definitiua reparari nō poßit. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen approbatur apud Viu.d.appellari nequit, num.3. & Soarez A.213. Quarta replicatio eſt: Niſi iudex ſe cōpetentem uel non competentem declarauerit. ab hac enim interlocutoria poteſt appellari. Soarez A.214. ubi etiam duplicatur in ordinario. Plures replicationes remißiuè uide apud Viu. d.num.1. Planè iure canonico exceptio propoſita reprobatur, M.I.P.d.except.16.poſt repl.5.Accedit Viu. lib.2.appellari nequit, num.2. Admittitur tamen iure quoq; canonico, primùm quidem, ſi cauſa ap-

pellandi probabilis coram iudice, à quo ante sententiam appellatur, non fuerit ab appellante expressa. M.I.P.*d.except.16.in fine.* Accedit Turz. *reg.*41.Vill.A.124. *Deinde admittitur iure canonico, si grauamen per appellationem à definitiua posset reparari. Quæ distinctio controuertitur, magis tamen approbatur apud* Viu. *d.appellari nequit,num.3.* Decimatertia *exceptio:*Nisi *iusiurandum per sententiam delatum sit: ab hac enim non appellatur.* Fichard.*in addit. ad* Villal.I.158. *Decimaquarta exceptio:*Nisi *appellans antea appellationi renunciauerit.* M.I.C.*d.quæst.1.except.*25.& M.I.P.*d.quæst.2.except.*25.*Huius replicatio prima est:*Nisi *in compromisso appellationi sit renunciatum.*Villal.A.136.*item* R.24.*Soarez* A.217. *Altera replicatio est, quoad causam nullitatis, cui non uidetur renūciatum per appellationis renunciationem.* Fichard.*in addit.ad* Vill.R.24. *Decimaquinta exceptio:* Nisi *appellans ad iudicem, à quo appellauit,redierit:per hoc enim appellationi renunciasse uidetur. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud* Gabriel.*lib.2. de appellat.conclus.2.Decimasexta exceptio:*Nisi *cum appellasset ob non impertitum iudicis officium,illud antea non implorauit.*Vill.A.108. *Decimaseptima exceptio:*Nisi *super eodem articulo bis,uel sæpius appellauerit:hoc enim casu prima tantùm appel-*

latio

latio ualet, sequentibus cassatis. Quae exceptio est controuersa apud Minsing. cent. 1. obseruat. 7. & cent. 2. obseruat. 61. Vill. A. 118. cum sequente, & addit. Fichar. Soarez A. 205. & 216. Huius replicatio est: Nisi prima appellatio sit inualida: tunc enim secundae ualidae adhaerere potest appellans. Fichard. in addit. ad Villal. A. 119. Minsing. d. obseruat. 7. & Soarez A. 205. Decimaoctaua exceptio: Nisi ob contumaciam absens condemnatus appellauerit. M.I.C. d. quaest. 2. except. 27. & M.I.P. d. quaest. 2. excep. 24. Cuius replicatio prima est: Nisi tertius aliquis ratione sui interesse appellauerit. Vill. A. 121. in addit. ibi: & nota licet. Altera replicatio est: Nisi absens procuratorem apud acta habuerit. Villal. C. 50. Tertia replicatio est: Nisi cum procurator contumax fuisset, dominus appellauerit. Vill. P. 326. Decimanona exceptio: Nisi appellans post sententiam dilationem ad soluendum petijt, uel alio modo sententiae adquieuit. M.I.C. d. quaest. 2. except. 28. Accedit Gabriel. lib. 2. de appellat. conclus. 3. ubi etiam replicationes subijciuntur. Vigesima exceptio: Nisi euidens sit debitum, uel crimen notorium. M.I.C. d. quaest. 2. except. 29. Accedit Gabriel. §. fin. quaest. 94. uers. solet etiam. 2. Soarez A. 193. Vigesimaprima exceptio: Nisi appellans conuictus & confessus sit. Viu. lib. 2. appellans conuictus. Huius replicatio prima est: Nisi

sponte confessus, non conuictus sit testibus. Quæ *replicatio controuertitur, magis tamen reprobatur* Viu.*d.lib.2.appellans confessus sponte.*Admittitur, *si iusta causa in appellatione fuerit expressa.d.appellans confessus,num.2.* Plures replicationes *remißiuè uide apud* Viu. *d.appellans conuictus.item* §.*lib.prox.cap.11.reg.8.except.2.repl.1. dupl.1.cum sequentibus.* Vigesimasecunda *exceptio* : Nisi *iudex grauamen, ob quod appellatum est, sustulerit.*M.I.P.*d.quæst.2.except.33.* Cuius *replicatio est* : Nisi *iudex appellationi detulerit.* Quæ *replicatio est controuersa apud* Viu.*lib.1.iudex deferendo.* Huius *duplicatio est*:Nisi *unus ex tribus iudicibus detulerit. d.iudex. ibi:limitatur.* Vigesimatertia *exceptio* : Nisi *statuto appellatio sit prohibita.* Quæ *tamen reprobatur sub conditione apud* Vill.A.110.*cum num.sequente.& Soarez* A.196.*cum duob.sequentibus.* Vigesimaquarta *exceptio* : Nisi *appellans appellatum spoliauerit: per hoc enim uidetur appellationi renunciasse.* M.I.P.*d.q.2.except.29.* Accedit Gabriel. *lib.5. de restitutione spoliator.conclus.1.num.3.*

QVIBVS COMPETAT IVS appellandi?

II.*Regula: Alij quàm qui in iudicio succubuit, ius appellandi non competit.* M.I.C.*d.cap.27.q.3. reg.1.&* M.I.P.*d.cap.18.quæst.3.reg.1.* Cuius *exceptio*

ceptio est: *Nisi quis ad mortem sit damnatus; hoc enim casu alius quilibet pro eo appellans audiendus est*. M.I.C.d.reg.1.except.8. Accedit Iul.Clar. *§.fin.q.94.uers.regulariter.* Cuius replicatio est: *Nisi clericus pro damnato appellauerit*. *Quæ replicatio est controuersa d.q.94.uers.sed an etiam,* & Soarez A.225.

QVI APPELLANDI, SEV ad quos?

I I I. *Regula: Iudex præparantis est iudex iudicij præparati, ad quem poßit appellari.* Villal. I.104.

I I I I. *Regula: A' ciuili iudice Papa non appellatur, nisi sit de temporali iurisdictione ecclesiæ.* M.I.P.d.cap.18.q.4.reg.9. Accedit Viu.lib.1.Impe ratores.ibi:Imò fortius dic.

V. *Regula: Ab executore laico in causa ecclesiastica appellatur iudex superior laici, non ecclesiasticus.* Vill.I.110.in addit.§.etsi laicus.item num. 112.in addit.§.unum tamen nota.

FORMA ET MODVS APpellandi.

V I. *Regula: In scriptis regulariter est appellandum.* M.I.C. d.cap.27. quæst.7.reg.1. & M.I.P.d. cap.18.quæst.6.reg.1. Cuius exceptio est: *Nisi quis ipso die, quo sententia fertur, apud acta uiua uoce appellauerit.* M.I.C.d.reg.1.except.1. & M.I.P.d.

reg.1.except.1. Huius replicatio prima est: Nisi non in continenti fiat, sed ex interuallo. Soarez A.203.Vill.A.120. *Declaratur quid sit in continenti appellare,d.*Soarez A.204.*&* Vill.A.121. *Altera replicatio est:* Nisi *ab interlocutoria appelletur: haec enim appellatio,quamuis eodem die fiat, tamen in scriptis est facienda.* M. I. P. *d.except.1. repl.1.Accedit* Soarez A.203.Vill.A.120.

VII. Regula: *Coram iudice à quo appellatur, praesente est appellandum.*M.I.P.*d.q.6.reg.3.* Accedit *Turz.reg.42.ibi:& debet appellare.*

VIII. Regula: *Absente iudice coram notario & teste spectatae fidei est appellandum. Soarez* A.209.

IX. Regula: *Appellatio his uerbis concepta,* Appello *iudicem competētem,uel hunc aut illum: ualet.*Vill.A.115.*cum sequente.* Soarez A.200.*cum sequente.Cuius exceptio est:*Nisi *intra decem dies appellationi praestitutos non certioretur quis sit appellatus.* Vill.A.117.*& Soarez* A.202.

X.Regula,De *insinuanda appellatione, & libellis appellatorijs dandis. Si appellatio intra legitimum tempus non fuerit insinuata, uel libelli appellatorij dati,obstat praescriptio.* M.I.C.*d.q.7. reg.3. Cuius exceptio est:*Nisi *propter uiolentiam uel absentiam iudicis dare non potuit.* M. I. C. *d. reg.3.except.2. Huius replicatio est:* Nisi *coram notario*

notario & testibus, seu aliquo alio honesto uiro non insinuauit. Vill. A. 123. cum addit.

OFFICIA APPELLANTIS, ET appellationis euentus ac consequentia.

XI. Regula: *De causa appellationis reddenda cauetur* M.I.C.d.cap.27.*quæst.*9.*reg.*1. & M.I.P. d.cap.18.q.7.reg.5. *Accedit* Vill. A.124. & *Soarez* A.194. *ubi etiam distinguitur.*

XII. Regula: *Appellatio reducit causam in pristinum statum, qui fuit post litem contestatam.* Vill. A.199.

XIII. Regula: *Appellatio sententiam extinguit & suspendit diuerso respectu. Soarez* A.195.

XIIII. Regula; *De apostolis seu libellis dimissorijs à priore iudice ad iudicem appellationis petendis ac dandis cauetur* M.I.C. *d.quæst.*9.*reg.*4. & M.I.P.d.q.7.*reg.*2. *Accedit* Turz.*reg.*1.*in fine. Intra quod tempus petendi, definitur à* Fichard. *in addit. ad* Vill. T.4. & *Soar.* A.219.

XV. Regula, *De citando iudice à quo appellatum est, ad causam appellationis, controuertitur & distinguitur apud* Iul. Clar. §.*fin.* q. 94. *uers. quæro nunc.* 9. Viu.*lib.*1.*iudex necessariò. item Iudex citari.* Gabriel.*lib.*2.*de citationibus, conclus.*1. *num.*86.*cum duob. sequentibus.*

XVI. Regula: *Appellationis iudex potest cogere,*

gere, ut sententia uel acta edantur sub pœna priuationis. Soarez A.233. & Villal.E.14. *Vtrum autem appellans, an appellatus acta edere & probare debeat, disserit* Gabriel. *libro 2. de appellat. conclus.5.*

XVII. *Regula:* De *appellatione non deneganda à iudice, à quo appellatum est, cauetur* M.I.C. *d.quæst.9.reg.8.* & M.I.P. *d.quæst.7.reg.10.* Accedit Soarez A.221. *Huius exceptio uidetur: Nisi non euidenter iudici constet, appellationem esse admittendam. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen reprobatur apud Turz.opin.31.*

XVIII. *Regula: Pœna iudicis non deferentis appellationi habetur* M.I.C.*d.quæst.9.reg.12.* Accedit Viu.*lib.1.iudex à quo, in prim. Cuius exceptio est:* Nisi *dicat se admittere appellationem, si & in quantum tenetur, non aliter. d.iudex à quo. ibi: hinc inoleuit.*

XIX. Regula: Appellatione *pendente nihil innouandum: & si quid innouatum est, tanquam attentatum rescindẽdum.* M.I.C.*d.quæst.9.reg.13.* & M.I.P.*d.quæst.7.reg.14.* Accedit Viu.*lib.2.attentata, num.1.* Gabriel.*lib.5.de adqu.possess.conclus.6.num.1.& sequente. Huius regulæ exceptio prima est:* Nisi *iudex à quo appellatur, appellationi non detulerit. Quæ exceptio uidetur reprobari* M.I.C.*d.reg.13.excep.1.* Sed *tanquam approbata*

bata replicationem recipit hanc:Nisi unus ex tribus iudicibus detulerit:hoc enim casu uidetur appellatio ad superiorem deuolui. Quæ tamen replicatio est controuersa, & magis reprobatur apud Turz.*opin.*56. *Altera exceptio est:Nisi ante inhibitionem uel appellationem interpositam sit innouatum. Quæ exceptio reprobatur* M.I.P.*d. reg.*13.*excep.*17.*Accedit* Vill.*lib.*2.*attētata,num.*3. *Contradicere uidetur* Villal.A.125. & Soarez A. 207. *Admittitur tamen in causis criminalib.d.attentata, num.*4. *cum sequente. Tertia exceptio est:*Nisi *non citato aduersario iudex ecclesiasticus inhibuerit.*Vill.C.39.& I.35.*cum sequente.Quarta exceptio est:* Nisi *appellatio sit extraiudicialis. Quæ exceptio reprobata* M.I.P.*d.reg.*13.*except.* 10. *approbatur simul & distinguitur apud* Villal. A.156.*cum addit.* Soarez A.208. & 226. *Quinta exceptio est:*Nisi *in causa momentaneæ possessionis sit appellatum.Hæc exceptio approbatur per ea quæ dicta sunt* s.*reg.*1.*except.*10. *Sexta exceptio:* Nisi *ab executione uel à mandato de exequēdo fuerit appellatum.* M. I. C. *d.reg.*13. *except.*4. Accedit Vill.A.113. *Septima exceptio:*Nisi *appellanti obijciatur notorius defectus iuris in negocio principali.Hæc exceptio controuertitur,magis tamen reprobatur apud* Viu.*lib.*2.*attentata,num.*7. *Octaua exceptio:* Nisi *appellatio iure non sit admittenda.*

mittenda.d.attentata,num.8. Nona exceptio:*Nisi post desertam appellationem quid sit innouatum. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen reprobatur d.attentata, num.6.* Decima exceptio *uidetur quoad taxationem expensarum:hæc enim uidetur fieri posse appellatione pendente. Quæ tamen exceptio controuertitur apud Gabriel.lib. 6.de reg.iuris,conclus.3.num.54.Vndecima exceptio:*Nisi tres conformes sententiæ in eadem causa latæ sint.* M.I.P.*d.reg.13.except.20.* Accedit *Gabriel. lib.2.de executione rei iudicatæ, conclus.1. ubi plures replicationes subijciuntur.* Plures *propositæ regulæ exceptiones uide remißiuè apud* Viu.*lib.2.attentata.uers.ult.*

XX. Regula: *A' iudice ad quem appellatum est,attentata reuocanda.d.attentata,num.1.Item à iudice à quo est appellatum. d.attentata, num.2.*

XXI.Regula: *Potest quis in causa appellationis allegare, quod in priori iudicio prætermissum est.*M.I.C.*d.quæst.9.reg.16. &* M.I.P. *d.quæst.7. reg.14. Cuius exceptio est:*Nisi *tale sit prætermissum,quod ante litem contestatam fuit allegãdum, non postea.*Vill.A.*109.in addit.*

XXII.Regula: Appellans *inuito appellato appellationem deserere non potest.*Vill.A.*126.*

XXIII.Regula:Iudex *appellationis, petente appellante, potest omissa appellationis causa de*

prim-

principali negocio cognoscere: aliàs secus. Turz. opin.27. De qua re uide j.cap.proxim.reg.4.except.7.repl.1.

ADFINIA APPELLATIONIS remedia,& primùm de causa nullitatis.

XXIIII.*Regula: Ex quibus causis sententia nulla dici poßit,j.cap.prox. tractabitur in exceptionibus aduersus rem iudicatam. Sed & huiusmodi causæ enumerantur pro parte apud Vill.N. 45.in addit.2.Istarum autem causarum exceptiones proponemus j. cap.prox.in fine, sub replicationibus generalibus.*

XXV. *Regula: Apud quem nullitatis causa sit proponenda, disseritur M.I.P. libro 2.cap.20. reg.1.in fine.Accedit Vill.N.45.R.13.& S.36.*

XXVI. *Regula: Quomodo nullitas proponenda? Incidenter & principaliter potest proponi. Viu.lib.2. nullitas,num.5. ibi:adducitur modò. Quomodo incidenter proponatur, declaratur d. nullitas,num.6.cum sequente. Quomodo principaliter proponatur,declaratur d.nullitas,num.8.*

XXVII.*Regula: Quamdiu nullitas proponi poßit? Nullitas usque ad triginta annos potest proponi.Viu.lib.2.nullitas,num.1. Cuius exceptio prima est: Nisi statuto minus tempus sit præscriptum.Vill.N.45.in addit.ibi:item nota.Altera exceptio*

ceptio est: Nisi ex parte actoris nullitas proponatur: tunc enim non excedit tempus actionis, in qua fuit commissa. d. addit. ibi: de iure tamen.

XXVIII. Regula: Nullitas post triginta annos non potest proponi. Quae regula approbatur s. reg. prox. Cuius exceptio prima haec est: Nisi nullitas sit notoria, de qua manifestè constat: haec enim in perpetuum proponi potest. Villal. S. 33. in addit. in fine. Quae tamen exceptio controuertitur apud Gabriel. lib. 6. de statutis, conclus. 3. num. 15. cum sequente. Altera exceptio est: Nisi defectus sit iurisdictionis. Quae exceptio controuertitur d. conclus. 3. num. 14. & num. 17. Replicatur d. conclus. 3. num. 18. cum duob. sequentibus. Tertia exceptio est: Nisi periculum animae uertatur: tunc enim etiam post triginta annos nullitas potest proponi. Viu. lib. 2. nullitas, num. 2.

XXIX. Regula: Ad causam nullitatis tractandam aduersarius citari debet. Cuius exceptio est: Nisi notoria sit nullitas, quae ex defectu iurisdictionis procedit. Gabriel. libro 6. de statutis, conclus. 3. num. 10.

XXX. Regula: Pendente causa nullitatis nihil innouandum, & attentata reuocanda. Quae regula est controuersa Viu. lib. 2. nullitas, num. 4. cũ sequente.

XXXI. Regula: Est item appellationis adfine reme-

ne remedium, supplicatio de retractanda sententia. M.I.C.libro 2.cap.28.q.3. Accedit Viu.lib.1.iudex uel similis. Soar. A.250. Quæ, prohibita appellatione, non censetur prohibita. Gabriel.lib.2.de appellat.conclus.1.num.8.

DE EXCEPTIONE, QVOD quisq; iuris in alterum, &c.

XXXII. Regula: Si magistratus aduersus aliquem ius iniquum statuit, uel quis alius iniquũ ius impetrauit aduersus alium: ipse eodem iure uti tenetur. M.I.C.d.cap.28.de exceptione quod quisq; q.1.reg.1. Proinde si debitor impetrauit moratoriam exceptionem, debitores quoq; illius eadẽ exceptione aduersus illum uti possunt. Vill.D.6. Huius regulæ exceptio prima hæc est: Nisi quis non postulans iniquum ius impetrauerit. M.I.C.d.reg. 1.except.4. Accedit Viu.lib.2. princeps reuocans, num.5. Cuius replicationes remißiuè uide d.princeps, num.6. Altera exceptio est: Nisi rescriptum, quo quis iniquum ius impetrauit, contineat clausulam Motu proprio. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.libro 6.de clausulis, conclus.2.num.66.cum duob.sequentibus.

XXXIII. Regula: Exceptio iniqui iuris impetrati etiam alij competit, quàm aduersus quem impetratum est. M.I.C.d.except.quod quisq; q.2. reg.1. Accedit Fichard. in addit.4. ad Vill. L.184.

Hæc de appellationibus eiusq; adfinibus remedijs sint dicta.

DE SENTENTIA ET re iudicata. Cap. XVII.

PRima regula:Sentẽtia est stricti iuris. Turz. *opin.168.ibi:adde pro ratione.*

II.Regula : Sententia æquiparatur contractui, non ultimæ uoluntati. d.opin.168. ibi:& quod æquiparatur.

III.Regula: Dominium per *sententiam transfertur.* Vill.D.108.

IIII.Regula: Rei iudicatæ *standum est, proq; ea præsumitur.* M.I.C.*lib.2.cap.29.q.2.reg.2.et* M.I.P.*lib.2.cap.19.in prim.*Accedit S.*cap.10.in uerbo Sententia.Huius regulæ exceptio prima est:Nisi à non competẽte iudice sit iudicatum.* M.I.C.*d.reg.2.except.1.* Accedit Vill.P.319. *Huius exceptionis replicatio prima uidetur:Nisi statuto omnis nullitas sit exclusa. Quæ tamen reprobatur & distinguitur apud* Gabriel. *lib.6. de statutis, conclus.3.* Plures *replicationes uide d.conclus.3.num.11.cum sequentib. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi iudex tanquam suspectus recusatus iudicauerit.Quæ exceptio approbatur iure ciuili,& iure canonico reprobatur,ut refertur in addit.ad* Villal.S.161.*ibi:& circa istam. Approbatur tamẽ* M. I.P.

I.P.d.cap.19.except.5. Item controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.2.de iudicijs,conclus. 5. Potest tamen iudex,qui de hac sententia cognoscit,eam confirmare. Vill.R.11. Tertia exceptio: Nisi contra minorem annis sit iudicatum. M.I.C. d.reg.2. except.7. Accedit Iul.Clar.§.fin. q.50.in prin.Huius replicatio uidetur in criminalib.Quæ tamen reprobatur d. q.50. in prim. Consuetudine tamē approbari dicitur d.q.50.in prin. ibi:sed certè. Quarta exceptio:Nisi contra absentem sententia dicta sit. M.I.C.d.reg.2.except.10.& M.I.P.d. cap.19.except.6. Accedit Vill.C.37.cum sequente. item L.65. Viu.lib.1. sententia non potest, num.1. cum duob.sequentib. Huius replicatio prima est: Nisi contumaciter abfuit is, contra quem est lata. M.I.C. d.except.10. repl.1. & M.I.P. d.except.6. repl.1. Cuius duplicatio est:Nisi aduersarius præsens per dolum falsò aliquid allegauerit. M.I.C.d. repl.1.dupl.1. & M.I.P.d.replic.1.dupl.2. Accedit Turz.opin.78. Altera duplicatio est:Nisi in criminalibus ob contumaciam damnatus mortuus sit: tunc enim sententia eius hæredi non præiudicat. Quæ duplicatio approbatur & distinguitur apud Turz.opin.177.num.1. Tertia duplicatio est: Nisi in alia causa contumax fuit absens, non in ea de qua quæritur.d.opin.177.num.2. Quarta duplicatio est:Nisi cum per procuratorem iudicium

esset agitatum, dominus ad audiendam sententiam citatus fuerit contumax. Viu.lib.1. sententia non potest, num.13. Quinta duplicatio est: Nisi alio die lata sit sententia, quàm in quem citatio est facta.d.sententia non potest, num.14. Sexta duplicatio est: Nisi absens non fuerit legitimè citatus. M.I.P.d.except.6.repl.1.dupl.4. Cuius triplicatio est: Nisi nunciatione noui operis facta, absens comparuerit. tunc enim mandatum super noui operis nunciatione resoluitur in uim simplicis citationis. Viu.lib.1.nunciatio, num.6. Septima duplicatio est: Nisi absens ad Papã de causa litigiosa iuit, uel nuncium misit. M.I.P.d.repl.1.dupl.6. Quæ tamẽ duplicatio hodie dicitur esse sublata apud Turz. reg.41. Hæc de prima replicatione. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi absens fuerit incarceratus. Fichard. in addit.2.ad Vill.C.21. Tertia replicatio est: Nisi minimum sit præiudicium in sententia contra absentẽ lata. Vill.C.46. Quarta replicatio uidetur: Nisi Princeps contra absentem iudicauerit. Quæ tamẽ reprobatur certo modo apud Vill.P.295. cum num. sequente. & Viu.li. 1. sententia non potest, num.6. cum sequente. Controuertitur & distinguitur apud Viu.d.lib.1. sententia principis. Quinta replicatio est: Nisi aduersarius etiam, pro quo sententia lata est, absens fuerit. Viu.lib.1. sententia non potest, num.4. cum sequente.

quente.

quente. Sexta replicatio est: Nisi non definitiua, sed interlocutoria sententia contra absentem sit lata. d. sententia non potest, num. 5. Huius duplicatio est: Nisi interlocutoria requirat causæ cognitionem, & sit magni præiudicij. d. sententia non potest, num. 9. cum sequente. Septima replicatio uidetur: Nisi causa in qua sententia contra absentem lata est, sit summaria. Quæ tamen reprobatur d. sententia non potest, num. 12. Octaua replicatio uidetur: Nisi statuto confirmetur sententia contra absentem lata. Quæ tamen reprobatur d. sententia non potest, num. 15. Nona replicatio est: Nisi sequestratio per sententiam sit permissa. Viu. lib. 1. sequestrum regulariter. uers. ult. Plures huiusmodi replicationes uide apud Gabriel. lib. 2. de citationib. conclus. 1. & remißiuè apud Viu. d. sententia non potest, num. 16. Hæc de quarta exceptione. Quinta exceptio: Nisi sententia pro absente non contumace sit lata. Villal. S. 27. cum sequente. & Viu. d. sententia non potest, num. 4. cum sequente. ubi replicatur etiam in interlocutoria pro absente lata. Sexta exceptio: Nisi parte, cuius interest, non citata, sententia lata sit. Villal. S. 29. Septima exceptio est: Nisi de alia re uel causa sententia lata sit, quàm de qua iudex datus est. M. I. C. d. reg. 2. except. 11. & M. I. P. d. cap. 19. except. 7. Accedit Vill. l. 175. cum addit. Cuius exemplum habetur l.

penult.ff.de confeßis. Huius replicatio est:Nisi ad causam appellationis iudex datus, de principali causa iudicauerit. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen approbatur apud Turz. opin. 26.& opin.27. idem reg.45. item Soarez A.220. Gabriel.lib.2.de exceptionibus, conclus.1. num.8. Octaua exceptio:Nisi is qui condemnare non potest,absolutoriam tulerit sententiam. l.nemo.33.ff. de reg.iuris. Huius replicatio prima est:Nisi facultas condemnandi iure nouo corrigente antiquum sit prohibita: per hoc enim ius absoluendi prohibitum non censetur. Quæ replicatio est controuersa apud Viu.lib.1.iudici ubicunq;.Approbatur apud Villal.P.188. Altera replicatio est:Nisi condemnatio prohibita sit fauore personæ condemnandæ:hoc enim casu absolutio prohibita non censetur. d.iudici ubicunq;.ibi:ubi eam. Nona exceptio:Nisi sententia non sit conformis libello. M.I. C.d.reg.2.except.12. Accedit Turz.reg.62. Huius replicatio prima est: Nisi iudex uictori expensas in libello non petitas adiudicauerit: boc enim facere potuit. Viu.libro 1. iudex tenetur. ibi:si uerò non. item ibi:& iudex. Plures replicationes uide J.except.11. item remißiuè apud Turz.d.reg.62. Decima exceptio: Nisi non de toto quod petitum est, sententia lata sit. Quæ exceptio est controuersa apud Viu.lib.1.iudex condēnans. Vndecima

exce-

exceptio: Nisi *iudex suum officium non imploran ti impertierit.* Fichard.*in addit.ad* Vill.I.97. Viu. *lib.1.iudex non potest,num.1.cum quatuor sequen tibus.*Cuius *replicatio prima est in causis pijs,* Viu. *d.iudex non potest,num.6.Altera replicatio est in causis absentium,* Viu.*d. iudex non potest, num.7.* Cuius *duplicatio prima est:* Nisi *lis nondum fuerit contestata.d.iudex,num.8. Altera duplicatio est:* Nisi *iniusta fuerit absentia. d.iudex,num.9. Hæc de secunda replicatione. Tertia propositæ exceptionis replicatio est:* Nisi *exceptionem contra inhabilem personam uel falsum procuratorem omissam suppleat iudex. d.iudex, num.10.cũ duob. sequentibus. Quarta replicatio est:* Nisi *actionem quæ ipso iure deficit, reijciat.* Vill.I.103. *Quinta replicatio est in termino constituendo ad producendos & examinandos testes, d.iudex, num.15. cum sequente. Sexta replicatio est in termino iuris coarctando, d.iudex,num.17. Plures replicationes remißiuè uide d.iudex,num.18. item s.except.9.repl.1.& J.lib.5.cap.11.reg.3.repl.5. Duodecima exceptio:* Nisi *de re uel causa spirituali laicus iudex sententiam tulerit.* M. I. P. *lib.3. cap.12. reg.5. Cuius replicatio prima est:* Nisi *arbitrator tantùm fuerit de re spirituali.* Vill.L.3. *Altera replicatio est:* Nisi *laicus sit assessor episcopi. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud* Vill.

L.4. *Decimatertia exceptio: Nisi sententia sit incerta, & summa certa non expressa.* M.I.C.d.reg.2.except.15. *Cuius replicatio est: Nisi cum iudex pœnam legis ignoraret, condemnauerit reum in certam summam hac clausula adiecta, Quòd si pœna legis uel maior uel minor esset, sentẽtia ad eam esset reducenda. Quæ replicatio est controuersa apud* Iul.Clar.§.fin.quæst.93.uers.sed pone.5. *Decimaquarta exceptio:* Nisi *superuacua sit sententia. Hæc exceptio controuertitur in exemplo hoc, Si bannitus iterum banniatur. de quo uide* s̃.lib.prox.cap.8.quæst.4.reg.21. *Decimaquinta exceptio:* Nisi *causa sententiæ non sit adiecta. Hæc exceptio reprobatur apud* Viu.lib.1. *iudex non tenetur, in prin.* Vide item s̃.cap.15.reg.24. *Decimasexta exceptio:* Nisi *inepta uel falsa causa in sententia sit adiecta. Quæ exceptio reprobatur* M.I.P.d.cap.19.except.13. *Accedit* Iul.Clar.§.fin.q.77.uers.*queritur etiam*.33. *ubi distinguitur.* Approbatur *tamen & distinguitur apud* Viu. lib.1. *iudex non tenetur.ibi:tamen si ipse. item ibi:aduerte etiam. & ibi:ubi per illum.* Controuertitur & *distinguitur apud* Gabriel.lib.2.*de sententijs, conclus*.10.*num*.8.*cum duob.sequentibus.* Sed & *eius replicatio est:* Nisi *adiecta sit particula* Maximè. d.*iudex non tenetur. ibi:limita.* Decimaseptima *exceptio:* Nisi *sententia neque condemnationem,*

neq;

neq; absolutionem contineat. M.I.C. d.reg.2. except.16.& M.I.P.d.cap.19.exc.10. Accedit Turz. opin.64.num.4.Villal.S.34.Viu.lib.1.iudex condemnans.ibi:& alium casum. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi iudex appellationis priorem sententiam iustam uel iniustam pronunciauerit. Quæ replicatio est controuersa apud Turz.opin. 24.& Soarez A.218.Altera replicatio est:Nisi iudex simpliciter pronunciauerit, prout in consilio consultoris continetur.Viu.lib.1.sententia qua iudex,in prin. Huius duplicatio prima est:Nisi iudex non se referat ad consilium consultoris,sed ad sententiam alterius iudicis in alia causa latam. d. sententia.ibi:hoc uerò limitatur. Altera duplicatio est:Nisi iudex formaliter pronunciaret absolutionem ut in consilio,usus uerbis futuri temporis. d.sententia. ibi: falliturq; similiter. Decimaoctaua exceptio: Nisi contra ius,leges uel constitutiones sit pronunciatum.M.I.C.d.reg.2.except.19.& M. I.P.d.cap.19. except.11. Accedit Turz. opin. 156. Gabriel.lib.2.de sententijs,conclus.7.num.5.Huius replicatio prima est:Nisi ius,contra quod pronunciatum est,dubium sit ac incertum. Gabriel. d.conclus.7.num.23. Huius duplicationes uide d.concl. 7.num.24.cum quinq; sequentibus. Altera replicatio est:Nisi lex,contra quam pronunciatum est, uarios intellectus habeat. Viu.lib.1.iudex in iudi-

cando.ibi:hinc est quod si aliquis. Tertia *replicatio est: Nisi contra regulam, quæ habet plures exceptiones, sentẽtia lata sit. Quæ replicatio est controuersa apud Gabriel. d. conclus. 7. num. 7. cum sequente. Quarta replicatio est: Nisi non contra ipsum legem, sed simile legis lata sit. Quæ replicatio est controuersa d. conclus. 7. num. 32. Quinta replicatio est: Nisi contra rationem legis, non ipsam legem sententia lata sit. Quæ replicatio est controuersa d. conclus. 7. num. 33. Sexta replicatio est: Nisi contra consuetudinem sit lata. Quæ replicatio approbatur & distinguitur d. conclus. 7. num. 19. cum duob. sequentibus. Septima replicatio uidetur: Nisi contra statutum sit lata. Quæ tamen reprobatur d. conclus. 7. num. 5. Octaua replicatio est: Nisi contra regulas cancellariæ sit lata. d. conclus. 7. num. 9. Nona replicatio est: Nisi contra constitutionem extrauagantem sit lata. Quæ replicatio approbatur & distinguitur d. conclus. 7. num. 15. cum tribus sequentibus. Decima replicatio est: Nisi non ab ordinario, sed ab alio iudice contra statutum loci sentẽtia lata sit. Gabriel. d. conclus. 7. num. 6. Vndecima replicatio: Nisi ab arbitro contra ius sit pronunciatum. Cuius duplicatio est: Nisi in eum ita sit compromissum, ut de iure tantùm pronunciaret. Quæ duplicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib. 2.*

de

de arbitris, concluſ.5. & De ſententijs, concluſ.7. num.4. Decimanona *exceptio: Niſi contra communem opinionem ſententia ſit lata.* Quæ *exceptio controuertitur apud* Viu.*lib.1.iudex in iudicando.ibi: & dixit* Bartolus.*item ibi: ideo iudex ſi tulerit. & uerſ.ult.* Vigeſima *exceptio: Niſi contra deciſiones* Rotæ *ſententia ſit lata.* Quæ *exceptio reprobatur apud* Gabriel. *d.concl.7.num.22.* Vigeſimaprima *exceptio: Niſi ſententia manifeſtum iuris errorem contineat.* Quæ *exceptio approbatur & diſtinguitur apud* Gabriel. *d.concl. 7.num.1.cum ſequentibus.* Vigeſimaſecunda *exceptio: Niſi pro actore ſententia lata ſit, cui nulla competit actio.* Quæ *exceptio controuertitur apud* Gabriel.*lib.2.de ſententijs, concluſ.8.* Vigeſimatertia *exceptio: Niſi ſententia contineat expreſſum errorem calculi.* M.I.C. *d.reg.2. except. 34. in fine.* Accedit Gabriel. *d.concluſ.7. num.2.* Vigeſimaquarta *exceptio: Niſi ſententia notoriè ſit iniqua.* Controuertitur *& diſtinguitur apud* Gabriel. *lib.2.de ſentent. concluſ.10. &* Vill.S.37. Declaratur *d.concluſ.10.num.2.* Vigeſimaquinta *exceptio: Niſi ſententia nullo iure nitatur.* M.I.C. *d.reg.2.except.20. &* M.I.P. *d.cap.19. except.12.* Controuertitur, *magis tamen approbatur apud* Turz.*opin.156.* Vigeſimaſexta *exceptio: Niſi ſub conditione ſententia lata ſit.* M.I.C. *d.reg.2. except.24.*

cept.24. Huius replicatio prima est: Nisi sub hac conditione, Si est probatum: cõdemnatio facta sit, & in defectum conditionis absolutio facta. Viu. lib.2.sententia qua iudex.uers.ult. Altera replicatio est: Nisi ab ea sententia non sit appellatũ. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.2.de sententijs,concl.1. Tertia replicatio est: Nisi cum certum quid pronũciatum esset, adiecta sint hæc uerba: Prout hactenus solitum est. hæc enim uerba uim conditionis non habent. Vill. S.46. Vigesimaseptima exceptio: Nisi cùm sententia sub conditione lata esset, tempore existentis conditionis condemnatus sub iurisdictione iudicis, qui sententiam tulit, esse desierit. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud Turz. opin.168.& opin.171. Vigesimaoctaua exceptio: Nisi uictus uictori in expensas litis non sit condemnatus. M.I.C.d.reg.2.except.25. Accedit Viu.lib. 1.iudex tenetur, in prin. item uers. uerùm si iudex. Vill.I.106. item R.64. Huius replicatio prima est: Nisi expensæ non sint petitæ. Viu.d.iudex tenetur.ibi: si uerò non petantur. & Vill.I.106. Cuius duplicatio est in expensis factis post litem contestatam: ad has enim etiam non petitas uictus uictori est condemnandus. Vill.I.106. ibi: factis tamen. Altera replicatio est: Nisi uictus habuerit probabilem litigandi causam. Viu.d.iudex tenetur.ibi:

limitatur

limitatur quoq;.Vill.R.64.in addit. Vide item ℑ.cap.prox.reg.20.except.2. Tertia replicatio uidetur:Nisi causa sit criminalis. Sed reprobatur d. iudex tenetur.ibi:ampliantur.Controuertitur & distinguitur apud Iul.Clar. §.fin. quæst.62. uers. sed nunquid. Quarta replicatio est:Nisi iudex in sententia sibi reseruauerit condemnationem uel absolutionem expensarum nomine.Quæ replicatio approbatur in interlocutoria,sed reprobatur in definitiua,Viu.lib.1.iudex in sentētia. Fichard. in addit.ad Vill.E.146.Quinta replicatio est:Nisi sententia sit interlocutoria. Sed reprobatur apud Vill.R.64. Plures replicationes uide ℑ.cap.prox. d.reg.20. Vigesimanona exceptio:Nisi in facto errauerit iudex,ac contrarium poßit probari. Hæc exceptio reprobatur M.I.C. d.reg.2. except.26. item except.39.& M.I.P.d.cap.19.except.13. Accedit Viu.lib.1.sententia iudicis,num.3.Cōtrouertitur apud Turz.opin.86.Admittitur exceptio proposita primùm,si error iuris cum errore facti sit admixtus. Gabriel.lib.2. de sententijs, conclus.7. num.3. Deinde admittitur exceptio proposita, si per duos testes dixerit iudex satis probatū: quod tamen ex actis non constat. Viu. lib.1. iudex non tenetur.ibi:aduerte etiam. Tertiò admittitur exceptio proposita, si error in sententia sit expressus. Turz.d.opin.86. & Gabriel.lib.2. de sententijs,

tijs,concluſ.7.num.1.cum tribus ſequentibus. Huius replicatio eſt:Niſi non effectualiter,ſed intellectualiter error ſit expreſſus. d.concl.7.num.34. Quartò admittitur exceptio propoſita, ſi ex actis,ad quæ iudex ſe refert, error deprehendatur. Turz. d.opin.86. ibi:aut non eſt expreſſus error. & opin.139. Quintò admittitur, ſi decretum ex falſa cauſa ſit interpoſitum. Vill.I.102. Plures diſtinctiones, quibus exceptio propoſita admittitur,uide in exceptionibus ſequentibus. Trigeſima exceptio: Niſi antea diuerſum in eadem cauſa fuerit iudicatum. M.I.C.d.reg.2.except.27.& M.I.P. d.cap.19.except.14. Accedit Villal.P.317.Gabriel. lib.2.de ſententijs,concluſ.7.num.11. Huius replicatio prima eſt: Niſi pendente appellatione ſuper ſententia,contra eam ſit iudicatum.Vill.P.317. Altera replicatio eſt: Niſi contra interlocutoriam prius dictam ſit iudicatum. Vill.S.17. cum addit. & duob.numeris ſequentibus. Huius duplicatio prima eſt:Niſi iudex per interlocutoriam ſe declarauerit competentem. hanc enim reuocare non poteſt.Vill.S.20. Altera duplicatio eſt:Niſi interlocutoria bis fuerit confirmata.Vill.S.21. Tertia propoſitæ exceptionis replicatio uidetur: Niſi partes in poſteriorem ſententiam conſenſerint. Quæ tamen reprobatur apud Gabriel. libro 2.de ſententijs,concl.7.num.12. Quarta replicatio eſt:

Niſi

Nisi iudici de prima sententia non constiterit.d. concluſ.7.num.13. Plures replicationes remiſsiuè uide d.concluſ.7.num.14. Trigeſimaprima exceptio:Niſi exceptio aliqua fuerit omiſſa. Quæ exceptio reprobatur M.I.C.d.reg.2.except.28. Accedit Vill.E.num.110. De qua re uide plura J.lib. 5.cap.11.reg.3.repl.5. Trigeſimaſecunda exceptio: Niſi actor reum antea contra edictum prætoris ſine uenia impetrata in ius uocauerit.Quæ exceptio eſt controuerſa apud Viu.lib.1.emancipationis.ibi:& his accedit. Trigeſimatertia exceptio: Niſi falſus procurator interuenerit. M.I.C.d.reg. 2.except.29. Accedit Viu.lib.1.iudex non poteſt, num.13. Huius replicatio eſt:Niſi dominus ſententiam ratam habuerit. Villal.D.116. cum ſequente. item S.48. Trigeſimaquarta exceptio:Niſi procurator minor annis interuenerit.Vill.P.319. Trigeſimaquinta exceptio:Niſi ex falſis inſtrumentis iudicatum ſit.M.I.C.d.reg.2.except.35. & M.I.P. d.cap.19.except.15. Huius replicatio eſt: Niſi exceptio falſitatis requirat altiorem indaginem: tũc enim executio ſententiæ non impeditur. Gabriel. lib.7.concluſ.6.num.17.Trigeſimaſexta exceptio: Niſi ex falſo teſtimonio ſententia lata ſit. M.I.C. d.reg.2.except.36. & M.I.P. d.cap.19. except.16. Huius replicatio prima eſt, quòd hoc caſu non ipſo iure ſententia ſit nulla,ſed per in integrum re-

ſtitutionem

stitutionem annullanda. Vill.R.48.cum sequente. item S.33.ibi:si tamen. Cuius duplicatio est: Nisi aduersus minorem sentētia lata sit.d.S.33.in prim. Altera replicatio uidetur: Nisi testes non probentur corrupti. Quæ tamen replicatio reprobatur apud Villal.R.50. cum sequente. & Viu.lib.2. testium solam. Trigesimaseptima exceptio:Nisi testes,ex quorum dictis sententia lata est,probentur corrupti. Quæ exceptio est cōtrouersa d.testium solam. Trigesimaoctaua exceptio:Nisi ex testimonio periti in arte sententia lata sit. Vill.S.23.Viu. lib.2.sententia expertorum,num.1. Cuius replicatio prima est: Nisi ab ea sit appellatum. d.sententia,num.2. Altera replicatio est: Nisi peritus assumptus sit utriusque partis consensu. d.sententia, num.3. Trigesimanona exceptio:Nisi sententia dicta sit ex probationibus priuilegiatis.Viu.libro 2. sentētia lata.ubi etiam remißiuè replicatur.Quadragesima exceptio:Nisi ex præsumptionibus sententia lata sit. Viu.lib.2.sententia lata ex. Quadragesimaprima exceptio: Nisi secūdum id quod lite pendente accidit, iudex pronunciauerit. Gabriel.lib.2.de iudicijs,concl.3.num.1. Huius exemplum est conceßio alteri præiudicialis pēdente iudicio obtenta.de quo uide s.lib.prox.cap.4.reg.1. except.1. Huius replicatio est:Nisi ex causa præterita aliquid lite pendente accidat,secundum quod

iudex

iudex pronunciauerit. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud Gabriel. lib.2. de iudicijs, conclus.2. Plures propositæ exceptionis replicationes uide apud Gabriel. d. conclus.3. Quadragesimasecunda exceptio: Nisi sententia referat se ad instrumentum aliquod in actis non contẽtum. Vill. S.30. cum sequente. Quadragesimatertia exceptio: Nisi iudex pecunia corruptus iudicauerit. M.I.C. d. reg.2. except.38. & M.I.P. d. cap.19. except.19. Huius replicatio est: Nisi non alio modo corruptela iudicis probetur, quàm per confeßionem ipsius iudicis: huic enim stãdum non est. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.7. conclus.32. num.7. cum duob. sequentibus. Quadragesimaquarta exceptio: Nisi nullis probationibus factis, sententia lata sit. Hæc exceptio cõtrouertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.2. de sententijs, conclus.9. Quadragesimaquinta exceptio: Nisi non uisis actis sententia lata sit. Controuertitur & distinguitur apud Gabriel. d. conclus.9. num.10. cum tribus sequentibus. & d. lib.2. de appellationib. conclus.5. num.1. it. Villal. S. 26. Quadragesimasexta exceptio: Nisi probationibus alterius partis non uisis, iudex contra eam pronunciauerit. Turz. opin.135. Quadragesimaseptima exceptio: Nisi citatio facta sit ad uoluntatem iudicis, non ad sententiam audiendam. Viuius

lib.1.sententia non potest,num.11. Quadragesima octaua exceptio: *Nisi non seruato iuris ordine sit iudicatum.* M.I.C.*d.reg.2.except.40.* & M.I.P.*d.cap.19.except.20.* Accedit Vill.I.98. & Iul.Clar. *in §.fin.quaest.50.uers.item quia.4.* Huius exceptionis replicatio prima est: *Nisi causa sit manifesta seu notoria.* M.I.P.*d.except.10.repl.1.* Accedit Iul.Clar.*in §.fin.quaest.9. in prin.* Declaratur definitione notorij M.I.P. *d.replic.1. item d.q.9. uers.2.* Huius replicationis duplicatio est: *Nisi causa alijs nota,iudici sit incognita.* M.I.P.*d.replic.1. duplic.2.* Accedit Viu.*lib.2.notorium,num.3.* Contradicere tamen uidetur Gabriel. *lib.2. de executione rei iudicatae, conclus.3.num.11.cum sequentibus.* Plura de replicatione proposita uide s̃.*lib. prox.cap.6.reg.28.* Altera replicatio est: *Nisi de debito constet.* Haec replicatio species praecedentis approbatur specialiter apud Villal.A.35.*in addit.§.de iure regio.ibi:quod executio.* Tertia replicatio est: *Nisi contractus,ex quo agitur,per testes sit probatus.* Haec replicatio est controuersa apud Vill.E.137.*in addit.* Quarta replicatio est: *Nisi cùm statuto cautum esset, ut instrumenta uel chirographa executioni mandentur,debitum per instrumentum uel chirographum probetur.* Quae replicatio approbatur simul & distinguitur per ea quae proposita sunt s̃.*cap.11. in fine, replic.generali 2.*

nerali 2. Quinta replicatio est: Nisi causa ita sit delegata, ut procedatur sola ueritate inspecta. Vil lal.L.118. Sexta replicatio uidetur: Nisi ipso iure pœna sit commissa. De hac re uide J.lib.ult.cap. penult.in uerbo Ipso iure. Sexta replicatio est: Nisi reus in flagranti crimine sit deprehensus. Quæ tamen replicatio est controuersa apud Iul. Clar. §.fin. quæst.98. uers.quæro. Septima replicatio est: Nisi contra officiales generalis fiat inquisitio. Iul.Clar.§.fin.quæst.50.uers.scias etiam. Hactenus propositæ exceptionis replicationes enumerauimus: quarum duplicatio generalis est, quoad defensionem naturalem, quam iudex omittere non debet. Gabriel.lib.2.de citationib. conclus.1.num.38. Quadragesimanona exceptio: Nisi postquam superior iudex causam ad se reuocasset, uel cognoscere cœpisset, inferior pronũciauit. M.I.P.d.cap. 19.excep.23. Accedit Soarez A.287.cum sequente. Vill.A.158.& 160. Cuius replicatio est: Nisi superior non motu proprio, sed ad petitionem partis reuocasset. Vill.A.159. Quinquagesima exceptio: Nisi die feriato sententia lata sit. M. I. C. d.reg.2. except.45. Accedit Iul.Clar.§.fin.quæst.50.uers. pariter etiam. Quinquagesimaprima exceptio: Nisi cum iudex ad tẽpus datus esset, uel certo tempore litem dirimere iussus, post tempus illud sententiam tulerit. M.I.C.d.reg.2.except.46. Accedit

Viu.lib.1.sententia lata. Plura de hac exceptione uide s̄.lib.prox. cap.5.reg.26.except.14. Quinquagesimasecũda exceptio: Nisi post peremptam instantiam sententia lata sit. Turz.opin.62. Quinquagesimatertia exceptio: Nisi noctu sententia sit lata. M.I.P.d.cap.19.except.22. Controuertitur apud Vill.S.32.Viu.lib.2.sententia lata,num.1. Declaratur definitione noctis d.sentẽtia,num.2.uers. & aduerte. Huius replicationes sunt: Nisi partes essent præsentes, & non contradicerent, aut ultima dies instantiæ expiratura esset, aut expressus partium consensus accederet, aut iudex negociorum multitudine impeditus die pronunciare non posset, aut consuetudo loci permitteret de nocte pronunciari. Quæ replicationes approbantur d. sententia lata,num.2. Quarum duplicatio generalis est: Nisi non adfuerint tria luminaria. d.sententia,num.3. Quinquagesimaquarta exceptio: Nisi à sententia fuerit appellatum, eaq; ab appellationis iudice rescissa, uel rescindi speretur. M.I. C.d.reg.2.except.48. & M.I.P. d.cap.19. except. 26. Accedit Vill.A.112. Huius replicatio prima est: Nisi non iusto tempore sit appellatum. M. I. C. d. except.48.repl.2. & M.I.P.d.except.26.replic.1. Cuius duplicatio prima est: Nisi appellans absens fuit, & ignorauit aduersus se iudicatum esse. M.I. C.d.repl.2. dupl.5. & M.I.P. d. replic.1. duplic.3.

Huius

Huius triplicatio est: Nisi procurator absentis fuerit præsens. M.I.C.d.dupl.5.tripl.1. & M.I.P.d.duplic.3.triplic.1. Accedit Fichard.in addit.ad Vill. P.326. Altera duplicatio est: Nisi reductio laudi ad arbitrium boni uiri petatur: huic enim appellationis tempus non obstat, sed triginta annorum præscriptio. Vill.A.135.in addit.ult.in fine.140.& R.12. Plures duplicationes uide J.repl.5. dupl.1. cum sequentib. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi alius appellauit, non is qui proposita exceptione utitur. M.I.C. d.except.48.replic.3.& M.I.P.d.except.26.repl.2. Cuius duplicatio prima est: Nisi socius eius qui exceptione proposita utitur, in causa communi appellauerit. M.I.C.d.repl.3.dupl.1. & M.I.P. d.repl.2. dupl.1. Cuius triplicatio uidetur in criminalibus causis. Sed reprobatur apud Iul. Clar. §.fin. quæst.94. uers.quæro nunquid. Altera duplicatio est: Nisi aduersarius appellauerit: hæc enim appellatio etiam alteri, aduersus quem appellatum est, prodest. Quæ duplicatio approbatur sub conditione apud Soarez A.224. Hæc de secunda replicatione. Tertia propositæ exceptionis replicatio est: Nisi appellans appellationem deseruerit, uel eam intra legitimum tempus nõ fuerit prosecutus, nec ad finem perduxerit. M.I.C. d.except.48.repl.5. & M.I.P.d.except.26.replic.4. Pro declaratione

ſciendum, ad exercendam appellationem annum, & cauſa cognita biennium præfigi. M.I.C.*d.repl.* 5.& M.I.P.*d.repl.*4. Accedit Vill.A.102.*cum addit.& num.*122. *Huc uidetur etiã pertinere quod* Villal.A.132. *dicit,*Appellatum *nõ poſſe præfigere terminum appellanti, ſicut poteſt appellans ſibi præfigere.*Planè *propoſitæ replicationis duplicatio prima eſt :* Niſi *ex iuſta & ineuitabili cauſa proſequi uel ad finem perducere non potuit.* M.I. C.*d.repl.*5.*dupl.*1. *Cuius exemplum eſt* J.*dupl.*4. *& ſequentibus.* Huius *triplicatio prima uidetur:* Niſi *de impedimento non fuerit proteſtatus.* Sed *reprobatur ſub conditione apud* Vill.A.130. *Altera triplicatio eſt :* Niſi *diligentiam in primo anno à ſe adhibitam non probauerit.*Soarez A.223.*Tertia triplicatio eſt :* Niſi *biennium ſit elapſum:tunc enim propoſitæ duplicationi locus amplius non eſt.* M.I.C.*d.dupl.*1.*tripl.*1. *Cuius quadruplicatio prima eſt:*Niſi *paupertatis ratione intra biẽnium ad finem perducere non potuit.*Fichard.*in addit. ad* Vill.F.14. *Altera quadruplicatio uidetur:*Niſi *partium conſenſu tempus ultra biennium ſit prorogatum.*Sed *reprobatur apud* Soarez A.222. De *qua re uide item* J.*dupl.*3. *Tertia quadruplicatio uidetur :* Niſi *per principem uel iudicem ſteterit, quo minus intra biennium cauſa appellationis ad finem fuerit perducta.* Quæ *controuerſa uidetur*

M.I.C.

M.I.C. *d.tripl.1. quadrupl.1.* Approbari uidetur certo modo apud Vill.A.129. cum sequente. Hæc de tertia triplicatione. Plures triplicationes remissiuè uide in addit.ad Villal.130. Altera propositæ replicationis duplicatio est: Nisi iudex tēpus prorogauerit uel arctauerit. M.I.P.d.repl.4.ibi:quod uerò. Cui accedit Vill.D.70.cum addit. Tertia duplicatio est: Nisi inter partes conuenerit, ne tempora appellationis obseruentur. M.I.C. d.repl.5. duplic.4. Controuertitur Viu.lib.2.appellationis prosequendæ, & Soarez A.222. Quarta duplicatio est: Nisi pendente appellatione in arbitros sit compromissum. M.I.C.d.repl.5.dupl.5. & M.I.P. d.repl.4.dupl.5. Accedit Gabriel.lib.2.de arbitris, conclus.4. ubi etiam triplicationes subijciuntur. Quinta duplicatio est: Nisi per iudicē uel per principem steterit, quo minus intra legitimum tempus causa sit finita. M.I.C.d.replic.5.duplic.8. Accedit Vill.A.127.cum sequente. Huius triplicatio prima est: Nisi bienniū sit elapsum. Quæ triplicatio controuersa uidetur, ut s̃.dupl.1. tripl.3. quadrupl.3. est ostensum. Altera triplicatio est: Nisi appellans non summa ope nisus sit, & sæpius iudicem interpellauerit. Turz.reg.1.ibi:fallit tamen. Vill.A.102. in addit. ibi: & nota etiam. Sexta duplicatio est: Nisi appellans reipub. causa absens fuerit. Villal. A.1.cum addit. & num.sequente. Huius triplicatio

prima est: Nisi *etiam suo nomine absfuerit. d.addit.ibi:si uerò partim.* Altera *triplicatio est*: Nisi *procuratorem apud acta habuerit. Controuertitur & distinguitur d.addit. ibi:quæ uidetur limitari. Septima duplicatio est*: Nisi *alterius intersit appellationem non esse desertam.* Soarez A.115. *Hæc de tertia replicatione.* Quarta *proposita exceptionis replicatio est:Nisi appellatione reiecta, ab ipsa reiectione non fuerit appellatum.* Viu.*lib.* 1.*iudex à quo. ibi: unde debet.* Hæc *de* 54. *exceptione.* Quinquagesimaquinta *exceptio* : Nisi *post sententiam dictam noua instrumenta sint reperta.* Quæ *exceptio reprobatur* M.I.C.*d.reg.*2. *except.*53. & M.I.P.*d.cap.*19.*except.*30. *Controuertitur apud* Turz.*opin.*84. *ibi: & licet aliqui.* Admittitur *tamen per in integrum restitutionem ex clausula generali,*Si *qua mihi iusta,&c.* Quæ *distinctio approbatur & distinguitur apud* Vill. R.46. Gabriel.*lib.*2.*de restitut.in integr.concl.*2. Quinquagesimasexta *exceptio*: Nisi *testes denuò sint reperti.* Quæ *itidem reprobatur:& admittitur per in integrum restitutionem ex clausula generali in uniuersitate, ecclesia & minore.* Vill.R. 47. Quinquagesimaseptima *exceptio*:Nisi *iudex in mortis articulo dixerit, se iniustam protulisse sententiam.* Quæ *exceptio reprobatur apud* V.*ll.* I.115. Admittitur *in ipsius iudicis præiudicium,*

Vill.l.116. Item admittitur alijs probationib.concurrentibus,d.116.in addit. Quinquagesimaoctaua exceptio: Nisi is pro quo sententia lata est,con fessus sit eam esse iniquam. Turz.opin.5.num.2. Vill.S.37. Viu.lib.1.sententia iudicis, num.3. Vide item s.cap.9.reg.7.except.1.repl.1.dupl.1. Quinquagesimanona exceptio: Nisi cum non soluenti certa pœna in sententia esset adiecta,postea statutum factum sit, quo mitior pœna non soluentibus constituitur:hoc enim sentētiæ derogat. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen approbatur apud Turz.opin.169. Sexagesima exceptio:Nisi is pro quo sententia lata est, eam latam esse negauerit. Gabriel.lib.2. de appellationibus,conclus.5. num.6. Sexagesimaprima exceptio: Nisi is pro quo sententia lata est, eam aduersario exhibere nolit. Quæ exceptio controuertitur d.conclus.5. num.7.cum sex sequentibus. Cuius replicatio est: Nisi negauerit penes se sententiam esse. d.concl.5. num.14. Hactenus propositæ regulæ exceptiones enumerauimus, quarum tamen plures uide s.lib. prox.cap.5.reg.26.

Replicationes præcedentium exceptionum generales.

Planè supersunt nonnullæ replicationes generales,quæ præcedentibus exceptionibus alijsq; similibus opponi possunt. quarum prima hæc est:

Nisi sententia ex ijsdem actis impugnetur. Villal. S.24. *Cuius duplicatio est: Nisi euidenter iniqua ex ijsdem actis appareat.* Vill.S.25. *Altera replicatio generalis est: Nisi sententia plura contineat capitula: hoc enim casu propter unum cætera nō redduntur inualida.* Villal.S.35. *Tertia replicatio est: Nisi partes in sententiam nullam consenserint. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur apud* Gabriel.lib.2.de *sententijs,* concl.2. *Quarta replicatio est: Nisi statuto de nullitate conqueri sit prohibitum. Cuius duplicatio est: Nisi ex defectu iurisdictionis nullitas descendat: hæc enim statuto isto non uidetur contineri. Quæ duplicatio approbatur & distinguitur apud* Gabriel. lib.6. de *statutis,concl*uſ.3. *Quinta replicatio uidetur: Nisi appellationi sit renunciatum. Quæ tamen reprobatur apud* Fichard.*in addit.ad* Vill.R.24. *Sexta replicatio uidetur: Nisi appellatio sit deserta. Sed reprobatur apud* Viu. *lib.2.nullitas, num.1. & 7.* Admittitur tamen, *si causa nullitatis cum appellatione fuerit proposita. Quæ distinctio controuertitur d.nullitas, num.9.cum duob.sequentibus. Septima replicatio: Nisi partes iuramēto renunciassent nullitati. Cuius duplicatio est: Nisi ex defectu iurisdictionis nullitas descendat: huic enim renunciatum non uidetur.* Gabriel.lib.6.*de statutis,conclus.3.num.7. Octaua replicatio: Nisi executio sen*

tentiæ sit facta. Cuius duplicatio est: Nisi ex defectu iurisdictionis nullitas descendat. d. conclus. 3. num. 8. Nona replicatio est: Nisi tres conformes sint sententiæ. Cuius duplicatio est: Nisi ex defectu iurisdictionis nullitas descendat. Quæ duplicatio controuertitur d. conclus. 3. num. 9.

DE ACTIONE IVDICATI, necnon de executione rei iudicatæ, de sumptibus litis, deq́ sportulis iudicum & ministrorum. CAP. XVIII.

PRima regula: Actio iudicati competit ex re iudicata. M.I.C. lib. 2. cap. 30. quæst. 1. Cuius exceptio uidetur: Nisi in reali actione sit iudicatum. Quæ tamen exceptio reprobatur apud Vill. A. 38.

II. Regula: Actio iudicati competit non ex sententia confirmata, sed confirmante. Villal. A. 37. & S. 42. Cuius exceptio est: Nisi ob desertionem appellationis sententia sit confirmata. Vill. S. 43.

III. Regula: Res inter alios iudicata alijs non prodest. M.I.C. d. cap. 30. quæst. 2. reg. 1. Cuius exceptio est: Nisi unus fratrum legitimus sit iudicatus: hæc enim sententia alijs quoq; fratribus prodest. Vill. L. 65. in fine.

IIII. Re-

IIII. Regula: Res inter alios iudicata alijs non obest. M.I.C.d.cap.30.quæst.3.reg.1. Cuius exceptio prima est: Nisi reo condemnato, fideiussor eius conueniatur. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud Turz.opin.140.& Villal.F.39. Altera exceptio est: Nisi statuto cautum sit, ut sententia aduersus unum lata, aduersus alium executioni mandetur. Vill.S.103.

V. Regula: Condemnato quatuor menses dantur ad soluendum. M.I.C. d.cap.30.quæst.5.reg.2. Huius exceptio prima uidetur: Nisi iudex tempus illud prorogauerit, uel arctauerit. Quæ exceptio approbatur M.I.C. d.reg.2. except.4. & M.I.P. lib.2.cap.20.reg.4.in fine. Accedit Vill.T.17. Reprobatur M.I.C.d.reg.2.except.3. Accedit Villal. D.30.& 70.cum addit. Ex quibus exceptio proposita controuersa uideri potest. Altera exceptio est: Nisi ex delicto condemnatus sit ad mulctam soluendam. Viu.lib.2.condemnatis.Iul.Clar.§.fin. q.95.in prin.ibi:& aduerte.

VI. Regula: Sententiæ uerba strictè sunt intelligenda. Vill.S.47.

VII. Regula: Sententia ad mandatum iudicis executioni mandanda. M.I.C.lib.2.cap.31.de executione rei iudicatæ, quæst.2. & M.I.P.d.cap.20 reg.1. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi exceptio nullitatis, quæ in continenti probari poßit, obij-

obijciatur. Vill.E.115.cum num.sequente. Viu.lib. 2.nullitas,num.3. Gabriel. lib.2.de exceptionibus, conclus.4.ubi controuertitur & distinguitur. Altera exceptio est: Nisi exceptio in integrum restitutionis obijciatur. Quae exceptio approbatur & distinguitur apud Villal.E.116. in addit. & num. 139.cum addit. Gabriel.lib.2.de appellationib.conclus.1.num.7.item eod.lib.de executione rei iudicatae,conclus.1.num.17. Tertia exceptio est: Nisi à sententia sit appellatum uel supplicatum: tunc enim inhibenda est executio. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quae proposita sunt s.cap.prox.reg.4.except.54. item s.cap. 16.reg.19.

VIII. Regula: Executor non cognoscit de negocio principali. M.I.P. d.cap.20. reg.1.except.1. Huius exceptio prima est: Nisi executor sit maior iudice qui sententiam tulit: hic enim de causa denuò cognoscere potest, & omnes exceptiones, quae aduersus sententiam obijci possunt, admittere. Vill.E.136. Altera exceptio est: Nisi iudex ecclesiasticus laico iudici sententiam exequendam mandauerit: hoc enim casu laicus denuò potest cognoscere, an rectè sit iudicatũ. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur apud Iul.Clar.§. fin.quaest.96.uers.quaero etiam.7.Villal.L.110. cum addit.& num.sequente. Plura de hac exceptione uide

uide s.cap.10.in uerbo Acta causæ, except.7. item s.lib.prox.cap.ult.de hæresi, reg.15.

IX. Regula: Delegatus iudex ordinario sententiam suam exequendam mandare debet, non ipse exequi, nisi à Principe sit delegatus. Viu.lib.1. iudex in sententia.ibi:nisi secūdum. Secus de iure pontificio.M.I.P.d.cap.20.reg.2.

X. Regula: Ecclesiasticus iudex per excommunicationem compellere potest laicum ad auxilium præstandum: non tamen contrà laicus ecclesiasticum. Vill.E.13.item I.114. Huius regulæ exceptio est: Nisi laicus sit exemptus: hic enim cōpelli non potest. Vill.E.96.

XI. Regula: Alterius loci magistratus, quàm ubi sententia dicta est, ad eam exequendam non tenetur. M.I.C.d.cap.31.de executione rei iudicatæ, quæst.3.reg.2. Cuius exceptio est: Nisi sua sponte exequi eam uelit. Quæ exceptio approbatur simul et distinguitur apud Iul.Clar.§.fin.quæst.96. uers.item quæro.9.

XII. Regula: Iudex ecclesiasticus non potest exequi sententiam in bonis laici, sed debet inuocare brachium seculare. Vill.I.110.in addit. ibi: & nota.item 112.cum addit.item 117.cum addit.

XIII. Regula: Non ante, sed post rem iudicatam executio facienda. M.I.C.d.cap.31.de execut. rei iudicatæ, q.5.reg.1. & M.I.P. d.cap.20.reg.1.

Accedit

Accedit Turz.opin.70.num.1.Villal.I.98. Huius exceptiones uide J.reg.16.except.1.repl.1.cum sequentibus.item S.cap.4.reg.4. Sed & eius exceptio est:Nisi statuto cautum sit,ut instrumenta & chirographa executioni mandentur: hoc enim casu non expectatur sententia. Quae exceptio approbatur & distinguitur S.cap.11. in fine, replicat.generali 2.

XIIII.Regula:Citatio aduersarij executioni præmittenda. Turz.opin.70.num.1. Viu.lib.1. citatio. Cuius exceptio prima est:Nisi in re adiudicata,non in alia executio sit facienda. Villal.E.135: & Viu.d.citatio.ibi:ubi dicit non fore. Altera exceptio uidetur:Nisi in actione reali,non personali executio sit facienda. Quae exceptio controuertitur, magis tamen reprobatur apud Viu. d.citatio,in fine.

XV.Regula:Ante præsentationem literarum, quibus executio mandatur, ea facienda non est. Quae regula controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.2.de executione rei iudicatæ,concl.3.

XVI.Regula: Modus executionis faciēdæ traditur M.I.C.d.cap.31.de executione, quæst.6.reg. 2.Hic seruari iubetur à Gabriel.lib.2.de executione,conclus.2.Qui tamen modus omissus non uitiat executionem.Vill.E.137.

XVII. Regula: Quæ ad culturam agri pertinent,

nent, pignori non sunt capienda in executione. M.I.C.d.*reg.*2.*except.*8. Accedit Viu.*lib.*1.*executio. Huius exceptio prima est in debito fiscali, d. executio. uers.interpretantur ista omnia. Altera exceptio est:*Nisi ut uendantur,maximè ad hastã, uel dentur in solutum,capiantur.d.executio.uers. limitantur etiam. Tertia exceptio est:*Nisi non alia supersint bona, in quibus executio fieri posit. d.executio.uers.coarctantur.*

XVIII.Regula:*Quæ alia bona in executione pignori capi non poßint, definitur* M. I. C. *d. reg.*2.*except.*1.*cum sequentibus. Quæ omnia distinguuntur secundum tres exceptiones iam propositas,ut patet ex d.executio.*

XIX.Regula:*Alius modus executionis est,ut debitor apprehendatur & incarceretur.* M.I.C. *d.quæst.*6.*reg.*4. *Cuius exceptio prima est:* Nisi *sententia nondum lata sit. Quæ exceptio approbatur* s̃.*reg.*12. Huius *replicatio est:*Nisi *debitor de fuga sit suspectus.* Vill.F.176. *uers.ubi ponit.*Altera *replicatio est:*Nisi *testes cum iuramento deponant,debitum esse liquidum.d.uers.ubi ponit. Tertia replicatio est :* Nisi *in ius uocatus sub pœna fisco applicanda non comparuerit. Soarez* C.18. *Altera propositæ regulæ exceptio est:* Nisi *debitor minor sit ætate.Quæ exceptio est controuersa apud* Viu.*lib.*1.*minor non potest.* Admittitur

tur tamen in minore filiofamiliâs, d.minor non potest.uers.ult. Tertia exceptio est: Nisi debitor *habeat bona quæ sub hastatione uendi possint.* Viu.lib.2.debitor habens,in prin.& Soarez C.16. Huius replicatio est: Nisi bona non sufficiant æri alieno soluendo. d.debitor habens. ibi: hoc uerò. Quarta exceptio est: Nisi debitor bonis cesserit. De hac exceptione uide j. libro 5.cap.12. reg.16. Quinta exceptio est: Nisi mulier sit debitrix. De hac exceptione uide s.lib. proxim. cap.9. reg.21. except.1.

XX. Regula: Debitor de fuga suspectus non solùm ad petitionem creditoris, sed etiam cessionarij capi potest. Vill.F.176.in addit.uers.ult.

XXI. Regula: Debitor de fuga suspectus etiã à non competente iudice capi potest. Villal.F.176. in prin.

XXII. Regula: Modus exequendi contra clericum debitorem, qui non est soluendo, traditur apud Viu.lib.2.clericus debitor. ibi: uerùm reducendo.

DE SVMPTIBVS LITIS præstandis.

XXIII. Regula: Victus uictori expensas litis restituere tenetur. M.I.C.d.cap.31.de sumptibus litis,quæst.1.reg.1.et M.I.P.d.cap.20.reg.6. Accedit Turz.opin.101.num.1. Huius exceptio prima est:

Nisi uictus uictori in expensas litis non sit condemnatus. M.I.C.d.reg.1.except.1. *Huius replicatio uidetur:* Nisi *iudex cōdemnationem expensarum sibi in sententia reseruauerit.de qua replicatione uide* 5.*cap*.17.*except*.28.*repl*.4. *Altera exceptio est:* Nisi *uictus probabilem habuerit litigandi causam.* Turz.*d.opin*.101.*num*.2. *Vide item d.except*. 28. *repl*.2. *Hæc tamen exceptio in curia* Romana *reprobatur,d.opin*.101.*num*.4. *Sed & eius replicatio est:* Nisi *statuto cautum sit, ut uictus uictori in expensas condemnetur.* Q*uæ replicatio controuertitur, magis tamen reprobatur apud* Gabriel. *lib*.2.*de expensis,conclus*.1. *Tertia exceptio est:* Nisi *iudex ipse sententiam, à qua appellatum est, reuocauerit.* Vill.S.19. Q*uarta exceptio est:* Nisi *uictus præstiterit iuramentum calumniæ.* Q*uæ exceptio est controuersa apud* Turz.*d.opin*.101. *nū*. 3.*&* Iul.Clar.*§.fin.q*.62.*uers.sed quid si accusator.* Q*uinta exceptio est:* Nisi *doctißimi uiri cōsilium pro se uictus habeat.* Vill.C.168. *Sexta exceptio:* Nisi *uel unicū testem pro se uictus habuerit.* Viu. *lib*.1.*testis.§.per unum testē. Cuius replicatio est:* Nisi *testis non sit omni exceptione maior.d.§.per unum.uers.ult. Septima exceptio:*Nisi *uictor quoque iniustè litigauerit: puta actor plus petendo.* Q*uæ exceptio controuertitur & distinguitur apud* Gabriel.*lib*.2.*de expensis, conclus*.2.*num*.1. *item*

tem num.10.cum sequentib.usq; ad finem. Plures propositæ regulæ exceptiones uide s. cap. prox. reg.4.except.28.

XXIIII. Regula: Etiam ex pacto seu stipulatione expensarum præstandarum, si non fiat quod promissum est, expensæ peti possunt. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud Turz. opin. 101.num.4.uers.an conuentio siue pactum, cum sequentibus.

XXV. Regula: In expensas computatur etiã id quod uictor aduocato causæ præstare debet. Cuius exceptio prima est: Nisi aduocatus propriam causam egerit: hoc enim casu honorariũ inter expensas non computabit. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud Vill.A. 60. item S.7. & Fichard. in addit.ad Vill. A.66. Idem in addit.ad Vill.P.330. Viu.li.1.aduocati.uers.sed aduerte. Soarez A.103.cum sequente. Altera exceptio est: Nisi aduocatus uictori gratis sit patrocinatus. Vill.S.6. & Soarez A.109.

XXVI. Regula, De expensis cõdemnati, qui ob uictoris absentiam ab instantia fuit absolutus, deducẽdis ex taxatione expensarum, Vill.E.146.

DE SPORTVLIS IVDICVM.

XXVII. Regula: Sportulæ iudici debentur. M.I.C.lib.1.cap.6.q.3.reg.8. Accedit Viu.li.2.sportulæ, num.5. Huius exceptio prima est: Nisi iudex

ſit eccleſiaſticus uel clericus. M.I,P.*lib.*2. *cap.*20. *reg.*10. Accedit Viu.*d.ſportulæ,num.*1.*cum ſequente*. *Huius replicatio prima uidetur*:Niſi *clericus ſit iudex delegatus*. *Sed reprobatur d. ſportulæ, num.*3. *Altera replicatio eſt*:Niſi *conſuetudo ſit in contrariũ*. Quæ *replicatio controuertitur, magis tamen approbatur d.ſportulæ,num.*4.*Altera propoſitæ regulæ exceptio uidetur in arbitro*. Quæ *tamen reprobatur d.ſportulæ,num.*8. *Tertia exceptio eſt*:Niſi *litigatores ſint pauperes.d.ſportulæ,num.*9.

XXVIII. *Regula*: *Si plures libelli porrecti ſunt, pro ſingulis ſportulæ debentur*. *d.ſportulæ, num.*6. *Non tamen pro ſingulis actionibus in eodem libello cumulatis.d.ſportulæ,num.*7.

DE MISSIONE IN poſſeßionem, & uenditione bonorum: necnon de priuilegijs creditorum.
CAP. XIX.

PRima regula: *Si reus conuentus poteſtatem ſui non faciat, nec defendatur: in bona eius fit mißio,uel ſaltem in rem petitã*. Quæ *regula cum alijs ſimilibus approbatur* M.I.C. *lib.*2. *cap.*32. *q.*2.*cauſa* 1.*cum ſequentib.* & M.I.P.*lib.*2. *cap.*20.*reg.*12. *Huius regulæ exceptio prima eſt*:

Niſi

Nisi de beneficio obtinēdo uel obtento agatur. M. I.P.d.reg.12.except.1. Accedit Vill.M.103. Altera exceptio est: Nisi absens reuersus defensionem causæ suscipere sit paratus: tunc enim cessat mißio in possessionem. M.I.C.d.cap.32.q.3.except.5.& M. I.P.d.reg.12.except.2.item reg.19. Huius replicatio est: Nisi post alterum decretum interpositum, uel post annum reuersus defensionem suscipere sit paratus. M.I.C.d.except.5.repl.1.& M.I.P.d.reg. 19.except.1. Cuius duplicatio prima est: Nisi totus annus à tempore primi decreti nondum sit elapsus.l.2.§.fin.C.ubi in rem actio.& l.si quis.8.§.penult. C.de præscript.30.annor. Accedit Viu.lib.2. arbitrio iudicis, num.7. Fichard.in addit.1.ad Baptist.ad Vill.S.14. Altera duplicatio est quoad proprietatis causam. hæc enim reuerso etiam post annum uel alterum decretum interpositū salua est: ut tamen petitoris partes sustineat.d.§.fin. Tertia duplicatio est: Nisi non in rem petitam specialem, sed in uniuersa bona immißio facta sit. hoc enim casu perpetua est defensio. M.I.C.d.repl.1.in fine. Accedit Vill.P.171.

II. Regula: Delegatus iudex non potest mittere in possessionem ex primo decreto. Villalob.D.33. 47.& 48.

III. Regula: Mißione decreta, etiam alij creditores quàm qui mitti petierūt, in possessionem bo-

norum sunt mittendi. M.I.C.*d.cap.32. q.4.reg.1.* Accedit Vill.M.105.& P.170. *Huius exceptio prima est:Nisi creditores ex causa lucratiua sint missi:hæc enim mißio non prodest alijs.*Vill.M.105.et P.170. *Altera exceptio est:*Nisi *ij qui non petierūt mitti, præsentes quidem intra biennium, absentes uerò intra quadriennium,creditum suum nō probauerint, nec communicari possessionem sibi petierint.* M.I.C, *d.reg.1.except.2.* Accedit Vill.M. 109.& P.172. *Tertia exceptio uidetur: Nisi non citatis ijs qui mißionem petierunt, alij mittantur in possessionem. Quæ exceptio reprobatur apud* Viu.*lib.2.citatio.*

IIII. *Regula:* E*tiam in unam rem uel speciem iudex mittere potest.* Vill.P.95.

V. *Regula:* P*etita mißione, aduersarius est citandus.*Viu.*d.citatio.ibi:sed quotiescunque. Cuius exceptio est d.citatio, in prin. de quo dictum* s. *reg.3.except.3.*

VI. *Regula:* C*reditor missus non potest compellere debitorem, ut intra annum oblato debito possessionem redimat. Quæ regula controuertitur apud* Gabriel.*lib.2.de actionib.concl.4.num. 15.cum sequente.*

VII.*Regula:Si bona debitoris sunt uendenda, quibus potius uendi debeant, definitur* M.I.C.*d. lib.2.cap.34.quæst.4.* Accedit Fichard.*in addit.1.*
ad

ad Villalob.C.99.

VIII.*Regula: Quando uendenda bona debitoris uel pignora, dubitatur* M.I.C. *d.cap.34.q.5. Ideoq; hoc arbitrio iudicis relinquitur,* Viu.*lib.2. arbitrio iudicis,num.6.item* Pignus *prætorium.*

DE PRIVILEGIIS creditorum.

IX.*Regula: Venditis bonis debitoris,fisci causa potior est.* M.I.C.*lib.2.cap.35.reg.1. Cuius exceptio est:* Nisi *pœnam fiscus persequatur.* M.I.C.*d. reg.1.excep.1.* Accedit Iul.*Clar.§.fin.q.78.uers.uidi quandoq;.31. ibi:non tamen. Huius replicatio est:* Nisi *& alij creditores pœnam persequantur. d.uers.uidi quandoq;.*

X.*Regula: Dotis causa cæteris præfertur creditoribus.* M.I.C.*d.cap.35.reg.4. Huius regulæ exceptio prima est:Nisi non mulier ipsa,sed hæres eius dotem repetat.* M.I.C.*d.reg.4.except.2.* Accedit Vill.D.163. *Huius replicatio est:* Nisi *hæres sit filius mulieris defunctæ.* M.I.C. *d.except.2.replic.1. Cuius duplicatio est:* Nisi *filius sit ex alio matrimonio,quàm cuius dos repetitur.* Vill.H.52. *Altera exceptio uidetur:* Nisi *& alius creditor, cui mulier præferri cupit, sit priuilegiatus. Quæ exceptio reprobatur* M.I.C.*d.reg.4.except.3.*Accedit Villal.H.50. *Tertia exceptio est:* Nisi *hypothecarij sint creditores: hi enim mulieri uidentur*

præferendi, quemadmodum præferuntur & fisco. Sed exceptio hæc reprobatur M.I.C.d.reg.4. except.6. Accedit Vill.D.159. Admitti uidetur in anterioribus creditoribus expressam hypothecã habentibus, Villal.M.135. Quam tamen distinctionem constat controuersam esse, ex Mynsing. cent. 4. obseruat.13. & Vill.H.56. & 57. cum addit. Fichardi. Ideoq; meritò reprobatur. Quarta exceptio uidetur: Nisi matrimonium fuerit iniustum. Sed reprobatur in matrimonio putatiuo bona fide contracto, M.I.C.d.reg.4. except.10. Accedit Villal.H.51. Viu.lib.1. matrimonium. ibi: & matrimonium hoc. ubi etiam distinguitur. Quinta exceptio uidetur: Nisi constante matrimonio dos repetatur. Sed reprobatur M.I.C.d.reg.4.excep.12. Contradicere quodammodo uidetur Turz.opin. 63. Sexta exceptio: Nisi dos confessata sit, non numerata: in hac enim cæteris creditoribus non præfertur. Fichard. in addit.2. ad Villal.D.178. item Vill.D.180. item Fichard. in addit.1. ad Vill.V.76. Viu. lib.2. confeßio de dote, num.1. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi & alij creditores nihil habeant præter scriptam cautionem. Fichard. in d.addit.2. ibi: fallit. Altera replicatio est: Nisi confeßio fuerit iurata. Quæ tamen reprobatur apud Viu.d.confeßio de dote, num.2. Tertia replicatio est; Nisi creditores exceptionem non

numeratæ

numeratæ dotis intra legitimum tempus non opposuerint. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur apud Vill.D.181. & Viu.d.confeßio de dote, num.3. cum quatuor sequentibus. Septima exceptio: Nisi mulier pro dote speciale pignus pacta sit: hoc enim casu uidetur ei priuilegium tacitæ hypothecæ generalis deneganda. Sed reprobatur hæc exceptio apud Vill.A.24. & H.48. Plures exceptiones uide j.lib.prox.cap.9.reg.13. Hæc de dotis causa.

XI. Regula: Pupilli causa in tutelæ actione cæteris creditoribus præfertur. M.I.C. d.cap.35.reg.5. Quo loco sciendum, quòd non solùm bona matris tutricis nuptias iterantis, sed etiam bona noui mariti pupillo tacitè sint obligata. Gabriel. lib.3. de secundis nuptijs, concl.9.num.4.cum sequente.

XII. Regula: Is quoque cuius pecunia res est comparata, in ea re cæteris creditoribus præfertur.M.I.C.d.cap.35.reg.15. Huius exceptio est: Nisi ex pecunia mutuo data res sit comparata. Vill.C.210. Huius replicatio prima est: Nisi ad illam rem comparandam mutuo data sit. Vill.C.211. Huius duplicatio est: Nisi alij sint creditores hypothecarij: his enim non præfertur creditor ex mutuo ad rem emendam. Villal.C.212. Altera replicatio est: Nisi ex pecunia ecclesiæ mutuo data res sit comparata. Vill.C.213.

XIII. Regula: *Venditor in re uendita cæteris creditoribus non præfertur.* Vill. C.209. & V.13.

XIIII. Regula: *Hæres quoq; creditoris priuilegiati idem priuilegium prælationis habet, quod habuit defunctus.* M.I.C.d.cap.35.reg.18. *Cuius exceptio est in priuilegio dotis,* s̄.reg.10.except.1.

XV. Regula: *Si fiscus & alius priuilegiatus creditor concurrant: interest, utrum fisci causa sit onerosa, an lucratiua: ut in priore casu fisci causa potior sit, in posteriore causa priuati.* Vill. F.155.

DE COMPROMISSIS.
CAP. XX.

ADfine iudiciorum remedium est compromissum: de quo in hoc capite dicetur. item transactio: de qua dicetur s̄.cap.prox.

I. Regula: *Compromissum regulariter quidem utile est ac obligatorium.* M.I.C. lib.2. cap.38.q.2. & M.I.P. lib.2.cap.21.reg.1. *Cuius regulæ exceptio prima est: Nisi is qui alienare non potest, compromiserit.* Soarez A.146. Viu.lib.1.statutum disponens quòd mulier. ibi: interpretatur ulterius. *Secunda exceptio est: Nisi minor annis compromiserit.* M.I.C.d.quæst.2.except.2. *Cuius replicatio uidetur: Nisi stante statuto, ut de causis inter consanguineos compromitti debeat, minor in huiusmodi

iusmodi causa compromiserit. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen approbatur apud Viu. lib.2. minor litigans. Tertia exceptio est: Nisi inuitus compromiserit. Cuius replicatio prima est: Nisi statuto cogente compromiserit. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen approbatur apud Viu. lib.2. statutum de compromißis. item Statutum disponēs. Duplicatur remißiuè d. statutum disponens. Sed & eius duplicatio est: Nisi stante statuto, ut adfines de causis suis compromittere debeant, adfinitas inter compromittentem eiusq; aduersarium sit dissoluta. Soarez A.135. cum seq. Viu. lib.1. statutum disponens quòd causæ. Item eius duplicatio est: Nisi statuto adfines compromittere cogēte, inter nouercam & priuignum lis sit. Viu. d. statutum quòd causæ. §. sub statuto. Altera replicatio est: Nisi iudex in lite dubia & incerta compromittere coegerit. Viu. lib. 1. iudex ordinarius. uers. ult. Quarta exceptio: Nisi prælatus uel Rector ecclesiæ de rebus eius sine consensu capituli et superioris authoritate cōpromiserit. Turz. opin.77. num.1. & opin.161. Quinta exceptio: Nisi clericus de fructibus percipiendis ex rebus ecclesiæ, uel alio iure ecclesiæ sine superioris authoritate compromiserit. Turz. d. opin.77. num. 2. & opin.161. Sexta exceptio: Nisi in minorem ætate compromissum sit. M.I.C. d. quæst.2. except.9. Controuer-

trouertitur hæc exceptio, magis tamen approbatur apud Viu.*lib.2.minores uigintiquinq;. &* Soa*rez* A.242. *Septima exceptio:* Nisi *in excommunicatum sit compromissum.* Quæ *tamen exceptio reprobatur apud* Viu. *lib.2.excommunicatus arbitrator.* O*ctaua exceptio:* Nisi *in iudicem ordinarium sit compromissum.*M.I.C.*d.q.2.except.13. &* M.I.P. *d.reg.1.except.6.* Accedit Villal.C.116. Viu.*lib.1.iudex ordinarius.&* Soarez A.243.Con*trarium dicitur esse de iure canonico apud* Viu. *d.iudex ordinarius.uers.ista uerò communis.* Pla*nè huius exceptionis replicatio prima est:*Nisi *tanquam in arbitratorem sit compromissum.d.num.116.& d.iudex ordinarius.uers.sed prima opinio. item* Soarez A.244. *Altera replicatio est:*Nisi *in* Principem *sit cõpromissum. d.iudex ordinarius. uers.secundò.* Nona *exceptio:*Nisi *de causa spirituali sit compromissum. Cuius replicatio est:*Nisi *talis sit causa,de qua etiam transigi potest.*Soarez A.253. Decima *exceptio:*Nisi *de causa spirituali in laicum sit compromissum.* M.I.P. *d.reg.1.except.10. Cuius replicatio est:* Nisi *consensu iudicis ecclesiastici in laicum sit compromissum.* M.I.P. *d. except.10.repl.1.* Accedit Viu.*lib.2.compromitti possunt.*Vndecima *exceptio:*Nisi *ecclesia sine consensu episcopi in laicum compromiserit.* Quæ *exceptio reprobatur apud* Viu.*lib.2.compromissum*

factum.

factum. Duodecima exceptio : *Nisi sententia in compromisso definita sit, quam ferre arbiter debeat.* M.I.C.d.*quæst.*2.*except.*22. Accedit Vill.S. 40. *ubi additur replicatio talis : Nisi sententia à partibus postea fuerit comprobata.* Decimatertia *exceptio : Nisi pœna in compromisso non sit adiecta.* M.I.C. d.*quæst.*2. *except.*25. & M.I.P. d. *reg.*1.*except.*13. *Huius replicatio prima est: Nisi per emologationem partium expressam uel tacitam sententia postea sit approbata.* M. I. C. d.*except.*25.*repl.*1. Accedit Vill.A.39.S.38.& 41.Soarez A.248. *Altera replicatio est:Nisi decurso anni spacio sententiæ non sit contradictum. Hæc replicatio reprobatur* Soarez A. 247. & Turz. *opin.*138. *Videtur tamen contradicere* M.I.C.d.*except.*25.*replic.*2. Decimaquarta *exceptio:Nisi unus ex arbitris pendente compromisso decesserit.* Soarez A.238.& 251.Viu.lib.1.*statutum disponens quòd ad onera.* §.*arbitri seu iudicis.* Villal.A.138. Decimaquinta *exceptio:Nisi alter compromittentium pẽdente compromisso fuerit bannitus, eiusq́; bona confiscata.* Viu.lib.2.*compromissum si fecerunt.* Decimasexta *exceptio : Nisi dies compromissi finitus sit, sententia nondum dicta.* M.I.C.d. *quæst.*2.*except.*38. *Cuius replicatio est:Nisi computatione facta ab eo tempore, quo is in quem est compromissum, illud acceptauit, dies nondum sit finitus.*

finitus. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud Gabriel.*lib.2.de arbitris,conclus.2.* De*cimaseptima exceptio:*Nisi *is in quem est compromissum,illud non acceptauerit. d.conclus.2. ubi etiam replicatur.*H*æc de prima regula.*

II.*Regula*: Per *compromissum laudo secuto inducitur nouatio.Quæ regula controuertitur apud* Gabriel. *lib.3.de nouationib.concl.1.num.62.*

III.*Regula:*Is *in quem compromissum est, sententiam dicere cogendus est.* M.I.C. *lib.2. cap.39. quæst.1. Cuius exceptio prima est:*Nisi *arbitrium non receperit.*M.I.C.*d.quæst.1.except.1.* Accedit Soarez A.240. *Altera exceptio est:*Nisi *minor sit uigintiquinq; annis.* M.I.C.*d.q.1.except.13.* Accedit Viu.*lib.2.minores uigintiquinq; annis.*

IIII.*Regula: Si arbitri dissentiant,ut tertium adsumant cogi possunt. Quæ regula exceptionem recipit in arbitratoribus,* Villal.A.141. Soarez A.252.

DE ACTIONE ET EXCEptione compromissi laudo lato.

V.*Regula: Si compromisso uel sententiæ arbitri non pareatur, inde datur actio.* M.I.C.*libro 2. cap.40.q.1.causa 1.& causa 7. item* M.I.P. *d.cap. 21.reg.2. Cuius exceptio prima est:*Nisi *sententia iniqua sit & minus probabilis.Quæ tamen exceptio reprobatur* M.I.C.*d.causa 7. except.2.* Admitti

mitti uidetur primùm quidẽ, quoad reductionem ad arbitrium boni uiri. Quæ distinctio iure ciuili reprobatur, sed approbatur iure pontificio, ut refert Viu.lib.2.appellari non potest. Cuius replicationes uide J.distinct.proxim. Deinde admittitur exceptio proposita in sententia arbitratoris, quæ si cõtineat enormen uel enormissimam læsionem, ad arbitrium boni uiri potest reduci. M.I.C.d.except.2.in fine. Accedit Villal.A.140.& R.12.item Gabriel.lib.2.de arbitris, conclus.3.num.1.item accedit Soarez A.254. Declaratur definitione enormis læsionis Vill.A.134.& 135.in addit. Huius distinctionis replicatio prima est: Nisi reductioni ad arbitrium boni uiri sit renunciatum. Quæ tamen replicatio controuertitur, & magis reprobatur apud Gabriel. d.concl.3.num.30. usq; ad num.60. ubi etiam distinguitur: item apud Turz.opin.122. Villal.R.24.Soarez A.250. Altera replicatio est: Nisi intra triginta annos reductio ad arbitrium boni uiri non sit petita. Quæ replicatio approbatur per ea quæ proposita sunt s̃.cap.17.reg.4.except.54.repl.1.dupl.2. Plures replicationes uide apud Gabriel. d.conclus.3. item apud Vill.A.134. cum sequente. item C.116. in addit. & Soarez A.241.& 249. Apud quem autem reductio ad arbitrium boni uiri sit petenda, disseritur apud Vill. R.13. Succumbens uerò in causa reductoria indi-

stinctè

ſtinctè tenetur ad pœnam cõpromiſſo adpoſitam. Quod tamen controuertitur, & communiter reprobatur apud Vill.C.116. in addit. uerſ. ſimiliter alius error. Quod maximè obtinet, ſi pro parte in reductione obtinuit. Gabriel.lib.2.de expenſis, concluſ.2.num.5. Hæc de ſecunda diſtinctione eiuſq; replicationibus ſint dicta. Tertiò admittitur exceptio propoſita, ſi ita in arbitrum ſit compromiſſum, ut ius pronunciaret. Quæ diſtinctio controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel. lib.2. de arbitris, concluſ.5. Turz.opin.156.ibi: quæ Iaſonis ſententia. Quartò admittitur exceptio propoſita, ſi ſententia per arbitros lata ſit cum clauſula arbitratorum & arbitrorum. Vill.S.39. Hæc de prima exceptione. Altera propoſitæ regulæ exceptio eſt: Niſi diuerſæ arbitrórum ſint ſententiæ: tunc enim neutri ſtatur. M.I.C. d.quæſt.1. except.5.& M.I.P.d.reg.2.except.4. Huius replicatio prima eſt: Niſi arbitri ſecundum formam ſtatuti ſint dati: tunc enim ei ſententiæ ſtandũ, quam ſuperior confirmauerit. Vill.A.139. & Soarez A. 239. Altera replicatio eſt: Niſi duobus arbitris diſcordantibus, tertius ſit aſſumptus: huius enim ſententia ſeruabitur. Cuius duplicatio eſt: Niſi tertius aſſumptus ab utroq; diſcrepet. Quæ duplicatio controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel. lib.2.de arbitris, concluſ.1. Hæc de ſecunda exceptione.

ptione. Tertia propositæ regulæ exceptio est: Nisi de alia re, quàm quæ in compromisso continetur, sententia lata sit. M.I.C.d.quæst.1.except.6. & M.I.P.d.reg.2.except.6. Cuius replicatio est: Nisi pro bono pacis arbiter etiam de non deductis in compromisso pronunciet. Villal.C.116.uers.item nota quòd licet dispositum. Quarta exceptio: Nisi arbiter sua sententia compromissum minuat aut mutet. M.I.C.d.quæst.1.except.7. Accedit Vill.A.133. Quinta exceptio: Nisi absentibus partibus arbiter processerit, & sententiam tulerit. M.I.C.d.q.1. except.11. & M.I.P.d.reg.2.except.5. Huius replicatio est: Nisi in compromisso adiectum sit, ut etiam absentibus partibus procedere posset arbiter. Cuius duplicatio est: Nisi partes non citauerit. Villal.C.116. uers.ult. Viu.lib.1. citatio. §.sententia. Huius triplicatio est: Nisi in compromisso adiectum sit, ut absentibus & non citatis partibus arbiter procedere posset. Viu. d.§.sententia, num. 2. Sexta exceptio: Nisi cum in plures esset compromissum, non omnes sententiam dixerint. M.I.C.d.quæst.1.except.14. Accedunt ea quæ habentur s.reg.1.except.14. Septima exceptio: Nisi arbiter unus compromittentium alteri inimicus factus, & ab eo testationibus conuentus, nihilominus dixit sententiam. M.I.C. d.quæst.1. except.15. Accedit Gabriel.lib.2.de exceptionibus, conclus.11. num.19.

ludo facta sit transactio. Viu.lib.2.ludentibus.§.in ludo transactio, num.1. Iul.Clar.§.ludus.uers.9.ubi additur, hanc exceptionem consuetudine esse mutatam. Nona exceptio: Nisi post rem iudicatam sit transactum. M. I. C. d.quæst.2. except.15. Huius replicatio est:Nisi transactio iuramento sit firmata.Vill.T.123. Decima exceptio:Nisi de alia re uel causa facta sit transactio,quàm quæ in iudicium deducitur.M.I.C.d.quæst.2.except.17. Cuius replicatio est: Nisi generalis transactio sit,non de aliqua re certa.M.I.C.d.except.17.repl.1. Accedit Gabriel.lib.6.de reg.iuris,conclus.4.num.5.& 13. Huius duplicatio prima est:Nisi de certa re transactione facta,uerba generalia hæc, Nihil amplius peti:sint inserta. hoc enim casu uerba ista generalia restringuntur ad rem uel causam expressam. M.I.C.d.repl.1.dupl.3. Accedit Gabriel.d.conclus. 4.num.22.Huius triplicatio est:Nisi ratio recti sermonis non permittat talem restrictionem.d.num. 22.uers.sublimita. Altera propositæ replicationis duplicatio est:Nisi causa sit iurata:hæc enim in generali trãsactione non uenit.Quæ duplicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.2. de iureiurando,conclus.3.Plures duplicationes uide apud Gabriel. d.conclus.4. num.6. cum quatuor sequentibus. item j.lib.prox.cap.6.post reg. 9.except.3.repl.1.dupl.2,tripl.3.& 4. Vndecima

exceptio:

exceptio: Nisi testamentum uel codicilli postea reperiantur, ex quibus ueritas postea emergit. M. I.C.d.quæst.2.except.24. Accedit Turz.opin.84. Duodecima exceptio: Nisi aduersa quoq; pars fidem placitis non præstet. M.I.C.d.quæst.2.excep. 25.& M.I.P.d.cap.ult.except.4. Accedit Iul.Clar. §.fin.quæst.47.uers.sed quoniam. & uers.sed hic incidenter. ubi controuertitur. Sed & contradicit Fichard.in addit.ad Villal.T.125. item controuertitur apud Viu.libro 2.pax uel treuga, num.1. cum sequente. Planè huius exceptionis replicatio est: Nisi ante sententiam dictam aduersarius fidem placitis præstare sit paratus: tunc enim alter proposita exceptione non amplius defenditur. M.I.C. d.except.25.repl.2. Accedit Villal.P.392. Decimatertia exceptio: Nisi reus pœnam ob non seruatam transactionem petierit, & data receperit. M. I.C.d.quæst.2.except.27. Huius replicatio prima est: Nisi in transactione ita cõuenerit, ut non præstita fide liceat rato manente pacto pœnam petere. M.I.C.d.except.27.replic.1. Accedit Vill.C.62. Altera replicatio est: Nisi iureiurando transactio sit firmata. M.I.C.d.except.27.repl.2. Accedit Gabriel.lib.3.de transactionibus, conclus.1. ubi plures pœnas congerit eius qui iuratam transactionem non seruat, earumq; distinctiones subijcit. Accedit item Iul.Clar.in §.periurium.uers.5. Decima-

quarta exceptio: Nisi postea noualis superuenerit. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen reprobatur apud Viu. lib. 2. pax non dicitur. Decimaquinta exceptio: Nisi transactio de alimentis sine authoritate prætoris facta sit. M. I. C. libro 2. cap. 42. except. 1. Cuius replicatio est: Nisi transactio sit iurata. Vill. T. 122. Hæc de prima regula.

II. Regula: Ex transactione inducitur nouatio. Gabriel. lib. 3. de nouationib. concl. 1. num. 61.

III. Regula: Re cuius nomine transactio facta est, euicta, euictionis actio denegatur. M. I. C. d. cap. 41. quæst. 3. reg. 2. Accedit Vill. D. 104. ubi additur ratio, quòd non transferatur dominium per transactionem. Huius exceptio est: Nisi res data, ut à petitione rei litigiosæ recedatur, sit euicta, huius enim euictio est præstanda. Villal. D. 105. cum num. sequente.

FINIS LIBRI SECVNDI.

METHODI IVRIS CONTROVERSI LIBER III.

DE RELIQVO IVRE PVBLICO, necnon de Iure personarum ac rerum priuato.

DE ECCLESIIS IN GENERE. CAP. I.

PRIMA *regula*: Ex *contractu uel delicto clerici Ecclesia non obligatur; nec ei præiudicatur.* M.I.P. *lib.3.cap.1.reg.22.* *Cuius exceptio est: Nisi quatenus ex cõtractu uel delicto clerici ad* Ecclesiã *peruenit, uel in rem eius uersum est.* M.I.P. *d.reg.22.except.1.* Accedit Iul.Clar. *§.fin.quæst.36. uers.sed nunquid si delinquens.*

II. Regula: *Ecclesia est immunis ab oneribus publicis.*M.I.C.*lib.3.cap.6.quæst.8.reg.2. item* M.I.P.*d.cap.1.reg.24. Cuius exceptio prima est:*Nisi *pro pace & quiete tributum sit persoluendum.* M.I.P.*d.reg.24.except.1.*Accedit Vill.E.3. *Altera exceptio est:* Nisi *munera sint patrimonialia.* M.I.P.*d.reg.24.except.7. Cuius replicatio est:* Nisi

patrimonialia personis sint imposita. Vill. E.1. *cum addit. Tertia exceptio est: Nisi munus sit reficiendarum pōtium, murorum & fossarum.* Vill. E.2. *cum addit. Quarta exceptio est: Nisi res ecclesiastica ad laicum transeat: tunc enim desinit esse immunis.* Vill. E.3. *in addit. ibi: nota quod.*

III. *Regula: De securitate ijs qui ad Ecclesias confugiunt, præstanda, & ne quis inde ui extrahatur.* M.I.C. *lib.3. cap.6. quæst.8. reg.6. &* M.I.P. *d.cap.1. reg.26. Accedit* Iul. Clar. *§. fin. quæst.30. in prin. ubi additur, pœnam hoc nomine constitutam in desuetudinem abijsse. Sed & regula proposita hodie per consuetudinem dicitur restricta, d. quæst.30. uers. scias autem. & uers. huiusmodi autem. Sed & quod de ambitu triginta & quadraginta passuum cautum est, id etiam hodie dicitur consuetudine sublatum, d. quæst.30. uers. hinc est. Planè propositæ regulæ exceptio prima est: Nisi publicus latro uel nocturnus depopulator agrorum ad ecclesiam confugerit.* M.I.P. *d. reg.26. except.1. Accedit* Iul. Clar. *d.q.30. uers. quæro nunquid, in prin. ubi etiam replicatur. Altera exceptio est: Nisi homicida ad ecclesiam confugerit.* M.I.C. *d. reg.6. except.3. item* M.I.P. *d. reg.26. except.2. Accedit* Iul. Clar. *d.q.30. uers. quæro nunquid, in prin. & uers. scias tamē. 11. ibi: & quidem. item uers. hoc autem. 13. Idem in §. homicidium.*

uers.8.

*uerſ.8.ibi:item committẽs homicidium. item uerſ. 10.in fine.*Huius *exceptionis replicatio prima eſt:* Niſi *culpa,non dolo: uel dolo, nulla tamen animi deliberatione ex interuallo præcedente homicidium fecerit.*Iul.*Clar.d.quæſt.30.uerſ.ſcias tamen. 11.cum uerſ.ſequente.* Tertia *exceptio eſt:*Niſi *adulter uel raptor uirginum ad eccleſiam confugerit.* M.I.C.*d.except.3.* Q*uæ mutata dicitur per ius canonicum apud* Iul.*Clar. d.uerſ.quæro nunquid.ibi:ſed de iure ciuili.* Q*uarta exceptio:* Niſi *reus criminis læſæ maieſtatis ad eccleſiam confugerit.* H*æc exceptio eſt cõtrouerſa apud* Iul.Clar. *in d.uerſ.quæro nunquid,in fine. & d.§.fin.q.36. uerſ.quæro nunquid.* Q*uinta exceptio:*Niſi *fur ad eccleſiam confugerit.* H*æc exceptio approbatur conſuetudine* Iul.*Clar. §.fin.* q.30. *uerſ.quæro an fures.* Sexta *exceptio:*Niſi *is qui antea aduerſus eccleſiam deliquit,ad eam ex alio delicto confugiat.d.quæſt.30.uerſ.ſed quid ſi,in fine.* Septima *exceptio:*Niſi *clericus ad eccleſiã confugiat.*Q*uæ exceptio reprobatur iure,conſuetudine tamen approbari dicitur d.quæſt.30.uerſ.ulterius.* O*ctaua exceptio:* Niſi I*udæus ad eccleſiam confugiat.* M. I.C.*d.reg.6.except.2.* S*ed controuertitur d.quæſt. 30.uerſ.præterea quæro.* Nona *exceptio:*Niſi *excommunicatus ad eccleſiam confugerit.* Q*uæ tamen reprobatur d.q.30.uerſ.quæro etiam.* Deci-

ma exceptio: Nisi *in ipsa persecutione ac fuga ad ecclesiam confugerit.* Quæ *exceptio controuertitur d.quæst.30.uers.pone familia.* Vndecima *exceptio*: Nisi *non extrahatur, sed positis custodibus obsideatur, ne alimenta ad eum deferantur, ut ita cogatur exire.* Quæ *exceptio reprobatur d. quæst.30.uers.quæro modo.*Duodecima *exceptio*: Nisi *carceratus effracto carcere fugerit ad ecclesiam. d.q.30. uers.pone familia. ibi:quinimò cum. & uers.scias autem, in prin.* Decimatertia *exceptio*: Nisi *damnatus & bannitus capitaliter ad ecclesiam confugiat.* Quæ *exceptio reprobatur d. uers.scias autem.item q.98.in prin.* Decimaquarta *exceptio*: Nisi *talis sit ecclesia, ad quam confugit, in qua non continuè seruatur sacramentũ* Eucharistiæ. *d.q.30. uers.huiusmodi autem.* Decimaquinta *exceptio*: Nisi *ecclesia, ad quam confugit, nondum sit consecrata.* Quæ *exceptio reprobatur d.quæst.30.uers.quæro si.* Decimasexta *exceptio*: Nisi *ecclesia sit interdicta.* Quæ *exceptio etiam reprobatur d.q.30.uers.idem etiam.* Decimaseptima *exceptio*: Nisi *ecclesia sit destructa.* Quæ *exceptio approbatur & distinguitur d.q. 30.uers.maius est.* Decimaoctaua *exceptio*: Nisi *oratorium, ad quod confugit, sit priuatum. d. q. 30. uers.sed quid dicendum.* Decimanona *exceptio*: Nisi *quis in loco ecclesiæ crimẽ commiserit.*

M.I.P.d.reg.26.except.4. Accedit Iul.Clar.d.q.30.uerſ.item quæro. Huius replicatio prima eſt: Niſi non ſub ſpe immunitatis in eccleſia deliquerit. d.uerſ. item quæro. ibi: hæc tamen concluſio. Altera replicatio eſt: Niſi in una eccleſia delinquens ad alteram confugiat. Quæ replicatio reprobatur d.q.30.uerſ.ſed quid ſi.

Replicatio præcedentium exceptionum generalis.

Planè præcedentium exceptionum replicatio generalis uidetur: Niſi non impetrata licẽtia prælati, in caſibus propoſitis confugientem ad eccleſiam extraxerit. Quæ replicatio controuertitur d.quæſt.30.uerſ.quæro nunc.

IIII. Regula, De pœna eius qui confugientem ad eccleſiam inde abſtrahit, Iul.Clar.§.fin.quæſt.68.uerſ.extrahens.11.

V. Regula: Priuilegia eccleſiæ ad bona clericorum non extenduntur. Fichard.in addit.ad Villal.P.302.

VI. Regula: Eccleſiæ uacãtis bona per Epiſcopũ uel inſtituere ualentẽ adminiſtrãda. Vill.E.12.

DE CLERICIS ET MONACHIS. CAP. II.

PRima regula: Clericorum appellatione continentur etiam in minoribus ordinibus conſtituti.

ſtinctè tenetur ad pœnam cõpromiſſo adpoſitam. Quod tamen controuertitur, & communiter reprobatur apud Vill.C.116. *in addit. uerſ. ſimiliter alius error. Quod maximè obtinet, ſi pro parte in reductione obtinuit.* Gabriel.lib.2.de expenſis, *concluſ.2.num.5. Hæc de ſecunda diſtinctione eiusq; replicationibus ſint dicta. Tertiò admittitur exceptio propoſita, ſi ita in arbitrum ſit compromiſſum,ut ius pronunciaret. Quæ diſtinctio controuertitur & diſtinguitur apud* Gabriel. *lib.2. de arbitris,concluſ.5.*Turz.*opin.156.ibi:quæ Iaſonis ſententia. Quartò admittitur exceptio propoſita, ſi ſententia per arbitros lata ſit cum clauſula arbitratorum & arbitrorum.*Vill.S.39. *Hæc de prima exceptione. Altera propoſitæ regulæ exceptio eſt:Niſi diuerſæ arbitrórum ſint ſententiæ: tunc enim neutri ſtatur.* M.I.C. *d.quæſt.1. except.5.&* M.I.P.*d.reg.2.except.4.Huius replicatio prima eſt : Niſi arbitri ſecundum formam ſtatuti ſint dati: tunc enim ei ſententiæ ſtandũ,quam ſuperior confirmauerit.* Vill.A.139. *&* Soarez A. 239. *Altera replicatio eſt:Niſi duobus arbitris diſcordantibus,tertius ſit aſſumptus:huius enim ſententia ſeruabitur. Cuius duplicatio eſt: Niſi tertius aſſumptus ab utroq; diſcrepet. Quæ duplicatio controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel. lib.2.de arbitris,concluſ.1. Hæc de ſecunda exceptione.*

ptione.Tertia propositæ regulæ exceptio est:Nisi de alia re,quàm quæ in compromisso continetur, sententia lata sit.M.I.C.d.quæst.1.except.6.& M.I.P.d.reg.2.except.6.Cuius replicatio est:Nisi pro bono pacis arbiter etiam de non deductis in compromisso pronunciet. Villal.C.116.uers.item nota quòd licet dispositum. Quarta exceptio: Nisi arbiter sua sententia compromissum minuat aut mutet.M.I.C.d.quæst.1.except.7. Accedit Vill.A.133. Quinta exceptio : Nisi absentibus partibus arbiter processerit,& sententiam tulerit.M.I.C.d.q.1.except.11.& M.I.P.d.reg.2.except.5. Huius replicatio est : Nisi in compromisso adiectum sit,ut etiam absentibus partibus procedere posset arbiter. Cuius duplicatio est: Nisi partes non citauerit. Villal.C.116. uers.ult. Viu.lib.1. citatio. §.sententia. Huius triplicatio est:Nisi in compromisso adiectum sit,ut absentibus & non citatis partibus arbiter procedere posset. Viu. d.§.sententia,num.2. Sexta exceptio : Nisi cum in plures esset compromissum, non omnes sententiam dixerint. M.I.C.d.quæst.1.except.14. Accedunt ea quæ habentur s.reg.1.except.14. Septima exceptio:Nisi arbiter unus compromittentium alteri inimicus factus, & ab eo testationibus conuentus, nihilominus dixit sententiam. M.I.C. d.quæst.1. except.15. Accedit Gabriel.lib.2.de exceptionibus,conclus.1.

 num.19.

num.19. Plures exceptiones uide s.reg.1. Hæc de compromißis.

DE TRANSACTIONIBVS. CAP. XXI.

PRima regula: Transactio regulariter ualet, paritq; exceptionem. M.I.C.lib.2. cap.41.q. 2.in prin.& M.I.P.lib.2.cap.ult.in prin.Cuius exceptio prima est: Nisi alius quàm cui transactio obijcitur, transegerit: nam transactio ab alio facta alij non nocet.M.I.C.d.quæst.2.except.1.Cuius replicatio prima est: Nisi administrator ciuitatis transegerit:hic enim transigēdo ciuitati præiudicat.M.I.C.d.except.1.replicat.3. Accedit Soarez B.76.cum sequente. Altera replicatio est:Nisi tutor in causa pupilli transegerit, uel curator in causa eius cuius curam gerit.M.I.C.d.except.1.replic.5.& lib.5.cap.11.de transigendo,reg.1. Huius duplicatio est: Nisi de re certa & indubitata tutor transegerit.M.I.C.d.reg.1.except.2.Huius triplicatio est: Nisi de morte uel iniuria patris pupilli transegerit: hoc enim casu,quamuis mors notoria sit, uel iniuria certa ac indubitata,ualet tamen transactio tutoris. Quæ triplicatio controuertitur, magis tamen approbatur apud Turz.opin. 32.& Viu.lib.2.pacem,num.1.Hæc de prima exceptione.Altera propositæ regulæ exceptio est:Nisi

minor ætate transegerit. M.I.C. d.reg.1.except.1. Cuius replicatio est: Nisi minor de iniuria & morte patris sui transegerit. Viu.d.pacem,num.2. Tertia exceptio est: Nisi is qui alienare non potest, transegerit. Soarez A.147. Quarta exceptio uidetur: Nisi errore calculi interueniente facta sit transactio. Quæ exceptio reprobatur M.I.C.d. quæst.2.except.5. Accedit Vill.T.125. Quinta exceptio: Nisi non inspectis cognitisq; uerbis testamenti, de controuersia quæ ex testamento pendet, sit transactum. M.I.C.d.quæst.2.except.6. Cuius replicatio est: Nisi transactio iuramento sit firmata. Vill.T.124. Sexta exceptio: Nisi ultra duplum in transigendo quis sit deceptus. Quæ exceptio reprobatur M.I.C. d.q.2.except.8. Accedit Viu. lib.1.mulier omni,num.4.uers.sed ubicunq;. Controuertitur & distinguitur apud Vill.L.103. Admittitur, si enormissima sit læsio. d.num.103. & Viu. d.mulier omni, num.3. Cuius replicatio est: Nisi iuramento firmata sit transactio. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen reprobatur d. num.3. & apud eundem Viu.lib.2.transactioni. De qua re uide plura ⁊.libro 5.cap.6.reg.8. except.3. Septima exceptio: Nisi de causa publici iudicij sit transactum. M.I.C.d.quæst.2.except.12. De qua uide plura s.lib.prox. cap.7. except.33. & d.cap.7. in fine, replic.generali 2. Octaua exceptio: Nisi in

ludo facta sit transactio. Viu.lib.2.ludentibus.§.in ludo transactio, num.1. Iul.Clar.§.ludus.uers.9.ubi additur, hanc exceptionem consuetudine esse mutatam. Nona exceptio: *Nisi post rem iudicatam sit transactum.* M. I. C. *d.quæst.2. except.15.* Huius *replicatio est:Nisi transactio iuramento sit firmata.* Vill.T.123. *Decima exceptio:Nisi de alia re uel causa facta sit transactio,quàm quæ in iudicium deducitur.*M.I.C.*d.quæst.2.except.17. Cuius replicatio est: Nisi generalis transactio sit,non de aliqua re certa.*M.I.C.*d.except.17.repl.1.* Accedit Gabriel.*lib.6.de reg.iuris,conclus.4.num.5.& 13.* Huius *duplicatio prima est:Nisi de certa re transactione facta,uerba generalia hæc,* Nihil amplius *peti:sint inserta. hoc enim casu uerba ista generalia restringuntur ad rem uel causam expressam.* M.I.C.*d.repl.1.dupl.3.* Accedit Gabriel.*d.conclus.4.num.22.Huius triplicatio est:Nisi ratio recti sermonis non permittat talem restrictionem.d.num.22.uers.sublimita.* Altera *propositæ replicationis duplicatio est:Nisi causa sit iurata:hæc enim in generali trāsactione non uenit.Quæ duplicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.2. de iureiurando,conclus.3.Plures duplicationes uide apud* Gabriel. *d.conclus.4. num.6. cum quatuor sequentibus. item* j.*lib.prox.cap.6.post reg.9.except.3.repl.1.dupl.2,tripl.3.& 4.* Vndecima

-exceptio:

exceptio: Nisi testamentum uel codicilli postea reperiantur, ex quibus ueritas postea emergit. M. I.C.d.quæst.2.except.24. Accedit Turz.opin.84. Duodecima exceptio: Nisi aduersa quoq; pars fidem placitis non præstet. M.I.C.d.quæst.2.excep. 25.& M.I.P.d.cap.ult.except.4. Accedit Iul.Clar. §.fin.quæst.47.uers.sed quoniam. & uers.sed hic incidenter.ubi controuertitur. Sed & contradicit Fichard.in addit.ad Villal.T.125. item controuertitur apud Viu.libro 2.pax uel treuga, num.1. cum sequente. Planè huius exceptionis replicatio est: Nisi ante sententiam dictam aduersarius fidem placitis præstare sit paratus: tunc enim alter proposita exceptione non amplius defenditur. M.I.C. d.except.25.repl.2. Accedit Villal.P.392. Decimatertia exceptio: Nisi reus pœnam ob non seruatam transactionem petierit, & data receperit. M. I.C.d.quæst.2.except.27. Huius replicatio prima est: Nisi in transactione ita cōuenerit, ut non præstita fide liceat rato manente pacto pœnam petere. M.I.C.d.except.27.replic.1. Accedit Vill.C.62. Altera replicatio est: Nisi iureiurando transactio sit firmata. M.I.C.d.except.27.repl.2. Accedit Gabriel.lib.3.de transactionibus, conclus.1. ubi plures pœnas congerit eius qui iuratam transactionem non seruat, earumq; distinctiones subijcit. Accedit item Iul.Clar.in §.periurium.uers.5. Decima-

quarta exceptio: Nisi postea *noualis superuenerit. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen reprobatur apud* Viu.lib.2.pax non dicitur. De*cimaquinta exceptio*:Nisi *transactio de alimentis sine authoritate prætoris facta sit*. M.I.C.libro 2. *cap*.42.*except*.1. *Cuius replicatio est*:Nisi *transactio sit iurata*.Vill.T.122.*Hæc de prima regula.*

II. *Regula*: Ex *transactione inducitur nouatio*.Gabriel.*lib*.3.*de nouationib.concl*.1.*num*.61.

III.*Regula*: Re *cuius nomine transactio facta est, euicta, euictionis actio denegatur*. M.I.C.d. *cap*.41.*quæst*.3.*reg*.2. Accedit Vill.D.104.*ubi additur ratio,quòd non transferatur dominium per transactionem*. Huius exceptio est:Nisi *res data, ut à petitione rei litigiosæ recedatur, sit euicta,huius enim euictio est præstanda.*
Villal.D.105. *cum num. sequente*.

FINIS LIBRI SECVNDI.

METHODI IVRIS CONTROVERSI LIBER III.

DE RELIQVO IVRE PVBLICO, necnon de Iure personarum ac rerum priuato.

DE ECCLESIIS IN GEnere. CAP. I.

PRIMA regula: *Ex contractu uel delicto clerici Ecclesia non obligatur; nec ei praeiudicatur.* M.I.P. *lib.3.cap.1.reg.22.* Cuius *exceptio est:* Nisi *quatenus ex cõtractu uel delicto clerici ad* Ecclesiã *peruenit, uel in rem eius uersum est.* M.I.P. *d.reg.22.except.1.* Accedit Iul.Clar. *§.fin.quaest.36. uers.sed nunquid si delinquens.*

II. Regula: *Ecclesia est immunis ab oneribus publicis.* M.I.C.*lib.3.cap.6.quaest.8.reg.2. item* M.I.P.*d.cap.1.reg.24. Cuius exceptio prima est:* Nisi *pro pace & quiete tributum sit persoluendum.* M.I.P.*d.reg.24.except.1.*Accedit Vill.E.3. *Altera exceptio est:* Nisi *munera sint patrimonialia.* M.I.P.*d.reg.24.except.7. Cuius replicatio est:* Nisi

patrimonialia personis sint imposita. Villal. E.1. *cum addit. Tertia exceptio est:* Nisi *munus sit reficiendarum põtium, murorum & fossarum.* Vill. E.2. *cum addit.* Quarta *exceptio est:* Nisi *res ecclesiastica ad laicum transeat: tunc enim desinit esse immunis.* Vill. E.3. *in addit. ibi: nota quod.*

III. *Regula:* De *securitate ijs qui ad* Ecclesias *confugiunt, præstanda, & ne quis inde ui extrahatur.* M.I.C. *lib.3. cap.6. quæst.8. reg.6. &* M.I.P. *d. cap.1. reg.26.* Accedit Iul. *Clar.* §. *fin. quæst.30. in prin. ubi additur, pœnam hoc nomine constitutam in desuetudinem abijsse. Sed & regula proposita hodie per consuetudinem dicitur restricta, d. quæst.30. uers. scias autem. & uers. huiusmodi autem. Sed & quod de ambitu triginta & quadraginta passuum cautum est, id etiam hodie dicitur consuetudine sublatum, d. quæst.30. uers. hinc est.* Planè *propositæ regulæ exceptio prima est:* Nisi *publicus latro uel nocturnus depopulator agrorum ad ecclesiam confugerit.* M.I.P. *d. reg.26. except.1.* Accedit Iul. *Clar. d. q.30. uers. quæro nunquid, in prin. ubi etiam replicatur. Altera exceptio est:* Nisi *homicida ad ecclesiam confugerit.* M.I.C. *d. reg.6. except.3. item* M.I.P. *d. reg.26. except.2.* Accedit Iul. *Clar. d. q.30. uers. quæro nunquid, in prin. & uers. scias tamẽ.11. ibi: & quidem. item uers. hoc autem.13.* Idem *in* §. *homicidium. uers.8.*

uerſ.8.ibi:item committẽs homicidium. item uerſ. 10.in fine. Huius exceptionis replicatio prima eſt: Niſi culpa, non dolo: uel dolo, nulla tamen animi deliberatione ex interuallo præcedente homicidium fecerit. Iul. Clar. d.quæſt.30.uerſ.ſcias tamen. 11.cum uerſ.ſequente. Tertia exceptio eſt: Niſi adulter uel raptor uirginum ad eccleſiam confugerit. M.I.C.d.except.3. Quæ mutata dicitur per ius canonicum apud Iul. Clar. d.uerſ.quæro nunquid.ibi:ſed de iure ciuili. Quarta exceptio: Niſi reus criminis læſæ maieſtatis ad eccleſiam confugerit. Hæc exceptio eſt cõtrouerſa apud Iul. Clar. in d.uerſ.quæro nunquid, in fine. & d.§.fin.q.36. uerſ.quæro nunquid. Quinta exceptio: Niſi fur ad eccleſiam confugerit. Hæc exceptio approbatur conſuetudine Iul. Clar. §.fin. q.30. uerſ.quæro an fures. Sexta exceptio: Niſi is qui antea aduerſus eccleſiam deliquit, ad eam ex alio delicto confugiat. d.quæſt.30.uerſ.ſed quid ſi, in fine. Septima exceptio: Niſi clericus ad eccleſiã confugiat. Quæ exceptio reprobatur iure, conſuetudine tamen approbari dicitur d.quæſt.30.uerſ.ulterius. Octaua exceptio: Niſi Iudæus ad eccleſiam confugiat. M. I.C.d.reg.6.except.2. Sed controuertitur d.quæſt. 30.uerſ.præterea quæro. Nona exceptio: Niſi excommunicatus ad eccleſiam confugerit. Quæ tamen reprobatur d.q.30.uerſ.quæro etiam. Deci-

ma exceptio: Nisi in ipsa persecutione ac fuga ad ecclesiam confugerit. Quae exceptio controuertitur d.quaest.30.uers.pone familia. Vndecima exceptio: Nisi non extrahatur, sed positis custodibus obsideatur, ne alimenta ad eum deferantur, ut ita cogatur exire. Quae exceptio reprobatur d. quaest.30.uers.quaero modo. Duodecima exceptio: Nisi carceratus effracto carcere fugerit ad ecclesiam. d.q.30. uers.pone familia. ibi:quinimò cum. & uers.scias autem, in prin. Decimatertia exceptio: Nisi damnatus & bannitus capitaliter ad ecclesiam confugiat. Quae exceptio reprobatur d. uers.scias autem.item q.98.in prin. Decimaquarta exceptio: Nisi talis sit ecclesia, ad quam confugit, in qua non continuè seruatur sacramentũ Eucharistiae. d.q.30. uers.huiusmodi autem. Decimaquinta exceptio: Nisi ecclesia, ad quam confugit, nondum sit consecrata. Quae exceptio reprobatur d.quaest.30.uers.quaero si. Decimasexta exceptio: Nisi ecclesia sit interdicta. Quae exceptio etiam reprobatur d.q.30.uers.idem etiam. Decimaseptima exceptio: Nisi ecclesia sit destructa. Quae exceptio approbatur & distinguitur d.q. 30.uers.maius est. Decimaoctaua exceptio: Nisi oratorium, ad quod confugit, sit priuatum. d. q. 30. uers.sed quid dicendum. Decimanona exceptio: Nisi quis in loco ecclesiae crimẽ commiserit.

M.I.P.

M.I.P.d.reg.26.except.4. Accedit Iul.Clar.d.q. 30.uers.item quaero. Huius replicatio prima est: Nisi non sub spe immunitatis in ecclesia deliquerit. d.uers. item quaero. ibi: haec tamen conclusio. Altera replicatio est: Nisi in una ecclesia delinquens ad alteram confugiat. Quae replicatio reprobatur d.q.30.uers.sed quid si.

Replicatio praecedentium exceptionum generalis.

Plane praecedentium exceptionum replicatio generalis uidetur: Nisi non impetrata licētia praelati, in casibus propositis confugientem ad ecclesiam extraxerit. Quae replicatio controuertitur d.quaest.30.uers.quaero nunc.

IIII.Regula, De poena eius qui confugientem ad ecclesiam inde abstrahit, Iul.Clar.§.fin.quaest. 68.uers.extrahens.11.

V. Regula: Priuilegia ecclesiae ad bona clericorum non extenduntur. Fichard.in addit.ad Villal.P.302.

VI.Regula: Ecclesiae uacātis bona per Episcopū uel instituere ualentē administrāda. Vill.E.12.

DE CLERICIS ET MONACHIS. CAP. II.

PRima regula: Clericorum appellatione continentur etiam in minoribus ordinibus constituti.

stituti.Viu.lib.2.clericorum appellatione, in prin.

II.Regula:*Canonici ac dignitates in fauorabilibus clericorum appellatione continentur: secus in odiosis.* Vill.C.98. *Viu.lib.2.clericorum appellatione.uers.imò appellatione.*

III.Regula:*Ordinatio clericorum facta ultra numerum ualet, etiam præstito iureiurando, quòd ultra numerum neminẽ ordinare uellet. Gabriel. lib.2.de iureiurando, concl.1.num.16.cum sequẽte.*

IIII. Regula: *Peregrini in clericos non ordinandi.* M.I.P.*lib.3.cap.4.q.2.reg.9.* Accedit Viu. *lib.2.ordinari, num.4.cum sequente.*

V. Regula: *Periuri in clericos non ordinandi.* Vill.P.75.

VI.Regula:*Qui uiduam uel corruptam duxit, non ordinandus.*M.I.P.*d.q.2.reg.25.* Cuius exceptio est:*Nisi non ab alio, sed ab ipso ducente antea fuerit corrupta quam duxit.*Vill.B.33.

VII.Regula:*Illegitimè nati in clericos non ordinandi.* M.I.P. *d.quæst.2.reg.32.* Cuius exceptio est: *Nisi per subsequens matrimonium fuerint legitimati.*Vill.F.75.

VIII. Regula: *Fœminæ in clericos non ordinandæ.*Vill.M.133.

IX.Regula:*Minores ætate non ordinandi.* M.I.P.*d.quæst.2.reg.37.* Accedit Viu.*lib.2.ordinari, num.1.* Huius exceptio prima est:*Nisi excesserint decimum-*

decimumquartum annum: tūc enim ordinari possunt. M.I.P.d.reg.37.except.1. Cuius replicatio est: Nisi ad duram religionem ordinentur: hoc enim casu requiritur, ut excesserint decimumoctauum annum. M.I.P.d.except.1.repl.1. Accedit Viu.lib. 2.impubes. ubi reprobatur etiam duplicatio hæc: Nisi si solenniter fuerit professus. item hæc: Si fuerit doli capax. Altera exceptio est: Nisi minor maior factus ordinationem ratam habuerit. M.I.P.d. reg.37.except.4. Accedit Viu.d.ordinari,num.2. Tertia exceptio uidetur: Nisi minor sit discretus. Quæ tamen reprobatur apud Vill.P.340. Quartæ exceptionis loco notandum, quòd minor ordinatus non sit ipso iure suspensus, sed per sententiam suspendendus. Quæ exceptio controuertitur apud Viu.d.ordinari,num.3.cum duob.sequentib.

X. Regula: Monachi in clericos non ordinandi. M.I.P.d.q.2.reg.45. Accedit Villal.M.115.cum sequente.

XI. Regula: Ante ordinationem clericorum edictum c.ult. de elect. in 6. proponendum, si quis se uelit opponere. Vill.E.22.

XII. Regula: Præbenda uacatura ordinato promissa ordinationem non uitiat. Vill.P.196.

XIII. Regula: Ordinatio quomodo probanda, disseritur M. I. P.d.cap.4.quæst.8.reg.10. De eadem re disseritur apud Gabriel. libro 1.de præsum-

ſumptionibus,concluſ.1.num.16.

DE OFFICIIS CLERICORUM & monachorum.

XIIII.*Regula:Clerici tabellionatus officium exercere prohibentur.* M.I.P. *lib.3. cap.5.reg.25.* Accedit Viu.*lib.2.notarius infamis,num.3.& 5.*

XV. Regula: *Religioſus executor in alicuius teſtamento datus non poteſt hoc officium ſine ſuperioris licentia ſuſcipere.* M.I.P. *d.cap.5.reg.27.* Accedit Vill.F.164.

XVI.*Regula: Clericus & monachus prælato ſuo reuerentiam & obedientiam præſtare debet.* M.I.P.*d.cap.5.reg.40. Cuius exceptio eſt:Niſi monacho aliud epiſcopus,aliud abbas præcipiat: hic enim magis abbati quàm epiſcopo tenetur obedire.Quæ exceptio controuertitur,magis tamen approbatur apud* Turz.*opin.186.*

XVII. Regula:*Ne concubinas alant, cauetur* M.I.P.*d.cap.5.reg.60.Accedit* Vill.C.85.Viu.*lib.2. concubinarius,num.1.& 2.item num.9.*

XVIII.*Regula:Ne ab eccleſia ſua recedant, ſed ibi reſideant, cauetur* M.I.P. *d.cap.5. reg. 67. Cuius exceptio prima eſt :* Niſi *rationabilis cauſa ſubſit.* M.I.P.*d.reg.67.except.1. Cuius replicatio eſt:Niſi preces horarias priuatim non dixerit abſens.Quæ replicatio controuertitur,magis tamen reprobatur apud* Viu.*lib.1.clerici non reſidentes.*

Altera

Altera exceptio est: Nisi studiorum causa absit. M.I.P.*d.reg.67.except.2. Cuius replicatio est quoad quotidianas distributiones: has enim non percipit studiorum causa absens.* M.I.P. *d.except.2. repl.1.* Accedit Viu, *lib.1.distributiones. ibi: similiter nec illi. Tertia exceptio est:* Nisi *in familia* Papæ *absens sit.* M.I.P.*d.reg.67.except.5.* Accedit Turz. *opin.13.num.2.*

XIX. Regula, Ne *ad seculare uitam redeant,* M.I.P.*d.cap.5.reg.69.Cuius exceptio est:* Nisi *pactum illis non seruetur, de quo in ingressu religionis conuenit. Cuius replicatio est:* Nisi *pactum sit contra substantiam ordinis.* Vill.P.15.

XX. Regula: *Clericus qui homicidium commisit, uel mortis causam præstitit, deponitur.* M.I.P.*d.cap.5.reg.74.* Accedit Turz.*opin.102.num.1. cuius ratio redditur ibidem num.2. Huius exceptio prima uidetur:* Nisi *alium à morte defendes, aliquem occiderit. Quæ tamen exceptio reprobatur apud* Vill.O.*21.in fine. Altera exceptio uidetur:* Nisi *testimonio saltem suo causam mortis præstitit. Quæ exceptio reprobatur apud* Viu. *lib.2.testimonium dicens.*Iul.Clar.*§.fin.quæst.24. uers.ulterius. Admittitur tamen, si fuerit protestatus, ne illud testimonium ad mortis pœnam uergat.d.q.24.uers.sed quid si clericus. Tertia exceptio est:* Nisi *conatus non habuerit effectum.* Viu.

lib.2.

*lib.2.conatus.§.homicidium,num.1.2.& 5. Quarta exceptio est:*Nisi *sententia depositionis non intercesserit.* Turz. *opin.102. num.*4. Villal.H.44. Controuertitur *hæc exceptio apud* Iul.Clar.*in §. homicidium.uers.21. Huius exceptionis replicatio est:* Nisi *homicidium commiserit qualificatum,puta assasinium uel parricidium:tunc enim ipso iure priuatur beneficio.* Turz. *d.opin.* 102. *num.5. &* Iul.Clar. *§.fin. quæst.73. uers.pariter etiam.7.ibi: item clericus committens.* Turz.*opin.102. num.5.* Q*uinta exceptio uidetur:* Nisi *pœnitentiam egerit de homicidio.* Q*uæ tamen reprobatur apud* Turz.*d.opin.102.num.1.*

XXI.Regula: *Clerici & monachi nihil proprium habere debent.*M.I.P.*d.cap.5.reg.101. Cuius exceptio est:*Nisi *ingrediens religionem pacto sibi reseruauerit proprietatem bonorũ.* Q*uæ exceptio est controuersa apud* Villal.P.341. *&* Viu. *lib.2.pactum expressum.*

DE PRIVILEGIIS ET rebus clericorum ac monachorum.

XXII. Regula, *De immunitate clericorum & monachorum,* M.I.C.*lib.3.cap.3.reg.1. &* M.I. P.*lib.3.cap.6.reg.2. Huius regulæ exceptio prima est:* Nisi *munera sint patrimonialia: ab his enim clerici non sunt immunes.*M.I.P.*d.reg.2.except.1.*

Accedit

Accedit Vill.C.90. Controuertitur, magis tamen approbatur apud Viu.lib.1.clericus in bonis. Altera exceptio est: Nisi clericus sit coniugatus. Vill. E.3.in addit.uers.fallit tertiò. Tertia exceptio est in solutione gabellarum ratione uenditionis, d.addit.uers.fallit quartò. Quarta exceptio est: Nisi res clerici ad laicum transeat. d.addit. uers.nota quod. Quinta exceptio est in munere instruendorum pontium, murorum, portarum ac uiarum. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen approbatur apud Viu.lib.2.clerici tenentur.

XXIII. Regula: Clerici de bonis suis testari, eaúe alienare non prohibentur. M. I. P. d.cap.6. reg.5. Accedit Iul.Clar.in §.testamentum, quæst. 27.uers.circa bona. Huius exceptio prima est: Nisi tempore clericatus uel episcopatus ea adquisierit. M.I.P.d.reg.5.excep.1. Accedit Viu.lib.1.clericus seu prælatus.ubi controuertitur, magis tamen approbatur. Item accedit Iul.Clar. d.q.27. uers.sed quid dicendum. & uers.tertiò dixi. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi non occasionẽ clericatus, sed ipsius personæ intuitu illi relictum uel adquisitum sit. M.I.P.d.except.1.repl.7. Intuitu autem ecclesiæ uel ipsius personæ relictũ præsumitur ex persona relinquentis.d.repl.7. Cui accedit Turz.opin.14. Item ex appellatione eius cui relinquitur. Turz. d.opin.14. Altera replicatio

est: Nisi priuilegiū impetrauerit, ut de rebus tempore clericatus uel episcopatus adquisitis liceat testari. Vill.P.23.& Fichard.in addit.ad Villal.C.90. Viu.lib.1. *clericus seu prælatus. ibi: dicta prima.* & Iul.Clar.in d.quæst.27.uers.*sed an poterit.* Tertia replicatio est: *Nisi de fructibus extantibus ex bonis ecclesiæ testetur.* Quæ replicatio est controuersa d.q.27. uers.*quartò uidendum.* Quarta replicatio est: *Nisi de bonis suo labore & industria, non ex rebus ecclesiæ adquisitis testetur.* d. quæst.27.uers.*sed quid dicendum.* Quinta replicatio est: *Nisi de quotidianis distributionibus sit testatus.* Quæ controuertitur d.q.27.uers.*quintò.* Sexta replicatio est: *Nisi consuetudo sit in contrarium.* Viu.lib.1. *clericus seu prælatus.* uers.*interpretatur postremò.* Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est *in monachis, qui testamentum facere non possunt.* M.I.P. d.reg.5.except.2. Accedit Iul.Clar.in §.*testamentum*, quæst.28.uers.*tertium tempus.* Fichard.in addit.1.& 2.ad Vill.M.114. Huius replicatio prima est: *Nisi monachus liberos legitimos habeat.* M.I. P.d.except.2.repl.1. Accedit Iul.Clar.in d.quæst. 28.uers.*scias tamen.* Altera replicatio est: *Nisi nouitius testatus sit.* Iul.Clar.d.q.28.uers.*dixi.* Tertia replicatio est: *Nisi monachus sub hac conditione professus sit, ut bona retineat.* Quæ replicatio est con-

controuersa apud Villal.P.341. Viu.lib.2. pactum expressum. Quarta replicatio est: Nisi monachus in ingressu religionis protestatus sit de bonis retinendis. Quae replicatio est controuersa apud Vill. P.370. Quinta replicatio est: Nisi antequam ingressus sit religionem, testamentum fecerit. Haec replicatio est controuersa per ea quae proponentur j.lib.prox. cap.4.except.1. Haec de secunda exceptione. Tertia propositae regulae exceptio uidetur: Nisi neq; liberos, neq; propinquos habens, extraneum instituat hæredē, non ecclesiam. Quae exceptio reprobatur apud Iul.Clar.in §.testamentum, q.27.uers.circa. Quarta exceptio est: Nisi de bonis ecclesiae testentur clerici uel praelati. Iul. Clar. d.q.27. uers.dixi secundò. Cuius replicatio est: Nisi ex speciali priuilegio de bonis ecclesiae testetur. d.q.27.uers.sed quaero.

XXIIII. Regula: Monachi & monastriae bona monasterio adquiruntur. M.I.C.li.5.cap.3.reg. 5. Cuius exceptio prima est: Nisi monachus filios habeat: tunc enim filijs adquiruntur. M.I.C.d.reg. 5.except.2. Huius replicatio est in uita monachi: nam uiuente patre filij in bonis eius nihil iuris habent. Quae tamen replicatio admittitur quidem iure ciuili, sed iure pontificio etiā uiuente patre monacho filij legitimā in eius bonis habēt. Vill.F.102.

XXV. Regula: Clerici & monachi apud ec-

clesiasticum,non ciuilem iudicem cōueniendi. M. I.C.d.cap.3.reg.10.& M.I.P.d.cap.6.reg.10. Accedit Vill.C.69. Viu.lib.1. clerici à potestate. itē Iul. Clar.§.fin.q.36.in prin. Huius regulæ exceptio prima uidetur: Nisi clericus sit coniugatus. Sed reprobatur M.I.P.d.reg.10.except.1.Accedit Viu.d. clerici. ibi: sed in clericis coniugatis. Iul.Clar.d.q. 36.uers.quæro an clericus.Admittitur,si non abstineat à negotiationibus. d.q.36.uers.hæc uerò omnia. Altera exceptio est: Nisi clericus bigamus sit, uel uiduam duxerit.d.uers.quæro an clericus.Huius replicatio prima est: Nisi uxorem dimissam reduxerit,& inde bigamus sit. d.q.36.uers.sed non ille. Altera replicatio est: Nisi post crimen cōmissum factus sit bigamus.d.q.36.uers.sed pone quod, cum uers.sequente. Tertia exceptio est: Nisi clericus mutato habitu clericali & tonsura se pro laico gerat.M.I.P.d.reg.10.excep.2.Accedit Viu.lib. 1.iudex laicus seu.uers.interpretatur hoc. Iul.Cla. §.fin. q.35. uers.sed pone. Declaratur definitione habitus clericalis apud Iul.Clar. §.fin.q.36.uers.dixi clericum. Huius replicatio prima est: Nisi non ter monitus fuerit à suo prælato.Quæ replicatio approbatur apud Iul.Clar. §.fin.q.36.uers.hæc autem.ibi:bene uerum est.Duplicatio prima est: Nisi facta sit monitio generalis in synodo. d.q.36.uers. sed quid si facta. Contradicit Viu.d.clerici.ibi:&

monitio

monitio seu citatio. Ex quo loco patet, *duplicationem hanc esse controuersam. Altera duplicatio est: Nisi clericus fuerit cõiugatus.d.q.36.uers.hæc autem.ibi:& hæc est differentia.&* Viu.d.clerici. *ibi:sed in clericis coniugatis.* Tertia *duplicatio est: Nisi enorme crimen clericus commiserit. Quæ duplicatio controuertitur, magis tamen approbatur d.q.36.uers.quæro modò. Altera replicatio est: Nisi clericus sit primæ tonsuræ.* Viu.d.clerici.*ibi:& hoc procedit. Quæ tamen replicatio reprobatur cõcilio* Tridentino, *ut refert* Viu.d.clerici.*ibi:sed hodie isti. Tertia replicatio est: Nisi tempore commißi criminis reassumpserit habitum clericalem. Quæ replicatio controuertitur et distinguitur apud* Iul.Clar.*§.fin.q.36.uers.sed hic quæro. Quarta replicatio est:* Nisi *cùm tempore, quo non habebat tonsuram, fuisset condemnatus, postea reassumpta tonsura capiatur à iudice ciuili. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud* Iul. Clar. *d. q.36.uers.sed quid si. Quinta replicatio est:* Nisi *quia non habet capillos, tonsuram non gerit. d.q. 36.uers.quærò nunc. Sexta replicatio est: Nisi non sit coniugatus clericus. Quæ replicatio approbatur & distinguitur d.q.36.uers.hæc autem.19. Septima replicatio est: Nisi mortua uxore habitum clericalem reassumpserit. d.q.36. uers.unum etiã. Hæc de tertia propositæ regulæ exceptiõe. Quarta ex-*

ta exceptio est:Nisi criminalis,non ciuilis actio ad uersus clericum instituatur. Quæ exceptio approbata iure ciuili M.I.C.d.reg.10.except.2. reprobatur iure pontificio M.I.P.d.reg.10. except.4. Accedit Viu.lib.1.clerici à potestate. ibi:& quod iste clericus.Iul.Clar.§.fin.q.36.in prin. Quinta exceptio: Nisi clericus fori præscriptioni renunciauerit. Hæc exceptio approbata iure ciuili M.I.C. d.reg.10.except.4.reprobatur iure pontificio M. I.P.d.reg.10.except.7.Cui accedit Iul.Clar.d.q.36. uers.secundò infertur.4. Sexta exceptio uidetur: Nisi dubitetur an sit clericus. Quæ tamen exceptio reprobatur M.I.P.d.reg.10.except.8. Accedit d.q.36.uers.dixi clericum.ibi:& nota.& uers. regulariter.21.Captus tamen,de quo dubitatur an sit clericus, à iudice ciuili detineri potest, donec iudex ecclesiasticus cognouerit an sit clericus. d. uers.regulariter,in prin.& in fine. Septima exceptio: Nisi clericus sit incorrigibilis,et prælato suo inobediens. M.I.P.d.reg.10.except.9. Accedit Iul. Clar.d.q.36.uers.successiuè quæro.33. & uers.dixi etiam.ibi:si uerò sit.Declaratur definitione incorrigibilis d.q.36. uers. sed quæritur. 34. ibi: Boßius autem im tit. Huius exceptionis replicatio est:Nisi sententia de incorrigibilitate nō præcesserit.Quæ replicatio controuertitur d.uers.34. Octaua exceptio:Nisi episcopus causam clerici laico delegauerit.

uerit. M.I.P.d.reg.10.except.10. Accedit Vill.D. 54. Nona exceptio uidetur: Nisi Papa iurisdictionem ordinariam in clericos laico contulerit. Quæ tamen reprobatur apud Iul.Clar.§.fin.q.41. uers. sed quid dicendum.ibi:non tamen. Decima exceptio: Nisi ratione rei apud ciuilem iudicem conueniatur. M.I.P.d.reg.10.except.11. Quæ tamen reprobatur apud Vill.C.70. Vndecima exceptio: Nisi clericus hæres defuncti laici actione hæreditaria apud ciuilem iudicem conueniatur. Quæ exceptio est controuersa per ea quæ habentur s̄. libro prox.cap.2.q.2.in fine, repl.gener.4.dupl.1. Duodecima exceptio: Nisi clericus sit degradatus. Vill. C.71.& Iul.Clar.§.fin.q.36.uers.scias aūt. ubi etiā declaratur. Decimatertia exceptio: Nisi clericus reconueniatur apud ciuilem iudicem. Villal. C.72. Reprobatur apud Iul.Clar.§.fin.q.36.uers.& hæc quidem. Decimaquarta exceptio: Nisi de feudo clericus apud ciuilem iudicem cōueniatur. approbatur & distinguitur apud Vill.C.73.cum duobus sequentibus. Decimaquinta exceptio: Nisi clericus in flagranti crimine à laico deprehendatur. Vill. C.76.cum duob.sequentibus. Decimasexta exceptio: Nisi clericus de fuga sit suspectus. Vill.C.78. Decimaseptima exceptio: Nisi creditor clericum debitorem de fuga suspectum ceperit. Vill.C.79. Decimaoctaua exceptio: Nisi aliud consuetudine

sit receptum. Quæ exceptio est controuersa Vill. C.8. & reprobatur sub conditione apud Iul. Clar. §.fin.quæst.36.uers.sed ea retenta. Decimanona exceptio: *Nisi de delicto ante adeptū clericatum commisso conueniatur. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud Vill.C.80.in addit. Viu. lib.1.clerici à potestate.§.ordo ecclesiasticus. Controuertitur & distinguitur apud Iul.Clar. §.fin. quæst.36.uers.sæpenumero contingit,cum uers.sequente. Sed & eius replicatio est:Nisi ante delictum commissum,uotum clericatus fecerit. d.§.ordo.ibi:hoc uerò limitatur.* Vigesima exceptio:*Nisi clericus uel monachus intra annum probationis apud ciuilem iudicem conueniatur. Quæ tamen exceptio reprobatur apud Gabriel. lib.1.de præsumptionibus,conclus.12.num.5.* Vigesimaprima exceptio:*Nisi de crimine assasinatus accusetur clericus.Viu.lib.1.iudex laicus potest. Iul.Clar.§.fin. q.36.uers.item quæro nunquid.29. Cuius replicatio prima uidetur: Nisi clericus non sit solenniter degradatus.Quæ tamen replicatio reprobatur d. quæst.36.uers.sed quæro.30.* Altera replicatio uidetur:*Nisi per iudicem ecclesiasticum non sit declaratus assasinus. Quæ replicatio approbata iure,consuetudine reprobatur,d.q.36.uers.bene uerum.31.* Tertia replicatio est:*Nisi clericus non sit incorrigibilis. Quæ tamen exceptio controuerti-*

tur,&

tur, & magis reprobatur d.quæst.36. uers.quæro etiam.32. Vigesimasecunda exceptio: Nisi apud ciuilem iudicem clericus falsum dixerit testimoniũ: tunc enim ab eodem puniri de eo potest. Quæ exceptio est controuersa per ea quæ habentur s̃.lib. prox.cap.2.quæst.2.in fine,replic.gener.6.dupl.1. Vigesimatertia exceptio: Nisi exceptionem clericatus clericus apud ciuilem iudicem cõuentus non opposuerit. Quæ exceptio controuertitur,magis tamen reprobatur apud Iul.Clar. d.quæst.36.uers. est autem hæc. Vigesimaquarta exceptio: Nisi clericus sit illegitimè natus. Quæ tamen reprobatur d.quæst.36.uers.habet etiam. Vigesimaquinta exceptio: Nisi clericus in minoribus ordinibus sit cõstitutus. Quæ exceptio reprobatur d.q.36.uers. hæc autẽ.ibi:in regno autem. Vigesimasexta exceptio: Nisi clericus incedat armatus ut miles. Sed reprobatur d.uers.hæc autem,in fine. Vigesimaseptima exceptio: Nisi enorme crimen clericus commiserit,uel iterauerit. Sed reprobatur d.q. 36. uers.cæterùm si clericus. & uers. scias autem. Vigesimaoctaua exceptio: Nisi clericus sit seditiosus,& turbet quietem publicam. d.uers.cæterùm. ibi:bene uerum. Vigesimanona exceptio: Nisi clericus in ciuili officio constitutus contra illud deliquerit. Quæ exceptio approbatur consuetudine magis quàm iure, d.quæst.36. uers. quæro pone.

Trigesima exceptio: Nisi clericus contra edictum laicorum arma portauerit. Quæ *exceptio approbatur certis conditionibus d.quæst.36. uers. ulterius quæro.* Trigesimaprima *exceptio : Nisi crimen læsæ maiestatis clericus commiserit.* Quæ *exceptio approbatur consuetudine,non iure,d.q.36. uers.quæro nunquid.* Hactenus *propositæ regulæ exceptiones enumerauimus.* Quomodo *autem clericus à iudice ciuili ad ecclesiasticum sit remittendus, differitur d.quæst.36. uers.quæro quo modo.* Remißione *uerò facta,ecclesiasticus iudex non tenetur seruare processum & acta facta coram iudice ciuili.d.q.36.uers.ultimò.*

XXVI.Regula:*Episcopus est iudex ordinarius clericorum & monachorum, non prælatus inferior.* Iul.Clar. *§.fin.quæst.35. uers.quæro quis sit.15.* Excipiuntur *monachi,quorum iudex ordinarius est abbas.d.uers.quæro quis sit.ibi:quo uerò.* Non *tamen minus episcopus est illorum iudex ordinarius. d.uers.quæro quis sit.ibi:bene uerum.* Magis *tamen abbati quàm episcopo monachus tenetur obedire.De qua re uide s̄.reg.16.except.1.*

XXVII.Regula: *Clericus non nisi in quantum facere potest, tenetur,deductis necessarijs alimentis,ne cogatur mendicare.Controuertitur,magis tamen approbatur apud* Viu. *libro 2. clericus debitor.*

XXVIII. Regula: *Nobilitas non amittitur per ingressum religionis.* Vill.N.14.

XXIX. Regula: *Clericus habet omnia priuilegia armatæ militiæ.* Vill.C.89.

DE PRAEBENDIS ET dignitatibus. Cap. III.

PRima regula, *De differentia præbendæ & canoniæ, habetur apud* Vill.P.194.

II. Regula: *Ex mandato uel rescripto Papæ de præbenda alicui conferenda, potest præbenda peti.* M.I.P.*lib.3.cap.7.reg.3.* Huius *regulæ exceptio prima est: Nisi cum antea alij de præbenda uacatura à capitulo prouisio facta esset, impetrãs hoc in suis precibus dißimulauerit.* Quæ *exceptio controuertitur, magis tamen reprobatur apud* Turz.*opin.6.uers.& licet* Innocētius. *Altera exceptio est: Nisi is qui beneficium habet, rescriptũ impetrauerit de alio beneficio sibi conferẽdo.* M.I.P.*d.reg.3.except.6.* Accedit Vill.I.10. *Cuius replicatio prima est: Nisi in rescripto de hoc ipso, quòd aliud beneficium habeat, mentio sit facta.* M.I.P.*d.except.6.repl.5.* Accedit Turz.*reg.32.&* Villal.I.11. *Altera replicatio uidetur: Nisi beneficium aliud, quod habet, sit patrimoniale.* Quæ *replicatio reprobatur apud* Viu. *libro 2. beneficia.*

Hæc

est: Nisi priuilegiũ impetrauerit, ut de rebus tempore clericatus uel episcopatus ádquisitis liceat testari. Vill. P. 23. & Fichard. in addit. ad Villal. C. 90. Viu. lib. 1. clericus seu prælatus. ibi: dicta prima. & Iul. Clar. in d. quæst. 27. uers. sed an poterit. Tertia replicatio est: Nisi de fructibus extantibus ex bonis ecclesiæ testetur. Quæ replicatio est controuersa d. q. 27. uers. quartò uidendum. Quarta replicatio est: Nisi de bonis suo labore & industria, non ex rebus ecclesiæ adquisitis testetur. d. quæst. 27. uers. sed quid dicendum. Quinta replicatio est: Nisi de quotidianis distributionibus sit testatus. Quæ controuertitur d. q. 27. uers. quintò. Sexta replicatio est: Nisi consuetudo sit in contrarium. Viu. lib. 1. clericus seu prælatus. uers. interpretatur postremò. Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est in monachis, qui testamentum facere non possunt. M. I. P. d. reg. 5. except. 2. Accedit Iul. Clar. in §. testamentum, quæst. 28. uers. tertium tempus. Fichard. in addit. 1. & 2. ad Vill. M. 114. Huius replicatio prima est: Nisi monachus liberos legitimos habeat. M. I. P. d. except. 2. repl. 1. Accedit Iul. Clar. in d. quæst. 28. uers. scias tamen. Altera replicatio est: Nisi nouitius testatus sit. Iul. Clar. d. q. 28. uers. dixi. Tertia replicatio est: Nisi monachus sub hac conditione professus sit, ut bona retineat. Quæ replicatio est con-

controuersa apud Villal.P.341. Viu.lib.2. pactum expressum. Quarta replicatio est: Nisi monachus in ingressu religionis protestatus sit de bonis retinendis. Quæ replicatio est controuersa apud Vill. P.370. Quinta replicatio est: Nisi antequam ingressus sit religionem, testamentum fecerit. Hæc replicatio est controuersa per ea quæ proponentur j.lib.prox. cap.4.except.1. Hæc de secunda exceptione. Tertia propositæ regulæ exceptio uidetur: Nisi neq; liberos, neq; propinquos habens, extraneum instituat hæredē, non ecclesiam. Quæ exceptio reprobatur apud Iul.Clar.in §.testamentum, q.27.uers.circa. Quarta exceptio est: Nisi de bonis ecclesiæ testentur clerici uel prælati. Iul. Clar. d.q.27. uers.dixi secundò. Cuius replicatio est: Nisi ex speciali priuilegio de bonis ecclesiæ testetur. d.q.27.uers.sed quæro.

XXIIII. Regula: Monachi & monastriæ bona monasterio adquiruntur. M.I.C.li.5.cap.3.reg. 5. Cuius exceptio prima est: Nisi monachus filios habeat: tunc enim filijs adquiruntur. M.I.C.d.reg. 5.except.2. Huius replicatio est in uita monachi: nam uiuente patre filij in bonis eius nihil iuris habent. Quæ tamen replicatio admittitur quidem iure ciuili, sed iure pontificio etiā uiuente patre monacho filij legitimā in eius bonis habēt. Vill.F.102.

XXV. Regula: Clerici & monachi apud ec-

monitio seu citatio. Ex quo loco patet, duplicationem hanc esse controuersam. Altera duplicatio est: Nisi clericus fuerit cōiugatus. d.q.36. uers. hæc autem. ibi: & hæc est differentia. & Viu. d. clerici. ibi: sed in clericis coniugatis. Tertia duplicatio est: Nisi enorme crimen clericus commiserit. Quæ duplicatio controuertitur, magis tamen approbatur d.q.36. uers. quæro modò. Altera replicatio est: Nisi clericus sit primæ tonsuræ. Viu. d. clerici. ibi: & hoc procedit. Quæ tamen replicatio reprobatur cōcilio Tridentino, ut refert Viu. d. clerici. ibi: sed hodie isti. Tertia replicatio est: Nisi tempore commissi criminis reassumpserit habitum clericalem. Quæ replicatio controuertitur et distinguitur apud Iul. Clar. §. fin. q.36. uers. sed hic quæro. Quarta replicatio est: Nisi cùm tempore, quo non habebat tonsuram, fuisset condemnatus, postea reassumpta tonsura capiatur à iudice ciuili. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud Iul. Clar. d. q.36. uers. sed quid si. Quinta replicatio est: Nisi quia non habet capillos, tonsuram non gerit. d.q. 36. uers. quærò nunc. Sexta replicatio est: Nisi non sit coniugatus clericus. Quæ replicatio approbatur & distinguitur d.q.36. uers. hæc autem. 19. Septima replicatio est: Nisi mortua uxore habitum clericalem reassumpserit. d.q.36. uers. unum etiā. Hæc de tertia propositæ regulæ exceptiōe. Quarta ex-

ta exceptio est: Nisi *criminalis,non ciuilis actio aduersus clericum instituatur. Quæ exceptio approbata iure ciuili* M.I.C.*d.reg.10.except.2. reprobatur iure pontificio* M.I.P.*d.reg.10. except.4.* Accedit Viu.*lib.1.clerici à potestate. ibi:& quod iste clericus.*Iul.Clar.*§.fin.q.36.in prin.* Quinta exceptio: Nisi *clericus fori præscriptioni renunciauerit*. Hæc *exceptio approbata iure ciuili* M.I.C. *d.reg.10.except.4.reprobatur iure pontificio* M.I.P.*d.reg.10.except.7.Cui accedit* Iul.Clar.*d.q.36. uers.secundò infertur.4.* Sexta *exceptio uidetur:* Nisi *dubitetur an sit clericus. Quæ tamen exceptio reprobatur* M.I.P.*d.reg.10.except.8. Accedit d.q.36.uers.dixi clericum.ibi:& nota.& uers. regulariter.21.Captus tamen,de quo dubitatur an sit clericus, à iudice ciuili detineri potest, donec iudex ecclesiasticus cognouerit an sit clericus. d. uers.regulariter,in prin.& in fine. Septima exceptio:* Nisi *clericus sit incorrigibilis,et prælato suo inobediens.* M.I.P.*d.reg.10.except.9.* Accedit Iul. Clar.*d.q.36.uers.succeßiuè quæro.33. & uers.dixi etiam.ibi:si uerò sit.*Declaratur *definitione incorrigibilis d.q.36. uers. sed quæritur. 34. ibi:* Boßius *autem in tit.* Huius *exceptionis replicatio est:*Nisi *sententia de incorrigibilitate nō præcesserit.*Quæ *replicatio controuertitur d.uers.34.* Octaua *exceptio:*Nisi *episcopus causam clerici laico delegauerit.*

uerit. M.I.P.d.reg.10.except.10. Accedit Vill.D. 54. Nona exceptio uidetur:Nisi Papa iurisdictionem ordinariam in clericos laico contulerit. Quæ tamen reprobatur apud Iul.Clar.§.fin.q.41. uers. sed quid dicendum.ibi:non tamen. Decima exceptio: Nisi ratione rei apud ciuilem iudicem conueniatur. M.I.P.d.reg.10.except.11. Quæ tamen reprobatur apud Vill.C.70. Vndecima exceptio:Nisi clericus hæres defuncti laici actione hæreditaria apud ciuilem iudicem conueniatur. Quæ exceptio est controuersa per ea quæ habentur s. libro prox.cap.2.q.2.in fine,repl.gener.4.dupl.1. Duodecima exceptio:Nisi clericus sit degradatus. Vill. C.71.& Iul.Clar.§.fin.q.36.uers.scias aūt. ubi etiā declaratur. Decimatertia exceptio:Nisi clericus reconueniatur apud ciuilem iudicem. Villal.C.72. Reprobatur apud Iul.Clar.§.fin.q.36.uers.& hæc quidem. Decimaquarta exceptio: Nisi de feudo clericus apud ciuilem iudicem cōueniatur. approbatur & distinguitur apud Vill.C.73.cum duobus sequentibus. Decimaquinta exceptio:Nisi clericus in flagranti crimine à laico deprehendatur. Vill. C.76.cum duob.sequentibus. Decimasexta exceptio:Nisi clericus de fuga sit suspectus. Vill.C.78. Decimaseptima exceptio: Nisi creditor clericum debitorem de fuga suspectum ceperit. Vill.C.79. Decimaoctaua exceptio: Nisi aliud consuetudine

sit receptum. Q*uæ exceptio est controuersa* Vill. C.8. *& reprobatur sub conditione apud* Iul.Clar. §.*fin.quæst.36.uers.sed ea retenta.* Decimanona *exceptio:* Nisi *de delicto ante adeptū clericatum commisso conueniatur.* Q*uæ exceptio approbatur & distinguitur apud* Vill.C.80.*in addit.* Viu. *lib.1.clerici à potestate.*§.*ordo ecclesiasticus.* Con*trouertitur & distinguitur apud* Iul.Clar. §.*fin. quæst.36.uers.sæpenumero contingit,cum uers.sequente. Sed & eius replicatio est:*Nisi *ante delictum commissum,uotum clericatus fecerit. d.*§.*ordo.ibi:hoc uerò limitatur.* Vigesima *exceptio:*Nisi *clericus uel monachus intra annum probationis apud ciuilem iudicem conueniatur.* Q*uæ tamen exceptio reprobatur apud* Gabriel. *lib.1.de præsumptionibus,conclus.12.num.5.* Vigesimaprima *exceptio:*Nisi *de crimine assasinatus accusetur clericus.*Viu.*lib.1.iudex laicus potest.* Iul.Clar.§.*fin. q.36.uers.item quæro nunquid.29. Cuius replicatio prima uidetur:* Nisi *clericus non sit solenniter degradatus.*Q*uæ tamen replicatio reprobatur d. quæst.36.uers.sed quæro.30.* Altera *replicatio uidetur:*Nisi *per iudicem ecclesiasticum non sit declaratus assasinus.* Q*uæ replicatio approbata iure,consuetudine reprobatur,d.q.36.uers.bene uerum.31.* Tertia *replicatio est:*Nisi *clericus non sit incorrigibilis.* Q*uæ tamen exceptio controuertitur,&*

tur, & magis reprobatur d.quæst.36. uers.quæro etiam.32. Vigesimasecunda exceptio: Nisi apud ciuilem iudicem clericus falsum dixerit testimoniũ: tunc enim ab eodem puniri de eo potest. Quæ exceptio est controuersa per ea quæ habentur s̃.lib. prox.cap.2.quæst.2.in fine, replic.gener.6.dupl.1. Vigesimatertia exceptio: Nisi exceptionem clericatus clericus apud ciuilem iudicem cõuentus non opposuerit. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen reprobatur apud Iul. Clar. d.quæst.36.uers. est autem hæc. Vigesimaquarta exceptio: Nisi clericus sit illegitimè natus. Quæ tamen reprobatur d.quæst.36.uers.habet etiam. Vigesimaquinta exceptio: Nisi clericus in minoribus ordinibus sit cõstitutus. Quæ exceptio reprobatur d.q.36.uers. hæc autẽ.ibi: in regno autem. Vigesimasexta exceptio: Nisi clericus incedat armatus ut miles. Sed reprobatur d.uers.hæc autem, in fine. Vigesimaseptima exceptio: Nisi enorme crimen clericus commiserit, uel iterauerit. Sed reprobatur d.q. 36. uers.cæterùm si clericus. & uers. scias autem. Vigesimaoctaua exceptio: Nisi clericus sit seditiosus, & turbet quietem publicam. d.uers.cæterùm. ibi: bene uerum. Vigesimanona exceptio: Nisi clericus in ciuili officio constitutus contra illud deliquerit. Quæ exceptio approbatur consuetudine magis quàm iure, d.quæst.36. uers. quæro pone.

Trigesima exceptio: Nisi clericus contra edictum laicorum arma portauerit. Quæ exceptio approbatur certis conditionibus d.quæst.36. uers. ulterius quæro. Trigesimaprima *exceptio: Nisi crimen læsæ maiestatis clericus commiserit. Quæ exceptio approbatur consuetudine, non iure, d.q.36. uers. quæro nunquid.* Hactenus *propositæ regulæ exceptiones enumerauimus. Quomodo autem clericus à iudice ciuili ad ecclesiasticum sit remittendus, disseritur d.quæst.36. uers. quæro quo modo.* Remissione *uerò facta, ecclesiasticus iudex non tenetur seruare processum & acta facta coram iudice ciuili. d.q.36. uers. ultimò.*

XXVI. *Regula:* Episcopus *est iudex ordinarius clericorum & monachorum, non prælatus inferior.* Iul. Clar. *§. fin. quæst.35. uers. quæro quis sit.15. Excipiuntur monachi, quorum iudex ordinarius est abbas. d. uers. quæro quis sit. ibi: quo uerò.* Non *tamen minus episcopus est illorum iudex ordinarius. d. uers. quæro quis sit. ibi: bene uerum.* Magis *tamen abbati quàm episcopo monachus tenetur obedire.* De *qua re uide s. reg.16. except.1.*

XXVII. *Regula:* Clericus *non nisi in quantum facere potest, tenetur, deductis necessarijs alimentis, ne cogatur mendicare.* Controuertitur, *magis tamen approbatur apud* Viu. *libro 2. clericus debitor.*

XXVIII. Re-

XXVIII. Regula: *Nobilitas non amittitur per ingressum religionis.* Vill.N.14.

XXIX. Regula: *Clericus habet omnia priuilegia armatæ militiæ.* Vill.C.89.

DE PRAEBENDIS ET dignitatibus. Cap. III.

PRima regula, *De differentia præbendæ & canoniæ, habetur apud* Vill.P.194.

II. Regula: *Ex mandato uel rescripto Papæ de præbenda alicui conferenda, potest præbenda peti.* M.I.P.lib.3.cap.7.reg.3. *Huius regulæ exceptio prima est: Nisi cum antea alij de præbenda uacatura à capitulo prouisio facta esset, impetrãs hoc in suis precibus dißimulauerit. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen reprobatur apud* Turz.opin.6.uers.& licet Innocẽtius. *Altera exceptio est: Nisi is qui beneficium habet, rescriptũ impetrauerit de alio beneficio sibi conferẽdo.* M.I.P.d.reg.3.except.6. Accedit Vill.I.10. *Cuius replicatio prima est: Nisi in rescripto de hoc ipso, quòd aliud beneficium habeat, mentio sit facta.* M.I.P.d.except.6.repl.5. Accedit Turz.reg.32.& Villal.I.11. *Altera replicatio uidetur: Nisi beneficium aliud, quod habet, sit patrimoniale. Quæ replicatio reprobatur apud* Viu. libro 2. beneficia.

Hæc

Hæc de ſecunda exceptione. Tertia propoſitæ regulæ exceptio uidetur: Niſi beneficium impetrans expreſſo ualore, ualorem non probauerit. Quæ tamen reprobatur apud Vill.I.12. *Quarta exceptio eſt: Niſi beneficiũ impetrans non fecerit mentionem de ſua nobilitate.* Vill.I.13. *Quinta exceptio uidetur: Niſi quis alieno nomine ſine mandato beneficium impetrauerit. Quæ tamẽ exceptio reprobatur* Vill.I.14. *Sexta exceptio: Niſi Papa ſine cauſa præbendam alicui contulerit. Quæ exceptio eſt controuerſa apud* Vill.B.20.*&* 22. *Plures huiuſmodi exceptiones uide* J.*eod.cap.reg.*18.

III. *Regula: Qui beneficium habet, ei aliud beneficium non conferendum.* M.I.P.*d.cap.*7.*reg.*8. *Cuius exceptio eſt: Niſi Papa cum eo diſpenſauerit.* M.I.P.*d.reg.*8.*except.*1. *Huius replicatio eſt: Niſi in diſpenſatione non fiat mentio, quòd plura beneficia illicitè retineat fructus inde percipiendo.* Gabriel.*lib.*5.*de adq.poſſeſ.concluſ.*4.*num.*8.

IIII. *Regula: Diuitibus qui per ſe ſuſtentari poſſunt, præbendæ non conferendæ.* M.I.P.*d.cap.*7.*reg.*13. *Contradicit* Vill.C.96.*&* Viu.*lib.*2.*clericus habens.*

V. *Regula: Liberis hæreticorum præbẽdæ non conferendæ uſq; ad ſecundam generationem.* M.I.P.*d.cap.*7.*reg.*16. *Huius exceptio uidetur: Niſi liberi ſint naturales ſeu ſpurij. Quæ tamen exceptio*

ptio reprobatur apud Villal.F.96.*&* 127.

A' QVIBVS PRAEBENDAE conferendæ?

V I.Regula: *Laicus præbendas conferendi ius non habet.*M.I.P.*d.cap.7.reg.17. Cuius exceptio uidetur:* Nisi *laicus hoc ius immemoriali tempore præscripserit. Quæ exceptio est cõtrouersa apud Soarez* B.18.

V I I.Regula: *Si sede uacante capitulo mandatum sit de præbenda alicui conferenda, episcopus postea electus exequi mandatum tenetur.* M.I.P. *d.cap.7.reg.20.*Accedit Vill.E.97.

V I I I.Regula: *Si duobus conferendi præbendas ius competat, unus sine altero conferre non potest.*M.I.P.*d.cap.7.reg.23.* Accedit Turz.*opin. 151.uers.non tamen arbitreris.& opin.154. Cuius exceptio est:* Nisi *dum alter absens expectatur, periculum sit ne* Papa *uel eius legatus aliquẽ præsentando præueniat.*Turz.*d.opin.154.ibi:limitatur.*

I X. Regula: *Si is cui ius conferendi competit, præbendam uacantem intra sex menses alij non contulerit: ius conferendi eam amittit.* M. I. P. *d. cap.7.post reg.26.except.gener.1. Cuius exceptio est:*Nisi Papa *beneficium apud sedem apostolicam uacans intra sex menses non contulerit. Quæ exceptio est controuersa apud* Gabriel.*lib.6.de clausulis,conclus.3.num.72.*

X.Re-

X. Regula: *Excōmunicatus uel suspensus præbendas conferre non potest.* M.I.P. *post d.reg.26. except.gener.4.* Accedit Viu. *lib.2. excommunicatus beneficium, num.1.* Cuius exceptio est: *Nisi occultus sit excommunicatus.* Quæ exceptio est *controuersa apud* Gabriel. *lib.1. de probationibus, conclus.8. num.17.*

X I. Regula: *Filio legitimo potest conferri beneficium per patrem uicarium.* Vill. F.128.

X I I. Regula: *Si is cui ius conferendi beneficia competit, illud amisit: regulariter id ad superiorē transit.* M.I.P. *d.cap.7. reg.27.* Imò ad Papam deuoluitur. Turz. *reg.49.*

QVID CONFERENDVM?

X I I I. Regula: *Præbenda nondum uacans alij non conferenda uel promittenda.* M.I.P. *d.cap.7. reg.28.* Accedit Vill. P.196. *Cuius exceptio prima est: Nisi generaliter de præbenda proximè uacatura, non hac uel illa promittatur.* M.I.P. *d.reg. 28. except.2.* Accedit Vill. C.101. *cum addit. ult.* Altera exceptio est: *Nisi priori beneficium nondum fuerit collatum, sed mandatum saltem de beneficio ei conferendo.* M.I.P. *d.reg.28. except.7.* Huius replicatio est: *Nisi mandatum istud sit præsentatum.* M.I.P. *d.except.7. repl.1.* Huius duplicatio est: *Nisi mandatum sit conditionale, nec eius conditio tempore quo posteriori confertur, sit impleta.*

pleta.M.I.P.d.repl.1.dupl.3. Accedit Turz. opin. 166.num.3.

XIIII. Regula: *Mandatum de beneficio uacaturo conferendo regulariter primum uacans continet.*M.I.P.*d.cap.7.reg.41.* Accedit Gabriel. *lib.6.de legibus, conclus.2.num.4.& 6. ubi etiam reprobatur prima eius exceptio hæc:*Nisi *uocabulum* Primum *non sit mandato adiectum. Altera exceptio est:Nisi primum uacans ante acceptationem impetrantis alij fuerit collatum.*M.I.P.*d.reg. 41.except.2. Cuius replicatio est:*Nisi *beneficium uacans per alium fuerit possessum. Quæ replicatio est controuersa apud* Gabriel.*lib.5.de adq.possess.conclus.3.num.11.cum sequente.*

XV.Regula: *Mandatum de beneficio proximè uacaturo conferendo continet etiam id quod tempore mandati impetrati uacabat.Quæ regula controuertitur, magis tamen approbatur apud* Viu.*lib.2.*Papa *cum mandat.*

XVI.Regula:*Mandatum de præbenda canonico conferri consueta conferenda continet etiam canonicatum.*Turz.*opin.150.*

EVENTVS COLLATIONIS.

XVII.Regula: *Institutio clerici de beneficio confert ius plenum instituto sine apprehensione possessionis quæ uacat.*Vill.1.64.

XVIII. Regula: *Actio beneficialis competit*

ex

ex mandato Papæ de conferendo alicui beneficiō, de quo s̃.reg.2.item ex collatione & ex alijs causis, de quibus M.I.P.d.cap.7.reg.59. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi cum absenti collatio facta esset, ac terminus ad consentiendum constitutus, intra terminum non declarauerit suum cōsensum. M.I.P.d.reg.59.except.2. Controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.6.de clausulis, concl. 3.num.61.cum duob.sequentibus. Altera exceptio: Nisi concedens beneficium, antequam sit collatū, fuerit mortuus. M.I.P.d.reg.59.except.5. Approbatur item & distinguitur apud Gabriel.lib.6.de præbendis,concluſ.1. Tertia exceptio est: Nisi habens mandatum de præbenda quam acceptauerit sibi conferenda, præbendam ab alio possessam, quamuis uacantem, acceptauerit. Quæ exceptio controuertitur apud Gabriel.lib.5.de adq.possess. concluſ.3.num.13.cum sequente. Quarta exceptio est: Nisi habens mandatum de præbenda sibi conferenda, præbēdam ab alio, qui prius habuit mandatum, acceptatam acceptauerit, eaq́; ei sit collata. hæc enim collatio non ualet, per ea quæ dicta sunt s̃.reg.13. Huius exceptionis replicatio uidetur: Nisi antequam priori accedat prouisio, eius mandatum fuerit reuocatum. Quæ tamen replicatio reprobatur apud Gabriel.lib.6.de clausulis, concluſ.3.num.64.66.& 67.

XIX.Re-

XIX. *Regula: Recepti authoritate apostolica præferuntur cæteris in conferenda præbenda.* M.I.P. *d.cap.7. reg.60.* Accedit Turz. *opin. 6. num.1.*

XX. *Regula: Si duo diuerso tempore mandatum de conferenda sibi præbenda uacante uel uacatura impetrassent: prior impetrans posteriori est præferendus.* M.I.P. *d.cap.7.reg.61.* *Huius regulæ exceptio prima uidetur:* Nisi *posterior prius suas literas præsentauerit, et prius fuerit receptus. Quæ exceptio reprobatur* M.I.P. *d.reg.61.exc.5.* *Admittitur tamen, si prior intra mensem non acceptauerit. Quæ distinctio controuertitur apud Gabriel.lib.6.de clausulis, concl.3.num.65. & 69. Subdistinguitur d.concl.3.num.70.cum sequente. Altera exceptio est:* Nisi *prioris mandatum fuerit conditionale, posterioris purum. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud Gabriel.lib.6. de præbendis, conclus.2.*

DE AMITTENDIS PRAEBENdis & dignitatibus.

XXI. Regula: *Præbendæ & dignitates sine causa alicui non sunt auferendæ.* M. I. P. *d.cap.7. reg.71.* Accedit Iul.Clar.*§.fin.quæst.74. uers.regulariter.2.* *Huius regulæ exceptio uidetur:* Nisi *Papa alicui sine causa præbendam uel dignitatem abstulerit. Quæ exceptio controuertitur per ea*

quæ proposita sunt s̄.lib.1.cap.5.reg.56.except.1.

XXII.*Regula: Si quis per simoniam consecutus sit præbēdam, ea priuatur, per ea quæ dicta sunt s̄.lib.1.cap.ult.de simonia,reg.5.*

XXIII. *Regula: Prælatus insufficiens dignitate priuatur.* Iul.Clar.*§.fin.quæst.73.uers.prælati,in prim.Cuius exceptio est in* Papa,*d.uers.prælati.ibi:sed quid in* Papa.

XXIIII.*Regula:Si cessauerit à diuinis,præbenda priuatur.* M.I.P. *d.cap.7. reg.79.* Accedit Iul.Clar.*d.§.fin.q.74.uers.pariter. ibi:item clericus qui non dicit.*

XXV.*Regula: Si absit ab ecclesia sua,uel nō resideat: priuatur præbenda.* M.I.P. *d.cap.7.reg.* 80. Accedit Viu.*lib.1.distributiones. Cuius exceptio prima uidetur :* Nisi Papa *absenti indulserit. Quæ tamē exceptio reprobatur* M.I.P.*d.reg.80. except.2. Accedit* Viu.*d.distributiones.ibi:quibus astipulatur,cum sequentibus. Altera exceptio est:* Nisi *constitutio loci sit in contrarium. Cuius replicatio est :* Nisi *episcopus sine consensu capituli eam fecerit.Turz.opin.13.num.1.* Tertia *exceptio est:* Nisi *in episcopi seruitio absit.* Viu.*d.distributiones,in prim.*

XXVI.*Regula:Si aduersus eum qui contulit beneficium,fuerit ingratus : ex hac causa beneficium non auferendum.* Viu.*lib.2.ingratitudinem.*

Iul.

Iul.Clar.in §.donatio,q.21.uerſ.ſed hic quæro.

XXVII.Regula:Si continentiam non ſeruauerit,uel uxorem duxerit,præbenda priuatur.M.I.P.d.cap.7.reg.86. Accedit Vill.B.8.& C.85.Iul. Clar.§.fin.quæſt.73.uerſ.clericus.5. Huius exceptio prima eſt: Niſi in minoribus ordinibus conſtitutus uxorem duxerit. Quæ tamen exceptio reprobatur d.clericus.ibi:& hoc locum. Altera exceptio uidetur: Niſi matrimonium ſit nullum ratione conſanguinitatis.Sed reprobatur d.clericus. ibi:adde quòd illud. Tertia exceptio eſt:Niſi ſententia declaratoria non interuenerit. Quæ exceptio eſt controuerſa d.clericus. ibi:ſed nũquid eſt. ubi etiam diſtinguitur. Quarta exceptio eſt:Niſi cum impubere matrimonium nulliter contraxit. d.clericus.ibi:ſed quid ſi contraxit. Quinta exceptio eſt: Niſi ſponſalia tantùm de futuro contraxit.d.uerſ.ſed quid ſi.ibi:propter quæ certum eſt. & Vill.B.9. Sexta exceptio eſt: Niſi uxor ducta ante copulam ingrediatur monaſterium. Reprobatur d.clericus.ibi:ſed quid ſi uxor. Septima exceptio uidetur in penſione,quam clericus in reſignatione beneficij ſuper fructibus reſeruauerat. Quæ tamen reprobatur d.clericus. ibi:item clericus contrahens. Octaua exceptio eſt in ſimplici fornicatione,Vill.C.84. Poſtremò notandũ,quòd ex cauſa propoſita non ſolùm beneficium,ſed &

regressus, accessus, & alia qualibet iura ad beneficium competentia amittantur. d. clericus. ibi: adde quòd clericus.

XXVIII. *Regula: Si in hæresin lapsus sit, deponitur.* M.I.P, *d. cap. 7. reg. 97.* Accedit Iul. Clar. *in §. hæresis. uers. 16. in prin.*

XXIX. *Regula: Si pater clerici hæreticus sit factus, uel hæreticos receperit: filius beneficium amittit. Quæ regula est controuersa d. uers. 16. ibi: quinimò. Cuius exceptio est:* Nisi *ante hæresin patris natus sit. Quæ tamen exceptio reprobatur d. §. hæresis. uers. 17.*

XXX. *Regula: Si beneficio uel dignitati renunciauit, eam amittit.* M.I.P. *d. cap. 7. reg. 102. Cuius exceptio est:* Nisi *renũciationis, antequam collatio alteri facta sit, renunciantem pœniteat. Quæ exceptio reprobari uidetur* M.I.P. *d. reg. 102. except. 7. Sed approbatur apud* Vill. R. *29.*

XXXI. *Regula: Si aduersus apostolicam sedem contumax existens suspẽsus fuerit, & per annum in suspensione permanserit: beneficio priuatur.* M.I.P. *d. cap. 7. reg. 104.* Accedit Iul. Clar. *§. fin. q. 73. uers. item clericus. 6. in prin.*

XXXII. *Regula: Si factus sit miles, beneficio priuatur. d. uers. item clericus. ibi: item clericus qui effectus.*

XXXIII. *Regula: Si sit excõmunicatus uel*

suspensus,

ſuſpenſus, beneficio priuatur. Quæ regula approbatur & diſtinguitur d.q.73.uerſ.pariter etiam. 7.in prin.

XXXIIII.Regula:*Si beneficium permutauerit, uel colluſerit in cauſa beneficiali: illud amittit.d.uerſ.pariter.ibi:item clericus colludens.*

XXXV. Regula: *Si bannitus ſit perpetuò, beneficium amittit.d.uerſ.pariter, in fine.*

Exceptio præcedentium regularum de amittendo beneficio generalis.

Planè iſtarum regularum, quæ ſunt de beneficio amittendo, exceptio generalis eſt: Niſi *ſententia priuationis nō ſit ſecuta.Turz.opin.102.num. 4. Cuius replicatio prima eſt in homicidio qualificato: puta cum aſſaſinio. d.opin.102. num.5.* De *qua replicatione uide item ſ.cap.proxim.reg.20. except.4.replic.1. Altera replicatio uidetur:*Niſi *crimen, ob quod beneficio priuatur, ſit notorium. Sed reprobatur d.num.5. ibi: & quantumcunque. cum num.6. Tertia replicatio eſt in concubinario notorio,* Viu.*lib.2.concubinarius, num.1. cum ſequente.*

XXXVI. Regula: *Laicis non competit ius auferendi beneficia.*M.I.P.*d.cap.7.reg.105. Cuius exceptio uidetur:*Niſi *laici inſtitutionem præſcripſerint.* Quæ *tamen exceptio reprobatur apud*

Gabriel.lib.5.de præſcriptionibus, concluſ.2.num. 9.cum num.ſequente.

XXXVII.*Regula:* Promotus à Papa *ab ordinario deponi non poteſt.* Vill.O.25.

XXXVIII.*Regula:*Epiſcopus *non niſi à Papa deponendus.* Iul.Clar. *§.fin. q.73. uerſ.prælati. ibi:ſcias tamen.*

XXXIX.Regula,De *degradandis clericis, habetur apud* Iul.Clar. *§.fin. q.74. uerſ.ſed quæro.4.* Duplex *degradatio habetur apud* Iul.Clar. *d.§.fin.q.36.uerſ.ſcias autem.* De *qua re uide item* *s.lib.1.cap.8.q.4.reg.16.*

XL.*Regula:Priuatus præbenda fructus etiam reſtituere tenetur.*Iul. Clar.*d.q.73.uerſ.ult.*

XLI. *Regula* : De *præbendis non minuendis cauetur* M.I.P.*d.cap.7.reg.114.* Accedit Turz.*opin.3.in fine.ubi additur exceptio.*

XLII.*Regula:*De *non diuidendis præbendis cauetur* M.I.P.*d.cap.7.reg.115. Cuius exceptio uidetur : Niſi aliquis ultra numerum in canonicum ſit receptus. Quæ tamen exceptio reprobatur apud* Vill.P.195.

XLIII. *Regula:* De *non permutandis nec alienandis præbendis cauetur* M.I.P. *d.cap.7. reg. 116. Cuius regulæ exceptio eſt:Niſi permutatione facta, ſententia reſciſſoria non interuenerit.* Vill. B.10. *Huius replicatio uidetur:Niſi ſine conſenſu*

patroni

patroni facta sit permutatio. Quæ tamen replicatio reprobatur apud Vill.P.74.*&* Soarez B.19.

XLIIII. Regula: *De fructibus præbendæ uacantis differitur apud* Turz.opin.3.

XLV. Regula: *Clericus est usufructuarius, nõ usuarius fructuum beneficij.* Vill.C.92. *Cuius exceptio est in tempore mortis, d.*C.93. *Cuius replicatio prima est:* Nisi *simplex sit beneficium.d.*C.94. *Altera replicatio est:* Nisi *consuetudo sit in contrarium.d.*C.95.

DE EPISCOPIS ALIISQUE prælatis in genere. CAP. IIII.

PRima regula: *Maiores tantùm ciuitates priuilegio episcopatus sunt honorandæ.* M.I.P. *lib.3.cap.8.q.7.reg.1.* Accedit Vill.E.91.

II. Regula: *Episcopus sine consensu capituli nihil administrare debet.* M.I.P.*d.cap.8.q.8.reg.14. Cuius exceptio prima uidetur:* Nisi *statutum fecerit episcopus de percipiendis uel non percipiendis fructibus in absentia. Quæ exceptio est controuersa apud* Turz.*opin.13.num.1. Altera exceptio est:* Nisi *episcopus sine consensu capituli procuratorem uel œconomum constituat.* Turz.*opin.7.ubi etiã replicatur.* Tertia *exceptio est:* Nisi *Papa sine cõsensu Cardinaliũ administret.* Vill.P.19.

III. Regula: *Non requiritur consilium capituli in eo quod gerit episcopus, sed tantùm requiritur consensus: nisi in specialiter expreßis.* Turz. reg.52.

IIII. Regula: *Episcopus laicis ecclesiastica negocia committere non debet.* M.I.P.d.q.8.reg.26. Accedit Vill.V.33.

V. Regula: *Ne unus episcopus alterius plebem usurpet, nec alterius parochiæ terminos aut ius inuadat, cauetur* M.I.P.d.q.8.reg.43. *Huius exceptio est, quòd episcopus in aliena diœcesi annulos portare, & in pōtificalibus celebrare poßit.* Vill. E.92. *Plura de regula proposita uide*]. reg.17.

VI. Regula, *De præsentia ab episcopo distribuenda, habetur apud* Viu.lib.1.*archidiaconus.*

VII. Regula: *Cessante aliquo in iure suo exercendo, ius istud ad superiorem deuoluitur qui supplet.* M.I.P. d.cap.8.q.9.reg.2. *Imò ad solum Papam deuoluitur,* Turz.reg.49.

VIII. Regula: *Statuta episcopi quatenus ligent inferiores prælatos & alias ecclesias, differitur apud* Turz.opin.17.

IX. Regula: *Episcopo ex reditibus & oblationibus ecclesiæ debetur tertia pars.* M.I.P.d.cap.8. q.10.reg.2. *Cuius exceptio est: Nisi fraternitati laicorum sit oblatum. Quæ exceptio est controuersa apud* Gabriel.lib.6.*de pia causa,* concl.1.num.12.

DE CHARITATIVO SVBSIdio, quod debetur prælatis.

X. Regula: *Charitatiui subsidij exactio est de iure diœcesano. Vill.C.9.petiq; potest per ea quæ habentur M.I.P.d.cap.8.quæst.8.reg.8. Cuius exceptio prima est: Nisi non subsit causa rationabilis. Vill.C.3.cum sequente. Altera exceptio uidetur: Nisi sit remissum. Sed reprobatur Villal.C.5. Tertia exceptio uidetur: Nisi per plures annos nō sit petitum. Sed reprobatur Vill.C.6. Quarta exceptio: Nisi consilium & consensus capituli non præcesserit. Vill.C.10.*

XI. Regula: *Archidiaconus & alius inferior prælatus non potest petere charitatiuum subsidium: nisi hoc habeat ex priuilegio uel consuetudine. Vill.A.145.& Soarez A.256.*

XII. Regula: *Charitatiuum subsidium debet solui ab eo qui fructus percepit, & non à nouo possessore. Vill.C.7.*

XIII. Regula: *Charitatiuum subsidium non exigitur à monasterijs. Vill.C.8. Hæc de charitatiuo subsidio.*

DE REBVS EPISCOPI.

XIIII. Regula: *Res episcopi ab ecclesiæ rebus debent esse separatæ. M.I.P. d.cap.8. q.10.reg.16. Accedit Viu.lib.2.clericus habēs.uers.imò retēta.*

XV. Regula: *Confugiēs ad domum Episcopi,*

ui non est inde abstrahendus. M.I.P. *d.q.10.reg.* 20. *Accedit* Iul.Clar.*§.fin.quæst.30.uers.scias etiã, cum uers.sequente. ubi dicitur, hanc regulam non obseruari.*

DE IVRISDICTIONE prælatorum.

XVI.*Regula: Prælatus non habet territoriũ, nec potest habere officiales armatos, nec illorum iurisdictio adhæret territorio.* Vill.L.117. *in addit. &* P.222.*ibi: prælati enim non habent.*

XVII.*Regula: Vnius episcopi subditi, alterius episcopi iurisdictioni non sunt subiecti.* M.I.P.*lib.* 3.*cap.9.reg.3. Accedunt ea quæ habentur s̄.reg.5. Huius regulæ exceptio uidetur in subditis episcopi suffraganei, qui ad iurisdictionem archiepiscopi pertinere uidentur. Sed exceptio hæc reprobatur* M.I.P. *d.reg.3.except.3. Accedit* Turz.*opin.* 186.*ubi controuertitur in monachis.*

XVIII. *Regula: Laici ad iurisdictionem episcopi non pertinent.* M.I.P.*d.cap.9.reg.4.except.* 8. *Cuius exceptio est: Nisi causa laici ecclesiastica sit.* M.I.P.*d.except.8.repl.2. Huius exemplum est crimen adulterij.* Vill.L.5.

XIX. *Regula, De iure dispensandi. Quatenus hoc episcopo competat, dictum s̄.lib.1.cap.8. quæst.4.reg.1.except.3.*

DE ELECTIONIBVS prælatorum.

XX. Regula: *Illegitimè natus in prælatum nõ eligendus.* M.I.P.*lib.3.cap.10.quæst.1.reg.19.* *Cuius exceptio est: Nisi per subsequẽs matrimonium sit legitimatus.* Vill.F.75.

XXI. Regula: *Electio accusati uel denunciati non ualet.* M.I.P.*d.q.1.reg.31.* *Cuius exceptio est: Nisi postea fuerit absolutus. Quæ exceptio est cõtrouersa apud* Viu.*lib.1.accusatus.*

XXII. Regula: *Clericis & monachis ius eligendi prælatum competit.* M.I.P.*d.cap.10.quæst.2.reg.1.* *Cuius exceptio est: Nisi clericus sit impubes.d.reg.1.except.3.Accedit* Vill.M.102.

XXIII. Regula: *Si ij quorum est electio, eo iure omnes fuerint priuati: ad proximum superiorẽ ius illud eligendi deuoluitur.* M.I. C.*d.q.2.reg.2.* *Cuius exceptio est: Nisi in cathedrali ecclesia aliter quàm propter negligentiam eligendi iure fuerint priuati: hoc enim casu ad* Papam *ius eligendi deuoluitur.* M.I.P.*d.reg.2.excep.1.* *Accedit* Turz. *reg.49.*

XXIIII. Regula: *Ei quoq; qui est in quasi possessione iuris eligendi, electio competit.* M.I.P. *d.q.2.reg.9.Accedit* Vill.P.228.*cum sequente.*

XXV. Regula: *Non nisi sepulto prius decessore, de electione tractandum est.* M.I.P.*d.cap.10.*

q.4.reg.2. Cui contradicit Vill.E.31. *Cui obiectioni respondetur* Villal.S.49. *quòd regula proposita sit de honestate, non de necessitate.*

XXVI. *Regula:* Etiam *noctu potest fieri electio.* Villal.E.32.

XXVII. *Regula: Si in electione dissentiant, statur sententiæ maioris partis.* M.I.P.*d.cap.10.q.7.reg.5.* *Cuius exceptio est:* Nisi *in minori parte unus duplicem uocem habeat: hic enim pro duobus computatur. ueluti si idem archidiaconus & canonicus sit in eadem ecclesia.* Viu. *lib.1. archidiaconus.*

XXVIII. *Regula:* Munus *consecrandi electum delegari potest.* M.I.P. *d.cap.10.q.8.reg.37.* Accedit Vill.A.143.

DE PRAELATIS ALIIS'QVE personis ecclesiasticis in specie.
CAP. V.

DE PAPA.

PRima *regula:* Papa *omnes iudicat, & à nemine iudicatur.* M.I.P.*lib.3.cap.11.de* Papa, *reg.9.* Accedit Iul.Clar. *§.fin.quæst.35.uers. uidendum igitur.* Controuertitur, *magis tamen approbatur apud* Viu.*lib.2.*Papa *non potest.* Cuius *regulæ exceptio prima est:* Nisi *hæresin committat*

tat Papa:*hoc enim casu potest accusari*. Viu.d.Pa*pa non potest.* Altera *exceptio est in quolibet crimine notorio,ex quo scandalizatur ecclesia.* Quæ *exceptio est controuersa apud* Iul.Clar.*d.uers.uidendum igitur. ibi:dicit tamen glossa,cum sequentibus.* Tertia *exceptio est in temporalibus alterius regni:de his enim* Papa *non iudicat.* Viu.*lib.2.*Pa*pa in terris,num.1.*

II. *Regula:* Papa *seu Romana ecclesia non errat.* M.I.P. *d.cap.11.de* Papa, *reg.12.* Contradicit Iul.Clar.*§.fin.q.35.uers.sed retenta,in fine.*

III. *Regula : Papa non est alligatus concilijs.* M.I.P.*d.cap.11.de* Papa,*reg.17.De hac re uide remißiuè* Iul.Clar.*d.uers.sed retenta.ibi:hic esset uidendum.*

IIII. *Regula:* Papa *in beneficialibus plenam potestatem habet etiam sine causa auferendi alteri ius quæsitum.* Quæ *regula controuertitur per ea quæ habentur* s.*lib.1.cap.5.reg.56.except.3.*

DE LEGATO PAPAE.

I.*Regula:Legatus* Papæ *legitimare non potest sine speciali conceßione.* M.I.P. *lib.3.cap.11.de legato* Papæ,*reg.2.*Accedit Vill.L.83.

II.*Regula:Legatus* Papæ *non solùm per appellationem,sed etiam per simplicem querelam adiri potest.* M.I.P. *d.cap.11. de legato* Papæ, *reg. 4.* Accedit Vill.L.8.

III.Re-

III. Regula: *Legatus etiam in alio loco constitutus, in alio iurisdictionem suam exercere potest.* M.I.P.d.cap.11.de legato Papæ,reg.6.Cuius exceptio est: *Nisi extra prouinciam aliquem absoluat.* Villal.L.9.

DE VICARIO ET officiali.

I. Regula: Ratione ordinis *spiritualis episcopus uicarium constituere non potest.* Turz.reg.74.

II. Regula: Vicarius *primus non censetur reuocatus per constitutionem secundi.* Vill.V.35.

III. Regula: Vicarius *potest reuocari, quamuis de eo non reuocando iusiurandum sit præstitum.* Gabriel.lib.2.de iureiurando,conclus.1.num.14.

DE ABBATE.

I. Regula: *Qualis iurisdictio abbati in monachos competat, definitur* Vill.M.123.

DE ORDINIBVS MENdicantium.

I. Regula: Duo *sunt genera mendicantium apud* Iul.Clar.in §.testamentum,q.29.uers.debes.

II. Regula: *Fratres prædicatores possunt capere ut uendant, & precium in suum usum conuertant.* Vill.F.163.

III. Regula: *Fratres minores non possunt esse executores testamentorum.* Vill.F.164.

DE

DE HOSPITALI.

I. Regula: *Hospitale priuatum non est impetrabile à Papa, licet dicatur pius locus.* Vill. H. 45.

DE REBVS ECCLESIAsticis. CAP. VI.

PRima regula: *Valet legatum ecclesiæ relictum uel ad pias causas.* M.I.C. *lib.3.cap.6. q.1.causa 1.* Accedit Vill. L.108. *cum sequente.* & Iul. Clar. *in §.testamentum, q.5. in prin.*

II. Regula: *Res ecclesiæ alienari non possunt.* M.I.C. *d.cap.6. quæst.3. reg.1.* & M.I.P. *lib.3. cap.12. reg.12.* Accedit Vill. A.81. *ubi etiam distinguitur. Planè propositæ regulæ exceptio prima est: Nisi res emphyteutico iure fuerit alienata.* M.I.C. *d.reg.1. except.2. Reprobatur tamen* M.I.P. *d.reg.12. except.1. Cui accedit* Iul. Clar. *in §.emphyteusis, quæst.6. in prim. Admittitur tamen etiam iure pontificio in rebus solitis in emphyteusin concedi,* M.I.P. *d.excep.1. distinct.2. Cui accedit* Iul. Cla. *d.quæst.6. in prim. ibi: si uerò res. item q.28. uers. secundus est. ibi: aut uerò erat.* & *uers. præterea posset. itē* Vill. E.53. *in fine. Huius exceptionis in casu approbatæ replicatio prima est: Nisi res aliter quàm solita est, in emphyteusin concedatur.* Iul. Clar. *d.q.6. uers. scias tamen.2.* & *quæst.28. d.uers.* aut

aut uerò erat. Cuius duplicatio est quoad solitum: nam non tota conceßio in emphyteusin infirmatur, sed id duntaxat quod solitum excedit: quoad solitum, ualet. Quæ *duplicatio est controuersa d. uers. scias tamen.* Altera *replicatio est:* Nisi *in perpetuum etiam ultra secũdum hæredem in emphyteusin sit concessa.* M.I.C. *d. except. 2. repl. 1.* Controuertitur *apud* Iul. *Clar. d. quæst. 6. uers. quæro usq; 3. & Turz. opin. 67. opin. 73. in prin. item opin. 188. num. 1.* Reprobatur *apud* Vill. *E. 5.* Huius *duplicatio est, quòd nihilominus hæc conceßio ualeat usq; ad tertiam geuerationem.* Villal. *E. 53. ubi apparet controuersa.* Plures *duplicationes uide* ꝭ. *replicat. prox.* Tertia *replicatio est:* Nisi *res concessa sit, ut etiam ad extraneos transeat hæredes.* M.I.C. *d. except. 2. repl. 2.* Accedit Turz. *opin. 73. num. 1.* Controuertitur *apud* Iul. *Clar. d. q. 6. uers. sed nunquid. 4. &* Turz. *opin. 188.* Huius *replicationis duplicatio prima est:* Nisi *subsit causa necessaria & utilis ecclesiæ, adhibitisq; debitis solennitatibus facta sit cõceßio.* Turz. *d. opin. 188. num. 2.* Iul. *Clar. in* §. *emphyteusis, quæst. 28. uers. secundus est. 5.* Altera *duplicatio est:* Nisi *consuetudo sit in contrarium. d. opin. 188. num. 4.* Plures *duplicationes uide d. opin. 188.* Sed & *plura de replicatione proposita uide* ꝭ. *lib. 5. cap. 7. reg. 12. excep. 1. distinct. 1. repl. 1. & 2.* Hæc *de prima exceptione.*

Altera

Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi res ecclesiastica locata sit. M.I.C. *d.reg.1.except.10.* & M.I.P.*d.reg.12.except.2.* Accedit Vill.L.137. *Huius replicatio prima est: Nisi prælatus rem ex qua percipit fructus, locauerit, & mortuus fuerit: huic enim locationi successor stare non tenetur.* Vill.L. 136. *cum sequente.* & Viu.*lib.2.conductorem expellere,num.1.cum duob.sequentibus.* Tertia *propositæ regulæ exceptio est: Nisi res ecclesiastica pignori sit obligata. Quæ exceptio est controuersa* M. I. P. *d.reg.12. except.3.* Reprobatur *apud* Vill.P.192. *ubi admittitur in generali hypotheca.* Quarta *exceptio est:* Nisi *consuetudo sit in contrarium.* M.I.P.*d.reg.12.except.30.* Reprobatur *tamen, nisi fiat alienatio adhibitis debitis solennitatib.apud* Fichard.*in addit.ad* Vill.C.185. *item* S. 67.*Viu.lib.2.consuetudo non tenet.* Quinta *exceptio est:* Nisi *ecclesiæ conditio per alienationem melior sit facta. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen approbatur apud* Gabriel.*libro 3.de rer.alienat.conclus.1.* Sexta *exceptio est:* Nisi *prælatus ius alienandi præscripserit.* Vill.P.235. Septima *exceptio est:* Nisi *alienatio consistat in non adquirendo: ueluti si legatum ecclesiæ relictum sit repudiatum. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud* Gabriel. *lib.4.de legatis, concl.3.* Octaua *exceptio est:* Nisi *quadraginta annorum*

præscriptio uindicationi rei alienatæ obstet. M.I.P.*lib.3.cap.1.reg.19. Cuius replicatio est:* Nisi *dempto tempore, quo alienans uixit, quadraginta anni nondum sint completi.* Vill.E.9.*&* R.42.

DE DECIMIS.

III.Regula: *Quatuor sunt genera decimarũ.* M.I.P.*lib.3.cap.13.reg.3.*Accedit Viu.*lib.2.consuetudo non soluendi, num.6.*

IIII.Regula: *Ab omnibus regulariter decimæ sunt persoluendæ.* M.I.P.*d.cap.13.reg.8. Cuius exceptio prima est in clericis & alijs religiosis, qui à decimis persoluendis sunt immunes.* M.I.P.*d.reg.8.except.1.Huius replicatio est:* Nisi *prædia sua nõ proprijs laboribus ac sumptibus, sed per colonos colant.* M.I.P.*d.except.1.repl.1. Huius duplicatio est:* Nisi *speciali priuilegio hoc casu se defendant.* Viu.*lib 2.priuilegium potest, num.2. Altera exceptio est:* Nisi *speciali priuilegio quidam se tueantur.* M.I.P.*d.reg.8.except.2.*Accedit Viu.*lib.2.consuetudo non soluendi, num.5.item* Priuilegium *potest, num.1. Huius replicatio est:* Nisi *priuilegiati per triginta annos decimas soluerint.* M.I.P.*d.except.2. repl.3.* Accedit Viu. *d.priuilegium potest, num.3. Tertia exceptio est:* Nisi *consuetudo loci incolas exemerit. Quæ exceptio controuertitur apud* Viu.*lib.2. consuetudo non soluendi, num.1. cum tribus sequentibus.*

V.Re-

V.Regula:Decima pars omnium frugum ratione decimarum debetur.M.I.P.d.cap.13.reg.11.Cuius exceptio prima est:Nisi consuetudine loci minus soluatur.Quæ exceptio est controuersa apud Vill.C.188.& P.249. Altera exceptio est:Nisi Papa minus solui concesserit. Vill.P.249.ibi:Curtius autem.

VI.Regula:Laicis decimæ non sunt conferendæ. M.I.P.d.cap.13.reg.22. Cuius exceptio prima est:Nisi episcopus loci consenserit. Quæ exceptio controuertitur M.I.P.d.reg.22.Reprobatur apud Vill.L.2. Altera exceptio est:Nisi laicus ante concilium Lateranense habens eas alteri laico concesserit.Quæ exceptio reprobatur Vill.L.2. Tertia exceptio est: Nisi ultra hominum memoriam laici decimas perceperint.Vill.P.250.

DE OBLATIONIBVS.

VII.Regula:Si die festo oblata uni debeātur, & die Dominico oblata debeantur alteri: & contingat festum esse in die Dominico:oblationes tūc factæ inter eos sunt diuidendæ.Vill.O.1.

DE IVRE PATRONATVS.

VIII.Regula: Ius patronatus competit ex gratia et fauore Ecclesiæ,ut laici ad amplificationem Ecclesiarum inuitentur. Viu.lib.1.ius patronatus de gratia.

IX.Regula:Ius patronatus præscriptione non

adquiritur. Turz.*opin.*11.*in prin.* Vill.P.231. *Contradicit tamen* Vill.I.181.*et* 184.*in addit.*1. *item* P. 230.232.& 234.*item* Viu.*lib.*2.*ius patronatus.* Ex *quibus patet, regulam propositam esse controuersam. Planè huius regulæ exceptio prima hæc est:* Nisi *constet* Ecclesiam *non esse liberam, sed alicui in ea ius patronatus competere: hoc enim casu ius istud in ea præscribi potest.* Turz.*d.opin.*11.*num.* 1 & 2. *Altera exceptio est:* Nisi *præscriptio sit temporis immemorialis.* Fichard. *in addit. ad* Vill. I. 184.& Vill.P.232.*cum sequente.*

X.*Regula: Ius patronatus transit ad successorem uniuersalem, siue hæredem, siue alium.* M.I.P. *lib.*3.*cap.*14.*q.*2.*reg.*1. Accedit Vill.I.82.*cũ sequente.item* 16.*q.*7.*c.filijs.Cuius exceptio uidetur:* Nisi *extranei sint hæredes.* Quæ *exceptio controuertitur, magis tamẽ reprobatur apud* Turz.*opin.*34. *Altera exceptio est:* Nisi *bona patroni ad fiscũ deuoluantur. de qua uide* s̃.*lib.*1. *cap.*11. *reg* 27.*exceptione* 5.

XI.*Regula:* Ei *cui patronus ius suum ceßit, hoc ius non competit.* M.I.P.*d.q.*2.*reg.*2. Accedit Vill. D.120.& I.183.*item* P.54. Viu.*lib.*1.*donari ac concedi, in fine. Cuius exceptio prima est:* Nisi Episco*pus loci in ceßionem illam cõsenserit.* Vill.D.120. & I.183.*Huius replicatio uidetur:* Nisi *post ceßionem factam cõsenserit. Sed reprobatur apud* Vill.

C.166.

C.166. *Altera exceptio est: Nisi loco religioso ius patronatus sit cessum.* M.I.P.*d.reg.2.except.1.Cuius replicatio est: Nisi sine consensu Episcopi loco religioso ius istud cessum sit. Quæ replicatio est controuersa* M.I.P.*d.except.1.repl.1.magis tamen reprobatur apud* Viu.*d.donari ac concedi. ubi etiam distinguitur.*

XII.*Regula: Creditori, cui fundus pignori datus est, cui ius patronatus est annexum, non competit hoc ius.* Vill.C.214.*cum addit.*

XIII.*Regula: Sequestro an competat ius patronatus, controuertitur apud* Vill.S.52.

XIIII.*Regula: Pluribus patronis existentibus, sufficit maiorem partem præsentare uel consentire. Quæ regula controuertitur, magis tamen approbatur & distinguitur apud* Turz. *opin.151.*

XV.*Regula: Vacante ecclesia, nõ nisi ad præsentationem patroni aliquis est instituendus vel ordinandus.* M.I.P.*d.ca.14.q.3.reg.1.* Accedit Turz. *opin.12.num.1.cum sequente.&* Vill.I.62. *Huius regulæ exceptio prima est: Nisi Cõuentionalis sit ecclesia quæ uacat.* M.I.P.*d.reg.1.except.1.* Accedit Vill.I.184.*Huius replicatio est: Nisi non electionem, sed præsentationem sibi in fundatione reseruauerit, uel præscripserit.d.*I.184.*in addit. Altera exceptio est: Nisi semel aliquem patronus præsentauerit: hoc enim casu postea alium præsentando*

*non auditur.*M.I.P.*d.reg.1.except.2.* Cuius *replicatio est*: Nisi *cum duos præsentasset inuicem litigantes,unus ex ijs mortuus sit.* Sed *reprobatur apud* Vill.P.290.*Tertia exceptio est*:Nisi *intra tempus statutum,postquam beneficium uacare cœpit, neminem præsentauit.*M.I.P.*d.reg.1.except.5.Cuius replicatio uidetur* : Nisi *ignorauerit beneficiũ uacare*. Q*uæ tamen replicatio reprobatur apud* Vill.T.10. Q*uarta exceptio est*:Nisi *patrono sciente & non contradicente prælatus aliquem instituerit.*Tur*z.opin.12.num.3.* Q*uinta exceptio est*: Nisi *patronus sit excommunicatus.* Viu*.lib.2. excommunicatus beneficium,num.2.*

XVI. Regula : *Si in præsentando patroni discordent:præfertur sententia maioris partis.*M.I.P.*d.quæst.3. reg.7.* Accedit Viu*.lib.1. ius patronatus competens.*

XVII. Regula: I*us patronatus amittitur per alienationem.*Vill.P.54.

DE REBVS ECCLESIASTICIS corporalibus in specie.

XVIII.Regula:*Aedificia ex quibus prospectus est in religiosorum uel monialiũ hortos,prohibentur apud* Soarez A.114.

XIX.Regula,De *imaginibus sanctorum non uiolandis,habetur* M.I.P.*lib.3.cap.15.reg.39.* Cu*ius delicti pœna capitalis est apud* Viu.*lib.2.ludos omnes.*

omnes.uers.& isti tales percussores.Iul.Clar.in §. fin.quaest.68.uers.imaginem.19. Haec de rebus ecclesiasticis.

DE ACTIBVS ECCLEsiasticis. CAP. VII.

PRima regula: Oratio particularis plus prodest ad remißionem peccatorum quàm generalis.Vill.O.24.

II.Regula: Concubinarius & fornicarius diuina officia & sacra mysteria administrare non debet.M.I.P.lib.4.cap.2.q.1.reg.3. & quaest.7.reg.5. Accedit Viu.lib.2.concubinarius. Turz.opin.179.

III. Regula: Sodomita diuina officia administrare non debet.Viu.lib.2.Sodomita.

IIII.Regula: Is qui per somnum sibi uisus est coire,à diuinis officijs abstinere debet. M.I.P.d.q.1.reg.7.Accedit Viu.lib.2.pollutio nocturna.

V.Regula:Simoniacus & alius haereticus diuina officia administrare non debet. M.I.P. d.q.1. reg.9.Accedit Viu.lib.2.simonia.

VI.Regula: In priuatis aedificijs diuina officia peragere.non licet. M.I.C. lib.3. cap.7. q.2.reg.2. & M.I.P.d.cap.2.quaest.3.reg.1. Accedit Iul.Clar. §.fin.quaest.79.uers.domus.4.Huius exceptio est: Nisi consensus episcopi uel eius uicarij accesserit. d.uers.domus.

VII.Regula: *Sacramenta solus episcopus conferre potest.Turz.opin.8.in prin. Cuius exceptio est:*Nisi *Papa alij delegauerit.d.opin.8. Cuius replicatio est:*Nisi *laico delegauerit. Quæ replicatio est controuersa d.opin.8.ibi:tertia uerò.*

VIII.Regula: *Sacramẽtum eucharistiæ etiam damnatis ad mortem petentibus non est denegandum.*Iul.Clar.*§.fin.q.99.uers.sed quæro.3.*

IX. Regula: *Baptismatis sacramentum delet peccatum,& prodest baptizato ad salutem.* M.I.P.*lib.4.cap.3.de baptismate,reg.2.* Accedit Villal. B.1.*Cuius exceptio prima est:Nisi baptismo* Ioan*nis sit baptizatus.*M.I.P.*d.reg.2.except.1.* Accedit Vill.B.2. *Altera exceptio est quoad temporalem pœnam. de qua exceptione uide s̃.libro 1. cap.7. except.28.*

X.Regula:Is *qui est in utero matris,non est baptizandus. Quæ regula approbatur simul & distinguitur apud* Viu.*lib.2.baptizari.*

XI.Regula: *Compater ipse,non per alium,baptizandum debet offerre.*Vill.C.99.

XII.Regula:Nomina *in baptismate ad placitum assumuntur.*Viu.*lib.2.nomina,num.1. Est tamen bonum,habere nomen bonũ.d.nomina,num. 2.cum sequentibus.*

XIII.Regula: Baptismatis *sacramentum non reiterandum.* M.I.C.*libro 3.cap.7. de baptismate,*

reg.2.

reg.2. item M.I.P. *d.cap.3. de baptismate,reg.60.* Huius regulæ exceptio prima uidetur: Nisi hæreticus uel alius malus prius baptizauerit. Quæ tamen exceptio reprobatur d.reg.60.except.2.Accedit Viu. lib.2. baptizari. uers. item baptismum. Altera exceptio est: Nisi matre baptizata, infans in utero adhuc extiterit; hoc enim casu natus rebaptizari potest.M.I.P.d.reg.60.except.13.Accedit Viu.d.baptizari,in prin.ubi etiam replicatur.

XIIII.Regula: Baptizatus potest compellere susceptorem ad præstanda sibi alimenta. Vill. P.29.in addit.

DE POENITENTIA ET confessione.

XV.Regula:Pœnitens eligere sibi sacerdotem potest cui confiteatur. M.I.P. lib.4. cap.5.reg.32. Huius exceptio est: Nisi is sacerdos,cuius est parochianus, satis sit idoneus ad confeßionem audiendam.M.I.P.d.reg.32.except.2.Cuius replicatio uidetur:Nisi crimen quod uult confiteri,in alio loco commiserit.Quæ replicatio reprobatur apud Iul. Clar.§.fin.q.38.uers.quæro nunquid.

XVI.Regula: Laicus confeßionem audire & absoluere non potest,per ea quæ habentur s̃.lib.1. cap.2.except.2. Cuius exceptio prima est:Nisi deficiente sacerdote, ob neceßitatem laico confeßio fiat.M.I.P.d.cap.5.reg.35. Accedit Viu.lib.2.confi-

teri quilibet,num.1. Altera exceptio est:Nisi laicus errore communi pro sacerdote uulgò habitus sit:tũc enim absolutio ab eo facta ualet. Viu.d.confiteri quilibet,num.3.

XVII.*Regula:*Etiam *notoria & nota ipsi sacerdoti patefacere debet.*Vill.C.160.

XVIII. *Regula: Sacerdos peccata quæ quis confessus est, reuelare prohibetur* M.I.P.*d.cap.5. reg.*41. Accedit Viu.*lib.2.confeßionem,num.1.item* Confiteri *quilibet,num.2. Huius exceptio prima est:Nisi confessus consenserit peccata reuelari.* Vill.P.57.& Viu.*lib.1.confeßio.§.hoc uerò.* Al*tera exceptio est: Nisi peccatum futurum confessus sit.* Viu.*d.confeßionem, num.2.* Tertia *exceptio est: Nisi laicus testis confeßionem reuelet.* Viu.*d. confeßionem,num.3.* Quarta *exceptio uidetur: Nisi* Papa *reuelari mandauerit.* Quæ *exceptio reprobatur* Viu.*d.confeßionem,num.1.*

XIX.*Regula: Pœnitentia nulli petenti deneganda.*M.I.P.*d.cap.5.reg.51. Cuius exceptio uidetur: Nisi apostata ad pœnitentiam admitti petat. Sed reprobatur apud Soarez* A.190.

XX.*Regula: Pœnitentia indicenda pro qualitate peccati & indicentis arbitrio.* M.I.P.*d.cap. 5.reg.52.* Accedit Iul.Clar. *§.fin. q.83.uers.ult.ubi additur,has pœnas non esse amplius in usu.*

DE

DE PECCATIS.

XXI. Regula: *Peccatum diuiditur in mortale & ueniale.* M.I.P. *lib.4.cap.6.quæst.2.reg.1. Correctio autem fraterna cadit sub præcepto peccati mortalis.* Vill.C.202. *Iuramentum temerarium utrum sit peccatum mortale, an ueniale, differitur apud* Viu.*lib.2.promißio,num.6.*

XXII. Regula: *Mediocriter mali sunt qui decesserunt cum multis peccatis uenialibus.* Vill. M.84.

XXIII. Regula: *Facere contra legem etiam ciuilem, peccatum est mortale.* Vill.L.95.

XXIIII. Regula: *Pollutio nocturna dormientis & somniantis an sit peccatum, differitur apud* Viu.*lib.2.pollutio nocturna.*

DE SEPVLTVRA.

XXV. Regula: *In ciuitate non est sepeliendũ.* M.I.C.*lib.3.cap.7.de sepultura,q.3.reg.1.* Accedit Iul.Clar. *§.fin. q.79. uers.locus in quo.6. ubi hæc regula dicitur usu sublata.*

XXVI. Regula: *Potest quis sepulturam sibi eligere.* M.I.P.*lib.4.cap.9.q.2.reg.1.* Pater *autem filio sepulturam eligere non potest.* M.I.P.*d.reg.1. except.2.Accedit* Vill.P.48.

XXVII. Regula: *Vsurarij manifesti in cœmeterio non sunt sepeliendi.* M.I.P. *d.quæst.2.reg.9. Cuius exceptio uidetur: Nisi fœnerari desierit.*

Quæ

Quæ tamen exceptio reprobatur apud Viu.*lib.1. usurarius.uers.item accedit hoc.*

XXVIII. *Regula: Vltimo supplicio adfecti non prohibentur in cœmeterio sepeliri.* M. I.P.*d. quæst.2.reg.11.* Accedit Iul.Clar.*§.fin.quæst.100. num.1.ibi:de iure autem.*

DE IVREIVRANDO relaxando.

XXIX. *Regula: Iusiurandum ut relaxetur, peti potest propter enormissimam læsionem.* Fichard.*in addit.2.ad* Villal.E.90. *Idem in addit.ad* Vill.L.1. *Plures causas petendæ relaxationis iuramenti uide* M.I.P.*libro* 4.*cap.10.de iureiurando, reg.1. Quarum exceptio generalis hæc est:* Nisi *post commissum periurium relaxatio petatur.* Turz.*opin.2.num.1.uers.abba tamen.itē* Fichard. *in addit.ad* Villal.P.75. *Huius replicatio est:* Nisi *propter temporis lapsum commiserit periurium: quia fortè in termino cōtra iusiurandū non solueret,uel interpellatus in mora fuerit. Quæ replicatio est controuersa apud* Turz.*d.opin.2.in prim.*

XXX.*Regula:A'solo papa relaxatio iurisiurandi petenda.* Viu.*lib.2.absolutio,num.1.*

XXXI.*Regula,De precibus formandis pro relaxatione impetranda,habetur apud* Viu.*d.absolutio,num.9.cum sequente.*

XXXII.*Regula,De citando prius aduersario,*

rio, quàm relaxatio indulgeatur, habetur apud Turz.opin.47. Vill.C.45. Controuertitur apud Fichard.in addit.ad Villal.I.122. Viu.lib.2.absolutio,num.2.cum quatuor sequentibus.

XXXIII. *Regula: Relaxatione impetrata, impetrans uenire potest contra actum iuratum. Cuius exceptio prima est: Nisi relaxatio sit indulta ad effectum agẽdi: per hanc enim non censetur indulta potestas ueniendi contra actum iuratum. Turz.opin.2.num.2.cum sequente. Controuertitur, magis tamen approbatur apud Viu.lib.2.absolutio,num.11.cum sequente. Altera exceptio est: Nisi sine causa fuerit relaxatio indulta. Turz.opin.10. Tertia exceptio est: Nisi obreptum fuerit papæ. Viu.d.absolutio,num.7.cum sequente.*

DE CONCILIIS ET uisitationibus.

XXXIIII. *Regula: Minores ætate ad conciliа non sunt euocandi. Vill.M.102.*

XXXV. *Regula: Visitatio institui potest, licet episcopi suffraganei non sint negligentes. M.L P.lib.4.cap.24. quæst.1.except.1. Accedit Villal. A.144.*

XXXVI. *Regula: Cõfraternitates laicorum episcopus uisitare non potest. Gabriel.libro 6.de pia causa,conclus.1.num.14.cum sequente. Contradicere uidetur d.conclus.1.num.7.*

DE

DE SPONSALIBVS ET nuptijs. CAP. VIII.

DE SPONSALIBVS.

PRima regula: Sponsalia diuiduntur in sponsalia de præsenti, & de futuro, M.I.P. lib.4. cap.11. quæst.2. Sponsalia de præsenti quibus uerbis contrahantur, differitur apud Viu. libro 2. matrimonium tecum. item Matrimoniũ inducunt.

II. Regula: Sponsa de præsenti quamuis carnaliter non cognita, uxoris loco habetur. M. I. P. d. cap.11. quæst.3. Controuertitur autem hæc regula apud Fichard. in addit. ad Villal. S.88. Distinguitur in odiosis Vill. M.81. & 140. Quæ distinctio multò magis obtinet in sponsa de futuro, exemplo Villal. S.95.

III. Regula: Sponsalia perinde ac nuptiæ consensu contrahuntur. M.I.C. lib.4. cap.1. quæst.3. in prin. & M.I.P. d. cap.11. quæst.4. in prin. Cuius exceptio prima est: Nisi sponsalia inter eos easúe, qui queúe nuptias inuicem contrahere prohibentur, sint contracta. M.I.C. d. quæst.3. except.1. & M.I.P. d. quæst.4. except.1. Huius replicatio est: Nisi inter impuberes sponsalia sint contracta: hæc enim sponsalia ualent, quamuis nuptiæ inter eos contrahi non possint. M.I.C. d. except.1. repl.1. & M.I.P. d. except.1. repl.1. Accedit Viu. lib.2. matrimonium

monium non poteſt,num.3. Huius duplicatio eſt: Niſi impuberes minores ſint ſeptem annis. M.I.C. *&* M.I.P.*d.repl.1.dupl.1. Accedit* Viu. *d.num.3. Altera propoſitæ regulæ exceptio eſt: Niſi ſponſalibus ſub conditione cōtractis,conditio nondum extiterit.*M.I.P.*d.q.4.except.3. Cuius replicatio eſt in ſponſalibus de præſenti, in quibus conditio pro non adiecta habetur.*M.I.P.*d.except.3.repl.1.* Accedit Vill.M.83.*cum addit.De qua re uide plura* ǰ.*cap.prox.except.15.cum ſequentibus. Tertia exceptio eſt:Niſi ſponſalia ſub conditione,quæ naturæ matrimonij contraria eſt,ſint contracta.* M.I.P.*d.quæſt.4.except.4. Accedit* Vill.M.63. *cum ſequente. ubi etiam additur replicatio. Quarta exceptio,ſumpta ex ſpecie & quantitate arrhæ, quæ ſpōſaliorum nomine datur,reprobatur apud* Soarez A.270. *Quinta exceptio:Niſi utrinq; arrhæ tradantur. Quæ exceptio eſt controuerſa apud* Vill.A.271. *Sexta exceptio: Niſi ſponſalibus poſtea ſit renunciatum.*M.I.P.*d.quæſt.4.excep.5. Cuius replicatio prima eſt: Niſi ſponſalia ſint de præſenti:his enim renunciari nequit.* M.I.P.*d.except.5.repl.2. Huius duplicatio eſt: Niſi impubes ſponſalia de præſenti contraxerit: hic enim ijs renunciare poteſt.*M.I.P.*d.repl.2.dupl.1. Cuius triplicatio eſt:Niſi amplexus,oſcula & munera ætate ſuperueniente ſint ſecuta.* Vill.S.91.*cū ſequente.*

Altera

Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi *carnalis copula superuenerit:hoc enim casu ne de futuro quidem sponsalibus potest renunciari.* M.I.P. d.except.5.repl.3. Accedit Vill.P.348. *Huius duplicatio uidetur*: Nisi *protestatio fuerit interposita de non consentiendo per copulam. Quæ tamen duplicatio reprobatur* Vill.S.88. *Tertia replicatio est*:Nisi *iusiurandum sponsalibus interuenerit.*M.I.P.d.except.5.repl.4. *Cuius duplicatio est* : Nisi *iusta subsit causa.hoc enim casu quamuis iusiurandum interuenerit, nihilominus sponsalibus potest renunciari.*d.replic.4.duplic.1.*Iusta autem causa censetur, si sponsa facta sit pauperior, ut dotem soluere non poßit. Secus, si nullam dotem promisit.* Vill.S.93. *Quarta replicatio uidetur*:Nisi *spōsa in domum sponsi sit traducta. Quæ tamen replicatio reprobatur apud* Vill.S.89. *cum addit. Quinta replicatio uidetur*:Nisi *amplexus, oscula uel munera interuenerint. Quæ tamen replicatio reprobatur apud* Vill.S.90. *Hæc de sexta exceptione.Septima exceptio*:Nisi *sponsus postea cum alia,uel sponsa cum alio sponsalia uel nuptias contraxerit.*M.I.P.d.*quæst.*4.except.6. *Cuius replicatio prima uidetur*: Nisi *priora sponsalia iuramento fuerint firmata.Quæ replicatio est controuersa* M.I.P. d.except.6.repl.3. *& reprobatur apud* Villal.S.94. *Altera replicatio uidetur*:Nisi *posteriora*

posteriora sponsalia copula carnalis non sit secuta. Quæ tamen reprobatur apud Vill.S.94.

IIII.*Regula; Nuptijs non secutis, arrha sponsaliorum nomine data restitui debet.* M.I.C.d.*cap.* 1.*quæst.*4.*reg.*1.*Accedit Soarez* A.272. *Cuius exceptio prima est: Nisi per eum qui arrham dedit, steterit quo minus nuptiæ fuerint secutæ.* d.272. *Altera exceptio est: Nisi ob adulterium sponsæ nuptiæ non sequātur. Quæ exceptio species est præcedentis, & approbatur apud Soarez* A.80.

V. *Regula: Nuptijs non secutis, dos data repetitur.* M.I.C.*d.q.*4.*reg.*3. *In quam actionem uenit solidum, etiamsi reus solidum facere non posit.* Vill.N.50. *Et competit hæc actio statim, non post annum.* Vill.N.49.

VI.*Regula: De damno ex contractu matrimonij emergente actio non datur, nisi dolus interuenerit.* Vill.D.2.

DE NVPTIIS.

VII.*Regula: Liberi ex iniustis nuptijs procreati spurijs similes sunt.* M.I.C. *lib.*4. *cap.*2.*q.*5. *reg.*1.& M.I.P.*lib.*4.*cap.*12.*quæst.*6.*reg.*10. *Huius regulæ exceptio prima hæc est: Nisi per ignorantiam iniustæ nuptiæ sint contractæ. Quæ exceptio approbatur* M.I.C. *d.reg.*1.*except.*1. *Reprobatur* M.I.P.*d.reg.*10. *except.*1. & *cap.*15. *replic.*1. *Controuertitur apud* Viu.*lib.*1.*matrimo-*

nium.uerſ.& hic diſquirendum. Altera exceptio eſt: Niſi in facie eccleſiæ iniuſtæ nuptiæ ſint contractæ. Quæ exceptio reprobatur M.I.P.d.reg. 10.except.2. Approbatur M.I.P. lib.4.cap.15.replic.2. Controuertitur apud Viu. d.uerſ. & hic diſquirendum. De qua re uide item J.cap.11. reg. 18.except.1.

VIII. *Regula: Nuptijs iniuſtis exiſtentibus, nec dos nec donatio propter nuptias intelligitur. M.I.C.d.q.3.reg.2. Cuius exceptio eſt: Niſi ſtatuto nuptiæ ſint prohibitæ. Quæ exceptio approbatur & diſtinguitur apud Iul.Clar. §.fin. q.82.ſtatuto 3.in prin.cum uerß.quatuor ſequentib.*

IX. *Regula: Iniuſtis nuptijs exiſtentibus, quod dotis nomine datum eſt, fiſco uindicatur. M.I.C.d. quæſt.3.reg.3. Accedit Iul.Clar.in §.fin.quæſt.80. uerſ.dos mulieris.4. Cuius regulæ exceptio eſt: Niſi per errorem & ignorãtiam iniuſtæ nuptiæ ſint contractæ. M.I.C.d.reg.3.except.1. Accedit Viu. lib.1.matrimonium.uerſ.occurrit etiam. Huius replicatio eſt: Niſi non facti, ſed iuris error fuerit. Iul.Clar.d.uerſ.dos mulieris.*

X. *Regula: Iniuſtæ nuptiæ pœna excommunicationis puniuntur. M.I.P.d.quæſt.6.reg.11. Accedit Iul.Clar. in §.inceſtus.uerſ.5. Puniuntur item alijs pœnis, M.I.C. d.q.3.reg.6. ubi publicatio bonorum imponitur. Accedit huic Viu.lib.1.matrimonium,*

monium,in prin. & Iul.Clar.in d.§.incestus.uers. 2. Cuius regulæ exceptio prima est: Nisi matrimonium copula carnali non sit consummatum. Iul. Clar.in d.§.incestus.uers.7. & Viu. d.uerbo Matrimonium.ibi:& regula ista. Vill.M.80.cum addit. Altera exceptio est: Nisi sententia non sit secuta. Quæ tamen exceptio reprobatur apud Viu.in d.uerbo Matrimonium,in prin. ibi:& confiscatio ipsa fit ipso iure. Tertia exceptio est: Nisi matrimonium sub hac conditione sit cõtractum, Si Pontifex dispensauerit. Quæ exceptio controuertitur d.matrimonium.ibi:& præmissa ampliantur. Iul. Clar.in d.§.incestus.uers.6. Quarta exceptio uidetur: Nisi non per nuptias,sed per stuprum incestus crimen sit commissum. Quæ tamen exceptio reprobatur d.matrimonium. ibi:ampliatur secundò. Quinta exceptio est: Nisi spõsalia tantùm sint contracta.Vill.S.95.Vide s̃.except.1. Sexta exceptio est: Nisi ignorans iniustas nuptias contraxerit,uel incestum commiserit. d.matrimonium.ibi: limitatur. & Iul.Clar.d.§.incestus.uers.8. Huius exceptionis replicatio est: Nisi certior factus à coitu non abstinuerit. Quæ replicatio approbatur d.uers.limitatur.ibi:& hoc procedit. Reprobatur tamen apud Iul.Clar.in d.§.incestus.uers.9. Septima exceptio est: Nisi non secundum ciuile, sed secundum canonicum ius nuptiæ sint incestuosæ.

Quæ exceptio controuersa est apud Iul. Clar. in d.§.incestus.uers.3. Octaua exceptio est: *Nisi non incestuosæ, sed alio modo iniustæ nuptiæ sint contractæ. Quæ exceptio est controuersa in d.§.incestus.uers.4.* Nona exceptio est: *Nisi Iudæi contra ius ciuile, permittente lege Mosaica, iniustas nuptias contraxerint. d.§.incestus.uers.10.* Decima exceptio est: *Nisi contra ius ciuile, permittente iure canonico, nuptiæ sint contractæ.* Villal.N.48. *Plures huiusmodi exceptiones uide* j.reg.prox.in *fine, replic.gener.1. cum sequentibus.*

DE EXCEPTIONIBVS ADuersus nuptias.

XI.Regula: *Regulariter nuptiæ iustæ præsumuntur. Ideoq; dicenti iniustas probatio incumbit. quæ probatio sumenda est ex sequentibus exceptionibus, desumptis partim ex personis nuptias contrahentium, partim ex alijs huiusmodi circumstantijs.* Est *igitur aduersus nuptias prima exceptio hæc: Nisi inter cognatos nuptiæ sint contractæ.* Quæ *exceptio approbatur* M.I.C.*lib.4. cap.3.except.1.& 2. item* M.I.P. *lib.4.cap.13.except.1. Cuius exceptionis replicatio prima uidetur: Nisi per adoptionem sint cognati. Quæ tamē replicatio reprobatur* M.I.C. *d.except.1.replic.1. & except.2.repl.1. item* M.I.P.*d.except.1.repl.1.* Accedit Villal.M.60. *Planè admittitur replicatio*

propofita,

proposita, si adoptiuus uel naturalis fuerit emancipatus: tunc enim dissoluta per emancipationem adoptione conualescit matrimonium. M.I.C.d.replic.1.distinct.3.& M.I.P.d.repl.1.distinct.1.Accedit Vill.M.62. *Cuius duplicatio est:* Nisi *dissoluta per emancipationem adoptione, nouus consensus non accesserit.* Vill.M.61. *Hæc de prima replicatione.* Altera *propositæ exceptionis replicatio est:* Nisi *ultra quartum gradum sibi inuicem sint cognati.* M.I.P.d.except.1.replic.3. Hoc loco notandum, *gradus cognationis aliter iure ciuili, aliter pontificio iure computari. de quo uide* M.I.P.d. *repl.3. ubi inter cætera est annotatum, computationem graduum quæ fit iure pontificio, in causis tantùm matrimonialibus, non etiam in successionibus attendi. Cui accedit* Viu. *lib.1.statutum disponens super gradibus.&* Vill.C.14.*Hæc de prima exceptione. Secunda exceptio:*Nisi *inter adfines nuptiæ sint contractæ.*M.I.C.d.cap.3.except. 3.& M.I.P.d.cap.13.except.2.*Cuius replicatio uidetur:* Nisi *nõ per nuptias, sed per adulterium uel stuprum adfinitas sit contracta.* Quæ *tamen replicatio reprobatur* M.I.P.d.except.2.repl.5. Accedit Vill.A.72.& *Soarez* A.134. *Tertia exceptio:* Nisi *rapta raptori suo nupserit.*M.I.C.d.cap.3.except.41.& M.I.P.d.cap.13.except.13. *Hæc tamen exceptio iure nouo mutatur ac reprobatur* M.I.

P.d.excep.13.in fine.Accedit Iul.Clar.*in §.raptus. uers.7.* Q*uarta exceptio:Nisi habens uxorem,aliam duxerit:uel habens maritum alij nupserit.*M.I.C.*d.cap.3.except.*44. & M.I.P.*d.cap.13.excep.*17. *Cuius replicatio est: Nisi posterius matrimonium in facie* Ecclesiæ *sit contractum, prius non.* Villal.M.73. Q*uinta exceptio:Nisi cum impubere matrimonium sit contractum.* M.I.C. *d.cap.3. except.*47.& M.I.P.*d.cap.13.except.27. Accedit* Villal.M.57.Viu.*lib.2. matrimonium non potest, num.1. Declaratur exceptio proposita definitione pubertatis* M.I.P.*d.except.27.in prin. Accedit* Viu.*d.num.1.cum sequente.* Huius *replicatio prima est:* Nisi *cũ pubertati proximo matrimonium sit contractum,in quo malitia supplet ætatem.* M.I.P.*d.except.27.repl.1. Accedit* Vill.I.16.M.4.& 59. Q*uis autem dicatur pubertati proximus, arbitrio iudicis relinquitur,*Viu.*lib.1.pubertati. Altera replicatio est:* Nisi *impubes antea cum alia carnaliter coierit.*Vill.M.58. *Sexta exceptio:*Nisi *is qui presbyterum occidit, nuptias contraxerit.* Vill.M.69. *Septima exceptio:*Nisi *impotens uxorem duxerit.* M.I.P. *d.cap.13.except.36. Accedit* Vill.M.66. *Huius replicatio prima est:* Nisi *non natura,sed casu sit impotens.*Villal.M.67. *Altera replicatio est:*Nisi *extraneam cognoscat.* Vill.M. 68. O*ctaua exceptio :* Nisi *generare nolens nu-*

ptias

ptias contraxerit. Vill.G.6. *Nona exceptio: Nisi eam duxerit,quæ eius dignitati est impar, & quā honestè in uxorem habere non potest. Hæc exceptio est controuersa,* Fichard. *in addit. ad* Villal. M.47. *Decima exceptio:Nisi eam duxerit,quam se non ducturum antea iurauerat.* Hæc *exceptio reprobatur apud* Gabriel. *lib.2. de iureiurando, conclus.1.num.18. & sequente.* Vndecima *exceptio: Nisi sine consensu parentum nuptiæ sint contractæ.*M.I.C.*lib.4.cap.4.except.1. &* M.I.P.*lib. 4.cap.14.excep.2. Contradicit* Viu.*lib.1.in uerbo* Filius. *§.pater tenetur,num.2. ibi:cæterùm. item num.3.& 4.&* Vill.F.112.113.136. *item* M.141. *&* P.71. *Huius exceptionis replicatio prima est:Nisi is eáue,qui quæue nuptias contrahit, non sit in potestate parentum.*M.I.C.*d.except.1.repl.1. Cuius duplicatio est:Nisi filia sui iuris existens minor sit uigintiquinq; annis.* M.I.C.*d. repl.1.dupl.1. Contradicit* Vill.F.114.*& 136.ibi:& illud quod. Quibus duplicatio proposita reprobatur. Admittitur tamen,si turpem uitam elegerit.*Vill.F.115. *Altera replicatio est:Nisi filius filiaúe peruenerit usq; ad annum uicesimumquintum.* Viu.*lib.1.filius. §.pater tenetur,num.4.in fine,cum duobus sequentib.* Duodecima *exceptio : Nisi desponsati in nuptias non consenserint.* M.I.C.*d.cap.4.except.6.&* M. I.P.*d.cap.14.except.3. Cuius replicatio prima est:*

Nisi uerbis annuit. Cuius duplicatio prima est: *Nisi uerbis fraudem adhibuerit quasi consentiret, ut puella frueretur.* Quæ duplicatio approbatur M. I.P.d.except.3.repl.3. Cuius tamen alia interpretatio habetur apud Vill.M.33. Altera duplicatio est: *Nisi antea protestatus sit, quamuis uerbis annueret, tamen se non consensurum.* Villal.P.369. Altera replicatio est: *Nisi præsens tacuit.* Vill.M. 38. Cuius duplicatio est: *Nisi antea protestatus sit, se non consensurum.* Vill.P.378. Decimatertia exceptio: *Nisi metus causa matrimonium sit contractum.* M.I.P.d.cap.14.except.4. Accedit Vill.M. 43.& 44. Huius replicatio prima est: *Nisi metum passus causam metui dederit.* Sed reprobatur apud Villal.M.45. Altera replicatio uidetur: *Nisi præsumptus sit metus, non uerus.* Sed reprobatur apud Vill.M.44. Tertia replicatio est: *Nisi non talis sit metus, qui cadat in constãtem uirum.* Vill. M.46. Quarta replicatio uidetur: *Nisi metus fuerit reuerentialis.* Sed reprobatur apud Villal.M. 49.cum tribus sequentibus. Decimaquarta exceptio: *Nisi non liberorum, sed libidinis causa matrimonium contrahatur.* Reprobatur hæc exceptio M.I.P.d.cap.14.except.6. Admittitur, si studio id agatur, ne ex coitu liberi procreentur. d.excep.6. in fine. Accedit Villal.G.6. Decimaquinta exceptio: *Nisi sub conditione nuptiæ sint contractæ.*

Quæ

Quæ exceptio reprobatur M.I.P.*lib.*4.*cap*.11.*q*. 4.*except*.3.*repl*.1. *Accedit* Villal.M.40. *item* 83. *cum addit.* Decimasexta *exceptio*:Nisi *sub conditione quæ est contra substantiam matrimonij, nuptiæ sint contractæ*.Villal.M.63. *Decimaseptima exceptio*:Nisi *cum sub conditione*,Si *fuerit dispensatum, matrimonium esset contractum, dispensatione superueniente non denuò consenserint*. Vill. M.41. *Cuius replicatio est*:Nisi *postea cohabitauerint,uel carnalis copula interuenerit*. Vill.M. 42.& 63. Decima*octaua exceptio*:Nisi *stipulatio non interuenerit*.M.I.P.*d.cap*.14.*except*.12. *Contradicit* Vill.M.32.& 33. *item* V.26.*Viu.lib*.2.*matrimonium*, In *matrimonio*. *Decimanona exceptio* : Nisi *ita sit contractum matrimonium*, Non *nisi te habebo in uxorem*. *Quæ exceptio reprobatur apud* Villal.M.34. *Vigesima exceptio*:Nisi *ita sit contractum matrimonium*, Non *mutabo te pro meliori uxore*. Et *hæc reprobatur apud* Vill. M.35. *Vigesimaprima exceptio*: Nisi *ita sit contractum matrimonium*, Iuro *uel promitto quòd te habebo in uxorem*. *Sed & hæc reprobatur apud* Vill.M.36. *Vigesimasecunda exceptio*: Nisi *lite pendente super alio matrimonio, nuptiæ sint contractæ*. M.I.P.*lib*.4.*cap*.17.*q*.3.*reg*.3. *Accedit* Villal.M.65. *Vigesimatertia exceptio*:Nisi *à iam morituro matrimonium sit contractum*. *Quæ ex-*

Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi carnalis copula superuenerit:hoc enim casu ne de futuro quidem sponsalibus potest renunciari. M.I.P. *d.except.5.repl.3.* Accedit Vill.P.348. *Huius duplicatio uidetur: Nisi protestatio fuerit interposita de non consentiendo per copulam. Quæ tamen duplicatio reprobatur* Vill.S.88. *Tertia replicatio est:Nisi iusiurandum sponsalibus interuenerit.*M.I.P.*d.except.5.repl.4. Cuius duplicatio est: Nisi iusta subsit causa.hoc enim casu quamuis iusiurandum interuenerit, nihilominus sponsalibus potest renunciari.d.replic.4.duplic.1.Iusta autem causa censetur, si sponsa facta sit pauperior, ut dotem soluere non posit. Secus,si nullam dotem promisit.* Vill.S.93. *Quarta replicatio uidetur:Nisi spõsa in domum sponsi sit traducta. Quæ tamen replicatio reprobatur apud* Vill.S.89. *cum addit. Quinta replicatio uidetur:Nisi amplexus, oscula uel munera interuenerint. Quæ tamen replicatio reprobatur apud* Vill.S.90. *Hæc de sexta exceptione.Septima exceptio:Nisi sponsus postea cum alia,uel sponsa cum alio sponsalia uel nuptias contraxerit.*M.I.P.*d.quæst.4.except.6. Cuius replicatio prima uidetur: Nisi priora sponsalia iuramento fuerint firmata.Quæ replicatio est controuersa* M.I.P. *d.except.6.repl.1. & reprobatur apud* Villal.S.94. *Altera replicatio uidetur:Nisi posteriora*

posteriora sponsalia copula carnalis non sit secuta. Quæ tamen reprobatur apud Vill.S.94.

IIII.*Regula; Nuptijs non secutis, arrha sponsaliorum nomine data restitui debet.* M.I.C.*d.cap.* 1.*quæst.*4.*reg.*1.*Accedit Soarez* A.272. *Cuius exceptio prima est: Nisi per eum qui arrham dedit, steterit quo minus nuptiæ fuerint secutæ. d.*272. *Altera exceptio est: Nisi ob adulterium sponsæ nuptiæ non sequātur. Quæ exceptio species est præcedentis, & approbatur apud Soarez* A.80.

V. *Regula: Nuptijs non secutis, dos data repetitur.* M.I.C.*d.q.*4.*reg.*3. *In quam actionem uenit solidum, etiamsi reus solidum facere non poßit.* Vill.N.50. *Et competit hæc actio statim, non post annum.* Vill.N.49.

VI.*Regula: De damno ex contractu matrimonij emergente actio non datur, nisi dolus interuenerit.* Vill.D.2.

DE NVPTIIS.

VII.*Regula: Liberi ex iniustis nuptijs procreati spurijs similes sunt.* M.I.C. *lib.*4. *cap.*2.*q.*5. *reg.*1.& M.I.P.*lib.*4.*cap.*12.*quæst.*6.*reg.*10. *Huius regulæ exceptio prima hæc est: Nisi per ignorantiam iniustæ nuptiæ sint contractæ. Quæ exceptio approbatur* M.I.C. *d.reg.*1.*except.*1. *Reprobatur* M.I.P.*d.reg.*10. *except.*1. & *cap.*15. *replic.*1. *Controuertitur apud* Viu.*lib.*1.*matrimo-*

nium.uerſ.& hic diſquirendum. Altera exceptio eſt: Niſi in facie eccleſiæ iniuſtæ nuptiæ ſint contractæ. Quæ exceptio reprobatur M.I.P.d.reg. 10.except.2. Approbatur M.I.P. lib.4.cap.15.replic.2. Controuertitur apud Viu. d.uerſ. & hic diſquirendum. De qua re uide item J.cap.11. reg. 18.except.1.

VIII. Regula: Nuptijs iniuſtis exiſtentibus, nec dos nec donatio propter nuptias intelligitur. M.I.C.d.q.3.reg.2. Cuius exceptio eſt: Niſi ſtatuto nuptiæ ſint prohibitæ. Quæ exceptio approbatur & diſtinguitur apud Iul.Clar. §.fin. q.82.ſtatuto 3.in prin.cum uerſſ.quatuor ſequentib.

IX. Regula: Iniuſtis nuptijs exiſtentibus, quod dotis nomine datum eſt, fiſco uindicatur. M.I.C.d. quæſt.3.reg.3. Accedit Iul.Clar.in §.fin.quæſt.80. uerſ.dos mulieris.4. Cuius regulæ exceptio eſt: Niſi per errorem & ignorãtiam iniuſtæ nuptiæ ſint contractæ. M.I.C.d.reg.3.except.1. Accedit Viu. lib.1.matrimonium.uerſ.occurrit etiam. Huius replicatio eſt: Niſi non facti, ſed iuris error fuerit. Iul.Clar.d.uerſ.dos mulieris.

X. Regula: Iniuſtæ nuptiæ pœna excommunicationis puniuntur. M.I.P.d.quæſt.6.reg.11. Accedit Iul.Clar. in §.inceſtus.uerſ.5. Puniuntur item alijs pœnis, M.I.C. d.q.3.reg.6. ubi publicatio bonorum imponitur. Accedit huic Viu.lib.1.matrimonium,

monium,in prin. & Iul.Clar.in d.§.incestus.uers. 2. Cuius regulæ exceptio prima est: Nisi matrimonium copula carnali non sit consummatum. Iul. Clar.in d.§.incestus.uers.7. & Viu. d.uerbo Matrimonium.ibi:& regula ista. Vill.M.80.cum addit. Altera exceptio est: Nisi sententia non sit secuta. Quæ tamen exceptio reprobatur apud Viu.in d.uerbo Matrimonium,in prin. ibi:& confiscatio ipsa fit ipso iure. Tertia exceptio est: Nisi matrimonium sub hac conditione sit cõtractum, Si Pontifex dispensauerit. Quæ exceptio controuertitur d.matrimonium.ibi:& præmissa ampliantur. Iul. Clar.in d.§.incestus.uers.6. Quarta exceptio uidetur: Nisi non per nuptias, sed per stuprum incestus crimen sit commissum. Quæ tamen exceptio reprobatur d.matrimonium. ibi:ampliatur secundò. Quinta exceptio est: Nisi spõsalia tantùm sint contracta. Vill.S.95. Vide s̃.except.1. Sexta exceptio est: Nisi ignorans iniustas nuptias contraxerit, uel incestum commiserit. d.matrimonium.ibi: limitatur. & Iul.Clar.d.§.incestus.uers.8. Huius exceptionis replicatio est: Nisi certior factus à coitu non abstinuerit. Quæ replicatio approbatur d.uers.limitatur.ibi:& hoc procedit. Reprobatur tamen apud Iul.Clar.in d.§.incestus.uers.9. Septima exceptio est: Nisi non secundum ciuile, sed secundum canonicum ius nuptiæ sint incestuosæ.

Quæ exceptio controuersa est apud Iul. Clar. *in d.§.incestus.uers.3.* *Octaua exceptio est:* Nisi non *incestuosæ, sed alio modo iniustæ nuptiæ sint contractæ.* Quæ *exceptio est controuersa in d.§.incestus.uers.4.* *Nona exceptio est:*Nisi Iudæi *contra ius ciuile, permittente lege* Mosaica, *iniustas nuptias contraxerint. d.§.incestus.uers.10.* Decima *exceptio est:* Nisi *contra ius ciuile, permittente iure canonico, nuptiæ sint contractæ.* Villal.N.48. Plures *huiusmodi exceptiones uide*]*.reg.prox.in fine, replic.gener.1.cum sequentibus.*

DE EXCEPTIONIBVS ADuersus nuptias.

XI.Regula: *Regulariter nuptiæ iustæ præsumuntur.* Ideoq; *dicenti iniustas probatio incumbit. quæ probatio sumenda est ex sequentibus exceptionibus, desumptis partim ex personis nuptias contrahentium, partim ex alijs huiusmodi circumstantijs.* Est *igitur aduersus nuptias prima exceptio hæc:* Nisi *inter cognatos nuptiæ sint contractæ.* Quæ *exceptio approbatur* M.I.C.*lib.4.cap.3.except.1.& 2. item* M.I.P. *lib.4.cap.13.except.1.* *Cuius exceptionis replicatio prima uidetur:*Nisi *per adoptionem sint cognati.* Quæ *tamẽ replicatio reprobatur* M.I.C. *d.except.1.replic.1. & except.2.repl.1. item* M.I.P.*d.except.1.repl.1.* Accedit Villal.M.60. Planè *admittitur replicatio*

proposita,

proposita, si adoptiuus uel naturalis fuerit emancipatus: tunc enim dissoluta per emancipationem adoptione conualescit matrimonium. M.I.C.*d.replic.1.distinct.3.&* M.I.P.*d.repl.1.distinct.1.Accedit* Vill.M.62. *Cuius duplicatio est:* Nisi *dissoluta per emancipationem adoptione, nouus consensus non accesserit.* Vill.M.61. *Hæc de prima replicatione.* Altera *propositæ exceptionis replicatio est:* Nisi *ultra quartum gradum sibi inuicem sint cognati.* M.I.P.*d.except.1.replic.3.* Hoc *loco notandum, gradus cognationis aliter iure ciuili, aliter pontificio iure computari. de quo uide* M.I.P. *d. repl.3. ubi inter cætera est annotatum, computationem graduum quæ fit iure pontificio, in causis tantùm matrimonialibus, non etiam in successionibus attendi. Cui accedit* Viu. *lib.1.statutum disponens super gradibus.&* Vill.C.14.*Hæc de prima exceptione. Secunda exceptio:*Nisi *inter adfines nuptiæ sint contractæ.*M.I.C.*d.cap.3.except.3.&* M.I.P.*d.cap.13.except.2.Cuius replicatio uidetur:* Nisi *nõ per nuptias, sed per adulterium uel stuprum adfinitas sit contracta.* Q*uæ tamen replicatio reprobatur* M.I.P.*d.except.2.repl.5.* Accedit Vill.A.72.*&* Soarez A.134. *Tertia exceptio:* Nisi *rapta raptori suo nupserit.*M.I.C.*d.cap.3.except.41.&* M.I.P.*d.cap.13.except.13.* Hæc *tamen exceptio iure nouo mutatur ac reprobatur* M.I.

P.d.excep.13.in fine.Accedit Iul.Clar.in §.raptus. uerſ.7. Quarta exceptio:Niſi habens uxorem,aliam duxerit:uel habens maritum alij nupſerit.M.I.C.d.cap.3.except.44. & M.I.P.d.cap.13.excep.17. Cuius replicatio eſt: Niſi poſterius matrimonium in facie Eccleſiæ ſit contractum, prius non. Villal.M.73. Quinta exceptio:Niſi cum impubere matrimonium ſit contractum. M.I.C. d.cap.3. except.47.& M.I.P.d.cap.13.except.27. Accedit Villal.M.57.Viu.lib.2. matrimonium non poteſt, num.1. Declaratur exceptio propoſita definitione pubertatis M.I.P.d.except.27.in prin. Accedit Viu.d.num.1.cum ſequente. Huius replicatio prima eſt: Niſi cũ pubertati proximo matrimonium ſit contractum,in quo malitia ſupplet ætatem. M.I.P.d.except.27.repl.1. Accedit Vill.I.16.M.4.& 59. Quis autem dicatur pubertati proximus, arbitrio iudicis relinquitur,Viu.lib.1.pubertati. Altera replicatio eſt: Niſi impubes antea cum alia carnaliter coierit.Vill.M.58. Sexta exceptio:Niſi is qui preſbyterum occidit, nuptias contraxerit. Vill.M.69. Septima exceptio:Niſi impotens uxorem duxerit. M.I.P. d.cap.13.except.36. Accedit Vill.M.66. Huius replicatio prima eſt: Niſi non natura,ſed caſu ſit impotens.Villal.M.67. Altera replicatio eſt:Niſi extraneam cognoſcat. Vill.M.68. Octaua exceptio: Niſi generare nolens nu-

ptias

ptias contraxerit. Vill.G.6. Nona exceptio: Nisi eam duxerit, quæ eius dignitati est impar, & quã honestè in uxorem habere non potest. Hæc exceptio est controuersa, Fichard. in addit. ad Villal. M.47. Decima exceptio: Nisi eam duxerit, quam se non ducturum antea iurauerat. Hæc exceptio reprobatur apud Gabriel. lib.2. de iureiurando, conclus.1.num.18. & sequente. Vndecima exceptio: Nisi sine consensu parentum nuptiæ sint contractæ. M.I.C.lib.4.cap.4.except.1. & M.I.P.lib. 4.cap.14.excep.2. Contradicit Viu.lib.1.in uerbo Filius. §.pater tenetur, num.2. ibi: cæterùm. item num.3. & 4. & Vill.F.112.113.136. item M.141. & P.71. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi is eáue, qui quæúe nuptias contrahit, non sit in potestate parentum. M.I.C.d.except.1.repl.1. Cuius duplicatio est: Nisi filia sui iuris existens minor sit uigintiquinq; annis. M.I.C.d. repl.1.dupl.1. Contradicit Vill.F.114. & 136.ibi: & illud quod. Quibus duplicatio proposita reprobatur. Admittitur tamen, si turpem uitam elegerit. Vill.F.115. Altera replicatio est: Nisi filius filiáue peruenerit usq; ad annum uicesimumquintum. Viu.lib.1.filius. §.pater tenetur, num.4.in fine, cum duobus sequentib. Duodecima exceptio: Nisi desponsati in nuptias non consenserint. M.I.C.d.cap.4.except.6. & M. I.P.d.cap.14.except.3. Cuius replicatio prima est:

Nisi uerbis annuit. Cuius duplicatio prima est: Nisi uerbis fraudem adhibuerit quasi consentiret, ut puella frueretur. Quæ duplicatio approbatur M. I.P.*d.except.3.repl.3. Cuius tamen alia interpretatio habetur apud* Vill.M.33. *Altera duplicatio est:* Nisi *antea protestatus sit, quamuis uerbis annueret, tamen se non consensurum.* Villal.P.369. *Altera replicatio est:* Nisi *præsens tacuit.* Vill.M. 38. *Cuius duplicatio est:*Nisi *antea protestatus sit, se non consensurum.*Vill.P.378. *Decimatertia exceptio:*Nisi *metus causa matrimonium sit contractum.*M.I.P.*d.cap.14.except.4. Accedit* Vill.M. 43.*&* 44.*Huius replicatio prima est:*Nisi *metum passus causam metui dederit. Sed reprobatur apud* Villal.M.45. *Altera replicatio uidetur:* Nisi *præsumptus sit metus, non uerus. Sed reprobatur apud* Vill.M.44. *Tertia replicatio est:* Nisi *non talis sit metus, qui cadat in constãtem uirum.* Vill. M.46. *Quarta replicatio uidetur:*Nisi *metus fuerit reuerentialis. Sed reprobatur apud* Villal.M. 49.*cum tribus sequentibus. Decimaquarta exceptio:*Nisi *non liberorum, sed libidinis causa matrimonium contrahatur. Reprobatur hæc exceptio* M.I.P.*d.cap.14.except.6. Admittitur, si studio id agatur, ne ex coitu liberi procreentur.d.excep.6. in fine. Accedit* Villal.G.6. *Decimaquinta exceptio:* Nisi *sub conditione nuptiæ sint contractæ.*

Quæ

Quæ exceptio reprobatur M.I.P.*lib.4.cap.11.q.4.except.3.repl.1.* Accedit Villal.M.40. *item 83. cum addit.* Decimasexta *exceptio:*Nisi *sub conditione quæ est contra substantiam matrimonij, nuptiæ sint contractæ.*Villal.M.63. *Decimaseptima exceptio:*Nisi *cum sub conditione,*Si *fuerit dispensatum, matrimonium esset contractum, dispensatione superueniente non denuò consenserint.* Vill.M.41. *Cuius replicatio est:*Nisi *postea cohabitauerint,uel carnalis copula interuenerit.* Vill.M.42.*&* 63. Decima*octaua exceptio:*Nisi *stipulatio non interuenerit.*M.I.P.*d.cap.14.except.12. Contradicit* Vill.M.32.*&* 33. *item* V.26.*Viu.lib.2.matrimonium,* In *matrimonio.* Decimanona *exceptio :* Nisi *ita sit contractum matrimonium,* Non *nisi te habebo in uxorem.* Quæ *exceptio reprobatur apud* Villal.M.34. *Vigesima exceptio:*Nisi *ita sit contractum matrimonium,* Non *mutabo te pro meliori uxore,* Et *hæc reprobatur apud* Vill.M.35. *Vigesimaprima exceptio:* Nisi *ita sit contractum matrimonium,* Iuro *uel promitto quòd te habebo in uxorem.* *Sed & hæc reprobatur apud* Vill.M.36. *Vigesimasecunda exceptio:* Nisi *lite pendente super alio matrimonio, nuptiæ sint contractæ.* M.I.P.*lib.4.cap.17.q.3.reg.3.* Accedit Villal.M.65. *Vigesimatertia exceptio:*Nisi *à iam morituro matrimonium sit contractum.*Quæ *ex-*

ceptio reprobatur apud Vill.M.73.in addit. Vigesimaquarta exceptio: Nisi carnalis copula non accesserit. Quæ *exceptio reprobatur* M.I.C.*d.cap.* 4.*except.7.&* M.I.P.*d.cap.14.except.8. Accedit* Vill.M.32.

Replicationes præcedentium exceptionum generales.

Planè exceptiones hactenus enumeratæ, & si quæ sunt similes, recipiunt aliquot replicationes generales, quarum prima hæc est: Nisi Papa *dispensauerit.* M.I.P.*lib.4.cap.16.repl.7. Cuius duplicatio est*: Nisi *in dispensatione affinitatis affinitas & publica honestas non sit expressa.* Villal. D.76. *Altera replicatio generalis est*: Nisi *nuptiæ iure ciuili prohibitæ, iure canonico sint permissæ.* Vill.N.48. *Plures huiusmodi replicationes uide* s̄. *reg.7.cum trib.sequentibus.* Q*uæ enim ibi exceptiones propositæ sunt, hic replicationum loco repeti possunt.*

DE IVRE CONTRACTI MAtrimonij, constante matrimonio.

XII. *Regula*: Ex *cõtractu matrimoniali actio nascitur, qua alter coniugum alterum deserentem petere ac persequi potest.* M.I.C.*lib.4.cap.7.reg.*11.*&* M.I.P.*lib.4.cap.17.quæst.1. Cuius exceptio prima est*: Nisi *notoria sit fornicatio desertæ actri*

cis.

cis.M.I.P.d.quæst.1.except.5. Accedit Iul.Clar.in §.adulterium.uers.12.ibi:quinimò. Altera exceptio uidetur: Nisi à patre mariti uxor detineatur. Quæ exceptio reprobatur Vill.M.13.

XIII. Regula: De probando matrimonio uide s.lib.prox.cap.10.in uerbo Matrimonium.

XIIII.Regula,De paraphernalibus.Quid iuris maritus in hisce habeat, & quæ horum nomine competat actio soluto matrimonio, definitur M.I.C.lib.4.cap.7.reg.3.Accedit Vill.B.36. Quæ actio denegatur, si uxor adulterium commiserit. Iul.Clar.in §.adulterium.uers.15.in prin. Soarez A.80.

XV. Regula: Quid ueniat in iam dictam actionem? De fructibus rerum paraphernaliũ disseritur apud Vill.F.171.& M.21.

XVI.Regula,De rebus uxori defunctæ à cognatis mariti donatis. Hæ non ueniunt à marito restituendæ.Quæ regula controuertitur,magis tamen approbatur apud Viu.lib.2.donata sponsæ.

XVII. Regula: Maritus uxorem alere tenetur.M.I.C.d.cap.7.reg.7. Cuius exceptio est:Nisi separatio thori facta sit ob adulteriũ uxoris.Quæ tamen exceptio reprobatur apud Iul.Clar. in §. adulterium.uers.17.in prin. Plura de regula proposita uide apud Vill.M.14.in addit. & num.24.

XVIII. Regula: Alimentorum nomine, quæ

maritus

maritus uxori debet, actio hypothecaria non competit. Vill.B.35.

XIX. *Regula:* De *alendo marito bannito ab uxore differit* Iul. Clar. *in* §.*fin. quæst.*82.*statuto* 2.*uers.item quæro*.4.*Soarez* B.13.

XX.*Regula:*De *non uerberanda uxore cauetur* M.I.C.*d.cap.*7.*reg.*9.

XXI.*Regula:* V*xor maritum mutantem domicilium sequi tenetur:nisi aliud conuenerit.*Vill. V.74.

XXII.*Regula:*V*xor in patris,non mariti est potestate.*Fichard.*in addit.ad* Vill.V.74.

XXIII.*Regula:Maritus ob dotem non solutam uxorem potest expellere.*Q*uæ regula est controuersa apud* Vill.M.14.

DE SOLVTIONE MATRI-
monij.

Causæ ex quibus soluatur matrimonium.

XXIIII.*Regula:Fornicatio coniugis est iusta causa diuortij.*M.I.P.*lib.*4.*cap.*18.*causa* 3. *Accedit* Iul.Clar. *in* §.*adulteriū.uers.*12. *ibi:& hinc.* *Huius regulæ exceptio prima hæc est :* Nisi *uterq; coniugum fuerit fornicatus.* M.I.P. *d.causa* 1.*except.*4.*Cuius replicatio uidetur:*Nisi *post sententiam diuortij dictam alter quoque fuerit fornicatus,non ante.* Q*uæ replicatio reprobatur apud*
Vill.

Vill.M.22. Altera exceptio est, quòd non in totum ex causa proposita, sed quoad thorum saltem dissoluitur matrimonium. Viu.lib.1. mulier non potest, num.6.ibi: exploratum est.

XXV. *Regula: Sodomiæ crimen est iusta causa diuortij, quoad thorum. Quæ regula controuertitur, magis tamen approbatur apud* Viu.*lib.2.sodomiæ.*Vill.M.72.Iul.Clar.*in* §.*sodomia.uers.7.*

XXVI. *Regula: Hæresis est iusta causa diuortij.* M.I.P.*lib.4.cap.18.causa 4.*Accedit Iul.Clar.*in* §.*hæresis.uers.15.ubi etiam distinguitur.*

XXVII. *Regula: Votum continentiæ ac religionis est iusta causa diuortij.* M. I. P. *d.cap.18. causa 6. Cuius exceptio est: Nisi alter coniunx in uotum illud non consentiat.* M.I.P. *d. causa 6.except.2.*Accedit Fichard.*in addit.ad* Vill.P.52.

XXVIII. *Regula: Dispensatio est iusta causa diuortij. Quæ regula approbatur sub conditione apud* Vill.M.77.*cum duob.sequentibus.*

XXIX. Regula: *Si in eum casum deuenerit alteruter coniugum, quo ab initio matrimonium contrahere non potuit: matrimonium potest dissolui.*M.I.P.*d.cap.18.causa* 18. *Cuius regulæ exceptiones uide apud* Vill.M.69.*cum sequente.*

Euentus soluti matrimonij.

XXX. Regula: *Hæres defuncti mariti uiduã alere tenetur.* Villal.H.19. *Viu.lib.1.hæres mariti.*

ibi:

ibi:& prædictis.& libro 2.uxori hæredes,num.3. Cuius exceptio prima est:Nisi dotem ei statim restituat.d.num.19.in addit.Altera exceptio est:Nisi uidua habeat unde se alat. d.num.3.ibi:si ipsa non habeat. Tertia exceptio est:Nisi intra annum luctus nuptias iterauerit.d.uxori hæredes,num.4.

XXXI. *Regula: Dos propriè dicitur etiam soluto matrimonio.Viu.lib.2.dos propriè.* Vill.D. 161.*cum sequente.Vide item* §.*cap.prox.reg.*28.

XXXII. *Regula : Soluto matrimonio arra ab initio contractus data ad dantem redit.* Villal. A.142.

XXXIII. *Regula,* De *fructibus bonorum inter superstitem coniugem & defuncti hæredes diuidendis,* Vill.V.60.*in addit.*

DE SECVNDIS NVPTIIS specialia.

XXXIIII.*Regula: Dissoluto matrimonio, mulier intra annum nuptias iterare non potest.* M.I.C.*lib.4.cap.5.q.2.reg.1. Sed & si intra annũ peperit ab alio conceptum, punitur. d.reg.1. except.5. Accedit Gabriel.lib.3.de secundis nuptijs, conclus.8. Excipitur tamen à regula proposita,si intra annum non fuerit carnaliter cognita : tunc enim nuptias intra annum iterasse ei non nocet. Gabriel.lib.3.de secundis nuptijs,conclus.5.num.7. Sed nec marito superstiti nocet intra annum nuptias*

*ptias iteraſſe.*M.I.C.*d.reg.*1.*except.*4.*Cui accedit* Gabriel.*d.concluſ.*5.*num.*2. *Planè iure canonico regula propoſita eſt ſublata,ut nec mulieri noceat intra annum nuptias iteraſſe.* M.I.P. *lib.*4.*cap.*21. *q.*3.*reg.*1. Accedit Gabriel.*d.concluſ.*5.*&* *concl.*6. *ubi etiam hæc mutatio diſtinguitur. Sed & eius mutationis diſtinctio eſt in ea quæ intra annum luxuriosè uixerit,& ſtuprum paſſa eſt:huic enim pœna remiſſa non uidetur.*Iul.Clar.*in §.ſtuprum, uerſ.*6.

XXXV. Regula: *Secundæ nuptiæ non ſunt benedicendæ.*M.I.P.*d.cap.*21.*quæſt.*1. Accedit Iul. *Clar.§.fin.quæſt.*75.*uerſ.ſacerdos. ubi declaratur quoad pœnam ſacerdotis.*

XXXVI. Regula: *Si diuortio matrimoniũ ſit ſolutum: neutri uiuente altero nuptias iterare permittitur.*M.I.P.*d.cap.*21.*quæſt.*2.*except.*2. Accedit Viu.*lib.*1.*mulier non poteſt,num.*6.*uerſ.unde non licet.*

XXXVII. Regula, *De bonis quæ coniunx ſuperſtes & nuptias iterans à priore coniuge adquiſiuit. Horum dominium per ſecundas nuptias amittit, quod tranſit ad liberos prioris matrimonij.*M.I.C.*lib.*4.*cap.*6.*q.*1.*reg.*1. Accedit Vill.B.13. Viu.*lib.*1.*mulier ad ſecũdas,num.*1. *item Statutum ſimpliciter, num.*15. Gabriel.*lib.*3.*de ſecundis nuptijs,concluſ.*1.*num.*1.*& concluſ.*2.*num.*1.*Huc pertinet*

*timet arra ſponſaliorum.*Vill.A.142.*in addit.in fine.*Huius *regulæ exceptio prima eſt:*Niſi *coniunx ſuperſtes non iterauerit nuptias. tunc enim dominium illorum bonorum retinet.* M.I.C.*d.reg.1.except.1.*Cuius *replicatio eſt:*Niſi *luxurioſè uixerit.* Vill.B.21.*cum addit. & num.22.* *Altera exceptio eſt:* Niſi *rebus à ſuperſtite coniuge alienatis,liberi prioris matrimonij ei hæredes extiterint: hoc enim caſu alienationem reſcindere non poſſunt.*M.I.C.*d.reg.1.except.3.*Accedit Vill.B.26. Huius *replicatio uidetur quoad legitimam,quæ liberis debetur. Sed hæc replicatio reprobatur* Villal.B.27. Tertia *exceptio uidetur:* Niſi *non uxor,ſed maritus ſuperſtes nuptias iterauerit.* Quæ *exceptio reprobatur* M.I.C.*d.reg.1.except.7.* Accedit Vill.B.23 & 25.*Viu.lib.1.mulier ad ſecũdas,num.2.*Quarta *exceptio eſt:* Niſi *uno ex liberis prioris matrimonij mortuo, parens ſuperſtes illi pro parte ex teſtamento uel ab inteſtato ſucceſſerit. pro hac enim parte dominium rerum à priore coniuge adquiſitarum recipit.*M.I.C.*d.reg.1.except.9.*Accedit Vill.B.17. Hoc *tamen caſu partem deuolutam ad ſe per ſucceßionem alijs liberis prioris matrimonij reſeruare tenetur.*Vill.B.24. De *qua re uide* J.*reg.39.*Quinta *exceptio eſt:*Niſi *ſuperſtes uoluntate coniugis defuncti nuptias iterauerit.* Vill.B.15.*Viu.lib.1.mulier ad ſecundas,num.7 & 8.*Sexta

xta exceptio est: Nisi res non à defuncto, sed ab extraneo, quamuis constante matrimonio & contẽplatione defuncti, superstiti donatas alienauerit. Vill.B.16. Septima exceptio est: Nisi defunctus ratione iuuentutis uel generositatis superstiti donauerit. Vill. M.82. ibi: nota quod. Octaua exceptio: Nisi liberi prioris matrimonij secundis nuptijs cõsenserint. Viu. lib.1. mulier ad secundas, num.9. Nona exceptio: Nisi filij prioris matrimonij nulli supersint. M.I.C.d.reg.1.except.8. Cuius replicatio est: Nisi ex filijs defunctis supersint nepotes. M.I.C.d.except.8. repl.1. Accedit Viu.lib.1. mulier ad secundas, num.2. ibi: & præmissa ampliantur. Plures huiusmodi exceptiones uide apud Gabriel.lib.3. de secundis nuptijs, conclus.1 & 2.

XXXVIII. Regula: De cautione à superstite præstanda de rebus à priore coniuge adquisitis, liberis prioris matrimonij restituendis, cauetur M.I.C.d.cap.6.q.4.reg.1. Huius regulæ exceptio est, Quòd si superstes est soluendo, sufficit nuda repromißio sine satisdatione. Vill.B.28.

XXXIX. Regula, De bonis quæ à liberis prioris matrimonij adquisiuit superstes et nuptias iterans. Hæc superstes alienare non potest, sed tenetur eà liberis prioris matrimonij post mortem suam restituere. M.I.C.lib.4.cap.5.q.3.reg.2. Accedit Gabriel.lib.3. de secundis nuptijs, conclus.3. nũ.

1. *Cuius ratio ibidem num.2. subijcitur ac controuertitur.item accedit* Vill.B.24. *Huius regulæ exceptio prima est:*Nisi *nulli liberi prioris matrimonij amplius supersint:tunc enim quasi cessante ratione cessat regula proposita.* M.I.C.*d.reg.2.exc.* 1. *Accedit* Vill.B.19. *Altera exceptio est:*Nisi *is à quo bona adquisiuit, ea non à defuncto parente, sed aliunde adquisierit.* M.I.C. *d.reg.2. except.3.* Accedit Viu.*lib.1.mulier ad secundas,num.10.*Ter*tia exceptio uidetur:*Nisi *non mater,sed pater superstes nuptias iterauerit.* Quæ *tamen exceptio reprobatur apud* Gabriel.*lib.3.de secūdis nuptijs, conclus.3.num.3.& conclus.7.num.2.* Plures *huiusmodi exceptiones uide d.conclus.3.*

XL. Regula, De *bonis quæ nuptias iterans à secundo coniuge adquisiuit.* Hæc *secundi matrimonij liberi habent præcipua.* M. I. C. *d.quæst.3. reg.3.* Huius *regulæ exceptio uidetur:*Nisi *non ad tertias nuptias superstes transierit.* Quæ *exceptio reprobatur* M.I.C.*d.reg.3.except.1.* Approbatur *tamen apud* Vill.B.20. *ubi ista bona dicuntur inter liberos primi & secundi matrimonij communicari.*

XLI. Regula, De *bonis proprijs,quæ coniunx superstes & nuptias iterans præter bona prædicta habet: item de donatione ante nuptias uiri,& dote mulieris.* Hæc *bona cui uelit parens superstes*

potest

potest relinquere, eoq; mortuo ad utriusq; matrimonij liberos pertinent. M.I.C.*d.q.*3.*reg.*4. Accedit Vill.F.III.*ibi:reliqua uerò.*

XLII. *Regula: Superstes coniunx & nuptias iterans secundo coniugi quantum uelit ex bonis suis alienare potest.* M.I.C.*d.quæst.*3.*reg.*5. *Cuius exceptio prima est: Nisi mulier intra tempus luctus nuptias iterauerit: tunc enim non nisi tertiam bonorum suorum partem illi potest alienare.* M. I.C.*d.reg.*5.*except.*1. Accedit Vill.M.II. *Altera exceptio est: Nisi ex priore matrimonio supersint liberi: tunc enim secundo coniugi non amplius alienare potest, quàm uni ex liberis prioris matrimonij relinquit: & quod plus alienatũ est, liberi possunt reuocare.* M.I.C. *d.reg.*5. *except.*2. & *reg.*6. Accedit Villal.B.29. & 31. *Viu.lib.*2.*uxor non potest.* Gabriel.*lib.*3. *de secundis nuptijs, conclus.*4. *num.*1.*cum duob.sequentibus.* *Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi statuto aliud sit inductum.* Vill.B.30. & 32. *Cuius duplicatio est quoad legitimam, quæ liberis prioris matrimonij ex eo quod secundo coniugi alienatum est, debetur.* Vill. F.III. *Altera replicatio est: Nisi liberi prioris matrimonij habeant suam legitimam. Quæ replicatio est controuersa apud Gabriel. d. conclus.* 4. *num.*60.*cum num.sequente. Plures huiusmodi replicationes uide d.conclus.*4.

DE POENIS NVPTIAS ITERantium generalia: deq; earum mutatione.

XLIII. Regula: *Pœnæ ſecundò nubentium communes ſunt tam maſculis quàm fœminis ſecundò nubentibus. Gabriel.lib.3. de ſecundis nuptijs, concluſ.7.Cuius regulæ exceptio eſt ſ.reg.34.*

XLIIII. Regula: *Pœnæ ſecundò nubentium iure canonico ſunt ſublatæ, exceptis ijs quæ concernunt fauorem filiorum. Fichard.in addit.1.ad Vill.P.68.& 71.Gabriel.lib.3.de ſecundis nuptijs, concluſ.5.& 6.ubi controuertitur et diſtinguitur.*

XLV.Regula: *Pœnæ ſecundarum nuptiarum obtinent etiam in inhoneſtè uiuentibus. Gabriel. lib.3.de ſecundis nuptijs,concluſ.8.*

DE CONCVBINIS.

XLVI.Regula: *Definitur concubina M.I.P. lib.4.cap.22.in prin. Accedit Viu.lib.1.filij naturales.ibi:& concubina.*

XLVII. Regula: *Concubinatus regulariter iure ciuili eſt permiſſus. M.I.C.libro 4.cap.9.q.1. reg.1.& M.I.P.d.cap.22.in prin. Quæ regula controuertitur apud Iul.Clar.in §.fornicatio. uerſ.6. Sed & controuertitur M.I.P.d.cap.22.in prin.*

XLVIII.Regula: *Concubinatus illicitus ſtupri ſpeciem habet. Iul. Clarus in d.§.fornicatio. uerſ.10.*

DE

DE DOTE ET ANTENVptiali donatione. CAP. IX.

Quia dos & donatio ante nuptias accessoria sunt matrimoniorum, & ob id incidēter apud iudicem ecclesiasticum de ijs tractari potest, M.I.P.lib.4.cap.20.reg.9. Ideo iura illarum hic subijcienda duxi.

DE PETITIONE DOTIS.

I.Regula: Bonæ fidei hæc actio est. Vill.A.41.

II. Regula: Hæc actio ex præsumptione iuris competere uidetur, dote nulla cōstituta: hoc enim casu omnia mulieris bona doti data esse præsumuntur. Quæ regula est controuersa, & communiter reprobatur apud Turz.opin.119.

III. Regula: Dote autem constituta seu promissa, haud dubiè competit actio proposita. M.I.C.lib.4.cap.11.q.1.reg.1. Cuius exceptio prima est: Nisi certa species uel quantitas in dotis promißione non sit expressa. M.I.C.d.reg.1.except.9. Contradicit Viu.lib.1.statutum excludēs filias. ibi: etsi quis opponeret. Huius replicatio est: Nisi nuptias iterans dotem promiserit, quantitate non expressa: hoc enim casu dotem promisisse uidetur, quam in priori matrimonio dederat. Viu. lib.1. mulier recipiens. Altera exceptio est: Nisi alienari prohibita in dotem dederit. Quæ exceptio reprobatur

ſub conditione apud Vill.A.79.cum ſequente.

IIII.Regula: *Ex promiſſione dotis facta mari to uxori, cuius reſpectu facta eſt, non datur actio,* M.I.C. *d.cap.11. q.2. reg.1. except.1.* Accedit Gabriel.*lib.3.de iure dotium,concluſ.3. in qua etiam propoſitæ regulæ exceptiones ſubijciuntur.*

V.Regula: *Si intra annum dotem dari ſtipulatus quis ſit: à die nuptiarum,non ſtipulationis annus currit.*M.I.C.*d.cap.11.q.5.reg.3. Cuius exceptio eſt:*Niſi *dies in ſtipulatione nominatim ſit adiectus,à quo currere annus debeat.Quæ exceptio eſt controuerſa apud* Gabriel. *lib. 2. de arbitris, concluſ.2.num.6.*

VI.Regula: *Ad dotem petendam ex ſtipulatu competit actio, quamuis ſtipulatio non interuenerit.* M.I.C.*d.cap.11.quæſt.1.except.17.& quæſt. 6.reg.1.* Accedit Viu.*lib.1. dos per actionem. ibi: & aduerte.*

DE REPETITIONE
dotis.

VII.Regula: *Hæc actio bonæ fidei eſt.* M.I.C. *lib.4.cap.14.quæſt.1.reg.2.Cuius exceptio eſt:*Niſi *extraneo competat.*Vill.A.40.

VIII.Regula: *Regulariter aduerſus maritum dotis repetitio datur,quamuis alij dos ſit data.* M.I.C.*d.cap.14.quæſt.2.reg.1. Cuius exceptio prima eſt:*Niſi *maritus in poteſtate ſit patris,cui dos data*

eſt.

*eſt.tunc enim aduerſus patrem datur actio.*M.I.C. *d.reg.1.except.1.* Huius *replicatio eſt: Niſi pater conſenſu nurus filio dotem reſtituerit. Quæ replicatio approbatur & diſtinguitur apud Turz.opin.167.num.1.& 5. Altera exceptio eſt:Niſi pater & filius in eodem inſtrumento confeſſi ſint dotem ſe recepiſſe: tunc enim uterque pro dimidia parte tenetur.Viu.lib.2.pater & filius,num.1.*

IX. Regula: *Fideiuſſor pro dote reſtituenda interuenire non poteſt.*M.I.C.*d.quæſt.2.reg.5.except.1. Secus eſt in duobus reis promittendi.*Vill. D.194.*in addit.*

X.Regula:*Non in loco contractus,ſed in loco domicilij dotis repetitio competit.*Vill.M.18. *Cuius exceptio eſt:*Niſi *ita contractum ſit matrimonium,ut in loco contractus uiuatur.*Vill.M.19.

XI.Regula: *Conſtante matrimonio dos repeti non poteſt.*M.I.C.*d.cap.14.quæſt.3.reg.1.* Accedit *Turz.opin.63.* Vill.A.20.D.161.*cum ſequente.* & 167.*Viu.lib.1.mulier non poteſt,num.1. Cuius exceptio prima eſt:*Niſi *maritus ad inopiam uergat.* M.I.C.*d.reg.1.except.1.* & M.I.P. *lib.4.cap.20. reg.10.*Accedit *Turz.opin.20.*Viu.*lib.1.mulier nõ poteſt,num.3.* Villal.A.21.& D.167. *Huius exceptionis replicatio prima eſt:* Niſi *non mulieri,ſed extraneo dotis repetitio competat. Turz.d.opin. 20.num.2.* Vill.A.22.*in fine.*& D.167. *Huius du-*

 plicatio

plicatio est: Nisi extraneo à muliere actio cessa sit. Quæ duplicatio est controuersa apud Viu. lib. 2. actio dotis. ubi tamen magis approbatur. Altera propositæ exceptionis replicatio uidetur: Nisi nõ sua culpa, sed casu ad inopiã maritus uergat. Quæ replicatio reprobatur apud Vill. A. 22. Tertia replicatio est: Nisi non personali, sed hypothecaria actione agatur de dote. M.I.C. d. except. 1. repl. 1. Accedit Villal. D. 162. Plures replicationes uide in exceptionibus quæ dotis repetitioni obstant, de quibus J. reg. 16. nam & hæ à marito ad inopiam uergente aduersus exceptionem propositam replicando possunt obijci. Turz. opin. 21. Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi maritus sit excommunicatus. Quæ tamen exceptio reprobatur apud Vill. D. 168. Tertia exceptio uidetur: Nisi dos dicatur inofficiosa. Sed & hæc exceptio reprobatur apud Villal. D. 169. Quarta exceptio uidetur: Nisi uxor sæuitia mariti ab eo repellatur. Quæ exceptio cõtrouertitur, magis tamen reprobatur apud Viu. lib. 1. mulier non potest, num. 2. Quinta exceptio est: Nisi maritus malè suis rebus uti cœperit. Viu. d. mulier nõ potest, num. 4. Sexta exceptio est: Nisi culpa mariti separatio thori sit facta. Viu. d. mulier, num. 6.

XII. Regula: Post annum à soluto matrimonio repetitio dotis competit. M.I.C. d. quæst. 3. reg. 2.

Accedit

Accedit Viu.lib.1.hæres mariti,in prin.& lib.2.uxori hæredes,num.1. Huius exceptio prima est: Nisi res soli sit. hoc enim statim soluto matrimonio repeti potest.M.I.C.d.reg.2.except.1. Accedit Viu.d.num.1. Altera exceptio est; Nisi ipso iure non subsistat matrimonium: puta quia incestuosum.Villal.N.49.

XIII. Regula: Mariti bona pro dote tacitè sunt pignori obligata.Ideoq; non solum personali, sed etiam hypothecaria actione pro dote agi potest: & præfertur mulier cæteris creditoribus. M.I.C.d.cap.14.quæst.5.reg.2.Accedit Vill.A.23. Huius exceptio prima est: Nisi mulier pro dote speciale pignus pacta sit: per hoc enim tacitæ hypothecæ uidetur renunciasse. Sed reprobatur hæc exceptio per ea quæ habentur s̄.lib.prox.cap.19. reg.10.except.7. Altera exceptio uidetur:Nisi maritus minor sit annis.Sed reprobatur apud Villal. D.164.Viu.lib.1.maritus minor. Tertia exceptio est:Nisi mulier non de dote,sed de alimentis agat. Vill.B.35. Contradicit Viu.d.maritus minor. ibi: ampliatur. Controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.6.de alimentis,conclus.2. Quarta exceptio est:Nisi matrimonium iure non subsliterit. De hac exceptione uide s̄.lib.prox. ca.19.reg.10. exc.4.Sed & plures exceptiones uide d.reg.10.

XIIII.Regula: A' die promißionis dotis,non

à die solutionis bona tacitè cēsentur obligata pro dote. Quæ regula controuertitur, magis tamen approbatur apud Viu.*lib.*1.*maritus cui.*

XV.*Regula:* De *dotis sequestratione cauetur* M.I.C.*d.q.*5.*reg.*12. Accedit Viu.*lib.*1.*mulier non potest,num.*5.

DE EXCEPTIONIBVS PER-
emptorijs aduersus re-
petitionem do-
tis.

XVI.*Regula: Soluto matrimonio, regulariter quidem dos repeti potest.* M.I.C. *lib.*4.*cap.*15.*in prin.* & M.I.P.*lib.*4.*cap.*20.*reg.*7. *Cuius exceptio prima est:* Nisi *culpa uxoris matrimonium sit solutum.* M.I.C.*d.cap.*15.*except.*1. & M.I.P.*d.reg.* 7.*except.*1. *Huius exemplum est* J.*except.prox.* Altera *exceptio est* : Nisi *uxor adulterium commiserit.* Iul. Clar. *in* §. *adulterium. uers.* 13. *ibi: si uerò separatur.* Villal.A.68. Viu.*lib.*1. *uxor perdit, in prin.* Soarez A.80. *Huius exceptionis replicatio prima est:* Nisi *uxor fuerit putatiua, non uera.* Hæc *replicatio controuertitur, magis tamen reprobatur apud* Viu. *d. uxor perdit. ibi: fallit dicta.* Villal. A.68. *in addit. ibi: quam communem.* Iul.Clar.*in d.*§.*adulterium.uers.*14. Soarez A.81. Altera *replicatio est* : Nisi *maritus de adulterio uxoris non sit conquestus.* Viu.*d. uxor*

perdit.

perdit.ibi:secundò limitatur. item idem Viu.lib.1. hæres mariti.ibi:cæterùm transacto. Soarez A.82. Controuertitur & magis approbatur apud Gabriel.lib.7.conclus.35.num.8. Huius replicationis *duplicatio prima est:Nisi maritus ignorauit adulterium uxoris,uel non habuit tempus conquerendi.Quæ duplicatio controuersa est apud Gabriel. d.conclus.35.num.9.cum sequente.* Altera duplicatio *est:* Nisi *maritus ipse conueniatur ab hæredibus defunctæ uxoris. Quæ duplicatio est controuersa d.conclus.35.num.11. cum sequente.* Hæc *de secunda replicatione.* Tertia *propositæ exceptionis replicatio est:* Nisi *dum uidua fuit,fornicata sit. Viu.d.uxor perdit. ibi:tertiò coarctatur.* Iul.*Clar.in §.stuprum. uers.5.ubi controuertitur. Quarta replicatio est:* Nisi *uxor in patris potestate constituta patri præiudicium faceret in dote. Viu.d.uxor perdit.uers.ult.Quinta replicatio uidetur:* Nisi *uxor intra quinquennium de adulterio non fuerit accusata.Quæ replicatio reprobatur apud* Vill.A.69.E.118.*& Soarez A.89. Sexta replicatio est:*Nisi *ciuiliter,non criminaliter de adulterio uxor fuerit cōuicta. Quæ replicatio controuertitur, magis.tamen reprobatur apud* Iul. *Clar.in §.adulterium.uers.13.ibi:& nota.Septima replicatio est:* Nisi *extraneus mariti hæres uel successor singularis conuentus proposita exceptione utatur:*

utatur:huic enim non competit.Gabriel.d.cõcluſ. 35.num.13.Octaua replicatio eſt:Niſi maritus quoque uel poſtea adulterium commiſerit.Iul.Clar.in §.adulterium. uerſ.17.ibi:tenetur. Nona replicatio eſt: *Niſi poſt commiſſum adulterium maritus cum uxore coierit.Iul.Clar.in d.§.adulteriũ. uerſ. 18.Hæc de ſecunda exceptione. Tertia propoſitæ regulæ exceptio eſt:Niſi uxor poſt mortem mariti luxurioſè uel impudicè uixerit. Quæ exceptio approbatur de rigore,contrà de æquitate,* Villal. B.21.*in addit.ibi:de dote tractat* Paulus *Caſt.&* V. 34.*cum addit. Quarta exceptio eſt:Niſi uxor alteri præbuerit oſculum luxurioſum. Quæ exceptio eſt controuerſa* Iul. Clar. *in d.§.adulterium. uerſ.*16. Viu.*lib.1. uxor perdit. ibi:an autem mulier. Quinta exceptio eſt:* Niſi *nulla uel inutilis ſtipulatio aut pactum de reddenda dote interceſſerit. Quæ exceptio reprobatur* M.I.C. *d.cap.15. except.6.* Accedit Viu. *libro 1.dos per actionem. Quod autem in d.except.6.annotatum eſt, actionem præſcriptis uerbis ex pacto de reddenda dote hodie non dari, ſed pro ea ex ſtipulatu actionẽ: ei accedit* Viu.*d.dos per actionem. ibi:& ob talẽ. hoc adiecto, quòd* Paulus *Caſtrenſis in contraria fuerit opinione. Sexta exceptio eſt:Niſi dos marito non ſit numerata, nihilq; dotis nomine acceptum.*M.I.C.*d.cap.15.except.21. Cuius replicatio*

prima

prima est: Nisi querela non numeratæ dotis intra legitimum tempus non fuerit proposita. M.I.C.d. *except.21.repl.1. Cuius duplicationis loco notandum, quòd iudex nihilominus ex officio iusiurandum deferre poßit.* Villal.I.92.*in addit. Altera replicatio est: Nisi maritus dotem se recepisse confessus sit.*M.I.C.d.*except.21.repl.10. Accedit* Vill. C.153.& D.178.*Huius duplicatio est:* Nisi *constante matrimonio confessus sit maritus. hoc enim casu habetur ista confeßio loco donationis inter maritum & uxorem.* Vill.C.158.& D.173. *Huius triplicatio prima est:* Nisi *instrumẽtum dotale præceßit, quo ipsi marito dos fuit promißa. hoc enim casu uerè numerata præsumitur.* Fichard.*in addit.1.ad* Vill.D.178. *Controuertitur & distinguitur apud* Gabriel.*lib.3.de iure dotium, conclus.4. Altera triplicatio est:* Nisi *maritus confeßionẽ constante matrimonio factam in uita non reuocauerit.* Vill.C.155. & D.175.*cum addit. item 176.cum num. sequente.* Iul.Clar.*in §.donatio, quæst.9.uers. scias autem.6.ibi: secundum exemplum.Tertia triplicatio uidetur:* Nisi *iurata sit confeßio constante matrimonio facta. Quæ triplicatio reprobatur* Vill.D.174.*item* C.154.*item* I.151.*item* Iul.Clar.*in d.§.donatio. uers.hæc tamen conclusio.4.Controuertitur & distinguitur apud* Gabriel.*lib.3.de donationib.conclus.3.num.3.usq; ad num.17.Quarta*

tripli-

triplicatio est: Nisi ante decem annos facta sit confessio. Vill. D.175. in addit. in fine. Plures huiusmodi triplicationes uide apud Gabriel. lib.3. de iure dotium, conclus.4. Tertia *propositæ exceptionis replicatio est:* Nisi *cum instrumẽtum dotale præcessisset, maritus uxorem aluerit. Villal. l.77.* Hæc *de sexta exceptione.* Septima *propositæ regulæ exceptio est:* Nisi *pactum de retinenda & non reddenda dote factum sit.* M.I.C. *d. cap.15. except.26. &* M.I.P. *d. reg.7. except.2. Cuius replicatio prima est:* Nisi *ob adulterium mariti solutum sit matrimonium.* M.I.C. *d. except.26. repl.2. Accedit* Iul. Clar. *in §. adulterium. uers.13. in prin. Altera replicatio est:* Nisi *maritus uxorem occiderit.* Iul. Clar. *in §. homicidium. uers.22. ibi: sed quid si maritus.* Huius *duplicatio uidetur:* Nisi *iure occiderit.* Quæ *duplicatio controuertitur, magis tamen reprobatur d. uers.22. in fine.* Tertia *replicatio est:* Nisi *ante copulam carnalem, & antequam in domum mariti deducta sit uxor, mortua fuerit.* Quæ *replicatio est controuersa apud* Vill. D.160. *Octaua exceptio est:* Nisi *statuto uel cõsuetudine lucretur maritus dotem, uel partem eius.* M.I.P. *d. reg. 7. except.3.* Accedit Gabriel. *lib.4. ad* Trebellian. *conclus.5. num.3.* Ratio *& usus huius statuti habetur apud* Viu. *libro 1. statutum simpliciter, num.5.* Huius *replicatio prima est:* Nisi *momentaneum*

fuerit

fuerit matrimonium, uel non cōſummatum. Quæ replicatio eſt controuerſa apud Viu.d.ſtatutū ſimpliciter, num.11. Vill.M.15. & 139. Altera replicatio eſt: Niſi in domum uiri nondum traducta fuerit uxor. Quæ replicatio reprobatur apud Viu.d. ſtatutum ſimpliciter, num.12. Tertia replicatio uidetur: Niſi in domicilio uxoris ſtatutum illud non obtineat. Quæ replicatio reprobatur apud Vill. D.95. cum quatuor ſequentibus. & M.16. cum ſequente. & Viu.d.ſtatutū ſimpliciter, num.17. cum duob.ſequentibus. ubi controuertitur. Quarta replicatio eſt: Niſi in domicilio mariti ſtatutum illud non obtineat, ſed in domicilio uxoris tantùm. Approbatur per ea quæ propoſita ſunt ſ.exc. prox. Controuertitur & magis approbatur apud Viu. d.ſtatutum ſimpliciter, num.16. cum trib.ſequentibus. Quinta replicatio eſt: Niſi in loco, in quo bona ſita ſunt, ſtatutum iſtud non obtineat. Villal. M.20. Sexta replicatio eſt: Niſi ſtatuto maritus plus quàm unus è filijs de dote lucretur. Quæ replicatio approbatur & diſtinguitur apud Vill.S. 124. Septima replicatio eſt: Niſi ex priore matrimonio ſuperſint liberi. Viu.lib.1.ſtatutum ſimpliciter, num.1. & Fichard. in addit.1. ad Vill.S.124. Huius duplicatio eſt: Niſi aliud ſtatuto cautum ſit. Viu.d.ſtatutum ſimpliciter, num.4. Cuius triplicatio prima eſt: Niſi non expreſſè ſtatuto aliud

cautum sit, sed ex uerisimilibus coniecturis mens eius colligi posset. Quæ triplicatio cõtrouertitur, magis tamen reprobatur d. statutum simpliciter, num. 2. & 3. Altera triplicatio est quoad legitimã, quæ liberis prioris matrimonij ex dote debetur. Vill. F. 111. *Octaua replicatio est: Nisi dos non data, sed promissa tantùm sit. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen reprobatur apud* Viu. *d. statutum simpliciter, num. 7. cum tribus sequentibus.* Vill. S. 124. *in addit. 1. & in* Fichardi *addit. 2.* Nona *replicatio est:* Nisi *non uerũ, sed putatiuum fuerit matrimonium.* Viu. *d. statutum, num. 6.* De*cima replicatio uidetur:* Nisi *uxor defuncta ante copulam carnalem monasterium fuerit ingressa. Quæ replicatio reprobatur apud* Viu. *d. statutũ, num. 13.* Vndecima *replicatio:* Nisi *maritus superstes nuptias iterauerit.* Controuertitur *apud* Viu. *d. statutum, num. 15. Hæc de octaua exceptione.* Nona *exceptio est:* Nisi *dos soluta uel reddita sit.* M. I. C. *d. cap. 15. except. 38.* Huius *replicatio prima est:* Nisi *mulieri sine consensu patris eius dos sit reddita.* M. I. C. *d. except. 38. repl. 1.* Cuius *duplicatio est:* Nisi *non profecticia, sed aduenticia dos mulieri sine consensu patris reddita sit.* Villal. F. 131. Altera *replicatio est:* Nisi *constante matrimonio dos sit reddita.* Villal. D. 167. & 170. *Hæc de decimasexta regula.*

QVIBVS

QVIBVS DOTIS REPETITIO competat?

XVII. Regula: *Dotis repetitio regulariter nulli alij competit, præterquam mulieri, eiusq; defunctæ hæredibus.* M.I.C. *lib.* 4. *cap.* 16. *reg.* 1. *Cuius exceptio prima est: Nisi mulier dotis actionem alteri cesserit: tunc enim huic ceßionario competit.* Vill. A. 25. *Huius replicatio est:* Nisi *constante matrimonio dos à ceßionario repetatur. Quæ replicatio est controuersa apud* Viu. *lib.* 2. *actio dotis. Altera exceptio uidetur:* Nisi *alius pro muliere dotem dederit. nam huic dotis repetitio uidetur cõpetere. Quæ tamen exceptio reprobatur* M.I.C. *d. cap.* 16. *reg.* 2. *Cuius ratio est, quia donasse mulieri censetur, qui pro ea dotem dedit.* Viu. *lib.* 2. *mater. Admittitur tamen exceptio hæc in patre, qui pro filia dotem dedit: huic enim dotis repetitio nõ denegatur.* M.I.C. *d. cap.* 16. *reg.* 8. *Cuius replicatio prima est:* Nisi *pater dotem filiæ reddi pactus sit. Quæ replicatio approbatur apud* Vill. A. 19. *Altera replicatio uidetur:* Nisi *pater dotem sibi reddi pactus non sit. Quæ tamen replicatio reprobatur* M.I.C. *d. reg.* 8. *excep.* 14. *Controuertitur in addit. ad* Vill. A. 19. *ibi: & in hac materia. Tertia replicatio est:* Nisi *filia relictis liberis decesserit.* Villal. D. 171. *cum sequente. Quarta replicatio:* Nisi *pater, à quo dos profecta est, decesserit. hoc enim casu fi-*

liæ, non patris hæredibus actio de dote competit. M.I.C.d.*cap.16.reg.5. except.1. Cuius duplicatio est:* Nisi *pro filia spuria pater dotem dederit. hoc enim casu hæredibus patris, non filiæ, nec eius hæredibus datur actio. Quæ duplicatio approbatur & distinguitur apud* Gabriel.*lib.6. de alimentis, conclus.1.num.39.cum tribus sequentibus.*

X V I I I.*Regula: Si auus pro nepte dotem dedit, patri datur repetitio dotis tanquam profecticiæ. Quæ regula est controuersa* M.I.C.*d.cap.16. reg.8. except.3. repl.6. Sed & controuertitur & distinguitur apud* Gabriel.*lib.3.de iure dotiũ, conclus.5.num.17.cum sequentibus, usq; ad finem.*

QVID VENIAT IN REPETItione dotis?

X I X.*Regula: Fructus rei dotalis in repetitione dotis non ueniunt.* M.I.C.*li.4.cap.17.reg.2.Cuius exceptio prima est:* Nisi *post solutum matrimonium fructus sint percepti.* M.I.C.*d.reg.2.except.3.Accedit* Viu.*lib.1.filij debent.uers.imò dic.*Huius *replicatio est:* Nisi *eo anno, quo matrimonium soluitur, sint percepti. hoc enim casu pro parte ad maritum pertinent, suntq; inter maritum & uxorem, eorúmue hæredes diuidendi.* M.I.C.*d.except.3.repl.4. Accedit* Vill.M.*20.in addit.* Imò *fructus rerum mobilium eo anno percepti ad hæredẽ mariti in solidum pertinent. Viu.lib.1. heres mariti,*

in prim.

in prin.& lib.2.uxori hæredes,num.2. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi dos ab impubere data sit.tunc enim fructus cedunt doti.Vill.D.189.

XX.Regula: Vsuræ dotis in eius repetitione non ueniunt. M.I.C.d.cap.17.reg.9. Cuius exceptio est: Nisi soluto matrimonio dos sua die reddita non sit.M.I.C.d.reg.9.except.5. Cuius replicatio est: Nisi mulier dotem non repetierit.Viu.lib. 1.hæres mariti.uers.accedit similiter.

XXI. Regula: Si uendito prædio dotali,maritus & uxor confeßi sunt precium se recepisset præsumitur pars precij ad uxorem peruenisse. ideoq; soluto matrimonio non nisi altera precij pars dotis actione peti potest. Quæ regula controuertitur, magis tamen reprobatur apud Viu. lib.2.maritus.itē in uerbo Pater & filius,num.2.

XXII. Regula: Res pro dote permutata in dotis actione uenit.M.I.C.d.cap.17.reg.16. Accedit Fichard.in addit.ad Vill.D.159.

XXIII. Regula: Dotis actio non nisi in id quod reus facere potest, competit. M. I. C. d.cap. 17.reg.18. Cuius exceptio est: Nisi nuptiæ fuerint incestuosæ.Vill.N.50.

XXIIII.Regula: Per pactum & statutū maritus partem dotis lucrari potest. De qua re uide s.reg.16.except.7.& 8.

DE ALIENATIONE FVNDI dotalis à marito facta.

XXV. Regula: *Alienatio fundi dotalis à marito facta non ualet, sed mulieri uindicatio eius salua est.* M.I.C. *lib.4.cap.18.q.5.item libro 7.cap.4.causa 1.excep.4.&* M.I.P. *lib.4.cap.20.reg.12. Cuius exceptio prima uidetur:* Nisi *mulier alienationi consensit.* Quæ *tamen exceptio reprobatur* M.I.C. *d.quæst.5.excep.9.* Accedit Turz. *opin.115. in prin.* Planè *admittitur exceptio proposita primùm quidem, si mulier elapso biennio in eodem consensu perseuerauerit.* M.I.C. *d.except.9.dist.1.* Accedit Turz. *d.opin.115.in prin.* Controuertitur *tamen hæc distinctio apud* Turz. *d.opin.115.num.1.* Deinde *admittitur exceptio proposita, si præstito iureiurando mulier consensit.* M. I. P. *d.reg.12. except.1.* Sed *& hæc distinctio controuertitur apud* Villal. *I.129. &* Gabriel. *lib.3.de iure dotium, conclus.1.num.7.* Planè *propositæ exceptionis in casibus quibus approbatur, replicatio hæc est:* Nisi *uiro nulla alia bona supersint, ex quibus uxori satisfieri poßit.* Turz. *d.opin.115. in prim. ibi: quod intellige.* Altera *propositæ regulæ exceptio est:* Nisi *locatio sit facta.* Quæ *tamen exceptio reprobatur apud* Vill. *L.135.M.145.* Viu. *lib.2.conductorem expellere, num.8.* Admittitur *secundum* Alexand. *&* Coua. *si ad modicum tempus facta sit locatio.*

edtio.Villal.L.135.ibi:licet sibi placeat.

XXVI.Regula: *Dote alienata, etiam ipsi marito ad eam repetendam datur actio.* Turz.opin. 115.num.2.Vill.M.12.

XXVII.Regula: *Euicta re alienata per mulierem, emptor aduersus uenditorem de euictione agere potest. Quæ regula approbatur & distinguitur apud* Turz.d.opin.115.num.3. *cum duobus sequentibus.*

DE RELIQVO IVRE dotis.

XXVIII. Regula: *Dos propriè dicitur etiã soluto matrimonio. de quo uide s̃.cap. prox. reg. 31. Nisi restituta sit;tunc enim non amplius dos dicitur. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud* Vill.D.166.

XXIX. Regula: *Rem dotalem mulier, uel alius qui dotem dedit, alienare nequit.* M.I.C.lib.4. cap.19.reg.5.Accedit Villal.B.57. *Huius exceptio prima uidetur: Nisi maritus alienationi consenserit. Quæ tamen exceptio reprobatur* d.37.Admittitur *ibidem, si maritus in eodem consensu, dum uixerit, permansit. Altera exceptio est: Nisi cum marito dos permutata sit.* De qua uide s̃.reg.22.

XXX.Regula: *Dos dicitur ius uniuersale & incorporale.* Vill.D.157.

XXXI.Regula: *Dos est magis priuilegiata,*

quàm fiscus. Villal. D. 159.

XXXII. Regula: Mulier suo consensu dotis causam deteriorem facere non potest. Quæ regula approbatur & distinguitur apud Turz. opin. 167. num. 2.

XXXIII. Regula: Frater sororem pauperem tenetur dotare & alere. Vill. D. 187. cum addit. & F. 162. Cuius exceptio est in sorore uterina, quoad dotem, non quoad alimenta. Viu. lib. 2. frater tenetur.

XXXIIII. Regula: Filia unius fratris ex cōmuni patrimonio est dotanda. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib. 3. de iure dotium, conclus. 2.

XXXV. Regula: Pater legitimus est administrator in dote profecticia filiæ. Viu. libro 2. pater est legitimus.

DE DONATIONE ANTE uel propter nuptias.

XXXVI. Regula: Ex donatione ante uel propter nuptias mulieri ad rem donatam persequendam datur actio, & ad retinēdam exceptio. M.I.C. libro 4. cap. 20. q. 4. reg. 3. & M.I.P. lib. 4. cap. 20. reg. 14. Cuius exceptio prima est: Nisi donatio facta non sit. Quæ exceptio est controuersa apud Iul. Clar. in §. donatio, q. 11. Altera exceptio est: Nisi matrimonium sit solutum: tunc enim marito

rito rei donatæ repetitio datur. M.I.C.d.quæst.4. reg.7.& M.I.P.d.cap.20.reg.13. Cuius exceptionis replicatio prima est:Nisi ob adulterium mariti solutum sit matrimonium. M.I.C. d.reg.7.except.1. Accedit Iul.Clar.in §.adulterium. uers.15. ibi:pariter etiam. Altera replicatio est:Nisi pactũ de lucranda re donata factum sit. Cuius duplicatio est:Nisi culpa uxoris matrimonium sit solutũ, uel separatio thori facta. M.I.C.d.reg.3.except.8. Accedit Viu. lib.1. uxor perdit. ibi: amplia etiam. Hæc de dote & antenuptiali donatione.

DE RELIQVO IVRE publico. CAP. X.

DE NVNCIATIONE AC DElatione ad fiscum.

PRima regula: *Si ei qui capere non potest, in testamento quid relictum sit:hoc fisco defertur. M.I.C. lib.3.cap.11.quæst.1.causa 1.Accedit Iul.Clar. in §.fin. q.79. uers. quando hæres. 7. Huius exemplum est,si pater filio spurio quid reliquit. quod habetur apud Iul.Clar.in §.testamentum, quæst.31.uers.sed quid si pater. ubi etiã propositæ regulæ exceptio notanda,hæc scilicet: Nisi palàm sit relictum ei qui capere non potest,nec alius qui capere potest, clàm rogatus ad restituen-*

dum ei qui capere non potest.

II. *Regula: Si mors defuncti ab eius hæredibus non uindicata est, hæreditas fisco uindicatur.* M.I. C.d.quæst.1.causa 2. Accedit Iul.Clar.§.fin.quæst. 79.uers.item quando.8.ubi dicitur hæc regula usu mutata.

III. *Regula: Si quis coactus testamentum fecerit: hæredi scripto hæreditas tanquam indigno au fertur, & fisco uindicatur.* M.I.C.lib.9.cap.8.except.50. Accedit Iul.Clar.d.quæst.79.uers.ult.ubi etiam habetur exceptio. Qua autem pœna punia tur is qui testari cogit, differit Iul.Clar.in §.fin.q. 83.uers.compellens.6.

IIII. *Regula: Si quacunq; ratione hæres hære ditate sit indignus, hæreditas fisco uindicatur.* M. I.C.d.q.1.causa 4.Accedit Vill.F.154. Huius exceptio prima uidetur: Nisi substitutum habeat. Quæ tamen exceptio reprobatur d.num.154. Altera exceptio est: Nisi indignitas hæredis ueniat ex errore testatoris, non culpa hæredis: tunc enim succe dunt uenientes ab intestato. Villal.I.24.cum num. sequente. Tertia exceptio est: Nisi testator testamentum incidit uel cancellauit. Quæ exceptio ap probatur & distinguitur apud Iul. Clar. in §.testam.q.93.uers.sed quæro,cum uers.sequente.

V. *Regula: Si mulcta alicui indicta sit, ea fisco debetur.* M.I.C. d.q.1.causa 27. Accedit Gabriel. lib.7.

lib.7.conclus.16. ubi huius regulæ annotantur exceptiones. Sed & eius exceptio est M. I. P. *lib.1. cap.7.quæst.1.reg.4.*

VI.*Regula:Qui alium defert,tertiã eius quod defert partem præmij loco consequitur.* M.I.C.*d. cap.11.quæst.5.reg.2. Cuius exceptio prima est:*Ni*si deferẽs sit socius criminis quod defert.*Iul.Clar. *§.fin.q.27.uers.in multis.* Altera *exceptio est:*Nisi *non probauerit quod defert.d.q.27.uers.ult.*

DE CENSIBVS AC TRIbutis: necnon de uectigalibus & commissis.

VII. *Regula: Prædijs census & tributa indicuntur.*M.I.C.*lib.3.cap.13.quæst.1.reg.2.Cuius exceptio prima est:* Nisi *princeps alicui personæ,ciuitati uel collegio immunitatis priuilegium concesserit: eius enim prædia ab indictione tributorũ sunt libera.*M.I.C.*d.reg.2.except.8.Cuius replicatio prima est:* Nisi *prædia is qui immunitatis priuilegio gaudet,alienauerit: hoc enim casu desinũt esse libera.*Vill.E.3.*in addit.ibi:nota quòd si bona. & 43.* Huius *duplicatio est:* Nisi *non tam personæ quàm rei data sit immunitas.* M.I.C. *d.except. 8.repl.2. dupl.1.* Accedit Vill.*d.uers.nota quòd si bona.ibi:quod intellige. Altera propositæ exceptionis replicatio est:* Nisi *ob publicam necessitatem tributa indicantur.* Fichard.*in addit. ad* Vill.

I.8. Tertia replicatio eſt: Niſi immunis deſcriptus in libro debentium non appellauit. Quæ replicatio controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel. libro 6. de iure immunitatis, concluſ. 1. num. 1. cum duob. ſequentibus. Quarta replicatio eſt: Niſi immunis ſine proteſtatione ſoluerit. Quæ replicatio cõtrouertitur & diſtinguitur d. concluſ. 1. num. 4. uſq; ad finem. Hæc de prima exceptione. Altera propoſitæ regulæ exceptio eſt: Niſi prædia ſint forenſium. Quæ exceptio controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel. libro 6. de iure immunitatis, concluſ. 2. De qua exceptione uide itẽ ỹ. reg. prox. Tertia exceptio eſt: Niſi quis alio uectigali grauatus ſit: hic enim nouo uectigali non uidetur onerandus. Quæ exceptio eſt controuerſa apud Gabriel. lib. 6. de clauſulis, concluſ. 2. num. 31.

VIII. Regula: In loco ubi prædium ſitum eſt, non in loco ubi dominus habet domicilium, tributum eſt pendendum. M.I.C.d. cap. 13. q. 2. Controuertitur & diſtinguitur ſ. except. prox. Contradicit Fichard. in addit. ad Villal. C. 101. Admittitur ex ſpeciali conſuetudine Fichard. in addit. ad Villal. C. 189.

IX. Regula: Sine principis authoritate cenſus, uectigal uel tributum indici non poteſt. M.I.C.d. cap. 13. quæſt. 3. Accedit Iul. Clar. in §. feudum, q. 29. num. 1. & Vill. V. 9. Cuius exceptio eſt: Niſi dominus

inus inferior hoc ius præscripserit tanto tempo ,cuius non extat memoria. Gabriel.lib.5.de præ ript.conclus.1.num.15.& Iul.Clar.d.q.29.num.2.

X.Regula:Emphyteuta,non dominus tenetur luere tributū.Iul.Clar.in §.emphyteusis,q.46.

X I.Regula:Emptor,non uenditor tenetur sol ere gabellam. Quæ regula est controuersa apud ill.E.3.in addit. uers.nota quod. ibi:& nota pro tellectu,cum sequentibus.

X I I.Regula:Ciuis nouus non tenetur ad colle as impositas pro debitis ueteribus.Vill.C.60.

X I I I. Regula: Si gabella in decima parte rei enditæ sit præstanda, deducendæ sunt expensæ. ill.d.uers.nota quod.ibi:nota quod.

X I I I I.Regula: Non nisi perfecta uenditione r re tradita gabella debetur. Villal. d.uers.nota uod.ibi:item nota aliud.

X V.Regula: In uectigalibus consuetudo spe atur. M.I.C. lib.3.cap.15.de constitut.uectigalis, uæst.3.reg.4.Cuius exemplum habetur apud Ga riel.lib.5.de præscriptionibus, conclus.1. num.15. e quo dictum s.reg.9.except.1.

X V I. Regula: In foro conscientiæ gabella est luenda.Vill.G.num.2.

X V I I.Regula:Si non soluatur gabella uel ue igal, res in commissum incidit. M.I. C. d.cap.15. e commißis,quæst.1.causa 4.Cuius exceptio pri ma est:

ma est: Nisi clerici uel ecclesia non soluant gabellam. Vill.G.1.cum addit. Altera exceptio est: Nisi ab eo qui immunis est, rem cōparauerit. Gabriel. lib.6.de legibus, conclus.3.num.19. Contradicit tamen d.addit.ad Villal.G.1.in ijs qui ab ecclesia emunt. Tertia exceptio est: Nisi proprij usus gratia quid emerit uel transportet. M.I.C. d.causa 4. except.11. Accedit Villal.G.4.Viu.lib.1.statutum prohibens quòd non posit, num.8.Iul.Clar.§.fin. quæst.76.uers.ciuitas. ubi additur, consuetudinem esse in contrarium. Quarta exceptio est: Nisi cum gabella soluenda esset de rebus è territorio exportandis, res non originaliter è territorio transportetur, sed per transitum. Villal.E.5. Quinta exceptio est: Nisi uectigal solutū sit. M.I.C.d.causa 4. except.25. Cuius replicatio prima est: Nisi non intra tempus à lege uel statuto præfixum sit solutū. Gabriel.lib.2.de exceptionibus, conclus.4.num.5. Huius duplicatio est: Nisi soluens ignorauerit sibi sub pœna iniunctum esse. Gabriel.d.lib.2.de arbitris, conclus.2.num.11. Altera replicatio est: Nisi in loco contractus, non solutionis gabella sit soluta: uel contrà in loco solutionis, non in loco contractus. Hæc replicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.6. de consuetudine, conclus. 2.num.12.cum quinq; sequentibus. Sexta exceptio est: Nisi cùm statuto cautum esset, ut de omnibus

contra-

contractibus uectigal penderetur, inutilis sit contractus de quo solutum non est. Viu.lib.1.*statutum disponens quòd de contractibus. Septima exceptio est:* Nisi *cum negociationi uectigal impositū esset, legatum sit aliquid de quo non soluitur uectigal.* Viu.d.*statutum.uers.interpretatur.* Octaua *exceptio est : Nisi sententia declaratoria non sit secuta.* Fichard.*in addit.4.ad* Vill.I.96.

XVIII.*Regula: Si pluribus rebus emptis,de quibusdam gabella soluta sit, de quibusdam non: hæ tantùm,non etiam illæ in commissum incidūt.* Q*uæ regula approbatur & distinguitur apud* Villal.G.3.

DE RE MILITARI.

XIX. Regula: *De transfugis puniendis agitur* M.I.C.*lib.3.cap.21.reg.24.* Accedit Iul.Clar.*in §.fin.quæst.68.uers.transfuga.41. Cuius exceptio prima est:*Nisi *casu,non data opera ad hostes peruenerit.*M.I.C.*d.reg.24.excep.1.*Accedit Iul.Clar.*d.uers.transfuga.ibi:quod intellige. Altera exceptio uidetur in seruo transfuga.Sed est controuersa d.uers.transfuga.ibi:seruus tamen.*

XX.Regula:*De proditoribus capite puniendis agitur* M.I.C.*d.cap.21,reg.25.* Accedit Iul.Cla.*d.q.68.uers.proditor.33.*

XXI.Regula: *Si uallum transcendat,per murum castra ingrediatur, aut fossam transiliat,punitur.*

nitur. M.I.C.*d.cap.21.reg.29.* Accedit Iul.Clar.*d. quæst.68.uerſ.muros ciuitatis.29.ubi etiam exceptio adijcitur.*

XXII.*Regula:* Vt *miles nihil ad ſe ſuumq́; animal alendum à domino domus exigat, nec diu in hoſpitio commoretur,cauetur* M.I.C.*lib.3.cap. 22.reg.8.* Accedit Iul.Clar.*in §.fin.quæſt.80.uerſ. miles.3.*

XXIII.*Regula:* De *pœna frangentis pacem iuratam & aduerſus inducias agentis diſſeritur apud* Viu.*lib.2.pax uel treuga,num.3.& 4.*

DE IVRE CIVITATVM: necnon de collegijs & corporibus.

XXIIII.*Regula: Præſidentes ciuitatum nō habent merum imperium,ſed tantùm minimam iuriſdictionem.* Vill.P.289. *Huic uidetur repugnare* M.I.C. *lib. 3. cap.23. de iure defenſoris ciuitatum, regula 2.*

XXV.*Regula:Decreta decurionum regulariter ciues obligant.* M.I.C.*lib.3.cap.24.q.2.reg. 25. Cuius exceptio prima hæc eſt:*Niſi *ex falſa cauſa decretum ſit interpoſitum.* Villal.I.102. *Altera exceptio eſt:* Niſi *non legitimo decurionum numero coacto decretum ſit.* M.I.C.*d.reg.25.except.7.* Accedit Turz.*opin.53.num.2 & 3. item opin.54.cum opin.ſequente.* Legitimus *autem numerus*

merus sunt duæ tertiæ decurionum. M.I.C.*d.ex-cept*.7.*Accedit* Vill.M.2. *Tertia exceptio uidetur: Nisi sine licentia superioris decreuerint. Quæ exceptio reprobatur apud* Vill.C.61.

XXVI.*Regula: Actor uniuersitatis seu syndicus in dubio legitimè constitutus præsumitur*. M.I.C.*lib.3.cap.27.q.1.reg.1. Cuius exceptio est: Nisi minor annis in eo constituendo suffragium dederit*. Vill.M.102.

XXVII.*Regula: Actor non est singulorum, sed uniuersitatis procurator*. M.I.C.*d.cap.27.q.3.reg.3. Accedit Gabriel.lib.6.quod cuiusq; uniuersitatis, conclus.1.num.7. Cuius exceptiones habentur d.conclus.1.num.8 & 9*.

XXVIII.*Regula: Administratori reipubl. conuenit, ne ædificia suæ administrationis pereãt ruina*. Vill.A.57.

XXIX.*Regula: Mutatis personis, ob id non censetur mutatum collegium uel uniuersitas*. M.I.C.*lib.3.cap.28.q.2.reg.1.Accedit* Vill.C.102.*Omnibus autem deficientibus, ipsum deficit collegium, excepto collegio ecclesiastico*. Vill.C.103.

XXX.*Regula: Vniuersitas, & singuli homines uniuersitatis, utrum idem sint, an diuersa, controuertitur & distinguitur apud* Gabriel.*libro* 6. *quod cuiusq; uniuersitatis, conclus.1*.

XXXI.*Regula: Quod uniuersitati debetur, non*

non debetur singulis: & contrà, quod uniuersitas debet, singuli non dicuntur debere. M.I.C.d.cap. 28.q.3.reg.3.Accedit Gabriel.d.conclus.1.num.6.

XXXII. *Regula: Possessio uniuersitati adquiritur ac retinetur per singulos homines uniuersitatis. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.6. quod cuiusq; uniuersitatis, conclus.2.*

XXXIII.*Regula: Vniuersitas non obligatur per priores, nisi eis specialiter sit commissum.* Vill.C.105.

XXXIIII.*Regula: Destructo collegij ædificio, iura & priuilegia collegij amittuntur. Quæ regula approbatur & distinguitur apud* Fichard. *in addit.ad* Vill.D.64. *Item uniuersitas destructa facto superioris sine spe refectionis, amittit sua iura. Quæ regula approbatur & distinguitur apud* Villal.V.47.

XXXV.*Regula: In collegijs scholarum non nisi clericus in* Rectorem *eligendus.* Vill.R.9.

XXXVI.*Regula: Doctor dicitur esse nobilis,* Viu.*lib.2.doctoratus,num.4.cum sequentibus.*

XXXVII. *Regula: Doctores sunt repleti splendore, sicut sol.* Viu.*d.doctoratus,num.9.cum sequente.*

XXXVIII. *Regula: Doctores domini, non fratres appellandi.* Viu.*d,doctoratus,num.11.*

XXXIX.Re-

XXXIX. *Regula: Doctores quando legerunt uiginti annis, efficiuntur illustres.* Vide s̄. lib. 1. cap. 5. reg. 38.

XL. *Regula: Doctor potest expellere fabrum in proximo habitantem, per quem studia eius impediuntur.* Viu. lib. 2. doctores. *Alia priuilegia doctorum uide apud* Viu. lib. 2. doctoratus, num. 17. item s̄ d. cap. 5. reg. 36. cum sequentibus.

XLI. *Regula: Medicus in fine curæ, non in principio nec medio salarium ab ægroto recipere debet.* Viu. lib. 2. medicus.

XLII. *Regula: Puer ob delictum è schola non debet extrahi.* Iul. Clar. §. fin. q. 30. uers. in hoc aũt.

XLIII. *Regula: Ex pollicitatione ciuitati, ecclesiæ & alij pio loco datur actio.* M.I.C. li. 3. cap. 29. q. 2. reg. 1. Accedit Vill. D. 102. *Priuato nõ datur. de qua re uide* j. *ubi de pacto nudo agetur.*

XLIIII. *Regula: Vniuersitas etiam conueniri, accusari & puniri potest.* M.I.C. lib. 3. cap. 30. de actionib. aduersus ciuitatem, in prim. Accedit Iul. Clar. in §. fin. q. 16. uers. ulterius, in prim.

XLV. *Regula: Ex facto maioris partis ciuiũ, item sui magistratus, ciuitas potest cõueniri ac puniri.* M.I.C. d. de actionib. q. 2. *Cuius exceptio est: Nisi uniuersitas non fuerit solenniter conuocata, nec deliberatio præmissa.* Iul. Clar. d. uers. ulterius. ibi: sed hic aduerte, Vill. V. 46. cum addit. Fichar=

di. Cuius replicatio est: Ni*si uniuersitas factum ratum habuerit non puniendo delictum.* Vill.V.46. *in fine.*

XLVI. *Regula: Qua pœna puniatur uniuersitas, definitur apud* Iul.Clar. *d.quæst.16.uers.sed quomodo.*

XLVII. *Regula:* Ex *delicto uniuersitatis etiam rectores & gubernatores tenentur.* Iul.Clar. *d.uers.sed quomodo.ibi:scias tamen.*

XLVIII. *Regula: Si quis muros ciuitatis uiolet uel transcendat, punitur.* M.I.C.*li.3.cap.31.reg.17. Accedit* Iul.Clar.*in §.fin.q.68.uers.muros ciuitatis.29.ubi distinguitur pœna.*

DE OPERIBVS PRIVATIS.

XLIX. *Regula: Si quis iuxta publicas ædes ædificare uelit, spacium quindecim pedum relinquere debet.*M.I.C.*d.cap.31.de operibus priuatis, reg.2. Accedit* Iul.Clar.*in §.fin. q.79. uers.si quis ædificat.5.ubi dicitur, hoc hodie non esse in usu.*

L. *Regula: Ad æmulationem priuati castrũ ædificare non licet.* Vill.E.24.

LI. *Regula: Ita ædificandum penes loca religiosa, ne prospectus sit in hortos religiosorum & monialium.* Villal.E.25.*Soarez* A.114.

LII. *Regula: De domibus dirutis reparandis cauetur* M.I.C.*d.cap.31.de operib.priuatis,reg.6. Accedit Soarez* A.112.

DE

DE MOLENDINIS.

LIII. Regula: In præiudicium molendinorum nihil statui aut ordinari potest. Viu.lib.1.statutum prohibitio.

LIIII. Regula: Qui molēdinum habet, alium in proximo ædificantem molendinum prohibere potest. Quæ regula approbatur simul & distinguitur apud Viu.lib.2.molendinum habens,num. 1. Iul.Clar.in §.feudum, quæst.30.uers.bene uerū. Vill.S.56. Sed & eius exceptio uidetur: Nisi prohibens suum molendinum non perfectum habeat. Quæ tamen exceptio reprobatur apud Viu.lib.2. molendini opus.

LV. Regula: Dominus non potest cogere subditos ad suum molendinum: nisi aliud habeat ex consuetudine uel priuilegio. Iul.Clar.in §.feudum, q.30.uers.unico.& Vill.D.114.

DE RE FRVMENTARIA & annona.

LVI. Regula: Si quis contra annonam fecerit, societatemúe coierit, quo annona carior fiat: punitur. M.I.C. lib.3.cap.32. de publica accusatione si quis contra, quæst.1.causa 1. Accedit Iul.Clar.§. fin.quæst.80.uers.bladum. ubi additur, hanc regulam in usu esse desijsse.

LVII. Regula: Si quis contra statutū loci frumentum uel carnes extra territorium exporta-

uerit,punitur.Iul.Clar.§.fin.quæst.82.statuto 7.in prin. Cuius exceptio prima uidetur: Nisi forensis exportauerit. Sed hæc exceptio reprobatur d. statuto 7. uers. quæro nunquid. 2. Admittitur in forensi ignorante statutum, Viu. lib. 1. statutum prohibens, num. 13. cum sequente. Altera exceptio est: Nisi per transitum exportauerit. d. statuto 7. uers. item quæro. 3. Viu. d. statutum prohibens, num. 11. Tertia exceptio est: Nisi usus sui causa exportauerit. d. statuto 7. uers. ulterius quæro. 4. Viu. d. statutum prohibens, num. 8. Cuius replicatio uidetur: Nisi postea mutato proposito exportatum uendiderit. Sed reprobatur d. statuto 7. uers. sed pone. 5. Quarta exceptio est: Nisi farinam exportauerit. Quæ exceptio est controuersa d. statuto 7. uers. præterea quæro. 6. Viu. d. statutū prohibens, num. 1. Quinta exceptio uidetur: Nisi cum statutum puniat inuentum exportare, reus non fuerit deprehensus, sed testibus conuictus. Sed reprobatur d. statuto 7. uers. sed hic quæro. 7. Viu. d. statutū prohibēs, num. 3. De qua re uide J. de uerb. significat. in uerbo Inuentus. Sexta exceptio est: Nisi cum uellet exportare, intra territorium fuerit deprehēsus, & prohibitus quo minus exportaret. Quæ exceptio est controuersa d. statuto 7. uers. pone quod. 8. Plures huiusmodi exceptiones uide apud Viu. d. statutum prohibens, num. 2. 4. cum tribus sequen-

sequentibus:item num.9.10.12.& ultim.

LVIII. Regula: *Amißione rerum, quas quis contra statutum exportauit, punitur. d.statuto 7. in prin.* Cuius regulæ exceptio prima est in rebus licitis, quas cum illicitis exportauit. Sed hæc exceptio est controuersa d.statuto 7.uers.ult. Altera exceptio est in rebus alienis, non proprijs. Cuius replicatio est: Nisi dominus rerũ sciuerit, & consenserit in exportationem. d.uers.ult.

DE NVMISMATE.

LIX. Regula: *Aureus & solidus æquiparantur.* Viu.lib.1.aureus.

LX. Regula: *Monetam eiusq; ualorem solus Princeps mutat sine consensu populi.* Villal.P.60. Viu.lib.2.monetarum ualorem, num.1.

LXI. Regula: *Moneta tantum debet ualere formata, quantum in massa.* Quæ regula est controuersa apud Viu. d.monetarum ualorem, num. 2.& 3.

DE LVDIS ET SPEctaculis.

LXII. Regula: *Torneamenta prohibẽtur* M. I.P.libro 5.cap.1.reg.10. Quæ tamen prohibitio rursus mutatur ibidem. Cui accedit Iul.Clar.in §. ludus, num.4.

LXIII. Regula: *Cuius equus prior ad metam peruenit, is uictoriam reportat, quamuis ipse*

in medio deciderit. Villal.D.118.

LXIIII. *Regula,De certamine cursus.Si dubitetur uter prior ad stadium peruenerit: omnibus ex æquo currendi denuò potestas facienda. Viu.lib.2.currentibus.*

LXV. *Regula, De duello prohibito,* M.I.P. *lib.1.cap.14.de purgatione,quæst.3.reg.7.* Accedit *Viu.lib.1.duellum.*

LXVI. *Regula: Ludus prohibetur,& datur actio ad repetendum id quod quis lusu perdidit.* M.I.C. *lib.23. cap.19. reg.8. &* M.I.P. *lib.5.cap.8. reg.46.* Accedit *Viu.lib.2.ludum,num.1.Iul.Clar. in §.ludus.uers.1.2.& 7.in prin. Ratio huius regulæ habetur apud Viu.lib.2.ludos omnes.Sed & consuetudine sublata dicitur regula proposita apud Iul.Clar.in d.§.ludus. uers.2.in fine. & uers. 7. ibi: sed hoc de consuetudine. Planè propositæ regulæ exceptio prima est in certis ludi speciebus,*M.I.C.*d.reg.8.except.1.* Accedit *Viu.lib.2.ludum,num.2.Altera exceptio est:Nisi ad restituendum non fuerit conuentus uictor, uel condemnatus: tunc enim ad restituendum in foro conscientiæ non tenetur. Viu.d.ludum,num.4. Cuius replicatio prima est: Nisi fraude uicerit. d.ludum, num.6. Altera replicatio est,quòd tutius sit ex ludo quæsita pauperibus dare,quàm retinere. Viu. d.ludum,num.7. Iul.Clar.in §.ludus.uers.7.ibi:di-*

xit

xit tamen. Tertia *replicatio est: Nisi renitentem ad ludendum uehementibus precibus & opprobrijs adduxerit.* Viu.*d.ludum,num.*8. *Quarta replicatio est:* Nisi *uictus non habuerit liberam rerum administrationē.* Viu.*d.ludum, num.*9.& 10. Hæc *de secunda exceptione.* Tertia *propositæ regulæ exceptio est:*Nisi *ingenium solummodo in ludo uersetur,ut est scaccarum.* Iul.Clar. *in §.ludus. uers.*2.*ibi:ubi uerò.*Cuius *replicatio prima est:*Nisi *ultra unum aureum ludatur.* M.I.C.*d.reg.*8.*except.*1.*repl.*1.Accedit *d.uers.*2.*ibi:scias.* Altera *replicatio uidetur:* Nisi *clericus luserit. Sed reprobatur apud* Iul.Clar.*in d.§.ludus.uers.*3. *Quarta exceptio est:*Nisi *ludus sit sortium.*Iul.Clar.*in d.§. ludus.uers.*5. *Quinta exceptio est:*Nisi *consuetudine aliter obseruetur.* Viu.*d.ludum,num.*4.*ibi:imò consuetudine. Sexta exceptio uidetur:*Nisi *clericus ludendo uicerit. Quæ exceptio reprobatur apud* Viu.*lib.*2.*ludos omnes.uers.ult.*

LXVII. Regula:*Non solùm uicto,sed eius etiam procuratori, patri & defensori, item domino datur dicta actio.* M.I.C. *d.reg.*8.*quæst.quibus competat?*Accedit Viu.*lib.*2.*ludum,num.*10.

LXVIII.Regula:*Aliæ lusus pœnæ habentur* M.I.C.*d.reg.*8.*in fine.* Accedit Viu.*d.ludum,num.* 2.*cum sequēte.* Item *pœna arbitraria est.*Iul.Clar. *in §.ludus.uers.*6. *Sed & furti actio est,si quis cū*

ijs qui liberam rerum administrationem non habent, sciens luserit. Viu.d.ludum, num. 11.

DE MVNERIBVS ET honoribus.

LXIX. *Regula: Ad munera ciuilia tenentur incolæ.* M.I.C.*lib.3.cap.35.q.5.reg.2. Cuius exceptio est:* Nisi *nõ in perpetuum, sed ad tempus quis in aliqua ciuitate domiciliũ habeat.* M.I.C. *d.reg. 2.except.7.* Cuius *replicatio est:* Nisi *per decenniũ continuum in aliquo loco moretur.* Viu.*lib.2.domicilium.*

LXX. *Regula: Municipes cum liberis suis ad munera ciuilia adstringuntur.* M.I.C. *d.q.5.reg.1. Municipem autem facit aut natiuitas, aut manumißio, aut adoptio.* M. I. C.*d.lib.3.cap.36.quæst.3. reg.1.* Natiuitas *facit, si quis ex parẽtibus eius loci natus sit.* M.I.C. *d.quæst.3.reg.2. Cuius exceptio prima uidetur:* Nisi *alibi natus sit, ubi parentes ad tempus morantur.* Quæ *tamen exceptio reprobatur apud* Viu.*lib.1.statutum alicuius ciuitatis. Altera exceptio est:* Nisi *parẽtes non in perpetuum, sed ad tempus ibi ubi natus est, morentur, uel in transitu.* Viu.*d.statutum alicuius.ibi:quia originarius, cum sequentibus.*

LXXI. *Regula:* Nominis *similitudo nõ facit aliquem municipem.* M. I.C.*d.q.3.reg.6. Accedit* Viu.*lib.2.nomina, num.1.ibi:& aduerte hic.*

DE CAVSIS EXCVSATIONVM &immunitatum.

LXXII. Regula: *Numerus liberorum excusationem à muneribus præstat.* M.I.C.*lib.3.cap.37. reg.8. Cuius exceptio prima est: Nisi quidam ex liberis mortui sint: hi enim in numerum liberorũ non computandi.* M.I.C.*d.reg.8.except.4. Cuius replicatio est: Nisi post impetratam immunitatem habẽti duodecim filios ex ijs quidam mortui sint.* Viu.*lib.1.pater habens.ibi:ampliatur hoc.* Vill.P.51. *Altera exceptio est:* Nisi *honores,non munera deferantur.* M.I.C.*d.reg.8.except.10. Cuius replicatio est:* Nisi *duodecim liberos habeat.* M.I.C.*d. except.10.repl.2.* Accedit Viu.*lib.1.pater habens.* Villal.P.51.

LXXIII. Regula: *Paupertas excusationem meretur à muneribus,ne quis ultra bona sua oneretur.* M.I.C.*d.cap.37.reg.70. Cuius exceptio est:* Nisi *post excusationem propositam facultates auctæ sint.* M.I.C.*d.reg.70.* Accedit Viu.*lib.1.immunitas concessa propter.*

LXXIIII. Regula: *Præscriptione immunitas adquiritur.* De *qua re uide* J.*libro 5.cap.2.except.1.repl.4.*

LXXV. Regula: *Priuilegio quoq; immunitas adquiritur.* De *qua re uide* s̃.*reg.7.except.1. Cuius exceptio prima est;* Nisi *alius quàm Prin-*

ceps immunitatem alicui concesserit. M.I.C. *lib.3. cap.38.quæst.7.* Accedit Turz.*reg.27.*Vill.C.106. *ubi etiam replicatur.*

Exceptiones præcedentium excusationum generales.

Planè causæ excusationum iam enumeratæ, & si quæ sunt similes, admittunt quasdam exceptiones generales, quarum prima hæc est: Nisi *ratione pestis, belli, aut aliæ publicæ necessitatis incogitatæ munus iniungatur. Viu.lib.1. immunitas concessa alicui. Altera exceptio generalis est:* Nisi *statuto cautum sit, ut & exempti teneantur.* Viu.*lib.1.statutum disponens quòd ad onera.* Tertia *exceptio generalis est:* Nisi *officium publicum, propter quod excusationē opponit, per suffragia obtinuerit, non motu proprio principis.* Gabr.*lib.6. de clausulis, conclus.2.num.94.*

Replicatio præcedentium exceptionum generalis.

Planè exceptionum iam enumeratarum, & si quæ sunt similes, replicatio generalis est: Nisi *ab omnibus & quibuscunq; oneribus immunitas concessa sit.* Viu.*lib.1.immunitas concessa, in fine.*

LXXVI. *Regula:* Vnius *immunitas est onus alterius.* Gabriel.*lib.6.de clausulis, cōcl.2.num.95.*

LXXVII. *Regula:* Si *malè munus administratum sit, eo nomine datur actio. de qua* M.I.C.

lib.3.

lib.3.cap.39. Cuius exceptio est: Nisi casu contigerit damnum aliquod, non culpa. Cuius replicatio est: Nisi is qui munus administrauit, negocia insolita sit aggressus. Vill. A.54. & Soarez A.74.

LXXVIII. Regula: Hoc autem casu lucrum cum damno compensandum. Quae regula approbatur & distinguitur apud Vill. A.55. & Soarez A.75. Hactenus de iure publico.

DE IVRE INTER PARENtes & liberos. CAP. XI.

Post iura publica sequuntur iura priuata, quae partim sunt personarum, partim rerũ, & partim actionum. Personarum iura sunt, ius inter maritum & uxorem: ius inter parentes & liberos: ius inter tutorem & pupillum, inter curatorem & adultum: ius inter dominum & seruum: postremò ius inter patronum & libertum. De primo personarum iure, quod est inter maritum & uxorem, s.cap.8. cum cap. sequente est dictum. In hoc capite dicetur de iure quod est inter parentes & liberos: de reliquis in capite sequenti.

I. Regula: Ius patriae potestatis hodie sublatum est, cum inter suos & emancipatos differentia sit sublata. Vill. S.159. Viu. lib.1. emancipationis.

II. Regula: Iudaeis patria potestas in liberos nõ com-

competit. Quæ regula est controuersa, magis tamen reprobatur apud Viu.lib.2. Iudæi habent.

III. Regula: *Maior erga parentem, quàm erga filium, charitas esse debet. Viu.lib.2. pater potest uendere, num.5.*

IIII. Regula: *Pater filium uendēdi uel alio modo alienandi ius non habet.* M.I.C.*libro* 4.*cap.*21. *quæst.*5.*reg.*8.*Cuius exceptio prima est: Nisi ob famem pater filium uendiderit.* M.I.C. *d.reg.*8.*except.*1. *Accedit* Viu.*d.pater potest, num.*1. *Cuius replicatio prima est: Nisi filius sit presbyter.* Viu. *d.pater potest, num.*2. *Altera replicatio est: Nisi pater ad meliorem fortunam peruenerit: tunc enim cogitur filium redimere.* Viu.*d.pater potest, num.*3.*Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio uidetur: Nisi pater captiuus loco sui filium obsidē dederit. Quæ tamen reprobatur d.pater potest, num.*4.

V. Regula: *Parens tenetur alere & educare liberos.* M.I.C.*d.q.*5.*reg.*10.& M.I.P.*libro* 5.*cap.*2. *reg.*3. *Accedit* Viu. *lib.*1.*alimenta tenetur, num.*1. *Huius exceptio prima est: Nisi filius seipsum alere poßit.* M.I.C.*d.reg.*10.*except.*1. *Accedit* Vill.P.30. & Viu.*d.alimenta, num.*2.*Gabriel.libro* 6.*de alimentis, conclus.*1.*num.*27.*cum tribus sequentibus. Altera exceptio est: Nisi ex iniusto matrimonio liberi nati sint.* M.I.C.*d.reg.*10.*except.*5.*Cuius replicatio*

plicatio prima est in matre, quæ etiam iniustos liberos alere tenetur. M.I.C.d.except.5.repl.2. Accedit Viu.lib.1.statutum disponens quòd naturales. ibi:& per consequens. Altera replicatio est, quòd mortuo parente liberi legitimi naturalibus fratribus alimenta debeant. M.I.C.d.except.5.replic.3. Accedit Vill.F.123.& S.96.ibi:nisi causa alimentor.cum addit.1. Planè iure canonico exceptio proposita reprobatur M.I.P. d.reg.3.excep.1. Accedit Viu.lib.1.pater naturalis. ubi remißiuè distinguitur hæc mutatio. Sed & uidetur hæc mutatio iuris canonici in terris imperij non obtinere. Quæ distinctio controuertitur & subdistinguitur apud Gabriel.lib.6.de alimentis,concl.1. Deinde non admittitur dicta mutatio iuris canonici, si filius aliunde se alere poßit. Vill.P.30. item si ex damnato coitu natus sit. Quæ tamen distinctio reprobatur apud Villal.S.96.in addit.1.in fine. Soarez A.166. Hæc de secũda exceptione. Tertia propositæ regulæ exceptio est: Nisi filius legitimam dilapidauerit. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud Turz.opin.181.num.2.& 3. Quarta exceptio uidetur: Nisi filius iurauerit alimenta non petere. Quæ tamen exceptio reprobatur apud Turz.d.opin.181.num.4. Quinta exceptio uidetur: Nisi statuto patri alimenta sint remissa. Quæ exceptio reprobatur apud Viu.lib.1.alimen

ta tenetur,num.4.Soarez A.169. Sexta exceptio uidetur: Nisi *pacto patri alimenta sint remissa. Quæ exceptio reprobatur apud* Viu.*d.alimenta, num.5.& Soar.A.169. Septima exceptio est:*Nisi *filius partem sibi pro alimentis datam perdiderit.* Viu. *d.alimenta. ibi: hoc dictum uidetur limitare* Bald. *Cuius exceptionis replicatio est*: Nisi *leuis culpa subsit.d.uers.hoc dictum uidetur.ibi:ubicun que uerò filius.Octaua exceptio est:*Nisi *talis subsit causa,ob quam filius poßit exhæredari.* Viu.*d. alimenta,num.3.* Gabriel.*lib.6.de alimentis, conclus.1.num.44.Soarez A.164.* Huius *exemplum est,Si filia turpiter uixerit.*Viu.*lib.1.filia quæ peccauit.ubi additur replicatio.Plures huiusmodi exceptiones uide apud* Gabriel.*d.conclus.1.*

V I.*Regula*: Etiam *liberos & uxorem filij parens alere tenetur.* Viu.*lib.1. alimenta tenetur. §. amplia tertiò.*

V I I.*Regula*:Q*uantum alimentorum nomine liberis pater teneatur præstare, controuertitur apud* Gabriel.*d.conclus.1.num.31.*

V I I I. *Regula*: Per *quem iudicem pater compellendus sit alimenta præstare filio spurio, definitur apud* Vill.P.29.

I X. *Regula* : Parens *filiam dotare tenetur,& filio dare ante nuptias donationem.* M.I.C. *d.q.5. reg.12.*Huius *regulæ exceptio prima est in matre,*

quæ

quæ filiam dotare non tenetur. M.I.C. d.reg.12. except.2. Accedit Vill.D.185.in addit. Cuius replicatio prima est: Nisi mater sit hæretica, filia autem catholica. Villal.in d.addit. Altera replicatio est: Nisi mater diues sit, & pater pauper. Viu.lib. 1.mater diues. Altera exceptio est: Nisi pater semel dotem dederit. M.I.C.d.reg.12.except.3. Cuius replicatio est: Nisi filia dotem sine culpa sua perdiderit. Vill.D.185. Tertia exceptio est: Nisi filia nupta sit. Quæ tamen reprobatur apud Vill.D.182. Viu. lib.1.in uerbo Filia. §.pater tenetur, num.1. Quarta exceptio est: Nisi filia sine consensu patris nupserit. Quæ exceptio controuertitur apud Viu.d.§.pater tenetur, num.2. reprobatur apud Vill.D.183.& F.140.in addit. Quinta exceptio est: Nisi filia naturalis sit. Viu.lib.1.pater naturalis. Contradicit Vill.F.124. Controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.6.de alimentis, conclus.1. num.14. cum quatuor sequentibus. Sexta exceptio uidetur in auo, quòd non teneatur dotare neptem. Quæ tamen exceptio reprobatur apud Villal.D.186. Viu.lib.1.alimenta tenetur.ibi: imò plus pater cogitur. Viu.lib.2. dotare neptem. Admittitur, si pater diues sit. Viu.d.dotare neptē. Septima exceptio uidetur: Nisi maritus sit diues. Sed reprobatur apud Vill.D.184. Octaua exceptio est: Nisi filia turpiter & flagitiosè uixerit.
Viu.

Viu.lib.1.filia quæ peccauit.ubi distinguitur.

X.Regula: Competens dos danda, quæ non sit minus legitima. Vill.D.158.Viu.lib.1.statutum excludens filias.

XI.Regula:Liberi matrem dotare non tenentur.Villal.F.68.

XII.Regula:Liberi parentes inopes alere tenentur.M.I.C.d.quæst.5.reg.13.Cuius exceptio prima uidetur in matre,uel auo materno paternoúe. Quæ tamen reprobatur M.I.C. d.reg.13.excep.7. Accedit Viu.lib.2.filius tenetur. Altera exceptio uidetur in parente & filio spurio. Quæ controuertitur apud Gabriel.lib.6.de alimentis,conclus. 1.num.32.

XIII. Regula: Pater & filius eadem persona censentur.Inst.de inutili stip.§.ei uerò qui. Accedit Vill.P.38.in addit.

XIIII. Regula: Liberi non possunt retractare alienationes à parentibus factas. Vill.F.101. & H.6.cum addit.

XV. Regula: Parentibus per liberos adquiritur.M.I.C.lib.4.cap.22.in prin.reg.1. Cuius exceptio prima est: Nisi filius assessor ratione sui officij quid adquisierit.M.I.C.d.reg.1.except.3. Accedit Viu.lib.1.peculium.Altera exceptio est:Nisi filius clericus ratione sui clericatus quid adquisierit.M.I.C.d.reg.1.exc.4.Accedit Viu.d.peculium.

Tertiá

Tertia exceptio est: Nisi filius aduocatus ratione suæ aduocationis quid adquisierit. M.I.C.d.reg.1. except.5. Accedit Viu.d.peculiũ.& Soarez A.111. *Quarta exceptio uidetur: Nisi filius procurator ex hoc suo officio quid adquisierit. Quæ exceptio reprobatur apud Viu. lib.1. procuratoris officium. Quinta exceptio est: Nisi filius magister artium liberalium ex hac sua professione quid adquisierit.* Viu.d.peculium. *Cuius replicatio uidetur: Nisi non è publico, sed è priuatis adquisierit. Quæ replicatio reprobatur d.peculium. Sexta exceptio est: Nisi filius ab uxore, uel filia à marito suo quid adquisierit.* M.I.C.d.reg.1.except.12. Accedit Vill.L.138. *Septima exceptio est: Nisi filius non ex re patris, sed aliunde quid adquisierit.* M.I.C.d.reg.1.except.13. Accedit Vill.F.47. *Octaua exceptio est: Nisi ab auo nepoti donatum sit. hoc enim aduenticium, non profecticium est. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.3. de iure dotium, conclus.5.num.17.cum quatuor sequentibus.*

Mutatio iuris.

Planè regula proposita iure nouo mutata est, ut parentibus in rebus liberorum non amplius dominium, sed usus fructus tantùm adquiratur. M.I.C. d.reg.1. §.hactenus ius antiquum. *Cui accedit* Viu. lib.1.filio quæritur, in prin. & Pater habet,

in prin. Cuius exceptio prima est: Nisi ex re patris adquisierit: tunc enim dominium patri adquiritur etiam iure nouo. M.I.C.d.§.*hactenus, in fine, except.1.* *Huius replicatio prima est: Nisi ex delicto adquisierit, uel prohibito modo: ueluti usuris, ludo, &c.* Viu.*lib.1.filiusfamiliâs ea quæ, num.5.cum duobus sequentibus.* *Altera replicatio est in dote profecticia filiæ,* Viu.*lib.2.pater est legitimus.* *Altera exceptio est: Nisi ex stipulatione paterna filio quæratur.* Q*uæ exceptio controuertitur, magis tamen reprobatur apud* Viu.*lib.1.filio quæritur. & Gabriel.libro 3.de uerb.obligat. conclus.1. num.33. 36. & 37. ubi tamen magis approbatur.* Huius *replicatio prima est in ijs quæ patri non adquiruntur, Gabr.d.conclus.1.num.38. Altera replicatio est in castrensibus & aduenticijs, d.conclus.1.num.39. Tertia exceptio est:* Nisi *filius patri, non sibi sit stipulatus.* Viu.*d.filio quæritur.ibi: fallit secundò.* Cuius *replicatio est:* Nisi *id patri sit stipulatus, quod ei adquiri non potest.* Gabriel.d. *conclus.1.num.40.ubi etiam duplicatur.*

XVI. Regula: *Hodie parentibus in bonis liberorum usus fructus debetur.* M. I. C.d.§.*hactenus.* Cui *accedunt ea quæ habentur* s.*reg.prox.*§.*planè regula proposita. Cuius exceptio prima est: Nisi filius sit sui iuris, non in potestate patris.* M.I.C. *d.*§.*hactenus, except.4.* *Accedit* Viu.*lib.1.pater habet.*

habet. ibi: quod quippe. Cuius replicatio prima est: Nisi filius facto suo proprio sine patris consensu ab eius potestate esset liberatus. Viu. lib. 2. in uerbo Filius. §. pater tenetur, num. 6. ibi: interpretantur insuper. Altera replicatio est in quæsitis tempore emancipationis: in his enim pater usumfructum retinet. Viu. d. uers. quod quippe. Tertia replicatio uidetur: Nisi pater in emancipatione sibi usumfructum in bonis postea quærendis reseruauerit. Sed reprobatur apud Viu. d. pater habet. ibi: imò plus dic. Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi filius consensu patris uxorem duxerit. Viu. d. num. 6. ibi: sin autem pater. Tertia exceptio est: Nisi pater monasterium ingressus sit. Quæ exceptio est controuersa apud Viu. lib. 2. pater habens filios. Quarta exceptio uidetur: Nisi filius clericus uel monachus sit factus. Sed reprobatur apud Viu. lib. 2. pater usumfructū. Quinta exceptio uidetur in dote profecticia filiæ. Sed reprobatur apud Viu. lib. 2. pater est legitimus. Sexta exceptio uidetur: Nisi ex stipulatione patris filius adquisierit. Sed controuertitur & magis reprobatur apud Gabriel. lib. 3. de uerb. obligat. conclus. 1. num. 33.

XVII. Regula: Filius res, quarū pater usumfructum habet, alienare non potest, nec de ijs testari. M. L C. d. cap. 22. quæst. 4. reg. 9. Cuius exceptio

est: Nisi filiusfamiliâs senex sit. Quae exceptio reprobatur apud Villal. F.63. De regula proposita uide item J.cap.13.reg.16.except.3.

DE NATVRALIBVS liberis.

XVIII. *Regula: Naturales liberi definiuntur M.I.C. lib.4.cap.24.quaest.2.reg.1. item definiuntur apud Viu. lib.1. filij naturales. Huius regulae exceptio est: Nisi nuptiae iniustae in facie ecclesiae bona fide à parentibus sint contractae.* M.I.P.*lib.4.cap.15.repl.2.& lib.5.cap.2.reg.6.except.1. Accedit* Villal.F.81. *Gabriel. lib.6.de legitimatione, conclus.4.ubi etiam replicatur. De qua exceptione uide item* 5.*cap.8.reg.7.except.2.*

XIX. *Regula: Naturales legitimãtur per subsequens matrimonium.* M.I.C. *d.cap.24.quaest.3. causa 2.item* M.I.P.*d.cap.2.reg.7. Accedit Gabr. lib.6.de legitimatione, conclus.1.num.1.3.& 26. Huius regulae exceptio prima est: Nisi matrimonium non subsistat.* M.I.C.*d.causa 2.except.1. Accedit* Vill.F.69.*cum addit.& 79. Altera exceptio est: Nisi liberi sint adulterini: hi enim per subsequens matrimonium non legitimantur, ratione superioris primae exceptionis.* M.I.C.*d.except.1.ibi: proinde liberi.&* M.I.P.*d.reg.7.except.1. Accedit Gabriel.lib.6.de legitimatione, concl.1.num.2. Huius exceptionis replicatio est: Nisi alter coniu-*

gum

gum ignorauerit adulterium commissum, sed putauerit solutum cum soluta rem habuisse. Villal. F. 74. Cōtrouertitur & distinguitur apud Gabriel. lib. 6. de legitimatione, conclus. 2. Tertia exceptio est: Nisi nuptialia instrumenta non fuerint conscripta. M. I. C. d. causa 2. except. 2. Accedit Villal. F. 78. Quarta exceptio est: Nisi mater uilis sit, quam sine suo dedecore pater in uxorem ducere non potest. Quæ exceptio est controuersa Fichard. in addit. ad Vill. L. 93. Quinta exceptio est: Nisi tempore conceptionis inter patrem & matrem matrimonium esse non potuit. Gabriel. lib. 6. de legitimatione, conclus. 1. num. 2. Cuius replicationem uide s̃. except. 2. Sexta exceptio uidetur: Nisi cum alio, medio tempore matrimonium fuerit contractum. Sed reprobatur apud Vill. F. 72. cum sequente. Septima exceptio est in filijs mortuis ante matrimonium secutum, & inde natis nepotibus. hi enim per subsequens matrimonium non legitimantur. Vill. F. 80. Plures huiusmodi exceptiones uide apud Gabriel. libro 6. de legitimatione, conclus. 1. num. 4. cum sequentibus, usq; ad finem.

XX. Regula: Naturales legitimantur etiā per rescriptum principis, uel alterius cui ius est legitimandi. M. I. C. d. quæst. 3. causa 3. & M. I. P. d. cap. 2. reg. 8. Cuius exceptio prima est quoad ecclesiastica, Vill. L. 77. Altera exceptio est, quòd legitimatus

 tus

tus ab Imperatore pro legitimo non habetur in terris Ecclesiæ: & contrà legitimatus à Papa pro legitimo non habetur in terris imperij. Vill.L.76. *cum addit. &* Fichard.ad Vill.L.79. Gabriel.lib. 6.de legitimat.concluſ.3.num.9. *Tertia exceptio eſt quoad ſtatuta,* Vill.L.78. *Quarta exceptio eſt quoad bona ſita extra territorium legitimantis,* Villal.L.79.Viu.lib.2.Papa in terris,num.4. Gabriel. lib.6.de legitimatione, concl.3.num.8.& 9. *Huius replicatio: Niſi legitimatio conſenſu patris ſit facta. controuertitur & diſtinguitur apud* Gabriel. d.concluſ.3.num.10.cum tribus ſequentibus. *Quinta exceptio eſt:Niſi non ſubditum legitimauerit.* Villal.L.79.Viu.lib.2.Papa in terris,num.2. cum duob.ſequentibus. Gabriel. d.concl.3.num.7. *Sexta exceptio uidetur: Niſi per procuratorem legitimatio facta ſit. Quæ tamen reprobatur apud* Vill.L.82. *Septima exceptio eſt:Niſi alius quàm Imperator uel Papa legitimauerit.* Vill.L.83. *Octaua exceptio eſt: Niſi legitimandi poteſtatem habens,proprium filium legitimauerit.* Villal.L.86. *Nona exceptio: Niſi cum quis legitimandi poteſtatem pro ſe & filijs ſuis adeptus eſſet,filius in uita patris legitimauerit. Quæ exceptio reprobatur ſub conditione apud* Vill.L.88. *Decima exceptio:Niſi ſine cauſa legitimauerit. Quæ exceptio approbatur & diſtinguitur apud* Villal.L.89. P.

298. Gabriel. libro 6. de legitimatione, concluſ. 6. num. 2. Vndecima exceptio: Niſi infans ſit legitimatus. Quæ exceptio controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel. lib. 6. de legitimatione, concluſ. 5. Duodecima exceptio: Niſi legitimi & naturales liberi ſuperſint. Quæ exceptio approbatur & diſtinguitur apud Gabriel. lib. 6. de legitimatione, concluſ. 6. Vill. L. 66. & 81. item S. 122. ubi controuertitur, an filiæ legitimæ per fratres legitimatos excludantur? Decimatertia exceptio: Niſi cauſa illegitimationis in legitimatione non ſit expreſſa. Quæ exceptio approbatur & diſtinguitur apud Vill. L. 90. cum duob. ſequentibus. Decimaquarta exceptio: Niſi in legitimatione non ſit facta mẽtio liberorum legitimorum & naturalium qui extant. Hæc exceptio cõtrouertitur & diſtinguitur apud Gabriel. lib. 6. de legitimatione, concluſ. 7. Decimaquinta exceptio: Niſi legitimanti ſit obreptum, uel nõnulla in precibus omiſſa. Vill. O. 31. in addit. Decimaſexta exceptio: Niſi ij quorum intereſt, ad legitimationem non ſint citati. Quæ exceptio reprobatur, ſi uiuente & conſentiente patre legitimatio ſit facta. Viu. lib. 2. legitimatio. Vill. C. 41. & 43. Admittitur tamen in duobus caſibus, qui habentur apud Vill. C. 42. & 44. Decimaſeptima exceptio: Niſi is qui per ſubſequens matrimonium legitimari non potuit, per

rescriptum principis sit legitimatus. Quæ exceptio cõtrouertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.6.de legitimatione, conclus.3. Decimaoctaua exceptio: Nisi ex prohibito coitu natus sit legitimatus. M.I.C.*d.quæst.3.in fine,except.2.* & M.I. P.*d.reg.8.except.1. Contradicere uidetur* Vill.L. 87. *Decimanona exceptio:Nisi ad quædam fuerit legitimatus. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.d.lib.6.de legitimat.conclus.8.* Villal.L.75. *Plures huiusmodi exceptiones uide apud Gabriel.d.conclus.3. item* J.*reg.25.except.1.repl.1.cum sequentibus.*

XXI.*Regula:Naturalis etiam legitimatur,si pater in instrumento publico uel apud acta confiteatur hunc filium suum esse, non adiecto* Naturalem.M.I.C.*d.q.3.causa 5. Accedit* Vill.L.64.*ubi etiam distinguitur.*

Exceptiones præcedentium regularum generales.

Planè regula decimanona cum duabus sequentibus,& aliæ similes, quibus ratio seu modus legitimandi liberos naturales traditur,recipere uidentur nonnullas exceptiones cõmunes, quarum prima hæc est:Nisi quinquenniũ à morte patris præterierit.Quæ tamen reprobatur apud Vill.L.66. *in addit. Altera exceptio uidetur:Nisi postea superueniant liberi legitimi. Sed & hæc exceptio*

repro-

reprobatur apud Fichard.in addit.ad Villal.L.83. Tertiam exceptionem de liberis ex damnato cõitu natis uide ȷ.*post reg.27.*

XXII. *Regula: Legitimati per omnia legitimis æquiparantur.M.I.C.d.cap.24.q.4.reg.1.except.1.* Accedit Iul.Clar.*in §.testamentum,quæst. 84.in fine.* De quo uide item ȷ.*reg.prox.excep.1. & reg.25.except.1.*

XXIII.*Regula: Pater naturalibus liberis nihil in testamento relinquere uel donare potest, præter unciam bonorum suorum.* M.I.C. *d.reg.1.* Accedit Iul.Clar. *in d.§.testamentum,q.31. uers. sed quid si pater.* Huius regulæ exceptio prima *est:* Nisi *sint legitimati.* M. I. C. *d.reg.1. except.1.* Accedit Iul.Clar. *d.quæst.31. uers.scias tamen. & q.84.* Huius *replicatio uidetur:*Nisi *post factum testamentum sint legitimati.* Quæ *tamen replicatio reprobatur sub conditione apud* Iul. *Clar. d. quæst.31.uers.& hoc quidem. Altera exceptio est:* Nisi *legitimi liberi nulli supersint,nec mater relinquentis.*M.I.C.*d.reg.1.except.2.* Accedit Villal.L. 80. *Tertia exceptio est:*Nisi *non filio naturali,sed nepoti ex eo auus relinquat.*M.I.C.*d.reg.1.excep. 5.*Accedit Vill.F.121.*De qua exceptione uide item* ȷ.*lib.prox.cap.2.reg.7.except.47.* Quarta *exceptio uidetur:*Nisi *statuto permittatur liberis naturalibus relinquere uel donare.* Hæc *exceptio re-*

probatur apud Vill.F.122.& S.96. Controuertitur apud Viu.lib.1.statutum disponens quòd naturales. Quinta exceptio est:Nisi alimenta illis relinquat.Vill.S.96.ibi:nisi causa.cum addit.1. Controuertitur apud Gabriel.lib.6.de alimentis,conclus.1.num.7.& 8. Distinguitur d.conclus.1.num.9.& 41.Sexta exceptio est:Nisi institutio filij naturalis conferatur in tempus quo capere poßit. Vill.S.96.ibi:uel si conferatur.cum addit.Fichardi. Plures propositæ regulæ exceptiones uide J. lib.prox.cap.2.reg.7.except.46.

XXIIII. *Regula:Pater qui liberis naturalibus nihil relinquere potest, matrem eorum instituendo hæredem facit,ut ea mediante,sua hæreditas ad liberos perueniat. Viu. d.statutum disponēs quòd naturales.uers.ult.*

XXV. *Regula:Hæreditas parentum ab intestato liberis naturalibus non debetur. M.I.C. d.q. 4.reg.2. Cuius exceptio prima est:Nisi liberi sint legitimati. M.I.C.d.reg.2.except.1.Accedit Vill.L. 69. Cuius replicatio prima est:Nisi legitimi liberi supersint. de qua replicatione uide s.reg.20. except.12. Altera replicatio est:Nisi ascendentes defuncti supersint.Vill.L.71. Tertia replicatio est: Nisi post mortem patris hæreditate alijs delata, fuerint legitimati. Quæ replicatio cōtrouertitur, magis tamen approbatur apud Turz.opin.166.*

num.1.

num.1.cum sequente. Quarta replicatio est: Nisi legitimati sint quoad quædam. Vill. L.75. Quinta replicatio est quoad feuda, in quæ legitimati non succedunt. De qua re uide tractatum meum feudalem cap.4.reg.2.except.9.repl.1. Sexta replicatio est: Nisi legitimatus sit per subsequens matrimonium, quod quidem iure canonico, non autem ciuili subsistit: hic enim in terris imperij non succedit. Quæ replicatio est controuersa Fichard. in addit.ad Vill.L.82. Septima replicatio est: Nisi in legitimatione pactum hoc adiectum sit, ne legitimati succedant. Quæ replicatio remittitur apud Vill.L.93.in addit.1. Octaua replicatio est: Nisi legitimatio facta sit absq; præiudicio legitimorum hæredum. Viu.lib.2.legitimatus absq;. Plures huiusmodi replicationes uide s̄.reg.20.excep.2.cum sequentibus. Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio uidetur: Nisi non de patris, sed aui hæreditate agatur. Sed reprobatur hæc exceptio M. I. C. d.reg.2. except.3. Accedit Vill.F.121. Tertia exceptio est: Nisi de matris hæreditate agatur. Viu.lib.1.filij naturales.ibi: resultat postremò. item eod.lib.statutũ disponens quòd naturales.ibi: limita prædicta.ubi subijcitur replicatio. Quarta exceptio est: Nisi statutum in contrarium extet. De qua exceptione uide s̄.reg.23. except.4.

XXVI. Regula: *Hæreditas transuersalium liberis naturalibus non debetur.* M.I.C.d.q.4.reg.3. *Cuius exceptio prima est: Nisi naturales sint legitimati.* Vill.S.121. *Cuius replicationes uide s̄.reg. prox.except.1.item reg.20.except.2.cum sequentibus. Altera exceptio est: Nisi naturalis defuncto sit frater uterinus.* Vill.F.125.*cum addit.*

XXVII. Regula: *De alendis liberis naturalibus uide s̄.reg.5.except.2. cum regulis aliquot sequentibus.*

Exceptio præcedentium regularum generalis.

Planè quæ hactenus pro naturalibus liberis à reg.18.usq; ad hanc postremã dicta sunt, recipiunt exceptionem communem hanc: Nisi liberi ex damnato coitu nati sint. hi enim de ijs quæ pro naturalibus liberis hactenus dicta sunt, excipiũtur. M.I.C.*d.q.4.in fine.* Accedit Iul.Clar.*in § testamentum, quæst.31.uers.sed quid dicendum, cum sequente. Qui autem dicantur nati ex damnato coitu, definitur apud* Villal.F.126.*ubi additur replicatio hæc: Nisi ex coniugato & soluta nati sint. Hæc de naturalibus liberis sint dicta.*

XXVIII. Regula: *De liberis qui ab alio detinentur, exhibendis & ducendis patri interdictũ competit.* M.I.C.*lib.4.cap.26.quæst.3.reg.1. Cuius exceptio est: Nisi filius à matre detineatur.* M.I.C. *d.reg.1.*

d.reg.1.except.2. Accedit Gabriel.*lib.6.de alimentis,conclus.1.num.20.*

XXIX. *Regula: Adrogato defuncto relictis bonis partim à naturali, partim ab adoptiuo patre per successionem quæsitis: ista bona redeunt ad cuiusq; parentis hæredem legitimum uel substitutum.Soarez* A.176.

XXX. *Regula: Si adrogator sine causa impuberem emancipauerit: quartam suorum bonorum partem cogitur ei relinquere.* M.I.C. *libro 4.cap. 28.q.3.reg.12.in fine. Quæ quarta non est aucta per const.de triente & semisse.* Vill. Q.2.

XXXI. *Regula*: *Per emancipationem filius liberatur à patria potestate.* M.I.C. *lib.4. cap.29. Cuius exceptio est*: *Nisi pro parte sit emancipatus.* Vill.E.34.

XXXII. *Regula*: *Per monachismum patris filius ab eius potestate liberatur. Quæ regula est controuersa apud* Viu.*lib.1.filiusfamiliâs regulariter,num.2.* Vill.P.43.

XXXIII. *Regula*: *Per dignitatem filij patria potestas non amittitur.* M.I.C. *d.cap.29. q.4. reg.7. Cuius exceptio prima est*: *Nisi episcopalis sit dignitas.* M.I.C.*d.reg.7.except.8.* M.I.P. *lib.5. cap.2.reg.14.* Accedit Vill.P.52.Viu.*lib.2.filium à patria,in prin. Altera exceptio uidetur: Nisi clericatus sit dignitas. Quæ exceptio reprobatur apud*

pud Vill.P.52.Viu.d.filium à patria.ibi:& quamnis prædictæ.Admittitur exceptio hæc,si filius per decennium seorsim à patre habitauerit. Vill.P.52. in addit.quæ incipit,Limitat autem. Tertia exceptio uidetur:Nisi doctoralis sit dignitas. Sed reprobatur apud Vill.P.52.in addit.ult. & Viu.lib. 2.doctoratus,num.29. Quarta exceptio est: Nisi cardinalitia sit dignitas. Viu.d.filium à patria.ibi: item filiusfamiliâs. Planè exceptionum iam enumeratarum replicatio est in ijs,in quibus filio patria potestas prodest: in his enim à patria potestate liberatus non censetur. Viu.d.filium à patria. ibi:& hæc omnia.

XXXIIII.Regula:Per militiam filij patria potestas non amittitur.M.I.C.d.q.4.reg.8. Accedit Vill.P.52.in addit.ult.

XXXV. Regula: Per matrimonium filij filiæúe patria potestas non tollitur. Fichard.in addit.ad Vill.P.52. Viu. lib.1. filiusfamiliâs regulariter,num.4.6.& 7.

XXXVI. Regula: Per monachismum filij patria potestas amittitur. Vill.M.114. Retinet tamen filius suitatis ius. Vill.M.113.

XXXVII.Regula:Si filium infantem pater exposuerit:per hoc patriam potestatē nō amittit. M.I.C.d.q.4.reg.11.Accedit Vill.P.53. Contradicit M.I.P.d.ca.2.reg.15. Hæc de iure inter parētes & liberos.

DE RELIQVO IVRE personarum. CAP. XII.

PRima regula: Ex eo quod tutor gessit, finita tutela actio in pupillum datur. M.I.C.lib.5. cap.1.q.8.reg.5. Accedit Vill.T.126.

II. Regula: Tutor ex eo quod in causis pupillaribus gessit, nullum patitur praeiudicium circa res suas. M.I.C.d.q.8.reg.6. Cuius exceptio est: Nisi praeter officium proprio nomine gesserit. Viu.lib. 1.procurator diligenter.

III. Regula: Tutor testamento inutiliter datus efficitur tutor, si se negocijs pupillaribus immiscuit. M.I.C.lib.5.cap.2.q.1.in fine, replic. generali 2. Cuius exceptio est: Nisi propter personam dati tutoris datio sit inutilis. Quae exceptio approbatur exemplo apud Gabriel. libro 6. de legibus, conclus.3.num.28.

IIII. Regula: Tutoris datio non competit iure magistratus, nec potest delegari. Vill.T.127.

V. Regula: Mulier tutrix uel curatrix esse non potest. M.I.C.lib.5.cap.4.q.2.except.21. Cuius exceptio prima est: Nisi mater uel auia liberorũ suorum tutelam gerat. M.I.C.d.except.21.repl.1. Huius replicatio prima est: Nisi secundis nuptijs non renunciauerit. M.I.C.d.repl.1.dupl.1. Accedit Viu. lib.1.mulier ad secundas, num.3.ibi: & ratio uidetur.

tur. Cuius duplicatio est: Nisi mater uel auia testamento tutrix sit data. Quæ duplicatio est controuersa apud Viu.d.num.3.in fine, cum num.sequente. Altera replicatio est: Nisi S.C. Velleiano non renunciauerit. M.I.C.d.repl.1.dupl.4. Accedit Viu. d.uers.& ratio uidetur. Cuius duplicatio est: Nisi testamento tutrix sit data. Quæ duplicatio est cõtrouersa d.num.3.in fine, cum.num.sequente. Tertia replicatio est: Nisi mater nuptias iterauerit. M.I.C. d.repl.1.dupl.3. Accedit Viu.d.uers.& ratio uidetur. Quarta replicatio est: Nisi mater luxuriosè uixerit. Vill.B.21.in addit.ibi: ex quib. fac conclusionem. Quinta replicatio est: Nisi mater sit minor uigintiquinq; annis. Viu.d.mulier ad secundas, num.6.

VI. Regula: Qui sine consensu cognatorũ sua bona statuto probibetur alienare, tutor inutiliter datur. Viu.lib.1.statutum disponens quòd mulier. ibi: fallit decimoquinto.

VII. Regula: Qui legitimum tutorem habet, ei alius tutor dandus non est. M.I.C.lib.5.cap.4.q.2. except.33. Cuius exceptio est: Nisi cum mater tutelam suscepisset, iteratura nuptias eam resignauerit. hoc enim casu non legitimus, sed datiuus tutor est. Vill.M.29.

VIII. Regula: Maiori uigintiquinq; annis curator non rectè datur. M.I.C.d.q.2.excep.34. Cuius

ius exceptio est: Nisi furiosus sit uel prodigus. M.I.C.*d.except.34.repl.2 & 4. Cuius replicatio prima est:*Nisi *furiosus uel prodigus esse desierit. hoc enim casu finitur eius cura.* M.I.C.*d.repl.2.dupl.3.& d.repl.4.dupl.2.*Cuius *duplicatio est:*Nisi *sententia declaratoria non intercesserit,quòd furiosus uel prodigus esse desierit.*Q*uæ duplicatio controuertitur & distinguitur apud* Viu.*lib.1. prodigus notoriè.* *Altera replicatio est:*Nisi *non citato prodigo curator ei datus sit.* Q*uæ replicatio controuertitur, magis tamen approbatur apud* Viu.*lib.1.prodigus citandus.*

IX. R*egula:*S*i mater filio tutorem non petierit,hæreditate eius priuatur.* M.I.C.*lib.5.cap.5.q.5.reg.3.*Accedit Vill.B.14.G*abriel.lib.6.de tutelis, conclus.1.num.1.*Cuius *exceptio prima est:*Nisi *tutorem petierit mater.*M.I.C.*d.reg.3.except.2.* C*uius replicatio est:* Nisi *non confestim petierit, nec intra annũ.* M.I.C.*d.except.2.repl.5.*Accedit Vill. M.29.*in addit. Altera exceptio est:*Nisi *mater ipsa tutelam filij gesserit.*M.I.C.*d.reg.3.excep.7.*Accedit Viu.*lib.1.mulier ad secundas,num.4.ibi:nisi uelit ipsa.* Huius *replicatio prima est:* Nisi *mater nuptias iterauerit.*M.I.C.*d.except.7.repl.2.*Accedit Gabriel.*lib.3.de secundis nuptijs,conclus.9.ubi plures huius replicationis subijciuntur duplicationes.* Altera *replicatio est:*Nisi *mater minor sit ui-*

X x gintiː

gintiquinq; annis. Viu.d.mulier ad secundas, num. 6. Hæc de secunda exceptione. Tertia exceptio est: Nisi morte impuberis filij præuenta non petijt. M.I.C.d.reg.3.except.9. Cuius replicatio est: Nisi annus fuerit elapsus, quo cũ petere deberet, non petijt. Viu.d.mulier ad secundas, num.4. ibi: hisq; occurrit. Quarta exceptio est: Nisi mater nõ petens sit minor uigintiquinq; annis. Viu.d.mulier, num.6. Plures propositæ regulæ exceptiones uide apud Gabriel.lib.6.de tutelis, conclus.1.

X. Regula: Excusationem à tutela præstat numerus liberorum. de qua re uide s̃.cap.10.reg.71.

XI. Regula: Si tutor res alienari prohibitas sine decreto distraxit, tanquam suspectus accusari & remoueri potest. M.I.C.lib.5.cap.7.q.2. causa 9. Cuius exceptio est: Nisi pater res filij distraxit. Vill.F.98. Cuius replicatio est: Nisi filius ad res dissipatas reuocandas nullum regressum sit habiturus. Vill.F.99. Plures replicationes uide remissiuè d.F.99.

XII. Regula: Si tutor peruersè tutelam administret, tanquam suspectus postulari ac remoueri potest. M.I.C.d.q.2.causa 1. Cuius exceptio prima uidetur: Nisi tutor cognatus sit pupilli. Approbari quidem uidetur M.I.C.d.q.2.except.4. Sed reprobatur apud Vill.F.100. Altera exceptio uidetur: Nisi satisdationẽ offerat rem pupilli saluam fore.

Quæ

Quæ tamen reprobatur d.q.2.except.6. Sed nec admittitur in patre tutore. Vill.F.100.

XIII.Regula: *Ad fine remedium postulationis suspecti tutoris est uindicatio rerum ab ipso alienatarum.* Vill.F.98.

XIIII.Regula: *Finitur cura furiosi & prodigi, si is ad sanam mentem fuerit reuersus.* M.I.C. *lib.5.cap.8.causa* 8. De *qua re uide* s.*reg.8.excep.1.repl.1.*

DE OFFICIIS TVTORVM & curatorum.

XV.Regula: *Tutor regulariter inuentarium rerum pupillarium conscribere tenetur.* M.I.C. *lib.5.cap.10.de inuentario conscribendo,reg.1. Cuius exceptio est: Nisi testator tutori hanc necessitatem conscribẽdi inuentarij remiserit.* M.I.C.*d.reg.1. except.1.* Accedit Iul.Clar.*in* §.*testamentum,q.66.uers.quoad tertium.4.cum uers.sequente.Huius replicatio est: Nisi iudici causa cognita aliter uideatur.* Iul.Clar.*d.q.66.uers.ult. item* Viu.*lib.1. testator licet.*

XVI.Regula: *Tutor in dubio proprium commodum pupilli commodo præferre potest,cum utriq; commodare nequit. Quæ regula distinguitur apud* Fichard.*in addit.ad* Vill.T.128.

XVII.Regula: *Si debitor pupilli soluẽdo esse desierit,uel tempore sit liberatus: tutoris pericu-*

lum eſt. M.I.C.lib.5.cap.11.officio 2.reg.2. Accedit Turz.opin.60.num.2.in prin.

XVIII.Regula: Tutor ex facultatibus pupilli ius donandi non habet.M.I.C.d.cap.11.officio 5. reg.10. Cuius exceptio eſt:Niſi remunerationis cauſa ijs qui de minore benemeriti ſunt, donauerit. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen approbatur apud Viu.lib.2.donare tutores.

XIX. Regula: Tutor quatenus pupilli nomine tranſigere poßit, dictũ ſ.lib.prox. cap.21.reg. 1.except.1.repl.2.

XX.Regula:Alienatio rerum minoris non ualet,poteſtq; retractari. M. I. C. lib.5.cap.14.reg.1. Cuius exceptio prima eſt : Niſi decretum à magiſtratu ſit interpoſitum. M. I. C. d.reg.1. except.3. Huius replicatio eſt : Niſi ſine cauſæ cognitione magiſtratus decretum interpoſuerit,uel non de omnibus inquiſierit quæ inquirenda ſunt. M.I.C.d. except.3.repl.1. Accedit Viu.lib.1.iudex interponens.uerſ.ult. Altera exceptio eſt: Niſi pater adminiſtrator rerum filij eas ſine decreto alienauerit. Quæ exceptio reprobatur M.I.C.d.reg.1.except.6. Admittitur primùm quidem in mobilibus, Vill.P.49. Deinde admittitur in rebus filijſfamiliâs minoris,Fichard.in addit.ad Vill.P.49. Tertia exceptio eſt: Niſi iuſiurandum alienationi interuenerit. Vill.S.99. ibi: ex qua iuſtificatur alia.

Quarta

Quarta exceptio est:Nisi res quæ seruãdo seruari non potest, sit alienata. M.I.C.d.reg.1.except.19. Huius species est J.except.prox.Quinta exceptio est:Nisi pecunia pupillaris sit alienata. Quæ exceptio species est præcedentis, estq; controuersa, magis tamen approbatur apud Fichard. in addit. 1.ad Vill.P.60.Sexta exceptio est:Nisi transactum sit sine decreto. Quæ exceptio reprobatur M.I. C.d.reg.1.except.23.de qua agitur remißiuè apud Viu.lib.2.pacem,num.8.Septima exceptio est:Nisi minor dotem recipiens,bona sua pro ijs obligauerit.Viu.lib.1.maritus minor. Vide s̄.cap.9.reg. 13.except.2. Octaua exceptio est:Nisi minor maior factus per quinquennium alienationem non impugnauerit. M.I.C.d.reg.1.except.38. Accedit Gabriel.lib.2.de minorib.conclus.4.in prim.Quæ ratificatio per silentium inducta retrotrahitur ad tempus contractus,d.conclus.4.num.2. Huius exceptionis replicatio prima est:Nisi res minoris titulo lucratiuo sit alienata. M.I.C. d.except.38.replic.1.Accedit Gabriel.d.conclus.4.num.3. Huius duplicatio prima uidetur:Nisi ob causam facta sit donatio. Quæ tamen reprobatur d.concl.4.num. 4. Altera duplicatio uidetur:Nisi post completũ uicesimumquintum annum decem anni inter præsentes, & uiginti inter absentes excesserint. M.I. C.d.repl.1.dupl.2. Accedit Gabriel.d.num.3. Hæc

de prima replicatione. Altera *propositæ exceptionis replicatio est*: Nisi *ex alia causa, quàm ob defectum decreti, alienatio nõ ualeat.* Gabriel.d.*con cluſ.4.num.5.* Cuius *exempla sunt replicationes sequentes.* Tertia *replicatio est*: Nisi *sine curatoris authoritate minor rem uendiderit.* Quæ *replicatio est controuersa d.concluſ.4.num.6.* Quarta *replicatio:* Nisi *minor curatorem non habens alienauerit.d.cõcluſ.4.num.7.* Quinta *replicatio est:* Nisi *alienatio dolo sit facta. d.concluſ.4. num.8.* Huius *duplicatio prima uidetur:* Nisi *dolus sit præsumptus.* Sed *reprobatur in duabus replicationibus sequentibus.* Altera *duplicatio uidetur:* Nisi *maior factus dolũ cognouit.* Sed *reprobatur d.concluſ.4.num.11.* Sexta *replicatio:* Nisi *contra statutum alienatio sit facta. d. concluſ.4. num.9.* Septima *replicatio:* Nisi *enormis sit læsio minoris.* Quæ *replicatio est controuersa d.concluſ.4. num.10.* Octaua *replicatio:* Nisi *minor maior factus ignorauit læsionem.d.concl.4.num.12.* Nona *replicatio:* Nisi *aduersarius sciuit contractum non subsistere: hoc enim casu denegatur ei iure canonico exceptio proposita.d.concluſ.4.num.13.* Decima *replicatio:* Nisi *ante lapsum quinquennij minor se declarauit, quòd alienationem ratam habere nollet. d.concluſ.4.num.14.* Cuius *duplicatio uidetur:* Nisi *non in iudicio, sed extraiudicialiter se decla-*

se declarauerit. Quæ tamen reprobatur d.conel. 4.num.15.Hæc de regula uicesima.

XXI.Regula:*Gestum à pupillo tutoris authoritate interueniente ratum est. M.I.C.lib.5.cap.15. quæst.2.reg.1. Cuius exceptio prima est:Nisi inter ipsum tutorem & pupillum gestum sit. M. I. C. d. reg.1.except.5. Quæ exceptio obtinet etiam in alijs,quorum authoritas ad actum alterius requiritur.Soarez A.291. Altera exceptio est: Nisi tutor qui author factus est, se non obligauit de recipienda defensione pupilli.Vill.T.129.*

XXII.Regula: *Ex dolo & culpa tutoris datur aduersus eum tutelæ actio. M.I.C.lib.5.cap.17. quæst.1.causa 1.cum sequentibus. Cuius exceptio est: Nisi testator,qui tutorem testamento dedit,rationum reddendarum necessitatem ei remiserit. Quæ exceptio reprobatur M.I.C.d.q.1.excep.20. Accedit Vill.T.128.*

XXIII. Regula:*Si tutor soluendo non sit,ut tutelæ actio aduersus eum sit inanis: minor aduersus id,in quo dolo uel culpa tutoris læsus est,in integrum restitutionem petere potest. Turz. opin. 60.num.2.ibi:quod si tutor.*

DE IVRE INTER DOMINVM & seruum,item inter patronum & libertum.

XXIIII.Regula: *Seruitus non dicitur pro-*

prie, quæ à persona personæ debetur. Villal. S.54.

XXV. *Regula: Si libertus ius aureorum annulorum impetrauit, ut ingenuus habetur. M.I.C. lib.6.cap.16.q.1.causa 14. Cuius exceptio est: Nisi libertum se negauerit. Gabriel.lib.5. de adqu.possess.conclus.5.num.14.*

DE RERVM DOMINIO. CAP. XIII.

HActenus de iure personarum dictum est. Sequitur de rerum iure: in quo primum locum obtinet dominium, de quo in hoc Capite dicetur.

DE DOMINIO RERVM adquirendo.

I. *Regula: Dominium non nisi ex una causa nobis adquiri potest. M.I.C.lib.7.cap.1.in prin. Si uerò plures causæ concurrant, quarum una utilis est, altera inutilis: ex illa nobis adquiritur, non ex hac inutili. Quod distinctionem recipit in dominio semel adquisito: id enim non retinetur postea causa superueniente, si prior causa irrita fiat. Villal. D. 103. & P.179.*

II. *Regula: Si pater dotem pro filia dans stipuletur eam sibi reddi, si filia sine liberis decesserit: nepos ex filia dotem consequitur ut hæres matris, non*

non ex stipulatione aui. Villal.F.117.

III. *Regula: Si testator instituto filio hærede substituat Sempronium, si filius sine liberis decesserit: hæres filij idemq; nepos testatoris ex filio hæreditatem consequitur ab intestato, non ex testamento aui.* Villal.F.118. De qua re uide item J.*lib. prox.cap.5.reg.3.*

IIII. *Regula: Feræ bestiæ capienti adquiruntur.* M.I.C.*d.cap.1.causa* 2. *Cuius exceptio uidetur:* Nisi *non in suo, sed in alieno solo eas ceperit.* Quæ *tamen reprobatur* M.I.C.*d.causa* 2.*except.*2. Accedit Viu.*lib.*2.*uenari,num.*2.

V. *Regula:* Thesaurus *inuentori adquiritur.* M.I.C.*d.cap.1.causa* 4. *Accedit* Vill.T.111. *Huius exceptio prima est:* Nisi *non in suo, sed in alieno solo thesaurum inuenerit: hoc enim casu dimidia pars adquiritur domino soli.* M.I.C.*d.causa* 4.*excep.*3. *Accedit* Vill.T.112.113. & 114. *cum addit. Altera exceptio est:* Nisi *non casu, sed data opera thesaurum quæsierit & inuenerit.* M.I.C.*d.causa* 4.*except.*4. Quo *casu totus domino fundi adquiritur.* Villal.T.112. *Huius replicatio est:* Nisi *non in alieno, sed in suo thesaurum quæsierit.* M.I.C.*d.except.*4.*repl.*1. *Huius duplicatio est:* Nisi *arte magica quæsierit.* M.I.C.*d.causa* 4.*except.*5. *Accedit* Villal.T.111.

VI. *Regula: Per alluuionem quoq; nobis ad-*

 quiritur.

quiritur.M.I.C.d.cap.1.causa 7.Accedit Viu.lib.2. alluuio,num.1. Declaratur definitione alluuionis ibidem. Huius regulæ exceptio est in iurisdictione,quæ nõ augetur,nec minuitur alluuione. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen approbatur Viu. d.alluuio,num.2. cum sequente. Soarez A.172. Plures exceptiones uide remißiuè d.alluuio,num.3.ibi:& duas alias.

VII.Regula: *Aedificium in alieno solo positũ cedit domino soli. M.I.C. d.cap.1.causa 10. Cuius exceptio est:Nisi in re dotali ædificium sit positũ: hoc enim solo non cedit. Vill.E.26.*

VIII.Regula:*Si quid ex re aliena,quam bona fide poßidemus, perceperimus, nobis adquiritur. M.I.C.d.cap.1.causa 16. Cuius exceptio prima est: Nisi scientes rem alienam fructus ex ea perceperimus. M.I.C.d.causa 16.except.1. Altera exceptio est:Nisi ius ignorantes putauerimus rem nostram esse. Quæ exceptio reprobatur apud Viu.lib.1.ignorãtia.§.leges.ibi:hinc est quod.in uerbo Prout excusat.Soarez B.29. Admittitur in rebus ecclesiasticis,Soarez B.30.cum sequente. Tertia exceptio est: Nisi fructus sint naturales,non industriales,quos ex re aliena percepimus. Quæ exceptio reprobatur M.I.C.d.causa 16.except.2. De qua uide item J.lib.5.cap.1.reg.37.except.2.repl.3.*

IX. Regula: *Ex contractu etiam, ex quo res ita*

ita datur ut fiat accipiētis, dominium adquiritur. M.I.C.*d.cap.1.causa* 18. *Cuius exceptio est:Nisi res nondum fuerit tradita.*M.I.C.*d.causa* 18.*except.1.* Huius replicatio prima est: *Nisi tempore contractus res sit penes eum cui alienatur.* M. I. C. *d.except.1.repl.1.* Accedit Vill.P.116.*cum duob.sequentibus.* Huius duplicatio est: *Nisi alienans ignoret rem esse penes eum, cui sit alienata.* Villal. P.119. Altera replicatio uidetur: *Nisi ecclesia uel alius pius locus contraxerit; hoc enim casu etiam sine traditione uidetur transferri dominium. Sed reprobatur hæc replicatio apud* Vill.D.102. *Admittitur in donatione,* Viu. *lib.1. actio* Publiciana *ad hoc.uers.in ecclesiam.* Tertia replicatio *est in beneficialibus seu spiritualibus, quæ etiam sine traditione transferuntur.* Gabriel. *lib.3. de empt.& uendit.conclus.2.num.33.* Quarta replicatio est: Nisi Princeps alienauerit. *Quæ replicatio est con trouersa apud* Gabriel.*lib.3. de empt. & uendit. conclus.2.num.39.*Plura *de hisce & alijs huiusmodi replicationibus uide* J.*reg.12. except.1.cum sequentibus.*

X.Regula;Adquiritur *item præscriptione triginta annorum.*Vill.P.201. *De qua re uide* J.*reg. 33.except.16.*

XI. Regula: *Per liberum hominem nobis nihil adquiritur.*M.I.C.*lib.7.cap.2.reg.9.Cuius ex-*

ceptio

*ecptio est in possessione, quæ per liberum hominem seu procuratorem domino potest adquiri, & per eam dominium.*M.I.C.*d.reg.9.except.1. Huius replicatio prima est:* Nisi *dominus causam, ex qua res procuratori tradita est, nondum ratam habuerit.*M.I.C.*d.except.1.repl.3.* Accedit Villal. P. 147. *Altera replicatio est:* Nisi *cum procurator sua sponte sine mandato rem accepisset, dominus ignorauerit rem ei traditam esse.*M.I.C.*d.except. 1.repl.4. Cuius duplicatio est:* Nisi *legis lucrum sit, uel ex lege adquisitum. hoc enim absenti & ignoranti domino adquiritur. Soarez* A.7. & L. 142.*cum num.sequente. Hæc de prima exceptione.* Altera *propositæ regulæ exceptio est in notario, per quem nobis adquiritur.* Vill.N.23. *Huius replicatio prima est in directa actione: hoc enim per notarium non adquiritur, sed utilis tantùm.d. 23.*Altera *replicatio est:*Nisi *pacem stipuletur pro absente: per hanc enim stipulationem absenti non adquiritur.*Vill.N.24.

X I I.*Regula:Si eadem res duobus diuerso tempore alienata est, ei adquiritur dominium, cui primùm res est tradita.*M.I.C.*lib.7.cap.3.reg.1.* Accedit Villal.E.37.*cum addit.*V.16. *Viu.lib.1.uendens seu donans. Huius exceptio prima est:*Nisi *uenditor seu alienans prioris emptoris nomine constituat se poßidere: tunc enim is præfertur, quamuis* posteriori

posteriori emptori res prius actualiter sit tradita. VIll.P.132.Viu.lib.2.poßidens prior. Cuius replicatio prima est: Nisi precario constituat se poßidere à priore.VIll.P.133. Altera replicatio est:Nisi ex contractu inutili prioris nomine constituat se poßidere.VIll.P.134. Cuius duplicatio est:Nisi ex pòst facto contractus conualescere poßit.Villal.P.135.Tertia replicatio est:Nisi ex causa pignoris cõstituat se prioris nomine poßidere. Villal. P.137. Quarta replicatio est, quòd quamuis constituens se prioris nomine poßidere, tradendo posteriori non transferat dominium,transfert tamen usucapiendi conditionem.d.137. Hæc de prima exceptione.Altera propositæ regulæ exceptio est:Nisi ecclesia uel ciuitas prius comparauerit:in hanc enim quodam priuilegio etiam sine traditione dominium transit.Viu.lib.1.uendens seu donans. ibi: sed declaratur ista. De qua re uide s̃.reg.9.excep.1.repl.2. Tertia exceptio est:Nisi princeps alienauerit.d.uendens.ibi:interpretatur secũdò. De qua exceptione uide s̃.d.except.1.repl.4. Quarta exceptio est:Nisi ecclesia uel ecclesiastica persona alienauerit. Quæ exceptio est controuersa d.uendens.ibi:limitatur prædicta. Quinta exceptio est: Nisi posterior uẽditor sciuerit rem alij antea uenditam esse. d.uendens. ibi: fallit similiter. Plures huiusmodi exceptiones uide apud Gabriel. lib.3.

de

de emptione, concluſ.2.

XIII. *Regula: Si quis alterius pecunia rem emerit: eius res eſt qui eam emit, nõ eius cuius fuit pecunia.* M.I.C.*d.cap.3.reg.3.* Accedit Turz.*reg.* 56.*Huius exceptiones uide in gloſſa l.ſi ut propo- nis.*8.C.*de rei uendicat.*

XIIII. *Regula: Si quis alterius nomine rem aliquam accipiat, quem tamen non nominat: accipienti, non alteri adquiritur dominium. Quæ regula controuertitur & diſtinguitur apud* Gabr. *lib.3.de uerb.obligat.concluſ.2.*

DE DOMINIO RERVM amittendo & alienando.

XV. *Regula: Alienationis uocabulum ſtrictè & largè accipitur: ſtrictè pro omni actu per quẽ dominium transfertur, largè etiam cum ſeruitus uel hypotheca conſtituitur ſine dominij translatione.* Soarez A.138.

XVI. *Regula: Per alienationem autem regulariter dominium amittitur, & in alium transfertur.* M.I.C.*lib.7.cap.4.cauſa* 1. Accedit Vill.D.101. *Cuius exceptio prima eſt:* Niſi *alius, non dominus alienauerit.* M.I.C.*d.cauſa* 1.*except.*1.*Huius replicatio prima eſt:* Niſi *uolente domino alius rem eius alienauerit.* M.I.C.*d.except.*1.*replic.*1. *Huius duplicatio eſt:* Niſi *cum res plurium eſſet, non omnes quos cauſa contingit, conſenſerint, uel ad alie-*

nationem

nationem sint uocati. Quæ *duplicatio approbatur & distinguitur apud* Turz.opin.53.num.2.cũ *sequente.item opin.54.Vide item* 5.cap.10.reg.25. *except.2.* Altera *replicatio est*: Nisi *dominus ei qui rem alienauit,hæres extiterit.* M.I.C.d.excep. 1.repl.10. Accedit Gabriel.lib.6.de reg.iuris,conclus.11.num.1.cum sequente.Huius duplicatio pri*ma uidetur quoad legitimam:hanc enim dominus hæres in re alienata potest reuocare.* Quæ *tamen duplicatio reprobatur apud* Vill.B.27.*Altera duplicatio est*: Nisi *defunctus de euictione non tenebatur.*Vill.B.27.*ibi:quam intellige.* Tertia *duplicatio est*: Nisi *in re particulari hæres existat.* Turzan.opin.23. Quarta *duplicatio est*:Nisi *pro parte tãtùm hæres sit:hoc enim casu pro reliqua parte actio illi deneganda non est.d.opin.23. ibi:si uerò institutus. in cuius fine apparet hanc duplicationem esse controuersam.* Plures *duplicationes uide apud* Gabriel.d.conclus.11. Hæc *de secunda replicatione.* Tertia *replicatio est*: Nisi *res sit usucapta uel præscripta.* M.I.C. *d.except.1.repl.12.* Accedit Vill.P.202. *Cuius duplicatio est*: Nisi *dominus agat contra tertium, qui non præscripsit: hoc enim casu,quamuis alius præscripserit, tamen tertio conuẽto hæc præscriptio non prodest.* Vill. P.201.*ibi:& nota quòd antiquus.* Huius *triplicatio est* : Nisi *tertius poßideat cum titulo & bona*

fide.

fide.d.uerſ.& nota quod.ibi:quam tamen. Hæc de *prima exceptione.* Altera *propoſitæ regulæ exceptio eſt:* Niſi *prodigus rem ſuam alienauerit:tūc enim non amittitur,nec tranſit dominium.* M.I.C. *d.cauſa 1.except.2.Cuius replicatio prima eſt:* Niſi *prodigo bonis nondum fuerit interdictum.* Vill. P.343. *Viu.lib.1.prodigo. item* Prodigus *ac furioſus.idem lib.2.prodigus notorius.* Altera *replicatio eſt:* Niſi *prodigus eſſe deſierit.* Vill.P.343.*ibi: & ceſſante prodigalitate.* Tertia *replicatio eſt:* Niſi *res quæ ſeruando ſeruari non poſſunt,prodigus alienauerit.* Vill.A.82. Quarta *replicatio uidetur:* Niſi *iurata ſit alienatio à prodigo facta.* Sed *reprobatur apud* Villal.I.149. *Vide item* ȷ. *lib.5. cap.3.reg.3.in fine,repl.gener.1.dupl.20.item cap. 4.reg.1.except.2.replic.1.* Hæc *de ſecunda exceptione.* Tertia *exceptio eſt:* Niſi *filiusfamiliâs alienauerit. de qua uide* ſ̄.*cap.11.reg.17. Cuius replicatio eſt:* Niſi *eas res,quarum uſumfructum pater non habet,alienauerit. Viu.lib.1.filiusfamiliâs regulariter,num.13.* Quarta *exceptio eſt:* Niſi *mulier uel minor ſine conſenſu cōſanguineorum contra ſtatutum res ſuas alienauerit. Cuius replicatio prima eſt:* Niſi *res ſuas* Eccleſiæ *obtulerit.* Viu.*lib. 1.ſtatutum diſponens quòd mulier,in prim.* Altera *replicatio eſt:* Niſi *cauſa mortis donauerit.* Quæ *replicatio controuertitur d.ſtatutum diſponens. ibi:*

ibi:limitatur secundò. Tertia replicatio est: Nisi consensus consanguineorum interuenerit. Cuius duplicatio prima est:Nisi ij quibus alienatio facta est,consenserint.d.statutum.ibi:fallit tertiò.Huius triplicatio est:Nisi ante alienationem consenserint alienari,ignorantes adhuc cui alienatio futura esset.d.statutum.ibi:limitatur hoc.Altera duplicatiò est: Nisi unus tantùm ex consanguineis consenserit. Quæ duplicatio approbatur & distinguitur d.statutum.ibi:limitatur sextò. Quarta replicatiò est: Nisi consanguinei requisiti consentire nolint. d.statutum.ibi:interpretatur quartò. Quinta replicatio est: Nisi uir uxori, uel contrà uxor uirò donauerit sine consensu consanguineorum. d.statutum.ibi:interpretatur quintò. Sexta replicatiò est: Nisi muliere sine consensu consanguineorum alienare statuto prohibita, hermaphroditus alienauerit.d.statutum.ibi:fallit ulterius. Septima replicatio est: Nisi iudex sua præsentia suppleat defectum consensus cõsanguineorum.d.statutum.ibi: fallit nonò. Octaua replicatio est: Nisi cognati præsentes uel scientes non contradixerint. Quæ replicatio reprobatur d.statutum. ibi: fallit decimò. Nona replicatio:Nisi alienans mulier uel minor utiliter contraxerit. d.statutum. ibi:fallit undecimò. Decima replicatio: Nisi ij quorum consensus requiritur,sint absentes. d.statutum.ibi:in-

terpretatur duodecimò. Vndecima replicatio: Nisi consanguinei postea ratificauerint alienationē. Quæ replicatio reprobatur sub conditione d. statutum. ibi: hisq; occurrit. Duodecima replicatio: Nisi alienatio extra territorium statuti prohibentis sit facta. d. statutum. ibi: fallit tertiodecimò. Decimatertia replicatio: Nisi compromittendo alienauerit. Quæ tamen reprobatur d. statutum. ibi: interpretatur ulterius. Decimaquarta replicatio: Nisi isti statuto sit renunciatum. Sed reprobatur d. statutum. ibi: decimosextò. Decimaquinta replicatio: Nisi patri alienauerit. d. statutum. ibi: fallit decimoseptimò. Decimasexta replicatio: Nisi alienatio sit necessaria, non uoluntaria. d. statutum. uers. ult. Decimaseptima replicatio: Nisi alienatio iuramento sit firmata. Viu. lib. 1. statutum mulierem. Hæc de quarta exceptione. Quinta propositæ regulæ exceptio est: Nisi mulier sine consensu mariti contra statutum alienauerit. Cuius replicatio est: Nisi maritus sit furiosus. Viu. lib. 1. statutum disponens quòd mulier. ibi: interpretatur octauò. Sexta exceptio est: Nisi maritus prædium dotale alienauerit. De qua exceptione uide s. cap. 9. reg. 25. Septima exceptio est: Nisi nulla uel iniusta tradendi causa præcesserit. M. I. C. d. causa 1. except. 6. Accedit Vill. D. 100. Huius replicatio est: Nisi speretur causa. d. 100. Octaua exceptio est: Nisi ex

causa usurarum tradiderit. Iul.Clarus in §.usura, num.12. Nona exceptio est: Nisi res alienari prohibita sit alienata. M.I.C.d.causa 1.except.8. Huius replicatio prima est: Nisi uniuersis bonis alienare prohibitis, ex causa dotis uel antenuptialis donationis res ex iis alienentur.d.except.8.repl.3. Accedit Vill.A.79.86. & 87. Viu.lib.1. mater diues.ibi:imò mater.Soarez A.153. Huius duplicatio prima est: Nisi pro alijs quàm descendentibus alienetur dotis causa.Vill.A.80. Altera duplicatio est: Nisi testator expreßè prohibuisset ex dotis causa alienari.Viu.d.mater diues,in fine. Contradicere uidetur Vill.A.86. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi ex causa necessaria sit alienatio facta.Vill.A.98.in addit. Tertia replicatio est: Nisi res quæ seruando seruari non possunt, alienatæ sint.Soarez A.151.Vill.A.82. Inter has numeratur etiam pecunia. Quæ species controuertitur, magis tamen approbatur Fichard. in addit.1. ad Vill.P.60. Quarta replicatio est: Nisi cum hæres alienare prohibitus esset, liberi eius alienauerint, non ipse.Soarez A.152. Quinta replicatio uidetur: Nisi iudex alienari prohibuerit. Sed reprobatur apud Vill.A.83. Soarez A.148. Hæc de nona exceptione. Decima exceptio est: Nisi contra pactum de non alienando facta sit alienatio. Gabr. lib.3,de pactis, concl.1.num.2. Replicationis loco

notandum, quòd pactum non impediat trãslationem dominij, sed actio ad pœnam uel intereſſe detur. Turz.reg.3. Vill.P.8. Gabriel.lib.3.de pignor. concluſ.1. num.1. gloſſa in l.ea lege. C.de condict. ob cauſam. *Huius duplicatio eſt:* Niſi ius reale, *ueluti hypotheca, in re ſit reſeruatum.* Turz.d.reg.3. & Gabriel. d.concluſ.1.num.2. *Huius triplicatio eſt:* Niſi *generalis hypotheca omnium bonorum, non ſpecialis in re alienata ſit reſeruata. Quæ triplicatio controuertitur & diſtinguitur apud* Gabriel. d.concluſ.1.num.3. *cum ſequentibus, uſq; ad finem.* Soarez A.139.*cum ſequente. Vndecima exceptio:* Niſi *iuſiurandum de non alienando præſtitum ſit. Quæ exceptio eſt controuerſa apud* Gabriel.lib.2.de iureiurando, concluſ.1.num.15. *Duodecima exceptio:* Niſi *forenſi contra ſtatutum res ſit alienata.* Pichard.in addit.ad Villal.S.105. Viu. lib.2.ſtatutum prohibens. Iul.Clar.§.fin.quæſt.82. ſtatuto 5.in prin. *Huius replicatio prima eſt:* Niſi *iuſſu teſtatoris res forenſi alienata ſit.* Vill.A.98. & H.16.Contradicit Viu.lib.1.ſtatutum imponens *pœnam uendentibus. Controuertitur apud* Soarez A.141.*cum ſequente. Altera replicatio eſt:* Niſi *forẽſis rem præſcripſerit. Sed reprobatur apud* Soarez A.143.Iul.Clar.d.ſtatuto 5.uerſ.item quæro.6. *Tertia replicatio eſt:* Niſi *actio tantùm ad rem forenſi ceſſa ſit.* Soarez A.58. Iul.Clar. d.ſtatuto 5.

tuto 5. uerſ. quæro etiam. S. Vill. H. 16. *Quarta replicatio eſt: Niſi eccleſiaſtici contra ſtatutum forenſi alienauerint.* Iul. Clar. *d. ſtatuto 5. uerſ. ſed quæro.* 2. *Quinta replicatio eſt:* Niſi *per uniuerſitatem res ad forenſem tranſeat: puta extraneo hærede inſtituto.* Q*uæ replicatio eſt controuerſa d. ſtatuto 5. uerſ. quæro nunquid.* 3. *Sexta replicatio eſt:* Niſi *locatio ſaltem forenſi facta ſit.* Q*uæ replicatio approbatur & diſtinguitur in locatione ad longum tempus d. ſtatuto 5. uerſ. ſed nunquid.* 4. *Septima replicatio eſt quoad æſtimationem re forenſi legata: hanc enim hæres præſtare tenetur. d. ſtatuto 5. uerſ. ſed pone.* 5. O*ctaua replicatio eſt quoad poſſeßionem: hæc enim per iſtam alienationem transfertur. d. ſtatuto 5. uerſ. ſed quid ſi.* 7. & Villal. F. 158. *Nona replicatio eſt:* Niſi *neceſſaria, non uoluntaria fuerit alienatio. d. ſtatuto 5. uerſ. ult.* Decima *replicatio uidetur, quòd ſtatutum nō impediat dominij translationem, ſed tantùm exactionem pœnæ pariat, argumento eius quod dictū* §. *except.* 10. *repl.* 1. Sed *hæc replicatio reprobatur d. uerſ. ſed quid ſi.* 7. *item apud* Soarez A. 144. H*æc de duodecima exceptione.* Decimatertia *exceptio:* Niſi *res reſtitutioni ſubiecta ſit alienata.* Vill. A. 95. De *qua uide item* J. *lib. proxim. cap.* 9. *reg.* 4. Decimaquarta *exceptio:* Niſi *res cuius uſusfructus alienus eſt, alienata ſit.* Vill. I. 135. Deci-

maquinta exceptio: Nisi precium pro re uendita & tradita non sit solutum. M. I. C. d.causa 1.except.13.Huius replicatio prima est:Nisi emptor alio modo uenditori satisfecerit, uel uenditor emptori fidem de precio habuerit.M.I.C.d.excep.13. repl.1.& 2. Cuius duplicatio prima est: Nisi executor testamenti uendiderit. Villal.E.129. Altera duplicatio est: Nisi procurator fisci uendiderit. Vill.P.320. Altera replicatio est: Nisi pro parte precium soluerit: pro hac enim parte dominium nanciscitur,& fructus suos facit. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud Gabriel. lib.3. de emptione & uendit. conclus.3. Decimasexta exceptio:Nisi res ita tradita sit,ut restituatur:hoc enim casu non transit dominium,nec alienatio dici potest.M.I.C.d.causa 1.except.15. Cuius replicatio prima est:Nisi res ad longum tempus locata sit.hoc enim casu transit utile dominium.Iul.Clar. in §.fin.q.82.statuto 5.uers.sed nunquid.4.in fine. Altera replicatio est:Nisi res pro tanto debito pignori sit obligata, ut non sit spes luitionis. Vill.P. 83. Decimaseptima exceptio:Nisi debitor rem pignori alij obligatã,quã creditoris nomine poßidere cõstituit,alienauerit.Hæc exceptio reprobatur apud Vill.P.137.Decimaoctaua exceptio:Nisi liberi reuocent alienationẽ à patre factam.Quæ exceptio reprobatur s.c4,11,reg.14.Hæc de 16.regula.

XVII.Re-

XVII. Regula: *Dominium etiam amitti uidetur, si dominus rem suam ab alio conduxerit. Quæ tamen regula reprobatur apud* Vill.C.127. *&* 129.*item* D.110.

XVIII. Regula: *Lucrum quod alicui aufertur alicuius contemplatione: debet ei applicari, cuius contemplatione aufertur.* Vill.L.139. *Cuius exceptio est in pœna adposita in dispositione hominis: hæc enim pertinet ad uenientes ab intestato.* Vill.L.140.

DE REI VENDICATIONE.

XIX. Regula: *Rei uendicatio competit ex dominio actoris.* M.I.C.*lib.*7.*cap.*5.*quæst.*1.*reg.*1. *Cuius exceptio prima est:* Nisi *actor aliquo actu confessus sit rem possessoris esse, uel suam non esse.* M.I.C.*d.reg.*1.*except.*4. *Cuius replicatio prima est:* Nisi *rem ab alio conduxerit. per hoc enim dominium non amisit, per ea quæ proposita sunt paulò superius reg.*17. *Altera replicatio est:* Nisi *ratione sui officij quid geßit, quo cõfessus uidetur rem ad alium pertinere. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud Gabriel.lib.*3.*de rerum alienat. conclus.*2. *Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est:* Nisi *reus non poßideat rem petitam.* M.I.C.*d.reg.*1.*except.*13. *Cuius replicatio est:* Nisi *imperator uel fiscus conueniatur de re quam alienauit: hic enim proposita ex-*

ceptione non defenditur. M.I. C.*d.cap.5. quæst.3. reg.1.except.2. Huius duplicatio est: Nisi intra quadriennium,quo imperator uel fiscus rem alienauit,non sit actum.*M.I.C.*d.except.2. Cuius triplicatio est:* Nisi *fiscus mala fide alienauit.* Villal. P.225.

X X. *Regula:* Rei *dotalis uindicatio marito, non uxori competit.*M.I.C.*d.cap.5.quæst.2.reg.2. Cuius exceptio uidetur:* Nisi *maritus alienauerit. Sed reprobatur per ea quæ habentur* s̄.*cap.* 9.*reg.26.*

X X I. *Regula:* Rei *uendicatio aduersus possessorem rei competit.* M.I.C.*d.cap.5.quæst.3.reg.* 1. Accedit Vill.R.15. *Huius exceptio prima uidetur:*Nisi *detineat saltem. Quæ exceptio reprobatur* M.I.C.*d.reg.1.except.1.*Accedit Vill.R.16. *Altera exceptio est:*Nisi *ab imperatore uel fisco cōparauerit.*M.I.C.*d.reg.1.except.2.* Accedit Vill.E. 35. *Huius replicatio est:* Nisi *fiscus uendiderit hæreditatem tanquam uacantem, quæ non uacabat.* Vill.d.E.35. *Plures replicationes uide apud* Gabr. *lib.5.de adq.possess.conclus.2.* Tertia *exceptio est:* Nisi *postea sine dolo malo possessionem amisit.* M.I.C. *d.reg.1. except.3.* Quo *tamen casu actor declarandus est dominus, cuius ui postea reo, qui rem rursus cœpit poßidere,possessio aufertur.* Villal.R.17.

XXII.Re-

XXII. Regula: *In arbitrio actoris est, utrum in loco ubi res est, an in domicilio rei conuenti rei uendicationem instituere uelit.* M.I.C. *d.cap.5.q.4.in fine.* Accedit Turz.*opin.127.*

XXIII. Regula: *Si possessor in rem sumptus fecit, agens rei uendicatione hos possessori tenetur restituere.* M.I.C.*d.cap.5.q.6.reg.7.* *Cuius exceptio prima est in precio quod possessor pro re nõ domino soluit.* M.I.C.*d.reg.7.except.1.* & M.I.P. *lib.5.cap.3.reg.8.except.1.* Accedit Iul.Clar. *in §. furtum.uers.26.* *Cuius replicatio uidetur:* Nisi *emptor in rei emptione fuerit protestatus, se rem domino restituturum, si precium restitueret.* Quæ *replicatio est controuersa d.uers.26. ibi: & reperio.* Altera *exceptio est:* Nisi *possessor ex fructibus tantum percepit, quantum impendit; tunc enim admittitur compensatio.* M.I.C.*d.reg.7.except.7.* Accedit Viu. *lib.2. possessor bonæ fidei.* Gabriel. *lib.5.de adquir.rerum dominio, cõclus.1. ubi etiam habentur huius exceptionis replicationes.*

XXIIII. Regula: *In rei uendicatione, si, cum possessor negasset se possidere, actor contrarium probauerit: transfertur in actorem possessio, etiãsi de dominio nihil probasset.* M.I.C. *d.cap.5.quæst.7.reg.2.* Accedit Gabriel.*lib.5.de adq.possess.conclus.5.ubi etiam distinguitur.*

DE PVBLICIANA IN rem actione.

XXV. Regula: *Definitur Publiciana actio apud* Viu.*lib.1.actio.§.Publiciana.*

XXVI. Regula: *Datur hæc actio ad rem, quã quis à non domino bona fide comparauit, persequendam.* M.I.C.*lib.7.cap.7.quæst.3.reg.1.* Accedit Viu. *lib.1. actio Publiciana competit.* Soarez A.54. *Cuius regulæ exceptio prima est:* Nisi *causa ex qua res comparata est, ad transferendum dominium utilis fuit: tunc enim Publiciana actio denegatur, cum rei uendicatio sufficiat.* Viu.*d.actio Publiciana. Altera exceptio est:* Nisi *res actori nondum fuit tradita.* M.I.C.*d.reg.1.except.12.* Accedit Vill.P.389.Viu.*lib.1.actio Publiciana ad hoc.* Soarez A.55. *Huius replicatio uidetur in ecclesia, cui res est donata. Sed reprobatur apud* Viu.*d.actio Publiciana ad hoc. ibi: in ecclesiam.* Tertia *exceptio uidetur:* Nisi *rem à malæ fidei possessore actor cõparauerit. Sed reprobatur* M.I.C.*d.reg.1.except.9.* Accedit Viu.*lib.1.actio Publiciana competit.& Soarez* A.54. *Quarta exceptio est:* Nisi *res talis sit, quæ usucapi non potest.* M.I.C. *d.reg.1.except.10.* Accedit Viu.*lib.1.actio Publiciana ad hoc.ibi:& ratio. Quinta exceptio est:* Nisi *actor rem usucaperit. tunc enim datur rei uendicatio, non Publiciana,* M.I.C.*d.cap.7.q.8.in fine.* Acce-

dit.

dit Soarez A.54. Sexta exceptio est: Nisi reus conuentus dominus rei sit. M. I. C. *d.reg.1.except.18. Cuius replicatio est:* Nisi *actor triginta annis rem praescripserit.* Viu. *lib.1. actio* Publiciana *ad hoc, num.2. Septima exceptio est:* Nisi *reus cum titulo possideat.* Viu.*lib.1.actio.§.rei uendicatio.* Huius *replicatio prima est:* Nisi *titulus esset accusatus ab extraneo, non ab haerede post mortem defuncti.d. rei uendicatio, num.2. Altera replicatio est:* Nisi *per reum exciperetur de titulo ante sententiam. d.rei uendicatio, num.3.*

XXVII. *Regula:* In Publiciana *actione actor nō tenetur probare, auctorē suum non fuisse dominum.* Viu.*lib.1.actio* Publiciana *competit.uers.ult.*

XXVIII. *Regula:* De *libello formando in hac actione disserit* Viu. *lib.1. actio.§. in actione* Publiciana.

DE VSVCAPIONIBVS.

XXIX. *Regula:* V*sucapione adquiritur dominium: & usucapitur res mobilis triennio: immobilis inter praesentes decem annis, inter absentes uiginti.* M.I.C.*lib.7.cap.8.quaest.1.* Qui *autem dicantur praesentes, definitur apud* Vill.P.287.

XXX. *Regula:* Qui *rem usucepit, aduersus uendicantem dominium exceptione defenditur.* M.I.C.*d.cap.8.q.3.reg.1. Accedit* Viu. *lib.1. actio* Publiciana *ad hoc, num.2. & 3.*

XXXI. Regula: Vsucapio ex una causa perfecta, cessat ex altera. Vill. V.66.

XXXII. Regula: Non amplius usucapitur uel præscribitur, quàm est possessum. Quæ regula controuertitur, declaratur & distinguitur apud Gabriel. lib.5. de præscriptionibus, conclus.2.

XXXIII. Regula: Vsucapio procedit ex diutina possessione. M.I.C. lib.7. cap.9. reg.1. & M.I.P. lib.5. cap.3. reg.11. Cuius exceptio prima est: Nisi infans poßideat. M.I.C.d. reg.1. except.1. Huius replicatio est: Nisi infans tutore authore poßidere cœperit. M.I.C.d. except.1. repl.1. Accedit Vill. P. 145. Viu. lib.1. pupillus, num.21. Huius duplicatio prima est: Nisi infans sit duorum uel trium annorum, qui fari non poßit. Vill. P.145. Viu. d. pupillus, num.18. cum sequente. Altera duplicatio est: Nisi possessio sit uiolenta. Vill. P.146. Altera exceptio est: Nisi possessor ignoret se poßidere, uel aliũ eius nomine in possessione esse. M.I.C.d. reg. 1. except.8. Cuius replicatio prima est: Nisi per seruum uel liberum hominẽ bona fide possessum possideat. M.I.C.d. except.8. repl.1. Accedit Vill. S.53. Huius duplicatio est: Nisi non peculiari nomine seruus poßideat. M.I.C. d. repl.1. dupl.1. Accedit Vill. S.53. Tertia exceptio est: Nisi possessor dubius sit de causa possessionis. Vill. D.191. ibi: secus tamẽ. & P.213. ibi: secus si à principio. Cuius replicatio est:

est:Nisi dubitatio post inchoatam usucapionem superuenerit. Vill.D.190.*cum sequente.*P.203.*in addit.*1.*&* 213.*Fichard.in addit.ad* Vill.M.84.*Quarta exceptio est:* Nisi *possessor sciat rem quã poßidet,alienam esse.* M.I.C.*d.reg.*1.*except.*11.*&* M.I.P. *d.reg.*11. *except.*1. *Accedit* Fichard. *in addit.ad* Vill.P.203. *Huius replicatio prima est:* Nisi *pro parte tantùm sciat alienam esse.* M.I.C.*d.excep.*11. *repl.*1.*Contradicit* Vill.P.211.*Altera replicatio est:* Nisi *factum sciens,ius ignorauerit possessor.* M.I.C.*d.excep.*11.*repl.*4.*Accedit Viu.lib.*1.*ignorantia.* §.*leges.uers.hinc est quod.ibi:secus in præscriptione.* De *quâ re uide item* ĩ.*libro* 5.*cap.*2.*except.*18. *Tertia replicatio est:*Nisi *initio poßeßionis ignorauerit.* M.I.C.*d.except.*11.*repl.*8. *Contradicit ius canonicum* M.I.P.*d.except.*1.*replic.*1. *Cui accedit* Vill.P.203. *Quarta replicatio est:*Nisi *postea bene informatus deposuerit malã fidem.* Vill.P.212. *Hæc de quarta exceptione. Quinta exceptio est:* Nisi *auctor mala fide possedit, sciens rem esse alienam.* M.I.C.*d.cap.*9.*except.*12. *Huius replicatio est:*Nisi *res soli sit,non mobilis.in illa enim mala fides auctoris successori non nocet.*M.I.C.*d.except.*12.*repl.*1. *Accedit* Vill.P.208. *cum num. sequente.* *Huius duplicatio est:* Nisi *possessor hæreditario iure successerit auctori uitioso. tunc enim etiam in re soli nocet ei mala fides auctoris,*M.I.C.*d.repl.*1.

*dupl.*1.

dupl.1. Accedit Vill.M.3. & P.208.ibi:sed pro concordia. Huius triplicatio uidetur: Nisi hæres non utatur accessione defuncti, sed à scipso uelit inchoare præscriptionem. Hæc triplicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.libro 5. de præscript.conclus.5.& Vill.P.208.cum sequente. Sexta exceptio: Nisi res alienari prohibita possessa sit. hæc enim non usucapitur. Fichard.in addit.ad Vill.A.83. Vill.P.258. Cuius replicatio prima est: Nisi per uiginti annos cum bona fide rem alienari prohibitam possederit. Vill.P.259. Altera replicatio est: Nisi quadraginta anni excesserint. Vill. P.260. Vide item de hac exceptione J.lib.5.cap.2. except.20. Septima exceptio: Nisi causa falsa subsit, uel nulla præcesserit possessionem. M.I.C.lib. 7. cap.11. except.28. Accedit Fichard. in addit.ad Vill.P.203. & Vill.P.252. Huius replicatio prima est: Nisi iustam erroris causam possessor habuerit. M.I.C. d.except.28. repl.1. Accedit Gabriel.lib.7. conclus.8.num.48.cum sex sequentibus. Altera replicatio est: Nisi præscriptio sit immemorialis. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen approbatur apud Viu.lib.1.præscriptionē.§.in præscriptione.ubi duplicatur etiam in non præscriptibilibus. Item controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.5.de præscript. concl.1.num.44. usq; ad num.57. Octaua exceptio: Nisi dominus mor-

tuus sit,eiusq; hæreditas iaceat.hoc enim casu non currit præscriptio:Vill.P.253. Nona exceptio:Nisi res non sit possessa.M.I.C.d.cap.11.except.33.Accedit Fichard.in addit.ad Vill.P.203. Decima exceptio : Nisi ciuiliter saltem,non naturaliter res sit possessa. Quæ tamen exceptio reprobatur apud Vill.P.198. Vndecima exceptio:Nisi naturaliter saltem, non ciuiliter res sit possessa. Vill.P.198.in fine. Duodecima exceptio:Nisi nō per legitimum tempus res sit possessa. M.I.C.lib.7.cap.12.except. 34.Huius replicatio est:Nisi connumerata possessione authoris uel alterius, tempus legitimum sit completum. M.I.C.d.except.34.replic.2.Accedit Vill.P.286.in addit.Huius duplicatio prima est:Nisi is qui uult uti accessione alterius possessionis, ipse mala fide possideat & sine titulo. M.I.C.d.replic.2. dupl.4. Accedit Vill.P.201. in addit. ibi:& nota quod. Altera duplicatio est in beneficijs,in quibus tempus prædecessoris successori non accedit.Vill.P.286.in addit.ibi:limita. Decimatertia exceptio: Nisi possessio interrupta sit,& res medio tempore non possessa. M.I.C.d.cap.12.except. 42. Huius replicatio prima est:Nisi res apud aliū deposita fuerit.per depositum enim nō amittitur possessio,nec interrumpitur usucapio.M.I.C.d.except.42.repl.4.Vide item ī.cap.prox.reg.22.Cuius duplicatio est:Nisi apud sequestrum res sit deposita,

posita. M.I.C.*d.repl.4.dupl.1.* *Huius triplicatio est: Nisi apud sequestrum necessarium, non uoluntarium res sit deposita. hoc enim casu non transfertur possessio.* Vill.P.155.S.50. Viu.lib.1.*sequestrū absq;* *Altera propositæ exceptionis replicatio uidetur: Nisi tempore quo interrumpitur possessio, pauci dies defuerint ad complendam usucapionē: Quæ tamen reprobatur apud* Vill.P.263. *Tertia replicatio uidetur: Nisi possessio amissa fuerit recuperata. Sed reprobatur d.num.263. ibi: licet cōcedatur. Quarta replicatio est: Nisi ciuili tantùm interruptione interueniente, alius quàm interrūpēs agat.* Vill.P.271. *Decimaquarta exceptio: Nisi medio tempore defecerit titulus seu causa possessionis. Quæ exceptio reprobatur apud* Villal.P. 270. *Decimaquinta exceptio: Nisi dominus rem ante impletam usucapionem à possessore petierit.* M.I.C.*d.cap.12.except.51.* Accedit Vill.P.266. *Decimasexta exceptio: Nisi post completam usucapionem possessor amiserit possessionem: hoc enim casu non uidetur ei actio ad rem recuperandam danda. Sed hæc exceptio reprobatur* M. I. C.*d. cap.12.except.54.* Accedit Vill.P.201.*in prin.* Viu. *lib.1.actio Publiciana ad hoc, num.2. Planè admittitur exceptio proposita primùm, si prior dominus, cuius res est usucapta, possessionem rei sit nactus: huic enim ab eo qui usucepit, auferri non potest;*

test.M.I.C.d.except.54.distinct.1. Accedit Vill.P. 201.*ibi:tamen si res.* Deinde admittitur exceptio proposita, si malæ fidei possessor, triginta uel quadraginta annorum præscriptione tutus, possessionem rei amiserit. M. I. C. d.except.54. distinct.2. Accedit Viu.lib.1.*actio Publiciana ad hoc, num.3.* Planè istarum distinctionũ, quibus exceptio proposita approbatur, replicatio hæc est: Nisi post immemorialem præscriptionem completam, possessionem rei amiserit. hoc enim casu dominium directum nactus rei uendicandæ ius habet. Quæ replicatio est controuersa apud Gabriel. libro 5. de præscript.conclus.1.num.66. Decimaseptima exceptio: Nisi possessori ante emptionem denunciatum sit à domino ne emeret. M.I.C.libro 7.cap.13. pro emptore, except.15. Accedit Fichard.in addit. 2.ad Villal.M.3. ubi remißiuè uide replicationes. Decimaoctaua exceptio: Nisi possessor propria authoritate possessionem occupauerit. M.I.C.d.cap. 13.pro emptore, except.21. Huius replicatio prima est: Nisi uoluntate authoris possessor rem propria authoritate occupauerit. Vill.P.91.cum tribus sequẽtibus.item 104. Altera replicatio est: Nisi permissu iudicis rem propria authoritate occupauerit. Villal.P.173. Hæc de 33.regula cum suis exceptionibus, de quibus uide item J.lib.5.cap.2.reg.1.

XXXIIII. Regula: Pro suo possessio talis

est, ut cum dominium nobis adquiri putamus, & ex ea causa possideamus, ex qua adquiritur. M.I. C.*d.cap.*13.*pro suo, in prin.* Accedit Villal. P.178. *cum sequente.*Hæc *de rerum dominio.*

DE POSSESSIONE, Eiusq́; causis & actionibus. *CAP. XIIII.*

PRima *regula:* Possessio *utrum iuris, an facti sit uocabulum, distinguitur apud* Vill.P.99.

II. Regula: Possessio *alia ciuilis est, alia naturalis.* M.I.C.*lib.*7.*cap.*14.*quæst.*2.*diuis.*1. Accedit Vill.P.88. Declaratur *definitione ciuilis possessionis* Vill.P.89.*&* 160.

DE ADQVIRENDA possessione.

III. Regula: Possessio *adquiritur per adprehensionem rei.*M.I.C.*lib.*7.*cap.*15.*causa* 1. Declaratur *hæc regula duplici adprehensione,* Villal.P. 101.Exceptiones *huius regulæ uide* ⁊.*post reg.*12.

IIII.Regula: *Clauibus receptaculi traditis, ipsa quæ in receptaculo sunt, per hoc tradita censentur.*M.I.C.*d.cap.*15.*causa* 3.Accedit Vill.P.113.

V. Regula: Instrumentis *rei traditis,ipsa quoq; possessio rei tradita censetur.*M.I.C.*d.cap.*15.*causa* 4. Accedit Vill.P.110.*cum duobus sequentibus.*

Cuius

Cuius exceptio est: Nisi instrumẽtum sit noui con tractus.d.110. Secus de iure regio. Villal.P.112. in addit.

V I.*Regula:Si uẽditor ex turre fundũ demonstret,seq; eum tradere dicat: transfertur possessio.* M.I.C.*d.cap.15.causa 5. Accedit Vill.P.102. Cuius exceptio est:Nisi is cui demonstratur,non habeat uoluntatem posidendi cum actu: item,nisi non ui deat fundum. Quæ duplex exceptio approbatur apud Vill.P.103. Plura de causa proposita uide ℑ. except.gener.1.repl.1.*

V I I.*Regula: Si cum uenditor me tollere iussisset, ego custodiam posuerim : adquiritur mihi possessio.* M.I.C.*d.cap.15.causa 6. Accedit Vill.P. 119.ibi:possessio etiam.*

V I I I. *Regula : Aditione hæreditatis possessio adquiri uidetur. Sed hæc causa adquirendæ possessionis reprobatur* M.I.C.*d.cap.15.causa 10. Admittitur tamen primum in filio patris hæreditatem adeunte.Sed hæc distinctio est controuersa apud Viu.lib.2.filij non adquirunt. Villal.P.100.in addit. Deinde admittitur per statutum, Villal.P. 141. Viu.libro 1. statutum potest facere.ubi etiam hæc distinctio subdistinguitur. De eadem distinctione differit* Gabriel.*lib.5.de adquir.possess.con clus.7.& conclus.9.*

I X. *Regula: Adquiritur item possessio, si pos-*

ſeſſor rem quã poßidet, ab alio conducat, uel precario roget, uel alio modo conſtituat ſe alterius nomine poßidere. hoc enim caſu ab eo ad alium poſſeßio transfertur. M.I.C.d.*cap.*15.*cauſa* 11. *&* *cap.* 16.*cauſa* 3. Accedit Turz.*reg.*84.Vill.C.128.*&* P. 114.*item* 121.*cum ſex ſequentibus.* Viu.lib.1.*donatio ubicunq;,num.*6.*Huius regulæ exceptio prima eſt in poſſeßione, quæ habet plurimum iuris, & minimum facti.* Vill.P.128.*Altera exceptio eſt:* Niſi *conſtituens non ſuam, ſed alterius rem alienauerit: ueluti tutor, curator, &c. tunc enim ſibi conſtituendo non transfert poſſeßionem in aliũ.* Vill. P.129.*cum duobus ſequentibus. Plura de regula propoſita uide* ȷ.*reg.*20.

X.*Regula: Si hæres rem hæreditariam relocauerit inquilino, adquirit poſſeßionem.* Vill.P.115.

XI. *Regula: Si ſignauerit rem, adquirit eius poſſeßionem.* Vill.P.120.

XII. *Regula: Si poſſeſſor alicui nouum opus nunciauerit, per hoc in eum transfert poſſeßionẽ.* Villal.P.140.

Exceptiones præcedentium cauſarum generales.

Hactenus cauſas adquirendæ poſſeßionis enumerauimus, quarũ exceptiones generales hæ ſunt. Prima quidem: Niſi *non corpore & actu rem adprehendat.* M.I.C.d.*cap.*15.*except.gener.*1. *Cuius* repli-

replicatio prima est: Nisi per uisum, possessore uel iudice rem demonstrante, rem adprehendat. Vill. P.102. & 108. *De qua re uide item* s. *reg.6. Huius duplicatio est*: *Nisi res demonstrata in nullius sit bonis.* Vill. P.106. *cum num. sequente. Plures duplicationes uide paulò superius d. reg.6. Altera propositæ exceptionis replicatio est*: *Nisi dolo uel ui aduersarij non poßit tradi corporalis possesßio.* Vill. P.108. *cum num. sequente. Tertia replicatio est: Nisi res à tertio uoluntate tradentis poßideatur.* Vill. P.143. *Quarta replicatio est in possesßione ciuili.* Vill. P.90. *Quinta replicatio est in possesßione rei amissæ recuperanda*; *hæc enim statim postquam uenit in conspectum, recuperatur.* Vill. P.105. *Hæc de prima exceptione. Altera exceptio generalis est*: *Nisi non animo poßidendi rem adprehenderit.* M.I.C.d. *cap.15. except. gener.2. Accedit* Vill. P.100. *Tertia exceptio est: Nisi adprehendens affectionē & intellectum poßidendi non habeat: ueluti furiosus.* M.I.C.d. *cap.15. except. gener.4. Cuius replicatio uidetur: Nisi curatoris authoritas interuenerit. Sed reprobatur apud Viu. lib.1. pupillus, num.20. Quarta exceptio est: Nisi error in tradendo & adprehendendo interuenerit.* M.I.C.d. *cap.15. except. gener.7. Huius replicatio est: Nisi adprehendens ratione loci & quotæ sit incertus, tradens certus.* Vill. P.144. *Quinta*

exceptio est: Nisi rei seruandæ causa, uel quia damni infecti nomine non cauebatur, uel uentris nomine in possessionem missus missaúe sit. M. I. C.d. cap.15.except.14. Accedit Vill.M.106.& P.167. Huius replicatio prima est: Nisi reali actione missus egerit: tunc enim quamuis ex primo decreto missus sit: tamen intra annum poßidet reuocabiliter, post annum irreuocabiliter. Quæ replicatio est controuersa inter legistas & canonistas, illis quidem eam approbantibus, his uerò eam reprobantibus, Villal.M.107. cum num.sequente. & P. 168. cum num.sequente. Altera replicatio est: Nisi ex re iudicata mißio facta sit. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen reprobatur apud Vill. M.109. in addit. Sexta exceptio: Nisi usufructus nomine uel ex causa conductionis rem adprehenderit. M.I.C.d.cap.15.except.16. Huius replicatio est in naturali possessione quoad usufructuarium: hic enim naturaliter poßidet. M.I.C.d.except.16. Accedit Vill.V.56. cum duob.sequentib. Septima exceptio; Nisi ex contractu simulato res adprehendatur. Quæ exceptio reprobatur apud Vill. P.176. Octaua exceptio: Nisi uniuersitas adprehendat. Hæc exceptio reprobatur M.I.C.d.cap.15. except.19. in fine. Cui accedit Vill.V.44. Nona exceptio: Nisi res mobilis adprehendatur. Sed reprobatur apud Vill.P.180. Decima exceptio: Nisi non

non omnes rei uel fundi partes adprehendat. Hæc *exceptio reprobatur* M.I.C. *d.cap.15. except.24.* Accedit Vill.P.143.*in addit.* Hæc *de causis adquirendæ possessionis, earumq́; exceptionibus.*

XIII. *Regula:* *Possessio per seruum uel filiumfamiliâs adprehensa, domino uel patri adquiritur, non ipsi adprehendenti.* M.I.C.*d.cap.15.q.2.reg.1.* *Cuius exceptio prima uidetur:* Nisi *dominus uel pater ignoret possessionem esse adprehensam.* Sed *reprobatur* M.I.C.*d.reg.1.except.1.* Accedit Vill. S.53. *Altera exceptio est:* Nisi *seruus emptus nondum traditus possessionem adprehēdat: hæc enim possessio emptori non adquiritur, nisi possessio serui fuerit adprehensa.* Vill.P.148.

XIIII. *Regula:* Per *seruum quoq; alienū possessio nobis adquiritur, uolente seruo, & nobis ratum habentibus.* M.I.C.*d.quæst.2.reg.4.* Accedit Vill.P.147.

XV. *Regula:* Plures *eandem rem in solidū possidere non possunt.* M.I.C. *d.cap.15.quæst.3.reg.1.* *Cuius exceptio est:* Nisi *alia possessio iuris sit, alia quasi iuris.* Vill.P.177.

XVI. *Regula:* Per *adprehensionem unius partis uel speciei adquiritur possessio totius uel aliarum specierum eiusdem qualitatis.* Villal. P.143. *in addit.* In *speciebus controuertitur regula proposita, & magis reprobatur apud* Viu. *lib.2.pos-*

sessio. In pluribus.

XVII. Regula: *Si in obligatione omnium bonorum debitor se nomine creditoris possidere cõstituat: etiam futura bona ueniunt in possessionem constitutam.* Vill. P. 138.

DE AMITTENDA possessione.

XVIII. Regula: *Amittitur possessio, si possessor corpore possessionem relinquat.* M.I.C. *lib.* 7. *cap.* 16. *causa* 1. *Cuius exceptio prima est: Nisi animum possidẽdi retineat.* M.I.C. *d. causa* 1. *except.* 1. Accedit Villal. P. 156. & 158. *Huius replicatio est: Nisi alius possessionem corpore relictam sit ingressus. Quæ replicatio reprobatur* M.I.C. *d. except.* 1. *repl.* 1. Accedit Vill. P. 96. *Planè admittitur replicatio proposita primùm quidem, si ingressus dominum reuertentem non admiserit.* M.I.C. *d. replic.* 1. *distinct.* 1. Accedit Vill. P. 97. & 158. *Deinde admittitur replicatio proposita, si absens suspicetur repelli se posse ab eo qui possessionem occupauit.* M.I.C. *d. repl.* 1. *distinct.* 2. Accedit Vill. d. P. 97. & 158. *Cuius duplicatio est in timore capturæ, non possessionis,* Vill. P. 98. *Tertiò admittitur replicatio proposita, si per impetum latronum occupata sit possessio, uel magna sit occupantis potentia.* Vill. P. 158. *Hæc de prima replicatione. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi res ad eum*

ad eum statum peruenerit, quo amplius poßideri non potest: ueluti propter inundationem uel alluuionem. Vill. P. 158. Tertia replicatio est: Nisi longius absit. Vill. P. 157. & 159. Distinguitur Vill. P. 162. Quarta replicatio est: Nisi naturalem possessionem per decẽnium neglexerit. Turz. opin. 112. Vill. P. 158. in addit. Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi alius nomine eius qui poßeßionem relinquit, in poßeßione sit: puta seruus, colonus, inquilinus, procurator, depositarius, &c. M. I. C. d. causa 1. except. 3. Accedit Vill. P. 163.

XIX. Regula: Si possessor in animo constituat se nolle poßidere: per hoc poßeßionem amittit. M. I. C. d. cap. 16. causa 2. Accedit Vill. P. 158. ibi: uel si ipse animo. Declaratur apud Vill. P. 100. in addit. in prin. Huius exceptio uidetur: Nisi corpore poßeßionem non relinquat. Sed reprobatur M. I. C. d. causa 2. except. 3. Accedit Villal. P. 100. 104. & 166.

XX. Regula: Si quis id quod poßidet, alieno nomine poßidere incipiat: suam poßeßionem amittit, & ad alium transfert. De qua re uide s. reg. 9. cuius species est j. reg. prox.

XXI. Regula: Si quis rem quam poßidet, ab alio conducat: per hoc poßeßionem amittit, & alium possessorem facit. M. I. C. d. cap. 16. causa 4.

Accedunt ea quæ habentur s̄.*d.reg.9. Huius exceptio prima est:* Nisi *rem propriam ab alio conduxerit.* M.I.C.*d.causa 4.except.2.* Accedit Vill. C.127. *ibi:secus tamen.*Viu.*libro 2.conducens rem suam,num.1. Huius replicatio est:* Nisi *sciat rem suam esse.*M.I.C.*d.except.2.repl.1.* Accedit Vill.C. 127.*in prim.*

XXII. *Regula: Si rem apud alium deposuit: per hoc possessionem non amittit.* M.I.C.*libro 17. cap.6.quæst.2.reg.1. Cuius exceptio est:*Nisi *apud sequestrum res deposita sit:tunc enim possessio amittitur.* M.I.C. *d.reg.1.* De *qua re uide* s̄.*cap. prox.reg.33.except.13.repl.1.dupl.1.*

XXIII. *Regula: Possessio amittitur & extinguitur per mortem possessoris.* Viu.*lib.2.filij non adquirunt, num.9. cum duob.sequentibus. Cuius exceptio est:* Nisi *mortuus non suo, sed alieno nomine possederit.*M.I.C.*d.cap.16.causa 20.* Accedit Vill.P.165.*ibi:non tamen si moriatur.*

XXIIII. *Regula: Si is per quem poßidetur, possessionem alij tradiderit, possessio amittitur.* M.I.C.*d.cap.16.causa 19. Cuius exceptio est:* Nisi *ex causa locationis,commodati,depositi uel simili tradiderit.* M.I.C. *d.causa 19.except.2.* Accedit Vill.P.164.

XXV. *Regula:Si is per quem poßidetur,furiosus sit factus,ob id possessio non amittitur.*M.I. C.d.

C.d.cap.16.causa 21.Accedit Villal.P.165.

XXVI.Regula: Si seruus possessus fugerit,amittitur possessio ciuilis,non autem naturalis.Nisi diu pro libero se gesserit: tunc enim & naturalis amittitur. M.I.C.d.cap.16.causa 24. Accedit Vill.P.249.cum sequente. Plura de amittenda possessione uide remissiuè apud Vill.P.159.in addit.ult.

DE INTERDICTIS.

XXVII.Regula:Possessoria remedia nõ dantur pro iuribus merè personalibus.Vill.P.187.

XXVIII.Regula: Interdictum Vti possidetis competit,si uis fiat possidenti. M.I.C.lib.7.cap.20.quæst.6.causa 1. Cuius exceptio prima est:Nisi actor cœperit rem uendicare. Quæ exceptio reprobatur M,I.C. d.quæst.6. except.13. Cui tamen uidetur contradicere Vill.A.43. Altera exceptio uidetur:Nisi reus se dominum rei dicat. Quæ exceptio reprobatur sub cõditione apud Vill.E.108.

XXIX. Regula: Si annua pensio non soluatur,interdictum Vti possidetis competit.c.querelam.24.§.fin.de electione. Controuertitur inter legistas & canonistas Viu.lib.1. debitor obligatus.

DE INTERDICTO Vnde ui.

XXX. Regula: Si quis ui ex aliquo loco sit deiectus, ad recuperandam possessionem datur ei hoc interdictum.M.I.C.lib.7.cap.23.quæst.4.causa 1.

ſa 1. & M.I.P.lib.2.cap.9.de exceptione ſpolij.& lib.5.cap.3.reg.16. Accedit Viu.lib.1.ſpoliatus ſua, in prin. Huius regulæ exceptio prima eſt: Niſi de re mobili,non ſoli ſit deiectus. M. I. C. d.quæſt.4. except.5. Cuius replicatio eſt in c.redintegranda. Quod remedium etiam pro re mobili competit. Viu.d.ſpoliatus ſua. §.remedium. ibi: & datur illud. Altera exceptio eſt:Niſi de re incorporali ſe deiectum dicat. Quæ exceptio reprobatur apud Gabriel.lib.5. de reſtitut.ſpoliator.concluſ.1.num. 30.& concluſ.5.num.75.cum ſequente. Diſtinguitur d.concluſ.5. num.77. cum tribus ſequentibus. Tertia exceptio eſt:Niſi ex decreto iudicis poſſeſſionem reus ſit ingreſſus. Cuius replicatio prima eſt: Niſi decretum fuerit inualidum. Iul. Clar.§. fin.quæſt.82.ſtatuto 4.Vill.I.101. Altera replicatio eſt: Niſi per uim ingreſſus ſit,cum ei reſiſteretur. Villal.I.100. Quarta exceptio eſt: Niſi quis rem ſuam uel ſibi debitam ui occupauerit. Quæ exceptio reprobatur M. I. C. d.quæſt.4. except.9. & M.I.P.d.reg.16.except.1. Accedit Viu.d.ſpoliatus ſua,num.4.& Vill.E.116. Controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel. lib.5. de reſtitut. ſpoliator.concluſ.1.num.45.cum quatuor ſequentibus. Vide item J.reg.40. Admittitur exceptio hæc primum, ſi in continenti poßit probari, rem eſſe rei conuenti,uel ei deberi. Villal.E.115. in addit. Sed

hæc

hæc distinctio est controuersa apud Menochium in primo Remedio recuperandæ possessionis, q. 21.num.210. Deinde admittitur exceptio proposita, si per sententiam de dominio deijcientis constat. Vill.E.108.Fichard.in addit.ad Vill.S.87. Vide item J.except.11. Quinta exceptio est: Nisi creditor ex pacto pignus propria authoritate occupauerit.M.I.C.d.quæst.4.except.10. Cuius replicatio uidetur: Nisi tertius singularis successor debitoris ui sit deiectus à creditore. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen reprobatur apud Turz.opin.118. Sexta exceptio: Nisi deiectus titulum possessionis non probet. Hæc exceptio reprobatur Turz.opin.129. Septima exceptio: Nisi præsumptio sit iniustæ possessionis contra deiectum, & iustæ pro deiecto.M.I.P.d.reg.16.except.4.distinct.1. Accedit Turz.reg.54. Octaua exceptio: Nisi deiectus ui, clàm uel precario prædium ab actore possederit. Quæ exceptio reprobatur M.I.C.d.quæst.4.except.13. Accedit Viu.lib.1.spoliatus sua, num.2. Accedunt item ea quæ habentur s. lib.proxim. cap.7.reg.18.except.8.cum sequente. Nona exceptio: Nisi actor sua culpa possessionem amiserit.Fichard.in addit.1.ad Vill.P.187. Decima exceptio: Nisi actor non possederit. M.I.C.d.q.4. except.24. Cuius replicatio prima est: Nisi fictè possederit, uel solo animo.M.I.C.d.q.4.except.16.

Contro-

Controuertitur apud Vill.P.142. item controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.5.de adqu. posseß.conclus.7. Altera replicatio est in remedio possesionis recuperandæ ex c.redintegranda: in quo actor non tenetur probare se possedisse. Fichard.in addit.2.ad Villal.R.21. Vndecima exceptio: Nisi in petitorio iudicio sententia contra actorem lata sit. Vill.A.77.& E.108. Vide item §. except.4.distinct.2. Duodecima exceptio: Nisi actor possesioni renũciauerit. M.I.P.d.reg.16.except.7. Cuius replicatio est: Nisi postquam deiectus fuit, possesioni renunciauerit. hoc enim casu renunciatio præsumitur metus causa facta: ideoq; actori exceptio proposita non obstat. M. I. P. d. except.7.repl.1. Accedit Gabriel.lib.5.de restitut. spoliator. conclus.4.num.1. Cuius duplicationes uide d.concl.4. Decimatertia exceptio: Nisi quis sine ui absentis possesionem occupauerit. Quæ exceptio reprobatur M. I. C. d.quæst.4. causa 2. Accedit Vill.P.97.& 98.cum addit.

XXXI. Regula: Interdictum Vnde ui regulariter deiecto seu uim passo competit, non alij. M I.C.d.cap.23.quæst.5.reg.1. Cuius exceptio est: Nisi deiectus non suo, sed alieno nomine possederit: tunc enim ei cuius nomine possessa res est, non uim passo interdictum competit. M. I. C. d.reg.1. except,1. Quod secus est in c.redintegranda.Viu.

lib.1.

lib.1.spoliatus sua. §.remedium.

XXXII. Regula: *Interdictum Vnde ui non competit contra alium quàm qui ui deiecit.* M. I. C.*d.cap.23. quæst.6.reg.1.* & M.I.P. *d.cap.3.reg.17.* *Cuius exceptio uidetur:* Nisi *non is, sed alius rem poßideat: hoc enim casu aduersus possessorē rei uidetur competere.* Quæ *tamen exceptio reprobatur* M. I. C. *d.reg.1. except.7.* & M.I.P. *d. reg.17.except.1.*Accedit Vill.O.23.*Planè admittitur exceptio proposita, si is qui ui deiecit,non est soluendo.*Vill.1.85. *Cuius replicatio prima uidetur:*Nisi *reus titulo poßideat.* Quæ *tamen replicatio reprobatur apud* Vill.1.84. *Altera replicatio est:*Nisi *bona fide titulo poßideat.* Quæ *replicatio approbatur & distinguitur apud* Villal.1. 86.& O.23.

XXXIII. Regula:*Interdictum Vnde ui regulariter apud iudicem ordinarium ipsius rei conuenti competit.*Quæ *regula approbatur & distinguitur apud Gabriel. libro 5.de restitut.spoliator. conclus.1.num.132.cum quatuor sequentibus.*

XXXIIII. Regula:*In interdictum Vnde ui uenit id quod intereſt actoris & omnis causa.* M. I.C. *d.cap.23.q.8.reg.1.* & M.I.P. *d.cap.3. reg.18.* Accedit Viu.*lib.1.spoliatus sua,num.6.*

XXXV.Regula:*In interdicto Vnde ui in litem iuratur.* M.I.C. *d.quæst.8.reg.3.* *Cuius exce-*

ptio

ptio est: *Nisi agatur aduersus hæredem deijcientis.* *Quæ tamen exceptio reprobatur* Fichard. *in addit.2. ad* Villal. l.159. & Minsing. *cent. 4. obseruat.12.*

XXXVI. *Regula: Fructus quoq; in interdictum* Vnde ui *ueniunt.* M.I.C.*d.quæst.8.reg.4.* & M.I.P.*d.cap.3.reg.19.* Accedit Viu.*lib.1. spoliatus sua,num.5.*

XXXVII. *Regula: Si is qui alieno nomine poßidet,petenti domino rem non restituerit: tam rem ipsam, quàm eius æstimationem præstare tenetur.* M.I.C.*d.quæst.8.reg.7.* Cuius exceptio est: Nisi rem suam ignorans conduxerit. Viu.*lib.2.con ducens,num.2.*

XXXVIII. *Regula: Constitutionibus* Principum *is qui aliquem ui deiecit, tam rem quàm eius æstimationem restituere tenetur.* M.I.C.*d.q.8. reg.8.* & M.I.P.*d.cap.3.reg.20.* Accedit Gabriel. *lib.5. de adquir.possess. conclus.1. ubi etiam huius regulæ exceptiones habentur.*

XXXIX. *Regula: Quæ in interdicto* Vnde *ui ab actore proponenda ac probanda sint, differit* Viu.*lib.1.spoliatus.§.possessorio.*

XL. *Regula: Si res mobilis ex iniusta causa ad aliquem peruenit, de qua is ad quem peruenit, actori proprietatis quæstionem mouet: prius eam restituere debet, posteaq; dominium uendicare.l. si coloni.*

ſi coloni.14. C.de agricolis & cenſitis, lib.11. Fichard.in addit.1.ad Villal.L.110. Vide item s̃.reg. 30.except.4.

De c.Redintegranda.3.q.1.

XLI. *Regula: Interdicti Vnde ui adſine remedium eſt c.redintegranda.3.q.1.* M.I.P.*d.cap.3. reg.23. Quod remedium copioſius deſcribitur à Gabriel.lib.5.de reſtitut.ſpoliator.concluſ.5.tota.*

XLII.*Regula:Hoc remedium c.*Redintegran*da,eſt pleniſsimum remedium & magis generale. Viu.lib.1.ſpoliatus.§.remedium.item §.canon* Re*dintegrãda.ubi dicitur etiam nouum remedium.*

XLIII. *Regula:c.*Redintegranda *competit, ſi quis de ſua poſſeſsione ſit deiectus,uel clam poſſeſsio eius occupata. Turz. opin.50. in prin. Viu. lib.1.ſpoliatus ſua,num.3. Huius regulæ exceptio prima uidetur:Niſi de re non ſacra,ſed prophana ſit deiectus. Quæ exceptio reprobatur apud Turzan.d.opin.50.num.3.& opin.110. Vill.C.20.Viu. d.ſpoliatus.§.remedium.ibi:& datur. Altera exceptio uidetur: Niſi de re mobili,non ſoli ſit deiectus. Sed & hæc reprobatur apud Villal.C.19. & Viu.d.uerſ.& datur.Tertia exceptio eſt:Niſi dominus rem ſuam occupauerit. Sed & hæc reprobatur apud Viu.d.ſpoliatus,num.4. Quarta exceptio eſt: Niſi in beneficialibus reſeruatio Papalis ſpecialis uel generalis interuenerit. Viu.d.ſpo-*

liatus,num.7.Quinta exceptio uidetur:Nisi de re incorporali deiectus sit. Sed reprobatur apud Viu.d.§.remedium. ibi:ampliatur. Plures exceptiones remißiuè uide apud Viu.d.num.7.in fine.

XLIIII.Regula:*Remedium c.Redintegranda non solùm possessori competit, sed etiam conductori, mandatario, depositario, commodatario & similibus.Viu.d.§.remedium.*

XLV. Regula: *Remedium c.Redintegranda non solùm aduersus deijcientem competit, sed etiam aduersus quemuis possessorem. Turz. opin. 50.num.2.Villal.C.num.17. cum addit.Fichard. in addit.1.ad Vill.R.21. Huius exceptio est:Nisi titulo & bona fide poßideat. Quæ exceptio est controuersa apud Turz.d.num.2.Vill.d.num.17. cum addit. item C.18.& 21. item I.84.Viu.lib.1.spoliatus quandocunq;.§.remedium.*

XLVI.Regula: *In hoc remedio ueniũt etiam fructus,expensæ & omnis causa. Viu.lib.1.spoliatus sua,num.5.& 6.*

XLVII.Regula:*Remedium c.Redintegranda perpetuum est, cui nulla temporis præscriptio nocet. Fichard.in addit.1. ad Vill.C.21. Vill.D.84. in addit.in fine. Sed controuertitur hæc regula apud eundem Villal.P.238.cum addit. & Viu. lib.1. spoliatus quandocunq;.*

XLVIII. Regula: *Hoc remedio conuentus*

nominare

nominare poteſt eũ,cuius nomine poßideat: eſtq́ꝫ ei dilatio hoc nomine danda. Fichard.in addit. ad Vill.C.20.

XLIX.Regula: Quæ in hoc iudicio probanda uel non probanda ſint, definitur apud Turz. opin.50.num.3. Fichard.in addit.2. ad Villal.R.21. Viu.lib.1.ſpoliatus ſua,num.3.item Spoliatus quandocunq;.§.poſſeſſorio.

DE VSVFRVCTV ALIIS'QVE *ſeruitutibus perſonalibus cum ſuis actionibus.* CAP. XV.

PRima regula: Vſusfructus diuiditur in formalem & cauſalem, M.I.C. lib.7. cap.26.q. 2.reg.1.Accedit Vill.V.52.

II.Regula: Finitur uſusfructus ciuitati uel eccleſiæ conſtitutus, ſi in ciuitate uel monaſterio aratrum ducatur. M.I.C.lib.7.cap.27.cauſa 3. Cuius exceptio eſt:Niſi ciuitas uel eccleſia fuerit reædificata. Quæ exceptio approbatur apud Fichard.in addit. ad Villal.D.64. Huius replicatio eſt:Niſi facto ſuperioris,non tyranni uel hoſtis,ſine ſpe reædificationis fuerit deſtructa. Fichard.in d.addit.

III.Regula: Amittitur item uſusfructus,ſi uſufructuarius non fecerit ea quæ ſunt ſui officij. M.

I.C.d.cap.27.causa 4. Cuius exceptio est: Nisi cautionem de usufructu non præstiterit: per hoc enim usumfructum non amittit. Gabriel.lib.5.de usufructu, conclus.1.num.51.

IIII. Regula: Si ciuitati uel ecclesiæ usufructus sit constitutus: post centum annos amittitur. M.I.C.d.cap.27.causa 14. Accedit Vill.L.18.

V. Regula: Amittitur item ususfructus non utendo per decem annos inter præsentes, & uiginti annos inter absentes. M.I.C.d.cap.27.causa 22. Cuius exceptio uidetur: Nisi ususfructus habeat causam discontinuam, seu alternis annis debeatur: hoc enim casu duplicato tempore uidetur esse opus. M.I.C.d.causa 22. except.3. Cui tamen contradicit Vill.P.242.

VI. Regula: Actio pro usufructu persequendo datur usufructuario: de qua M.I.C. lib.7. cap.29. Cuius exceptio est: Nisi usufructuarius nondum satisdederit de usufructu restituendo, & boni uiri arbitratu utendo. M.I.C.d.cap.29.q.1.except.1. Accedit Fichard.in addit.ad Vill.V.58. Cuius replicatio est: Nisi pauper sit, ut satisdare non possit. Quæ replicatio est controuersa apud Fichard. in addit.ad Vill.V.59. Gabriel.lib.5.de usufructu, conclus.1.num.37.& num.41. Plures replicationes uide j.reg.11.except.1.cum sequentibus.

VII. Regula: Omnium bonorum usufructu relicto,

licto, omnium rerum tam mobilium quàm immobiliũ usufructus debetur legatario. M.I.C. *d.cap. 29.quæst.4.reg.5.Cuius exceptio est:*Nisi *uxori omnium bonorum usufructu relicto, filij sint instituti: hoc enim casu usufructuariæ non nisi alimenta debentur. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur* J.*reg.10.except.2.*

VIII. *Regula: Actioni de usufructu non nisi triginta annis præscribitur.*Vill.P.240. *Cuius exceptio est:* Nisi *non personalis, sed realis sit actio: tunc enim decem uel uiginti anni obstant.* M.I.C. *d.cap.29.q.5.reg.5.*

IX.*Regula: Vsusfructus non potest propria authoritate occupari. Quæ regula approbatur & distinguitur apud* Gabriel.*lib.5.de usufructu, conclus.1.num.4.cum quatuor sequentibus.*

X.*Regula:* Omnes *fructus rei & obuentiones ad fructuarium pertinent.* M. I. C.*libro 7.cap.30. reg.1.Cuius exceptio prima est:*Nisi *extincto usufructu, fructus nondum perceperit fructuarius.*M.I.C.*d.reg.1.except.1.*Huius *replicatio est:*Nisi *fructus à solo sint separati: tunc enim quamuis in horreum non sint inclusi, tamẽ ad fructuarium eiusq; heredem pertinent.* M.I.C.*d.except.1.repl.3.* Accedit Vill.V.60.*Altera exceptio est:*Nisi *uxori omnium bonorum usufructu relicto, filij superſint: hoc enim casu usufructuariæ alimenta tantum ex*

bonis debentur. Villal.L.15. *item* V.65.*cum addit.* Viu.lib.1.*uxor per maritum,num.1.& 2.Controuertitur apud* Gabriel.lib.5.*de usufructu, conclus.* 2.*num.1.cum duobus seq. Cuius replicatio prima est:Nisi filij mortui sint.* Vill.L.16.& Viu.d.uxor. *ibi:sed si filij.*Gabriel.d.conclus.2.num.ult. *Altera replicatio est:Nisi alterius matrimonij liberi sint. Quæ replicatio est cõtrouersa apud* Viu.d.uxor. *ibi:ampliatur.&* Gabriel.d.conclus.2.num.53.*Tertia replicatio est:Nisi extraneo hærede instituto, uxori omnium bonorum usufructus sit relictus. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur* Gabriel.lib.5.*de usufructu, conclus.*3. *item d.conclus.*2.*num.*54.*cum sequente. Quarta replicatio est: Nisi alij quàm uxori omnium bonorum usufructus sit relictus.* Gabriel.d.conclus.3. *num.*44. *Cuius duplicatio est in marito, cui usufructus ab uxore est relictus. Quæ tamen duplicatio est controuersa apud* Gabriel.d.conclus.2.num.6. *Plures propositæ exceptionis replicationes partim reprobatas, partim approbatas, partim controuersas uide apud* Gabriel.d.conclus.2.*Hæc de secunda exceptione.Tertia propositæ regulæ exceptio est: Nisi antequam cautionem præstiterit usufructuarius, fructus perceperit : hos enim suos non facit.* Viu. libro 1. *usufructuarius cogitur. ibi: proinde scias. Controuertitur apud* Gabriel. lib.5. *de usufructu,*

fructu, conclus.1. num.10. & 11. Cuius replicatio prima est: *Nisi sciente & patiente proprietario fructus perceperit fructuarius.* Gabriel.d.conclus. 1.num.11. Huius duplicatio est, quòd ad restitutionem fructuū hoc casu teneatur fructuarius, quamuis eos suos fecerit. Gabriel. d.conclus.1. num. 14. Altera replicatio est: *Nisi ante petitam cautionem fructus perceperit fructuarius.* Gabriel.d.concl.1. num.13. Controuertitur tamen d.conclus.1. num. 40. Plura de exceptione proposita uide J. reg. prox. Tertia replicatio est: *Nisi usufructuarius propria authoritate possessionem ingredi possit.* Gabriel.d.conclus.1.num.15.

XL. Regula: *Vsufructuarius proprietario cauere debet id de quo J. reg. prox. dicitur.* M.I.C. lib.7.cap.31.quæst.1.reg.1. & M.I.P.libro 5. cap.3. reg.28. Accedit Vill. V. 59. Viu.lib.1.usufructuarius cogitur. Gabriel.d.conclus.1.num.1. Huius exceptio prima uidetur: *Nisi earum rerum, quæ usu consumuntur, usufructus relictus sit.* Quæ tamen reprobatur apud Gabriel.d.conclus.1.num.16. & sequente. Altera exceptio est: *Nisi usufructuario proprietas quoq; ex die legata sit.* M.I.C. d.reg.1. except.7. Accedit Gabriel.d.conclus.1. num.46. Tertia exceptio est: *Nisi cautio usufructuario sit remissa.* Quæ exceptio controuertitur apud Viu. lib.1.cautionem, num.4. & 5. ibi: & dato. item d.

lib.1.usufructuarius cogitur. ibi:& quatenus superius. Gabriel. d. conclus.1. num. 43. & sequente. Huius replicatio est: Nisi testator cautionem in testamento remiserit. M.I.C.d.reg.1.excep.8.repl.2. Accedit Villal.C.31. & l.96.cum Fichardi addit.1. Viu.d.usufructuarius cogitur. ibi:nec potest testator.idem d.lib.1.cautionem,num.3.ibi:interpretatur primum. Gabriel.lib.5.de usufructu,conclus.1. num.23.cum sequente. & num.28. cum sequente. Iul.Clar.in §.testamentum, quæst.64.in prim. & quæst.66.uers.quoad secundum.Soarez C.35. Ratio huius replicationis habetur apud Viu. d.cautionem,num.3.ibi:nam illa cautio.item num.5.Huius replicationis duplicatio prima uidetur: Nisi Princeps dederit potestatem testatori remittendi cautionem in testamento. Quæ tamen duplicatio reprobatur apud Gabriel.d.conclus.1.num.30.Altera duplicatio est: Nisi eam cautionem testator remiserit,quæ præstatur de rebus quæ usu consumuntur. Quæ duplicatio reprobatur per ea quæ habentur M.I.C.d.except.8.repl.1. Controuertitur apud Gabriel.d.conclus.1.num.33. & Iul.Clar. d.quæst.64.uers.& hæc quidem. Tertia duplicatio est: Nisi testator non in testamento, sed inter uiuos in contractu cautionem remiserit. Gabriel. d.conclus.1. num.34. Viu. d.usufructuarius cogitur.ibi:& quatenus superius. Hæc de tertia exceptione.

ptione. Quarta propoſitæ regulæ exceptio eſt: Niſi proprietarius promiſerit uſufructuario,ſe nõ moleſtaturum eum.Quæ exceptio eſt controuerſa apud Gabriel. d.concluſ.1.num.24.cum duobus ſequentibus. Quinta exceptio uidetur: Niſi uſufructuarius ſit diues,& maximè idoneus. Quæ tamen controuertitur & magis reprobatur apud Gabriel.d.concluſ.1.num.27. Sexta exceptio uidetur:Niſi uſusfructus ad tempus incertum ſit relictus. Sed reprobatur apud Gabriel. d.concluſ.1. num.38.Septima exceptio uidetur:Niſi matri ſucceſsionis iure in bonis filij uſusfructus debeatur. Quæ exceptio reprobatur d. concluſ.1. num.39. Octaua exceptio uidetur:Niſi uxori omnium bonorum uſufructu legato,propter exiſtentiam liberorum legatum conuertatur in alimenta. Quæ tamen reprobatur d.concluſ.1.num.42.Nona exceptio eſt: Niſi donator in re donata ſibi uſumfructum reſeruaueri: d.concluſ.1. num.45. Decima exceptio eſt: Niſi [illegible]ſco uſusfructus ſit relictus.d. concluſ.1.num.47. Vndecima exceptio: Niſi pater in bonis filij uſumfructum uindicet. d.concluſ. 1.num.48. Duodecima exceptio:Niſi cautio non ſit petita. d.concluſ.1.num.49. Vide item s̃.reg. prox.except.3.repl.2.Decimatertia exceptio:Niſi uſufructu in teſtamento relicto,hæres poſt mortem uſufructuarij ſit inſtitutus. d.concl.1.num.50.

Decimaquarta exceptio:Nisi usufructuarius pauper sit,ut satisdare non poßit. De hac exceptione *uide s̄.reg.6.except.1.repl.1.Decimaquinta exceptio : Nisi res usus fructus nomine tradita sit, non exacta cautione.Quæ exceptio reprobatur d.con clus.1.num.9.Plures exceptiones uide s̄.reg.prox. except.3.repl.1.cum sequentibus.*

XII.Regula:*Cauere debet usufructuarius hæc duo: Boni uiri arbitratu se usurum,fruiturum: & finito usufructu se rem restituturū.* M.I.C. *d.cap. 31.quæst.6.reg.1.Cuius exceptio prima est:Nisi pecuniæ uel alterius rei,quæ usu consumitur,usufructus relictus sit: tunc enim iam dicta cautio cessat, proq; ea cauet usufructuarius, finito usufructu se tantum pecuniæ, quantum accepit, uel eiusdem qualitatis rem restituturum.* M. I. C. *d.reg.1. except.1.*Accedit Gabriel.*lib.5.de usufructu,conclus. 1.num.18.cum sequente. Altera exceptio uidetur: Nisi eius rei,quæ usu minuitur uel inueterascit,usufructus sit relictus: hoc enim casu uidetur de æstimatione eius restituenda cauendum. Quæ tamen exceptio est cōtrouersa apud* Gabriel. *d.con clus.1.num.20. Tertia exceptio uidetur : Nisi rei mobilis usufructus relictus sit. Sed reprobatur d. conclus.1.num.22.*

XIII.Regula: *Vsufructuarius regulariter datis fideiussoribus cauere debet.* Gabriel.*d.concl.1. num.2.*

num.2. Cuius exceptio uidetur: Nisi *pauper sit, ut fideiussores habere non poßit. tunc enim iuratoria cautio uidetur sufficere. Quæ exceptio est controuersa per ea quæ proposita sunt* s.*reg.6. except.1.repl.1.*

XIIII. Regula: *Rectè facient hæres & legatarius usufructu legato, si qualis res est, cum frui incipit legatarius, in testatum redegerint, ut inde poßit apparere an & quatenus rem deteriorem usufructuarius fecerit.* M.I.C. *d.cap.31. q.7. reg.1.* Accedit Gabriel. *d.conclus.1. num.3. Cuius exceptio est:* Nisi *testator remiserit neceßitatem inuentarij faciendi.* Quæ *exceptio est controuersa d. conclus.1.num.31.cum num.sequente.* Replicationem *tamen recipit in tali quali descriptione bonorum facienda: hæc enim remissa non censetur. d.conclus.1.num.35.*

XV. Regula: *Rationes quibus peti cautio ab usufructuario poßit, præscribuntur.* M.I.C. *lib.7. cap.32.quæst.6.reg.3.* Accedit Fichardus *in addit. ad* Villal.V.58.*in fine. & 59.* Gabriel. *d.conclus.1. num.36.*

XVI. Regula: *Si finito usufructu æstimatio rei usu consumptæ sit restituẽda: æstimatio ea debet præstari, quæ est tempore traditionis, non ea quæ est tempore quo restituitur.* Gabriel. *d.conclus.1.num.21.*

XVII.Re-

XVII. Regula: *Vsum sylua habens potest ligna uendere.* M.I.C. *libro 7.cap.23.reg.15.* Accedit Villal. V.51. *ubi additur exceptio hæc:* Nisi *domus non procul sit à sylua, ad cuius usum sylua uti poßit.*

XVIII. Regula: Ius *piscandi, secandi ligna ex nemore, item pascendi pecora in pratis alienis, est personale.* Vill. S.55.

DE SERVITVTIBVS PRAEdiorum realibus, cum reliquo rerum iure, eiusq́; actionibus. *CAP. XVI.*

DE SERVITVTIBVS PRAEdiorum in genere.

PRima regula: Seruitus lõgo usu adquiritur. M.I.C. *lib.8.cap.2. causa 5.* Cuius exceptio *prima est:* Nisi *seruitus continuam & perpetuam causam non habeat.* M.I.C. *d.causa 5. except.1.* Huius *replicatio prima est:* Nisi *seruitus sit personalis: hæc enim triginta annis præscribitur, quamuis continuam causam habere non uideatur.* Vill. P.240. & 242. *Altera replicatio est:* Nisi *ius sit exigendi pedagium uel uectigal.* Quæ *replicatio præcedentis species approbatur apud* Vill. L.173. Tertia *replicatio est:* Nisi *præscribens titulum*

titulum habeat, item bonam fidem, scientiã ac patientiam domini. Vill.P.243. *Sola autem scientia domini non sufficit.* Vill.S.57.*ibi: etiam contra scientem.* Quarta *replicatio est:* Nisi *tanto tempore usus sit, cuius non extat memoria.* M.I.C. *d.exc.*1. *repl.*2. Accedit Villal.S.57. Gabriel.*lib.*5.*de praescript.conclus.*1.*num.*75. *Huius exemplum est in iure lignandi & pascendi apud* Gabriel. *d.concl.* 1.*num.*10. *Cuius duplicatio prima est:* Nisi *talis usus fuerit uiolentus.* Gabriel. *d.conclus.*1. *num.*11. Contradicere *uidetur* j.*except.prox.repl.*1. Altera *duplicatio est:* Nisi *locus, in quo quis ius lignandi & pascendi praescripsit, non habeat tot nemora uel pascua, quae possint utriq; tam praescribenti quàm domino sufficere.* Gabriel.*d.conclus.*1.*num.* 12. *Haec de prima exceptione.* Altera *propositae regulae exceptio est:* Nisi *ui, clàm uel precario sit usus.* M.I.C.*d.causa* 5.*except.*3. Accedit Vill.P.244. *Cuius replicatio prima est:* Nisi *ultra hominũ memoriam sit usus.* Vill.P.245. Contradicere *uidetur* s.*except.prox.repl.*4.*dupl.*1. Altera *replicatio est:* Nisi *à tertio titulum & bonam fidem habeat.* Vill.P.246. Tertia *exceptio est:* Nisi *non per legitimum tempus sit usus.* M.I.C.*d.causa* 5.*excep.*5. Quod *autem sit legitimum tempus adquirendae seu praescribendae seruitutis, controuertitur* M.I.C.*d.except.*5. *item apud* Turz. *opin.*61. Villal.P. 241.

241.in prin.& 243. Q*uarta exceptio uidetur:Ni ſi dominus ignorauerit alium in re ſua ſeruitute uti.* Q*uæ exceptio reprobatur apud* Gabriel.*lib. 5.de præſcriptionibus,concluſ.2.num.63.*

II.*Regula* : Amittitur *ſeruitus,ſi quis ea intra decem annos uſus non ſit.* M.I.C.*lib.8.cap.3.cauſa* 10.Accedit Vill.P.241. *Huius exceptio eſt:Niſi ſer uitute non niſi certis temporibus uti potuit. tunc enim duplicatum tempus ad eam amittendam eſt opus.*M.I.C.*d.cauſa* 10.*except.6.*Contradicere *uidetur d.241.ibi:ſi tamen habent.*

III.*Regula:* Amittitur *itē ſeruitus, ſi dominus prædij ſeruientis libertatem uſuceperit.* M.I.C.*d. cap.3.cauſa* 11. *Cuius exceptio uidetur: Niſi is cui ſeruitus debetur, ignorauerit uel contradixerit. Sed reprobatur apud* Vill.P.247.

DE CONFESSORIA ET negatoria actione.

IIII.*Regula:Si quis ædificando uel aliud faciendo cauſam ſeruitutis faciat deteriorem: ei cui ſeruitus debetur, eo nomine datur actio confeſſoria uel negatoria.*M.I.C.*lib.8.cap.4.q.4.reg.1.Cuius exceptio eſt: Niſi non ſit contradictum operi quod factum eſt.*Vill.A.33.Soarez A.51.

V.*Regula:Si quis alio iure ſuo præter ſeruitutem uti prohibeatur: eadem competit actio.* Vill. A.32 & 36.Soarez A.52.*cum ſequente.*

DE SERVITVTIBVS VRbanorum prædiorum.

VI. *Regula:* *quis altius ædificando, uel quid aliud faciendo uicini conditionem faciat deteriorem: eo nomine datur actio*. M.I.C. *lib.8.cap.5.de seruitute altius non tollendi, q.2.reg.1.* Cuius exceptio est: Nisi seruitus non debeatur, uel non sit constituta. M.I.C. *d.reg.1.except.4.* De qua re uide j. *reg.21.except.1.repl.1.*

VII. *Regula:* In *seruitute stillicidij nō licet domino seruientis areæ ibi ædificare, ubi casitare cœpit stillicidium.* M.I.C. *d.cap.5.de seruitute stillicidij, q.3.reg.1.* Cuius *exceptio prima est:* Nisi *ad stillicidij locum ædificium perducatur. hoc enim fieri potest.* M.I.C. *d.reg.1.except.1.* Accedit *Soarez A.113.* Altera *exceptio est:* Nisi *stillicidium non impediatur per nouū opus, uel ædificans id excipiat.* Soarez *A.113.* Villal. *E.23.* Viu. *lib.2. ædificare potest, num.1.*

VIII. *Regula:* De *seruitute non ædificandi molendinum uide* s̄. *cap.10.reg.53.*

DE SERVITVTIBVS RVsticorum prædiorum.

IX. *Regula:* Ius *piscandi, secandi lignanda, & pascendi pecora, non reale est, sed personale.* Vill. *S.55.* De *quo etiam* s̄. *cap.prox. in fine est dictum.*

DE

DE RELIQVO RERVM IVRE.

X. Regula: *Rerum aliæ mobiles sunt, aliæ soli seu immobiles. M.1.C.lib.8.cap.12.diuis.5. Actio autem utrum mobilis, an immobilis sit, an uerò tertium genus constituat, controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.6.de uerb.signif.conclus. 7.& conclus.8.num.5. Iul.Clar.in §.fin.q.78.uers. successiuè.9. Turz.opin.22. Vill.D.141. Fichard.in addit.1.ad Vill. N.14. Soarez A.61. & B.41. cum sequente.*

X I. Regula: *Annui reditus nec mobiles sunt, nec immobiles: immobilium tamen naturam sortiuntur. Fichard.in addit.ad Villal.A.103. Gabriel. libro 6.de uerb.significat. conclus.8. num.1.& 6. ubi controuertitur. Cuius exceptio prima est: Nisi non sint perpetui, neq; ad longum, sed modicum tempus: tunc enim immobilium naturam non habent. Fichard.in d.addit. idem in addit.ad Vill.R. 11.Gabriel.d.conclus.8.num.3. Altera exceptio est: Nisi sint redimibiles. Quæ tamen exceptio reprobatur in d.addit.ad Vill.R.11.ibi:non ergo. Tertia exceptio est: Nisi annuus reditus de re mobili, non soli debeatur. Quæ exceptio est controuersa apud Gabriel.d.conclus.8.num.2. Quarta exceptio est: Nisi annuus reditus debeatur actione personali, non reali seu mixta. Quæ exceptio est controuersa apud Gabriel.d.conclus.8.num.4.*

XII.Regula: *Pecunia ad rem immobilem cõparandam destinata utrum mobilis, an immobilis censeatur, controuertitur apud* Tiraquell.*li.1.retractus.* §.1.*glossa 7.num.103.cum sequentibus,usq; ad num.113.* Vill.P.59.*cum addit.*Fichardi.Vide itē s.*lib.1.cap.1.reg.1.uers.destinatum.*

XIII.Regula:*Pecunia redacta ex uenditione rei immobilis,utrum mobilis,an immobilis sit,controuertitur apud* Tiraquell.*d.glossa 7.num.113. ubi plures huius generis quæstiones controuersæ subijciuntur.*

DE LOCO RELIGIOSO.

XIIII.Regula:*Actio sepulchri uiolati competit, si quis cadauera spoliauerit.* M.I.C.*lib.8.cap.16.q.2.causa 5.* Accedit Iul.Clar. §.*fin. q.68. uers. ult.in prin.*

XV.Regula:*Actio sepulchri uiolati competit, si cadauera aut reliquias detinuit,uexauit,transtulit,contrectauit,extraxit uel eruit.*M.I.C.*d.quæst.2.causa 7.* Accedit Viu.*lib.2. creditor,num.1. cum sequente.*

XVI.Regula:*Actio sepulchri uiolati hodie nõ est in usu.*Iul.Clar.*d.uers.ult.*

DE FLVMINIBVS ET eorum ripis.

XVII.Regula:*Proprietas riparum illorũ est, quorum prædijs adhærent,* M.I.C.*lib.8.cap.17.de*

 ripis

ripis flum.reg.2. Vendito tamen prædio ad mensu ram,ripa non uenit mensuranda.Quæ regula controuertitur, magis tamen reprobatur apud Viu. lib.2.uendito prædio.*

X V I I I.Regula: *Flumen diuiditur in publicũ & non publicum,* M.I.C.d.cap.17.de fluminibus, reg.3. *Quæ diuisio declaratur apud* Viu.lib.2.molendinum,num.2.

X I X.Regula:*Flumina nauigabilia earum ciuitatum sunt,per quarum territorium transeunt.* Fichard.in addit.ad Vill.F.156.

X X.Regula:*Aquam ex flumine publico ducere licet.* M.I.C.d.cap.17.de fluminib.reg.8. *Cuius exceptio est : Nisi flumen nauigabile sit,& ex eo aliud nauigabile fiat.* M.I.C.d.reg.8.except.2. *Cuius replicatio est : Nisi aqua postea restituatur in flumen nauigabile, ut cesset interesse nauigantiũ.* Viu.lib.2.aqua.

DE REBVS PRIVATIS.

X X I.Regula: *Quilibet rerum suarum moderator atq; arbiter est,licetq; cuiuis in re sua facere quod libet.* M.I.C.lib.8.cap.24.de rebus proprijs, reg.1.Accedit Viu.lib.2.ædificare potest,num.1.& num.2.in fine.Huius exceptio prima est:*Nisi quis in re sua faciendo uicini conditionem faciat deteriorem.* M.I.C.d.reg.1.except.4. & lib.7. cap.24. q.3.except.12.repl.1, Huius replicatio est:*Nisi uicino*

ximo seruitutem non debeat. M.I.C.d.repl.1.dupl. 1. & lib.8.cap.5. de seruitute altius non toll.quæst. 2.except.4. Accedit Viu.libro 2.ædificare in sua. Huius duplicatio prima est: Nisi cum per longißimum tempus non fuisset altius ædificatum, nunc altius ædificetur. M.I.C.d.excep.4.repl.1. Cui contradicere uidetur Gabriel.lib.5.de præscriptionibus, conclus.12.num.6. Altera duplicatio est: Nisi ædificando ab area uicini, purgandis seu triturandis frugibus destinata, uentum excludat. M.I.C.d. except.4.replic.3. Accedit Viu.lib.2.area. Tertia duplicatio est: Nisi nocendi animo faciat. Viu.lib. 2.ædificare in sua. Vill.N.41. Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi Princeps ciuitatem suam alienauerit: hoc enim ei facere non licet. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.3. de iure quæsito, concl.8. De qua re uide plura s.lib.1.cap.5.reg.55.

XXII. Regula: In re communi neuter sociorum inuito altero quidquam facere potest, & potior est causa prohibentis. M.I.C.d.cap.24.de rebus commun.reg.1. & M.I.P.libro 5.cap.3.reg.32. Cuius exceptio est: Nisi domum communem unus locauerit idoneè. Vill.F.166.

XXIII. Regula: In alieno solo aucupari uel uenari quis inuito domino non potest. M. I. C. d. cap.24.de rebus alienis, reg.2. Accedit Viu. lib.2.

uenari,num.1. Cuius exceptio est in capiendis & occidendis bestijs nociuis,d.num.1.

DE NOVI OPERIS nunciatione.

XXIIII.Regula: Nouum opus nunciari potest,si quis in suo ædificet quo sibi non prodest,& nocet uicino. Vill.N.41.De qua re uide item paulò superius reg.21.except.1.repl.1.dupl.3.

XXV. Regula: Nouum item opus nunciari potest,si ædificet ut uideat in hortos religiosorum aut monialium.De qua re uide s̄.cap.10.reg.50.

XXVI. Regula: Si ad æmulationem priuati castrum ædificet, nouum opus nunciari ei potest. Vill.E.24.

XXVII. Regula: Sed & quandocunq; quis ædificauerit aliter quàm ei licet, nouum opus nunciari ei potest. M.I.C.lib.8.cap.26.quæst.1.causa 1. Cuius exceptio est:Nisi prætor ædificet:huic enim nouum opus nunciari non potest. M.I.C.d.quæst.1.except.10.Accedit Vill.N.40.ubi etiam additur adfine remediū nunciationis,quod est protestatio.

XXVIII.Regula:Inquilinus & colonus nec procuratorio nomine nouum opus nunciare potest.Vill.I.46.N.37.

XXIX.Regula: Si in publico opus fiat,quilibet nunciandi ius habet.M.I.C.d.cap.26.quæst.2.reg.6. Cuius exceptio prima est:Nisi forensis sit.

Quæ

Quæ exceptio approbatur apud Villal.F.157. *&* N.39. *Huius replicatio est:* Nisi *in uia ædificetur: tunc enim etiam forensis nunciãdi ius habet.* Vill. dd.*locis.* Altera exceptio est: *Nisi minor uiginti annorum sit qui denunciat.* M.I.C. *d.quæst.2.reg.* 7.Accedit Vill.N.38.

XXX.Regula: *Cuiuis præsenti nouum opus potest nunciari.* M.I.C. *d.cap.26. quæst.4. reg.1.* Accedit Vill.N.35.

XXXI. Regula: *Etiam aduersus absentem, inuitum & ignorantem nunciatio fieri potest.* M. I.C.*d.cap.26.quæst.5.reg.3.*Accedit Viu.*lib.2.nunciatio fieri.*Vide item *J.reg.35.except.6.*

XXXII.Regula:*In eum locum, ubi opus fit, non alibi opus nouum nunciandum est.* M. I. C.*d. cap.26.q.6.reg.1.* Cuius exceptio est:*Nisi domino loci alibi nuncietur:hoc enim casu ualet nunciatio etiam alibi facta.*Vill.N.34.

XXXIII. Regula: *Noui operis nunciatio remittenda, si is cui nunciatum est, caueat de opere demoliendo, si non iure fuisset ædificatum.*M.I. C.*d.cap.26.quæst.9.causa 7. &* M.I.P. *lib.5.cap.3. reg.33. Cuius exceptio prima est:Nisi nuncians dixerit,*Hodie constat,hodie agatur. M. I. P. *d.reg. 33.except.1. Controuertitur,magis tamen approbatur apud* Vill.N.42. Viu.*lib.1. nunciatio, num. 4.ibi:sed hodie. cum duob. numeris sequentibus.*

Quæ autem hoc casu dicatur probatio in continenti, relinquitur arbitrio iudicantis, Villal. P.312. *Altera exceptio est: Nisi tres menses nondum sint exacti.* M.I.C.*d.cap.26.quæst.10.reg.3.* & M.I.P. *d.excep.1.Controuertitur tamen per ea quæ proposita sunt* s̄.*except.prox.*

XXXIIII. Regula: *Loco noui operis nunciationis interponitur protestatio aduersus eum cui lis moueri nō potest.* De qua re *dictum* s̄.*reg. 27.except.1.*

XXXV. Regula: *Si quis contempta noui operis nunciatione, opus fecerit: illud destruere cogitur*, M.I.C.*lib.8.cap.27.actione secunda, quæst.1. reg.1.* & M.I.P. *d.cap.3.reg.34.* Huius *exceptio prima est*: Nisi *de opere demoliendo, si iure non sit ædificatum, sit cautum.* M.I.C.*d.reg.1.except.2.* & M.I.P. *d.reg.34. except.2.* Accedit Viu. *lib.1. nunciatio, num.4.* Cuius *replicatio est*: Nisi *tres menses nondum sint elapsi.* Quæ *replicatio controuertitur per ea quæ habētur* s̄.*reg.33.except.1.* Altera *exceptio uidetur*: Nisi *iure sit ædificatum.* Quæ *tamen exceptio reprobatur* M.I.C. *d.reg.1. except.3.* & M.I.P.*d.reg.34.excep.1.Accedit* Viu. *lib.1.nunciatio, num.1.* Tertia *exceptio uidetur*: Nisi *alternatiuè facta sit prohibitio hoc modo*: Ne *ædifices, aut compareas ad respondendum.* Quæ *exceptio reprobatur apud* Viu. *d.nunciatio, nū.2.*

Quarta exceptio est: Nisi simplici uerbo nunciatio sit facta. Quae exceptio controuertitur & distinguitur apud Viu.d.nunciatio, num.3. Quinta exceptio uidetur:Nisi nemine praesente nunciatio sit facta. Quae exceptio reprobatur apud Vill.N. 33.Viu.lib.2.nunciatio si fieret.Sexta exceptio est: Nisi domino absente nunciatio sit facta. Quae exceptio reprobatur apud Villal.N.35. Vide item s. reg.31. Septima exceptio est: Nisi is nunciauerit, qui nunciandi potestatem non habet. Villal.N.36. Qui autem nunciandi potestatem non habeant, dictum s.reg.28.cum sequente. Octaua exceptio uidetur: Nisi is qui contempta noui operis nunciatione aedificauit,decesserit,successore officij seu dignitatis relicto. Quae exceptio reprobatur apud Vill.P.191. Nona exceptio uidetur:Nisi nuncians non praestet expensas quibus opus destruatur. Quae exceptio reprobatur apud Vill. P.191. Admittitur, si absente & ignorante reo conuento nunciatio sit facta. Viu.lib.2. nunciatio fieri. ibi: nihilominus ratione.

XXXVI.Regula: *Si contempta operis noui nunciatione sit aedificatum,agi etiam potest aduersus ipsos opifices.Vill.L.1.*

DE DAMNO INFECTO, ET actione de non offendendo.

XXXVII.Regula: *Si aliquid fiat uel factũ*

ſit,ex quo alius damnum metuat: de damno inſecto ei datur actio,ut ſibi caueatur de damno, ſi cõtigerit,præſtando. M.I.C.lib.8.cap.28.q.3.cauſa 1. Cuius exceptio eſt: Niſi id cui damnum metuit, non iure habeat ædificatum. Quæ exceptio approbatur exemplo apud Viu.libro 2. ædificare in ſua,num.2.uerſ.& ſic ædificans.

XXXVIII.Regula:Damni inſecti actionis adfine remedium eſt,ſi quis timeat ſe ab aliquo offenſum iri: hoc caſu cautionẽ petere poteſt de non offendendo. Quæ actio ſubſiſtit l.illicitas.6. §.ne potentiores.ff.de officio præſidis. De quo M.I.C. lib.1.cap.10. de præſide prouinciæ, quæſt.3.reg.8. Accedit Iul.Clar.§.fin.q.47.uerſ.& in primis.Soarez C.36. Cuius exceptio uidetur:Niſi actor cauſam dederit inimicitiæ. Quæ tamen reprobatur apud Iul.Clar.d.q.47.uerſ.ſed pone.

XXXIX. Regula: In iam dicta actione de non offendẽdo per fideiuſſores eſt cauendum.Iul. Clar.d.q.47.uerſ.ſed quæro.Soar.C.36. Cuius exceptio prima uidetur:Niſi reus locuples ſit. Quæ tamen exceptio reprobatur d.uerſ.ſed quæro. ibi: etiã quod pars.Altera exceptio eſt:Niſi reus pauper ſit: tunc enim ſufficit iuratoria cautio. Quæ exceptio approbatur & diſtinguitur d.uerſ.ſed quæro.ibi:bene uerum.

XL. Regula: Si reus non caueat, mittitur in exilium.

exilium.d.q.47.uerſ.ſed nunquid.ibi:& ubi recuſent.item uerſ.ſed quæro.ibi:ſed debet iudex.

XLI. Regula: Si cautum ſit, & offenſa ſecuta: ex ſtipulatu actio datur. Cuius exceptio prima eſt: Niſi multò poſt cautionem præſtitam offenſa ſit ſecuta. Quæ exceptio cùm ipſo iure ſubſiſtat, de tempore, quanto duret hæc cautio, controuerſia eſt: quod tamen tempus magis relinquitur arbitrio iudicis. Iul.Clar. d.q.47. uerſ.item quæro.6. Soarez C.36. Altera exceptio eſt: Niſi actor quoq; reum offenderit: tunc enim compēſatione tollitur actio ex ſtipulatu. d.quæſt.47. uerſ.ſed quoniam. & uerſ.ſed hic quæro. Soarez C.37. Tertia exceptio eſt: Niſi ex noua cauſa ſuperueniente offenſa ſit ſecuta. Quæ exceptio approbatur & diſtinguitur d.quæſt.47. uerſ.quæro nunc. Soar.C.37. Quarta exceptio eſt; Niſi non actor, ſed alius ſit offenſus. Cuius replicatio eſt: Niſi frater actoris ſit offenſus. Quæ replicatio approbatur & diſtinguitur d.q.47.uerſ.quæro etiam. Quinta exceptio eſt: Niſi adulterando uxorem actoris eum offenderit. Quæ exceptio approbatur & diſtinguitur d.q.47.uerſ.ſed quid ſi.

XLII. Regula: Ad fine propoſitæ actionis de non offendendo remedium eſt merum iudicis officium, quod impertire iudex poteſt etiam non petitum. Quæ regula eſt controuerſa d.quæſt.47.

uerſ.ſed nunquid.

XLIII.*Regula:Ex ſtipulatu quoq; de damno infecto datur actio,ſi ſtipulatione interpoſita damnum ſit ſecutum.* M.I.C.*lib.8.cap.30.q.1. Cuius exceptio uidetur:Niſi cum de damno infecto reus cauere non teneretur,cauit. Quæ exceptio reprobatur ſub conditione apud Viu. lib.2. ædificare in ſua.ibi: & licet.*

METHODI IVRIS CONTROVERSI LIBER IIII.

DE CAVSIS IVRIS lucratiuis.

CVM *ius priuatū partim ſit perſonarum, partim rerum, partim actionum: & de iure perſonarū ac rerum ſuperiori libro ſit actū, ſupereſt ut de iure actionum agamus. Hoc autem loco ſciendum, Actionis uocabulo non contineri iura perſequendi in iudicio quod nobis debetur, ſed cauſas quibus iura tum perſonarum,tum rerum adquiruntur,retinentur, amittuntur, & amiſſa recuperantur,quæ in facto conſi-*

consistunt. In qua significatione accipitur etiam lib.1.Dialectices meæ,cap.de actionibus. Iuris adquirendi causæ duplices sunt,lucratiuæ & onerosæ. De causis iuris adquirendi lucratiuis in hoc libro agetur,de cæteris in libro sequente.

DE HAEREDITATE ET bonorum possessione in genere. CAP. I.

PRima regula: Bonorum possessio hæreditatis appellatione continetur. M. I. C.libro 9. cap.1.q.3.reg.2.Impropriè tamen dicitur hæreditas.Vill.H.13.

II.Regula: Hæredis appellatione hæres quoq; hæredis continetur.M.I.C.d.q.3.reg.3. Cuius exceptio est: Nisi priuilegium alicui & eius hæredi concessum sit: hoc enim casu hæredis hæres non continetur. Gabriel.libro 6.de legibus, conclus.2. num.3.

III.Regula: Hæredis appellatione extraneus quoq; hæres continetur. Viu.lib.1.emphyteuta.§. regula est,num.1.Gabriel.lib.6.de uerb.signif.conclus.2.num.1.Cuius exceptio prima est:Nisi de hæredibus masculis agatur. Viu. d.§.regula, num.2. Gabriel.lib.6. de uerb.signif.conclus.3. num.1. ubi tamen Socinus in cõtrarium allegatur.Sed quemadmodum

admodum una hirũdo non facit uer: ita nec unus Doctorum facit ius controuersum. Declaratur simul & distinguitur exceptio proposita apud Gabriel.d.conclus.3. Altera exceptio est: Nisi aliqua coniectura sit in cõtrariũ. Viu.d.§.regula, num.3. Tertia exceptio est in emphyteusi ecclesiastica hæredibus concessa, Viu.d.§.regula, num.4. De qua exceptione dicetur etiam J.in iure emphyteutico. Quarta exceptio est in materia feudali: in qua solus filius hæredis appellatione continetur. Vill.H.14. Plures huiusmodi exceptiones uide apud Gabriel.d.conclus.2. Planè istarum exceptionum replicatio generalis est: Nisi dispositio loquatur de hæredibus quibuscunq;: hoc enim casu appellatio hæredis etiam in materia alioquin non transitoria ad extraneos hæredes comprehendit hæredes extraneos. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.6. de uerb. signif.conclus.4. De qua uide item tractatum meũ feudalem cap.2.q.7.reg.10.except.7.

IIII. Regula: Hæredis appellatione fœmina quoq; hæres continetur. Cuius exceptio est: Nisi statuto cautum sit, quòd bannitus non poßit reuerti ad ciuitatem, nisi impetrata pace ab hærede defuncti: hoc enim casu fœmina hæres non continetur. Viu. lib.1. statutum disponens quòd bannitus non poßit, in prin. Huius replicatio est: Nisi statutum

tum loquatur in plurali numero de hæredibus defuncti. Viu.d.*statutum.ibi:fallit ac claudicat.*

V.*Regula:Hæredis appellatione non uenit successor singularis. Cuius exceptio prima est:* Nisi *uocabulum* Quibuscunq; *esset adiectum.*Gabriel. *d.conclus.*4.*num.*5. *Altera exceptio est in hærede sanguinis ex re certa instituto,* Gabriel.*libro* 6.*de uerb.signif.conclus.*2.*num.*20. *Hæredis appellatione non uenit fideicommissarius.*De *qua re uide* J.*cap.*10.*reg.*16.

V I.*Regula:Pactis non datur hæreditas.*M.I.C. *d.cap.*1.*q.*5.*causa* 6. *Accedit* Turz.*opin.*83.*num.*1. Viu.*lib.*1. *pactum per aliquos, num.*1. *cum tribus sequentibus.ubi etiam de ratione huius regulæ tractatur.*Huius *regulæ exceptio prima est:*Nisi *is de cuius hæreditate agitur, conuentioni consenserit, & in eo consensu usq; ad uitæ finiem permanserit.* M.I.C.*d.causa* 6.*except.*1.Accedit Vill.C.197.*cum sequente.*Viu.*d.pactum per aliquos,num.*7. *Altera exceptio est:* Nisi *pactum iuramento sit firmatum.*Quæ *tamen exceptio reprobatur apud* Viu. *d.pactum,num.*4.*cum duob.sequentibus.& apud* Villal.C.197.*cum sequente.item* I.145.*&* P.1.*cum addit. Tertia exceptio est:*Nisi *quis post mortem suam bona sua promiserit: hæc enim promissio ualet.*Quæ *exceptio approbatur & distinguitur apud* Turz.*d.opin.*83.*num.*2.Vill.P.352. Viu.*d.pactum*

ctum per aliquos,num.9. Quarta exceptio est: Nisi familia inter se pactum fecerit de succedendo ad familiæ conseruationem. Fichard.in addit.ad Vill. F.13. *Quinta exceptio est: Nisi pactum sit reseruandæ hæreditatis.* Fichard.in addit.ad Villal.P.1. Corras.lib.6.Miscellan.cap.9.in prin. *Sexta exceptio: Nisi statuto uel consuetudine istiusmodi pactum firmetur.* Vill.P.2. *Septima exceptio: Nisi de succedendo in re certa pactum sit factum.* Vill.P.3. Viu.lib.1.*pactum per aliquos,num.8. Controuertitur tamen hæc exceptio apud* Gabriel.libro 3.de *pactis,conclus.1.num.4. Octaua exceptio: Nisi de succedendo in certa quota bonorum, non hæreditatis,pactum sit factum.* Villal.P.4.Viu.d.num.8. *Nona exceptio: Nisi pactum sit de reciproca successione. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud* Gabriel. d.conclus.1. Viu.d.*pactum, num.12.*Villal.P.5.in addit. *Decima exceptio: Nisi de hæreditate incerti hominis pactum sit factum.* Viu.d.*pactum,num.10.* *Vndecima exceptio: Nisi pactum ueniat ex necessitate contractus præambuli.* Viu.d.*pactum,num.11.* *Plures huiusmodi exceptiones uide apud* Iason.in l.fin.C.de *pactis,nū. 5.& 7.ut refertur apud* Viu.d.*pactum,num.13.*

VII.Regula: *Magna est cognatio bonorū possessionis & hæreditatis.* M.I.C. d.cap.1.de bonor. *possess.q.6. Et est casus, quo hæreditas ex iure ciuili*

nili hodie adiri non potest, in quo opus est bonorum possessione prætoria: qui habetur apud Iul. Clar. in §. testamentum, q. 43. uers. & nota quod iste. item q. 45. uers. & ex hoc. Soarez B. 49.

VIII. Regula: Bonorum possessio non est misti imperij. Vill. B. 45. Soarez B. 43.

IX. Regula: Bonorum possessi^ potest delegari. Vill. B. 46. De qua re uide item s. lib. 1. cap. 5. reg. 26. except. 5. repl. 9.

DE TESTAMENTIS. CAP. II.

Prima regula: Diuiditur testamentum in testamentum scriptum & nuncupatiuum, M. I. C. lib. 9. cap. 2. q. 3. diuis. 3. Accedit Iul. Clar. in §. testamentum, quæst. 3. Definitio & differentia utriusq; habetur d. §. testamētum, q. 4. in prin.

II. Regula: Si duo in eadem charta testamentū fecerint: duo sunt testamenta, non unum. Iul. Clar. in d. §. testamentum, q. 60. in fine.

III. Regula: Testamenti factio iuris gentiū est, non iuris ciuilis. Quæ regula controuertitur, magis tamen approbatur apud Turz. opin. 100. Distinguitur apud Vill. T. 20. Iul. Clar. in §. testamentum, quæst. 2.

IIII. Regula: Testamenta sunt stricti iuris, ex-

ceptis duobus casibus, ut refertur ex Iasone apud Turz.opin.168.in fine.

DE EXECVTORE TEstamenti.

V.Regula: *Officia executoris testamenti enumerantur apud* Vill.E.129.*cum trib.sequentibus.*

V I. Regula: Mortuo executore, *eius officium transit ad* Episcopum.Vill.E.133.*Nisi aliter à testatore fuerit dispositum.*Vill.E.134.

DE EXCEPTIONIBVS ADuersus testamenta.

V II.Regula:*Ex testamento regulariter quidē datur actio tum ad hæreditatem, tum ad legata, tum ad alia in testamento relicta consequenda.*M.I.C.*lib.9.cap.5.in prin. &* M.I.P.*lib.5.cap.5.reg.5.* Cuius *regulæ plures sunt exceptiones, partim ex ijs quæ testamenti factioni insunt, partim ex iis quæ testamenti factionem sequuntur, desumptæ.* De *prioris generis exceptionibus in hoc & proximo sequenti capite agetur: posterioris generis exceptiones*].*cap.4.enumerabuntur.*Prioris *igitur generis exceptio prima, eaq; generalis hæc est:*Nisi *non iure factum sit testamentum.* M. I. C. *d.cap.5.except.1.* Accedit Iul.Clar. *in* §.*testamentum, q.89. ubi etiam distinguitur. de quib.distinctionibus dicetur postea in replicationibus generalibus.*Altera *exceptio est:*Nisi *testator testamēti*

factionem

factionem non habuerit. M.I.C. *d.cap.5.except.2.* *Cuius replicatio uidetur:* Nisi *ad pias causas quid sit relictum. Quæ tamen replicatio reprobatur apud* Vill.1.27.*cum sequente.* Huius *exceptionis species sequuntur.* Tertia *exceptio est:*Nisi *impubes testamentum fecerit.* M.I.C. *d.cap.5.except.3.* Accedit Viu.*lib.1.pupillus,num.4.* Huius *replicatio prima uidetur:*Nisi *miles impubes testamẽtum fecerit.Quæ tamen replicatio reprobatur* M.I.C. *d.except.3.repl.3.* Accedit Viu.*d.pupillus,num.5.* Altera *replicatio est:* Nisi *cum iuramento & sub conditione hac,* Si *in pupillari ætate decesserit,impubes testamẽtum fecerit.* Viu.*d.pupillus,num.9. cum sequente.&* Vill.1.15. Tertia *replicatio uidetur:* Nisi *impubes doli capax sit.* Sed *reprobatur apud* Viu.*d.pupillus,num.7.* Quarta *replicatio uidetur:* Nisi *statuto permittatur impuberi testamenti factio. Quæ replicatio reprobatur d.pupillus,num.6.Quinta replicatio uidetur:*Nisi *ad pias causas pupillus testamentum fecerit.*Sed *reprobatur d.num.7.ibi:illudq́; procedit.* Iul.Clar.*in §.testamentum,q.5.uers.hinc infertur.* Sexta *replicatio uidetur:* Nisi *permissu principis ad pias causas pupillus testamentũ faciat.* Viu.*d.pupillus,num.8.* Hactenus *replicationes propositæ exceptionis enumerauimus: quarum duplicatio generalis uidetur:* Nisi *sine authoritate tutoris pupillus testa-*

mentum fecerit. Iul. Clar. in d. §. testamentum, q. 28. uers. sed nunquid. Quarta exceptio: Nisi testator fuerit furiosus. M. I. C. d. cap. 5. except. 6. & M. I. P. d. reg. 5. except. 1. Cuius replicatio prima est: Nisi furore intermittente testamentum fecerit. M. I. C. d. except. 6. replic. 3. Accedit Viu. lib. 1. testis. §. notarius. uers. ubi tenet testamentũ. ibi: quod procedit in furioso. Altera replicatio est: Nisi furiosus omnia rectè & prudenter in testamento disposuerit. Viu. d. §. notarius. ibi: fallit dicta. Tertia replicatio uidetur: Nisi ad pias causas furiosus testatus sit. Sed reprobatur apud Viu. d. §. notarius. uers. ubi tenet testamentum. Iul. Clar. in d. §. testamentum, q. 5. uers. sed an furiosus. Planè replicationum priorum duplicatio generalis uidetur: Nisi sine curatoris authoritate furiosus sit testatus. Quæ tamen duplicatio reprobatur apud Iul. Clar. in d. §. testamentum, quæst. 28. uers. sed nunquid. Quinta exceptio: Nisi cæcus testamentum fecerit. M. I. C. d. cap. 5. except. 9. Cuius replicatio prima est: Nisi secundum constitutionem Imp. Iustini cæcus sit testatus. M. I. C. d. except. 9. repl. 1. Accedit Iul. Clar. in §. testamentum, quæst. 17. in prin. Altera replicatio est: Nisi inter liberos cæcus sit testatus. Iul. Clar. d. q. 17. uers. sed quæro. Sexta exceptio: Nisi prodigus testamentum fecerit. M. I. C. d. cap. 5. except. 12. Cuius replicatio prima est: Nisi bonis nondum

dum fuerit prodigo interdictum. Villal.P.45.cum addit.& Iul.Clar.in §.testamentum,q.33. Altera replicatio uidetur:Nisi ad pias causas prodigus testatus sit.Sed reprobatur apud Iul.Clar.in d.§.testamentum, q.5. uers.secundò infertur. Septima exceptio: Nisi publico iudicio seu capitali pœna damnatus testamentum fecerit.M.I.C.d.cap.5.except.13. Accedit Fichard.in addit.2.ad Vill.T.19. Iul.Clar.in §.testamentum,q.21.in prin. Huius replicatio prima est:Nisi non capitis,sed ad perpetuos carceres fuerit damnatus.Quæ replicatio est controuersa apud Iul.Clar. in d.§.testamentum, quæst.23.& Soarez C.21. Altera replicatio uidetur:Nisi ad pias causas sit testatus. Quæ replicatio reprobatur apud Iul.Clar. in d.§.testam. q.5. uers.quæro quid. Plures huiusmodi replicationes uide apud Iul.Clar.in d.§.testam.quæst.21. Octaua exceptio: Nisi testator publico iudicio accusatus mortuus sit. Hæc exceptio reprobatur M.I.C. d.cap.5.excep.14.Admittitur,si accusatus sibi ipsi mortem consciuerit.M.I.C.d.except.14.distinct.1. Accedit Iul.Clar. §.fin.quæst.68. uers.seipsum occidere.37.ibi:occidens autem. Cuius replicatio est: Nisi non ob conscientiam criminis,sed ex alia causa mortem sibi consciuerit. M.I.C. d.distinct.1.replic.1. Accedit Iul.Clar. d.uers.seipsum occidere. 37.ibi:cæterùm si qui. Nona exceptio:Nisi testa-

tor sit bannitus. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud Iul.Clar. in d.§.testam. quæst.19. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi bannitus testamentum fecerit secundum ius commune, non secundum statuta ciuitatis, à qua est bannitus. Quæ replicatio est controuersa d.quæst.19. in prin. ibi:aut uult testari. Altera replicatio est: Nisi bannito non sit apposita pœna mortis.d.q.19. in prin.ibi:dic quod aliquando. Tertia replicatio est: Nisi bannitus condemnatus fuerit ad mortem ratione delicti,cui non iure communi,sed per statutũ illius ciuitatis pœna mortis imposita est.nam nec hic intestabilis efficitur. d.q.19. uers.aliquando uerò. ibi:& ideo dic. Cuius duplicatio prima est:Nisi iste bannitus peruenit in fortiam communis.d.q.19.uers.aut uerò iste. item q.21.uers.aut uerò.Altera duplicatio uidetur:Nisi bannitus impunè poßit offendi. Quæ duplicatio reprobatur d. quæst.19.uers.ult. Tertia replicatio est: Nisi bannitus,cuius bona sunt confiscata,de ijs bonis testatus sit,quæ post confiscationem adquisiuit. d.q.19. in prin. ibi:& quod plus est. item uers. aliquando uerò.2.ibi:item de illis quæ adquireret. Quarta replicatio est:Nisi bannitus, cuius bona sunt confiscata, de bonis extra territorium bannientium fuerit testatus.d.uers.aliquando uerò.ibi:ideo dato quod eius.Quinta replicatio est:Nisi pendente

appella-

appellatione super sententia banni, testatus sit bannitus. Soarez A.127. Decima exceptio: Nisi deportatus testamentum fecerit. Iul. Clar. in §. testamentum, q.22. in prin. Vndecima exceptio: Nisi relegatus testamentum fecerit. Quæ exceptio reprobatur d.q.22. uers. relegatus autem. Duodecima exceptio: Nisi excommunicatus testamentum fecerit. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen reprobatur apud Viu. lib.2. excommunicatus non potest, num.5. Gabriel. lib.4. de testament. concl.1. ubi in quibusdam casibus admittitur. Accedit item Iul. Clar. in §. testament. quæst.24. item Vill. E.120. cum sequente. Decimatertia exceptio: Nisi infamis testamentum fecerit. Quæ exceptio reprobatur apud Iul. Clar. in §. testam. q.25. Decimaquarta exceptio: Nisi testator fuerit manifestus usurarius. M.I.P. d. reg.5. except.4. item lib.1. cap. ultim. q.6. reg.2. Accedit Viu. lib.1. usurarius, in prin. Gabriel. lib.4. de testamentis, conclus.3. num.3. Declaratur definitione manifesti usurarij apud Viu. d. usurarius. ibi: & his accedit, cum sequentibus. Iul. Clar. in §. usura, uers.15. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi usurarius caueat de usuris restituendis. Iul. Clar. in §. testament. q.26. in prim. Accedunt item ea quæ habentur s. ead. except. in prin. Huius duplicatio prima est: Nisi ut de repromißione caueat. Iul. Clar. d.q.26. uers. sed quæro.

Gabriel.d.concluſ.3.num.10.cum ſequente. Altera duplicatio eſt: Niſi *poſt conditum demum teſtamentum offerat cautionem.* Q*uæ duplicatio controuertitur, magis tamen reprobatur d.quæſt.26. uerſ.ſed pone.&* Gabriel.*d.concluſ.3.num.1.& 6.* Altera *propoſitæ exceptionis replicatio eſt :* Niſi *uſurarius conſtituerit procuratorem ad præſtandam cautionem de uſuris reſtituendis.* Viu.*d.uſurarius. ibi: limitaturq; iſta.* Gabriel. *d. concluſ.3. num.2.Tertia replicatio eſt:*Niſi Iud*æus uſurarius teſtatus ſit.* Viu.*d.uſurarius. ibi: limitatur tertiò.* Gabriel.*d.concluſ.3.num.8.*Q*uarta replicatio uidetur:*Niſi *uſuras exercere deſierit.*Q*uæ replicatio controuertitur,magis tamen reprobatur apud* Gabriel.*d.concluſ.3.num.9.* Iul.Clar. *d.q.26. uerſ. item quæro,& in §.uſura,uerſ.17.* Q*uinta replicatio eſt:* Niſi *non teſtatus ſit uſurarius, ſed donauerit.* Q*uæ replicatio eſt controuerſa apud* Viu. *d.uſurarius.ibi:fallit iſta.&* Iul.Clar.*in §.donatio, quæſt.7.&* Gabriel.*d.concluſ.3.num.13. Admittitur tamen in donatione inter uiuos,* Viu. *d.uſurarius.ibi:limitatur quartò. Cuius duplicatio eſt:*Niſi *omnia bona, uel maiorem partem bonorũ ſuorum inter uiuos donàuerit.* De *qua re uide ſ.lib.1. cap.ult.de uſuris,reg.9. Sexta replicatio uidetur:* Niſi *inter filios ſit teſtatus. Sed reprobatur apud* Gabriel.*d.concluſ.3.num.3.Septima replicatio uidetur:*

detur: Nisi ad pias causas sit testatus. Sed & haec reprobatur d.concl.3.num.4. Admittitur tamen, si constat testatorem contritum & poenitentem decessisse.d.conclus.3.num.5. Octaua replicatio uidetur: Nisi creditores usurario cautionem de usuris restituendis remiserint. Sed reprobatur d.conclus.3.num.12. Haec de 14. exceptione. Decimaquinta exceptio: Nisi mercator qui carius uendidit, testamentum fecerit. Quae exceptio est controuersa apud Gabriel.d.conclus.3.num.7. Decimasexta exceptio: Nisi monachus testamentum fecerit. M.I.P.d.reg.5.except.3. De qua exceptione uide s.lib.prox.cap.2.reg.23.except.2. Decimaseptima exceptio: Nisi statuto sine consensu cognatorum testari prohibitus, sine consensu cognatorum testamentum fecerit. De hac exceptione uide s.lib.prox.cap.13.reg.16.except.4. Decimaoctaua exceptio: Nisi statuto mulier liberos habens testari usque ad quartam bonorum partem prohibita, testamentum contrà fecerit. Viu.lib.1.statutũ disponens quòd mater. Decimanona exceptio: Nisi uxor sine consensu mariti contra statutum testamentum fecerit. Huius replicatio est: Nisi ad pias causas sit testata. Vill.S.113. Aliam replicationem uide s.d.reg.16.except.5. Vicesima exceptio: Nisi filiusfamiliâs testamentum fecerit. M.I.C. libro 9. cap.6.except.22. Huius replicatio prima uidetur:

Nisi uolente & consentiente patre filiusfamiliâs testamentum fecerit. Quæ replicatio reprobatur M.I.C.d.except.22.replic.1. Accedit Viu.lib.1.filiusfamiliâs regulariter,num.1. Iul.Clar.in §.testamentum,quæst.18.in prin. Admittitur, si ad pias causas uoluntate patris testatus sit. Vill.F.87. De qua distinctione uide J. except.prox. Altera replicatio est: *Nisi ad pias causas filiusfamiliâs testetur.* Hæc replica[illegible] controuertitur, magis tamen approbatur apud Iul.Clar.in §.testamentum, c.5. uers.sed nunquid.7. Fichard.in addit. ad Villa.F. 61. Viu. d. filiusfamiliâs regulariter, num.3. cum duob.sequentibus. Huius duplicatio prima uidetur: *Nisi de ijs bonis, in quibus patri usufructus quæritur, filiusfamiliâs ad pias causas testetur.* Quæ tamen duplicatio reprobatur apud Iul.Cla. d.q.5. uers.quæ quidem.8. Alterius duplicationis loco notandum,quòd legatum alij in eo testamento relictum non debeatur, nec ad piam causam, sed ad hæredem ab intestato transeat. Iul. Clar. d. quæst.5.uers.ult. & Vill.F.88. Tertia propositæ exceptionis replicatio est: *Nisi filiafamiliâs nupta testamentum fecerit.* Sed reprobatur apud Villal. F.85.& Fichard.in addit.ad Vill.F.61.Viu.lib.1.filiusfamiliâs regulariter,num.4. Quarta replicatio est : *Nisi filiusfamiliâs miles de castrensi peculio testamentum fecerit.* M.I.C.d.excep.22.repl.2.

Accedit

Accedit Viu.d.filiusfamiliâs, num.9. Quinta replicatio: Nisi de bonis à principe sibi donatis filiusfamiliâs testamentum fecerit. Quæ replicatio controuertitur apud Viu.d.filiusfamiliâs, num.8. Sexta replicatio est: Nisi de quasi castrensi peculio filiusfamiliâs sit testatus. M. I. C. d.except.22. repl.3.. Accedit Viu.d.num.9.Iul.Clar.in §.testamentum,quæst.18.uers.sciäs tamen.Septima replicatio: Nisi aduocatus de salario suo sit testatus. Quæ replicatio est controuersa apud Iul.Clar. d. quæst.18.uers.sed quid de salario. Octaua replicatio uidetur:Nisi de peculio aduenticio sit testatus. Sed reprobatur M.I.C.d.except.22.repl.4. Accedit Villal.F.86. Viu.d.filiusfamiliâs regul. num.1. ibi: amplia hoc. Iul.Clar. d.q.18. uers. uera igitur. Nona replicatio uidetur:Nisi filia de dote sua aduenticia sit testata.Sed reprobatur d.q.18.uers.secundò adde.Decima replicatio:Nisi pater ab hostibus captus sit,dum facit testamentum filius.Huius duplicatio est:Nisi pater postea ab hostibus fuerit reuersus. d.quæst.18.uers.sed pone. Vndecima replicatio: Nisi pater ingressus sit monasterium, dum filius testamentum fecit. Quæ replicatio est controuersa apud Viu. d. filiusfamiliâs regulariter,num.2. Duodecima replicatio: Nisi in testamento adiecta sit clausula codicillaris: uel ut ualeat tanquam mortis causa donatio. Iul.Clar. in §.

donatio,q.6.uerſ.ſed quæro.& uerſ.ult. Decimatertia replicatio : *Niſi mortis cauſa donauerit filiusfamiliâs.* De hac re uide J. cap.11. reg.30.except.1.repl.1. Decimaquarta replicatio: *Niſi ſtatutum loci aliud diſponat.* Cuius duplicatio eſt quoad forenſes, Viu. libro 1. ſtatutum habilitans. uerſ.ubi concludit. Hæc de uiceſima exceptione eiusq; replicationibus ſint dicta. Viceſimaprima exceptio: *Niſi ſeptem teſtes teſtamēti factioni non interfuerint.* M.I.C.lib.9.cap.7.except.23. Accedit Viu.lib.1.teſtes ſeptem,num.1.Iul.Clar.in §.teſtamentum,quæſt.56.in prin.cum uerſ.ſequente. Huius replicatio prima eſt: *Niſi peſtis tempore teſtamentum ſit factum.* Quæ replicatio eſt controuerſa apud Turz.opin.45. Villal.T.22.cum addit.Fichardi. Viu.libro 1.teſtes ſeptem,num.6. Gabriel. lib.4.de teſtamentis,concluſ.8.Iul.Clar.in §.teſtament.q.56.uerſ.& hæc quidem. Huius replicationis duplicationes uide apud Gabriel. d.concluſ.8. Altera replicatio eſt: *Niſi teſtamētum coram principe ſit factum.* M.I.C.d.except.23.repl.2. Accedit Vill.T.24.cum ſequente. Iul.Clar. d.q.56. uerſ.eſt etiam alius. Huius duplicatio eſt: *Niſi duo teſtes non adfuerint.* Viu.lib.1.teſtis.§.à pari.& Iul.Cla. d.q.56.uerſ.ult. Plures duplicationes uide d.uerſ. eſt etiam alius,cum ſequentibus. Tertia replicatio eſt: *Niſi apud acta ſeu coram iudice factum ſit teſtamentum.*

ſtamentum. Viu.d.§.à pari. Quarta replicatio eſt: Niſi quis prius teſtamentum mutauerit, hæredibus qui etiam ab inteſtato ſucceſſuri erant, ſcriptis: in hoc enim poſteriore teſtamento quinq; teſtes ſufficiunt. M.I.C.d.except.23.replic.3. Controuertitur apud Gabriel.lib.4.de teſtamentis, concluſ.7. Quinta replicatio eſt: Niſi intuitu pietatis pauper hæres ſit inſtitutus. Vill.T.26. Sexta replicatio: Niſi pater inter liberos ſit teſtatus. Vill. T.27. Viu.lib.1. teſtes ſeptem, num.8. cum ſequente. item in uerbo Teſtis, §. coram duobus. Septima replicatio: Niſi ſtatuto uel conſuetudine loci pauciores teſtes ſufficiant. Villal.T.28. Viu.lib.1. ſtatutum uel conſuetudo. Huius duplicatio prima eſt quoad forenſis teſtamentum, Vill.T.29. Cui contradicit Viu.d.ſtatutum.ibi: ampliatur primò. Altera duplicatio eſt quoad bona extra territorium ſtatuti ſita. Quæ tamen duplicatio reprobatur apud Viu.d.ſtatutum.ibi: ampliatur ſecundò. Tertia duplicatio uidetur: Niſi reuocetur teſtamentum, non conficiatur. Sed reprobatur d.ſtatutum. ibi: interpretatur tertiò. Quarta duplicatio eſt: Niſi extra territorium ſtatuti teſtamẽtum ſit confectum. d.ſtatutum.ibi: limitatur ſecundò. Hæc de ſeptima replicatione. Octaua replicatio: Niſi hæredis fidei commiſſum ſit. Vill.T.30. Nona replicatio: Niſi plures teſtes haberi nõ potuerint. Quæ repli-

replicatio reprobatur apud Viu. lib.1.testes septē, num.2. Decima replicatio: Nisi testamentum conditum sit ad pias causas: in hoc enim duo testes sufficiunt. Viu.d.testes septem, num.7. De qua re uide item ℣.inter replicationes generales. Vndecima replicatio: Nisi tabellione ad scribendum testamentum rogato connumerato, septenarius numerus sit completus. Viu.lib.1.testis.§.tabellio. Duodecima replicatio est quoad contractus in testamento initos: hi enim exceptione proposita non infirmantur. Viu.d.testis.§.contractus.uers.& isti contractus. Decimatertia replicatio: Nisi in terris ecclesiæ testamentum sit factum: in hoc enim quatuor testes sufficiunt, uel duo cum parochiano: siquidem iure pontificio exceptio proposita est mutata. M.I.P.d.reg.5.except.5. Accedit Viu.lib.1.testes septem, num.3. cum duob. sequentibus. Turz. opin.44. Villal.T.23. Iul.Clar. in §.testamentum, quæst.57. ubi de hac re copiosius agitur. Hæc de uicesimaprima exceptione. Vicesimasecunda exceptio: Nisi mulier testis testamento interuenerit. M.I.C.d.cap.7.except.26. Accedit Villal.M.144. Viu.lib.1.testis esse non potest, num.1. Iul.Clar. in §.testamentum, quæst.55.uers.& in primis. Huius replicatio prima est: Nisi pater inter liberos testatus sit. Iul.Clar.in d.§.testam. quæst.8. uers.secundò infertur. Viu.lib.1.testes septem, num.10. idem

eod.

cod.lib.1.testis esse non potest,num.6. Idem eod. lib.in uerbo Testis.§.coram duob.Iul.Clar.in §.testam.q.8.uers.secundò infertur. Cuius duplicatio est:Nisi spurius filius hæres sit institutus.Viu.d.testis esse non potest, num.7. Altera replicatio est: Nisi testamentum factum sit ad pias causas.Vill. M.144. Viu.d.testis esse non potest, num.4. Iul. Clar.in §.testam.q.6.uers.tertiò infertur. Tertia replicatio est:Nisi in testamento militis mulier testis interuenerit.Iul.Clar.in §.testamen. quæst.55. uers.sed hic.Quarta replicatio est:Nisi in codicillis mulier testis interuenerit. Viu.d.testis esse non potest,num.3. Quinta replicatio est:Nisi de probando testamento agatur:ad hoc enim mulier testis idonea est.Viu.d.testis esse,num.5.Planè exceptio proposita iure põtificio uidetur mutata:quæ tamen mutatio est controuersa, & communiter reprobatur Viu.d.testis esse, num.2. Iul.Clar. d.q. 55.uers.sed quid si. Hæc de uicesimasecunda exceptione. Vicesimatertia exceptio:Nisi seruus testis interuenerit.M.I.C.d.cap.7.except.29. Cuius replicatio est:Nisi testamenti faciendi tempore liber existimabatur.M.I.C.d.except.29.repl.1. Accedit Iul.Clar.d.quæst.55.in fine.Vicesimaquarta exceptio: Nisi monachus testis interuenerit testamento. Quæ tamen exceptio reprobatur apud Iul. Clar.d.quæst.55.uers.ulterius.Vicesimaquinta exceptio:

ceptio: Nisi infamis testis interuenerit. Cuius replicatio est: Nisi communi opinione non fuerit reputatus infamis. Iul. Clar. d.q.55. in fine. Vicesimasexta exceptio: Nisi hæres scriptus testis interuenerit. M.I.C.d.cap.7.exc.37. Cuius replicatio est: Nisi monasterio hærede instituto, monachi eius testes interuenerint. Viu.lib.2. testes monachi, nũ.1. Vicesimaseptima exceptio: Nisi filius testatoris uel hæredis scripti testis interuenerit. M.I.C.d.cap.7. except.38. & 41. Accedit Iul. Clar. d.q.55. uers. sed nunquid filius. Vicesimaoctaua exceptio: Nisi legatarius uel fideicommissarius, coniunctáue ei persona testis in testamento interuenerit. Hæc exceptio reprobatur M.I.C.d.cap.7. except.39. Accedit Fichard. in addit. ad Villal. L.55. item Vill. T.31. Iul. Clar. in d.q.55. uers. præterea quæro. Admittitur exceptio proposita, si testamentum non sit solenniter confectum, sed in testibus tantùm cõsistat. Vill. T.31. & Iul. Clar. d. uers. præterea quæro, in fine. Vicesimanona exceptio: Nisi pater uel frater testatoris testis interuenerit. M.I.C.d.cap.7. exc. 43. Accedit Gabriel. libro 1. de testibus, conclus.14. num.15 & 19. Huius replicatio prima est: Nisi filiusfamiliâs miles de castrensi peculio testamẽtum fecerit. M.I.C.d.excep.43. repl.1. Accedit Gabriel. d. conclus.14. num.18. Altera replicatio est: Nisi ab alio etiam, quàm à solo testatore, frater testis esset

rogatus.

rogatus. Quæ replicatio est controuersa d.cõclus. 14.num.17. Tricesima exceptio: Nisi cognatus testatoris testis interuenerit. Quæ exceptio reprobatur d.conclus.14.num.16. Tricesimaprima exceptio: Nisi testis testamento adhibitus non fuerit rogatus, sed casu interuenerit. M.I.C.d.cap.7.except.46. Accedit Viu.lib.1.testes tam in testamento. Iul.Clar.in §.testam.q.58.in prin. Cuius replicatio prima est: Nisi testamentum inter liberos sit factum. Viu.lib.1.testis esse non potest, num.6. Altera replicatio uidetur: Nisi ad pias causas testamẽtum sit factum. Quæ tamẽ reprobatur apud Viu. d.testes tã in testamento.ibi: sequendo tamen. Tertia replicatio uidetur: Nisi testamentum militis sit. Quæ replicatio reprobatur apud Iul.Clar.d.q.58. uers.item quæro quid. Quarta replicatio uidetur: Nisi testamentum sit nuncupatiuum. Sed reprobatur d.q.58.uers.& hæc quidem. Tricesimasecunda exceptio: Nisi ab alio quàm à testatore, testes fuerint rogati. Quæ exceptio est controuersa, magis tamen reprobatur d.q.58.uers.scias tamen. Tricesimatertia exceptio: Nisi notarius non sit rogatus.d.q.58.uers.quod uerò. Tricesimaquarta exceptio: Nisi testes ipsum testatorem non uiderint, uel non audiuerint. Iul.Clar.in §.testamentum, q. 59.Vill.V.45. Tricesimaquinta exceptio: Nisi testator coactus testamentũ fecerit. M.I.C, lib.9.cap.

8.ex-

8.except.50.Accedunt ea quæ habētur s̄.lib.prox. cap.10.reg.3. Tricesimasexta exceptio:Nisi hæres non sit palàm à testatore nuncupatus.M.I.C.d.ca. 8.except.53. Accedit Viu.lib.1. hæres quilibet. ibi: procedit quoq;.Huius replicatio prima est:Nisi testator clausum testamentum testibus proposuerit. M.I.C.d.excep.53.repl.2.Accedit Iul.Clar.in §.testam.q.4. uers.sed pone. & q.36. uers.sed quid si. Altera replicatio est:Nisi testator à notario interrogatus,an uelit(puta)Lucium Titium hæredē instituere,responderit Sic. Vill.T.67.cum addit.Fichardi. Gabriel.lib.4.de testamen.conclus.2.num. 1.ubi Iason in contrariū allegatur. Sed una hirundo (ut s̄.dictum est) non facit uer:nec solus Iason ab alijs pluribus dissentiens facit ius cōtrouersum. Controuertitur tamen etiam apud Iul. Clar. in §. testam.q.37.uers.sed quid si.Huius duplicatio prima est:Nisi testator non fuerit sanæ mentis,uel nō potuerit articulatè loqui. Vill.d.T.67.cum addit. Gabriel.d.conclus.2.num.4.Viu.lib.1.hæres quilibet.ibi:procedit secundò. Altera duplicatio est:Nisi testator fuerit morti proximus.Fichard in d. addit.ad Vill. T.67. & Gabriel.d.conclus.2. num. 6. ubi Alexander in cōtrarium adducitur. Plures huiusmodi duplicationes uide d.conclus.2.item apud Viu.d.hæres quilibet. Tertia propositæ exceptionis replicatio est: Nisi relatio sit facta ad aliud:puta,Quem

ta, Quem codicillis hæredem scripsero, hæres mihi esto. uel alio modo. M.I.C.lib.9.cap.9.except. 90.repl.3. Sed controuertitur hæc replicatio & distinguitur apud Gabriel.lib.4.de testamentis, conclus.11. Iul. Clar. in §. testam.q.36.uers.sed quid si.2. Quarta replicatio est: Nisi testamẽtum sit ad pias causas factum. Iul. Clar. in §. testam.q.6.uers.quintò. Tricesimaseptima exceptio: Nisi oratio testamenti non sit perfecta. Hæc exceptio reprobatur M.I.C.lib.9.cap.8.except.59. Admittitur tamen, si culpa fuerit testatoris, non notarij. Vill.T.65. Tricesimaoctaua exceptio: Nisi in testamento non sit scriptum, Testes esse rogatos, & ad hoc specialiter uocatos. Vill.N.20. Cuius replicatio prima est in testamento ad pias causas confecto, Vill.N.21. Altera replicatio est: Nisi testes subscripserint. Vill. N.22. Viu. lib.1. testes tam in testamento. uers.ult. Tricesimanona exceptio: Nisi in testamento adiecta sint hæc uerba, Quòd testator uelit testamentum ualere iure codicillorum, & non aliter. Quæ exceptio est controuersa apud Iul. Clar. in §. testam.q.4.uers.non omittam. Quadragesima exceptio: Nisi nutu factum sit testamentum. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quæ proposita sunt s.except.36. Quadragesimaprima exceptio: Nisi duo in eadem charta testati sint. Quæ exceptio reprobatur apud Fichard.in

addit.ad Vill.C.99.Iul.Clar.in §.testam.quæst.60.
Quadragesimasecunda exceptio:Nisi testamentũ in scriptura, subscriptione uel signaculis habeat defectum.M.I.C.lib.9.cap.9. Cuius replicatio est, quòd quamuis testamentum in scriptis factum nõ ualeat ut testamentum scriptũ,ualet tamen ut nũcupatiuum.Vill.T.21.Controuertitur tamen & distinguitur hæc replicatio apud Iul. Clar. in §. testam.q.4.uers.sed quæro.

DE HAEREDVM INSTITVTIONE.

Quadragesimatertia exceptio:Nisi testamentum non habeat hæredis institutionem. M.I.C.lib. 9. cap.10. except.81. Accedit Iul.Clar.in §.testam. q.35.uers.in primis.Cuius replicatio prima est:Nisi uerbum Lego uel Relinquo adijciatur uniuersitati bonorum.Vill.I.70.Contradicit Fichard.in addit ad Vill.L.9. Distinguitur apud Viu.lib.1.uerbum Relinquo. Vide item ℑ.*de uerb.signif.item* ℑ. *cap.8.reg.6.except.17.repl.1.dupl.1. cum sequentibus. Altera replicatio est: Nisi substitutio facta sit sub hac conditione, Si ille (puta Titius) hæres non erit.hæc enim conditio continet tacitam institutionem. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud Iul.Clar.d.uers.in primis,cum sequente. Quadragesimaquarta exceptio:Nisi deportatus hæres sit institutus.M.I.C.d.cap.10.except.83. Accedit Vill.D,62. Iul.Clar.in §.testam.quæst.22.*

uers.

uerſ.ſi autem quæris. Quadrageſimaquinta exceptio: Niſi excommunicatus ſit hæres inſtitutus. Quæ exceptio reprobatur apud Vill.E.121. Viu. lib.2. excommunicatus non poteſt, num.6. Vide inſuper ȷ.cap.9.reg.8.except.7. Quadrageſimaſexta exceptio: Niſi filius naturalis uel ſpurius hæres ſit inſtitutus. M.I.C.d.cap.10.except.84. Cuius replicatio prima eſt: Niſi ſub conditione hac, Si fuerit legitimatus: hæres inſtitutus ſit. Villal.I.69. Iul.Clar.in §.teſtam.q.31. uerſ.ſed quæro. Altera replicatio eſt: Niſi non à patre, ſed ab extraneo hæres ſit inſtitutus. Iul.Clar. d.q.31. uerſ.regulariter quidem. Cuius duplicatio uidetur: Niſi ab eo qui patris ſpurij hæres fuit, ſpurius ſit hæres inſtitutus. Quæ tamen duplicatio reprobatur ſub conditione d.q.31. uerſ.ſed pone. & apud eundem §. fin.q.79. uerſ.quando hæres.7.ibi: ſcias tamen. Plures huiuſmodi replicationes uide s̃.lib.prox. cap. 11.reg.23. Quadrageſimaſeptima exceptio: Niſi nepos ex filio naturali hæres ſit inſtitutus. Hæc exceptio reprobatur per ea quæ propoſita ſunt s̃.d.reg.23.except.3. Accedit Vill.N.6. cum tribus ſequentibus. ubi etiam diſtinguitur. Sed & diſtinguitur apud Gabriel. lib.4. de hæredibus inſtitu-end.concluſ.3. Iul.Clar.in §.teſtam.q.32. Quadrageſimaoctaua exceptio: Niſi mulier propinquos ſuos, quorum conſenſus in eius teſtamento requi-

ritur,hæredes instituerit. Vill.M.136. *Quadragesimanona exceptio:*Nisi *is qui testamentum facere non potest,hæres sit institutus. Quæ exceptio reprobatur* M.I.C. *d.cap.*10. *except.*87. Accedit Iul.Clar.*in* §.*testamentum,q.*34. *uers. item quæro.ubi etiam distinguitur. Quinquagesima exceptio :* Nisi *incertus hæres sit institutus.* M. I. C.*d. cap.*10.*except.*90. Accedit Iul.Clar.*in d.*§.*testam. q.*36.*in prin.*Huius *replicatio prima est:*Nisi *relatio sit facta ad aliam scripturam.* M.I.C.*d.except.* 90.*repl.*3.De *qua uide* s.*except.*36.*repl.*3. *Altera replicatio est:* Nisi *ad pias causas testamentum sit factum.*De *hac re uide* j.*except.*54. *Quinquagesimaprima exceptio:*Nisi *fratres mendicantes hæredes sint instituti. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud* Gabriel. *lib.*4.*de hæred.instit.conclus.*1. De *qua re uide item* j.*cap.*9. *reg.*8. *except.*3. *Quinquagesimasecunda exceptio:*Nisi *ex certa re uel parte hæres sit institutus.* Reprobatur M.I.C.*d.cap.*10.*except.*106. *Qualis autem sit hæc institutio in re certa facta, differitur apud* Vill.I.63.65. & 66. *Quinquagesimatertia exceptio:*Nisi *filia in dote sit hæres instituta. Quæ exceptio reprobatur apud* Turz.*opin.*38. Vill.P.36. *Controuertitur apud* Iul.Clar. *in* §.*testam.q.*44. *Quinquagesimaquarta exceptio:*Nisi *quis ita scripserit hæredem:*Ex *qua parte* Titius *me scripserit*

hæredem,

hæredem, ex ea parte mihi hæres esto. uel nisi captatoria sit institutio. M.I.C.d.cap.10.except.108. *Cuius replicatio prima est:* Nisi *ad pias causas factum sit testamentum.* Vill.C.22.Iul.Clar.in §.testam.q.6.*uers.quartò infertur.* Soarez C.9. *cum tribus sequentibus. Controuertitur tamen & distinguitur apud Gabriel. lib.6. de pia causa, conclus.3.* Altera *replicatio est:*Nisi *statuto uel consuetudine istiusmodi institutio approbetur.* Viu.lib. 2.*statuto uel consuetudine.*Q*uinquagesimaquinta exceptio:* Nisi *error uel falsa demonstratio in institutione hæredis interuenerit.* M.I.C. *d.cap.* 10.except.109. Huius *exemplum est, si testator aliquem scripserit hæredem tanquam filium uel cognatum suum, qui filius uel cognatus ipsius non sit.* Vill.H.17.& T.43. Q*uinquagesimasexta exceptio:* Nisi *suus hæres sub conditione sit institutus.*M.I.C.d.*cap.*10.*except.*117. Accedit Vill.T.36. Iul.Clar. *in §.testamen. q.39. uers.aliqua uerò est.* Cuius *replicatio prima est:*Nisi *sub cōditione quæ in eius est potestate, hæres sit institutus.* M.I.C.d. *except.117.replic.1.*Accedit Vill.T.64.Iul.Clar.*d. q.39.in prin.*Declaratur *replicatio hæc definitione conditionis potestatiuæ* M.I.C.d.*repl.1.* Accedit Iul.Clar. *d.q.39.in prin.* Huius *duplicatio est:* Nisi *mixta sit conditio.*Vill.I.68. Altera *propositæ exceptionis replicatio est:* Nisi *posthumus hæ-*

res institutus sit sub hac conditione, Si suus nascatur. Vill.I.69. *Tertia replicatio est:* Nisi *alius suus hæres, quàm filius, sub conditione sit institutus.* M.I.C.d.*except.*117.*replic.*6. *Huius duplicatio est in nepote suo hærede,* Vill.N.4.Iul.Clar.d.q.39.*uers. & hæc conclusio. Quarta replicatio est:* Nisi *suus hæres legitimam consequatur.* Villal.I.68.*ibi:restringe. Quinta replicatio est:* Nisi *in casum deficientis conditionis nominatim sit exhæredatus filius.* M.I.C.d.*except.*117.*repl.*9. *Accedit* Villal.F.120. *Sexta replicatio est:* Nisi *per suum hæredem steterit, quo minus conditio sit impleta. Quæ replicatio reprobatur apud* Vill.I.68.*ibi: etsi stetit per eum. Septimæ replicationis loco notandum, quòd iure prætorio testamentum uideatur ualere, exceptione proposita non obstante. Quæ tamen replicatio est controuersa apud* Iul. Clar. *in* Mutatio iuris. *§.testam.q.*43.*in prin. Sed & iure nouo exceptio proposita uidetur mutata: cum omne grauamen, quod institutioni filij adijcitur, hodie pro non adiecto habeatur. Quæ mutatio controuertitur, magis tamen approbatur apud* Iul.Clar. *d.q.*39. *uers. sed quæro. De qua mutatione uide plura* ſ.*cap.*8.*reg.*6.*except.*17.*repl.*4.*in fine. Hæc de* 56. *exceptione. Quinquagesimaseptima exceptio:* Nisi *ad interrogationem hæredis uel notarij institutio sit facta. De hac exceptione dictũ* s.*excep.*36.*repl.*2.

DE

DE SVBSTITVTIONE.

Sequuntur nunc exceptiones aduersus substitutionem. Quo loco sciendum, uarias esse substitutionis species. M.I.C.lib.9.cap.11.in prin. Quibus accedit compendiosa substitutio, quæ definitur apud Vill.S.150.& 152. Item fideicommissaria: quæ tamen impropriè dicitur substitutio. Vill.B.num. ult.in fine.item F.45. Cuius nota præscribitur apud Villal.S.144. Quinquagesimaoctaua exceptio: Nisi institutus hæres extitat: hoc enim casu substitutio deficit.M.I.C.d.cap.11.except.132. Cuius replicatio prima est: Nisi cum impuberi substitutio facta esset, Si is hæres non erit: is hæres extiterit, sed intra pubertatem decesserit. hoc enim casu nihilominus substitutus hæres erit. M.I.C.lib.9. cap.12.except.165.repl.1.Accedit Vill.S.134.T.68. Huius duplicatio prima est: Nisi impubes & alius diuersæ ætatis uel cõditionis, cui pupillariter substitui non potest, inuicem substituantur: hoc enim casu substitutio in utrunq; casum facta non intelligitur. M.I.C.d.repl.1.dupl.1.& d.cap.12.except. 160.Accedit Vill.D.5.ibi:ratio cohæredis.S.130.& 145.item T.68.Altera duplicatio est: Nisi impubes & alius institutus sit hæres, & ambobus substitutio facta, Si instituti hæredes non erunt: hoc enim casu conditio hæc etiam quoad impuberem non trahitur ad utrunq; casum.M.I.C.d.repl.1.dupl.2.

Huius triplicatio est: Nisi miles impares instituerit hæredes, uolueritq; in utrunque casum impuberi substitutum esse. Vill. M.112. Hæc de prima replicatione. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi cùm duobus substitutio facta esset, Si hæredes non erunt: unus ex ijs hæres non sit. hoc enim casu uidetur, quamuis alter hæres existat, substitutum tamen pro parte esse admittendum. Sed hæc replicatio reprobatur M.I.C.d.cap.11.excep. 135. Accedit Vill. S.129. Planè admittitur replicatio proposita in substitutione fideicommissaria, Vill. S.143. Plura de hac replicatione uide J.excep.60. item J.cap.5.reg.4. Quinquagesimanona exceptio: Nisi alius per institutum hæres existat: puta pater uel dominus. hoc enim casu, quamuis institutus ipse hæres non existat, euanescit tamen substitutio. M.I.C.d.cap.11.except.134. De qua re uide item J.cap.10.reg.26.except.2. Sexagesima exceptio: Nisi quis duobus substitutus sit sub hac conditione, Si decesserint, uel hæredes non extiterint. hoc enim casu uno superstite uel hærede existente, substitutio deficit, quamuis alter decesserit uel hæres non extiterit. Quæ exceptio approbatur per ea quæ proposita sunt paulò superius except. 58.replic.2. Sed & approbatur & distinguitur apud Turz.opin.163. Controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.4.de substitut.concl.3.& 4.

Plura

Plura de hac exceptione uide j.cap.10.reg.17.except.2.Sexagesimaprima exceptio:Nisi ei cui substitutio facta est, postea nascantur liberi: nam & hoc casu deficit substitutio.M.I.C.d.cap.11.excep. 142. Accedit Gabriel.lib.4.de fideicom.conclus.2. ubi etiam plures replicationes congeruntur. Sexagesimasecunda exceptio: Nisi substitutus ante delatam sibi hæreditatem decesserit. Quæ exceptio approbatur M.I.C.lib.9.ca.20.reg.1.excep.1. Accedit Turz.reg.2.Vill.S.147.cum sequente.ubi etiam replicatur.Sed & plures replicationes uide j.cap.5.reg.1.except.1.repl.1.cum sequentibus.Sexagesimatertia exceptio: Nisi cum inter duos reciproca substitutio facta esset, in unius persona substitutio irrita sit facta:tunc enim infirmatur etiam quoad alterum.Vill.S.130.Sexagesimaquarta exceptio: Nisi ei qui non est in potestate testatoris,pupillariter sit substitutum.M.I.C.lib.9.cap. 12.except.143.Accedit Villal.F.160. Sexagesimaquinta exceptio: Nisi nepoti uel pronepoti suo, qui post mortem testatoris in patris potestatem recasurus est, auus pupillariter substituerit. M.I. C.d.cap.12.except.145.Quæ exceptio hodie dicitur mutata apud Vill.A.165. Sexagesimasexta exceptio: Nisi is cui pupillariter substitutum est,in legitima tantùm hæres sit institutus. Quæ exce-

ptio reprobatur apud Vill.S.132. Sexagesimaseptima exceptio: Nisi præterito pupillariter sit substitutum. M.I.C.d.cap.12.except.147. Cuius replicatio est: Nisi auus nepoti præterito ex filio emancipato pupillariter substituerit. Villal.A.165. Soarez A.296. Sexagesimaoctaua exceptio: Nisi substitutio pupillaris fuerit fideicommissaria, non directa. Villal.S.132. ibi: substituere uniuersaliter. Sexagesimanona exceptio: Nisi ultra decimumquartum annum pupillaris substitutio sit facta. M.I.C.d.cap.12.excep.156. Cuius replicatio prima est, quòd nihilominus usq; ad decimumquartũ annum ualeat substitutio ultrà facta. M.I.C.d.excep. 156.repl.1. Accedit Vill.S.133. Altera replicatio est, quòd dicta pupillaris substitutio post pubertatem ualeat iure fideicommissi. Villal.S.133.& 135. cum duob. sequentibus. Turz.opin.49. Viu.lib.1. substitutio compendiosa. Septuagesima exceptio: Nisi in codicillis pupillaris substitutio facta sit. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud Viu. lib.1. legitima non debetur, num.9. Septuagesimaprima exceptio: Nisi is cui pupillariter substitutum est, uiuo testatore decesserit. Quæ exceptio reprobatur M.I.C.d.cap.12.except.168. Admittitur in impubere arrogato decedente ante arrogatorem, Vill.S.131.

DE PRAETERITIONE LIBERORUM & parentum.

Septuagesimasecunda exceptio : Nisi testator liberos uel parentes suos in testamento præterierit. M.I.C.*lib.9.cap.13.except.177.* Accedit Turz. *opin.59.& opin.114.in prin.*Vill.T.35.& 37.Viu. *lib.1.filij sunt,num.1. item in uerbo* Filius. *§.institutio,num.1.cum quinq; sequentibus.* Idem *lib.eodem,statutum excludens fœminas.§.institutio patris,in prin.* Iul.Clar.*in §.testam.q.42.in prin.& q.*48. *Huius replicatio prima est:* Nisi *filius præteritus non fuerit in potestate testatoris,sed emancipatus.*Reprobatur *certo modo* M.I.C.*d.except.177.repl.1.*Accedit Iul.Clar.*in §.testam.quæst.*40. *uers. item quæro. & q.42. uers. & hæc quidem.* Altera *replicatio* est : Nisi *fœminini sexus liberi uel nepotes & cæteri descendentes præteriti sint.* Quæ *replicatio approbata iure antiquo, reprobatur iure nouo,*M.I.C.*d.except.177.repl.4.* Accedit Iul.Clar.*d.q.42.uers.item quæro.* Tertia *replicatio est:* Nisi *præterito per statutum legitima denegetur.* De *hac replicatione uide* 3.*cap.8.reg.6.except.12.* Quarta *replicatio est:*Nisi *illegitimi liberi præteriti sint.* M.I.C. *lib.11. cap.4. quæst.2. except.11.* Accedit Iul.Clar. *d.q.42.uers.sed quid in filijs.* Cuius *duplicatio est:*Nisi *sint legitimati.* Iul.Clar.*in §.testam.quæst.*84. Quinta *replicatio*

uidetur

uidetur: Nisi *filia dotata statuto existentibus masculis exclusa, præterita sit.* Quæ *replicatio controuertitur* J.*cap*.8.*reg*.6.*except*.5.*replic*.1. *Admittitur, si ultra dotem in quinq; solidis instituta sit*. Vill. F.138. *Sexta replicatio est*: Nisi *præteritus præteritioni consenserit*. Viu.*lib*.1.*filij sunt, num*. 4. Iul. Clar. *in* §.*testamentum, q*.43. *uers.sed quid si filius, cum sequente. ubi etiam duplicatur. Septima replicatio uidetur*: Nisi *filius matrem, uel per maternam lineam ascendentes præterierit.* Quæ *replicatio reprobatur sub conditione apud* Iul. Clar. *in* §.*testamentum, q*.49. *Octaua replicatio est*: Nisi *mater, auus maternus, uel cæteri per lineam maternam ascendentes liberos suos ex filiabus descendentes præterierint*. M.I.C.*d.except*. 177.*repl*.13. Contradicit Iul. Clar. *in* §.*testamen.q*. 47.*in prin. Admittitur primùm, si causa præteritionis sit inserta.d.q*.47.*uers.hanc tamen.* Deinde *admittitur, si clausula codicillaris in testamento sit adiecta: hoc enim casu hæredes ab intestato censentur grauati*. Vill. T.40. *Nona replicatio est*: Nisi *præteritus ex re uel minima sit institutus*. Vill. F.138. *Decima replicatio uidetur*: Nisi *causa præteritionis sit adiecta. Sed reprobatur apud* Iul. Clar. *in* §.*testam.q*.42. *uers.& hæc quidem, in fine.& quæst*.48.*in prin.ibi: si autem pater.* Planè *admittitur hæc replicatio primùm quidē in præterito*

terito à matre, auo materno, & similibus per matrem ascendentibus. de quo dictum paulo superius repl.8.distinct.1. Deinde *admittitur in matre praeterita, causa praeteritionis adiecta.* Iul.Clar. *in §. testam.q.49.* Tertiò *admittitur, si pater sit praeteritus à filio emancipato, causa adiecta.* Iul.Clar.*d. q.48.uers.1.ibi: si uerò sit praeteritus.* Quartò *admittitur in milite praetereũte liberos suos.* De qua *re uide ĩ.replic.prox.dupl.1.* Vndecima *replicatio est:* Nisi *miles liberos suos praeterierit.* M.I.C. *d.except.177.replic.14.* Cuius *duplicatio est:* Nisi *miles non adiecta causa filiũ praeterierit.* Iul.Clar, *in §.testam.quaest.15. uers.sed quaero, in fine. item q.42.uers.bene uerum.* Planè *exceptio proposita hodie dicitur sublata, ĩ.cap.8.reg.6.except.1.* Duodecima *replicatio uidetur:* Nisi *pater praeteriens ignorauerit se filium habere.* Sed *reprobatur* M.I.C.*d.except.177.repl.17.* Accedit Villal.T.46.*in addit.* Admitti *uidetur replicatio haec, si generaliter instituit filios suos.* Sed *& haec distinctio reprobatur apud* Vill.T.38. Decimatertia *replicatio uidetur:* Nisi *praeteriti alio modo praeter institutionem uel exhaeredationem mentio sit facta.* Sed *reprobatur apud* Iul.Clar.*in §.testam.quaest.42.in prin.* Reprobatur *item, si legata illi sint relicta.* Vill.T.35. Item *si legitima illi sit relicta.* Vill.T.35.*in addit.* Decimaquarta *replicatio uidetur:* Nisi

Nisi præterito substitutio sit facta, si is hæres non esset. per hanc enim conditionem institutus uidetur. Sed hæc replicatio reprobatur apud Iul. Clar. *d.* §. *testam. q.35. uers. in primis. ibi: aut uerò iste. & uers. ult.* Decimaquinta replicatio est: *Nisi præteritus bonis paternis se abstineat, nec contra tabulas bonorum possesionem petat.* M. I. C. *d. except. 177. replic. 18.* Contradicit Turz. *opin. 59. in prin. ibi: licet filius.* Iul. Clar. *in* §. *testam. q. 43. uers. successiuè. & uers. ultim.* Controuertitur replicatio *proposita & distinguitur apud* Vill. T. 44. *cum addit.* Fichardi. *Sed & distinguitur apud* Turz. *opin. 114.* Decimasexta replicatio est: *Nisi præteritus intra annum testamentum non dixerit nullum. Quæ replicatio controuertitur, & magis reprobatur apud* Vill. F. 137. *in addit.* Decimaseptima replicatio est: *Nisi clausula codicillaris in testamento sit adiecta: tunc enim iure fideicommissi ex eo testamento hæreditas peti potest.* Gabriel. *lib. 4. de testam. conclus. 5. num. 8.* Turz. *opin. 59. ibi: si tamen. & opin. 114. ibi: limitatur secūdò.* Vill. T. 46. *cum addit.* Viu. *lib. 1. filius.* §. *institutio parentum, num. 9.* Controuertitur tamen & distinguitur apud Gabriel. *de quo* ſ. *cap. prox. repl. 10. dupl. 2. & 3.* Decimæoctauæ replicationis loco notandum, *quòd legata & fideicommissa nihilominus ex eo testamento, quod ob præteritionem nul*

lum

lum est, peti poßint. M.I.C.*lib.12.cap.6.except.85. repl.5.* Accedit Villal.T.45.*&* 50. *De qua re uide plura* ȷ.*cap.9.reg.8.except.16.repl.3.* Decimænonæ *replicationis loco notandum, quòd etiam substitutio pupillaris & exemplaris nihilominus ualeat.* Vill.T.49. *Vicesima replicatio est:* Nisi *is qui parentes præterijt, descendentes habeat quos instituit.* Viu.*lib.1.in uerbo* Filius.§.*institutio parentum.ibi:limitatur præfata.*

DE EXHAEREDATIONE LIberorum & parentum.

*Sequuntur nunc exceptiones aduersus exhæredationem.Septuagesimatertia exceptio:*Nisi *ante hæredis institutionem exhæredatio sit scripta. Sed reprobatur* M.I.C. *lib.9. cap.14.except.179.* Accedit Villal.E.141. *Septuagesimaquarta exceptio:*Nisi *ab uno gradu, non omnibus facta sit exhæredatio.*M.I.C.*d.cap.14.except.182. Cuius replicatio est:*Nisi *post omnes hæredum institutiones exhæredatio sit facta.* M.I.C. *d.except.182.replic.1.* Accedit Vill.E.140.*cum sequente. Septuagesimaquinta exceptio :* Nisi *filius posthumus sit exhæredatus.* Iul.Clar.*in* §.*testam.q.41. uers.ult. Septuagesimasexta exceptio:*Nisi *sine iusta causa facta sit exhæredatio.* M.I.C.*d.cap.14.excep.185.* Accedit Iul.Clar. *in* §.*testam. q.40.uers.aliquando uerò.* & *q.48. in prin. Declaratur exceptio*

pro-

proposita enumeratione iustarum causarum exhæredationis, M.I.C. *d.except.185.* Accedit Iul. Clar.*d.§.testam.q.41.in prin.Quibus tamen connumerantur plures aliæ, de quibus uide* J.*except. prox.* Septuagesimaseptima exceptio:*Nisi causa exhæredationis non reperiatur* Nouell.115.*appro bata.*M.I.C.*d.cap.14.except.188. Cuius replicatio prima est* : *Nisi alia causa illis ibidem enumeratis par sit uel maior.* Iul.Clar.*d.q.41.uers.sed quæro.* Fichard.*in addit.ad* Vill.E.143. *Viu.lib.1.filius ultra,num.1.* Altera replicatio *est:Nisi iniuria uerbalis causa sit exhæredationis.* Vill.E.142.*item* L. 61.Iul.Clar.*d.q.41.uers.sed an.* Tertia replicatio *est:Nisi ob id quòd sine cõsensu testatoris nuptias contraxerit,exhæredatio sit facta.* Villal.M.38.*in addit.* Iul.Clar. *d.q.41. uers.sed quid si. ubi etiam duplicatur. Quarta replicatio est:Nisi filia,quòd turpiter uixerit,exhæredata sit.* M.I.C.*lib.11.cap. 4.q.1.except.20.* Accedit Viu.*lib.1. filia quæ peccauit. Cuius duplicatio est:* Nisi *ad meliorem uitam redierit.* Viu.*d.filia quæ. ibi:tamen hoc fallit. Quinta replicatio est:Nisi mater ob id filium exhæredauerit, ne res hæreditarias pater profundat.* Iul.Clar.*d.q.41.uers.quæro etiam. Sexta replicatio uidetur:* Nisi *ob id fuerit exhæredatus filius,quòd aduersus dominum patris feloniam com miserit. Quæ replicatio reprobatur apud* Iul.

Clar.

Clar.d.q.41.uerſ.item quæro. Septuageſimaoctaua exceptio: Niſi cauſa exhæredationis in teſtamento non ſit ſpecialiter expreſſa. M. I. C.d.cap. 14.except.186. Accedit Iul.Clar.in §.teſtam.quæſt. 40.uerſ.aliquando enim. Septuageſimanona exceptio: Niſi hæres ſcriptus cauſam exhæredationis teſtamento adiectam non probauerit. M. I. C. d.cap.14.except.187. Accedit Viu.lib.1.filius exhæredatus. ibi: & hic occurrit. Iul. Clar. d.q.40. uerſ. aut talis cauſa inſerta. Cuius replicatio eſt, quòd hoc caſu teſtamentū ipſo iure ualeat, quamuis cauſa nō ſit probata: licet per inofficioſi querelam poßit impugnari. Iul.Clar. d.uerſ.aut talis. ibi: hoc tamen quod dixi. item d.§.teſtam. quæſt. 48. uerſ.1. ibi: ſi uerò eſt adiecta. Octuageſima exceptio: Niſi exhæredatus poſt commiſſam cauſam, ex qua exhæredari meruit, furioſus ſit factus. Quæ tamen exceptio reprobatur apud Iul. Clar. in §.teſtam.q.41.uerſ.ſed pone.Viu.lib.1.filius furioſus. Octuageſimaprima exceptio: Niſi exhæredatus poſt commiſſam cauſam, ob quam exhæredari meruit, pœnitentiam egerit, uel eius uiuo teſtatore pœnituerit. Iul.Clar.d.q.41.uerſ.præterea quæro.Vill.E.143. Plures huiuſmodi exceptiones uide 3.cap.6.poſt reg.13.except.1. replic.1. cum ſequentibus: & cap.8. reg.6.

DE REPLICATIONIBVS praecedentium exceptionum generalibus. CAP. III.

HActenus prioris generis exceptiones aduersus testamenta, desumptae ex ijs quae testamenti factioni insunt, enumeratae sunt: quarum nonnullae supersunt replicationes generales siue cōmunes, quas in hoc capite separatim proponemus. Harum prima est: *Nisi parentes inter liberos testati sint: horum enim testamenta ob omissam iuris solennitatem non uitiantur.* M.I.C. *lib.9.cap.15.repl.1.* Accedit Vill.T.27.Viu.*lib.1.testamentum.uers.sed hoc non procederet.* Iul.Clar. *in §.testam. q.7.in prin. ibi: nec quicquam facit. & q.14. in prin.* Huius *replicationis duplicatio prima est quoad extraneam personam, cui quid in eo testamento minus solenni relictum est. hoc enim non ualet: quamuis quoad liberos testatoris, testamentum ualeat.* M.I.C.*d.repl.1.dupl.1.* Accedit Iul.Clar.*in §.testament. q.10.in prin.* Altera *duplicatio est:* Nisi *parens tempus, liberorum nomina, & unciarum quantitatē sua manu non scripserit.* M.I.C.*d.repl.1.dupl.4.* Accedit Iul.Clar.*in §.testam. q.14.uers.sed nunquid.* Tertia *duplicatio est:* Nisi *parens à priore dispositione recedens, aliam faciat. haec enim posterior dispositio solen-*

niter

niter fieri debet:alioquin non ualet.M.I.C.d.repl. 1.dupl.6.Hæc tamen duplicatio controuertitur apud Gabriel.lib.4.de testamentis,conclus.7. Vide item de hac duplic.j.cap.prox.except.11.replic.1. duplic.3.Quarta duplicatio est:Nisi liberi inæqualiter sint instituti.Quæ duplicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.4. de testamentis,conclus.6. Iul.Clar.in §.testamen.q.14.uers.sed quæro nunquid. Quinta duplicatio est:Nisi cum testator uoluisset notarium adhibere,antequam is adueniret,testator mortuus sit. Quæ duplicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. d. lib.4.de testamentis,conclus.9. Sexta duplicatio uidetur:Nisi uolūtas testatoris coram testibus non sit lecta nec publicata. Quæ duplicatio reprobatur apud Gabriel.d.conclus.9.num.9.11.& 12. Septima duplicatio est:Nisi testamentum ratione uoluntatis sit imperfectum. Gabriel.d.concl.9.num. 1.Iul.Clar.in §.testam.q.9.Viu.lib.1.testamentum. uers.imò testamentum.Plures huiusmodi duplicationes uide apud Iul.Clar.in d.§.testamen.q.8.usq; ad q.15. Planè istarum duplicationum triplicatio generalis hæc uidetur: Nisi in testamento adiecta sit clausula hæc,Valeat ut ualere potest. Quæ tamen triplicatio reprobatur apud Vill.T.39. Hæc de prima replicatione generali.

II. Replicatio generalis est: Nisi rusticus, uel

alius imperitus, testamentum fecerit. M.I.C.*d.cap.* 15.*repl.*2. Accedit Iul.Clar.*in* §.*testam.q.*56.*uers. sed quid in testamentis.* Huius *duplicatio prima est:* Nisi *septem testes testamento non sint adhibiti.* M.I.C.*d.repl.*2.*dupl.*2. Contradicit Iul.Clar.*d. uers.sed quid in testam.* Altera *duplicatio est:* Nisi *rusticus in ciuitate testetur.* Iul.Clar. *d.q.*56.*uers. scias tamen.*

III. Replicatio : *Nisi is qui religionem ingreditur, testamentum fecerit.* Iul.Clar.*in* §.*testamen. q.*28.*uers.in primis. ibi:quinimò. item q.*38. *uers. item quæro.*

IIII. Replicatio : *Nisi speciali priuilegio loci iuris obseruatio sit remissa.* Accedunt *ea quæ habentur* s.*cap.prox.except.*21.*repl.*7. Duplicationis *loco notandum, quòd hæc remißio, quæ fit in testamentis, non extendatur ad codicillos & mortis causa donationem.* Fichard.*in addit.*2. *ad* Vill. S.73.*Idem in addit.*2.*ad* Vill.T.108.*Viu.lib.*1.*statutum uel consuetudo.ibi:fallit primùm.*

V.Replicatio: *Nisi solennitas, contra quam testamentum factum est, non iure communi, sed statuto uel consuetudine sit introducta.* Quæ *replicatio reprobatur* Vill.T.56. Fichard. *in addit. ad* Villal.S.113.*Viu.lib.*1.*statutum uel consuetudo.ibi: & sic manifestè apparet.*

VI. Replicatio : *Nisi pro diuersitate locorum alia*

alia atq; alia sit testandi ratio: hoc enim casu eius loci, in quo testamentum factum est, testandi ratio spectanda, & non eius in quo res sunt sitæ. Quæ *replicatio est controuersa apud* Vill.S.105. T.57. *cum addit.* Viu.lib.1.*statutum uel consuetudo. ibi: ampliatur secundò.item ibi:limitatur secundò,*Gabriel.lib.4.*de testamentis,conclus.4.ubi etiam distinguitur.* Plura *de hac replicatione uide s̃.lib.1. cap.2.except.18.*

VII.Replicatio: Nisi Princeps testatori liberã *testandi facultatem concesserit.* Quæ replicatio *reprobatur* M.I.C.*d.cap.15.replic.4.* Accedit Iul. Clar.*in §.testam.quæst.34. uers.in proposito. ubi etiam distinguitur.*

VIII.Replicatio: Nisi *ad pias causas testamentum factum sit.*Iul.Clar.*in §.testam.q.6.& 7.Gabriel.lib.4.de testam.conclus.5.num.4.* Huius *duplicatio est:* Nisi *defectus testamenti sit in persona testatoris,*Iul.Clar.*d.§.testam.q.5.* Plures *duplicationes uide apud* Iul.Clar.*d.q.6.& 7.* Item plura *de replicatione proposita uide s̃.cap.proxim.except.21.repl.5.& repl.10.*

IX. Replicatio: Nisi *testator cauerit, ne leges in suo testamento locum habeant.*Quæ replicatio *reprobatur* M.I.C.*d.cap.15.replic.6.* Accedit Iul. Clar.*in §.testam.q.61.uers.quam tamen.& q.65.*

X. Replicatio: Nisi *clausula codicillaris testa-*

mento sit adiecta, uel ut ualeat testamentum, quacunq; ratione ualere poßit. M.I.C.d.cap.15.repl.7. Accedit Vill.C.67. cum addit. Fitbardi. item Vill. T.40. cum duob. sequentibus. Gabriel. lib.4. de testamentis, conclus.5. num.7. & 9. Huius duplicatio prima est: Nisi testamentum parentis inter liberos non subsistat: hoc enim clausula proposita adiecta non sustinetur. Villal. T.39. Altera duplicatio est: Nisi ratione præteritionis testamentū nullum sit: hoc enim clausula illa non confirmatur. Quæ duplicatio reprobatur apud Gabriel. d. conclus.5. num.8. Controuertitur & distinguitur apud eundem Gabriel. lib.6. de clausulis, conclus.7. & Iul. Clar. in §. testam. q.46. Reprobatur item per ea quæ proposita sunt §. cap. prox. except.72. repl. 17. Tertia duplicatio est: Nisi posthumi adgnatione testamentum rumpatur. Quæ duplicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.6. de clausulis, conclus.8. & Iul. Clar. d. q.46. uers. & hæc quidem, usq; ad q.47. Plura de replicatione proposita uide §. cap.9. reg.8. except.16. repl.2.

XI. Replicatio: Nisi testator in hostili loco testamentum fecerit. M.I.C.d.cap.15.repl.12. Accedit Iul. Clar. in §. testam. q.15. uers. ult.

XII. Replicatio: Nisi ex iniusto testamento hæreditas uel res hæreditaria poßideatur: tunc enim per exceptionem retineri potest, cum natu-

ralis

ralis obligatio subsit. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud Iul.Clar.in §.testam.q.90.

XIII. Replicatio est quoad forum conscientiæ, in quo etiam in iniusto testamento relicta soluenda sunt. Iul.Clar.d.q.90.uers.secundò infertur.

XIIII. Replicatio: Nisi in iniusto testamento hæres scriptus sit, qui etiam ab intestato hæres esse poßit. M.I.C.d.cap.15.replic.14. Accedit Gabriel. lib.4.de testamentis, conclus.5. num.6. ubi tamen controuertitur.

XV. Replicatio: Nisi leuis solennitas sit omissa. Villal.T.55.

XVI. Replicatio: Nisi uitium in tali actu sit, sine quo testamentum subsistere potest: hoc enim casu is solùm actus, in quo uitium est, non totum testamentum infirmatur. M.I.C.d.cap.15.replic.15. Accedit Viu.lib.2.legatum est.

XVII. Replicatio: Nisi miles testamentum fecerit. M.I.C.lib.9.cap.16. Cuius duplicatio prima est: Nisi pupillus miles testamentum fecerit. M.I.C.d.cap.16.dupl.1. Cui accedunt ea quæ habentur 5.cap.prox.except.3.repl.1. Altera duplicatio est: Nisi extra tempus expeditionis uel extra castra miles testamentum fecerit. M.I.C.d.cap.16.dupl.20. Accedit Iul.Clar.in §.testamen.q.15. uers.sed quæro. ibi: secundum uerò. Huius triplicatio est: Nisi priuilegium testandi concernat personam i-

psius militis: hoc enim durat etiam extra tempus expeditionis.d.uers.sed quæro,in prin.

XVIII. Replicatio uidetur, quòd si non ualeat iure testamenti, ualeat saltem iure fideicommissi. Quæ tamen replicatio reprobatur apud Gabriel.lib.4.de testam.conclus.5.num.1.

XIX.Replicatio:Nisi is cui testator in testamento reliquit, plurimum à testatore fuerit dilectus.Gabriel.d.conclus.5.num.2. Cuius duplicatio est quoad institutionem hæredis,d.concl.5.num.3.

XX.Replicatio:Nisi iuramento interueniente testamētum sit factum.d.conclus.5.num.10.Plura de replicationibus hactenus propositis, alijsq; pluribus uide J.cap.9.reg.8.except.16.

DE EXCEPTIONIBVS AD-uersus testamenta,desumptis ex ijs quæ testamenti factionem sequuntur. CAP. IIII.

SEquitur posterius genus exceptionum aduersus testamenta,earum scilicet quæ sumuntur ex ijs quæ testamenti factionem sequuntur. Quarum prima est:Nisi testator post testamētum factum monachus sit factus. Controuertitur & distinguitur apud Fichard.in addit.1. & 2. ad Vill. M.114.Iul.Clar.in §.testamen.q.28.uers.in primo. item

item uers.sed retenta,cum uers.sequente. Approbatur apud Vill.T.53.Reprobatur apud Viu.lib.2. *testamentum,in prin. Secunda exceptio:* Nisi *testator mortuus reuixerit.* Iul.Clar. *in §.testam.q.* 86. *Tertia exceptio:*Nisi *hæres id egerit,quo hæreditate se reddidit indignum.*M.I.C.*lib.9.cap.17. except.11.item lib.10.cap.9.except.1.cum sequentibus. item lib.12. cap.8.causa 15.cum sequentibus. Cuius replicatio est, quòd possessori hæreditatis exceptio proposita non competit, si hæreditas ob indignitatem hæredis fisco uindicanda esset.* Vill. E.117. *Viu.lib.1.exceptio.§.poßidentes.* Quarta *exceptio:* Nisi *hæres iussa testatoris non fecerit.* M.I.C.*d.cap.17.except.12.* Accedit Iul.Clar. *in §. testam.q.69.in prin.cum uers.sequente.* Huius *replicatio est:* Nisi *cum intra certum tempus hæres aliquid facere iussus esset,ab adita hæreditate con numerando tempus illud nondum sit finitum.*Gabriel.*lib.2.de arbitris,conclus.2,num.10.* Quinta *exceptio:* Nisi *hæreditas ex testamento adita non sit.* M.I.C.*d.cap.17.except.19.* Accedit Viu. *lib.1. hærede non adeunte,num.1.* Cuius *replicatio est:* Nisi *hæres infans decesserit,non adita hæreditate.* Viu.*d.hærede non adeunte,num.2.* Plures *huiusmodi replicationes uide apud* Viu.*d.hærede,in fine.Sed & de exceptione proposita uide* 7.*cap.9. reg.8.except.30. Sexta exceptio:* Nisi *bonorum*

possessio ante aditam hæreditatem sit accepta. *Quæ exceptio approbatur quoad iudicium testatoris, non quoad testamentū*, Soarez B.46. *Septima exceptio*: Nisi *signa uel linum fuerint turbata, incisa uel resignata.* M.I.C. *d.cap.17. except.24.* Accedit Iul.Clar.*in §.testam.q.93.in prin.* *Octaua exceptio*: Nisi *testamentum imperiali rescripto sit rescissum.* *Quæ exceptio reprobatur* M.I.C.*d. cap.17.except.27.* Accedit Turz.*opin.100.num.2. cum sequente.* *Nona exceptio*: Nisi *contra statutum loci testamentum non fuerit insinuatum. Cuius replicatio est*: Nisi *testator insinuationem prohibuerit.* *Quæ replicatio reprobatur apud* Viu. *libro 2. statutum disponens quòd testamenta.* Iul. Clar.*in §.testam.q.65.* *Decima exceptio*: Nisi *testatori adnascatur posthumus*, M.I.C.*lib.9.cap.18. except.28.* *Declaratur definitione posthumi d.except.28.* Accedit Turz.*opin.60.num.1.* *Huius replicatio prima est*: Nisi *posthumus natus sit sexto uel octauo mense.* Iul.Clar.*in §.testam.q.45.uers. sed quid si iste,in prin.* *Altera replicatio est*: Nisi *partus immaturus editus sit, qui iudicio obstetricum non possit uiuere.* Iul.Clar.*d.uers.sed quid si iste.ibi:sic etiam uidemus.* *Tertia replicatio est*: Nisi *uiuo testatore posthumus & natus & mortuus sit.* M.I.C.*d.except.28.replic.9.* Accedit Iul. Clar.*d.quæst.45. uers.sed pone. ubi subiungitur,*

ex

ex huiusmodi testamento non posse adiri hæreditatem, sed tantùm bonorum possessionem peti. Quarta replicatio est: *Nisi testamento adiecta sit clausula codicillaris.* Vill.P.190.& T.42. *Vndecima exceptio:* Nisi *testator postea aliud fecerit testamentum.* M.I.C.*lib.9.cap.19.except.33.* Accedit Turz.*reg.33.* Iul.Clar. *in §.testam. q.94. in prin.* Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi *posterius testamentum non sit perfectum.* M.I.C.*d. except.33.replic.1.* Accedit Iul.Clar.*in §.testamen. q.91. uers.sed quæro.* Huius duplicatio prima est: Nisi *in posteriore testamento hæredes scripti sint ij, qui etiam ab intestato hæredes esse possunt.* M.I.C.*d.replic.1.duplic.2.* Accedit Iul.Clar.*in d.§.testam.q.97.uers.unus tamen.* Huius duplicationis *triplicatio prima est:* Nisi *in posteriore testamento filius sit præteritus.* Iul. Clar. *d.q.97. uers.scias tamen.* Altera triplicatio est, *quòd ex posteriore testamento non debeatur hæreditas, sed ab intestato succedatur.* Iul.Clar.*d.q.97.uers.ult.* Altera duplicatio est: Nisi *decem annos post prius factum testamentum testator uixerit: hoc enim casu per posterius etiam non perfectum rumpitur.* M.I.C. *d.repl.1.dupl.4.* Accedit Iul.Clar.*d.§.testam.q.91. uers.bene uerum, cum uers.sequente.* Tertia duplicatio est: Nisi *parens inter liberos testatus, illud suum testamentum minus solenne postea mutauerit.*

rit. Quæ duplicatio reprobatur M.I.C.d.replic.1.
dupl.5. Accedit Iul.Clar.d.§.testam.q.98.in prin.
Admittitur, si in posteriore testamento non extraneus, sed filij testatoris hæredes essent instituti.d.
q.98. uers.hoc tamen intellige, cum uers.sequente.
De proposita duplicatione uide item s.cap.prox.
repl.1.dupl.3. ubi apparet controuersa. Quarta
duplicatio est: Nisi coram septem testibus prius
testamentum reuocauerit. De qua re uide j.except.proxim. Hæc de prima replicatione. Altera
propositæ exceptionis replicatio est: Nisi posterius testamentum iniustum sit, ex quo hæres existere non posit. M.I.C. d.except.33.repl.2. Cuius
duplicatio est: Nisi ex post facto posterius testamentum posit conualescere. Quæ duplicatio est
controuersa apud Iul.Clar.in §.testamen. q.97.in
prin. Tertia replicatio est: Nisi eodem tempore
utrunq; testamentum sit factum. M.I.C.d.except.
33.replic.10. Quo casu neutrum ualet, nisi constet
quod prius, & quod posterius sit. Vill.T.60. cum
addit.& 61, Iul.Clar.in §.testam.q.100. Quarta
replicatio uidetur: Nisi prius testamentum coram
Imperatore sit factum, uel Imperatoris authoritate confirmatum. Quæ tamen replicatio reprobatur apud Iul.Clar. in §.testam.q.94. uers.& hæc
quidem. Quinta replicatio uidetur: Nisi ex posteriore testamento hæreditas adita non sit. Quæ replicatio

plicatio reprobatur M.I.C. *d.except.33.replic.17.* Accedit Iul.Clar.*in* §.*testam.q.95.uers.dixi supra.* Sexta *replicatio uidetur:*Nisi *duobus in una char ta testamentum suum facientibus,alter postea sine altero suum mutauerit testamentum.* Quæ *replicatio reprobatur apud* Fichard.*in addit.*B.*ad* Villal.C.99. *Septima replicatio est:*Nisi *in priore testamento sit clausula derogatoria, quæ posteriori testamento deroget.* Quæ *replicatio est controuersa apud* Iul.Clar.*in* §.*testam.q.99.in prin.* Cuius *duplicatio prima est:* Nisi *in posteriore testamento similis sit clausula derogatoria his uerbis concepta:*Non *obstante,&c.*Vill.T.58.Altera *duplicatio est:*Nisi *posterius testamentum sit iuratũ.* Vill.I.143.*in addit.in fine.* Quæ *tamen duplicatio est controuersa apud* Gabriel. *lib.2.de iureiurando,conclus.4.num.2.* Tertia *duplicatio est:* Nisi *constet testatorem uoluntatem mutasse.* Villal.T. 59. Plures *huiusmodi duplicationes uide apud* Iul. *Clar.d.q.99.* Octaua *replicatio est quoad contractus & quasi contractus in testamento celebratos: hi enim reuocari non possunt.* Quæ *replicatio approbatur simul & exẽplis declaratur apud* Viu. *lib.1.testis.*§.*contractus.*De *hac re uide item* 3.*lib. prox.cap.3.reg.1.except.23.* Nona *replicatio est:* Nisi *testator,postquam monachus factus est,aliud testamentum fecerit.* Quæ *replicatio controuertitur,*

titur, magis tamen approbatur apud Viu. lib. 2. te- ſtamentum. Approbatur item & diſtinguitur apud Iul. Clar. in §. teſtamen. q. 28. uerſ. ult. Decima replicatio uidetur: Niſi iuſiurandum præſtitum ſit de non mutando teſtamento. Quæ replicatio reprobatur apud Vill. I. 143. cum addit. Controuertitur apud Gabriel. lib. 2. de iureiurando, concluſ. 1. num. 8. Iul. Clar. in §. teſtam. q. 94. uerſ. ſed quid ſi, cum uerſ. ſequente. Admittitur replicatio propoſita, ſi in poſteriore teſtamento reuocatio iuramenti non fuerit appoſita. Iul. Clar. d. q. 94. uerſ. ult. Vndecima replicatio uidetur: Niſi in poſteriore teſtamento non fiat mentio prioris. Quæ tamen replicatio reprobatur apud Iul. Clar. in §. teſtam. q. 99. in prin. Admittitur primùm, ſi prius teſtamentum cum iuramento ſit factum. Iul. Clar. d. uerſ. ult. Deinde admittitur, ſi prius teſtamentum habeat clauſulam derogatoriam. Iul. Clar. d. quæſt. 99. ubi etiam hæc diſtinctio ſubdiſtinguitur. Tertiò admittitur, ſi pater teſtamentum inter liberos factum reuocauerit. Quæ diſtinctio approbatur & ſubdiſtinguitur apud Iul. Clar. in §. teſtam. q. 98. Hæc de undecima exceptione. Duodecima exceptio: Niſi teſtator dixerit, ſe nolle teſtamentum ualere. Hæc exceptio reprobatur M. I. C. d. cap. 19. except. 34. Accedit Vill. T. 34. Admittitur, ſi coram ſeptem teſtibus teſtamentum reuocauerit,

cauerit, & addiderit se mori uelle ab intestato. Vill.d.T.34.& Iul.Clar.in §.*testam.q.92. Hæc de exceptionibus aduersus testamenta.*

DE RELIQVO TESTAmentorum iure. Cap.V.

QVIBVS EX TESTAMENTO hæreditas competat?

PRima *regula,De hæredibus hæredis instituti,uel ab intestato uenientis defuncti. His regulariter eadē hæreditas debetur, quæ debebatur defuncto.*M.I.C.*li.9.cap.20.reg.1.Cuius exceptio est:Nisi hæres institutus,uel substitutus,uel ab intestato ueniens, ante aditam hæreditatem decesserit.*M.I.C.*d.reg.1.excep.1.*Accedit Turz.*reg.2.* Viu.*lib.1. substitutus moriens.* Gabriel.*lib.4.de hæredibus instit. conclus.2. num.1. cum sequente.* Accedunt *item ea quæ habentur s̄.cap.2.reg.7.excep.62.* Huius *exceptionis replicatio prima est: Nisi liberi testatoris instituti ante aditam hæreditatem decesserint. hi enim nihilominus hæreditatem ad suos hæredes transmittunt.*M.I.C.*d.excep.1.repl.1.*Accedit Vill.B.47.Viu.*lib.1.emancipationis.uers.& quod filij.* Idem *eod.lib.1.hærede non adeunte,num.2.Soarez* B.44.& *sequente.ubi cōtrouertitur in prætoria successione.Huius replicationis*

tionis duplicatio prima uidetur: Nisi infans sit qui decedit. Sed reprobatur apud Fichard. in addit. 3. ad Vill. l. 31. Altera duplicatio est: Nisi liberi decedentes nō fuerint in potestate testatoris, sed emancipati. M.I.C.d.repl.1.dupl.1. Accedit Villal. H. 35. Viu. lib. 1. emancipationis. Idem eodem lib. 1. hærede non adeunte, num. 2. Huius triplicatio est: Nisi decedens liberos suos, testatoris nepotes, hæredes relinquat. M.I.C.d.dupl.1.tripl.2. Cuius quadruplicatio est: Nisi substitutus pendente substitutionis conditione decesserit. hic enim ne ad filios quidem hæreditatem ex substitutione trāsmittit, nisi aliud appareat ex coniecturata mente testatoris. Vill. S. 148. Gabriel. lib. 4. de hæredib. instit. conclus. 2. nū. 10. ubi tamen controuertitur. Tertia duplicatio est: Nisi filius testatoris hæres institutus substitutum habeat. tunc enim eo ante aditam hæreditatē defuncto, substitutus uocatur. M.I.C.d.rep.1.dupl. 2. Accedit Vill. S. 140. & 160. Quarta duplicatio est: Nisi filius hæres institutus, uiuo testatore decesserit. M.I.C.d.repl.1. dupl.3. Accedit Viu. lib. 1. substitutus moriens. ibi: amplia secundò. Quinta duplicatio uidetur: Nisi filius hæres institutus, & ante aditam hæreditatem decedens, cohæredē habeat. Quæ tamen duplicatio reprobatur apud Villal. D. 5. uers. datio cohæredis. Contradicit Viu. lib. 1. substitutus moriens. ibi: amplia istam. De qua re

uide

*uide item J.reg.11.except.5. Sexta duplicatio uidetur:*Nisi *filius hæres institutus extraneum hæredem relinquat.* Q*uæ tamē duplicatio reprobatur apud* Vill.H.31.*cum sequente.&* Viu.lib.1.*hæredē non adeunte,num.2. Septima duplicatio uidetur in ea portione, in qua filius decedens sororem suā ratione statuti excluderet:quòd eam nondum aditam ad suōs hæredes non transmittat.* Q*uæ duplicatio est controuersa; & magis reprobatur apud* Viu.lib.1.*statutum excludens fœminas.uers.ult.*O*ctaua duplicatio est:* Nisi *primogenito hærede instituto,is decesserit relictis liberis & fratre secundogenito.hoc enim casu frater liberos primogeniti ante aditam hæreditatē defuncti excludit.* Q*uæ duplicatio est controuersa apud* Gabriel.*libro* 4. *de successione ab intestato, conclus.3.cum duabus sequentibus.*Hæc *de prima replicatione.*Altera *replicatio est:* Nisi *intra tempus deliberandi hæres decesserit: hoc enim casu nihilominus hæreditatē nondum aditam ad suos hæredes transmittit.* M.I.C.*d.except.1.repl.2.*Controuertitur,*magis tamen approbatur apud Soarez* B.44 & 45.*Tertia replicatio est:* Nisi *pro sua parte adierit hæreditatē defunctus.tunc enim partem postea adcrescentem nihilominus ad suos hæredes transmittit.*M. I.C.*d. except.1.repl.9.Cuius duplicatio est:*Nisi *ex substitutione adcrescat. tūc enim substituti defuncti hæ*

redibus non adcrescit. M.I.C.d.repl.9.dupl.1.Accedit Vill. S.157. Controuertitur apud Gabriel. lib. 4.de hæred.instit. conclus.2. num.14 & 48. Huius triplicatio est: Nisi ex pupillari substitutione adcrescat. Turz.reg.2.ibi:fallit tamen.Gabriel.d. conclus.2.num.14. cum num.43.& duob.sequentibus.Cuius quadruplicationes uide d.conclus.2.nũ. 46.cum sequentib.usq; ad finem.Quarta replicatio est:Nisi hæres infans decesserit.hic enim hæreditatem nondum aditam ad suos hæredes transmittit. Quæ replicatio approbatur quidem in patre hærede, in cuius potestate infans fuit constitutus, M.I.C.d.excep.1.repl.11. Sed in genere approbari uidetur in omnib.hæredibus apud Fichard.in addit.3.ad Vill.I.31. Quinta replicatio est:Nisi hæres defunctus fuerit minor uigintiquinq; annis.tũc.n. eius hæredibus per in integrum restitutionem succurritur.Vill.H.33. Sexta replicatio est:Nisi clausula codicillaris in testamento sit adiecta. Vill.H. 34.Septima replicatio est:Nisi iusta causa impeditus defunctus hæreditatem non adierit.Vill.R.43. cum sequente. Octaua replicatio est in legitima, quæ transmittitur ad quoscunq; hæredes, etiamsi filius decedat pendente conditione.Gabriel.lib.4. de hæred instit.conclus.2.num.13. Nona replicatio est:Nisi alia fuerit mens testatoris.Gabriel.d.conclus.2.num.15.cum sequente.Ex quibus autem talis
mens

mens testatoris sit conijcienda, definitur d.concl. 2.num.21.cum sequentib.usq; ad num.41. Cuius duplicatio prima est: Nisi hæres defunctus non liberos, sed extraneos hæredes relinquat. Quæ duplicatio est controuersa d.conclus.2.num.17.cum sequente. Altera duplicatio est: Nisi mens testatoris non ex uerbis testamenti, sed extra eius dispositionem conijceretur. Quæ duplicatio est controuersa d.conclus.2.num.19.cum sequente.item num.39. cum sequente. Decima replicatio, desumpta ex genere substitutionis, qua defunctus substitutus fuit, reprobatur d.conclus.2.num.12. Vndecima replicatio est: Nisi conditio sit adiecta fauore substituti. tunc enim quamuis substitutus decesserit pendente conditione, & sic ante aditam hæreditatem: tamen ius substitutionis ad suos hæredes transmittit. d conclus.2.num.41. Duodecima replicatio est in substituto substituti, ad quem spes substitutionis transit, primo substituto pendente conditione defuncto. d.conclus.2.num.42. Hæc de prima regula.

II. *Regula: Posthumo hærede instituto, is propriè institutus censetur, qui post mortem patris nascitur.* Turz.*opin.60.num.1.uers.idem* Iason.

III. *Regula:* Per *hanc conditionem substitutionis,* Si *institutus sine filijs decesserit, filij censentur instituti, & ad hæreditatem uocari. Quæ regula controuertitur, magis tamen reprobatur apud*

Gabriel.libro 4.de fideicommissis,conclus.4. Iul. Clar.in §.testam.q.77. Vill.C.121. item F.116. cum duob. numeris & addit. sequentibus. Admittitur primum, si filij in conditione positi sint grauati. Quae distinctio controuertitur & subdistinguitur apud Iul.Clar.d.§.testam.q.78. Plures distinctiones & coniecturas,ex quibus filij in conditione positi praesumuntur uocati,enumerat Iul.Clar. in d.§.testam.q.79.

IIII.*Regula:Duobus haeredibus institutis substitutus ita, si instituti haeredes non erunt, uel intra pubertatem decesserint:quamuis in unius persona conditio substitutionis extiterit, si in altero defecerit,substitutus non admittitur,sed cohaeredi adcrescit.* M.I.C. *lib.9. cap.20.reg.15. item lib.14. cap.1.except.11.Controuertitur haec regula & distinguitur apud Gabriel. lib.4. de substitut. conclus.1. Vide item de regula proposita* s.*cap.2.reg. 7.except.58.repl.2.& except.60.*

V. *Regula: Si ultimo morienti facta sit substitutio directa uel fideicommissaria: uidetur facta substitutio reciproca inter institutos.Villal.*F.46. S.153.*cum sequente. Controuertitur & distinguitur apud Gabriel.d.conclus.1.*

VI. *Regula: Ex substitutione habente plures gradus,si primus deficit,admittitur secundus loco illius,& sic deinceps.Vill.*S.149.

VII.Re-

VII. *Regula: Titio hærede instituto, & post mortem eius uno ex filijs eius ipsi substituto, qui uoluerit nomen familiæ testatoris & eius insignia habere: pluribus filijs Titij existentibus & habere uolentibus, primogenito debetur hæreditas. Gabriel. lib. 6. de legibus, conclus. 2. num. 2.*

VIII. *Regula: Monacho hærede instituto, monasterio debetur hæreditas. Iul. Clar. in §. testam. quæst. 30.*

QVID QVANTVM'QVE HAEreditatis cuiq; ex testamento competat?

IX. *Regula: Nullis partibus nominatis, plures hæredes instituti ex æquis partibus hæredes sunt.* M.I.C. *lib. 9. cap. 21. reg. 2. Cuius exceptio uidetur: Nisi pater & eius filij hæredes instituti sint: hoc enim casu filij non cum patre, sed deficiente patre ad hæreditatem uocati censentur. Quæ tamen exceptio reprobatur apud Villal. I. 71. cum addit. T. 75. et Fichard. in addit. ad Vill. F. 161. Iul. Clar. in §. testam. q. 80. uers. hoc præmisso. 2. Contradicere uidetur Vill. T. 69. & 73. Planè admittitur exceptio proposita primùm quidem, si non solùm ordo charitatis interuenerit, sed etiam necessitas instituendi patrem & filios: hoc enim casu uocantur filij ordine successiuo post patrem. Iul. Clar. d. quæst. 80. uers. quãdo inter. 3. Vill. d. I. 71. ibi: filius & ne-*

pos. Idem Villal. S.155. T.75. Declaratur distinctio proposita apud Iul. Clar. d.q.80. uers.1. Hoc casu filij uulgariter substituti patri censentur, non per fideicommissum. Iul. Clar. d.q.80. uers. sed quaero. 4. Deinde admittitur exceptio proposita, si pater & filius etiam ab intestato successuri erant testatori. De qua re uide §. except. prox. Tertiò admittitur exceptio proposita, quando pater & filij alternatiuè instituuntur: ueluti, Instituo Titium uel eius filios. tunc enim Titius eiusq; filij non uocantur simul, sed ordine succeßiuo. Iul. Clar. d. quaest. 80. uers. quando plures. 5. Altera propositae regulae exceptio est: Nisi ij qui etiam ab intestato successuri erant testatori ordine succeßiuo, haeredes sint instituti: hoc enim casu non simul, sed ordine quo ab intestato successuri erant, ex testamento succedunt. Iul. Clar. in §. testam. q.76. uers. secundò infertur. 13. Vill. l.71. in addit. 2. S.155. T.69. & 73. Cuius replicatio est: Nisi per dictionem Cum fuerint instituti: ueluti, Titium instituo cum Maeuio. Iul. Clar. d.q.80. uers. quando plures. 6. Tertia exceptio est: Nisi plures cum aliquo generaliter instituantur, ueluti Titius & nepotes Maeuij. hoc enim casu Titius habebit tantum, quantum nepotes Maeuij omnes, quamuis plures sint, haereditate in duas tantùm partes diuisa. Iul. Clar. d. quaest. 80. uers. ult.

X. Re-

X. *Regula*: *Partibus nominatis, pro ea parte quisque hæres erit, ex qua est institutus.* M.I.C.*d. cap.*21.*reg.*3. *Cuius exceptio prima est: Nisi unus tantùm hæres scriptus sit pro parte uel ex re certa, nullo cohærede dato: hic enim in solidum efficitur hæres.* M.I.C.*d.reg.*3.*except.*1. Accedit Vill. S.151. *Huius replicatio prima est: Nisi miles unum tantùm hæredem pro parte instituerit.* M.I.C.*d. except.*1.*repl.*1. Accedit Iul.Clar.in §.*testam.q.*16. *De qua uide* j.*reg.*12.*except.*1. *Altera exceptio est: Nisi cum duo hæredes instituti essent, unus ex asse, alter ex re certa: ex asse institutus non adierit hæreditatem. hoc enim casu ex re certa institutus in solidum efficitur hæres.* Vill.H.15.*cum addit.* I. 67.*cum addit.* & *num.*177. *De qua re uide item paulò inferius reg.*12.

XI. Regula: *Adrogato decedente, qui à patre naturali & ab adrogante institutus hæres fuerat, substituto à patre naturali debentur bona patris naturalis, & substituto ab adrogatore debentur adrogatoris bona.* Vill.A.152.*in addit.* *Quod non solùm in substituto, sed etiam in hæredib. ab intestato uenientibus ibidem dicitur.*

DE IVRE ADCRESCENDI.

XII. *Regula*: *Pluribus hæredibus institutis, uel ab intestato uenientibus: uno ex ijs deficiente, portio eius cæteris adcrescit.* M.I.C.*lib.*9.*ca.*22.*reg.*1.

Cuius exceptio prima est: Nisi *in militis testamento plures hæredes instituti sint:inter hos enim non est ius adcrescendi, sed portio deficiens ad hæredes ab intestato uenientes pertinet.* M.I.C.*d.reg.*1. *except.*1. Accedit Iul.*Clar. d.q.*16. *uers.*2. *cum sequentib.* Cuius replicatio *est:* Nisi *uno ex re certa instituto,miles ius adcrescendi non prohibuerit.d. uers.*2. *ibi: aut uerò miles non prohibuit.* Altera *exceptio uidetur:* Nisi *testator ius adcrescẽdi prohibuerit.* Quæ *exceptio reprobatur apud* Iul. *Clar. d.uers.*2. *ibi: paganus enim. & in d.§.testament. q.*74. *uers.aut uerò loquimur.*2. *cum uers. sequente.ubi controuertitur.Sed & controuertitur apud* Villal.T.76. Viu. *lib.*1. *filius institutus, num.*2. *cum quatuor sequentibus.* Admittitur *in milite probibente ius adcrescendi,* Iul. *Clar. d.q.* 16.*uers.*2.*in prin.* Admittitur *item in particularibus successionib. ueluti in legatis & fideicommissis, in quibus testator ius adcrescendi potest prohibere.* Iul.*Clar. d.q.*74. *uers.*1.*ibi:si ergo quæris. & Viu.d.filius institutus,num.*6. Tertiá *propositæ regulæ exceptio est:* Nisi *ex re certa institutus sit cui adcrescit.* Quæ *exceptio reprobatur per ea quæ proposita sunt s̃.reg.prox.except.*2. Quibus *accedit* Viu.*lib.*1. *filij sunt, num.*3. *item* Filius *institutus, num.*1. *&* 7. Iul.*Clar. in §.testam.q.*38. *uers.neq; credas.item q.*74.*in prin.ibi:& hoc casu pro-*

ſu procedit. Quarta exceptio eſt: Niſi portio ob culpam uel delictum hæredis defecerit: hoc enim caſu portio deficiens ad fiſcum pertinet, non ad cohæredem. M.I.C.*d.reg.1.except.12.* Accedit *Soarez* A.16. *Quinta exceptio eſt:* Niſi *filius teſtatoris ante aditam hæreditatem deceſſerit: hic enim portionem ſuam ad ſuos hæredes tranſmittit, nec ea cohæredi adcreſcit.* De *qua re uide* 5.*reg.1.except.1.repl.1.dupl.5.*

QVIBVS ADCRESCAT PORtio deficiens?

XIII.*Regula:*Omnibus *alijs cohæredibus portio deficiens regulariter adcreſcit.* M.I.C. *d.reg.1. in prin.Cuius exceptio prima eſt:*Niſi *unus ex cohæredibus inſtitutus ſit pro parte uel re certa cũ particula* Duntaxat: *huic enim adcreſcere non uidetur.* Q*uæ exceptio eſt controuerſa apud* Viu. *lib.1.filius inſtitutus, num.2. cum duobus ſequentibus. Altera exceptio eſt:*Niſi *filia ratione certæ perſonæ hæreditati renunciauerit: hoc enim caſu eius portio non omnibus alijs, ſed ei tantùm perſonæ adcreſcit.*Fichard.*in addit.ad* Vill.R.26.Plu*res exceptiones uide* M.I.C. *d.cap.12. reg.2. cum ſequentibus.*

XIIII.*Regula:* Emptori *hæreditatis, aut alij ſingulari ſucceſſori portio deficiens non adcreſcit.Soarez* A.15.

QVANTVM CVIQVE ADcrescat?

XV. Regula: *Omnibus æqualiter portio deficiens adcrescit.* Vill.H.36. *Cuius exceptio est: Nisi pro inæqualibus partibus hæredes sint instituti: tunc enim singulis pro hæreditaria parte adcrescit.* M.I.C.d.cap.22.reg.8.

DE CODICILLIS.

XVI. Regula: *Quod codicillis relictum est, perinde ac si in testamento solenni relictum esset, debetur.* M.I.C.lib.9.cap.23.quæst.4.in prin. *Cuius exceptio prima est: Nisi hæreditas codicillis sit data uel adempta.* M.I.C.d.quæst.4.except.12. Accedit Villal.P.39. *Huius replicatio est: Nisi non directis uerbis, sed per fideicommissum codicillis hæreditas sit relicta.* M.I.C.d.except.12. replic.1. Accedit Villal.P.39. *Altera propositæ regulæ exceptio est:* Nisi *quinq; testes codicillis non interuenerint.* M.I.C.d.quæst.4.except.16. *Cuius replicatio uidetur:* Nisi *per statutum quinque testes in testamento sufficiant: hoc enim casu tres testes in codicillis sufficere uidentur.* Sed *hæc replicatio reprobatur apud* Viu. *lib.1.statutum uel consuetudo. ibi:fallit primum. Hæc de testamentis: sequitur de hæreditatibus ab intestato.*

DE

DE HAEREDITATIBVS ET *bonorum possessionibus ab intestato.* CAP. VI.

PRima regula: Nullo legitimo testamento existēte, intestatus quis decessisse dicitur, eiusq́; hæreditas ab intestato succedentibus defertur. M.I.C. lib. 10. cap. 1. q. 1. Cuius exceptio prima uidetur: Nisi defunctus testamenti factionem non habuerit, puta impubes, furiosus, &c. Sed hæc exceptio reprobatur M.I.C. d. quæst. 1. except. 3. Accedit Villal. P. 391. Viu. lib. 2. statutum in partibus. De qua re uide item ℑ. lib. prox. cap. 14. in uerbo Intestatus. Altera exceptio est: Nisi testamentum defuncti existat. M.I.C. d. q. 1. except. 11. Cuius replicatio est: Nisi defunctus pro parte testatus, pro parte intestatus decesserit. Quæ replicatio regulariter reprobata M.I.C. d. except. 11. repl. 3. Admittitur primùm in milite, qui pro parte testatus, pro parte intestatus decedere potest. M.I.C. d. replic. 3. distinct. 1. Accedit Iul. Clar. in §. testam. q. 16. De qua dictum s̄. cap. prox. reg. 12. except. 1. Deinde admittitur replicatio proposita, si secundus maritus ab uxore intra tempus luctus nuptias iterante in solidum hæres scriptus sit: hoc enim casu non nisi pro tertia parte testamentum ualet, reliquis duabus partibus hæredibus ab intestato ue-

nientibus

QVANTVM CVIQVE ADcrescat?

XV. Regula: *Omnibus æqualiter portio deficiens adcrescit.* Vill. H. 36. *Cuius exceptio est: Nisi pro inæqualibus partibus hæredes sint instituti: tunc enim singulis pro hæreditaria parte adcrescit.* M. I. C. d. cap. 22. reg. 8.

DE CODICILLIS.

XVI. Regula: *Quod codicillis relictum est, perinde ac si in testamento solenni relictum esset, debetur.* M. I. C. lib. 9. cap. 23. quæst. 4. in prin. *Cuius exceptio prima est: Nisi hæreditas codicillis sit data uel adempta.* M. I. C. d. quæst. 4. except. 12. Accedit Villal. P. 39. *Huius replicatio est: Nisi non directis uerbis, sed per fideicommissum codicillis hæreditas sit relicta.* M. I. C. d. except. 12. replic. 1. Accedit Villal. P. 39. *Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi quinq; testes codicillis non interuenerint.* M. I. C. d. quæst. 4. except. 16. *Cuius replicatio uidetur: Nisi per statutum quinque testes in testamento sufficiant: hoc enim casu tres testes in codicillis sufficere uidentur. Sed hæc replicatio reprobatur apud* Viu. lib. 1. *statutum uel consuetudo. ibi: fallit primùm. Hæc de testamentis: sequitur de hæreditatibus ab intestato.*

DE

DE HAEREDITATIBVS ET bonorum poſſeßionibus ab inteſtato. CAP. VI.

PRima regula: Nullo legitimo teſtamento exiſtēte, inteſtatus quis deceßiſſe dicitur, eiusq; hæreditas ab inteſtato ſuccedentibus defertur. M.I.C.lib.10.cap.1.q.1. Cuius exceptio prima uidetur: Niſi defunctus teſtamenti factionem non habuerit, puta impubes, furioſus, &c. Sed hæc exceptio reprobatur M.I.C.d.quæſt.1.except.3. Accedit Villal.P.391. Viu.lib.2.ſtatutum in partibus. De qua re uide item J.lib.prox.cap.14. in uerbo Inteſtatus. Altera exceptio eſt: Niſi teſtamentum defuncti exiſtat. M.I.C.d.q.1.except.11. Cuius replicatio eſt: Niſi defunctus pro parte teſtatus, pro parte inteſtatus deceſſerit. Quæ replicatio regulariter reprobata M.I.C. d.except.11.repl.3. Admittitur primùm in milite, qui pro parte teſtatus, pro parte inteſtatus decedere poteſt. M.I.C.d.replic.3.diſtinct.1. Accedit Iul.Clar.in §.teſtam.q.16. De qua dictum ſ.cap.prox.reg.12.except.1. Deinde admittitur replicatio propoſita, ſi ſecundus maritus ab uxore intra tempus luctus nuptias iterante in ſolidum hæres ſcriptus ſit: hoc enim caſu non niſi pro tertia parte teſtamentum ualet, reliquis duabus partibus hæredibus ab inteſtato ue-

nientibus

nientibus delatis. Villal.M.11.

I I. *Regula: Hæreditas ab intestato primo loco liberis defuncti defertur,*M.I.C.*lib.*10.*cap.*2.*reg.*1. *ubi dicitur, in liberos cõtinuari dominium rerum per mortem parentis.* Cui accedit Viu. *lib.*2.*filij non adquirunt.* Huius *regulæ exceptio prima uidetur :* Nisi *quis decesserit filio relicto, & ex alio filio nepotibus:hoc enim casu nepotes per patruũ uidentur excludi. Sed exceptio hæc reprobatur* M.I.C.*d.reg.*1.*except.*11.Accedit Gabriel.*lib.*4.*de successione ab intestato,conclus.*1.*num.*1.*Admittitur exceptio proposita in quibusdã casibus, quos uide apud* Gabriel.*d.conclus.*1.& Vill.F.71.*in addit.*Altera *exceptio uidetur in nepotibus ex filiabus descendentibus. Sed reprobatur* M.I.C.*d.reg.* 1.*except.*14. *Admittitur ex speciali consuetudine uel statuto loci, filias earumq́; descendentes existentibus masculis excludente. Viu. lib.*1.*statutum excludens fœminas,num.*13. *Tertia exceptio est in nepotibus ex filio naturali descendentibus,l.ult.*C. *de naturalib.liberis.* Accedit Vill.F.121. N.5. *item* S.97. *Cuius replicatio uidetur:*Nisi *legitimi liberi nulli supersint.*Q*uæ tamen replicatio reprobatur sub conditione apud* Vill.d.S.97. Q*uarta exceptio uidetur in liberis fœminini sexus. Sed reprobatur* M.I.C.*d.reg.*1.*except.*17. *Admittitur ex speciali statuto loci in fœmina dotata, existentibus masculis.*

masculis. Quæ distinctio approbatur apud Viu.d, statutum excludens fœminas, in prin. & num.14. in fine. Cuius ratio est fauor agnationis. Villal.S. 119.cum addit.Fichardi.& Viu.d.statutum excludens,num.2. Gabriel.lib.6. de statutis, conclus.6. num.1. Vtrum autem sit fauorabile, an odiosum huiusmodi statutum, controuertitur apud Viu.d. statutum excludens fœminas, num.1.& sequente. Declaratur distinctio hæc definitione fœminæ dotatæ apud Vill.D.188.Huius distinctionis replicatio prima est: Nisi de alterius quàm dotantis hæreditate agatur. Villal.S.114. cum sequente. Viu. libro 1.statuti rubrica. ibi: corroborant similiter. Controuertitur tamen & distinguitur apud Gabriel.lib.6.de statutis,conclus.5. Altera replicatio uidetur in fœmina ingressa monasterium. Sed reprobatur apud Vill.S.120. Viu.d.statutum excludens fœminas,num.10. Controuertitur apud Gabriel. d.conclus.6.num.11. Tertia replicatio est quoad legitimam, à qua filia non potest excludi. Viu.d.statutum excludens,num.3.& num.23. Cuius duplicatio est:Nisi per statutum dote contenta esse iussa sit.d.num.3.& 23. Quarta replicatio est: Nisi filius defuncti non superfit. Viu. d.statutum excludens,num.20. Cuius duplicatio prima est:Nisi ex filio nepos superfit. Vill.T.74. Viu.d.statutum,num.4.cum tribus sequentibus. Controuer-

titur

titur & distinguitur apud Gabriel.lib.6.de uerb. signif. concluf.1. num.19.cum sequentibus, usq; ad num.29. Altera duplicatio est: Nisi *fœmina per masculum semel fuerit exclusa: tunc enim etiam deficientibus masculis non amplius admittitur. Quæ duplicatio approbatur & distinguitur apud* Gabriel.lib.6.*de statutis,concluf.4.* Viu.*d.statutum,num.25.* Huius triplicatio prima est:Nisi *statutum excludat fœminam his.uerbis,* Donec *masculus superest.tunc enim postea deficiente masculo,fœmina admittitur. Quæ triplicatio approbatur & distinguitur apud* Gabriel. *d. concluf.* 4. *num.5. & num.9. cum sequentib. usq; ad num.22. item* Viu.*d.statutum, num.24.* Fichard. *in addit. ult. ad* Vill.F.60. *item* Vill.F.139. *Turz.opin.* 162. Altera *triplicatio est in feudis. Quæ triplicatio controuertitur & distinguitur in tractatu feudali cap.4.q.2.reg.1.except.6.repl.1.dupl.3.* Tertia *triplicatio est:* Nisi *masculus qui exclusurus erat fœminam,statim mortuus sit.Quæ triplicatio approbatur apud* Gabriel.*d.concluf.4.num.ult.* Reprobatur *apud* Viu.*d.statutum,num.25.* Controuertitur *& magis approbatur in tractatu feudali d.dupl.3.tripl.1.* Plures *triplicationes uide apud* Gabriel.*d.concluf.4.* Quinta *replicatio est:* Nisi *alius masculus superfit, quàm qui in statuto est expressus. Quæ replicatio approbatur & distinguitur*

guitur apud Gabriel. lib.6. de statutis, conclus.7. Sexta replicatio est: Nisi masculus qui superest, clericus sit. Quae replicatio est controuersa, magis tamen reprobatur apud Viu. d.statutum, num.8. item Gabriel. lib.6. de statutis, conclus.6.num.10. Septima replicatio est: Nisi filius qui extat, naturalis sit, non legitimus. Cuius duplicatio est: Nisi legitimatus sit. Viu.d.statutum, num.9. Contradicit Fichard.in addit.ad Vill.S.115. Controuertitur & distinguitur apud Vill.S.122.item apud Viu. d. statutum, num.17. Octaua replicatio uidetur: Nisi de successione Iudaeorum agatur. Sed reprobatur apud Viu.d.statutum, num.11. Gabriel. d.conclus. 6.num.11. Nona replicatio uidetur: Nisi unus tantùm masculus supersit. Sed reprobatur apud Viu. d.statutum, num.12. Decima replicatio est: Nisi masculus qui superest, sit adoptiuus. Viu.d statutum, num.22. Cuius duplicatio est: Nisi adrogatus sit ab auo materno. Viu.d.statutum, num.14. Vndecima replicatio est quoad bona extra territorium statuentium sita: in his enim foemina per masculos non excluditur. Quae replicatio controuertitur, magis tamen approbatur apud Viu.d.statutum, num.15. Duodecima replicatio est: Nisi filia testamento facto praeterita sit: hoc enim casu ad infirmandum patris testamẽtum non obstat ei statutum. De qua re uide s.cap.2. reg.7. except.72. replic.3.

replic.3. *Decimatertia replicatio est:* Nisi *masculi qui extant, sint deportati, uel aliâs incapaces hæreditatis.* Viu.d.*statutum,num.18. Decimaquarta replicatio est:* Nisi *masculus qui extat, hæreditatem adire nolit.* Viu.d.*statutum,num.19. Decimaquinta replicatio est:* Nisi *masculus qui extat, antequam adiret hæreditatem, decesserit. Quæ replicatio est controuersa, magis tamen reprobatur apud* Viu.d.*statutum, uers.ult. Decimasexta replicatio est quoad bona emphyteutica, in quibus fœmina per masculos non excluditur.* Viu.d.*statutum,num.21.Decimaseptima replicatio uidetur:* Nisi *dos tantùm promissa, non data sit filiæ. Quæ replicatio est controuersa d. statutum, num. 26.* Decimaoctaua *replicatio est:* Nisi *statuto excludente sororem existente fratre, frater consanguineus extet ac soror germana, item mater defuncti. Quæ replicatio est controuersa apud* Gabriel. *libro 4. de successionibus ab intestato, conclus.4. num.9.13.& 17. Decimanona replicatio est:* Nisi *statuto excludēte filias dotatas per patruum, cum patruo & filiabus dotatis extent aliæ filiæ non dotatæ. Quæ replicatio controuertitur apud* Gabriel.*d.conclus.4.num.15.usq; ad num.23. Hæc de quarta exceptione eiusq; replicationibus sint dicta. Quinta propositæ regulæ exceptio uidetur:* Nisi *liberi sint clerici uel monachi. Quæ exceptio repro-*

reprobatur M.I.C.d.reg.1.except.19. Admittitur hæc exceptio ex speciali statuto loci. Quæ tamen distinctio est controuersa, & magis reprobatur apud Viu.lib.1. statutum disponens quòd monasterium. Sexta exceptio est: Nisi statuto loci primogenito deferatur hæreditas, exclusis alijs. hoc enim casu alij liberi per primogenitum excluduntur. Vill.P.300. Cuius replicatio uidetur: Nisi alij liberi sint clerici. Quæ tamen replicatio reprobatur apud Vill.C.91. Plura de exceptione proposita uide in tractatu feudali cap.4. q.3. reg.5. Sed & plures propositæ regulæ exceptiones uide j.inter exceptiones generales.

III.Regula: Deficientibus liberis defuncti, secundo loco eius hæreditas parentibus ab intestato defertur. M.I.C. lib.10.cap.4.reg.1. Cuius exceptio est: Nisi statuto loci parentes per fœmininum sexum ascendentes ab adgnatis masculis excludantur. Cuius replicatio est: Nisi statuto loci auum maternum excludente propter patruum extantem, cum auo materno etiam auia materna, quæ statuto non excluditur, superfit: huius enim beneficio auus etiam maternus succedit, patruo non obstante. Gabriel.lib.4.de succeßionib.ab intestato, conclus.4.num.11.

IIII.Regula: Pater defuncto filio succedit ab intestato. M.I.C.d.cap.4.reg.2. Cuius exceptio est:

Nisi filius spurius fuerit.Gabriel.lib.6.de legibus, conclus.3.num.24.

V. Regula: *Auus defuncto nepoti ab intestato succedit.M.I.C.d.cap.4.reg.3. Cuius exceptio est in auo materno, si mater defuncti per statutũ succedere non poßit: hoc enim casu auus quoq; maternus hæreditate priuatur.Vill.M.30.*

VI. Regula: *Mater etiam defunctis liberis ab intestato regulariter succedit.M.I.C.d.cap.4.reg.5. Cuius exceptio prima est:Nisi nuptias iterauerit.M.I.C.d.reg.5.except.5.Accedit Vill.B.13. Huius replicatio prima est: Nisi nulli alij ex priore matrimonio superſint liberi.M.I.C.d.except.5.replic.2.Accedit Vill.B.19.Altera replicatio est:Nisi defunctus non à patre,sed aliunde bona adquisierit.M.I.C.d.except.5.repl.3.Accedit Viu.lib.1.mulier ad secundas, num.10. Cuius exemplum est in bonis ab auo adquisitis, Vill.B.18. Viu.d.num.10. Tertia replicatio est: Nisi defunctus filius non sit conquestus de secundis nuptijs matris. Viu.d.mulier ad secundas,num.11. Idem eod.lib.1.uxor perdit.uers.secundò limitatur.ibi:idẽ uidemus. Quarta replicatio est: Nisi de licentia uiri defuncti nuptias iterauerit.Vill.B.15. Quinta replicatio est: Nisi à filio defuncto hæres sit instituta. Vill.B.17. Planè iure nouo exceptio proposita est mutata et sublata,M.I.C.d.except.5.in fine. Admittitur tamen*

men etiam iure nouo, primùm quidem, si ante iteratas nuptias impuberi filio non petierit tutores. Villal.B.14. Deinde admittitur quoad proprietatem, non quoad usumfructum, quo non priuatur, sed proprietate priuatur. M.I.C. d.except.5.in fine. Quo casu replicationes superius propositæ adhuc usui esse possunt. Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi mater luxuriosè uixerit. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud Villal.B.21. in addit.in fine. Tertia exceptio est: Nisi mater impuberi filio defuncto tutores non petierit. Quæ exceptio approbatur & distinguitur per ea quæ habentur s.lib. prox.cap.12.reg.9. Quarta exceptio est: Nisi frater defuncti supersit. Quæ exceptio reprobatur iure nouo, M.I.C.d.reg.5.except.16.in fine. Admittitur ex speciali statuto loci, quod statutum de fratre disponens non extenditur ad sororem. Gabriel. lib.6.de uerb.signif.conclus.6.num.67. item De statutis, conclus.7.num.4.cum sequente. Quinta exceptio uidetur: Nisi defuncti patruus eiusúe liberi supersint. Quæ exceptio reprobatur M.I.C.d.reg.5.except.18. Admittitur ex speciali statuto loci. Quod statutum de patruo disponens non extenditur ad patruum magnum. Gabriel. lib.6. de statutis, conclus.7.num.3.item Vill.S.116. Cuius exceptionis speciali statuto approbatæ replicatio

prima est: Nisi cum patruo & matre simul etiam defuncti frater germanus extet: tunc enim mater per patruum non excluditur. Gabriel. libro 4. de successionibus ab intestato, conclus. 4. num. 10. Altera replicatio est: Nisi cum patruo & matre simul etiam defuncti soror germana extet. Quae replicatio cum praecedente controuertitur d. conclus. 4. num. 14. & num. 17. cum quinq; sequentibus. Sexta propositae regulae exceptio est: Nisi statutum loci successionem matri deneget. Cuius replicatio est: Nisi cùm statuto cautum esset, ne mater liberis intestatis succederet, impubes filius decesserit: hic enim propriè intestatus non dicitur, cum testamentum facere non poßit. M.I.C. lib. 10. cap. 1. q. 1. except. 3. Ideoq; mater hoc casu per statutum excludi non uidetur. Sed replicatio haec reprobatur apud Viu. lib. 2. statutum in partibus. Hactenus exceptiones propositae regulae enumerauimus, quarum tamen & aliarum similium replicatio generalis est: Nisi exceptio dubia sit: haec enim matrem non excludit. Villal. M. 28. Haec de sexta regula.

VII. *Regula: Cognatis quoq; collateralibus hereditas defuncti ab intestato debetur. M.I.C. lib. 10. cap. 5. reg. 1. Cuius exceptio prima est: Nisi foeminini sexus cognati sint. Quae exceptio reprobatur iure nouo M.I.C. d. reg. 1. except. 3. in fine.*

Admit-

Admittitur ex speciali statuto loci, Vill.A.78. *Cuius statuti ratio est fauor conseruandæ agnationis.* Vill.S.119. *Ideoq; statutum est licitum.* Vill.S.123. *De quo statuto uide plura s̃.reg.2. except.4. ubi huius exceptionis statutariæ replicationes collegimus.* Altera *exceptio est:* Nisi *non per uirilis, sed per fœminini sexus personas defuncto sint cognati. Quæ exceptio itidem iure nouo reprobatur* M.I.C.*d.reg.1.except.4.in fine. & admittitur ex speciali statuto loci: cuius ratio est fauor conseruandæ agnationis.* Vill.S.118. Huius *replicatio prima est:* Nisi *statuto excludente cognatos per fœmininum sexum descendentes, existentibus agnatis: fœminæ tantùm agnatæ existant. hæ enim cognatos non excludunt. Gabriel. lib.6. de uerb. signif. conclus.6.num.66.* Altera *replicatio est:* Nisi *statuto excludente auunculum propter patruum eiúsue liberos, cum auunculo & patruo extet etiã matertera. Gabriel.lib.4. de success.ab intestato, conclus.4. num.12.* Hæc *de secunda exceptione.* Tertia *propositæ regulæ exceptio est:* Nisi *ultra sextum gradum defuncto sint cognati.* M. I. C. *d. reg.1.except.6. &* M.I.P.*lib.5.cap.5.reg.6.excep.1.* Quæ *tamen exceptio hodie est mutata,ut usque ad decimum gradum hodie succedãt cognati.* Vill. C.163.*cum addit.* Quarta *exceptio est:* Nisi *cognati non sint legitimè nati.* Quæ *exceptio appro*

batur simul & distinguitur per ea quæ proposita sunt s̄.*lib.prox.cap.*11.*reg.*26.

VIII. *Regula*, De *fratre defuncti*. Hic *ratione regulæ præcedentis defuncto fratri ab intestato succedit*. M.I.C.*d.cap.*5.*reg.*2. *Cuius exceptio prima est*: Nisi *ascendentes defuncti superſint*. M.I.C. *d.reg.*2.*except.*2. Accedit Vill. A.164. Soarez A. 295. *Altera exceptio est*: Nisi *frater ex uno, tantùm, non utroq; parente fuerit defuncto cognatus*. M.I.C.*d.reg.*2.*except.*3. *Cuius replicatio est quoad res ad defunctum à communi parente profectas: in his enim ex uno parente coniunctus succedit*. M.I.C.*d.except.*3.*repl.*2. Accedit Fichard.*in addit.*2.*ad* Vill. F.167. De *qua re uide item* J.*reg.* 14.*except.*3. *Tertia exceptio est*: Nisi *frater illegitimè natus sit*. De *qua exceptione uide* s̄.*d.reg.* 26. Q*uarta exceptio uidetur*: Nisi *ingratus fuerit aduersus defunctum*. *Sed reprobatur apud* Vill. F.161. Q*uinta exceptio est*: Nisi *defunctum fratrem occiderit*. Vill. F.168. *Sexta exceptio est*: Nisi *defunctus defunctáue non potuiſſet ſuccedere ſuperſtiti, ſi ſuperuixiſſet, ſtatuto obſtante*. Q*uæ exceptio reprobatur apud* Vill. S.117.

IX. Regula, De *fratrum & sororum liberis*. Hi *quoq; ad defuncti patrui, amitæ, auunculi & materteræ hæreditatem ab inteſtato uocantur*. M. I.C.*d.cap.*5.*reg.*4. *Huius exceptio uidetur*: Nisi

defuncti

defuncti frater uel soror superſit. Quæ tamen exceptio reprobatur iure nouo M.I.C. *d.reg.4. except.1.* Admittitur tamen in fideicommiſſo, quod defuncto debebatur: in hoc enim filius fratris per patruum ſuum excluditur. Vill.N.10.

Exceptiones præcedentium regularum generales.

Hactenus de ſucceßione deſcendentium, aſcendentium & collateraliũ dictum eſt. Quibus nonnullæ obſtant exceptiones communes ſeu generales, quæ nunc proponentur. Harum prima eſt: Niſi alij ſint gradu proximiores: per hos enim remotiores gradu excluduntur. M.I.C. *lib.10. cap.6. except.1.* Exemplum eſt; ſi aſcendentes plures ſunt diuerſi gradus. hoc enim caſu remotiores per proximiores excluduntur: ut d.except.1. ex Nouell. 118. uerſ. ſi multi ex, probatur. Cui tamen exemplo contradicere uidetur Gabriel. libro 4. de ſucceß. ab inteſtato, concluſ.1. num.2. Huius replicatio prima eſt in filijs defuncti, & ex alio filio nepotibus: hoc enim caſu nepotes repræſentant perſonam patris ſui, & cum patruis, quamuis gradu remotiores ſint, defuncto auo ſuccedunt. M.I.C.d. except.1. repl.3. De qua re dictum quoq; ſ. reg.2. except.1. Huius replicationis duplicationes uidere licet apud Gabriel. & Vill. ut d. except.1. annotaui. Altera replicatio eſt: Niſi remotior gradu

excludat alium, qui proximiorem excluderet: hoc enim casu remotior proximiorem illum excludit. Quæ replicatio approbatur, declaratur & distinguitur apud Gabriel. lib. 4. de succeß. ab intestato, conclus. 4. Hæc de prima exceptione. Altera exceptio generalis uidetur: Nisi hæres ab intestato sit in testamento exhæredatus. Quæ tamen exceptio reprobatur M.I.C. d. cap. 6. except. 3. Accedit Viu. lib. 1. filius furiosus. ibi: cessat etiam. Tertia exceptio est: Nisi ab intestato hæres hæreditati renunciauit. M.I.C. libro 10. cap. 9. except. 14. in prin. Cuius replicatio est: Nisi futuræ hæreditati nondum delatæ renunciauit: hæc enim renunciatio non obstat renuncianti. M.I.C. lib. 9. cap. 1. q. 5. causa 6. ibi: adeò autem. & cap. 6. except. 5. item d. except. 14. repl. 9. item lib. 15. cap. 15. except. 18. Accedit Viu. lib. 1. legitima non debetur, num. 4. ibi: similiter nec posset. Huius duplicatio prima est: Nisi filius naturalis in legitimatione renunciauerit hæreditati futuræ. De hac duplicatione agitur remißiuè apud Vill. L. 93. in addit. 1. Altera duplicatio est: Nisi iuramento renunciatum sit futuræ hæreditati. M.I.P. lib. 5. cap. 5. reg. 6. except. 2. repl. 1. dupl. 1. Accedit Vill. P. 5. cum addit. Gabriel. lib. 3. de iure dotium, conclus. 1. num. 1. Huius duplicationis triplicatio prima est: Nisi esset iuramentum Iudæi. Vill. d. addit. ibi: limita nisi. Gabriel. d. conclus. 1.

cluſ.1.num.28. Altera triplicatio eſt:Niſi enormiſſima ſit læſio. Viu. lib.1. mulier omni,num.1.cum ſequente. Controuertitur tamen apud Gabriel.d. concluſ.1.num.5.cum ſequentibus. Huius quadruplicatio prima eſt: Niſi non mulier, ſed maſculus maior uigintiquinq; annis iuramento hæreditati renunciauerit: huic enim propoſita triplicatio denegatur. Viu.d.mulier omni, num.6. Controuertitur apud Gabriel.d.concluſ.1.num.13.cum ſequente. Diſtinguitur in ruſticis enormiter læſis, Viu.d.mulier,num.7. Altera quadruplicatio eſt: Niſi mulier ſciens æſtimationẽ hæreditatis,ei ſponte renunciauerit. Viu.d.mulier,num.8.& ſequente. Tertia quadruplicatio eſt:Niſi mulier propoſitæ triplicationi nominatim renunciauerit. Viu. d.mulier, num.10. Hæc de ſecunda triplicatione. Tertia triplicatio eſt quoad legitimam, cui generalis renunciatio, quamuis iurata,non obſtat,quo minus peti poßit.Quæ triplicatio approbatur & diſtinguitur apud Gabriel. lib.6.de legitima,concluſ.8.Controuertitur apud Vill.R.27.cum ſequente. Quarta triplicatio eſt,quoad dotem & eius ſupplementum. Quæ triplicatio approbatur apud Gabriel.d.concluſ.1.num.ult. Controuertitur apud eundem Gabriel. d.concluſ.8. num.3. & ſequente.Plures huiuſmodi triplicationes uide apud Gabriel. d.concluſ. Hæc de tertia exceptione,

cuius plures replicationes uide J. post reg.13. except.8. Quarta *exceptio generalis est:* Nisi *parens hæredis hæreditati renunciauerit: hæc enim renunciatio liberis quoq; præiudicat.* Gabriel.*lib.3. de iure dotium,concluſ.1.num.*49.Vill.F.150. *Cuius replicatio prima est:*Nisi *parens renuncians uiuo adhuc defuncto, de cuius hæreditate agitur, decesserit.* Quæ *replicatio controuertitur & distinguitur apud* Gabriel.*d.concluſ.1.num.43.cum ſequentibus, uſq; ad num.*49. Vill.F.151. N.11.*cum num.12.& addit.ſequente.* Viu.*lib.1.legitima non debetur,num.*10. *Altera replicatio est:*Nisi *liberi non ueniant tanquam hæredes renunciantis, ſed ſuo nomine tanquam hæredes defuncti, de cuius hæreditate agitur.* Viu.*d.num.*10. *Cuius duplicatio prima est:*Nisi *cum liberis renunciantis matris concurrant eorum auunculi: hoc enim caſu liberi per auunculos excluduntur propter renunciationem matris, ex quo ipſa ſuperuixit post mortem patris,de cuius hæreditate agitur.* Gabriel.*d.concluſ.1.num.50.& 57. Altera duplicatio uidetur:* Nisi *cum liberis renunciantis matris concurrant conſobrini,horumúe liberi.* Quæ *duplicatio controuertitur & distinguitur d. concluſ.1. num.51. cum quatuor ſequentibus.item num.58.* Tertia *duplicatio est:* Nisi *renuncians tempore renunciationis aliquid à defuncto accepit: tunc enim liberis ſuis*

ris suis renunciando præiudicauit, si superuixit post mortem eius, de cuius hæreditate agitur. d. conclus.1.num.56. Controuertitur tamen & distinguitur d.conclus.1.num.58.cum sequente. Quinta exceptio uidetur: Nisi *defunctus superstiti, si superuixisset, succedere non potuisset: hoc enim casu superstes à defuncti hæreditate excluditur. Quæ exceptio est controuersa apud* Gabriel.*libro 6.de legibus, conclus.3.num.24.cum sequente.* Villal.S. 117. *Hæc de exceptionibus generalibus: quarum tamen plures proponentur paulo inferius post regulam 13.*

X.*Regula: Maritus quoq; uxori, & contrà uxor marito succedit ab intestato.* M.I.C. *libro 10. cap.8.q.1.reg.1. Cuius exceptio prima est:* Nisi *supersint liberi, parentes uel cognati transuersales defuncti.*M.I.C.*d.reg.1.excep.1.*Accedit Viu.*lib.1. statutum simpliciter, num.1. Huius replicatio est:* Nisi *superstes coniunx sit inops, & defunctus locuples: tunc enim succedit cum liberis.* M. I. C.*d. except.1.replic.1.* Accedit Viu.*lib.1.uxor seu mulier, num.2.cum sequente.* Huius duplicatio prima *uidetur:* Nisi *post succeßionem superstes sit locuples factus. Quæ tamen duplicatio reprobatur apud* Viu.*d.uxor, num.4.* Altera *duplicatio est:* Nisi *non uxor, sed maritus superstes inops locupleti uxori cum liberis succedere uelit.* M.I.C.*d.repl.1. dupl.2.*

dupl.2.Contradicit Viu.d.uxor,num.7. Tertia duplicatio est:Nisi defunctus legato superstiti relicto probibuerit eum succedere. Quæ duplicatio reprobatur d.uxor,num.1.ibi:& legatū. item nū.6. Quarta duplicatio uidetur:Nisi defunctus condito testamento decesserit. Sed reprobatur d.uxor, num.7.ibi:tam cōdito. Plura de replicatione proposita uide ĵ.reg.prox. Sed & plures propositæ regulæ exceptiones uide s̄.lib.prox.cap.9.reg.16. except.8.repl.1.cum sequentibus.

XI.Regula:Vxor inops locupleti marito existentibus liberis succedens, secundum ea quæ s̄. reg.prox. repl.1. dicta sunt, quartam hæreditatis partem consequitur. M.I.C.d.cap.8.q.2.reg.1.except.1. Accedit Villal.M.137. Viu.d.uxor, num.1. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi uxor à defuncto legatum acceperit: hoc enim in quartam computatur,ut eo minus ex hæreditate percipiat. M.I.C.d.except.1.replic.2. Accedit Viu.d.num.1. ibi:& legatum. Controuertitur apud Vill.V.76. Altera exceptio est; Nisi plures quàm tres liberos defunctus reliquerit: tunc enim non nisi uirilem portionem uxor consequitur. M.I.C. d.except.1. repl.3.Accedit Viu.d.num.1.& Vill.M.137.

XII.Regula: Adrogato decedenti, qui tam à naturali, quàm ab adrogante patre institutus hæres fuerat,succedit ab intestato utriusq; patris hæres,

res, ita ut patris naturalis hæres ea bona capiat, quæ defunctus à patre naturali, & alter hæres ea quæ defunctus ab altero patre acceperat. Vill.A. 152.in addit.

XIII.Regula: Cui potuit defunctus succedere, si superuixisset,is etiam defuncto succedit.Gabriel.lib.6.de legib.conclus.3.num.26.Cuius exceptio est in materia odiosa,d.conclus.3.num.27.

De exceptionibus præcedentium regularum generalibus.

Hactenus quibus ab intestato hæreditas deferatur,per aliquot regulas ostensum est: quarum regularum & similium exceptiones generales siue communes hæ sunt. Prima exceptio:Nisi ab intestato hæres aduersus defunctum fuerit ingratus. M.I.C.lib.10.cap.9.except.1.Accedit Vill.F.82.Huius replicatio prima est in fratre defuncti hærede legitimo,Vill.F.161.Altera replicatio est:Nisi causa ingratitudinis illi sit remissa.Viu.lib.1.filius furiosus.uers.sed propter. Tertia replicatio est:Nisi post commissam ingratitudinem filius à patre fuerit arrogatus. Soarez A.275. Plures replicationes uide s̄.cap.2.reg.7.except.80.cum sequente. Secunda exceptio: Nisi hæres defunctum occiderit. Villal.F.168. Iul.Clar.in §.homicidium.uers.22.in prin. Tertia exceptio:Nisi pater hæredis defunctum occiderit. Vill.H.26. Controuertitur d.uers. 22.ibi:

22.ibi:sed pone quod. Quarta exceptio:Nisi hæres impuberi defuncto tutores non petierit. Gabriel.lib.6.de tutelis, conclus.1.num.3.cum sequentibus,usq; ad num.14. Quinta exceptio: Nisi ab intestato hæres ex testamento hæreditatem petierit.Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur apud Gabriel.lib.2.de actionibus, cõclus.3. De qua re uide J.de reg.iuris, in uerbo Renunciatio. Sexta exceptio: Nisi hæres sit deportatus. Vill.D.62. Septima exceptio:Nisi hæres intra tempus legitimum hæreditatem non adijt, nec bonorũ possessionem petijt. M.I.C.d.cap.9.except.12.Declaratur definitione legitimi temporis M.I.C. d.excep.12.in prin.Quod tempus non potest abbreuiari ad excludendum hæredem. Vill.T.6.Sed ne legatorũ solutio diu differatur,abbreuiari potest. Vill.T.7. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi ob ignorantiam intra legitimum tempus non adijt.M.I.C.d.except.12.repl.7.Accedit Soarez A.71.Altera replicatio est:Nisi suus hæres sit.hic enim temporis præscriptione non submouetur. M.I.C.d.except.12.repl.19. Cuius duplicatio est:Nisi triginta anni excesserint,quibus nõ adijt.Vill.D.84.in addit.§.nota tamen.uers.ubi dicit. Huius triplicatio est: Nisi postea ex alio capite adierit. tunc enim non nisi sexaginta annorum præscriptio ei obest. de qua re uide J.cap.8.reg.4.except.2. Plures replica-

plicationes uide ȷ.except.prox.

Mutatio iuris.

Planè exceptio proposita hodie uidetur mutata, iuxta glossam l.si curatoris.9. in uerbo Liceat. & in l.cum antiquioribus.19. in uerbo Beneficio. C.de iure deliberandi. Accedit Turz.reg.83. Vill. H.30.cum addit. ubi aditioni præfiniuntur triginta anni. Accedit item Fichard.in addit.4.ad Vill.I. 184. Viu.lib.1.hæreditatem adeundi,num.1.& sequente.Soarez A.69.Controuertitur & distinguitur hæc mutatio apud Gabriel.lib.5.de præsumptionibus,conclus.8 & 9.

Octaua exceptio: *Nisi hæres hæreditatem repudiauerit.* M.I.C.*d.cap.9.except.14.* Huius replicatio prima est: *Nisi alius quàm hæres, cui delata est hæreditas,eam repudiauerit*. M.I.C.*d.except. 14.repl.3.* Cuius duplicatio prima est: *Nisi cùm filio delata esset hæreditas,pater eam repudiauerit.* Quæ tamen duplicatio reprobatur M.I.C.*d.repl. 3.* Accedit Vill. P.34. *Planè si parenti primo loco delata sit hæreditas, eius renunciatio liberis quoq; ex persona eius hæreditatem uendicantibus præiudicat. de qua re uide* s̃.*post reg.9.except.gener. 4.* Altera replicatio est: *Nisi filio hærede instituto hæreditatem repudiante, pater eam adierit. huic enim renunciatio filij non obest.* M.I.C.*d.repl.3.* Accedit Vill.P.37. Tertia replicatio est: *Nisi mona*

cho hærede instituto hæreditatem repudiante, monasterium eam adierit. Vill.M.119. *Quarta replicatio est:* Nisi *abbas hæreditatem monacho delatã repudiauerit. Quæ replicatio est controuersa apud* Viu.*lib.1.abbas,num.1. Quinta replicatio est:* Nisi *prælatus sine consensu capituli hæreditatem* Ecclesiæ *delatam repudiauerit.* Viu.*d.abbas,num. 2. Sexta replicatio est:*Nisi *minor annis hæreditatem repudiauerit.*M.I.C.*d.except.14.repl.5. Cuius duplicatio est:*Nisi *maior fuerit quatuordecim annis, uel tutore authore repudiauerit.* M.I.C.*d. repl.5.dupl.1.* Huius *triplicatio est,quòd hoc casu minori eiusq; hæredibus per in integrum restitutionem succurratur. Quæ triplicatio in hæredum persona controuertitur,magis tamen approbatur apud* Viu.*lib.1.hærede non adeunte,num.3. Septima replicatio est:* Nisi *suus hæres se abstinuerit, posteaq; pœnitentia ductus adire uelit.* M.I.C.*d. except.14.repl.6.Accedit* Vill.H.10. *Octaua replicatio est:* Nisi *nondum delatam sibi hæreditatem repudiauerit.*M.I.C.*d.except.14.repl.9. Cuius exemplum est,si substitutus,deliberante adhuc hærede instituto, hæreditatem repudiauerit.* M.I.C. *d.repl.9.ibi:item exemplum. Contradicit* Vill.H. *11. Plura de hac replicatione uide s̃.post reg.9.except.3.repl.1.Hæc de octaua exceptione eiusq; replicationibus sint dicta.* Nona *exceptio:*Nisi *hæres mo-*

res monasterium sit ingressus. Hæc exceptio ne speciali quidem statuto potest approbari. Vill.S. 110. Hactenus, quibus ab intestato hæreditas competat, ostensum.

QVID QVANTVM'QVE hæreditatis cuiq; ab intestato competat?

XIIII. Regula: Pluribus hæredibus ab intestato uenientibus, quilibet uirilem habet portionem. M.I.C.lib.10.cap.10.reg.4. Cuius exceptio prima est: Nisi plures cognati ex diuersis parentibus nati defuncto succedant. hoc enim casu in stirpes, non in capita hæreditas uidetur diuidenda. Quæ tamē exceptio reprobatur M.I.C.d.reg.4.except.2. Accedit Vill.C.164.F.167.cum addit.1. Controuertitur apud Viu.lib.2. filij duorum. Admittitur tamē exceptio hæc in successione nepotum & aliorum descendentium, parentum hæreditatem uindicantium, M.I.C. d.except.2. distinct.1. Accedit Villal. C.164. Altera exceptio est: Nisi ascendentes plures eiusdem gradus descendentibus succedant, quorum alij paterni, alij materni generis sunt. hoc enim casu non habent uiriles portiones: sed paterni generis ascendentes dimidiam hæreditatis partem, & materni generis aliam dimidiam capiunt. M.I.C.d.reg.4.except.3. Quibusdam autem hoc casu uidetur, quòd paterni gene-

ris aſcendētes in bona à patre ad defunctum profecta, & materni generis in bona à matre profecta ſuccedant. Quæ ſententia controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel.lib.4.de ſucceſ.ab inteſtato, concluſ.3. Viu.lib.2.pater dotans. Tertia exceptio eſt: Niſi frater conſanguineus & uterinus ſimul ſuccedant: tunc enim ille quidem in bona à patre, hic uerò in bona à matre profecta ſuccedit, ſiue unus, ſiue plures ſint. M.I.C.*lib.10.cap.5.reg.2.except.3.replic.2.* Accedit Gabriel.*d.concluſ.3.num.4.* De qua re uide item *ſ.reg.8.excep.2.repl.1.Hæc autem ratio ſuccedendi in ulterioribus non obtinet.* Gabriel.*d.concluſ.3. num.5.cum ſequentib.* Quarta *exceptio eſt:Niſi adrogatus cū naturalibus liberis ſuccedat: hoc enim caſu adrogato non niſi quarta quartæ partis, quam nullis liberis exiſtentibus habiturus erat,debetur.* Vill.F.83.*cum addit. item* Q.2. Plures *huiuſmodi exceptiones uide ſ.cap.prox.reg.13.*

DE OFFICIIS HAEREDVM poſt delatam hæreditatem. *CAP. VII.*

HAEC *de hæreditatibus tam ex teſtamento,quàm ab inteſtato,ſigillatim ſint dicta. Superſunt utriuſq; hæreditatis iura communia*

munia circa hæredum officia, & actiones quibus hæreditatem delatã persequimur: quæ nunc proponemus.

DE ADEVNDA HAEreditate.

I. Regula: Adeundæ hæreditatis facultas ius est. Quæ regula controuertitur apud Soarez A.68.

II. Regula: Hæreditatis aditio est animi. Vill. H. 29. De qua re uide j. reg. prox. except. 4.

III. Regula: Adeundo hæreditatem, & pro hærede gerendo, hæres hæreditatem adquirit, tam quoad commoda, quàm quoad incommoda hæreditaria. M.I.C. lib. 10. cap. 13. reg. 1. Cuius exceptio prima est: Nisi filiusfamiliâs uel seruus sine uoluntate patris uel domini hæres adierit hæreditatem. M.I.C. d. reg. 1. except. 6. Huius replicatio est: Nisi seruus usufructuarius contemplatione usufructuarij hæres institutus, sine consensu proprietarij hæreditatem adierit. Vill. H. 37. Planè exceptio proposita quoad filiumfamiliâs hodie est mutata, M. I.C. d. except. 6. in fine. Accedit Vill. F. 89. Altera exceptio est: Nisi minor annis hæreditatem adierit. M.I.C. d. reg. 1. except. 8. Accedit Villal. H. 38. Viu. lib. 1. hærede non adeunte, num. 4. Huius replicatio est: Nisi tutoris authoritas interuenerit. M.I.C. d. except. 8. repl. 1. Accedit Viu. d. num. 4. Cuius duplicatio est: Nisi infans sit minor, qui fari

non poßit. M.I.C.*d.repl.*1.*dupl.*1. Accedit Vill.H. 38. *Tertia exceptio est:* Nisi *non tanquam hæres adeundi animo, sed ex alia causa quid in rebus hæreditarijs gesserit.* M.I.C.*d.reg.*1.*except.*18. Accedit Vill.H.29. Q*uarta exceptio uidetur:* Nisi *nihil hæreditarium attigerit, nec teneat is qui hæreditatem adit.* Q*uæ exceptio reprobatur* M.I.C. *d. reg.*1.*except.*22. Accedit Fichard.*in addit.ad* Vill. A.54. *Actus tamen externi, quibus animus adeuntis declaretur, requiruntur.* Idem Fichard. *in addit.ad* Vill.H.29. Q*ui autem sint eiusmodi actus, uide remißiuè d.addit.in fine.&* Vill.H.39. Q*uinta exceptio uidetur:* Nisi *cum in testamento suo declarasset animum adeundi hæreditatem delatam, illud postea mutauit.* Q*uæ exceptio reprobatur apud* Viu.*lib.*1.*testis.*§.*contractus. uers.ubi si quis.* H*æc de tertia regula.*

IIII.Regula: *Adita hæreditas non amplius dicitur hæreditas.* Villal.H.28.Viu.*lib.*1.*hærede non adeunte, num.*7.

DE REPVDIANDA HAEreditate.

V. Regula: *Repudiata hæreditate, hæres oneribus hæreditarijs non est obligatus, nec actionibus hæreditarijs tenetur.* M.I.C. *libro* 10. *cap.*14. *reg.*2. *Cuius exceptio prima est:* Nisi *suus hæres hæreditate se abstinuerit.* Q*uæ exceptio iure ci-*

uili

uni approbata, reprobatur iure prætorio, M.I.C. *d.reg.2.except.2.* Accedit *Villal.S.159. Viu.lib.1.emancipationis, in prim.* Quo *tamen casu nihilominus testamentum, in quo suus hæres institutus est, confirmatur quoad tabulas pupillares, tutelas & libertates. Viu.d.emancipationis.ibi:item propter suitatis.* Altera *exceptio est:* Nisi *repudians iniuriam defuncto factam remiserit.* Quæ *exceptio est controuersa apud* Iul.*Clar.§.fin.quæst.58.uers.sed hic incidenter.*

DE COLLATIONE BONORUM.

V I. *Regula: Hæres interdum bona sua, uel quæ à defuncto percepit, cohæredibus conferre tenetur.* M.I.C. *lib.10. cap.15.q.2.* *Cuius exceptio est:* Nisi *ascendens succedat descendenti: hoc enim casu cessat collatio.* Vill.C.100.

V I I. *Regula:* Omnibus *cohæredibus regulariter est conferendum.* M.I.C. *d.cap.15.q.4.reg.1.* *Cuius exceptio est:* Nisi *cohæredes in potestate defuncti non permanserint: his enim non conferendum.* M.I.C.*d.reg.1.except.1.* *Cuius replicatio est quoad res à defuncto donatas: has enim donatarius etiam fratri emancipato tenetur conferre.* Villal.D.130.

V I I I. *Regula:* Res *quas à defuncto hæres adquisiuit, cohæredibus conferre tenetur.* M.I.C.*d.*

cap.15.q.5.reg.2.except.7. Accedit Villal.D.129. *Cuius exceptio prima est in rebus à defuncto donatis, quarum donatio morte donantis confirmatur.* Vill.D.125.*cum sequente.* Viu.*lib.2.donatio facta.* Altera *exceptio est in rebus studiorum causa donatis.* Quæ *exceptio controuertitur, magis tamen approbatur apud* Vill.D.128. *Tertia exceptio est in rebus contemplatione legitimæ donatis,* Viu.*lib.2.donatio simplex.* Quarta *exceptio est in equis & armis filio in bellum proficiscenti donatis,* Viu.*lib.2.filius cui,num.5.* Quinta *exceptio est in expēsis, quas pater filio, ut scriptorium uel decurionatū adipisceretur, suppeditauit.* Quæ *exceptio est controuersa apud* Viu. *d.filius cui, num.6.* Plures *huiusmodi exceptiones uide* J.*lib.5.cap.8.reg.6.except.1.cum sequentibus.*

DE VINDICANDA MORTE defuncti,& quæstione habenda.

IX.Regula: *Si occiso testatore, ante quæstionem de familia habitam & sumptum supplicium hæreditas adita sit: punitur hæres publicatione bonorum & alijs pœnis.* M.I.C.*lib.10.cap.17.quæst.4.reg.8.* Accedit Vill.H.27. Iul.Clar. *§.fin.quæst.79. uers.item quando.8. ubi tamen additur, hanc pœnam amplius in usu non esse.* Planè *huius regulæ exceptio prima est:* Nisi *ueneno uel alio clan-*

destino

destino modo testator perierit. M.I.C.*d.reg.8.except.1.* Accedit Vill.H.27.*in fine.* *Cuius replicatio est: Nisi à familia dominus ueneno interfectus esse dicatur.* M.I.C.*d.except.1.repl.1.* Accedit Vill.d.H.27. *Hæc de officijs hæredum. Sequitur nunc de actionibus pro persequenda hæreditate competentibus.*

DE ACTIONIBVS HAEreditatis persequendæ.
CAP. VIII.

DE PETITIONE HAEreditatis?

QVIBVS *competat petitio hæreditatis, uide* s.*cap.5.reg.1.cum octo sequentibus. item cap.6.reg.2. cum sequentibus, usque ad reg.14.*

ADVERSVS QVOS PETITIO hæreditatis competit?

I.Regula: *Aduersus possessorem hæreditatis uel rei hæreditariæ petitio hæreditatis competit.* M.I.C.*lib.11.cap.2.reg.1.Cuius exceptio prima est: Nisi non pro hærede, neq; pro possessore, sed titulo possideat.* M.I.C.*d.reg.1.except.1.* Accedit Vill.H.23. *ibi: sicut petitio. Huius replicationes uide apud* Vill.d.H.23.*in fine. Altera exceptio uidetur: Nisi*

possessor putet se titulo poßidere. Quæ tamen exceptio reprobatur apud Vill. P.214.

QVANDO ET QVAMDIV HAEreditatis petitio competit?

I I. Regula: *Viuente testatore, nec hæreditas, nec legitima peti potest. Viu.lib.1.legitima non debetur, num.1. Cuius exceptio prima est in filijs Iudæorum conuersis, qui uiuente patre possunt petere legitimam. Viu.d.legitima non debetur, nũ.6. Altera exceptio est in eo qui ingressus est monasterium, cuius filij tanquam eo mortuo possunt petere legitimam. Viu.d.legitima non debetur, num. 7. Quæ tamen exceptio est controuersa apud Gabriel.lib.6.de legitima, conclus.1.num.67.cum sequente.*

I I I. Regula: *Petitioni hæreditatis non nisi triginta annis præscribitur. M.I.C.lib.11.cap.1.quæst. 7.reg.2. Accedunt ea quæ habentur s̄.cap.6. post reg.13.except.7.in fine.*

I I I I. Regula; *Nisi ergo intra triginta annos petita sit hæreditas, postea petenti obstat præscriptio. M.I.C.d.reg.2. Cuius exceptio prima est: Nisi hæreditas nondum fuerit delata. Quæ exceptio approbatur exemplo filiæ per statutum exclusæ, donec supersunt masculi. huic enim interim non currit præscriptio. Vill.F.139. item Fichard.in addit.ult.ad Vill.F.60. Altera exceptio est: Nisi filius*

in una

in una causa præscriptione exclusus, ex alia causa hæreditatem petat, hoc enim casu non nisi sexaginta annorum præscriptione excluditur. Soarez A.70. Vill.H.30. *ibi;sed Suarez.* Viu.*lib.1. hæreditatem adeundi,num.7.Idem lib.2.filij non obstante,num.1.* Gabriel.*lib.5.de præscriptionibus, conclus.9.num.3.cum sequente,ubi controuertitur.* E-*ius replicatio est:*Nisi *filius in testamento non fuerit solus hæres scriptus, sed habuerit cohæredes: tunc enim non nisi triginta annos habet.* Villal.*d. uers.sed Suarez.ibi:& nota quod. &* Gabriel.*d. conclus.9.num.4.Tertia exceptio est:*Nisi *actor ignorauit hæreditatem sibi esse delatam: hoc enim casu aduersus triginta annorum præscriptionem succurritur ei ope restitutionis in integrum.* Viu. *d.hæreditatem adeundi,num.2.& sequente.& d. filij non obstante,num.2.* Huius *replicatio est:*Nisi *quadraginta anni excesserint: aduersus hanc enim in integrum restitutio non datur.* Quæ *replicatio est controuersa apud* Viu. *d.hæreditatem adeundi,num.4.& 6.& d.filij non obstante,num.2.* De *qua plura dicentur* ✝.*in integr.restitut.*

ADIVNCTA PROPOSITAE actionis.

V. Regula: *Successio ex testamento regulatur secũdum naturam successionis ab intestato.* Turz. *reg.ult.* Iul.Clar.*in §.testam. q.42. uers.quæ qui-*

dem conclusio.7.ibi:secundò facit.Cuius exemplũ habetur apud Iul.*Clar. d.§.testam.quæst.76.uers. secundò.13.* Plures *huius loci regulas uide* ͞J.*cap. prox.reg.36.cum sequentibus.*

DE INOFFICIOSO TEstamento.

VI. *Regula*: Liberis *testatoris* & parentibus *iniquè exhæredatis uel præteritis inofficiosi querela competit ad rescindendum testamentum,* & *hæreditatem ab intestato restituendam,uel saltem ad legitimam consequendam.* M.I.C. *lib.11.cap.4. q.2.*& M.I.P.*lib.5.cap.5.reg.17.Cuius regulæ exceptio prima est:*Nisi *testator miles fuerit,*& *iure militari testatus sit.* M.I.C. *d.q.2.except.1.* Quæ *exceptio hodie dicitur esse sublata apud* Iul.Clar. *in §.testam. q.40. uers.sed quæro.* Vide *item de except.proposita* ͞s.*cap.2.reg.7.excep.72.repl.11.* Altera *exceptio uidetur* : Nisi *filius emancipatus sit iniquè exhæredatus.* Sed *reprobatur apud* Iul. *Clar.d.quæst.40.uers.item quæro.* De *qua re uide item* ͞s.*cap.2.reg.7.except.72.repl.1.* Tertia *exceptio est:*Nisi *filia per statutum existentibus masculis exclusa,exhæredata uel præterita sit.*Quæ *exceptio controuertitur* & *distinguitur* ͞J.*except.5. repl.1.*Quarta *exceptio:*Nisi *illegitimi liberi præteriti sint uel exhæredati.*De *hac exceptione uide d.except.72.replic.4.* Quinta *exceptio est;* Nisi *exhæ-*

exhæredatus uel præteritus ab inteſtato hæres eſſe non poßit. M.I.C.d.q.2.except.14. Accedit Viu. lib.1.legitima non debetur,num.9. uerſ.ratio huiuſmodi. Iul.Clar.in §.teſtam.q.42. uerſ.quæ quidem concluſio.7.ibi:qui ergo eſt excluſus. Huius replicatio eſt: Niſi filia præterita uel exhæredata ſtantibus maſculis ſtatuto ab hæreditate excludatur. Quæ replicatio controuertitur & diſtinguitur apud Iul. Clar. d.uerſ.quæ quidem concluſio. Gabriel. lib.6. de ſtatutis, concluſ.4. num.16.cum quinq; ſequentib, Turz.opin.162. ibi: & ad ſolutionem. Vill.F.60.& 137.Viu.lib.1.ſtatutum excludēs fœminas,num.16. Sexta exceptio eſt:Niſi iuſta exhæredationis cauſa fuerit. M.I.C. d.q.2.exc.17. & M.I.P.d.reg.17.except.1. Accedit Villal.L.59. Declaratur exceptio propoſita enumeratione iuſtarum cauſarum exhæredationis, s̄.cap.2. reg.7. except.76.& 77.Huius exceptionis replicationes uide s̄.d.reg.7.except.73.cum ſequentibus,uſq; ad finem capitis.item cap.6. poſt reg.13. except.1.replic.2.cum ſequente. Septima exceptio eſt:Niſi in teſtamento pupillari uel furioſi, quod pater ei fecit,exhæredatio uel præteritio facta ſit. M.I.C. d. q.2.except.24.& M.I.P.d.reg.17.except.2. Controuerſa eſt hæc exceptio apud Villal.S.133. ibi:& matrem excludit.item num.136.cum ſequēte. item Viu.lib.1.legitima matri. Octaua exceptio: Niſi

actor

actor iudicium defuncti agnouit, & id quod in testamento ei relictum est, petijt. M.I.C. *d.quæst.*2. *except.*32. *Cuius replicatio est quoad legitimam, cuius petitioni exceptio proposita non obstat.* Gabriel.lib.6.*de legitima, conclus.*8.*num.*2.*Nona exceptio: Nisi frater actoris iudicium defuncti agnouerit. Quæ exceptio reprobatur apud* Viu.*lib.*1. *filij debent.ibi:sciendum est.* Decima exceptio:*Nisi præteritus uel exhæredatus hæreditati renunciauerit.* Hæc exceptio approbatur simul & distinguitur s̄.cap.6.reg.9.except.3.item reg.13.except.8. *Vndecima exceptio:Nisi parens exhæredati uel præteriti hæreditati renunciauerit. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur d.reg.*9.*except.*4. *Duodecima exceptio:Nisi præterito uel exhæredato per statutum legitima denegetur. controuertitur apud* Vill.A.153. L.62. *cum addit.* Fichardi. *Idem* Fichard.*in addit.ad* Villal.S.101. Viu.*lib.*1.*statutum.*§.*institutio patris.uers.limitatur isthæc.* Gribald. *in uerbo* Legitima. *uers.per statutum.item uers.statutum non solùm. Decimatertia exceptio:Nisi hæreditas sit indiuidua: ut regnum.* Vill.L.62.*in addit.*2.*in prin.Decimaquarta exceptio:Nisi defunctus præterito uel exhæredato inter uiuos donauerit, uel pro eo mulctam soluerit.* M.I.C. *lib.*11.*cap.*5.*repl.*4. *Controuertitur apud* Viu.*lib.*1.*donatio facta à patre, num.*3. & 5.

item

item eod.lib.1.statutum disponens quòd pater.ibi: notaq; ex prædictis quòd pater. Decimaquinta exceptio: Nisi defunctus pro filia præteriti uel exhæredati dotem dederit. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.3.de iure dotium,conclus.5.Decimasexta exceptio:Nisi defunctus pro matre præteriti uel exhæredati dotem dederit. Vill.D.165. Contradicit Gribald. legitima. uers.dos data filiæ, cum duobus sequentibus. Decimaseptima exceptio: Nisi actor Trebellianicam sit consecutus. reprobatur sub conditione apud Viu. lib.1. legitima non debetur,num. 12.Sed & distinguitur apud Gabriel.lib.6.de legitima, conclus.1.num.44. cum duob. sequentibus. Vide item 7.cap.10.reg.1. except.3. Decimaoctaua exceptio: Nisi actor legitimam sit consecutus. M.I.C. lib.11.cap.5. & M.I.P. d.reg.17. except.4. Declaratur exceptio proposita definitione legitimæ, M.I.C.d.cap.5.in prin. ubi triens bonorũ pro legitima constituitur, nisi defunctus plures quàm quatuor liberos reliquerit:tunc enim semis constituitur. Legitima tamen ascendentium sine discrimine est triens. Villal.L.60.uers.legitima patris. Gribald.in uerbo Legitima.uers.sicut ducta. Item adrogatorum quadrans.Vill.Q.2. Ex causa etiam statuto legitima minui potest.Vill.L.62. Ex bonis tamen primogenituræ legitima cæteris non debetur.

tur. Viu.lib.2.legitima. Hoc item loco notandum, quod Franciscus Balduinus in suo Iustiniano annotauit, nihil interesse, siue dicamus dari omnibus trientem totius hæreditatis, siue singulis trientem eius portionis quæ ei ab intestato deberetur. Plura de legitima uide ℣.reg.14.cum sequentib. Hæc pro declaratione exceptionis sint dicta. Planè propositæ exceptionis replicatio prima est: Nisi non iure institutionis, sed alio modo actori legitima fuerit relicta. M.I.C.d.cap.5.repl.1.& 2. Accedit Vill.L.57.Viu.lib.1.filij sunt, num.2.Iul.Clar.in §.testam.q.38.uers.1.cum duob.sequentibus. Ratio & usus huius replicationis habetur apud Iul.Cla. d.q.38. uers.neq; credas. Huius replicationis duplicatio prima est: Nisi dixerit testator, Relinquo filio meo centum. Quæ duplicatio reprobatur d.q.38.uers.quid uerò si pater. Altera duplicatio est: Nisi testator dixerit, Relinquo centum pro legitima uel pro Falcidia. Quæ duplicatio est controuersa d.q.38. uers.sed quid si dicat. ubi magis approbatur. Tertia duplicatio est: Nisi dixerit testator, Relinquo filiæ meæ centum pro dote. Quæ duplicatio controuertitur, & magis approbatur d.q.38.uers.quid autem si testator.12. Quarta duplicatio est: Nisi testator relictis filio centum adiecit, quòd nihil ultrà petere posset. Quæ duplicatio controuertitur, magis tamen reprobatur d.q.38.

uerſ.præterea quæro. Quinta duplicatio uidetur: Niſi pater uel alius ex aſcendentib. de inofficioſo agat. Quæ tamen duplicatio reprobatur apud Vill.L.58.& 62.in addit.2.ibi:circa quam. ubi refertur contraria opinio Bartoli & Baldi. Iul.Cla. d.q.38.uerſ.ſed quæro tu ſcis. Sexta duplicatio eſt: Niſi talis cauſa interueniat, ob quam legitima fuerit priuandus. Vill.L.59. Septima duplicatio eſt: Niſi uir ſapiens,cuius dictamini teſtator teſtamentum permiſit extendendum,adiecerit, Titulo inſtitutionis. Quæ duplicatio eſt controuerſa apud Iul.Clar. d.q.38. uerſ.ulterius. Octaua duplicatio eſt: Niſi is qui ingredi religionem uoluit,teſtatus ſit.d.q.38.uerſ.item quæro.6. Nona duplicatio uidetur: Niſi filiæ relictum ſit ſine titulo inſtitutionis. Quæ duplicatio reprobatur d.q.38. uerſ.ſed quid in filia.7. Decima duplicatio eſt:Niſi actor id quod accepit,non reſtituat uel conferat. M.I.C.d. repl.1.dupl.1. Cuius triplicatio uidetur:Niſi quod accepit,dilapidauerit.Sed reprobatur apud Turzan.opin.181.num.1. Viu.lib.1.ſtatutum diſponens quòd pater. ibi:& hoc caſu quando filius. Vndecima duplicatio uidetur: Niſi inter uiuos defunctus actori donauerit,uel pro eo ſoluerit. Sed controuertitur ſ.except.14.cum ſequente.Hæc de duplicationibus propoſitæ replicationis ſint dicta. Quibus addẽdum,quòd replicatio propoſita iure

canonico

canonico quibusdam uideatur mutata & sublata esse. Vill.L.57.*in fine.&* 58.*in addit.item* P.35.*cum sequente. Controuertitur tamen hæc mutatio, & magis reprobatur apud* Iul.Clar. *d.q.*38. *uers.hæc etiam.*3. *Altera propositæ exceptionis replicatio est:Nisi non tota legitima relicta sit titulo institutionis. Quæ tamen reprobatur apud* Iul.Clar. *d. q.*38.*uers.sed nunquid. Tertia replicatio est:* Nisi *ex donatione inter uiuos perceperit legitimam. Quæ replicatio controuertitur* §.*except.*14.*cum sequente. Quarta replicatio est:*Nisi *ex l.hac edictali,&c.actor perceperit legitimam.* Villal.B.31. & F.110.*Quinta replicatio est:*Nisi *actor in legitima sit grauatus.*M.I.C.*d.cap.*5.*replic.*5.& 6. & M.I.P.*d.except.*4.*repl.*1. Accedit Viu.*lib.*1.*legitimæ nullum,in prin.*Turz.*opin.*142. *Huius duplicatio prima est:* Nisi *pupillaris substitutio in legitima sit facta.*M.I.C.*d.repl.*5.*dupl.*1. *Cuius triplicatio est :* Nisi *non directa, sed fideicommissaria substitutio sit impuberi facta.* Viu. *lib.*1. *legitima non debetur, num.*9. *Huius quadruplicatio est:* Nisi *non ipse filius,sed eius hæredes rogati fuerint restituere.* Viu.*d.num.*9.*ibi:limitatur.* Iul.Clar.*in* §.*testam.q.*72. *uers.tertius est. ibi:utilitas autem.* Gabriel.*lib.*6.*de legitima,conclus.*1.*num.*34.*Quo casu in dubio hæredibus,non filio præsumitur iniunctum fideicommissum,per ea quæ habentur* §.

*lib.*2.

lib.2.cap.10.in uerbo Fideicommissum.*Altera duplicatio est: Nisi per Trebellianicam uel Falcidiã ex asse hæres institutus filius legitimam retinere possit.*M.I.C.*d.repl.5.dupl.6. Contradicit* Vill.F.108.*cum duab.additionib.*Fichardi. *De qua re uide plura* ן*.cap.10.reg.1.except.3. Tertia duplicatio est:*Nisi *ne intra certam ætatem alienaret,grauatus sit. Quæ duplicatio est controuersa apud* Villal.P.31.*cum addit. Viu.lib.1. legitimæ nullum. ibi:limitatur. magis tamen approbatur* Iul. Clar. §*.fin.q.78.uers.item quæro.10. ibi:& etiam in omnem casum. & Gabriel. lib.6. de legitima, conclus.1.num.21.& 66. Quarta duplicatio est:*Nisi *filius cum grauamine institutus cohæredem non habeat.*Vill.F.119. *Planè iure nouo, quidquid ad grauandum actorem in legitima est adiectum,pro non adiecto habetur.* Ideoq; replicatio proposita *hodie uidetur sublata.*M.I.C.*d.replic.5.in fine. &* M.I.P.*d.repl.1.Accedit* Viu.*lib.1.legitima non debetur,num.2.* Gabriel.*lib.6.de legitima,conclus.1.* Iul.Clar.*in* §*.testamen.q.39. uers.sed quæro.4.ibi: dubium autem.item quæst.72.uers.circa primum.* Planè *mutatio hæc,quòd grauamen reijciatur,plures recipit distinctiones,partim certas,partim controuersas, quas enumerat Gabriel. in d.conclus.1. ad quas etiam pertinent iam dictæ duplicationes.* Hæc *de quinta replicatione. Sexta propositæ ex-*

ceptionis replicatio est: Nisi actor legitimam non ex testatoris bonis, sed aliunde sit consecutus. M.I.C.*d.cap.5.repl.7.* Accedit Viu.*lib.1.filij debent,in prin.*Huius *duplicatio prima est:Nisi ex fructibus medio tempore perceptis legitimam sit consecutus.* M.I.C.*d.repl.7.duplic.1.item d.cap.5.replic.5.* *dupl.2.* Controuertitur apud Gabriel.*d.conclus.1. num.38.cum quinq; sequentibus.* Viu.*d.filij debet. ibi:imò dic.* Altera *duplicatio est:*Nisi *à patre, socero uel fratre testatoris acceperit.* Quæ *duplicatio approbatur & distinguitur* j.*repl.9. dupl.1. & 2. Septima replicatio est:* Nisi *in pecunia numerata, & non in singulis rebus hæreditarijs actori legitima soluatur.* De *hac replicatione uide* j. *reg.16.* Octaua *replicatio est:*Nisi *in feudo actor legitimam acceperit.nam feudum actori non computatur in legitimam.* Quæ *replicatio controuertitur & distinguitur per ea quæ congessi in tractatu feudali cap.2. q.5.reg.6.* Nona *replicatio est:* Nisi *dotis uel donationis ante nuptias nomine legitimam agens sit consecutus.* Quæ *replicatio reprobatur* M.I.C.*d.cap.5.repl.10.*Accedit Gabriel. *lib.6.de legitima,conclus.8.num.4.item accedunt ea quæ habentur* s.*except.15.& 16.* Admittitur, *si alius quàm testator dotem dederit uel donauerit, per ea quæ* s.*repl.6.sunt proposita.* Cuius *distinctionis duplicatio prima est:* Nisi *auus nepti do-*

tem

tem dederit: hæc enim nepti in legitimam, quam in bonis paternis habet, imputatur. Gabriel.lib.3. de iure dotium, concluſ.5.num.12. Cuius triplicatio prima uidetur: Niſi auus maternus, non paternus dotem dederit. Quæ triplicatio reprobatur d.concluſ.5.num.14. Altera triplicatio eſt: Niſi conſtaret neptem contemplatione ſui ipſius, & non patris, ab auo dotatam eſſe. d.concluſ.5. num.16. Tertia triplicatio eſt: Niſi pater pauper ſit, qui nō teneretur filiam dotare. Hæc triplicatio eſt controuerſa d.concluſ.5.num.15. Hæc de prima duplicatione. Altera duplicatio eſt: Niſi à fratre teſtatoris patruo ſuo actrix dotem acceperit. d.concl. 5.num.13. Decima replicatio eſt: Niſi connumerata parte fratris non agentis actor minus legitima ſit habiturus. M.I.C.d.cap.5.repl.14. Quæ replicatio in filia per ſtatutum excluſa, an ea non faciat partem, controuertitur apud Gabriel. lib.6. de legitima, concluſ.2. Gribald. in uerbo Legitima, uerſ.ultim. Vndecima replicatio uidetur: Niſi poſt mortem aucta hæreditate teſtatoris, minus legitima habeat actor. aucta enim hæreditate, augeri quoque legitima uidetur. Sed hæc replicatio reprobatur M.I.C.d.cap.5.repl.13. Accedit Vill.F. 103.in addit. Viu.lib.1.legitima non debetur, num. 3.ibi: debita de ſubſtantia. Duodecima replicatio eſt: Niſi cum actor in uita teſtatoris legitimã eſſet

consecutus, postea auctis bonis testatoris tempore mortis eius minus habeat legitima. Hæc replicatio *est controuersa apud* Viu.d.*legitima non debetur, num.*8.Vill.F.106. *Decimatertia replicatio uidetur:* Nisi *legitimam quam consecutus est actor, dilapidauerit. Quæ replicatio reprobatur apud* Turz.*opin.*181.*num.*1. *Hæc de decimaoctaua exceptione. Decimanona exceptio:* Nisi *actori aliquid testator reliquerit: hoc enim casu inofficiosi querela ei denegatur, & datur tantùm actio ad supplementum legitimæ.* De *qua* j.*reg.*12.*cum sequentibus dicetur. Plures huiusmodi exceptiones uide* j.d.*reg.*12.*except.*1.*cum duobus sequentibus.* Hæc *de sexta regula.*

VII.Regula: Non *solùm liberis, sed etiam parentibus testatoris præteritis uel iniquè exhæredatis inofficiosi querela competit.* M.I.C.*libro* 11. *cap.*6.*q.*1.*reg.*2. Accedit Viu.*lib.*1.*filius institutus.* §.*institutio, num.*1.*Cuius rationes quinq; subijciūtur d.*§.*institutio, num.*2.*cum quatuor sequentib.*

VIII.Regula: Fratri *& sorori defuncti præteritis uel exhæredatis inofficiosi querela non datur.* M.I.C.*d.quæst.*1.*reg.*3. Accedit Iul.Clar. *in* §. *testam.q.*50.*in prin.Cuius exceptio est:* Nisi *turpis persona hæres instituta sit.* M.I.C.*d.reg.*3.*excep.*1. Accedit Iul.Clar.*d.q.*50.*in prin.*

IX.Regula: Hæredibus *exhæredati uel præteriti*

riti inofficiosi querela non datur. M.I.C.*d.quæst.* 1.*reg.*5. *Cuius exceptio est quoad supplementum legitimæ: hæc enim actio hæredi non denegatur.* Viu.*lib.*2. *filio supplementum. ibi: quia defuncto.* Huius *replicatio uidetur:*Nisi *defunctus suam uoluntatem uiuus non declarauerit. Sed reprobatur d.filio supplem.ibi:& hæc communis.item d.uers. quia defuncto.*

X.Regula: *Fiscus, bonis præteriti uel exhæredati publicatis, potest detrahere legitimam.* Iul. *Clar.in §.fin.quæst.*78.*uers.item quæro.*10. *ibi:& etiam in omnem.*

XI. Regula: *Querelæ inofficiosi testamenti quinquennalis præscriptio nocet.* M.I.C.*d.cap.*6. *q.*6.*reg.*1. *Cuius exceptio prima est:*Nisi *ad supplementum legitimæ agatur: hoc enim casu non nisi triginta annorum præscriptio nocet.* Villal.F. 104.*cum sequente.*I.184.*in addit.ubi* Bartolus *dicitur contrarium sensisse.item* Fichard.*in addit.*2. *ad d.*I.184. Viu.*lib.*1. *legitima non debetur, num.* 11.*Soarez* L.90.*Gribald.in uerbo* Legitima, *uers. ius petendi.Altera propositæ regulæ exceptio est:* Nisi *testamentum ipso iure sit nullum: tunc enim non nisi triginta annorum præscriptio nocet.* Iul. *Clar.in §.testam.quæst.*40.*uers.neq; putes.Cuius exemplum est, si sine causa facta sit exhæredatio.* Vill.Q.4. *Tertia exceptio est:*Nisi *filio temporis*

præscriptione excluso, nepos ex eo agat: huic enim præscriptio quinquennij, quo pater agere potuit, non obstat. Vill.N.12.

DE ACTIONE AD SVPplementum legitimæ.

XII. Regula: *Si iniquè exhæredato uel præterito aliquid testator reliquerit: inofficiosi querela ei denegatur, & pro ea datur actio ad supplementum legitimæ.* M.I.C.*d.cap.6.in fine,reg.*1. Accedit Vill.L.60. *in prin.* Viu.*lib.*2. *filio supplementum, in prin.* Huius *regulæ exceptio prima est:*Nisi *actor non confecerit inuentarium.* Q*uæ exceptio reprobatur apud* Vill.F.107.I.94. Fichard.*in addit.ad* Vill. L.56. Viu.*lib.*1.*hæres extraneus,num.* 5.Gabriel.*lib.6.de legitima,conclus.*7. *ubi controuertitur.* Altera *exceptio est:*Nisi *actor rem alienari prohibitam alienauerit: hanc enim censetur elegisse pro sua legitima.* Viu.*lib.*1. *filij debent, in fine.* Tertia *exceptio uidetur:*Nisi *testator legitimam detrahere prohibuit, uel rogauerit actorẽ, ut relicto esset contentus. Sed reprobatur apud* Villal.P.390. Reprobatur *item & distinguitur apud* Iul. Clar.*in §.testam.q.*72. Q*uarta exceptio est:*Nisi *actor uel actrix hæreditati cum iuramento renũciauit.* Q*uæ exceptio reprobatur sub conditione per ea quæ proposita sunt* s̃. *cap.6. post reg.9.except.3.repl.1.dupl.2.tripl.3.* Q*uinta exceptio*

ceptio est: Nisi fratre præterito uel exhæredato, turpis persona instituta sit:hoc enim casu non tantùm ad legitimam agi potest, sed etiam inofficiosi querela,ut totum testamentum rescindatur. Quæ exceptio est controuersa apud Iul. Clar. in §.testamen.q.50. uers.sed quæro,cum sequente. Sexta exceptio est:Nisi non titulo institutionis præterito sit relictum,sed alio modo. Iul.Clar.d.quæst.50. uers.pone ergo.ibi:neq; uerum est.Huius replicationes uide s̃.reg.6.except.18.repl.1. Plures propositæ regulæ exceptiones uide s̃.d.reg.6. Nam ex quibus causis inofficiosi querela denegatur,ex iisdem actio ad supplementum legitimæ uidetur deneganda.

XIII.Regula: Actio ad supplementum legitimæ etiam aduersus legatarios pro rata competit.Viu.lib.1.filij debent.ibi:& dato.

XIIII. Regula: Legitima ex singulis corporibus hæreditarijs detrahenda est arbitrio boni uiri.Quæ regula est controuersa.Eam enim affirmat Viu.lib.1.legitima non debetur,num.4. Contrà eam negat ac distinguit Gabriel. lib.6.de legitima,conclus.3.

XV.Regula:Actor non potest unam rem pro sua legitima eligere. Quæ regula controuertitur et distinguitur apud Gabriel.d.lib.6.de legitima, concl.4.& 6.Gribald.in uerbo Legitima,uers.1.

XVI. Regula: *Legitima non est actori aßignanda in pecunia numerata, sed in bonis defuncti. Quæ regula approbatur & distinguitur apud* Gabriel. *d. concluſ. 3. num. 2. cum duobus ſequentibus. item d. libro 6. de legitima, concluſ. 1. num. 42.* Viu. *lib. 1. filij debent, in prin.*

XVII. Regula: *In actione propoſita fructus quoque ueniunt à morte teſtatoris.* Viu. *lib. 2. filio ſupplementum. uerſ. ult.*

XVIII. Regula: *Actioni ad ſupplementum legitimæ non niſi triginta annis præſcribitur.* De *qua re uide ſ. reg. 11. except. 1.*

XIX. Regula: *Ad ſupplemẽtum legitimæ condictio ex lege datur.* Vill. F. 103.

XX. Regula: *Actio hypothecaria ad bona defuncti pro legitima non datur. Quæ regula controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel. lib. 6. de legitima, concluſ. 5.*

DE CONTRA TABVLAS bonorum poſſeſsione.

XXI. Regula: *Liberis & parentibus, necnon alijs quos ex aliqua parte hæredes inſtitui neceſſe eſt, in teſtamento præteritis, contra tabulas bonorum poſſeßio ex edicto prætoris datur.* M. I. C. *lib. 11. cap. 7. q. 1. Quod tamen remedium hodie tantùm datur filio emancipato cum cauſa præterito.* Soarez B. 48. *Huius regulæ exceptio eſt: Niſi alius ſit pro-*

sit proximior ab intestato hæres, quàm est actor. Quæ exceptio approbatur per ea quæ habentur s̃.cap.6.post reg.9.except.gener.1. Cuius replicatio est: Nisi *proximior hæreditatem non agnoscat.* Soarez B.47.

XXII. *Regula: Si unus ex liberis defuncti hæres sit institutus ex minore parte quàm ab intestato habiturus esset, potest is commisso per alium edicto, per contra tabulas bonorum possessionem tantam partem petere, quantam ab intestato habiturus esset.* M.I.C.*d.cap.7.q.3.reg.2. Cuius exceptio uidetur:* Nisi *præteritus præteritioni consenserit, nec contra tabulas bonorum possessionem petierit.* Quæ *exceptio reprobatur apud* Iul.Clar.*in* §.*testam.q.43. uers.succeßiuè, in fine. & uers.ult.* De *qua re uide item* s̃.*cap.2.reg.7.except.72.replic.15.*

XXIII. Regula: *Præteritus non solùm contra tabulas bonorum possessionem petere potest, sed etiam habet ius dicendi testamentum nullum.* M.I.C.*d.cap.7.q.5.reg.2.* Accedit Iul.Clar.*d.uers. succeßiuè.& d.uers.ult.in prin.*

DE INTERDICTO QVORUM bonorum.

XXIIII. Regula: *Si alicui bonorum possessio competit, interdicto* Quorum *bonorum corporalem possessionem adipiscitur.* M.I.C.*libro 11.*

cap.10.q.3.reg.1. Accedit Vill.H.23. *Huius regulæ exceptio prima uidetur:* Nisi *iure ciuili,non prætorio succeßio competat.* Sed *reprobatur apud* Fichard.*in addit.2.ad* Vill.Q.4. *Altera exceptio uidetur :* Nisi *ex statuto uel consuetudine succeßio competat.*Sed *reprobatur apud* Vill.I.87.

XXV. *Regula:* Interdictum Quorum bonorum *datur aduersus possessorem rerum hæreditariarum*.M.I.C.*d.cap.10.q.5.reg.1.* *Cuius exceptio prima est:*Nisi *non pro hærede,neq; pro possessore,sed titulo poßideat.* M.I.C.*d.reg.1.except.1.* Accedit Vill.H.23. *ubi etiam huius exceptionis replicationes habentur. Altera exceptio uidetur:* Nisi *possessor putet se titulo poßidere.*Quæ *tamen reprobatur apud* Vill.P.214.

DE MISSIONE IN POSSESsionem ex l.3.C.de edicto diui Hadriani toll.

XXVI.*Regula: Si quis in testamento hæres scriptus sit,potest ui constitutionis d.l.3.exhibito testamēto coram iudice petere,ut in poßeßionem rerum hæreditariarum mittatur.* M.I.C.*d.cap.10. de mißione,q.2.reg.1.* Accedit Vill.H.23.*Viu.lib.1. iudex tenetur. Huius regulæ exceptio prima est:* Nisi *alius contradicat.*M.I.C.*d.reg.1.except.2. Cuius replicatio prima est:* Nisi *causa altiorem indaginem requirat.* M.I.C.*d.except.2.repl.1. Altera* repli-

replicatio est: Nisi cõtradictor titulũ non habeat. Vill. P.186. Tertia replicatio: Nisi ex causa fideicommißi contradicat. controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.4. de fideicommißis, conclus.5. Altera exceptio uidetur: Nisi ex substitutione, non ex institutione petatur hæreditas. Sed reprobatur apud Villal. S.141. Tertia exceptio est: Nisi non ex testamento, sed ab intestato petatur hæreditas. Vill. H.23. ibi: quod remedium. Fichard. in addit.2. ad Villal. I.4. Hactenus de hæreditate tam ex testamento, quàm ab intestato, necnon de actionibus eius persequendæ sit dictum. Nunc de legatis & fideicommißis agetur.

DE LEGATIS ET FIDEICOMMIßIS IN GENERE. CAP. IX.

PRima regula: Legati appellatio in lege XII. tabul. latißimè accipitur, ut etiam hæredis institutionem contineat. M.I.C. lib.12. cap.1. q.1. in prin. Hodie tamen non habet uim institutionis. Vill. V.24. Fichard. in addit. ad Vill. L.9. De qua re uide item s. cap.2. reg.7. excep.43. repl.1.

II. Regula: Legatum non est pars testamenti, sed accessorium. Viu. lib.2. legatum est.

III. Regula: Dominium rei legatæ ad legatariũ pertinet. M.I.C. lib.12. cap.2. reg.1. Cuius exceptio prima

prima est:Nisi hæreditas adita nondum fuerit. M.I.C.*d.reg.*1.*except.*4. *Quo tamen casu adita postea hæreditate fingitur à morte testatoris res legatarij fuisse.* Vill.D.109. *Altera exceptio est:*Nisi *tacitè,non expreßè res sit legata. Quæ exceptio est controuersa apud* Viu. *lib.*1. *legatum.* §.*dominium rei legatæ.*

IIII.Regula: *Hæres rem legatam alienare nõ potest,nec pignori obligare.* M.I.C.*d.cap.*2.*reg.*2. & M.I.P.*lib.*5.*cap.*5.*reg.*18.*Accedit* Vill.A.95.*Cuius exceptio prima est:* Nisi *dotis nomine alienauerit ex bonis fideicommisso relictis.* M.I.C.*lib.*13. *cap.*17.*q.*3.*reg.*16.*except.*2.*Accedit* Vill.B.38.*cum addit. Altera exceptio uidetur:*Nisi *ob poßidentis delictum alienatio fiat. Quæ exceptio reprobatur apud* Soarez A.160.

V. Regula: *Res legata ad alium usum, quàm cui à testatore deputata est, transferri non debet.* Vill.V.48.

VI. Regula: *Si creditor,cui legatum est, accepto legato debitum petierit, exceptione submouetur.* M.I.C.*d.cap.*2.*reg.*12. *Cuius exceptio est:* Nisi *non compensandi debiti animo legatum sit.* M.I.C.*d.reg.*12.*except.*3. *Præsumitur autem factũ animo debiti compensandi in creditore iuris uel consuetudinis, non autem in creditore uoluntario.* Vill.L.42.

VII.Re-

VII.Regula:*Legatarius actionibus hæreditarijs non tenetur.* M.I.C. *d.cap.2. reg.14. Accedit* Vill.V.64. *Huius exceptio uidetur:* Nisi *uniuersorum bonorũ usufructus alicui sit legatus. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen reprobatur apud* Viu.*lib.1.usufructuarius cui.* De *qua re uide item* §.*lib.prox.cap.1.reg.16.except.6.*

DE EXCEPTIONIBVS ADuersus legata & fideicommissa.

VIII.Regula:*Legata regulariter quidem debentur legatario, & fideicommissa fideicommissario.*M.I.C.*lib.12.cap.3.in prim. &* M.I.P.*libro 5. cap.5.reg.19. Cuius tamen regulæ plures sunt exceptiones: quarum prima hæc est:* Nisi *filiusfamiliâs uel seruus legauerit.* M.I.C. *d.cap.3.except.3. &* M.I.P.*d.reg.19.except.1.* Accedit Viu.*lib.1.filiusfamiliâs regular.num.12. Cuius replicatio uidetur:* Nisi *pater filiofamiliâs leganti consenserit.* Approbatur M.I.P.*d.except.1.repl.1. Sed reprobatur apud* Viu.*d.num.12.* De *qua re dictum quoque* §.*cap.2.reg.7.except.20.* Altera *exceptio est:* Nisi *ei legatum sit qui capax non est, & cum quo non est testamenti factio.* M.I.C.*d.cap.3.excep.19.* Exemplũ *est in legato relicto filio spurio, de quo uide* §.*lib.proxim.cap.11.reg.23.* Huius *replicatio prima est:* Nisi *res extero alienari prohibita, extero legata sit:hoc enim casu æstimatio rei legatario*

rio debetur. Soarez A.145. Altera replicatio est: Nisi bannito & ob id incapaci res extra territorium bannientiũ sitæ sint legatæ. Turz. opin. 148. Iul. Clar. in §. testam. q. 20. uers. & hæc quidem. Hæc de secunda exceptione: cuius species aliquot sequuntur. Tertia exceptio est: Nisi fratribus men dicantibus, qui nihil proprium habere possunt, legatum sit. Hæc exceptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. libro 4. de hæredibus instit. conclus. 1. & de legatis, conclus. 1. Villal. L. 36. Iul. Clar. in §. testam. q. 29. Quarta exceptio: Nisi bannito sit legatum. Quæ exceptio est controuersa apud Iul. Clar. d. q. 20. Cuius replicationem uide s̃. except. 2. repl. 2. Quinta exceptio: Nisi deportato sit legatum. Iul. Clar. in §. testam. q. 22. uers. si autem quæris. Sexta exceptio: Nisi ecclesiæ sit legatum. Quæ exceptio reprobatur s̃. lib. prox. cap. 6. reg. 1. Septima exceptio: Nisi excommunicato sit legatum. Quæ exceptio reprobatur apud Gabr. lib. 4. de testamen. conclus. 1. num. 4. Vide item s̃. cap. 2. reg. 7. except. 45. Octaua exceptio: Nisi ab impubere legatum sit relictum. Vill. P. 40. Nona exceptio: Nisi à pupillariter substituto sit legatũ. Quæ exceptio uidetur subsistere per ea quæ habentur M. I. C. lib. 12. cap. 4. except. 40. Nec enim hic è testatoris, sed è pupilli bonis percipit. Sed reprobatur apud Vill. S. 138. Decima exceptio: Nisi

res

res aliena sit legata. Quæ exceptio reprobatur M.I.C.*d.lib.12.cap.5.except.49.Accedit* Vill.L.31. *Admittitur exceptio proposita primum, si res ecclesiæ alij sit legata.* M.I.P. *lib.5. cap.5.reg.19.except.3. Accedit* Villal.L.32. *in addit. Contradicit* Vill.*d.*L.32. *Deinde admittitur in re fisci, quæ ab alio legari non potest. At distinctio hæc reprobatur apud* Vill.L.33. *Tertiò admittitur in re dotali alij legata,*M.I.C.*d.except.49.distinct.4. Sed reprobatur apud* Vill.L.34. *Quartò admitti uidetur in re minoris. Sed & hæc distinctio reprobatur apud* Vill.L.35. *Quintò admittitur, si testator ius in re habuit, quod morte eius finitur.* M.I.C.*d. except.49.distinct.5.Accedit* Vill.L.37. *Sextò admitti uidetur, si hæredis uel legatarij res ab eo legetur. Sed hæc distinctio reprobatur* M.I.C.*d.except.49.distinct.8. Accedit* Iul.Clar.*in* §.*testam. q.71.ubi etiam distinguitur. Vndecima exceptio:* Nisi *res alij obligata legata sit. Quæ exceptio reprobatur* M.I.C.*d.cap.5.except.50. Accedit* Viu. *lib.2.legatum alicui. Duodecima exceptio:* Nisi *pœnæ nomine sit legatum. Hæc exceptio reprobatur* M.I.C. *lib.12.cap.6.except.68.in fine. Admittitur tamen, si pœna annua modum usurarum excesserit. Quæ distinctio controuertitur & distinguitur apud* Fichard. *in addit.ad* Villal.T.70. *Decimatertia exceptio:* Nisi *nutu legatum sit uel*

fidei-

fideicommissum sine uerbis. Quæ exceptio reprobatur M.I.C.*d.cap.6.except.72.* Accedit Viu. *lib.1.hæres quilibet.uers.ult.* Decimaquarta exceptio: Nisi *non solennibus & directis uerbis legatum sit.* Hæc *exceptio reprobatur* M.I.C.*d.cap.6. except.74. &* M.I.P.*d.reg.19.except.5.* Accedit Villal.F.47.*Vnde si testator disposuit,ut sua bona in perpetuum maneant filijs & hæredibus suis, eorumq; descendentibus, hæc uerba uim habent fideicommissi.*Vill.F.48. Item *hæc uerba,*Si Mæ*uio decem dederit: uel,*Si *sine filijs decesserit:uim habere uidentur legati uel institutionis.*Quod ta*men controuertitur* M.I.C.*d.except.74.§.præterea uerba sub specie.* Reprobatur *apud* Villal.C. 121.De *qua re uide item* s̃.*cap.5.reg.3.* Item *uerba enunciatiua uidentur habere uim legati.* De *qua tamen re uide* s̃.*lib.2.cap.10. uers.uerba enunciatiua.* Item *uim legati habere uidetur,si testator se referat ad aliud. quæ tamen species controuertitur & distinguitur apud* Gabriel.*lib.4.de testam. conclus.11.* Decimaquinta *exceptio:*Nisi *legatum in alterius uoluntatem sit collatum: ueluti,* Si Ti*tius uoluerit.* Quæ *exceptio approbatur* M.I.C. *d.cap.6.except.80.* Accedit Vill.L.27.Fichard.*in addit.ad* Villal.R.19. Cuius *replicatio est:*Nisi *ad pias causas sit legatum.* M.I.P.*d.reg.19.except.6.* Accedit Vill.*d.*L.27.& Fichard.*in d.addit.* Deci*masexta*

in sexta exceptio: Nisi in testamento non iure facto & imperfecto legatum relictum sit. M.I.C. d. cap.6.except.85. Accedit Viu.lib.1.hæres cogi non potest, in prin. Gabriel.lib.4. de testam.conclus.5. num.1. Huius replicatio prima est: Nisi testator adiecit, ut ualeret testamentum quacunque ratione ualere posset. M.I.C. d.except.85.repl.1. Accedit Gabriel.d.conclus.5.num.9. Vide item §.cap.3.replic.10. Altera replicatio est: Nisi clausula codicillaris testamento sit adiecta. M.I.C.d.except.85.replic.2. Accedit Vill.T.46. De qua re uide plura d. repl.10. Tertia replicatio est: Nisi ob iniquam exhæredationem uel præteritionem iniustum sit testamentum. M.I.C. d.except.85. replic.5. Accedit Vill.L.23.T.45.48.item 51. Iul.Clar.in §.testam.q. 51. Cuius duplicatio prima est in legato magno, Vill.T.47. Contradicere uidetur Iul.Clar.in d.§. testam.q.54.uers.1. Altera duplicatio est in legato, filio præterito uel exhæredato, qui rumpit testamentum, relicto. Vill.T.52. Iul.Clar.in §.testam. q.54.uers.præterea. Tertia duplicatio est: Nisi testator posthumum ignorans eum præteriisset. Quæ duplicatio est controuersa apud Vill.T.46.in addit. Iul.Clar. in §.testam. q.52.uers.sed quid si.4. Plures huiusmodi duplicationes uide apud Iul. Clar. d.§.testam. q.51. cum tribus quæst.sequentibus. Quarta replicatio est: Nisi ob id non ualeat

testamentum, quòd testator per errorem instituit hæredem aliquem tanquam coniunctum, cum coniunctus non esset. Vill. L.22. Quinta replicatio est: Nisi legatarius rem legatam poßideat. hoc enim casu aduersus exceptionem hanc, Si res legata non esset: replicatio iniusti testamenti non datur. Vill. L.24. Viu.lib.1.hæres cogi. ibi: & ex posseßione. Iul.Clar.in §.testamen.q.90. uers.hinc infertur.3. Cum naturalis obligatio subsit. Iul.Clar. d.quæst. 90.uers.1.cum sequente.item Vill.L.21. Cuius duplicatio est in hæreditate, Iul.Clar.d.q.90.uers.cæterùm.5.cum uers.sequente.Sexta replicatio est in libertate legata: huic enim proposita exceptio nō obstat.M.I.C.d.except.85.replic.10. Accedit Gabriel.lib.4.de testamen.conclus.5.num.5. ubi quodammodo in dubium uocatur.Septima replicatio est: Nisi testator concesserit legatario, quòd poßit propria authoritate rem legatam occupare. Vill. L.20. Fichard.in addit.ad Vill.T.76.Viu.lib.1.hæres cogi. Octaua replicatio est quoad forum conscientiæ, quo tenetur hæres ad legata etiam in minus solenni testamento relicta soluenda. Iul. Clar. d.q.90.uers.secundò infertur.4. Cuius duplicatio est in hæreditate relicta. Nona replicatio est: Nisi ad pias causas legatum relictum sit. Viu. lib.1. testam.uers.sed hoc non.Gabriel.lib.4.de testamentis, conclus.5.num.4. Declaratur definitione piæ

causæ

causæ apud Gabriel. lib.6.de pia causa, conclus.1. num.10. Huius duplicatio est: Nisi ratione uoluntatis imperfectum sit testamentum. Quæ duplicatio cõtrouertitur, magis tamen approbatur apud Viu. d. testamentum, in prin. Plura de replicatione proposita uide s̃.cap.3.repl.8. Decima replicatio est: Nisi dilectæ personæ testator legauerit. Gabriel.lib.4.de testam.conclus.5.num.2. Duplicatur in hæredis institutione, d.conclus.5.num.3. Vndecima replicatio est: Nisi liberis testator legauerit. Quæ replicatio est controuersa apud Gabriel. d.conclus.5.num.6. Duodecima replicatio uidetur: Nisi hæres quibusdam legata soluerit. Sed reprobatur apud Iul.Clar.in §.testamen.q.90.uers. ult. Hæc de decimasexta exceptione eiusq; replicationibus sint dicta: de quibus uide plura s̃.cap.3. item j.except.proxim. Decimaseptima exceptio: Nisi testamentum, in quo legatum relictum est, ruptum aut irritum sit factũ. M.I.C.d.cap.6.except. 86. Accedit Vill.L.26. Huius replicatio prima est: Nisi agnatione posthumi qui præteritus est, ruptũ sit testamẽtum. Quæ replicatio approbatur simul & distinguitur s̃.except.prox.repl.3. Altera replicatio est: Nisi hæres promiserit se legata soluturum. Quæ replicatio reprobatur apud Iul.Clar. in §.testam.q.95.uers.in hoc tamen. Decimaoctaua exceptio: Nisi ob crimen læsæ maiestatis uel si-

mile bona testatoris sint publicata. Viu. lib.2. fiscus.uers.ult. Decimanona exceptio:Nisi testator legatum rursus ademerit.M.I.C.lib.12.cap.7.causa 2. Cuius replicatio prima est:Nisi testator antea promisit se non ademptūrum legatum,etsi ademisset,quod uelit donatum.Vill.L.28. Altera replicatio uidetur: Nisi testator iurasset se soluturum legata. Hæc replicatio reprobatur apud Gabriel. lib.2.de iureiurando,conclus.1.num.23. Vicesima exceptio est: Nisi legatarius ante diem legati cedentem mortuus sit. M.I.C. lib.12. cap.8.causa 10. Huius species est,si legatarius ante conditionem legati existentem decesserit.M.I.C.d.causa 10.Accedit Turz.opin.178.num.1.Vill.F.40.cum sequēte. Huius replicatio est:Nisi sub conditione legato relicto hæc clausula sit adiecta,Si conditio extiterit, exnunc lego. Quæ replicatio est cōtrouersa apud Turz.opin.178.num.2.cum duob.sequentibus.Vicesimaprima exceptio: Nisi legatarius,antequam rem nactus sit,decesserit.Quæ exceptio reprobatur M.I.C.d.cap.8.causa 14. Accedit Villal.F.43. Vicesimasecunda exceptio:Nisi legatarius iussa testatoris non fecerit,nec modum legati impleuerit. M.I.C.d.cap.8.causa 15.& M.I.P.d.reg.19.excep. 8. Accedit Villal.V.48. Vicesimatertia exceptio: Nisi legatarius testamentum impugnauit, falsum aut inofficiosum dixit. M. I. C. d.cap.8. causa 17.

Accedit

Accedit Turz.opin.124. Vicesimaquarta exceptio: Nisi legatum fuerit repudiatũ. M.I.C.d.cap. 8.causa 29. Huius replicatio prima est: Nisi alius quàm legatarius repudiauerit. M.I.C.d.causa 29. except.1. Cuius duplicatio prima est: Nisi legatum monacho relictum abbas repudiauerit. Quæ duplicatio est controuersa apud Viu.lib.1.abbas. Altera duplicatio uidetur: Nisi legatum ecclesiæ relictum prælatus repudiauerit. Sed reprobatur apud Viu.d.abbas.ibi: & ista communis. Controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.4.de legatis, conclus.3. Vicesimaquinta exceptio: Nisi cum uxori à marito legatum esset, ea post mortem testatoris intra annum luctus nuptias iterauerit, uel stuprum passa sit. Quæ exceptio controuertitur apud Gabriel.lib.3. de secundis nuptijs, conclus.5. num.2.cum sequente. Iul.Clar.in §.stuprum.uers. 6.in fine. Vicesimasexta exceptio: Nisi fideicommissarius directam ex testamento petierit hæreditatẽ: hoc enim casu postea ab intestato fideicommissum petens non admittitur. M.I.C.d.cap.8.causa 34. Accedit Gabriel.lib.2.de actionib.conclus.3. ubi etiam replicationes annotantur. Vicesimaseptima exceptio: Nisi legatarius testis in testamento sit adhibitus. Hæc exceptio reprobatur apud Vill.T.32. Vicesimaoctaua exceptio: Nisi legatarius tacitam fidem accommodauit ad restituẽdum

ei qui capere non potest. M.I.C.d.cap.8.causa 39. Accedit Iul.Clar. in §.fin. q.79. uers.quando hæres.7. Vicesimanona exceptio:Nisi ad eum,à quo legata relicta sunt, nihil ex testamēto peruenerit. M.I.C.lib.12.cap.9.causa 42.Cuius replicatio prima est:Nisi cum ab instituto legata relicta essent, substitutus hæres existat: tunc enim substitutus nihilominus legata debet, quamuis ad institutum, à quo legata relicta sunt,nihil peruenerit. M.I.C.d. causa 42.except.1.ibi:secundum exemplum. Accedit Villal.L.39. Huius duplicatio prima est:Nisi alia fuerit mens testatoris.M.I.C.d.excep.1.repl.1. Accedit Vill.d.L.39. Altera duplicatio est:Nisi nomen hæredis instituti in legato sit expressum.Vill. L.40. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi is à quo legatum relictum est, hæreditate indignus sit iudicatus. hoc enim casu nihilominus is ad quem portio indigni peruenit, legatū debet. M.I.C.d.except.1,ibi:sextum exemplum. Accedit Vill.I.26. Tertia replicatio uidetur:Nisi cum nemo hæreditatem acceptare uellet, fiscus successerit.hoc enim casu fiscus legata debere uidetur,per ea quæ M.I.C.d.except.1.sunt proposita.uerùm istis non obstantibus,replicatio hæc reprobatur apud Vill.d.I.26.Tricesima exceptio:Nisi ex testamento hæreditas adita non sit. M.I.C.d.except.1. repl.6.& lib.eod.cap.11.causa 67. Cuius duplicatio

tio prima uidetur: Nisi legatum sit ad pias causas. Sed hæc duplicatio reprobatur apud Turz. opin. 40. Controuertitur apud Viu. lib. 1. hærede non adeunte, num. 5. & sequente. Altera duplicatio est: Nisi suus heres sit institutus: hoc enim casu etiam non adita ex testamento hæreditate, legata debentur: cum in suo hærede aditio necessaria non sit. Turz. d. opin. 40. ibi: & eam non procedere. Vide item de exceptione proposita s. cap. 4. except. 5. Tricesimaprima exceptio: Nisi res legata ex alia causa ad legatarium peruenerit. M.I.C. lib. 12. cap. 10. causa 57. Cuius replicatio est: Nisi non ex lucratiua, sed onerosa causa res ad legatarium peruenerit. M.I.C. d. causa 57. except. 1. Accedit Vill. L. 31. in addit. Tricesimasecunda exceptio: Nisi testator post legatum relictum dotem pro legataria dederit. Reprobatur hæc except. M.I.C. lib. 12. cap. 11. causa 60. Sed approbatur apud Vill. F. 140. Tricesimatertia exceptio: Nisi causa legati non sit secuta, nec modus impletus. M.I.C. d. cap. 11. causa 61. Cuius replicatio prima est: Nisi dotis causa legato relicto, nuptiæ postea non sint secutæ. Quæ replicatio est controuersa apud Viu. lib. 2. dotis legatu. Altera replicatio est: Nisi cum filiæ dos legata esset, ut nuberet A, ea postea nupserit B. Villal. L. 13. Tricesimaquarta exceptio: Nisi cum in dotem legatum esset, mulier uiuo testatore nupserit, uel iam

nupta sit, & ab alio sit dotata. Quæ exceptio reprobatur apud Vill. L.31. in addit. ibi: ubi Paulus.

LEGATVM VEL HAEREDItas amissa ad quos deuoluatur?

IX. Regula: *Si pater filio spurio legauerit, cognatis proximis defertur hoc legatum: quibus per duos menses cessantibus, fisco defertur.* Vill. L.25. *cum addit.* Iul. Clar. *in §. testam. q.31. uers. sed quid si pater.*

X. Regula: *Si legatarius ante conditionem legati existentem decesserit, legatum penes hæredẽ, à quo relictum est, manet.* M. I. C. *lib.12. cap.12. q.1. reg.4.* Accedit Vill. F.43.

XI. Regula: *Si hæres uel legatarius testatoris iussa non fecerit, ad quos tunc ijs relictum pertineat, definitur* M. I. C. *d. q.1. reg.6.* Accedit Iul. Cla. *in §. testam. q.69. uers. ult.*

XII. Regula: *Si hæres, quòd defunctum occiderit, eius hæreditate priuatur: hæreditas ad fiscũ pertinet. Quæ regula approbatur et distinguitur apud* Iul. Clar. *in §. homicidium, uers.22.*

XIII. Regula: *Si legatarius se à tutela excusauerit, legatum ad pupillum transfertur,* M. I. C. *d. q. 1. reg.7.* Accedit Turz. *reg.71.*

XIIII. Regula: *Si legatarius sit in metallum damnatus, uel deportatus, legatum non ad fiscum, sed ad hæredem, à quo relictum est, pertinet.* M. I.

C. d.

C.d.q.1.reg.13. Accedit Iul.Clar.in §.testam. q.22. uers.si autem quaeris.2.

XV.Regula: Si filiusfamiliâs ad pias causas testamentum fecit, legatum alij in eo relictum ad haeredes ab intestato pertinet. Vill.F.88.

XVI.Regula: Si haeres haereditate tanquã indignus priuatus est, haereditas ad fiscum pertinet. de qua regula uide s̃.lib.prox.cap.10.reg.4.

DE ACTIONE LEGAtorum.

QVIBVS DETVR HAEC ACTIO?

XVII.Regula: Si filiofamiliâs legatum sit, patri datur actio.M.I.C.lib.13.cap.1.q.3.reg.2. Cuius exceptio est: Nisi uxor mariti filio legauerit, non habita mentione patris, nec patriae potestatis. hoc enim filio, non patri adquiritur.Vill.R.18.

XVIII.Regula; Si certis personis alicuius loci legatum sit, uidetur relictum cõtemplatione loci.M.I.C.d.q.3.reg.16. Accedit Vill.L.30.

XIX.Regula: Si praelato legatum sit, ecclesiae debetur. Quae regula approbatur & distinguitur apud Turz.opin.14.

XX.Regula: Si ecclesiae relictum sit, in dubio parochiali ecclesiae debetur. Vill.L.17.

XXI.Regula: Si fratribus legatum sit, etiam Priori debetur. Quae regula approbatur sub conditione apud Vill.L.38.

XXII.Regula:*Si pauperibus legatum sit, uel ut inter pauperes distribuatur: hæres unum solum pauperem eligere non potest. Viu.libro 1.testator iubens.*

QVID, QVALE ET QVANTVM
uenia tin actione legatorum?

XXIII.Regula:*Si res alij obligata legata sit, hæres ad eam luendam & præstãdam tenetur.* M.I.C.*lib.13.cap.3.reg.3. Cuius exceptio est:* Nisi *testator ignorauit rem alij obligatã esse*. M.I.C.*d.reg.3.except.2. Controuertitur tamen apud* Viu.*lib.2. legatum alicui.*

XXIIII. Regula: *Quod rei legatæ decessit, hoc detrimentum hæres præstare non tenetur.* M.I.C.*d.cap.3.reg.10.*Accedit Vill.L.54.*cũ sequente.*

XXV.Regula: *Fructus rei legatæ, usuræ & omnis causa in actione legatorum uenit*. M.I.C.*d.cap.3.reg.11.*Accedit Vill.F.169.

XXVI.Regula:*Si res legata præstari non potest: æstimatio eius debetur*. M.I.C.*d.cap.3.reg.15. except.1. Cuius exceptio est:* Nisi *ob rem legatam inutile sit legatum. hoc enim casu nec æstimatio eius debetur*. M.I.C.*d.reg.15.in fine,repl.gener.1. Cuius exemplum est, si feudum sit legatum. hoc enim casu nec æstimatio feudi debetur.* Iul.Clar.*in §.feudum,q.*40.*uers.ex hac conclusione. Controuertitur & magis approbatur per ea quæ propo*

sui

sui in tractatu feudali cap.2.q.7.reg.10. except.1. distinct.5.

XXVII.Regula: *Si alij fundus, alij eiusdem fundi usus fructus sit legatus: is cui fundus legatus est, non nudam habebit proprietatem, sed etiam dimidiam partem usus fructus.* M.I.C.*d.cap.3.reg.17. except.3.Accedit* Vill.V.*53.cum duob.sequentib.*

XXVIII.Regula: *Rebus quæ in loco aliquo sunt legatis, ea quæ extra illum locum sunt non debentur.* M.I.C.*lib.13.cap.4.de ijs quæ ibi sunt legatis, reg.1.except.13. Cuius exceptio est: Nisi uestibus quæ ibi sunt legatis, uestes ad usum legatarij destinatæ extra illum locum sint. hæ enim nihilominus debentur. Gabriel.lib.1.de præsumpt.conclus.12.num.2.*

XXIX.Regula: *Eo quod ex hæreditate superit legato, id quod medio tempore alienatum & deminutum est ex hæreditate, non debetur.* M.I.C. *d.cap.4. de eo quod ex hæreditate superit legato, reg.1. Accedit Gabriel.lib.4.ad* Trebellian. *conclus.13.in prin. & num.4. Cuius exceptio prima est: Nisi interuertendi fideicommissi causa sit deminutum.*M.I.C.*d.reg.1.except.1. Accedit Gabriel.d.conclus.13.num.1. In dubio autem uidetur interuertendi fideicommissi causa deminutum. Gabriel.d.conclus.13.num.5. Altera exceptio est: Nisi ultra quartam hæreditatis partem rogatus deminuerit,*

nuerit. M.I.C.*d.reg.1.except.3.* Accedit Gabriel.*d. concluſ.13.num.2. & num.10. Huius exceptionis replicationes uide* M.I.C.*d.except.3. & apud Gabriel.d.concluſ.13.num.3 & 4.*

XXX. *Regula: Mobilibus rebus legatis,non ueniunt nomina debitorum.* Vill.L.44. *De qua re uide item ſ.lib,prox.cap.16.reg.10.*

XXXI. *Regula: Si eidem centum,ſi uxorem duxerit: & ducenta,ſi non duxerit,ſint legata: ſi uxorem duxerit, ducenta, non etiam alia centum debētur.* M.I.C.*lib.13.cap.6.quantum ueniat,reg. 11.Cuius exceptio eſt:Niſi legatarius clericus ſit factus,uel legataria monaſterium ingreſſa, tunc enim utrunq; legatum conſequitur.* Vill.L.10,*itē* R. 19.*Viu.lib.1.filiæ relinquens.* Gabriel.*lib.4, de legatis,concl.2.ubi controuertitur & diſtinguitur.*

XXXII. *Regula: Si legatum pluribus relictum in unius perſona deficiat, cæteris adcreſcit.* M.I.C.*d.quæſt.quantum ueniat,reg.25.except.17. Cuius exceptio eſt: Niſi teſtator ius adcreſcendi inter legatarios prohibuerit. Quæ exceptio approbatur per ea quæ habentur ſ.cap.5,reg.12.except.2.diſtinct.2.*

QVANDO COMPETAT ACTIO legatorum,& dies legatorum cedat?

XXXIII. *Regula:Dies legatorum regulariter*

riter cedit à die mortis testatoris. M. I. C. libro 13. cap.7.reg.1. Cuius exceptio prima est: Nisi non purè, sed in diem legatum sit relictum. M.I.C. d.reg. 1.except.1. Huius replicatio est: Nisi in diem certum, nõ incertum legatum relictum sit. tunc enim à morte testatoris dies cedit, quamuis statim peti non poßit. M.I.C.d.except.1.repl.1. Huius duplicatio est: Nisi id in diem certum relictum sit, quod ad hæredem non transit. M.I.C. d.repl.1. dupl.1. Accedit Turz.reg.51. Altera exceptio est: Nisi sub conditione legatum sit relictum: tũc enim non nisi existente cõditione dies legati cedit. M.I.C.d.reg. 1.except.2. Cuius replicatio est: Nisi legatum sub conditione relictum, postea sine conditione sit repetitum. M.I.C.d.except.2.repl.11. Accedit Villal. L.41. Tertia exceptio est: Nisi ad pias causas relictum sit legatum: hoc enim non nisi ab adita hæreditate debetur. Vill. L.19.

XXXIIII. *Regula: Si in diẽ uel ex die quid sit legatum: non nisi die ueniente actio legati competit. M.I.C.d.cap.7.in prim. Cuius exceptio est: Nisi cum uxori legatum esset, si nuptias non iterauerit, & post mortem eius idem legatum Titio relictum: uxor nuptias iterauerit. hoc enim casu Titio legati actio competit, non expectata morte uxoris defuncti. Villal.L.12. Viu.lib.1.casus, num.2. Cui tamen uidetur repugnare quod M.I.C.d.cap.*

7.reg.3.

7.reg.3. except.1.est propositum.

ADIVNCTA LEGATORVM actionis.

XXXV. Regula: Si cui sub conditione non faciendi quid sit relictum, non aliter datur ei legati actio, quàm præstiterit cautionem de non faciendo. M.I.C. lib.13.cap.8.de cautione Mutiana, q.2. Cuius exceptio est: Nisi testator cautionem illam legatario remiserit.M.I.C.d.q.2.except.5. Accedit Viu.lib.1.cautionem,num.3.

XXXVI. Regula: Coniectura in legatis & fideicommissis potest admitti. M.I.C.lib.13.cap.9. reg.2. Accedit Vill.F.47. Cuius exemplum habetur d.F.48. Accedit ad reg.propositã j.reg.prox. except.2. Huius exceptio est: Nisi coniectura non sit sufficiens, nec ex testamento colligi poßit. Iul. Clar.in §.testament.q.78.in prin.

XXXVII. Regula: In testamentis uoluntas testatoris scripto præferenda. M.I.C.d.cap.9.reg. 8. Accedit Turz.opin.178.num.4. Iul.Clar.in §. testam.q.76.uers.1. Huius exceptio prima est: Nisi uoluntas testatoris sit dubia, nec satis fuerit probata.M.I.C.d.reg.8.except.2. Accedit Vill.T.70. cum sequente. Iul.Clar. d.q.76. uers. ubi clarè. 4. Altera exceptio uidetur: Nisi uoluntas testatoris non sit uerbis expressa, sed coniecturis colligatur. Quæ exceptio reprobatur apud Iul.Clar.d.q.76. uers.

uerſ. in ultimis.2. in fine, cum uerſ. ſequente. Accedunt ea quæ habentur ſ.reg.prox.in prin. Admittitur exceptio propoſita primùm quidem, ſi non ex uerbis teſtamenti, ſed aliunde uoluntas teſtatoris conijciatur. De qua re uide ſ.d.reg.prox.except.1. Deinde admittitur exceptio propoſita in ſubſtitutionibus, Iul. Clar. d.quæſt.76.uerſ.in alijs tamen.3.

XXXVIII. Regula: In rebus dubijs ad morem regionis reſpiciendum. M.I.C.d.cap.9.reg.9. Accedit Villal.T.72.cum ſequente. item V.18.cum addit. Iul. Clar.d.q.76.uerſ.cæterùm ſi etiam. Plura de hac re uide ſ.lib.1.cap.1.quæſt.1.reg.4. item ſ.reg.prox.

XXXIX. Regula: In dubio ex iure communi uel conſuetudine fit interpretatio. Villal.T.72. cum ſequente. Iul. Clar. in §.teſtam. q.76. uerſ.in dubio.11. Cuius exemplum habetur d.q.76.uerſ. ſecundò infertur.13. De quo uide item ſ.cap.prox. reg.5.item ſ.lib.prox.cap.10.in uerbo Ius.

XL. Regula: In teſtamentis de caſu ad caſum fit interpretatio, per ea quæ habentur ſ.lib.1.cap. 1.q.1.reg.1.except.4.

XLI. Regula: Verbum ambiguum accipit interpretationem ex alia parte teſtamenti. Iul. Clar. in §.teſtam.quæſt.76. uerſ.dixi quod.5. cum uerſ. ſequente.

XLII. Re-

XLII. Regula: *Argumenta ex quibus testatoris uoluntas sit conijcienda, enumerãtur apud* Iul. Clar. *d.q.76.uers.ubi clarè non apparet.4.*

XLIII. Regula: *In dubio præsumitur testator minus grauare uoluisse hæredem.* Iul. Clar. *d.q.76.uers.testator.9.*

XLIIII. Regula: *Quatenus testator dilexit instituendo, eatenus etiam censetur dilexisse substituendo.* Iul. Clar. *d.q.76.uers.ult.*

Exceptio præcedentium regularum generalis.

Planè regula superior 36.cum sequentibus recipiunt exceptionem hanc: Nisi *ratio recti sermonis non admittat interpretationem secundum dictas regulas in casu proposito.* Iul. Clar. *d.uers.ult. in fine.*

QVAE DE LEGATIS COMPETAT actio? & adfinia eius remedia.

XLV. Regula: *De legato competit actio ex testamento in personam, in rem, & hypothecaria.* M.I.C. *lib.13.cap.10.reg.1.* *Cuius regulæ exceptio prima est:* Nisi *quid in honorem testatoris faciendum legatum sit: hoc enim casu competit officium iudicis.* M.I.C. *d.cap.10.reg.9.* Accedit Vill.L.46. *Altera exceptio est:* Nisi *legatum sit conditionale: hoc enim casu competit in factum actio.* M.I.C. *d.*

cap.10.

cap.10.reg.5. Accedit Vill.L.47. *Tertia exceptio, quoad rei uendicationem, hæc est:* Nisi *uniuersale fideicommissum uel legatum petatur, nondum apprehensa possesione: hoc enim casu rei uendicatio non datur. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud* Vill.L.48. *Quarta exceptio, quoad rei uendicationem, est in legato partis bonorum,* Vill.L.49. *Quinta exceptio, quoad rei uendicationem, est in legato unius rei duobus in solidum relicto,* Vill.L.50. *Sexta exceptio, quoad actionem hypothecariam, est in re legata, ad quam actio hypothecaria legatario non competit.* Vill.H.60. & L.51. & R.31. *Septima exceptio uidetur:* Nisi *officium iudicis pro legato competat: hoc enim casu uidetur actio in personam & in rem deneganda. Sed reprobatur apud* Vill.L.46. *in fine.* & 52. *Octaua exceptio, quoad actionem hypothecariam; hæc est:* Nisi *testator prohibuerit res suas pro legato obligari.* Villal.H.61. Iul.Clar.*in §.testamen. quæst.*70. *Postremò notandum, actionem hypothecariam pro legato dari non iure antiquo, sed nouo.* Vill.L.53.

XLVI. Regula: *Si relicta uenerabilibus locis non præstentur, in duplum actio est.* M.I.C.d.cap. 10.reg.3. *Cuius exceptio est:* Nisi *monitio non sit præmissa.* Vill.M.128. *Huius replicatio est:* Nisi *generaliter ab episcopo sit præceptum de legatis ad*

pias causas relictis soluendis. Villal. M.129.

XLVII. *Regula: De legato etiam ante diem legati cedentem uel uenientem agi potest ad cautionem præstãdam die ueniente legatum solutum iri.* M.I.C. *lib.13.cap.11.q.1.* Cuius exceptio est: *Nisi testator cautionem istam hæredi remiserit.* M.I.C. *d.quæst.1.except.19.* Accedit Viu. *lib.1.cautionem, num.1.item in uerbo Vsufructuarius cogitur.uers. ult.* Huius replicatio uidetur: *Nisi hæres desinat esse soluendo.* Quæ replicatio reprobatur M.I.C. *d.excep.19.repl.1.* Accedit Viu. *d.cautionẽ, num.2.*

XLVIII. *Regula: Si hæres non præstiterit cautionem supradictam, uel legatum non soluerit: legatarius in possessionem rerum hæreditariarũ mittitur.* M.I.C. *lib.13.cap.12.q.1.causa 1.& 2.* Cuius exceptio est: *Nisi testator hypothecam tacitam remiserit.* Vill. H.61. *Vide item* s. *reg.45.except.8.*

DE LEGE FALCIDIA, SEnatusconsulto Trebelliano, & alijs legati speciebus. CAP. X.

HActenus de legatis & fideicommissis in genere actum est: nunc de ijsdem in specie agendum, & primum quidem de eo, si ultra dodrantem bonorum sit legatum. De quo lex Falcidia lata est.

DE

DE LEGE FALCIDIA, ET Trebellianica.

I. Regula: Si testator ultra dodrātem bonorum legauerit: hæres ex omnibus legatis quartam hæreditatis pārtem potest detrahere. M. I. C. lib. 13. cap. 15. q. 1. reg. 1. & M. I. P. lib. 5. cap. 5. reg. 21. Accedunt ea quæ habentur ĵ. reg. 14. Cuius exceptio prima est: Nisi municipibus uel ęcclesiæ sit relictū legatum. Quæ exceptio reprobatur M. I. C. d. reg. 1. except. 7. Controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib. 4. ad Trebellianum, conclus. 11. Altera exceptio est: Nisi captiuis uel pauperibus legatū sit relictum. M. I. C. d. reg. 1. except. 8. Controuertitur & distinguitur apud Gabriel. d. conclus. 11. Tertia exceptio uidetur: Nisi hæres legitimā detraxerit: hoc enim casu Falcidiam uel Trebellianicam detrahere non potest. Quæ exceptio reprobatur apud Turz. opin. 142. Viu. lib. 1. hæres rogatus, num. 2. Idem eod. lib. 1. legitima non debetur, num. 12. Vide item s̄. cap. 8. reg. 6. except. 18. repl. 4. dupl. 2. Planè admittitur exceptio proposita primùm quidem, si utriusq; quartæ detractio eodem tempore concurrat: tunc enim utranq; detrahere non potest. Viu. d. num. 12. ibi: & hoc procedit. Idem d. hæres rogatus, num. 3. ubi etiam hæc distinctio declaratur exēplo. Deinde admittitur, si testator mandauit totam hæreditatem restitui,

uel prohibuit quartam detrahi. Viu.d.num.12.ibi interpretatur etiam. Idem Viu.d.hæres rogatus, num.4.& 5. Quarta exceptio est: Nisi testator hæredem quartam detrahere prohibuit. M.I.C.d. reg.1.except.31. Accedit Vill.F.2.54.& 109.Viu. lib.1. hæres rogatus, num.5. uers.secus autem. Iul. Clar.in §.testam.q.73.uers.sed quæro. Huius replicatio prima est: Nisi Trebellianica hæredem uti testator prohibuit. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur apud Turz. opin.51. Fichard. in addit.ad Vill.Q.2.Vill.T.77.cum sequente. Gabriel.lib.4.ad Trebellian.conclus.1.num.1.cum sequente.Iul.Clar.in §.testam.q.62.& q.63. Huius duplicatio est: Nisi hæres legitimam detraxerit: hoc enim casu prohibitio Trebellianicæ detrahendæ ualet. Quæ duplicatio controuertitur per ea quæ s.except.prox.distinct.2.annotauimus. Plures duplicationes uide apud Gabriel. d.conclus.1. & Iul.Clar. d.q.62.cum sequente. Hæc de prima replicatione. Altera replicatio est: Nisi testator nõ specialiter expresserit, se nolle ut hæres lege Falcidia utatur. hoc enim casu etiam inuito testatore hæres ea uti potest. M.I.C.d.except.31.repl.1. Cuius duplicatio est: Nisi testator per æquipollens prohibuerit: ueluti si mandauit plenam hæreditatem restitui, uel quidquid ad rogatum peruenerit, uel omnia bona sua. Hæc duplicatio controuer

titur

titur & distinguitur apud Gabriel. d.libro 4. ad Trebellianum, conclus.2.& 3.Viu.lib.1.d.hæres rogatus, num.5.ibi:interpretatur prædicta.item d.legitima non debetur, num.12. ibi:interpretatur etiam. Vill.F.55.*item* T.77. *Plures propositæ replicationis duplicationes uide apud Gabriel.d.lib.4. ad* Trebellian. *conclus.4.cum quinq; sequentibus conclus. Tertia propositæ exceptionis replicatio est :* Nisi *legitimam detrahere testator prohibuit. Quæ replicatio approbatur & distinguitur per ea quæ proposita sunt* s. *cap.8. reg.12. except.3. Quinta exceptio :* Nisi *hæres solida legata soluerit, quarta non detracta:hoc enim casu eam postea detrahere non potest.*M.I.C.*d.reg.1.except.35.Cuius replicatio est :* Nisi *filius non detracta* Trebellianica *hæreditatem restituerit:hic enim quartam repetere potest, exceptione proposita non obstante.*Vill.T.78.*in addit. Sexta exceptio:*Nisi *hæres promiserit se solidum soluturum.* M.I.C. *d.reg.1. except.36. Cuius replicatio est:*Nisi *non solidum, sed omnia legata se soluturũ promiserit. Gabriel. lib.4.ad* Trebellian*,conclus.1.num.2. Septima exceptio:*Nisi *non confecto inuentario hæreditatem adierit hæres : hoc enim casu quartam non detrahit.*M.I.C.*d.reg.1.except.40.Cuius replicatio prima est in quarta* Trebellianica. *Quæ replicatio est controuersa apud* Turz. *opin.19.* Vill.F.66.H. 12.I.93.

12.I.93.cum num.sequente. T.79.cum num.sequente.Fichard.in addit.ad Vill.F.58. Idem in addit.2. ad Villal.T.125. Viu.lib.1.hæres extraneus,num.2. cum sequente. Gabriel.lib.4. ad Trebellian. conclus.10.ubi etiam duplicatur. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi testator hæredi remiserit necessitatem inuentarij conficiendi. Viu. d. hæres extraneus,num.6.Iul.Clar.in §.testamen.q. 66.uers.quoad primum. Tertia replicatio uidetur: Nisi filius testatoris hæres institutus & rogatus non fecerit inuentarium. Quæ replicatio reprobatur apud Viu.d.hæres extraneus,num.4.

II. Regula: Etiam hæredi hæredis quartæ detractio competit. M.I.C.d.cap.15.q.2.reg.2. Accedit Vill.Q.3.

III. Regula: Fisco etiam, ad quem hæreditas peruenit, quartæ detractio competit. M.I.C.d.q.2. reg.3. Accedit Iul.Clar.§.fin.q.78.uers.item quæro.10.ibi: præterea etiam.

IIII. Regula: Legatario & fideicommissario, à quo alijs relicta sunt legata uel fideicommissa, quartæ detractio non competit. M.I.C. d.q.2.reg. 4. Accedit Vill.F.53. Cuius exceptio est: Nisi hæres qui quartam detrahere potuit, eam in gratiam fideicommissarij rogati non detraxit. M.I.C.d.reg. 4.except.3.Accedit Vill.d.F.53.

V. Regula: Quarta hæreditatis cõputatur quæ

fuit

fuit tempore mortis. Ideoq; postea aucta hæreditate, non augetur quarta. M.I.C.*d.libro* 13.*cap.*16. *q.*5.*reg.*1. *Cuius exceptio prima est:* Nisi *pendente die uel conditione legati, aliquid hæreditati accesserit: per hoc enim augetur quarta.* M.I.C.*d.reg.*1. *except.*2. Accedit Vill. T. 82. *Huius replicatio prima est:* Nisi *filius filiáue testatoris rogati sint hæreditatem restituere: hi enim fructus medio tempore perceptos in quartam non imputant.* M.I.C. *d.except.*2.*replic.*2. *Accedit* Viu.*lib.*1.*filij debent. ibi: imò dic fructus.* Gabriel.*lib.*4.*ad* Trebell.*conclus.*12.*num.*1. Huius *duplicatio prima uidetur:* Nisi *testator fructus in quartam imputari uoluerit.* Quæ *duplicatio reprobatur* M.I.C.*d.replic.*2.*duplic.*1. *Accedit* Gabriel.*d.num.*1. *Altera duplicatio est:* Nisi *filius duas quartas detrahat,* Trebellianicam *& legitimam.* Quæ *duplicatio est controuersa apud* Gabriel.*d.conclus.*12.*num.*10. *Plures duplicationes uide apud* Gabriel.*d.conclus.*12.

V I. *Regula:* Quod *bonis post mortem testatoris deceßit, non minuit hæreditatẽ, nec eius quartam,* M.I.C.*d.quæst.*5.*reg.*2. *Cuius exceptio uidetur:* Nisi *rogatus sit restituere quod post mortem suam supererit: hoc enim casu alienata uidẽtur in* Trebellianicam *imputãda.* Quæ *exceptio est controuersa apud* Gabriel.*lib.*4.*ad* Trebellian.*concl.*13.*num.*6.*cum sequentibus, usq; ad finem.*

VII. *Regula: Rerum quas hæres subtraxit, quartam non retinet.* M.I.C.d.*quæst.5.reg.6.* Accedit Vill.T.81.

VIII. *Regula: Rerum quas hæres hæreditarias esse negauit, quartam non retinet.* M.I.C.d.q.5.reg.7. Accedit Gabriel.*lib.5.de adq.posseß.conclus.5.num.12.*

IX. *Regula: Legitima quam hæres detraxit, in Trebellianicã ei non imputatur.* Turz.*opin.142.* De qua re uide s.reg.1.except.3.

DE SENATVSCONSVLto Trebelliano.

X. *Regula: Si hæres rogatus hæreditatem restituere, nolit hæreditatem adire: ad eam adeundã & aditam restituendam cogitur.* M.I.C.*lib.13.cap.17.de cogendo hærede. Quod remedium in fideicommisso ecclesiæ & ciuitatib. relicto est superuacuum: quoniam in eas etiam sine restitutione transit fideicommissum.* Vill.F.50.

XI. *Regula: Hæreditate per fideicommissum relicta, prælegata & fideicommissa hæredi relicta non ueniunt restituenda fideicommissario hæreditatis.* M.I.C.*d.ca.17.q.3.reg.3.* Accedit Vill.P.193.

XII. *Regula: Hæreditate per fideicommissum relicta, res emphyteutica non uenit restituenda fideicommissario. Quæ regula est cõtrouersa apud* Turz.*opin.188.num.8.*

XIII. Re-

XIII. Regula: Nec feuda ueniunt restituenda fideicommissario. De qua re uide tractatum meũ feudalem cap.2.q.5.reg.3.

XIIII. Regula: Hæreditate per fideicommissum relicta, hæres rogatus detrahit quartam partem hæreditatis, quam Trebellianicam uocant. M.I.C.d.q.3.reg.20. Accedit Viu.lib.1. hæres extraneus, num.1. Idem eod.lib.1. hæres rogatus, num.1. Quæ Trebellianica continetur appellatione Falcidiæ, Viu.d. hæres rogatus, num.5. ibi: & appellatione. Vide itaq; de regula proposita s̃.reg.1.

XV. Regula: Hæreditate per fideicommissum relicta, hæres qui præteritus uel iniquè exhæredatus inofficiosi querelam habere potuit, deducere potest legitimam. Vill.P.39. De qua re uide s̃.cap.8.reg.6.cum sequentibus.

XVI. Regula: Restituta ex fideicommisso hæreditate, fideicommissarius hæredis loco habetur. M.I.C.d.cap.17.q.4.reg.4. Hæredis tamen appellatione non continetur fideicommissarius. Quæ regula approbatur & distinguitur apud Vill.H.24.cum sequente.

DE CONDITIONIBUS ET LEgatis conditionalibus.

XVII. Regula: Si datum uel factum sit quod in conditione continetur, conditio regulariter dicitur impleta, & ex testamento datur actio. M.I.

C.lib.14.cap.1.q.3.reg.1. & M.I.P.lib.5.cap.5.reg. 23. Cuius exceptio prima est: Nisi alius quàm qui in conditione continetur, dederit uel fecerit. M.I.C.d.reg.1.except.3. Huius replicatio prima est: Nisi alius nomine eius qui in conditione continetur, conditioni paruerit. M.I.C.d.except.3.repl.1. Cuius duplicatio est: Nisi cōditio in faciendo, uel partim in dando, partim in faciendo consistat. Villal. C.122. Altera replicatio est: Nisi cum conditio in personam defuncti collata esset, hæres eius eam impleuerit. Quæ replicatio præcedentis replicationis species approbatur specialiter apud Vill.O.3. in addit. Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi pro parte tantùm sit impleta conditio. M.I.C.d.reg.1.except.10. Huius replicatio prima uidetur: Nisi cùm duobus substitutio facta esset, si impuberes decessissent, unus ex ijs impubes decesserit: hoc enim casu, quamuis alter non decesserit impubes, tamen quoad primum uidetur substitutio ualere. Quæ tamen replicatio reprobatur & distinguitur s.cap.2.reg.7.excep. 58.repl.2.& except.60. Altera replicatio uidetur: Nisi cum ita legatum esset, Si Titius & Mæuius sine liberis decesserint: nouissimus sine liberis decesserit. tunc enim quamuis primus decesserit liberis relictis, nihilominus debetur legatum. M.I.C. d.reg.1.except.11.repl.3. Controuertitur & declaratur

ratur apud Gabriel. lib.4.de substitut. conclus.3. & 4. Tertia replicatio est: Nisi duobus coniugibus bona sua monasterio donantibus sub hac conditione, Si mortui fuerint: unus ex ijs mortuus sit. tunc enim huius portio debetur monasterio, etiam uiuo altero. Vill. E.11. Gabriel. lib.4. de legatis, con clus.4. num.9. Hæc de secunda exceptione. Tertia propositæ regulæ exceptio est: Nisi cum sub pluribus conditionibus legatum esset, non omnes con ditiones sint impletæ. M.I.C. d.reg.1. except.11. & M.I.P. d.reg.23. except.1. Accedit Vill. C.201. in addit. Huius replicationes uide remißiuè apud Vill. d. addit. Quarta exceptio est: Nisi in alio quàm in primo actu impleta sit conditio. Villal. D.79. l. boues. §. hoc sermone. & ibi glossa. ff. de uerb. signif. Plura de hac exceptione uide apud Gabriel. lib.6. de legibus, conclus.2. Quinta exceptio est: Nisi semel defecerit conditio, uel inutiliter datũ factúmue sit quod in conditione continetur: hoc enim casu postea rursus dando uel faciendo non uidetur impleri. Quæ tamen exceptio reprobatur M.I.C. d.reg.1. except.20. Admittitur in eo qui fecit conditionem deficere, posteaq; pœnitentia ductus uoluntatem mutauerit. Fichard. in addit.2. ad Vill. S.14. Sexta exceptio uidetur: Nisi conditio impleta non durauerit. Quæ exceptio reprobatur, exemplis declaratur & distinguitur apud Gabriel. lib.

4.de

4.de fideicommißis,conclus.7.& 8.

XVIII. Regula: Si datum uel factum non sit quod in conditione continetur: cõditio defecit,& legati actio denegatur. M.I.C. lib.14. cap.2.reg.1. & M.I.P.d.cap.5.reg.24. Cuius regulæ exceptio prima est: Nisi monasterio ita sit legatũ,Si filiam testatoris in monialem receperit. Quæ exceptio est controuersa apud Villal,I.72. Altera exceptio est: Nisi cum in futurum concepta conditio esset, ante testamentum factum defecerit. M.I.C. d.reg. 1.except.26.Accedit Vill.C.118. Tertia exceptio est:Nisi lex conditionem habeat pro impleta.Vill. C.119. Quarta exceptio est:Nisi conditioni sit renunciatum.l.1.C.de pactis. Accedit Vill.R.25.cum sequente. Quinta exceptio est: Nisi cum uxori quid legatum esset sub hac conditione, Si nuptias non iterauerit; & eius fidei commissum esset, ut post mortem suam legatũ Titio restitueret:ea nuptias iterauerit.hoc enim casu etiam ea uiua uidetur Titio actio fideicommißi competere, per ea quæ proposita sunt s̃.cap.prox.reg.34.

DE QVIBVSDAM CONDITIONUM speciebus.

XIX. Regula: Conditio,Si nupserit,existit,si mulier nupserit. M.I.C.lib.14.cap.3.condit.1.reg. 1.Cuius exceptio est:Nisi alij quàm cui nubere iussa est,nupserit.M.I.C.d.reg.1.except.8. Cuius replicatio

plicatio est: Nisi non per conditionem, sed per modum legatum sit filiæ, ut nubat A. tūc enim quamuis nupserit B, nihilominus legatum consequitur. Vill. L. 13.

XX. Regula: Conditio hæc, Si uel Cum nupserit, regulariter deficit, legatiq; actio denegatur, si non nupserit. M.I.C.d.condit. j.reg.2. Cuius exceptio prima est: Nisi per eum cui mulier nubere iussa est, steterit quo minus nubat. M.I.C.d.reg.2.except.2. Huius replicatio uidetur: Nisi postea per eum stare desierit, quo minus ei nubat. Quæ replicatio reprobatur apud Vill. L. 11. Altera exceptio est: Nisi is eáue, cui sub nuptiarum conditione legatum est, monasterium ingrediatur. Vill. L. 10. item R. 19.

XXI. Regula: Conditio hæc, Si castè honesteq; uixerit, nō deficit, si nupserit. Quæ regula est controuersa apud Viu. lib. 2. legatum uxori. Vill. V. 75.

XXII. Regula: Conditio hæc, Si liberos habuerit, existit liberis existentibus. M.I.C.d.cap.3. condit.3.reg.1. Cuius exceptio uidetur: Nisi liberi nati statim sint mortui. Quæ exceptio reprobatur M.I.C.d.reg.1.except.8. Accedit Gabriel. lib. 4. de fideicommiss. conclus. 7. num. 1. Admittitur tamen exceptio hæc in quibusdam casibus, quos uide apud Gabriel. d. conclus. 7.

XXIII. Regula: Conditio hæc, Si sine liberis decesserit,

decesserit, existit, si sine liberis mortuus sit. M.I. C.*d.cap.3.condit.4.reg.1. Cuius exceptio est:*Nisi *is cui sub dicta conditione substitutio facta est, monasteriũ ingressus sit, uel clericus factus. hoc enim casu conditio habetur pro deficiente, quamuis sine liberis decesserit.* M.I.P. *lib.5. cap.5.reg.19.except.9.* Accedit Vill.M.120.*cum sequente.*Viu.*lib.* 1. *substitutus sub conditione. ubi tamen, quod de clerico dictum est, controuertitur.* Huius *exceptionis replicatio prima est:*Nisi *testator monasterium nominatim excluserit.* Vill.M.122.Altera *replicatio est:* Nisi *ex coniecturis constet contraria testatoris uoluntas: ueluti sit adiecta causa substituit, quòd uelit bona sua in familia manere.*Viu.*d. substitutus sub condit. uers.ult.* Tertia *replicatio est:* Nisi *institutus sit hæres pro redemptione captiuorum.* Viu.*d.substitutus.ibi:interpretatur primò.* Q*uarta replicatio est:*Nisi *ita cõcepta sit conditio,*Si *sine liberis legitimis ex corpore suo & uero matrimonio natis decesserit.* Viu.*d.substitutus. ibi:limitatur secundò.*

XXIIII.Regula: *Conditio hæc,*Si *sine liberis decesserit, deficit liberis existentibus.* M.I.C.*d. condit.4.reg.2. Cuius exceptio prima est:*Nisi *liberi existentes naturales sint, non legitimi.* Reprobatur *certo modo* M.I.C.*d.reg.2.except.2.* Accedit Turz.*reg.26.* Vill.F.92. Viu.*lib.1.filij natura-*

les,

les. ibi:resultat alius. Admittitur primùm in filia instituta, Si sine liberis decesserit. tunc enim relicto filio naturali, censetur nihilominus sine liberis decessisse. Vill. F. 93. Secundò admittitur in filijs spurijs, Vill. F. 94. Tertiò admittitur, si naturalis non excluderet substitutum ab intestato. Villal. F. 95. Harum distinctionum, in quibus exceptio proposita approbatur, replicatio est: Nisi filius naturalis sit legitimatus. Villal. L. 66. in addit. 2. item num. 69. cum sequente. item Fichard. in addit. ad Vill. L. 68. Huius duplicatio prima est: Nisi substitutus ad legitimationem non sit citatus. Vill. L. 67. & sequente. Altera duplicatio est: Nisi post mortem testatoris sit legitimatus. Vill. L. 85. Plura de replicatione proposita uide §. lib. proxim. cap. 11. reg. 23. except. 1. item reg. 25. except. 1. Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio uidetur: Nisi ita conditione concepta, Si sine filijs decesserit: nō filios, sed filias reliquerit. Quæ tamen exceptio reprobatur apud Villal. F. 49. & 61. Admitti hæc exceptio uidetur, si filia in re certa instituta, filius hæres institutus sit, eiq; substitutum, si sine filijs decesserit: tunc enim filiabus relictis, substitutus exclusus non uidetur. Quæ distinctio controuertitur & distinguitur apud Gabr. lib. 4. de substitut. conclus. 2. Tertia exceptio uidetur: Nisi liberi existentes postea defecerint. Quæ exceptio

exceptio reprobatur s̃.reg.22.except.1.

XXV. Regula: Legatum ab aliquo relictum, Si hæres erit, conditionale non est. Ideoq; quamuis is hæres non sit, nihilominus legatum debetur. M.I.C.d.cap.3.condit.6.reg.1. Cuius exceptio est: Nisi aliter fuerit expressa conditio, quàm tacitè inest. Turz.reg.50.

XXVI. Regula: Conditio hæc, Si hæres non erit, existit, si hæres non sit. M.I.C.d.cap.3.condit. 7.reg.1. Cuius exceptio prima est: Nisi ob id, quòd intra tempus deliberandi decesit, hæres non existat: hoc enim casu, quia ius deliberandi ad hæredem transmittit, substitutio locum non habet. Vill. H.22. Fichard.in addit.ad Vill.H.8. Altera exceptio est: Nisi filio hærede instituto repudiante, pater hæreditatem adeat. M.I.C.lib.9.cap.11.except. 134. Vill.F.64. & Fichard.in addit.ad Vill.F.120. Huius replicatio uidetur: Nisi filius habeat substitutum: hic enim per patrem excludi non uidetur. Quæ replicatio est controuersa Fichard.in d.addit. Idem in addit.ad Vill.S.142. Tertia exceptio est: Nisi ob id, quòd indigno hæreditas sit ablata, hæres non sit. Vill.F.154.

XXVII. Regula: Conditio hæc, Si arbitratus fuerit, de boni uiri arbitrio intelligitur. M.I.C.d. ca.3.condit.14. Accedit Viu.lib.1.promittẽs stare.

XXVIII. Regula: Conditio hæc, Si offenderit, pœ-

rit, pœnali stipulationi adiecta, non existit, si adulterium committatur. Soarez A.92.

DE ANNVIS LEGATIS.

XXIX. *Regula: Annuum legatum censetur, si alicui certum quid præstandum sit certo die anni.* M.I.C. *lib.14.cap.4.q.3.specie tertia & quarta. Cuius exceptio est:* Nisi *fratribus cuiusdam ecclesiæ alimentorum nomine quid præstandum legatum sit in die* S.Ambrosij: *hoc enim annuum legatum non censetur, sed hæres semel præstando liberatur.* Viu.*lib.1.legatum annuum. ibi: & his accedit.*

XXX. *Regula:* Ex *legato annuo regulariter datur actio,* M.I.C.*d.cap.4.q.4.reg.1.Cuius exceptio est:* Nisi *ecclesiæ uel ciuitati annuum legatum centum annis præstitum sit: hoc enim casu uidetur finitum. Quæ exceptio est controuersa apud* Viu. *lib.1.legatum annuum.* Villal.L.18.Soarez A.181. *cum sequente.*

DE ALIMENTIS LEGATIS.

XXXI. *Regula: Alimentorum legatum ad hæredes non transit. Quæ regula approbatur & distinguitur apud* Gabriel. *lib. 6.de alimentis, conclus.1.num.37.cum tribus sequentibus.*

XXXII. *Regula: Alimentorum legato continentur cibus, uestitus & habitatio.* M.I.C. *libro 14. cap.5.quæst.4.reg.2.* Accedit Viu. *lib.2. alimenta,*

menta,num.2.cum sequente.

XXXIII. *Regula: Alimentorum legato etiam cura ualetudinis continetur. Viu. d.alimenta,num.1.Soarez A.163.*

XXXIIII. *Regula: Si monacho alimenta relicta sunt,officio iudicis peti possũt. Soar.A.165.*

DE DOTE RELEGATA.

XXXV. *Regula: Dote relegata,impensæ deducendæ.* M.I.C.*lib.14.ca.6.q.2.reg.3. Cuius exceptio est:* Nisi *maritus ita relegauerit dotẽ,Quidquid ad se dotis nomine peruenerit.Vill.L.14.*

DE OPTIONE VEL ELEctione legata.

XXXVI. *Regula: Si incerta res legata sit, legatarij est electio.* M.I.C.*lib.14.cap.7.q.1.reg.1.* Accedit Vill.L.29. *Huius exceptio prima est:* Nisi *certa specie legata, non appareat de qua senserit testator.*M.I.C.*d.reg.1.except.2.* Accedit Vill. L. 45. *Altera exceptio est:* Nisi *testator uel lex hæredi specialiter electionem dederit,* M. I. C. *d.reg.1. except.22. Cuius replicatio est:* Nisi *hæres semel elegerit.*M.I.C.*d.except.22.repl.10.* Accedit Vill. E.33.*Gabriel.libro 6.de legibus, cõclus.2.num.6. uers.amplia.*

DE LEGATO FAMILIAE relicto,uel ne alienetur.

XXXVII. *Regula: Si legato familiæ relicto, uel*

uel ita ne alienetur, res legata fuerit alienata: tunc alijs eius familiæ datur actio ad rem alienatam repetendam. M.I.C.lib.14.cap.11.q.1.reg.1. Accedit Vill.A.90.F.48.Soarez A.149. Controuertitur et distinguitur apud Gabriel.lib.4.de fideicommissis, conclus.9. Huius exceptio prima est: Nisi alienationis prohibitio nomini sit utilis. Soar.A.150. Altera exceptio est: Nisi causa prohibitæ alienationis in legato non sit expressa. M.I.C.d.reg.1.except.1. Accedit Vill.A.94.Viu.lib.1.legitimæ nullum.uers.ult. Huius replicatio est: Nisi ad certum tempus prohibitio alienationis sit facta. Viu.d.legitimæ nullum.ibi: limitatur. Tertia exceptio est: Nisi res per uniuersitatem ad alium trãseat. Quæ exceptio est controuersa M.I.C.d.reg.1. except.2. Accedit Soarez A.158.cum sequente. Approbatur apud Villal.A.85. Controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.4. de fideicom. conclus.10. Sed & distinguitur apud Vill.A.88.89.& 91. Quarta exceptio uidetur: Nisi res uendi prohibita alio quàm uenditionis modo fuerit alienata. Quæ exceptio reprobatur apud Viu.lib.2.testator. Quinta exceptio est: Nisi res alienari prohibita nondũ sit alienata. Soarez A.157. Sexta exceptio est: Nisi uni è familia sit alienata. M.I.C.d.reg.1.except.4. Accedit Soarez d.A.157. Huius replicatio est: Nisi is cui alienatio facta est, sit de familia alienãtis, sed

non de familia prohibentis testatoris. Quæ replicatio est controuersa apud Iul. Clar. in §. testam. q.76.uers.sed hic occurrit. De qua re uide item ꝭ. reg.39. Septima exceptio est: Nisi cùm filijs aliqua re legata, prohibitum esset ne ea alienaretur, nulli alij filij eius gradus supersint. tunc enim extingui tur fideicommissum. M.I.C.d.reg.1.except.8.Accedit Vill.A.84.Soarez A.154. *Octaua exceptio est: Nisi nulli eius familiæ intra quartum gradum supersint.* M.I.C.d.reg.1. except.9. Accedit Vill.A. 84.Soarez A.154. *Huius replicatio est: Nisi testator uoluerit bona hæreditaria perpetuò manere apud suos descendentes ac posteros de sua familia.* Fichard.in addit.ad Vill.A.91. *Nona exceptio est: Nisi ex causa dotis uel donationis ante nuptias facta sit alienatio. Hæc exceptio approbatur et distinguitur* s̃.lib.prox.cap.13.reg.16.excep.9.repl. 1. *Decima exceptio est: Nisi filio legitima sit relicta ne alienetur. Hæc exceptio est controuersa per ea quæ habentur* s̃.cap.8.reg.6.except.18.repl.4. dupl.3. *Vndecima exceptio est: Nisi is cui alienatio facta est, rem usuceperit uel præscripserit.* Soarez A.155.cum sequente. *De qua tamen exceptione uide plura* ꝭ.lib.prox. *Plures propositæ regulæ exceptiones uide* s̃.d.except.9.item apud Gabriel.li. 4.de fideicom.conclus.9.

XXXVIII. Regula: *Omnibus regulariter*

qui

qui sunt eius familiæ, cui res relicta est, fideicommißi actio competit. M.I.C.d.cap.11.q.2.reg.1. *Huius regulæ exceptio prima est:* Nisi *actor qui est de familia, gradu sit remotior.* M.I.C.d.reg.1.except. 1. Accedit Vill.F.42. P.383. Iul.Clar.in §.testam.q. 76.uers.secundò infertur. *Huius replicatio prima est:* Nisi *remotior sit filius proximioris defuncti. hic enim cũ alijs proximioribus admittitur. Quæ replicatio est controuersa* Vill.F.67.& 71. *cũ addit.item* 90.Fichard.in addit.2.ad Vill.F.49. *Viu. lib.2.filius fratris,num.1.cum duobus sequentibus. ubi magis approbatur. Sed & controuertitur & distinguitur apud* Gabriel.lib.4.de fideicom.conclus.3.Idem eodem lib.4.de succeß.ab intestato,cõclus.1.num.4. Item *distinguẽdo reconciliatur hæc controuersia apud* Vill.F.91. *Altera replicatio est:* Nisi *remotior de familia hæredis, sit proximior de familia testatoris. Quæ replicatio controuersa est* j.reg.prox.

XXXIX. *Regula: Si cognato hærede instituto, eius fidei commissum sit, ut proximiorib. cognatis restituat: testatoris, non hæredis proximioribus cognatis datur fideicommißi actio.* Fichard. in addit.1.ad Vill.F.49. *Controuertitur tamen apud* Iul.Clar.in §.testam.q.76.uers.sed hic occurrit. *Hæc de legatis & fideicommißis tam in genere, quàm in specie sint dicta.*

DE DONATIONIBVS. CAP. XI.

PRima regula: Definitur donatio M.I.C. lib. 14.cap.13.quæst.2.Accedit Turz.reg.88.

II.Regula: Donatio propriè non est contractus.Fichard.in addit.ad Vill.D.120.

III.Regula: Donatio est cõtractus nominatus. Quæ regula est controuersa M.I.C. d.cap.13. q. 3. Accedit Viu.lib.1.donatio tam olim.Iul.Clar.in §. donatio,quæst.1.

IIII.Regula: Donatio conditionalis non est propriè donatio. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud Viu.lib.1.donatio sub conditione.Iul.Clar.in §.donatio,q.2.in prin.

V. Regula: Donatio reciproca propriè nõ est donatio.Iul.Clar.d.q.2.uers.item quæro.

VI. Regula: Donatio remuneratoria non est propriè donatio. Quæ regula approbatur & distinguitur apud Iul.Clar.in §.donatio,q.3.& q.8. uers.scias etiam.

VII.Regula: Re donata euicta,actio datur donatario aduersus donatorem de euictione. M.I.C. d.cap.13.q.5.primi generis actio.2. Accedit Viu.li. 1.donatio ubicunq;,num.1. ubi tamen controuertitur. Huius regulæ exceptio prima est:Nisi donatio à traditione, non à promißione incipiat. tunc

enim

enim donator euictionem non præstat. Viu.d.donatio ubicunq;, num.4. Vill.D.150.cum addit.Fichardi. Huius replicatio prima est: *Nisi malitiosè donatio sit facta. Vill.d.D.150.in addit.* Altera replicatio est: *Nisi remunerandi causa facta sit donatio. Viu.d.donatio ubicunq;, num.7.* Tertia replicatio est: *Nisi promissa sit euictio. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen approbatur & distinguitur apud Viu. d.donatio ubicunq;, num.8. cum duob.sequentibus. Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi donator constituat se nomine donatarij poßidere. Viu. d.donatio ubicunq;, num.5.* Tertia exceptio est: *Nisi donatione à liberto in fraudem patroni, uel à filio in fraudem patris facta, patronus uel pater rem donatam ex hac causa euicerit. hanc enim euictionem non præstat donator. Viu.d.donatio ubicunq;, num.2.* Quarta exceptio est: *Nisi ob id, quòd res ab antecessoribus donatoris pignori fuerit obligata donatore ignorante, ea sit euicta. Viu. d.donatio ubicunq;, num.3.*

DE ACTIONE AD REM donatam tradendam.

VIII. Regula: *Ex donatione datur actio donatario ad rem donatam tradendam, & exceptio ad rem retinendam. M.I.C. lib.14. cap.14. q.1.reg.1. & M.I.P.lib.5.cap.5.reg.26.* Accedit Vill.P.346.

Viu.lib.1.actio.§.lex si quis. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi filiusfamiliâs donauerit. M.I. C.d.reg.1.except.1. Accedit Iul.Clar.in §.donatio, q.6.in prin. Huius replicatio prima uidetur: Nisi mortis causa filiusfamiliâs donauerit. Sed reprobatur M.I.C.d.except.1.repl.4. Accedit Iul.Clar. d.q.6.uers.aut uerò quæris. Admittitur tamen replicatio hæc, si pater consenserit. M.I.C.d.except. 1.repl.6. Accedit Iul.Clar.d.quæst.6.uers.si autem quæritur. Cuius ratio controuersa est d.uers.si autem quæritur. ibi: quæ autem. cum uers.sequente, habes ergo. Huius duplicatio prima est: Nisi non sit expressus patris consensus. d.q.6.uers.successiuè quæro. Altera duplicatio uidetur: Nisi ipsi patri consentiẽti donauerit. Quæ duplicatio est controuersa d.q.6.uers.quæro etiam. Fichard. in addit.ad Vill.D.130. item Villal.F.84.cùm sequente. Cuius triplicatio est: Nisi iurata sit donatio. Fichard.in addit.ad Vill.D.132. Plura de replicatione proposita uide J.cap.11.reg.30.except.1.repl.1. Hæc de prima replicatione. Altera replicatio est: Nisi ea donauerit filiusfamiliâs, in quibus pater usumfructum non habet. d.q.6.uers.aut quæris utrum.2. ibi: ex hac ratione infertur. Cuius duplicatio est: Nisi mortis causa ea bona donauerit. Quæ duplicatio controuertitur, magis tamen approbatur d.q.6.uers.aut uerò quæris. Tertia replicatio

plicatio est: Nisi consentiente patre filius donauerit. M.I.C.d.except.1.repl.6. De qua re uide §.replic.1.distin.1. Hæc de prima exceptione. Secunda exceptio: Nisi parens filio, quem habet in potestate, donauerit. M.I.C.d.reg.1.excep.6. Accedit Viu. lib.1.donatio facta à patre, num.1. Iul. Clar. in §.donatio, q.8. in prin. Huius replicatio prima est: Nisi parens donator in eadem uoluntate usq; ad mortem perseuerauerit. M.I.C.d.except.6.repl.3. Accedit Viu.lib.2.donatio facta. Iul. Clar. d.q.8.uers. scias etiam.7. Cuius duplicatio prima est: Nisi traditio non fuerit facta. Vill.D.132. Altera duplicatio est: Nisi donatio immodica actis non sit insinuata. Approbatur apud Gabriel.lib.3.de donationib.conclus.6.num.1. Huius triplicatio est quoad summam quæ est intra quingẽtos aureos. Quæ triplicatio est controuersa apud Gabriel. d.conclus.6. De qua re uide §. except.9. repl.2.dupl.1. Altera replicatio est: Nisi emancipationis gratia, ut filius in eam consentiat, pater donauerit. Iul. Clar.d.q.8.uers.secundò. Tertia replicatio est: Nisi studiorum causa donauerit. Quæ replicatio reprobatur apud Vill.D.121. Approbatur apud eundem Villal.D.128. Controuertitur apud Viu.lib.1. donatio facta à patre, num.11. Iul. Clar.d.q.8.uers. tertiò. Quarta replicatio est: Nisi remunerandi causa ob benemerita donauerit. Viu.d.donatio fa-

cta à patre,num.4.item num.7. Iul.Clar.d.quæst. 8.uers.hinc infertur. Huius duplicatio prima est: *Nisi de benemeritis non constet,nec ea probētur. Fichard.in addit. ult. ad Vill.R.21. Viu. d.donatio facta,num.9. Accedunt item ea quæ habentur s̄. lib.2.cap.10.in uerbo Merita. ubi etiam triplicatur ex longo tempore,quo facta est donatio. Altera duplicatio est: Nisi benemerita non æquent rem donatam. Viu.d.donatio facta,num.8.& Iul. Clar.d.q.8.uers.scias tamen.3. Quinta replicatio est: Nisi filius de patre donatore sit bene meritus. Fichard.in d.addit.ult.ibi:illa uerò si apparent.& Viu.d.donatio facta,num.6. Sexta replicatio est: Nisi pater usumfructum quem habet in bonis aduenticijs filij,donandi animo remiserit; hæc enim donatio ualet. Viu. d.donatio facta à patre, num. 10. Septima replicatio est:Nisi iuramento sit firmata donatio. Quæ replicatio est controuersa apud Villal.D.127.cum addit.Fichardi. item 132.in addit. ibi: & teneo quod de iure regio. item ibid. in addit.Fichardi.Viu.d.donatio facta,num.2.Iul. Clar. d.q.8. uers.sed quæro tu scis, usque ad finem quæstionis.item controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.3.de donationib.conclus.4.Octaua replicatio est quoad naturalem obligationem, quæ ex huiusmodi donatione oritur. Villal.D.131. & P.41. Iul.Clar.d.q.8.uers.ult. Hæc de secunda*

exce-

exceptione. Tertia exceptio:Nisi ecclesiæ donatum sit. Quæ exceptio reprobatur apud Vill.D. 147. Quarta exceptio:Nisi nolenti & inuito sit donatum.M.I.C.d.reg.1.except.12. Cuius replicatio est:Nisi præsenti & tacenti sit donatum. Vill. D.154. Iul.Clar.in §.donatio,q.14.uers.sed pone. Quinta exceptio:Nisi absenti donatum sit.Reprobatur M.I.C. d.reg.1. except.13. Admittitur primùm, si cum notarius nomine absentis rem donatam esset stipulatus,absens hoc ignorauerit,nec ratum habuerit. Quæ tamen distinctio est controuersa apud Viu.lib.1.donationem stipulans.Deinde admittitur, si cum præsenti donatum esset ita, ut post certum tempus rem donatam alij absenti restitueret,donator postea hoc pactum adiectum reuocauerit.Sed & hæc distinctio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.3.de donationib. conclus.5. Iul.Clar. in §.donatio, q.13. uers. secundus, cum sequente. Tertiò admittitur exceptio proposita, si nemo absentis nomine donationem acceptet. Quæ distinctio approbatur & distinguitur apud Iul. Clar. in d. §.donatio, q.12. cum quæst.sequente 13.itẽ quæst.5.uers.sed pone.3.Hæc de quinta exceptione. Sexta exceptio: Nisi quis uniuersa bona sua, tam præsentia quàm futura, donauerit.Vill.D.136. item I,131.Viu.lib.1.donatio omnium,num.1. Iul.Clar.in §. donatio, quæst.19. in prin.

in prin.Huius replicatio prima est:Nisi præsentia tantùm donauit: uel uniuersis bonis donatis,futurorum non sit facta mentio. M.I.C.*d.reg.*1.*excep.* 21. *Accedit* Vill.D.138.Iul.*Clar.in* §.*donatio,q.*19. *uers. & ex hac ratione, cum tribus sequentibus. Accedunt item ea quæ habentur* s.*lib.*2.*cap.*10.*in uerbo* Bonorum *appellatione.Contradicit* Vill.D. 139.*in addit. & Fichard. in addit. ad* Vill.D.140. *Altera replicatio est: Nisi post mortem donauerit omnia bona.* Villal.D.139.Iul.*Clar.d.q.*19.*uers.sed quid si. Tertia replicatio est:Nisi ecclesiæ uniuersa bona sua donauerit.* Vill.D.140.*Viu.lib.*1.*donatio omnium,num.*2. *Cõtrouertitur apud* Iul.*Clar. d.*§.*donatio,q.*20.*uers.ulterius. Quarta replicatio est:Nisi in donatione omnium bonorum fuerit adpositum precarium. Viu. d. donatio omnium, num.*3.*Quinta replicatio est:Nisi donator sibi reseruauerit fructus & aliquam rem certam.* Viu.*d. donatio,num.*4.Iul.*Clar.d.quæst.*19. *uers.secundò principaliter. Cuius duplicatio prima est: Nisi quod sibi reseruauit,non excedat uigesimam partem bonorum.*Iul.*Clar.d.uers.secundò,in fine.Altera duplicatio est: Nisi usumfructum tantùm bonorum sibi reseruauerit. Quæ duplicatio controuertitur & distinguitur apud* Iul. *Clar. d.quæst.* 19.*uers.sed pone,cum uers.sequente. Sexta replicatio est:Nisi stipulatio interuenerit.* Viu.*d.donatio,*

tio,num.5. Septima replicatio est:Nisi iusiurandũ interuenerit. Quæ replicatio est controuersa apud Vill.D.137.cum addit.Fichardi.item I.131.ibi: & ex hac.item 150. item Iul.Clar.in d.§.donatio, q.20.in prin. Octaua replicatio uidetur quoad bona præsentia,quòd in ijs donatio ualeat,non in totum annulletur. Sed reprobatur apud Iul.Clar.d. q.20.uers.item quæro.Nona replicatio est:Nisi donatio sit reciproca,uel societas omnium bonorum inita.Iul.Clar.d.q.20.uers.ult. Hæc de sexta exceptione. Septima exceptio:Nisi quis hæreditatem suam donauerit. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen approbatur apud Iul.Clar. d.quæst. 19.uers.sed quæro nunquid.Octaua exceptio:Nisi donatio sit facta sub hac conditione, Si donator testamentum reuocauerit.Quæ exceptio est controuersa, magis tamen approbatur apud Vill. D. 146.in addit.Iul.Clar.in §.testamen.q.95.in prin. Nona exceptio:Nisi cum donatio esset immodica, ea non sit actis insinuata.M.I.C.d.reg.1.excep.30. Accedit Villal.I.53. Vin.lib.1. donatio inter uiuos, num.1. Iul.Clar.in §.donatio,q.15.in prim. Ratio huius exceptionis habetur apud Gabriel. lib.3. de donationibus,conclus.1.num.2. Declaratur exceptio proposita, definitione immodicæ donationis, M.I.C.d.except.30.in prin.Accedit Gabriel.d.conclus.1.num.1. Declaratur item collatione facta ad

nostra

nostra tempora apud Vill. D. 179. cum addit. Viu. lib. 1. aureus, in fine. Iul. Clar. d. q. 15. in prin. Declaratur item definitione insinuationis apud Gabr. d. concl. 1. num. 47. Iul. Clar. d. quæst. 15. uers. quæro ergo, cum uers. sequente. Viu. d. donatio inter uiuos, num. 10. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi donatio quingentorum aureorum quantitatem non excedat. M. I. C. d. except. 30. replic. 1. Accedit Viu. libro 1. donatio inter uiuos, num. 1. Altera replicatio est quoad summam quingentorum aureorum: pro hac enim parte nihilominus ualet donatio, licet quoad id quod excedit istam summam, sit inutilis. M. I. C. d. except. 30. replic. 2. Accedit Gabriel. lib. 3. de donationibus, conclus. 1. num. 57. Iul. Clar. in §. donatio, q. 17. uers. sed quæro. Huius replicationis duplicatio prima uidetur esse in donatione inter uirum et uxorem, item inter patrem & filium: quæ aliàs morte confirmatur. hæc enim donatio ob defectum insinuationis in totum non uidetur ualere. Quæ tamen duplicatio est controuersa apud Gabriel. d. lib. 3. de donationibus, conclus. 6. Iul. Clar. d. q. 17. uers. sed hic incidenter. Altera duplicatio est in alijs donationibus, alia etiam ratione, quàm ob defectum insinuationis, inualidis, Gabriel. d. conclus. 1. num. 58. Hæc de secunda replicatione. Tertia propositæ exceptionis replicatio est: Nisi plures res uel sum-

mæ diuersis temporibus donatæ, quingentos solidos excedant. M.I.C.*d.except.30.repl.3.Cuius duplicatio est:* Nisi *in fraudem legis tales donationes sint factæ,uel in instrumento conceptæ.* Iul.Clar. *d.q.17.uers.sed pone.* Quarta *replicatio est:*Nisi *remuneradi causa facta sit donatio immodica, uel ob aliam causam.* Vill.I.57. Iul.Clar. *in §.donatio, q.16.uers.ult. Cuius duplicatio est:*Nisi *de meritis non constet.*Fichard.*in addit.ult.ad* Vill.R.21. De *qua duplicatione uide plura s.except.2.replic.4. dupl.1.* Quinta *replicatio est:* Nisi *donatio facta sit filio,ut renunciet legitimæ.*Vill.I.59. *Sexta replicatio est:*Nisi *in pias causas facta sit donatio.*M. I.C.*d.except.30.repl.7.* Accedit Vill.I.58.Fichard. *in addit.ad* Vill.D.135. Viu.*lib.1.donatio inter uiuos, num.2.* Iul. Clar. *in §.donatio, q.17. in prin.* Controuertitur *tamen replicatio hæc, licet magis approbetur, apud* Viu.*d.donatio inter,num.3.cũ sequente.Septima replicatio est:*Nisi *quis donaturus debitorem suum donatario delegauerit:hoc enim casu debitori delegato exceptio proposita nõ competit,* M.I.C.*d.except.30.repl.15.* Hoc *tamen casu donatori deleganti condictio datur eius quod excedit modum legitimum.*M.I.C.*d.repl.15.Accedit* Iul.Clar.*in §.donatio, q.16.uers.idemq; si sit facta.*Octaua *replicatio est:*Nisi *donatio actis sit insinuata.*M.I.C.*d.except.30.repl.18.* Cuius *duplicatio*

catio prima hæc uidetur: Nisi non suo loco, seu apud suum magistratum sit insinuata. Quæ duplicatio reprobatur M.I.C.d.repl.18.dupl.1. Accedit Fichard.in addit. ad Villal.I.57. Viu.lib.1.donatio inter uiuos,num.9. Altera duplicatio uidetur: Nisi non in loco iudicij facta sit insinuatio. Quæ duplicatio reprobatur apud Iul.Clar. in §.donatio, q.15.uers.ulterius. Tertia duplicatio uidetur: Nisi non statim facta sit insinuatio. Et hæc duplicatio reprobatur apud Fichard.in addit. ad Villal.I.53. Admittitur tamen, si intra triginta dies non fuerit insinuata. Quæ distinctio controuertitur, magis tamen approbatur apud Fichard.in addit.ad Vill. F.2. Quarta duplicatio uidetur: Nisi decretum nõ sit interpositum. Hæc duplicatio reprobatur apud Iul.Clar.d.q.15.uers.ult. Hæc de octaua replicatione. Nona propositæ exceptioni replicatio uidetur: Nisi debitum donãdi animo sit remissum: hoc enim insinuatione non uidetur indigere. Sed hæc replicatio reprobatur apud Turz.opin.15.num.6. Villal.I.54. Iul.Clar. in §.donatio, q.16. uers. item quæro, cum uers. sequente. Decima replicatio est: Nisi donatio iuramento sit firmata. Vill.I.55. item 131. ibi: ut dicitur in simili. Fichar.in addit.ad Vill. D.122. Controuertitur tamen, quamuis magis approbetur, apud Viu.lib.1.donatio inter uiuos, nũ. 7. Sed & controuertitur et distinguitur apud Iul. Clar.

Clar. in §. donatio, q. 18. Vndecima replicatio est: Nisi donatio sit reciproca. Vill. I. 56. Viu. d. dona-*tio inter uiuos, num. 5.* Iul. Clar. *in §. donatio, q. 16. uers. sed nunquid. 5.* Duodecima *replicatio est:* Nisi *donatio sit inter patrem & filium, item inter uirum & uxorem, quæ morte confirmatur.* Vill. D. 179. *in prin.* Contradicit M. I. C. *lib. 14. cap. 20. except. 39. replic. 19. Cui accedit* Gabriel. *lib. 3. de donation. conclus. 6. num. 1. Itaq; replicatio hæc est controuersa: ideoq; reprobanda potius, quàm approbanda.* Decimatertia *replicatio est:* Nisi *donatio sit facta coram notario & tabellione publico.* Vill. I. 57. *in addit. 1.* Decimaquarta *replicatio uidetur:* Nisi *donatio sit præsumpta. Quæ tamen replicatio reprobatur apud* Iul. Clar. *d. quæst. 16. in prin.* Decimaquinta *replicatio est:* Nisi *uectigali soluto, summa donata non excedat quingentos solidos.* Viu. *lib. 1. donatio inter uiuos, num. 6. Plura de iam dictis replicationibus alijsq; similibus uide apud* Gabriel. *lib. 3. de donationibus, conclus. 1. Hæc de nona exceptione.* Decima *exceptio:* Nisi *donatorem donationis pœnituerit. Quæ exceptio reprobatur* M. I. C. *d. reg. 1. except. 31.* Accedit Iul. Clar. *in §. donatio, q. 1. uers. ult.* Vndecima *exceptio:* Nisi *res ex causa donationis non fuerit tradita. Hæc exceptio approbata iure antiquo, reprobatur iure nouo* M. I. C. *d. reg. 1. except. 33.* M. I.

P.lib.5.cap.5.reg.26.except.2. Accedit Viu.lib.1.actio. §.lex si quis argentum. Iul.Clar. in §.donatio, q.14.in prin. Planè exceptio proposita etiam iure nouo admitti uidetur, primùm quidē in mortis causa donatione. Quæ tamen distinctio reprobatur apud Iul.Clar.in §.donatio, quæst.14. uers. & hæc quidem. Controuertitur, magis tamen reprobatur Viu.d.§.lex si quis argentum. ibi: secundo loco ampliatur. Deinde admittitur in donatione remuneratoria, quæ propriè donatio non est. Hæc distinctio est controuersa, magis tamen approbatur apud Iul.Clar.d.q.14.uers.quæro an dispositio. Tertiò admittitur in donatione præsumpta, Iul.Clar.d.q.14.uers.item quæro. & Viu.d.§. lex si quis argentum.ibi: tertiò ampliatur. ubi tamen apparet controuersa. Quartò admitti uidetur, si donatarius præsens non acceptauerit. Quæ tamen distinctio reprobatur d.q.14. uers.sed pone. Quintò admittitur in pacto nudo, seu promissione de donando, nulla stipulatione interueniente. Quæ tamen distinctio est controuersa d.quæst. 14.uers.ult. Sextò admittitur in donatione, quæ in facto magis quàm in re consistit. Quæ distinctio controuertitur & distinguitur apud Viu.d.§.lex si quis argentum.ibi: quarto loco. Hæc de undecima exceptione. Duodecima exceptio: Nisi donator postea liberos sit nactus. M.I.C.d.reg.1.excep.

35.&

15.& lib.14.cap.16.quæst.3.reg.1.except.1.Accedit Vill.D.143. Viu.lib.1.donatio facta priuato, num. 1. Iul.Clar.in §.donatio,q.24.uers.scire debes.ibi: aut enim quis.Ratio huius exceptionis est præsumpta uoluntas donatoris. Gabriel.lib.3.de donationib.conclus.2.num.1. Planè huius exceptionis replicatio prima est:Nisi donatio iuramento sit firmata. Quæ replicatio reprobatur apud Vill.D. 144.& l.147. item Iul.Clar.in §.donatio, quæst. 22.uers.stat ergo. Altera replicatio uidetur: Nisi non uniuersitas bonorum, sed res aliqua particularis sit donata. Quæ tamen replicatio reprobatur apud Vill.D.145.Tertia replicatio est:Nisi res minima sit donata.Vill.D.146.Quarta replicatio est: Nisi liberi quos donator nactus est, naturales sint,nõ legitimi. Cuius duplicatio est:Nisi per subsequens matrimonium sint legitimati. Villal.F.76. Quinta replicatio est:Nisi uni ex filijs donatio sit facta. Viu.d.donatio facta priuato,num.3.Iul.Cla. d.uers.scire debes.ibi:aut uerò pater. Sexta replicatio est:Nisi ecclesiæ sit donatum. Quæ replicatio approbatur certo modo apud Viu.d.donatio facta,num.2. Septima replicatio est:Nisi donatio fuerit remuneratoria,uel ob causam. Viu.d.donatio facta,num.4. Plura de hisce & alijs similibus replicationib. uide apud Gabriel. d.conclus.2. & Iul.Clar.d.q.22.& q.23. Decimatertia exceptio:

Nisi conditio donationis defecerit, uel causa non sit secuta. M.I.C.d.reg.1.except.36.& M.I.P.lib.5. cap.5.reg.26.except.3. Accedit Iul.Clar.in §.donatio,q.25.in prin. Decimaquarta exceptio: *Nisi donatarius legi donationis non paruerit.* Cuius replicatio uidetur: *Nisi post moram parere sit paratus, atq; moram purgare.* Quæ tamen replicatio reprobatur apud Viu.lib.1.donatio ex quinq;, num. 5.ibi:amplia prædicta. Decimaquinta exceptio: *Nisi donatarius aduersus donatorem fuerit ingratus.* M.I.C.d.reg.1.except.38.& M.I.P.lib.5.cap.5. reg.26.except.4. Declaratur exceptio proposita quinq; ingratitudinis causis, ob quas donatio potest reuocari, M.I.C.d.except.38.in prin. Accedit Viu.d.donatio ex quinq;,num.1. Iul.Clar.in §.donatio,q.21.in prin.cum uers.sequente. Huius exceptionis replicatio prima hæc est: *Nisi alia ingratitudinis causa, præter iam dictas quinq;, proponatur ad reuocandam donationem.* M.I.C.d.except. 38.repl.1. Huius duplicatio prima est: *Nisi alia uel par uel maior istis quinq; causis proponatur.* Fichard.in addit.ad Villal. D.121. Viu.d. donatio ex quinq;, num.2. Iul.Clar. d.q.21. uers.huius autem. Altera duplicatio est: *Nisi donatarius donatorem ad egestatem redactum non aluerit.* Quæ duplicatio est controuersa apud Viu.d.num.2. cum sequente. Iul.Clar.d.q.21.uers.quid ergo. ubi etiam distin-

distinguitur. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi donator, dum uixit, ob ingratitudinem donatarij donationem non reuocauit: hoc enim casu hæredi eius ad reuocandam eam non datur actio. M.I.C.*d.except.38.replic.4.&* M.I.P.*d. except.4.repl.1.*Accedit Fichard.*in addit.ad* Vill. D.16. *Huius duplicatio prima est:* Nisi *constet defunctum donationem reuocare uoluisse.* Fichard. *in d.addit.* *Altera duplicatio est:* Nisi *donator ob ignorantiam uel mortem repentinam non reuocauerit, uel suam uoluntatem declarauerit.* Viu.*d. donatio ex quinq;,num.4.* Gabriel,*lib.7.conclus. 35.num.15.* *Tertia duplicatio est quoad exceptionem, quæ datur hæredi conuento, quamuis actio non detur.*Gabriel.*d.conclus.35.num.ult.* *Hæc de secunda replicatione. Tertia propositæ exceptionis replicatio est:*Nisi *donatarius mortuus sit, nulla de eius ingratitudine querela facta: hoc enim casu aduersus ipsius hæredem actio ad reuocandam donationem institui non potest.* M.I.C. *d.except. 38.repl.5. & lib.eod.14.cap.15.q.3.reg.1.* Accedit Gabriel. *d.conclus.35.num.1.* *Huius replicationis duplicationes eædem uidentur esse, quæ sunt replicationis proximè præcedentis.* *Quarta replicatio est:*Nisi *conuenerit ne ob ingratitudinem donatio reuocetur. Hæc replicatio reprobatur apud* Villal.P,12.R.23. *item* Viu.*lib.2. donator promit-*

tens,num.1.Admittitur,si conuentio iuramento sit firmata.Villal.P.13. Controuertitur,magis tamen approbatur apud Viu.d.donator promittens, nũ. 2.cum sequente. Quinta replicatio est:Nisi donatio fuerit remuneratoria, seu ob causam facta. M. 1.C.lib.14.cap.15.q.1.except.1.& 2. Accedit Vill.I. 57.uers.ubi dicit.Viu.lib.1.donatio ex quinq;, nũ. 6.cum sequente. Iul.Clar.in §.donatio, q.21. uers. sed quæro.Huius duplicatio est:Nisi de benemeritis non constet,nec ea probentur. Fichard.in addit.ult.ad Vill.R.21.De qua re uide item s̃.except. 2.repl.4.dupl.1. item s̃.lib.2.cap.10.in uerbo Merita.Sexta replicatio est:Nisi ecclesiæ sit facta donatio.Iul.Clar.d.uers.sed quæro. Septima replicatio est: Nisi prælatus alicui contulerit beneficium ecclesiasticum:hoc enim ob ingratitudinẽ in prælatum reuocari non potest, per ea quæ habentur s̃.lib.prox.cap.3.reg.26.Hæc de decimaquinta exceptione. Decimasexta exceptio: Nisi donatarius donatori ad egestatem redacto alimenta denegauerit. Hæc exceptio est controuersa per ea quæ habentur s̃.except.prox.repl.1.dupl.2. Decimaseptima exceptio: Nisi donator per donationem enormißimè læsus sit. Cuius replicatio est:Nisi iuramento donatio sit firmata. Quæ replicatio est controuersa apud Gabriel.lib.2. de iure dotium, conclus.1,num,20. Decimaoctaua exceptio: Nisi

dona-

donatione ob merita facta, merita ista non probentur. Hæc exceptio reprobatur apud Iul. Clar. *in §. donatio, q. 3. uers. sed hic occurrit.* Admittitur *tamen in casibus, quibus donatio non ualeret, nisi ob merita.* Iul. Clar. *d. uers. sed hic occurrit. ibi: quam tamen intellige, cum sequentibus.* De qua re *uide §. except. 15. repl. 5. dupl. 1. cum locis ibidem annotatis.* Hæc de *octaua regula eiusq; exceptionibus sint dicta.*

IX. Regula: Donatio *facta nepoti ab auo non adquiritur patri.* Vill. D. 149.

X. Regula: Donatio *sponsæ à consanguineis sponsi facta, soluto matrimonio hæredibus sponsi, non sponsæ debetur.* Quæ *regula controuertitur & distinguitur apud* Vill. D. 155. *cum addit.*

XI. Regula: Donatio *ambasiatoribus facta, ipsis, non principi adquiritur.* Vill. D. 148.

XII. Regula: *Omnibus bonis donatis, non ueniunt ea quæ in generali obligatione non uenirent.* Quæ *regula controuertitur & distinguitur apud* Gabriel. *lib. 6. de reg. iuris, conclus. 12. num. 34. §. amplia principalem, usq; ad finem.*

XIII. Regula: *Donatio generalis non continet rem donatori ex causa fideicommissi debitam.* Villal. D. 135.

XIIII. Regula: *Donatio rerum mobilium & immobilium non continet iura & actiones.* Vill.

 D. 141.

D.141. *De qua re uide plura* s. *lib.prox. cap.ult. reg.*10.

XV. *Regula: Donator non nisi in id quod facere potest, ex causa donationis tenetur.* M.I.C.*d. cap.*14.*q.*3.*reg.*10. *Accedit Viu.lib.*1.*donator habet, in prin. Cuius exceptio est: Nisi donatio sit ob causam facta. Viu.d.donator habet.ibi: secus uerò.*

XVI. *Regula: Donatio fundi trium iugerum, etiamsi plura sint iugera, omnia comprehendit. Quæ regula approbatur & distinguitur apud* Vill.D.142.

XVII. *Regula: In actione proposita merita probanda sunt ab eo, cui aliâs donari non potest, nisi ob benemerita.* De qua re uide s.*reg.*8.*excep.*15.*repl.*5.*dupl.*1.*cum alijs locis ibidem allegatis.*

XVIII. *Regula: Qui asserit donatorem facere posse, hoc probare debet. Viu.d.donator habet. ibi: unde si donator.*

XIX. *Regula: In dubio præsumitur donatio inter uiuos, non mortis causa facta. Quæ regula approbatur & distinguitur apud* Iul. Clar. *in* §. *donatio,q.*4.*uers. sed quæro, cum sequētibus.* Viu. *lib.*1.*donatio censetur.* Vide item s.*lib.*2.*cap.*10.*in uerbo* Donatio *facta ab infirmo. Sed & plures præsumptiones circa donationem uide d.cap.*10. *in uerbo* Donatio *non præsumitur, cum sequentibus.* Hæc *de actione ad rem donatam tradendam.*

DE

DE ACTIONE AD REM donatam reuocandam.

XX. Regula: *Actio ad reuocandam donationem datur ex iisdem causis, ex quibus dantur exceptiones aduersus actionem praecedentem.* M.I. C.*lib.14.cap.15.q.1.Ideoq; hic causarum loco repeti possunt exceptiones* s̃.*reg.8.propositae.* Q*uarum causarum exceptio generalis haec uidetur:* N*isi omnibus casibus, per quos reuocatur donatio, sit renunciatum.* Q*uae tamen exceptio reprobatur apud* Vill.R.23. *De qua re uide item d.reg. 8.except.15.repl.4. Sed & plures huiusmodi exceptiones uide d.except.15.repl.1.cum sequentib.*

XXI. Regula: *Haeredibus quoq; donatoris actio ad reuocandam donationem competit.* M.I. C.*d.cap.15.q.2.reg.2. Accedit* Viu.*lib.1.donatio ex quinq;, num.5. Cuius exceptionem uide* s̃.*d.except.15.repl.2.*

XXII. Regula: *Aduersus haeredes donatarij actio proposita competit. Cuius regulae exceptionem uide* s̃.*d.except.15.repl.3.*

XXIII. Regula: *Fructus quoq; ueniunt proposita actione restituendi à die commissae ingratitudinis percepti.* Vill.P.64.

XXIIII. Regula: *Ad rem donatam reuocandam donatori non solùm condictio, sed etiam uindicatio datur.* M.I.C. *d.cap.15.q.5.reg.1. Accedit*

Viu.lib.1.donatio facta priuato,num.1.ibi:& amplia.

DE ACTIONE INOFFICIOſæ donationis.

XXV.*Regula:Si quis inofficioſam fecerit donationem, liberis & parentibus donatoris actio datur ad legitimam.*M.I.C.*lib.14.cap.16.quæſt.2.reg.1.&* M.I.P.*lib.5.cap.5.reg.29.* Declaratur *regula propoſita definitione inofficioſæ donationis apud* Iul. Clar. *in* §.*donatio,q.24. uerſ.aut uerò quis.3.* *Cuius exceptio prima uidetur:*Niſi *donatio iuramento fuerit firmata.* *Quæ exceptio reprobatur apud* Iul.Clar. *d.q.24. uerſ. hæc autem omnia.* *Altera exceptio eſt:*Niſi *titulo oneroſo alienatio facta ſit.* *Quæ exceptio eſt controuerſa apud* Iul.Clar.*in d.q.24.uerſ.& hæc quidem.*

XXVI.*Regula:* Hac *actione nõ in totum infirmatur donatio:ſed ſiue aliquid,ſiue nihil actori à donatore ſit relictum,agitur ad præſtandam ſeu ſupplendam legitimam.* M.I.C.*d.cap.16.q.3.reg.1.* Accedit Iul.Clar. *d.q.24. uerſ.ſcire debes. ibi: aut uerò pater.& uerſ.aut uerò quis.* Huius *exceptio prima eſt:* Niſi *cum quis liberos non habens bona ſua donaſſet,poſtea nactus ſit liberos: hoc enim caſu in totum reſcinditur donatio.* M.I.C. *d.reg.1. except.1.De qua re uide ſ.reg.8.except.12.Altera exceptio eſt;*Niſi *donatio re & conſilio ſit inofficioſa.*

ciosa. Iul.Clar. *d.uers.aut uerò quis. ibi: aut uerò est facta.* Declaratur *hæc exceptio d.uers.aut uerò quis,in fine.Cuius replicatio prima est:*Nisi *uni è filijs sit facta. d.uers.aut uerò quis. ibi: nam aut talis donatio.* Altera *replicatio est:*Nisi *actori aliquid à donatore sit relictum: tunc enim usq; ad legitimam reuocat donationem. d.q.24,uers. sed quid si pater.*

XXVII. Regula: *Propositæ actionis adfine remedium est condictio ex l.si unquam.*C.*de reuocandis donationib.* Iul.Clar. *d.q.24. uers.scire debes.*De *quo uide s̃.d.except.12.*

DE MORTIS CAVSA donationibus.

XXVIII.*Regula:*Definitur *mortis causa donatio* M.I.C.*lib.14.cap.17.q.1. Accedit* Vill.D.133. Iul. *Clar.in §.donatio,quæst.4.in prin.& uers.cæterùm si in.*

XXIX.*Regula:*Mortis *causa donatio ad exemplum legati se habet.* M.I.C. *d.cap.17.quæst.4. reg.1. Controuertitur & distinguitur apud* Iul. *Clar.in §.donatio, q.5.* Planè *æquiparatur contractui quoad sui confirmationem,*Fichard.*in addit.ad* Vill.D.156. Iul.*Clar.d.q.5.uers.scias tamẽ.2.*

XXX. Regula: *Is cui mortis causa donatum est, ad rem donatam petendam habet actionem.* M.I.C.*lib.14.cap.18.q.1.Cuius exceptio prima est:*

Nisi

Nisi is qui mortis causa donauit, testamentum facere non poßit. M.I.C.*d.quæst.*1.*except.*1. *Accedit* Vill.F.134. *Controuertitur, magis tamen approbatur apud* Viu.*lib.*1.*statutum dispões quòd mulier.ibi:nam prohibitus facere testam. Huius replicatio est: Nisi filiusfamiliâs uoluntate patris donauerit mortis causa.* M.I.C.*d.except.*1.*repl.*1. *Accedit* Vill.F.134. Viu.*lib.*1.*filiusfamiliâs regulariter,num.*10.*Subijcitur ratio ibidem num.*11. *Controuertitur ibidem num.*12. *Sed & cõtrouertitur apud* Iul.Clar.*in* §.*donatio, q.*6.*uers.habes ergo. Huius duplicatio est: Nisi per epistolam absens pater consenserit. Quæ duplicatio reprobatur apud* Vill.F.135. *Plura de replicat.proposita uide* s̃.*reg.*8.*except.*1.*repl.*1. *Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi mulier quæ statuto loci contrahere sine consensu agnati prohibetur,mortis causa donauerit.* Vill.D.156. *Tertia exceptio uidetur:Nisi res donata non fuerit tradita. Hæc exceptio reprobatur* M.I.C.*d.q.*1.*except.*6.*Accedunt ea quæ habentur* s̃.*reg.*8.*except.*11.*distinct.*1.*Quarta exceptio uidetur:Nisi cæcus non coram septem testibus mortis causa donauerit. Quæ exceptio reprobatur apud* Fichard.*in addit.ad* Vill.C.1. *Quinta exceptio est: Nisi donator conualuerit.* M.I.C.*d.q.*1.*except.*14.*Cuius replicatio est:Nisi non infirmus,sed sanus donauerit.* Iul.Clar.*in* §.*donatio,q.*25,*uers.*

25.uerſ.ult. Sexta exceptio eſt: Niſi donator mutauerit uoluntatem, eumq́; donationis pœnituerit. M.I.C.d.q.1.excep.15. Accedit Iul.Clar.d.quæſt.25. uerſ.ſciendum eſt etiam. Huius replicatio prima eſt: Niſi donator poteſtati mutandæ uoluntatis ſpecialiter renunciauerit. M.I.C. d.except.15. repl.1. Controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel.lib. 2.de iureiurando, concluſ.9.num.2.uſq; ad num.12. Iul.Clar.in §.donatio, q.4. uerſ.ſed pone. Altera replicatio eſt: Niſi conuenerit ut omnimodo non reddatur. M.I.C. d.except.15.repl.2. Accedit Iul. Clar.d.uerſ.ſed pone. Tertia replicatio eſt: Niſi donatio ſit iurata. Quæ replicatio controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel.d.concluſ.9. Quarta replicatio eſt: Niſi non ſit facta mentio mortis in donatione. De hac replicatione uide ſ.reg.19. Quinta replicatio eſt: Niſi donator ſine hærede deceſſerit. Iul.Clar.d.q.25.uerſ.in hoc tamen.

XXXI. Regula: Ius adcreſcendi etiã in mortis cauſa donatione locum habet. Fichard. in addit.ad Vill.1.177.

DE DONATIONIBVS INTER uirum & uxorem.

XXXII. Regula: Donatio inter uirum & uxorem regulariter quidem inutilis eſt. M.I.C.lib. 14.cap.20.reg.1.& M.I.P.lib.5.cap.5.reg.30. Accedit Viu.lib.1.donatio inter, num.1. Iul.Clar.in §. dona-

donatio,q.9.in prin.Cuius exceptio prima est:Nisi maritus ignobilis nobili uxori,uel senex iuuenculæ donauerit. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud Iul.Clar.d.q.9.uers.sed pone.Vill. M.82.Viu.lib.1.donatio inter,num.7.Altera exceptio est: Nisi mortis causa alter coniugum alteri donauerit. M.I.C.d.reg.1.except.10. Contradicit Iul.Clar.d.q.9.uers.& hæc quidem.2. Tertia exceptio est:Nisi donatio iuramẽto sit firmata. Hæc exceptio est controuersa Turz. opin.74. Vill.D. 123.& I.144. Fichard.in addit.ad Villal. D.134. Viu.d.donatio inter,num.2. Gabriel.lib.3.de donationib.concl.3.num.1. Iul.Clar.d.q.9.uers.sed quid si in ipsa. Huius replicatio prima est:Nisi donatio sit simulata.Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud Viu.d.donatio inter,num.3.Plures replicationes uide apud Gabriel.d.concl.3. Quarta exceptio est:Nisi ob benemerita donatio sit facta. Viu.d.donatio inter,num.4. Cuius replicatio est: Nisi benemerita non probẽtur. Viu.d.num.4.ibi: tamen seruitia ista. De qua re uide plura s̃.lib.2. cap.10.in uerbo Merita.Quinta exceptio est:Nisi donatio sit reciproca.Viu.d.donatio inter,num.5. Sexta exceptio est: Nisi ius patronatus donetur. Viu.d.donatio inter,num.6.Septima exceptio est: Nisi pro refectione ædium incendio consumptarũ donatum sit. Viu.d.donatio inter,num.8. Octaua
exce-

exceptio est: Nisi donator donationem, dum uixit, non reuocauit. M.I.C.d.reg.1.except.39. Accedit Iul.Clar.d.q.9.uers.scias autem.6. Huius replicatio prima est: Nisi donataria ante donatorem decesserit. M.I.C.d.except.39.repl.14. Accedit Vill. D.122. Altera replicatio est: Nisi promissum tantùm sit, non etiam traditum ex causa donationis. M.I.C.d.except.39.repl.18. Accedit Vill.D.123.in addit.uers.ult. Iul.Clar. d.uers.scias autem. ibi: sed hoc intellige. Huius duplicatio prima est: Nisi donatio sit reciproca. Vill.D.124. ibi: & nota quòd si. Altera duplicatio est: Nisi ficta traditio interuenerit. Villal.D.124.in prin. & Iul.Clar.d.uers.sed hoc intellige. Quæ duplicatio declaratur duobus exemplis apud Iul.Clar. d.uers.scias autem. ibi: & in hoc proposito. Hæc de secunda replicatione. Tertia propositæ exceptionis replicatio est: Nisi donatio immodica actis nō sit insinuata. M.I.C.d. excep.39.repl.19. Hæc tamen replicatio est cōtrouersa per ea quæ habentur s.reg.8.excep.9.repl. 12. Cuius duplicatio est quoad summā quæ est intra quingentos aureos. Sed & hæc duplicatio est controuersa per ea quæ proposita sunt s.d.except.9. repl.2.dupl.1. Quartæ replicationis loco notandū, quòd donatio non retrahatur ad tempus factæ donationis quoad dominium, sed tantùm quoad fructus. Iul.Clar.d.q.9.uers.sed quæro.

ME-

METHODI IVRIS CONTROVERSI LIBER V.

DE CAVSIS IVRIS ADQVIRENDI onerosis: necnō de causis iuris retinendi, & amissi recuperandi, cum duobus titulis generalibus, De uerborum significatione, & De regulis iuris.

DE OBLIGATIONIBVS & actionibus in genere.

CAP. I.

DE OBLIGATIONIBVS in genere.

PRIMA *regula: Obligatio diuiditur in naturalē & ciuilem,* M. I.C. *lib.* 15. *cap.* 1. *quæst.* 2. *diuis.* 1. *Naturalis obligationis species uidetur obligatio ex benemeritis ad antidora. l. sed etsi.* 28. *§. consuluit. ibi: quamuis ad remunerandum. ff. de petit. hæreditat. Quæ tamen species est cōtrouersa apud Soarez* B. 23. *cum sequente. &* E. 160.

II. Regula: *Naturalis obligatio præscriptione ipso*

ipso iure tollitur. Villal.P.199.& 200.*cum addit.* Fichardi.

III. *Regula : Naturalis obligatio cedi potest.* Villal.O.3.

IIII. *Regula : Causæ ex quibus ciuilis obligatio nascatur, enumerantur* M.I.C.*d.q.2.diuis.3 &* 4.*Quarum exceptio generalis prima hæc est:*Nisi *minor annis gesserit.* M.I.C.*lib.15.cap.2.except.* 1.*Cuius replicatio prima est:*Nisi *iusiurandum interuenerit.* De *hac replicatione uide* J.*cap.4.reg.* 1.*except.1.repl.1.* Altera *replicatio est:*Nisi *in ultimo constitutæ ætatis anno gesserit. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud* Soarez A. 130. *Secunda exceptio generalis est:* Nisi *furiosus gesserit.* M.I.C.*d.cap.2.except.2. Cuius replicatio uidetur:*Nisi *furioso per sententiam nondum bonis fuerit interdictum. Quæ tamen replicatio reprobatur apud* Viu.*lib.1.prodigus et furiosus.*Ter*tia exceptio uidetur :* Nisi *filiusfamiliâs gesserit. Quæ tamen exceptio reprobatur* M.I.C.*d.cap.2. except.4.* Admittitur *ex speciali statuto loci,*Viu. *lib.1.statutum* Florentinū.*ibi:idē uidemus. Quarta exceptio est:*Nisi *cum mulier sine consensu adgnatorum contrahere statuto prohibita esset, ea contra statutum gesserit.Cuius replicatio est quoad quasi contractum ; ex quo nihilominus mulier obligatur.*Vill.M.142. *Quinta exceptio est:*Nisi

inter patrem & filium gestum sit. M. I. C. d. cap. 2. except. 5. Cuius replicatio prima est: Nisi filius uxorem suam à patre uindicet. hoc enim casu actio ei deneganda non est. Vill. M. 13. Altera replicatio est quoad bona aduenticia, de quibus inter patrē & filium obligatio subsistit. Viu. lib. 2. pater hodie. Sexta exceptio est: Nisi non contrahendæ obligationis animo gestum sit. M. I. C. d. cap. 2. except. 7. Huius exceptionis species sunt contractus simulati uel imaginarij. M. I. C. d. except. 7. ibi: huius loci sunt. Qui ex quibus notis cognoscantur, declaratur remißiuè apud Viu. lib. 1. iuramentum super contractu. ibi: & ex quibus cognoscatur. Alia species est J. except. prox. Planè propositæ exceptionis replicatio prima uidetur: Nisi iusiurandum interuenerit. Quæ tamen replicatio reprobatur apud Viu. d. iuramentum super contractu. Admittitur tamen replicatio proposita, si iuramentum in contractu non simpliciter adpositum esset, sed ita, Omnia & singula esse uera, & contrahētes in nullo contrà facturos. Viu. d. iuramentum. ibi: quando uerò iuramentum. Altera replicatio est, quòd iuramentum iocosè prolatum obliget ad ueniale peccatum. Viu. lib. 2. promißio facta, num. 5. Tertia replicatio uidetur: Nisi exceptioni propositæ in ipso contractu sit renunciatum. Quæ tamen replicatio reprobatur apud Viu. d. iuramentum. ibi: sed

ubicunq;.

ubicunq;. Septima exceptio est:Nisi uerbis honoris seu adulationis gestum sit.Hæc exceptio speciès præcedentis specialiter approbatur apud Viu. d.promißio facta,num.1. cum tribus sequentibus. Octaua exceptio est: Nisi sciente & consentiente aduersario gestum sit.M.I.C.d.cap.2.except.14.et M.I.P. libro 5.cap.6.reg.1.except.2. Accedit Turzan.reg.87.

DE ACTIONIBVS IN genere.

V.Regula:Actionis significatio partim generalis est,partim specialis.M.I.C.lib.13.cap.3.q.1. Generalis significatio continet etiam officium iudicis.Viu.lib.1.actionis appellatio.Soarez A.48.Differunt tamen actio specialiter sumpta,& officium iudicis. de qua re uide d.actionis appellatio,in fine. & remißiuè Iul.Clar. in §. fin. q.12. uers.item quæro.ibi:præterea multæ.

VI. Regula: Actio nec mobilis, nec immobilis res est,sed tertia species. de qua re uide s.lib.3.ca. 16.reg.10.

VII.Regula: Cum duo facta requiruntur ad actionem(ueluti in permutatione requiritur contractus & traditio) quorum unum alterius est implementum: competit actio nō ex implente,sed ex impleto.Turz.reg.82.Vill.A.90.

VIII.Regula:Ex solo iure naturali seu gentiū

ſine iure ciuili non datur actio. M.I.C.d.cap.3.q.2.*diuiſ*.3.Accedit Fichard.in addit.ad Vill.C.192.

I X.*Regula:Actionum aliæ rei,aliæ pœnæ per ſequendæ gratia ſunt,aliæ ſunt miſtæ*.M.I.C.d.q.2.*diuiſ*.5. *Cui ſimilis diuiſio eſt, quòd actionum alia ad rem familiarem,alia ad uindictã ſpectet. Quæ diuiſio declaratur apud Soarez* A.46.

X.*Regula*: *Actionum alia arbitraria eſt, alia non*. M.I.C.d.q.2.*diuiſ*.8. *Vnde autem arbitrariæ actiones dicãtur, quatuor rationes enumerat Turzan.reg*.102.*cum tribus ſequentibus:ex quibus arbitrariarum actionum diuiſio ſumi poteſt.Officiũ iudicis in hiſce actionibus arbitrarijs definitur apud Soarez* A.234.*cum ſequente*.

QVIBVS COMPETAT ACTIO?

X I.*Regula:Ex geſto filijſfamiliâs patri,non filio datur actio*.M.I.C.*lib*.15.*cap*.4.*reg*.1.& M.I.P.*lib*.5.*cap*.6. *reg*.3. Accedit Viu.*lib*.1. *filiusfamiliâs non poteſt*. *ubi ſubijciuntur aliquot exceptiones reprobatæ*.*Planè propoſitæ regulæ exceptio prima eſt*: *Niſi pater abſens ſit,& nemo ſit qui eius nomine agat*.M.I.C.*d.reg*.1.*except*.3. *Cuius replicatio eſt*: *Niſi pater ſit in territorio*. Vill.F.130.*ibi*: *ſi tamen eſt*. *Altera exceptio eſt*:*Niſi de caſtrenſi peculio agatur*. M.I.C.*d.reg*.1.*except*.7. Accedit Vill.F.130. *Tertia exceptio eſt*: *Niſi de quaſi caſtrenſi peculio agatur*. *Quæ exceptio approbatur*

tur exemplo Vill.d.F.130.in addit. Quarta exceptio est: Nisi de aduenticio peculio agatur. de hoc enim filiofamiliâs actio competit. Cuius replicatio est: Nisi pater nō consentiat. M.I.C.d.reg.1.excep. 8. Accedit Vill.d.F.130. Huius duplicatio est: Nisi filia de dote aduenticia agat. Vill.F.131. Quinta exceptio est: Nisi filius alieno nomine agat. Villal.F. 132. Cuius replicatio est: Nisi minor sit uigintiquinque annorum. Vill.d.F.132.in addit. Sexta exceptio est: Nisi filius accuset sine consensu patris. Villal.F.133. Controuertitur & distinguitur apud Iul. Clar.in §.fin.q.14.uers. sed quid in filio.

XII. Regula: *Alij quàm creditori non competit actio. M.I.C.d.cap.4.reg.6. Cuius exceptio prima est: Nisi creditor actionem alteri cesserit. M.I.C.d.reg.6.excep.2. Accedit Viu.lib.1.ceßionarius. Huius replicatio prima est: Nisi mandatum creditoris non interuenerit. M.I.C.d.except.2.replic.2. Accedit Vill.A.137. Altera replicatio est: Nisi actio litigiosa cessa sit alteri. M.I.C. d.except.2. repl.4. & M.I.P.d.cap.6.reg.4. Accedit Gabriel.lib.2.de actionibus, conclus.5.ubi etiam copiosius distinguitur. Tertia replicatio est: Nisi ex causa donationis actione immodica cessa, ea actis non sit insinuata. Vill.C.33. Quarta replicatio est: Nisi ceßionarius agens non faciat fidem de ceßione. Quæ tamen replicatio reprobatur apud Vill.C.34. Quinta replicatio*

plicatio est: Nisi cedēs nō soluerit preciū pro cessione.Gabriel.d.concl.5.num.28. Sexta replicatio uidetur: Nisi creditor cedens fuerit excōmunicatus. Sed reprobatur apud Viu.lib.1. cessionarius, in fine.Hæc de prima exceptione.Altera exceptio est: Nisi creditor alij condemnatus non sit soluendo: hoc enim casu ei cui est condemnatus,aduersus ipsius debitores competit actio.M.I.C.d.reg.6. except.11. Cuius replicatio est:Nisi sententia iudicis de conueniendis condemnati debitoribus non interuenerit.Vill.C.207.Tertia exceptio est in hæredibus creditoris,de quibus sequitur J.reg.prox.

XIII.Regula:Actio quæ competijt defuncto, eius quoq; hæredibus datur.M.I.C.d.cap.4.reg.7. Cuius exceptio prima est: Nisi actio sit pœnalis. Quæ exceptio reprobatur M.I.C.d.reg.7.excep. 3. Controuertitur apud Gabriel.lib.7. conclus.35. num.7.Huius replicatio uidetur:Nisi ipso iure pœna sit commissa. Sed & hæc replicatio est controuersa apud Gabriel.d.conclus.35.num.16.cum duobus sequentibus. Altera exceptio est:Nisi actio sit datiua. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen approbatur apud Viu.lib.2.actiones datiuæ.

ADVERSVS QVOS COMpetit actio?

XIIII.Regula:Aduersus filiumfamiliâs etiam competit actio,M.I.C.libro 15.cap.5.reg.2. Exceptionis

ptionis loco notandum, quòd pro delicto filij non poßit fieri executio in peculio aduenticio. Iul. Clar. in §. fin. quæst. 86. uers. secundò infertur. 3. ibi: quinimò pro delicto.

XV. Regula: Ex facto alterius aduersus alium non datur actio. M.I.C.d.cap.5.reg.4.& M.I.P.d. cap.6.reg.8. Accedit Iul.Clar.d.q.86.in prin. Huius exceptio prima uidetur: Nisi ex facto familiæ dominus conueniatur. Videtur enim, quòd dominus factum familiæ suæ præstare teneatur. Quæ exceptio reprobatur certis conditionibus apud Iul.Clar.d.q.86.uers.hinc infertur.2. item uers.& ex hac conclusione.6. Admittitur ex speciali statuto loci. Cuius replicatio est: Nisi familia extra officium suum quid gesserit. Viu.lib.1.statutum iubens.ibi:idem uidemus in alio. Altera exceptio est in successore dignitatis, qui præstat factũ sui prædecessoris. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.3.de iure quæsito, conclus.5.num.2.usq; ad num.10. Vill.P.292.cum duab. additionibus. Exemplum propositæ exceptionis est in successore ecclesiastico: de quo uide M.I.P. d.cap.6.reg.10. Tertia exceptio est: Nisi pater ratione legitimæ pro filio condemnato cõueniatur. Hæc exceptio reprobatur apud Viu.lib.1.legitima non debetur, num.5. item eod.lib.1.statutum disponens quòd pater. ibi: limitatur hoc statutum. Iul.

Clar.d.q.86.uers.secundò infertur.3.in prin. Admittitur exceptio proposita ex statuto loci speciali. Quæ distinctio est controuersa, magis tamen approbatur apud Viu.d.statutum disponens quòd pater, in prin. & uers. & quemadmodum ualet. Iul.Clar.d.q.86.uers.ualebit igitur.8. Huius distinctionis, qua exceptio proposita approbatur, replicatio prima est in persona nepotis, qui appellatione filij in eiusmodi statuto non continetur. Viu.d. statutum.ibi:limitatur secundò. Altera replicatio est: Nisi extra territorium statuentium filius deliquerit. Viu.d.statutum.ibi:limitatur tertiò. Tertia replicatio est in filio pupillo, Viu.d.statutum.ibi: limitatur quartò. Quarta replicatio est: Nisi filius ob contumaciam sit cõdemnatus. Viu.d.statutum. ibi:quintò limitatur. Iul.Clar.d.quæst.86.uers.sed quæro.9.ubi etiam duplicatur. Quinta replicatio est: Nisi pater sit forẽsis. Viu.d.statutum.ibi:sextò fallit. Sexta replicatio est: Nisi filio condemnato, pater non fuerit citatus. Quæ replicatio reprobatur apud Iul.Clar.d.uers.sed quæro, in fine. Hæc de tertia exceptione. Quarta propositæ regulæ exceptio est: Nisi statuto loci alius pro alio conueniri poßit. Viu.d.statutum. ibi: & istud statutum quod unus. Idem Viu.eod.lib.1.statutum Florentinum, in prin. Iul.Clar.d.q.86.uers.& hæc quidem.
4. Huius exemplum est apud Iul.Clar.§.fin.q.82.

statuto

*statuto primo.uers.1. item uers.sed quid si.3. cum uers.sequente.& q.86.uers.& ex hac.6.cum uers. sequente.*Huius replicatio prima est:Nisi non subsit legitima causa.Viu.d.statutum disponens quòd pater.ibi:& dic quòd istud. Altera replicatio est: Nisi corporalis pœna statuto alij pro alio imponatur.Viu.d.statutum.ibi:limitatur dictum. Quinta propositæ regulæ exceptio est: Nisi bona debitoris sint publicata:tũc enim fiscus tenetur. De qua re uide s̃.lib.1.cap.11.reg.28.Sexta exceptio est in hæredib.debitoris:de qua re sequitur j.reg.prox. Plura de regula proposita uide j.cap.10.reg.9.

XVI. Regula: Quæ aduersus defunctum,eadem etiam aduersus hæredes eius datur actio.M.I. C.d.cap.5.reg.5. Huius exceptio prima est: Nisi pœnalis sit actio, & ex dolo defuncti descendens. M.I.C.d.reg.5.except.1. Accedit Iul.Clar.in §.fin. q.51.uers.ulterius. ubi additur,exceptionem hanc iure pontificio reprobari. Huius exceptionis replicatio prima est:Nisi ex stipulatu pœna petatur. M.I.C.d.except.1.repl.4. Accedit Gabriel. lib.7. conclus.35.num.14. Altera replicatio est:Nisi ipso iure pœna sit irrogata.Vill.P.63. Controuertitur hæc replicatio & distinguitur apud Gabriel. d. conclus.35.num.16.cum duob.sequentibus. Cuius duplicatio est:Nisi non petatur pœna ipso iure irrogata: tunc enim hæres in foro conscientiæ non

tenetur ad eam soluendam. Vill. P. 65. cum sequente. Huius triplicatio est: Nisi culpa fuerit in faciendo. Vill. P. 67. Tertia replicatio est: Nisi de damno dato agatur: hoc enim hæres iure canonico tenetur sarcire. M.I.P. lib. 1. cap. 13. quæst. 6. reg. 3. Accedit Villal. H. 2. cum addit. Huius duplicatio prima est: Nisi in defuncto non apparuerint signa contritionis. Vill. H. 1. & H. 2. in addit. ibi: secus tamen. Altera duplicatio est: Nisi hæreditas non sit soluendo. Villal. H. 3. cum sequente. Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi hæreditas non sit soluendo. Hæc exceptio reprobatur M.I.C. d. reg. 5. excep. 2. Accedit Turz. opin. 19. & 95. Vill. I. 96. in addit. 1. Admittitur exceptio proposita primùm, si hæres confecto inuentario hæreditatem adijt. M.I.C. d. excep. 2. distinct. 1. Accedit Vill. I. 96. in addit. 1. Cuius replicatio prima est: Nisi dolosè confecerit inuentarium, non omnibus rebus descriptis. Quæ tamen replicatio reprobatur apud Villal. H. 8. Altera replicatio est: Nisi post sexaginta dies ab adita hæreditate inuentarium confecerit. Vill. I. 95. & T. 5. cum addit. Tertia replicatio uidetur: Nisi hæres in solidũ sit condemnatus. Sed reprobatur apud Vill. H. 9. Hæc de prima distinctione, qua exceptio proposita admittitur. Secundò admittitur exceptio proposita, si testator hæredi conficiẽdi inuentarij necessitatem

remiserit,

remiserit. Quæ tamen distinctio reprobatur apud Fichard. in addit. 1. ad Vill. I. 96. Iul. Clar. in §. testam. q. 66. uers. quoad primum. Tertiò admittitur exceptio proposita, si hæres ex delicto defuncti conueniatur. Iul. Clar. §. fin. q. 51. uers. scias tamen. Vill. H. 3. cum sequẽte. Quartò admittitur, si fiscus ex persona debitoris conueniatur. Iul. Clar. §. fin. q. 78. uers. unum scias. 30. Postremò sciendum, exceptionem propositam iure canonico purè approbari. Gabriel. lib. 6. de reg. iuris, conclus. 11. num. 11. Hæc de secunda exceptione. Tertia propositæ regulæ exceptio est: Nisi hæres hæreditatem nõdum adierit, uel inuentarium non confecerit. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud Viu. lib. 1. exceptio opposita. Villal. T. 8. Quarta exceptio uidetur: Nisi hæres scriptus cum hæredibus ab intestato uenientibus transegerit. Quæ exceptio est controuersa M. I. C. d. reg. 5. except. 6. Quæ controuersia soluitur hac distinctione, quòd priore casu agatur ex testamẽto, sine quo actio legatarijs non competit: posteriore casu etiam sine testamento competit actio, glossa in l. controuersia. 14. ff. de transactionib. Quinta exceptio est: Nisi pro parte hæres, in solidum conueniatur. M. I. C. d. reg. 5. except. 7. Cuius replicatio prima est: Nisi obligatio sit indiuidua. M. I. C. d. except. 7. repl. 2. Cuius species est obligatio dandi. Vill. O. 9. cum sequẽte.

Altera

Altera replicatio est:Nisi in faciendo consistat ob ligatio. M.I.C.*d.except.7.repl.5.* Accedit Vill.H. 7. *Tertia replicatio est:Nisi pœna stipulationi sit subiecta. tunc enim quamuis unus hæredum suam partem soluerit:tamen si cohæredes cessent,nihilo minus pœna in solidum committitur*.M.I.C.*d.except.7.repl.6.Huius duplicatio est:Nisi factum diuiduum sub pœna promissum sit, quod ab uno hæredum in solidum præstari non potest, pro parte potest. tunc enim pro sua parte præstando à pœna liberatur*.M.I.C.*d.repl.6.dupl.1*, Accedit Vill. O.13. *Quarta replicatio est: Nisi alter hæredum suam tantùm habeat legitimam: hic enim in nulla parte tenetur, sed cohæres eius in solidum conueniri potest*.Vill.L.56.Viu.*lib.1.legitima non debetur,num.3.*Soarez L.63. *Quinta replicatio est:Nisi cum in defuncto signa contritionis comparuissent,unus ex hæredibus non sit soluẽdo:tunc enim alter in solidum pro defuncto satisfacere tenetur iuxta canones*. Vill.H.5.Iul.Clar.*in* § *fin.quæst.51. uers.sed pone. Hæc de quinta exceptione. Sexta exceptio uidetur:Nisi usus fructus omnium bonorum alicui sit legatus:hoc enim casu legatarius,nõ hæres, actionibus hæreditarijs uidetur conueniendus. Quæ exceptio est controuersa,magis tamen reprobatur certo modo apud* Turz.*opin.105.*Vill. A.70.H.20.V.61.*cum duob.sequentibus*.Viu.*lib.1.*

usufru-

usufructuarius cui. Septima exceptio est: Nisi statuto loci aliquid aduersus defunctum contra ius commune sit introductum: hoc enim non extenditur aduersus hæredem. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.6.de statutis,conclus.12.

VBI ET APVD QVEM COMpetat actio?

XVII. Regula: *Heres à diuersis iudicibus citatus potest comparere apud quem uelit. Quæ regula approbatur & distinguitur apud* Vill.P.318. *Plures huius quæstionis regulas uide* s.*lib.2. cap. 2.quæst.2.*

QVID VENIAT IN actionem?

XVIII. Regula, *De eo quod interest. Si non præstatur id quod debetur,uel tardius præstatur, reus tenetur in id quod interest actoris pecuniam sua die solutam esse.*M.I.C.*lib.15.cap.6.reg.1. Cuius regulæ exceptio prima est:* Nisi *res de qua agitur,non sit in commercio actoris.*Vill.1.88. *Altera exceptio est:* Nisi *reus non fuerit in mora soluendi.*De *qua re uide* J.*reg.34.except.2.* Tertia *exceptio est, quòd reus ratione interesse non teneatur ultra duplum sortis.*De *qua re uide* J.*reg.36.*

XIX. Regula : *In æstimatione eius quod interest actoris, etiam lucrum cessans uenit.* M.I.C. *d.reg.1.*

d.reg.1.Controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.3.de solutionib. conclus.10. Vide item J. cap.6.reg.20.except.2.

XX.Regula: Id quod interest actoris, ipsius arbitrio committi potest.Vill.1.89.

XXI.Regula,De æstimatione rei debitæ præstanda.In æstimatione rei debitæ regulariter attenditur locus quo petitur.M.I.C.d.cap.6.reg.3. Imò attenditur locus contractus.Turz.reg.89.

XXII.Regula: In æstimatione rei debitæ attenditur tempus quo petitur. M.I.C.d.reg.3. Imò tempus contractus,ut J.reg.28.Sed retenta regula proposita,eius exceptio prima est: Nisi tẽpus quo dari debuit,in cõtractu sit adiectum.hoc enim casu tempus quo solui debuit,in æstimatione eius spectatur.M.I.C.d.reg.3.except.1. Accedit Soarez A. 120.ibi:ubi autem dies.Altera exceptio est:Nisi bonæ fidei iudicio agatur. tunc enim tempus ferẽdæ sententiæ spectatur.M.I.C.d.reg.3.except.6.Accedit Soarez A. 121. in cuius fine additur replicatio ex Fulgosio. Tertia exceptio est: Nisi extra iudicium,non in iudicio res sit petita. Quæ exceptio est controuersa apud Soarez A.120.

XXIII.Regula, De æstimatorib.à iudice cõstituẽdis,qui rẽ de qua agitur,æstimẽt,habetur apud Viu.lib.1.iudex debet.Soar.A.127.cũ sequẽte.

XXIIII.Regula: Si æstimatio permittitur

arbitrio

arbitrio aduersarij uel alterius, de boni uiri arbitrio intelligi debet. M.I.C.lib.14.cap.3.condit.14. Accedit Viu.lib.1.promittens stare.

XXV.Regula: Aestimatio rei immobilis fit ex eius fructibus, non ex magnitudine. Soarez A. 123.cum sequente.

XXVI.Regula: Expensæ in rei æstimatione deducendæ. Viu.lib.1.statutum seu lex.

XXVII.Regula: Affectionis æstimatio non attenditur. Soarez A.122. Cuius exceptio uidetur: Nisi ex furto agatur. Sed reprobatur Soarez A. 133.& Vill.A.71.

XXVIII.Regula: Si pecunia debita sit alterata, æstimatio pecuniæ debetur, quæ fuit tempore contractus, ultimæ dispositionis, uel statuti, non quæ est tempore solutionis. Vill.E.85.S.74. Viu. lib.2.moneta seu pecunia.item Moneta non deminuta. Gabriel.lib.3.de solutionib.conclus.1.num.1. et 2.item conclus.4.num.1. ubi in tempore ultimæ dispositionis cõtrouertitur. & concl.5.nũ.1. ubi in tẽpore statuti cõtrouertitur. Sed & controuertitur in tempore contractus apud Minsing. cent.4. obseruat.1. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi aucta æstimatione debitor in mora fuerit. tunc.n. periculum augmenti ad debitorem pertinet. Vill. P.60.in addit.3.item S.80. Viu.lib.2.moneta mutata. Gabriel.d.conclus.1.num.6. & ibidem conclus.

3.num.

3.num.1. Huius replicationes uide d.cõcluſ.3.num. 2.cum ſequentibus. Altera exceptio eſt:Niſi ualor monetæ extrinſecus ſit mutatus. tunc enim inſpicitur tempus ſolutionis,non contractus. Vill.S.75. cũ duob.ſequentibus. Viu.li.2.moneta pecuniáue. & Moneta uariata. Tertia exceptio eſt:Niſi non ex deterioratione materiæ uel formæ,ſed ob principis uoluntatem ualor monetæ decreuerit. tunc enim ſpectatur tempus ſolutionis,non contractus. Vill.S.79.Cõtrouertitur & diſtinguitur apud Gabriel.d.lib.3.de ſolutionib.concluſ.2. Quarta exceptio uidetur:Niſi pecunia ſit deminuta propter deminutionem põderis.hoc enim caſu uidetur creditoris,non debitoris eſſe periculum.Gabriel.d.cõcluſ.1.num.9. Contradicit Vill.S.78.Ideo exceptio hæc uidetur controuerſa.Plures propoſitæ regulæ exceptiónes, ex magna parte controuerſas, uide apud Gabriel.d.concluſ.1.2.4 & 5.

XXIX.Regula: Monetæ ualor in ſententia conſideratur tempore ſententiæ,non tempore executionis.Gabriel.lib.3.de ſolutionib.concluſ.6.

XXX.Regula: Monetæ ualor in gratia principis attenditur tempore gratiæ factæ. Quæ regula approbatur & diſtinguitur apud Gabriel.lib.3. de ſolutionibus,concluſ.7.

XXXI.Regula:Species quæ debetur,non eius æſtimatio in libello petenda. Viu.lib.1.alimenta præte-

ta præterita. Cuius exceptio est in fructibus,quos uerisimile est non extare.Viu.lib.2.fructus.ibi:unde si quis. Non autem *præsumuntur extare post triennium.Viu.d.fructus,in prin.*

XXXII.*Regula: Si quis plus petierit,causa cadebat iure antiquo, hodie tripli pœna tenetur.* M.I.C.*d.cap.6.reg.9. Cuius exceptio est:*Nisi *reus totum quod petitum est, negauerit. tunc enim in parte uerificata potest condemnari.*Gabriel.*lib.2. de expensis,conclus.2.num.2.*

De usuris.

XXXIII.*Regula:Vsuræ nec iure ciuili peti possunt,nisi ex certis causis.* M.I.C.*lib.15.cap.7.q. 1.in prin.Accedit* Vill. V.67.*Controuertitur apud Iul.Clar.in §.usura,uers.4.*

XXXIIII.*Regula:* Ex *stipulatu usuræ debentur.* M.I.C.*d.q.1.reg.1. Cuius exceptio prima est:*Nisi *illicitas usuras quis sit stipulatus.*M.I.C.*d. reg.1.except.7. Huius replicatio est:*Nisi *donec uixerit,usuras sit stipulatus,ita ut post mortem ipsius sors creditori sine usuris maneat.*Vill.E.36. *Altera exceptio est:*Nisi *debitor non fuerit in mora soluendæ sortis.* Quæ *exceptio reprobatur* M.I. C.*d.reg.1.except.9. Controuertitur,magis tamen approbatur in eo quod interest,apud* Turz.*opin. 155.Tertia exceptio est:*Nisi *debitor sortem obtulit,de qua uide* J.*post reg.prox.in except.gener.*]

XXXV. Regula: *Vsuræ ex mora debentur.* M.I.C.d.q.1.causa 2. & M.I.P.lib.5.cap.6. reg.18. *Quando autem mora facta esse intelligatur, relinquitur arbitrio iudicantis,* M.I.C.d.causa 2.ibi:*sanè quando.* Accedit Vill.M.130. Huius regulæ exceptio prima est: *Nisi debitor ad soluendum non sit interpellatus.* M.I.C.d.causa 2. except.1. Accedit Vill.I.90.ibi:aliàs semper. Huius replicatio prima est: *Nisi certum tempus solutioni fuerit constitutum. tũc enim tempus interpellat pro homine.* M.I.C.d.except.1.repl.4. Accedit Vill.I.90.ibi:unum tamen. Gabriel.lib.3.de solutionib.conclus.9.num.1 & 2. Huius duplicatio est: *Nisi tempus postea sit prorogatum.* Cuius triplicatio est: *Nisi à procuratore, tutore uel curatore tempus sine speciali mãdato sit prorogatũ.* Quæ triplicatio approbatur & distinguitur apud Turz.opin.16 & 82. Plures duplicationes uide apud Gabriel.d.conclus.9. Altera replicatio est: *Nisi obligatio cum iuramento facta sit.* Vill.I.90.in prin. Plura de hac replicatione uide J.cap.4.reg.2.except.2.repl.2. Hæc de prima exceptione. Altera exceptio est: *Nisi non in iudicio, sed extra ad soluendum debitor fuerit interpellatus.* Quæ exceptio reprobatur apud Vill.I.90.ibi:tamen si dies. & 91. item apud Turz.reg.64. Admittitur in contractibus stricti iuris, Turz.reg.66. Tertia exceptio: *Nisi ab alio quàm creditore de-*

tore debitor fuerit interpellatus.M.I.C.d.causa 2. except.5. Cuius replicatio est: Nisi alius nomine creditoris debitorem interpellauerit.M.I.C.d.except.5.repl.1.Accedit Vill.N.2.in addit. Cuius duplicatio est: Nisi alius sine mandato interpellauerit ut sibi soluatur.Vill.d.addit. Quarta exceptio est:Nisi debitor interpellatus ad iudicium prouocauerit.M.I.C.d.causa 2.except.11. Cuius replicatio est:Nisi iniustè ad iudicium prouocauerit. M.I.C.d.except.11.repl.2.Huius duplicatio est:Nisi et actor iniustè egerit plus petendo : hoc enim casu debitor partis totum negando & ad iudiciũ prouocando in mora esse non uidetur. Quæ duplicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.2.de expensis,conclus.2.num.4.cum quinq; sequentibus. Quinta exceptio est:Nisi sors difficulter solui poßit. Quæ exceptio est controuersa apud Vill.D.69. Sexta exceptio est:Nisi sors propter exceptionem peti non poßit. M.I.C. d.causa 2.except.14. & M.I.P.d.reg.18.except.2. Accedit Vill.C.120. Septima exceptio uidetur:Nisi semel tantùm interpellatus fuerit debitor ad soluẽdum. Quæ exceptio reprobatur apud Turzan. reg. 15 in principio.

Exceptio causarum,ex quibus usuræ debentur,generalis.

Planè non solùm ex duabus causis iam propositis

sitis usuræ peti possunt, sed ex alijs etiam plurib. quas M.I.C.d.q.1.enumeraui. Quarum causarum exceptio generalis hæc est:Nisi debitor sortem obtulit,& per creditorem stetit,quo minus eam reciperet.M.I.C.d.q.1.except.gener.4.Cuius replicatio est:Nisi debitor sortem oblatam non obsignauit,neq; deposuit. M.I.C.d.except.4.repl.3. Contradicit Viu. lib.1. oblatio debiti. Controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.3.de solutionib. conclus.8.

XXXVI. *Regula:Vsuræ,& id quod actoris interest,sortis summam excedere non possunt.M.I.C.d.cap.7.q.2.reg.3. item lib.eod.15.cap.6. reg.1. in fine. Cuius exceptio uidetur:Nisi quis annuum reditum loco usurarum uel interesse emerit uel sit stipulatus.M.I.C.d.reg.3.except.4.Quæ exceptio si accipiatur de annuo reditu, qui penditur nõ de pecunia,neq; de fundo proprio,sed de fundo alieno conducto, uel in emphyteusin accepto: æqua est,nec ullam patitur controuersiam. Sed si pendatur de pecunia mutuò sumpta,uel de fundo ipsius debitoris proprio, emptionis contractu simulato, ut Nouell.160.rationem nullam habet.Nam usura nihil aliud est quàm reditus annuus l.Titius.26.in prin.& ibi glossa.ff.de præscriptis uerbis.l.alumnæ.30.ff.de adimendis legatis. & usurariorum nihil interest, utrum usuras stipulentur, an reditus*

annuos in prædio debitoris emant. Non igitur sine ratione uidetur d.Nouell.160. in antiquis Codicib.omissa.nec uerisimile est,iure pontificio,quod usuras tantopere execratur, & loco stipulationis usurarum emptionem annui reditus permittit,dictam regulam primam de eo quod interest, & d. regulam tertiam,quibus modus usuris & æstimationis eius quod interest,constituitur,in emptione annui reditus distingui.alioquin melior esset conditio usurariorum in iure pontificio, quàm in iure ciuili:cum(ut dictum est)illorum nihil intersit, usuras stipulentur, an reditus annuos, qui usuras æquent,in debitoris fundo emant.Quod enim adfertur de periculo fundi,istud uidelicet ad creditorem seu emptorem pertinere,ridiculum est: cum fundus rarißimè chasmate pereat.

De fructibus,accessionibus,& omni causa.

XXXVII.*Regula: In actiones ueniunt fructus,acceßiones & omnis causa.* M.I.C.*lib.15.cap.8.q.1.Cuius exceptio prima est:Nisi personali,non reali actione agatur.*M.I.C.*d.q.1.except.1. Huius replicatio prima est in fructibus post rem in iudicium deductam perceptis,* M.I.C.*d.except.1.repl.1.Accedit Turz.reg.66.Vill.F.173. Altera replicatio uidetur; Nisi post moram factam fructus sint percepti. Sed reprobatur* M.I.C.*d.except.1.repl.*

4. Accedit Turz.reg.66. Hæc de prima exceptione. Altera exceptio est: Nisi reus bonæ fidei possessor sit. hic enim de fructibus restituendis non tenetur. M.I.C.d.q.1.except.13. Huius replicatio prima est: Nisi fructus apud bonæ fidei possessorem adhuc extent. nam ad fructus extantes, non consumptos bonæ fidei possessor tenetur. M.I.C.d.except. 13. repl.1. Cuius duplicatio est: Nisi fructus qui extant, per tres annos possederit. Vill.P.170. Soarez B.32. Altera replicatio est: Nisi bonæ fidei possessor ex fructibus consumptis locupletior sit factus. M.I.C. d.except.13. repl.5. Controuertitur & distinguitur hæc replicatio apud Gabriel. lib. 5. de adquir.rer.dom.conclus.2. Tertia replicatio est: Nisi fructus sint naturales, nõ industriales. M.I.C. d.except.13.repl.6, & lib.7.cap.1.causa 16.excep. 2. Cuius duplicatio est: Nisi bonæ fidei possessor titulum habeat. hoc enim casu nec naturales fructus restituit, quos cõsumpsit. Fichard.in addit.ad Vill. P.184. Quarta replicatio uidetur: Nisi titulum nõ habeat bonæ fidei possessor. Sed reprobatur apud Vill.P.161. Hæc de secunda exceptione: de qua uide item s̃.lib.3.cap.13.reg.8. Tertia exceptio est: Nisi fructus in libello non sint petiti, uel in sententia adiudicati. Quæ exceptio cõtrouertitur & distinguitur apud Turz.opin.72.

XXXVIII. Regula: Fructus intelliguntur, deductis

deductis impensis fructuum gratia factis. M.I.C.d.*cap.8.quæst.2.reg.1.* Accedit Viu.*libro 1.statutum seu lex.*

De in litem iurando.

XXXIX.Regula: *Si reus rem quæ petitur, nõ restituit, uel de damno dato agatur: quanti sua interesse actor iurauerit, in tantum reus est condemnandus.* M.I.C.*lib.15.cap.9.q.1.* Huius exceptio *prima est*: *Nisi sine dolo malo non restituat reus.* M.I.C.*d.q.1.except.1.*Huius replicatio est: *Nisi secundum ius commune uel statutorum pro doloso habeatur uel præsumatur.* Quæ *replicatio reprobatur apud* Fichard.*in addit.ad* Vill.I.153. *Admittitur in casu depositæ ualisiæ obsignatæ, quæ redditur resignata.* Viu.*lib.1.iuramentum.* §.*ualisia.* Altera *exceptio est*: *Nisi ex causa depositi ad certam pecuniam agatur.*M.I.C.*d.q.1.except.2.* Cuius *replicatio est in exemplo ualisiæ depositæ, de quo iam est dictum.* Tertia *exceptio est*:*Nisi stricti iuris iudicio, ueluti ex stipulatu uel ex testamẽto agatur.* M.I.C.*d.q.1.excep.3.*Accedit Turz.*reg.14.* Huius *replicatio est*:*Nisi ad mandatum iudicis res non restituatur.*Turz.*reg.15.* Quarta *exceptio est*: *Nisi actor malit reum in id quanti ea res est condemnari, quàm in litem iurare.* M.I.C.*d.q.1.excep.6.*Accedit Viu.*lib.1.iurare in litẽ,in prin.* Quinta *exceptio est*: *Nisi rem tradi obligatio sit.*

Fichard.in addit.ad Vill.O.16. Sexta exceptio est: Nisi cùm statuto deferatur iusiurandum in litem damni æstimandi, de furto agatur. Viu.lib.1.statutum disponens quòd de damno, in prin. Septima exceptio est: Nisi cùm statuto deferatur iusiurandum damni æstimandi, euidentia rei & inspectione oculorum damnum constare poßit. Viu.d.statutum disponens.ibi: interpretatur secundò. Octaua exceptio est: Nisi cùm statuto deferatur iusiurandum damni æstimandi, iurans petente aduersario non exprimat diem damni dati. Viu.d.statutum disponens.ibi: interpretatur tertiò. Nona exceptio est: Nisi cùm statuto deferatur iusiurandum damni æstimandi, is cui defertur, pauper sit. Viu.lib.1. testis propter solam.ibi: hinc est quod non. Decima exceptio est: Nisi cùm statuto deferatur actori iusiurandum damni æstimandi, actor sit forensis. Viu.lib.2.statutum disponens. Vndecima exceptio est: Nisi actor periurus sit, uel infamis. Viu.li.1.testis esse non potest periurus. Duodecima exceptio est: Nisi cùm statuto deferatur iusiurandum actori damni æstimandi, alius quàm qui damnum dedit, conueniatur. Iul. Clar. §. fin. q. 82. uers. quæro nunquid. 2.

De eo quod reus facere posſit.

XLI. *Regula: Nobilis non nisi in id quod facere potest, tenetur. Quæ tamen regula utcunq; ui-*

deatur

deatur approbari M.I.C.*li*.15.*cap*.10.*q*.1. *causa* 4. *reprobatur tamen apud* Vill.N.13.

XLI.*Regula*: *Clericus non nisi in id quod facere potest, tenetur*. Viu.*lib*.2.*clericus debitor*.

XLII.*Regula*: *Filiusfamiliâs sui iuris effectus, ex contractu quem in patria potestate constitutus gessit, nõ nisi in id quod facere potest, tenetur*. M.I.C.*d*.*q*.1.*causa* 8. *Cuius exceptio est*: *Nisi filium se esse negauerit*. Gabriel.*lib*.5.*de adquir.possess.conclus*.5.*num*.15.

De compensationibus.

XLIII.*Regula*: *Si quid actor reo debet, compensatione opposita minuitur condemnatio*. M.I.C.*lib*.15.*cap*.11.*q*.3.*reg*.1.& M.I.P.*lib*.5.*cap*.6.*reg*.20. Accedit Viu.*lib*.1.*compensatio*. *Huius regulæ exceptio prima est*: *Nisi actione depositi agatur*. M.I.C.*d*.*reg*.1.*except*.2.& M.I.P.*d*.*reg*.20.*except*.1. *Cuius replicatio est quoad expensas in rem depositam factas*, Vill.C.110. *Altera exceptio est*: *Nisi cõmodati agatur*. M.I.C.*d*.*reg*.1.*exce*.3. Accedit Vill. C.113. *Tertia exceptio est*: *Nisi ex delicto agatur*. *Quæ exceptio reprobatur* M.I.C.*d*.*reg*.1.*except*.8. Accedit Vill.C.109. *in cuius fine nota distinctiones, quibus exceptio hæc approbatur*. *Quarta exceptio est*: *Nisi ex causa legati debeatur quod compensatur*. Vill.C.114. *Quinta exceptio est*: *Nisi debitum quod compensatur, dubium sit, non liqui-*

dum.M.I.C.d.reg.1.except.26.& M.I.P.d.reg.20. except.2.Accedit Vill.C.111. Sexta exceptio est: Nisi iurato debito nō iuratum compensationis iure opponatur,seu iurans soluere compenset. Viu. lib.1.compensatio.Controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.2.de iureiurando,conclus.7. De qua re uide itē s.lib.2.cap.14.reg.12.except.5. Septima exceptio est: Nisi non pecunia,sed species petatur.M.I.C.d.reg.1.except.30.Huius replicatio est:Nisi cum species præstari non posset,æstimatio eius petatur. Vill.C.112. Plura de exceptione proposita uide remißiuè apud Vill.C.114.in addit.Octaua exceptio est: Nisi compensationis exceptio non fuerit opposita. Turz.reg.78.Viu.lib.1.compensatio. Huius replicatio est quoad pœnā euitandam,Turz.d.reg.78. Nona exceptio uidetur:Nisi contra instrumentum habens executionem paratam opponatur compēsatio.Sed reprobatur apud Vill.C.109.in addit.

QVANDO COMPETAT ACTIO?

XLIIII.Regula: Si pura sit obligatio,statim agi potest. M.I.C.lib.15.cap.12.reg.1. Cuius exceptio prima est:Nisi tacitè insit cōditio. Vill.C.116. Cuius species sunt M.I.C.d.reg.1.except.1.cum sequentibus.Altera exceptio est:Nisi certo loco dari promissum sit. hoc enim casu tanto tempore expectandum est,quanto ad eum locū perueniri pos-

sit.M.I.C.

sit. M.I.C.*d.reg.*1.*except.*2. *Accedit* Vill.O.8. *Huius replicatio est quoad obligationem, quæ statim nascitur, quamuis non statim agi poßit.* Vill.O.8. *& Viu.lib.*1. *actionis natiuitatem. Tertia exceptio uidetur: Nisi dies à lege miserationis gratia sit indultus. Sed reprobatur apud* Vill.D.66.

XLV. *Regula: Si in diem sit obligatio, ante diem uenientem agi non potest, sed nec die uenien te, nisi eo præterito.* M.I.C.*d.cap.*12.*reg.*2. *Sanè quod dictũ, nec die ueniente nisi eo præterito agi posse, uidetur controuersum apud Doctores contendentes, utrum dies termini in terminum sit cõputandus, nec'ne?* Vill.D.66.*in addit.& Fichard. in addit.*1.*ad* Vill.T.19. *Huius regulæ exceptio est quoad obligationem, quæ statim nascitur, quamuis statim agi non poßit. de qua re dictum* s.*reg. prox.except.*2.*repl.*1.

XLVI. *Regula: Si sub conditione obligatio contracta est, non nisi existente conditione actio competit.* M.I.C.*d.cap.*12.*reg.*6. *Accedit* Viu.*lib.*1. *creditor.*

XLVII. *Regula: Si reus in magistratu positus sit, non nisi finito magistratu aduersus eum datur actio.* M.I.C.*d.cap.*12.*reg.*8. *Accedit* Iul.Clar. *in §.fin.q.*16.*uers.præterea quæro, in prin. Cuius exceptio est: Nisi pœna ad quam agitur, sit priuatio magistratus uel officij, in quo est positus.* Iul.

Clar.

Clar.d.uerſ.præterea quæro.

XLVIII.*Regula: Tempore luctus reus non debet conueniri*. M.I.C.d.cap.12.reg.14. Accedit Soarez C.1.

XLIX.*Regula: Si princeps reo dilatoriã exceptionem conceßit, interim non eſt actio aduerſus eum inſtituenda.* M.I.C.d.cap.12.reg.20. Accedit Fichard.in addit.1.ad Vill.Q.4. *Cuius exceptio prima eſt: Niſi reus actori non ſatiſdet, finito tempore debitum iri ſolutum.* M.I.C.d.reg.20.except.1.Accedit Fichard.d.addit.1.& Vill.D.7. *Altera exceptio eſt: Niſi debitum ſit iuratum.* Vill.d.D.7.in fine. *Quæ tamen exceptio eſt controuerſa apud Gabriel.lib.2.de iureiurando, cõcluſ.5.num.21.cum duobus ſequentibus.*

L. *Regula: Pœna, ſi ante tempus agatur, habetur* M.I.C.d.cap.12.reg.23.Accedit Vill.A.74. *Hactenus, quando competat actio. Quamdiu competat, dicetur ȷ.cap.prox.*

ADIVNCTA ACTIONVM.

LI.*Regula: Cumulatio actionum regulariter eſt prohibita.* M.I.C.lib.15.cap.13.in fine, reg.1. Accedit Gabriel.lib.2.de actionibus, concluſ.1.num.1. *cum duobus ſequentibus. Contradicit regulæ propoſitæ* Vill.A.42.& 45.Soarez A.59.Vide remißiuè apud Vill.A.42.in addit. *Planè propoſitæ regulæ, quatenus approbatur, exceptio prima hæc eſt:*

Niſi

Nisi incertum sit quæ competat actio. tunc enim plures cumulari possunt. Vill. V. 2. *Controuertitur apud* Gabriel. *d. conclus. 1. num. 4. cum sequente.* Admittitur, *si ex facto aduersarij incertũ sit quæ actio competat.* M.I.C. *d. reg. 1. except. 1.* Accedit Gabriel. *d. conclus. 1. num. 8. cum sequente.* Altera *exceptio est:* Nisi *causa sit fauorabilis.* Fichard. *in addit.* B. *ad* Vill. C. 216. *Tertia exceptio est:* Nisi *rescindens & rescissorium iudiciũ cumulentur.* Vill. R. 7. Fichard. *in addit. ad* Vill. M. 92. *Quarta exceptio est:* Nisi *petitorium & possessorium iudicium cumulentur.* Vill. P. 77. *& 78. Cuius replicatio est:* Nisi *petitorium & possessorium retinendæ cumulentur.* Vill. P. 78. *Cuius duplicatio est:* Nisi *possessorium retinendæ instituatur respectu diuersæ possessionis.* Vill. P. 79. *Quinta exceptio est in remedio l. hac edictali.* C. *de secundis nuptijs: & querela inofficiosæ dotis.* Gabriel. *lib. 3. de secundis nuptijs, conclus. 5. num. 54. Sexta exceptio uidetur in interdicto* Vnde *ui & remedio c. redintegranda. Quæ tamen reprobatur apud* Gabriel. *libro 5. de restitut. spoliator. conclus. 1. num. 141. Septima exceptio est in actione hypothecaria & personali,* Gabriel. *d. conclus. 1. num. 30. cum sequẽtibus.* Viu. *lib. 1. actio hypothecaria. Octaua exceptio est in actione* Publiciana *& rei uendicatione,* Viu. *lib. 1. actio. § in actione, uers. sed tertia.* Nona *exceptio*

est: Nisi una sit principalis,altera accessoria. Gabriel.d.num.30. cum duob.sequentibus. ubi etiam distinguitur. Decima exceptio est:Nisi exceptio prohibitæ cumulationis non fuerit opposita. Gabriel.d.conclus.1.num.34. Vndecima exceptio est: Nisi actiones non competant ad idem, sed ad diuersa.Gabriel.d.conclus.1.num.25. Duodecima exceptio est: Nisi contra diuersos plures actiones instituantur.Gabriel.d.conclus.1.num.14 & 26.Decimatertia exceptio est quoad ius canonicũ.Quæ exceptio est controuersa d.conclus.1.num. 27. cum duob.sequentibus. Plures exceptiones uide d.conclus.1.num.6.& ult.

LII.Regula: Si cumulationem actionum regulariter permissam esse ponamus, quemadmodum s.reg.prox.in prin.in contraria opinione est allegatum:tunc huius regulæ exceptio prima est:Nisi alteri per alteram futurum est præiudicium. tunc enim cumulatio non permittitur. Vill.L.122. Vin. lib.1.actionum. Altera exceptio est:Nisi utraq; ex eadem causa nascatur.Vill.A.60. Tertia exceptio est:Nisi criminalis et ciuilis actio cumulentur.hæc enim cumulatio fieri nequit. Iul.Clar.in §.fin.q.2. uers.1.cum sequente,in prin. Cuius replicatio prima est: Nisi una principaliter,altera incidenter instituatur. M.I.C.li.2.cap.23.de ordine cognit.reg. 3.ibi:sed & simul. Accedit Iul.Clar.d.q.2.uers.2.ibi:sed

bi:sed si actor.Soarez A.30 & 50. Huius duplicatio est:Nisi criminali causa in iudicium deducta,ciuilis ex diuersa & penitus separata causa in iudicium deducatur.Iul.Clar.d.q.2.uers.3. Altera replicatio est: Nisi una actione in iudicium deducta, reus per reconuentionem alteram actionem instituat. Iul.Clar.d.q.2.uers.4. Cuius duplicatio est: Nisi criminali prius in iudicium deducta, reus ciuilem per reconuentionem opponat. Iul.Clar.d.q.2.uers.5. Quarta exceptio uidetur:Nisi actor non fuerit protestatus,quòd unius solutione futurus sit contentus. Quæ exceptio est controuersa, & magis reprobatur apud Viu.lib.1. actio hypothecaria.ibi:aliqui etiam ex allegatis. & Gabriel. d.conclus.1.num.7.

LIII.Regula:Si plures competant actiones,in arbitrio actoris est qua potißimùm uelit experiri. Quæ regula approbatur & distinguitur apud Gabriel.lib.2.de actionibus,conclus.1. Sed & huius regulæ exceptio est: Nisi unam elegerit.hoc enim casu aliam postea eligere nequit, cui per priorem electionem uidetur renunciasse. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud Gabriel.d.lib.2.de actionibus,conclus.2. De qua exceptione uide plura j.de reg.iuris,in uerbo Renunciatio.

LIIII.Regula:Si statuto ad probationem alicuius negotij requirãtur testes optimi,uel optimæ

famæ

famæ & conditionis: tunc fundans se in hac qualitate, articulare illam & probare debet. Viu.lib.2. statutum requirens. Gabriel.lib.1.de probationib. conclus.11.num.6.ibi: & regulare est.

L V. Regula: Nemo inuitus agere cogitur. M.I. C.d.cap.13.in fine, reg.2. Accedit Soarez A.18. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi ex l.diffamari, quis ad agendum compellatur. M.I.C.d.reg.2.except.1. De qua re uide j.cap.10.reg.51.cum sequente. Altera exceptio est: Nisi hæres ad uindicandam mortem defuncti cogatur. Quæ exceptio est controuersa apud Iul.Clar.in §.fin.q.15. uers.itē quæro.5.ibi: & licet Bart. Tertia exceptio uidetur: Nisi offensus ad accusandum à iudice cogatur. Quæ exceptio reprobatur d.uers.item quæro, in prin.

ADFINIA REMEDIA ACTIONVM.

L V I. Regula: Officium iudicis adfine remediū est actionis, quod competit, si uerba legum dirigantur ad iudicem. Vill.V.30. De differentia & cognatione actionis & officij iudicis uide s̄. eod. cap.reg.5. Plura actionum remedia uide s̄.libro 2. cap.1.quæst.6.

DE TEMPORALIBVS præscriptionibus. Cap. II.

AD tractatum de actionibus pertinēt etiam temporales præscriptiones, quibus definitur tem-

*tur tempus actionum,quamdiu competant.*Ideoq; *de ijs hoc loco est subijciendum.*

I.*Regula: Singulis actionibus certum à legibus tempus est constitutum,intra quod institui debet.* M.I.C.*lib.15.cap.13.in prin.* Quod *tempus non potest abbreuiari.*Vill.T.6. Q*uibus autē actionibus nullum certum tempus à lege specialiter est præstitutum, eæ olim quidem perpetuæ erant, hodie uerò usq; ad triginta annos durant.* M.I.C.*d.cap.13.in prin.ibi:quibus autem.* Accedit Turzan.reg.99.*Intra hæc tempora,tam specialiter quàm generaliter à legibus constituta, nisi actiones instituantur,postea agēti obstat temporis præscriptio:quæ definitur apud* Vill.P.197.*Planè temporis præscriptionis exceptio prima est:Nisi de iure publico et publica utilitate agatur.* M.I.C.*d.cap.13.except.1.* H*uius replicatio prima est in iure superioritatis, quod potest præscribi.*Q*uæ replicatio est controuersa apud* Fichard.*in addit.ad* Vill.S.158. *Altera replicatio est in regalibus, quæ possunt præscribi.* Fichard.*in addit.ad* Vill.R.14.Viu.*lib.1.immunitas & exemptio. Cuius duplicatio uidetur: Nisi princeps, contra quem præscribitur, ignorauerit uel contradixerit.* Q*uæ duplicatio reprobatur apud* Vill.S.8.*cum duob.sequentibus. Tertia replicatio est in mero & mixto imperio, quod potest præscribi.*Q*uæ replicatio approbatur per ea quæ*

habentur s.*lib.1.cap.5.reg.25. Quarta replicatio est in obedientia* Imperatoris, *quæ à regibus et ciuitatibus præscribi potest, ne eam præstent*. Vill. P.216. *Viu.lib.1.immunitas & exemptio.*Gabriel. *lib.5. de adquir.rer.dom. conclus.3.num.14. Hæc de prima exceptione. Altera exceptio est:*Nisi *fiscus agat. contra hunc.n.non uidetur ualere præscriptio. Sed hæc exceptio reprobatur* M.I.C. *d. cap.13.except.2.* Declaratur *quanto tempore aduersus fiscum præscribatur,apud* Vill.P.224.*Tertia exceptio* est: Nisi *ecclesia agat. huic enim non nisi quadraginta annorum præscriptio obstat.* M. I.C.*lib.3.cap.6.de priuilegijs ecclesiæ,reg.4.et* M. I.P.*li.3.cap.1.reg.19.* Accedit Turz.*opin.117.num.* 2.*Huius replicatio prima uidetur:*Nisi *ex persona priuati,cui ecclesia successit,agatur. Sed reprobatur apud* Villal. E.10. *Admittitur replicatio hæc quoad tempus præteritum,antequam ecclesia successerit,*Vill.P.227.& Turz.*opin.117.Altera replicatio uidetur:*Nisi *ecclesia contra ecclesiam agat. hoc enim casu triginta annorum præscriptio sufficere uidetur. Quæ replicatio est controuersa* M. I.P.*d.reg.19.except.5.*Reprobatur *apud* Vill.E.6. *cum sequente. Quarta exceptio* est:Nisi *alius pius locus uel uilla agat.hoc enim casu idem priuilegium est,quod ecclesiæ datur circa præscriptionem.*Vill.A.162.Soarez A.289. *Quinta exceptio:*

Nisi

Nisi ex iure offerendi agatur. De hac exceptione uide ĵ.*in fine capitis,dupl.5.* Sexta exceptio:*Nisi actio semel in iudicium deducta fuerit,& reus interpellatus.* M.I.C.*d.cap.13.excep.5.&* M.I.P.*lib.5.cap.6.reg.21.except.1.* *Huius replicatio prima est:*Nisi *lis nondum fuerit contestata.*M.I.C.*d.except.5.repl.6.&* M.I.P.*d.except.1.repl.2.* *Accedit* Vill.P.*266.cum duob.sequentibus.*Huius *duplicatio prima est:*Nisi *annalis sit actio.* M.I.C.*d.rep.6.dupl.1.*Accedit Vill.P.*267.* *Altera duplicatio est:* Nisi *præscriptio per statutũ sit introducta, uel à iudice.*Vill.P.*269.* *Huius triplicatio est:*Nisi *citatio aduersarij nõ sit facta.* Q*uæ triplicatio approbatur d.269. Cõtrouertitur & distinguitur apud* Gabriel.*lib.2.de citationib.cõclus.1.num.386. cum tribus sequentibus.*Altera *replicatio est:*Nisi *apud non competentem iudicem actio in iudicium deducta fuerit.*Vill.P.*266.*Tertia *replicatio est in restitutione in integrum in iudicium deducta. hæc enim non continuatur per litis cõtestationem.* M.I.C.*lib.25.cap.1.q.5.&* M.I.P.*d.except.1.repl.3.*Ac*cedit glossa in l.nam postea.9. §.si is qui, in uerbo* Post *litem.ff.de iureiurando.* De *qua re uide item* ĵ.*cap.13.reg.4.* *Septima exceptio:*Nisi *actor iure agere non potuit.*M.I.C.*d.cap.13.except.6.* Huius *replicatio prima est:*Nisi *per actorem steterit, quo minus iure agere potuerit.*Viu.*lib.2.præscri-*

ptio.ubi etiam exemplo declaratur. Aliud exemplum habetur j.cap.5.reg.15.except.1.repl.1.Altera replicatio uidetur in annuis præstationib. quæ quamuis peti non poßint nisi quolibet anno elapso, tamen uidentur etiam futuræ præscribi posse, si præteritæ per multos annos non sint petitæ. Quæ tamen replicatio est controuersa apud Fichard.in addit.ad Vill.P.251. & in addit.2.ad Vill. P.60. Huius replicationis controuersæ duplicatio est:Nisi annuæ præstationes non ex contractu,sed ex legato uel ultima uoluntate debeantur. hoc enim casu non possunt præscribi. Soarez A.183. & Vill.P.284.Octaua exceptio:Nisi actor fuerit minor uigintiquinq; annis.M.I.C.d.cap.13.except.11. Huius replicatio prima est:Nisi 30 uel 40 annorũ præscriptio obijciatur.hæc enim proposita exceptione non eliditur. M.I.C.d.exc.11.repl.2. Cuius duplicatio prima est: Nisi minor fuerit quatuordecim annis.M.I.C.d.repl.2.dupl.1.Accedit Vill.P. 279.Altera duplicatio uidetur:Nisi ope in integrũ restitutionis minori succurratur. Sed reprobatur d.279. Altera replicatio est: Nisi contra defunctũ, cui succeßit minor,præscriptio sit inchoata. Vill. P.279.cum sequẽte. Tertia replicatio est:Nisi præscriptio ex statuto descendat. Quæ replicatio approbatur & distinguitur in impubere apud Vill. P.281.Quarta replicatio est:Nisi tempus iudiciale

sit,

sit, utputa instantiæ, causæ principalis & appellationis. Turz. opin. 60. num. 2. & opin. 125. num. 1 et 4. Huius duplicatio est: Nisi tutor uel curator non sit soluendo. Turz. d. num. 2. ibi: quod si tutor, & d. opin. 125. num. 3. Quinta replicatio est in actionibus rei non persecutorijs: ut in actione redhibitoria, quanto minoris, & alijs huiusmodi actionibus annalibus. Turz. opin. 125. num. 1. Sexta replicatio est in præscriptione dotis non numeratæ, Turz. d. opin. 125. num. 5. Nona exceptio: Nisi propter ignorantiam uel absentiam actor non egerit. M. I. C. *d. cap. 13. except. 12. Accedit* Vill. T. 9. *Huius replicatio prima est: Nisi triginta annorum obstet præscriptio. aduersus hanc enim exceptio proposita non datur,* M. I. C. *d. except. 12. repl. 1. Quæ tamen replicatio uidetur controuersa per ea quæ dicentur* ꝗ. *repl. prox. Cuius duplicatio est quoad in integrum restitutionem: quæ ex capite ignorãtiæ uel absentiæ aduersus triginta annorum præscriptionem datur.* Vill. A. 9. & R. 39. *Fichard. in addit. ad* Vill. R. 46. *Gabriel. lib. 5. de præscript. conclus. 1. num. 68. cum duob. sequentibus. Huius triplicatio prima est: Nisi de lucro captãdo agatur.* Vill. R. 40. *Altera triplicatio est: Nisi quadraginta annorum præscriptio obijciatur, aduersus hãc enim non admittitur in integrum restitutio. Quæ triplicatio est controuersa apud Fichard. in d. addit. ad*

Vill.R.46. §.utrum uerò talis. item apud Vill.T. 11. Viu.lib.1.hereditatem adeundi, num.4. Gabr. d.concl.1.num.71. Huius triplicationis controuersæ quadruplicatio prima est in ecclesia & pauperibus, quibus etiam aduersus quadraginta annorũ præscriptionem ex capite ignorantiæ per in integrum restitutionem succurritur. Vill.R.38. Huius quinduplicatio est: Nisi de lucro captando agatur. Vill.R.40. Altera quadruplicatio est in hærede non soluente canonem, Vill.R.45. Planè quadruplicationum iam dictarum & similium quinduplicatio est: Nisi præscriptio temporis immemorialis obijciatur. aduersus hanc enim ex capite ignorantiæ nec in iam dictis casibus in integrum restitutio conceditur. Quæ quinduplicatio controuertitur apud Gabriel.d.conclus.1.num.67. Hæc de prima replicatione. Altera replicatio est: Nisi præscriptio temporis immemorialis obijciatur. Quæ replicatio est controuersa apud Gabriel.d.conclus.1. num.61. Tertia replicatio est: Nisi officialis uel procurator domini sciuerit. Quæ replicatio est cõtrouersa apud Gabriel. d.conclus.1.num.64. Decima exceptio: Nisi annuum quod petitur, per aliquot annos sit solutum. M.I.C.d.cap.13.except.13. Cuius replicatio est: Nisi ab eo tempore, quo in solutione annuæ præstationis cessatum est, præscriptio sit completa. Cuius duplicatio est quoad futu-

ras præstationes, in quibus præscriptio completa non est. hæ enim nihilominus debentur, præscriptione non obstante. De hac re uide s̄.except.7. repl.2. *Vndecima exceptio:Nisi præscriptioni reus renunciauerit.Hæc exceptio est controuersa apud* Vill.P.272.*cum duob.sequentibus. & addit.* Fichardi.*ad* Vill.P.275. *Viu.lib.1.statutariæ præscriptioni.& lib.2.pactū de retrouendendo,num.* 4. *Admittitur haud dubiè,si præscriptioni iam cōpletæ sit renūciatum.* Vill.P.275.*Viu.d.statutariæ. ibi:præscriptioni uerò. Duodecima exceptio:Nisi in contractu,ex quo agitur,uerbum* Quandocūq; *sit adiectum. per hoc enim uidetur præscriptioni renūciatum. Sed reprobatur apud Viu.d.pactum de retrouendendo,* Fichard.*in addit.ad* Vill. Q.1. *Tiraq.lib.2.retractus.§.1.glos.2.num.6.cum sequētibus.Decimatertia exceptio:Nisi nouissimus dies nondum sit completus.* M.I.C.*d.cap.13.except.15. Quæ tamen exceptio uidetur controuersa ob id, quia Doctores contendunt, utrum dies termini in terminum sit computandus,nec'ne? de qua re uide s̄.cap.prox.reg.45. Decimquarta exceptio:Nisi reus fuerit in mala fide.* M.I.P.*d.reg.21.excep.2.* Accedit Vill.B.39. P.204. *cum addit.*Fichardi. & 285. *Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi non reali,sed personali actione agatur.Quæ replicatio est controuersa apud* Vill.A.31.*cum addit.&*

P.204.cum addit.Fichardi. Soarez A.57. Viu.lib. 2.actiones reales. Gabriel.lib.5.de præscriptionib. concluſ.3. ubi replicatio hæc controuertitur & diſtinguitur. Altera replicatio eſt:Niſi præſcriptio ſit temporis immemorialis. Quæ controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel. d.lib.5. de præſcriptionib. concluſ.1.num.57. cum trib. ſequentibus. Reprobatur apud Vill.P.205. Tertia replicatio ui detur:Niſi ſtatutum in contrarium extet,quòd cū mala fide procedat præſcriptio. Quæ replicatio reprobatur apud Viu.libro 1. ſtatutum diſponens quòd qui non petierit.uerſ.ult.Quarta replicatio eſt:Niſi talis ſit actio,quæ ſui natura eſt temporalis: nec contineat pœnam,ſed tantùm detur ad intereſſe. Vill.P.206. Quinta replicatio eſt in iure adeundi,cui per triginta annos præſcribitur. Vill. P.207.Decimaquinta exceptio:Niſi reus hæres exiſtat ei qui malam fidē habuit.De hac exceptione uide §.lib.3.cap.13.reg.33. except.5.repl.1.dupl. 1. Decimaſexta exceptio: Niſi reus dubius fuerit de titulo & iure poſſeßionis uel cauſæ ex qua agitur.Vill.D.190.cum ſequente.& P.213. Cuius replicatio eſt: Niſi poſt inchoatam demum præſcriptionem dubitatio ſuperuenerit.hæc enim dubitatio præſcriptionem non impedit. Quæ replicatio in locis iam allegatis approbatur: item apud Vill. P.203.in addit.1. Cuius duplicatio eſt:Niſi dubitet

non

non solùm de iure, sed etiam an teneatur restituere. Vill. d. addit. 1. Decimaseptima exceptio: Nisi bona fides rei conuenti sit ex iniusta & fatua causa. Quæ exceptio reprobatur apud Vill. P. 215. & Fichard. in addit. ad Vill. P. 213. Decimaoctaua exceptio: Nisi reus in iure errauerit. Quæ exceptio approbatur M. I. C. lib. 7. cap. 9. except. 11. repl. 4. Controuertitur apud Viu. li. 1. præscriptionem. ubi communiter reprobatur. & Gabriel. libro 5. de præscriptionib. conclus. 14. ubi approbatur & distinguitur. Vide item s̃. lib. 3. cap. 13. reg. 33. except. 4. repl. 2. Decimanona exceptio: Nisi sine titulo præscripserit, uel titulum allegare non poßit reus. De hac exceptione uide s̃. d. reg. 33. exc. 7. Vicesima exceptio: Nisi res alienari prohibita petatur. in hac enim nõ obstat temporis præscriptio. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib. 5. de præscriptionib. conclus. 13. Iul. Clar. §. fin. q. 82. statuto 5. uers. 6. Vill. P. 258. Fichard. in addit. ad Villal. A. 83. Huius exceptionis replicatio prima est in præscriptione uiginti annorum cum bona fide, Vill. P. 259. Altera replicatio est in præscriptione immemoriali uel quadraginta annorũ, Vill. P. 260. De hisce & alijs plurib. propositæ exceptionis replicationib. uide apud Gabriel. d. conclus. 13. Vicesimaprima exceptio: Nisi testator præscriptionem prohibuerit. Vill. P. 261. Vicesimase-

cunda exceptio: Nisi iudex tempus prorogauerit. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud Vill.D.70.cum addit. Vicesimatertia exceptio: Nisi nondum completa præscriptione, superuenerit inhabilitas præscribentis. Vill.P.264. Vicesimaquarta exceptio: Nisi nondum completa præscriptione, superuenerit talis persona, contra quã præscribi non potest. Quæ exceptio reprobatur apud Vill.P.264. Admittitur hæc exceptio in præscriptione triginta annorum, superueniente pupillo, Vill.P.265. Vicesimaquinta exceptio: Nisi statuto præscriptio sit introducta. Hæc exceptio est controuersa Vill.P.278.& S.107. item Fichard. in addit. ad Vill. S.106. Viu. lib.1. statutũ disponens quòd qui nõn petierit. item eod. lib. statutum disponens quòd monasterium. ibi: item nec ualet. Gabriel. lib. 5. de præscriptionib. conclus. 4. ubi etiam replicatur. Vicesimasexta exceptio: Nisi non per creditorem, sed per eius curatorem uel administratorem steterit, quo minus actum sit. Quæ exceptio reprobatur apud Vill.A.56.

Replicatio præcedentium exceptionum generalis.

Hactenus exceptiones propositæ regulæ enumerauimus: de quibus tamen & alijs pluribus uide item s̃. lib.3. cap.13. reg.33. Planè harũ exceptionum replicatio generalis est: Nisi quadraginta anni ex-

ni excesserint. hæc enim præscriptio quadraginta annorum istas exceptiones regulariter elidit. M.I. C.*d.cap.*13.*replic.generali unica.* & M.I.P.*d.reg.* 21.*replic.generali unica.* Accedit Turzan.*reg.*99. Huius *replicationis duplicatio prima est*: Nisi *ciuitas agat.contra hanc enim non præscribitur,nisi centum annis.*M.I.C.*d.repl.gener.dupl.*4.Con*trouertitur,magis tamē approbatur & distingui tur apud* Vill.P.236. *Declaratur duplicatio hæc, quòd etiā ad castra & uillas pertineat,* Vill.P.237. *Altera duplicatio est*: Nisi *actor priuilegium habeat, ne aduersus eum præscribi poßit nisi cētum annis.*Vill.P.226. Planè *priuilegium generale,ne alicui præscriptio noceat, intelligitur in realibus quidem actionib.de decem & uiginti,in personalibus de triginta annorum præscriptione*. Vill.P. 276. *Tertia duplicatio uidetur:*Nisi *ex contractu iurato agatur.* Gabriel.*lib.*2.*de iureiurando,conclus.*2.*num.*3. Contradicit Viu.*lib.*2.*pactum de retrouendendo,num.*3. *Admittitur in præscriptione statutaria,*Gabriel.*lib.*6.*de statutis,concl.*11.Quar*ta duplicatio est*: Nisi *de præscriptione eius quod est meræ uoluntatis,agatur.*Vill.P.254.Controuer*titur & distinguitur apud* Gabriel.*lib.*5. *de præscript.conclus.*10.*cum duab.sequentibus.* Cuius *triplicatio est*: Nisi *interuenerit prohibitio.ab ea enim præscriptio currere incipit.* Vill.P.255.*cum sequente.*

quente.Plures triplicationes uide apud Gabriel.d. concluſ.10.cum ſequentibus. Quinta duplicatio: *Niſi ex iure offerendi agatur.controuertitur et diſtinguitur apud Gabriel.lib.5.de præſcript.concl. 7.Reprobatur apud* Vill.179.*cum addit. Sexta duplicatio eſt: Niſi exceptioni, non actioni obijciatur præſcriptio.*M.I.C.*lib.24.cap.1.q.10.reg.1. Accedit* Vill.I.180.*cum addit.Septima duplicatio eſt: Niſi merum & mixtum imperium uel iuriſdictio præſcribatur,hoc enim caſu temporis immemorialis præſcriptio requiritur.* Vill.M.86. *De qua re uide item* s̄.*lib.1.cap.5.reg.25. Octaua duplicatio eſt: Niſi ex pacto de retrouēdēdo agatur. Hæc duplicatio ſpecies eſt ſuperioris quintæ duplicationis, & ſpecialiter controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel.lib.5.de præſcript.concluſ.6.* Vill.P. 9.*Pichard.in addit.ad* Vill.P.16. *Viu.lib.2.pactum de retrouendendo. Tiraq.lib.2.retractus.§.1.gloſ. 2.num.1.cum ſequentibus. Nona duplicatio eſt:Niſi ex c.redintegranda agatur. Hæc duplicatio eſt controuerſa apud* Vill.P.238.*cum addit.*De *qua re uide item* s̄.*lib.3.cap.14.reg.47.Decima duplicatio eſt: Niſi id petatur,quod iure gentium dari oportet.*Vill.P.248. *Vndecima duplicatio eſt:Niſi annuum ſit quod petitur. de hac re uide* s̄.*except. 7.repl.2.Duodecima duplicatio eſt:Niſi de ijs agatur,quæ reſeruata ſunt principi in ſignum uniuer*

ſalis

ſalis recognitionis.Vill.P.257. Decimatertia dupli catio:Niſi ſtatuto uel conſtitutione præſcriptio ſit prohibita.reprobatur apud Vill.D.84.in addit.§. nota tamen . ibi: & hanc opinionem. item P.276. cum ſequente.

Triplicatio præcedentium duplicationum generalis.

Hactenus propoſitæ replicationis generalis de quadraginta annorum præſcriptione duplicationes enumerauimus: quarum tamen plures colligi poſſunt ex præcedentib.exceptionibus. Nam nec malæ fidei poſſeſſor quadraginta annorum præſcriptione iuuatur: de qua duplicatione s̄.except. 14.actum eſt. Planè iſtarum duplicationum tripli catio generalis eſt: Niſi præſcriptio ſit temporis immemorialis. hæc enim dictas duplicationes elidit,& priuilegij uicem obtinet.Vill.P.249.ibi:& conſuetudo. item 282. Gabriel.lib.5.de præſcript. concluſ.1.num.1.cum ſequētibus. Item præſcriptio temporis immemorialis uim conſtituti habet.Gabriel.d.concluſ.1.num.65. Item habet uim legis.d. concl.1.num.72.Item habetur pro ueritate.d.concluſ.1.num.73.Item habet eandem poteſtatem,quā habet Imperator.d.concluſ.1.num.74.Item habet uim ſeruitutis.d.concluſ.1.num.75.Item habet uim pacti.d.concl.1.num.76.Item habet uim publici inſtrumenti.d.concl.1.num.77.Declaratur triplicatiō

tio proposita definitione temporis immemorialis: quæ tamen definitio est controuersa d. conclus.1. num.78. cum duobus sequentibus. Sed & distingui tur triplicatio proposita d. conclus.1. num.3. cum se quentibus, usq; ad num.44.

DE PACTIS CONVENtis & contractibus in genere.
CAP. III.

PRima regula: *Pactorum alia expressa sunt, alia tacitè insunt.* M.I.C. *lib.15. cap.14. diuis. 6. Posterioris generis species est in reconductione, quæ ijsdem pactis facta censetur, quibus ipsa conductio facta fuit. Viu. lib.1. officialis.*

II. Regula: *Pactorum alia sunt secundum leges, alia contra leges, alia præter leges.* Glossa *in l. pacta quæ. C. de pactis. Viu. lib.1. pactorum, num.1.*

III. Regula: *Pacta conuenta regulariter sunt obligatoria.* M.I.C. *lib.15. cap.15. reg.1. &* M.I.P. *lib.5. cap.7. reg.1. Cuius regulæ plures sunt exceptiones, quibus quis adiutus aduersus proprium actum contractúmue potest uenire.* Turz. *reg.30. Harum prima hæc uidetur: Nisi cum excommunicato pactum factum sit. Sed reprobatur apud* Vill. *E.122. & Viu. lib.2. excommunicatus non prohibetur. Altera exceptio: Nisi cum hoste pactum factũ sit. approbatur et distinguitur apud* Vill. *F.59. Tertia*

tia exceptio uidetur: Nisi inter Principem & sub ditum factum sit pactum. Quæ exceptio reprobatur apud Vill.P. princeps obligatur.292. cū duab. additionibus.& Gabriel.lib.3.de iure quæsito,con clus.5. ubi etiam distinguitur. Quarta exceptio: Nisi metus causa pactum factum sit. M.I.C.d.reg. 1.except.16.& M.I.P.d.reg.1.except.2. Cuius replicatio est:Nisi intra tempus legitimum de rescindendo eo quod metus causa gestum est, actum non sit. Vill.M.88.cum sequente. Viu.lib.1.contractus. ubi etiam duplicatur in contractu dotis. & pro l. penult.scribe l.si mulier.§.si dos. Quinta exceptio est:Nisi incarceratus pactum fecerit. Hæc exceptio approbatur iure communi,sed reprobatur consuetudine apud Iul.Clar. §.fin.q.46. uers.plerunq; uerò.ibi:scias etiam. Soarez C.22.cum sequēte.Sexta exceptio:Nisi cum conuenisset,ut scriptura comprehenderetur cōtractus,scriptura non sit confecta.M.I.C.d.reg.1.except.11.in fine. Controuertitur hæc exceptio & distinguitur apud Gabriel.lib.3.de pactis,conclus.3.Sed & eius replicatio est:Nisi expressum non sit,ut aliter contractus non ualeret.Quæ replicatio est controuersa apud Fichard.in addit.ad Vill.C.193. Septima exceptio: Nisi pactum nudum sit.M.I.C.d.reg.1.excep.12.et M.I.P.d.reg.1.except.1. Accedit Viu.lib.1.pactum nudum,num.1.cum sequente. & lib.2.pactum nu-

dum,

dum, num. 1. Declaratur exceptio proposita definitione pacti nudi, M.I.C.d.except.12.ibi:nudã pactionem. Accedit Viu.lib.1. pactorum, num.2. & Pactum nudum, num.2.ibi:sed pactum. Huius replicatio prima est: Nisi stipulatio interuenerit uel subsecuta sit. M.I.C.d.exc.12.repl.3. Accedit Vill. O.2. Altera replicatio est: Nisi pactum contractui insit. M.I.C.d.excep.12.repl.4.& M.I.P.d.excep. 1.repl.1. Accedit Gabriel.lib.1.de præsumptionib. conclus.13.num.20.cum sequente. & num.24. ubi pactum contractui adiectum dicitur pars illius cõtractus. Huius duplicatio prima est: Nisi de usuris præstandis sine stipulatione in contractu conuenerit. Quæ duplicatio approbatur & distinguitur l.Titius.26. §.respondi. ff. de præscriptis uerbis.l.quamuis.3.C.de usuris.& ibi glossa. Altera duplicatio uidetur: Nisi non bonæ fidei, sed stricti iuris contractui pactum interuenerit. Sed reprobatur M.I.C. d.repl.4.dupl.3. Accedit Gabriel.d. conclus.13.num.21. Tertia duplicatio est: Nisi pactum non respiciat ipsam rem, quæ in contractum uenit, sed de alia re prorsus separata factum sit. Gabriel.d.conclus.13.num.22.cum sequente. Plura de hac & alijs propositæ replicationis duplicationibus uide Tiraq.lib.2.retractus. §.1.glossa 5.num. 24.cum sequentibus, usq; ad finem. Hæc de secũda replicatione. Tertia replicatio est: Nisi pactum a-

liqua

liqua lege adiuuetur. M.I.C. *d.except.12.replic.5.* *Cuius exemplum est pactum donationis, quod l.si quis argentum.35. §.sed siquidem hoc minime.* C. *de donationibus, adiutum nunc actionem parit.* M.I.C.*d.repl.5.* De qua re uide s.*lib.prox. cap.11. reg.8.except.11.* Quarta replicatio est:Nisi pactũ *sit geminatum.* Vill.A.17. Viu.*lib.1.pactum nudũ, num.4.* Quinta replicatio uidetur:Nisi iusiurandum pacto interuenerit. Quæ replicatio reprobatur apud Vill.I.121. & Viu.*lib.1. pactum nudũ, num.3.* Controuertitur apud Viu.*lib.2.pactum nudum,num.2.*& 3. Gabriel.*libro 2.de iureiurando, conclus.9.ubi etiam distinguitur.* Sexta replicatio uidetur:Nisi *fides data sit de pacto seruando.* Sed reprobatur apud Viu. *libro 2. d.pactum nudum, num.4.* Septima replicatio est in pactis mercatorum, & ubicunque proceditur de bono & æquo. Viu.*lib.1.pactorum,num.8.cum sequente.* Octaua replicatio est, quòd quamuis ex pacto nudo non nascatur actio, exceptio tamen ex eo detur. M.I. C.*d.except.12.replic.7.* Accedit Viu.*lib.1.pactum nudum,num.1.* Plures huiusmodi replicationes uide remißiuè apud Viu.*lib.1.pactum nudum,num. 5.*& *lib.2.pactum nudum,num.4.uers.*& *regulã.* Planè exceptio proposita iure pontificio mutatur ac reprobatur M.I.P.*d.except.1.in fine.* Accedit Vill.A.14.*cum addit.* Viu.*lib.1.pactorum,num.4.* Mutatio iuris.

Rr De

De stricto tamen iure in foro contentioso nec iure pontificio ex pacto nudo datur actio: quod primæ distinctionis loco notandum. Viu. lib. 2. pactum nudum, num. 1. Deinde cessat hæc mutatio in pollicitatione. Quæ distinctio est controuersa apud Viu. lib. 1. pactorum, num. 7. & lib. 2. pollicitatio. Vill. A. 15. Declaratur hæc distinctio definitione pollicitationis Viu. d. pollicitatio. & Vill. A. 15. in addit. Huius distinctionis controuersæ replicatio est: Nisi pollicitatio fiat præsenti & tacenti. Villal. A. 18. Tertiò cessat mutatio proposita in obligatione accessoria, puta fideiussorũ. Vill. A. 16. in fine. Quartò cessare uidetur mutatio proposita in foro ciuili & in terris imperij. Quæ distinctio reprobatur apud Viu. libro 1. pactorum, num. 5. cum sequente. Quintò cessare uidetur dicta mutatio in curia mercatorum. Sed & hæc distinctio reprobatur apud Viu. d. pactorum, num. 8. Sextò cessat mutatio proposita, si dolo uel metu pactum sit initum. Viu. d. pactorum, num. 10. Aliam distinctionem uide ibidem remißiuè. Hæc de septima exceptione. Octaua exceptio: Nisi sine causa pactum factum sit. M. I. C. d. reg. 1. except. 13. Accedit Turz. opin. 145. Vill. S. 128. Huius replicatio est: Nisi quis sciens sine causa pactum fecerit. Vill. d. S. 128. Viu. lib. 1. in uerbo Actio. §. lex si quis argentum. ibi: tertiò ampliatur. Huius duplicatio est: Nisi pactum in faciendo,

ciendo, non in dando consistat. Quæ duplicatio controuertitur & distinguitur apud Viu.d.§.lex si quis argentum.ibi:quarto loco.Nona exceptio: Nisi aduersus leges uel in fraudem legum pactum factum sit. M.I.C. d.reg.1.except.17. & M.I.P. d. reg.1.except.3.Accedit Vill.P.15. Huius exceptionis replicatio est: Nisi pactum aduersus leges factum,ad rem priuatam tãtum & familiarem,non ad publicam læsionem spectet.M.I.C.d.except.17. repl.1.Huius duplicatio prima est:Nisi conuenerit ne dolus præstetur. M.I.C.d.repl.1.dupl.1. Huius triplicatio prima est: Nisi de dolo non uero, sed præsumpto,non præstando conuenerit.Vill.D.92. Distinguitur tamen triplicatio hæc in dolo futuro,Vill.D.92.in addit. Altera triplicatio est:Nisi de dolo præterito,non futuro,non præstando conuenerit.Villal.d.addit. Altera duplicatio est: Nisi prouisio sit ordinaria generalis legis: hæc enim per pactum speciale non tollitur.Vill.P.384. Tertia duplicatio est: Nisi dispositio legis clausulam derogatoriam habeat adiectam,ut nõ ualeat quod contrà factum sit.Quæ duplicatio approbatur & distinguitur apud Gabriel.lib.6.de clausulis,conclus.3.num.18.usq; ad num.39. & num.59. cum sequente.Hæc de prima replicatione.Plures propositæ exceptionis replicationes uide §.except.12. Decima exceptio: Nisi aduersus iusiurandum pa-

ctum factum sit. Quae exceptio reprobatur apud Vill.A.51. & I.141. Approbatur & distinguitur apud Gabriel.lib.2.de iureiurando,conclus.1. Vndecima exceptio: Nisi iudex reo, si confessus fuerit, impunitatem promiserit: haec enim promißio non uidetur obligatoria. De qua re uide s. lib.1. cap.10.reg.31.except.8. Duodecima exceptio: Nisi omissa solennitate quae à statuto requiritur, contractũ sit. Quae exceptio approbatur s.except.9. Cuius replicatio prima est: Nisi filia omissa solennitate cum patre contraxerit, uel ei donauerit. Quae replicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.6.de statutis,conclus.2. Altera replicatio uidetur: Nisi alibi, ubi ista solennitas non obseruatur, ex isto contractu agatur. Quae replicatio reprobatur apud Gabriel. lib.6.de consuetudine,conclus.6.num.8. Decimatertia exceptio: Nisi de futura haereditate pactum factum sit. M.I.C. d.reg.1.except.18.except.1. De qua re uide s.lib. prox.cap.1.reg.6.& cap.6.reg.9.except.3.repl.1. Decimaquarta exceptio: Nisi conuenerit, ne quis re sua ut uelit, uti poßit. M.I.C.d.reg.1. except.21. Accedit Vill.P.8. Decimaquinta exceptio: Nisi in matrimonio contrahendo conuenerit, ne mulier aliò ducatur. Quae exceptio reprobatur apud Vill.P.6. Decimasexta exceptio: Nisi in pignore uel pacto de retrouendendo pactum adiectum sit, ne

intra tempus redimere liceat. Quæ exceptio reprobatur apud Fichard.*in addit.ad* Vill.P.6. *Decimaseptima exceptio:*Nisi *factum alienum in pactum sit deductum.*M.I.C.*d.reg.1.except.24.* Huius *replicatio prima est:*Nisi *pœnalis stipulatio sit adiecta.*M.I.C.*d.except.24.replic.1.* Accedit Vill. F.1. *Altera replicatio est:* Nisi *quis promiserit se effecturum uel curaturum, ut alius det uel faciat.* M.I.C.*d.except.24.repl.2.* Quo *tamen casu,si fecit quod potuit, ulterius nõ tenetur, nec ad interesse quidem,quamuis non præstet quod promisit: nisi aliud conuenerit.* Viu. *lib.1.promittens se facturum.* De *qua re uide item* ĵ.*cap.prox. reg.2. except.7.* Decimaoctaua *exceptio:*Nisi *absenti pactum factum sit.* Quæ *exceptio controuertitur, magis tamen approbatur apud* Viu.*lib.2.pollicitatio.* De *qua re uide item* s̃.*except.7.in fine,distinct.2.*Decimanona *exceptio:*Nisi *alij pactum factum sit.*M.I.C.*d.reg.1.excep.26.*Accedit Gabriel. *lib.3.de uerb.obligat.conclus.1.num.1.*Huius *exceptionis replicatio prima est:* Nisi *paciscentis inter sit alteri dari uel fieri.* M.I.C. *d.except.26.repl.1.* Accedit Gabriel.*d.cõclus.1.num.149.*Cuius *exempla proponuntur d.conclus.1. num.62.cum tribus sequentibus.& num.148.* Planè *propositæ replicationis duplicatio prima est:*Nisi *ratione obligationis ad antidora seu remunerationis intersit paciscentis.*

ciſcentis.Gabriel.d.concl.1.num.13. Soarez A.132. & 173.Altera duplicatio eſt:Niſi uerba obligatiua & executiua conſerantur in tertium. Quæ duplicatio controuertitur & diſtinguitur d.concluſ.1. num.20.cum ſequente. Tertia duplicatio eſt:Niſi ratione affectionis interſit.d.concluſ.1.num.8.Soarez A.132 & 173. De qua re uide itē §.repl.prox. Altera propoſitæ exceptionis replicatio uidetur: Niſi conſanguineus conſanguineo paciſcatur uel ſtipuletur.Hæc replicatio reprobatur per ea quæ §.dupl.prox.ſunt propoſita.Admittitur in feudis. Quæ tamen diſtinctio controuertitur & diſtinguitur d.concluſ.1.num.22.item num.24.cū duob. ſequentibus. Item admitti uidetur in emphyteuſi. Sed & hæc diſtinctio controuertitur d.concluſ.1. num.23. Item admittitur in quibuſdam caſibus,de quibus in ſequētibus replicationibus dicetur.Tertia replicatio eſt:Niſi pater filio ſuo paciſcatur uel ſtipuletur.M.I.C.d.except.26.repl.2. Accedit Fichard. in addit. ad Vill.P.38. Gabriel.d.concluſ.1. num.27. Huius duplicatio prima eſt:Niſi pater filio emancipato,quem in poteſtate non habet, ſtipulatus ſit.M.I.C.d.repl.2.dupl.1. Controuertitur apud Gabriel.d.concluſ.1.num.28.Altera duplicatio uidetur: Niſi filijs nondum natis ſtipulatus ſit. Quæ duplicatio controuertitur, magis tamen reprobatur d.concl.1.num.31. Tertia duplicatio eſt:

Niſi

Nisi pater filio quem alius adoptauit, sit stipulatus. Quæ duplicatio reprobatur d. conclus. 1. num. 32. Quarta duplicatio est: Nisi pater filio naturali sit stipulatus. d. conclus. 1. num. 34. Quinta duplicatio est: Nisi pater filio ut extraneo sit stipulatus. d. conclus. 1. num. 41. Sexta duplicatio est: Nisi filio propter benemerita in se collata sit stipulatus. Quæ duplicatio controuertitur & distinguitur d. conclus. 1. num. 42. cum sequente. Septima duplicatio est: Nisi factum filio pater stipuletur. M.I.C. d. repl. 2. dupl. 4. Accedit d. conclus. 1. num. 36. cum duob. sequentibus. & num. 44. Huius duplicationis triplicatio prima est: Nisi patris intersit filio fieri quod in stipulationem deductum est. d. conclus. 1. num. 45. Altera triplicatio est: Nisi pater uoluerit non sibi, sed filio quæri, uel de hoc dubitetur: tunc enim filio adquiritur actio. Quæ triplicatio est controuersa d. conclus. 1. num. 46. cum sequente. Octaua propositæ replicationis duplicatio est: Nisi filius sit monachus. Quæ duplicatio reprobatur d. conclus. 1. num. 30. Nona duplicatio est: Nisi filius patri hæres non existat. Villal. P. 38. Hæc de tertia replicatione. Quarta propositæ exceptionis replicatio est: Nisi mater filio stipuletur. Quæ replicatio reprobatur apud Gabriel. lib. 3. de uerb. obligat. conclus. 1. num. 7. ibi: sicuti econtrà. & num. 52. Quinta replicatio est: Nisi auus

uel proauus paternus nepoti uel pronepoti stipuletur. Gabriel.d.conclus.1.num.29. Sexta replicatio est: Nisi filius patri sit stipulatus. M.I.C. *d.except.26.repl.3.* Accedit *Gabriel.d.conclus.1.num. 48.& num.139. Huius duplicatio prima est:*Nisi *filius in patris potestate non sit.* M.I.C. *d.replic.3. dupl.3.Controuertitur d.conclus.1.num.49. Altera duplicatio uidetur:* Nisi *pater sit in alterius potestate.* Q*uæ duplicatio reprobatur d.conclus.1. num.50. Tertia duplicatio est:*Nisi *filius naturalis patri stipuletur,d.conclus.1.num.51. Septima replicatio est:*Nisi *filius matri stipulatus sit.* Q*uæ replicatio reprobatur d.conclus.1.num.7. Octaua replicatio est:*Nisi *seruus domino stipuletur.* M.I. *C.d.repl.3. Cuius duplicatio prima est:*Nisi *domino inuito seruus stipuletur.*Q*uæ duplicatio reprobatur d.conclus.1.num.140. Altera duplicatio uidetur:*Nisi *seruus in fuga stipuletur.Sed reprobatur d.conclus.1.num.141. Nona replicatio est:*Nisi *ij qui sunt eiusdem familiæ, alter alteri stipulatus sit.* M.I.C.*d.except.26.repl.5. Accedit Gabriel.d. conclus.1.num.151.Decima replicatio uidetur:*Nisi *libertus patrono sit stipulatus.Sed reprobatur* M. I.C.*d.except.26.replic.6. Accedit Gabriel.d.conclus.1.num.6. Vndecima replicatio uidetur:* Nisi *uasallus domino stipulatus sit. Sed reprobatur d. conclus.1.num.5. Duodecima replicatio est:* Nisi

quis

quis alterius nomine pecuniam credidit, eiq; reddi pactus est: hoc enim casu pactum ualet, & alteri condictio pecuniæ creditæ adquiritur. M.I.C. *d.except.26.repl.9. Accedit d.conclus.1.num.76. cum sequente, ubi etiam ratio huius replicationis redditur.* Decimatertia *replicatio est, quòd quamuis ex pacto uel stipulatione alteri facta non detur actio, prosit tamen ad exceptionem.* M.I.C.*d. except.26.repl.15. Cuius duplicatio est:*Nisi *uerba obligatiua & executiua in tertij personã sint collata.d.conclus.1.num.19.& num.65.cum sequente.* Decimaquarta *replicatio est:*Nisi *fiscus per alium stipuletur. Quæ replicatio reprobatur d.concl.1. num.2. nec admittitur in officiali fisci.d.conclus.1. num.4.*Decimaquinta *replicatio est:*Nisi Respub. *per alium stipuletur. Quæ replicatio est controuersa d.num.2.cum sequente.* Admittitur *in syndico ciuitatis, d.conclus.1. num.104.* Decimasexta *replicatio est:*Nisi *uicinus uicino stipuletur. Quæ replicatio est controuersa d.conclus.1.num.9.cum sequente.* Decimaseptima *replicatio est:*Nisi *amicus amico stipuletur. Quæ replicatio est controuersa d.conclus.1.num.11.& num.147.* Admittitur *tamen in contractu bonæ fidei, d.conclus.1. num. 12.* Decimaoctaua *replicatio uidetur:*Nisi *aduocatus clienti stipuletur. Quæ tamen reprobatur d.conclus.1.num.14.* Decimanona *replicatio est:*

Nisi arbiter ijs qui in se compromiserunt, stipuletur. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur d.conclus.1. num.15. cum duobus sequentibus. Soarez A.245. Vicesima replicatio uidetur: Nisi administrator ciuitatis subiectis stipuletur. Sed reprobatur d.conclus.1. num.18. Vicesimaprima replicatio uidetur: Nisi socer genero stipuletur. Sed reprobatur d.conclus.1.num.35. Vicesimasecunda replicatio est: Nisi maritus uxori stipuletur. Quæ replicatio est controuersa d.conclus.1. num.91. Vicesimatertia replicatio est: Nisi stipulatio sit facta nomine alterius ita, ut stipulator eã alteri cedere teneatur. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur d.concl.1.num.53.cum duob. sequentibus. Vicesimaquarta replicatio est: Nisi uerba promißiua relata sint ad stipulatorem, executiua ad tertium.d.conclus.1.num.56.& 65. Huius duplicatio prima est: Nisi non intersit stipulatoris.d. conclus.1.num.57. Cuius triplicatio est: Nisi tanquam procurator stipulatus sit. d.conclus.1. num.61. Altera duplicatio est: Nisi ex post facto interesse superueniat. Quæ duplicatio est controuersa d.conclus.1.num.58. Tertia duplicatio est: Nisi interesse sit in potentia, non in actu. Sed hæc duplicatio reprobatur d.conclus.1.num.59. Quarta duplicatio est: Nisi uerba promißiua sint impersonalia. Quæ duplicatio est controuersa d.con

clus.1.

clus.1.num.60. Vicesimaquinta replicatio est in fauore piæ causæ. Quæ replicatio est controuersa d.conclus.1.num.72.& 74.cum sequente. Vicesimasexta replicatio est in fauore dotis, d.conclus.1. num.73. Vicesimaseptima replicatio est in fauore liberalitatis. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur d.conclus.1.num.76.cum sequente. Vicesimaoctaua replicatio est: Nisi cõsuetudo in contrarium extet.d.conclus.1.num.78. Vicesimanona replicatio est: Nisi statutum loci in cõtrarium extet.d.conclus.1.num.79. Tricesima replicatio est: Nisi sacerdos alteri stipuletur. Quæ replicatio approbatur & distinguitur d.conclus.1.num.80.cum quatuor sequentibus. Tricesimaprima replicatio est: Nisi iudex alteri stipuletur, Quæ replicatio approbatur & distinguitur d.conclus.1. num.85. cum quinq; sequentibus. Tricesimasecunda replicatio est: Nisi notarius alij stipuletur. Quæ replicatio approbatur & distinguitur d.concl.1. num. 95.cum octo sequentibus. Viu.lib.1.notarius. Tricesimatertia replicatio est: Nisi officialis curiæ alteri sit stipulatus. Quæ replicatio approbatur & distinguitur d.conclus.1. num.92. cum duobus sequentibus. Tricesimaquarta replicatio est: Nisi tutor uel curator ei, cuius tutelam uel curam gerit, stipulatus sit, Quæ replicatio approbatur & distinguitur d.conclus.1. num.105. cum quatuor sequentib,

quentib.Tricesimaquinta replicatio est: Nisi procurator domino suo stipulatus sit. Hæc replicatio controuertitur & distinguitur d.conclus.1. num. 110.cum tribus sequentibus. item num.115.cum sequente. Tricesimasexta replicatio: Nisi negociorū gestor ei, cuius negocia gerit, stipuletur. d.concl.1. num.114. Tricesimaseptima replicatio est: Nisi stipulatio sit prætoria: hac enim alter alteri stipulari potest. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur d.conclus.1.num.117.cum sequente. Tricesimaoctaua replicatio est: Nisi alius, cui stipulatio fit, præsens sit. d.conclus.1.num.119.cum sequente. Tricesimanona replicatio est: Nisi prælatus ecclesiæ suæ sit stipulatus.d.concl.1.num.121.Idem obtinet in Papa, qui omnibus ecclesijs stipulari potest. d.conclus.1.num.145. Quadragesima replicatio est: Nisi stipulatio, qua alter alteri stipulatur, sit iudicialis.d.conclus.1.num.122. Quadragesimaprima replicatio est: Nisi stipulatio alteri fiat in re sua, uel sibi debita. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur d.conclus.1. num.123. cum sequentibus, usq; ad num.139. Quadragesimasecunda replicatio est: Nisi monachus abbati uel monasterio sit stipulatus. Quæ replicatio approbatur & distinguitur d.conclus.1.num.142.cum duobus sequentibus. Quadragesimatertia replicatio est: Nisi Imperator uel Rex Imperio uel regno suo

stipuletur.

stipuletur.d.conclus.1.num.146.Similis replicatio est S.replic.39. Quadragesimaquarta replicatio est:Nisi stipulatio sit facta in instrumento guarentigiato.d.conclus.1.num.150.Quadragesimaquinta replicatio est:Nisi quis stipulatus sit pro nominando,non facta nominatione: hoc enim casu sibi stipulatus censetur. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud Gabriel.lib.3. de uerb.obligat.conclus.2. Quadragesimasexta replicatio est: Nisi stipulatio alteri facta iuramento sit firmata. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen approbatur d.conclus.1.num.69.cum duobus sequentibus,item apud Vill.S.127.& Soarez A.174.Hæc de decimanona exceptione eiusq; replicationibus sint dicta.Quæ exceptio iure canonico mutata & sublata esse dicitur. Quæ tamen mutatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. d.conclus. 1.num.17. & num.67. cum num.sequente. item apud Soarez A.175. Vicesima exceptio:Nisi res publica in pactum sit deducta.M.I.C.d.reg.1.excep. 33. Cuius replicatio est: Nisi Princeps ciuitatem suam alienauerit,uel in pactum deduxerit. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen reprobatur & distinguitur apud Gabriel. libro 3. de iure quæsito,conclus.8. De qua replicatione uide item S.lib.1.cap.5.reg.55. Vicesimaprima exceptio:Nisi quis post mortem suam sibi dari pactus uel stipulatus

Mutatio iuris.

latus sit, uel post mortem suam promiserit. Quæ exceptio iure antiquo approbata, iure nouo reprobatur, M.I.C.*d.reg.1.except.35.* Accedit Vill. P.353. *Vicesimasecunda exceptio:* Nisi *in alterius arbitrium contractus sit collatus. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud* Vill.C.191. *Vicesimatertia exceptio:*Nisi *in testamento contractus sit celebratus. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud* Iul.*Clar. in* §.*testamentum, q.*75. *De qua re uide item* s̃.*lib.prox.cap.4.except.*11.*replic.*8. *Vicesimaquarta exceptio:*Nisi *in lusu uel ludẽdi causa pactũ factũ sit.*Viu.*lib.*2.*ludẽtib.* §.*in ludo transactio,per totum. Vicesimaquinta exceptio:*Nisi *sub conditione,quæ ex casu, non ex arbitrio pendet,pactum factum sit.Quæ exceptio controuertitur, magis tamen reprobatur apud* Viu.*lib.*2.*pactum conuentio.Vicesimasexta exceptio:*Nisi *postea in contrarium conuenerit.*M.I.C. *d.reg.*1.*except.*47.*Cuius replicatio prima est:*Nisi *cum per pactum patris filio ius esset quæsitum, pater postea in contrarium sit pactus: per hoc enim ius filio quæsitum non aufertur. Quæ replicatio est controuersa apud* Vill.F.65.& P.33.

Replicationes præcedentium exceptionum generales.

Hactenus exceptiones aduersus pacta enumerauimus. quarum tamen & aliarum similium re-

plicatio generalis prima est: Nisi iusiurandum de pacto uel contractu seruãdo sit interpositũ.hoc.n. casu,istis exceptionibus non obstantibus,pactũ est seruandum. Quæ replicatio iure antiquo reprobata,iure nouo approbatur, M.I.C.d.reg.1.in fin. repl.generali 1.in fine.& M.I.P.d.reg.1.in fine,re plic.gener.1.distinct.1.Accedit Vill.I.123.S.99.Con trouertitur tamen apud Vill.I.126.& Turz.opin. 106.Iuramentum autem dicitur habere uim clausulæ,ut actus ualeat quemadmodum ualere potest. Vill.I.157. Huius replicationis duplicatio prima est:Nisi solennitas probatoria in contractu uel pa cto sit omissa.hic enim defectus iuramento nõ sup pletur.Vill.d.I.126.et S.109. Altera duplicatio est: Nisi ob rei in contractum deductæ uitium contra ctus non subsistat: puta, si eius commercium non sit.Vill.I.128. Tertia duplicatio est:Nisi fauore pu blico contractus prohibitus sit. Vill.I.130. Huius triplicatio est:Nisi non principaliter,sed per consequentiam publicè prosit prohibitio. Quæ tripli catio approbatur & declaratur apud Villal.I.131. Quarta duplicatio est:Nisi contractus sit simulatus. hic enim iuramento non confirmatur. Vill.I. 132. Cuius triplicatio est:Nisi contrahens iuret omnia & singula esse uera.Vill.I.133.Quinta dupli catio est:Nisi ob defectum consensus non subsistat contractus.Vill.I.134.Sexta duplicatio est in con-

tractu impuberis,qui iuramẽto nõ firmatur. Quæ *duplicatio eſt cõtrouerſa* Vill.I.134.*in addit.*Viu. *lib.*1.*pupillus,num.*10. *Vide item* ĩ.*cap.prox.reg.* 1.*except.*1. *repl.*1. *Septima duplicatio eſt quoad præiudicium tertij,* Vill.D.132.*in addit.ibi:cum iu ramẽtum non debet.* Huius *exemplum eſt* ĩ.*dupl.* *prox.* Octaua *duplicatio eſt in alienatione bonorum,in quibus pater habet uſumfructum, à filioſa miliâs facta,*Vill.I.135. Nona *duplicatio eſt in contractu uxoris contra ſtatutum ſine conſenſu mariti inito,*Vill.I.135.*in addit.* Decima *duplicatio eſt:* Niſi *ex iuramento inducatur peccatum.*Vill.I.136. Vndecima *duplicatio eſt:* Niſi *iurans enormiſsimè ſit læſus.*Hæc *duplicatio controuertitur & diſtinguitur apud* Vill.I.137.*cum addit.& num.ſequente.* Viu.*lib.*1.*mulier omni,num.*7. Gabriel.*lib.*3.*de iure dotium,concluſ.*1.*num.*9.Plura *de duplicatione propoſita uide* s̃.*lib.prox.cap.*6.*poſt reg.*9.*except.*3.*repl.*1.*dupl.*2.*tripl.*2. Duodecima *duplicatio eſt:*Niſi *aliud iuramentum cõtra prius ſit præſtitum.* hoc *enim caſu poſterius iuramentum non firmat quod contra prius iuramentum geſtum eſt.* Vill.I.139. Gabriel.*lib.*2.*de iureiurando,concluſ.*1. *ubi etiã declaratur exemplis & diſtinguitur.*Decimatertia *duplicatio eſt:*Niſi *per metum extortũ fuerit iuramentum.*Vill.I.140.Decimaquarta *duplicatio:* Niſi *poſtea in contrarium conuenerit.*

Vill.

Vill.l.141. De qua re uide s̄.except.10. Decimaquinta duplicatio: Nisi casu fortuito, de quo contrahens cogitasse non præsumitur, contractus uitietur. Vill.l.142. Huius exemplum est j.dupl.19. Decimasexta duplicatio est: Nisi donationi inter coniuges iuramentum interuenerit. Hæc duplicatio est controuersa per ea quæ habentur s̄.libro prox.cap.ult.reg.32.except.3. Decimaseptima duplicatio est: Nisi pacto de futura successione iuramentum interuenerit. Hæc duplicatio approbatur per ea quæ habentur s̄.lib.prox. cap.1. reg.6. except.2. Decimaoctaua duplicatio est: Nisi iuramento cessioni bonorum quis renunciauerit, & se ad carceres obligauerit: hæc enim obligatio et renunciatio non firmatur iuramento. Villal.l.146. De qua re uide plura j.cap.prox.reg.11.except.3. itē j.cap.12.reg.16.except.4. Decimanona duplicatio est: Nisi donatio iurata ob superuenientiam liberorum infirmetur. Vill.l.147. Cuius ratio est in superiori dupl.15. Vicesima duplicatio est in contractu prodigi, qui non firmatur iuramento. Vill. l.148. cum sequente. Vide item j.cap.prox.reg.1. except.2.repl.1. Vicesimaprima duplicatio est: Nisi donationi omnium bonorum iuramentum interuenerit. Quæ duplicatio est controuersa per ea quæ habentur s̄.lib.prox.cap.11.reg.8. except. 6.repl.7. Vicesimasecunda duplicatio est in con-

feßione dotis receptæ non numeratæ. Q*uæ duplicatio est controuersa per ea quæ habentur* s̃*.lib.3. cap.9.reg.16.except.6.repl.2.dupl.1.tripl.3.* V*icesimatertia duplicatio est in pactis rusticorum, quæ iuramento non firmantur.* V*iu.lib.1.mulier omni, num.7.* V*icesimatertia duplicatio est:* N*isi iurans non fuerit certioratus de uitio contractus.* Q*uæ duplicatio est controuersa apud* G*abriel. lib.2. de iureiurando, conclus.3.* V*icesimaquarta duplicatio uidetur quoad hæredem iurantis, qui non uidetur obligari iuramento defuncti.* S*ed duplicatio hæc reprobatur & distinguitur apud* G*abriel. d. lib.2.de iureiurando, conclus.6.* V*icesimaquinta duplicatio uidetur:* N*isi statuto istiusmodi contractus iuratus infirmetur.* Q*uæ duplicatio controuertitur, magis tamen reprobatur apud* T*urz.opin.68.& opin.136.* V*ill.*A*. 142. in addit. ibi: quæ opinio corroboratur per* D.A*lciatum. item* I*.123. cum addit. & 152.* F*ichard. in addit. ad* V*ill.*S*.99.* V*iu.lib.1.statutum mulierem.* G*abriel.lib.2.de iureiurando, conclus.5.num.15.* V*icesimasexta duplicatio uidetur:* N*isi non in contractu, sed antè uel pòst iuratum sit.* Q*uæ duplicatio reprobatur apud* V*ill.*I*.124.* V*icesimaseptima duplicatio uidetur:* N*isi in donatione inutili iusiurandum sit interpositũ.* Q*uæ duplicatio reprobatur apud* V*ill.* A*.163.&* S*oarez* A*.290.* H*æc de prima replicatione ge-*

ne generali sint dicta. Altera replicatio generalis est: Nisi authoritate magistratus contractus inutilis sit cōfirmatus. Quæ replicatio reprobatur M. I.C.d.reg.1.in fine,repl.5. Admittitur tamen in Papa, qui pacta inualida potest confirmare. M.I.P.d. reg.1.in fine,replic.gener.2. Cuius duplicatio est quoad præiudicium tertij, Vill.C.161. Tertia replicatio generalis est: Nisi longißimi tēporis præscriptione inutilis contractus sit cōfirmatus. Quæ replicatio approbatur sub conditione apud Vill. P.283. Quarta replicatio generalis est: Nisi exceptio de uitio contractus non fuerit opposita, uel sententia secuta. De hac replicatione uide J.cap. 11.reg.3.repl.5. Hæc de tertia regula.

IIII. Regula: Ex pacto de non petendo competit exceptio pacti conuenti, si petatur. M.I.C. lib.15.cap.16.in prin. & M.I.P.d.cap.7.reg.2. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi is pactum debitori fecerit, qui donare non potest. Fichard. in addit.ad Vill. D.125. Altera exceptio est: Nisi alius quàm creditor debitori pactum fecerit de non petendo. M.I.C.d.cap.16.repl.2. Cuius replicatio uidetur: Nisi tutor uel curator creditoris uel similis pactum fecerit. Sed reprobatur M.I.C.d.replic.2. duplic.1. Accedit Villal.A.56. Tertia exceptio est: Nisi cum debitum excederet summam quingentorum aureorum, pactum de non petēdo actis nō

sit insinuatum. Quæ exceptio approbatur per ea quæ habentur §. lib. prox. cap. 11. reg. 8. except. 9. replic. 9.

V. Regula: *Conuentio cum alio facta alij non prodest.* M.I.C. *lib. 15. cap. 17. reg. 1.* Huius exceptio *prima est:* Nisi *hæredi paciscentis. huic enim prodest pactum defuncti.* M.I.C. *d. reg. 1. except. 3.* Cuius *replicatio prima est:* Nisi *pactum sit personale.* M.I.C. *d. except. 3. repl. 1.* Huius *species uidetur, Si dictio taxatiua in pacto sit adiecta. Quæ tamen species cōtrouersa est apud* Gabriel. *lib. 6. de uerb. signif. concl. 5.* Altera replicatio *est:* Nisi *cum quis pactus esset sibi & filijs et hæredibus, non filij, sed extranei hæredes existant: his enim non prodest pactum.* Vill. C. 193. Tertia *replicatio est:* Nisi *cum duo indiuiduum quid pacti essent, unus ex ijs decesserit. eius enim hæredibus pactum non prodest: sed portio alteri, qui simul pactus est, adcrescit.* Villal. I. 178. *Hæc de prima exceptione.* Altera *propositæ regulæ exceptio est in conuentione pacis publica, quæ absentibus etiam prodest.* Villal. P. 56.

VI. Regula: *Conuentio alterius alij non obest.* M.I.C. *d. cap. 17. q. 2. reg. 1.* Cuius *exceptio prima est in pacto procuratoris, quod obest domino.* M.I.C. *d. reg. 1. except. 9.* Accedit Vill. T. 126. Altera *exceptio est in pacto magistri societatis: hoc enim*

societati

societati obest. M.I.C. *d.reg.1.except.10.* Accedit Vill.T.126.

VII. *Regula: Ex pacto obligatus non tenetur ad factum, sed ad interesse.* Vill.A.15. *in addit.ult. in fine. Cuius exceptio est:Nisi cum iuramento sit facta obligatio,* Vill.A.16. *Plura de regula proposita uide* ĩ.*cap.prox.reg.4.*

VIII. *Regula: Duobus indiuiduum quid paciscentibus, inter eos obtinet ius adcrescendi.* Vill. I.178. *Hæc de pactis & contractibus in genere sint dicta.*

DE VERBORVM OBLIgationibus. CAP. IIII.

P*Rima regula:Ex stipulatione regulariter oritur actio,*M.I.C.*lib.16.cap.3.in prin.Cuius exceptio prima est: Nisi pupillus promiserit.*M.I.C.*d.cap.3.except.6. Huius replicatio est: Nisi iureiurando promiserit pupillus.Quæ replicatio est controuersa Turz. opin.183. ibi: dicebat quidem.* Vill.M.99.*cum addit.Fichard.in addit.1. ad* Vill.I.16.*Viu.lib.2.minoris quatuordecim. Vide item* s̄.*cap.prox. reg.3. in fine, replic.gener.1. dupl.6.Altera exceptio est:Nisi is cui bonis interdictum est,promiserit.*M.I.C.*d.cap.3.excep.8.Cuius replicatio est: Nisi iuramentum interuenerit. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen re-*

probatur apud Turz.opin.183. Vide item s̃.cap. prox.reg.3.in fine, duplic.20. & lib.prox. cap.13. reg.16.except.2.repl.4. Tertia exceptio est: Nisi rem alienari prohibitã promiserit. Gabriel.lib.1. de probationibus, conclus.7.num.2. Vide item s̃. d.reg.16.except.9. Quarta exceptio est: Nisi ad interrogata non sit responsum. M.I.C.d.cap.3.except.23. Cuius replicatio est: Nisi impersonali uerbo sit usus in respondẽdo promissor: per hoc enim non uitiatur stipulatio. Quæ replicatio approbatur certo modo apud Fichard.in addit.ad Vill.I.9. Quinta exceptio est: Nisi matrimonij contrahendi animo arra promissa sit, nulla secuta traditione. Soarez A.273. Sexta exceptio est: Nisi impunitas reo promissa sit à magistratu ut caperetur. Fichard.in addit.2.ad Vill.I.16.

II. Regula: Si nõ præstetur id quod promissum est, actio ex stipulatu datur. M.I.C. lib.16.cap.4. Cuius exceptio prima est: Nisi uendere obligatus denunciauerit ei cui fuit obligatus, ut emeret, isq; emere recusauerit, uel per duos menses cessauerit: hoc enim casu liberatur, argumento l.qui Romæ. 122.§.cohæres.ff.de uerb.obligat. & ibi Bart.Imola, Alexander, Zasius & alij. Angelus cons.243. Roma.cons.183.ad fin. Altera exceptio est: Nisi promissor ad præstãdum promissum non fuerit interpellatus. M.I.C.d.cap.4.except.6. Cuius replicatio

tio prima est: Nisi tempus in stipulatione sit adiectum. M.I.C.d.except.6.repl.1. De qua re uide 3. cap.1.reg.35.except.1.repl.1. Altera replicatio est: Nisi iuramentum stipulationi interuenerit. Quæ replicatio est controuersa apud Gabriel. lib.2. de iureiurando, conclus.2. Villal.l.90.in prin.& 125. Cuius duplicatio est: Nisi ad pœnam, non ad interesse agatur. Villal.d.l.125. De qua re uide 7.reg.11. except.4. Tertia replicatio est: Nisi se curaturum, ut alius faciat, promiserit: hæc enim stipulatio etiã sine interpellatione committitur. Vill.P.347.Viu. lib.1.promittens se facturũ.ibi: uerùm promittens. Tertia propositæ regulæ exceptio est: Nisi post moram factam promissor quod promisit præstare sit paratus. M.I.C.d.cap.4.except.8. Cuius replicatio prima est: Nisi lis eo nomine sit contestata: tunc enim postea offerendo moram non purgat. M.I.C.d.except.8.replic.1. Accedit Vill.A.109.in addit. ibi: & condemnatus. Altera replicatio est: Nisi tempus stipulationi sit adiectum: tunc enim post illud tempus offerendo moram non purgat. M.I.C.d.except.8.repl.3. Cuius duplicatio est: Nisi non multò post tempus offerat, nihilq; actoris interfit. M.I.C.d.repl.3.dupl.1. Accedit Viu.lib.1.moræ purgatio, in prin. Modicum autem illud tempus relinquitur arbitrio iudicis definiendum, Viu. lib.2.arbitrio iudicis, num.8. Huius triplicatio est:

Nisi iuramento promissum sit. Viu.d.moræ purgatio.ibi:*sed hoc limitatur.* Aliam triplicationem uide 7.cap.12.reg.3.except.12. repl.2.dupl.1. Tertia propositæ exceptionis replicatio est:*Nisi promissor bis fuerit interpellatus.*Turz.reg.65. Hæc de tertia exceptione. Quarta propositæ regulæ exceptio est: *Nisi præstitum sit id quod est promissum.*M.I.C.d.cap.4.except.11. Cuius replicatio prima est: *Nisi cum medicus curam promisisset,ea præstita stipulator rursus in morbum inciderit.* Quæ replicatio reprobatur apud Gabriel. lib.6.de legibus,conclus.2.num.11. Quod & in eo qui molendinum reficiendum promisit, obtinet. d.conclus.2.num.14. Quinta exceptio est:*Nisi cũ quis tanquam hæres promisisset,postea hæres non extiterit.* Iul.Clar.in §.testamentum,q.95.uers.in hoc tamen. Sexta exceptio est:*Nisi arrha data sit à promissore: hoc enim casu ultra amißionem arrhæ promissor non tenetur.*Soarez A.274. Septima exceptio est: *Nisi cum quis promisisset se curaturum ut alius faceret,omni diligentia adhibita non potuit impetrare ut alius faceret.* M.I.C. lib. 16.cap.6.reg.13.Accedit Viu.lib.1.promittens se facturum. ubi subijcitur replicatio hæc: *Nisi huic exceptioni nominatim sit renunciatum in ipsa stipulatione.* Alia replicatio est:*Nisi pœnalis stipulatio sit adiecta.* Quæ replicatio controuertitur

& di-

& distinguitur apud Gabriel.lib.3.de pactis, conclus.2.Hæc de secunda regula.

III.Regula:Si quis stipuletur alicui nominando:nominatione non facta,ipsi stipulatori actio datur. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.3.de uerb.obligat.conclus.2.

IIII. Regula: Si non præstetur quod est promissum,in id quod actoris interest,non ad id quod promissum est,datur actio. M.I.C.libro 16.cap.6. reg.1. Accedit Turz.opin.39. Vill.O.15.Viu.lib.2. obligatus, num.1. Huius regulæ exceptio prima est:Nisi iuramētum stipulationi interuenerit.Controuertitur hæc exceptio apud Gabriel. lib.2. de iureiurando, conclus.8. num.1. & 2. Villal.O.14. cum addit. Viu.lib.1.iuramentum.§.promittens.ibi:quia iuramentum.& lib.2.obligatus,num.2.Cuius replicatio prima est: Nisi hæres iurantis conueniatur. Viu.d.obligatus, num.3 & 4. & Gabr. d.conclus.8.num.3. Altera replicatio est:Nisi promissum à iurante non poßit præstari. Gabriel.d. conclus.8.num.4.Hæc de prima exceptione.Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi stipulatio consistat in scribendis libris. Vill.O.14. in addit. Controuertitur apud Viu.lib.2.pactum quod Scriptor. Cuius replicatio est:Nisi scriptor iste ad aliquam dignitatem peruenerit. Viu.d.pactum. ibi: sed dato citra. Tertia exceptio est: Nisi uendere

promissum sit. Vill.V.11.& Viu.lib.1.uenditor non tenetur.ibi:declaratur quoq;.

V.Regula:*Si quis genus stipulatus sit,uel unam rem ex duabus, puta illam aut illam: promissoris, non stipulatoris electio est.* M.I.C.d.*cap.6.reg.4.* Accedit Vill.D.8 & 10.*Soarez* A.176. *Huius exceptio est:*Nisi *res quam eligit promissor,deterior sit quàm fuit tempore stipulationis. Quæ tamen exceptio reprobatur apud* Vill.D.9. *Altera exceptio est:* Nisi *cum promissor promisisset certo die soluere,aut pignora dare,adueniente die non soluerit:tunc enim ad soluēdum omnino tenetur,nec pignoris dationem eligere potest.* Vill.C.208.D.11.

V I. Regula: *Promittens quòd stipulator cum duobus equis commodatis habeat tres, tenetur ad quinq; equos. Quæ regula approbatur & distinguitur apud* Vill.P.350.

V I I.Regula:*Si scriptū sit promisisse aliquem, præsumitur stipulatio facta, & quidem utilis, nisi contrarium probetur.* M.I.C. *lib.16. cap.7. reg.1.* Accedit Viu.*lib.1.uerbum promitto. Cuius exceptio prima est:*Nisi *in priuata scriptura scriptum sit. Quæ exceptio est controuersa d.uerbum promitto.ibi:ampliatur. Altera exceptio est:*Nisi *non scriptum, sed à testibus depositū sit aliquem promisisse. d.uerbū promitto. ibi: limitaturq; primò. Tertia exceptio est:*Nisi *uerba de præterito posita sint.*

ta sint.d.uerbum promitto. ibi:limitatur secundò. Quarta exceptio est: Nisi non sit adiectum quòd præsenti promiserit. Quæ exceptio est controuersa d.uerbum promitto.uers.ult.

VIII.*Regula: Stipulatio assumit naturam contractus cui interponitur. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud* Gabriel. *lib.6. de reg. iuris, conclus.2.num.37. cum sequentibus, usq; ad num.51.*

IX.*Regula: Stipulatio interpretationem sumit ex materia subiecta.Vill.S.126.*

X. *Regula: Si quis aliquid dari uel fieri stipulatus sit, & nisi fiat, pœnam quoq; fuerit stipulatus: in arbitrio ipsius est, utrum ad rem, an ad pœnam agere uelit. Quæ regula est controuersa* M. I.C.*lib.16.cap.8.reg.6.item apud* Gabriel.*lib.3.de nouationibus,conclus.1.num.67.cum sequente.*

De pœnali stipulatione.

XI.*Regula: Si factum non sit quod sub pœna promissum est: pœnalis stipulatio committitur.*M. I.C.*lib.16.cap.9. de pœnali stipulat.reg.3. &* M.I. P.*lib.5.cap.7.reg.3. Cuius exceptio prima est: Nisi pœna adiecta legitimum usurarum modum excesserit.*M.I.C.*d.reg.3.except.4. Cuius replicatio prima est: Nisi is qui fœnerari non est solitus, ultra legitimum usurarum modum pœnam sit stipulatus. Turz.opin.71.* Altera *replicatio est: Nisi in alio quàm*

quàm in mutui contractu pœna ultra legitimum usurarum modũ sit adiecta. Turz. d. opin. 71. Controuertitur & distinguitur apud eundẽ opin. 182. Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi ad corporalem pœnam quis se obligauerit pro crimine alterius. Iul. Clar. §. fin. q. 46. uers. sed nunquid. Tertia exceptio est: Nisi ad pœnam carceris se obligauerit. Vill. C. 14. cum sequente. Viu. lib. 1. debitor non potest per. De qua re uide item s̃. cap. prox. reg. 3. in fine, repl. general. 1. dupl. 18. Quarta exceptio uidetur: Nisi reus ad rem ipsam præstandam non fuerit interpellatus. Quæ exceptio reprobatur M. I. C. d. reg. 3. except. 5. Contradicit Vill. I. 125. uers. ubi tamen distinguit. Sed & admittitur exceptio proposita in sententia iudicis, qua quis sub pœna aliquid facere iussus est: hoc enim casu in pœnam non incidit, nisi bis fuerit interpellatus. Turz. reg. 7. Quinta exceptio est: Nisi cum sub pœna promisisset se curaturum ut alius faceret, omni diligentia adhibita id ab alio ut faceret impetrare non potuit. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib. 3. de pactis, conclus. 2. De qua re uide item s̃. reg. 2. except. 7. Sexta exceptio est: Nisi principalis contractus, cui pœnalis stipulatio adiecta est, non subsistat. M. I. C. d. reg. 3. excep. 8. Accedit Vill. P. 69. Septima exceptio est: Nisi in contractu matrimoniali

trimoniali pœna sit adposita. M.I.P. *d.reg.3. exc.* 1. *Item hæc exceptio approbatur & distinguitur apud* Vill.P.70.*cum addit. Octaua exceptio est:* Nisi *actui qui est contra legem,pœna imposita sit.* Vill.P.69. *Nona exceptio est:*Nisi *sine dolo malo non sit præstitum sub pœna promissum. Turz.opin.2.num.2.*Decima *exceptio est:*Nisi *præstitum sit quod sub pœna promissum est.* M.I.C. *d.reg.3. except.9.Cuius replicatio prima est:*Nisi *post tempus præstitum sit.* Q*uæ replicatio reprobatur & distinguitur apud* Viu.*lib.1. moræ purgatio.* De *qua re uide* s̃.*reg.2.except.3.repl.2.dupl.1. Altera replicatio est:* Nisi *post appellationem interpositam iam condemnatus præstiterit.* Villal.A.109.*in addit.ibi:& cõdemnatus. Vndecima exceptio est:* Nisi *promissor mortuus sit,antequam actio aduersus eum fuerit instituta.* Q*uæ exceptio reprobatur per ea quæ habentur* s̃.*cap.1.reg.16.except.1. repl.1.*Hæc *de pœnali stipulatione.*

XII.Regula: *Stipulatio rẽ habere licere committitur, si stipulatori de re controuersia mota fuerit.*M.I.C.*lib.16.cap.9.de stipulatione rem habere licere,reg.3. Cuius exceptio uidetur:*Nisi *lis eo nomine non fuerit contestata.* Q*uæ tamen exceptio reprobatur apud* Vill.P.349.

XIII. Regula: Duo *rei promittendi sunt qui se simul obligauerunt,quorum quilibet in solidum*

tenetur.

tenetur.M.I.C.lib.16.cap.10.reg.1 & 2. Cuius exceptio prima uidetur: Nisi uni pecunia sit numerata, alteri non. *Quæ tamen exceptio reprobatur M.I.C.d.reg.2.except.17. Quo tamen casu in dubio præsumptio est alterum esse principalem, alterum fideiussorem. Quæ præsumptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.3.de fideiussor.conclus.2. Altera exceptio est:* Nisi pro dote *restituenda duo rei interuenerint. Quæ exceptio reprobatur apud Villal.D.194. in addit. Hæc de uerborum obligationibus.*

DE OBLIGATIONIBVS *quæ re contrahuntur.* CAP. V.

DE MVTVO.

PRima regula: Ex mutuo datur certi condictio. M.I.C.lib.17.cap.1.de certi cōdictione, q.1.reg.1. *Cuius exceptio prima est:* Nisi rector prouinciæ uel eius officialis pecuniā fœnerauerit. *M.I.C.d.reg.1.exc.6.* Accedit Turz.reg.60. *Altera exceptio est:* Nisi in lusum ludenti pecunia credita sit. *Viu.lib.2.ludētibus, num.2.cum sequente.* Huius replicatio est: *Nisi non collusor, nec is in cuius domo luditur, sed tertius aliquis crediderit. Viu.d.ludentibus, num.1.Planè exceptio hæc con-*

suetudine

suetudine dicitur sublata apud Iul.Clar. *in* §.*ludus,uers*.8.

II.*Regula:* Ex *mutuo filius patri,nõ sibi quærit obligationem naturalem.*Vill.P.42.

DE COMMODATO.

III.*Regula: Si commodatarius rem commodatam non restituit,commodati actione tenetur.* M.I.C.*lib*.17.*cap*.4.*q*.1.*causa* 5. & M.I.P.*lib*.5.*cap*.7. *reg*.5. *Cuius exceptio est:*Nisi *res commodata perierit.*M.I.C.*d.q*.1.*except*.3. *Huius replicatio est:* Nisi *culpa commodatarij interueniente res periec rit.*M.I.C.*d.except*.3.*repl*.2. & M.I.P.*d.reg*.5.*except*.1.*replic*.1. Accedit Turz.*opin*.185.*num*.3.*ubi remißiuè plura uide de replicatione proposita.*

DE DEPOSITO.

IIII. *Regula: Si rem depositam depositarius nõ restituit,depositi actione tenetur.* M.I.C.*d.lib*.17.*cap*.7.*q*.2.*causa* 7.& M.I.P.*d.cap*.7.*reg*.7. *Cuius exceptio est:* Nisi *res deposita perierit, uel amissa sit.*M.I.C.*d.causa* 7.*excep*.1.& M.I.P.*d.reg*.7.*except*.1. *Cuius replicatio prima est:* Nisi *dolo depositarij perierit.* M.I.C.*d.except*.1.*repl*.1. Accedit Viu.*lib*.1.*depositarius,num*.1, *Altera replicatio uidetur:* Nisi *culpa depositarij res perierit.* Quæ *replicatio reprobatur* M.I.C.*d.except*.1.*replic*.2. Accedit Viu.*d.depositarius,num*.2.Admit*titur replicatio proposita primùm quidem,si lata deposi-*

depositarij culpa fuerit. M.I.C.*d.repl.2.distinct.1.* Accedit Viu.*d.depositarius,num.1.Deinde admittitur,si merces deposito interuenit.* M.I.C.*d.repl.2.distinct.3.&* M.I.P.*d.except.1.replic.3.* Accedit Vill.D.64. *Tertiò admittitur replicatio proposita,si depositarius deposito se obtulit.* M.I.C.*d.replic.2.distinct.4.&* M.I.P.*d.except.1.repl.2.* Accedit Vill.D.63.*&* Viu.*d.depositarius,num.2.ibi: eodem modo. Quartò admittitur, si depositarij uel utriusq; gratia depositum sit.* Viu.*d.depositarius,num.2.ibi:secus ergo.& num.3.* H*æc de secunda replicatione.*Tertia *propositæ exceptionis replicatio est:*Nisi *pecunia deposita depositario mercatori sit annumerata & consignata. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur apud* Gabr. *lib.3.de rebus creditis,conclus.2.*

V.*Regula:Si res in naue recepta non restituatur,uel furto sit ablata: aduersus exercitorem nauis actio datur.*M.I.C.*lib.17.cap.8.q.4.reg.1. Cuius exceptio est :* Nisi *nauta prædixerit , ut unusquisque uectorum res suas seruet,se damnum non præstiturum.*M.I.C.*d.reg.1.except.5.Cuius replicatio est:* Nisi *uectores non expreßè consenserint.* Q*uæ replicatio reprobatur apud* Villal.P.377. *in addit.*

V I.*Regula:In actione in factum aduersus nautas,caupones,stabularios; si dubitatur de quanti-*

tate

tate pecuniæ uel rei receptæ, actoris iuramento standum. Quæ regula est controuersa apud Iul. Clar. in §. furtum, uers. 27.

DE PIGNORIBVS ET hypothecis.

VII. Regula: *Pignus diuiditur in prætorium et conuentionale*, M. I. C. *libro* 17. *cap.* 10. *q.* 3. *Pignus prætorium definitur apud* Viu. *lib.* 2. *pignus prætorium. ibi: & aduerte quod. Differentiæ pignoris prætorij & conuentionalis ponuntur remißiuè apud* Viu. *lib.* 2. *pignus conuentionale. ibi: & licet in aliquibus.*

VIII. Regula: *Inuecta & illata in domum uel horreum conductum tacitè pro pensione pignori sunt obligata, & interdicto Saluiano petūtur.* M. I. C. *d. cap.* 10. *q.* 4. *specie prima. & lib. eod. cap.* 19. *q.* 2. *reg.* 1. Accedit Viu. *lib.* 2. *actio Seruiana. ibi: utrum autem. & ibi: & sic saltem. item lib. eod. coloni, num.* 3. *Cuius exceptio prima est:* Nisi *non in urbana, sed in rustica prædia inuecta et illata sint.* M. I. C. *d. specie prima, except.* 1. Accedit Viu. *lib.* 2. *coloni, num.* 6. Huius *replicatio est:* Nisi *sciente & uolente domino in rustica prædia inuecta sint uel illata.* M. I. C. *d. excep.* 1. *repl.* 2. Accedit Viu. *d. num.* 6. *Altera exceptio uidetur:* Nisi *de speciali aliqua hypotheca expreßè conuenerit: hoc enim casu uidetur tacitæ hypothecæ renūciatum. Sed hæc ex-*

ceptio reprobatur apud Vill.H.49. *Tertia exceptio, sumpta ex mercede qua conductio facta est, reprobatur apud* Villal.H.58. *Quarta exceptio, sumpta ex genere colonorum, reprobatur apud* Viu.*lib.2.coloni,num.1.cum sequente.Quinta exceptio uidetur:* Nisi *pensio non consistat in pecunia numerata,sed in specie. Quæ exceptio reprobatur apud* Viu.*d.coloni,num.4. Sexta exceptio uidetur:* Nisi *non pensio, sed æstimatio deteriorationis aut refectionis petatur. Quæ exceptio reprobatur apud* Viu.*d.coloni,num.3. Septima exceptio est:* Nisi *res inuecta uel illata non sit inquilini uel coloni, sed alterius.* Viu.*d.coloni,num.5.item* Vill.H.59. *Cuius replicatio est:*Nisi *dominus sciuerit & passus sit rem suam inferri. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen reprobatur apud* Viu.*d.num.5.* Approbatur *apud* Villal.H.59. *Octaua exceptio est in instrumẽtis,chirographis, & nominibus debitorũ illatis.* Viu.*d.coloni,num. 7. Nona exceptio est in mercibus uenalibus:Quæ exceptio est controuersa apud* Vill.O.6. *Decima exceptio est:*Nisi *dominus prædij ignorauerit inuecta & illata esse. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud* Viu.*d.coloni,num.6.*Vndecima *exceptio est:*Nisi *minor uigintiquinq; annis inuexerit.Quæ exceptio controuertitur,magis tamen reprobatur apud* Viu.*libro 2. conducens minor.*

Duode-

Duodecima exceptio uidetur: Nisi *non colonus uel inquilinus, sed extraneus inuecta uel illata possideat. Quæ exceptio reprobatur quoad utile interdictum Saluianum*, M.I.C.*d.cap.19.q.3.in fine*: Accedit Viu.*lib.2.actio Seruiana, in prin. & uers. competitq;*.

IX.*Regula: Bona debitoris fisci tacitè fisco pignori sunt obligata*. M.I.C. *d.q.4. specie octaua. Cuius exceptio est*: Nisi *ex delicto debitor sit. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud* Iul.*Clar.§.fin.q.78.uers.ultimò*.

X. *Regula*: *Pignore siue expreßim siue tacitè constituto, ad id persequendum datur creditori actio*. M.I.C. *lib.17.cap.16.q.3.reg.1. &* M.I.P. *d.cap.7.reg.9. Cuius regulæ exceptio prima uidetur*: Nisi *inter absentes pignus sit contractum. Sed reprobatur* M.I.C.*lib.17.cap.11.except.6. Accedit* Viu.*lib.2.pignus cõuentionale. ibi: & pignus hoc: Altera exceptio, sumpta ex uerbis quibus pignus constituitur, reprobatur* M.I.C. *d.cap.11. except. 18. Accedit* Viu.*d.uers.& pignus hoc. ibi: & contrahitur quoq;*.*Tertia exceptio uidetur*: Nisi *scriptura non interuenerit. Sed reprobatur* M.I.C.*d. cap.11. except.19. Accedit* Viu. *d.uers.& pignus hoc.ibi: etiam absq;*.*Quarta exceptio uidetur*: Nisi *noctu de pignore conuenerit. Sed reprobatur apud* Viu.*d.pignus conuentionale.uers.ult. Quinta ex-*

ta exceptio est: Nisi rem quam quis emere non pô test, pignori acceperit. M.I.C. d.cap.11.except.23. Accedit Vill.A.96. Sexta exceptio est: Nisi res aliena, non debitoris pignori sit obligata. M.I.C.d. cap.11.excep.40. Cuius replicatio est: Nisi debitor ipse, non alius de pignore conueniatur: huic enim exceptio proposita non datur. Vill.P.185. uers.licet ipse. Septima exceptio est: Nisi creditor debitori hæres extiterit. M.I.C.d.lib.17.cap.12.causa 15. Accedit Villal.C.215. Octaua exceptio: Nisi postea in contrarium conuenerit, ne res pignori obligata esset. M.I.C.lib.17.cap.13.causa 2. Huius replicatio est: Nisi cum creditor pignus poßideret, id debitori nondum reddidit. Vill.P.85. Nona exceptio uidetur: Nisi debitor pignus alienauerit. Hæc exceptio reprobatur M.I.C.d.cap.13.causa 21. Accedit Turz.opin.144. Decima exceptio est: Nisi debitum principale petenti obstaret exceptio. Turz. reg.57. Cuius exempla uide M.I.C.d.lib.17.cap.12. Cuius replicatio est: Nisi creditor pignus sibi datum ab alio creditore, rursus alij pignori obligauerit: huic enim hypothecaria competit sine principali actione. Turz.d.reg.57. Hæc de 10. regula.

XI. Regula: Si uniuersa bona pignori sunt obligata: regulariter quidquid habet debitor, creditor pignoris iure persequi potest. M.I.C. libro 17. cap.16. q.6. reg.1. Huius regulæ exceptio prima

uidetur in ijs bonis, quæ post pignoris contractum debitor adquisiuit. Sed reprobatur M.I.C.d.reg.1. except.2. Accedit Turz.opin.83.num.4.& opin. 146. Idem reg.4.& reg.73.Vill.H 62. Planè admitti uidetur exceptio proposita in quibusdam casibus, quos uide apud Turz.d.reg.73. Altera propositæ regulæ exceptio est in ijs rebus, quas credibile est neminem specialiter pignori obligaturũ. M.I.C.d.reg.1.except.4. Accedit Gabriel.lib.6.de reg.iuris, conclus.12.num.1. cum trib.sequentibus. Tertia exceptio est in pecunia numerata, Gabr.d. conclus.12.num.32. Cui tamen uidetur quodammodo repugnare M.I.C.d.reg.1.except.8. Sed ibi in specie cauetur de pecunia mutuò accepta. Quarta exceptio est in rebus alienari prohibitis. Quæ exceptio est controuersa apud Gabriel.d.conclus. 12.num.12.cum duob.sequentibus. Villal.A.96. Distinguitur apud Vill.A.97. Quinta exceptio est in feudis, quæ in generali obligatione bonorum non ueniunt. Quæ exceptio est controuersa apud Gabriel.d.conclus.12.num.15.cum sequẽte. item num. 21.cum sequentib. usq; ad num.28. Vide item de exceptione proposita tractatũ meum feudalem cap. 2.q.5.reg.1. Sexta exceptio est in re emphyteutica. Quæ exceptio controuertitur apud Gabriel. d.conclus.12.num.17. cum tribus sequentibus. Septima exceptio est in rebus alij antea specialiter

obligatis, Gabriel. d.concluſ.12. num.28. Octaua exceptio eſt in rebus reſtitutioni fideicommiſſariæ ſubiectis, Gabriel.d.concluſ.12.num.29. Huius replicatio eſt: Niſi uerba obligationis ſint uniuerſalia & pluries repetita. Quæ replicatio eſt controuerſa d.concluſ.12.num.30. Nona exceptio eſt in inſtrumentis agriculturæ, M.I.C.d.reg.1.excep. 12. Accedit Gabriel.d.concluſ.12.num.33. Decima exceptio eſt in dote, mariti bonis obligatis, M.I.C. d.reg.1.except.13. Accedit Gabriel. d.concluſ. 12. num.31. Vndecima exceptio eſt in rebus per quas conſulitur publicæ utilitati, Gabriel. d.concluſ.12. num.34. Duodecima exceptio uidetur in mercibus uenalibus. Quæ exceptio controuertitur & diſtinguitur apud Gabriel.d.cõcluſ.12.num.5.cum ſex ſequentibus. item Villal.H.53. & O.5. cum ſequente. Decimatertia exceptio uidetur in nominibus debitorum. Sed reprobatur apud Vill.H.62. Soarez A.63. Hæc de undecima regula.

XII. Regula: Re pignori obligata ab uno creditorũ uendita, de precio non tenetur uenditor alteri creditori actione hypothecaria. Turz.reg.18.

XIII. Regula: Antè perſonalis actio aduerſus debitorem eiuſq; interceſſores inſtituenda, quàm actio hypothecaria inſtituatur aduerſus extraneos poſſeſſores. M.I.C.d.cap.16.q.7.reg.2. Accedit Turz.opin.52. & Villal.H.63. Huius exceptio

prima

prima uidetur: Nisi hypotheca sit expressa, non tacita. Sed reprobatur apud Vill.H.65. Altera exceptio uidetur: Nisi pro dote agatur hypothecaria, Sed reprobatur apud Vill.H.66. Tertia exceptio uidetur: Nisi debitoris bona sint confiscata. Sed reprobatur apud Vill.H.67. Quarta exceptio est: Nisi re pignori data creditori, is eam amiserit: hoc enim casu ad eam persequendam regula proposita ei non obstat. Vill.H.68. Quinta exceptio est: Nisi omnibus bonis obligatis, debitor constituerit ea se nomine creditoris poßidere. Vill.P.136. Plura de regula proposita uide ǯ.cap.9.reg.1.except.8.

XIIII. Regula: Prius sententia iudicis intercedere debet, quòd excußio legitimè facta sit, citatis ad eam possessoribus & fideiussoribus, quàm actio hypothecaria instituatur. Vill.H.63. cum sequente.

XV. Regula: Hypothecariæ actioni decem, uiginti, triginta uel quadraginta annorum diuerso respectu præscriptio obstat. M.I.C. d.cap.16. q.8. reg.1 & 2. Cuius exceptio est: Nisi actor agere iure non potuit: hoc enim tempus non computatur in illam præscriptionem, per ea quæ ꝫ.cap.2. except.7. sunt annotata. Huius replicatio est: Nisi ob id quòd non excußit debitorem personali actione, hypothecaria agere non potuit. hoc enim tempus connumeratur præscriptioni, exceptione propo-

sita non obstante. Viu.*lib.2.præscriptio.*

XVI. *Regula: Ad fine hypothecariæ actionis remediũ est, quòd creditor ex speciali pacto propria authoritate pignus occupare poßit, etiã contra tertium singularem successorem, qui causam à debitore habet.* Turz.*opin.*118. *Cui tamen contradicere uidentur ea quæ habentur* M.I.C. *d.cap.*16.*q.*11.*reg.*2.

XVII. *Regula: Si eadem res duobus uel pluribus pignoris iure sit obligata, prior tempore potior est iure.* M.I.C.*lib.*17.*cap.*17.*reg.*1. & M.I.P. *lib.*5.*cap.*7.*reg.*11. *Cuius exceptio prima est:* Nisi *priusquam debitor à priore creditore pecuniam accepisset, rem alij etiam obligauerit: hoc enim casu posterior, cuius pecunia prius numerata est, priori præfertur.* M.I.C.*d.reg.*1.*except.*3. Accedit Vill.H.46. *Cuius replicatio prima est:* Nisi *prior creditor partem pecuniæ prius numerauerit.* M.I.C.*d.except.*3.*repl.*1. Accedit Vill.H.46. *Altera replicatio est in hypotheca tacita pro dote,* Vill. H.47. *Tertia replicatio est in hypotheca tacita bonorum tutoris uel curatoris & eius fideiussoris,* Vill.H.54. *Altera propositæ regulæ exceptio est:* Nisi *ante diem prioris debiti cedentem res alij etiam pignori sit obligata. Quæ exceptio reprobatur* M.I.C.*d.reg.*1.*except.*4. *Accedit* Villal.H.55. *Tertia exceptio est:* Nisi *posterior creditor publi-*

çum sui pignoris instrumentum habeat, prior priuatam tantùm scripturam. M.I.C. d.reg.1.except. 30. Accedit Gabriel. lib.1.de probationibus, conclus.10.Cuius replicatio est:Nisi priuata scriptura tribus testibus sit munita.M.I.C.d.except.30.repl. 1.Accedit Gabriel.lib.1.de probationibus,concl.11.

XVIII.Regula:Si non soluatur debitum:creditor pignus uendere potest. M.I.C.lib.17.cap.15. q.1.causa 2.Cuius exceptio prima est:Nisi debitor adhuc soluere sit paratus.M.I.C.d.causa 2.except. 8. Accedit Viu.lib.1.oblatio uerbalis,ibi:limitatur quoq;. Altera exceptio est:Nisi biennium à tempore moræ non excesserit. M.I.C. d.cap.15.quæst.4. reg.1. Accedit Viu.lib.2.pignus conuentionale,in prin.& Villal.P.84. Huius replicatio prima est: Nisi pro executione sententiæ pignus captum distrahatur.Vill.P.86. Altera replicatio est in prætorio pignore,cuius uendendi tempus permittitur arbitrio iudicis.Viu.lib.2.pignus prætorium. Tertia replicatio est:Nisi aliud inter partes conuenerit.Viu.d.pignus conuentionale,in prin.

XIX. Regula: Ex contractu pignoris creditor quoq; debitori obligatur ad pignus restituendum,idq; actione pignoraticia directa. M.I.C.lib. 17.cap.20.q.1.causa 1.cum sequentibus. Cuius regulæ exceptio prima est: Nisi debitum solutũ non sit.M.I.C.d.quæst.1.except.2.Huius replicatio est:

Nisi cum debitor pro fideiussoribus, quos promiserat, pignus dedisset, postea fideiussores offerat. Quæ replicatio reprobatur apud Viu. *lib.2. fideiussores dare,num.3.* Altera *exceptio est:*Nisi *creditor pignus uendiderit.*M.I.C.*lib.17.cap.12.causa 1.except.13.*Huius *replicatio est:*Nisi *antea conuenit,ne pignus à creditore uenderetur.* M.I.C.*d. except.13.repl.3.Cuius duplicatio est:*Nisi *generaliter bonis pignori obligatis,conuenit,ne à creditore distraherentur.*Vill.P.7.

DE OBLIGATIONIBVS quæ solo consensu contrahuntur. CAP. VI.

DE EMPTIONE ET uenditione.

PRima *regula*: *Venditionis uocabulo in lege* XII. *Tabularum omnis alienatio continetur.*M.I.C.*li.18.cap.1.q.2.reg.2.*Accedit Viu. *lib.2.testator. Cuius exceptio est:*Nisi *aliquid de uenditione contra ius sit dispositum. hoc enim casu uēditionis appellatio alias alienationes non continet.*Vill. D.152.

II.*Regula*: *Rerum permutatio non est uenditio.*M.I.C.*d.cap.1.q.3.reg.1.* Huius *exceptio est:*Ni *si pro re partim alia res, partim pecunia numerata sit*

ta sit data. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur apud Vill.C.192.*cum addit*.2.P.73.*Tiraquell.lib.1.retractus.§.30.glossa 1.tota.*

III.*Regula*:*Litis æstimatio uenditionis species est*. M.I.C.*d.q.3.reg.2.* Accedit Vill.E.158. *Soarez* A.117.*cum sequente. Cuius exceptio est*:Nisi *precium non sit condignū rei.* Vill.E.102.*Soar*.A.119.

IIII.*Regula*: *Constitutio annuæ pensionis locatio potius est quàm uenditio*.Vill.L.132.

V.*Regula*:*Emptor non habet necesse stare colono,cui uenditor locauit*. M.I.C.*d.cap.1.q.4.reg.6*.Accedit Viu.*lib.2.conductorem expellere,num.1. Huius regulæ exceptio prima uidetur*:Nisi *colonus sit partiarius.Sed reprobatur apud Viu.d.cōductorem,num.5.Altera exceptio est*:Nisi *colonus in contractu conductionis pactus esset pignori bona conducta & ipsius locatoris. Viu.d.conductorem,num.6. Cuius replicatio prima uidetur*:Nisi *hypotheca fuerit generalis. Sed reprobatur d.conductorem,num.7. Altera replicatio est*:Nisi *emptor soluat conductori quod eius interest. Viu.d.num.7.ibi:& statim.* Hæc *de secunda exceptione.* Tertia *exceptio est*: Nisi *non soluat interesse conductori emptor.Quæ exceptio est controuersa apud Turz.opin.48.Quarta exceptio est*:Nisi *uenditor iurasset stare conductori*, *Turz.d.opin.48. ibi:limitat tamen.*

VI.Re-

VI. Regula: *Colonus ab emptore expulsus, aduersus uenditorem habet regressum.* Viu. d. *conductorem, num.* 5. *ibi: tamen colonus.*

VII. Regula: *Periculum & commodum rei uẽditæ regulariter ad emptorem, non uenditorem pertinet.* M.I.C. *lib.* 18. *cap.* 2. *reg.* 1. *Cuius exceptio est:* Nisi *ea quæ pondere, numero uel mensura constant, uendita nondum sint adpensa, admensa uel adnumerata.* M.I.C. *d. reg.* 1. *excep.* 7. Accedit Vill. P. 72. *cum addit.*

VIII. Regula: Ex *contractu emptionis & uenditionis regulariter ultrò citroq; obligatio & actio nascitur, de qua infrà dicetur.* M.I.C. *libro* 18. *cap.* 3. *reg.* 1. *Cuius exceptio prima est:* Nisi *extraneo contra statutum res sit uendita.* Fichard. *in addit. ad* Vill. S. 105. *De qua re uide item* S̄. *lib.* 3. *cap.* 13. *reg.* 16. *except.* 12. *Altera exceptio est:* Nisi *liber homo uenditus sit.* M.I.C. *d. reg.* 1. *except.* 14. *Cuius replicatio est:* Nisi *pater ob neceßitatem famis filium uendiderit. de qua re uide* S̄. *lib.* 3. *cap.* 11. *reg.* 4. *except.* 1. *Tertia exceptio est:* Nisi *minoris uel maioris dimidio iusti precij res uendita sit. hoc enim casu ad rescindendam uenditionem agi potest ex l.* 2. *C. de rescind. uendit.* M.I.C. *d. reg.* 1. *except.* 27. *distinct.* 1. & M.I.P. *lib.* 5. *cap.* 7. *reg.* 15. Accedit Vill. L. 104. *cum addit. ubi etiam exemplo declaratur.* Accedit item Viu. *lib.* 2. *uenditio ultra, nũ.* 1.

Gabriel.

Gabriel.lib.3.de empt.& uendit.concluſ.1.num.1. Declaratur item apud Viu.libro 2. uendens rem. Huius replicatio prima eſt: Niſi emptor malit offerre quod uero precio deeſt.M.I.C.d.diſtin.1.replic.1.& M.I.P.d.reg.15.except.1. Accedit Vill.L.107.Gabriel.d.concluſ.1.num.2.cum ſequente. Altera replicatio eſt:Niſi remedio d.l.2.ſit renunciatum.Vill.L.105. Cuius duplicatio eſt:Niſi minor, mulier uel ruſticus non certiorati d.remedio renunciauerint. Turz.opin.132.num.1. & opin.159. Huius triplicatio eſt:Niſi iuramentum interuenerit. Turz.d.opin.132.num.1.& 3. Viu.lib.1. mulier omni. Contradicit Vill.1.138.in prin. Vide item ꝟ. repl.10.dupl.1. Tertia replicatio eſt:Niſi per ſubhaſtationem res ſit uendita. Quæ replicatio controuertitur,magis tamen reprobatur apud Turz. opin.152.Viu.lib.2.uēditio ultra,num.2.cum duob. ſequentibus.ubi controuertitur. Quarta replicatio eſt : Niſi decreto interpoſito res ſit uendita. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen reprobatur apud Turz.d.opin.152. ibi:quod etiam. Quinta replicatio eſt:Niſi actor tempore contractus ſciuerit uerum rei precium.Vill.L.106.Sexta replicatio eſt:Niſi non uendita,ſed in ſolutum data res ſit.Vill.D.5.in addit.in fine. Septima replicatio eſt:Niſi per ſententiam res alicui ſit adiudicata.Soarez A.73. Octaua replicatio eſt:Niſi per

triginta

triginta annos eo nomine actum non sit. Villál. P. 239. *Nona replicatio est: Nisi donandi animo minoris uendidit.* M.I.C.*d.distinct.*1.*repl.*3. *Cuius duplicatio est: Nisi donator ualorem rei ignorauerit.* Viu.*lib.*1.*uenditor dans.* Decima *replicatio est:* Nisi *iurata sit uenditio. Turz.opin.*132. *num.*3. Viu. *lib.*1. *uenditio iurata. ubi dicitur contra hanc replicationem à* Rota *esse iudicatum.* Planè *huius duplicatio prima est:* Nisi *minor, mulier uel rusticus iurauerit.* Turz.*opin.*159. De *qua re uide item* s.*repl.*2.*dupl.*1.*tripl.*1. *Altera duplicatio est:* Nisi *enormißima sit læsio.* Vill.L.104.*in addit.in fine.* Viu.*d.uenditor dans.uers.ult.* Vndecima *replicatio est:* Nisi *beneficium sit permutatum.* Soarez B. 16. *Plura de hisce & alijs propositæ exceptionis replicationibus uide apud* Viu. *lib.*2. *uenditio ultra.uers.ult.&* Gabriel.*lib.*3.*de emptione,concl.*1. Hæc *de tertia exceptione.* Quarta *propositæ regulæ exceptio est:* Nisi *ui metúsue causa uenditio facta sit.* M.I.C.*d.reg.*1.*except.*32. Accedit Viu.*lib.* 1.*uendere rem propriam. ubi etiam huius exceptionis replicationes habentur.* Quinta *exceptio est:* Nisi *postea in contrarium cõuenerit, ut ab emptione discederetur.* M.I.C.*d.reg.*1.*except.*56. *Cuius replicatio est:* Nisi *cum uenditor constituisset se nomine emptoris poßidere, postea pacto in contrarium facto constitutum in cõtrarium non fiat.*

Vill.

Vill.P.139. *Sexta exceptio est:Nisi cum conuenisset ut non soluto intra certum tempus precio res inempta esset:precium intra statutum tempus non sit solutum.*M.I.C.*lib.18.cap.5.q.2.reg.1. Cuius replicatio est:*Nisi *pars precij uel minima restet soluenda.*Quæ *replicatio reprobatur apud* Viu.*lib.1.emphyteuta priuati,num.2.ibi:uolens re uēdita.*

DE ACTIONE EMPTI.

IX.Reg*ula:Si uenditor emptori rem uēditam nō tradat:empti iudicio tenetur.*M.I.C.*lib.18.cap.10.quæst.1.causa 3. Cuius exceptio prima uidetur:* Nis*i id quod emptoris interest,præstare uenditor sit paratus. Sed reprobatur sub conditione apud* Vill.V.*10.cum addit.& 11.*Viu.*lib.1.uenditor non tenetur,in prin.* Alt*era exceptio uidetur:*Nisi *uenditor cōstituat se nomine emptoris rem uenditam poßidere. Sed reprobatur apud* Vill.V.*12.*Viu.*d.uenditor non tenetur.ibi:declaraturq;.Tertia exceptio est:*Nisi *emptor nondum soluerit precium.* M.I.C.*d.q.1.except.gener.10.* Accedit Viu.*d.uenditor non tenetur.ibi:& procedunt de plano.*

X. Reg*ula: Si res uendita tempore traditionis minoris æstimatur,quàm tempore contractus, intercedente mora uenditoris: is detrimentum hoc præstabit emptori.* Q*uæ regula est controuersa, & magis reprobatur apud Soarez* A.*125.cum sequente.*

XI.Re-

X I. Regula: *Domo uendita, statuæ basibus affixæ emptori non debentur.* M.I.C. *lib.18. cap.11. q.1.reg.35. Contradicit* Vill.D.119.*in addit.ibi:uendita domo.*

X I I. Regula: *Vendita domo, hortus quoq; domui proximus uenditus censetur. Quæ regula approbatur & distinguitur apud* Villal.D.119. *cum addit.*

X I I I. Regula: *Vendito fundo, ripa in modum eius non computatur.* M.I.C. *d.cap.11.q.1.reg.41.* Controuertitur, *magis tamen approbatur apud* Viu.*lib.2.uendito prædio:*

X I I I I. Regula: *Si nihil de pondere uel mensura rei uenditæ nominatim conuenit: locus contractus spectatur.* Vill.V.17.

X V. Regula: *Vendita certa specie, adiecta postea mensura: ipsa species tota debetur, siue plus, siue minus in ea sit, quàm est in mensura expressum.* Viu.*lib.2.uenditor uendens.*

X V I. Regula: *Causæ ex quibus redhibitoria competit actio, enumerantur* M.I.C.*lib.18.cap.12. quæst.3.* Accedit Viu.*lib.2. actio redhibitoria, nũ. 2.Inter has numeratur, si uendito iumento uenditor morbum uel uitium eius non indicauit.*M.I.C. *d.q.3.causa 6.&* M.I.P.*lib.5.cap.7.reg.17.* Accedit Viu.*d.actio redhibitoria, num.3.* Huius exceptio prima est: *Nisi ex longo interuallo iumẽtum perierit:*

perierit: hoc enim casu non præsumitur iumẽtum ex morbo, qui fuit tempore contractus, perijsse. Viu.lib.2.conducens,num.2. Altera exceptio est: Nisi conuenerit ne morbus uel uitium, si quod appareret, à uenditore præstaretur. M.I.C.d.quæst.3. except.8. Cuius replicatio est: Nisi uenditor sciens morbum reticuit. M.I.C.d.except.8.repl.1. Accedit Viu.d.actio redhibitoria,num.6. Tertia exceptio est: Nisi sine dolo malo uenditor uitium uel morbum ignorans reticuit, uel aliquid aliter dixit. M.I.C. d.q.3.except.9. Accedit Viu. d.actio, num.4. Quarta exceptio est: Nisi emptor uitium uel morbũ sciuit, uel scire potuit. M.I.C. d.quæst. 3.except.10. & M.I.P.d.reg.17.except.1. Accedit Viu.d.actio,num.5.ibi:interpretanturq;. Quinta exceptio est: Nisi intra sex menses à perfecta uenditione redhibitoria actio non fuerit instituta. M. I.C.d.cap.12. quæst.7.reg.2. Accedit Viu.d.actio redhibitoria,num.1. Huius replicatio prima uidetur: Nisi præscribens fuerit in mala fide. Sed reprobatur apud Viu. d.actio,num.5. Altera replicatio est: Nisi actione æstimatoria Quanto minoris agatur. M.I.C.lib.18.cap.13.q.1.except.1.repl.1. Accedit Viu.d.actio,num.7.

XVII. Regula: Re aliena uendita & euicta, uenditor emptori tenetur de euictione uel empti actione uel ex stipulatu. M.I.C. lib.18. cap.14.q.1.

causa 1. & M.I.P.d.cap.7.reg.18. Cuius exceptio prima est: Nisi emptor sciuit rem alienam esse. M.I.C.*d.q.1.except.12.Accedit* Vill.V.14. *Altera exceptio est:* Nisi *res aliena uendita ante euictionem perierit.*M.I.C.*d.quæst.1.except.33.Cuius replicatio est:*Nisi *post litem contestatam res perierit.*M.I.C.*d.except.33.repl.2. Cuius duplicatio est:* Nisi *dominus rei uenditionem rei suæ ratam habuerit.* Villal.R.1.*in addit. Tertia exceptio est:* Nisi *cum uenditor de suo tantum facto cauisset, ex facto alterius res euincatur. Cuius replicatio prima est:* Nisi *ex auctoris sui facto euincatur.* Viu.*lib.2.uenditor promittens,nũ.1.*Altera *replicatio est quoad precium restituendum: à quo non excusatur uenditor, quamuis ex facto extranei res euincatur.* Viu.*d.uenditor.ibi:& licet ob dictionem.* Quarta *exceptio est:*Nisi *dominus uenditionem rei suæ ratam habuerit. Cuius replicatio uidetur:* Nisi *post interitum rei uenditionem ratam habuerit. Sed reprobatur apud* Vill.R.1.*in addit.*Quinta *exceptio est:*Nisi *emptor cõuentus non denũciauit uenditori eiúsue hæredibus.* M.I.C. *d.quæst.1. except.* 68. & M.I.P.*d.reg.18.except.1. Cuius replicatio prima est:* Nisi *uenditor absuerit,ut ei denunciari non potuerit.*M.I.C.*d.except.68.repl.3.Cuius duplicatio est:*Nisi *postea redierit,nec adhuc ei fuerit denunciatum.*Vill.E.41. *Altera replicatio ui-*

deturi

detur:Nisi uenditor sciuit emptori litem de re mo ueri. Quæ tamen reprobatur apud Vill.E.38.*cum addit. & Viu.lib.1.uenditor licet. Tertia replicatio uidetur : Nisi uenditor nullum ius defendendi habuerit.Sed reprobatur apud* Vill.E.42. *Quarta replicatio est : Nisi denunciatio facta sit uenditori ab emptore.*M.I.C.*d.except.*68.*repl.*5. *Cuius duplicatio prima est : Nisi libellum & citationem uenditori non obtulit emptor.*Villal.E.39. *Altera duplicatio est : Nisi denuncians non sit protestatus.*Vill.E.40.

XVIII.Regula:*Re uendita cum pacto de retrouendendo, ex uendito actio est,ut oblato precio quo res uendita est, ea restituatur.* M.I.C. *lib.*18.*cap.*16.*quæst.*1.*causa* 3.*ibi:aliud est.Huius exceptio prima est:Nisi cum conuenisset,ne intra certum tempus redimere liceret, intra illud tempus oblato precio res petatur restitui.* Fichard. *in addit.ad* Vill.P.6. *Altera exceptio est:Nisi aduersus tertium possessorem ex dicto pacto agatur. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen approbatur apud* Viu.*lib.*1.*uenditorem cum pacto.*Tiraq. *lib.*2.*retractus.*§.3.*glossa* 1.*num.*1.*cum seq.et num.*9.*in fine.*

XIX.Regula: *Vsuræ precij regulariter in uenditi actionem non ueniunt.*M.I.C.*d.cap.*16.*quæst.*3.*reg.*2. *Cuius exceptio prima est:Nisi à tempore*

rei traditæ.M.I.C.d.reg.2.except.1. Quæ tamen exceptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.3.de emptione,conclus.4. Sed & eius replicatio prima uidetur: Nisi emptor ad precium soluendum non fuerit interpellatus. Quæ tamen replicatio reprobatur M.I.C. d.except.1. repl.4. Accedit Gabriel.d.conclus.4.num.6.Altera replicatio est:Nisi partem precij soluerit:pro hac enim parte ab usurarum præstatione liberatur. M.I.C. d.except.1.replic.5. Accedit Gabriel.d.conclus.4. Tertia replicatio est:Nisi ex re tradita emptor nõ perceperit fructus. Quæ replicatio est controuersa apud Gabriel.d.conclus.4.num.10. Plures replicationes uide d.conclus.4.Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est:Nisi emptor in soluendo precio moram fecerit. M.I.C. d. reg.2.except.3.Accedit Gabriel.d.concl.4.num.5. Huius replicatio prima uidetur: Nisi uẽditor rem uenditam possederit. Quæ replicatio est controuersa apud Gabriel. d.conclus.4. num.7. cum sequente. Plures replicationes uide d.concl.4.num. 9.cum sequentibus.

XX.Regula:Id quod actoris interest precium sua die solutum esse,in uẽditi actionem uenit.Viu. lib.1.uenditor de iure. Cuius regulæ exceptio prima est:Nisi id quod actoris interest, excedat æstimationem fructuum, quos percepit emptor. Viu.

d.uen-

d.uenditor. ibi:cum hoc tamen. Altera exceptio est:Nisi sit lucrum cessans:hoc enim non uenit ratione interesse uenditoris.l.ult. & ibi glossa.ff.de periculo & commodo rei uenditæ. argumento l. si sterilis.§.cum per uenditorem.ff.de actione empti. De qua re uide item s.cap.1.reg.19. Hæc de emptione & uenditione.

DE LOCATIONE ET conductione.

XXI. Regula: Ex locatione & conductione oritur locati & conducti actio. M.I.C.lib.19.cap. 1.quæst.4.reg.4. Cuius exceptio prima est: Nisi quis rem suam conduxerit.M.I.C.d.cap.1.quæst.5. except.1.Accedit Vill.C.129.in fine.& E.51. Altera exceptio est: Nisi de mercede non conuenerit. M.I.C.d.q.5.except.3.Cuius replicatio est:Nisi reconductio facta sit: ea enim eadem mercede facta censetur,qua conductio. Viu.lib.1.officialis. Tertia exceptio est:Nisi locator mortuus sit. Reprobatur M.I.C.d.quæst.5.except.16. Approbatur apud Viu.lib.2.conductorem expellere,num.2.cum sequente. Quarta exceptio est: Nisi locator rem postea alienauerit. de hac exceptione uide s.reg. 5. Quinta exceptio est:Nisi tempus locationis sit finitum.M.I.C.d.quæst.5.except.23.Cuius replicatio est: Nisi conductor tacente locatore nihilominus in conductione remansit. M.I.C. d.except.23.

repl.1. Accedit Vill.C.1.in addit.2. ibi: in reliquis autem.

XXII. Regula: Si res locata perierit uel deterior sit facta, conductor locati actione tenetur. M.I.C. lib.19. cap.2.q.1.causa 12. Cuius exceptio prima est: Nisi casu sine dolo malo conductoris res perierit uel deterior sit facta. M.I.C.d.causa 12.except.1. Accedit Viu.lib.2.conducens equum, num. 1.& Conductor non tenetur, num.1. Huius replicatio prima est: Nisi culpa cõductoris casum præcesserit. M.I.C.d.except.1.repl.1. Accedit Turz.opin.185.num.1.2.& 4.item Viu.libro 2.conductor non tenetur, num.1. Huius duplicatio est: Nisi leuißima fuerit culpa. Turzan.d.opin.185. num.12. Viu.lib.2.conducens equum, num.1. item Conductor non tenetur, num.1. Altera replicatio est: Nisi culpa seruorum conductoris, uel aliorum quos secum habet, casus acciderit. M.I.C.d.except.1.repl. 3. Controuertitur apud Turz.d.opin.185.num.5.ibi: sed redeundo.& num.6. Tertia replicatio est: Nisi conuenit ut cõductor casum quoq; fortuitum præstaret. M.I.C.d.except.1.repl.4. Huius duplicatio prima est: Nisi periculum generaliter in se conductor susceperit: per hoc enim casum fortuitum suscepisse non uidetur. Viu. d.conductor non tenetur, num.2. Cuius triplicatio est: Nisi omne periculũ ex quocunq; casu, etiam bello superueniens susce-

susceperit. Viu. d. conductor, num. 5. cum sequente. Altera duplicatio est: Nisi casus superueniens fuerit insolitus & inconsuetus. Quæ duplicatio est controuersa, magis tamen approbatur apud Viu. d. conductor, num. 3. cum sequente. Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi dolo uel culpa alterius quàm conductoris, res perierit uel deterior sit facta. M. I. C, *d. causa 12. except. 2.* Accedit Turz. *opin. 185. num. 7.*

XXIII. *Regula: Si conductor pensionem uel mercedem non soluerit: locati actione tenetur.* M. I. C. *d. q. 1. causa 13. Cuius exceptio prima est:* Nisi *tempus conductionis fuerit finitum.* Huius *replicatio est:* Nisi *conductor nihilominus in domo conducta manserit.* Vill. 1, 44. *& 45. cum addit.*

XXIIII. *Regula: Si finito conductionis tempore conductor rem non restituat: locati actione tenetur.* M. I. C. *d. q. 1. causa 14.* Huius *exceptio prima est:* Nisi *res sine dolo uel culpa conductoris perierit. de qua exceptione uide s. reg. 22. except. 1.* Huius *replicatio est:* Nisi *conductor specialiter nõ probauerit rem periisse.* Viu. *lib. 2. cõducens equũ, num. 3.* Altera *exceptio est:* Nisi *cõductor rem suã esse dixerit.* Quæ *exceptio reprobatur* M. I. C. *d. causa 14. except. 2.* Accedit Viu. *lib. 2. cõductor debet, in prim.* Approbatur *apud* Viu. *lib. 2. conducẽs rem suam.* Planè *admittitur exceptio proposita*

primùm quidem, si cōductor probare paratus sit, se, non locatorem tempore conductionis possedisse. Viu.d.conductor debet. Plures distinctiones, quibus exceptio proposita admittitur, uide remißiuè apud Viu.d.conductor, in fine.

XXV. Regula: Locati actione non plus pensionum nomine exigendum, quàm conuenit. M.I.C.d.cap.2.q.4.reg.1. Cuius exceptio est: Nisi fructus præter spem conductori fuerint aucti. Viu.li.2.conductores gabellarum, num.2. Huius replicatio est: Nisi ex diligentia conductoris fuerint aucti. Viu.d.conductores, num.1.

XXVI. Regula: Conductor nisi rem ante sententiam restituerit, in duplum tenetur. M.I.C.d.q.4.reg.6. Cuius exceptio est: Nisi rem suā ignorans conduxerit. Viu.lib.2.conducens minor, num.2.

XXVII. Regula: Si locator non præstiterit conductori quod in lege conductionis cōuenit: ex conducto tenetur. M.I.C.lib.19.cap.3.q.1.causa 3. Cuius exceptio est: Nisi cum conuenisset de non expellendo conductore, biennium sit finitum. Villalob.P.16.

XXVIII. Regula: Si conductori re conducta frui non liceat: ex conducto locator tenetur. M.I.C.d.q.1.causa 5. Cuius exceptio prima est: Nisi res locata domini usibus necessaria sit. M.I.C.d. causa 5.except.1. Accedit Gabriel.lib.3.de locatione,

ne, conclus.3. ubi etiam replicationes huius exceptionis habentur. Altera exceptio est: Nisi conductor pensionem nō soluat. M.I.C.d.causa 5.except. 4. Accedit Vill.l.43.

XXIX. Regula: Ex conducto actio etiam aduersus hæredem locatoris datur. M.I.C.d.cap.3.q. 3.reg.1. Accedit Turz.reg.85.

XXX. Regula: Si conductor damnum in fructibus percipiendis uel perceptis passus sit: ad remittendam pensionem ei ex cōducto actio datur. M.I.C.lib.19.cap.4.q.1.causa 4. Accedit Turz.opin.107.Viu.lib.2.conductori remißio. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi modicum damnū passus sit. M.I.C.d.causa 4.except.4. Quæ exceptio declaratur definitione damni magni, quod sufficiat actioni propositæ producendæ, scilicet si conductor pensionem soluens deciperetur ultra dimidium iusti precij. Villal.l.38.Viu.lib.1.conductor. Altera exceptio est: Nisi in contractu locationis conuenerit, ut conductor casum præstaret ac uim maiorem. M.I.C.d.causa 4.except.6. Accedit Viu. lib.2.conductor non tenetur, num.5. Tertia exceptio est: Nisi emphyteuta passus sit damnum in prædio emphyteutico: ob quod pensionem remitti petat. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud Villal.l.41.Viu.lib.2.emphyteutæ nulla. De qua re uide item ǰ.cap.prox.reg.19.except.7.

Quarta exceptio est: Nisi *ad longum tempus locatio facta sit*. Villal.1.42. *Quinta exceptio est*: Nisi *fructus à solo separati ui militum sint ablati. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud* Villal.1.40.

XXXI. *Regula: Datur item ad remittēdam pensionem ex conducto actio, si ob pestem domo uel agro frui non licuit*. Vill.I.37.

XXXII. *Regula*: *Quando quæritur de augenda uel minuenda pensione propter sterilitatē: uulgi opinioni standum est*. Vill.I.39.

XXXIII. *Regula: Locationis species est, si quis operam suam locauerit, uel opus faciendum conduxerit*.M.I.C.*lib.19.cap.5.quæst.1.reg.1. Cuius exceptio est*: Nisi *nulla merces interuenerit: tunc enim non locatio est, sed mandatum, uel depositum*.M.I.C.*d.reg.1.except.5.Cuius replicationem uide s̄.reg.21.except.2.repl.1.*

XXXIIII.*Regula: Ex iam dicta locationis specie datur locati actio, si conductor non fecerit ea de quibus conuenit*.M.I.C.*lib.19.cap.6.quæst.1. causa 1. Cuius exceptio prima est* : Nisi *cum quis conduxisset concoctionem panis ad alendam familiam, postea nimium augeatur familia*. Vill.F.159. *Altera exceptio est* : Nisi *quis in perpetuum operas suas locasset. Quæ exceptio controuertitur, magis tamen reprobatur apud* Viu.*lib.2.locare*.

XXXV. Regula: Ex iam dicta locationis specie oritur item conducti actio, si locator non soluat mercedem. M.I.C.lib.19.cap.7.quæst.1.causa 3. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi conductor operas non præstiterit, uel opus conductum non perfecerit. M.I.C.d.causa 3.except.1. Cuius replicatio prima uidetur: Nisi ob aduersam ualetudinem non præstiterit uel perfecerit. Quæ replicatio reprobatur apud Vill.F.14. Controuertitur, & magis reprobatur apud Viu.lib.2.famulus. Altera replicatio est: Nisi nondum finito conductionis tempore is qui operas locauerat, mortuus sit: hoc enim casu totius anni salarium ad suos hæredes transmittit. Vill.A.66. H.18.S.1.cum tribus sequentibus. Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi in officio constitutus fuerit ob indignitatem ab officio remotus. Quæ exceptio obtinet in salario futuri, non præteriti temporis. Vill.S.5. Hæc de locatione & conductione.

DE SOCIETATE.

XXXVI. Regula: Si res aliqua duobus uel pluribus communiter adquiratur: hoc modo societas non contrahitur. M.I.C.lib.19.cap.10.quæst.3. causa 3. Cuius exceptio est: Nisi fratres in communione hæreditatis paternæ manserint, & lucra communicauerint, non reddita ratione: ex hoc enim

nim societas præsumitur. Villal.S.66.

XXXVII. *Regula:* *Ex societate regulariter actio pro socio nascitur.* M.I.C. *lib.19. cap.11.q.2. causa 1.* *Cuius exceptio prima est:* *Nisi pupillus sine tutoris authoritate societatem coierit.* M. I. C. *d.cap.10. quæst.3. except.1.* Accedit Viu.*lib.1.pupillus,num.1.* *Cuius replicatio prima uidetur:* *Nisi tacitè societas sit contracta.* *Sed reprobatur apud* Viu.*d.pupillus,num.2.* *Altera replicatio est:* *Nisi pupillus pubes factus contractum ratificauerit.* Viu.*d.pupillus,num.3.* *Altera exceptio uidetur:* *Nisi omnium bonorum societas sit inita.* *Quæ exceptio reprobatur apud* Vill.S.65.

XXXVIII. *Regula:* *Socij mei socius mihi socius non est.* M.I.C.*d.cap.11.q.3.reg.1.except.4.* Accedit Gabriel.*lib.1.de testibus, conclus.10.num.54.cum sequente.* *Hæc de societate.*

DE MANDATO.

XXXIX. *Regula:* *Mandatum regulariter præsumitur obligatorium, & ex eo mandati actio nascitur.* M.I.C.*lib.19.cap.12.quæst.3.in prin.* *Cuius exceptio est:* *Nisi mãdator decesserit. hoc enim casu mandatum expirat.* M.I.C. *d.q.3. except.18.* Accedit Gabriel.*lib.2.de procuratoribus, concl.2.* *Huius replicatio prima est:* *Nisi re non integra mandator decesserit.* M.I.C.*d.except.18 repl.1.* Accedit Gabriel, *d.tt. de procuratoribus, conclus.3.*

Cuius

Cuius duplicationes uide apud Gabriel. d.concl.5. Altera replicatio est: Nisi mandatum sit de præbenda conferenda: hoc enim morte mandãtis non expirat. Quæ replicatio approbatur & distingui tur M.I.P.*lib.3.cap.7.reg.59.except.5.Accedit Gabriel.lib.6.de præbendis,conclus.1.Plures replicationes uide apud Gabriel.d.conclus.2.*

XL. *Regula: Si mãdatarius fines mandati excessit,seu legem mandati non seruauit:mandati actione domino tenetur.*M.I.C.*lib.19.cap.13.quæst.1.causa 5. Accedit Viu.lib.1. procurator diligenter,in prin.*

XLI. *Regula: Mãdatarius præstat factum eius quem substituit in causa mandata. Quæ regula distinguitur apud Gabriel. lib.7.concl.8.nũ.62.*

XLII. *Regula: Mandatario quoque aduersus mandatorem contraria mandati actio competit ex causis enumeratis.* M.I.C. *lib.19.cap.14.quæst.1. Quarum exceptio generalis uidetur: Nisi post longum tempus mandatarius gesserit. Quæ exceptio reprobatur apud* Vill.A.54. *Hæc de mãdato.*

DE IVRE EMPHYTEVtico. CAP. VII.

PRima regula:Emphyteusis est contractus nominatus.Iul.Clar.in §.emphyteusis,q.2.

II.Re-

II. Regula: *Emphyteusis species cognatæ sunt contractus libellarius, censualis & locatio: à quibus quatenus differat emphyteusis, differit* Iul. Clar. *in d.* §. *emphyteusis, q.*1.

III. Regula: *Differentia emphyteusis & locationis consistit in quantitate pensionis.* Vill. L.133.

IIII. Regula: *Locatio ad uitam naturam habet perpetuæ locationis. Quæ regula est controuersa apud* Gabriel. *lib.*3. *de locatione, conclus.*2.

V. Regula: *Emphyteusis regulariter utilis & ualidus est contractus.* M.I.C. *lib.*19. *cap.*9. *quæst.*3. *reg.*1. *Cuius exceptio prima est:* Nisi *scriptura nō interuenerit. Quæ exceptio est controuersa apud* Vill. E.44. *cum duab. addit. sequentibus.* Iul. Clar. *in* §. *emphyteusis, q.*4. *Cuius replicatio est:* Nisi *lapsi sint triginta anni: ex eo enim præsumitur scriptura interuenisse.* Vill. E.47. *in addit.* *Altera exceptio uidetur:* Nisi *de certa quantitate ab initio præstanda non conuenerit. Quæ exceptio est controuersa apud* Iul. Clar. *in* §. *emphyteusis, quæst.*3. *Reprobatur apud* Vill. E.45.

VI. Regula: *Emphyteusi alienata, quinquagesima pars precij uel æstimationis domino debetur.* M.I.C. *d. cap.*9. *q.*4. *reg.*6. *Accedit* Iul. Clar. *in* §. *emphyteusis, q.*23. *in prin. Cuius exceptio prima uidetur:* Nisi *donata, non uendita sit emphyteusis. Sed reprobatur apud* Iul. Clar. *d. quæst.*23. *uers. sed*

quæro.

quæro. Altera exceptio est: Nisi non alienetur emphyteusis, sed inter duos emphyteutas diuidatur. Vill.E.90. Tertia exceptio uidetur: Nisi in ipso contractu emphyteutico conuenerit, ut liceret emphyteutæ uendere cui uellet. Quæ exceptio reprobatur d.q.23.uers.sed quid si.

VII. Regula: Emptor, non uenditor dictã quinquagesimam soluere debet. Iul.Clar. d.quæst.23. uers.ulterius.

VIII. Regula: Domino defuncto, usufructuario omnium bonorum, non hæredi dicta quinquagesima soluenda. d.q.23.uers.ult.

IX. Regula: Emphyteuta prædio emphyteutico seruitutem imponere potest, quæ finitur finita emphyteusi. Iul.Clar.in §.emphyteusis, q.21.

X. Regula: Augmentum quod accedit prædio emphyteutico, adquiritur domino, non emphyteutæ. Quæ regula approbatur & distinguitur remißiuè apud Iul.Clar.in §.emphyteusis, quæst.41. uers.1.

XI. Regula: Emphyteusis transit ad liberos emphyteutæ. Iul.Clar.in §.emphyteusis, q.28. uers.2. Cuius exceptio prima uidetur in emphyteusi ecclesiastica. Quæ exceptio approbatur apud Iul. Clar.d.uers.2.in fine. Reprobatur apud Vill.E.56. in prin. Ideoq; est controuersa, & per consequens non admittenda. Altera exceptio uidetur: Nisi li-

beri hæredes non existant emphyteutæ. Quæ exceptio est controuersa in emphyteusi ecclesiastica apud Turz. opin.73. num.1. & opin. 188. num.9. cum sequente. Villal. E.54. cum sequente. & num. 65. cum sequente. De qua re uide item Ϡ.reg.prox. except.3. Tertia exceptio est: Nisi liberi sint naturales, non legitimi. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud Iul. Clar. d. §.emphyteusis, quæst.30. & Viu. lib.1. emphyteusis. §.in emphyteusi. Cuius replicatio est: Nisi liberi sint legitimati. Huius duplicatio est: Nisi legitimi liberi extent. Turz. opin.73. num.2. Quarta exceptio est: Nisi nepotes sint ex filio naturali. Quæ exceptio approbatur in emphyteusi ecclesiastica apud Gabr. lib.4. de hæredibus instituend. conclus.3. num.18. Quinta exceptio est: Nisi fœminini sexus liberi sint. Quæ exceptio est controuersa apud Vill. E. 54. in addit. & 64. item Iul. Clar. in §.emphyteusis, quæst.32. Sexta exceptio est: Nisi per fœmininum sexum descendentes sint liberi. Quæ exceptio reprobatur & distinguitur apud Iul. Clar. in §.emphyteusis, quæst.36. Septima exceptio est: Nisi liberi sint ultra secundum gradum primi adquirentis. Quæ exceptio approbatur in emphyteusi ecclesiastica M.I.C. lib.3. cap.6. quæst.3. reg.1. except.2. repl.1. Vill. E.48. De qua re uide item Ϡ. lib.3. cap.6. reg.2. except.1. repl.2.

XII. Re-

XII. Regula: *Emphyteusis transit ad hæredes emphyteutæ.* M.I.C.d.quæst.4.reg.1. *Cuius exceptio prima uidetur: Nisi extranei sint hæredes, à primo adquirente non descendentes. Quæ exceptio reprobatur apud* Iul.Clar.in §.emphyteusis, quæst.28.uers.2. ibi:ad extraneos. item uers.tertio modo. item uers.secundus est. item q.42. uers.ult. *Admittitur tamen exceptio proposita primum quidem in emphyteusi ecclesiastica, quæ ad extraneos hæredes non trāsit.* Iul.Clar.in d.uers.ad extraneos.& d.uers.ult. Vill.E.56. Viu.lib.1.emphyteuta.§.regula,num.4. Turz.opin.73.num.1. *Huius distinctionis replicatio prima est: Nisi emphyteusis ecclesiastica accepta sit pro se & hæredibus. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen reprobatur apud* Iul.Clar.d.quæst.28.uers.tertius est, cum sequentibus, usque ad uers.unum tamen. *Admittitur, si cum dubitaretur, utrum bona ad ecclesiam pertinerent, ab ea sint in emphyteusin recognita & accepta pro se & hæredibus.* Iul.Clar. d.uers.unum tamen. *Altera replicatio est: Nisi quis emphyteusin ecclesiasticam acceperit pro se & hæredibus quibuscunque uel extraneis. Quæ replicatio approbatur apud* Iul.Clar. d.q.28. uers.sed quæro.9.& Turz.opin.73.num.3. *Controuertitur & distinguitur apud* Vill.E.57. *cum tribus sequentibus. De qua re uide item* s.lib.3.cap.6.reg.2.ex-

cept.1.repl.3. Tertia replicatio est: Nisi quis emphyteusin ecclesiasticam acceperit pro se & quibus ipse dederit. Iul.Clar. *d.quæst.28. uers.idemq; & multo. Quarta replicatio est: Nisi ad certum numerum annorum emphyteusis cõcessa sit. Quæ replicatio est controuersa apud* Iul.Clar. *d.quæst. 28.uers.tertio modo. Quinta replicatio est: Nisi consuetudo esset in contrarium.* Iul.Clar. *d.q.28. uers.ult.ibi:ubi tamen in ista materia.Hæc de prima distinctione, qua exceptio proposita admittitur. Deinde admittitur exceptio proposita,si res in emphyteusin cõcessa sit ad tertiam generationẽ:hoc enim casu ad extraneos hæredes non transit.*Iul.Clar.*d.q.28.uers.secundo modo.Tertiò admittitur, si quis emphyteusin acceperit pro se & filijs uel descendentibus. Quæ distinctio est controuersa,magis tamen approbatur apud* Iul.Clar. *d.quæst.28.uers.primus casus.Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est:*Nisi *hæres in re certa sit institutus. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud* Iul.Clar.*in* §.*emphyteusis,q.38.Tertia exceptio est:*Nisi *hæres hæreditatem repudiauerit. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud* Iul.Clar.*in* §.*emphyteusis,quæst.37. De qua re uide item* s.*reg.prox.except.2. Quarta exceptio est:* Nisi *defunctus emphyteusin alienauerit uel alij legauerit.* M.I.C. *d. cap.9.*

cap.9.q.5.reg.2. *Controuertitur & distinguitur apud* Gabriel.lib.3.*de iure emphyteutico*,concl.2.

XIII.*Regula: Concessa emphyteusi usque ad tertiam generationem, persona eius cui facta est concessio, connumeratur in prima generatione. Quæ regula cõtrouertitur & distinguitur apud* Gabriel.lib.3.*de iure emphyteutico*,conclus.4.Iul. Clar.in §.emphyteusis,quæst.34.

XIIII.*Regula: Emphyteusi per generationẽ uel tempore finita, descendentes uel adgnati confirmationem petere possunt. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud* Gabriel.lib.3.*de iure emphyteutico*,conclus.1. Turz.opin.164. num. 3.Vill.E.49. Viu.lib.1.emphyteusi finita.Iul.Clar. in §.emphyteusis,q.43.

XV. *Regula: In emphyteusi non est locus iuri adcrescendi.* Iul.Clar.in §.emphyteusis, quæst.39. in prin.& uers.econtrariò.*Controuertitur tamen apud* Gabriel. lib.4. de substitutionibus, concl.4. num.10.*Huius exceptio est quoad liberos emphyteutæ: inter hos enim locus est iuri adcrescẽdi.* Iul. Clar d.q.39.uers.scias tamen,cum uers.sequente.

XVI. *Regula: Bonis emphyteutæ publicatis, emphyteusis ad fiscum transit. Quæ regula approbatur & distinguitur apud* Iul.Clar.in §.emphyteusis,q.29.& Vill.E.58.in addit,ibi:& nota.

XVII.*Regula: Stipulatio emphyteusis pro se*

& filijs suis, filijs non prodest, nisi mortuo patre. Turz.opin.187.Iul.Clar.in §.emphyteusis,q.35.

XVIII. *Regula:Pater non potest uni ex filijs prælegare uel donare emphyteusin.* Vill.E.61.*cum duobus sequentibus. Cuius exceptiones uide apud* Iul.Clar.*in §.emphyteusis,q.16.*

XIX. *Regula:Si emphyteuta non soluerit canonem seu pensionem, ius suum amittit.* M.I.C. *d. cap.9.q.6.causa 1.&* M.I.P.*lib.5.cap.7.reg.21.* Accedit Viu.*lib.1.emphyteuta priuati,num.1. & lib. 2.emphyteuta priuatus,in prin.* Iul.Clar.*in §.emphyteusis,quæst.8.in prin. Cuius exceptio prima est:*Nisi *dominus oblatam pensionem accipere noluit.*M.I.C.*d.causa 1.except.1.Cuius replicatio prima est :* Nisi *non debito loco uel tempore obtulit.* Iul.Clar.*d.q.8.uers.pone quod. ibi:quod intellige.* Altera *replicatio est:*Nisi *non re,sed uerbo obtulit.*Iul.Clar.*d.q.8.uers.item intellige. Tertia replicatio est :* Nisi *pensionem oblatam non consignauerit nec deposuerit.* Viu.*lib.1.oblatio debiti.uers. sed ad consequendam. Cuius duplicatio est quoad pœnam caducitatis euitandam : ad hanc enim non requiritur consignatio et depositio, sed ad plenariam liberationem tantùm.* Iul.Clar.*d.q.8.uers.pone quod.Quarta replicatio est:*Nisi *pro tribus uel pluribus annis futuris simul pensionem obtulerit.* Iul.Clar.*in §.emphyteusis,quæst.12.uers.sed pone.*

Hæc

Hæc de prima exceptione. Altera *propositæ regulæ exceptio est:*Nisi *triennium non solutæ pensionis non sit elapsum.*M.I.C.*d.causa* 1.*except.*2. Accedit Villal.E.80.Iul.*Clar.d.q.*8.*in prin.* Huius *replicatio prima est;* Nisi *emphyteusis ecclesiastica sit: in hac enim sufficit per biennium non solutam pensionem.*M.I.C.*d.causa* 1.*except.*2.*repl.*1.*&* M.I.P.*d.reg.*21. Accedit Viu.*lib.*1.*emphyteuta priuati,num.*1.*&* Iul.*Clar.d.q.*8.*in prin.*Altera *replicatio est:*Nisi *emphyteuta iurauit se soluturum canonem:hoc enim casu primo anno non soluens cadit iure suo.* Viu.*lib.*2.*emphyteuta priuatus.in cuius fine apparet, hanc replicationem esse controuersam. Sed & controuertitur apud* Iul.*Clar.d.q.*8.*uers.& hoc quidem.* Hæc *de secunda exceptione.* Tertia *propositæ regulæ exceptio est:* Nisi *dominus moram non soluti canonis emphyteutæ remiserit, uel oblatam postea pēsionem receperit.*Vill.E.78.*&* Fichard.*in addit.ad* Villal.E.81.Iul.*Clar. in* §.*emphyteusis, q.*10.*uers.*1. *ibi:aut uerò sumus.* Huius *replicatio prima est:* Nisi *cum protestatione de expellendo emphyteuta pensionem receperit.*Iul.*Clar.d.uers.*1.*in prin.* Cuius *duplicatio est:* Nisi *etiam futuri temporis pensionem receperit: hoc enim casu protestatio nihil operatur.*Iul.*Clar. d.uers.*1. *ibi:hoc tamen intellige. &* Vill.P.379. *in cuius fine uide triplicationem.* Altera *replicatio*

est: Nisi prælatus nomine ecclesiæ acceperit pensionem. Quæ *replicatio approbatur & distinguitur apud* Iul.Clar. *d.q.10. uers.sed nunquid, cum uers.sequente.* Quarta *exceptio uidetur:* Nisi *inter dominum & emphyteutam conuenit, ut non soluto canone alia quàm caducitatis pœna præstaretur: hoc enim casu dominus propositæ regulæ uidetur renunciasse.* Quæ *tamen exceptio reprobatur apud* Iul.Clar. *d.quæst.8. uers.ulterius quæro.* Quinta *exceptio est:* Nisi *dominus aliam pœnam, de qua in contractu emphyteutico conuenit, petierit.* Iul.Clar.*d.uers.ulterius quæro, in fine.* Vill. E.84. *Sexta exceptio uidetur:* Nisi *emphyteuta non sit interpellatus ut solueret.* Quæ *exceptio reprobatur* M.I.C.*d.causa 1.except.5.&* M.I.P.*d. reg.21.except.2.* Accedit Vill.E.80.*in fine.* Septima *exceptio uidetur:* Nisi *emphyteuta propter casum fortuitum fructus non perceperit.* Quæ *exceptio reprobatur* M.I.C.*d.causa 1.except.6.* Accedit Iul.Clar.*d.quæst.8. uers.sed quid si emphyteuta, cum sequentibus, usq; ad uers.prosequendo.* Planè *admittitur primùm, si propter belli casum fructus non potuit percipere.* Villal.E.79.*cum addit.* Iul.Clar.*d.quæst.8.uers.sed quid si emphyteuta.6.* Deinde *admittitur exceptio proposita, si canon soluendus magnus sit.* Villal.I.41.*in fine.* Plura *de exceptione proposita uide* s̃.*cap.proxim.reg.20.*

except.3.

except.3. *Octaua exceptio est:*Nisi *prædium emphyteuticum in totum perierit, uel amissum sit.* M.I.C.*d,causa 1.except.7.* Accedit Iul.*Clar.d.q.8. uers.quæro etiam.* Nona *exceptio est in censualista, qui quamuis non soluerit censum annuum, ob hoc tamen prædium non amittit.*Vill.C.35. *Decima exceptio uidetur:*Nisi *canon sit unius nummi. Sed reprobatur apud* Vill.E.75.Viu.*lib.1.emphyteuta priuati,num.1.ibi:ampliatur.* Iul.*Clar.d.q.8. uers.sed pone.* *Vndecima exceptio uidetur:* Nisi *emphyteuta ignorauit esse emphyteusin.* Q*uæ exceptio reprobatur certo modo apud* Villal.E.76. Iul.*Clar.d.quæst.8.uers.prosequendo.*Duodecima *exceptio est:* Nisi *ex pluribus emphyteutis quidã soluerint suas portiones, quidam non soluerint.* Q*uæ exceptio reprobatur apud* Villal.E.77. Iul. *Clar.d.q.8.uers.quæro quid si,cum sequente.* De*cimatertia exceptio est:* Nisi *tribus posterioribus annis soluerit canonem; ex hoc enim etiam præcedentium annorum solutio facta præsumitur.* M.I. C.*lib.2.cap.17.quæst.3.de solutione probanda,reg. 4.Accedit* Vill.E.81.*cum addit,ubi etiam replicatur.item accedit* Viu.*lib.1.emphyteuta eo ipso.*De *qua re uide item* s̃.*lib.2. cap.10.in uerbo Solutione trium annorum.* Decimaquarta *exceptio est:* Nisi *maiorem partem pensionis soluerit.* Q*uæ exceptio reprobatur apud* Viu.*libro 1. emphyteuta*

*priuati,num.2.*De qua re uide §.reg.27. Decimaquinta exceptio est: Nisi celeri satisfactione moram purgauerit emphyteuta.c.potuit,extr.de locato.Accedit Iul.Clar.d.q.8.uers.item quæro. Declaratur definitione celeris satisfactionis apud Iul. Clar.d.q.8. uers.quando autem. Huius replicatio est in emphyteuta priuati, in qua mora celeri satisfactione non purgatur. Iul.Clar.d.quæst.8.uers. item quæro.& uers.ult.Decimasexta exceptio est quoad ius francădi seu luendi, à quo non cadit emphyteuta canonem non soluens.Quæ exceptio est controuersa apud Viu.lib.1. emphyteuta priuati, num.2.ibi:ista conclusio.Decimaseptima exceptio est:Nisi emphyteuta non possederit prædium emphyteuticum. Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud Iul. Clar.d.quæst.8.uers.sed quæro. Decimaoctaua exceptio est:Nisi sententia declaratoria non sit secuta.Quæ exceptio reprobatur apud Iul.Clar.in §.emphyteusis,quæst.9.uers. aut uerò. Decimanona exceptio est:Nisi dominus in uita sua non declarauerit, se uelle prædium ob non solutum canonem caducum fieri. Iul.Clar. d. quæst.9.in prin.De qua re uide item §.reg.24.Vicesima exceptio est; Nisi annus ultimus nondum sit finitus. Iul.Clar.d.§.emphyteusis, q.12.in prin. Vicesimaprima exceptio:Nisi solutus sit canon annuus.Cuius replicatio prima est:Nisi non totus sit

solutus.

ſolutus, *De qua re uide* ŝ.*except*.14. *Altera replicatio eſt*: *Niſi aucto prædio emphyteutico nõ plus canonis ſoluatur. Quæ replicatio reprobatur apud* Iul. Clar. *d*.§.*emphyteuſis*, *q*.41.*uerſ*.*ſed nunquid. Tertia replicatio uidetur*: *Niſi alius quàm emphyteuta ſoluerit. Quæ replicatio reprobatur apud* Iul. Clar. *d*.§.*emphyteuſis*, *q*.8. *uerſ*.*ſed quid ſi ipſe. Hæc de decimanona regula*: *de cuius exceptionibus uide item* ĵ.*poſt reg*.23.

XX. *Regula*: *Si emphyteuta non requiſito uel nolente domino ius ſuum alienauerit*: *eo priuatur*. M.I.C. *d*.*quæſt*.6.*cauſa* 3, & M.I.P. *d*.*cap*.7. *reg*. 22. *Accedit* Vill. E.67. Iul. Clar. *in* §.*emphyteuſis*, *quæſt*.13.*in prim*. *Huius regulæ exceptio prima eſt*: *Niſi in contractu emphyteutico aliter inter dominum & emphyteutam conuenerit*. M.I.C.*d*.*cauſa* 3.*except*.1. *Accedit* Vill. E.72. *Controuertitur*, *magis tamen approbatur apud* Iul. Clar. *d*.*q*.13. *uerſ*. *ſed pone. Cuius replicatio eſt*: *Niſi conuenerit ut liceret alienare minoribus uel æqualibus*, *non maioribus. Quæ replicatio cõtrouerſa eſt apud* Clar. *d*.*quæſt*.13, *uerſ*.*ſed quæro quid ſi. Altera exceptio eſt*: *Niſi dominus requiſitus ipſe emere noluit*, *nec alienationi conſentiat*. M.I.C. *d*.*cauſa* 3. *except*.2. & M.I.P.*d*.*reg*.22.*except*.1. *Cuius replicatio eſt*: *Niſi perſonis uetitis uel potentiori emphyteuta alienauerit*, M.I.C.*d*.*except*.2.*replic*.3. *Accedit* Iul.

Clar.in §.emphyteusis, quæst.22. Quæ autem dicantur personæ uetitæ, declaratur M.I.C.d.repl.3. item apud Iul.Clar.d.q.22.in fine. Tertia exceptio est: Nisi non uendiderit, sed alio modo alienauerit. Quæ exceptio reprobatur M. I. C. d.causa 3.except.3. Admittitur tamen in donatione & legato, Villal.E.73.cum sequente. Controuertitur tamen hæc distinctio & distinguitur apud Viu.lib.1.emphyteuta ius.item Iul.Clar.in §.emphyteusis,q.15. Item admittitur in pignoris obligatione. Sed & hæc distinctio est controuersa apud Gabriel.lib.6. de reg.iuris,conclus.12. num.18. Iul.Clar. in §.emphyteusis, q.18. Item uidetur admittenda, si alij rursus in emphyteusin concesserit. Quæ distinctio reprobatur apud Iul.Clar.in §.emphyteusis,q.20. Item admittitur, si commutauerit. quæ distinctio controuertitur & distinguitur apud Iul. Clar.d. §.emphyteusis,q.17.Item admittitur in locatione, Iul.Clar.d.§.emphyteusis,quæst.19. Admittitur postremò in diuisione inter plures emphyteutas facta, Iul.Clar.d.§.emphyteusis,quæst.14. Quarta exceptio est: Nisi traditio non sit secuta. Villal.E. 70. Viu.lib.1.emphyteuta alienans.uers.interpretatur primùm. Iul. Clar. d.q.13. uers.sed nunquid. Cuius replicatio est: Nisi emphyteuta uendens nomine emptoris se poßidere constituerit, uel ficta saltem traditio interuenerit, Vill.E.68. Quæ tamen

men replicatio controuertitur apud Iul. Clar. *d. q.13. uerſ. ſed quid ſi.* Quinta *exceptio eſt:* Niſi *alienatio facta ſit ſaluo conſenſu domini.* Vill. E. 69. *Controuertitur tamen apud* Iul. Clar. *d. quæſt. 13. uerſ. item quæro. &* Villal. P. 359. *Sexta exceptio eſt:* Niſi *emphyteuta celeriter redemerit prædiũ. Quæ exceptio reprobatur ſtricto iure, non de æquitate, apud* Vill. E. 71. Viu. *lib. 1. emphyteuta alienans.* Iul. Clar. *d. quæſt. 13. uerſ. ſed quid ſi. Septima exceptio eſt:* Niſi *alienatio facta ſit ſub hac conditione,* Si *dominus conſenſerit.* Vill. P. 360. *Octaua exceptio eſt:* Niſi *dominus ab emptore canonem receperit.* Gabriel. *libro 1. de præſumpt. concluſ. 1. num. 24.* Nona *exceptio uidetur:* Niſi *ſententia declaratoria non ſit ſecuta. Quæ exceptio reprobatur apud* Iul. Clar. *d. quæſt. 13. uerſ. adde quod.* De *qua uide item* J. poſt reg. 23. except. 2. *Decima exceptio eſt:* Niſi *quis emphyteuſin acceperit pro ſe & cui ipſe dederit.* Clar. *d. quæſt. 13. uerſ. ulterius quæro.* Vndecima *exceptio eſt:* Niſi *inter emphyteutas plures alter alteri ſuam portionem alienauerit.* Iul. Clar. *d. §. emphyteuſis, q. 14.* Hactenus *propoſitæ regulæ exceptiones enumerauimus, quarum plures uide* J. poſt reg. 23. *Planè iſtarum exceptionũ replicatio generalis hæc eſt:* Niſi *perſonis uetitis uel potentiori alienatio ſit facta.* De *qua replicatione uide* S. except. 2. repl. 1.

XXI. *Regula: Si emphyteuta rem fecerit deteriorem: iure suo cadit.* M.I.P.*d.cap.7.reg.23.Accedit* Villal.E.87.*cum sequente.* Iul.Clar.*in* §.*emphyteusis,q.26.*

XXII. *Regula: Si emphyteuta religionem ingrediatur: emphyteusis expirat. Quæ regula est controuersa, magis tamen approbatur apud* Iul. Clar.*in* §.*emphyteusis,q.33.*

XXIII. *Regula: Si emphyteuta emphyteusin negauerit, uel possessionem domino interuerterit: iure suo cadit. Quæ regula est controuersa apud* Gabriel.*lib.5.de adquir.possess.concl.5.num.3.* Iul. Clar.*in* §.*emphyteusis,q.25.*

De exceptionibus præcedentium regularum generalibus.

Hactenus quinque regulis proximè præcedentibus causas, quibus emphyteuta iure suo cadit, dominoque ad prædium emphyteuticum repetendum datur actio, enumerauimus: quarum exceptiones aliquot communes supersunt hoc loco subijciēdæ. Harum prima est: Nisi *dominus nolit emphyteusin caducam fieri.* Vill.C.1.Iul.Clar. *in* §.*emphyteusis, quæst.9.in prin. Altera exceptio generalis est:* Nisi *sententia declaratoria non sit secuta.* Vill. C.1.*in addit.2. Controuertitur apud* Viu.*lib.1.emphyteuta priuati,num.3. De qua uide item s.reg.20.except.9.& reg.19.except.18.Tertia exceptio uidetur:*

uidetur:Nisi post commissam emphyteusin dominus emphyteutam arare patiatur. Quæ exceptio reprobatur apud Vill.C.1.*in addit.2. ibi:sed an in contractu.Quarta exceptio est:Nisi dominus non soluat meliorationes. Quæ exceptio reprobatur* M.I.C.*d.q.6.causa 1.except.4.* Accedit Vill.E.89. Iul.Clar.*in §.emphyteusis,quæst.45.* Admittitur, *si emphyteuta culpa caret.* Villal.E.52 & 89. Iul. Clar.*d.quæst.45.*Declaratur *definitione melioramentorum apud* Vill.*d.89.in fine. Casu quo exceptio proposita locum habet, dominus tenetur æstimationem soluere ædificij integri, non diruti.* Viu.*lib.2.melioramenta,num.5.* Plura *de melioramentis remißiuè uide apud* Viu.*d.num.5. in fine. &* Iul.Clar.*d.q.45.in fine.*

XXIIII. Regula: *Hæredi domini non datur actio ad reuocandam emphyteusin.* Fichard.*in addit.ad* Villal.D.16. Soarez C.2.Iul.Clar.*in §.emphyteusis, quæst.9.in prin.* Controuertitur *apud* Gabriel.*lib.3.de iure emphyteutico, conclus.3. & lib.7. conclus.35. num.1 & 7.* Cuius *exceptio est: Nisi constet defunctum reuocare uoluisse.*Fichar. *d.addit.*

XXV.Regula: *Aduersus hæredem emphyteutæ datur actio ad reuocandam emphyteusin. Cuius exceptio prima est: Nisi aduersus defunctum actio non sit inchoata.* Gabriel.*d.concl.35. num.2.*

Altera

Altera exceptio est: Nisi filius sit hæres: huic enim defunctus pater in emphyteusi suo facto præiudicare non potuit. Quæ *exceptio controuertitur et distinguitur apud* Gabriel. *lib.3. de iure emphyteutico, concl.2. num.31. cum septem sequentibus.*

XXVI. *Regula: Vno ex pluribus emphyteutis emphyteusin committēte, aduersus omnes datur actio.* De *qua re uide* s̄. *reg.19. except.12.*

XXVII. *Regula: Prædio emphyteutico pro parte alienato, non nisi pars alienata in commissum incidit.* Iul. Clar. *in §. emphyteusis, q.13. uers. ult. Secus si partem canonis soluerit, partem non soluerit: hoc enim casu in solidum cōmittitur prædium.* Quæ *regula controuertitur apud* Iul. Clar. *in §. emphyteusis, q.8. uers. hoc autem, cum sequentibus.* De *qua re uide item* s̄. *reg.19. except.14.*

XXVIII. *Regula: Fructus quoq; in actionem propositam ueniunt à die commißi prædij.* Villal. P.64.

XXIX. *Regula,* De *melioramentis: quatenus ueniant in hanc actionem, uide* s̄. *post reg.23. except.4.*

XXX. *Regula: Probatio soluti canonis emphyteutæ, non domino incumbit.* Vill. E.82. Quo*modo autem probetur, uide apud* Villal. E.83. & Viu. *lib.1. testes duo sufficiunt ad probandum. ibi: nota etiam.*

XXXI. Re-

XXXI. Regula: Ad emphyteusin commissam repetendam domino condictio ex lege competit. Vill.E.86. Iul. Clar. in §. emphyteusis, q.47.

XXXII. Regula: Potest item dominus rem commissam propria authoritate occupare. Quæ regula controuertitur & distinguitur apud Iul. Clar. d. §. emphyteusis, quæst. 11. & quæst. 25. item quæst. 44. Vill. D. 115.

XXXIII. Regula: Si dominus repetierit prædium emphyteuticum ex causa commissi: nihilominus præteritorum annorum pensionem petere potest. Quæ regula approbatur M.I.P. d. cap. 7. reg. 24. Controuertitur & distinguitur apud Iul. Clar. in §. emphyteusis, q. 10. uers. quæro nunc.

XXXIIII. Regula: Emphyteusis præsumitur, si quis per triginta annos uniformẽ canonem soluerit. De qua re uide s. lib. 2. cap. 10. in uerbo Emphyteusis. Hæc de iure emphyteutico.

DE INNOMINATIS & quasi contractibus. CAP. VIII.

DE INNOMINATIS contractibus.

PRima regula: Vtrum sit contractus nominatus, an innominatus, ex genere actionis consideratur.

ſideratur. nam ſi præſcriptis uerbis actio eſt, contractus dicitur innominatus: ſin alia cõpetit actio, puta empti, uenditi, locati, conducti, depoſiti, &c. contractus dicitur nominatus. M.I.C.*lib.20.cap.1. q.1.cauſa 1.*Accedit Vill.L.134.

II.*Regula: Cõtractuum innominatorum quatuor ſunt genera:*Do *ut des,*Do *ut facias:* Facio *ut des, &* Facio *ut facias.*M.I.C.*d.q.1.cauſa 4. Secundi generis exempla enumerantur* M.I.C.*d.quæſt. 1.cauſa 6.Quibus connumerari poteſt, ſi quinquaginta des, ut per totam uitam alaris.*Vill.C.194.

III.*Regula:* Contra*ctuum innominatorũ proprium eſt, quòd re integra pœnitentiæ locus ſit, exemplo permutationis. de quo* M.I.C.*lib.18.cap. 9.quæſt.3.except.1.Cuius regulæ exceptio eſt:*Niſi *iuſiurandum interuenerit.Quæ exceptio controuertitur & diſtinguitur apud* Gabriel.*lib.2.de iureiurando, concluſ.9.*De *qua re uide item* ſ̃.*cap.3. reg.3.except.7.repl.5.*

DE NEGOCIORVM GESTOrum actione.

IIII.*Regula:* Negociorum *geſtori cõtraria negociorum geſtorum actio aduerſus eum, cuius negocia geßit, datur de eo quod in res eius impendit reſtituendo.* M.I.C.*lib.20.cap.6.q.1. cauſa 1.cum ſequentibus.* Cuius *exceptio prima eſt:* Niſi *filius patris negocium gerens, pro eo ſoluerit.* M.I.C.*d.*

q.1.

q.1.except.6. *Cuius replicatio est:*Nisi *non donandi animo solutionem factam esse probetur. Quae replicatio controuertitur & distinguitur apud* Turz.opin.89. *Altera exceptio est:*Nisi *sui lucri, non domini causa negocium gesserit.* M.I.C.d.q.1. *except.9. Cuius replicatio est in eo,in quo dominus locupletior est factus,* M.I.C.d.except.9.repl. 1.Accedit Vill.P.184.

FAMILIAE ERCISCVNDAE, ET communi diuidundo.

V.Regula: *Si haereditas,uel res aliqua haereditaria inter aliquos communis sit: ad eam diuidendam familiae erciscundae actio competit.*M.I.C.lib. 20.cap.9.q.1.reg.1.*Cuius exceptio prima uidetur:* Nisi *iusiurandum praestitum sit de non diuidendo. Sed reprobatur apud* Viu. lib.1. *legitimae nullum. ibi:ampliantur praemissa. Cotrouertitur apud* Gabriel.lib.2. *de iureiurando,conclus.1.num.22. Admittitur, si ne ad certum tempus diuisio fiat,conuenit.*M.I.C.*lib.20.cap.11.q.1.reg.1.except.9. Altera exceptio uidetur:*Nisi *testator diuisionem fieri prohibuerit.Sed et haec reprobatur apud* Viu. *d.legitimae nullum. ibi:hinc est quod.* Villal.D.81. Iul.Clar. *in §.testamentum, q.67. Admittitur, si non in perpetuum, sed ad tempus diuisionem prohibuerit.* Iul.Clar.*d.quaest.67.uers.ultim. Tertia exceptio est:* Nisi *diuisio semel facta sit.*M.I.C.d.

reg.1.excep.12. Cuius replicatio prima est:Nisi ex causa fideicommißi res petatur. huic enim non obstat diuisio semel facta. Vill.D.86.F.44.& 51.*Gabriel.lib.4.de fideicommißis,concl.1.num.1. Huius duplicationes uide apud Gabriel. d. conclus.1. num.2.cum sequentib.usq; ad finem.itē apud* Vill. F.53.*Altera replicatio uidetur:Nisi inæqualis diuisio facta sit. Quæ reprobatur certo modo apud* Vill.D.87.*Harum replicationum & similium duplicatio generalis est:Nisi diuisio facta iuramento sit firmata.Fichard.in addit.ad* Vill.D.87.*Quarta exceptio uidetur:Nisi per triginta annos in cōmunione steterint. Sed reprobatur per ea quæ habentur* 3.*reg.10.except.1.*

V I.*Regula:* Omne quod defuncti fuit,*regulariter uenit inter cohæredes diuidendum.* M.I.C. *d. cap.9.q.3.reg.1. Cuius exceptio prima est:Nisi id quod pater uni filiorum studiorum causa subministrauit.* M.I.C.*d.reg.1.except.17.* Accedit Viu.*lib. 2.filius cui à patre,num.4.ubi idē dicitur de sumptibus in gradum* Doctoratus *collatis.* Altera *exceptio est in libris quos pater filiorum causa dedit uel comparauit. Quæ exceptio cōtrouertitur,magis tamen approbatur apud* Viu.*d.filius cui,num. 1.cum duob.sequentibus.Tertia exceptio est in peculio aduenticio,non profecticio. Quæ exceptio approbatur,declaratur et distinguitur apud* Vill.

F.97.

F.97. *Cuius exemplũ est in lucro dotis apud* Viu. *lib.1.statutum simpliciter,num.14. Secus in peculio profecticio: de quo* M.I.C. *d.reg.1. except.19. repl.1.Quarta exceptio est in re cohæredi à defuncto donata,*M.I.C.*d.except.19.Cuius replicatio uidetur in re filiofamiliâs à patre donata.Sed reprobatur apud* Viu.*lib.2.donatio.* Vill.D.125. *cum sequente. De qua re uide item* s̃.*lib;proxim.cap.11. reg.8.except.2.repl.1. Quinta exceptio est in bonis primogenituræ, quæ primogenito præcipua debentur.* Viu.*lib.2.legitima. Sexta exceptio est in feudis, quæ non ueniunt in diuisionem hæreditatis: Quæ exceptio approbatur & distinguitur in tractatu feudali cap.2.q.7.reg.11. Septima exceptio uidetur in re emphyteutica. Sed reprobatur apud* Iul.Clar.*in §.emphyteusis,q.14.*

VII.*Regula:Ea quæ filius ex pecunia patris est lucratus,ueniunt in diuisionem hæreditatis paternæ.*M.I.C.*d.except.19.repl.1. Vtrum autem in solidum,an pro dimidia tantùm parte ueniant, controuertitur apud* Viu. *lib.1.filiusfamiliâs ea quæ. Plures huiusmodi regulas uide* s̃.*lib.prox. cap.7. reg.8.*

VIII. *Regula: Modus diuidendæ hæreditatis est,ut maior natu diuidat, & minor eligat.* Villal. D.82.*cum addit.* Viu.*lib.2.fratrum diuisio,num.2. cum sequente.*

IX. Regula: Diuisio etiam fit uel sorte, uel officio iudicis. Viu.d. fratrum diuisio, num. 1.

X. Regula: Communi diuidundo actioni triginta annis præscribitur. M.I.C. lib. 20. cap. 10. quæst. 7. reg. 2. Cuius exceptio est: Nisi ad diuidendum agatur. Vill. P. 262. Gabriel. lib. 5. de præscriptionibus, conclus. 12. num. 3.

FINIVM REGVNDORUM.

XI. Regula: Si quis sepem, maceriam, murum, domum, sepulchrum aut foueam faciat: terminus ei constituitur. M.I.C. lib. 20. cap. 12. quæst. 2. causa 6. Accedit Viu. lib. 2. ædificare potest, num. 2. cum sequente. Quod autem ibidem num. 3. dicitur, est controuersum apud Cepullam loco allegato.

DE TERMINO MOTO.

XII. Regula: Si quis terminum agri mouit uel protulit, extra ordinem punitur. M.I.C. libro 20. cap. 13. quæst. 1. causa 1. Accedit Viu. lib. 1. terminos. ubi latius declaratur. Iul. Clar. §. fin. quæst. 83. uers. terminos mouens. Declaratur definitione terminorum apud Viu. d. terminos. uers. ult. Hæc de innominatis & quasi contractibus.

DE

DE OBLIGATIONIBVS ET actionibus ex contractu descendentibus, quibus non nostro nomine, sed alieno obligamur. CAP. IX.

DE FIDEIVSSORIBVS ET mandatoribus.

PRima regula: *Si quis pro aliquo fideiußit, uel ut alij crederetur, mandauit: eo nomine actione ex stipulatu fideiussoria uel mandati tenetur.* M.I.C.*lib.21.cap.1.quæst.2.reg.1. &* M.I.P.*lib.5.cap.7.reg.29.* *Cuius exceptio prima est: Nisi pro pœna capitali in causa criminali fideiusserit.* *Quæ exceptio approbatur & distinguitur apud* Fichard.*in addit.ad* Vill.F.39. *Altera exceptio est: Nisi aliter ac reus principalis fideiussor se obligauerit.* M.I.C.*d.reg.1.except.30.* *Cuius replicatio prima est: Nisi fideiussor iureiurando se obligauerit.* Vill.F.34. *Altera replicatio est: Nisi fideiussor se obligauerit sub guarẽtigia seu efficacius.* Villal.F.34.*in addit.* *Hæc de secunda exceptione. Tertia exceptio est: Nisi sine stipulatione quis pro alio fideiusserit.* M.I.C.*d.reg.1.except.32.* *Accedit* Vill.A.16.*in fine.* *Huius replicatio est: Nisi fideiussor præsens patiatur se nominari & inscribi ad acta pro fideiussore.* *Quæ replicatio controuertitur, & magis reprobatur apud* Viu.*lib.2.fideiussor*

sor patiens. Quarta exceptio est: Nisi debitum sit solutum. M.I.C. d. reg. 1. except. 55. Cuius replicatio uidetur: Nisi res aliena in solutū sit data. Quæ replicatio reprobatur sub conditione apud Vill. D. 14. in addit. Quinta exceptio est: Nisi creditor debitori tempus solutionis, de quo conuenerat, sine consensu fideiussoris prorogauerit. Quæ exceptio controuertitur, & magis reprobatur apud Viu. lib. 2. fideiussor eius. Controuertitur item & distinguitur apud Gabriel. lib. 3. de fideiussoribus, conclus. 3. Sexta exceptio est: Nisi tempore debito ri prorogato, id ex quo agitur, eo tempore euenerit. Gabriel. d. conclus. 3. num. 4. cum sequente. Septima exceptio est: Nisi alius fideiussor postea datus sit. Cuius replicatio est: Nisi inuito creditore datus sit. Vill. F. 35. Octaua exceptio est: Nisi reus principalis non sit prius excussus. M.I.C. d. cap. 1. q. 6. reg. 2. Accedit Gabriel. lib. 3. de fideiussoribus, conclus. 1. num. 1. cum sequente. Huius replicatio prima est: Nisi reus principalis non sit soluendo. Vill. R. 60. Controuertitur apud Fichard. in addit. 1. ad Vill. S. 73. Cuius duplicatio est: Nisi de hoc sententia iudicis non interuenerit. Vill. C. 207. Altera replicatio est: Nisi aliter inter creditorem & fideiussorem conuenerit, uel fideiussor beneficio excußionis renunciauerit. M.I.C. d. reg. 2. except. 2. Controuertitur apud Fichard. in addit. ad Villal.

R. 22.

R.22. *Tertia replicatio est: Nisi fideiussor se obligauerit principaliter ut reus. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen approbatur apud* Viu. *lib.1.testis idoneus potest esse fideiussor.ibi:interpretatur hoc. Quarta replicatio est: Nisi pater pro filio intercesserit.Viu.lib.1.pater interueniēs. Hæc de octaua exceptione, cuius plures replicationes uide apud* Gabriel.*d.conclus.1. num.3. cum sequentibus, usq; ad finem.Nona exceptio est:Nisi damnum non culpa debitoris principalis, sed casu fortuito contigerit.Turz.opin.41. Decima exceptio est: Nisi cum plures essent fideiussores, unus in solidum conueniatur. Hæc exceptio approbatur certo modo* M.I.C. *lib.21. cap.2.quæst.1.reg.1. Huius replicatio est: Nisi is qui diuisionem petit, intercessionem negauerit, fueritq; conuictus.* M.I. C.*d.reg.1.except.5.* Accedit Gabriel. *lib.5.de adq. possessione,conclus.5.num.13. Vndecima exceptio est: Nisi mulier pro alio fideiusserit.* De qua uide J.*reg.3.*

II. Regula: *Fideiussor aduersus eum pro quo intercessit, mandati habet actionem, ut indemnis præstetur.* M.I.C.*lib.21.cap.3.q.1.reg.1. &* M.I.P. *lib.5.cap.7.reg.30. Cuius exceptio prima est: Nisi fideiussor nondum soluerit pro reo.* M.I.C.*d.reg. 1.except.1. &* M.I.P.*d.reg.30.except.1. Huius replicatio prima est: Nisi diu durauerit obligatio.* L.

Lucius.38.in fine.ff.mandati.M.I.P.d.except.1.replic.1. Accedit Villal.F.36.*cum addit.* Declaratur *hæc replicatio definitione uocabuli* Diu *d.addit.* *Altera replicatio est: Nisi creditor cōfessus sit, debitum se à fideiussore accepisse.* Vill.F.37.*cum addit.* Fichardi. Viu.*lib.1. fideiussor potest. ubi controuertitur, magis tamen approbatur.* item Viu. *lib.2.fideiussor repetens.* Huius duplicationes remißiuè *uide apud* Fichard.*in d.addit.ad* Villal.F. 37. *Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi cum fideiussor exceptione aliqua se tueri posset, nihilominus soluit.* M.I. C.*d.reg.1.except.7.Cuius replicatio prima est: Nisi à magistratu coactus fideiussor soluit.* Viu.*lib.2. captus, num.2.cum sequente. Altera exceptio est: Nisi fideiussor exceptionem pacti nudi, quam habuit, noluit opponere.* Viu.*lib.2. pactum nudum, num.5.*

III. *Regula: Mulier quæ pro alio intercesit, uel res suas obligauit, exceptione* S. C. Velleiani *defenditur.* M.I.C.*lib.21.cap.5.quæst.3.causa 1.cum sequentibus.Cuius regulæ exceptio prima est: Nisi dotem pro alia mulier promiserit, uel res suas pro alia in dotis causa obligauerit.* M.I.C.*d.q.3.excep.4.* Accedit Vill.M.138.*Altera exceptio est: Nisi mulier exceptioni* S.C. Velleiani *renunciauerit.* M.I. C.*d.quæst.3.except.22.Huius replicatio prima est:*
Nisi

Nisi renuncians non fuerit certiorata de iure suo. Vill.M.97.Viu.lib.1.*mulier iuuatur,in prin.* Hu*ius duplicatio est*: Nisi *iuramento interueniente renunciauit.* Q*uæ duplicatio est controuersa apud* Gabriel.lib.2.*de iureiurando,conclus.*3. Alte*ra replicatio est*: Nisi *notarius ignorauit quid sit* S.C.Velleianum.Viu.d.*mulier iuuatur.ibi:hoc tamen non procedit.* Hæc *de secunda exceptione.* Tertia *propositæ regulæ exceptio est*: Nisi *iuramento interueniente mulier pro alio interceßit.* Turz.opin.132.num.2. Huius *replicatio est*: Nisi *iurans non fuerit certiorata de priuilegio suo.* Q*uæ replicatio est controuersa apud* Gabriel.d. *conclus.*3.

QVOD CVM EO QVI IN aliena poteſtate eſt,negocium geſtum eſſe dicetur.

IIII. Regula:*Pater filij nomine non nisi quatenus in peculio filij est; conueniri potest.* M.I.C. lib.21.cap.6.q.2.reg.1,*Cuius exceptio est*:Nisi *cum ex statuto pater sciens filium negociari ex contractu eius in solidum obligaretur,eum negociari expreßè non prohibuerit.* Viu.lib.1. *statutum* Florentinum.

V. Regula: *Si quis aliquem tabernæ aut cuilibet alij negociationi præposuit: quod cum eo eius rei causa cõtractum est, eo nomine aduersus præ-*

ponentem dominum Institoria competit actio. M. I. C. lib. 21. cap. 8. quæst. 3. reg. 1. Sed etsi pater filium non præposuit, sed sciẽs eum negociari passus est: ex speciali statuto loci in solidum ex contractu filij potest obligari. Viu. d. statutum Florentinum. Planè propositæ regulæ exceptio prima est: Nisi alterius rei gratia, uel alio modo quàm cui præpositus est, cum institore sit cõtractum. M. I. C. d. reg. 1. except. 8. Accedit Viu. d. statutum Florentinum. ibi: interpretatur primò. Altera exceptio, sumpta ex loco quo contractum est, reprobatur M. I. C. d. reg. 1. except. 10. Admittitur tamen, si cum pater ex contractu filij propter scientiam ex speciali statuto obligaretur, filius extra territorium istius statuti contraxerit. Viu. d. statutum Florentinum. ibi: interpretatur secundò.

DE OBLIGATIONIBVS *ex delicto descendentibus.* CAP. X.

Prima regula: Iudicia ex delicto descendentia partim publica sunt, partim priuata. Iul. Clar. lib. 5. sentẽt. §. 1. uers. 1. Declaratur hæc diuisio definitione ac enumeratione publicorum & priuatorum iudiciorum ex delicto descendentium, d. uers. 1. usq; ad uers. 6. Tandem hæc diuisio

dicitur sublata iure pontificio, quo omnia delicta sunt publica: item immutatur locorum statutis & consuetudinibus, d.uers.6.

II.*Regula: Similis diuisio est, qua actiones ex delicto descendentes diuiduntur in ciuiles & criminales.* Quæ *diuisio declaratur apud* Iul.Clar.§.*fin.q.1.&* Vill.C.25.

III.*Regula:* Diuiduntur *item delicta in ecclesiastica, ciuilia, & mixta siue communia,* Iul.Clar.*d.§.1.uers.7.& §.fin.quæst.37.in prin.* Quæ *diuisio declaratur apud* Vill.C.124.*in addit. item declaratur per ea quæ habentur s̃.libro 2.cap.2.q.2. except.24.*

IIII.*Regula:*Diuiduntur *item delicta in nominata & non nominata,*Iul.*Clar.d.§.1.uers.8.*

V. *Regula:* Diuiduntur *item delicta in leuia, grauia seu atrocia, & atrocissima,* Iul.*Clar. d.§.1. uers.9.* Inter *grauia autem delicta an connumeretur furtum, differit* Iul.Clar.*in §.furtum.uers.6.*

VI.*Regula:Conuicium an sit maleficium, controuertitur apud* Iul.*Clar.d.§.1.uers.11.*

VII.*Regula:Contumacia non est delictum.*Iul.*Clar.d.§.1.uers.12.*

VIII.*Regula:*Ex *delicto regulariter datur actio pœnalis.* M.I.C. *lib.22. cap.1.quæst.1.in prin.* Cuius *regulæ exceptio est:* Nisi *& actor pari delicto reum affecerit; hoc enim casu paria delicta*

mutua

mutua compensatione tolluntur. M.I.C. *d.quæst.* 1.*except.*1. *Accedit* Vill.C.109. *ubi replicationes huius exceptionis subijciuntur.*

IX. *Regula*: Ex *delicto unius aduersus alium non datur actio.* M.I.C. *d.cap.*1. *q.*3. *reg.*2. *Cuius exceptio prima uidetur*: Nisi *filiusfamiliâs deliquerit: hoc enim casu aduersus patrem actio danda uidetur. Sed reprobatur hæc exceptio* M.I.C. *d.reg.*2.*except.*2.Admittitur,*si filius occasione patris & eo sciente deliquerit,*Iul.Clar.*§.fin.quæst.* 86.*uers.secundò infertur,in fine.*Aliam *distinctionem, qua exceptio proposita admittitur, uide* s̃. *cap.*1.*reg.*15.*except.*3. *Altera exceptio uidetur in delicto procuratoris,ex quo dominus teneri uidetur. Sed hæc exceptio reprobatur apud* Villal.P. 321.*Plura de regula proposita uide* s̃.*d.reg.*15.

X. Regula: *Si plures aduersus unum deliquerint,omnes in solidum tenentur.* Iul.Clar. *§.fin.q.* 84.*uers.ult.*

DE FVRTIS.

XI.*Regula*:*Furtum definitur* M.I.C.*lib.*22.*ca.* 2.*q.*1.Accedit Iul.Clar,*in §.furtum.uers.*1.

XII. *Regula*: *Furtum diuiditur* M.I.C.*d.cap.* 2.*q.*3.Accedit Clar.*d.§.furtum.uers.*2.

XIII.*Regula*:*Furtum committit,qui sciens ludit cum eo qui rerum administrationem liberam non habet.*Viu.*lib.*2.*ludum,num.*11.

XIIII.Re-

XIIII. Regula: *Ex furto regulariter furti cõpetit actio.* M.I.C.d.cap.2.de furti actione,q.2.causa 1. *Cuius exceptio prima est:* Nisi seruus domino, uel filiusfamiliâs patri furtum fecerit. M.I.C.d.q.2.except.gener.1. *Quæ exceptio hodie in usu esse desijt, præsertim quoad famulos & ancillas.* Iul. Clar.d.§.furtum.uers.22. *Altera exceptio est:* Nisi rem minimam furatus sit. *Quæ exceptio est controuersa apud* Iul.Clar.d.§.furtum.uers.23. *Tertia exceptio est:* Nisi cum quis à debitore suum consequi non posset, rem eius sit furatus. Viu.lib.2. furans, num.4. cum sequente. Iul.Clar.d.§.furtum. uers.20. *Quarta exceptio est:* Nisi non inuito, sed uolente domino quis rem eius contrectauerit. M. I.C.d.q.2.except.20. Accedit Iul.Clar.d.§.furtum. uers.21.in prin. *Quinta exceptio est:* Nisi fur protestatus sit, quòd rem uoluntate domini surripiat. *Quæ exceptio est controuersa apud* Iul. Clar. d. uers.21. *Sexta exceptio est:* Nisi ob necessitatem famis extremam ea furatus sit, quæ ad uictum & uestitum attinent. Viu.lib.2.furãs,num.1.cum sequente. Iul.Clar.in §.furtum.uers.24. *Declaratur definitione extremæ necessitatis apud* Viu. d. num. 2. ibi: & aduerte quod. *Huius replicatio est:* Nisi fur ad pinguiorem fortunam rediens ablata non restituerit, uel æstimationem eorum non soluerit. Viu. d.furans,num.3. *Controuertitur apud* Iul.Clar.in

§.furtum.

§.furtum.uers.25. Septima exceptio est: Nisi meretrici furtum factum sit. Viu.d.furans,num.6. Octaua exceptio est: Nisi ei furtum factum sit, apud quem in alea lusum est. M.I.C.d.q.2.except.31. Accedit Viu.d.furans,num.7. Plures exceptiones remißiuè uide apud Viu.d.num.7.in fine.

XV. Regula, De probatiõe furti. Per quæ probetur, differit Iul.Clar. in §.fin. q.66.in prin. ibi: potest etiam.

XVI. Regula: Si res furtiua penes aliquem inuenta sit: hoc ipso furtum probatur. Quæ regula approbatur & distinguitur apud Iul. Clar. in §. furtum.uers.5.& §.fin.q.21.uers.sed res furata.

XVII. Regula: Furti actione tenetur etiam is qui sciens rem furtiuam suscipit ac celat. M.I.C.li. 22.cap.4.excep.15. Accedit Iul.Clar.in §.fin.q.90. uers.ult.

XVIII. Regula: Furti etiam actione tenetur qui rem furtiuam cum fure diuiserit. Iul.Clar.d.§. fin.q.68.uers.diuidentes.9.

XIX. Regula: Furti manifesti pœna quadruplum est: nec manifesti, duplum. M.I.C.lib.22.cap. 5.reg.1. Accedit Viu.lib.2.furta, num.1. ibi: siquidem contra. Iul.Clar.in §.furtum.uers.16.ubi additur, hãc pœnam in desuetudinem abijsse, & contra conscientiam esse. Cui accedit etiam Viu.d.furta,num.2.cum sequente.

XX. Re-

XX. *Regula*: *Res furtiua non uenit in actionem furti*. M.I.C.d.*cap*.5.*reg*.3.*Contradicit* Viu.*d*. *num*.1.*ibi*:*ideoq́*; *si aliquem*.

XXI. *Regula*: *Etiam criminaliter de furto agi potest*. M.I.C.*d*.*ca*.5.*reg*.20.*Accedit* Viu.*d*.*nũ*.1.

XXII. *Regula*: *Hodie furtum ultimo supplicio punitur*. M.I.C. *d*.*cap*.5. *reg*.22. *Accedit* Iul. Clar.*in* §.*furtum*.*uers*.7.*cum duobus sequentibus*. *Huius regulæ exceptio prima est*: *Nisi unum tantùm aut duo, non tria furta commiserit reus*. Fich. *in addit*.2. *ad* Villal.P.68. Iul.Clar. *in* §.*furtum*. *uers*.8. *Huius replicatio prima est*: *Nisi magnum sit furtum primum*. *Quæ replicatio est controuersa d*.*addit*.2. *&* *apud* Iul.Clar.*d*.§.*furtum*. *uers*.9. *Altera replicatio est*: *Nisi consuetudo sit in contrarium*. Iul.Clar.*d*.*uers*.8. *Hæc de prima exceptione*. *Altera exceptio est*: *Nisi cùm statuto pro tribus furtis pœna ultimi supplicij constituta esset, duo furta extra territorium commiserit*. *Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud* Iul. Clar.*d*.§.*furtum*.*uers*.10. *Tertia exceptio est*: *Nisi pro alijs duobus furtis antea fuerit punitus*. *Quæ exceptio reprobatur apud* Iul.Clar. *d*.§.*furtum*. *uers*.12. *Quarta exceptio est*: *Nisi pro duobus furtis antea commissis per gratiam principis fuerit absolutus*. *Quæ exceptio reprobatur apud* Iul. Clar.*d*.§.*furtum*.*uers*.13. *Quinta exceptio est*: *Nisi*

tria

tria furta non sint distincta tempore.Iul.Clar.d.§. furtum.uers.14.

XXIII. Regula: *Ad fine remedium actionis furti est, perquisitio rei surreptæ apud furem uel alium.Quæ regula controuertitur apud Iul.Clar. in §.furtum.uers.3.*

XXIIII.Regula: *Ad fine item remedium est furti actionis,uindicatio rei furtiuæ.*M.I.C.*lib.22. cap.6.in fine,reg.1.* Accedit Iul.Clar. *d.§.furtum. uers.26.in prin.* Cuius exceptio est: *Nisi res bona fide sit consumpta.* Iul.Clar.*d.uers.26.ibi:scias tamen.*

XXV. Regula: *Sed & licet domino propria authoritate rem furtiuam auferre.* Villal.R.65.*in addit.§.& nota dictum.*

XXVI. Regula: *Condictio quoq; furtiua ad fine remedium est furti actionis.* M.I.C. *libro 22. cap.7.quæst.1.causa 1.Cuius exceptio uidetur:*Nisi res perierit. *Quæ tamen exceptio reprobatur* M.I.C.*d.quæst.1.except.9.* Accedit Viu.*lib.2.furta,num.4.*

XXVII. Regula: *In condictione furtiua iuratur in litem.*Iul.Clar.*in §.furtum.uers.18.*

DE ACTIONE LEGIS Aquiliæ.

XXVIII.Regula: *Damno alicui dato,competit actio legis Aquiliæ,* M.I.C. *lib.22. cap.9. q.3. causa 1.*

causa 1. & M.I.P. lib.5.cap.8.reg.15. Cuius species est, si quis domum uel uillam alienam incenderit. M.I.C. *d.q.3. causa 24. &* M.I.P. *d.cap.8.reg.16. Cui accedit Turz.opin.185.num.1.2 & 4. item 10 & 16.cum tribus sequentibus.* Vill.I.21.*in addit.1.* De *qua specie uide item* ſ.*reg.66.* Proposit*æ regulæ exceptio prima est:*Nisi *arcendi incendij gratia uicinas ædes intercidit.* M.I.C. *d.cap.9.quæst. 4.except.17. Accedit Turz.d.opin.185.num.5.ubi etiam replicatur.* Altera *exceptio est:*Nisi *sine dolo malo rei conuenti damnum datum sit.* M.I.C.*d. q.4.except.18.Cuius replicatio est:*Nisi *reus in culpa fuerit.*M.I.C.*d.except.18.repl.1.* Huius *duplicatio uidetur:*Nisi *leuissima culpa fuerit.*Quæ *tamen duplicatio reprobatur d.repl.1.dupl.1.* Accedit Iul.Clar.*in* §.*fin. quæst.62. uers.unum autem.* *ubi admittitur quoad forum conscientiæ.* Tertia *exceptio est:*Nisi *delictum remissum sit.* Cuius *replicatio est:* Nisi *princeps,non is cui damnum datum est,remiserit.* Gabriel. *lib.3.de iure quæsito, conclus.2.num.6.*

XXIX.Regula:*Ex damno dato aduersus hæredes dantis non datur actio,* M.I.C.*lib.22.cap.10. q.2.reg.1.* Accedit Vill.H.2.*in addit.in prin.* Hæc *regula mutata est iure canonico,* Vill.*d.H.2. cum addit.* Cuius *mutationis exceptio prima est:*Nisi *in defuncto non apparuerint signa contritionis.*

d.addit.ibi:secus tamen. Altera exceptio est: *Nisi hæreditas non sit soluendo.* Vill.H.3.

XXX. *Regula: Si ratione alterius damnum datum sit: is quoq; cuius ratione damnum datum est, tenetur.l.si merces.25.§.culpæ.ff.locati.* Accedit Vill.D.12.*cum addit.*

XXXI. *Regula:* Pœna *statuti imposita percutienti uel uulneranti aliquē non augetur, quamuis uno ictu duo uel plura uulnera infligantur.* Viu.*lib.1.statutum imponens pœnam.*

DE INIVRIARVM actione.

XXXII. *Regula: Si alicui iniuria facta sit, iniuriarum actio datur.*M.I.C.*lib.22.cap.11.quæst.3.causa 1.&* M.I.P.*lib.5.cap.8.reg.22.* Declaratur *regula proposita diuisione iniuriæ d.causa 1.diuis.1.* Accedit Iul.Clar.*in §.iniuria.uers.1.ubi iniuriarum plura genera congeruntur.*

XXXIII. *Regula: Si quis pulsatus uerberatúsue sit, iniuriarum actio datur.* M.I.C. *d.quæst.3.causa 2.* Declaratur *regula hæc definitione uerbi* Verberare M.I.C.*d.causa 2.in fine.* Sed & *differentia inter* Verberare & Pulsare *habetur apud* Iul.Clar.*d.uers.1.in fine.*

XXXIIII. *Regula: Si quis fimo corrupto aliquem perfuderit, &c.punitur.* M.I.C. *d.quæst.3.causa 28.* Accedit Iul. Clar. *in §.fin. quæst.83.*
uers.

uerſ.item puniendi.9.

XXXV. Regula: *Si alicui conuicium factum ſit, iniuriarum actio naſcitur.* M.I.C. *d.q.1.cauſa 30.* Declaratur *definitione conuicij* M.I.C.*d.cauſa 30.* An *autem conuicium ſit maleficium, controuertitur apud* Iul. Clar. *lib.5.ſentent.§.1.uerſ.11.*

XXXVI. Regula: *Si quis alicui dixerit,* Tu *mentiris: iniuriarum actione tenetur.* Villal. A.27. Viu. *lib.2.actione iniuriarũ. Cuius exceptio uidetur:* Niſi *addiderit uerba hæc,* Saluo *honore tuo.* Q*uæ tamen exceptio reprobatur per ea quæ habentur paulo inferius except.generali 2.*

XXXVII. Regula: *Si gratia concedi ſolita petenti denegetur, iniuria eſt.* Q*uæ regula controuertitur apud* Gabriel. *lib.2.de iure emphyteutico, concluſ.1.num.2.*

XXXVIII. Regula: *Si quis uenandi cauſa in agrum meum ingrediatur me inuito, iniuriarũ actio datur.* Iul. Clar. *in §.iniuria.uerſ.2.*

Exceptiones præcedentium regularum generales.

Q*uæ de iniuriarum actione huc uſq; propoſita ſunt, eorum exceptiones aliquot reſtant communes, quarum prima hæc eſt:* Niſi *non iniuriandi animo dictum uel factum ſit.* M.I.C.*d.cap.11.quæſt. 4.except.1.* Cuius *replicatio eſt:* Niſi *exceptio hæc non probetur.* Iul. Clar. *in §.iniuria.uerſ.12.* Altera

exceptio est:Nisi in ipso actu protestatus fuerit, se non iniuriandi animo dicere uel facere. Quæ exceptio reprobatur apud Viu.lib.2.actione iniuriarum,num.1.cum sequente. & Iul.Clar. in §.iniuria. uers.sed pone.13. in cuius fine additur distinctio,qua exceptio proposita potest admitti. Tertia exceptio est: Nisi prouocatus,& sic sui defendendi causa dixerit. Quæ exceptio controuertitur apud Viu. d.actione iniuriarum, num.3 & 5. Reprobatur apud Viu.A.27. & Iul.Clar.d.§.iniuria. uers. quæro etiam.14. ubi additur, mitius ex hac causa reum puniri. Quarta exceptio est:Nisi calore iracundiæ fecerit, & statim pœnituerit. Quæ exceptio est controuersa apud Iul.Clar.d.§. iniuria.uers.ult. Quinta exceptio est:Nisi nocentem infamauit,& uerum dixit. M.I.C.d.quæst.4. except.12. Accedit Vill.A.28.in addit.cum duobus sequentib. Viu.lib.2.actione iniuriarum, num.4. Iul.Clar.in §.iniuria.uers.item quæro.15. Huius replicatio est:Nisi reipublicæ nihil intersit.l.iustißimos.3. ibi:nam si ueræ. C.de officio Rectoris prouinciæ.l.quisquis.6.C.de postulando.Accedit Vill. A.27.Fichard.in addit.2.ad Villal.1.36. Iul.Clar.d. uers.item quæro. Roman.cons.96.num.4.cum sequent.Boer.cons.4.Felyn.in c.cum eo.extr.de re iudicata.Grauetta cons.145.in prin.Ioan.Andr.in addit. ad Speculat.tit.de iniurijs. Host.in Summa

eod.tit.

eod.tt.Panorm.& alij in d.c.cum eo. Huius replicationis duplicatio est: Nisi per exceptionem crimen obijciatur: hoc enim casu,quamuis reipub.nihil intersit, iniuriarum tamen actio non est. Viu. lib.1.testium criminosorum. uers.ult. Sexta exceptio est: Nisi Reipub. intersit crimen notum esse. Villal.A.28. Cuius replicatio est:Nisi crimen non probetur. Iul.Clar. d.uers.item quæro.15. ibi:scias tamen. Septima exceptio est: Nisi eum quem occidere potuit,iniuria affecerit.l.nec in ea.22.§.sed qui occidere.ff.ad l.Iul.de adulterijs.Accedit Viu. lib.1.statutũ disponens quòd bannitus poßit, num. 10.Octaua exceptio est:Nisi uolenti & consentienti factum sit. M.I.C.d.quæst.4.except.21. Accedit Viu.lib.1.mulier omni,num.9.& Mulier ad secundas,num.8. Nona exceptio est:Nisi iniuria remissa sit. M.I.C.d.quæst.4.except.34.Cuius replicatio prima est: Nisi alius quàm actor iniuriam remiserit.M.I.C.d.except.34.repl.1.Cuius exempla uide J.repl.4.cum sequentibus.Planè huius duplicatio est:Nisi cùm filio iniuria facta esset,pater eam remiserit.M.I.C.d.repl.1,dupl.1. Accedit Viu. lib.2. pater potest, Iul.Clar.in §.fin.quæst.58.uers.quæro nunquid. Huius triplicatio est in persona matris,cui pater remittẽdo iniuriam filio factam non præiudicat,Viu.d.pater potest.ibi:sed aduerte. Altera replicatio est:Nisi in foro tantùm conscientiæ

remiserit. Iul.Clar.in §.iniuria.uers.11.& §.fin.q.58.uers.sed in proposito.39. Soarez A.29. Tertia replicatio est: Nisi ad damnum & interesse agatur: hæc enim actio iniuria remissa non uidetur sublata. Fichard.in addit.1. ad Vill.1.36. Viu.lib.2. iniuriam. Iul.Clar.in §.iniuria.uers.11.& §.fin.q.58. uers.quæro modo.38. Quarta replicatio est: Nisi prælatus iniuriam ecclesiæ factam remiserit. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud Iul.Clar.d.quæst.58.uers.præterea quæro. Quinta replicatio est: Nisi blasphemia sine prælato remissa sit. Iul.Clar.d.quæst.58.uers.sed quid dicendum, in prin. Sexta replicatio est: Nisi cum monachus interfectus esset, relicto filio legitimo, monasteriũ iniuriam istã remiserit, non filius: uel contrà. Quæ replicatio est controuersa d.quæst.58.uers.ulterius quæro. Septima replicatio est: Nisi filius spurius iniuriam remiserit. Quæ replicatio est controuersa d.q.58.uers.scias autem. Octaua replicatio est: Nisi tutor in causa pupilli iniuriã remiserit. Quæ replicatio controuertitur & distinguitur d.q.58. uers.quæro an tutor. Nona replicatio est: Nisi procurator sine speciali mandato remiserit. d.quæst.58.uers.sed an procurator. Decima replicatio est: Nisi homicidium ab occiso fuerit remissum. Quæ replicatio est controuersa d.q.58. uers.quæro post, cum uers.sequente. Vndecima replicatio est:

Nisi

Nisi uxore à marito occisa, uel contrà, liberi communes hoc remiserint. Quæ replicatio est controuersa d.q.58.uers.contingit. Duodecima replicatio uidetur: Nisi filius qui non est hæres defuncti, iniuriam ei factam remiserit. Quæ replicatio reprobatur d.q.58.uers.quæro nunc. Decimatertia replicatio est: Nisi cùm pluribus competeret actio, non omnes eã remiserint. Quæ replicatio est controuersa d.q.58.uers.frequenter. Huius duplicatio est: Nisi fœminæ quæ inter eos sunt, nõ remiserint. Quæ duplicatio controuertitur & distinguitur d.q.58.uers.sed quid si inter. Decimaquarta replicatio est: Nisi Senatus remiserit, absentibus & nõ consentientibus ijs quorum interest. d.q.58. uers. sed quid si nullus. & q.59.uers.adde. ibi: quinimò. ubi tamen exempla in contrarium enumerantur. Planè huius duplicatio prima uidetur: Nisi reus absentibus soluerit damnum & interesse. Quæ tamen reprobatur d.q.58.uers.adde. Altera duplicatio uidetur: Nisi ei remiserit Senatus, qui ob auxilium homicidio præstitum fuerat damnatus. Sed reprobatur d.q.58.uers.& aduerte. Decimaquinta replicatio est: Nisi remißio à senatu facta non probetur publico instrumento. Quæ replicatio approbatur & distinguitur d.q.58. uers.scias etiam. Decimasexta replicatio est: Nisi coactus ab officiali remiserit. d.q.58. uers.ult. Decimaseptima repli-

catio est: Nisi absenti remissa sit iniuria. Quae replicatio est cõtrouersa d. quaest. 58. uers. dictum est. Plures huiusmodi replicationes uide §. lib. 1. cap. 7. except. 33. Haec de nona exceptione. Decima exceptio est: Nisi post iniuriam factam actor cum reo fuerit conuersatus. Iul. Clar. in §. iniuria. uers. 10. Vndecima exceptio est: Nisi iniuriarum actio intra annum in iudicium deducta non sit. M. I. C. d. q. 4. except. 35. Accedit Iul. Clar. in §. iniuria. uers. 9. in prin. Cuius replicatio prima est: Nisi ciuiliter de iniuria agatur: tunc enim perpetua est actio. Vill. A. 26. Iul. Clar. d. uers. 9. ibi: hoc tamen. Controuertitur tamen apud Fichard. in addit. ad d. A. 26. Huius exemplum est actio ad recantationem, quae ciuilis est, non criminalis. Fichard. in addit. ad Vill. A. 30. Duplicatur in actione iniuriarum praetoria, Vill. A. 26. in addit. 1. Altera propositae exceptionis replicatio est: Nisi actor agẽdi potestatem non habuerit. Iul. Clar. d. uers. 9. in fine.

XXXIX. Regula: Si uxor iniuria sit affecta, marito quoq; eius datur iniuriarum actio. M. I. C. lib. 22. cap. 12. q. 1. reg. 8. Accedit Iul. Clar. in §. iniuria. uers. 3.

XL. Regula: Poena iniuriae hodie aestimatur ab actore, & permittitur arbitrio iudicis decernẽda. M. I. C. lib. 22. cap. 13. reg. 2. Accedit Iul. Clar. d. §. iniuria. uers. 6. cum sequente.

XLI. Re-

XLI. Regula: Atrox iniuria unde æstimanda, definitur M.I.C.d.cap.13.reg.4. Cuius exceptio est: Nisi statuto certa pœna iniuriæ sit imposita: tunc enim cessat ista æstimatio. Viu.lib.1.statutum imponens pœnam.

XLII. Regula: Si ex loco iniuriæ statutũ pœnam auxerit, puta si in domo potestatis aliquem percusserit: obtinet ista pœna, etiamsi in confinibus eius domus aliquem percusserit. Iul. Clar. §.fin. q.82.statuto 9.uers.hoc statutum.2.

XLIII. Regula: Si statutum pœnam auxerit delinquenti de nocte, item auxerit delinquenti in tali platea: si quis de nocte in tali platea deliquerit, non augetur ex hoc dupliciter pœna. Iul. Clar. d.statuto 9.uers.pone stat.3. Declaratur definitione noctis d.statut.9.uers.quæro quomodo.4.

XLIIII. Regula: Si officiali iniuriam fecerit, capite punitur. M.I.C.d.cap.13.reg.10. Accedit Iul. Clar. §.fin.q.68.uers.iniuriam.21.

XLV. Regula: Si quis libellum famosum inuentum manifestauerit, capite punitur. M.I.C. d. cap.13.reg.12. & M.I.P. d.cap.8. reg.21. Accedit Iul. Clar.d.q.68.uers.libelli famosi.25.in fine.

XLVI. Regula: Si quis libellũ famosum conscripserit, capite punitur. Iul. Clar. d.uers.libelli famosi.25.ubi additur, hodie pœnam esse arbitrariã.

XLVII. Regula: In actione iniuriarum actor

annum, mensem & locum iniuriæ designare debet. M.I.C.d.*cap.*13.*q.*3.*reg.*1. Accedit Iul. Clar. *in* §.*iniuria.uers.*5.

XLVIII. *Regula: Sufficit actori exprimere summam qua iniuriam æstimat, salua taxatione iudicis: nec opus habet iuramentum de æstimatione præstare, nisi post taxationem à iudice factam.* Iul. Clar.*d.*§.*iniuria.uers.*6.

XLIX. *Regula: Damnatus actione iniuriarũ fit infamis.* M.I.C.*d.cap.*13.*q.*4.*reg.*1. *Cuius exceptio est:* Nisi *iniuria non fuerit atrox. Quæ exceptio approbatur* M.I.P. *d.cap.*8. *reg.*26.*except.*1. *Sed est controuersa apud* Iul. Clar. *in* §. *iniuria. uers.*8.

L. *Regula: Tam ciuiliter quàm criminaliter iniuriarum agi potest.* M.I.C.*d.cap.*13.*quæst.*5.*reg.*1. Accedit Iul. Clar.*in* §.*iniuria.uers.*4. *Actio autem ad recantationẽ ciuilis est, non criminalis.* De quo *uide* s.*reg.*38.*except.*11.*repl.*1.

DE ACTIONE EX L. diffamari.

LI. *Regula: Actionis iniuriarum adfine remedium est actio ex l.diffamari: quæ quo iure subsistat, & ex qua causa detur, differit* Gabriel. *lib.*2. *de actionibus, concl.*6.*in prin. ubi etiam eius subijciuntur exceptiones.*

LII. *Regula: Actio l.diffamari competit apud iudicem*

iudicem diffamati, non diffamantis. Fichard. *in addit. ult. ad* Villal. L. 110. Gabriel. *d. conclus. 6. num. 41.* Ratio huius regulæ est controuersa apud Gabriel. *d. conclus. 6. num. 42. cum sequentibus.*

DE ACTIONE, SI FAMILIA furtum fecisse dicatur.

LIII. Regula: *Si familia furtũ fecerit, uel damnum dederit: dominus tantum præstando, quantũ, si unus liber homo deliquisset, præstaretur, exceptione tutus est.* M.I.C. *lib. 23. cap. 3. q. 1. in prin.* Cuius replicatio est: *Nisi criminaliter, non ciuiliter agatur.* Iul. Clar. *in* §. *furtum. uers. ult.*

DE SACRILEGIO.

LIIII. Regula: *Definitur sacrilegium* M.I.C. *lib. 23. cap. 7. de sacrilegij crimine, q. 1. causa 1.* Accedit Iul. Clar. *in* §. *sacrilegium. uers. 1.* Huius exceptio prima est: *Nisi rem priuatam è loco sacro surripuerit: hoc enim sacrilegium non est.* M.I.C. *d. causa 1. except. 2.* Hæc exceptio iure pontificio reprobatur M.I.P. *d. cap. 8. reg. 31. except. 1.* Cui accedit Iul. Clar. *d. uers. 1. in fine.* Admittitur tamen, *si ex statuto laicorum agatur.* Iul. Clar. *d.* §. *sacrilegium. uers. 4.* Altera exceptio est: *Nisi sacrum è loco priuato surripiatur.* Quæ exceptio uidetur cõtrouersa M.I.P. *d. reg. 31. except. 2.* Reprobatur apud Iul. Clar. *d. uers. 1. in fine.* Admittitur, *si ex statuto laicorum agatur,* Iul. Clar. *d. uers. 4.*

LV. Regula: *Sacrilegium extra ordinem punitur.* M.I.C.*d.cap.7.de sacrilegij crimine, quæst.3. reg.1.*Accedit Iul.Clar.*in §.sacrilegium.uers.3.ibi: sed quæro.*

LVI. Regula: *Etiam capite punitur sacrilegiũ.* M.I.C.*d.q.3.reg.2.Quæ pœna dicitur consuetudine approbari apud* Iul.Clar.*d.uers.sed quæro.ibi: dicit autem.*

ARBORVM FVRTIM cæsarum.

LVII. Regula: *Arborum furtim cæsarum delictum etiam criminaliter in iudicium deduci potest, & latrocinij pœna punitur.* M.I.C.*lib.23.cap. 12.quæst.6.reg.4.*Accedit Iul.Clar.*§.fin.quæst.68. uers.uastatores.43. ubi additur, quòd hodie sit pœna arbitraria.*

DE CRIMINE STELlionatus.

LVIII. Regula: *Crimen stellionatus committitur, si quis rem alij obligatam dissimulata obligatione alij distraxerit, permutauerit, uel in solutum dederit,* M.I.C.*lib.23.cap.18.q.2.causa 2.*Accedit Iul.Clar.*in §.falsum.uers.29.*

LIX. Regula: *Crimen stellionatus committitur, si quis imposturã fecerit, uel in necem alterius colluserit.* M.I.C.*d.q.2.causa 7.*Accedit Iul.Clar.*§. fin.q.83.uers.si quis imposturam.4.*

LX.Re-

LX. Regula: *Stellionatus iudicij adfine remedium est falsi accusatio, si quis eandem rem diuersis contractibus in solidum, dißimulata obligatione, duobus obligauerit.* M.I.C. *d.cap.18.q.5.reg.2.* *Accedit* Iul. *Clar.d.uers.29.*

LXI. Regula: *Iudicij stellionatus adfine remedium est titulus de extraordinarijs criminibus.* Iul. *Clar.d.q.83.uers.3.*

DE EXTRAORDINARIIS criminibus.

LXII. Regula: *Si quis per uim osculatus sit mulierem, extra ordinem punitur.* Iul. *Clar. d.q. 83.uers.osculum.6.*

LXIII. Regula: *Si quis id egerit, quo leues hominum animi superstitione numinis terreãtur.* M.I.C. *lib.23.cap.19.reg.2.* Accedit Iul. *Clar.d.q.83. uers.puniuntur.8.*

LXIIII. Regula: De lusu *prohibito uide s. lib.3.cap.10.reg.65.cum duabus sequentibus.*

LXV. Regula: *De infantibus expositis cauetur* M.I.C. *d.cap.19.reg.11.* & M.I.P. *lib.5. cap.8. reg.50.* Accedit Iul. *Clar.d.q.83.uers.partum.7.* De *qua re uide item s.lib.1.ca.13.de homicidio,reg.9.*

LXVI. Regula: *Incendiarij ultimo supplicio puniuntur.* M.I.C. *d.cap.19.reg.12.* & M.I.P. *d.ca. 8.reg.51.* Accedit Iul. *Clar.d.q.68.uers.incendiarij. 10.cum uers.sequente,* Huius *exceptio prima est:*

Nisi

Nisi culpa, non dolo factum sit incendium: tunc enim mitior est pœna. M.I.C.d.reg.12.except.1. Accedit Iul.Clar.d.q.68.*uers.item illi qui.* ibi: *hæc autem pœna.* Altera exceptio est: *Nisi non ædificium intra oppidum, sed casa aut uilla exusta sit.* M.I.C. d.reg.12.except.2. Accedit Iul.Clar.d.*uers.item illi qui.* ibi: *si quis uerò.*

LXVII. Regula: *De armis nemini permittendis uide* s̄.*lib.1.cap.13.de ui publica,reg.2.cum sequentibus.*

LXVIII. Regula: *Si quis admotis scalis noctu ascenderit domum alienam.* Iul.Clar. d.q.68. *uers.ascendens.4.*

LXIX. Regula: *Si quis seipsum castrauerit.* Iul.Clar.d.q.68.*uers.castrans.7.*

LXX. Regula: *Si quis seipsum occidere uoluerit.* Iul.Clar.d.q.68.*uers.seipsum occidere.37.*

DE EXCEPTIONIBVS TAM in genere, quàm in specie. *CAP. XI.*

HActenus de causis iuris adquirendi est dictum: nunc de causis iuris retinendi, cuius generis sunt exceptiones, erit dicendum.

I. Regula: *Species exceptionis est præscriptio, quæ definitur apud* Vill.P.197.

II.Re-

II. Regula: *Differentia exceptionis & defensionis est, quòd illa sit actionis exclusio, hæc intentionis repulsio.* Vill. E. 107.

III. Regula: *Causarum genera, ex quibus exceptiones competunt, enumerantur* M. I. C. *lib.* 24. *cap.* 1. *q.* 6. & M. I. P. *lib.* 5. *cap.* 9. *reg.* 1. *Sed & causæ exceptionum sunt circumstantiæ, quæ ius uariant: puta personæ, res, causa, locus, tempus, modus, &c. de qua re copiosius in* Dialectica *mea disserui.* Ex *personis desumitur exceptio suorum & emancipatorum: quæ tamen exceptio hodie dicitur esse sublata apud* Villal. S. 159. *Planè aduersus causas exceptionum notandæ sunt aliquot replicationes generales, quarum prima hæc est:* Nisi *cũ ex persona exceptio sumitur, opinione communi pro habili sit reputatus is qui reuera est inhabilis, & causam exceptioni præstat.* Quæ *replicatio approbatur & distinguitur apud* Gabriel. *lib.* 1. *de probationibus, conclus.* 8. *Altera replicatio generalis est:* Nisi *conuenerit ne exceptio obijceretur, uel exceptionibus sit renunciatum.* M. I. C. *d. q.* 6. *except.* 1. *Cuius duplicatio est:* Nisi *exceptiones quibus renunciatum est, nominatim non sint expressæ in renunciando.* M. I. C. *d. except.* 1. *repl.* 1. *Huius triplicatio est:* Nisi *iuramento facta sit renunciatio.* Quæ *triplicatio est controuersa apud* Gabriel. *lib.* 2. *de iureiurando, conclus.* 4. *Tertia repli-*

replicatio generalis est: Nisi reus primum negans factum ex quo agitur, de mendacio fuerit conuictus: tunc enim exceptiones posteà ei denegantur, exemplo Instit. de fideicom. hæreditat. §. fin. in fine. Aliud exemplum est s. lib. 2. cap. 9. reg. 8. Aliud J. reg. 13. repl. 2. Accedit Turz. opin. 174. Gabriel. lib. 5. de adquir. possess. conclus. 5. num. 4. cum sequente, usq; ad num. 16. item num. 21. Contradicit tamen replicationi propositæ Turz. reg. 23. & 25. Gabriel. lib. 2. de actionibus, conclus. 1. num. 11. ibi: hinc infertur. Ex quibus patet, replicationẽ propositam esse controuersam, exceptis ijs casibus, in quibus nominatim legibus inuenitur approbata. Quarta replicatio uidetur: Nisi in instrumento contractus, uel alterius negocij, ex quo agitur, contineatur licitè esse gestum. Quæ replicatio reprobatur apud Turz. reg. 28. in prin. Quinta replicatio est: Nisi exceptio in iudicio non fuerit opposita. M. I. C. libro 2. cap. 29. except. 28. Accedit Viu. lib. 1. exceptiones omnes. Turz. reg. 78. Vill. P. 316. & R. 33. Huius duplicatio prima est: Nisi ipso iure non ualeat quod est gestum: hoc enim casu etiam non opposita exceptione pro ea potest iudicari. M. I. C. lib. 15. cap. 16. repl. 14. dupl. 1. Huius exemplum est, si cum lex uel statutum aliquid mandasset certo modo fieri, adiecta sit hæc clausula, Si aliter factum fuerit, quòd non ualeat. Quod tamen

exemplum

exemplũ est controuersum apud Turz.opin.184. Aliud exemplum est in processu facto coram persona inhabili,qui est ipso iure nullus.Vill.N.45.in addit.2.& P.319.Aliud item exemplum uide J.duplicat.prox. Altera duplicatio est in exceptionibus quæ aduersus accusatorum personas opponi possunt, Vill.d.addit.2.Iul.Clar.§.fin.q.15.in prin. De qua re uide item s.libro 1.cap.6.reg.7.in fine, repl.gener.2.Tertia duplicatio est in præscriptione.Quæ duplicatio est controuersa apud Fichard. in addit.ad Vill.P.199. Quarta duplicatio est in exceptione solutionis. Quæ duplicatio approbatur et distinguitur apud Vill.E.110.& S.83. Quinta duplicatio est in exceptionibus quæ omissæ reddunt iudicium retro nullum. Viu.lib.1. iudex non potest,num.13.cum sequente.Sexta duplicatio est: Nisi post sententiam non agatur ex re iudicata, sed ex prima actione:tunc enim exceptio antea omissa potest opponi.Vill.E.111. Plures duplicationes uide s.lib.2.cap.17.reg.4.except.11. Hæc de quinta replicatione. Sexta propositæ regulæ replicatio est:Nisi exceptio statuto denegetur.Cuius duplicatio prima est quoad retentionem rei loco pignoris,Vill.E.113. Altera duplicatio est:Nisi cum statuto omnis exceptio denegaretur,nullitatis exceptio obijciatur.Vill.E.114. Septima replicatio est : Nisi actus alio modo ualere posit, quàm quo

factus est. Quæ replicatio approbatur exemplo acceptilationis M.I.C.libro 24.cap.11.q.5.in fine. Accedit Soarez A.67. Huius duplicatio est: Nisi cum duorum consensus ad actum requireretur, unius cõsensus defecerit: hoc enim casu nec alio modo potest ualere. Quæ duplicatio controuertitur, magis tamen approbatur apud Vill.N.43.& Soarez A.66. Cuius triplicatio est: Nisi aliàs id quod fieri poterat, sub eo quod fit includatur. Villal.N.44. Octaua replicatio uidetur: Nisi agatur ex noua lege, quæ sine exceptione lata est. Quæ replicatio reprobatur s.lib.1.cap.1.quæst.1.reg.5. Accedit Viu.lib.1. statutum disponens quod de contractibus.§.per statutum. Nona replicatio est: Nisi non habita ratione exceptionis oppositæ iudex ad ulteriora processerit: per hoc enim exceptio uidetur reiecta. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud Gabriel.lib.2.de except.concl.1. Sed & eius duplicatio est: Nisi exceptio tacitè reiecta postea per modum actionis proponatur. Quæ duplicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.d.lib.2.de except.conclus.2. Decima replicatio est: Nisi pendente iudicio exceptionis causa superuenerit. Quæ replicatio est controuersa apud Gabriel.lib.2.de iudicijs, conclus.3.num.6.cum sequente.

IIII. Regula: Exceptiones dilatoriæ ante litem conte-

contestatam opponendæ. s̄.libro 2. cap.7. reg.10. Peremptoriæ exceptiones post litem contestatam opponendæ. M.I.C. d.cap.1. q.9.reg.2. & M.I.P. lib.5.cap.9.reg.6.Cuius regulæ exceptio prima est in exceptione rei iudicatæ, item transactæ & finitæ litis: hæ enim exceptiones ante litem contestatam opponi possunt,& litis ingressum impediunt. Turz.opin.15.num.1. Cuius replicatio est:Nisi altiorem indaginem requirant. Turzan. d.opin.15. num.2. Altera exceptio est in exceptione solutionis,Turz.d.opin.15.num.3.Vill.E.106. Tertia exceptio est in exceptione acceptilationis & similibus,& ijs quæ ex lege oriuntur,cuius uerba respiciunt principium causæ, non finem,nec effectum. Turz.d.num.3. Cuius replicatio est in exceptione pacti de non petendo, Turzan.d.opin.15. num.4. Quarta exceptio est in temporis præscriptione, Vill.P.286.Quinta exceptio est in exceptione notoria,uel quæ statim probari poßit.Turz.d.opin. 15.num.5.Quando dicatur statim uel in continenti probari posse, relinquitur arbitrio iudicantis, Vill.P.312.

V. Regula: Omnis exceptio perpetua est, cui nulla temporis obstat præscriptio. M.I.C.d.cap.1. q.10.De qua re uide s̄.cap.2.in fine,dupl.6.

VI.Regula:Pluribus exceptionibus quis uti nō prohibetur,M.I.C.d.cap.1.q.11.& M.I.P.d.cap.9.

reg.7. Accedit Gabriel.lib.2.de actionibus,concl.1. num.10. Huius regulæ exceptio uidetur: Nisi exceptiones inuicem sint contrariæ. Sed reprobatur M.I.C.d.q.11. Accedit Vill.E.112. Gabriel.d.concl. 1.num.11.cum duobus sequentibus. Admittitur tamen exceptio proposita in quibusdã casibus, quos uide apud Gabriel.d.conclus.1.num.15.cum sequentibus, usq; ad num.25.

VII. Regula: Non uidetur confiteri de intentione actoris, qui exceptione utitur. M.I.C.d.cap. 1.q.12.reg.2. & M.I.P.lib.5.cap.9.reg.8. Accedit Turz.reg.24.

DE DOLI MALI EXceptione.

VIII. Regula: Doli mali exceptio competit, si quis id petit quod est restituturus. M.I.C.libro 24. cap.2.q.2.causa 2.& M.I.P.d.cap.9.reg.12. Accedit Turz.opin.158. Cuius exemplum habetur apud Vill.A.35.§.de iure regio.ibi:quod executio.

IX. Regula: Ex omnibus in factum exceptionibus doli exceptio datur. M.I.C. d.quæst.2. causa 1. Huius replicatio est: Nisi ex dolo suo reus excipiat. Turz.reg.19.

X. Regula: Contractus bonæ fidei, cui dolus causam dedit, ipso iure nullus est, etiam sine exceptione: secus in contractu stricti iuris. Villal.D.93. Bened.de Capra D.26. & reg.87. Couarru. in reg. Possessor.

Possessor, de reg. iuris, parte 2. §.6. num.6. glossa in §. actionum autem, in uerbo Bonæ fidei. Instit. de actionib. item glossa in l.7. §. nec uidetur. ibi: si in hoc ipso. ff. de dolo malo. ubi distinguitur etiam inter dolum incidētem, & principalem, qui causam dedit contractui.

DE IGNORANTIAE EXceptione.

XI. Regula: Ex eo quod errore & ignorantia gestum est, exceptio ignorantiæ datur. M.I.C. lib. 24. cap.3. q.1. reg.1. & M.I.P. d. cap.9. reg.13. Accedit Gabriel. libro 6. de reg. iuris, conclus.6. num.1. Huius regulæ exceptio prima est; Nisi iuris, non facti ignorantia fuerit. M.I.C. d. reg.1. except.1. & M.I.P. d. reg.13. except.1. Cuius replicatio prima est: Nisi fœmina ius ignorauerit. M.I.C. d. except.1. repl.2. & M.I.P. d. except.1. repl.3. Contradicere uidetur Viu. lib.1. ignorantia. §. leges sacratißimæ. ibi: & similiter ista. Altera replicatio est: Nisi miles ius ignorauerit. M.I.C. d. except.1. repl.3. & M.I.P. d. repl.3. Cuius duplicatio prima est: Nisi auratæ militiæ miles sit. Vill. M.110. Altera duplicatio est: Nisi cœlestis sit miles. Vill. M.111. Tertia replicatio est: Nisi tale sit ius, quod neq; per se scire potuit, neq; ex Iurisconsultis, quorum copiam habuit, cognoscere. M.I.C. d. except.1. repl.4. Accedit Viu. lib.1. ignorantia. §. leges sacratißimæ. Huius

duplicatio prima est: Nisi plures iurisconsultos nõ consuluerit. Vill.I.2.cum sequente. Altera duplicatio est:Nisi non de scripto iure,sed de consuetudine agatur. Viu.d.§.leges. ibi:sed ista conclusio. Quarta replicatio est, quòd ignorantia iuris excuset à dolo, quamuis non à lata culpa. Viu. d.§. leges.ibi:hinc est quod.Iul.Clar.in §.fin.quæst.60. uers.quæro nunquid. Quinta replicatio est in lucrandis fructibus ex re aliena perceptis:ad hoc enim iuris ignorantia prodest, per ea quæ habentur s̃.lib.3.cap.13.reg.7.except.2. Hæc de prima exceptione.Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi iusiurandum interuenerit. Gabriel. lib.6. de reg.iuris,conclus.5.num.7. Plures huiusmodi exceptiones uide apud Gabriel.d.lib.6.de reg.iuris, conclus.6.

DE ABSENTIAE EXceptione.

XII.Regula:Si absente & non citato eo cuius interest,quid actum sit: non ualet quod est actum. Gabr.lib.2.de citationibus,concl.1.in prin. Huius exceptio uidetur:Nisi longißimi temporis præscriptio obstet.Quæ exceptio reprobatur apud Soar. A.11.Plures exceptiones uide apud Gabr.d.cõcl.1.

DE NON NVMERATAE pecuniæ exceptione.

XIII.Regula:Si numeratum non sit quod tan

quam numeratum petitur: non numeratæ pecuniæ exceptio nocet. M.I.C. *lib.24. cap.4.quæst.1. reg.1. Cuius replicatio prima est:*Nisi *is qui proposita exceptione utitur, ei antea renunciauerit. Cuius duplicatio est:* Nisi *in ipsa cautione, qua fatetur numeratum sibi esse, exceptioni non numeratæ pecuniæ renunciauerit.* Turz.*opin.76.* Vill. *R.22.* Altera *replicatio est:*Nisi *debitor chirographum prius negauerit, & de mendacio fuerit conuictus: tunc enim postea exceptio proposita ei denegatur.* Gabriel. *lib.5. de adqu.possess. conclus.5. num.11.*

DE LIBERATIONIBVS TAM in genere, quàm in specie.

CAP. XII.

PRima *regula:* Liberationum *alia ipso iure actionem tollit, alia exceptionis ope.* M.I.C. *lib.24.cap.5.quæst.2.diuis.2.*Prioris *generis exempla uide s.cap.proxim.reg.3. repl.5. dupl.1. cum sequentibus.*

DE SOLVTIONIBVS.

II.*Regula: Solutione transfertur dominiū, nec res in solutum data repeti potest.* M.I.C.*lib.24.ca.6.q.2.reg.8.&* M.I.P.*lib.5.cap.9.reg.15.Cuius exceptio uidetur:*Nisi *cum aliud pro alio in solutum datum esset, debitor id quod solutum est, reluere*

uelit. Quæ exceptio reprobatur apud Vill. D.5. cum addit.

III.Regula: Solutione regulariter contingit liberatio. M.I.C.d.q.2.reg.1. Cuius exceptio prima uidetur: Nisi alius, non debitor soluerit. Sed reprobatur M.I.C.lib.24.cap.7.excep.1. Accedit Turz. reg.90 & 98. Altera exceptio est: Nisi alij quàm creditori solutio sit facta. M.I.C.lib.24.cap.8.except.12.& M.I.P.d.reg.15.except.1. Cuius replicatio prima est: Nisi procuratori creditoris sit solutum. M.I.C.d.except.12.repl.6. Huius duplicatio uidetur: Nisi cum ad exigendum procurator datus esset, sine exactione ei sit solutum. Quæ duplicatio reprobatur apud Vill. P.325. Altera replicatio est: Nisi alij, cui solutio facta est, æquè actio competijt, ac ipsi actori. M.I.C.d.except.12.replic.15. Huius duplicatio est: Nisi cùm singulis non in solidum, sed pro parte competeret actio, uni solidum sit solutum. M.I.C.d.repl.16.dupl.4. Cuius triplicatio est: Nisi cùm fisco & priuato mulcta deberetur, fisco in solidum ea sit soluta. Iul. Clar. §.fin.q.95.uers.ult. Tertia replicatio est: Nisi magistratus expulso creditore à debitore debitũ exegit. Quæ replicatio cõtrouertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.3.de solutionib.conclus.11. Quarta replicatio uidetur: Nisi debitori ab alio per uim quod debet fuerit extortum. Quæ tamen reprobatur apud

pud Gabriel.d.conclus.11. num.48.cum sequente. Hæc de secunda exceptione. Tertia exceptio est: Nisi aliud pro alio sit solutum inuito creditori.M. I.C.lib.24.cap.9.except.13. & M.I.P.d.reg.15.except.2. Cuius replicatio prima est:Nisi uinum nouum pro ueteri sit solutum.Vill.V.37.Altera replicatio est:Nisi is qui fideiussores dare promisit,pignus det. Quæ replicatio approbatur apud Viu. lib.2. fideiussores dare promittens. De qua tamen re uide s̄.lib.2.cap.7.reg.21. Tertia replicatio est: Nisi cum grossam monetam accepisset,eam in minori moneta soluat..Viu.lib.2.moneta siue pecunia. Hæc de tertia exceptione. Quarta exceptio est: Nisi alterius formæ numi,quàm accepti sunt, in solutum dentur.M.I.C.d.cap.9.except.14.Contradicit Viu.d.moneta siue pecunia.Planè eius replicatio est: Nisi consuetudo sit in cõtrarium.Vill. S.81. Plura de exceptione proposita uide s̄.cap.1. reg.28. Quinta exceptio uidetur:Nisi idem quod acceptum est,ex causa mutui reddatur. Quæ exceptio reprobatur apud Viu.lib.1. debitor recipiens, num.1. Admittitur, si res deterior reddatur. Viu.d.debitor,num.2. Sexta exceptio est:Nisi non solidum quod debetur,solutum sit.M.I.C.d.cap.9. except.15.& M.I.P.d.reg.15.except.3. Huius replicatio prima est quoad partem solutam. pro ea enim parte nihilominus cõtingit liberatio. M.I.C.

d.except.15.repl.1.& M.I.P.d.excep.3.repl.1.Huius duplicatio prima uidetur: Nisi inuito creditore pars sit soluta.Vill.D.13.Contradicere uidentur ea quæ habentur M.I.C. d.repl.1. in prin. Sed & contradicit Alciatus in l. quidam existimauerunt. 21. ff.si certum petatur. Quæ sententia tutior est: cùm d.l.quidã,generalis sit,& eius distinctio,quæ adfertur de debito confessato,sit controuersa. Planè huius duplicationis triplicatio est:Nisi quantitas quæ debeatur,non sit liquida, tunc enim partẽ offerendo,et pro reliquo fideiussorem præstando, uel inuito creditore pro parte oblata liberatur. Vill.D.14. Altera duplicatio est: Nisi cum genus deberetur,pars speciei sit soluta.tunc enim in nulla parte contingit liberatio. M.I.C.d.repl.1.dupl. 2.Accedit Vill.O.11.cum sequente.Tertia duplicatio est:Nisi cùm una res ex duabus deberetur,pars in una re soluatur.hoc enim casu in nulla parte cõtingit liberatio.M.I.C.d.repl.1.dupl.3. Accedit Villal.d.O.11.cum sequente.Cuius triplicatio est,quòd in parte soluta cesset exercitium actionis. Vill. d. O.11. Quarta duplicatio est in pœnali stipulatione & alijs obligationib.accessorijs, M.I.C.d.repl. 1.dupl.4.Cui tamen repugnat in pœnali stipulatione M.I.P.d.repl.1.dupl.1.Quæ sententia etiã communiter dicitur approbata apud Villal.O.13. Hæc de prima replicatione. Altera replicatio est:Nisi

in an-

in annua præstatione per multos annos minus solutum sit. Vill. P. 210. Huius duplicatio est in decimis. Quæ duplicatio est controuersa apud Vill. P. 249. Septima exceptio est: Nisi debitor non suam, sed alienam rem in solutum dederit. M.I.C.d.cap. 9.except.18. Huius replicatio prima est: Nisi creditor sciens rem alienam in solutũ receperit. Quæ replicatio est controuersa apud Vill. D.14. in addit. et F.33. in addit. Altera replicatio est: Nisi fideiussor pauper conuentus soluat de bonis debitoris principalis. Vill. F.33. in addit. in prin. & Viu. lib.2. fideiussor pauper. Octaua exceptio est: Nisi rem deteriorem soluerit. M.I.C.d.cap.9.except.22. Accedit Viu.lib.1. debitor recipiens, num.2. Huius replicatio prima est: Nisi non genus, sed species debeatur. tunc enim debitor rem soluendo qualis est liberatur. M.I.C.d.except.22.repl.1. Accedit Vill. R.55. Nona exceptio est: Nisi caponũ debitor mortuos capones soluerit. Viu.lib.1. debitor obligatus, in fine. Decima exceptio est: Nisi numi reprobi in solutum sint dati. M.I.C.d.cap.9.excep.27. De qua re uide s̃.cap.1.reg.28. Vndecima exceptio est: Nisi non debito loco sit solutum. M.I.C.d.cap.9.except.32. Quo casu quæritur, quis sit locus debitus solutioni? Et regulariter ibi solui debet, ubi res est. M.I.C.d.except.32. §.nunc quis sit locus. Cuius distinctio prima est: Nisi ius uel lex aliquid fieri iubeat,

beat, non determinato loco. tunc enim quocunque loco fieri potest. Turz. reg. 92. & 109. Altera distinctio est: Nisi aliter inter creditorem & debitorem conuenerit. M.I.C.d. excep. 32. distinct. 4. Accedit Vill. P. 351. Duodecima exceptio est: Nisi nõ debito tempore solutio facta sit. M.I.C.d. ca. 9. except. 33. Huius replicatio prima est: Nisi ante tempus soluatur. M.I.C.d. except. 33. repl. 1. Huius duplicatio est; Nisi is qui post mortem suam restituere rogatus est, in uita restituerit. M.I.C. lib. 13. cap. 18. q. 1. except. 10. Controuertitur apud Vill. P. 56. cum sequente. & R. 67. Altera replicatio est: Nisi non multò post tempus solutum sit. M.I.C.d. except. 33. replic. 2. Accedunt ea quę habentur s̄. cap. 4. reg. 2. except. 3. repl. 2. dupl. 1. Huius duplicatio est: Nisi dies solutionis, & pœna, si non sua die solutum esset, ab eodem uel lege uel homine, non alterum à lege, alterum ab homine adijceretur. tunc enim non admittitur moræ purgatio. Turz. reg. 91 & 100. Tertia replicatio est: Nisi tempus quo fieri deberet, à lege non sit adiectum: tunc enim quocunq; tempore fieri potest. Turz. reg. 92 & 109.

DE ACCEPTILATIONIBVS.

IIII. Regula: Acceptilatione tollitur obligatio. M.I.C. lib. 24. cap. 11. q. 5. in prin. Cuius exceptio prima est: Nisi alius quàm actor acceptotulerit,

lerit. M.I.C.d.q.5.except.1. Huius replicatio est: Nisi unus ex duobus reis stipulandi acceptotulerit:hic enim etiam alteri præiudicat. M.I.C.d.except.1.repl.4. Huius duplicatio est: Nisi id actum sit, ut ab acceptoferente tantum liberaretur debitor.Soar.A.14.Altera exceptio est:Nisi alia quàm uerborum obligatio acceptoferatur. M.I.C.d.q.5. except.10. Cuius replicatio est,quòd quamuis alia quàm uerborum obligatio per acceptilationem ipso iure tolli non poßit, tollatur tamen exceptionis ope.M.I.C.d.except.10.repl.2.& d.quæst.5.in fine,repl.gener.1. Cuius duplicatio est: Nisi in id non sit consensum,ut acceptilatio uim pacti haberet. M.I.C.d.repl.gener.1.dupl.1. Accedit Soarez A.66.De qua re uide item §.cap.prox.reg.3.repl. 7.dupl.1.

V.Regula: Si uni ex ijs qui eandem pecuniam debent, acceptolatum sit,liberatur & alter. M.I. C.d.cap.11.quæst.6.reg.2. Cuius exceptio est:Nisi id actum sit, ut alteri tantum prodesset acceptilatio.Soarez A.14.

DE NOVATIONIBVS.

VI.Regula:Nouatio fit aut in persona debitoris,aut in persona creditoris, aut in re debita, aut in tempore uel cōditione obligationis. M.I.C. lib. 24.cap.13.in prin. Item in causa obligationis:puta si depositum transferatur in mutuum, uel contrà:

Gabriel.

reg.7.Accedit Gabriel.lib.2.de actionibus,concl.1. num.10. Huius regulæ exceptio uidetur: Nisi exceptiones inuicem sint contrariæ.Sed reprobatur M.I.C.d.q.11. Accedit Vill.E.112.Gabriel.d.concl. 1.num.11.cum duobus sequentibus. Admittitur tamen exceptio proposita in quibusdã casibus,quos uide apud Gabriel.d.conclus.1.num.15.cum sequentibus,usq; ad num.25.

VII.Regula: Non uidetur confiteri de intentione actoris,qui exceptione utitur. M.I.C.d.cap. 1.q.12.reg.2. & M.I.P.lib.5.cap.9.reg.8. Accedit Turz.reg.24.

DE DOLI MALI EXceptione.

VIII.Regula: Doli mali exceptio competit,si quis id petit quod est restituturus.M.I.C.libro 24. cap.2.q.2.causa 2.& M.I.P.d.cap.9.reg.12. Accedit Turz.opin.158. Cuius exemplum habetur apud Vill.A.35.§.de iure regio.ibi:quod executio.

IX. Regula: Ex omnibus in factum exceptionibus doli exceptio datur. M.I.C. d.quæst.2. causa 1. Huius replicatio est:Nisi ex dolo suo reus excipiat.Turz.reg.19.

X.Regula:Contractus bonæ fidei,cui dolus causam dedit,ipso iure nullus est,etiam sine exceptione:secus in contractu stricti iuris.Villal.D.93.Bened. de Capra D.26. & reg.87. Couarru. in reg.

Possessor.

possessor, de reg. iuris, parte 2. §. 6. num. 6. glossa in §. actionum autem, in uerbo Bonæ fidei. Instit. de actionib. item glossa in l. 7. §. nec uidetur. ibi: si in hoc ipso. ff. de dolo malo. ubi distinguitur etiam inter dolum incidētem, & principalem, qui causam dedit contractui.

DE IGNORANTIAE EXceptione.

XI. Regula: Ex eo quod errore & ignorantia gestum est, exceptio ignorantiæ datur. M.I.C. lib. 24. cap. 3. q. 1. reg. 1. & M.I.P. d. cap. 9. reg. 13. Accedit Gabriel. libro 6. de reg. iuris, conclus. 6. num. 1. Huius regulæ exceptio prima est; Nisi iuris, non facti ignorantia fuerit. M.I.C. d. reg. 1. except. 1. & M.I.P. d. reg. 13. except. 1. Cuius replicatio prima est: Nisi fœmina ius ignorauerit. M.I.C. d. except. 1. repl. 2. & M.I.P. d. except. 1. repl. 3. Contradicere uidetur Viu. lib. 1. ignorantia. §. leges sacratißimæ. ibi: & similiter ista. Altera replicatio est: Nisi miles ius ignorauerit. M.I.C. d. except. 1. repl. 3. & M. I.P. d. repl. 3. Cuius duplicatio prima est: Nisi auratæ militiæ miles sit. Vill. M. 110. Altera duplicatio est: Nisi cœlestis sit miles. Vill. M. 111. Tertia replicatio est: Nisi tale sit ius, quod neq; per se scire potuit, neq; ex Iurisconsultis, quorum copiam habuit, cognoscere. M.I.C. d. except. 1. repl. 4. Accedit Viu. lib. 1. ignorantia. §. leges sacratißimæ. Huius

duplicatio prima est: Nisi plures iurisconsultos nõ consuluerit. VIII.l.2.cum sequente. Altera duplicatio est: Nisi non de scripto iure, sed de consuetudine agatur. Viu.d.§.leges. ibi: sed ista conclusio. Quarta replicatio est, quòd ignorantia iuris excuset à dolo, quamuis non à lata culpa. Viu. d.§. leges. ibi: hinc est quod. Iul. Clar. in §. fin. quæst. 60. uers. quæro nunquid. Quinta replicatio est in lucrandis fructibus ex re aliena perceptis: ad hoc enim iuris ignorantia prodest, per ea quæ habentur s̃. lib. 3. cap. 13. reg. 7. except. 2. Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regulæ exceptio est: Nisi iusiurandum interuenerit. Gabriel. lib. 6. de reg. iuris, conclus. 5. num. 7. Plures huiusmodi exceptiones uide apud Gabriel. d. lib. 6. de reg. iuris, conclus. 6.

DE ABSENTIAE EXceptione.

XII. Regula: *Si absente & non citato eo cuius interest, quid actum sit: non ualet quod est actum. Gabr. lib. 2. de citationibus, concl. 1. in prin. Huius exceptio uidetur: Nisi longißimi temporis præscriptio obstet. Quæ exceptio reprobatur apud Soar. A. 11. Plures exceptiones uide apud Gabr. d. cõcl. 1.*

DE NON NVMERATAE pecuniæ exceptione.

XIII. Regula: *Si numeratum non sit quod tan*

quam

quam numeratum petitur: non numeratæ pecuniæ exceptio nocet. M.I.C. *lib.24. cap.4.quæst.1. reg.1. Cuius replicatio prima est:*Nisi *is qui proposita exceptione utitur, ei antea renunciauerit. Cuius duplicatio est:* Nisi *in ipsa cautione, qua fatetur numeratum sibi esse, exceptioni non numeratæ pecuniæ renunciauerit.* Turz.*opin.76.* Vill. R.22. *Altera replicatio est:*Nisi *debitor chirographum prius negauerit, & de mendacio fuerit conuictus: tunc enim postea exceptio proposita ei denegatur.* Gabriel. *lib.5. de adqu.possess. conclus.5. num.11.*

DE LIBERATIONIBUS TAM in genere, quàm in specie.
CAP. XII.

PRima regula: Liberationum alia ipso iure actionem tollit, alia exceptionis ope.* M.I.C. *lib.24.cap.5.quæst.2.diuis.2.Prioris generis exempla uide s̄.cap.proxim.reg.3. repl.5. dupl.1. cum sequentibus.*

DE SOLUTIONIBUS.

II.*Regula: Solutione transfertur dominiū, nec res in solutum data repeti potest.* M.I.C.*lib.24.ca. 6.q.2.reg.8.&* M.I.P.*lib.5.cap.9.reg.15.Cuius exceptio uidetur:*Nisi *cum aliud pro alio in solutum datum esset, debitor id quod solutum est, reluere*

 uelit.

uelit. Quæ exceptio reprobatur apud Vill. D.5. cum addit.

III. Regula: Solutione regulariter contingit liberatio. M.I.C.d.q.2.reg.1. Cuius exceptio prima uidetur: Nisi alius, non debitor soluerit. Sed reprobatur M.I.C.lib.24.cap.7.excep.1. Accedit Turz. reg.90 & 98. Altera exceptio est: Nisi alij quàm creditori solutio sit facta. M.I.C.lib.24.cap.8.except.12.& M.I.P.d.reg.15.except.1. Cuius replicatio prima est: Nisi procuratori creditoris sit solutum. M.I.C.d.except.12.repl.6. Huius duplicatio uidetur: Nisi cum ad exigendum procurator datus esset, sine exactione ei sit solutum. Quæ duplicatio reprobatur apud Vill. P.325. Altera replicatio est: Nisi alij, cui solutio facta est, æquè actio competijt, ac ipsi actori. M.I.C.d.except.12.replic.16. Huius duplicatio est: Nisi cùm singulis non in solidum, sed pro parte competeret actio; uni solidum sit solutum. M.I.C.d.repl.16.dupl.4. Cuius triplicatio est: Nisi cùm fisco & priuato mulcta deberetur, fisco in solidum ea sit soluta. Iul. Clar. §. fin. q. 95. uers. ult. Tertia replicatio est: Nisi magistratus expulso creditore à debitore debitũ exegit. Quæ replicatio cõtrouertitur & distinguitur apud Gabriel. lib.3. de solutionib. conclus.11. Quarta replicatio uidetur: Nisi debitori ab alio per uim quod debet fuerit extortum. Quæ tamen reprobatur apud

pud Gabriel.d.conclus.11. num.48.cum sequente. Hæc de secunda exceptione. Tertia exceptio est: Nisi aliud pro alio sit solutum inuito creditori.M. I.C.lib.24.cap.9.except.13. & M.I.P.d.reg.15.except.2. Cuius replicatio prima est:Nisi uinum nouum pro ueteri sit solutum.Vill.V.37.Altera replicatio est:Nisi is qui fideiussores dare promisit,pignus det. Quæ replicatio approbatur apud Viu. lib.2. fideiussores dare promittens. De qua tamen re uide s̄.lib.2.cap.7.reg.21. Tertia replicatio est: Nisi cum grossam monetam accepisset,eam in minori moneta soluat..Viu.lib.2.moneta siue pecunia. Hæc de tertia exceptione. Quarta exceptio est: Nisi alterius formæ numi,quàm accepti sunt, in solutum dentur.M.I.C.d.cap.9.except.14. Contradicit Viu.d.moneta siue pecunia.Planè eius replicatio est: Nisi consuetudo sit in cōtrarium.Vill. S.81. Plura de exceptione proposita uide s̄.cap.1. reg.28. Quinta exceptio uidetur:Nisi idem quod acceptum est,ex causa mutui reddatur. Quæ exceptio reprobatur apud Viu.lib.1. debitor recipiens, num.1. Admittitur, si res deterior reddatur. Viu.d.debitor,num.2. Sexta exceptio est:Nisi non solidum quod debetur,solutum sit.M.I.C.d.cap.9. except.15.& M.I.P.d.reg.15.except.3. Huius replicatio prima est quoad partem solutam. pro ea enim parte nihilominus cōtingit liberatio. M.I.C.

d.except.15.repl.1.& M.I.P.d.excep.3.repl.1.Huius duplicatio prima uidetur: Nisi inuito creditore pars sit soluta. Vill.D.13. *Contradicere uidentur ea quæ habentur* M. I. C. *d.repl.1. in prin. Sed & contradicit* Alciatus *in l. quidam existimauerunt. 21. ff. si certum petatur. Quæ sententia tutior est: cùm d.l.quidã,generalis sit,& eius distinctio,quæ adfertur de debito confessato,sit controuersa. Planè huius duplicationis triplicatio est:Nisi quantitas quæ debeatur,non sit liquida, tunc enim partẽ offerendo,et pro reliquo fideiussorem præstando, uel inuito creditore pro parte oblata liberatur.* Vill.D.14. *Altera duplicatio est: Nisi cum genus deberetur,pars speciei sit soluta.tunc enim in nulla parte contingit liberatio.* M.I.C.*d.repl.1.dupl. 2.Accedit* Vill.O.11.*cum sequente.Tertia duplicatio est:Nisi cùm una res ex duabus deberetur,pars in una re soluatur.hoc enim casu in nulla parte cõtingit liberatio.*M.I.C.*d.repl.1.dupl.3. Accedit* Villal.*d.*O.11.*cum sequente.Cuius triplicatio est,quòd in parte soluta cesset exercitium actionis.* Vill. *d.* O.11. *Quarta duplicatio est in pœnali stipulatione & alijs obligationib.accessorijs,* M.I.C.*d.repl. 1.dupl.4.Cui tamen repugnat in pœnali stipulatione* M.I.P.*d.repl.1.dupl.1.Quæ sententia etiã communiter dicitur approbata apud* Villal.O.13. *Hæc de prima replicatione. Altera replicatio est:Nisi in an-*

in annua præstatione per multos annos minus solutum sit. Vill. P. 210. Huius duplicatio est in decimis. Quæ duplicatio est controuersa apud Vill. P. 249. Septima exceptio est: Nisi debitor non suam, sed alienam rem in solutum dederit. M.I,C,d.cap. 9.except.18. Huius replicatio prima est: Nisi creditor sciens rem alienam in solutũ receperit. Quæ replicatio est controuersa apud Vill. D.14. in addit. et F.33. in addit. Altera replicatio est: Nisi fideiussor pauper conuentus soluat de bonis debitoris principalis. Vill. F.33. in addit. in prin. & Viu. lib.2. fideiussor pauper. Octaua exceptio est: Nisi rem deteriorem soluerit. M.I.C.d.cap.9.except.22. Accedit Viu. lib.1. debitor recipiens, num.2. Huius replicatio prima est: Nisi non genus, sed species debeatur. tunc enim debitor rem soluendo qualis est liberatur. M.I,C.d,except.22.repl.1. Accedit Vill. R.55. Nona exceptio est: Nisi caponũ debitor mortuos capones soluerit. Viu. lib.1. debitor obligatus, in fine. Decima exceptio est: Nisi numi reprobi in solutum sint dati. M.I.C.d.cap.9.excep.27. De qua re uide s̃.cap.1.reg.28. Vndecima exceptio est: Nisi non debito loco sit solutum. M.I.C.d.cap.9.except.32. Quo casu quæritur, quis sit locus debitus solutioni? Et regulariter ibi solui debet, ubi res est. M.I.C.d.except.32. §.nunc quis sit locus. Cuius distinctio prima est: Nisi ius uel lex aliquid fieri iubeat,

beat, non determinato loco. tunc enim quocunque loco fieri poteſt. Turz.reg.92.& 109. Altera diſtinctio eſt: Niſi aliter inter creditorem & debitorem conuenerit. M.I.C.d.excep.32.diſtinct.4. Accedit Vill.P.351. Duodecima exceptio eſt: Niſi nō debito tempore ſolutio facta ſit. M.I.C.d.ca.9.except.33. Huius replicatio prima eſt: Niſi ante tempus ſoluatur. M.I.C.d.except.33.repl.1. Huius duplicatio eſt: Niſi is qui poſt mortem ſuam reſtituere rogatus eſt, in uita reſtituerit. M.I.C. lib.13. cap.18.q.1, except.10, Controuertitur apud Vill.P. 56.cum ſequente.& R.67. Altera replicatio eſt: Niſi non multò poſt tempus ſolutum ſit. M.I.C.d. except.33.replic.2. Accedunt ea quę habentur s. cap.4.reg.2.except.3.repl.2.dupl.1. Huius duplicatio eſt: Niſi dies ſolutionis, & pœna, ſi non ſua die ſolutum eſſet, ab eodem uel lege uel homine, non alterum à lege, alterum ab homine adijceretur. tunc enim non admittitur moræ purgatio. Turz.reg.91 & 100. Tertia replicatio eſt: Niſi tempus quo fieri deberet, à lege non ſit adiectum: tunc enim quocunq; tempore fieri poteſt. Turz. reg.92 & 109.

DE ACCEPTILATIONIBVS.

IIII. Regula: Acceptilatione tollitur obligatio, M.I.C.lib.24.cap.11.q.5.in prim. Cuius exceptio prima eſt: Niſi alius quàm actor acceptotulerit,

lerit. M.I.C.d.q.5.except.1. Huius replicatio est: Nisi unus ex duobus reis stipulandi acceptotulerit:hic enim etiam alteri praeiudicat. M.I.C.d.except.1.repl.4. Huius duplicatio est: Nisi id actum sit, ut ab acceptoferente tantùm liberaretur debitor.Soar.A.14.Altera exceptio est:Nisi alia quàm uerborum obligatio acceptoferatur. M.I.C.d.q.5. except.10. Cuius replicatio est,quòd quamuis alia quàm uerborum obligatio per acceptilationem ipso iure tolli non possit, tollatur tamen exceptionis ope.M.I.C.d.except.10.repl.2.& d.quaest.5.in fine,repl.gener.1. Cuius duplicatio est: Nisi in id non sit consensum,ut acceptilatio uim pacti haberet. M.I.C.d.repl.gener.1.dupl.1. Accedit Soarez A.66.De qua re uide item s.cap.prox.reg.3.repl. 7.dupl.1.

V.Regula: Si uni ex ijs qui eandem pecuniam debent, acceptolatum sit,liberatur & alter. M.I.C.d.cap.11.quaest.6.reg.2. Cuius exceptio est:Nisi id actum sit, ut alteri tantùm prodesset acceptilatio.Soarez A.14.

DE NOVATIONIBVS.

VI.Regula:Nouatio fit aut in persona debitoris,aut in persona creditoris, aut in re debita, aut in tempore uel cõditione obligationis. M.I.C. lib. 24.cap.13.in prim. Item in causa obligationis:puta si depositum transferatur in mutuum, uel contrà.

Gabriel.

Gabriel.lib.3.de nouationibus, concluf.1. num.60. & num.ult.

VII. *Regula:* Nouatione *tollitur obligatio, & liberatio contingit.* M.I.C. *lib.24.cap.12.q.3.reg.1. Cuius exceptio est:* Nisi *in posteriore stipulatione specialiter expressum non sit, eam prioris obligationis nouandæ causa fieri.* M.I.C. *d.cap.12.quæst. 4.except.13.* Accedit *Villal.N.32.Gabriel.lib.3.de nouationibus, concluf.1.num.1.* Declaratur *exemplis d.concluf.1.num.2.cum duob.sequentibus. Huius replicatio prima est in delegatione debitoris. Quæ replicatio controuertitur, magis tamen approbatur apud* Viu. *libro 2. delegatione. & Gabriel. d.concluf.1. num.49.* Altera *replicatio est, quòd talis nouatio profit ad exceptionem in casibus, in quibus olim nouatio fiebat ipso iure. Gabr. d.concluf.1.num.53. Quæ tamen replicatio distinguitur d.concluf.1.num.54. cum duob.sequentib.* Tertia *replicatio est:* Nisi *ex coniecturis animus nouandi colligi poßit. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud* Gabriel.*d.concl.1.num. 57.cum duobus sequentib. Quarta replicatio est: Nisi contractus prior & posterior simul subsistere non possent. Quæ replicatio approbatur & declaratur d.concluf.1.num.60.cum tribus sequentibus. Quinta replicatio est in pœnali stipulatione alteri adiecta: hæc enim nouat priorem. Quæ re-*

plicatio

*plicatio est controuersa d.conclus.1.num.67. cum sequente. Sexta replicatio est:*Nisi *eadem quantitas ex eadem causa sæpius sit promissa. Quæ replicatio est controuersa d.conclus.1.num.69. Septima replicatio uidetur:*Nisi *debitor suum debitorem creditori soluere iusserit. hoc enim casu & mandans à creditore suo, & mandatarius à mandante liberari uidetur, exceptione proposita non obstante. Quæ replicatio regulariter quidem reprobatur, admittitur uerò in quibusdam casibus d.conclus.1. num.5. cum sequentibus, usq; ad num. 48.ubi etiam uariè distinguitur. Octaua replicatio uidetur:*Nisi *consuetudo, statutum uel partium consensus sit in contrarium. Quæ replicatio reprobatur d.conclus.1.num.48.* Nona *replicatio est:* Nisi *tempus prioris obligationis sit prorogatum. per hoc enim nouatio inducitur ope exceptionis. Quæ replicatio est controuersa d.concl.1. num.64.cum duobus sequentib.* Decima *replicatio est:* Nisi *præcedat numeratio, & subsequatur stipulatio: hæc enim præcedentem obligationem ex numeratione ortam nouat. d.concl.1. num.70.* Vndecima *replicatio est:*Nisi *mutetur causa debiti.d.conclus.1.num.ult.*

VIII.Regula: *Si quis creditori suo debitorem suum delegauerit, uel creditor ab alio sit stipulatus quod alius ei debet, debitor delegās liberatur.*

M.I.C.

M.I.C.lib.24.cap.13.ſpecie 1.reg.3. Accedit Villal. D.19. Huius regulæ exceptio prima eſt: Niſi creditor delegatum ſuſcipere nolit. M.I.C.d.reg.3.except.1. Accedit Vill.F.35. Altera exceptio eſt: Niſi delegatus non conſentiat ſe delegari. M.I.C.d.reg. 3.except.2. Accedit Viu.lib.2.delegatione, num.2. Tertia exceptio eſt: Niſi inter delegatum & creditorem cui delegatio fit; ſtipulatio nondum interuenerit. Viu.d.num.2. Quarta exceptio uidetur: Niſi delegatus debitor non ſit. Quæ exceptio reprobatur apud Vill.D.19. Quinta exceptio uitur: Niſi delegatus non ſit ſoluendo; uel creditor ſuum ab eo conſequi non poßit. Quæ exceptio reprobatur M.I.C. d.reg.3. except.8. Accedit Vill. D.5.in addit.

IX. Regula: Nouatur item obligatio, ſi dies aut conditio ei adijciatur. M.I.C.d.cap.13.ſpecie 3. Cuius exceptio eſt: Niſi prioris obligationis dies prorogetur: hoc enim caſu non dicitur nouatio fieri, ſed prorogatio. Quæ exceptio approbatur & diſtinguitur apud Gabriel.lib.2.de dilationibus, concluſ.2. Controuertitur apud eundem lib.3. de nouationibus, concluſ.1.num.64. cum duob.ſequentibus. Sed & eius replicatio prima eſt: Niſi finito tempore prioris obligationis dies prorogetur: hoc enim caſu fit nouatio. Quæ replicatio approbatur & diſtinguitur apud Gabriel.lib.2.de dilationibus;

tibus,concluſ.3.Altera replicatio eſt:Niſi in maius tempus, quàm in priore obligatione comprehenſum eſt,fiat prorogatio. Quæ replicatio controuertitur apud Gabriel.d.lib.2.de dilationibus,conclus.4.

DE NOVATIONE QVAE FIT PER litis conteſtationem, ſeu de exceptione rei iudicatæ & in iudicium deductæ.

X. *Regula: Si eadem cauſa quæ antea in iudicium fuit deducta, rurſus in iudicium deducatur: obſtat exceptio uel rei iudicatæ, uel in iudicium deductæ, per quã poſterior proceſſus infirmatur.* M.I.C.*lib.*24.*cap.*14.*§.ſit igitur huius loci.& M.* I.P.*lib.*5.*cap.*9.*reg.*16. *Cuius exceptio prima eſt: Niſi exceptio litis in iudicium deductæ non fuerit oppoſita:tunc enim ualet uterq; proceſſus.* Vill.P. 316. *Altera exceptio uidetur:Niſi alia actione antea ſit actum.Quæ exceptio reprobatur* M.I.C.*d. cap.*14.*except.*5. *Admittitur exceptio propoſita primum,ſi ex eodẽ delicto,uel etiam pluribus delictis in eadem re commiſſis plures actiones competant: tunc enim una ex ijs in iudicium deducta,altera nihilominus in iudicium deduci poteſt.* M.I. C.*d.except.*5.*diſtinct.*3. *Cuius replicatio eſt:Niſi non plus ſit in poſteriore actione,quàm in priore.* M.I.C.*d.diſtinct.*3.*repl.*1. *Accedere uidetur* Viu.

lib.1.statutum puniens. Deinde *admittitur exceptio proposita, si cum antea ciuiliter actum esset, nunc criminaliter agatur:hoc enim casu criminali per ciuilem fit praeiudicium.* Haec *distinctio est controuersa per ea quae habentur* s.*lib.1. cap.7. except.38.repl.10.* Cuius *replicatio est:* Nisi *per inquisitionem procedatur.Turz.reg.95.* Tertia *propositae regulae exceptio est: Nisi cum apud ecclesiasticum iudicem causa mixti delicti in iudicium deducta esset, nunc apud ciuilem iudicem in iudicium deducatur:uel contrà.* Reprobatur M.I. P.*d.reg.16.except.1.* Approbatur *apud* Villal. C. 124.Iul.Clar.*§.fin.quaest.57.uers.sed hic occurrit. & uers.sed quaero.* De *qua re uide item* s.*libro 1. cap.6.reg.18.& cap.7.except.38.repl.8.* Quae *autem dicantur mixta delicta, uide* s.*cap.10. reg.3.* Quarta *exceptio est:Nisi testis ob falsum testimonium extraordinaria poena à iudice, apud quem testimonium perhibuit, punitus sit: tunc enim nihilominus ab ordinario iudice puniri potest.* Iul. Clar. *§.fin. quaest.38. uers.sed quaero. ibi: & scias quod.*

XI.Regula:*Exceptio rei iudicatae uel in iudicium deductae alij,quàm contra quem in priore iudicio actum est,non competit.* M.I.C. *lib.24.cap. 15.reg.1.&* M.I.P.*d.reg.16.except.4.Cuius exemplum est,si prius haerede ex testamento conuento,*

postea

postea ab intestato hæres côueniatur. Gabriel.lib. 2.de actionibus,conclus.3.num.17.

XII.*Regula: Aduersus alium quàm qui priore iudicio egit,exceptio rei iudicatæ & in iudiciũ deductæ non datur.* M.I.C.d.cap.15.reg.2.& M.I.P.d.reg.16.except.5. *Cuius exemplum habetur apud* Gabriel.lib.7.conclus.32.num.6. *Huius exceptio est:Nisi cũ antea hæres scriptus ex testamento egisset, ac contra eum iudicatum esset, postea legatarij agant: his enim prior sententia præiudicat.* M.I.C.d.reg.2.except.6.Accedit Vill.S.44.

XIII.*Regula:In alia re,quàm de qua in priore iudicio actum est, exceptio rei iudicatæ uel in iudicium deductæ non obstat.* M.I.C.d.cap.15.reg. 3.& M.I.P.d.reg.16.except.6.*Huius exceptio prima est: Nisi cum antea plus petitum esset, postea minus petatur: hoc enim casu nihilominus exceptio rei iudicatæ obstat.* M.I.C. d.reg.3.except.1. Contradicit Villal.A.76. *Altera exceptio est:Nisi cum antea de dominio actum esset,ac sentẽtia contra actorem lata, nunc de possessione agatur: hoc enim casu exceptio rei iudicatæ obstat.* Vill.A.77. *Tertia exceptio est:Nisi cum iudex in possessorio iudicio actori perpetuum silentium imposuisset, nunc petitorio iudicio agatur. Quæ exceptio est cõtrouersa apud* Gabriel. lib.5. de restit.spoliator. conclus.1.num.88. *Quarta exceptio est:Nisi cum*

antea ciuiliter actum esset ad rem, nunc criminaliter agatur ad pœnam: uel contrà. De hac exceptione *dictum* s.reg.10.except.2.*distinct*.2.

DE CONFVSIONE OBLIGATIONUM.

XIIII.Regula: *Si creditor debitori hæres extiterit, cõfunditur obligatio, & extinguitur actio.* M.I.C.*lib*.24.*cap*.16.*reg*.2.Accedit Vill.C.215.

DE REI DEBITAE INTERITU.

XV.Regula: *Si res debita interierit: liberatur debitor, uel saltem exceptione defenditur.* M.I.C. *lib*.24.*cap*.17.*reg*.1. & M.I.P. *lib*.5.*cap*.9. *reg*.17. Accedit Viu.lib.1.*debitor speciei. Cuius exceptio prima est:* Nisi *post moram factam res interierit.* M.I.C.*d.cap*.17.*except*.7. & M.I.P. *d.reg*.17.*except*.1. Huius *replicatio prima est*: Nisi *debitor ad iudicium prouocauit, & lite pendente res perijt.* M.I.C.*d.except*.7.*repl*.2.Accedit Vill.M.127.*cum addit.* Huius *duplicatio prima est*: Nisi *sine iusta causa ad iudicium prouocauit.* Viu.*lib*.2.*debitor morosus*,*num*.5. Altera *duplicatio est*: Nisi *res non eodem modo peritura fuisset penes actorem, si ei fuisset restituta*.M.I.C.*d.repl*.2.*dupl*.3. De qua re *uide item paulò inferius repl*.4. Altera *propositæ exceptionis replicatio est*: Nisi *post moram factã transactum sit*.Villal.M.125.*cum sequente*. Tertia *repli-*

replicatio est: Nisi difficulter restitui res potuit. Quae replicatio approbari uidetur M.I.C. d.except.7.repl.12. Controuertitur apud Villal.D.69. Magis reprobatur apud Viu.lib.1.debitorem.Admittitur in certis casibus apud Viu. d.debitorem, in fine. Quarta replicatio est: Nisi res eodem modo peritura fuisset penes actorem. Quae replicatio controuertitur, magis tamen reprobatur apud Viu.lib.2.debitor morosus, num.1. cum sequente. Vide item M.I.C.d.dupl.3. Quinta replicatio uidetur: Nisi semel tantùm interpellatus fuerit debitor. Quae replicatio reprobatur apud Turz.reg.1. in prin. Sexta replicatio uidetur: Nisi extraiudicialiter fuerit interpellatus debitor. Quae replicatio reprobatur apud Turz.reg.64. De hisce & alijs pluribus replicationibus uide s̃.cap.1.eod.lib. reg.35.except.1.cum sequentibus. Haec de prima exceptione. Altera propositae regulae exceptio est: Nisi non certa aliqua species debeatur, sed genus. M.I.C.d.cap.17.except.11. Accedit Gabriel.lib.3. de rebus creditis, conclus.1.num.1. Huius replicatio prima est: Nisi cum incerta res ex certis deberetur, omnes res istae sint extinctae, M.I.C.d.excep. 11.repl.1. Accedit Gabriel.d.conclus.1.num.7. Altera replicatio est; Nisi genus debeatur respectu certae speciei. Gabriel.d.conclus.1. num.2. Huius duplicatio est: Nisi debitor non habuerit faculta-

tem soluendi certam speciem ex ijs quæ perierūt. Gabriel.d.conclus.1.num.3. Tertia replicatio est: Nisi creditor speciem oblatā accipere noluit, eaq; postea perijt. M.I.C.d.except.11.replic.3. Accedit Gabriel.d.conclus.1.num.6. Huius duplicatio prima est: Nisi debitor pecuniam oblatam, creditore accipere recusante, obsignatam non deposuit, uel non rectè. M.I.C.d.repl.3.dupl.2. Huius triplicatio est: Nisi creditor frumentum oblatum ratione fertilitatis accipere noluit, expectans caritatis annonæ tempus. hoc enim casu, quamuis depositum frumentum non sit, imò quamuis nec perierit, debitor liberatur. Gabriel.d.conclus.1. num.8. Altera duplicatio est: Nisi res oblata non fuerit præsens. M.I.C.d.repl.3.dupl.4. Accedit Viu.lib.1.oblatio uerbalis. Cuius triplicatio est: Nisi creditor expreßè solutionem oblatam recusauerit. Viu.d.oblatio.ibi: sed hoc non. Controuertitur & distingui tur apud Gabriel.lib.3.de solutionibus, conclus.8. Hæc de tertia replicatione. Quarta replicatio est: Nisi culpa creditoris pecunia, quam debitor in solutum daturus erat, interierit. M.I.C.d.except.11. repl.4. Accedit Gabriel.d.conclus.1.num.4. Quinta replicatio est: Nisi debitum generis factum sit contemplatione creditoris. Gabriel. d.conclus.1. num.5. Hæc de secunda exceptione. Tertia propositæ regulæ exceptio est: Nisi cum illud aut illud

debe-

deberetur:alterum tãtùm perierit. hoc enim casu nihilominus quod superest debetur. M.I.C.*d.cap.* 17.*except.*12.*Contradicit constitutio* Hispanica *apud* Vill.D.9.*in addit.ibi:& plus dicit. Planè huius replicatio est: Nisi cum res, aut eius respectu certa quantitas deberetur:res perierit. tunc enim nec quantitas debetur.*Vill.O.16. *Quarta exceptio est: Nisi debitor periculum in se receperit. Quæ exceptio approbatur* M.I.C. *lib.*17. *cap.*4. *q.*1.*except.*3.*repl.*5. *item cap.*7.*q.*2.*causa* 7.*excep.* 1.*replic.*3.*Accedit Soarez* C.27. *Huius replicatio prima est:Nisi non in genere periculum in se susceperit debitor,sed certam speciem periculi: hoc enim casu aliud periculũ, quàm quod specificatum est,non præstat. Cuius duplicatio est:Nisi post expressam speciẽ periculi generalia uerba sint subiecta.Turz.opin.*143,*num.*1.*Soarez* C.27.*Altera replicatio est: Nisi casus insolitus acciderit:hic enim generali uerbo periculi non continetur. Turz.d. opin.*143.*num.*2. *Controuertitur hæc replicatio apud Soarez* C.28.*cum sequente. Hæc de quarta exceptione. Quinta propositæ regulæ exceptio est:Nisi debitor rem,quam pro re quæ interijt accepit,non restituat.* Viu.*lib.*1. *debitor speciei. ibi: sed iste debitor.*

DE CESSIONE BONORVM.

XVI.*Regula:Si debitor bonis cesserit,conuen*

tus postea à creditoribus exceptione cessionis defenditur. M.I.C.lib.24.cap.18.quæst.1.in prin. Cuius exceptio prima est: Nisi creditor renunciauerit iuri debitoris incarcerandi. Viu.lib.1. debitor non potest. Altera exceptio est: Nisi debitor partem bonorum occultauerit, nec indicauerit. Viu. lib.1.debitor cessionis. Huius replicatio est: Nisi sine dolo malo uel modicum celauerit. Viu.d.debitor cessionis, in fine. Tertia exceptio est: Nisi debitor antea impetrauit quinquennium, quod effluxit. Fichard.in addit.ad Vill.C.33. Quarta exceptio uidetur: Nisi debitor iuramento proposito beneficio cessionis bonorum renũciauit. Quæ exceptio reprobatur apud Vill.I.146.O.7.P.10.cum sequente. Viu.lib.1.debitor non potest per.ibi: nec ualet pactum. Distinctiones quibus approbatur, uide remissiuè apud Vill.O.7.in addit. Quinta exceptio est: Nisi post factam cessionem debitor locupletior sit factus. M.I.C.d.q.1.except.7. Accedit Vill.C.32. Sexta exceptio est: Nisi ad pœnam soluendã conuentus exceptione cessionis se defendat: hoc enim casu corpore potius pœnã luere debet, quàm exceptione cessionis defendi. Viu.lib.1.cedere uolens. Iul.Clar.in §.fin.q.95.uers.sed pone.5.

DE RELIQVIS CAVSIS liberationum.

XVII. Regula: Si debitor pignoribus cesserit,

eaq;

eaq; creditori in solutum dederit, uel uendiderit: liberatur. M.I.C.lib.24.cap.20.causa 2. Cuius exceptio est: Nisi minus sit in pignore, quàm in debito: tunc enim reliquum creditor exigere non prohibetur. M.I.C.d.causa 2.except.1. Huius replicatio est: Nisi à iudice creditori non contradicenti in solutum pignus datum sit. Vill.P.82.

XVIII. Regula: Si creditor debitori ad extorquendum debitū uim adhibuit, ius crediti amittit. M.I.C.d.cap.20.causa 35. & M.I.P.lib.5.ca.9.reg. 20. Accedit Fichard.in addit.2.ad Vill.L.110. Gabriel.lib.5.de adquir.possess.concl.1.num.1. Huius exceptio est: Nisi sine ui compulsiua uel expulsiua extorserit. Vill.V.41. Plures exceptiones uide apud Gabriel.d.conclus.1.

XIX. Regula: Si acta falsificauit uel corrupit creditor, causa cadit. Quæ regula controuertitur, magis tamen approbatur apud Turzan.opin.81. Vill.F.4.cum addit. Soarez A.44. Iul.Clar. in §. falsum. uers.item propter.32. Cuius exceptiones uide apud Vill.F.5.& Iul.Clar.d.uers.32.

XX. Regula: Si testes corrupit, uel instrumenta falsificauit: causa cadit actor uel reus. Quæ regula reprobatur apud Vill.T.104.

XXI. Regula: Si creditor clericum debitorem ad ciuilem iudicem in ius uocauit, causa cadit. Turz.reg.72. Cuius exceptio est: Nisi sententia

absolutoria ex hac causa nondũ sit lata.Vill.C.97.

XXII.Regula:*Si creditor ex testamento debitoris legatum petierit:ius crediti amittit. Quæ regula approbatur & distinguitur apud* Vill.L.42.*cum addit.*De *qua re uide* M.I.C.*lib.12.cap.2.reg.12.& s.lib.prox.cap.9.reg.6. Hæc de liberationibus sint dicta.*

DE IN INTEGRVM RESTItutionibus tam in genere, quàm in specie: necnon de alijs actionibus, quibus id quod gestum est rescinditur.

CAP. XIII.

HActenus *de causis iuris tum adquirendi, tum retinendi est dictum.Sequitur de causis iuris amißi recuperandi,inter quas primum locum obtinent in integrum restitutiones.*

DE IN INTEGRVM RESTItutionibus in genere.

I.Regula:*Causæ ex quibus in integrum restitutio sit concedenda, enumerantur* M.I.C. *libro 25. cap.1.q,1. Quarum exceptio generalis prima est: Nisi id quod perperam gestum est, fieri deberet, quamuis esset rescissum.*Turz.*opin.158.Altera exceptio est: Nisi minima res uel summa sit, ob quam in integrum restitutio petitur,* M.I.C. *d.quæst.1. except.*

except.gener.1.Controuertitur hæc exceptio,magis tamen approbatur apud Gabriel.lib.2.de restitut.in integr. conclus.1. Declaratur hæc exceptio definitione rei uel causæ minimæ apud Vill.C.28. Viu.lib.1.causa. Idem lib.2.arbitrio iudicis,num.2. Soarez C.32. Huius replicationes uide apud Gabriel.d.conclus.1. Tertia exceptio est:Nisi aduersus executionem pœnarum in integrum restitutio petatur.Villal.R.53. Quarta exceptio est:Nisi in integrum restitutio semel facta sit. Villal. R.56. Quinta exceptio est: Nisi aduersus quadraginta annorum præscriptionem ex capite ignorantiæ in integrum restitutio petatur. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur per ea quæ proposita sunt s.cap.2.except.9.repl.1,dupl.1,tripl.2. Sexta exceptio est: Nisi iuramento interueniēte gestum sit,contra quod in integrū restitutio petitur.Controuertitur hæc exceptio apud Gabriel. lib.2. de minoribus,conclus.5.num.10. Cuius replicatio est: Nisi ecclesia in integrum restitutionē petat.Quæ replicatio controuertitur d.conclus.5.num.11.

II.Regula:*In integrum restitutionis causa delegari potest.*M,I.C.d.cap.1.quæst.4.reg.2. Accedit Vill.R.54.

III.Regula: *In loco contractus,non solutionis petenda est in integrum restitutio.* Gabriel.lib.6. de consuetudine,conclus.2.num.7.

IIII.Re-

IIII. Regula: *In integrum restitutio intra quadriennium petenda ac determinanda est.* M.I.C.d. cap.1.q.5.reg.1. M.I.P.lib.5.cap.10.reg.2. Accedit Vill.A.3 & 7. Vide item s.cap.2.reg.1.except.6. repl.5. *Huius regulæ exceptio prima est:* Nisi aliqua causa, ob quam in integrum restitutio concedi solet, impedimento fuerit, quo minus intra quadriennium petita uel determinata sit causa restitutionis in integrum. *M.I.C. d.reg.1. except.1. & M.I.P.d.reg.2.except.1. Cuius replicatio est:* Nisi causa in integrum restitutionis in iudicium deducta, tale quid superuenerit. *hoc enim casu nihilominus quadrienniũ currit: cum sit continuum, non utile, nisi ab initio.* Vill.A.5. *cum addit. & num.6. ubi distinguitur in ecclesia.* Viu.lib.1. *hæreditatem adeundi, num.5.* Incipit *autem currere à die læsionis & impletæ præscriptionis.* Vill.E.8. & R.41. *Quod tamen distingui uidetur apud eũdem* Vill. A.4. *Re autem ecclesiastica alienata, non currit quadriennium in uita prælati alienantis.* Vill.E.9. & R.42. *De quo etiam dictum s. lib.3.cap.6.reg. 2.except.8. in fine. Altera propositæ regulæ exceptio est:* Nisi enormissima sit læsio. *Turzan.opin. 109. Tertia exceptio est:* Nisi petens restitutionem probabiliter ignorauit. *Quæ exceptio approbatur apud* Villal.A.5. *in addit.* Viu.d.num.5. *cum sequente. Quarta exceptio uidetur:* Nisi aduersus

longissimi

longißimi temporis præscriptionem in integrum restitutio pẽtatur. Quæ exceptio reprobatur apud Vill.A.9. *Quinta exceptio est:Nisi ipso iure non ualeat quod gestum est.*M.I.P.*d.reg.2.except. 2. Cuius exemplum est in militibus reipub. causa absentibus,* Vill.A.8.*in addit.ult. Sexta exceptio est: Nisi intra quadriennium experiundi potestatem non habuerit.* M.I.C.*lib.25.cap.5.q.7.except. 2.Accedit Soarez* A.10.*cum sequente.*

DE EO QVOD METVS causa gestum est.

V.*Regula: Si quid metus causa gestũ est, ad id rescindẽdum datur actio Quod metus causa.* M.I. C.*lib.25.cap.2.q.3.causa 1. &* M.I.P. *d.ca.10.reg.5. Idem est,si in carcerem detruso uel custodito quid sit extortum.*M.I.C.*d.q.3.causa 14. Accedit Gabr. lib.3.de solutionib.conclus.11.num.45.Soarez* C.15. *Planè propositæ regulæ exceptio prima est: Nisi meticulosus rẽ nullã frustra metuerit.*M.I.C.*d.q.3. except.1.&* M.I.P.*d.reg.5.except.1. Accedit* Vill. M.47. *Quis autem sit metus qui poßit cadere in constantem uirum,definitur* M.I.C.*d.q.3.excep.5. Cui accedit* Villal.*d.*M.47.*in addit. Item accedit excommunicationis metus* Vill.M.48.*item carceris, de quo paulò superius. Huius replicatio est: Nisi metus fuerit reuerentialis. Quæ replicatio approbatur & distinguitur apud* Vill.M.49.*cum*

tribus

*tribus sequentib. & 87. Viu.lib.1. contractus. ibi: Accedit similiter.item eod.lib.1.metus. Altera exceptio est: Nisi in præsentia patris uel propinquorum gesserit.Vill.M.56. Tertia exceptio est: Nisi minas tantùm, nullo alio facto interueniente, metuerit.*M.I.C.*d.q.3.except.2. Cuius replicatio est: Nisi minæ factæ sint à potente.*Gabriel.*d.conclus. 11.num.*46.*Quarta exceptio est:*Nisi *metu statuti gestum sit. Quæ exceptio reprobatur apud* Vill. S.86. *Quinta exceptio uidetur:*Nisi *in ipso negocio non sit protestatus de metu. Sed reprobatur apud* Vill.P.364.*cum sequente,& addit.*

VI. Regula: *In actione Quod metus causa,in litem iuratur.*M.I.C.*d.cap.2.q.6.reg.7. &* M.I.P. *d.cap.10.reg.6.*Accedit *Viu.lib.1.metus.uers.ult.*

VII. Regula: De *metu probando uide* s.*lib.2. cap.10.in uerbo Metus.*

DE DOLO MALO.

VIII.*Regula:Si quid dolo malo gestum est,ad id rescindendum de dolo actio datur.*M.I.C.*lib.25. cap.3.q.4.causa 1.&* M.I.P.*d.cap.10.reg.7.* Huius *exceptio est:* Nisi *pupillus dolo fecisse dicatur.*M. I.C.*d.q.4.excep.gener.1. Cuius replicatio est:*Nisi *pupillus pubertati proximus sit.*M.I.C.*d.excep.1. Quæ replicatio declaratur apud* Vill.P.387.

IX.*Regula:*De *dolo actio intra biennium,non pòst datur,*M.I.C.*d.cap.3.q.8.reg.1.* Accedit Vill.

D.55. in addit. ibi: actio de dolo. Cuius exceptio est: Nisi agatur ad interesse ex dãno proueniens. Vill. d. uers. actio de dolo.

DE MINORIBVS VIGINtiquinq; annis.

X. Regula: Si minor uigintiquinque annis aliquid gesserit, quo læsus est: per in integrum restitutionem ei succurritur. M.I.C. lib.25. cap.4. q.4. causa 1. & M.I.P. d. cap.10. reg.8. Cuius regulæ prima exceptio, sumpta ex specie negocij gesti, reprobatur M.I.C. d. q.4. except. gener.1. Accedit Vill. M.93. Altera exceptio est: Nisi deliquit minor: hoc enim casu ei non succurritur. M.I.C. d. quæst.4. except. gener.2. Accedit Iul. Clar. in §. fin. quæst. 60. in prin. ibi: quando autem minor. Huius replicatio est: Nisi non dolo, sed culpa delictum sit commissum. M.I.C. d. except.2. repl.5. Accedit Iul. Clar. d. quæst.60. in prin. ibi: quinimò si delictum. Tertia exceptio est: Nisi ad pœnalem actionem in integrum restitui petat minor. M.I.C. d. q.4. except. 3. Accedit Viu. lib.2. pacem, num.3. cum tribus sequentibus. Huius replicatio est: Nisi quoad interesse pecuniarium minoris ad pœnalem actionem restitutio petatur. Viu. d. pacem, num.7. Quarta exceptio uidetur: Nisi lege uel statuto reputetur maior annis uigintiquinq;. Quæ exceptio reprobatur apud Vill. M.94. Quinta exceptio uidetur: Nisi

Nisi minor malicia & praecoci ingenio sit praeditus. Quae exceptio reprobatur apud Soar.A.129. Sexta exceptio est: Nisi minor sit doctor iuris. Quae exceptio approbatur & distinguitur Vill. M.96. Viu.lib.1.doctor & aduocatus. Septima exceptio est: Nisi minor in arte sua, quam profitetur, se lapsum esse dicat. Viu. d.doctor & aduocatus. Octaua exceptio est: Nisi minor non probet se laesum esse. M.I.C.d.quaest.4.except.17. Accedit Viu. lib.1.minor petens. Cõtrouertitur apud Minsing. cent.4.obseruat.16. Huius replicatio prima est: Nisi ad probationem omissam minor se restitui petat. Quae replicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel.lib.2.de minoribus, conclus.1. Altera replicatio est: Nisi ad appellationem omissam minor se restitui petat. Quae replicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. d.lib.2.de minor.concl.2. & Minsing.cent.4.obseruat.17. Tertia replicatio est: Nisi aduersus confessionem minor se petat restitui. Quae replicatio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. d.lib.2. de minor.conclus.3. Nona exceptio uidetur: Nisi ultimo die uicesimiquinti anni minor gesserit. Quae exceptio reprobatur M. I. C. d.quaest.4. except.23. Accedit Villal.A.101. Soarez A.130. Decima exceptio est: Nisi minor iuramento se obligauerit. M.I. C. d.q.4. except.24. & M.I.P. d.reg.8. except.1.

Accedit

Accedit Turz.opin.132.num.4. & opin.159.num. 3.Vill.M.95.S.99. ibi:& sic si statutum. Viu.lib.2. pacem,num.6. Gabriel.lib.2. de minor.conclus.1. num.4. Huius replicatio prima uidetur:Nisi minor non fuerit certioratus de priuilegio suo. Sed reprobatur replicatio hæc apud Vill. C.36. Vill. M.98.Controuertitur apud Gabriel.lib.2.de iureiurando,conclus.3.Altera replicatio est:Nisi statuto infirmetur istiusmodi iusiurandum. Quæ replicatio approbatur certo modo apud Vill.I.152. Tertia replicatio est:Nisi enormißima sit læsio minoris. Viu.lib.1.mulier omni,num.5. Contradicit Vill.M.95. Planè huius duplicatio est:Nisi minor sciens euidentem læsionem ultrò ceßit ac iurauit. Viu.d.num.5.Quarta replicatio est in confeßione iurata. Quæ replicatio est controuersa apud Iul. Clar.§.fin.q.60.in prin.ibi:proderit etiam. Plura de hisce & alijs similibus replicationibus uide apud Gabriel.lib.2.de minoribus,conclus.5. Vndecima exceptio est:Nisi aduersus in integrum restitutionem semel factam restitui in integrum petat. M.I.C.d.q.4.except.25. Accedit Vill.R.56. Duodecima exceptio est: Nisi alio iuris remedio minor indemnis seruari poßit. M.I.C.d.quæst.4.except.26. Cuius replicatio prima est:Nisi beneficio l.2. C.de rescind. uendit. indemnis seruari poßit. hoc enim casu nihilominus in integrum restitutio-

 nem

nem petere potest. Quæ replicatio est controuersa apud Gabriel.lib.3.de empt.& uendit. conclus. 1.num.11.cum duobus sequentibus. Decimatertia *exceptio est: Nisi minor maior factus beneficio restitutionis in integrum renunciauit. Cuius replicatio est: Nisi de iure suo non fuerit certioratus.* Vill.M.97. *Decimaquarta exceptio est: Nisi sobriè & prudenter gesserit minor.* M.1.C.d.q.4. *except.15.Cuius replicatio uidetur: Nisi postea casu fortuito pecunia minoris perierit. Quæ replicatio reprobatur apud* Vill.M 100.

XI. Regula: *Alij quàm minori læso in integrū restitutio ex persona eius non conceditur.* M.1.C. *d.cap.4.q.5.reg.1.Cuius exceptio prima est in persona hæredis minoris,*M.1.C.*d.reg.1.except.3.Huius replicatio est: Nisi aduersus omissam à minore hæreditatem in integrum restitutio ab hærede eius petatur. Quæ replicatio est controuersa, magis tamen reprobatur apud* Viu.*lib.1.hærede non adeunte,num.3. Altera exceptio uidetur in socio minoris. Quæ exceptio reprobatur* M.1.C.*d.reg. 1.except.5. &* M.1.P. *d.cap.10.reg.9.* Admittitur *tamen, si res sit indiuidua & connexa.* Vill.R.52. *cum addit.*

XII. Regula: *In integrum restitutio ex persona minoris intra quadriennium post completum uicesimumquintum annum petenda.*M.1.C.*d.cap.*

4.quæst.12.reg.1. Cuius exceptio prima est: Nisi præscriptio, contra quam in integrum restitutio petitur, post completum demum uicesimumquintum annum fuerit completa. hoc enim casu à tempore completæ præscriptionis quadriennium currit. Vill.T.19. Altera exceptio est: Nisi minor alienationem rei suæ factam reuocauerit. hoc enim casu quinquennium illi datur. de qua re uide s. lib.3. cap.12.reg.20.except.8.

XIII. Regula: Minori in integrum restitutionem petenti probatio ætatis suæ incumbit. M.I.C. d.cap.4.quæst.13.reg.4. Accedit Viu.lib.1. minor petens. Huius exceptio est: Nisi quæratur de ætate, qua maior factus potest in integrum restitutionem petere. Vill.M.191.

XIIII. Regula: Minor debet probare se læsum esse. de qua re uide s. reg.10. except.8.

DE IN INTEGRVM RESTITUTIONE MAIORUM.

XV. Regula: Si absentis ius sit læsum, per in integrum restitutionem ei succurritur. M.I.C. lib.25. cap.5. quæst.3. causa 1. Cuius exemplum est, Si absentis actio sit præscripta, uel res eius usucapta. M.I.C.d.causa 1. exemplo 1. De quo uide s. ca.2. excep. 9. Aliud exemplum isti non absimile est, Si propter absentiam intra tempus legitimum non appellauit, uel non est prosecutus appellationem. Vill

lal.A.1. Planè propositæ regulæ exceptio est: Nisi non reipublicæ causa, sed in causa propria absens fuerit.M.I.C.d.causa 1.except.1. Huius replicatio est: Nisi partim in sua, partim etiam reipublicæ causa abfuerit, principaliter tamen reipub.causa. Vill.d.A.1.in addit.ibi:si uerò partim.

XVI. *Regula: Si reipub. causa in aliquo læsa sit, per in integrum restitutionem ei succurritur. M.I.C.d.q.3.causa 20.Accedit Turz.opin.141.*

XVII.*Regula: Si fisci ius sit læsum, per in integrum restitutionem ei succurritur. M.I.C.d.q.3. causa 21. Contradicit Gabriel.lib.7.cõclus.13.num. 5.Huius regulæ exceptio est: Nisi ad pœnam fiscus in integrum restitui petat. Quæ exceptio est controuersa apud Gabriel.d.conclus.13.*

XVIII.*Regula: Ecclesiæ læsæ perinde ac minori per in integrum restitutionem succurritur. M.I.P.lib.3.cap.1.reg.18. Cuius restitutionis quadriennium à quo tempore currat, definitur Vill. E.8.cum sequente. De qua re s̃.quoq; est dictum.*

XIX. *Regula: Rusticis quoq; læsis per in integrum restitutionem succurritur. Quæ regula approbatur & distinguitur apud Vill.R.70.*

XX.*Regula: Ignorantia quoq; est iusta causa petendæ in integrum restitutionis. Viu.lib.2.restitutio in integrum. Cuius exceptio est: Nisi aduersus quadraginta annorum præscriptionem ex capite*

pite ignorantiæ in integrum restitutio petatur. De *qua re uide* §. *cap.2. except.9. repl.1. dupl.1. tripl.2.*

XXI. *Regula: In integrum restitutione aduersus temporis præscriptionẽ petita, non totius temporis, sed eius tãtùm quo agi non potuit, uel quod superfuit, restitutio facienda.* M.I.C. *d.cap.5. q.6. reg.2. &* M.I.P. *d.ca.10. reg.13.* Accedit Vill. A.129.

XXII. *Regula:* Minor *ad totam causam restituitur: absens ad appellandum tantùm. l.ult.ff. de restitut.in integr.* Accedit Vill. A.8. *Soarez* A.8. *cum sequente.* Huius *exceptio prima est:* Nisi *absens non fuit defensus: tunc enim ad totam causam restituitur.* Vill. *d.* A.8. *in addit.*

XXIII. *Regula:* Minorum *quàm absentium & ignorantium causa in restitutionibus in integrum est fauorabilior.* Quæ *regula controuersa est apud* Tiraquell. *lib.1. retractus. §.35. glossa 4. num.46. cum sequentibus, usque ad finem glossæ.* Vill. A.8. *in addit.ult.*

DE CONDICTIONE indebiti.

XXIIII. *Regula: Condictio indebiti competit, si indebitum sit solutum,* M.I.C. *libro 25. cap.7. causa 2.* Huius *exceptio prima uidetur: Nisi reus tẽporis tantùm præscriptione tutus soluerit.* Quæ *exceptio reprobatur apud* Vill. P.199. *cum num.*

200. & addit. sequente. Altera exceptio est: Nisi ius ignorans indebitum soluerit. M.I.C.d. libro 25. cap.8. except.27. Huius replicatio est in debito ciuili tantùm, quod etiam iuris errore solutum repeti potest. Vill.D.15.

XXV. Regula: Condictio item indebiti competit, quando debitum quidem solutum est, sed solutione non contingit liberatio. M.I.C. d. cap.7. causa 7. Cuius exemplum est apud Vill.S.84.

XXVI. Regula: Condictio indebiti regulariter triginta annorũ præscriptione repellitur, perinde ac quæuis alia. De qua re s̃. cap.2. in prin. est dictum. Cuius exceptio est: Nisi ex contractu lusus causa inito solutio facta sit: hoc enim casu usq; ad quadraginta annos durat condictio. Viu. lib.2. ludentibus. §. in ludo transactio, num.3.

DE ACTIONE PAVLIANA, si quid in fraudem creditorum gestum sit.

XXVII. Regula: Si quid in fraudem creditorum alienatum est, per actionem Paulianam reuocatur. M.I.C. lib.25. cap.14. quæst.5. causa 1. Cuius exceptio est: Nisi debitor principalis nondum sit excussus. Villal.R.59. Huius replicatio est: Nisi notoriè constet debitorem principalem nulla bona habere. Villal.R.60. De qua re uide plura s̃. cap.9. reg.1. except.8. repl.1.

DE

DE VERBORVM SIGNIFI- cationibus. CAP. XIIII.

ADquisitum definitur apud Fichard.in addit.ad Vill. A.13.
Alienatio,Soarez A.138.
Alius,alia,aliud,definitur apud Villal.A.99.ibi:alius.Soarez A.171.
Allodia quæ sint,definitur apud Iul.Clar.in §.emphyteusis,q.49.
Antiquum, Vill.A.104. cum duobus sequentibus. Viu.lib.1.sententia iudicis,num.5.cum quatuor sequentibus. Soarez A.186.cum duob.sequentibus.
Apostata quis dicatur, definitur apud Iul.Clar. in §.fin.q.78.uers.apostata.4.
Arma definiuntur M.I.C.libro 25.cap.18.in uerbo Arma. Accedit Iul.Clar.§.fin.quæst.82.statuto 6.uers.& scias.4.
Assasini definiũtur apud Viu.lib.1.assasini,num.1.
Aureus definitur apud Viu.lib.1.aureus.
Bona definiuntur M.I.C.d.cap.18.in uerbo Bona. Accedit Soarez B.37 & 39.Quod autem ibi de actionibus dicitur, exceptionem recipit in bonis certo loco descriptis.Soarez A.62.
Bonorum appellatione præsentia tantùm, non etiam futura continentur.Turz.opin.83.num.3.

Villal.B.44. Viu.lib.1.dedicatio. Soarez B.38. Cuius exceptio prima est in generali hypotheca bonorum. Quae exceptio approbatur per ea quae habentur §.cap.5.reg.11.except.1. Altera exceptio est: Nisi quis se suaq; Ecclesiae deuouerit, Soarez B.34.

Bonorum appellatione non continetur feudum. De qua re uide in tractatu meo feudali cap.2. quaest.5.reg.1. Emphyteutica tamen bona continentur. Fichard. in addit. ad Vill. E.45.

Capitalis inimicitia quae sit, definitur apud Vill. I.48.

Capitalis poena quae sit, uide §.lib.1.cap.8.quaest.2. reg.3.

Careat quid denotet, uide Vill. V.21.

Cauere & Cautio quid sit, uide §.libro 2. cap.7. reg.20.

Coniunctorum appellatione qui contineantur, uide Turz.opin.75. Hac appellatione continentur etiam filij naturales. Viu.lib.1.filij naturales. ibi: isti itaq; naturales.

Consanguinei, Vill.C.162.

Consuetudo, Fichard. in addit. ad Vill. C.177.

Consuetum, Villal.C.189. in addit. ult. in fine. Viu. lib.2. solitum, num.2.

Contrahere uerbum ad ius testandi non pertinet. M.I.C.d.cap.18. in uerbo Contrahere. Potest

tamen

tamen in testamento contractus celebrari. De *qua re uide* 5̃.*cap.3.reg.1.except.23.*

*Copulatiua,*Vill.C.199.

Creditores qui sint, definitur M.I.C. *d.cap.18. in uerbo* Creditores. *Cuius exceptio prima est:*Nisi *non purè, sed sub conditione debeatur.* M. I. C. *d.uerbo* Creditores, *except.2.* Accedit Iul. *Clar.in §.donatio,quæst.2.* Controuertitur & *distinguitur apud* Viu.*libro 1.creditor.* Altera *exceptio est:*Nisi *actione pœnali debeatur.* Villal.C.206.*Tertia exceptio est:*Nisi *ex causa legati debeatur.*Villal.d.C.206. *Cuius replicatio est:* Nisi *statutum de creditoribus aliquid dispo nat.*Viu.*lib.2.statutum loquens.* Quarta exce*ptio uidetur;* Nisi *ex cessione actionis debeatur.* Quæ *tamen exceptio reprobatur apud* Viu.*lib.1.cessionarius.*Quinta *exceptio est:*Nisi *ex causa fideiussionis debeatur.* Quæ *exceptio cõtrouertitur, & magis reprobatur apud* Viu.*lib.1.fideiussor.§,ille cui debetur.*

Damnatus coitus quis dicatur, definitur apud Iul. *Clar.in §.fornicatio.uers.5.*

Declarare. Aliud est declarare, aliud addere, uel *emendare, aut mutare.* Quæ *regula approbatur, declaratur & distinguitur apud* Gabriel. *lib.6.de reg.iuris, conclus.3.Sic clausula in fine adposita declarat & refertur ad omnia præ-*

 cedentia.

cedentia. quod approbatur & distinguitur apud Gabriel.lib.6. de clausulis,conclus.9.
*Defendere quid sit,*Vill.D.61.
Diœcesis definitur M.I.P. *libro 5.cap.11. in uerbo* Diœcesis.Accedit Vill.D.73.
Digitus non est membrum. Quæ regula approbatur & distinguitur apud Viu.*lib.2.conatus.§. homicidium, num.5. cum tribus sequentibus. &* Clar. *§.fin.q.69. uers.item quæro. ibi:hinc infertur.*
*Dignior quis sit,relinquitur arbitrio iudicis,*Vill. P.76.Viu.*lib.2.arbitrio iudicis,num.1.*
*Disponere,*Viu.*lib.1.uerbum* Disponere.
Enormis & enormißima læsio quæ dicatur, definitur apud Gabriel. *lib.3. de empt. & uendit. conclus.1.num.7.cum tribus sequentibus.*
*Expressum quid sit,*Vill.E.149.
Filij appellatione continentur etiam nepotes. M. I.C.*d.cap.18.in uerbo* Filius.Accedit Vill.F.142. 144.*cum quinq; sequentibus. item* T.74.Viu. *lib.1.statutum excludens fœminas,num.5.* Contradicit Vill.F.141.& 143. *item* Fichard.*in addit.2.ad* Vill.P.344. *Controuertitur & distinguitur apud* Gabriel. *lib.6. de uerb signif.conclus.1. Planè exceptio est in odiosis, exemplo* Viu. *lib.1. statutum disponens quòd pater. ibi: limitatur secundò. Non debet esse melioris*
condi-

conditionis neptis quàm filia. Quæ regula con trouertitur & distinguitur apud Gabriel. lib. 4. de fideicommiss. conclus. 6.

Filij appellatione filia quoq; continetur. M.I.C.d. *cap.18. in uerbo* Filius. *Huius exceptio prima est:* Nisi *cum testator de filijs masculis disposuisset, postea uel antea de filijs in genere locutus sit: hoc enim casu filij appellatio ad masculos tantùm restringitur. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. libro 4. de testam. conclus. 10. Altera exceptio est:* Nisi *filia ex re certa instituta, filius hæres institutus sit, eiq; substitutum sub hac conditione, Si sine filijs decesserit. hoc enim casu filiæ in conditione non uidentur contineri. Quæ exceptio controuertitur & distinguitur apud Gabriel. lib. 4. de substitution. conclus. 2. Tertia exceptio est in feudo accepto pro se & filijs, Gabriel. lib. 6. de uerb. signif. conclus. 6. num. 54. Cuius replicationes uide d. conclus. 6. num. 55. cum quatuor sequentibus.*

Fœminino uocabulo non continetur masculinum. l. si ita. 46. in prin. ff. de leg. 2. Accedit Gabriel. *lib. 6. de uerb. signif. conclus. 6. num. 129.*

Fratrum appellatione an contineatur prior, distinguitur apud Vill. L. 38.

Frumenti appellatione etiam farina continetur.

Viu.lib.1.statutum prohibens,num.1.

Gratia definitur apud Turz.opin.164.num.2.

Grauia delicta quæ sint, relinquitur arbitrio iudicis, Vill.D.56.cum addit.

In continenti quid sit, definitur apud Villal.A.121.cum addit.

Inimicitia capitalis quæ sit, uide s̄.in uerbo Capitalis.

Intestatus propriè non dicitur, qui testamentum facere non potest. M.I.C. lib.10.cap.1.quæst.1.except.3. Controuertitur tamen & distinguitur apud Gabriel. lib.6. de statutis, conclus.1. Sed & eius exceptio est: Nisi usus loquendi in contrarium extet. Viu.lib.2.statutum in partibus. De qua re uide item s̄.lib.proxim.cap.6.reg.1.except.1.

Inuentus & deprehensus cum armis quis dicatur, uide apud Vill.S.num.111.Iul.Clar.§.fin.quæst.82.statuto 6.uers.1.cum sequente. item statuto 7.uers.sed hic quæro.7.Soarez A.268.Viu.lib.1.statutum disponens quòd inuentus, in prin. & in uerbo Statutum prohibens,num.3.

Ipso iure quid sit, definitur apud Fichard. in addit.ad Villal.P.300.& 354. Vide item tractatum meum feudalem cap.5.quæst.1.except.general.7. Sic crimen rebellionis seu læsæ maiestatis ipso iure dicitur committi,quòd in eo sententia

nes

nes habentur apud eundem Turz.reg.38.

Pauper quis sit, definitur l.nonnulli.10.ff.de accusationibus. Aliter definitur apud Vill.P.55.cum addit.Viu.lib.2.arbitrio iudicis, num.3.

Perinde quid sit, Vill.D.65.

Perpetuum, Vill.D.84.in addit.§.nota tamen.ibi: dices quod uerbum.Fichard.in addit.2.ad Vill. P.75.Gabriel.lib.3.de locatione, conclus.2.

Pertinentiæ definiuntur & distinguuntur apud Gabriel.lib.6.de uerb.signif.conclus.10.

Pia loca, Gabriel.lib.6. de pia causa, conclus.1. & conclus.2.

Pia causa dicitur etiam causa alimentorum. Quæ regula approbatur & distinguitur apud Soarez A.167.cum sequente.

Præscriptio, Vill.P.197.

Prior an appellatione fratrum contineatur, uide s.in uerbo Fratrum.

Pubertati proximus quis dicatur, Vill.P.387.Viu. lib.1.pubertati.

Publica quæ sint, uide M.I.C. d.cap.18. in uerbo Publica. Publici cōcubinarij qui sint, uide Viu. lib.2.concubinarius, num.8.

Quilibet & quodlibet distributionem significat, ut in quolibet solidum requiratur.glossa in l.si pluribus.45.in prin.ff.de leg.2. Vill.D.80. ubi additur exceptio.

Quis

Quis continet etiam fœmininum sexum. M.I.C.*d. cap.18.in uerbo* Quis.*Accedit* Vill.A.99.M.25. *cum sequente.* Viu.*libro 1.statutum disponens quòd inuentus.ibi:ampliat istud,cum sequentibus.*Soarez A.170. *Cuius exceptiones uide apud* Vill.M.27. *cum addit.* Viu. *lib.1. statutum excludens. ibi: & licet dicto.* Plura *de regula proposita eiusq; exceptionibus uide apud Gabriel.lib.6.de uerb.signif.conclus.6.*

Relinquere uerbum quid significet,uide Turz.*opin.37.*Vill.V.23.Viu.*lib.1.uerbum* Relinquo.

Rei appellatio omnem contractum & obligationem continet. M.I.C. *d.cap.18. in uerbo* Res, *definit.2.Cuius exceptio est:*Nisi *res certo loco circumscribatur.*Soarez A.62. *Alia rei definitio habetur apud* Viu.*lib.1.uerbum* Rei.

Scire & Scientia *quid sit,uide Gabriel.lib.7.conclus.33.num.3.cum sequente.*

Scholarium appellatione qui contineantur, uide Viu.*lib.2.scholarium.*

Senex quis dicatur,uide Viu.*lib.1.senex.uers.ult.*

Seu particula quid significet,uide Vill.S.64.*cum addit.*

Sit uerbum quam uim habeat,uide Vill.V.20.

Sit tibi tanquam ethnicus & publicanus,quid sit, uide Vill.V.25.

*Solidus quid sit,*Viu.*lib.1.aureas.*

Solitum

Solitum quid sit, Vill.C.189. in addit.2. in fine. & E.53.in fine. Viu.lib.2.solitum,num.1. Gabriel. lib.3.de locatione,conclus.1. Vide item tractatum meum feudalem cap.4.quæst.1.except.15. replic.1.

Termini, Viu.lib.1.terminos.uers.ult.

Testis omni exceptione maior quis dicatur, Viu. lib.1.testis unicus de uisu,num.10.

Vagabundus quis sit, Iul.Clar. §.fin.q.39.uers.sed hic quæro,cum uers.sequente.Soarez B.5.

Vniuersitas quid sit, Gabriel.lib.6.quod cuiusque uniuersitatis,conclus.1.num.4.cum sequente.

Volo uerbum in contractibus & ultimis uoluntatibus non disponit.Vill.V.22.

Vsq; quid significet, Vill.E.50. Tiraq.lib.1.retract.us.§.1.glossa 11.num.17. usq; ad finem glossæ. Vide item 3.cap.1.reg.45.in prin.

Vsurarius. Viu.lib.1.usurarius.ibi:accedit hoc.

DE REGVLIS IVRIS. CAP. XV.

Accessorium.

PRima regula: Accessorium sequitur naturā sui principalis.M.I.P.lib.5.cap.12.reg.3.Cuius exemplum primum est in clausulis adiectis contractibus. Quod exemplum approbatur, decla-

declaratur & distinguitur apud Gabriel.lib.6.de clausulis,conclus.10. Alterum exemplum est in iuramento contractibus adposito. Quod approbatur & distinguitur apud Gabriel.lib.2. de iureiurando,conclus.5.num.4.cum sequente.& num.15. cum sequente.item conclus.10.

II. Regula: *Cum principale non subsistit, nec accessorium ualet.* M.I.C.*libro 25.cap.19.in uerbo Accesio,reg.2. Cuius exempla uide apud* Turz. *reg.59.Huius exceptio uidetur in contractu iurato.quamuis enim cõtractus non subsistat,iuramentum tamen ualere uidetur. Quae exceptio est controuersa apud Gabriel.lib.6.de clausulis,concl.10. num.4.cum sequente.*

Actus legitimi.

III. Regula: *Actus legitimi neq; conditionem recipiunt,neq; diem.*M.I.P.*d.cap.12.reg.6. Cuius exceptio est in casibus non expreßis. Quae exceptio approbatur & declaratur apud Vill.A.53.*

Beneficium.

IIII.Regula: *Beneficium datur propter officium.Turz.opin.102.num.2.*

V. Regula: *Qui non potest gerere officium, non potest obtinere beneficium. Turzan.d.opin. 102.num.2.*

Cautio.

VI.Regula: *Plus cautionis in rem est,quàm in*

personam. M.I.C. *d.cap.19.in uerbo* Cautio,*reg.1.* Accedit Viu.*lib.2.fideiussores dare,num.2.*

Commodum.

VII.*Regula:Ex eo nō debet quis commodum percipere,quod nisus est impugnare.* M.I.P.*d.cap.12.reg.22.* Approbatur,*declaratur & distinguitur apud* Gabriel.*lib.6.de reg.iuris,conclus.1.*

VIII.*Regula:Ad quem non spectat incommodum,ad eum nec commodū spectare debet.* Turz. *reg.12.*

Destinatum.

IX. *Regula: Destinatum pro facto habetur.* De *qua re uide* s.*lib.1.cap.1.quæst.1.reg.1. in uerbo* Destinatum.

Dubia.

X.*Regula: In ambigua oratione maximè spectanda est sententia eius qui eam protulit.* M.I.C. *d.cap.19. in uerbo* Dubia,*reg.1.* Accedit Gabriel. *lib.6.de reg.iuris, conclus.3.num.71. cum sequentibus, usq; ad num.87. ubi approbatur & distinguitur regula hæc,quòd illemet debeat declarare, qui disposuit,non alius.*

Expressa & non expressa.

XI.*Regula:Expressa nocēt,non expressa non nocent.* M.I.C. *d.cap.19.in uerbo* Expressa,*reg.1.* *Cuius exceptio prima est: Nisi clausula pro expreßis adposita sit.Quæ exceptio controuertitur*

& distinguitur apud Gabr.lib.6.de clausulis, conclus.5.num.1.cum sequentibus. Altera exceptio est in clausulis solitis adponi in literis apostolicis: quæ censentur inesse, licet expressæ non sint. Gabriel. lib.6.de consuetudine, conclus.3.num.2. Cuius replicatio est quoad fauorem impetrantis, Gabriel. d.conclus.3.num.3.

Fortuna.

XII. *Regula: Aduersa fortuna non est in consideratione. Turz.opin.167.num.3.cum sequente.*

Genus & species.

XIII. *Regula: Semper specialia generalibus insunt, M.I.C.d.cap.19.in uerbo Genus, reg.1. Sed & approbatur, declaratur & distinguitur hæc regula apud Gabriel.lib.6.de reg.iuris, conclus.4. item eod.lib.6.de legibus, conclus.1. Item huius exceptio est, Quòd in dispositione generali non omnis, sed primus tantùm actus intelligatur. Quæ exceptio approbatur, declaratur & distinguitur apud Gabriel.lib.6.de legibus, conclus.2.*

Lædere alium.

XIIII. *Regula: Non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri. M.I.C. d.cap.19.in uerbo Lædere alium, reg.1. Cuius exemplum est in ratihabitione, quæ in præiudicium tertij fieri non potest. Quod approbatur & distinguitur apud Vall. R.1.cum addit.*

XV. *Regula: Alterius conditionem meliorem facere possumus, deteriorem facere nõ possumus.* M.I.C.*d.lædere alium,reg.5.Cuius exemplum habetur apud Viu. libro 1. notarius. ibi: & aduerte quòd quando.*

Litis contestatio.

XVI. *Regula: Nemo persequendo & contestando litem deteriorẽ causam suam facit, sed plerunque meliorem.* M.I.C. *d.cap.19.in uerbo* Litis *contestatio,reg.1.*Accedit Turz.*reg.63.*

Ratihabitio.

XVII. *Regula: Ratihabitio mandato comparatur* M.I.P. *lib.5.cap.ult.reg.96.* Accedit *Turz. reg.93.cum sequente.& reg.110.cum sequente.*

Renunciare.

XVIII. *Regula: Si quis ex duobus iuris remedijs, quæ sibi competunt, unum elegerit, alteri renunciasse uidetur. l.quod in hæredem.9.§.elige re.& ibi glossa.ff.de tributoria actione.ubi etiam distinguitur.* Accedit Gabriel.*lib.2.de actionibus, conclus.2.cum duabus conclus.sequentibus. ubi etiam distinguitur.*

XIX. *Regula: Renunciatio generalis in quibus obstet, uide* 5.*lib.prox. cap.6.post reg.9. except.3.repl.1.dupl.2.tripl.3.cum sequente.*

Successor.

XX. *Regula: Nemo plus iuris ad alium transferre*

ferre potest, quàm ipse habet. M.I.C. d.cap.19.in uerbo Successor,reg.1. Cuius exceptio prima est: Nisi creditor pignus uendiderit. Turzan.reg.58. Altera exceptio uidetur:Nisi fiscus bonis publicatis:huic enim plus iuris uidetur competere, quàm alter habuit.Sed reprobatur apud Vill.F.156.

FINIS LIBRI QVINTI ET VLTIMI.

BASILEAE, EX OFFICINA
Oporiniana, per Balthasarum Han &
Hieronymum Gemusæum, Anno Salu
tis humanæ M.D.LXXIX.
mense Martio.